Bundel - Raadsvergadering van 27 november 2025

0 Zeepkist van 19.00 tot 19.15 uur
Zeepkist van 19.00 tot 19.15 uur
Aanmelding van mw.: Hannie Hatting
Aandacht voor:
- Senioren woningbouw;
- Veiligheid voor wandelaars in de binnenstad;
- Het nest met Aziatische hoornaars aan de Componistenweg
Maandelijks een inspraakronde ….
De gemeenteraad hoort graag hoe inwoners, verenigingen en organisaties denken over wonen en werken in Gorinchem. Daarom nodigt de raad iedereen uit die hierover iets te vertellen heeft. Op de 1e etage van het stadhuis staat iedere maand de Zeepkist voor u klaar. Vanaf dat kleine podium spreekt u raadsleden, wethouders en andere betrokkenen toe.
… over een onderwerp naar uw keuze
U kunt allerlei onderwerpen aankaarten. Daaraan verbinden we geen regels. U kunt aandacht vragen voor een mooi initiatief in uw buurt. U kunt laten zien wat uw club doet. U kunt suggesties doen om iets te verbeteren, of een misstand naar voren brengen. Wilt u reageren op een onderwerp dat op de agenda staat? Dan kunt u beter inspreken in de sessies waar dat onderwerp op de agenda staat.
Aanmelden voor de Zeepkist is nodig!
U dient zich van te voren voor de Zeepkist te melden. Dat kan tot uiterlijk .woensdag 26 november 12.00 uur via griffie@gorinchem.nl of 0183 659 552.
Actie: ter bespreking

1 19.30 uur: Opening vergadering
De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. Belangstellenden zijn van harte welkom de vergadering bij te wonen

2 HAMERSTUK Ingekomen stukken
Concrete vragen over de stukken dienen voorafgaand aan de raadsvergadering via e-mail te worden ingediend bij de griffier.
Besloten wordt over de wijze van afdoening van de stukken als hamerstuk, op voorstel agendacommissie.

Ingekomen stukken afgedaan agendacommissie 13 november 2025

3 Vaststellen agenda
Aan de agenda kunnen nog onderwerpen worden toegevoegd of van de agenda worden afgevoerd. De raad beslist op voorstel van de voorzitter bij aanvang van de vergadering, of en op welk moment in de vergadering, een motie "vreemd aan de orde van de dag' wordt behandeld.

4 HAMERSTUK Vaststellen notulen voorgaande raadsvergadering en parallelsessies
Concrete tekstwijzigingen voor het verslag dienen voorafgaand aan de raadsvergadering via e-mail te worden ingediend bij de griffier.
Betreffen hier verslagen van sessies en raadsvergadering van 2, 9, 16 en 30 oktober; 13 november 2025.

20251002 Verslag parallelsessie B&A GRP Programma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030
20251009 Verslag parallelsessie I&O Verordening Jeugd
20251009 Verslag parallelsessie I&O-B&A Controleplan accountant
20251009 Verslag parallelsessie I&O-B&A Beleidskader natuur inclusief en radicaal groen
20251016 Verslag raadsvergadering
20251030 Verslag parallelsessie I&O Begroting 2026
20251113 Verslag parallelsessie B&A Nota Vastgoed
20251113 Verslag parallelsessie B&A Verordening Jeugdhulp
20251113 Verslag parallelsessie I&O Actualisatie Cultuurbeleid
20251113 Verslag parallelsessie I&O Actualisatie Subsidiebeleid
20251113 Verslag parallelsessie I&O Cultuurhuis
20251113 Verslag parallelsessie I&O en B&A Beleidshuis

5 Beediging en installatie nieuwe griffier
In deze vergadering zal Hanneke Jansen officieel geïnstalleerd worden als onze nieuwe griffier. Per maandag 1 december 2025 zal zij de functie van griffier van de huidige griffier Hans Sepers overnemen.

6 Vragenuurtje raadsleden, informatie vanuit college
Aanmeldingen voor dit vragenuurtje en mededelingen vanuit het college dienen tijdig, uiterlijk de dinsdag 09.00 uur voorafgaande aan de vergadering, bij de raadsgriffie te zijn ingediend.
Het vragenuurtje is bedoeld voor raadsleden om kort en bondig vragen te stellen over onderwerpen, die niet op de agenda zijn geplaatst en waarover de raadsleden graag nader willen worden geïnformeerd.
Voor het college bestaat de mogelijkheid actuele informatie te delen met de raad.

Sneak preview vernieuwede website gorinchem.nl

7 HAMERSTUKKEN
Bespreekstukken en hamerstukken
Aan het begin van een raadsvergadering stelt de raad de agenda vast. Er zijn hamerstukken en bespreekstukken. Een bespreekstuk is een voorstel waarover in de raadsvergadering gediscussieerd wordt. Over hamerstukken wordt niet meer gediscussieerd. Een voorstel wordt een hamerstuk als er binnen de parallelsessie hierover een unaniem positief advies gegeven wordt aan de raad.

7.a HAMERSTUK Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem
Uitkomst van B&A d.d. 9 oktober 2025: De voorzitter concludeert dat het voorstel unaniem als hamerstuk wordt aangemerkt.

2025-992000 Rvs Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem
Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem - Bijlage 1 Beleidskader radicaal groen
20251009 Presentatie beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem

7.b HAMERSTUK Maandaatverlening WOO-verzoeken griffier
Uitkomst van Fractievoorzittersoverleg d.d. 30 okotber 2025: De fractievoorzitters stemmen in met het agenderen van het raadsvoorstel Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem als hamerstuk.

2025-1000136 Rvs Mandaat verlening Woo-verzoeken griffier
2024-908059 Mandaatbesluit griffier gemeente Gorinchem

7.c HAMERSTUK Beleidshuis
Uitkomst van I&O, B&A 13 november 2025: De voorzitter concludeert dat het voorstel unaniem als hamerstuk wordt aangemerkt.

2025-997146 Rvs Beleidshuis
2025-997146 Samenwerkingsafspraken beleidshuis gemeente Gorinchem

7.d HAMERSTUK Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026
Uitkomst van B&A d.d. 13 november 2025: De voorzitter geeft aan dat het voorstel een hamerstuk is.

2025-988541Rvs Verordening Jeugdwet gemeente Gorinchem 2026
Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2026
Bijlage 1 Dienstomschrijving versie 5.1
Bijlage 2 NJI H6 Samenvattend overzicht
Bijlage 3 TOELICHTING bij Verordening
Verordening Jeugdhulp 2022 getekend
Was- Wordt lijst Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022-2026
Vragen gemeenteraad verordening Jeugdhulp
997431 Mail reactie Wmo Adviesgroep Gorinchem
DEF verslag bijeenkomst Adviesraden - Verordening Jeugdhulp
Kritische kanttekeningen Raamwerk Zuid-Holland Zuid Verordening jeugdhulp - Z25794895 - D-988541
Reactie op Concept Verordening Jeugdhulp 2026 - Z25794895 - D-988541
Antwoord op reactie Ouderplatform ZHZ - Antwoord op reactie Ouderplatform ZHZ

7.e HAMERSTUK Controleplan accountant
Uitkomst van B&A d.d. 9 oktober 2025: De voorzitter concludeert dat de raad het subsidiekader en de naleving wet- en regelgeving Woo als speerpunten aanmerkt. Het voorstel wordt als hamerstuk geagendeerd voor de raadsvergadering van 27 november aanstaande.

2025-981352 Afstemming controleplan 2025 accountant
Controleplan 2025 gemeente Gorinchem
Normenkader rechtmatigheid 2025
Normenkader begrotingsrechtmatigheid 2025

7.f HAMERSTUK Septembercirculaire
Uitkomst schriftelijke vragenronde: er zijn vanuit de raad geen vragen ingediend. Derhalve geagendeerd als Hamerstuk.

2025-994905 Rvs Septembercirculaire gemeentefonds 2025
Septembercirculaire gemeentefonds 2025

7.g HAMERSTUK Zienswijze Beleidsplan 2026-2029 Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
Uitkomst schriftelijke vragenronde: de fractie van D66 heeft input geleverd voor de concept-zienswijze. Deze input heeft geresulteerd in de volgende twee toevoegingen:
Verder merken wij op dat het Ministerie van Defensie steeds vaker aangeeft dat de garanties voor ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampenbestrijding en crisisbeheersing afnemen. Met het oog op de gezamenlijke weerbaarheidsopgave is het nodig te investeren in de zelfredzaamheid van de veiligheidsregio. Daarbij is het belangrijk duidelijk te krijgen op welke capaciteiten de veiligheidsregio kan rekenen en op welke niet. Dit draagt bij aan een effectieve civiel-militaire samenwerking.
Tot slot onderstrepen wij dat veiligheid een belangrijk speerpunt is voor de gemeente Gorinchem. Wij denken graag mee over de mogelijkheden om de aanvullende taken die de veiligheidsregio opgelegd krijgt, te realiseren.
De twee toevoegingen zijn terug te vinden op de tweede pagina van de concept-zienswijze. Derhalve geagendeerd als Hamerstuk.

2025-991303 Rvs Zienswijze beleidsplan 2026-2029 VRZHZ
2025-991303 Zienswijze gemeente Gorinchem op Beleidsplan 2026-2029 VRZHZ
VRZHZ Beleidsplan 2026-2029
Bijlage A VRZHZ Beleidsplan 2026-2029
Bijlage B VRZHZ Beleidsplan 2026-2029

7.h HAMERSTUK Rekenkamer DoeMee onderzoek Energiebesparingsplicht
De rekenkamer van Gorinchem heeft deelgenomen aan het landelijke DoeMee-onderzoek 2024 van de Vereniging van Rekenkamers (VvR) naar het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. Daarnaast heeft de rekenkamer een nadere verkenning uitgevoerd naar de uitvoering van deze wettelijke taak binnen de gemeente Gorinchem.
De agendacommissie heeft op 11 september jl. besloten om voor dit DoeMee onderzoek geen I&O/B&A sessie in te plannen. In plaats daarvan is dit onderzoek rechtstreeks geagendeerd voor de raadsvergadering van 27 november met vooraf een schriftelijke vragenronde. Tijdens deze schriftelijke vragenronde konden raadsleden/fractieassistenten (technische) vragen stellen aan de rekenkamer over het onderzoek of aan het college over de bestuurlijke reactie (bijlage 7).
Er zijn vanuit de raad geen vragen ingediend. Derhalve geagendeerd als Hamerstuk.

Raadsvoorstel Rekenkamer Gorinchem - DoeMee onderzoek energiebesparingsplicht
Aanbiedingsbrief Rekenkameronderzoek DoeMee2024 Energiebesparingsplicht
Bijlage 1 - Doe Mee onderzoek Rekenkamer 2024 met conclusies en aanbevelingen
Bijlage 2 - Eindrapport DoeMee VvR 2024
Bijlage 3 - Factsheet Gemeente Gorinchem (gevalideerd)
Bijlage 4 - Benchmark gemeente
Bijlage 5 - Benchmark omgevingsdienst
Bijlage 6 - Rapport Energiebesparingsplicht Algemene Rekenkamer - definitief
Bijlage 7 - Reactie college B&W ikv bestuurlijk wederhoor DoeMee-onderzoek energiebesparingsplicht
Bijlage 8 - Commentaar van de rekenkamer op bestuurlijke reactie DoeMee Energiesbesparingsplicht

8 BESPREEKSTUKKEN

8.a BESPREEKSTUK Nota Vastgoedbeleid 2026-2032
Uitkomst van B&A d.d. 13 november 2025:
Mw, Hamann: 'Afsluitend geeft zij aan dat in het geval het vastgoedbeleid over twee weken in de raad besproken wordt haar fractie een motie zal indienen.'
De voorzitter: 'De voorzitter reageert in de richting van mevrouw Hamann dat resterende vragen nog gesteld kunnen worden. Het voorstel wordt als bespreekstuk geagendeerd in de raadsvergadering van 27 november a.s.'

2025-994201 Rvs Nota Vastgoedbeleid 2026-2032
Nota Vastgoedbeleid Gorinchem 2026-2032, maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed

Bijlage Vastgoedlijst 2025
A01 Amendement CDA Erfgoed behouden is aan de toekomst bouwen
A02 Amendement GA e.a. Erfgoedbeleid maakt meer mogelijk
M01 Motie CDA Niet gokken met ons erfgoed
M02 Motie GA e.a. ‘Dit is in Bethlehem’ in goede handen
M03 Motie D66 e.a. Van discussie achteraf naar duidelijkheid vooraf (INGETROKKEN)
M04 Motie D66 e.a. Van discussie achteraf naar duidelijkheid vooraf (aangepast)

9 VAST AGENDAPUNT begrotingswijzigingen

9.a HAMERSTUK Raadsvoorstel Overzicht begrotingswijzigingen november 2025
Op de raadsagenda voor deze agenda staan de volgende punten opgenomen die financiële gevolgen hebben voor de begroting van 2025 en 2026:
Nota Vastgoed (D-994201)
Septembercirculaire (D-994905)
Het volgende collegebesluit met financieel neutrale consequenties is opgenomen in deze wijziging: Vaststellen projectopdracht programma klimaat (D-993509). Om te begrijpen hoe een toekomstbestendig en klimaatrobuust Gorinchem eruit ziet is extra en verdiepend onderzoek en draagvlak nodig. Het doen van onderzoek, het verzamelen van (digitale) kaarten en communicatie en participatie is noodzakelijk en kost geld. Er wordt € 16.500 beschikbaar gesteld voor deze extra kosten. Dekking loopt via de reserve Duurzaamheid.

2025-1003719 Maandwijziging raad 27 november 2025
2025-1003719 Bijlage 1 Maandwijziging raad 27 november 2025

10 Eventuele moties vreemd aan de orde van de dag
Motie
Een motie is een uitspraak van de raad over een onderwerp dat op de agenda staat. Vaak roepen moties het college van burgemeester en wethouders op om iets te doen. Een motie kan ook afkeuring over iets uitspreken: dat doet de raad met een motie van treurnis, afkeuring of wantrouwen. Een aangenomen motie is niet bindend: het college kan de motie naast zich neerleggen, maar moet dat dan wel uitleggen.
Als de motie gaat over een onderwerp dat niet op de agenda van de raad staat, dan heet het een motie vreemd aan de orde van de dag. Meestal gaat het dan om een actueel onderwerp. De vergadering moet bij de agendering instemmen met agendering van een dergelijke motie.

Motie vreemd SB e.a. Winteropvang gemeente Gorinchem

11 Afsluiting
Na de vergadering worden het audioverslag en de notulen op de site geplaatst

Overzicht ingekomen stukken

Afgedaan in de agendacommissie gemeenteraad Gorinchem van 13 november 2025.

In navolging van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) publiceert de raadsgriffie vanaf 2025 de ingekomen stukken geanonimiseerd.

Datum	Onderwerp	Afzender	Toelichting	Advies afdoening
18-11-2025	Overzicht van stukken die voor de gemeenteraad ter inzage liggen (niet geheim) november 2025	Griffier	Vastgesteld in de Agendacommissie 13 november 2025	Ter afhandeling raad
18-11-2025	Overzicht ter inzage gelegde stukken (geheim) november 2025	Griffier	Vastgesteld in de Agendacommissie 13 november 2025	Ter afhandeling raad
18-11-2025	20251113 Afhandelverzoeken en statusupdates toezeggingen november 2025	College van burgemeester en wethouders Gorinchem	Vastgesteld in de Agendacommissie 13 november 2025	Ter afhandeling raad
18-11-2025	20251113 Afhandelverzoeken en statusupdates moties november 2025	College van burgemeester en wethouders Gorinchem	Vastgesteld in de Agendacommissie 13 november 2025	Ter afhandeling raad
05-11-2025	Verzoek intrekking aanvraag Woo verzoeken	Nederlands burger (geanonimiseerd)		Ter kennisname
05-11-2025	799844 Dit is in Bethlehem br. gemeente	Inwoner Gorinchem		Ter kennisname
03-11-2025	Aansluiten bij Schone lucht akkoord	Programmamanager Schone Lucht Akkoord		Ter kennisname
01-11-2025	Notitie opvanglocaties Gorinchem 3 juli 2023	COA	In de raadsvergadering van 16 oktober 2025 heeft de gemeenteraad besloten om de geheimhouding, opgelegd 10 oktober 2023 op de ‘Notitie opvanglocaties Gorinchem’ d.d. 3 juli 2023	Ter kennisname

			van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), op te heffen en deze notitie met ingang van 1 november 2025 openbaar te maken via het raadinformatiesysteem.	
30-10-2025	1000911 VPPG Nieuwsbrief politieke chaos door partijpolitiek 1	VPPG onafhankelijke beroepsvereniging voor raadsleden	Bijgevoegd vindt u de nieuwste VPPG Nieuwsbrief over uitdagingen in gemeentebestuur, gebaseerd op prof. A.Q.C. Twan Tak:	Ter kennisname
30-10-2025	Week van de Pleegzorg - Pleeggezinnen lopen vast bij pleegzorg 18+	NVP	Een brief namens de Nederlandse Vereniging van Pleeggezinnen, Ondersteuning Pleeggezin en het Landelijk Overleg Pleegouderraden .	Ter kennisname
29-10-2025	996896 Afschrift brief aan Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid inzake financieel toezicht begroting 2026	Gedeputeerde Staten Provincie Zuid-Holland		Ter kennisname
29-10-2025	1000635 Agenda en stukken openbare vergadering van algemeen bestuur van Avres op donderdag 6 nov. 2025	Avres		Ter kennisname
28-10-2025	Raadsinformatienota Stand van zaken dossier golfbaan The Dutch	West Betuwe		Ter kennisname
27-10-2025	1000082 Kwartaalrapportage juli t/m september 2025	COA	Voortgang afspraken COA en gemeente Gorinchem.	Ter kennisname
27-10-2025	WOO Verzoek openbaarmaking van zaken waarin een orgaan van	Inwoner	Op 05-11-2025 is de aanvraag ingetrokken en	Ter kennisname

	de gemeente geheimhouding heeft opgelegd, stukken waarop geheimhouding rust of heeft gerust, over diverse periodes		gepubliceerd op iBabs met registratie nummer 1001534. Ontvangen door griffie in interne zaaksysteem d.d. 16 oktober 2025.	
23-10-2025	Kadernota en ontwerpbegroting 2027	Secretaris van Natuur- en Recreatieschap Lingegebied		Ter kennisname
23-10-2025	Publiekscampagne maatschappelijke weerbaarheid ‘Denk vooruit'	VNG		Ter kennisname
22-10-2025	000000 Reactie brief gemeenteraad Gorinchem d.d. 24-10-2024 Aanpak staalslakken problematiek bij The Dutch te Spijk	Gemeenteraad West Betuwe	De reactiebrief is gedateerd op 28 januari 2025. De gemeenteraad van West Betuwe geeft aan dat de brief abusievelijk niet bij de raad is terechtgekomen en biedt daarvoor excuses aan.	Ter kennisname
22-10-2025	Compensatie voor medewerkers sociaal ontwikkelbedrijven	VNG		Ter kennisname
22-10-2025	1000837 Brandbrief 3 oktober	Stichting Autoladder 1 en Stichting Stoomspuit Gorkum		Ter kennisname

Parallelsessie Beraad & Advies 2 oktober 2025
Gemeentelijk rioleringsprogramma Omgevingsprogramma riolering & stedelijk water 2026-2030
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer K. van Willigen
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer J. Klein
Democraten Gorinchem:	mevrouw L. Pellikaan
PvdA:	mevrouw P. de Groot
VVD:	mevrouw M. Veldheer
ChristenUnie/SGP:	de heer H. Heikens
Gorcum Actief:	de heer H. Sangers
D66:	de heer Le Noble (later aangesloten)
CDA:	de heer P. Kuijten
SP:	de heer A. van Houwelingen
Portefeuillehouder:	de heer F. Polatli
Ambtelijke ondersteuning:	de heer M. den Dunnen en de heer S. Vaatstra
Gasten:	

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Gemeentelijk rioleringsprogramma Omgevingsprogramma riolering & stedelijk water 2026-2030

Programma Riolering en Stedelijk Water
Water vasthouden, minder afvoeren

Het Omgevingsprogramma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030 is behandeld in de I&O van 17 september 2025. Het college komt met een voorkeursscenario.

Wethouder Polatli geeft aan dat het omgevingsprogramma het huidige GRP, dat eind dit jaar afloopt, vervangt. Het voorstel zorgt ervoor dat de afvoer van afvalwater, grondwater en hemelwater toekomstbestendig blijft. Voorgesteld wordt om scenario 1 vast te stellen en dat houdt in een eenmalige stijging van de rioolheffing met 20% in 2026 en daarna een jaarlijkse stijging van 2% tot 2030. Hiermee wordt de voorziening tijdelijk afgebouwd, maar wordt wel voldoende flexibiliteit behouden om bij te sturen. Het tarief blijft ook na de verhoging lager dan in de meeste buurgemeenten en rond het landelijk gemiddelde. Het programma is opgesteld in samenwerking met Waterschap Rivierenland en sluit aan bij de geplande werkzaamheden aan wegen en de duurzaamheidsambities. Zo wordt doelmatig, toekomstgericht en met oog voor kostenbeheersing gewerkt.

Mevrouw Pellikaan complimenteert de organisatie met het mooie programma dat is voorgelegd. Het programma omvat plannen voor het op orde houden van de afvoer van afval-, regen- en grondwater, maar ook om dit toekomstbestendig te maken zodat zwaardere regenbuiten beter verwerkt kunnen worden en slimmer met hemelwater omgegaan wordt. Dit is vandaag wellicht nog een wens, maar over 20 jaar bittere noodzaak. De stukken hebben een realistische toon, maar er worden wel uitdagingen

geschetst. De conclusie is dat één en ander meer geld gaat kosten en de rioolheffing moet omhoog. Enerzijds omdat in de afgelopen jaren geen indexatie heeft plaatsgevonden en anderzijds omdat een kostenstijging onvermijdelijk is om de doelen te behalen. Riolering is het onderwerp waar het belang pas van ingezien wordt als het water tot aan de lippen staat. De vraag die voorligt is of de rioolheffing moet stijgen met 20% of 24% in 2025 (scenario 1 of 2) of met een geleidelijke stijging van 8% in de komende vier jaar. In alle scenario's wordt hetzelfde bedrag opgehaald, maar het verschil zit in tempo en spreiding. Doorslaggevend voor haar fractie is hoe de lasten beheersbaar gehouden worden voor de inwoners en daarom wordt gekozen voor scenario 3 (geleidelijke stijging). Door de verhoging te spreiden is de impact op huishoudens minder abrupt en dat draagt bij aan het draagvlak onder inwoners, zeker in een tijd waarin veel huishoudens al te maken hebben met stijgende kosten voor energie, boodschappen en andere gemeentelijke heffingen. Een stijging van 8% is duidelijk en eenvoudig uit te leggen. Inwoners kunnen zich mentaal en financieel voorbereiden, net als bij de afbouw van de hypotheekrenteaftrek waarbij de voorkeur ook uitgaat naar geleidelijk in plaats van radicaal. Bij een geleidelijke stijging kan jaarlijks aangetoond worden wat met het geld gebeurt en dat vergroot het draagvlak in plaats van dat er een gretige indruk wordt gewekt door het geld in één keer op te halen en de indruk te geven dat daarmee plotsklaps alles verholpen wordt. Projecten en programma's vertragen altijd, planningen worden altijd aangepast. Afsluitend geeft zij nogmaals aan dat haar fractie kiest voor scenario 3.

De heer Kuijten bedankt voor het voorgelegde programma. Het valt op dat de investeringen niet behaald zijn waarbij het beeld ontstaat dat er sprake is van achterstand in het uitvoeringsprogramma van het GRP. Hij informeert hoe dit komt, of er jaarschijven geschrapt worden, of de achterstand in het nieuwe programma is opgenomen, wat dit doet met de kosten en hoe de achterstand ingehaald wordt. Hij vraagt voorts wat maakt dat de nu voorgenomen investeringen wel waargemaakt worden en wat daarvoor concreet gedaan wordt. Hij informeert waarom het college scenario 1 als wenselijk aanmerkt. Ook zijn fractie is van mening dat het beter is om een geleidelijke stijging voor te leggen in plaats van een abrupte stijging van 20%.

Mevrouw De Groot sluit zich aan bij de eerder gemaakte complimenten. Ook haar fractie maakt zich zorgen over de grote toename in kosten voor inwoners. De stijging is onvermijdelijk omdat aan de rioleringen gewerkt moet worden, daar is geen invloed op, maar er kan wel invloed uitgeoefend worden op hoe dit terechtkomt bij inwoners. Het college geeft de voorkeur aan scenario 1 omdat dit de meeste voorspelbaarheid biedt. Zij hoort graag waarom dat dit bij scenario 1 wel het geval zou zijn en bij scenario 3 niet. Voorspelbaarheid en duidelijkheid staat of valt met heldere communicatie ongeacht het scenario. Als inwoners een verhoging van 20% ineens wordt voorgelegd zullen zij schrikken van de plotselinge lastenverzwaring, zeker die huishoudens die net geen recht hebben op kwijtschelding waardoor dit een aanslag op hun portemonnee is. Met een jaarlijkse verhoging van 8% vanaf 2026 tot en met 2030 kunnen inwoners zich voorbereiden. In beide gevallen is sprake van voorspelbaarheid en duidelijkheid, maar in het tweede geval wordt een schokeffect voorkomen. Scenario 3 is op de langere termijn ook nog eens goedkoper voor inwoners. Afsluitend geeft zij aan dat het duidelijk mag zijn dat ook haar fractie een voorkeur voor scenario 3 heeft.

De heer Sangers geeft aan dat met het omgevingsprogramma het gemeentelijk rioleringsplan van 2021-2025 geactualiseerd wordt. Om deze actualisering te kunnen beoordelen dien je op de hoogte te zijn van het plan dat daaraan vooraf is gegaan. Er is onderzoek gedaan en zaken zijn in kaart gebracht (vrijeval rioleringen, persleidingen, inspectiejaren, stelseltypen, aanlegjaren). Hiermee werd de strategie bepaald voor onderhoud, reiniging, inspectie, reparatie en vernieuwing van riolering en gemalen, maar ook de daarvoor benodigde kosten werden hiermee inzichtelijk gemaakt (de rioolheffing). In 2021 is een keuze gemaakt om de kosten te laten dalen (blauwe variant) maar helaas zijn daarbij het zuur en het zoet omgedraaid. Uit het geactualiseerde programma blijkt dat voor het behoud van het rioolstelstel in de komende jaren flink geïnvesteerd moet worden met

als gevolg een noodzakelijke verhoging van de rioolheffing. In het omgevingsprogramma wordt duidelijk op de toekomst ingezet. De huidige klimaatadaptie is meegenomen. Hij verwijst hierbij naar de vastgestelde klimaatadaptatie strategie 2023-2027 en de lokale klimaatstresstest. Het is goed dat werken integraal opgepakt worden met riolering, wegen, groen en klimaatadaptatie. Zijn fractie stelt het op prijs om gedurende de planperiode jaarlijks op de hoogte te worden gehouden op de stand van zaken en kiest voor scenario 1.

Mevrouw Veldheer begrijpt dat een verhoging van de rioolheffing noodzakelijk is om de geplande investering en onderhoudsmaatregelen te kunnen uitvoeren. Er ligt een mooi plan voor en dat geeft duidelijkheid tot 2030, maar daarna blijft de vraag hoe de kosten structureel gedekt worden als de voorziening helemaal op nul staat. Een structurele verhoging van de rioolheffing op korte termijn en na 2030 nogmaals is wellicht wat veel om het dan weer heel groot te maken en daarom pleit haar fractie voor het inbouwen van reserveringen voor 2030 om te voorkomen dat er meteen tekorten of nieuwe verhoging geconstateerd moeten worden. Haar fractie sluit zich aan bij het verzoek om periodieke evaluatiemomenten of alle aannames nog kloppen en of onderhoudskosten en inflatie niet bijdragen aan enorme kostenverhogingen.

De heer Klein beaamt dat kostenverhogingen nooit leuk zijn, maar het gaat om noodzakelijke aanpassingen en daarom bedankt hij voor het uitgewerkte plan. Zijn fractie ziet de meerwaarde van scenario 1 ten opzichte van de andere scenario's, mede omdat dit scenario uiteindelijk het goedkoopst is op de langere termijn.

Mevrouw De Groot merkt bij interruptie op dat in de presentatie tijdens de I&O met een grafiek werd aangetoond dat wanneer scenario 3 wordt gevolgd in 2045-2050 onder de kosten van scenario 1 uitgekomen wordt wat maakt dat inwoners op de langere termijn minder hard geraakt worden.

De heer Klein vervolgt dat het hem niet duidelijk is waarom scenario 3 rondom 2045-2050 een andere koers volgt. Zijn fractie vindt scenario 1 de beste keuze voor de komende vier jaar.

De heer Van Houwelingen is tevreden met het uitgebreide en duidelijke plan dat een goed beeld geeft waar de gemeente op de langere termijn naartoe werkt. Aan een dergelijk vergezicht kleeft ook een gevaar want op de route daarnaartoe kunnen zaken veranderen. Waar eerst werd gedacht dat de heffing tot 2035 op een laag niveau gehouden kon worden, blijkt nu dat tien jaar eerder aan inwoners verteld moet worden dat de heffing met flinke stappen omhoog gaat (bijna € 50-€ 60 voor eenpersoons- en € 60-€ 80 voor meerpersoonshuishoudens in vijf jaar tijd). Op de dag van de I&O werd door het NIBUD gewaarschuwd voor de gevolgen van de verhoging van de energiebelasting op gas (een stijging van € 50 voor matig geïsoleerde huizen). Uiteraard zal ook de premie van de zorgverzekering stijgen. Dit bij elkaar opgeteld maakt het ingewikkeld om rond te komen. Met stijgingen op gas en elektra, of een stijging op de afvalstoffenheffing, kan nog geprobeerd worden om zuinig aan te doen, maar dat lukt niet met de rioolheffing. Zijn fractie is teleurgesteld door de plotselinge stijging vanwege de keuze die de raad in 2020 heeft gemaakt. Tijdens de I&O gaf de heer Kuijten aan dat hij liever een stabiele heffing op de verhoging over de gehele levensloop zou willen zien. Dat onderschrijft hij, maar deze kans had in 2020 genomen moeten worden toen hij namens de SP en GroenLinks aangaf meer te zien in een lineaire lijn in plaats van een daling van de heffing. De raad, ook de heer Kuijten, heeft toen voor een daling gekozen waardoor er geen buffer is opgebouwd zoals werd voorgesteld door SP en GroenLinks waardoor een stijging noodzakelijk is. Zijn conclusie is dat in 2020 geluisterd had moeten worden. Ook zijn fractie is voor spreiding van kosten, maar het geleidelijke van scenario 3 is slechts in het eerste jaar. Daarna gaat scenario 1 rustiger omhoog en dat heeft de voorkeur van zijn fractie.

Mevrouw De Groot begrijpt niet waarom de SP er in het eerste jaar, gezien alle andere stijgingen die worden genoemd, kiest voor een verhoging van 20% terwijl het ook mogelijk is om te kiezen voor jaarlijks 8%.

De heer Van Houwelingen antwoordt dat er in vijf jaar tijd een compleet andere lijn is ontstaan. Als nu wederom vijf jaar vooruit gekeken wordt, stijgt scenario 1 minder hard dan scenario 3.

Mevrouw De Groot vraagt zich af hoe de SP aan de eigen achterban gaat uitleggen dat akkoord gegaan wordt met een verhoging van 20% terwijl het nog ongewis is of de lonen ook zullen stijgen waardoor de klap wat minder groot wordt.

De heer Van Houwelingen herhaalt dat scenario 1 het goedkoopst is uiteindelijk, in de eerste twee jaar duurder en daarna goedkoper en dat kan hij uitleggen aan inwoners.

(De heer Le Noble komt ter vergadering)

De heer Heikens zegt dat ook zijn fractie van mening is dat dit een noodzakelijke investering is waar een goed plan onder ligt. Hij heeft begrepen dat het voor een meerpersoonshuishouden om een netto verhoging van € 40,20 per jaar gaat, voor een eenpersoonshuishouden is dat € 32,20. Zijn fractie kiest voor scenario 1.

De heer Le Noble geeft aan dat ook zijn fractie voor scenario 1 kiest. Er wordt duidelijk gewezen op het feit dat Gorinchem op dit vlak significant lagere tarieven heeft in vergelijking tot buurgemeenten. Hij roept op in de communicatie richting inwoners mee te nemen wat het uiteindelijke resultaat is op alle gemeentelijke lasten. De pijn moet genomen worden, zijn fractie kan zich grotendeels vinden in de woorden van de SP.

Wethouder Polatli reageert in de richting van de SP dat destijds bij het aannemen van het GRP is aangegeven dat mensen bij aankoop van een woning voor het riool betalen en dat zij niet dubbel hoeven te betalen. Uitgaande van € 14.000 aan kosten per aansluiting over 60 jaar houdt dat in dat een huishouden € 200 per jaar moet sparen. De rioolheffing bedraagt op dit moment € 201 en dat betekent dat in deze periode van 60 jaar niet voor het gebruik, schoonmaak en energie wordt betaald. Destijds was ook geen sprake van meekoppelkansen (wegbeheer en klimaatadaptatie) die nu wel worden gezien en voorts werd de huidige hoge inflatie niet voorzien. Zonder deze daling zouden inwoners in de vorige planperiode te veel hebben betaald. Gorcum Actief verzoekt om jaarlijks op de hoogte gehouden te worden. Bij de PPN wordt bijgesteld en getoetst waardoor er minder voor enorme stijgingen gevreesd hoeft te worden. Het CDA informeert hoe de ambities nu wel worden behaald. De bestaande budgetten lopen naast dit plan. In het nieuwe plan is 15% voor personele kosten opgenomen. De PvdA merkt op dat scenario 3 goedkoper zou zijn. In scenario 1 komen de kosten in 2030 op € 261, in scenario 3 op € 279,10.

Mevrouw De Groot verduidelijkt dat het op de langere termijn goedkoper is en daarmee doelt zij op 2045. De tabel die werd getoond tijdens de I&O laat zien dat scenario 3 dan goedkoper is dan scenario 1.

Wethouder Polatli vervolgt dat er nog verschillende bijstelmomenten zullen volgen. Als naar de langere termijn gekeken wordt kan de indruk ontstaan dat het heel gunstig uitpakt.

Mevrouw De Groot benadrukt dat zij deze conclusie trekt op basis van de huidige kennis. Voor scenario 1 geldt hetzelfde als voor scenario 3 geldt in de zin van bijstelmomenten en niet zeker weten wat de kosten voor de inwoner zullen zijn.

Mevrouw Pellikaan vult aan dat op basis van de huidige gegevens en informatie scenario 3 op de lange termijn (2045) goedkoper is dan scenario 1.

De heer Klein constateert dat scenario 3 tot 2045 duurder is en daarna daalt, maar vraagt zich af of het echt goedkoper is voor iemand die tot 2065 in Gorinchem wil blijven wonen.

De voorzitter begrijpt hieruit dat gevraagd wordt of de raad een doorrekening van de kosten van de tabel kan ontvangen.

De heer Klein verneemt graag waarom in scenario 3 in 2036 een knik in de kosten te zien is.

Wethouder Polatli antwoordt in de richting van de PvdA dat wanneer na 2045 gekeken wordt scenario 3 weer duurder is.

De heer Le Noble veronderstelt dat in de berekeningen aannames en onzekerheden zitten aangezien het over 40 jaar na nu gaat. De discussie wordt makkelijker als alleen naar de eerste vijf jaar gekeken wordt.

Wethouder Polatli vervolgt dat één en ander nu bij de PPN wordt beoordeeld wat voorheen niet het geval was. In 2027 wordt gekeken of het nodig is om bij te stellen. In de richting van Stadsbelang geeft hij aan de tabel natuurlijk op berekeningen gebaseerd is.

Mevrouw De Groot neemt aan dat er een bepaald bedrag nodig is om het programma uit te kunnen voeren. Alle scenario's moeten uiteindelijk op het bedrag uitkomen dat nodig is om één en ander te kunnen realiseren. Wat van de inwoner wordt gevraagd verschilt per scenario, maar uiteindelijk moet het wel kostendekkend zijn.

Wethouder Polatli antwoordt dat er een ook scenario is waarin de voorziening niet tot nul wordt afgebouwd. Scenario 1 is in de optiek van het college goedkoper op de langere termijn omdat de berekeningen dit aantonen.

De voorzitter constateert dat 13 zetels zich inmiddels hebben uitgesproken voor scenario 1, 9 zetels kiezen voor scenario 3. Hij ziet dat ook de VVD aangeeft dat zij voor scenario 1 kiest en biedt gelegenheid om het woord te voeren in tweede termijn.

De heer Kuijten zegt dat het nog niet duidelijk is voor hem waarom er ineens zo'n grote sprong gemaakt moet worden. Zijn fractie geeft de voorkeur aan een geleidelijke stijging. Ondanks dat het onoverkomelijk en noodzakelijk is, wordt gepleit voor scenario 3.

Mevrouw Pellikaan merkt op dat er allerlei ingewikkelde berekeningen gedaan kunnen worden, maar ondanks alles krijgen de inwoners straks een brief dat de kosten gaan stijgen met 20% ineens, of een geleidelijke stijging. Met een geleidelijke stijging is de impact minder abrupt en dit draagt bij aan het draagvlak in tijden waarin mensen al zo veel te maken krijgen met kostenstijgingen. Op deze argumenten heeft zij vanuit de andere fracties weinig tegengeluid gehoord. Gorcum Actief zegt wij nemen het zuur ineens. Zij vraagt zich af waarom zo abrupt want ook Gorcum Actief vindt waarschijnlijk draagvlak en een geleidelijke tariefontwikkeling belangrijk. VVD en ChristenUnie/SGP hebben geen inhoudelijke argumenten aangedragen waarom scenario 1 boven scenario 3 verkozen wordt. De bijdragen van Stadsbelang, SP en D66 lijken zich te focussen op de technische berekening, is het op de langere termijn wel of niet goedkoper. De lange termijn is onzeker, D66 zei schijnwerkelijkheid, ook het college heeft geen glazen bol en daardoor is haar conclusie dat met gezond verstand gekozen moet worden. Deze boodschap luidt als volgt: "Beste mensen, jullie gaan meer betalen, maar wij gaan dat geleidelijk doen want dat vinden wij belangrijk in een tijd waarin al zo veel kosten abrupt stijgen. Dit kunnen jullie verwachten en hierop kunnen jullie je voorbereiden".

De heer Klein begrijpt het argument voor geleidelijke stijging, maar eigenlijk wil Democraten Gorinchem punten scoren voor 2026 en wat in 2028 betaald moet worden maakt niet zo veel uit, want dan is het inmiddels meer geworden. Zijn fractie pleit voor de

aanpak in scenario 1 die ervoor zorgt dat in 2030 de kosten lager zijn dan in andere scenario's. Over de periode van vier jaar is er wellicht niet heel veel verschil, maar als er doorgerekend gaat worden met indexaties en stijgingen wordt uitgekomen op een lager bedrag. Onderhoud plegen aan je huis kost geld, maar daarna heb je veel minder kosten.

Mevrouw Pellikaan wil niet in cirkels blijven praten, maar scenario 1 is in het begin duurder, periode 3 goedkoper. In 2030 is scenario 3 duurder, in 2045 is het weer omgedraaid. Dat kan haar fractie niet uitleggen aan inwoners.

De heer Klein benadrukt dat scenario 3 in 2028 duurder is.

De heer Van Houwelingen gaf al aan dat het beeld in vijf jaar compleet is veranderd. Over vijf jaar kan het totaalbeeld ook heel anders zijn. Als voor scenario 1 gekozen wordt, stijgen de kosten niet meer dan noodzakelijk.

Mevrouw Pellikaan is van mening dat wanneer er in vijf jaar zo veel kan veranderen het juist beter is om een tariefverhoging te spreiden zodat er meer bijsturingsmogelijkheden zijn in plaats van in één keer een grote klap uitdelen aan de stad met vervolgens minder bijstuurmogelijkheden.

De heer Van Houwelingen vervolgt dat wanneer de kosten in vijf jaar lager zijn dan in een ander scenario hij dat heel goed kan uitleggen.

De heer Le Noble bevestigt dat het nu duurder is, maar straks is het goedkoper. Verder in de toekomst wordt de onzekerheid groter en kan minder waarde aan de bedragen gehecht worden. In de eerste jaren zal redelijk in de buurt uitgekomen worden, ook de jaren net buiten de tabel (2031-2035), en dat weegt mee voor zijn fractie. Het lijkt dan aantrekkelijker om voor scenario 1 te gaan.

De heer Heikens acht het noodzakelijk om nu de pijn te nemen, want in 2028 is scenario 3 duurder. De VVD stelt voor om reserveringen in te bouwen om een sprong in de toekomst te voorkomen. Hij informeert hoe de wethouder dit beoordeelt.

Mevrouw Veldheer bevestigt dat haar fractie voor scenario 1 kiest, vier jaar wordt aangemerkt als de korte termijn. De wethouder heeft aangegeven dat de kosten jaarlijks bekeken worden.

De heer Sangers kan zich vinden in de uitleg van Stadsbelang en SP. Hij verwijst naar de informatie in de I&O over BSR. De WOZ waarde van een huis blijft een aantal jaren gelijk als in de buurt geen huizen verkocht worden. Als vervolgens in één jaar tijd twee huizen verkocht worden stijgt de waarde. In de afgelopen jaren is in principe een te laag bedrag gevraagd en daarom volgt nu het zuur. Dat is jammer, maar noodzakelijk.

De heer Kuijten is van mening dat een periode van vier jaar te kort is om een programma volledig te overzien en de kosten daarvoor naar voren te trekken. De wiskundige berekening is gebaseerd op kijken in een glazen bol. Het voorgelegde programma is te onduidelijk om voor de langere termijn de consequenties te kunnen overzien. De tabellen en grafieken stoppen bij 2030 en daarom is de conclusie dat scenario 3 toch het goedkoopste is. Voorts kiest zijn fractie voor een geleidelijkheid in stijging in plaats van een abrupte stijging.

De heer Klein merkt op dat scenario 3 in 2030 juist duurder is dan scenario 1. Het is een kwestie van tellen.

De heer Kuijten benadrukt dat de tabel tot 2030 gaat.

De voorzitter stopt de discussie aangezien iedereen de tabel op zijn eigen manier uitlegt.

Mevrouw De Groot herhaalt dat haar fractie voor scenario 3 kiest. Hoewel regeren ook betekent visie hebben en naar de lange termijn kijken snapt zij dat de collega's ook naar de korte termijn kijken. Desalniettemin is het enorm belangrijk dat de keuze naar de inwoners verantwoord kan worden. Er volgen nog veel bijstelmomenten en daarom moet niet voor een stijging van 20% ineens gekozen worden waardoor inwoners het moeilijker krijgen om rond te komen.

Wethouder Polatli reageert dat een extra investering voor egalisatie zorgt voor extra kosten. Hij heeft allerlei bedragen en percentages gehoord, maar scenario 1 is het goedkoopst. Binnen de planperiode volgen nog bijstelmomenten. Het college wil inwoners niet ineens met hoge kosten confronteren, maar in de vorige periode is niet geïndexeerd waardoor het tarief nu lager is.

Mevrouw De Groot slaat bij interruptie aan op de woorden 'ineens met hoge kosten confronteren'. Het college kiest ervoor om voor volgend jaar een verhoging van 20% door te voeren in plaats van spreiding over een aantal jaren. Juist vanwege de bijstelmomenten zou voor spreiding gekozen moeten worden.

Wethouder Polatli verduidelijkt dat mevrouw De Groot over percentages spreekt, hij heeft het over kosten. Op de voorgestelde manier gaat het de inwoner minder euro's kosten.

De voorzitter stelt voor het voorstel als hamerstuk aan te merken waarbij het fracties vrij staat om met een amendement te komen op beslispunt 2.

Mevrouw Pellikaan kondigt een amendement aan dat zij graag voorbereidt samen met de fracties die het standpunt van haar fractie delen en dat maakt dat het voorstel als bespreekstuk aangemerkt moet worden.

De voorzitter concludeert dat het voorstel als bespreekstuk wordt geagendeerd voor de raadsvergadering van 16 oktober a.s. omdat er een amendement is aangekondigd.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
De raad wordt jaarlijks op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen het GRP. Bij de PPN wordt bijgesteld en getoetst waardoor er minder voor enorme stijgingen gevreesd hoeft te worden.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 9 oktober 2025
Verordening Jeugd
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer B. Bahlmann
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	mevrouw G. Metz
Democraten Gorinchem:	mevrouw N. Aaldijk
PvdA:	mevrouw P. de Groot
VVD:	mevrouw M. Veldheer
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
D66:	mevrouw W. Alba-Heijdenrijk
	de heer T. van der Meijden
CDA:	de heer P. Kuijten
SP:	de heer P. van Andel
Portefeuillehouder:	mevrouw E. Dansen
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw M. Teeuw
Gasten:	de heren H. Vendel en H. Meinhardt, Wmo Adviesraad

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Verordening Jeugd

In november 2025 zal de nieuwe verordening Jeugdhulp 2026 aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter vaststelling. Diverse ontwikkelingen, waaronder de inkoop jeugdzorg 2026 en de financiële uitdagingen waar we als gemeente voor staan, maken dat het noodzakelijk is om tot een deze nieuwe verordening Jeugdhulp te komen. Op basis van de modelverordening van de VNG en voorbeelden elders in het land is er een regionale verordening gemaakt. Deze verordening is de basis voor alle lokale verordeningen. Door middel van bijgevoegde presentatie wordt de gemeenteraad meegenomen in de totstandkoming van de Verordening Jeugdhulp 2026 en de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de vorige verordening.

Wethouder Dansen geeft aan dat ouders steeds sneller naar de gemeente kijken voor ondersteuning bij allerlei zaken op het gebied van Jeugdzorg terwijl de gemeente juist kijkt naar normalisatie, normaal gedrag moet de norm worden. Het aantal kinderen dat gebruik maakt van Jeugdzorg is hoog en dat kost veel geld. De nieuwe verordening biedt duidelijkheid aan professionals wat Jeugdzorg is en geeft een steun in de rug in gesprekken daarover met ouders.

Mevrouw Teeuw verzorgt een presentatie. Zij verwijst naar de ISV opgave passende ondersteuning en zorg. In de I&O van april is het vraagstuk normaliseren aan de orde geweest. In de I&O van juni zijn het Regionaal inkoopkader Jeugdzorg en de Hervormingagenda Jeugd besproken. De modelverordening van VNG is als basis gebruikt. Zij schetst vervolgens het proces van totstandkoming (sheet 5) dat uiteindelijk heeft geresulteerd in het definitieve regionale raamwerk voor Gorinchem. Dit is vervolgens vergeleken met de verordening van 2022 waarna een was/wordt lijst is opgesteld. De

verordening is toegelicht aan de Wmo Adviesraad en daaruit volgde een positief advies. Er is ook een toelichting verzorgd voor het Sociaal Team.
Zij gaat nader in op de belangrijkste wijzigingen (sheet 7 t/m 10). De Centrale Raad van Beroep heeft bepaald dat een vijftal stappen doorlopen moet worden om te beoordelen welke voorzieningen nodig zijn om een gezin te kunnen helpen. Dit helpt bij vraagverheldering, wat is het achterliggende probleem, wat is er aan de hand, wat kan het gezin op eigen kracht of samen met een sociaal netwerk, wat kunnen andere of voorliggende voorzieningen betekenen. Het sluitstuk is de vraag of er een individuele voorziening (beschikte jeugdzorg) nodig is. Er wordt steeds meer richting normaliseren gewerkt. Begrippen zijn aangepast; ter illustratie professional in plaats van jeugdprofessional, hulpvraag in plaats van jeugdhulpvraag. Niet elke hulpvraag hoeft met Jeugdhulp opgelost te worden. Een professional kijkt naar het hele gezin, niet alleen naar de jeugdige. Andere voorzieningen in het kader van de Wmo, de Wet langdurige zorg en de zorgverzekeraar zijn voorliggend op Jeugdhulp naast voorzieningen die beschikking vrij geboden kunnen worden door het Sociaal Team. Er wordt al snel naar Jeugdzorg gekeken, maar elke leeftijdscategorie kent opvoeduitdagingen die normaal zijn en bij het leven horen (zie bijlage NJI). Driftbuien bij peuters zijn normaal, maar overmatig gamen en niet naar school gaan in de basisschoolleeftijd kunnen ook normale opvoeduitdagingen zijn. Net zoals onzekerheid over identiteit, wisselend humeur en problemen met autoriteit voor jongvolwassenen. De voorwaarden rondom PGB en vervoer zijn wat strakker opgesteld.
Het Sociaal Team heeft enkele casussen aangeleverd die zij vervolgens voorleest om te illustreren dat sommige zaken door het Sociaal Team opgepakt kunnen worden zonder het afgeven van een beschikking of een doorverwijzing naar zwaardere zorg. In sommige gevallen wordt overbruggingszorg geboden zodra daarna korter gecontracteerde zorg hoeft plaats te vinden.

Artikel 4 over toegang tot jeugdzorg is uitgebreider omschreven door een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep waarin de vijf stappen zijn uitgelegd.
In artikel 5 staat dat bij hulpvragen eerst naar de eigen kracht en de inzet van het sociaal netwerk wordt gekeken. Gecontracteerd aanbod is het uitgangspunt, een PGB is een optie.
Artikel 8 geeft aan dat het verslag na 10 dagen gereed moet zijn wat zorgt voor een snellere doorlooptijd.
In artikel 9 zijn de criteria voor een individuele voorziening opgenomen. Ouderproblematiek is primair geen jeugdhulp, tenzij er sprake is van meervoudige problematiek binnen een gezin. Zij verduidelijkt dit vervolgens met een voorbeeld.
Veel zaken in artikel 10 komen uit de nadere regels, maar zijn nu in de verordening opgenomen. De eigen kracht van een gezin verschilt. Voor het bepalen van de hulpvraag moet dit in beeld gebracht worden. De Centrale Raad van Beroep geeft aan dat ook boven gebruikelijke zorg van ouders verwacht mag worden. Dit kan betekenen dat werk of sociale activiteiten aangepast moeten worden. Een financiële toets mag niet gedaan worden, maar de Centrale Raad van Beroep kijkt in zaken die voorgelegd worden wel naar het inkomen.
Voor vervoer wordt gebruik gemaakt van de taxi en daarnaast ook via een km-vergoeding met een minimum (6km) en een maximum (35km).
Hoofdstuk 5, bij een PGB moet de regie gevoerd kunnen worden, de budgethouder moet aantonen waarom de beschikte zorg niet passend is, de kwaliteit van de zorg moet onderbouwd worden.
In artikel 27 en 28 van hoofdstuk 7 is opgenomen hoe de afstemming met andere voorzieningen plaatsvindt. Hierbij wordt vervolgens een voorbeeld van samenwerking met scholen voorgelezen.

Bij de Hervormingsagenda Jeugd wordt gekeken naar samenwerking met huisartsen en samenwerking met scholen en daarom wordt geadviseerd om hiervoor artikelen op te nemen zodat eventuele werkafspraken opgenomen kunnen worden in de nadere regels.
In artikel 9 lid 5 van de oude verordening is opgenomen dat wanneer ouders ervoor kiezen om hun zorg te verzilveren bij een aanbieder verder weg dan de dichtstbijzijnde passende voorziening de meerkosten voor eigen rekening komen. Geadviseerd wordt om dit artikel over te nemen in de nieuwe verordening.

Bij lid 10 wordt geadviseerd om de ruimte om een ervaringsdeskundige in te zetten te laten staan omdat dit niet voorkomt in het regionaal raamwerk. Voor de jeugdhulpaanbieders is dit overigens opgenomen in de contracten.
Artikel 24 lid 8 gaat over het onrechtmatig gebruik van een PGB (wordt niet gebruikt waardoor het bedoeld is, tijdelijk verblijf in instelling, vooraf verkeerde informatie verstrekt). Het college verzorgt hierbij een gemotiveerd advies aan de Sociale Verzekeringsbank. Geadviseerd wordt om dit artikel te behouden zodat de budgethouder weet dat aan de SVB verzocht kan worden om het PGB op te schorten of stop te zetten.
Artikel 10 lid 7 gaat over het opstellen van een perspectiefplan voor jeugdigen van 16 jaar en ouder; welke zorg moet ingezet worden als voorzien wordt dat de zorg na het 18e levensjaar doorloopt. Een jeugdhulpaanbieder moet hierbij afstemming zoeken met het Sociaal Team en/of de gecertificeerde jeugdbeschermer als deze betrokken is.

Afsluitend wordt het vervolgproces geschetst (sheet 11): B&A 13 november, raad 27 november. Samen met Mooi Sociaal en de werkprofessionals wordt gekeken naar een werkinstructie voor de lokale teams.

De voorzitter biedt gelegenheid om vragen te stellen naar aanleiding van de presentatie.

Mevrouw De Groot vraagt hoe in de praktijk wordt vastgesteld of de balans tussen draagkracht en draaglast in evenwicht is. Het begrip maatwerk is niet expliciet opgenomen. Zij informeert of ruimte hiervoor geborgd is.

Mevrouw Teeuw bevestigt dat er ruimte is voor maatwerk. De professionals worden in staat geacht om draagkracht en draaglast te bepalen en voorts krijgt dit in de werkinstructies voor de lokale teams aandacht.

De heer Krol begrijpt dat met de verordening beter in kaart gebracht wordt of in bepaalde situaties een voorliggende oplossing voor handen is in plaats van de Jeugdhulp. Hij vraagt of in het geval de verwijzing via een andere route verloopt dan het lokale team er eigenlijk niet gestuurd kan worden op voorliggende voorzieningen. Voorts informeert hij naar het percentage dat via andere verwijzers wordt doorverwezen. Bij artikel 10.5 merkt hij op dat gelijke situaties een verschillende oplossing kunnen krijgen. Hij vraagt hoe geborgd wordt dat het wegen van draagkracht en draaglast zo goed mogelijk geobjectiveerd wordt.

Mevrouw Teeuw antwoordt dat jeugdhulpaanbieders verplicht zijn om aan de vijf stappen die door de Centrale Raad van Beroep zijn opgesteld te voldoen. Eén van deze stappen is het bepalen van de kracht van het gezin, wat het sociale netwerk kan en welke andere mogelijkheden er zijn. Ook een medische verwijzer moet deze stappen doorlopen. Zij verwacht dat hier in de komende jaren meer op gestuurd gaat worden. Als zaken juridisch gezien in nadere regels opgenomen mogen worden kan zij zich voorstellen dat dit zo geregeld wordt. Het objectiveren van draaglast en draagkracht is lastig want dat blijft mensenwerk. 43% van de verwijzingen verloopt via de gemeente, 34% via de huisarts.

De heer Van der Meijden refereert aan de inkomensafhankelijke toetsing en vraagt of hij goed begrepen heeft dat bij de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen inkomen geen factor is die het college meeweegt om een voorziening al dan niet toe te wijzen.

Mevrouw Teeuw reageert dat het college geen financiële toets mag doen.

De heer Van der Meijden begrijpt dat de Centrale Raad van Beroep daar wel deels naar kijkt en vraagt nogmaals of daar door de gemeente op geen enkele manier waarde aan wordt gehecht bij de beoordeling van een verzoek voor een voorziening.

Wethouder Dansen antwoordt dat de gemeente zich gewoon aan de regels houdt.

De heer Van der Meijden verwijst naar het kader van normaliseren waarin bepaalde gedragingen als zelf oplosbaar worden aangemerkt. In de bijlage van het NJI wordt per leeftijdscategorie opgesomd wat onder normaal wordt verstaan. Voor kinderen tussen de 12 en 16 is het klaarblijkelijk normaal dat zij af en toe alcohol en drugs gebruiken. Hij informeert om welke variant drugs het gaat.

Mevrouw Teeuw kan niet aangeven of het om harddrugs of softdrugs gaat.

Wethouder Dansen vermoedt dat hier wordt gedoeld op experimenteren en zegt toe dat nagevraagd wordt wat hiermee precies bedoeld wordt.

De heer Kuijten informeert of bij de inkoop van zorg marktwerking wordt toegepast en verwijst hierbij naar een onderzoek gepubliceerd in NRC waarin wordt aangegeven dat de gemeente Veendam marktwerking overboord heeft gegooid waardoor de wachtlijsten zijn verdwenen. Hij vraagt of Gorinchem dit voorbeeld volgt. Hij wijst op het nadrukkelijk benoemen van het verkeerd gebruiken van voorzieningen waarbij wordt gedoeld op hulpbehoevenden en vraagt of dit ook geldt voor hulpaanbieders.

Mevrouw Teeuw reageert dat de Regio rechtmatigheidsonderzoeken uitvoert bij jeugdhulpaanbieders. In het inkoopkader dat in januari ingaat zijn bewust keuzes gemaakt in de manier van inkopen. Zij veronderstelt dat marktwerking hierbij aan de orde is geweest.

Wethouder Dansen bevestigt dat jaren geleden is vastgesteld dat er marktwerking mag zijn in de zorg. Door een andere werkgroep binnen de Regio wordt gekeken hoe inkopen goedkoper, verstandiger en efficiënter kan, maar dit valt buiten het onderwerp van vanavond.

Mevrouw Veldheer informeert wat de verordening vooral gaat opleveren.

Mevrouw Teeuw hoopt dat de verordening meer duidelijkheid en transparantie verschaft aan inwoners en dat de doorlooptijd bij het indienen van de aanvraag tot aan de beoordeling welke vorm van zorg ingezet gaat worden sneller verloopt. Met goede werkinstructies moet de verordening duidelijke handvatten bieden om het goede gesprek met inwoners te kunnen voeren waarbij soms ook nee gezegd kan worden als dat nodig is.

Mevrouw Veldheer begrijpt hieruit dat grenzen worden gesteld aan wat wel en niet bij zorg hoort.

Mevrouw Teeuw vervolgt dat dit vraagstuk ook in de Wet beschikbaarheid Jeugdzorg naar voren komt, maar deze wet laat nog even op zich wachten. Met de nieuwe verordening wordt gehoopt dat de eerste stappen al gezet kunnen worden.

De heer Van Andel is blij dat aangegeven wordt dat ouders en jongeren zelf hun verantwoording moeten nemen. Aangegeven wordt dat zaken met de nieuwe verordening goedkoper en sneller kunnen. Hij informeert hoe de gecontracteerde aanbieders gezien de marktwerking zullen reageren, of er al afspraken zijn gemaakt en wat de gevolgen hiervan zijn op de prijs.

Mevrouw Teeuw sluit niet uit dat er wrijving ontstaat tussen wat het lokale team vrij toegankelijk en beschikking vrij kan aanbieden en wat gecontracteerde aanbieders kunnen aanbieden. Zij betwijfelt of daarmee de prijs opgedreven kan worden gezien de Wet reële prijzen met een bepaalde kostprijsmethodiek en daarnaast is bij de inkoop onder een aantal voorwaarden ingeschreven. Dit punt kwam onlangs bij één van de aanbieder naar voren en daar is men in onderling gesprek uitgekomen. Het is niet bedoeld om elkaar werk af te pakken, maar om inwoners sneller te kunnen helpen.

De heer Van Andel begrijpt dat het gaat om de cliënt en niet om degene die de zorg levert. *(Dit wordt bevestigd).*

Sluiting

De voorzitter geeft aan dat het mogelijk is om de eventuele resterende vragen schriftelijk te stellen, bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:

- Verduidelijking verzorgen over kader gebruik drugs door jeugdigen tussen 12 en 16 (bijlage NJI)

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting & Beraad en Advies 9 oktober 2025
Controleplan accountant
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer B. Bahlmann
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer D. van Veen
Democraten Gorinchem:	---
PvdA:	de heer A. Hachhouch
VVD:	de heer E. van Ekeren
	mevrouw T. van 't Westende
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
D66:	de heer I. Tekir
CDA:	---
SP:	de heer P. van Andel
Portefeuillehouder:	mevrouw M. Molengraaf
Ambtelijke ondersteuning:	de heer T. van Zessen
Gasten:	de heer Schuijt, ETL Accountants

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Controleplan accountant

Jaarlijks stelt de raad het controleplan van de accountant vast. De raad krijgt van de accountant de gelegenheid speerpunten voor de accountantscontrole 2025 aan te leveren. Daarnaast stelt de raad het normenkader rechtmatigheid vast. Hiermee voldoen wij aan de financiële verordening 2025.

De heer Schuijt presenteert het controleplan. De controle wordt volgende week gestart. De tolerantiegrens voor 2024 bedroeg 1% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves. Binnen deze tolerantiegrens kan een goedkeurende verklaring afgegeven worden. Dit jaar is de tolerantiegrens 2% exclusief de dotaties aan de reserves. Vorig jaar ging het om € 2,1 mln. dit jaar om € 3,5 mln. Het lijkt erop dat het college makkelijker een goedkeurende verklaring kan krijgen, maar er heeft ook nog een derde wijziging plaatsgevonden. Fouten en onzekerheden moeten opgeteld worden, daar waar deze vorig jaar nog apart gewogen mochten worden. Bij elkaar opgeteld mag niet boven 2% uitgekomen worden waardoor de drempel sneller bereikt wordt. Als deze wet er vorig jaar al was geweest had de gemeente Gorinchem gewoon een goedkeurende verklaring gekregen, maar dit was niet voor alle gemeenten het geval.
In de afgelopen jaren werd de getekende controleverklaring afgegeven op de dag van de raadsvergadering waarin de jaarrekening werd vastgesteld. Dit werd gedaan zodat de raad nog steeds de mogelijkheid had om de jaarrekening aan te passen waardoor de controleverklaring formeel geen onderdeel was van de jaarrekening. Ook dit is veranderd; de jaarstukken worden aangevuld met de controleverklaring. De raad mag de jaarrekening pas behandelen op het moment dat de verklaring is bijgevoegd. Het boekwerk moet twee weken eerder gepubliceerd worden.

In augustus heeft het controleteam de belangrijkste speerpunten bepaald. De schattingen binnen de grondexploitatie Groote Haar krijgen bijzondere aandacht en voorts wordt gekeken naar de fasering die van invloed kan zijn op de waardering en eventuele tussentijdse winstneming. De andere speerpunten betreffen de voorzieningen want ook hierbij is sprake van schattingen die van invloed kunnen zijn op de hoogte van de voorziening (meerjarenonderhoudsplan en riolering). Planningen blijken soms optimistisch te zijn door capaciteitsgebrek of andere prioriteiten waardoor de voorziening niet juist gewaardeerd is. Voorts wordt gekeken naar het risico dat het college en het management de interne beheersing kunnen doorbreken conform de beroepsregels maar dit is een theoretisch risico. Het laatste speerpunt betreft de grondverkopen, mochten deze plaatsvinden, omdat dit transacties zijn die zelden voorkomen, maar wel een hele hoge waarde hebben. Afsluitend geeft hij aan dat hij benieuwd is welke speerpunten de raad wil meegeven.

De heer Van Veen merkt op dat het push left principe gehanteerd wordt om aan de voorkant fouten te voorkomen, maar inmiddels is het al tien maanden later.

De heer Schuijt reageert dat bij fouten die gemaakt zijn in de eerste tien maanden wordt gekeken of dit in de interne beheersing zit en als dat het geval is of er een aanbeveling gedaan kan worden om ervoor te zorgen dat deze fouten in de toekomst voorkomen worden. In de publieke sector worden de three lines of defence vaak gebruikt. De eerste lijn is het proces (de uitvoering). De tweede lijn is de ondersteuning. De derde lijn is de interne audit. Push left betekent dat fouten in de derde lijn niet voorkomen omdat de eerste lijn die fouten voorkomt. In de managementletter van vorig jaar is uitvoerig beschreven welke aanbevelingen dit eventueel zijn.

De heer Van Veen concludeert hieruit dat de aanbevelingen die nu worden gedaan betrekking hebben op de jaarrekening voor 2026. *(Dat is het geval).*

De heer Hachhouch begrijpt dat diverse gemeenten door het verschuiven van de tolerantiegrens vorig jaar in de problemen zouden zijn gekomen en vraagt welke lessen hiervan geleerd kunnen worden.

De heer Schuijt antwoordt dat enkele andere gemeenten binnen zijn portefeuille geen goedkeurende verklaring zouden hebben gekregen omdat er nu een optelling gemaakt moet worden. Het grensbedrag wordt hoger dan de nieuwe tolerantie maar dat is voor Gorinchem niet het geval. Afwijkingen komen voornamelijk voor in het Sociaal Domein. Gemeenten vinden het moeilijk om aan te tonen dat prestaties in de zorg geleverd zijn (vooral Jeugdwet en WMO). Gorinchem heeft dit goed op orde, alleen in PGB 2.0 zitten onzekerheden, maar dat komt omdat dit proces landelijk niet optimaal ingericht is. Desgevraagd geeft hij aan dat in Gorinchem de processen in de eerste, tweede en achteraf in de derde lijn zodanig ingericht zijn dat de organisatie cliënten en zorgleveranciers verzoekt om aan te tonen dat er zorg is geleverd. Als wordt gesteund op de prestatielevering van de zorgleveranciers is de gemeente afhankelijk van de oplevering daarvan naast het gegeven of er een goedkeurende verklaring wordt verstrekt.

De heer Krol wijst op termen die door elkaar gebruikt worden (fouten, risico’s, onrechtmatigheden, fraude) en informeert of in het geval er sprake is van fraude dit zichtbaar is in het verslag. Vorig jaar was sprake van een paar miljoen aan onrechtmatigheden met grotendeels een meerjarige doorwerking. Hij vraagt of er al beeld is hoeveel van het bedrag dat vorig jaar als onrechtmatig is aangemerkt overgaat naar dit jaar. Hij informeert of hij de rapporteringstolerantie zo moet verstaan dat in het geval er onrechtmatigheden worden gezien lager dan € 125.000 deze niet meegenomen worden in de telling. Afsluitend vraagt hij of de raad twee risico’s moet kiezen uit de vijf genoemde risico’s.

De heer Schuijt antwoordt dat de speerpunten van de raad additioneel op de reeds genoemde speerpunten zijn. De rapporteringstolerantie is door de raad vastgesteld. Alle fouten en onzekerheden boven dit bedrag worden individueel gerapporteerd met oorzaak, et cetera. Als het om een onrechtmatigheid in het verslag van het college gaat (getrouwheid), wordt dit in zijn verslag opgenomen. Als het gaat om fraude is hij verplicht om dit apart te rapporteren en voordat dit in het verslag vermeld wordt moet dit aan de griffie gemeld worden.

De heer Tekir informeert naar de afstemming met de accountant bij financiële verordeningen, het verloop van de procedure bij eventuele bevindingen. De accountant controleert ook op de naleving van wetten. De Wet open overheid (Woo) is onlangs geactualiseerd en aangescherpt. Zijn fractie zou graag zien dat daar als aanvullend speerpunt op toegezien wordt omdat hij uit de turap heeft begrepen dat gemeenten vaak wachten met het uitvoeren van deze taken.

De heer Schuijt kijkt vooral naar de interne beheersing rondom de uitvoering van de wet en vindt dit een goede suggestie. De afstemming over de wijzigingen in de financiële verordeningen verloopt goed, de opmerkingen die zijn gemaakt zijn verwerkt en het resultaat is aangeboden aan de raad. Als er behoefte is om bevindingen vanuit de interim controle met de raad te bespreken dan wordt dit vermeld in het accountantsverslag en de boardletter. In het geval het gaat om bevindingen die het college niet kenbaar wil maken aan de raad dan wordt de escalatieladder gehanteerd. De accountant is er voor de raad en neemt dit soort zaken serieus. Bij meningsverschillen wordt vanzelfsprekend geëscaleerd, dit is eigenlijk nog nooit gebeurd, maar hierin is wel voorzien.

Mevrouw Van ’t Westende merkt op dat de Woo niet toeziet op de financiële processen en verzoekt om verduidelijking.

De heer Tekir verduidelijkt dat de accountantscontrole wel betrekking heeft op de naleving van wetten en de borging van een goede uitvoering. Procedures en processen moeten helder zijn en er moeten voldoende maatregelen getroffen worden zodat de wet ook nageleefd wordt. Dit vooral in het licht van een actuele wet met, in zijn beleving, strengere eisen die het toezien daarop waard zijn.

Mevrouw Van ’t Westende vraagt of dit niet meer een taak zou zijn voor de Rekenkamer.

De heer Tekir verzoekt de accountant aan te geven in hoeverre het naleven van de Woo geschikt is als speerpunt. Wat hem betreft is het ook prima als de Rekenkamer hier een keer naar kijkt.

De heer Krol deelt de twijfel om de Woo als speerpunt aan te merken. De grondexploitatie wordt als risico aangemerkt als het gaat om de waardering. In het afgelopen jaar zijn er veel kosten gemaakt binnen de grondexploitatie Groote Haar. Zijn fractie is vooral benieuwd of het effect van de uitgaven die gedaan zijn nog passend is binnen de businesscase. Voorts noemt hij het voornemen van het college om wat strakker subsidies te verstrekken en daarom verzoekt hij te toetsen hoe de verantwoording aansluit op de beschikkingen.

Mevrouw Van ’t Westende noemt als speerpunt de controle op het proces of de raad tijdig wordt geïnformeerd bij financiële afwijkingen.

De heer Van Andel verwijst naar de brief van het college over de inhuur van externen met het percentage daarvan op de totale personeelskosten waarbij aangegeven is dat de door de raad bij motie gestelde norm niet gehaald wordt. Zijn fractie heeft behoefte aan meer duidelijkheid, pakken andere gemeenten meer zelf door?

De heer Schuijt reageert dat er een benchmark gedaan zou kunnen worden naar het trendmatig verloop in externe inhuur bij andere gemeenten.

De heer Van Andel verduidelijkt dat het hem meer gaat om het waarom er niet lager uitgekomen kan worden aangezien het om behoorlijke bedragen gaat.

Wethouder Molengraaf wil niet treden in de speerpunten die de raad aan de accountant meegeeft, maar de vraag die nu wordt gesteld is eigenlijk een vervolgvraag.

De heer Van Andel reageert dat dit een beetje een dilemma is voor hem en daarom noemt hij dit.

Wethouder Molengraaf denkt dat er een onjuist instrument wordt ingezet. Het college kan verzocht worden om een vergelijking met andere gemeenten en daarover te rapporteren.

De heer Van Andel trekt zijn vraag in.

De heer Van Veen merkt aangaande objectiviteit op dat de accountant een vraag of verzoek zou kunnen krijgen om andere activiteiten te doen en vraagt of er een voorbeeld uit de praktijk genoemd kan worden.

De heer Schuijt antwoordt dat dit kan zijn ondersteunen bij de implementatie van een nieuw financieel systeem of het maken van een belastingkader. Dat kan niet want dat moet hij vervolgens zelf controleren. Het controleren van een subsidie is wel passend. In de gedrags- en beroepsregels is opgenomen wat wel en niet kan.

De heer Van Veen heeft geen aanvullend speerpunt. Zijn fractie wil graag binnen het budget voor de accountant blijven.

Mevrouw Hamann hoorde extra aandacht voor schattingen en investeringen in Groote Haar en vraagt of de mogelijke gevolgen van de netcongestie voor de uitgifte van gronden daarbij betrokken kunnen worden.

De heer Schuijt antwoordt dat dit al een speerpunt is. Op het moment dat de investeringen die zijn gedaan leiden tot een vertraging of een versnelling van het project dan blijkt dit uit de correcties. De interne beheersing rondom een subsidieproces zou een speerpunt kunnen zijn, net als de tijdigheid van informatievoorziening, maar dit zijn speerpunten die twee jaar geleden ook meegegeven werden. Hij begrijpt de feedback dat de Woo geen directe financiële gevolgen heeft, maar als de gemeente hier niet aan voldoet dan kunnen er in de toekomst wel grote financiële gevolgen ontstaan.

B&A-gedeelte

De voorzitter constateert dat onderstaande speerpunten genoemd zijn:
- Effecten businesscase Groote Haar
- Toetsing subsidiekader
- Naleven wet- en regelgeving Woo
- Controleproces tijdig informeren financiële afwijkingen

De heer Krol begrijpt dat de kosten die dit jaar al voor Groote Haar gemaakt zijn eigenlijk al zijn opgenomen in de speerpunten. Een verdieping van de subsidies merkt hij als interessant aan. Hij twijfelt of het gesprek over het naleven van de Woo via de accountant moet gaan.

De heer Tekir merkt op dat de accountant kijkt naar de naleving en borging van processen en maatregelen in alle werkzaamheden, niet zo zeer de politieke vraag die daarmee zou kunnen samenhangen. Hij acht het goed als er een toets volgt of procedures correct

ingericht zijn en of de nieuwe bepalingen van de Woo intern bekend zijn, wellicht als opmaat voor een rekenkameronderzoek maar zo ver wil hij nu niet vooruit blikken.
Het subsidiekader en de informatiebehoefte van de raad zijn wat hem betreft relevante speerpunten, maar omdat dit laatste twee jaar geleden al is gevraagd is dat nu niet meer actueel. Zijn fractie kiest voor de Woo als speerpunt.

De heer Hachhouch merkt op dat prima is onderbouwd waarom de Woo past binnen de controle en daarom kan zijn fractie dit speerpunt ondersteunen. De suggestie vanuit de VVD is al eens gecontroleerd, maar dit kan opnieuw opgepakt worden voor komend jaar.

De heer Van Andel krijgt geen gevoel bij de Woo als speerpunt. Daarvoor zou hij moeten weten hoe degene die een Woo-verzoek indient daarop terugkijkt (hoe de procedure is verlopen, hoe lang het heeft geduurd).

De heer Tekir vult aan dat de aanscherping gaat over de passieve informatieplicht vanuit het college, actieve informatieplicht, Woo-verzoeken, geheimhouding. Het is bekend dat dit voor Gorinchem een aandachtspunt is en daarom wil hij daar liefst zo tijdig mogelijk een toets op krijgen zodat er eventueel maatregelen en acties opgezet kunnen worden in plaats van straks met de gevolgen geconfronteerd worden.

Mevrouw Van ’t Westende merkt aangaande actieve informatieplicht op dat wanneer er geen significante bevindingen zijn geweest dit nog steeds relevant is maar geen aanleiding voor een extra speerpunt. Zij worstelt ook met de tastbaarheid van de Woo en de rol van de Rekenkamer daarin, maar tegelijkertijd snapt zij dat er niet gewacht moet worden totdat een feit zich voordoet. Ondanks de reactie van de heer Schuijt blijft de worsteling bestaan.

Mevrouw Hamann vraagt zich ook af of de accountant de aangewezen persoon is om te bekijken of de Woo goed wordt toegepast. Groote Haar is al als speerpunt aangemerkt. Zij kan zich vinden in het bekijken van het subsidiekader evenals de financiële afwijkingen.

De heer Schuijt reageert dat het niet zo zeer gaat over het naleven van wet- en regelgeving, maar de toetsing van het proces in de interne beheersing om vast te kunnen stellen hoe de organisatie vaststelt dat zij voldoet aan wet- en regelgeving. Dit past binnen de taakomschrijving van de accountant vanuit de natuurlijke adviesfunctie. Is er een proces omheen gebouwd, is de kennis aanwezig, zijn de rapportagelijnen aanwezig. Het is een technische benadering, geen politieke.
Het subsidiekader en financiële afwijkingen zijn twee jaar geleden beoordeeld. Voor het subsidiekader zijn wat stevige suggesties gedaan, daar wordt flink aan gewerkt en daar zou een actualisatie op gegeven kunnen worden.

Mevrouw Van ’t Westende kan zich vinden in als speerpunt benoemen van het subsidiekader.

De heer Van Veen kiest voor de Woo en het subsidiekader.

De heer Hachhouch sluit zich hierbij aan.

De heer Van Andel kiest alleen voor het subsidiekader.

De heer Tekir begrijpt niet waar bij de Woo de spanning ligt aangezien het geen politieke toets is.

De heer Van Andel verduidelijkt dat het kiezen voor de Woo als speerpunt hem overvalt, maar hij is wel bereid om deze keuze te steunen ondanks zijn persoonlijke twijfels.

De heer Tekir stelt voor om de tijd tot aan de vergadering te benutten om te kijken wat een goede manier is om dit speerpunt op te pakken, via de Rekenkamer of op een andere manier.

De heer Krol geeft aan dat dit onderwerp momenteel politiek gevoelig ligt en daarom is hij geen voorstander van het verlengen van dit gesprek door het hier in de raad met elkaar over te hebben. Hij begrijpt van de accountant dat er een apolitieke toets ingeregeld is, een meerderheid zou hiervoor willen kiezen en daarom kan zijn fractie zich aansluiten maar wel met een vraagteken.

Mevrouw Van ’t Westende zou het fijn vinden als dit wordt verwoord op de manier die zojuist is geschetst dat het echt om een check op de correcte naleving en de borging van de procedures gaat.

Mevrouw Hamann sluit zich hierbij aan.

De heer Van Veen sluit zich eveneens aan.

De voorzitter concludeert dat de raad het subsidiekader en de naleving wet- en regelgeving Woo als speerpunten aanmerkt. Het voorstel wordt als hamerstuk geagendeerd voor de raadsvergadering van 27 november aanstaande.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting & Beraad en Advies 9 oktober 2025
Beleidskader natuur inclusief en radicaal groen
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer B. Bahlmann
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer D. van Gammeren
	de heer J. Roeland
Democraten Gorinchem:	mevrouw N. Aaldijk
PvdA:	de heer A. Koçak
VVD:	de heer N. van Santen
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
	de heer D. Lokerse
D66:	de heer R. Le Noble
CDA:	mevrouw S. de Lange
SP:	de heer A. van Houwelingen
Portefeuillehouder:	de heer M. de Boer
Ambtelijke ondersteuning:	de heer S.D. Fiaschi-Van der Est

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.
Hij constateert dat er geen behoefte is om technische vragen te stellen in het I&O gedeelte en stelt voor om meteen over te gaan tot het B&A gedeelte.

Beleidskader natuur inclusief en radicaal groen

De aanleiding voor deze sessie is het beleidskader radicaal groen en natuur inclusief Gorinchem. In onze Omgevingsvisie staat dat we een radicaal groene en natuur inclusieve stad willen zijn. Het beleidskader bevat uitgangspunten hoe we dit kunnen realiseren. Met het raadsvoorstel vraagt ons college aan de raad om het beleidskader vast te stellen. In deze sessie volgt een inhoudelijke toelichting op het kader. Daarna is er tijd om inhoudelijke vragen te stellen over het beleidskader.

Wethouder De Boer geeft aan dat met dit beleidskader voorstellen worden gedaan voor meer groen en kwalitatief beter groen omdat natuur voor mens en dier van grote waarde is. Groen zorgt voor verkoeling, voor vermindering van wateroverlast bij hoosbuien, bomen en struiken zuiveren de lucht, in een groene omgeving ontstaat de neiging om meer te bewegen, er is minder kans op gezondheidsklachten, groen helpt tegen stress, zorgt voor ontmoeting en verbinding, groene schoolpleinen helpen bij het leren en in de motorische ontwikkeling en groen maakt de stad ook aantrekkelijk en mooi.
Hij benoemt de waarden van groen expliciet omdat groen vaak wordt gezien als aankleding of om de omgeving op te leuken als er geld over is. Grote bomen moesten sneuvelen omdat zij niet meegenomen waren in de planvorming en vervolgens in de weg stonden. Groen moet weer aan de voorkant meegenomen worden. Stadsnatuur moet gelijkwaardig meedingen als de schaarse ruimte in de stad verdeeld wordt zodat de stad ook leefbaarder wordt.
In de afgelopen jaren is in een aantal sessies van gedachten gewisseld over het beleidskader groen waarna geprobeerd is om alle input zo goed mogelijk een plekje te

geven. Hij gaat graag aan de slag en is benieuwd naar de mening van de raad over het beleidskader.

De heer Van Santen meldt dat zijn fractie de ambitie om Gorinchem groener en klimaatbestendiger te maken deelt. Groen vergroot de leefbaarheid, vermindert hittestress en maakt de stad aantrekkelijker. Zijn fractie heeft wel moeite met het woord 'radicaal' omdat dit de indruk van een alles of niets beleid wekt. Het beleid gaat ook over realistisch vergroenen, stap voor stap werken aan een groene, gezonde en leefbare stad. De titel realistisch groen past daarom beter bij dit beleidskader. De wethouder heeft goed geluisterd naar de raad en inwoners. De 20% bomennorm, de monumentale status of 50% onverharde tuinen maken terecht geen onderdeel uit van het beleid omdat dit onrealistische voorstellen zijn. Vergroening mag niet ten koste gaan van woningbouw, bereikbaarheid en betaalbaarheid (denk aan het recent besproken warmtenet). Goede bedoelingen zijn belangrijk, maar het moet ook uitvoerbaar en betaalbaar blijven. Zijn fractie heeft nog drie kanttekeningen. Bewustwording; vergroening begint bij inwoners, hoe dit gecreëerd wordt is minstens zo belangrijk als nieuwe maatregelen. Denk ook aan praktische ondersteuning daarbij, communicatie en ruimte voor bewonersinitiatieven. Alleen samen met inwoners kan het verschil gemaakt worden. Dit onderdeel wordt nog een klein beetje gemist in de stukken, maar is wel besproken. Realistisch beleid; de plannen zijn ambitieus. De 30% norm bij nieuwbouw, in bestaande wijken groen stimuleren in plaats van verplichten (met subsidies of minder regels voor bewoners die hun tuin willen vergroenen. Hij stelt voor hier wat voorbeelden bij te noemen. Aanzienlijke investeringen; het financieel kader ontbreekt. Zijn fractie adviseert om vergroening betaalbaar te houden en te koppelen aan onderhoud (rioolvervanging of nieuwbouw) zodat meer met de bestaande middelen gedaan kan worden. Afsluitend geeft hij aan dat zijn fractie het beleidskader steunt en uitziet naar een groene, leefbare en toekomstbestendige stad.

De heer Koçak merkt op dat ook zijn fractie de ambitie van het college deelt en drie aandachtspunten heeft. Draagvlak bij inwoners is evident om iets te bereiken. Het voorstel spreekt alleen maar over nieuwbouw (slim, multifunctioneel, nieuwe projecten). Zijn fractie mist de bestaande gebouwen en woningen. Stimuleren is zacht verwoord. Het moet niet vrijblijvend zijn, maar een stapje verder gebracht worden vanwege de ambities. Hij vraagt of het college kan toezeggen dat bij de uitwerking van de kaders doelen gesteld worden voor bestaande gebouwen en woningen. De financiën worden waarschijnlijk bij de uitwerking duidelijk en dan verwacht hij dat dit met een voorstel terugkomt naar de raad.

De heer Krol informeert of de heer Koçak suggesties heeft om de bewustwording voor elkaar te krijgen.

De heer Koçak roept het college op om samen met maatschappelijke partners, met name Poort6, in alle wijken voorlichtings- en themabijeenkomsten te organiseren, outreachend en laagdrempelig. Dat zal een belangrijke bijdrage leveren aan het bewustwordingsproces.

De heer Van Santen zou het fijn vinden als de gemeente zich wat proactiever opstelt richting bewoners en noemt de actie om tegels uit de tuin te verwijderen als voorbeeld en ook bewoners attenderen op schaduw terugbrengen in de groene leefomgeving en geveltuintjes stimuleren. Het Waterschap stelt subsidie beschikbaar voor regentonnen. De gemeente kan inwoners hierop attenderen of gezamenlijk optrekken bij dergelijke acties.

De heer Le Noble spreekt zijn waardering uit voor de participatie die heeft plaatsgevonden. Zijn fractie steunt het vergroenen en heeft iets minder moeite met het woord 'radicaal'. De ambitie om naar 47,5% groen te gaan is mooi maar eendimensionaal. In procenten uitgedrukt gaat het alleen om meer groen. Zijn fractie hecht ook waarde aan beter groen. In de Omgevingsvisie worden gezonde groei, gezonde inwoners en groene stad genoemd, maar deze zaken zijn met elkaar in strijd en daarom moeten er keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld worden. Hij vreest dat met name de focus op de kwantitatieve groei ervoor zorgt dat het in de toekomst onmogelijk wordt om de stad uit te breiden terwijl

vanwege de aanstaande Tweede Kamer verkiezingen in de meeste verkiezingsprogramma's wonen als prioriteit is opgenomen. Hij vermoedt dat dit straks ook in de meeste lokale verkiezingsprogramma's het geval zal zijn. Hij vraagt hoe gezien het woningtekort voorkomen wordt dat straks vanwege dit beleidskader niet gebouwd mag worden. Voorts verzoekt hij ervoor te zorgen dat er meer kwalitatief groen komt in plaats van kwantitatief groen.

Mevrouw De Lange zegt dat ook haar fractie verheugd is met de ambitie om Gorinchem te vergroenen. Zojuist werd al een onderscheid gemaakt tussen kwalitatief en kwantitatief groen. In het stuk wordt over het aantal maaibeurten gesproken. Zij vraagt hoe geborgd wordt dat het huidige groenbeheerplan in het vervolg op een ecologische manier wordt uitgevoerd in plaats van dat economische perspectieven leidend zijn. Voor de bestaande wijken zijn doelsoorten opgesteld. Zij informeert hoe ervoor gezorgd wordt dat deze doelsoorten daar ook daadwerkelijk aangetroffen worden.

De heer Roeland merkt op dat zijn fractie liever over optimaal groen spreekt. Bij woningbouw kan voor meer bouwlagen gekozen worden zodat er voldoende ruimte overblijft voor groenvoorzieningen. Het groenonderhoud laat soms te wensen over. Meer vergroenen houdt in meer kosten om dit te onderhouden. 50% van de ruimte is gemeentelijk eigendom en daarom is zijn fractie voor het stimuleren van inwoners om de tegels uit de tuin te verwijderen. Hij verwijst naar de motie van zijn fractie voor bloemrijke bermen en hoopt dat hiermee snel van start wordt gegaan. Aangaande de 3-30-300 regel merkt hij op dat mensen in de binnenstad niet zo snel drie bomen vanuit hun raam zullen kunnen zien. De kastanjebomen langs de vluchthaven dreigen te sterven. Hij informeert of daar binnenkort bomen herplant worden.

Mevrouw Aaldijk beaamt dat er ambitieuze doelen in het stuk zijn opgenomen, maar haar fractie is zeker voor radicaal vergroenen. De vraag is wel hoe dit realistisch gehouden wordt want er zijn ook andere doelen die behaald moeten worden (bouwen van woningen, speeltuinen, recreatie in de openbare ruimte). Zij informeert hoe deze doelen niet gehinderd worden. Wanneer wordt voor groen gekozen en wanneer past groen niet in een plan? Groen is niet alleen bij nieuwbouw belangrijk, maar ook bij bestaande bouw en daarbij moet ook op het onderhoud gelet worden (dat af en toe een beetje achterblijft). Het is mooi dat de mening van inwoners is meegenomen in de planvorming. Haar fractie hoopt dat inwoners ook betrokken worden als gekeken wordt naar waar vergroening wordt gewenst. Maatwerk is daarbij belangrijk. Radicaal vergroenen graag, maar wees wel realistisch en het mag andere doelen niet in de weg staan.

De heer Van Houwelingen zegt dat zijn fractie natuur inclusief bouwen als een waardevolle manier ziet om de leefomgeving te verbeteren. Daarbij moet niet alleen aan biodiversiteit, maar ook waterbeheer en leefbaarheid gedacht worden. Het mag geen excuus worden om straks minder betaalbare of sociale woningbouw te bouwen, of de koopsom of huursom te verhogen. Hij vraagt hoe dit geborgd wordt in het beleid. Bij inclusief bouwen denkt hij ook aan ingebouwde nestkasten, dakpannen voor vleermuizen en zwaluwen, groene daken terwijl daarvoor vanuit de samenleving niet altijd de noodzaak wordt gezien bijvoorbeeld vanwege vrees voor overlast. Ook overhangende takken en vallende bladeren kunnen als hinderlijk ervaren worden. Hij vraagt of inwoners dit soort zaken mogen verwijderen vanwege overlast of omdat zij het lelijk vinden (handhaven of wordt het eigenaarschap overgedragen). Aangaande de 3-30-300-regel begrijpt hij dat het over een groene plaats van ongeveer één hectare gaat. In bijvoorbeeld de Haarwijk is het lastig om zo'n groot deel groen te krijgen en daarom informeert hij hoe realistisch dit is.

Mevrouw Hamann is blij met dit beleidskader en het groenbeleid. Als het om groen gaat wil haar fractie wel een beetje radicaal zijn. Groen is belangrijk voor het woon- en leefklimaat. Uit de presentatie tijdens de bijeenkomst van Poort6 blijkt dat er behoefte is aan veel woningen. Fracties gaan dit opnemen in hun verkiezingsprogramma. Er werd een oproep tot verdichting gedaan, meer woningen, minder ruimte in de omgeving. Dat is om goed over na

te denken. In de binnenstad is geen ruimte voor verdere verdichting, groen en ruimte zijn daar heel belangrijk voor het leefklimaat.
Haar fractie is trots op de prestaties van de wethouder die 1% extra bomen mag planten. Dit lijkt niet veel, maar 1% extra elk jaar is op den duur wel erg veel. Bomen die groot worden bieden schone lucht en schaduw. Geïnformeerd werd of het beleid realistisch is en betaalbaar gezien de huidige financiële situatie. Haar fractie is voorstander van het koppelen van groen aan geplande werkzaamheden met participatie door de buurt. De hele boel omgooien kost te veel geld, maar stukje bij beetje meenemen bij onderhoud biedt goede kansen. Haar fractie maakt zich wel zorgen over de bedrijventerreinen waar maar weinig groen is en vraagt hoe dit aangepakt wordt. Veel inwoners hebben hun tuinen van tegels voorzien. Haar fractie is geen voorstander van een tegeltaks, maar wel voor een beloning. De Haarsekade was vroeger een vliet en die komt nooit meer terug. Wat wellicht mogelijk is, is een aantrekkelijke vergroening van het gebied met planten onder de bomen. Aangaande waterpartijen in de binnenstad merkt zij op dat iedere stad van oudsher waterpartijen had die vaak later gedempt zijn. In het beleidskader zijn plaatjes opgenomen hoe water groen ingericht kan worden. Afsluitend geeft zij aan dat in het verleden plannen zijn geopperd over groene corridors, verbindingen van de binnenstad naar buitengebieden. Zij verneemt graag de status van één en ander.

De heer Koçak begrijpt dat de voorkeur uitgaat naar het koppelen van het beleid aan rioleringswerkzaamheden en vraagt waarom dit niet aan het college gelaten wordt.

Mevrouw Hamann reageert dat veel straten onderhouden moeten worden en er ligt een enorm plan voor de vervanging van rioleringen verspreid over een aantal jaren waar veel geld in omgaat. Inwoners willen niet dat de straat meerdere malen opengemaakt wordt en daarom stelt zij uit praktische en financiële overwegingen voor om deze zaken te koppelen. Eerst met de buurt praten en dan alles in één keer goed aanpakken en vergroening daarbij meenemen.

De heer Koçak hoort graag hoe het college dit ziet.

De heer Krol geeft aan dat het hem niet bekend was dat er vleermuizen rondom zijn woning aanwezig waren, maar vernam dat toen hij iemand bij zijn huis zag die dit registreerde. Het is daarom ook belangrijk dat er voldoende insecten zijn. Hij bedankt voor het stuk en de heldere terugkoppeling naar aanleiding van de inspraak. Hij deelt de zorgen over voortuinen die met cement zijn afgewerkt zodat er geen druppel water de grond in kan en onkruid niet kan opkomen, maar daarnaast zijn er ook tuinen die vol onkruid staan. Het is best een uitdaging om iedereen hierin mee te krijgen. De ruimte in de stad is schaars, veel functies moeten gecombineerd worden en daarbij wordt gekeken of en hoe groen toegevoegd kan worden. Poort6 is bezig met nieuwe schuurtjes in de Haarwijk en daarbij worden eisen gesteld aan huurders over het percentage aan tegels in de tuin.

De heer Roeland merkt op dat Poort6 ook moet controleren of het daadwerkelijk zo wordt uitgevoerd.

De heer Krol heeft daar geen zicht op, maar het gegeven dat deze gelegenheid aangegrepen wordt om een eis neer te leggen merkt hij als positief aan. De gemeente moet zich niet blind staren op het percentage dat in het stuk wordt vermeld. Dit is lastig meetbaar en een uitdaging bij grote herontwikkelingen zoals Groote Haar waar iets dat nu groen is straks qua percentage minder groen wordt. Kwalitatief is hier wel een slag te maken, net als op de huidige bedrijventerreinen. Zijn fractie ziet uit naar goede voorbeelden die gaan ontstaan in de komende jaren. Bij de Haarsekade zijn de inwoners bij de ideevorming betrokken. Dit is een mooie plek om veel kwaliteit toe te voegen. Hij informeert waar de kolblei leeft (dit is de vis waar Gorinchem naar vernoemd is) en welke rol als mascotte deze inneemt. Hij informeert voorts hoeveel geld er gereserveerd is om daadwerkelijk te kunnen vergroenen in de komende jaren gezien de bezuiniging op groenonderhoud (minder maaien) die vorig jaar is doorgevoerd. In oude steden staan in

stegen vaak grote potten met groen naast geveltuintjes en beplanting rondom bomen. Hij vraagt of er in Gorinchem op dit gebied nog iets te winnen is waardoor het centrum fleuriger wordt.

De heer Lokerse voegt toe dat een tegeltaks een middel is om een bepaald doel te bereiken (een buffer voor regenwater) en stelt voor te sturen op een doel in plaats van een middel. Een ondergrondse regentank biedt ook een mogelijkheid om hetzelfde doel te bereiken.

De heer Roeland wijst op de motie tiny gardens van enkele jaren geleden die werd afgewezen omdat dit een onderdeel zou zijn van het stegenplan en informeert naar de stand van zaken daarvan.

Mevrouw De Lange las over verlichting in het kader van groen en biodiversiteit en informeert of deze link er nog is.

Wethouder De Boer is blij met de steun voor de ambitie en de suggesties die zijn aangegeven voor het vervolgproces. Bewustwording wordt beschreven ten aanzien van de bestaande stad. Bij nieuwbouw is dit meer regulerend en realiserend, bij de bestaande stad moet dit met inwoners, ondernemers en agrariërs opgepakt worden. Hij wijst op de samenwerking met Poort6 voor collectief groen en het aanleggen van wadi's. Bewustwording is een onderdeel van het programma Bliekse natuur. Communiceren over onderhoud is belangrijk, bijvoorbeeld waarom het gras langs de randen wat langer mag worden, of waarom er minder gemaaid wordt. In de richting van D66 geeft hij aan dat het niet alleen om meer groen gaat, maar ook om kwalitatief beter groen. Bijvoorbeeld dat groen moet dienen als buffer voor een veranderend klimaat, als leefgebied voor planten en dieren en als aantrekkelijke plek om te spelen en ontmoeten. Met deze uitgangspunten worden echt andere keuzes gemaakt en wordt op een andere manier gekeken naar het waterbergend vermogen van tuinen of buitenruimten. Alleen gras of een ondergrondse berging zijn dan misschien niet voldoende, het moet ook een leefgebied voor planten en dieren zijn. Het is ambitieus om de 3-30-300-regel hieraan te verbinden, maar tegelijkertijd helpt dit om op de juiste plekken aan de slag te gaan. Op de ene plek is groen wat meer ondergeschikt, op andere plekken moet het wat radicaler omdat er achtergelopen wordt.

De heer Le Noble merkt op dat deze keuze gemaakt kan worden als het om kleine gebieden gaat. Extra investeren in mooi groen, kwalitatief hoogwaardig groen. In het percentage van 43% is Groote Haar niet meegenomen, maar dit gaat over 30 hectaren. In 2045 zou dit de ambitie van 47,5% omverwerpen en dan is de keuze kwantitatief of de eis dat daken en randen vergroenen.

Wethouder De Boer vervolgt dat aan heel veel soorten groen gedacht kan worden. Het is niet zo dat de helft van de stad een bosrijk gebied wordt. Geprobeerd wordt de stedelijke omgeving zo veel mogelijk groen in te richten. Arkelsedijk is een geslaagd voorbeeld van de verandering van een gebied met bijna 0% groen naar het toevoegen van kwalitatief groen, ruimte voor water en ruimte voor 500 woningen. De Omgevingsvisie gaat ervan uit dat met name de Schelluinsestraat, Arkelsedijk en het Stationsgebied worden getransformeerd omdat deze gebieden enorm versteend zijn. Groote Haar is op dit moment voornamelijk weiland met een lage ecologische waarde en daar worden eisen gesteld aan de invulling van de kavels (daken, gevelgroen).

De heer Krol reageert dat Groote Haar op dit moment 100% groen is maar straks deels versteend wordt met gebouwen voor bedrijven waardoor het percentage daalt.

Wethouder De Boer verduidelijkt dat het agrarisch gebied niet als groen wordt meegerekend.

De heer Le Noble schetst de situatie dat in het geval over een aantal jaren nog steeds sprake is van grote woningnood, maar de stad heeft behoefte aan een nieuwe woonwijk, de

vleugels van de stad zijn volgebouwd, maar iets ten oosten van Groote Haar ligt een weiland waarvoor tegen die tijd een meerderheid zich kan vinden in woningbouw daar en informeert of de wethouder kan garanderen dat dan niet gesteld wordt het gebied is nu groen maar de nieuwe woonwijk wordt toch als vergroening in plaats van vergrijzing gezien.

Wethouder De Boer reageert dat, zonder te discussiëren over eventuele woningbouw op die locatie, agrarische gronden een bepaalde werkfunctie hebben en niet als natuur of groen te boek staan en daarom niet leiden tot een verlaging van het percentage. Er worden natuurlijk wel eisen gesteld aan de inrichting van een nieuw gebied.
Als de 3-30-300-regel wordt geprojecteerd op de stad, zullen er wijken zijn die voor een uitdaging zorgen. Ook in de bestaande stad gaan in de komende jaren zaken op de schop met transformatieprojecten of vanuit wegbeheer. Op menig plek in de stad gaat de weg open voor rioolonderhoud. Hierbij wordt ook aan klimaat adaptieve zaken gewerkt. Als vergroening wordt geïmplementeerd in deze projecten zorgt dat ook voor enorme stappen in de bestaande stad.

De heer Van Santen verzoekt een overzicht van voorbeelden te verstrekken zodat de koppelkansen duidelijk worden.

Wethouder De Boer reageert dat één van de kaders is dat jaarlijks in vijf straten met radicale vergroening aan de slag gegaan wordt. Hij bekijkt of een doorkijkje gegeven kan worden wat dit nu inhoudt bij riolering en wegbeheer en wat anders wordt gedaan dan voorheen. Voor onderhoud geldt hetzelfde. Bij de motie bloemrijke bermen is aangegeven dat het niet perse duurder is, maar dat het vooral om dingen anders doen gaat. Gaandeweg wordt ontdekt of de financiële voordelen opwegen tegen de eventuele extra kosten. Als de percentages groeien, ontstaat er ook meer areaal en dat moet ook onderhouden worden. Over eventuele financiële consequenties wordt op een later moment van gedachten gewisseld. Veel dingen zijn nieuw waardoor het duurder is. Ook halfverharding kost geld, maar omdat dit steeds meer gangbaar wordt daalt de prijs.
Hij bevestigt dat er een bewonersinitiatief loopt op de Haarsekade waarvoor input bij bewoners wordt opgehaald en ook ondernemers uit de gemeente betrokken zijn. Dit initiatief kan wellicht via Bliek in Actie ondersteund worden omdat dit eigenlijk in de ontwerpfase meegenomen had moeten worden. De groene corridors zijn grotendeels vastgesteld met de Omgevingsvisie. In die gebieden worden aanvullende eisen aan de groenwaarden gesteld. In het gebiedspaspoort Woonwijken West is dit al wat meer geconcretiseerd. Geen verlichting (donkerte) is ook iets dat heel nadrukkelijk terugkomt in het programma. Dit kan soms op gespannen voet met veiligheid staan, maar voor biodiversiteit is dit belangrijk en daarom krijgt dit een plekje in het programma.

De heer Koçak geeft aan dat zijn fractie blij is met de toezegging dat het bewustwordingsproces nadrukkelijk een onderdeel wordt van het programma, maar hij mist nog een toezegging over de laatste gebouwen waar vier partijen aandacht voor hebben gevraagd.

Wethouder De Boer bevestigt dat dit belangrijk gevonden wordt, maar de halve stad gaat tot aan 2050 nog een keer op de schop (riool, wegonderhoud, wegbeheer) en daarbij worden de koppelkansen benut. Vanuit bewustwording wordt samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers gekeken hoe dit het best vormgegeven kan worden.

De heer Koçak is van mening dat dit eigenlijk een toezegging is. Bij de uitwerking kan vastgelegd worden dat dit een concreet aandachtspunt is.

Wethouder De Boer herhaalt dat dit zeker een plekje krijgt.

De heer Koçak bedankt voor de twee toezeggingen.

De heer Van Houwelingen merkt op dat standaard bouwen zorgt voor goedkoop bouwen, maar als er een extra voorziening nodig is kost dat meer geld. Hij vraagt nogmaals hoe woningen betaalbaar gehouden worden zonder dat de huursom of koopsom drastisch verhoogd hoeft te worden. Als de nestkasten of speciale dakpannen eenmaal zijn overgedragen aan de eigenaar bestaat de kans dat er uitbouwen of dakkapellen gewenst worden waardoor deze voorzieningen verdwijnen. Hij informeert nogmaals of dit juridisch gezien vrij in te vullen is.

Wethouder De Boer antwoordt dat dit niet geregeld kan worden, maar hij hoopt dat mensen de meerwaarde zien. Betaalbaarheid neemt hij mee als aandachtspunt. In de praktijk heeft hij dit nog niet geconstateerd omdat vergroening vaak al wordt meegenomen in nieuwbouwprojecten, meestal niet het meest kostbare onderdeel is maar de waarde van een project vaak wel ten goede komt.

De heer Van Houwelingen heeft voorbeelden gezien wat het om een prijsstijging van soms 1% ging, maar als het 5% wordt gezien de NHG grens kan het soms significant veel worden. Hij is blij dat de wethouder hier aandacht voor heeft.

De voorzitter concludeert dat het voorstel unaniem als hamerstuk wordt aangemerkt.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Afspraken:

- Bewustwording is een nadrukkelijk onderdeel van het programma
- Voor bestaande woningen en gebouwen worden doelen gesteld
- Betaalbaarheid wordt meegenomen als aandachtpunt

NOTULEN RAADSVERGADERING
16 oktober 2025

Voorzitter:	mevrouw R.W.J. Melissant-Briene, burgemeester
Griffier:	de heer H. Sepers
Leden:	
Stadsbelang:	de heer D.R.E. van Gammeren de heer J. Klein (fractievoorzitter) mevrouw G. Metz de heer J. Roeland de heer D. van Veen
Democraten Gorinchem:	mevrouw L.P.W. Pellikaan de heer P. Schefferlie (fractievoorzitter) de heer C. van Willigen
PvdA:	mevrouw P. de Groot (fractievoorzitter) de heer A. Koçak de heer M.A. Hachhouch
VVD:	de heer N. van Santen (fractievoorzitter) mevrouw M. Veldheer-Vink mevrouw T. van 't Westende-Bijl
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol de heer M. de Pagter (fractievoorzitter)
Gorcum Actief:	de heer B.C.S. Bahlmann mevrouw E.W.H. Hamann (fractievoorzitter)
Democraten 66:	mevrouw W. Alba-Heijdenrijk de heer I. Tekir (fractievoorzitter)
CDA:	de heer J.P. van der Geest (fractievoorzitter) mevrouw J. van Oversteeg
SP:	de heer P. van Andel de heer A.C. van Houwelingen (fractievoorzitter)
Wethouders:	de heer M. de Boer mevrouw E.L. Dansen mevrouw A. Mager mevrouw M.J. Molengraaf de heer F. Polatli
Gemeentesecretaris:	mevrouw H. Kromkamp
Afwezig m.k.	de heer A. Boutachkourt, Democraten Gorinchem

Agenda: **Pagina:**

1.	Opening	2
2.	Ingekomen stukken	3
3.	Vaststellen agenda	3
4.	Vaststellen notulen voorgaande raadsvergadering en parallelsessies	3
5.	Vragenuurtje raadsleden, informatie vanuit het college	4
6.	Hamerstukken:	
	6a. Uitgifteprotocol en -beleid Groote Haar	8
7.	Bespreekstukken:	
	7a. Uitgangspunten Warmteprogramma	9
	7b. Programma Riolering en Stedelijk Water	15
	7c. Tussenrapportage 2025	24
	7d. Opheffen geheimhouding op alternatieve locaties COA	25
8.	Begrotingswijzigingen oktober	52
9.	Eventuele moties vreemd aan de orde van de dag: geen	
	52	
10.	Sluiting	52

1. Opening

De **voorzitter**: Goedenavond dames en heren, leden van de raad, goed u allemaal hier te zien. Dat geldt ook voor degenen op de publieke tribune, hier beneden en ook boven. Lieke, onze kinderburgemeester, leuk je te zien. Zij zit boven met haar ouders en een vriendinnetje. Leuk! En natuurlijk ook alle mensen thuis, wees welkom. Wij hebben een beetje een andere entourage dan normaliter. U ziet hier voor u, de kijkers thuis kunnen dat niet zien, allemaal panelen. Dat heeft ermee te maken dat wij al een aantal weken als Stadhuis in het kader van de energietransitie warmtenet overgaan op een ander systeem en dus is er geen verwarming. Ik vind het heel erg dienstverlenend van FaZa dat de hele ambtelijke en bestuurlijke organisatie al wekenlang in de kou zit, maar voor de raad wordt heel erg goed gezorgd. Even een applaus voor FaZa.

(De raadsleden reageren met applaus).

De **voorzitter**: U zit er dus warmpjes bij. Ik heb gezegd als het te lang duurt dan moet je ze uitschakelen! Verder treft u aan op uw tafel een exemplaar van de Donald Duck. De plaatsvervangend voorzitter van de raad zei al dat wordt een collectorsitem en dat denk ik ook wel, want Gorinchem staat er natuurlijk in. Daar hebben wij het de vorige keer al over gehad. Ik had u die toegezegd dus bij dezen heeft u die. En daarnaast heeft u ook een Blieks noodrolletje op uw tafel liggen. Inmiddels heeft menig inwoner van Gorinchem al zo'n rolletje bij allerlei gelegenheden gekregen. Wij hadden hem op de welkomst van afgelopen zaterdag. Er staan wat tips op waaronder dat u kunt kijken op de website www.denkvooruit.nl want het duurt niet lang of er wordt een landelijke campagne over ons uitgestort waarin aandacht wordt gevraagd om u voor te bereiden zodat u bij een stroomstoring of wat voor andere rampen ook in ieder geval 72 uur voor uzelf kunt zorgen. Dit is een ludieke manier om u daaraan te herinneren.

Afwezig, er heeft zich één persoon gemeld, dat is de heer Boutachkourt. Graag wil ik u ook even melden dat mevrouw Evelien de Munnik van de PvdA helaas stopt met haar werkzaamheden. Wie kent Evelien nu niet? Heel actief altijd geweest als fractie-assistent. Vanaf deze plek wil ik je hartelijk

dank zeggen voor al het goede werk dat jij de afgelopen tijd hebt verricht. Ik wens je voor de toekomst sterkte en ook al het goede toe.
Afscheid van een fractie-assistent bij de PvdA betekent meestal ook een nieuwe fractie-assistent. In dit geval twee nieuwe fractie-assistenten. Het gaat om de heer Frans de Munnik en de heer Kenan Ilgör (ik hoop dat ik het goed uitspreek).
De heer De Munnik is geboren in Dordrecht. Sinds 2017 is hij Gorinchemer. Er komt heel veel informatie nog in de informatiebrief richting de raad in het weekbericht, dus ik haal er vanavond even een paar elementen uit. Frans is in zijn vrije tijd veel met politiek bezig en hij houdt ook van zingen. Wie vorig jaar bij het kerstdiner voor mensen met een beperkt netwerk is geweest weet dat hij samen met zijn vrouw echt op een fantastische manier dit kerstdiner heeft opgeluisterd. Wij zijn nog steeds onder de indruk van jullie zangkwaliteit. Wees welkom in ons midden.

(De voorzitter overhandigt een boeket aan de heer De Munnik. De raad reageert met applaus).

De **voorzitter**: En dan de heer Kenan Ilgör, geboren en getogen in Gorinchem. Hij is echt een techneut als ik het even oneerbiedig mag zeggen. Hij heeft technische computerkunde gestudeerd en een master in computer science behaald in Engeland. Wat ik heel leuk vind, want ik ga natuurlijk niet alles voorlezen, net zoals ik dat bij zijn voorganger ook niet deed, is dat hij de cursus politiek actief heeft gevolgd en nu fractie-assistent is. Nou het is denk ik toch wel heel mooi dat wij zo in de loop van de tijd onze eigen mensen opleiden en wie weet leidt dit op enig moment nog tot meer. Heel veel succes en welkom in ons midden.

(De voorzitter overhandigt een boeket aan de heer Ilgör. De raad reageert met applaus).

2. Ingekomen stukken

De **voorzitter**: Wij stellen u voor de ingekomen stukken af te doen conform het advies van de agendacommissie. Ik neem aan dat dit geen bezwaren oplevert. Dat is het geval.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt besloten conform de door de agendacommissie voorgestelde wijze van afdoening.

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**: Dan gaan wij naar de vaststelling van de agenda. Ik neem aan dat u in kunt stemmen met de agenda? Dat is het geval.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Vaststellen notulen raadsvergadering 25 september en parallelsessies 18 september en 2 oktober 2025

20250918 Verslag parallelsessie I&O/B&A Restopgave spreidingswet AMV
20250918 Verslag parallelsessie I&O Mensenhandel en seksbranche
20250918 Verslag parallelsessie I&O Gemeentelijke rioleringsprogramma
20250918 Verslag parallelsessie I&O BSR
20250925 Verslag raadsvergadering
20251002 Verslag parallelsessie I&O Tussentijdse rapportage 2025
20251002 Verslag parallelsessie B&A GRP Programma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030
20251002 Verslag parallelsessie B&A Uitgangspunten Warmteprogramma
20251002 Verslag parallelsessie B&A Uitgiftebeleid-protocol Bedrijventerrein Groote Haar

De **voorzitter**: Wij zijn bij het hamerstuk vaststellen notulen voorgaande raadsvergadering 25 september en parallelsessies 18 september en 2 oktober. Zijn daar nog opmerkingen bij?

Mevrouw **Hamann**: Ja voorzitter dank u wel, bij de notulen van de B&A sessie Programma Riolering en Stedelijk Water wordt een kleine aanpassing gedaan heb ik begrepen, want er staat geen toezegging van de wethouder, maar die was er wel. Dat hebben wij doorgegeven aan de griffie dus ik neem aan dat dit alsnog goedgemaakt wordt, maar wij stemmen nu dus niet in met deze notulen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, want inmiddels heeft de griffie dit al een beetje voorbesproken, dat dit alsnog wordt opgenomen en dat de raad akkoord gaat met inachtneming van deze wijziging.

De notulen worden met inachtneming van onderstaande wijziging in de notulen van de parallelsessie B&A GRP Programma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030 goedgekeurd en vastgesteld:

Toezegging wethouder Polatli: Gorcum Actief verzoekt om jaarlijks op de hoogte gehouden te worden. Bij de PPN wordt bijgesteld en getoetst waardoor er minder voor enorme stijgingen gevreesd hoeft te worden.

5. Vragenuurtje raadsleden, informatie vanuit het college

De **voorzitter**: Er komen vanuit drie fracties vragen aan de orde. Er is geen informatie vanuit het college. Allereerst vragen van de heer Van Santen van de VVD over schietincidenten in Gorinchem. Tijdens de beantwoording van vragen waar ik als portefeuillehouder actief ben, zal de vicevoorzitter van de raad mij vervangen.

(Mevrouw Melissant draagt het voorzitterschap over aan de heer Tekir).

De heer **Van Santen**: Voorzitter dank u wel, veiligheid is voor de VVD topprioriteit. Helaas zien wij dat er in het afgelopen jaar en ook recent nog diverse incidenten zijn geweest in Gorinchem waaronder zelfs schietincidenten. Die hebben veel impact gehad op de bewoners en ondernemers en er zijn terecht aanhoudende zorgen. Je zult er maar lopen als je net van de kapper komt of met de kinderen een frietje hebt gegeten daar. Het instellen van cameratoezicht bij de Gildenweg vinden wij dan ook een begrijpelijke en passende maatregel en tegelijkertijd willen wij graag weten wat het oplevert en hoe het past binnen de bredere veiligheidsaanpak van onze stad. Wij hebben drie vragen:

- Waarom en op welke gronden is gekozen voor (slechts) twee maanden cameratoezicht bij de Gildenweg?
- Hoort de gemeente of het cameratoezicht effect heeft, bijvoorbeeld op het terugdringen van de incidenten of het vergroten van het veiligheidsgevoel van bewoners en ondernemers?
- De gemeente heeft recent op meer plekken camera's gezet (extra ogen). Zijn er meer locaties die de gemeente op het oog heeft en hoe worden inwoners en ondernemers betrokken bij het melden van onveilige plekken zodat wij samen dat veiligheidsgevoel weer kunnen versterken?

De **voorzitter**: Dank u wel, de burgemeester heeft het woord voor een reactie.

Portefeuillehouder **Melissant**: Dank u wel, met betrekking tot de eerste vraag als het gaat over cameratoezicht, op welke gronden en waarom maar twee maanden, het is zoals het gaat over de inzet van maatregelen, maakt niet uit welke maatregel, in dit geval hebben wij over cameratoezicht, kijken wij altijd of maatregelen proportioneel en subsidiair zijn. Proportioneel houdt in dat de maatregel in verhouding moet staan tot het doel dat daarmee wordt nagestreefd. Je kunt jezelf dan de vraag stellen is dit middel niet te zwaar, zijn er misschien andere middelen die passender en lichter zijn. Daarnaast mag een maatregel pas worden ingezet als er geen minder ingrijpend middel

beschikbaar is dat hetzelfde doel kan bereiken. Dus is er een lichter middel, is dat misschien toch niet beter. Vanuit proportionaliteit en subsidiariteit kijken wij naar het vraagstuk. Ik zeg bij voorbaat al, stel dat er vanavond een schietincident is, dan gaan wij niet in de schietincident camerareflex stappen. Wij moeten alles voortdurend zorgvuldig afwegen want cameratoezicht wordt namelijk als een heel zwaar middel gezien. Dus wij kijken eerst zijn er andere middelen voor handen en als het echt niet anders kan dan wordt er cameratoezicht ingezet. Dat doen wij in overleg met de driehoek (het OM, de politie en de burgemeester) en wij proberen dat zo beperkt mogelijk te doen. Daarnaast zetten wij, al dan niet maken wij dat openbaar, soms ook andere instrumenten in tegelijkertijd om ervoor te zorgen dat er weer een rustige situatie ontstaat want wij willen uiteindelijk dat de openbare orde en veiligheid wordt gehandhaafd. Ik kan dus nu ook niet zeggen hoelang het gaat duren. Soms is het korter want je begint op een gegeven moment en je maakt een inschatting, in dit geval twee maanden. Het kan zijn dat op een gegeven moment een fase is verstreken op basis van politie informatie dat wij zeggen wij stoppen ermee. Het kan ook zijn dat het verlengd wordt. Het hangt af van de situatie. Ik kan u zeggen dat er in deze situatie een aantal factoren van belang is. Dat is niet alleen het veiligheidsgevoel dat natuurlijk belangrijk is voor de inwoners, maar er spelen in deze situatie ook andere feiten en omstandigheden die maken dat deze camera hier is neergezet. Wat wij doen, als wij even kijken naar uw tweede vraag, ik heb er al iets over gezegd als het gaat over het veiligheidsgevoel, mijn medewerkers lopen daar regelmatig rond. Zij praten met mensen. Wij hebben in ieder geval begrepen van de mensen die daar hun bedrijfsvoering hebben en die daar winkelen dat zij het heel fijn vinden dat de gemeente daar een camera heeft geplaatst.
Zijn er andere locaties die wij op het oog hebben; dat is niet het geval. Ik zou op dit moment niet zomaar een locatie kunnen noemen. Mochten mensen onveiligheidsgevoelens hebben, ik weet dat sommige mensen dat op sommige plekken hebben, dan kan dit altijd gemeld worden bij de politie en bij de gemeente. Wij hebben ook wijkboa's die heel veel in een wijk zijn. Mensen kunnen met hen spreken en soms nemen wij dan ook maatregelen. Dat is meestal geen cameratoezicht, dat zijn vaak andere maatregelen.
Tot slot wil ik toch ook even gebruik maken van de gelegenheid om u als raad te bedanken en ook het college te bedanken, want het feit dat wij nu eigenlijk heel snel camera's in hebben kunnen zetten, dat geldt voor de Dalemsedijk en ook voor de locatie in de Gildenwijk, heeft er alles mee te maken dat uw raad geld ter beschikking heeft gesteld om camera's aan te schaffen. Wij weten allemaal dat de politie niet bepaald goed in haar spullen zit. Wil je op een gegeven moment iets dan kun je wel besluiten tot inzet van een camera, maar vaak is die niet beschikbaar, duurt het een aantal weken en dan ben je het effect kwijt. Wij hebben twee mobiele camera's ter beschikking die wij gewoon heel snel in kunnen zetten. Politie en het OM zijn daar heel dankbaar voor. Dat wil ik hier nogmaals gezegd hebben, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, dan geef ik nog niet het woord aan de heer Tekir, maar wacht ik op de voorzitter van de raad.

(De heer Tekir draagt het voorzitterschap over aan mevrouw Melissant).

De **voorzitter**: Dank, dan geef ik graag het woord aan de heer Tekir van D66 over het onderwerp brand in de school aan de Lange Slagenstraat.

De heer **Tekir**: Voorzitter dank u wel, helaas een wat trieste aanleiding voor deze vragenset, de brand die eerder deze week woedde aan de Lange Slagenstraat, het oude schoolgebouw. Het dossier Lange Slagenstraat is natuurlijk alom bekend in deze gemeenteraad. Er zijn allerlei plannen in ontwikkeling, maar dat wij als gemeenteraad, als gemeente en vooral als gebruikers van dit pand nu hiermee worden geconfronteerd, dat alles wat met zweet en tranen is opgebouwd nu voor een groot deel is afgebrand en niet meer bruikbaar is. Maar een geluk bij een ongeluk misschien, een paar maanden terug hebben wij in de raad een motie aangenomen om eens te verkennen of wij de gebruikers kunnen laten verhuizen naar het oude Gilde, wat wij dan als culturele broedplaats zouden kunnen

inrichten. U snapt dat deze trieste aanleiding voor ons ook aanleiding is om te vragen hoe staat het daarmee dus twee voor de hand liggende, maar simpele vragen:

- Hoe staat het met die verkenning, dus eigenlijk de uitvoering van de motie naar de culturele broedplaats in het oude Gilde?
- Kan een eventuele verhuizing nu vanwege deze situatie versneld in gang worden gezet?

De **voorzitter**: Dank u wel, namens het college zal wethouder Mager antwoorden.

Wethouder **Mager**: Dank u wel voorzitter, eigenlijk houdt mijn antwoord een beetje het midden tussen een mededeling vanuit het college en daarnaast wil ik uiteraard ingaan op de raadsvragen want natuurlijk zijn wij maandag allemaal opgeschrikt door de uitslaande brand in het pand aan de Lange Slagenstraat. Het college leeft mee met de gebruikers en betreurt de schade aan de persoonlijke eigendommen. Vandaag ben ik wezen kijken en het is duidelijk dat de brandhaard in de zijbeuk van het gebouw was, de korte poot. In het lange deel heeft geen brand gewoed. Vanwege de constructie van het gebouw, er wordt zelfs gezegd de degelijke constructie van het gebouw, en de goede compartimentering is de brand dan ook beperkt gebleven tot dat deel. Het korte deel dat dwars op het grote hoofdgebouw staat. De brandweer heeft zoals u misschien gezien heeft voortvarend opgetreden en er is met heel veel bluswater geblust om een grote verspreiding van de brand te voorkomen. Daarbij is dus heel veel water gebruikt waardoor er veel waterschade is, vooral bij de ondergelegen lokalen. Het merendeel van het pand is eigenlijk gewoon gespaard, wel is er in enkele ruimten sprake van grote waterschade aan bijvoorbeeld spullen die op de grond stonden. De verzekeraar is meteen in actie gekomen, betrokken ambtenaren hebben nauw contact met hen. U kunt zich voorstellen het is maandagmiddag gebeurd, het is nu donderdagavond, daar wordt heel hard aan gewerkt. En er wordt natuurlijk ook onderzoek gedaan door de brandweer naar de oorzaak en de verdere gevolgen van de brand.
Ik heb tot vanmiddag gewacht met de laatste inventarisatie omdat er eigenlijk de hele dag door hard gewerkt wordt aan hoe nu verder. Op dit moment worden diverse acties ondernomen om te zorgen dat er weer water en elektriciteit is in het pand. Verder wordt gekeken wat er nodig is om het pand weer geschikt te maken voor de zittende gebruikers. Ik heb geconstateerd dat een deel van de verlichting vanmiddag alweer werkte. De huisinstallateur heeft er vertrouwen in dat de elektriciteit en de verwarmingsinstallatie straks weer volledig operationeel kunnen zijn. Dus in zoverre is dat ondanks alle omstandigheden toch redelijk goed nieuws voor de mensen die daar nog zitten. Ik heb ook gezien dat de huurders en de gebruikers zelf ook de handen uit de handen hebben gestoken en natte kleden al hebben verwijderd. De gemeente zorgt ervoor dat dit verwijderd gaat worden. Ze zijn met man en macht bezig om het droog te maken en dat is al behoorlijk goed gelukt. Verder heerst er natuurlijk wel wat verslagenheid, maar aan de andere kant ook een zekere opluchting dat de brandschade beperkt is gebleven tot daar waar deze begonnen is op de eerste verdieping. De exacte termijn waarop de bruikbare delen van het pand weer vrijgegeven kunnen worden is nog niet bekend. Het lijkt erop dat alleen de ruimte waar de brandhaard is ontstaan definitief niet meer bruikbaar is. Voor de overige ruimten hebben wij goede hoop dat dit op korte termijn gewoon weer gebruikt kan gaan worden. De mensen die in het hoofdgedeelte zitten zijn daar erg blij mee. Voor een deel hebben zij hun werkzaamheden ook weer opgepakt, schoongemaakt en ik zou zeggen zij likken hun wonden want het is natuurlijk wel heel erg droevig. Als je je gitaar rond ziet drijven in het water dan weet je dat daar niet erg fijn meer op te spelen is. Het is een gedeeltelijke beantwoording van de vragen, dat besef ik, maar aan de andere kant het blijkt wel dat op het moment dat daar door de experts wordt vastgesteld dat in ieder geval een deel van het pand nog gebruikt kan worden, dat dit de voorkeur zal hebben. Wij moeten even afwachten hoe wij daar verder mee omgaan. Ik wil daar niet op vooruitlopen en ook geen verwachtingen wekken. Zoals het er nu voorstaat, durf ik dat voorzichtig aan te nemen. Dus voor zover.
En nog eventjes terugkomend op het verkennen van een culturele broedplaats, het faciliteren daarvan komt aan de orde bij het cultuurprogramma waar u later dit jaar met elkaar over in gesprek gaat.

De heer **Tekir**: Voorzitter, een verduidelijkingsvraag. Dank voor de uitgebreide toelichting, het is actueel dus deze informatieverschaffing is denk ik heel relevant. Hopelijk valt er nog heel veel te redden voor de zittende gebruikers, maar ik ben nog een beetje op zoek naar de stand van zaken rondom de verkenning naar het Gilde. Ik snap dat u verwijst naar het beleidsstuk dat nog gaat komen, maar die opdracht vanuit de raad is al verstrekt. Hoe staat het daar op dit moment mee? Wat is daaraan gedaan?

Wethouder **Mager**: Dat klopt, volgens mij is de motie in juli ingediend dus dat is nog niet zo heel erg lang geleden. Daarbij weten wij dat wij nu nog hard bezig zijn om te kijken wat er met de Lange Slagenstraat gaat gebeuren, de tender is nog niet uit. Er is nu nog geen noodzaak om voor de mensen die op dit moment gehuisvest zijn in het pand van de Lange Slagenstraat een verhuizing op touw te zetten. Voorlopig konden zij daar voor de brand blijven zitten en wij hopen dus dat dit nog even gecontinueerd kan worden.

De **voorzitter**: Dank u wel, wij gaan naar de vragen van Stadsbelang, mevrouw Metz. Het onderwerp is camera's op de Merwedebrug.

(Mevrouw Melissant draagt het voorzitterschap over aan de heer Tekir).

Mevrouw **Metz**: Dank u wel voorzitter, laat ik beginnen met het college te bedanken voor de uitgebreide beantwoording en informatie rondom het plaatsen van de 113-borden bij de brug. Wij hopen natuurlijk ook dat deze preventieborden geplaatst gaan worden bij spoorwegovergangen of plekken waar mensen met regelmaat kiezen voor suïcide. Maar naast het bedanken hebben wij ook nog wat vragen waar onze fractie graag duidelijkheid over wil hebben. Op 11 februari 2025 heeft Stadsbelang via schriftelijke vragen gevraagd of het mogelijk is om camera's en herkenningspunten te plaatsen op de Merwedebrug. Dit omdat het volgens ons van grote toegevoegde waarde kan zijn voor hulpdiensten om zo meer duidelijkheid te krijgen over wat er heeft plaatsgevonden, vanaf welke locatie en wanneer het precies is gebeurd. Dit helpt de hulpverleners met het vinden van een persoon, maar ook voor nabestaanden kan het waardevol zijn om te weten wat er met hun dierbare is gebeurd. Op 1 september hebben wij de beantwoording gekregen van het college en wij zijn dan ook blij dat het college een verzoek indient bij Rijkswaterstraat om camera's te plaatsen op de Merwedebrug, maar Stadsbelang heeft nog een drietal vragen:

- Kan het college duidelijkheid geven over de verzoekprocedure bij Rijkswaterstaat voor het plaatsen van de camera's?
- Valt in het verzoek ook dat er aan beide kanten van de oevers en zijden van de brug camera's geplaatst gaan worden in combinatie met herkenningspunten?
- Kan het college de raad informeren over de uitkomst over het ingediende verzoek bij Rijkswaterstraat en op welke termijn verwacht het college dit te doen?

De **voorzitter**: Het woord is aan de burgemeester voor een reactie.

Portefeuillehouder **Melissant**: Dank voorzitter, als het gaat over de formele procedure bij Rijkswaterstraat waar u naar vraagt; er is geen formele procedure, je moet gewoon een brief schrijven en dat is wat wij hebben gedaan. Wij hebben een brief gestuurd en daarin hebben wij aangegeven dat wij Rijkswaterstraat dringend verzoeken om camera's te plaatsen. Wij hebben overigens ook goed contact gehad, al een hele tijd eigenlijk, met de gemeente Altena omdat de brug natuurlijk twee kanten heeft, op het grondgebied van onze gemeente, maar ook op het grondgebied van de gemeente Altena. Wij hebben ook gezegd dat het goed zou zijn als wij beiden het verzoek zouden doen en dat geldt natuurlijk ook voor de 113-borden die wij gaan plaatsen. Maar goed het is natuurlijk aan de gemeente zelf om te bepalen hoe zij hiermee omgaat.

Die brief is dus verstuurd en wanneer krijgen wij dan antwoord, dat is uw derde vraag. Ik heb geen idee. Soms duurt het heel lang, u heeft dat al gemerkt want wij hebben u tussentijds op de hoogte gehouden, want ik vond het zo langzamerhand een beetje gênant dat wij niet konden antwoorden op uw schriftelijke vragen. U bent tussentijds op de hoogte gehouden omdat het heel lang heeft geduurd voordat wij uiteindelijk een antwoord kregen van Rijkswaterstraat. Soms kan het ook heel snel gaan, dat weten wij niet. De termijn daar kan ik u geen enkele indicatie over geven, maar als er antwoord is dan krijgt u dat als raad te horen. Dat zeg ik u toe en dit mag in de notulen.
In uw tweede vraag heeft u het over herkenningspunten. Ik moet zeggen dat was nieuw voor mij, wij hebben het altijd gehad over camera's en 113-borden en daar komt dit element bij. Ik ga mijn medewerkers vragen om te kijken of het van toegevoegde waarde zou kunnen zijn om ook herkenningspunten aan te brengen. Als uit het onderzoek blijkt dat dit het geval is, mijn medewerkers werken heel snel dus dat hoeft geen maanden te duren, dat kan ook in een paar weken bekeken worden, dan sturen wij er gewoon een briefje achteraan richting Rijkswaterstraat waarin wij ook nog aandacht hiervoor vragen.

Mevrouw **Metz**: U had het erover dat herkenningspunten nieuw voor uw waren, maar in de eerste schriftelijke vragen hebben wij ook vragen over herkenningspunten gesteld, misschien dat u dat niet heeft gezien, maar het zou heel fijn zijn als dat eventueel wordt bijgevoegd. Dat was ook onze eerdere vraag, dank u wel.

De **voorzitter**: Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de vragenronde.

(De heer Tekir draagt het voorzitterschap over aan mevrouw Melissant).

De **voorzitter**: Dank aan de plaatsvervangend voorzitter. Ik werd er trouwens zojuist op geattendeerd door de griffier dat de heer Tekir vandaag jarig is. Van harte gefeliciteerd.

De heer **Tekir**: Cadeaus worden geaccepteerd bij de stemmingen.

(De raadsleden roffelen op de tafel).

6. Hamerstukken:

De **voorzitter**: Wij gaan verder. In deze vergadering zijn hamerstukken en bespreekstukken. Ik leg altijd even uit voor degenen die dat nog niet eerder hebben meegemaakt. Eigenlijk zijn alle stukken al in een eerder stadium besproken, schriftelijk, mondeling, noem maar op. Soms is voor iedereen duidelijk zo moeten wij besluiten, dan kun je er nog over spreken hier maar dat is eigenlijk niet nodig en dan hameren wij dat gewoon af. Je hebt ook bespreekstukken en dan is het zo dat er elementen in die stukken zitten waar graag nog over gesproken wordt hier in de raad, al dan niet in combinatie met een motie (een beleidsuitspraak van de raad) dan wel een amendement (dat een wijziging op een stuk wordt aangebracht). Wij gaan eerst een aantal stukken afhameren waar verder geen bespreking meer over hoeft plaats te vinden.

6a. Uitgifteprotocol en -beleid Groote Haar

De **voorzitter**: Wij beginnen bij agendapunt 6a. Ik vraag altijd nog wel of iemand een stemverklaring wil afleggen en als dat niet het geval is dan concludeer ik dat het akkoord is, aldus besloten.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt conform het voorstel van burgemeester en wethouders besloten.

7. Bespreekstukken

De **voorzitter**: Wij gaan naar de bespreekstukken. Wij hebben over de agendering gesproken in de agendacommissie. Door de agendacommissie is voorgesteld om spreektijden te hanteren gezien het aantal agendapunten wat wij nog hebben om het enigszins beheersbaar te houden in de tijd. Dat betekent in de eerste termijn drie minuten voor de indiener van de motie, drie minuten per fractie in de eerste termijn en dan zes minuten voor de portefeuillehouder vanuit het college om te reageren. In de tweede termijn drie minuten per fractie en drie minuten voor het collegelid. Wij hebben afgesproken de eerste termijn vanaf het katheder spreken en in de tweede termijn kunt u om wandelminuten te besparen vanaf uw plek het woord voeren.

7.a Uitgangspunten Warmteprogramma

De **voorzitter**: Het voorstel is om de beleidskaders voor het warmteprogramma vast te stellen. Allereerst wil ik de heer Schefferlie van Democraten Gorinchem het woord geven.

De heer **Schefferlie**: Dank u wel voorzitter, wij hebben een redelijk fijne discussie gehad in de voorgaande sessies en het is een goede gewoonte om die dan niet opnieuw te doen, maar wel natuurlijk de motie over het warmteplan toe te lichten. Wij zijn heel positief over de plannen en de kaders zoals die geschetst zijn over het warmteplan, maar wat wij heel belangrijk vinden is dat er een stukje zekerheid en vertrouwen gegeven wordt naar de inwoners als het gaat om die transitie en of dat die ook betaalbaar is. Wij zien allemaal vandaag dat het niet perse van een leien dakje gaat, niet iedereen heeft een afdeling Facilitaire Zaken bij de hand om als het misloopt de dingen weer recht te zetten. Waar het natuurlijk echt om gaat is het dat mensen denken kan ik het ook betalen als er straks een aanwijzingsbevoegdheid komt en wij op één of andere manier toch mee moeten naar een vorm van warmte. Daarom hebben wij een motie opgesteld om een sociaal warmteplan te hanteren op het moment dat de aanwijzingsbevoegdheid geconcretiseerd wordt, of eigenlijk toegepast wordt. Ik moet daar eerlijkheidshalve bij zeggen dat als wij de wethouder goed hebben gehoord dan zou je eigenlijk kunnen zeggen dat op basis van de wetgeving het eigenlijk al inherent is aan de toepassing van die bevoegdheid om allerlei zaken te garanderen en op een rijtje te zetten. Waarom dan toch deze motie, overigens met warme mede-indiening van tal van fracties (die ik zo even ga noemen)? Dat is om die zekerheid naar buiten toe uit te dragen dat wij hier als gemeenteraad garant staan voor een warmtetransitie die betaalbaar wordt gehouden voor mensen. Is dat nu zo vanzelfsprekend? Dat is nog maar de vraag, want wij kunnen natuurlijk nu makkelijk die motie aannemen, maar is er straks ook geld genoeg voor de warmtetransitie en het uitvoeren van de warmteplannen? Dat wordt denk ik nog een interessant onderwerp in de volgende raadsperiode.
Maar voorzitter, toegespitst op de motie wil ik u een plezier doen door mij te beperken tot het verzoek en dat luidt als volgt:

Motie M01
Titel: Sociaal Warmteplan
Indieners: Pierre Schefferlie (DG), Johan Klein (SB), Paulien de Groot (PvdA), Everdien Hamann (GA) en Ilhan Tekir (D66)

Verzoekt het college:
1. *In het geval dat binnen de uitvoering van het Warmteprogramma de aanwijsbevoegdheid wordt gehanteerd bij de daaraan gerelateerde concretisering van plannen en vervolgstappen een sociaal plan op te stellen, waarin wordt beschreven:*
   - *hoe de betaalbaarheid voor inwoners wordt gewaarborgd,*
   - *welke ondersteunings- en of compensatiemogelijkheden worden ingezet,*
   - *en hoe kwetsbare groepen extra aandacht krijgen tegen hoge woon- en energielasten.*
2. *Deze sociale plannen telkens voor te leggen aan de gemeenteraad ter besluitvorming,*

voorafgaand aan uitvoering in de betreffende wijk of gebied.

De heer **Schefferlie**: De heer De Pagter was overigens zo scherp dat hij zei moeten wij woonlasten niet wat specificeren. Het gaat natuurlijk om woonlasten in de context van deze motie. Laten wij dan ook vastleggen dat dit betekent dat het aan het warmteplan gerelateerde woonkosten zijn. Bijvoorbeeld het aanschaffen van andere apparatuur zijn dat energielasten of woonlasten. In die zin is dat bedoeld. Deze motie wordt mede ingediend door Stadsbelang, PvdA, Gorcum Actief, D66 en ook ChristenUnie/SGP. Er is een toenemende belangstelling en daar ben ik heel erg blij mee, want hiermee laten wij zien hier staat u nooit alleen voor. De VVD, misschien heb ik de mail gemist, maar u heeft nog de kans om de motie mede in te dienen, dat zou een prachtig gebaar zijn naar Gorinchem.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Santen VVD. Aan de bromtoon wordt gewerkt kan ik u melden.

De heer **Van Santen**: Het bromt nog steeds voorzitter, maar ik ga toch beginnen. Het warmtenet ooit begonnen als alternatief voor de gaswinning. Laten wij eerlijk zijn het is een belangrijk middel voor de energietransitie waar wij als VVD achter staan. Het past goed bij onze stad en alternatieven zijn op veel plekken nog niet beschikbaar. Tegelijkertijd willen wij onze inwoners wel keuzemogelijkheden bieden en die zijn er ook. Denk aan airco's die kunnen verwarmen, warmtepompen, zonnepanelen en zelfs zonnedakpannen en wij moeten ook blijven investeren in isolatie. Het gasgebruik moet omlaag. Nu zetten wij daarvoor dus ook in op aardwarmte als bron, want die aanwijsbevoegdheid treedt volgend jaar in werking en dat raakt direct de keuzevrijheid van inwoners. Maar als mensen kiezen voor een alternatief dan moet dat wat ons betreft ook gewoon kunnen. Hoe dat in de praktijk gaat is nog even de vraag want mogelijk zijn er toch aansluitkosten en noem maar op. Daarom vinden wij het van groot belang dat de betaalbaarheid goed in het oog blijft. Ik hoorde mijn collega daarnet zeggen dat de ontwikkelingen snel gaan. De kosten kunnen, dat weten wij, hoger uitvallen dan verwacht. Een geluid wat onze fractie overigens vanaf het begin sinds 2021 en recent nog in bespreeksessies heeft meegegeven. In die beleidskader bij het raadsvoorstel staat ook dat de transitie haalbaar en betaalbaar moet zijn. Er wordt ook aangegeven dat er regelmatig wordt gecontroleerd of de werkwijze nog passend is en dat er ook ruimte is voor initiatieven en innovaties. Tijdens de bespreking is aangegeven dat de evaluatie eens in de vijf jaar plaatsvindt. Voorzitter, vijf jaar is gewoon te lang. Waarom? De energieprijzen schommelen enorm, het is belangrijk om ontwikkelingen goed in de gaten te houden. Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel, kunnen de keuzes van inwoners beïnvloeden en in andere gemeenten zijn warmtenetprojecten vertraagd of stilgevallen door tegenvallende kosten. Dat moeten wij in Gorinchem zien te voorkomen en daarom zeggen wij samen met overigens ook ontzettend veel collega's in de raad, daar kunnen wij elkaar denk ik grotendeels in vinden, ga niet pas na vijf jaar kijken wat de tussenstand is, maar houd elk jaar de vinger aan de pols. Alleen zo kunnen wij tijdig bijsturen en zorgen dat de kosten voor onze inwoners beheersbaar blijven. Dat is precies wat de motie die wij hebben opgesteld vraagt. Hij heet een betaalbare warmtetransitie en die dienen wij in samen met de fracties van SP, Gorcum Actief, Stadsbelang, PvdA en ChristenUnie/SGP. Dat is ook een groot aantal collega's dus ik roep Democraten Gorinchem op te overwegen om daar misschien ook bij aan te sluiten. Het dictum luidt als volgt:

Motie M02

Titel: Een betaalbare warmtetransitie

Indieners: Niels van Santen (VVD), Ariën van Houwelingen (SP), Everdien Hamann (GA), Johan Klein (SB), Ali Koçak (PvdA) en Maarten de Pagter (CU/SGP)

- *Jaarlijks de ontwikkelingen in de betaalbaarheid van de warmtetransitie en de warmtetarieven te monitoren, met bijzondere aandacht voor de gevolgen voor inwoners;*
- *Daarbij relevante technologische en marktontwikkelingen te betrekken;*
- *De resultaten hiervan jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad.*

De heer **Van Santen (VVD)**: Wij hopen dat het college deze noodzaak ook inziet. Ik kijk even of ik nog tijd heb, want dan wil ik gelijk ingaan op de motie van Democraten Gorinchem. Dat is misschien net zo makkelijk, want ik voel wel heel veel herkenning daarin want wij bedoelen denk ik grotendeels hetzelfde. Wij willen ook allemaal die betaalbaarheid scherp in beeld hebben. En dat wij goed kijken wat die aanwijsbevoegdheid in de praktijk betekent. De motie van Democraten zegt als ik hem zo lees eigenlijk zorg dat er een sociaal plan ligt voor als er iets verandert. Wij zeggen houd jaarlijks de vinger aan de pols en volg de tarieven en marktontwikkelingen. Dat vult elkaar mooi aan denk ik. Onze motie richt zich vooral op het zo veel mogelijk voorkomen van financiële verrassingen, de motie van Democraten kijkt denk ik vooral naar de sociale gevolgen en ondersteuning van inwoners als die veranderingen er dan toch zijn. Die twee invalshoeken versterken wat ons betreft vooral de gezamenlijke blik naar de verschillende kanten met hetzelfde doel dus dat vind ik mooi.

De **voorzitter**: Dank u wel, inmiddels keert de rust in de raadzaal weder. De heer Van der Geest CDA.

De heer **Van der Geest**: Ik bespaar gelijk wat wandelminuten voorzitter, want zo veel heb ik niet te melden na de woorden van de heer Kuijten in de B&A. Een goed voorstel van het college, goede moties en die zullen wij allebei steunen. Gezien de rits indieners die al betrokken zijn zal het niet veel uitmaken of de motie het wel of niet haalt, maar goede moties dienen wij gewoon te steunen.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Klein Stadsbelang.

De heer **Klein**: Dank u wel voorzitter, ik had opgeschreven dat er in de basis een heel goed plan ligt, maar vanavond zien wij toch ook wel dat er inderdaad wel uitdagingen zijn bij het warmteprogramma. Desalniettemin vooralsnog voor de kaders de complimenten, want volgens mij is daar de doelstelling gewoon helder; in 2050 Gorinchem aardgasvrij. Zoals wij eigenlijk als Stadsbelang tijdens de I&O en de B&A ook al lieten weten is er nogal wat ruimte in de termen financieel haalbaar, betaalbaar, want zonder duidelijk referentiekader of in welke tijd je dat zet kan dat natuurlijk ook erg lastig zijn met een inschatting naar 2050 toe. Maar wat voor ons misschien nog wel een moeilijker punt was, was het middel de aanwijsbevoegdheid. Het werd namelijk zo vaak genoemd dat het enigszins benauwend werd. Het voelde zelfs van tijd tot tijd dictatoriaal. Als ook de enige manier om dit warmteprogramma te realiseren. Wij waren dan ook zoekende hoe wij dit voor nu, maar zeker ook in de toekomst konden borgen, want ondanks deze twijfels is voor ons het einddoel nog steeds wel helder en willen wij daar ook voor gaan strijden. Maar gelukkig, en daarvoor de complimenten naar de collega-partijen, kwamen er al snel ideeën vanuit de raad, ideeën waar wij dan ook volmondig bij hebben kunnen aansluiten als mede-indiener. Enerzijds natuurlijk de motie die de heer Van Santen daarnet heeft toegelicht met betrekking tot de monitoring van de betaalbaarheid en anderzijds de motie met betrekking tot het sociaal plan. Volgens mij moeten wij hiervoor elkaar aankijken op het moment dat wij die aanwijsbevoegdheid willen gaan toepassen dat wij er dan alles aan hebben gedaan om dat te borgen in de toekomst zeker wetende dat wij hier niet alleen met de raad van nu te maken hebben, maar ook met de raad van de toekomst alsook de rijksoverheid die niet altijd heel rechtlijnig in haar besluiten is. Dank u wel voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Hamann Gorcum Actief.

Mevrouw **Hamann**: Dank u wel voorzitter, voor ons liggen de beleidskaders voor het warmteprogramma. Een visie document met de blik gericht op 2050 want dan wil de rijksoverheid bepaalde klimaatdoelen halen. Daar staan wij, Gorcum Actief, van harte achter. Den Haag heeft alle gemeenten in het land opdracht gegeven om beleid te formuleren, op maat gemaakt naar de eigen gemeente als uitvoerende organisatie. De stukken zien er goed uit. Wij bedanken de wethouder en de medewerkers voor hun inzet. Toch wringt er iets tijdens alle discussies die wij hierover hebben gevoerd. Soms tot in de kleine details, maar hoofdzakelijk over het aspect betaalbaarheid. Wat

wringt is niet dit beleidsdocument, maar de onzekere factor rijksoverheid. Alle financiële schattingen en berekeningen zijn eigenlijk koffiedikkijken want niemand van ons weet of en hoeveel bijvoorbeeld de gasprijzen omhoog zullen gaan. Het Rijk heft zelfs belasting op het gas. Den Haag kan maar zo aan die knop gaan draaien als er geld nodig is en dan komt geen van de berekeningen meer uit. Het knellende punt is prijstransparantie. Dat is dus de onzekere factor waar wij mee kampen. Dat is dus ook de enige reden waarom wij, Gorcum Actief, beide moties mede-indienen. Jawel, wij zijn voor deze beleidskader voor Gorinchem, maar kijken kritisch naar de toekomst voor wat betreft rijksbeleid en toekomstige bestuurders die dit beleid moeten gaan uitvoeren. Regelmatig lezen wij verhalen over warmtenetten elders in het land die duurder uitpakken voor inwoners of soms zelf helemaal niet meer doorgaan. Wij werken met HVC, een betrouwbare partner, maar dan nog blijven warmtenetten in de toekomst koffiedikkijken en moet per net gewikt en gewogen worden of het in die situatie wel kan. Het is dus zaak om als gemeenteraad de vinger goed aan de pols te houden. Overigens, de aanwijzingen, als er al een aanwijzing komt ooit dan gaat die altijd via de gemeenteraad dus dat zit niet in dit document. Daar gaan wij dan tegen die tijd pas over beslissen. En ook hoe dat dan moet. Maar goed, dit terzijde. Ten slotte voorzitter, wat er op papier staat, staat op papier, dat geldt voor nu en ook voor in de toekomst. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Houwelingen SP.

De heer **Van Houwelingen**: Dank u wel voorzitter, zoals ik bij de B&A begon zo denken wij bij de SP nog steeds over de beleidskader warmteprogramma. Met het beleid en het raadsvoorstel is in principe weinig mis zo lang je de effecten voor de kosten en de eindgebruikers weglaat. Dit komt ook nergens terug in de stukken, maar deze cijfers zijn misschien wel de belangrijkste gegevens voor ons en de inwoners van Gorinchem. Zij denken terecht wat gaat mij dit kosten. Zoals ik bij de B&A ook al aangaf zitten de huurders van Poort6 er met het warmtenet warmpjes bij, althans volgens mijn eigen berekeningen die ik met iedereen heb gedeeld. Zij zijn er waarschijnlijk zelfs op vooruit gegaan, maar wel puur op theorie gebaseerd. Voorzitter, volgens dezelfde berekeningen gaat het mis bij de eigenaren en de particuliere huurder wanneer zij over willen of moeten op het warmtenet. Als de tarieven die ik bij HVC heb gevonden kloppen zijn het twee verschillende tarieven waar het verschil wel tot € 407 per jaar kan oplopen. En dan zoek je bij de ACM of dit wel kan en dan blijkt dat de aansluitkosten en de jaarlijkse huur van de afleverset niet meetellen in het niet meer dan anders principe. Oftewel het kost niet meer dan op gas en een HR ketel gaat hier niet op. Je zou zeggen dan kies ik als eigenaar wel voor een warmtepomp, een flinke investering maar het scheelt op de lange termijn. Veel mensen hebben die keuze niet, bijvoorbeeld bij een verhuurder of bij een VvE waar zij bij zitten omdat het niet mag of bouwkundig niet kan. Wanneer wij dan een wijk gaan aanwijzen om van het gas te gaan ben je de pineut omdat je dan verplicht naar het warmtenet moet kijken. Gelukkig is dit niet vandaag of morgen, daar gaan nog jaren overheen waarin er van alles gaat veranderen op energiegebied. Bijvoorbeeld de transportkosten op gas, de belasting op gas en de elektriciteit die waarschijnlijk goedkoper wordt omdat de productie van zon- en windenergie steeds lager wordt. Maar dit alles zal bij een nieuw Kabinet zomaar weer kunnen veranderen en daarom is het verstandig om de kosten en baten te blijven monitoren, misschien wel noodzakelijk. En er zijn ook extra maatregelen nodig om de transitie voor iedereen een succes te maken en daarom dienen wij beide moties mede in. Het meest verbaasd was ik wel tijdens de B&A over de twee tarieven van HVC en dat de wethouder toen nog niet op de hoogte was van deze twee verschillende tarieven die ik hem dezelfde avond heb meegegeven waarbij ik ervan uit ging dat er nog maar één tarief is. Ik ben daarom nog wel nieuwsgierig of dat er al contact is geweest met HVC en of de wethouder hierover al meer kan vertellen, want zoals ik begon het valt of staat voor de bewoners met wat gaat mij dit kosten. Ik dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer De Pagter ChristenUnie/SGP.

De heer **De Pagter**: Dank u wel voorzitter, met het warmteprogramma zetten wij een belangrijke stap in de richting van een duurzamere toekomst voor onze gemeente. Het vormt de basis voor de komende jaren en de manier waarop wij onze woningen, onze gebouwen en onze voorzieningen verwarmen. En hoe wij stap voor stap afscheid nemen van het aardgas. Het doel is helder; bijdragen aan de energietransitie, verminderen van energieverbruik en het verduurzamen van onze woningen. Daarnaast staat betaalbaarheid centraal, het is door meerdere fracties al toegelicht, echter een overgang zal wellicht ook wat kosten en je kunt de vraag stellen wat mag het kosten. Het gaat tenslotte om het bewaren van de aarde en het verbeteren van ons klimaat. Echter de overstap naar duurzame warmte mag niet leiden tot disproportionele hogere energielasten, het moet wel in balans zijn. Daarom richt het programma zich nadrukkelijk ook op het borgen van betaalbare energie voor onze inwoners. Wij willen dat iedereen mee kan doen, ook mensen met een kleinere portemonnee. Daarom zijn de moties van Democraten Gorinchem en VVD juist ook een aanscherping daarin en daarom dienen wij die mede in. Het warmteprogramma biedt daarmee richting, duidelijkheid en samenhang. Het maakt inzichtelijk welke stappen wij zetten en hoe wij inwoners daarbij betrekken en ondersteunen. Ofwel het is een stevige basis voor onze lokale energietransitie. Wij kiezen voor een duurzame, betaalbare, toekomstbestendige warmtevoorziening voor onze inwoners van vandaag en morgen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, dan geef ik graag namens het college wethouder De Boer het woord.

Wethouder **De Boer**: Dank voorzitter, ook ik kijk terug op een goede discussie die wij met elkaar hebben gehad in de B&A en ook vanavond. Wij staan met zijn allen voor een warmtevoorziening die duurzaam is, die ons minder afhankelijk maakt in deze onzekere tijden en vooral ook betaalbaar is. Volgens mij mogen wij er best trots op zijn dat wij al best ver zijn op die fronten hier in Gorinchem. Wij zijn hier in Gorinchem als het gaat om de warmtetransitie één van de koplopers in Nederland. Met enige regelmaat komen steden bij ons kijken hoe wij dat hier in Gorinchem aanpakken. Los van alle aandachtspunten die er nu zijn is dat volgens mij iets waar wij met elkaar ook trots op mogen zijn. In de B&A is duidelijk geworden dat wij alleen een goed perspectief voor onze inwoners hebben op het moment dat wij erin slagen om die warmtetransitie betaalbaar te maken en ook te houden met elkaar. Dat betekent dat wij werk aan de winkel hebben, hier in Gorinchem, maar ook zeker in onze lobby naar de nationale politiek en het Rijk. Het mag dan zo zijn dat warmtenetten eigenlijk zorgen voor de laagste maatschappelijke kosten, maar dat ziet de eindgebruiker niet altijd terug. Daar zijn overigens wel heel veel ideeën voor en ook landelijke partijen hebben daarover allerlei ideeën gepresenteerd. Wij hopen dat daar goede ontwikkelingen gaan plaatsvinden en wij proberen ook onze lokale kennis zo goed mogelijk in te brengen zodat er ook keuzes gemaakt gaan worden die daadwerkelijk gaan werken bij ons in de praktijk.
Desondanks durven wij in Gorinchem wel stappen te blijven zetten, ook met deze kaders omdat wij geloven dat dit ook kan en dat wij aan een systeem werken dat steeds betaalbaarder wordt. Tot die tijd blijven wij continu de rekensommen maken en communiceren wij ook eerlijk over wat wij wel weten en wat lastig is om te voorspellen. Die eindafweging is altijd aan de inwoner zelf en dat is eigenlijk ook mijn antwoord aan de SP. Wij hebben met Poort6 en HVC een mooi plan kunnen maken voor de verduurzaming van de sociale voorraad in met name de Gildenwijk, maar ook met name in de Haarwijk. Ik durf daar ook echt te zeggen dat wij aan die eisen van betaalbaarheid voldoen. U gaf terecht aan als wij kijken naar de rekensom voor de particulieren dat dit nog niet op dezelfde manier uitkomt. Dat is ook precies de reden waarom wij daar nog niet op diezelfde manier op lopen. Per keer kijken wij echt welke passende interventies kunnen wij krijgen, soms doet het Rijk die en dan ontstaat er opeens een kans om een bepaalde stap te kunnen zetten. Bijvoorbeeld het Groeifonds waar wij toen € 25 mln. voor hebben gekregen voor het uitrollen van het warmtenet, wij in één klap een betere businesscase kregen en de volgende stap kunnen zetten. Zo kijken wij continu opnieuw met de gegevens die wij dan hebben.
Voor ons is volstrekt helder dat betaalbaarheid voor u met stip op 1 staat. Dat hebben wij heel goed in onze oren geknoopt en dat gaan wij een prominente plek geven in het programma. De twee

moties sluiten daar perfect op aan. Democraten Gorinchem met een hoop mede-indieners inmiddels vraagt om een sociaal plan mochten wij besluiten om een wijk eerder van het gas af te halen dan 2050. Ik heb inderdaad in de B&A aangegeven dat ik nog eens even in die wettekst zou duiken. Ik heb bij stukken laten toevoegen de wettekst met in geel gearceerd waar wij aan moeten voldoen. Die motie onderstreept dit eigenlijk. Eigenlijk zegt u hiermee laten wij daar dan ook een Gorinchems uitgangspunt met elkaar van maken omdat het Rijk soms andere keuzes kan maken. Wij vinden dit in ieder geval belangrijk en volgens mij is dat een hele logische uitkomst van het debat dat wij met elkaar gevoerd hebben. Ik kan daar uitstekend mee overweg.
Voorzitter, de andere motie van de VVD en ook een heleboel andere indieners gaat eigenlijk over de periode daar naartoe. Het kan best nog heel wat jaren duren voordat je besluit een wijk aan te wijzen. Om echt de vinger aan de pols te houden voor die betaalbaarheid, wat komt er op ons af en misschien ook delen waar lobbyen wij nu op, welke innovaties zijn er en u daar heel goed bij te betrekken. Dat lijkt mij een uitstekend idee en dat doen wij ook van harte. Wat mij betreft kunnen wij beide moties omarmen. Dat was het, voorzitter. Sorry, nog één ding, u vroeg of er contact is geweest met HVC. Dat contact is er geweest. Wij zien eigenlijk in het tarief voor de sociale huurwoning in de verrekening dat de corporaties de helft van het vastrecht voor hun rekening nemen omdat zij in het verleden ook vaste kosten moesten maken als het gaat om onderhoud, cv ketels. Die kosten hebben zij niet meer en daarom is de keuze gemaakt dat zij de helft van het vastrecht betalen. Dat doen overigens meer corporaties en corporaties hebben daar landelijk een vergoeding voor gekregen. Dat was hem voorzitter.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond, is er behoefte aan een tweede termijn, misschien even snel vanaf uw eigen plek?

De heer **Schefferlie**: Ja, gewoon ontzettend bedankt. Ik denk dat wij hier met elkaar een goed besluit en twee goede moties hebben. Dat betekent dat wij die van de VVD ook steunen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Anderen nog? Moet ik het rijtje langsgaan? Ik kijk gewoon even wie zijn hand opsteekt. De heer De Pagter.

De heer **De Pagter**: Ja, ik wil de wethouder danken voor deze uiteenzetting van alternatieve energiebronnen in de raadzaal. Kabelmatje er overheen en het is volkomen veilig.

De **voorzitter**: Anderen nog? Dat is niet het geval. Ondertussen zitten wij er warmpjes bij. Wij kunnen denk ik overgaan tot stemming. Wij gaan eerst over de moties stemmen en daarna over het raadsvoorstel. U kunt stemmen, plus is voor, min is tegen.

Stemming motie M01 Sociaal Warmteplan:
Voor stemmen de fracties van: Stadsbelang, Democraten Gorinchem, PvdA, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66, CDA en SP.
Tegen stemmen de fracties van: geen.
Dit houdt in dat motie M01 is unaniem aangenomen met 24 stemmen voor.

Stemming motie M02 Een betaalbare warmtetransitie:
Voor stemmen de fracties van: Stadsbelang, Democraten Gorinchem, PvdA, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66, CDA en SP.
Tegen stemmen de fracties van: geen.
Dit houdt in dat motie M02 is unaniem aangenomen met 24 stemmen voor.

Stemming raadsvoorstel

De **voorzitter**: Wenst iemand nog een stemverklaring af te leggen?

Stemverklaring de heer **Tekir**: Voorzitter, dank u wel, omwille van de efficiency een korte stemverklaring. Wat D66 betreft ligt hier een mooi warmteprogramma met een hele duidelijke ambitie om toe te werken naar een aardgasvrij Gorinchem. Het programma bevat een mooie route daar naartoe. In onze beleving heeft de raad mede door de gesprekken die zijn gevoerd gewerkt aan goede borgingen om dat ook betaalbaar en houdbaar te houden voor de stad, onder andere met de moties die zijn aangenomen. Van de aanwijsbevoegdheid denken wij dat die heus wel een keer aan de orde zal komen, maar ook dan zitten wij daar als raad bij en bepalen wij daar zelf over. Daarmee zeggen wij volmondig ja tegen dit voorstel. Succes college.

Stemverklaring de heer **Koçak**: Het is een ambitieus voorstel met een noodzakelijk doel. Hierbij vinden wij dat het draagvlak, de betrokkenheid en het bewustwordingsproces voor de inwoners absoluut evident is. Daarom hebben wij ook een bijdrage geleverd aan beide moties en dienen wij die ook mede in. Heel veel succes, het begin is er. Dank u wel.

De **voorzitter**: Anderen nog? Dat is niet het geval. Ik breng het raadsvoorstel in stemming, plus is voor, min is tegen. De kans is groot dat het unaniem is, maar men vindt het fijn (hoor ik altijd) om het even technisch te doen. De stemming is gesloten.

Voor stemmen de fracties van: Stadsbelang, Democraten Gorinchem, PvdA, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66, CDA en SP.
Tegen stemmen de fracties van: geen.
Dit houdt in dat het raadsvoorstel unaniem is aangenomen met 24 stemmen voor.

7b. Programma Riolering en Stedelijk Water

De **voorzitter**: Het voorstel is om het omgevingsprogramma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030 vast te stellen, scenario 1 vast te stellen, daarbij geen minimum bedrag voor de voorziening te hanteren en de financiële consequenties te verwerken in de begrotingswijziging. Allereerst wil ik mevrouw De Groot van de PvdA het woord geven.

Mevrouw **De Groot**: Dank u wel voorzitter, ik kan hier een heel betoog houden waarom wij vinden dat wij beter voor scenario 3 kunnen kiezen in plaats van voor scenario 1, maar dat debat hebben wij twee weken geleden nog zeer uitgebreid gevoerd in de B&A dus ik zal het kort houden. Wij, de PvdA, maar ook Democraten Gorinchem en het CDA hebben toen duidelijk gemaakt dat een verhoging van de rioolheffing met 20% in één keer volgens ons geen goed idee is. Zo'n plotselinge stijging zorgt voor een schokeffect bij inwoners en de vraag is of zij daar begrip voor hebben, zeker omdat zij al te maken hebben met verschillende lastenverhogingen. Wij denken dat een gespreide verhoging beter bijdraagt aan draagvlak en acceptatie. Het is aan ons als raad om te bepalen hoe en wanneer wij dat naar de inwoners brengen en daarin kiezen wij dus een ander pad dan in het raadsvoorstel wordt voorgesteld. Scenario 3 biedt de mogelijkheid om de stijging te spreiden over meerdere jaren. Dat geeft inwoners de tijd om zich aan te passen, hopelijk in een periode waarin lonen en inkomens ook meestijgen. Daarnaast zijn er nog bijstelmomenten. Mocht over een jaar of twee blijken dat een forse verhoging niet nodig is, dan hebben wij in scenario 3 nog de ruimte om bij te sturen. In scenario 1 is die ruimte er eigenlijk niet meer. Daarom dienen wij met Democraten Gorinchem en het CDA een amendement in waarin wij voorstellen om scenario 1 in het raadsvoorstel te vervangen door scenario 3. Dank u wel, voorzitter.

Amendement A01
Titel: Meer draagvlak door spreiding rioolheffing
Indieners: Paulien de Groot (PvdA), Laura Pellikaan (DG), Janneke van Oversteeg (CDA)

Indieners stellen voor het dictum aan te passen, waarbij beslispunt 2:
- "Scenario 1 vast te stellen en daarbij geen minimum bedrag voor de voorziening te hanteren."
wordt aangepast in:
- "Scenario 3 vast te stellen en daarbij geen minimum bedrag voor de voorziening te hanteren."

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Hamann Gorcum Actief.

Mevrouw **Hamann**: Dank u wel voorzitter, die sponswerking in de bodem moet weer terug. Dat zeggen alle deskundigen op dit gebied. Heel de Alblasserwaard, en dus ook Gorinchem, klinkt in, de bodem zakt en als wij geen maatregelen treffen dan houden wij hier geen droge voeten. In de Regio is een adaptatiestrategie (de RAS) en hier lokaal in Gorinchem de LAS. Het doel daarvan is om in 2050 weerbaar te zijn tegen de klimaatveranderingen die ons staan te wachten. Oftewel, Gorinchem moet klimaatproof worden. Wat vroeger alleen maar een rioleringsplan was, is nu een integraal beleid ingebed volgens de Omgevingswet. Het beleid voor riool en stedelijk water is een omgevingsprogramma. Was het rioolplan vroeger alleen maar gericht op afvoer van al dan niet vervuild water, tegenwoordig gaat het erom ook water vast te kunnen houden en bij eventuele hoosbuien voldoende groen in de omgeving te hebben om al dat water op te kunnen vangen. De integraliteit behelst dus ook vergroening, eigenlijk wordt de hele fysieke leefomgeving klimaat adaptief gemaakt. De publieke ruimte zal er echt anders uit gaan zien dan nu. Wij hebben eigenlijk de mazzel dat wij dit nu integraal kunnen gaan aanpakken, want zowel bij rioleringen als bij wegenonderhoud zijn er grote achterstanden in te halen. Wij, Gorcum Actief, willen deze zaken heel graag koppelen. Ons motto is als je het dan doet, doe het dan ook graag ineens goed.
Er staan voor de komende jaren grote bedragen voor dit onderhoud geraamd. De wegen iets meer dan € 13 mln. Rioleringen en stedelijke water, dus ook hemelwater en grondwater, meer dan € 15,5 mln. oplopend tot € 18 mln. of wellicht € 20 mln. Bij elkaar wordt er in een periode van 4 of 5 jaar tijd een kleine € 30 mln. de grond in gepompt om droge voeten te houden bij hoosbuien en oppervlaktewater en groen tegen hitte in de zomer. Eigenlijk is dit wel een beetje een metamorfose voor onze stad. Het zal duidelijk zijn dat wij, Gorcum Actief, erg blij worden van dit programma. Wij hebben het 70 pagina's dikke beleidsstuk meermaals doorgenomen, heel veel discussies gevoerd, onze complimenten voor dit omvangrijke werk. Zoals gezegd, de stad gaat op de schop voor de toekomst. Er is al een lijst van rioleringen die aan vervanging toe zijn. Wij zouden zeggen maak een goed plan van aanpak, straat-, buurt- of wijkgewijs en houdt de gemeenteraad periodiek op de hoogte. En betrek vooral de inwoners middels participatie. Niet meermaals dezelfde straat weer opnieuw opengraven, maar de werkzaamheden in één keer klaar. Met inwoners betrekken snijdt het mes volgens ons aan twee kanten; het is immers hun eigen leefomgeving en zij betalen een lastenverhoging en meedenken en meepraten bevordert het draagvlak waar dit nodig is. Bovendien geven wij als gemeente nu het goede voorbeeld. Wij hopen natuurlijk op goed volgen. Tuinen en bedrijventerreinen zijn niet van de gemeente, maar bekleden wel het grootste deel van de oppervlakte van onze stad. Zoals eerder gemeld, Gorcum Actief is geen voorstander van een tegeltjestaks, maar een stimulans voor meer groen in de tuinen dat mag er wel een beetje vanuit gaan. Ten slotte voorzitter horen wij graag de reactie van de wethouder hierop. Tijdens de B&A zijn toezeggingen wel gedaan, maar zoals daarnet gemeld niet genotuleerd. Eerlijkheidshalve meld ik nu dat wij een motie in de achterzak hebben voor onder andere participatie, want wat op papier staat, staat op papier voor nu en in de toekomst. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Oversteeg CDA.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ja voorzitter, wat mij betreft vanaf mijn plek want wij kunnen kort zijn. Dank voor het toelichten van het amendement. Wij dienen dat mede in want wij vinden dat ook een heel goed idee. Een argument dat ik daar nog aan wil toevoegen is dat wij ook zien, en daar ook zorgen over hebben, dat wij de investeringen van de afgelopen jaren nog niet helemaal hebben

kunnen doen. En dat wij ons ook zorgen maken of dat de komende jaren anders wordt. Daar zijn wij niet helemaal in gerust gesteld, maar voor de rest is het natuurlijk een hartstikke mooi plan.
Ik ga ook gelijk even in op de motie van Gorcum Actief, die wij binnen zagen komen. Oh, hij is nog niet ingediend. Ik praat voor mijn beurt en stop alweer.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Klein Stadsbelang.

De heer **Klein**: Voorzitter, waar ik normaal altijd heel trots ben dat ik snel ben, word ik vanavond gewoon voor de tweede keer vreselijk afgetroefd door het CDA, dus daarvoor complimenten. Volgens mij kan volgens mij iedereen wel onderschrijven dat het voorliggende plan een goed plan is. Wij pakken noodzakelijk werk op, wij gaan dit combineren waar mogelijk, wij gaan zorgen dat de straat niet onnodig open moet en wanneer weg- en groenonderhoud tegelijkertijd gedaan kan worden zullen wij dat doen. En onder aan de streep hebben wij dan ook nog de riolering aangepakt. Een typische win-winsituatie, het zure is natuurlijk wel de rekening. Een rekening waar wij door het bevriezen van de tarieven de afgelopen jaren niet op voorbereid zijn. Wij hebben dan ook een keuze uit diverse scenario's waarbij eigenlijk scenario 1 en 3 het meest realistisch zijn, die daarnet ook al beargumenteerd zijn natuurlijk. Wat Stadsbelang betreft kunnen wij ons het beste vinden in scenario 1. Niet zozeer omdat wij de prijsstijging zo leuk vinden, maar om de simpele reden dat dit de goedkoopste variant is voor onze inwoners. Over de planperiode tot en met 2030 ontlopen de prijsstijgingen elkaar niet zo veel. Gemiddeld genomen is scenario 1 per jaar per huishouden € 1,69 goedkoper. Nu kun je beargumenteren dat je er liever voor pleit om die stijging geleidelijk te laten gaan, want het verschil is immers niet zo heel groot in 2030, maar het effectieve of het essentiële verschil tussen deze twee varianten is dat het startpunt van de volgende planperiode wel degelijk een groot verschil heeft. Dan zit er namelijk relatief gezien, maar iedere euro kan tellen, € 15,83 per jaar verschil in. Voor de mensen die graag in procenten tellen is dat dan bijna 6% - 7% meer in scenario 3 dan in scenario 1. Dus bij dezen nogmaals, wij gaan voor scenario 1 en zouden iedereen die kiest voor de inwoner ook willen adviseren om voor scenario 1 te gaan.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Veldheer-Vink VVD.

Mevrouw **Veldheer**: Wij als VVD Gorinchem zien scenario 1 ook heel erg zitten. Het besluit om dit omgevingsprogramma vast te stellen lijkt ons om meerdere redenen een goede beslissing. Het scenario omvat een eenmalige stijging, mijn voorganger heeft de percentages al uitgebreid aangegeven, dus ik zal niet in herhaling vervallen, maar in wezen een eenmalige stijging waardoor er op lange termijn een grote voorspelbaarheid is en niet later een grotere stijging is. De heffing van Gorinchem is nog steeds lager dan in de buurgemeenten en rond het landelijk gemiddelde. Bovendien worden er in de komende jaren veel werkzaamheden uitgevoerd. Wij zijn ook erg blij dat gelijktijdig meerdere projecten worden uitgevoerd waardoor er en minder overlast is en uiteindelijk ook minder kosten zijn. Dat halverwege de periode de voortgang wordt geëvalueerd lijkt ons een enorme toegevoegde waarde zodat wij de risico's op de lange termijn beter kunnen controleren. Wij zullen ook voor scenario 1 gaan.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Houwelingen SP.

De heer **Van Houwelingen**: Voorzitter dank u wel, ik wil graag gelijk even reageren op het amendement dat zojuist is toegelicht en eerder is gedeeld, onder andere in de B&A. Wij zouden daar kort in kunnen zijn door te zeggen dat gaan wij als SP niet steunen. In de eerste plaats omdat bij scenario 1 over vijf jaar het voordeligst is, al is het marginaal en in de tweede plaats dat je na deze vijf jaar op € 226 uitkomt en niet op € 279. Wanneer deze scenario's zouden kloppen loopt het nadeel voor scenario 3 tot 2040 op tot ongeveer € 150 per huishouden. Maar dit is theorie, wiskunde en de volgende twee zijn praktisch want scenario 3 betekent ook het vertragen van de planning. Wij hebben gezien bij de wegen onder andere wat vertraging van het onderhoud betekent. Meer

ongeplande reparaties en dus ook meer kosten die daar weer bovenop komen. Maar de indieners kwamen vooral bij de SP met de vraag hoe gaan jullie dit aan de achterban uitleggen. Voorzitter, hoe kun je dat het beste doen? Door dit gewoon ook te doen dus ik heb een onderzoekje bij iets meer dan 10 mensen gedaan, gewone mensen met als achtergrond schoonmaker, cv monteur, timmerlieden, schilders waarvan enkelen er ook niet al te warmpjes bij zitten. Een redelijke afspiegeling van onze achterban. Ik heb net als de meesten van u bij de B&A deze mensen eerst de procenten en de grafiek getoond. Een stijging van 20% en daarna 2% en de variant met jaarlijks 8%. Natuurlijk kozen de meeste mensen toen voor uw scenario en ik dacht ik zit verkeerd. Daarna zette ik de euro's er bij en wat schetst mij verbazing? Werkelijk iedereen van de groep veranderde de keuze naar scenario 1. Helemaal toen zij de daaropvolgende jaren zagen. Ik vroeg waarom en dat is heel simpel; de meesten kozen eerst voor scenario 3 omdat dit minder ingrijpend leek. De 20% gaf een weerstand, meerdere verhogingen van 8% zijn makkelijker accepteren. Procenten zijn voor de meesten een leeg begrip. Toen ik de centen liet zien, nam dat de onzekerheid over de verhoging direct weg. Zij zagen dat het eindpunt van € 279 een derde hoger is dan het eindpunt van scenario 1 € 261. Ik vervolgde mijn verhaal dat er vijf jaar geleden zelfs nog voor een verlaging is gekozen terwijl er gespaard kon worden. Wat zou betekenen dat deze grote verhoging een stuk minder zou zijn dan nu en zoals u wenst een stuk geleidelijker had kunnen oplopen, maar dat onder andere de indieners hier ook op tegen waren. Waarop er eentje toen vroeg hoe gaan ze die verhoging dan uitleggen en het sparen uitleggen. Die vraag laat ik aan de indieners.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Krol ChristenUnie/SGP.

De heer **Krol**: Ja dank u wel voorzitter, wat een luxe dat wij kunnen spreken over investeringen in onze riolering en de hemelwaterafvoer of hemelwateropslag. Wanneer u in de derde wereld bent geweest dan heeft u daar vast een beeld en geur bij. Wat een luxe dat wij technieken kunnen toepassen om herbruikbare warmte uit deze afvalstroom te halen. Er zijn zelfs onderzoeken tegenwoordig om gezuiverd drinkwater te halen uit afvalwater. Misschien dat wij over een paar jaar wel spreken over teruglever vergoedingen. Misschien gelijk een mooie bouwsteen voor het sociale plan van het vorige onderwerp. Over het amendement wat is ingediend, wij zullen scenario 1 steunen om verschillende redenen. Allereerst vinden wij dat dit uitstekend aansluit bij de kwaliteit die wij nastreven voor onze riolering en ook de ambities die voorliggen voor de komende jaren. Een snelle correctie richting het landelijk gemiddelde vinden wij acceptabel, zeker na een aantal jaren van flatrate. En ja voor een deel van onze huishoudens zullen die enkele tientjes die er in het eerste jaar bijkomen best een hobbel zijn. Ik wil daar ook gelijk bij zeggen dat dit voor de meeste huishoudens gewoon een onderdeel gaat zijn van allerlei tegen- en meevallers in de komende jaren. Daar waar mensen toch echt klem komen te zitten is er volgens mij gewoon een escape vanuit ons minimabeleid. Dat mensen een aanvraag kunnen doen voor (gedeeltelijke) vrijstelling voor lokale heffingen. Er is nog geen motie ingediend van Gorcum Actief dus daar spreek ik mij nog niet over uit. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Pellikaan Democraten Gorinchem.

Mevrouw **Pellikaan**: Dank u wel voorzitter, ik sluit mij aan bij de bijdrage van de PvdA en het CDA. Wij hebben het amendement ook mede ingediend. Ik was eigenlijk niet voornemens om een eerste termijn te doen vanavond, maar ik zou toch graag iets willen onderstrepen. Namelijk dat al die ingewikkelde rekensommen niet relevant zijn. Het gaat vanavond om een politiek besluit. Het raadsvoorstel onderstreept dat ook door de ingewikkelde rekensommen ook niet op te nemen in de argumentatie, maar gewoon te kijken wat is nu het meest en duidelijk uitlegbaar aan de inwoner. Want die rekensommen die zijn namelijk nogal voor wat interpretatie vatbaar en dat bleek ook weer uit de B&A. Wij kunnen het er uren over hebben met elkaar, maar ik gebruik mijn tijd liever om de stad toe te lichten waarom wij kiezen voor scenario 3. Wil je het in één keer verhogen, die 20% en door de zure appel bijten, of zeg je tegen de stad dit is er aan de hand, wij gaan jullie niet overvallen

maar verspreiden de stijging over een x-aantal jaren? Wij kiezen dan op basis van onze principes en dat is dat wij inwoners niet willen verrassen, dat wij goed willen uitleggen waarom wij de dingen doen en wij willen inwoners ook de kans geven zich mentaal en financieel voor te bereiden op deze verhogingen, zeker in tijden van inflatie waarin inwoners al te maken krijgen met een hele hoop kostenstijgingen. Laten wij als gemeente geen extra duit in dat zakje doen. Daar laat ik het bij voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: Namens het college zal wethouder Polatli een reactie geven.

Wethouder **Polatli**: Dank u wel voorzitter, ik hoorde dat mevrouw De Groot de B&A niet opnieuw wilde doen, het kort zou houden en daar ga ik mij ook aan houden. Ja, percentages, moeilijke rekensommen, maar het feit is in de laatste jaren hebben inwoners geen verhoging gehad. Met scenario 1 komen wij uit op het niveau waarop wij hadden gezeten als wij de indexatie wel hadden doorgevoerd. Het riooltarief moet dus stijgen door eerdere keuzes in het GRP, om een dalend tarief. Men had toen simpelweg niet kunnen weten dat er nu koppelkansen zouden zijn op wegonderhoud, de toevoeging op klimaatregelen en natuurlijk de indexatie waar wij mee te maken hebben. Percentages, ik heb in de B&A ook gezegd daar koop je niets voor. Zelfs een inflatie, dan heb ik even gerekend tot 2031, dus het jaar dat de nieuwe periode in zou gaan, dan kom ik voor een eenpersoonshuishouden € 19,90 hoger uit in scenario 3 en bij een meerpersoonshuishouden op € 284,70. Dat is € 23,07 duurder. Dat is wat wij als college niet willen. Wij halen ook niets in hiermee, vier jaar hebben de inwoners ongeveer het laagste tarief betaald van het land, van de Regio zeker, nu gaan wij naar het niveau waar wij op uit hadden gekomen. Wij willen dat onze inwoners met de centen, niet procenten maar centen (€ 27,30 en € 19,90) minder lasten krijgen op deze manier door in één keer die verhoging door te voeren.

Mevrouw **De Groot** bij interruptie: Ik hoor de heer Polatli praten over wat er meer wordt betaald in scenario 3 in 2030 en daar heb ik vanavond meerdere partijen over horen praten. Is de heer Polatli het met mij eens dat in die tijd de kans groot is dat lonen en inkomens stijgen waardoor mensen de lasten beter weten op te vangen? En dat het tegelijkertijd voor acceptatie en begrip zorgt als uitgelegd wordt dat je dit over meerdere jaren verspreidt? Van luister het is nu oktober, 2026 is over twee maanden, door te zeggen beste inwoner over twee maanden mag u 20% meer betalen.

Wethouder **Polatli**: Ja, wij willen niet dat inwoners in deze planperiode waar dit programma voor is geschreven meer betalen door het uit te spreiden wat nu mooi lijkt maar uiteindelijk gaat het de bewoner meer kosten. In de afgelopen jaren zijn de lonen van inwoners ook gestegen en hebben wij niet geïndexeerd, want dat is gewoon zo.

Mevrouw **De Groot**: Voorzitter, wat is dan voor de wethouder het verschil dat er volgend jaar € 20 verschil zit tussen scenario 1 en 3 en over vijf jaar € 23 verschil tussen scenario 3 en 1 waarin wij dus hopen dat de lonen de komende vijf jaar stijgen?

Wethouder **Polatli**: Dat de bewoners uiteindelijk minder geld kwijt zijn dan in het scenario dat uw voorkeur heeft. Ik ga over op het amendement. Ook daar hebben wij in de B&A … sorry, ik moet naar de motie.

De **voorzitter**: De motie is nog niet ingediend. Er is een amendement ingediend door de PvdA. Gorcum Actief heeft een motie in de achterzak zei mevrouw Hamann zojuist.

Mevrouw **Hamann**: Dat klopt voorzitter, maar in het betoog zijn meerdere vragen en opmerkingen gemaakt waarop wij een reactie willen van de wethouder. Mocht daar een stevige toezegging bij zitten met betrekking tot de inhoud van de motie zeg maar dan is de motie niet meer nodig.

De **voorzitter**: Dus even voor de kijkers thuis, er zweeft ergens boven deze vergadering een motie die al dan niet ingediend gaat worden. Het hangt er mede van af hoe de wethouder hiermee omgaat en een reactie geeft vanuit het college. Ga uw gang.

Wethouder **Polatli**: Ja, zou willen zeggen dien hem niet in want in het omgevingsprogramma gaan wij uit van een integrale aanpak. Daar hebben wij overigens tijdens de B&A van uw fractie-assistent complimenten voor gehad. Wij zoeken naar koppelkansen met wegbeheer. Ik weet niet of u bij Schuttersveld bent wezen kijken, maar ook daar kijken wij natuurlijk naar klimaat adaptief inrichten, ook met onze riool en het stedelijk water programma. Daar kunnen wij meeliften, maar ook andere disciplines zouden mee kunnen liften zoals dat ook in de afgelopen jaren is gegaan met het riool om dan de wegen gelijk weer strak te leggen. Of alle andere werkzaamheden, dus de inrichting van groen. Hierdoor voorkomen wij dat werkzaamheden langs elkaar heen gaan, dat is ook wat ik u hoorde zeggen. Dat straten meermaals opnieuw worden opengebroken en omwonenden onnodig overlast ervaren. Dat is een irritatie van ons allemaal in heel het land zo ongeveer. Per project wordt bekeken in welke mate participatie doelmatig is. Bij het uitvoeren van enkel technische gedeelten, dus een riolering moet vervangen worden, daar is het wat minder aan de orde dat er geparticipeerd wordt. Bij grootschalige herontwikkelingen zoals bij Schuttersveld dat de bewoners daarbij betrokken worden hoe zij de inrichting klimaat adaptief voor zich zien. Of zij dan drie grote bomen of vijf wat kleinere bomen of meer parkeervakken willen. Dat gebeurt hier ook dus ik denk dat uw motie tegelijkertijd een heel groot compliment is voor het programma en die complimenten dan ook voor de ambtelijke organisatie. Dat is mijn antwoord op een motie die niet ingediend is.

Mevrouw **De Groot** bij interruptie: Kunnen de koppelkansen een kostenbesparing opleveren?

Wethouder **Polatli**: Juist.

Mevrouw **De Groot**: Kan het dan ook zo zijn dat de rioolheffing stijging die er nu is niet perse nodig is?

Wethouder **Polatli**: Nee, dit is echt een berekening van de ambtelijke organisatie en er is echt gekeken naar wat er gekoppeld kan worden in de aankomende tijd. Maar zoals ik ook heb gezegd in de B&A er komen bijstelmomenten en u ziet ook in de grote lijst … wij hebben nu ook niet een helderziende blik hoe het met de inflatie zal gaan. Misschien voorkomen wij ook wel hele grote verrassingen voor de aankomende jaren. Wij weten als wij het geleidelijk doen dat mensen gewoon wat meer geld kwijt zijn.

Mevrouw **Pellikaan** bij interruptie: Voorzitter, mag ik de wethouder daar toch een vraag over stellen? Ik hoor deze constatering nu een paar keer vanavond en het verbaast mij dan toch als dit echt het hoofdargument is voor het college om voor scenario 1 te gaan waarom dit niet is opgenomen in het raadsvoorstel. Mag ik die vraag stellen aan de wethouder?

Wethouder **Polatli**: Het staat in het raadsvoorstel toch?

Mevrouw **Pellikaan**: Nee voorzitter, ik wil niet te veel ingaan op de rekensommen, maar als je kijkt naar wat voordeliger zou zijn, nogmaals het gaat om een verschil van een paar euro, dan is voor een eenpersoonshuishouden juist scenario 3 voordeliger. Wat ik ook al zei in mijn eerste termijn, je kunt een manier kiezen hoe je naar de cijfers kunt kijken. Ik vind echt dat wij het vanavond moeten hebben over het politieke besluit dat voorligt. Dat is namelijk hoe wij een verhoging aan onze inwoners willen voorschotelen. Ik vind het jammer dat ik het college maar ook de coalitiepartijen daar niet het debat over hoor voeren vanavond, maar probeert om op een manier naar de cijfers te kijken en op basis daarvan een besluit te nemen. Ik vind dat wij transparant naar de stad moeten zijn omdat zij dat ook verdient.

Wethouder **Polatli**: Ik vind ook dat wij transparant moeten zijn en geen verrassingen. Met lage percentages lijken de zaken duurder uit te pakken. Ik zie in het raadsvoorstel scenario 1 vast te stellen en daarbij geen minimumbedrag voor de voorziening te hanteren staan. Is dat niet wat u bedoelt?

Mevrouw **Pellikaan**: Nee voorzitter, ik bedoelde de argumentatie dat scenario 1 goedkoper zou zijn voor de huishoudens. Die argumentatie is ten eerste onjuist want het doet er niet toe en ten tweede die argumentatie is niet in het raadsvoorstel opgenomen maar wordt vanavond wel aangevoerd als hoofdargument.

Wethouder **Polatli**: Niet alleen vanavond, ook in de B&A. Ik heb u niet gehoord over de rest van het programma …

Mevrouw **Pellikaan**: Voorzitter, dus ook in de B&A was die argumentatie onterecht.

Wethouder **Polatli**: Sorry, ik denk dat u elkaar dan daarvan moet overtuigen. Ik heb gezegd wat ik ervan vind en ik denk dat dit aan het einde van deze planperiode gewoon de goedkopere oplossing is voor onze inwoners. En wij kunnen ook rekenen.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond, is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Hamann**: Voorzitter, ik wil vanaf deze plek de wethouder heel hartelijk danken voor alle toezeggingen, zelfs nog meer dan in de motie stonden. Dank u wel. Als ze nu ook nog genotuleerd worden is het helemaal goed.

De **voorzitter**: Daarmee dient u de motie niet in zegt u nu?

Mevrouw **Hamann**: Die is een beetje overbodig geworden, dank u wel.

De **voorzitter**: Ik kijk rond, anderen nog?

Mevrouw **De Groot**: Dank u wel voorzitter, om nog heel kort terug te komen op de opmerking van de heer Krol dat het een luxe is dat wij onze riolering moeten vervangen, dat zien wij eerder als een noodzaak dan een luxe. Het is onderdeel van de dienstverlening die de gemeente aan inwoners moet geven en daarom vinden wij het ook zo belangrijk dat inwoners het begrip hebben dat de rioolheffing omhoog gaat. Het is niet leuk, het is noodzakelijk, maar waar wij voor kunnen kiezen is om het op een gespreide manier te brengen en dat er geen verrassing komt over twee maanden waarin staat u moet 20% bijbetalen. Alle argumenten over de stijging in scenario 3 ten opzichte van scenario 1; wij hopen dat de lonen en inkomsten zullen stijgen omdat dit draaglijker is voor de inwoner.

De heer **Krol** bij interruptie: Voorzitter, ik zou daar graag op willen reageren omdat voor mijn gevoel het woord luxe toch iets uit zijn verband werd gerukt. Ik heb vooral betoogd dat zeker als je internationaal kijkt wij in Nederland ons gelukkig mogen prijzen met de luxe dat wij zo'n goed rioleringssysteem hebben en kunnen onderhouden. Heel veel mensen op de wereld hebben dat niet.

De heer **Van Houwelingen**: Ik wil ook nog even reageren. Ik hoorde daarnet de wethouder zeggen dat wij met scenario 1 naar het niveau gaan waar wij hadden moeten staan. Dat betekent dat de verlaging vijf jaar terug niet had moeten plaatsvinden. Ik vraag mij dan ook af als deze stijging voor de indieners nu zo veel pijn doet, hoe kijkt u nu terug naar deze keuze? Er waren op dat moment toch echt twee fracties die daarvoor waarschuwden. Had die verlaging toen niet plaatsgevonden dan hadden wij heel deze verhoging niet hoeven te doen. Ik heb daar nog helemaal niets over gehoord.

De **voorzitter**: Tot wie richt u dit specifiek?

De heer **Van Houwelingen**: Aan de indieners van het amendement. Ik heb dat in de B&A al een keer in mijn betoog gezegd. Ik heb het zojuist nog even verteld en nu vraag ik voor de derde keer hoe kijkt u terug op de keuze die u toen heeft gemaakt?

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ik wil daar wel op reageren, want als wij achteraf terugkijken dan ben ik natuurlijk benieuwd hoe wij dat straks bij het volgende agendapunt gaan doen. Of wij dan met elkaar ook wat reflectie kunnen laten zien. Sommige dingen weet je niet. Wat mij van toen nog wel bijstaat, wij hebben het toen gehad over een doelbelasting. Op het moment dat je weet dit geld heb ik niet nodig dan is het goed om de lasten niet onnodig hoog te houden. Dat is in ieder geval het argument dat mij heel erg bij stond, maar de rest van de zaken heeft toen tot besluitvorming geleid.

De heer **Van Houwelingen**: Ik heb het even teruggekeken. Deze stijging was wel wat later aangekondigd, maar die zat er wel aan te komen. Ik heb het CDA vaker voor spaarpotjes horen pleiten. Vijf jaar geleden hebben SP en GroenLinks dat ook gedaan, om de heffing niet te laten dalen maar om daar juist voor te gaan sparen. Daar heeft u helaas niet voor gekozen. Die stijging zat er al aan te komen en dat wisten wij, dus iets eerder.

De heer **Klein**: Ik vind het een beetje lastig. Ik kan er weinig van maken, geen curry, geen soep, geen idee. Ik ben een bèta, ik weet het, dus op het moment dat het over cijfers gaat heb ik het ook heel graag over cijfers. Wij moeten het ook over de inwoners hebben, dat is denk ik ook het hele politieke besluit dat voorligt. In dit voorstel komen simpelweg de cijfers en de inwoners samen. Het zijn namelijk de kosten die wij aan inwoners gaan opleggen. Hoe je ook naar die cijfers kijkt voorzitter, op de universiteit heb ik werkelijk waar moeten bewijzen dat nul geen één is, maar daar wil ik hier niet aan beginnen. Alstublieft, kijk naar de cijfers, scenario 3 is duurder en is ook gewoon in 2030 duurder. Laten wij niet zo naïef zijn en uitgaan van inflatie. Sorry, maar dat is echt de oorzaak geweest van de bankencrisis een paar jaar geleden. Dat is niet verstandig om te doen. Laten wij kijken naar het hier en nu, scenario 3 is duurder, scenario 1 is goedkoper.

De **voorzitter**: Dank u wel, anderen nog in de tweede termijn? Dat is niet het geval. Ik constateer dat er één amendement ligt en geen motie. Ik breng eerst het amendement in stemming. Wenst iemand daar een stemverklaring over af te leggen?

Stemverklaring de heer **Tekir**: Ja voorzitter dank u wel, het lijkt mij inderdaad goed om even voor het amendement een stemverklaring af te geven aangezien er twee scenario's voorliggen in essentie. Wij hebben in de B&A natuurlijk al wel kleur bekend in deze discussie die inderdaad vooral politiek gevoerd dient te worden. In die zin ben ik het eens met collega Pellikaan. Ja, wil je nu door de zure appel heen bijten en kiezen voor scenario 1 of zeg je wij spreiden de stijging over de jaren, maar daarmee ook een minder voorspelbaar en minder duidelijk financieel vooruitzicht bieden. Het is hoe dan ook kiezen tussen twee kwaden noem ik het even omdat linksom of rechtsom inwoners een flinke stijging te verduren hebben. Dat is inderdaad iets wat wij hebben zien aankomen doordat wij de inflatie niet hebben doorgevoerd zoals die er is in werkelijkheid. Er ligt hier geen besluit denk ik waar wij blij mee kunnen zijn vanavond, maar gewoon een bittere pil die wij moeten slikken. Als wij wikken en wegen en dit debat goed beluisteren gaat onze voorkeur uit naar scenario 1 omdat dit A) financieel meer zekerheid biedt en voorspelbaarder is richting de toekomst in de afdekking van de kosten en B) (ik wil mij niet helemaal mengen in de discussie) qua betaalbaarheid klopt het dat scenario 1 in beginsel toeneemt en daardoor duurder is, maar op de langere termijn wel goedkoper. Bij D66 gaat dan net de voorkeur uit naar wat op de langere termijn voor iedere inwoner het meest gunstig is. Om die reden kiezen wij voor scenario 1 en zijn wij tegen het amendement.

De **voorzitter**: Zijn er nog anderen die een stemverklaring wensen af te leggen, hoewel dat min of meer al een beetje is gedaan door een aantal mensen? Dat is niet het geval. Wij gaan verder met de stemming.

Stemming amendement A01:
Voor stemmen de fracties van: Democraten Gorinchem, PvdA, CDA, 1 lid VVD.
Tegen stemmen de fracties van: Stadsbelang, 2 leden VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66 en SP.
Dit houdt in dat amendement A01 is verworpen met 9 stemmen voor en 15 stemmen tegen.

De heer **Van Santen**: Voorzitter, tijdens de stemming probeerde ik nog te corrigeren maar de wisseling werd niet gepakt. Als je eenmaal iets hebt … oké, maar dan wil ik bij dezen genoteerd hebben dat ik wel een wisseling heb toegepast, anders klopt het niet.

De **voorzitter**: In principe is het zo, gestemd is gestemd, maar voor de notulen is het misschien fijn dat u het nog even goed uitlegt zodat het wel vastligt in de notulen.

De heer **Van Santen**: Nou, het was meer de technische kant, maar oké komt goed. Dat ik dus al gedrukt had en daarna wisselde dat kan dus niet. Prima, maar bij dezen de notering.

De **voorzitter**: Goed, dan gaan wij nu naar het raadsvoorstel zoals dat voorligt. Wenst iemand hier nog een stemverklaring over af te leggen?

Stemming raadsvoorstel:

Stemverklaring mevrouw **Pellikaan**: Dank u wel, wij gaan omdat ons amendement het niet heeft gehaald tegen het raadsvoorstel stemmen, ook om te onderstrepen dat dit wat ons betreft niet de manier is waarop wij dit zouden moeten doen. Laten wij inwoners niet onnodig verrassen met een stijging van 20% als dit niet nodig is. Laten wij inwoners ruimte geven om zich mentaal en financieel voor te bereiden, zeker in tijden van inflatie waar inwoners al te maken hebben met zo veel verhogingen.

Stemverklaring mevrouw **De Groot**: Dank u wel voorzitter, ook wij zullen tegen stemmen, ik zal niet herhalen wat mevrouw Pellikaan heeft gezegd, want dat heeft zij goed gezegd. Ik wil wel daarbij gezegd hebben dat het programma, dat hebben wij al eerder aangegeven, een mooi en noodzakelijk programma is, maar de manier waarop wij dit naar de inwoners brengen met de kosten daar zijn wij het nu niet mee eens.

Stemverklaring mevrouw **Van Oversteeg**: Voorzitter, wij zullen voor het voorstel stemmen omdat wij wel achter de rest van het voorstel staan. Wij hadden liever een andere weg gezien maar helaas.

De **voorzitter**: Dank u wel, anderen nog? Dat is niet het geval.

De heer **Van Santen**: Nou voorzitter, ik stem uiteraard voor het voorstel.

De **voorzitter**: Goed, let op waar u zo meteen op drukt, plus is voor, min is tegen. Ik open de stemming voor het raadsvoorstel.

Voor stemmen de fracties van: Stadsbelang, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66, SP en CDA.
Tegen stemmen de fracties van: Democraten Gorinchem, PvdA.
Dit houdt in dat het raadsvoorstel is aangenomen met 18 voor en 6 stemmen tegen.

De **voorzitter**: Dames en heren, het is nu 21.11 uur. Ik stel voor dat wij even een korte schorsing doen. Ik kreeg hier en daar al wat signalen. Ik stel voor dat wij tien minuten schorsen en daarna gaan wij weer beginnen. De vergadering is geschorst.

(Schorsing van 21.11 tot 21.21 uur)

De **voorzitter**: Wij zijn bezig met de raadsvergadering. Wij zijn gevorderd tot en met agendapunt 7b. Daarna hebben wij even een korte schorsing gehad en nu hervatten wij de vergadering.

7c. Tussentijdse rapportage 2025

De **voorzitter**: Wij zijn bij bespreekstuk tussentijdse rapportage 2025, de zogenaamde turap. Dit was een bespreekstuk, maar inmiddels heeft niemand zich meer gemeld om het woord te voeren. Het voorstel is om de tussentijdse rapportage 2025 vast te stellen. Een bedrag van € 112.000 te storten in de reserve Sociaal Domein en de financiële consequenties te verwerken in een begrotingswijziging. Voordat ik het voorstel in stemming breng kijk ik even rond of iemand een stemverklaring wenst af te leggen.

Stemverklaring de heer **Van Andel**: Dank u wel voorzitter, mijn stemverklaring gaat eigenlijk over een technische vraag die ik heb gesteld waarop een antwoord is gekomen. Ik snap een gedeelte van het antwoord niet. Ik lees even voor: “Het convenant inzake digitale veiligheid dat volgens u op 1 augustus 2025 met VNG zou zijn overeengekomen is bij ons niet bekend en kan niet worden teruggevonden op de website van VNG”. Ik heb voor alle duidelijkheid naar de griffie de link gestuurd (en die is weer doorgestuurd naar de raadsleden) waarop het convenant inzake digitale veiligheid gemeenten op te vragen is. Dus bij dezen, dank u wel.

De **voorzitter**: Bij dezen onderdeel van de notulen. Ik kijk nog even rond, verder nog een stemverklaring?

Stemverklaring de heer **Tekir**: Ja voorzitter dank u wel, het begint bijna een traditie te worden vanavond, stemverklaringen. Het kan zomaar de laatste zijn. Dank voor de turap en de beantwoording van de vragen die wij hebben gesteld. Complimenten aan het college en het ambtelijk apparaat die de raad weer hebben meegenomen in de ontwikkeling van alle programma’s. Ik wil dit toch even genoemd hebben omdat naast de begroting en de verantwoording de tussenrapportage gewoon een belangwekkend document is om terug te blikken op de afspraken die wij hebben gemaakt. Er is ook volop gebruik gemaakt door allerlei fracties om daar op te reflecteren in de I&O. Volgens mij is toen automatisch geconcludeerd dat het een bespreekstuk zou zijn, maar gelet op de beantwoording van de vragen hebben wij geen aanleiding om daar vanavond wat mee te gaan doen. Uiteraard is er een aantal dossiers zoals het stedelijk programmeren waar wij vragen over hebben gesteld die wij met belangstelling zullen volgen. Daar is het één en ander over toegezegd voor het einde van het jaar dus dat houden wij in de gaten, maar voor nu met dank aan de organisatie stemmen wij in met de turap.

De **voorzitter**: Dank u wel, ik kijk nog even rond. Anderen nog? Dat is niet het geval. Mag ik het zo doen dat u allen instemt. Dat is het geval, aldus besloten.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel van burgemeester en wethouders besloten.

7d. Opheffen geheimhouding op alternatieve locaties COA

De **voorzitter**: Als wij spreken over voorstellen gaat het altijd over de inhoud en over het proces. Met betrekking tot de inhoud hebben wij allemaal het afgelopen jaar kunnen constateren dat er op de gekozen COA locatie een AZC is verschenen wat, getuige op wat ik hoorde op Burendag, daar heel goed functioneert. Tegelijkertijd hebben wij ook te letten op het proces en de procedure. Om te komen tot de betreffende COA locatie is er een lijst geweest met locaties. Die lijst met locaties daar is geheimhouding opgelegd toentertijd in 2023. Er zijn in de loop van de tijd Woo verzoeken gedaan. Onderwerp van gesprek vanavond is het opheffen van de geheimhouding op alternatieve locaties COA. Ik wil allereerst de heer Schefferlie van Democraten Gorinchem het woord geven.

De heer **Schefferlie**: Dank u wel voorzitter, ik weet niet of de kinderburgemeester er nog is. Ik denk het niet, het kinderwetje van Van Houten geldt dan ook voor burgemeesters kennelijk. Ja, aan de ene kant jammer want je wilt als het over transparantie en openheid gaat vooral ook de jeugd meenemen en ik had de versie die ik nu had willen verscheuren als zij er bij was, maar nu kan ik u toch niet garanderen voorzitter dat het gebrom in deze raadzaal vanavond definitief is opgelost. Wij zijn nog steeds best boos over wat er destijds is gebeurd. Wij willen ook kijken of je dat op een goede manier kunt corrigeren door in ieder geval kritisch terug te kijken en misschien is het dan ook eens goed om ons nog eens even te verplaatsen in onze eigen verwondering die wij vaak hebben over de rijksoverheid en de landelijke politiek. Bijvoorbeeld als het gaat over de toeslagenaffaire, maar ook over het gewirwar dat wij op dit moment zien rond de AZC's die eigenlijk is ontstaan doordat door de regeringspartijen zelf eigenlijk ter discussie is gebracht of de spreidingswet wel blijft bestaan. Daardoor zie je eigenlijk een enorm tumult ontstaan in de weerstand onder mensen. Wij verbazen ons daarover. Heel veel gemeenten hebben er last van om daarmee te dealen. Ik denk dan oh, oh, oh, kunt u niet zorgvuldiger en beter omgaan met uw eigen mensen. Vandaag voorzitter, gaat het eigenlijk over de vraag of wij zelf daartoe in staat zijn, op dat gebied waar wij zelf de invloed hebben, zijn wij dan in staat om het goede te doen. En als dat dan niet gebeurd is om in ieder geval wel terug te kijken op een manier om dat recht te zetten.
Voorzitter, het gaat vandaag over openheid en transparantie. Natuurlijk willen inwoners dat, zeker bij een onderwerp dat zo veel emoties oproept als asielopvang. Maar wat heb je aan openheid als die pas jaren later komt? Openheid is juist belangrijk op het moment dat de beslissingen worden genomen. Dan willen mensen helderheid en betrokkenheid. Dit college en een meerderheid van de raad hebben er bewust voor gekozen om zaken geheim te houden. Dat was een verkeerde keuze die veel schade heeft aangericht. Geen wonder dat inwoners hun vertrouwen verliezen als een gemeentebestuur zich niet aan de regels van goed bestuur houdt. Het is echt schadelijk geweest dat de locatiekeuze in het geheim is gemaakt. Wij zijn er bovendien van overtuigd dat niet de beste plek is gekozen, maar nog belangrijker wij konden daar niet open over praten. Inwoners zijn daarmee hun recht op openheid, transparantie en betrokkenheid kwijtgeraakt. Dat nemen wij het college kwalijk. Het college heeft een groot deel van de raad meegesleurd in deze foutieve aanpak en dat is onbegrijpelijk. Daardoor konden wij niet uitleggen waarom de gekozen locatie in onze ogen niet de beste was. Maar ook als het wel de beste was dan nog had je dat in openheid en vroegtijdig moeten kunnen doen. Is het wel proportioneel geweest om alles maar helemaal in het geheim te houden? Of was het niet op zijn minst mogelijk geweest om een deel openbaar te maken of in ieder geval de betrokken eigenaren die vraag voor te leggen? Wat wij ook nog verzocht hebben, van goh kunt u het niets eens vragen. Houdt u er ook rekening mee dat het COA zelf, die het onderzoek hier mocht uitvoeren, geen enkele moeite had en eigenlijk van plan was om de notitie gewoon kenbaar te maken? Nee, het is vanuit dit gebouw hier tegengehouden. Ik denk als wij straks uiteindelijk die openheid wel hebben, natuurlijk stemmen wij daarmee in want dan is het in ieder geval nu zo, veel te laat, maar ja, je kunt moeilijk daar nog tegen zijn om het nu alsnog wel openstelt. Die verbazing zal dan nog groter zijn als wij zien waar het allemaal over ging. En dan zeker als die eigenaren er waarschijnlijk helemaal geen problemen mee hadden dat het bekend werd.

Maar het gaat nog verder voorzitter, het college heeft bewust documenten niet doorgestuurd naar de raad. Alsof men niet weet dat dit verplicht is volgens de wet. Dat is echt ongekend. Zouden wij echt de enige gemeente zijn die de Algemene Wet Bestuursrecht niet kent? Voorzitter, wij zijn er duidelijk over, het college heeft veel schade toegebracht aan het vertrouwen van onze inwoners. Waar wij bij de onduidelijkheid over de financiën hier in dit gebouw nog konden twijfelen of het nu ging over onkunde of onwil is er bij het AZC en de locatiekeuze duidelijk sprake van een bewuste keuze geweest voor geheimhouding en geheimzinnigheid. Dat is nooit gecorrigeerd door de meerderheid van deze raad. De rechtszaak die nu loopt laat zien dat dit probleem niet zomaar verdwijnt. Was er dan niemand in het college met genoeg ervaring of lef om te zeggen hè dit gaat te ver. Ik voorspel u voorzitter, als wij dit zelf niet rechtzetten dan zal de rechter dat doen. En gelukkig maar. Gelukkig is Nederland nog een land waar in ieder geval die rechter dan ook nog een toets kan doen als een andere bestuurder het laat liggen. In de bestuurscommissie heeft een meerderheid ingestemd met het voorstel dat nu voor ons ligt. Met wat tegenzin stemmen wij daarmee in. En waarom dan? Omdat wij dus nu pas openheid geven. Dat had natuurlijk moeten gebeuren toen het er echt toe deed. Misschien zijn sommige fracties destijds onder druk gezet of gewoon meegegaan, maar intussen moet toch iedereen zien en in ieder geval op dit moment terugkijken dat er iets is misgegaan. Ik kan mij voorstellen als je maar net wethouder bent in 2023 of niet zo lang in een fractie zat dat je je mee laat nemen, maar nu is toch wel het moment om goed te kijken van was dat nu echt zo wijs? Of hebben wij het toen gewoon echt ontzettend verkeerd gedaan? Nu nog over openheid spreken is toch echt mosterd na de maaltijd. Het vertrouwen is geschaad en vertrouwen win je niet terug met mooie woorden, maar alleen met daden. Daarom vraag ik u allen om in te stemmen met een amendement uit respect voor onze inwoner en omdat het onze plicht is als raad om te erkennen dat hier fouten zijn gemaakt en dat wij mans genoeg zijn om daarvan te leren. De argumentatie rondom het amendement is vergelijkbaar met het betoog en daarom beperk ik mij tot het besluit.

Amendement A01
Titel: Erkenning onterechte geheimhouding opvanglocaties COA
Indieners: P. Schefferlie (DG), I. Tekir (D66)

Besluit:
aan het raadsbesluit toe te voegen beslispunt 4:
'De raad erkent dat de destijds opgelegde geheimhouding onvoldoende grond had, en de raad verbindt zich aan het uitgangspunt van maximale openbaarheid en tijdige betrokkenheid van inwoners bij vergelijkbare besluiten in de toekomst.'

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Tekir D66.

De heer **Tekir**: Voorzitter dank u wel, wie had dat durven voorspellen dat wij hier vandaag zouden staan, na een netelig debat in 2023 en de aanhoudende weigering om openheid van zaken te geven? En toch staan wij hier omdat 2 van de 21 inwoners zich niet neerlegden bij een afwijzing op hun Woo-verzoek. Zij hebben geprocedeerd bij de bestuursrechter om de geheimhouding rondom de AZC locaties op te heffen. Ik zeg daarbij gelukkig maar, want spijtig genoeg zijn wij als stadsbestuur er niet in geslaagd om een transparant besluitvormingsproces te doorlopen. Niet alleen inwoners zijn buitenspel gezet, ook de politieke partijen waren met handen en voeten gebonden aan de geheimhoudingsplicht waarvan toen al duidelijk was dat die op onrechtmatige gronden was opgelegd. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) waarschuwde hier al voor in het rapport 'Herwinnen van gezag' u wellicht bekend, voorzitter. Een bestuur dat zijn besluiten niet in openheid kan uitleggen ondermijnt zijn gezag, zegt de ROB. Gezag komt niet voort uit macht, maar vanuit bekwaamheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid. Juist op die punten zijn wij in dit dossier tekort geschoten. Laat ik duidelijk zijn, dat is een verantwoordelijkheid die bij het college ligt. Die kunnen wij niet onbesproken laten. De gemeenteraad had het podium moeten zijn waar belangen openlijk

worden afgewogen en keuzes in het volle licht van de samenleving worden gemaakt. In plaats daarvan werd bij voorbaat het debat gekaapt door een opgelegde geheimhouding. Dat wringt des te meer omdat wij met zijn allen aan het begin van deze bestuursperiode hebben uitgesproken te willen werken aan een nieuwe bestuurscultuur. Eén van openheid, transparantie, samenwerking, zonder achterkamertjes et cetera. Juist in dit dossier hadden wij kunnen laten zien dat wij die ambitie serieus nemen. Het tegenovergestelde gebeurde helaas. Tijdens de raadsvergadering in 2023 zagen wij dat er nauwelijks werd gereageerd op het initiatiefvoorstel. Het oordeel van het college werd vrijwel onverkort overgenomen. Dat is pijnlijk want juist bij een maatschappelijk gevoelig thema als de opvang van asielzoekers verdient het debat alle zorgvuldigheid. Wat zegt dit over onze bestuurscultuur? En wat zegt dit over onze controlerende rol als gemeenteraad? Voorzitter, laat duidelijk zijn dat deze casus een voorbeeld is van hoe het niet moet, maar tegelijkertijd ook een casus waar wij lering uit kunnen trekken, raad, college en ook de organisatie. Want hoe kan het dat een juridisch advies tweemaal toe onhoudbaar blijkt? En dat wij wegkijken zodra er een tegengesteld juridisch advies ligt? Genoeg redenen om je achter de oren te krabben en daarom dient D66, zoals als aangekondigd, samen met Democraten Gorinchem het amendement in waarin wij vragen om erkenning voor de gemaakte fouten.
Tot slot voorzitter, terugkijkend is het vooral wrang dat inwoners hun gelijk moesten halen bij de bestuursrechter en niet bij hun eigen gemeentebestuur. Wij vormen hier met elkaar weliswaar een lekenbestuur, maar hebben niet de luxe om te zeggen het is ingewikkeld of ik ben geen jurist. Wij hebben de plicht om ons goed te laten informeren en onze verantwoordelijkheid te nemen. Dat vraagt soms ook om nederigheid. Nederigheid om te erkennen dat wij niet alles goed hebben gedaan en bereid zijn om daarvan te leren. Laat dit moment daarom een eerste stap zijn in het herstel van het vertrouwen. Voorzitter, voor de casus zelf levert het niets meer op, het AZC staat er inmiddels, maar voor het vertrouwen in de lokale politiek kan dit debat wel het verschil maken, want herstel begint met erkenning, openheid en de wil om te leren. Die uitnodiging staat vanavond ook aan het college, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Oversteeg CDA.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ja voorzitter, ik las de stukken terug en ik zag dat wij alweer bijna twee jaar na de debatten hierover, want dat hebben wij verspreid over meerdere vergaderingen, hier weer staan. Zo schrijdt de tijd ook weer voort. Voorzitter, wij zijn teleurgesteld dat er blijkbaar een Woo-procedure voor nodig is om hopelijk deze keer wel een meerderheid van de raad te overtuigen van het belang van openbaarheid van informatie, zeker in een gevoelig proces als dit. Het stoorde ons toen en het stoort ons nu weer dat hier zo mee om is gesprongen. En dat geldt zowel voor het college gesteund door destijds de coalitiepartijen en de PvdA in de raad, dan wel de beslissingen die daaruit zijn voortgevloeid. Want voorzitter als je het dossier leest dan zie je dat de gemeente eigenlijk achter haar eigen staart aan rent. Het is redeneren in een cirkel. Het college dat betoogt deze informatie moet geheim blijven, neem dat nu maar aan, er staan gevoelige gegevens in, andermans belangen worden geschaad en vervolgens een meerderheid in de raad die hier zonder daar een serieus inhoudelijk debat over te voeren in mee gaat. Vervolgens gaan inwoners daartegen in verweer, in bezwaar en vervolgens ook in beroep, waarop het verweer is wij kunnen de informatie niet verstrekken want de gemeenteraad heeft het immers geheim verklaard. Voorzitter, daar kom je gewoon niet uit en daarom ben ik blij dat wij vanavond hopelijk een einde aan deze lijdensweg kunnen maken.
Maar voorzitter, naast dit proces vind ik het daarom ook kwalijk dat die Woo-verzoeken niet zijn doorgestuurd aan de raad. Al was het alleen maar ter informatie, maar ook dat is niet gebeurd. Voorzitter, wat ons opviel is dat er geen belangenafweging is gemaakt, destijds niet, er is niet overwogen om, ook al hebben wij daarom gevraagd, een gedeelte te openbaren. Misschien eens de eigenaren te bellen en te vragen hoe zij er tegenover staan om die gegevens openbaar te maken. Zelfs niet in bezwaar, niemand kwam op dat idee terwijl wij daar wel om hebben gevraagd. In 2023 al en vervolgens hebben wij geen inhoudelijk antwoord gekregen. Daarom ook het uitdrukkelijke

verzoek, niet alleen aan het college, maar ook aan de rest van de raadsfracties, degenen die destijds voor stemden, om hierop te reflecteren. Voorzitter, tot slot de besluitvorming is zoals u al in de inleiding betoogde geweest en dat gaan wij ook absoluut niet overdoen. Ik vind ook dat wij trots mogen zijn op hoe wij destijds voor- en tegenstanders hebben gehoord. Dat zij hun stem konden laten horen, maar gelukkig zonder de praktijken en intimidaties zoals je nu in den lande ziet gebeuren. Toch geeft dit onderdeel van dat proces nog wel een vervelende nasmaak daaraan en ik hoop dan ook dat de reflectie van het debat vanavond meer recht doet aan het zijn van een overheid waarop je kunt vertrouwen en waarop wij in goed overleg tot soms moeilijke besluiten kunnen komen.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Bahlmann Gorcum Actief.

De heer **Bahlmann**: Dank u wel voorzitter, vanavond hebben wij het over de opheffing van de geheimhouding alternatieve locaties AZC. In 2022 hebben wij als raad een besluit genomen om het AZC in de Gildenwijk af te bouwen en samen met het COA op zoek te gaan naar alternatieve locaties voor kleinschalige opvang in Gorinchem. Daarbij was de voorwaarde gesteld vanuit het COA dat zij zouden bepalen of de alternatieve locaties voor hen haalbaar zouden zijn. Niet alle raadsfracties waren het hiermee eens, maar een meerderheid van de raad heeft hiermee ingestemd. Als je de afgelopen tijd ziet hoeveel weerstand er is tegen het vestigen van AZC's in Nederland, agressie richting de lokale bestuurders en heel veel protesten met voor- en tegenstanders tegen bepaalde locaties. Gorinchem is een kleine stad en daarom is heel makkelijk te herleiden wie de eigenaar is van een bepaalde locatie en dus ook te herleiden naar een natuurlijk persoon. Het is de taak van het lokale bestuur om deze persoon te beschermen en daarom begrijpen wij wel degelijk de keuze van het college om destijds de alternatieve locaties geheim te houden.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, bij wijze van interruptie, mijnheer Bahlmann wat vindt u er dan van dat het college niet is ingegaan op het idee om het in ieder geval die eigenaren zelf te vragen, die overigens tegenover het COA geen enkele vorm van bezwaar hebben geuit? Dat laatste was al een feit en het college heeft niet de moeite genomen om het aan hen te vragen. Zoals u weet bij de huidige geheimhouding die wij gaan opheffen is daar ook geen enkel bezwaar tegen geuit dus wat vindt u daar dan van? Vindt u niet dat het college op zijn minst die kleine moeite had kunnen doen?

De heer **Bahlmann**: Als u wacht dan ga ik verder met mijn betoog en dan komt mijn antwoord daarop. Wij zijn inmiddels jaren verder en eigenlijk zou het logisch zijn om alsnog deze alternatieve locaties bekend te maken. Wij zijn inmiddels ingehaald door de tijd zou je zeggen. Bij ons rijst de vraag waarom de indieners van de Woo-verzoeken alsnog willen weten welke locaties in beeld waren zij dit via een juridische procedure alsnog proberen openbaar te maken. Om een weloverwogen keuze te maken hebben wij nog de volgende vragen aan het college. In hoeverre is het college meegenomen in het raadsvoorstel en wat is hierin haar advies? In hoeverre is er nog voldoende grondslag om de locaties geheim te houden? In hoeverre zijn de partijen die een alternatieve locatie hebben aangeboden op de hoogte van deze kwestie en hebben zij hier al op gereageerd? Welke economische en persoonlijke risico's lopen die partijen? Wij dienen een betrouwbare en transparante overheid te zijn, voor inwoners maar zeker ook voor onze ondernemers. Wij zijn van mening dat deze partijen ook recht van spreken hebben aangezien het over hun eigendom gaat. Daarom stellen wij voor om eerst het gesprek met hen aan te gaan alvorens wij dit besluit gaan nemen. Dat is niet aan ons, maar aan de voltallige raad. Wat betreft het amendement, onzes inziens is het aan de bestuursrechter om daar een …

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, als ik mag aannemen dat ik daarnet kennis heb moeten nemen van uw bedoelde antwoord op mijn vraag dan kan dat eigenlijk niet kloppen. Mijn vraag was of het toen destijds, toen wij besloten het is zo proportioneel om het allemaal geheim te

maken, niet eens bepaalde zaken of onderdelen, maar om het allemaal geheim te maken. Het college weigerde ons verzoek in te willigen om even na te gaan bij de betrokkenen of zij daar enig bezwaar tegen hadden. Dat is mijn vraag aan u. Het is leuk dat u dat nu gaat voorstellen, nu alles al gedaan is, maar mijn vraag is had het toen niet gemoeten, wat dat geen kleine moeite geweest? Wat vindt u daar nu van?

De heer **Bahlmann**: In principe ben ik van mening dat het van tevoren ook gevraagd had moeten worden, waarom dit niet gebeurd is hoor ik straks graag van het college.

Mevrouw **Van Oversteeg** bij interruptie: Voorzitter, gelukkig kan ik de heer Bahlmann geruststellen dat de belanghebbenden inmiddels op de hoogte zijn gesteld, dat zij in de gelegenheid zijn geweest om een zienswijze in te dienen en dat daarvan geen gebruik is gemaakt. Dat is gebeurd naar aanleiding van de bespreking die wij in de bestuurscommissie namens de gemeenteraad hebben gedaan. Uw vragen blijven overeind en ik ben heel benieuwd naar uw reflectie als u straks antwoord heeft op de vragen richting het college.

De heer **Bahlmann**: Dank u wel.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, ik begrijp uit de woorden van collega Bahlmann dat zijn fractie nog steeds begrip toont voor de geheimhouding die destijds is opgelegd vanwege allerlei persoonlijke bedreigingen die zouden kunnen ontstaan. Weet u nog op welke grond u toen heeft ingestemd met de geheimhouding?

De heer **Bahlmann**: Dat was vanwege het feit wat er in andere steden gebeurt met betrekking tot bedreiging richting lokale bestuurders. Dat is de achterliggende gedachte geweest.

De heer **Tekir**: Voorzitter, dit is dus precies wat er misgaat in dit huis. Wij hebben, en ook u, de geheimhouding opgelegd op basis van de wettelijke grondslag bescherming concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens. U reflecteert nu op een grondslag die u er zelf bij haalt, die geen wettelijke grondslag heeft. Eerlijk gezegd schrik ik er ook van dat u niet eens beseft waarom u überhaupt heeft ingestemd met de geheimhouding.

De heer **Bahlmann**: Wij hebben destijds ingestemd met de geheimhouding met betrekking tot de bedreiging richting bestuurders en wat ik hier ook aangeef in mijn stuk, de economische en persoonlijke risico’s voor de partijen die de locaties ter beschikking gesteld hebben.

De heer **Tekir**: Voorzitter, ik denk dat wij wel gewoon feitelijk moeten blijven. De geheimhouding is destijds opgelegd vanwege artikel 5.1 lid 2f van de Woo. Dat betreft zoals ik daarnet al aangaf bescherming concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens. De Wet open overheid werkt niet zo dat u toen ter plekke of nu zelf een grond mag bedenken om ergens geheimhouding op te leggen. De wet heeft al bepaald wat de gronden zijn voor geheimhouding. Daar heeft het college een keuze in gemaakt. Nogmaals het spijt mij dat u er nu een andere grond bijhaalt die vooral de zwakte aantoont van de afweging die toen is gemaakt.

De heer **Bahlmann**: Waarvan akte. Wat betreft het amendement wat ons betreft is het aan de bestuursrechter om een uitspraak te doen of er fouten zijn gemaakt in de procedure omtrent de geheimhouding van alternatieve locaties voor een AZC in Gorinchem en niet aan ons als raad. Tot zover onze bijdrage, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van ’t Westende VVD.

Mevrouw **Van 't Westende**: Voorzitter, het voorstel dat vanavond voorligt gaat over het opheffen van de geheimhouding op de COA notitie uit 2023. Destijds is die geheimhouding opgelegd door het college en bevestigd door een meerderheid van de raad op basis van de kennis en omstandigheden van dat moment. Naar aanleiding van de Woo-verzoeken en de uitspraak van de Raad van State heeft de bestuurscommissie inmiddels de formele stappen wat ons betreft zorgvuldig doorlopen. Op basis van het juridisch advies is vastgesteld dat er geen reden meer is om de geheimhouding te handhaven. Uiteraard hebben wij ook gekeken naar het amendement van Democraten Gorinchem en D66 en wij hebben daar intern op gereflecteerd. Zij vragen om toe te voegen dat de geheimhouding destijds ten onrechte is opgelegd. Wat ons betreft gaat dat te ver. De geheimhouding was destijds op advies van het college bedoeld om zorgvuldig en verantwoord met gevoelige informatie om te gaan. Wat ons betreft lag daar ook het vertrouwen bij het college, niet om iets achter te houden. Die zorgvuldigheid vinden wij nog steeds belangrijk. Op basis van de informatie die toen beschikbaar was hebben wij als VVD fractie destijds een weloverwogen keuze gemaakt en daar staan wij nog steeds achter. Daarom kunnen wij instemmen met het voorstel dat voorligt en niet met het amendement.

De heer **Tekir**: Voorzitter, een verduidelijkingsvraag. Collega Van 't Westende geeft aan dat vanuit de VVD fractie destijds een goede afweging is gemaakt en dat toen de geheimhouding niet ten onrechte is opgelegd. Welke afweging heeft u gemaakt? Wat was voor u leidend om de geheimhouding op te leggen?

Mevrouw **Van 't Westende**: Er werd net aangegeven door bij andere collega Bahlmann dat het ging om de concurrentiegevoelige informatie. Dat is één van onze afwegingen geweest. Wij waren er wel van overtuigd dat op het moment dat de lijst kenbaar zou worden gemaakt dat dit wat gedaan zou hebben met de stad. Een lastige afweging, maar wel een afweging. En daarnaast hadden en hebben wij vertrouwen in het college en de afweging die zij destijds gemaakt heeft.

De heer **Tekir**: Voorzitter, nog een vervolgvraag, ook als u ervan uit gaat dat het op basis van concurrentiegevoelige informatie was ben ik benieuwd hoe u reflecteert op het juridisch advies dat toen al aangaf dat de opgelegde geheimhouding bedenkelijk was en ook de recente afweging in de bestuurscommissie wat heeft geresulteerd in dit voorstel dat eigenlijk het besluit om geheimhouding op te leggen zelfs niet een beetje in de buurt komt van de Woo. Hoe reflecteert u in dat licht op de afweging die u heeft gemaakt? Heeft de VVD fractie juristen in haar midden die wij niet kennen? Bent u zelf toevallig jurist of volgt u de adviezen niet?

Mevrouw **Van 't Westende**: Met de wetenschap van toen en volgens mij de toen geldende wetgeving, u zegt zelf er waren verschillende manieren van inzicht om daar naar te kijken. Wij hebben de afweging gevolgd die het college daarin gemaakt heeft. Ik kan niet ingaan op de afweging in de bestuurscommissie, daar ben ik geen onderdeel van geweest dus ik moet het doen op basis van het stuk dat voorligt. Op basis daarvan hebben wij onze verdere afwegingen gemaakt.

De heer **Tekir**: Dank u wel voor dit antwoord, maar dit bevestigt mijn vermoeden dat vooral het oordeel van het college is gevolgd.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, ik wil ook een poging doen. Kijk, de wetgeving en dergelijke zijn sindsdien niet veranderd. Wij kunnen eigenlijk concluderen dat u op dat moment niet goed heeft afgewogen. Wat is er nu mis mee om u kwetsbaar op te stellen door te zeggen terugkijkend hadden wij dat toen eigenlijk niet moeten doen. Of zegt u eigenlijk nee, terugkijkend was het nog steeds een goed idee dat wij het toen geheimgehouden hebben.

Mevrouw **Van 't Westende**: Ik denk dat u een goed punt maakt en dat terugkijken altijd een goed idee is. Volgens mij moeten wij, niet alleen onze fractie maar de gehele raad, altijd terugkijken op

wat wij destijds besloten hebben. Echter met de wetenschap van toen, wij zijn nu twee jaar verder, zouden wij nog steeds hetzelfde besluit hebben genomen.

De heer **Schefferlie**: Ja voorzitter, dat is heel bijzonder want de wetenschap van toen is hetzelfde als nu, alleen u heeft toen een andere afweging dan vandaag gemaakt. U zegt eigenlijk die afweging van toen is nog steeds goed. Dat is heel vreemd, want de omstandigheden waren gewoon hetzelfde, de wetgeving was hetzelfde, u kunt het alleen niet uit uw mond krijgen dat u zegt dat was misschien wel een beetje een domme keuze.

Mevrouw **Van 't Westende**: U dwingt mij tot een uitspraak waar ik mij niet toe laat verleiden. Wij hebben het hier in onze fractie uitvoerig over gehad. Met de wetenschap van toen handhaven wij nog steeds de keuze die destijds is gemaakt.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw De Groot PvdA.

Mevrouw **De Groot**: Voorzitter, vandaag spreken wij over het opheffen van de geheimhouding rondom de locatie van het AZC. Er is al veel gezegd en geschreven en terecht want dit raakt aan een belangrijk democratisch principe; openbaarheid van bestuur. Toen dit onderwerp eerder voorlag, heeft onze fractie het college gevolgd in het standpunt dat de geheimhouding juridisch goed onderbouwd was. Wij hebben toen vertrouwd op die inschatting, maar nu blijkt dat dit juridisch allemaal minder stevig stond dan toen werd voorgesteld. Dat vraagt om reflectie, waar ook meermaals naar gevraagd is, van ons als PvdA, van alle partijen die hier aanwezig zijn, maar ook zeker van het college. Want nogmaals, het gaat tenslotte om een belangrijk recht; openbaarheid. Wij vinden het teleurstellend dat het college daar niet zorgvuldig mee omgegaan is. Zeker bij zo'n belangrijk onderwerp hadden wij meer zorgvuldigheid en doortastendheid verwacht om goed te onderzoeken of dit juridisch wel kon. Graag horen wij ook hier een reflectie op vanuit het college. Als PvdA vinden wij ook dat je de hand in eigen boezem moet durven steken, te reflecteren op je eigen handelen en ook moet toegeven en erkennen wanneer je dingen anders had kunnen doen. Zo durf ik te zeggen dat wij kritischer hadden moeten zijn en beter hadden moeten luisteren naar de partijen die met andere argumenten kwamen. Zeker als nu blijkt dat die argumenten legitiem waren. Want juist samen zijn wij hier met zijn allen verantwoordelijk voor onze stad. Daar ligt ook de verantwoordelijkheid om naar elkaar te luisteren en open te staan voor andere argumenten. Tegelijkertijd hebben wij als raad een controlerende taak. Vertrouwen in het college is belangrijk, maar dat mag nooit blind vertrouwen worden. Juist door kritisch te blijven en de controlerende rol serieus te nemen versterken wij elkaar in onze gezamenlijke opdracht, namelijk het zorgvuldig besturen van onze stad. Wij hopen dat wij hier als raad en als college gezamenlijk van leren. Laat dit een oproep zijn aan ons allemaal om beter naar elkaar te luisteren, om argumenten te wegen op de inhoud in plaats van hun herkomst en als raad te blijven staan voor een open en eerlijke bestuurscultuur. Zoals u wellicht in mijn woorden hoort voorzitter, zullen wij het amendement van Democraten Gorinchem en D66 daarom steunen.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Houwelingen SP.

De heer **Van Houwelingen**: Dank u wel voorzitter, ik wil eerst even beginnen dat ik hier vanavond voor mijzelf praat omdat mijn fractiegenoot hier twee jaar geleden geen onderdeel van is geweest. Dat wilde ik even gezegd hebben. In juli 2023 is besloten om geheimhouding op te leggen op de notitie opvanglocaties Gorinchem. Voor de meesten van ons terecht, voor enkelen onterecht. Op of het juridisch wel of niet terecht is, zullen wij binnenkort antwoord krijgen. Maar om eerlijk te zijn, maakt dit mij weinig uit. Het heeft mijn kijk op de keuze van toen niet veranderd. Sterker nog, het openbaar maken van deze stukken vind ik nu nog steeds spannend. Ik heb nog steeds vraagtekens of dat het verstandig is. Waarom daar kom ik later op terug.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, hoor ik nu zeggen dat het u niet veel uitmaakt als de rechter daarvan zegt u had het nooit kunnen doen? Zegt u van joh die rechtspraak zal mij eigenlijk een worst wezen? Hoor ik dat nu echt goed?

De heer **Van Houwelingen**: Nee, dat zeg ik niet. Ik zeg de uitspraak zal zijn of het juridisch terecht is geweest of niet, maar het heeft weinig te maken met de keuze die ik toen heb gemaakt.

De heer **Schefferlie**: Maar voorzitter, het moet u toch heel veel doen als de rechter straks gaat zeggen, ik vertel u dat gaat hij doen, dit kon niet wat u hier heeft gedaan. Ik zou niet de indruk willen wekken, ik hoop dat u dat niet doet, dat u daar onverschillig tegenover staat. Zo van nou dat moet hij dan maar vinden, maar ik vind nog steeds wat ik vond.

De heer **Van Houwelingen**: Ik heb om een andere reden dan inderdaad toen werd gezegd door u mijn keuze gemaakt. Ik heb inderdaad een keuze gemaakt, maar dat zal in mijn verdere betoog duidelijk worden, op het bieden van de veiligheid van een persoon.

De heer **Schefferlie**: Voorzitter, dan bent u toch eigenlijk in een andere droom terechtgekomen. De heer Tekir heeft daarnet heel zorgvuldig gewezen op de grond die door het college is aangegeven toen waarop besloten is over de geheimhouding. Namelijk dat het de economische belangen van die ondernemers, die daar zelf helemaal geen problemen mee hadden, zou kunnen schaden. Nu komt ook u, net als de heer Bahlmann, met een hele andere grond. Dat kan toch eigenlijk niet waar zijn?

De heer **Van Houwelingen**: Zo ver ik begrijp is dat artikel waar de heer Tekir naar verwees niet direct inderdaad de aanleiding, maar wel indirect omdat inderdaad persoonlijke situaties en adressen die herleidbaar zijn een reden kunnen zijn om openbaring achterwege te laten.

De heer **Schefferlie**: Voorzitter …

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij eerst even naar het betoog luisteren want anders raakt iedereen een beetje de draad kwijt van waar zitten wij nu.

De heer **Schefferlie**: Nou ik raak de draad helemaal niet kwijt. Ik heb eigenlijk relevante vragen.

De **voorzitter**: U misschien niet, maar anderen wel. U kunt uw betoog vervolgen en daarna is er ruimte voor interrupties.

De heer **Van Houwelingen**: Dank u wel, waar was ik gebleven? Op welke juridische grond; geen idee. Ik ben geen jurist, dat gaf ik ook al aan in 2023. De jurist van het huis zegt van wel. Het juridisch waar D66 mee kwam geeft aan van niet. Dat is niet vreemd, want daarom zijn het juristen. Die zijn het vaker oneens met elkaar. Daarom bestaat er rechtspraak en daar vertrouw ik dan op.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, even ter verduidelijking, puur feitelijk, het was niet een jurist waar D66 mee kwam, het was een vraag die wij destijds vanuit de raad aan de griffie hebben gesteld. De griffie had op dit moment die deskundigheid niet in huis en heeft daarom de vraag namens de fracties die de vraag hebben gesteld deze bij een externe jurist uitgezet. Even voor de duidelijkheid, wij hebben zelf niet de keuze gemaakt om een jurist in te huren die dan een advies op tafel zou leggen.

De heer **Van Houwelingen**: Dat klopt, ik heb alleen aangegeven dat de jurist van het huis zegt dat het wel kan en dat u met een juridisch advies kwam, dat was een bijlage bij het amendement en later bij de initiatiefnota kwam. Dan klopt het volgens mij toch?

De **voorzitter**: Er lagen dus verschillende juridische adviezen.

De heer **Schefferlie**: Voorzitter, ik wil graag een punt van orde maken. U had daarnet een interventie van u moet iemand zijn hele betoog laten doen voordat je kunt interrumperen. Even daarna mag het toch weer wel. Ik kan daar geen touw aan vastknopen. Wat is nu de lijn? Ik vind het jammer en vervelend als hier de gewoonte zou worden dat pas aan het einde van een betoog een interruptie kan plaatsvinden want dan wordt het pas heel rommelig en bijna niet meer te volgen, zeker voor de mensen thuis.

De **voorzitter**: Er kwamen zojuist drie, vier interrupties na elkaar en dan is mijn ervaring dat de meeste mensen de draad van het betoog een beetje kwijtraken. Dat probeerde ik te vermijden zodat iedereen wel even de lijn van zijn betoog kan doen. Als er dan eens een keer een interruptie op een feitelijk iets is denk ik dat zou je in principe wel toe moeten staan, maar niet drie, vier keer achter elkaar want dan raken wij echt met elkaar de rode draad kwijt. De heer Van Houwelingen.

De heer **Van Houwelingen**: Dank u wel, dan verval ik misschien bijna in herhaling, want het deel wat ik wel begrijp is dat de adressen van de opvanglocaties mogelijk te herleiden zijn tot een persoon. En dat er gelukkig geen incidenten hebben plaatsgevonden is mooi, maar dat konden wij in 2023 niet voorspellen, want er waren genoeg signalen. Niet voor niets dat er op de avond van die raadsvergaderingen extra beveiliging en politie aanwezig was. Gorinchem is weliswaar een stad, maar het is geen metropool waar de buurman anoniem is. De kracht van Gorinchem is dat mensen elkaar kennen zoals in een dorp. Net als in een dorp waar het een ons kent ons is wordt dus ook snel gewezen en kan het snel vervelend worden. Precies dit was voor mij de reden waarom ik het eens was met het opleggen van de geheimhouding.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, dit punt wilde ik daarnet al maken. Wat er nu gebeurd is, is dat er geen selectie gemaakt is in welke gevallen zou dit eventueel tot zo'n risico hebben kunnen leiden. Daarvan is zelfs nog de vraag of de rechter dat wel proportioneel genoeg zal vinden om het dan überhaupt maar niet bekend te maken, maar het is dus ook niet gevraagd aan alle eigenaren of zij er bezwaar tegen hadden. Misschien zijn er nog wel eigenaren, wij zullen het straks weten na de opheffing van de geheimhouding, waarbij uw motivatie helemaal niet speelt omdat het misschien organen zijn. Dus met andere woorden u had ook wat zwart kunnen maken of een gedeelte. Nee, alles is geheimgehouden. Mijn vraag is vindt u het dan normaal dat het college niet eens geprobeerd heeft om het na te gaan en vindt u het ook normaal dat dan maar alles geheimgehouden is?

De heer **Van Houwelingen**: Ja, goede vraag, zeker. Het heeft zich zeker ook wel in mijn hoofd afgespeeld, twee jaar geleden inderdaad toen dit ook langskwam. Toen heb ik vertrouwd dat het college daarin een goede afweging heeft gemaakt. Zij heeft ook advies gehad van een jurist, net zo goed als dat jullie een advies hebben gekregen. Ik vertrouw daarop. Ik heb dat toen aangegeven en dat is niet anders dan nu.

De heer **Schefferlie**: Voorzitter, ik begrijp dat u er toen op vertrouwde en dat ook geleid tot die ongelukkige meerderheid, alleen de vraag van het amendement is of u nu wel inziet dat op zijn minst het niet in zijn geheel geheim had hoeven te blijven. Dat u met het amendement in ieder geval onderkent ik durf mij kwetsbaar op te stellen door te zeggen dit hebben wij fout gedaan.

De heer **Van Houwelingen**: Waaruit bleek dan dat het niet geheel geheimgehouden hoefde te worden? Dat ligt nu toch nog steeds ter overweging bij de rechter of begrijp ik dat verkeerd?

De heer **Schefferlie**: Nou, u kunt daar zelf een mening over vormen. De rechter doet dit nu. Omdat wij het verkeerd gedaan hebben gaat de rechter zich hierover buigen. Ik neem een voorschot op zijn

uitspraak. U kunt toch nu terugkijken en ik hoorde u dat daarnet doen toen u zei dat het een goede vraag was dat het college niet eens uitgezocht heeft of zij er een probleem mee hadden, maar dat ook werkelijk alles geheimgehouden is ongeacht de achtergrond van die eigenaarschappen. Daar kunt u zelf een mening over vormen want u weet in uw achterhoofd over welke locaties het ging. Het zal straks blijken als de geheimhouding is opgeheven, maar ik vraag u dus kunt u nu gewoon terugkijken en zeggen dat hadden wij in ieder geval niet op deze volledige manier zo onnodig geheim hoeven te houden.

De heer **Van Houwelingen**: Op het moment dat dit inderdaad de uitkomst is bij de Rechtbank zal dat zo zijn. Over mijn eigen kijk van toen ben ik nog steeds van mening dat dit staat. Daarom dat ik nu nog steeds twijfel of openbaring überhaupt wel verstandig is. De reden is precies wat in de afgelopen twee jaar heeft plaatsgevonden. Dat heeft mijn gevoel alleen maar versterkt. Wanneer ik even terugkijk, sinds de geheimhouding er op zit sinds 2024 bedreigingen van politici, wethouders, ambtenaren, burgemeesters, betrokkenen …

Mevrouw **Van Oversteeg**: Voorzitter?

De **voorzitter**: Maakt u uw zin nog even af.

De heer **Van Houwelingen**: Nee, nee, er komt een rijtje.

Mevrouw **Van Oversteeg** bij interruptie: Precies op dit punt wilde ik interrumperen. Is de heer Van Houwelingen het met mij eens dat geheimhouding op grond van wettelijke gronden moet worden opgelegd en niet op basis van wat de heer Van Houwelingen spannend, bedreigend of anderszins acht?

De heer **Van Houwelingen**: Ik heb het artikel niet exact in mijn hoofd, maar dat was het artikel waar de heer Tekir daarnet naar verwees. Daar staat toch werkelijk in dat persoonlijke gegevens of informatie die te herleiden is naar een persoon reden kan zijn om niet tot openbaring over te gaan. De dreiging dat personen in een benarde situatie terecht kunnen komen heeft mij overtuigd om de geheimhouding erop te laten.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Voorzitter, vervolgens is dan de vraag of de belangen van die persoon of dat bedrijf dat het betreft zwaarder wegen dan openbaarmaking van die informatie. Dat is de belangenafweging die vervolgens moet worden gemaakt. U weegt dit af op grotendeels persoonlijke gronden als ik u dat zo hoor zeggen.

De heer **Van Houwelingen**: Zeker.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Vervolgens hebben wij gelukkig in opdracht van de gemeenteraad degenen die het betreft om een zienswijze gevraagd en daar is niets uit voortgekomen. Ik heb eigenlijk twee vragen aan u. Vindt u niet dat dit ook eerder had moeten gebeuren, juist om die argumenten in te kleuren die u nu aangeeft? Hoe kijkt u dan terug wetende dat daar destijds geen bezwaar tegen was, nou dat is dan bij monde van, maar nu ook niet, hoe kijkt u daar op terug?

De heer **Van Houwelingen**: Dat de mensen nu geen zienswijze hebben ingediend tegen de openbaring dat is hun eigen verantwoordelijkheid. Dat is iets waarin zij zelf een keuze maken. Mijn overweging toen, en ik vraag mij zelfs of het nu verstandig zou zijn, dan denk ik inderdaad van de meeste locaties en gebouwen zijn inderdaad ter herleiden. Gorinchem is geen metropool, dat zei ik al. Stel je voor dat je kinderen bij een vereniging of op het schoolplein worden aangesproken door anderen van joh jouw vader of moeder heeft dit teweeg gebracht en dat kan niet. Het is niet alleen direct de persoon zelf, maar ook de mensen daarachter. Zo heb ik dit bedacht en dat is best kwalijk.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Voorzitter, wat ik de heer Van Houwelingen hoor betogen is dat de SP vindt dat zij eigenstandig een afweging kan maken die boven de wet staat. Dat vind ik bijzonder, zeker vanuit zijn rol als openbaar bestuurder.

De heer **Van Houwelingen**: Volgens mij heb ik daarnet aangegeven dat het een onderdeel is.

De **voorzitter**: Eerst even mevrouw Van Oversteeg, daarna de heer Van Houwelingen en dan de heer Tekir.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Als je terugkijkt naar de versie van het betoog van mevrouw De Groot die aangeeft ja als raadslid heb ik niet alleen een rol om ergens iets van te vinden, ik hoef zelf geen jurist te zijn, maar ik heb ook een controlerende taak daarin.

De heer **Van Houwelingen**: Zeker heb ik een controlerende taak daarin en die controle vindt ook plaats. Ik heb het alleen op een andere wijze bekeken, vanuit andere invalshoeken. Dat het wel degelijk verband heeft met het artikel waar ik naar verwees. Informatie die te herleiden is kan een reden zijn om niet te openbaren.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter dank u wel, ik denk dat wij vanavond een unicum kunnen constateren. Er is een Wet open overheid die landelijk geldt en er is kennelijk een Wet open overheid die in Gorinchem geldt. De Gorinchemse Woo en daar geldt kennelijk dat eenieder zijn eigen grondslagen mag bepalen. Goed, dat laat ik even voor wat het is want kennelijk denkt u die ruimte te hebben in de wet. Wat ik mij wel afvraag is, als wij uitgaan van de uitzonderingsgrond die is opgelegd, namelijk bescherming concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens, bent u het dan met mij eens dat al die ondernemers die informatie in vertrouwelijkheid zouden moeten verstrekken? Wat zij niet hebben gedaan.

De heer **Van Houwelingen**: Ik heb daar geen idee van, voorzitter. Zij hebben dat lijstje gegeven en volgens mij was het niet eens de bedoeling om een hele lijst te maken, maar was het college destijds met een motie gevraagd om met één locatie te komen. Het COA heeft om die lijst gevraagd. Het was niet eens een dingetje van dit huis om met een lijst te komen.

De heer **Tekir**: Bent u het met mij eens dat het logischer zou zijn dat als die ondernemers die informatie in vertrouwelijkheid verstrekken, dat kan, waar de wet ook ruimte toe biedt, dat het dan vanzelfsprekend is dat wij die informatie als vertrouwelijk beschouwen en geheimhouding kunnen opleggen? Ben u het met mij eens dat dit een logische volgorde is?

De heer **Van Houwelingen**: Het kan logisch zijn, maar ik kan niet zeggen of dat inderdaad ook duidelijk was voor die mensen. Ik ben niet bij de gesprekken geweest. Ik weet niet hoe die mensen op de lijst zijn gekomen. Het kan ook zo zijn dat zij niet eens hebben bedacht van ik geef hier mijn gegevens en dat zou mij weleens in de staart kunnen bijten.

De heer **Tekir**: Voorzitter, in de stukken van het college is aangegeven dat die stukken niet in vertrouwen verstrekt.

De heer **Van Houwelingen**: Ja nu.

De heer **Tekir**: Toen ook, dat is bekend. Die logica was er toen al niet en nu ook niet.

De heer **Van Houwelingen**: Waren de mensen zich ervan bewust dat dit een issue zou zijn op hun veiligheid?

De heer **Tekir**: Uiteraard, die mensen verstrekken informatie wetende voor dit doel.

De heer **Van Houwelingen**: Dat mag ik hopen en dan ben ik blij dat zij die afweging hebben gemaakt. Ik heb daar geen bewijzen van. Ik houd alleen mijn hart vast op het moment dat dit openbaar wordt.

De **voorzitter**: Ik constateer dat wij nu even dezelfde dingen over tafel krijgen. Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

De heer **Van Houwelingen**: Nou ja, in principe heb ik met alle antwoorden de rest van het betoog al lang gehad. Ik zet hier een punt.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer De Pagter ChristenUnie/SGP.

De heer **De Pagter**: Voor de uitvoering van de opdracht aan het college om in samenwerking met het COA een geschikte locatie voor kleinschalige opvang te onderzoeken is destijds geheimhouding opgelegd op de lijst van onderzochte locaties. Deze geheimhouding had tot doel de belangen van de betrokken eigenaren en ondernemers te beschermen en een zorgvuldige besluitvorming mogelijk te maken zonder dat de betrokkenen onnodig in de openbaarheid zouden worden gebracht. Inmiddels ligt er een raadsvoorstel voor om deze geheimhouding op te heffen. Wat onze fractie betreft had het raadsvoorstel meer helder mogen zijn in de situatie voor maart 2025 en daarna. In maart 2025 is namelijk jurisprudentie ontstaan over de verdere interpretatie van de wet. Het raadsvoorstel lijkt nu multi-interpretabel te zijn. Het had stelliger opgesteld moeten worden. In dat kader acht onze fractie het van belang om toe te lichten waarom geheimhouding destijds een keuze is geweest en waarom deze nog steeds verdedigbaar lijkt, maar tevens waarom opheffing op dit moment verantwoord is. Geheimhouding werd destijds gevraagd. De beslissing tot geheimhouding was in de periode eind 2022 begin 2023 wat ons betreft gerechtvaardigd. De maatschappelijke context in die periode werd gekenmerkt door een uiting van sterke emoties rondom asielopvang en zelfs bedreiging aan het adres van bewindspersonen, Kamerleden en gemeenteraadsleden. U kunt zich de beelden op TV nog wel herinneren. In een dergelijke situatie is het van groot belang dat ondernemers en particuliere eigenaren die door de gemeente of het COA worden benaderd met het verzoek om een locatie beschikbaar te stellen kunnen rekenen op bescherming van hun zakelijke en eventueel persoonlijke levenssfeer. Geheimhouding met de kennis van toen was nodig om te voorkomen dat deze partijen in de openbaarheid zouden worden getroffen of blootgesteld aan maatschappelijke druk, onbegrip of erger. De geheimhouding diende dus niet slechts een bestuurlijk, maar ook een veiligheidsbelang. De overheid is er ook om haar inwoners en ondernemers te beschermen wanneer nodig.
Daarnaast was de juridische context ten tijde van de besluitvorming minder duidelijk. De interpretatie van de toepasselijke wetsartikelen omtrent openbaarheid van bestuur liet toen ruimte voor onzekerheid hetgeen pleitte voor een behoedzame benadering. Het college heeft de opdracht gekregen van deze raad om in samenwerking met het COA te komen tot het voorstellen van één geschikte locatie voor kleinschalige opvang. Het COA heeft de geschiktheid van verschillende locaties beoordeeld op basis van de criteria die zij zelf heeft opgesteld. Slechts één locatie voldeed aan deze criteria en deze is aan de raad voorgelegd. De overige locaties zijn door het COA als ongeschikt beoordeeld en daarom was het ook niet nodig om deze openbaar te maken. De locaties waren en zijn ongeschikt gebleken. Belangrijk is dat de beoordeling van de geschiktheid door het COA werd uitgevoerd en niet door de gemeente of het college.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Wat ik u hoor zeggen, dat was ook zo toen, is dat dit college het COA criteria liet opstellen voor de locatiekeuze. Wij hebben ons daar tegen verzet omdat wij altijd vinden dat een gemeente, zeker een gemeenteraad, zelf vooraan zou moeten staan over de criteria om uiteindelijk een locatie te kiezen die bij de stad past, die het best is voor de inwoners en voor de mensen die opgevangen worden. Ik hoor u zeggen dat was gewoon aan het COA. Ik vraag dit ook met

het oog op eventuele toekomstige gevallen. U vindt het nog steeds een goed idee dat wij ons overleveren aan het COA als het gaat om het bedenken van criteria en tot een locatiekeuze te komen?

De heer **De Pagter**: Zeker, in samenspraak met de gemeente heeft het COA deze regelgeving opgesteld. Wij hadden destijds een opvang in de Gildenwijk voor 300 personen wat door deze hele raad werd afgekeurd. Wij moesten naar kleinschalige opvang. Voor kleinschalige opvang heb je ook regelgeving nodig en die is destijds opgesteld …

De heer **Tekir**: Voorzitter?

De heer **De Pagter**: Mag ik alstublieft uitpraten?

De heer **Tekir**: Ja, maar het klopt niet.

De heer **De Pagter**: Die is destijds opgesteld met het COA en aan de hand van die regels is gezocht naar geschikte locaties in de gemeente Gorinchem.

De **voorzitter**: Ik ga eerst even naar mevrouw Van Oversteeg.

Mevrouw **Van Oversteeg** bij interruptie: Voorzitter, ik hoor de heer De Pagter zichzelf tegenspreken. Allereerst heeft de heer De Pagter het over veiligheidsredenen om een stuk niet te openbaren terwijl dat destijds helemaal niet in de beraadslagingen is geweest omdat het ging om een lijst waarmee mensen hun locatie, hun eigendom of hun bezit ter beschikking konden stellen. Vervolgens betoogt de heer De Pagter het ging om een inventarisatie van het COA waarom die locaties niet geschikt bleken en daarom is er geen reden voor openbaarheid geweest. Allereerst kan ik die beredenering helemaal niet volgen. Daarnaast is het laatste wat de heer De Pagter stelt juist, het gaat om een overzicht van locaties die het COA heeft beoordeeld, waarvan je je dus ook kunt afvragen of het argument van veiligheidsredenen wel het geval is, want er waren destijds geen dreigingen of iets dergelijks tegen locaties die het niet zijn geworden dus ik ben heel benieuwd hoe u dat ziet.

De heer **De Pagter**: Ja, ik vind het een beetje lastig om te volgen of er destijds bedreigingen waren tegen de locaties die het niet zijn geworden omdat deze locaties geheim zijn gehouden. Daarnaast kunt u zich afvragen zou u als u ondernemer bent een pand tot uw beschikking heeft destijds willen hebben gehad dat uw naam openbaar in de krant was gekozen met adres …

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ik zou het fijn hebben gevonden als mij die vraag zou worden gesteld.

De heer **De Pagter**: Prima als die vraag wordt gesteld, maar die is niet gesteld.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Dat is niet gebeurd.

De heer **De Pagter**: Nee klopt, en als je kijkt naar de spanningen die destijds in de samenleving waren en ook in de gesprekken die wij hebben gevoerd met verschillende bewonersgroepen waar gewoon werd gezegd “wij motten ze niet hier”. Dat was de context “wij motten ze niet hier”. Dan is het een klein stukje van “wij motten ze niet hier” tot een dreiging aan het adres van een ondernemer.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Voorzitter, dit gaat mij eerlijk gezegd best wel ver.

De heer **De Pagter**: Dat klopt, dat waren de gesprekken die bij ons zijn gevoerd, met onze fractie.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ja, wij hebben tegenstanders gehad en die tegenstanders waren scherp, maar zij zijn niet over de schreef gegaan. Ik vind het ook wel een signaal richting de inwoners om te zeggen als je scherpe kritiek hebt dan is het nog maar een heel klein stapje naar bedreiging of intimidatie.

De heer **De Pagter**: Ik geef een situatie weer …

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ik zou graag even mijn zin willen afmaken, want ik wil daar nog iets anders tegenover stellen. Bovendien hebben wij, en dat was hier in de hal harstikke goed georganiseerd, en daar zijn juist mensen aan het woord gekomen die zeiden wij willen ons huis openstellen en laten zien dat wij verdraagzaam en saamhorig zijn. Ik kijk eigenlijk terug op een heel ander proces.

De heer **De Pagter**: Prima, dat mag u. Bij ons in de gesprekken met inwoners en anderen zijn deze kritieken wel geuit. Er stond hier ook politie voor de deur. Als dat openbaarheid is, het gaat om de context waarin wij destijds leefden en de context die ook nu in onze samenleving geldig is. Als je gaat kijken hoe extreemrechts reageert op bepaalde verzoeken dan denk ik dat destijds geheimhouding in deze juist een waarborg is geweest om belangen te beschermen in de samenleving.
Ik ga verder, de bestuurscommissie heeft in het kader van het voorliggende raadsvoorstel de betrokken eigenaren van de overige locaties in de gelegenheid gesteld bezwaar te maken tegen de opheffing van de geheimhouding. Van deze mogelijkheid is nu geen gebruik gemaakt. Hoewel geheimhouding nog steeds vanuit zorgvuldigheidsoogpunt wat ons betreft te verdedigen valt, is de context inmiddels gewijzigd. De acute maatschappelijke spanningen van destijds zijn afgenomen, waar ook weer twijfel over is als je ziet wat er nu allemaal gebeurt. Er is meer juridische duidelijkheid gekomen door jurisprudentie over de toepassing en interpretatie van delen van wetsartikelen. Sinds maart 2005 is er dus meer jurisprudentie beschikbaar gekomen.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, wat zegt die jurisprudentie?

De heer **De Pagter**: De jurisprudentie vanaf maart 2025 geeft aan dat wellicht de gronden voor economische belangen niet kunnen worden toegepast op dit wetsartikel.

De heer **Tekir**: Voorzitter, het betreurt mij, maar ook dit is niet terecht. Ik citeer even uit het raadsvoorstel dat voorligt: “Uit de genoemde uitspraak volgt dat een Woo-verzoek dat betrekking heeft op een stuk waarop geheimhouding rust op grond van de Gemeentewet tevens moet worden aangemerkt als een verzoek om opheffing van de geheimhouding”. Dus die jurisprudentie van maart 2025 gaat helemaal niet over de toepassing of de concretisering van uitzonderingsgronden. Het gaat enkel over de rolverhouding tussen raad en college. Namelijk dat het college die Woo-verzoeken had moeten doorsturen naar de raad. Dat is een vraag aan het college en die blijft dan nog steeds. De argumentatie waarop u zich baseert gaat helemaal niet over geheimhouding. Het spijt mij, maar dit klopt feitelijk gewoon niet en dat staat ook in de vraag zo.

De heer **De Pagter**: Akkoord. Deze wetsontwikkeling heeft geleid tot meer voorspelbaarheid en duidelijkheid in de wijze waarop belangenafweging tussen openbaarheid en bescherming van commerciële en persoonlijke belangen dient te worden gemaakt. Wat ons betreft maakt deze toegenomen rechtszekerheid en interpretatie van de wet het mogelijk om de eerdere geheimhouding op verantwoorde wijze op te heffen zonder dat dit leidt tot onevenredige benadeling van betrokkenen en aantasting van bestuurlijke integriteit. Wat onze fractie betreft kan de geheimhouding die destijds een maatregel was passend bij de maatschappelijke en juridische omstandigheden van dat moment opgeheven worden. Nu de situatie is gewijzigd, de juridische duiding duidelijk is geworden bestaat er wat ons betreft geen noodzaak meer om de geheimhouding te handhaven. Onze fractie acht opheffing van de geheimhouding op de lijst van onderzochte locaties daarom gerechtvaardigd en verantwoord. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Klein Stadsbelang.

De heer **Klein**: Dank u wel voorzitter, laat ik in ieder geval gewoon makkelijk beginnen door te zeggen dat wij vanavond voor de opheffing van de geheimhouding zullen stemmen. Zal ik dan ook gelijk maar de vraag beantwoorden had dit misschien eerder gekund; ja, dat had mogelijk gekund, maar zonder iets te weten of geadviseerd te worden komt iets op het moment dat het komt. Kortom, wat Stadsbelang betreft is het gewoon een goed besluit om vanavond de geheimhouding op te heffen, maar wij zijn het niet eens met de enigszins misschien wel voorbarige uitspraak dat wij als raad toentertijd fout hebben gezeten, of dat het college toentertijd fout is geweest. Dat is inderdaad een uitspraak waartoe de rechter op dit moment nog moet besluiten. Wij kunnen simpelweg tien juristen in een kamer zetten, maar die tien juristen zullen inderdaad de wet allen op hun eigen manier interpreteren. Dus laten wij alstublieft dat besluit bij de rechter laten die daarover kan besluiten want als wij dat niet meer nodig hebben dan kunnen wij de rechtspraak opzeggen. Als alle juristen het eens zijn, is het ook makkelijk.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, laten wij zeggen dat het in ieder geval fijn is dat de rechter zich hierover buigt, want daardoor kan een gemeente hier niet meer wegkomen mogelijkerwijs. Het gaat toch ook wel over uw eigen vermogen tot reflectie. Met andere woorden, stel dat u nu opnieuw in die situatie zou zijn, zou u dan gewoon weer hetzelfde handelen als toen?

De heer **Klein**: Nou voorzitter, ik vermoed van wel, want op dat moment, als je het in dat daglicht zet, ik hoorde mevrouw Van Oversteeg zojuist zeggen dat er hier niets is gebeurd, dan zou ik daar toch nog wel even op willen reflecteren dat wij hier een vergadering hadden waarin de orde werd verstoord. Er waren leuzen als leugenaar vanuit het publiek. Daarmee werd een wethouder in het veilige domein van de raad onder druk gezet. Ik denk dat hier toch wel een serieuze grens werd gepasseerd op dat moment. Dus ook in dat daglicht, zeker er zat spanning op zo'n besluit. Wij hebben inderdaad gevaren op het advies van het college wat daarover uitgebracht is. Gelijk ook de vraag beantwoordend had dat getoetst moeten worden bij de mensen waar het over gaat; ja, dat had wellicht getoetst moeten worden. Hebben wij op dat moment die helderheid van geest gehad van is er wel of niet getoetst; nee, wij hebben daar gewoon het advies ter harte genomen en wij hebben begrepen waarom dat wordt gedaan. Je hebt het hier over partners, mensen in de stad en wij weten allemaal hier als volksvertegenwoordigers als iemand een pand heeft dat wij dat heel makkelijk kunnen leiden naar een natuurlijk persoon.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, kijk wij hopen vanavond op reflectie door middel van het amendement dat u kennelijk te ver gaat om u zo kwetsbaar op te stellen. Dat is inmiddels wel helder. Wat ook gebeurd is, is dat wij onderweg hebben geprobeerd om het college te bewegen om dit gewoon alsnog te vragen aan die belanghebbenden. Daar hebben wij uw steun gemist. Wij hebben ook gewoon openlijk gevraagd om die Woo-verzoeken door te zenden. Daar hebben wij uw steun in gemist. Kunt u op die twee vlakken dan wel zeggen goh dat had Stadbelang anders moeten doen of zegt u nog steeds nee, ik vond het wel goed dat wij dat deden.

De heer **Klein**: Ja, dan weet ik even niet aan welk moment u precies refereert. Mijns inziens zijn elke keer de voorgelegde stukken verder strekkend geweest dan simpelweg de vraag kunnen wij deze actie ondernemen. Wij komen dan een beetje in een moeilijke cirkel waarin wij lopen op het moment dat wij een verder strekkend voorstel hebben waarin wij inderdaad ook vragen om dit minder ver strekkende verhaal van hé wat vinden die eigenaren van die panden hiervan. Ik vind dat een beetje appels met peren vergelijken. Het is allemaal fruit, maar het smaakt toch heel anders. Dat vind ik een beetje moeilijk, maar ik wil vanaf deze plek wel zeggen ja, wij hadden contact kunnen opnemen met die mensen van hoe kijken jullie hier naar. Zeker, dat had gekund. Ik ben benieuwd welke afweging is

gemaakt dat dit niet gebeurd is. Misschien is er wel contact geweest, ik durf dat nu op dit moment niet te zeggen.

De heer **Schefferlie**: Voorzitter, dank voor dit antwoord. Waar ik dan nog wel benieuwd naar ben is of ik het goed begrepen heb als u zegt er is weerstand dat u dan eigenlijk zegt dan is geheimzinnigheid een beter middel dan openheid.

De heer **Klein**: Dat vind ik een beetje een dubbelzinnige vraag, maar laat ik in ieder geval nogmaals zeggen dat wij heel goed begrijpen dat er op dat moment een geheimhouding lag op de stukken. Als je al ziet dat wij hier in dit domein van de raad toch wel te maken hebben met dat de situatie onder druk wordt gezet door uitspraken vanuit het publiek, de samenleving. Wij hebben recent nog de treurige beelden in Den Haag meegekregen. De samenleving staat hier flink van onder spanning. Op het moment dat je dan met naam en toenaam in de krant komt kan ik mij goed voorstellen dat dit een heel lastig parket is, maar dat neemt niet weg, nogmaals, dat het gevraagd had kunnen worden. Ik weet niet hoe die situatie voor de rest is verlopen. Voorzitter, dus om het simpel te concluderen, wij zijn vanavond voor de opheffing van de geheimhouding, maar wij zullen niet meegaan met het amendement waarmee wij in principe een voorsprong nemen op de uitspraak van de rechter.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, ik wachtte netjes tot de afronding. Wij zitten hier vanavond vanwege de Woo-verzoeken, die liggen bij de bestuursrechter. U heeft destijds het besluit tot geheimhouding bekrachtigd. Had u voorafgaand aan dat debat de Woo-verzoeken willen inzien?

De heer **Klein**: Ik zou niet weten hoe een Woo-verzoek op dat moment mijn besluit zou moeten beïnvloeden.

De heer **Tekir**: Nou om de simpele reden dat de Woo-verzoekers vragen om openbaarmaking van de locaties en precies dat vraagstuk voorlag. Had u de motivatie die zij hebben aangevoerd in hun Woo-verzoeken willen weten voordat u daar een besluit over nam?

De heer **Klein**: Ja voorzitter, ik denk dat dit de vraag van de heer Schefferlie op een andere manier stellen is.

De heer **Tekir**: Maar u geeft daar geen antwoord op.

De heer **Klein**: Mijn uitspraak is daar gewoon weer heel simpel; voor ons is die geheimhouding op dat moment gewoon logisch geweest. U kunt de vraag op nog tien manieren stellen, maar het antwoord blijft hetzelfde. Ook het inzicht in een Woo-verzoek, dat iemand vraagt om die stukken openbaar te maken, zou op dat moment geen verschil hebben gemaakt.

De heer **Tekir**: Voorzitter, ik kan de vraag herhalen, maar ik vrees dat dit ontwijkende antwoord blijft komen.

De heer **Klein**: Voorzitter, ik vind het een beetje storend dat dit een ontwijkend antwoord wordt genoemd. Mijn antwoord is heel helder en duidelijk, klip-en-klaar.

De heer **Tekir**: Ik had het woord.

De heer **Klein**: Het is een heel duidelijk en klip- en-klaar antwoord.

De heer **Tekir**: Ik vind het spijtig dat inwoners die de moeite nemen om een Woo-verzoek in te dienen, tot aan de bestuursrechter te procederen, hun motivatie aanvoeren voor openbaarmaking

over iets wat in hun buurt plaatsvindt, dan wel op een andere locatie dat u niet eens de moeite wilt nemen om daar inzicht in te nemen. Dat spijt mij.

De heer **Klein**: Dat is een andere formulering van de vraag mijnheer Tekir, voorzitter natuurlijk via u. Als deze informatie beschikbaar was geweest dan had ik het tot mij genomen. Die informatie was nu niet beschikbaar en daarom heb ik het niet tot mij kunnen nemen. Had die informatie mijn besluit beïnvloed? Nee.

De heer **Tekir**: Nou dat weet u denk ik niet. Mijn vervolgvraag zou zijn wat vindt u ervan dat die informatie u is onthouden door het college?

De heer **Klein**: Ja, voorop gesteld dat ik niet weet of er een terechte of onterechte grond is om dit te doen, daar ben ik benieuwd naar en daar wordt volgens mij binnenkort een uitspraak over gedaan. Dus dat weet ik niet. Wij willen alle informatie zo liefst mogelijk weten.

De **voorzitter**: Dank u wel, namens het college zal wethouder Molengraaf het woord voeren.

Wethouder **Molengraaf**: Voorzitter dank u wel, er is een aantal vragen gesteld en daar wil ik eerst op ingaan. Gorcum Actief heeft gevraagd in hoeverre is het college meegenomen in het raadsvoorstel dat nu voorligt. Ik zou haast zeggen ik heb begrepen dat de commissie geheim was of in ieder geval achter gesloten deuren. Wij zijn daar niet van op de hoogte gesteld.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, de bestuurscommissie is nu eenmaal reglementair besloten, maar niet geheim. Je moet niets geheim maken wat niet geheim hoeft.

Wethouder **Molengraaf**: Oké, hartstikke goed. In ieder geval waren wij daar niet van op de hoogte, wel dat zoiets speelde. Ik heb maandagavond mijn iPad geopend om te kijken wat staat er nu eigenlijk allemaal op de agenda voor de raadsvergadering en toen heb ik het stuk gezien. Het is ons niet toegezonden, wij hebben er geen notitie van gehad.
Er is ook de vraag gesteld in hoeverre is geheimhouding nog nodig (daar ga ik zo meteen op in), welke economische schade lopen de betrokkenen als dit opgeheven wordt (ik denk dat wij daar zo meteen op ingaan) en ook of er contact geweest is met betrokkenen (die vraag heb ik hier ook de hele tijd gehoord). Voorzitter, ik wil eigenlijk proberen in een tijdlijn neer te zetten hoe naar mijn idee het college gehandeld heeft in de geest van de Woo. Dat klinkt als een spannend boek, maar ik wil proberen het uit te leggen.
In oktober 2023 is vanuit de raad de vraag gesteld, nadat duidelijk werd dat er een lijst was met locaties die bijna allemaal afgevallen waren maar er één overgebleven, of er inzage gegeven kon worden in die lijst. Over die vraag heb ik even snel met het COA gespard en toen heb ik al aangegeven ik ga even kijken hoe wij die ter inzage kunnen leggen. Wij hebben daar juridisch advies op gevraagd. Het juridische advies was het kan maar het zal onder geheimhouding moeten omdat er bedrijfsgegevens kunnen zijn zoals huurcontracten of andere dingen. Het is niet een uitputtende lijst, wij hebben het debat ook over gevoerd over dat artikel en toen heeft het college daarover in de collegevergadering waarin wij spraken over gaan wij geheimhouding opleggen of niet een zorgvuldige afweging gehouden. Aan de ene kant is openbaarheid belangrijk, aan de andere kant zijn de belangen van deze ondernemers, waarvan sommigen niet eens wisten dat zij op de lijst stonden, belangrijk. Wij vinden het ook belangrijk om de raad op tijd die lijst te doen toekomen en toen hebben wij besloten om die geheimhouding op te leggen. Ik weet nog dat ook in de discussie op 2 november heel erg getamboereerd is op je had die ondernemers moet bellen en zo. Toen heb ik gezegd dat hebben wij niet gedaan. Wij hebben geprobeerd snel te handelen, dus dat hebben wij niet gedaan. Ik zal hier later nog even op terugkomen. Ik probeer een tijdlijn te schetsen want het is allemaal heel verwarrend. Wij hebben die lijst …

Mevrouw **De Groot** bij interruptie: Ik wil aan de wethouder vragen of zij erop kan reflecteren of dat naar haar inzien of van het college het niet een verkeerde keuze is geweest om snelheid te kiezen boven het bellen van de ondernemers die op de lijst stonden.

Wethouder **Molengraaf**: Ja, maar ik denk dat u dezelfde vraag omgekeerd zou hebben gesteld als wij die lijst niet op tijd bij u hadden gekregen omdat wij niet alle ondernemers snel te pakken hadden gekregen. Wij hebben die keuze gemaakt. Daar kun je van alles van vinden achteraf maar u heeft de lijst wel op tijd gekregen om uw eigen afweging daarmee te kunnen maken.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, een vervolgvraag, als u de lijst snel had willen leveren had dat u toch niet te hoeven ontslaan van het alsnog vragen en dan later nog openbaar te kunnen maken.

Wethouder **Molengraaf**: Klopt, daar kom ik zo ook op.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, ter verduidelijking, ik hoor de wethouder zeggen dat die keuze snel is gemaakt om de raad in de gelegenheid te stellen een eigen afweging te maken, maar die afweging is ons ontnomen doordat daar dagen nadat het verzoek is gedaan door het college geheimhouding is opgelegd. Hoe zijn wij dan in staat gesteld om die afweging te maken als de informatie ons onder geheimhouding is verstrekt waar wij in deze raad niet over mochten praten?

Wethouder **Molengraaf**: Dat is natuurlijk niet helemaal waar. U heeft de lijst kunnen bekijken en daar zelf over kunnen nadenken, in uw fractie over kunnen spreken en u had te allen tijde daar hier in de raad over kunnen spreken, maar dan was het besloten geweest.

De heer **Tekir**: Ja, dus niet in de openbaarheid. Bij zo'n zorgvuldig en complex debat zouden wij in beslotenheid, in het geheim een besluit moeten nemen en dat als conclusie moeten presenteren aan de stad zonder überhaupt alle betrokkenen daar onderdeel van te laten zijn. Voorzitter, als het college daarvoor kiest bij een dergelijk gevoelig vraagstuk dan is dat prima, maar laat duidelijk zijn dat het niet onze keuze is om de stad op die manier te onttrekken aan dit vraagstuk.

Wethouder **Molengraaf**: Nou u zet het even niet helemaal juist neer. Het enige deel dat besloten had moeten zijn waren de debatten die u had kunnen voeren over de locaties. Het besluit had altijd in de openbaarheid genomen kunnen worden.

De heer **Tekir**: Voorzitter, het moge duidelijk zijn dat de locaties de essentie vormen van de notitie en de eventuele keuze daarin ook het meest spannende was in dit vraagstuk. Dus ja het zou daarover gaan, maar dat was ook de essentie. Daarmee was eigenlijk de hele notitie …

Wethouder **Molengraaf**: Ik weet niet of dat zo is, maar goed het is niet zo dat u die afweging niet heeft kunnen maken. Dat u zich belemmerd heeft gevoeld, dat zou kunnen.

De heer **De Pagter** bij interruptie: Ik wil nogmaals appelleren aan het feit dat wij als raad de opdracht hebben gegeven om te komen tot een locatie en niet tot een locatiekeuzelijst.

De **voorzitter**: Gaat u verder met de tijdlijn.

Wethouder **Molengraaf**: Goed, tijdens dit hele proces, waarin de geheimhouding opgelegd is, zijn er meerdere Woo-verzoeken binnengekomen. Een heleboel van die Woo-verzoeken gingen helemaal niet over die lijst, wel over van alles en nog wat rondom het hele debat over de locatiekeuze en het vestigen van een COA-locatie hier. Zij vroegen niet zo zeer om die lijst, een aantal wel. Wij hebben omdat toen ook al duidelijk was dat er op 2 november een initiatiefvoorstel was dat ging over

opheffing van de geheimhouding als college aangegeven wij gaan de Woo-verzoeken die daarover gaan, over de lijst, aanhouden omdat er een debat volgt over de opheffing van de geheimhouding. De Woo zegt, laat ik het maar het theoretische model noemen, je legt op een stuk geheimhouding, als daar Woo-verzoeken op komen moet je dat zien als een verzoek om openbaarmaking. Het college moet die dan ook als zodanig aanmerken en dat moet je naar de raad brengen. Het is niet zo dat de Woo-verzoeken naar de raad moeten, want de Woo-verzoeken waren aan het college gericht. Wij moeten melding maken dat er Woo-verzoeken zijn die vragen om opheffen van geheimhouding. Voorzitter, precies dat heb ik in de raadsvergadering van 2 november gedaan. U kunt dat in de notulen teruglezen. Ik heb gemeld dat er Woo-verzoeken waren over de locatie. Ik weet het nog heel goed omdat het daarna even stil was en niemand daarop gereageerd heeft. In de raadsvergadering van 2 november is het gegaan over de geheimhouding. Daar heeft de raad, of u het daar nu mee eens was of niet, in meerderheid ingestemd met het handhaven van de geheimhouding.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, een verduidelijkingsvraag. Het schetst toch mijn verbazing. U schetst een tijdlijn en u geeft aan dat u de Woo-verzoeken die al binnen waren heeft aangehouden omdat er een debat aanstaande was over die geheimhouding. Had het u niet gesierd om die Woo-verzoeken conform de instructies over de Woo meteen door te zetten naar de raad zodat daar een totaalafweging gemaakt zou worden?

Wethouder **Molengraaf**: Nou dat hebben wij inderdaad niet gedaan. Ik weet ook niet of dat verplicht is. Zoals ik het heb begrepen moet het college de Woo-verzoeken aanmerken als een verzoek tot opheffing van de geheimhouding en gaat het er niet zo zeer om dat de Woo-verzoeken doorgestuurd worden, maar wel het verzoek om opheffing van de geheimhouding. Dus ik heb gemeld er zijn Woo-verzoeken, wij hebben het hier vanavond over de geheimhouding (toentertijd dus) en eigenlijk werd door het theoretische proces dat normaal van de Woo is, werd hier doordat het toch een net wat ander proces was omdat u een initiatiefvoorstel aangekondigd had wat tot opheffing van de geheimhouding zou kunnen leiden, hebben wij gemeend die Woo-verzoeken aan te houden. Het is echt zo dat wij geen Woo-verzoek over de geheime lijst hebben afgehandeld voor 2 november. Wij hebben het besluit van de raad afgewacht en in die zin meen ik dat wij in de geest van de Woo hebben gehandeld. Namelijk wij hebben gemeld er zijn Woo-verzoeken, het gaat vanavond (toentertijd) over de opheffing van de geheimhouding, de geheimhouding is erop gebleven en pas daarna (eind november) zijn de Woo-verzoeken die gingen over de lijst afgewezen. Op 16 december (meen ik, uit mijn hoofd) is omdat het initiatiefvoorstel omgezet was naar een amendement, het initiatiefvoorstel behandeld. Wij hebben daar ook een heel debat over gehad, eigenlijk dezelfde argumenten die vanavond gewisseld worden. Ook toen is de geheimhouding bevestigd. De indieners van …

De heer **Tekir**: Hier volgt niet het antwoord op mijn vraag; had het u niet gesierd om die Woo-verzoeken die u vooraf al had met het verzoek om openbaarmaking te delen met de raad? Wat mij daarin verbaast is dat u zelf verwijst naar de instructie van de Woo (ik heb hem hier voor mij en kan hem voorlezen) maar u wist dus kennelijk toen dat de raad exclusief bevoegd was om de geheimhouding op te heffen.

Wethouder **Molengraaf**: Zeker.

De heer **Tekir**: En dat om die reden de Woo-verzoeken doorgeleid hadden moeten worden naar de raad, maar dat heeft u de raad toch onthouden. Had het u niet gesierd om de raad die informatie te verstrekken?

Wethouder **Molengraaf**: Ik heb de raad die informatie verstrekt. Wij kunnen natuurlijk discussiëren van u had die Woo-verzoeken moeten doorgeleiden, maar ik heb gemeld dat er Woo-verzoeken waren. U wist het. Ik heb geen informatie achtergehouden. Er is tot twee keer toe de geheimhouding

uitgesproken. Begin 2024 hebben de indieners (het waren 2 of 3 mensen met een verzoek tot opheffing van de geheimhouding door middel van het vragen naar die lijst) een bezwaarschrift ingediend bij de Bezwaarschriftencommissie tegen het afwijzen van hun Woo-verzoek. De Bezwaarschriftencommissie heeft onze handelswijze toen als voldoende beoordeeld. De Bezwaarschriftencommissie is een onafhankelijke commissie waar ook juristen in zitten en zij hebben gezegd de raad heeft tot tweemaal toe de geheimhouding bevestigd. Het college heeft de Woo-verzoeken moeten interpreteren als een verzoek om opheffing van de geheimhouding, maar omdat de raad eigenlijk aansluitend daarop tot tweemaal toe de geheimhouding heeft bevestigd hebben wij het bezwaarschrift van deze mensen afgewezen.

De heer **Tekir**: Dus voorzitter met andere woorden, de raad heeft de Woo-verzoeken afgewezen zonder die Woo-verzoeken überhaupt te kennen.

Wethouder **Molengraaf**: Nee, op het moment dat de raad de geheimhouding bevestigt is het college gemachtigd om de Woo-verzoeken af te wijzen.

De heer **Tekir**: Nee voorzitter …

Mevrouw **Van Oversteeg** bij interruptie: Voorzitter, dit is exact wat ik bedoelde met de gemeente rent achter haar eigen staart aan want dit is een cirkel waar je niet meer uitkomt. Het college zegt de stukken moeten geheim zijn want bedrijfsgevoelige gegevens. De gemeenteraad die dat al dan niet heel erg gefundeerd volgt en dus die geheimhouding oplegt en vervolgens herhaalt dat kunstje zich telkens weer op het moment dat het college die Woo-verzoeken moet behandelen want de gemeenteraad heeft geheimhouding opgelegd. Het is ook wel interessant straks voor de tweede termijn van de fracties die nu dus horen dat zij destijds wisten dat er Woo-verzoeken waren ingediend waarom zij dan alsnog de geheimhouding hebben opgelegd.

Wethouder **Molengraaf**: Voorzitter, ik snap de redenering niet helemaal. Op het moment dat de gemeenteraad de geheimhouding bevestigt, kunnen wij als college niet doen alsof wij die Woo-verzoeken kunnen toekennen.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Nee precies en dat bedoelde ik met u zit in een cirkel. Wat ik logisch vind, maar waarvan ik vind dat wij daar als raad best wel op mogen reflecteren.

Wethouder **Molengraaf**: U mag op alles reflecteren, maar dit is de tijdlijn zoals die geweest is. Ik ben van mening dat wij in de geest van de Woo gehandeld hebben. Wij hebben geen enkel Woo-verzoek afgehandeld voordat de raad zich uitgesproken had over de geheimhouding en de Bezwaarschriftencommissie heeft dat geaccordeerd. Nu is in 2025 jurisprudentie geweest omdat inderdaad veel gemeenten worstelen met de nieuwe Woo. Dat is altijd met zo'n wet. Zo'n wet wordt gemaakt en in de praktijk ga je uitleg krijgen, jurisprudentie krijgen, et cetera. Geconstateerd is dat de Woo-verzoeken als zodanig in de raad aangemerkt moeten worden als een verzoek tot geheimhouding en dus bij de raad ter kennis gebracht moeten worden. Wij hebben dat misschien niet volgens het theoretisch model van de Woo gedaan omdat er ook een initiatiefvoorstel lag tot geheimhouding en dan is het een beetje gek om dan alsnog een eigen voorstel of zo naar de raad te brengen. Wij hebben gemeend dat wij u gemeld hebben er zijn Woo-verzoeken en in dezelfde vergadering heeft de raad zich kunnen uitspreken over de geheimhouding en gezegd de geheimhouding kan erop blijven. En toen hebben wij als college naar bevind van zaken gehandeld.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, de wethouder schetst nu een beeld dat er in maart 2025 ineens een totaal nieuw inzicht is ontstaan, maar dat wil ik graag weerspreken.

Wethouder **Molengraaf**: Volgens mij schets ik dat beeld niet.

De heer **Tekir**: Er is ten tijde van het initiatiefvoorstel al een bijlage meegestuurd naar de raad en nadat wij hoorden dat er Woo-verzoeken waren ingediend hebben wij schriftelijke vragen gesteld waarin wij niet geheimzinnig hebben gedaan en heel expliciet hebben verwezen naar de instructie met betrekking tot de Woo. U had het niet zelf hoeven opzoeken, er stond in een Woo-verzoek over geheime informatie dient in het geval de raad bevoegd is de geheimhouding op te heffen te worden ingediend bij of doorgeleid naar de raad. Met andere woorden, die kennis die u kennelijk in maart 2025 pas heeft ontdekt lag toen ook al op tafel. En toch was uw antwoord op die set schriftelijke vragen dat u van mening was dat het een collegebevoegdheid was en dat die informatie niet met de raad gedeeld hoefde te worden.

Wethouder **Molengraaf**: Welke informatie had niet met de raad gedeeld hoeven worden?

De heer **Tekir**: De Woo-verzoeken.

Wethouder **Molengraaf**: Maar ik heb u verteld dat er Woo-verzoeken zijn.

De heer **Tekir**: Ja, maar voorzitter nogmaals, u schetst nu een beeld dat in maart 2025 de jurisprudentie daarover is veranderd. Dat is niet zo omdat met de schriftelijke vragen en ook met het initiatiefvoorstel dat wij hebben ingediend destijds wij een bijlage hebben meegestuurd waarin wij expliciet hebben verwezen naar de instructie waarin stond ‘op het moment dat de raad expliciet de bevoegdheid heeft om de geheimhouding op te heffen, moeten die Woo-verzoeken worden doorgeleid naar de raad’. Waarom heeft u dat niet gedaan? U heeft het gewoon kunnen lezen!

Wethouder **Molengraaf**: Wij hebben gemeld er zijn Woo-verzoeken. Ik heb het advies gekregen, de Woo-verzoeken waren aan het college gericht en gingen over de geheimhouding en vielen eigenlijk bijna samen met uw initiatiefvoorstel om de geheimhouding op te heffen.

De heer **Tekir**: Ja maar voorzitter dit is makkelijk, u zegt nu die Woo-verzoeken waren aan het college gericht. Tegelijkertijd heeft u wel de Woo-verzoeken aangehouden en gewacht op een besluit van de raad.

Wethouder **Molengraaf**: Ja.

De heer **Tekir**: Om pas daarna te reageren, dus u besefte dat de raad wel degelijk de bevoegdheid had om daar een uitspraak over te doen.

Wethouder **Molengraaf**: Ja, dat heb ik nooit bestreden.

De heer **Tekir**: Dan had u ook kunnen weten dat die Woo-verzoeken naar de raad doorgeleid moeten worden maar toch heeft u het niet gedaan. Ik vraag mij af waarom niet.

Wethouder **Molengraaf**: Ja, daarom zeg ik het theoretische model is dat je die Woo-verzoeken … ik heb de informatie dat wij ze hadden moeten aanmerken als een verzoek tot opheffen van de geheimhouding en dat hadden moeten doorgeleiden naar de raad. Wij hebben gemeld er zijn Woo-verzoeken en er lag die avond een verzoek tot opheffing van de geheimhouding vanuit de raad zelf, vanuit een aantal raadsfracties, voor.

De heer **Tekir**: Voorzitter, mijn slotwoord, het was geen theoretische benadering. Het was gewoon de wet die wij met zijn allen dienen te volgen. U heeft ervoor gekozen …

Wethouder **Molengraaf**: Ja, maar u klutst nu alles door elkaar. Ik heb het over de Woo als je hem op papier hebt. Hier hebben wij in de praktijk een aantal dingen die vrijwel samenvielen. Uiteindelijk denk ik dat wij daarmee in de geest van de Woo gehandeld hebben. Juist door die Woo-verzoeken niet voor de uitspraak van de raad af te handelen, maar te beseffen het is een verzoek om opheffing van geheimhouding zoals het initiatiefvoorstel ook al was.

De heer **Tekir**: Ja voorzitter, en daarmee heeft u de raad niet in de gelegenheid gesteld om een totaalafweging te maken omdat wij geen enkel idee hadden welke motivatie was aangevoerd in die Woo-verzoeken.

Wethouder **Molengraaf**: De motivatie was wij willen inzage in die lijst. Ja, daar ging het om.

De **voorzitter**: De wethouder vervolgt haar betoog.

Wethouder **Molengraaf**: Voorzitter, dit was mijn verhaal. Wij kunnen het er nog lang en breed over hebben, wij hebben deze discussie heel lang gedaan, ik ben van mening dat wij zorgvuldig hebben geprobeerd te handelen. De vraag is ook nog geweest, daar zou ik nog even op terugkomen, waarom heeft u niet achteraf deze mensen nog benaderd. Nou, op het moment dat de raad de geheimhouding op de lijst had gelegd op 2 november en in december was er eigenlijk geen reden om deze eigenaren te gaan benaderen want het bleef geheim en er kwam niets op straat te liggen. Dat inmiddels eigenaren zeggen ja ik heb er eigenlijk niet zo'n probleem mee, dat is wel het feit dat wij twee jaar verder zijn, dat er een AZC staat en dat het hele debat eigenlijk niet meer speelt. De locaties zijn voor een groot deel in andere handen overgegaan, dus zij denken ja, het zal wel.

De heer **Schefferlie** bij interruptie: Voorzitter, ik vind dit echt een grote drogreden. Wanneer je eerst zegt wij hebben snelheid verkozen zodat u het meteen kreeg en daarom hebben wij ze maar niet gevraagd. Op het moment dat je had kunnen weten dat in ieder geval een deel van die eigenaren er geen bezwaar tegen had, had het natuurlijk een hele belangrijke overweging kunnen zijn voor de raad, die in mijn ogen gemanipuleerd is tot dit besluit, van dan kunnen wij in ieder geval een gedeelte wel openbaar maken. Maar dat is natuurlijk vrij schokkend, wat je eigenlijk bijna nooit ziet dat het gehele document, geheim is verklaard. U bent daar echt in gebreke gebleven. Dat kan ik erg vinden, maar wat eigenlijk nog veel erger is, is dat je daar nu niet reflectief op terugkijkt. Dat had u toch echt anders moeten doen.

Wethouder **Molengraaf**: Ja, dit debat hebben wij eerder gehad en ik ben het niet met u eens. Dat blijft staan denk ik.

De heer **Schefferlie**: Nee voorzitter, dit debat hebben wij niet eerder gehad. Het gaat er nu over of u terugkijkend niet alsnog die mensen, de belanghebbenden had moeten vragen of zij het erg hadden gevonden dat hun gegevens bekend werden gemaakt. Daarop terugkijkend zegt u het was toch al geheim dus het had helemaal geen zin meer. Dat is echt heel onjuist want op het moment dat u de raad had kunnen informeren een deel van hen vond het helemaal niet erg, had u dat alsnog kunnen doen en hadden wij niet met openbaarheid hoeven te wachten tot het jaren later is en het er niet meer toe doet.

Wethouder **Molengraaf**: Ja, ik zag daar … de raad had net de uitspraak gedaan dat de geheimhouding erop kon blijven.

De heer **Tekir** bij interruptie: Voorzitter, de wethouder schetst een tijdlijn. Is er überhaupt iets in die tijdlijn dat u anders gedaan zou hebben met de kennis van nu?

Wethouder **Molengraaf**: Nou, dat vind ik echt een hele lastige vraag. De hectiek van dat moment en ook de debatten die ook zoals nu vanavond op het scherpst van de snede gevoerd worden, ik vind het echt lastig om nu te zeggen dat zou ik misschien anders gedaan hebben. Daar zou ik echt langer over moeten nadenken. Ik aarzel ook om daar een uitspraak over te doen omdat ik dan het idee heb dat ik weer met allerlei dingen om mijn oren geslagen word. Ik heb gehandeld zoals ik toen gehandeld heb. Ik heb het idee dat wij dat verantwoord gedaan hebben in de geest van de Woo waarbij wij de belangen van eigenaren van panden hier, waar wij ook mee te maken hebben, waar wij mee te dealen hebben, zorgvuldig afgewogen hebben als college. Wij hebben als college dat besluit collegiaal genomen en daar sta ik eigenlijk gewoon nog steeds achter.

Mevrouw **De Groot** bij interruptie: Voorzitter, ik toch nog een vraag aan de wethouder. Ik vind het namelijk best een ingewikkelde. De wethouder geeft aan ik heb gemeld dat er Woo-verzoeken waren. Ik ga de discussie verder niet aan hoe dat precies had moeten gaan, maar wat ik wel ingewikkeld vind is dat de wethouder zegt de gemeenteraad heeft besloten om de geheimhouding op te leggen terwijl wij op basis van uw informatie hebben gezegd de juridische gronden die het college heeft om geheimhouding op te leggen die volgen wij. Eigenlijk is het een soort cirkelredenering waarin u zegt de gemeenteraad heeft besloten, maar een deel van de gemeenteraad heeft dat besluit genomen op basis van ook uw argumenten waarom dat wel gedaan moest worden. Kunt u er dan niet op reflecteren dat het misschien toch anders had moeten lopen? Dat wij elkaar meer hadden moeten horen? Ik gaf in mijn betoog aan dat wij meer naar elkaar moeten luisteren en open moeten staan voor andere argumenten. Hadden wij dat niet meer moeten doen?

Wethouder **Molengraaf**: Ik heb die debatten als ik heel eerlijk ben, daar heb ik al wat over gezegd en dat proef ik vanavond ook wel een beetje, ervaren als dat iedereen toch een beetje bij zijn eigen gelijk zat. Ik voel nu eigenlijk ook niet de ruimte en de vrijheid om even uit de losse pols te gaan reflecteren op dingen, want ik heb het idee dat er dan allerlei knopjes ingedrukt worden en ik een soort kaal geschoren word. Ik heb dat proces ervaren als een heel intensief proces waar ik als wethouder die nog niet zo lang bezig was op de juridische adviezen die ik heb gekregen ben gevaren. Daarin geprobeerd heb zo eerlijk mogelijk de belangenafweging te doen. Ik heb gehoord wat u gezegd heeft. Sommige dingen hadden misschien anders gekund. Wij hadden misschien aan de voorkant deze mensen kunnen benaderen, nogmaals een aantal van hen wist niet eens dat zij op de lijst stonden. Wij hebben toen een keuze gemaakt, wij leggen geheimhouding op dan kan de lijst naar de raad. Eigenlijk ook omdat ik geen inschatting had dat daar zo enorm zwaar aan getild werd. Ik had meer het idee dan kan die informatie naar de raad. Dat dit een hele nasleep zou hebben, had ik toen niet kunnen vermoeden. Als ik nu zo'n traject in zou gaan, zou ik mij aan de voorkant nog veel meer indekken, dat wel.

Mevrouw **De Groot**: Voorzitter, ik wil de wethouder danken voor toch wel haar reflectie.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de tijd. Het is inmiddels 23.00 uur. Wij hebben nu de eerste termijn gehad. Ik kan mij voorstellen dat u het toch wel even fijn vindt om te schorsen.

De heer **Schefferlie**: Dat klopt.

De **voorzitter**: Zodat wij daarna de tweede termijn in kunnen gaan, waarbij ik u wel verzoek kijk even goed wat u nog wilt zeggen, want nogmaals het is 23.00 uur en dan krijg ik altijd signalen van mensen die morgenochtend weer vroeg op moeten. Een debat is natuurlijk heel belangrijk en tegelijkertijd moeten wij ook beseffen dat er in de eerste termijn al heel veel is gezegd. Wat is er dan niet gezegd, dat zou dan eventueel nog in de tweede termijn kunnen. Hoe lang wenst u te schorsen?

De heer **Schefferlie**: Tien minuten.

De **voorzitter**: Tien minuten, bent u het daar allemaal mee eens? Wij schorsen tien minuten en dat betekent dat wij om 23.10 uur weer verder gaan. De vergadering is geschorst.

(Schorsing 23.00 tot 23.15 uur)

De **voorzitter**: Wij zijn inmiddels gevorderd tot nagenoeg het laatste agendapunt 7d, opheffen geheimhouding op alternatieve locaties COA. De eerste termijn hebben wij gehad. De fracties zijn aan het woord geweest. Namens het college heeft wethouder Molengraaf gesproken. Wij zijn inmiddels bij de tweede termijn. Het is inmiddels 23.15 uur. Er zijn leden die morgenochtend op tijd op moeten staan. Dat neemt niet weg dat het goede debat uiteraard gevoerd moet en mag worden. Het zou goed zijn, want ik denk dat u wel een tweede termijn wilt, om in de tweede termijn niet alles te herhalen wat in de eerste termijn is gewisseld. Dat zou helpend zijn in het tijdsbeslag en verder laat ik dat aan u. Ik neem aan dat u een tweede termijn wenst? Dat is het geval. Wie van u mag ik als eerste het woord geven? De heer Schefferlie Democraten Gorinchem.

De heer **Schefferlie**: Ja voorzitter, ik ga zeker proberen om niet alles opnieuw te doen, maar misschien wel richting een samenvattende conclusie te gaan. Waarom vonden wij dit fundamenteel zo belangrijk vanavond, u had het over proportionaliteit rondom cameratoezicht. Proportionaliteit, doen wij het goede in verhouding tot, wegen wij het ene goed af tegen het andere? Daar ging het vandaag volgens ons in essentie over. Hebben wij er goed aan gedaan om onze inwoners niet in de openheid te betrekken bij de mogelijke locatiekeuzes die er waren. Wij vonden het vanuit transparantie en openheid erg dat dit niet gebeurd is. Wij vonden het ook erg omdat wij toen vonden dat niet de beste locatie is gekozen, maar dat konden wij niet open bespreken. Wij vinden het ook erg dat eigenlijk het reflecterende en lerende vermogen vandaag in ieder geval onvoldoende is gehonoreerd, doordat het amendement het niet gaat halen. Dat is jammer. Wij betreuren het ook dat het inzicht dat je Woo-verzoeken die voor de raad zijn niet alleen moet melden, maar er is gewoon een doorgeleidingsplicht. Dat wordt ook niet gewoon openhartig erkend. Dat is jammer. Wij twijfelen over … je moet het als raad nooit over de organisatie hebben, want het bestuur is daar verantwoordelijk voor, maar hoe zit het dan met de kwaliteit van de juridische adviezen als het college zich daardoor laat leiden. Vervolgens vertrouwt een meerderheid van de raad daarop. Dat is dan de cirkelredenering dat er nu eenmaal geheimhouding was die ook een legitimatie was om geen moeite meer te doen om te kijken of er überhaupt bezwaren waren tegen een volledige geheimhouding.
Voorzitter, wij nemen er kennis van dat dit zo is. Wij betreuren het, maar het is ook duidelijk aan Gorinchem en aan de rechter die nog een uitspraak gaat doen en vervolgens moet de Gorinchemer dat ook maar doen. Wij hebben geen zin in de traditionele politieke rituelen van je zou op zijn minst treurnis en misschien keuren wij het wel af of nog erger. Al dat soort moties, wij gaan er niet aan beginnen. Wij houden ons amendement vast, dat gaat het niet halen, maar vervolgens is het later, gelukkig in maart al, aan de Gorinchemer om te kijken kiezen wij voor transparantie en openheid of houden wij vast aan de geheimhouding en moet de Gorinchemer afwachten tot het hem weer eens een keer overkomt op zo'n ongelukkige manier.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Tekir D66. Zal ik met uw goedvinden gewoon het lijstje afgaan? Oké, dan doen wij dat. Wij zitten nog op schema.

De heer **Tekir**: Ja voorzitter dank u wel, als ik afpel waar wij het vanavond over hebben gehad en wat daarvan resteert dan blijft mij nog het meeste bij dat er zo weinig begrip is omtrent de keuzes die zijn gemaakt en ook de afwegingen die er lijken te zijn maar niet in lijn zijn met wat de Wet open overheid ons voorschrijft. Dat begon al met dat fracties niet op de hoogte zijn van überhaupt de grondslag waarop de geheimhouding is opgelegd tot aan onduidelijkheid over de uitspraak van de Raad van State, maar ook het niet doorgeleiden van Woo-verzoeken naar de raad terwijl letterlijk in

de instructies destijds al stond dat niet alleen een melding gedaan moet worden dat er een Woo-verzoek binnen is gekomen, maar juist de inhoud daarvan gedeeld moet worden met de raad. Ik vrees dat wij elkaar op de inhoud vanavond niet gaan overtuigen, hoe jammer dat ook is. Ik hoop wel dat wij met elkaar, ik hoor de wethouder een begin maken van een reflectie, dat wij ook als raad vanavond die reflectie kunnen tonen. Het amendement ligt voor en ik denk dat ongeacht de uitkomst van het amendement wij als raad hoe dan ook wel een opgave hebben omtrent de Wet open overheid de komende jaren. Op welke manier wij dat oppakken. Volgens mij is dit geen schoolvoorbeeld voor toekomstige besluiten.
Ik verwees al eerder naar het onderzoek van de Raad voor het Openbaar Bestuur en ik hecht daar toch wel aan omdat dit een autoriteit is als het gaat om hoe bestuurlijk Nederland functioneert. Zeker in deze casus kun je erop reflecteren. Waar zij spreken over het belang van een lerend bestuur. Een lerend bestuur dat zijn fouten niet verdoezelt maar eigenlijk benut om het gezag te versterken. Die mogelijkheid ligt vanavond voor. Hoe versterken wij het gezag van het stadsbestuur richting die inwoners die zich nu niet gehoord voelen? De raad die de informatie miste om een goede afweging te maken. Per slot van rekening staan wij nu aan de vooravond van een rechterlijke uitspraak. Ik hoop niet dat het zo ver komt dat wij pas na de rechterlijke uitspraak met elkaar tot inkeer komen en dat wij ons dermate hebben ingegraven in ons gelijk. Ik wil daar meteen bij aantekenen dat het niet de bedoeling is om elkaar af te straffen. Ik hoorde de wethouder daar iets over zeggen. Het debat zou op het scherpst van de snede worden gevoerd. Dat klopt, dat herken ik. Dat is ook wat wij met elkaar gewend zijn denk ik, op de inhoud. Sterker nog, ik heb zij aan zij met de wethouder in het verleden vaker dit soort debatten gevoerd op het scherpst van de snede vanuit een andere rol. Ik zou het jammer vinden als dat debat de wethouder weerhoudt om tot die reflectie te komen. Ik zeg er bij voorbaat bij u hoeft na vanavond niet naar huis, maar het zou u wel sieren als u daar in alle oprechtheid naar reflecteert. Neem van mij aan dat dit vervolgens geen afstraffing gaat zijn hier in deze raad. Nogmaals het zou u wel sieren en het zou ook de raad sieren. Voorzitter, daar houd ik het bij.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Oversteeg CDA.

Mevrouw **Van Oversteeg**: Ja voorzitter dank, en ook dank aan allen dat het vanavond in ieder geval tot een wat meer inhoudelijk debat heeft geleid. Dat het dan uiteindelijk toch nog is gelukt. Wel jammer dat wij nu argumenten horen die wij toen niet zo hoorden, maar uiteindelijk hebben wij het er dan toch inhoudelijk over gehad. Buiten de Woo-verzoeken waar ik toch nog iets over wil zeggen, wil ik het ook verder inhoudelijk niet al te spannend meer maken.
Allereerst nog even over de reflectie en het antwoord vanuit het college. Ik wil vanaf deze plaats begrip tonen voor de druk en de onrust die er destijds was, hoe dit besluit tot stand is gekomen en op welke manier daarna gehandeld is. Ik vind het ook prettig dat dit in de tijdlijn en in het reflectieve stuk aan bod kwam. Ik hoop ook dat wij door middel van dit debat en ook het feit dat wij juist niet met de traditionele middelen van een motie van treurnis, afkeur of dat soort zaken, maar juist oproepen tot laten wij met elkaar die kwetsbaarheid wat meer durven tonen. Als ik dan als slotsom hoor mijn reflectie is dat ik mij dan nog verder zou indekken dan denk ik het is juist goed om het op inhoudelijke gronden met elkaar eens of oneens te zijn als wij met elkaar dit kwetsbaarheid kunnen tonen dat je soms denkt dit had ik toch anders of op een andere manier moeten doen.
Voorzitter, wat ik al zei, ik wil toch nog even kort iets zeggen over die Woo-verzoeken, want ik denk hoe zit dat nou ook alweer. Volgens mij is het ook zo dat die Woo-verzoeken werden gemeld als antwoord op vragen destijds in het debat. De wethouder zegt dan vervolgens en toen lag er ook al een initiatiefvoorstel dus … zus en zo. Dat vind ik toch, mevrouw De Groot betoogde dat ook, wel lastig omdat juist veel raadsleden verweer voerden in dat debat en ook nu weer wij blijven vasthouden aan de argumentatie van het college, terwijl ik de wethouder hier eigenlijk hoor zeggen de raad ging daarover. Nou, dat kun je dan nog tot daar aan toe vinden, maar vervolgens is dat ook niet gebeurd met het voorstel om de geheimhouding op te heffen nadat de Raad van State daar een uitspraak over heeft gedaan en nadat de Rechtbank zich hierover is gaan buigen. Daar zou ik toch tot

slot nog wel een reactie op willen, zowel vanuit de raadsfracties hoe zij daar naar kijken, ook naar hun eigen rol, en vanuit het college.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Bahlmann Gorcum Actief.

De heer **Bahlmann**: Dank u wel voorzitter, dank voor de antwoorden van de wethouder. Volgens de Bezwarencommissie heeft het college goed gehandeld. Wij hebben onze afweging kunnen maken. De wethouder heeft aangegeven dat de geheimhouding er af mag. Wij stemmen in met het raadsvoorstel, maar niet met het amendement. Wij hebben destijds gehandeld in het belang van de bedrijven en een beter, kleinschaliger AZC kunnen realiseren op de huidige locatie. Als reactie op mevrouw Van Oversteeg, in de toekomst zal ik daar wat kritischer op zijn en een goede afweging maken.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van ’t Westende VVD.

Mevrouw **Van ’t Westende**: Gezien de tijd en de duur van mijn betoog, als u het mij toestaat, vanaf hier. Volgens mij is mijn verhaal heel duidelijk geweest in onze eerste termijn. Dat verhaal is ook onveranderd. Binnen deze zaal zijn er duidelijke verschillen in de afweging en ik denk dat dat nadat de tijd vordert nog steeds zo zal blijven. Wat ik wel echt vervelend vind is dat er keer op keer toch een beeld wordt geschetst en gevormd dat wij op basis van verkeerde gronden onze afweging hebben gemaakt. Dat wil ik echt betwisten. Ja, wij hebben het beleid van het college gevolgd en ik vond ook daarnet dat de wethouder een duidelijke tijdlijn heeft geschetst, maar tegelijkertijd hebben wij ook vanuit onze fractie naar het belang van de ondernemers in de stad gekeken. Nu is hen wel gevraagd en was er ruimte om een zienswijze in te dienen. Nou, die is niet gepakt en vanuit dat perspectief zijn wij het dus eens met de opheffing van de geheimhouding.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw De Groot PvdA.

Mevrouw **De Groot**: Dank u wel voorzitter, wij kunnen niet terug in de tijd dus wij weten nooit wat wij zouden hebben gedaan als wij bepaalde informatie wel of niet hebben. Wat wij wel kunnen doen is nu reflecteren op hoe wij hebben gehandeld en daarin moet ik toch zeggen dat ik een beetje verbaasd ben over de houding van sommige partijen. Het raadsvoorstel van nu draagt precies de argumenten aan die het initiatiefvoorstel toentertijd ook had en dan denk ik wat is dan het megaverschil nu om nu voor openbaarheid te kiezen en toen niet. Toen hebben wij dat als fractie ook niet gedaan en in mijn eerste termijn zei ik al wij hadden beter moeten luisteren. Daar reflecteren wij op en dat erkennen wij ook. Dus wij blijven nog steeds het amendement steunen van Democraten Gorinchem en D66.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Houwelingen SP.

De heer **Van Houwelingen**: Dank u wel voorzitter, nog een keer de optelsom makend bovenop de persoonlijke afweging die ik in eerste termijn al heb verteld, de onderbouwing van het college leek toen al logisch en volgens mij nu alsnog. Daarom hebben wij destijds ook het college gevolgd. De tijdlijn, de handeling in de geest van. Ik had me nog niet eens beseft dat dit ook is beoordeeld door de Bezwarencommissie waarin ook nog eens juristen zitten. Het lijkt mij meer dan voldoende. Kunnen er dingen beter? Ja vast met de kennis van nu, maar ik denk niet dat dit tot ander resultaat had geleid.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer De Pagter ChristenUnie/SGP.

De heer **De Pagter**: Dank u wel voorzitter, allereerst wil ik dank uitspreken aan de wethouder voor haar bijdrage aan dit debat. Het bevestigt ons beeld dat het college in die periode met de

uitdagingen die er toen lagen integer heeft gehandeld. Dat de gevraagde reflectie op het amendement ons als fractie heeft doen besluiten dat wij nog steeds achter het besluit van destijds staan. Er wordt gevraagd om een reflectie als fractie en wij komen tot een ander besluit. Wij hebben als fractie ons eigen besluit genomen en in die zin sluit ik mij aan bij de woorden van mevrouw Van ’t Westende. Wij lopen niet zomaar achter het college aan. Daarnaast wil ik nog één ding opmerken, in de vergadering van 14 april 2022 is er gesproken over hoe en welke criteria er nodig zijn voor kleinschalige opvang om die te realiseren in Gorinchem. Daarin zijn dus criteria opgesteld en in ieder geval besproken om deze kleinschalige opvang vorm te geven. Tijdens de vergadering heeft de fractie van D66 destijds aangegeven geen participatie voor te staan over de locatie. Daarom begrijp ik niet waarom er nu zo zwaar wordt getild aan de geheimhouding en alles in juridische procedures wordt getrokken terwijl de fractie van D66 destijds geen participatie wilde. En daar zal ik mee moeten leven.

De heer **Tekir** bij interruptie: Wat de heer De Pagter nu doet is een debat plat slaan en doen alsof D66 tegen participatie is.

De heer **De Pagter**: Nee, dat doe ik helemaal niet.

De heer **Tekir**: Wat wij toen hebben betoogd is dat wij als raad op basis van afwegingen die transparant zijn een besluit nemen en dat dit besluit niet door inwoners wordt genomen. Dat wij daarin gekozen volksvertegenwoordigers zijn en een verantwoordelijkheid hebben te nemen. Wat niet wegneemt dat wij dat debat wel in de volle openbaarheid doen, wat ons nu is ontnomen. Dat zijn twee essentiële zaken die totaal uit elkaar liggen.

De heer **De Pagter**: Dank u wel voor deze duiding, echter destijds hebben wij voor deze geheimhouding gekozen en destijds was de opdracht om te komen met één locatie en dat suggereert naar mijn idee geen discussie en geen openbaarheid direct noodzakelijk voor andere locaties. Kortom; wij stonden destijds en staan ook nu achter het besluit om vanuit veiligheidsbelang in de Gorinchemse samenleving inwoners en ondernemers te beschermen. Wij zullen instemmen met het raadsvoorstel maar niet instemmen met het amendement.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Klein Stadsbelang.

De heer **Klein**: Dank u wel voorzitter, vanaf deze plek als u mij dat toestaat. Ik ben volgens mij daarnet vrij helder geweest over hoe wij zullen stemmen vanavond en om welke beweegredenen wij dat zullen doen. Rest nog wel de vraag van mevrouw Van Oversteeg, laat ik het de discussie over het in een rondje lopen noemen. Ja, laat ik dat betitelen dat dit inderdaad leergeld is voor de toekomst, maar dat doet niets af aan onze stemming voor vanavond.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar wethouder Molengraaf namens het college. Wenst u nog een reflectie te geven? Niet? Dan laten wij het hierbij en gaan over tot stemming over het amendement en daarna het raadsvoorstel. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen?

Stemming amendement A01 Erkenning onterecht geheimhouding opvanglocaties COA:

Stemverklaring de heer **Van Andel**: Voorzitter dank u wel, soms is het erg makkelijk om te zeggen met de kennis van nu zou ik anders hebben gehandeld. Ik had die kennis niet, dus ik kan niet zeggen hoe ik toen gehandeld zou hebben. Ik heb vanavond goed naar alle argumenten geluisterd, zowel van laat ik het even de oppositie noemen als van de coalitie. Ik vond dat beide partijen best stevige argumenten hadden. Ik heb een keuze gemaakt die niet gemakkelijk was moet ik daarbij zeggen. Een keuze die gekomen is doordat, en dan ga ik eigenlijk al aangeven wat ik ga stemmen, de wethouder de tijdlijn heeft geschetst en de op- en aanmerkingen die daarbij gemaakt zijn door haar. Zoals

bijvoorbeeld de ondernemers op de lijst die wisten het niet omdat het een lijst van het COA was. Je zou je dan moeten afvragen ben ik daar dan helemaal verantwoordelijk voor. Ik heb echt met heel veel dingen moeite gehad, maar ik ben tot een beslissing gekomen. Die beslissing is tegen het amendement.

Stemverklaring de heer **Schefferlie**: Voorzitter, wij vinden dat het raadsvoorstel nogal bizarre argumentatie in zich heeft door nu plotseling voor transparantie en openheid in het debat te pleiten. Als enorme mosterd na de maaltijd en wat merkwaardige formulering, maar omdat het dan nu openbaar wordt, stemmen wij daar wel mee in, maar wij hadden vooral natuurlijk die uitspraak gewild waarom het eigenlijk destijds al had gemoeten. Wij handhaven het amendement en wij stemmen voor het raadsvoorstel.

De **voorzitter**: Anderen nog? Dat is niet het geval. Ik breng het amendement in stemming. Plus is voor, min is tegen.

Voor stemmen de fracties van: Democraten Gorinchem, PvdA, D66 en CDA.
Tegen stemmen de fracties van: Stadsbelang, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief en SP.
Dit houdt in dat amendement A01 is verworpen met 10 stemmen voor en 14 stemmen tegen.

De **voorzitter**: Ik breng het raadsvoorstel in stemming. Wenst iemand daar een stemverklaring over af te leggen? Dat is gedeeltelijk al gebeurd hoor ik mensen zeggen. Dat is niet het geval. Ik open de stemming, plus is voor, min is tegen.

Voor stemmen de fracties van: Stadsbelang, Democraten Gorinchem, PvdA, VVD, ChristenUnie/SGP, Gorcum Actief, D66, CDA en SP.
Tegen stemmen de fracties van: geen.
Dit houdt in dat het raadsvoorstel unaniem is aangenomen met 24 stemmen voor.

8. Begrotingswijzigingen: overzicht oktober

De **voorzitter**: Dit agendapunt betreft de maandwijziging van oktober 2025. Wij stellen u voor om de financiële consequenties van de voorstellen op deze raadsagenda en de neutrale en technische consequenties van de collegebesluiten te verwerken in een begrotingswijziging. Mag ik aannemen dat u hiermee instemt zonder stemverklaring? Dat is het geval.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel van burgemeester en wethouders besloten.

9. Eventuele moties vreemd aan de orde van de dag
Geen.

10. Sluiting

De **voorzitter**: Wij zijn aan het einde gekomen van deze lange raadsvergadering. Ik dank u voor uw inzet en aanwezigheid en sluit de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad, gehouden op 27 november 2025

De griffier De voorzitter

H. Sepers

R.W.J. Melissant-Briene

Actie- en besluitenlijst raadsvergadering 16 oktober 2025

Actiepunten
Er zijn geen actiepunten afgesproken

Besluiten
Ingekomen stukken → conform voorstel
Vaststellen agenda → conform voorstel

6. Hamerstukken:
6a. Uitgifteprotocol en -beleid Groote Haar → conform voorstel

7. Bespreekstukken:
7a. Uitgangspunten Warmteprogramma
Motie M01 DG e.a. Warmteplantransitie → unaniem aangenomen 24 stemmen voor
Motie M02 VVD e.a. Een betaalbare warmtetransitie → unaniem aangenomen 24 stemmen voor
Raadsvoorstel → unaniem aangenomen 24 stemmen voor

7b. Programma Riolering en Stedelijk Water
Amendement A01 PvdA e.a. Omgevingsprogramma Riolering → verworpen 9 stemmen voor, 15 stemmen tegen
Raadsvoorstel aangenomen met 18 stemmen voor, 6 stemmen tegen

7c. Tussenrapportage 2025
Raadsvoorstel → unaniem aangenomen 24 stemmen voor

7d. Opheffen geheimhouding op alternatieve locaties COA
Amendement A01 DG e.a. aangenomen/verworpen met 10 stemmen voor en 14 stemmen tegen
Raadsvoorstel → unaniem aangenomen, 24 stemmen voor

8. Begrotingswijzigingen:
8a. Overzicht begrotingswijzigingen oktober 2025 → conform voorstel

9. Eventuele moties vreemd aan de orde van de dag: geen.

Toezeggingen:
Portefeuillehouder Melissant, agendapunt 5 (Vragenuurtje raadsleden):

- Terugkoppeling verzorgen over plaatsen camera's Merwedebrug zodra er een reactie is vanuit Rijkswaterstraat.

Wethouder Polatli, agendapunt 7b Programma Riolering en Stedelijk Water:

- Bij wegbeheer, werkzaamheden aan de riolering en werkzaamheden aan het groen wordt naar koppelkansen en het meeliften van projecten gekeken. Hierbij wordt ook naar klimaat adaptief inrichten betrokken. Per project wordt gekeken of participatie doelmatig is.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 30 oktober 2025
Begroting 2026
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	mevrouw P. de Groot
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer J. Klein
	de heer J. Roeland
Democraten Gorinchem:	mevrouw N. Aaldijk
	de heer P. Schefferlie
	de heer K. van Willigen
PvdA:	de heer K. Ilgör
VVD:	mevrouw T. van 't Westende
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
	de heer M. de Pagter
Gorcum Actief:	de heer B. Bahlmann
	de heer H. Sangers
D66:	de heer R. Le Noble
	de heer I. Tekir
CDA:	de heer J. van der Geest
SP:	de heer P. van Andel
	de heer A. van Houwelingen
Portefeuillehouders:	de heer M. de Boer
	mevrouw E. Dansen
	mevrouw R. Melissant
	mevrouw M. Molengraaf
Ambtelijke ondersteuning:	de heer M. Matla en diverse ambtenaren

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Deze I&O sessie over de begroting is bedoeld om een technische toelichting te geven op de begroting van 2026. Er wordt een presentatie verzorgd en daarna is er gelegenheid om technische vragen te stellen.

Wethouder Molengraaf geeft aan dat bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van het coalitieprogramma. Er zijn keuzes gemaakt om investeringen mogelijk te maken. Er is geen nieuw beleid opgenomen. Zaken die nog in uitvoering zijn of komen zijn wel opgenomen. Een financieel solide beleid is het uitgangpunt. Er zijn maatregelen getroffen om de begroting sluitend te houden. Bij de PPN zijn geen aanvullende bezuinigingsmaatregelen voorgesteld, wel staan er nog taakstellingen open waar in stappen aan gewerkt wordt. Afsluitend verwijst zij naar de uitgangspunten (sheet 4).

Financiële samenvatting meerjarenbegroting

De heer Matla verwijst naar het sluitende meerjarenperspectief van de PPN. De ontwikkelingen naar aanleiding van de turap zijn met de raad besproken. De begroting is lean en mean; in de tijd tussen de PPN en het opstellen van de begroting zijn weinig

wijzigingen doorgevoerd. Raad is geïnformeerd over de MJOP via een raadsinformatiebrief (vastgoed exploitatie en dotatie voorziening zijn meegenomen wat zorgt voor € 200.000). De septembercirculaire valt tegen en dit zorgt voor minnen, maar het perspectief is sluitend.

De heer Tekir hoorde dat de septembercirculaire nog niet zou zijn verwerkt en verzoekt om verduidelijking.
De heer Matla antwoordt dat deze niet is verwerkt in de bio, maar wel in de eerste wijziging van de begroting.

De cijfers in de tabel zijn leidend voor de meerjarenbegroting, maar er zijn nog diverse taakstellingen. De Taakstelling Subsidies is nagenoeg gerealiseerd evenals de Taakstelling Sociaal Domein. Voor 2027 en 2028 moeten nog wel enkele taakstellingen ingevuld worden.

De heer Schefferlie begrijpt dat de feitelijke besparing nog bepaald moet worden.
De heer Matla antwoordt bevestigend. De herschikking Subsidies heeft plaatsgevonden.

De heer Tekir merkt op dat de herschikking eigenlijk een korting is in 2026.
De heer Matla reageert dat dit de herallocatie OAB middelen betreft en € 30.000 voor fte's.

De zaken die tot nu toe geregeld zijn, zijn structureel verwerkt. In de paragraaf weerstandsvermogen is hierover een uitgebreide toelichting opgenomen.
De taakstellingen voor de toekomst moeten nog opgelost worden. Ook de bestaande taakstellingen en de aanbesteding Sociaal Team 2028 moeten nog gerealiseerd worden.

De heer Van der Geest informeert waarom begroting 2025 wordt vermeld.
De heer Matla verduidelijkt dat er voor de begroting 2025 al taakstellingen opgenomen waren.

Hervormingsagenda Jeugd (Rijk); in de toelichting op de meicirculaire is een substantieel bedrag vanuit het Rijk voor de opgave jeugd opgenomen. Dit wordt omgezet in de taakstelling voor 2028 (€ 262.000). Het overschot op jeugd 2026 en 2027 is al in reserve Sociaal Domein opgenomen.
De besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (lokaal) is al verwerkt maar wordt hier opgenomen als reminder. In september 2024 is het raadsvoorstel lokale jeugd verwezenlijkt.

De heer Krol informeert wanneer de taakstellingen weerslag krijgen op 2028 en 2029.
De heer Matla antwoordt dat dit is verwerkt in begroting, maar nog als reminder worden opgenomen want de plannen moeten nog wel gerealiseerd worden.

Aandachtspunten

De Taakstellingen 2027 en verder dienen nog gerealiseerd te worden. Ook aan de batenkant zijn diverse structurele en incidentele posten opgenomen. De kwetsbaarheden in de begroting zijn dan ook groter dan in het verleden. De Studiegroep Begrotingsruimte heeft geadviseerd om € 7 miljard per jaar te besparen wat maakt dat de kans dat de algemene uitkering toeneemt niet heel erg groot is.

Financiële samenvatting – investeringsplafond

Het investeringsplafond is ongewijzigd en meerjarig sluitend.

De heer Tekir wijst op het bedrag voor het IHP in 2028 en vraagt of dit te maken heeft met de afspraak dat er jaarlijks € 1 mln. voor het IHP gespaard wordt.
De heer Matla reageert dat er in 2029 relatief weinig investeringen zijn. Bij de PPN was al sprake van ruimte in het investeringsplafond. Het IHP is een grote opgave en daarom is

daarvoor € 3 mln. ingeraamd naast de jaarschijf van € 1 mln. per jaar. Financieel technisch is het niet reëel om te schuiven omdat er dan niet genoeg dekking is voor de kapitaallasten in 2030.

De heer Schefferlie merkt op dat het lijkt alsof er niet elk jaar € 1 mln. gespaard wordt.

De heer Matla vervolgt dat zaken die al in de begroting staan niet opnieuw genoemd worden. Het miljoen is bij de investeringschijven vermeld.

De heer Tekir ziet dat er in 2029 wordt toegevoegd maar bedragen in de andere jaren zijn mutaties in de investeringsplanning die er al waren.

De heer Matla antwoordt dat voor deze mutaties ook kapitaallasten gerekend worden.

De heer Tekir begrijpt dat het gaat om € 1,5 mln. investeringsdruk erbij ten opzichte van wat was vastgesteld.

De heer Matla bevestigt dat aan het einde van de rit € 3 mln. is opgenomen voor het IHP.

Financiële samenvatting – weerstandsratio

De weerstandsratio 2025 is conform het besluit bij de PPN 2024 (€ 3,8 mln.). Dit zorgt ervoor dat algemene reserve lager is dan aan het begin van het jaar, maar er wordt wel binnen de bandbreedte uitgekomen.

De heer Krol wijst op de afroming van de reserve Sociaal Domein naar algemene reserve en vraagt om nadere toelichting.

De heer Matla antwoordt dat wanneer het kan de reserve Sociaal Domein afgeroomd wordt. Aan de andere kant worden weer investeringen mogelijk gemaakt die uit de algemene reserve betaald worden.

De heer Klein merkt op dat het bedrag alleen in 2029 wordt opgenomen en vraagt waarom er niet al eerder gereserveerd wordt.

De heer Matla antwoordt dat voor zaken die in 2029 worden gerealiseerd wordt gereserveerd om de kapitaallasten die in 2030 ontstaan te kunnen dekken.

De heer Klein vindt het vreemd dat er gereserveerd moet worden omdat hiervoor niet geleend wordt.

De heer Matla vervolgt dat het investeringsplafond wordt gebruikt om schulden te managen. De lasten betreffen voornamelijk afschrijvingen die in de exploitatie moeten landen en daar is dan geen ruimte voor. De reservering is nodig om afschrijvingen en rentelasten te kunnen betalen omdat er anders lasten ontstaan in de exploitatie waar geen dekking voor is.

Stresstest begroting 2026
Financiële kengetallen
Hierbij is gewerkt met het stoplichtmodel. De schuldquote blijft groen net als vorig jaar. Structureel wordt binnen de groene norm van de Provincie gebleven. De Solvabiliteitsratio is al jaren stabiel. Binnen de Grondexploitaties wordt veel geïnvesteerd en daarom stijgt dit in de komende twee jaar. Het Begrotingsresultaat staat op groen. De Belastingcapaciteit is iets gedaald, dat is positief.
De heer Le Noble merkt op dat de netto schuldquote groen blijft, maar zal stijgen in de komende jaren. Hij informeert of gezien het percentage (86%) Gorinchem tweemaal zo veel schuld heeft als andere gemeenten.

De heer Matla antwoordt dat de schuldquote een verhoudingsgetal is tussen inkomen en schuld (€ 75 mln. schuld nu). Dit wordt € 150 mln. op een begroting van € 175 mln. Het klopt dat dit tweemaal zo veel is als gemiddeld in Nederland, maar Gorinchem heeft regiovoorzieningen zoals een zwembad en scholen. Bovendien bevindt niet elke gemeente zich in dezelfde cyclus.

De heer Van Willigen informeert wat de grootste invloed op de schuldquote heeft; minder inkomsten of minder uitgaven.

De heer Matla somt op: voor het zwembad € 20 mln. Voor de Lingebrug € 20 mln. Voor de Banneweg € 10 mln. Voor Retranchement € 7,5 mln. En ook nog het Cultuurhuis.

Vaste Activa en Schulden
Vanwege de investering in een nieuw zwembad, een nieuwe Lingebrug en de verbreding van de Banneweg stijgen de schulden. De netto schuldquote stijgt ook in de komende jaren. Ook de rentelasten zullen toenemen. De weerstandsratio kleurt oranje maar blijft binnen de bandbreedte.

Lokale lasten
Er is een wijziging ten opzichte van vorig jaar, eenpersoonshuishoudens en tweepersoonshuishoudens groen.

De heer Schefferlie merkt op dat de landelijke standaard exclusief huurwoningen is. Deze vergelijking is misleidend omdat de waarden die met elkaar vergeleken worden verschillen.

De heer Matla reageert dat de woningvoorraad in Gorinchem bestaat uit 40% sociale huurwoningen en 60% koopwoningen. Bij een gemiddelde stad is die verhouding 30% en 70%. De raad heeft besloten hoeveel belasting er binnen moet komen. Als het areaal hoger is en dezelfde belasting wordt gewenst gaat het tarief omlaag. Hij bevestigt dat de meeste steden zichzelf vergelijken op het gebied van koopwoningen, maar Gorinchem heeft een heel ander areaal.

De heer Schefferlie vervolgt dat Gorinchem er negatief uitkomt omdat er een vergelijking met koopwoningen wordt gemaakt en dat is misleidend in zijn optiek.

De heer Matla geeft aan dat een meerpersoonshuishouden per saldo € 27 per jaar boven het gemiddelde uitkomt en wijst op de sterkste schouders in dit kader.

De heer Klein merkt op dat meerpersoonshuishoudens niet perse de sterkste schouders hoeven te zijn.

De heer Tekir wijst op de conversie van de Banneweg. Dit is de grootste tegenvaller in de begroting waarvoor een technische uitleg is gegeven. De kosten hiervan worden in één keer genomen. Hij kan de dekking volgen, maar vraagt wat de consequenties zijn voor de andere mobiliteitsplannen omdat het niet de bedoeling was om onttrekkingen te doen uit de reserve infrastructuur.

De heer Matla antwoordt dat het bedrag in de komende jaren terugkomt en daarom is het geredeneerd vanuit deze reserve een tegenvaller van € 1 mln. maar per saldo wordt nog steeds hetzelfde uitgegeven.

De heer Tekir vervolgt dat er € 900.000 uit een reserve komen die niet begroot is en voor dat deel zijn in de komende jaren de middelen niet beschikbaar voor andere plannen en daarom vraagt hij of dit iets betekent voor het ambitieniveau van plannen die nog in de pijplijn zitten.

De heer Matla verwacht dat dit niet het geval is. Als er € 1 mln. uit reserve wordt gehaald die wordt afgeschreven in 40 jaar levert dat een bedrag van € 25.000 per jaar op waardoor de impact beperkt is. De afschrijving wordt nu naar voren gehaald waardoor er straks een iets lagere afschrijvingslast is en een dotatie infrastructuur dus de lasten over 40 jaar blijven hetzelfde.

Vragen

Programma 1 Bestuur en ondersteuning

De heer Van Andel wijst op beperkte huuropbrengsten gemeenschappelijk gebouw (pagina 17) en informeert naar de stand van zaken met betrekking tot Poort6.

De heer Matla antwoordt dat dit gebouw C betreft. Er is inmiddels een intentieovereenkomst getekend met Poort6. De gemeente heeft haar verlies genomen.

Wethouder Dansen vult aan dat Poort6 overlegt met de Afdeling Vastgoed.

De heer Van Willigen wijst op burgerzaken waar een verschil tussen 2025 en 2026 wordt genoemd vanwege gemeenteraadsverkiezingen.

Ambtelijk wordt geantwoord dat er voor 2025 geen gemeenteraadsverkiezingen voorzien zijn. Er is wel een budget voor 2026 en daardoor ontstaat het verschil met 2025. De Tweede Kamer verkiezingen zijn verwerkt in septembercirculaire en de tussenrapportage. Dit geeft in financiële zin een nadeel op omdat er in financiële zin iets wordt vergeleken met iets wat er niet is geweest waardoor in 2026 meer wordt uitgegeven dan in 2025.

De heer Schefferlie verwijst naar pagina 16, streefwaarde externe inhuur 17%, en informeert welk bedrag daarvoor geraamd wordt. *(Deze vraag wordt schriftelijk beantwoord).*

De heer Sangers wijst op beheer overige gebouwen en gronden, pagina 17 en informeert wat daaronder valt.

De heer Matla antwoordt dat dit alle gronden en gebouwen binnen de gemeente betreft (Stadhuis, gebouw C, ruimte buitendienst, et cetera).

De heer Sangers verzoekt om nadere verduidelijking van de term overige. *(Deze vraag wordt schriftelijk beantwoord).*

Programma 2 veiligheid

De heer Klein informeert hoe de streefwaarden worden bepaald. Als voorbeeld noemt hij winkeldiefstal waarbij hij veronderstelt dat de ambitie minder of op zijn minst gelijk moet zijn.

Portefeuillehouder Melissant antwoordt dat de streefwaarden op eenheidsniveau zijn bepaald. Gorinchem zit daar al jaren onder.

De heer Krol stelt voor om de term signaalwaarde te gebruiken in plaats van streefwaarde.

Portefeuillehouder Melissant vervolgt dat Gorinchem stuurt op de eigen cijfers vanuit het IVP dat jaarlijks wordt vastgesteld door de raad. Dit zijn de algemene cijfers die in de begroting opgenomen moeten worden.

De heer Van Willigen verwijst naar crisisbeheersing en brandweer (pagina 19) de verhoging van € 260.000. Dat is 3fte. Hij begrijpt niet dat er zo weinig wordt opgevoerd terwijl duidelijk is dat het heel veel geld gaat kosten.

Portefeuillehouder Melissant refereert aan de recente vergadering van het AB van de Veiligheidsregio Zuid-Holland-zuid waar de voorzitter heeft aangegeven dat er discussie plaatsvindt binnen het Veiligheidsberaad omdat de middelen die hiervoor richting gemeenten en de Veiligheidsregio's komen ontoereikend zijn om dit vraagstuk op te pakken. Er wordt stevig overlegd om geld vanuit het Rijk te krijgen. Zij vermoedt dat dit ook een stevig onderwerp van gesprek zal zijn in de aanstaande kabinetsformatie.

De heer Van Willigen is van mening dat er fors hoger begroot moet worden om een signaal af te geven richting Den Haag.

Portefeuillehouder Melissant bevestigt dat er door de VNG stevige gesprekken worden gevoerd. Het is duidelijk dat gemeenten het niet redden van met deze middelen, maar de goede gewoonte is eerst goede plannen voordat de middelen kunnen volgen. Het Rijk zal over de brug moeten komen en als dat niet gebeurt dan wordt dit zichtbaar in de begroting voor 2027.

Programma 3 verkeer en vervoer

De heer Sangers verwijst naar pagina 22, mobiliteit, het onderzoeken van de mogelijkheid voor beveiligd fietsparkeren en een openbaar toilet en vraagt of de realisatie hiervan ook is opgenomen.

De heer Matla antwoordt dat er budget voor het onderzoeken van fietsparkeren is opgenomen, verder is er nog niet gebudgetteerd.

De heer Willigen verwijst naar pagina 23, verduurzamen openbare verlichting, en merkt op dat dit geen post is voor de gemeente.

Wethouder Dansen reageert dat het vervangen van de lampen door led lampen door de gemeente wordt betaald.

De heer Matla vult aan dat dit wordt verzorgd vanuit de gemeenschappelijke regeling OVL. Voor de verduurzaming is een budget ingeraamd. In de tussenrapportage is aangegeven dat hierbij wordt achtergelopen op de begroting.

De heer Van Willigen vraagt of de besparing ook naar de gemeente terugvloeit.

De heer Matla antwoordt dat dit het geval is. Een deel van de baten is al gealloceerd als voeding voor de reserve.

De heer Klein verwijst naar pagina 23 parkeren. De lasten voor de parkeergarages nemen toe vanwege de parkeerregisseur. Hij vraagt of de opbrengsten van deze functie aangegeven kunnen worden.

De heer Matla antwoordt dat in de afgelopen jaren verhogingen zijn doorgevoerd. De volledige opbrengst wordt aangewend voor het begrotingssaldo. De kostenkant betreft met name het onderhoud van de parkeergarages, waardoor het lastig is voor de parkeerregisseur om zich terug te verdienen.

De heer Klein veronderstelt dat dit zich kan terugverdienen via het aantal parkeerplaatsen en met innovatieve ideeën.

De heer Matla vervolgt dat toen dit bedacht werd gedacht werd dat dit vanuit de baten en lasten gedekt zou kunnen worden, maar de baten gaan naar het begrotingssaldo en aan de lastenkant is terugverdienen moeilijk gebleken.

De heer Tekir wijst op de fietsvoorzieningen aan de Nieuwe Hoven en informeert wat daar gaat gebeuren.

Wethouder Molengraaf antwoordt dat het fietspad aangepast wordt. De planvorming hiervoor loopt. Op dit moment vindt de inspraak plaats. Als er een ontwerp is, wordt dit gedeeld met de raad.

De heer Roeland informeert of voor de led verlichting ook naar adaptieve verlichting gekeken wordt. Dit is het geval.

Programma 4 Economie

De heer Bahlmann informeert naar de opbrengst van toeristenbelasting en vraagt waar dit aan uitgegeven wordt.

De heer Matla antwoordt dat dit is een algemene belasting en verwijst naar pagina 96.

Programma 5 Onderwijs

De heer Tekir verwijst naar het onderwijsachterstandenbeleid pagina 32, herschikking middelen € 112.000 en informeert wat inhoudelijk wordt gedaan om tot deze besparing te komen.

De heer Matla reageert dat de OAB middelen lager zijn dan verwacht. Dit is in oktober bekend geworden. Onderzocht wordt of dit anders opgelost kan worden.

De heer Tekir informeert aangaande de ambtelijke bijstelling taakstelling subsidies wat er inhoudelijk niet meer gedaan wordt. *(Deze vraag wordt schriftelijk beantwoord).*

De heer Tekir informeert wat er in 2026 wordt gespaard voor onderwijs.

De heer Matla antwoordt dat in de PPN tot en met 2030 € 9 mln. aan investeringsbudgetten is en ongeveer € 2 mln. in de reserve onderwijshuisvesting (totaal € 11 mln.). Hierbij is nog geen rekening gehouden met de herontwikkeling oude locaties ‘t Gilde en Lange Slagenstraat.

De heer Van der Geest verwijst naar de Lange Slagenstraat (pagina 32) en vraagt of er volgend jaar nog geen sloop gaat plaatsvinden.

De heer Matla antwoordt dat nog niet bekend is wat hier gaat gebeuren en daarom is de reserve vrijgevallen wat inhoudt dat er een nadeel is ten opzichte van 2025.

De heer Klein verwijst naar laaggeletterdheid (pagina 30) en vermoedt dat dit moet zijn van 16 tot 100 jaar. *Dit wordt gecorrigeerd.*

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

De heer Bahlmann verwijst naar pagina 37 verkoop pand en vraagt welk pand dit betreft.

De heer Matla reageert dat dit marktgevoelige informatie is die niet gemeld kan worden. (*Deze informatie wordt vertrouwelijk gedeeld).*

De heer Klein verwijst naar kerkenvisie (pagina 35) en merkt op dat afgesproken is dat dit als gebedshuizenvisie weergegeven zou worden.

Wethouder Dansen bevestigt dat dit is afgesproken. (*Dit wordt aangepast).*

De heer Sangers verwijst naar cultureel erfgoed, verkoop van gronden en panden incidentele opbrengsten 2025 die in 2026 niet meer van toepassing zijn en informeert of dit 100% is behaald.

De heer Matla antwoordt dat dit op dat betreffende taakveld het geval is, maar ook dit is marktgevoelige informatie die niet gedeeld kan worden.

De heer Willigen verwijst naar de reserves (pagina 37) waar nieuwe afschrijvingsreserves zijn gevormd voor € 6 mln. en informeert waarom dit niet per onderdeel wordt gespecificeerd.

De heer Matla antwoordt dat de onttrekkingen met verschillende zaken te maken hebben en daarom is dit meer gespecificeerd opgenomen. (*De gevraagde specificering wordt verstrekt).*

De heer Krol verwijst naar de overheveling van het budget talentontwikkeling jongeren naar algemene post (pagina 3) en informeert naar de overweging.

Ambtelijk wordt geantwoord dat dit met name ging om talentontwikkeling voor jongeren om zelfstandiger in het leven te staan en daarom is dit overgeheveld naar een ander domein.

De heer Ilgör merkt op dat de streefwaarde voor niet sporters wordt verlaagd van 45% naar 42% en informeert naar de concrete acties.

Ambtelijk wordt geantwoord dat dit onder andere activiteiten van Gorinchem Beweegt voor jongeren en ouderen betreft. Geprobeerd wordt om mensen meer te activeren. Bewegen alleen is al een activiteit.

De heer Ilgör begrijpt dat de doelgroep 19 jaar en ouder moeilijker te bereiken is.

Dit wordt ambtelijk bevestigd. Gehoopt wordt dat met de nieuwe Cruyff Court de jeugd wordt gestimuleerd.

Programma 7 Sociaal Domein

De heer Klein verwijst naar de vele nullen op pagina 45 en informeert of dit met de hervormingsagenda te maken heeft.

De heer Matla antwoordt dat dit met aangepaste BBV regels te maken heeft. Er is een nieuwe nummering gemaakt.

De heer Tekir verwijst naar het collegebesluit over de restopgave alleenstaande minderjarige vreemdelingen (pagina 43) en informeert hoe de raad daarbij betrokken wordt.

Wethouder Molengraaf reageert dat de raad het college een opdracht heeft gegeven die uitgevoerd wordt. Het resultaat van de opdracht komt naar de raad zodra dit is uitgevoerd.

De heer Tekir merkt op dat enkele jaren over het pedagogisch educatief ecosysteem gesproken wordt en informeert naar de stand van zaken.

Wethouder Dansen zegt schriftelijke beantwoording toe.

De heer Van Willigen wijst op de pilot betrokken Lingewijk (pagina 43) en vraagt of hij bij de stadconciërge ook aan activiteiten in de Lingewijk moet denken.

Ambtelijk wordt geantwoord dat dit een pilot is in het kader van het integraal zorgakkoord. Zorgpartijen en woningbouwpartijen werken samen aan een meer zorgzame wijk. De pilot buurtconciërge, een samenwerking met apothekers, is één van de vele projecten. Als de pilot succesvol is, wordt deze verder uitgerold.

De heer Ilgör merkt op dat de kosten voor inkomensregelingen (pagina 45) flink stijgen en verzoekt om nadere toelichting.

Wethouder Molengraaf antwoordt dat dit deels indexatie en deels verwachte toename betreft. De vergoeding vanuit het Rijk (BUIG) loopt altijd een beetje achter. De ambtelijke lasten stijgen en omdat meer uitkeringsgerechtigden verwacht worden, komen er meer middelen vanuit het Rijk.

De heer Tekir heeft op waarstaatjegemeente.nl gekeken naar de indicator inwoners in een zorgwekkende situatie en merkt op dat Gorinchem daar laag scoort. Hij verzoekt om nadere toelichting van de problematiek. *(Deze vraag wordt schriftelijk beantwoord).*

De heer Tekir merkt op dat voor Stichting Boukie op de lijst met subsidies het oude bedrag vermeld wordt en informeert of dit een omissie is.

De heer Matla antwoordt dat dit nog niet in de begroting is verwerkt. De raad wordt hier volgende week over geïnformeerd via een raadsinformatiebrief (dit wordt een begrotingswijziging).

De heer Krol informeert bij maatschappelijke opvang hoe de regels zich met elkaar verhouden (prikkelarme woonvormen, beschermd wonen).

Wethouder Dansen antwoordt dat voor beschermd wonen en opvang de regie bij Dordrecht ligt. Zij heeft zitting in de stuurgroep en daar wordt besloten als gemeenten zich aanbieden of wanneer gemeenten iets willen doen op één van deze vlakken. Als Gorinchem iets gaat doen, wordt dit altijd doorgeleid. Zij meldt dat wordt nagedacht over een vrouwenopvang waarvoor Poort6 heeft interesse heeft getoond.

De heer Krol informeert of al op prikkelarm wonen is voorgesorteerd.

Wethouder Dansen vervolgt dat een voorstel voor Skaeve Huse op termijn naar de raad komt. De gelden hiervoor zijn al toegezegd.

Programma 8 Duurzaamheid

De heer Van Houwelingen verwijst naar de indicatoren hernieuwbare elektriciteit en informeert naar het percentage.

Wethouder De Boer antwoordt dat hiervoor in het kader van RES onderzoek is gedaan.

De heer Houwelingen vervolgt dat er steeds meer elektriciteit gebruikt wordt en vraagt of fossiel ten opzichte van elektriciteit een betere indicator is.

Wethouder De Boer geeft aan dat vanwege de doorontwikkeling van energiesystemen van de toekomst automatisch het gesprek over de indicatoren aangegaan wordt.

De heer Klein heeft de motie over grof vuil die bij de PPN is aangenomen niet teruggevonden en vraagt of deze budgetneutraal wordt uitgevoerd.

Wethouder De Boer meldt dat aanstaande dinsdag in het college besproken wordt hoe hiermee omgegaan wordt. Dit is niet in de begroting opgenomen.

De heer Tekir verwijst naar kritisch zijn op de toename van de kosten bij Waardlanden en vraagt of de wethouder bereid is een benchmark uit te voeren naar de kosten voor afval.

Wethouder De Boer reageert dat deze vraag eerder al gesteld is. Het is lastig om begrotingen van afvalverzamelaars te vergelijken. Er zijn wel allerlei benchmarks, maar dit is soms appels met peren vergelijken. Een echte vergelijking is complex. Hij kijkt wat er beschikbaar gesteld kan worden. De beste vergelijking is die van de afvalstoffenheffing.

De heer Tekir is van mening dat dit ook door de gemeentelijke bijdrage gedrukt kan worden en daarom wil hij graag weten wat de inzamelkosten zijn.

Wethouder De Boer neemt dit verzoek mee. Het is niet opgenomen in de begroting.

De heer Bahlmann informeert in hoeverre het wagenpark elektrisch is.

Ambtelijk wordt geantwoord dat waar mogelijk voertuigen worden vervangen door elektrische voertuigen. *(Lijstje verstrekken).*

De heer Houwelingen merkt op dat aangegeven wordt dat elektrische voertuigen worden gekocht en vraagt of er ook aan leasen wordt gedacht. Voorts informeert hij of hierbij naar standaardisering gekeken wordt.

De heer Matla reageert dat leasen voordelen heeft, maar hierbij komt ook een rentevergoeding en daarom is lenen en zelf kopen vaak goedkoper. De vraag over standaardisering wordt schriftelijk beantwoord.

De heer Van Willigen verwijst naar pagina 54 waar voor Milieubeheer de bedragen enorm naar beneden bijgesteld worden zonder uitleg. Hij vraagt wat hieronder wordt verstaan en wat de onderbouwing daarbij is.

De heer Matla antwoordt dat de specifieke uitkering klimaatgelden enkele jaren in de begroting opgenomen mag worden. Verwacht wordt dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt. Deze vraag wordt nader schriftelijk beantwoord.

De heer Bahlmann vraagt in hoeverre er voor dieselvoertuigen van HVL-100 gebruik gemaakt wordt als er dieselvoertuigen worden gebruikt. *(Deze vraag wordt schriftelijk beantwoord).*

Programma 9 volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing.

De heer Van der Geest geeft aan dat voor de woningbouwimpuls € 1 mln. is toegekend voor Arkelsedijk en Schelluinsestraat. De eis hierbij is dat binnen drie jaar met bouwen gestart wordt. Voorts informeert hij naar cofinanciering.

De heer Matla antwoordt dat deze subsidie minimaal tot 2035 doorloopt. De eis voor de realisatie van de eerste woningen verschuift in de praktijk. Cofinanciering; in beginsel gaat de gemeente de subsidie gebruiken maar dit is nog in onderzoek. De investering is opgenomen in 2029, maar er moet nog wel wat gebeuren voor de toekomst. Voor mobiliteit moet gespaard worden.

Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen
Geen vragen.

Programma 11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.
Geen vragen.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en het beantwoorden van de vragen en sluit de vergadering.

Toezeggingen:

Programma 1 Bestuur en ondersteuning
Pagina 16, welk bedrag wordt geraamd voor streefwaarde externe inhuur? (Schefferlie)

De term overige bij beheer overige gebouwen en gronden, pagina 17 nader toelichten. (Sangers)

Programma 5 Onderwijs
Wat wordt inhoudelijk niet meer gedaan vanwege de ambtelijke bijstelling taakstelling subsidies. (Tekir)

Correctie doorvoeren bij laaggeletterdheid (pagina 30): van 16 tot 100 jaar. (Klein)

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie
Vertrouwelijk melden welk pand wordt bedoeld op pagina 37. (Bahlmann)

Correctie op pagina 35: Kerkenvisie wordt gebedshuizenvisie. (Klein)

Nieuwe afschrijvingsreserves pagina 37 (€ 6 mln.) per onderdeel specificeren. (Van Willigen)

Programma 7 Sociaal Domein
Update verzorgen stand van zaken pedagogisch educatief ecosysteem. (Tekir)

Bij de indicator inwoners in een zorgwekkende situatie nadere toelichting van de problematiek verzorgen. (Tekir)

Programma 8 Duurzaamheid
Lijstje verstrekken aangaande het aantal elektrische voertuigen. (Bahlmann)

Wordt bij de aanschaf van het elektrische voertuigen naar standaardisering gekeken? (Van Houwelingen)

Specifieke uitkering klimaatgelden in de begroting nader beantwoorden. (Van Willigen)

In hoeverre wordt voor dieselvoertuigen van HVL-100 gebruik gemaakt? (Bahlmann)

Parallelsessie Beraad & Advies 13 november 2025
Nota Vastgoed
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer A. Boutachkourt
Griffie:	mevrouw J. den Uyl
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer J. Roeland
Democraten Gorinchem:	---
PvdA:	---
VVD:	de heer N. Andressen
	de heer E. van Ekelen
ChristenUnie/SGP:	de heer M. de Pagter
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
D66:	de heer R. Le Noble
CDA:	mevrouw S. de Lange
SP:	de heer P. van Andel
Portefeuillehouder:	mevrouw M. Molengraaf
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw F. Roetgerink

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Nota Vastgoed

Op 26 juni is de I&O nota Vastgoed geweest. Zoals daar toegelicht heeft de gemeente vastgoed in haar bezit om allerlei maatschappelijke doelen te bereiken. Met dit vastgoed moeten wij goed omgaan, zowel in onderhoud als gebruik. In de zomerperiode is met onder andere de uitkomsten van de I&O, de nota Vastgoedbeleid 2026-2032 'Maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed' opgesteld. Met deze geactualiseerde nota Vastgoedbeleid wordt vastgehouden aan de goede basis van het vastgoedbeleid van de voorgaande jaren, terwijl tegelijkertijd vormgegeven wordt aan de wens om nog bewuster om te gaan met de bijdrage die vastgoed kan leveren aan wettelijke verplichtingen en gemeentelijke beleidsdoelen. Vanavond gaan we hier met elkaar over in gesprek, in voorbereiding op de raadsbehandeling die over twee weken gepland staat.

Wethouder Molengraaf herinnert zich de interactieve I&O over vastgoed als een prettige bijeenkomst. De panden van de gemeente en wat daarbij speelt zijn aan de orde gekomen. Vanwege de drukke agenda is niet nogmaals een I&O georganiseerd, maar een technische vragenronde gehouden. Zij hoopt dat de raad zich voldoende heeft kunnen voorbereiden op deze B&A en is benieuwd naar de reacties.

De heer Van Andel informeert in hoeverre de stukken nog geheim zijn.

Wethouder Molengraaf reageert dat dit alleen de beantwoording op vragen van het CDA betreft.

Mevrouw Hamann merkt op dat haar fractie niet blij is met de onhandige volgorde van behandelen die wordt gehanteerd. Afgelopen dinsdag is de begroting behandeld waarin een aantal zaken met betrekking tot vastgoedbeleid zijn vastgesteld zonder dat het nieuwe

vastgoedbeleid is vastgesteld. De beantwoording op een aantal vragen van de schriftelijke vragenronde roept nieuwe vragen op. Een vraag over subsidies is afgelopen dinsdag beantwoord, maar dat kwam erg laat om nog mee te kunnen nemen in het onderzoek naar dit soort beleid. Aangaande het pand Dit is in Bethlehem (een pareltje voor de stad) vindt haar fractie het vreemd dat het vanuit de gebruiker van het pand (de historische vereniging) stil blijft terwijl de Stichting Vrienden van het pand wel een brief heeft gestuurd. Deze brief is geanonimiseerd en inhoudelijk is een aantal zaken doorgestreept waardoor het betoog volledig wegvalt. Op deze manier kunnen inwoners de raad niet bereiken en raadsleden kunnen hun volksvertegenwoordigende taak niet uitoefenen als zij geen contact kunnen opnemen met briefschrijvers. Dat er niet nog een I&O georganiseerd wordt is ook niet aangekondigd in de krant en daardoor zijn inwoners niet in de gelegenheid gesteld om te reageren. Het is fijn dat er inmiddels nog maar één document geheim is. Zij informeert of de andere fracties ook van mening zijn dat er alsnog een I&O gehouden moet worden want haar fractie heeft zoals al gezegd nog diverse vragen. Bijvoorbeeld of er ooit een besluit is genomen over de openstelling voor 20 uur of dat dit gewoon als gegeven aangenomen moet worden. Voorts wordt gesproken over monumenten in Gorinchem en in de Vesting, maar dit onderscheid wordt niet teruggezien in de beantwoording. Haar fractie ontvangt graag een kaartje waardoor duidelijk wordt of het over Unesco of over de rest van de stad gaat. Afsluitend geeft zij aan dat in het geval het vastgoedbeleid over twee weken in de raad besproken wordt haar fractie een motie zal indienen.

De voorzitter geeft aan dat geanonimiseerde brieven altijd beschikbaar zijn via de griffie.

Wethouder Molengraaf reageert met betrekking tot de volgorde van behandeling dat de raad al in 2024 is geïnformeerd over de panden die de gemeente wil verkopen. In het oude vastgoedbeleid zijn al stappen genomen om naar een kernportefeuille te gaan en daarom hebben veel panden te koop gestaan en zijn er ook panden verkocht. De raad heeft bovendien een lijst ontvangen van panden die in verkoop gaan. Als er een nieuwe nota wordt geschreven is het niet zo dat er geen beleid meer is waarop gehandeld kan worden. Het pand Dit is in Bethlehem is bij de vorige begroting al opgenomen. De nieuwe nota vastgoedbeleid gaat voort op het oude beleid en scherpt een aantal zaken aan. Als van te voren bekend was geweest dat maar één I&O zou volgen, was deze sessie anders ingestoken.

Mevrouw Hamann begrijpt dat de agendacommissie bekijkt hoe het allemaal voor elkaar gekregen wordt, maar er zijn ook lange periodes geweest zonder vergaderonderwerpen en vervolgens kwam heel veel tegelijk. Het bestaande vastgoedbeleid is in haar optiek nog steeds geldig zolang er geen nieuw beleid is vastgesteld. De lijst met panden dateert uit 2020 en daarop staat bij Dit is in Bethlehem behouden. De situatie is inmiddels veranderd, er is vertrouwelijk een brief ter inzage gelegd bij de griffie waarin aangegeven wordt dat er nog vijf panden in de verkoop gaan waaronder dit gebouw, maar dit is nooit door de raad besloten. Het is nu bij de begroting behandeld, maar dan nog is de volgordelijkheid een beetje vreemd. Zij herhaalt dat zij het betreurt dat de stad niet kan reageren.

Wethouder Molengraaf geeft aan dat hierover uitvoerig is gesproken met Stichting Dit is in Bethlehem en Oud Gorcum en dat is wellicht ook de reden waarom zij vanavond niet aanwezig zijn.

De voorzitter informeert of er fracties zijn die eveneens behoefte hebben aan een extra I&O sessie.

De heer Le Noble kan zich vinden in het betoog van mevrouw Hamann. In de I&O van juni is het ontbreken van een jaarlijkse vastgoedlijst nadrukkelijk besproken en daardoor is nu een lastige situatie ontstaan. Een extra I&O kan een heleboel onduidelijkheid wegnemen.

De voorzitter inventariseert de standpunten.
De heer De Pagter heeft geen behoefte aan een extra I&O.

De heer Roeland zegt dat de wethouder inmiddels uitleg heeft gegeven over Dit is in Bethlehem en er zijn strikte voorwaarden geformuleerd over de verkoop. Zijn fractie heeft geen behoefte aan een extra I&O.

Mevrouw Hamann reageert dat haar fractie in de begrotingsvergadering heeft aangegeven zij dat de verkoop van dit pand aan de orde zou stellen in deze B&A.

De heer Van Andel heeft een andere beleving, in zijn optiek is de raad akkoord gegaan met de verkoop onder de strikte voorwaarden die de wethouder heeft genoemd. Hij vraagt zich af wat er in een extra I&O nog ingebracht zou kunnen worden aangezien deze beslissing met pijn in het hart is genomen.

Mevrouw Hamann verduidelijkt dat er ook nog andere vragen over de nota vastgoed gesteld zijn waar haar fractie nog kanttekeningen bij heeft.

De heer Andressen geeft aan dat de wethouder duidelijk is geweest en heeft geen behoefte aan een extra I&O.

Mevrouw De Lange sluit zich hierbij aan.

De voorzitter concludeert dat een ruime meerderheid zich heeft uitgesproken voor de voortzetting van deze B&A sessie.

Wethouder Molengraaf gaat er vanuit dat in het geval er nog vragen zijn deze nog beantwoord zullen worden, maar zij wil ook graag door. De begroting is vastgesteld en daarin zijn deze zaken opgenomen. De Nota Vastgoed biedt heel veel aanknopingspunten om het vastgoed op een goede manier te beheren en daarom liever geen uitstel.

De heer Van Andel merkt op dat op de website lijsten van een aantal jaren terug vermeld zijn waar bij bepaalde panden expliciet is vermeld behouden met een meerjarig onderhoudsplan. Hij verzoekt de wethouder toe te zeggen dat er jaarlijks een actuele lijst verstrekt wordt om verrassingen te voorkomen. Op de lijst worden ook parkeergarages vermeld waarvan achteraf gezegd zou kunnen worden die hadden wij niet moeten verkopen.

Wethouder Molengraaf reageert dat niet alleen een lijst voorgelegd wordt, maar per pand wordt ook een specificatie gemaakt van de kosten, opbrengsten, energiegebruik en CO^2 uitstoot/m^2. Zij erkent dat het in de afgelopen jaren aan dit inzicht in de vastgoedlijst heeft ontbroken. Desgevraagd bevestigt zij dat deze lijst in de P&C cyclus wordt opgenomen.

Mevrouw De Lange merkt op dat veelvuldig over het in stand houden van erfgoedbeleid wordt gesproken en tegelijkertijd wordt gesproken over toegankelijkheid. Zij informeert hoe zij dit moet zien voor het Dalems kerkje en de toren aangezien toegankelijkheid een motief voor verkoop is bij Dit is in Bethlehem.

Wethouder Molengraaf geeft aan dat toegankelijkheid niet de reden van verkoop is. Het college is van mening dat dit pand door anderen beter behouden en bewaard kan blijven. Per pand wordt gekeken wat er mogelijk is om het pand beter toegankelijk en beleefbaar te maken. Zij vreest dat het toegankelijk maken van de toren voor mensen met een handicap te kostbaar zal zijn, bovendien denkt zij dat dit een lastig te verkopen pand is.

Mevrouw De Lange vervolgt dat vanwege het Didam arrest niet zomaar gesteld kan worden die partij moet het overnemen en vraagt hoe dit gewaarborgd wordt.

Wethouder Molengraaf verduidelijkt dat Dit is in Bethlehem een rijksmonument is wat inhoudt dat het pand in totaliteit beschermd is. Bij elke voorgenomen verkoop wordt een

historisch waarde stellend onderzoek gedaan. De elementen die bewaard moeten blijven worden bij de verkoop als voorwaarde opgenomen. Particulieren zorgen vaak heel goed voor dit soort panden. Zij bevestigt dat de gemeente te maken heeft met het Didam arrest, maar omdat het een monument betreft vermoedt zij dat zich geen partijen zullen melden die het pand willen kopen om daar vervolgens appartementen te realiseren. De gemeente kan wel aangeven dat het een partij moet zijn waarvan bekend is dat deze met respect voor de erfgoedwaarde met dit soort panden omgaat.

Mevrouw De Lange informeert wat er gebeurt in het geval er geen gegadigden zijn.

Wethouder Molengraaf antwoordt dat er in dat geval een gat in de begroting ontstaat. Desgevraagd geeft zij aan dat met de operatie 'beter benutten' op alle portefeuilles maatregelen zijn genomen om besparingen te realiseren. Panden die niet tot de kernvoorraad vastgoed van de gemeente zouden moeten behoren maar wel meerjarig onderhoudsbudget en grote investeringen in de toekomst vragen worden afgestoten.

De heer Andressen kan zich vinden in de nota periodiek opnieuw vaststellen en regelmatig kijken naar het vastgoed van de gemeente. Het bezitten van vastgoed is geen doel op zich, maar een middel dat ingezet kan worden voor maatschappelijke taken. Gemeentelijk eigendom biedt kansen, maar dit heeft ook risico's in zich en daarom is het uitgangspunt 'verkopen tenzij' legitiem. Panden dit niet bijdragen aan de kerntaken horen niet thuis in het gemeentelijk vastgoedbezit. Bij de begrotingsbehandeling is veel aandacht besteed aan erfgoed. De vraag is niet of vastgoed in bezit van de gemeente moet blijven, maar het moet wel behouden blijven. De wethouder heeft dit uitvoerig toegelicht. De Molenstichting en de Stichting Stadsherstel Gorinchem zijn prima voorbeelden van stichtingen die dit beter kunnen dan de gemeente. De panden mogen worden verkocht met inachtneming van de bepaling dat zaken in stand blijven, zeker bij monumentale panden waarvoor zaken in wetgeving zijn beschreven. In de I&O van juni heeft hij geopperd om te komen tot een fonds om risico's af te dekken. Ambtelijk werd aangegeven dat dit een interessant idee is, maar daarop is geen terugkoppeling gekomen. Zijn fractie hecht aan transparantie en daarom wil zij weten wat elk gebouw kost, oplevert en verbruikt. De nota geeft aan dat dit volgt in rapportages vanaf 2027. Zijn fractie verzoekt een tussenrapportage te verstrekken in 2026 over de kosten, opbrengsten en CO^2 uitstoot per gebouw. Afsluitend geeft hij aan dat zijn fractie de nota omarmt omdat deze de juiste kaders biedt (sober, doelmatig en toekomstgericht). Of dit echt het geval is, zal blijken in de uitvoering en daarom wordt streng toegezien of de gemaakte afspraken nageleefd worden.

Wethouder Molengraaf geeft met betrekking tot het risicofonds aan dat dit is opgenomen in het weerstandsvermogen. Een rapportage in 2026 kan zij niet toezeggen omdat dit alles nog helemaal uitgezocht moet worden. Aangezien inhuur gevoelig ligt is 2027 het hoogst haalbare.

De heer Le Noble complimenteert de ambtelijke organisatie voor het opstellen van de nota. Zijn fractie mist de mogelijkheid tot een levendige discussie in een I&O en dat is jammer. Het is niet de bedoeling dat de gemeente allerlei panden bezit en daarom kan tot verkoop besloten worden, maar hij vraagt zich wel af of er nu een heleboel panden van de hand gedaan worden omdat de nota aangeeft dat het aantoonbaar niet nodig is om deze panden te behouden of omdat er financieel een gat gedicht moet worden. Het woord sober hoort niet bij Gorinchem, dit kan misschien nog aan de orde komen in de raadsvergadering omdat hij wat meer ambitie zou willen zien. Vanwege de emotie die de nota oproept zegt hij nogmaals dat hij liever had gezien dat de argumenten duidelijk gemaakt zouden zijn met de mogelijkheid om de discussie daarover te voeren.

De heer De Pagter reageert dat gedaan wordt alsof het pand Dit is in Bethlehem met de grond gelijk gemaakt wordt. Het gaat vanavond steeds over één pand op een grote lijst van vastgoed, maar dit pand wordt straks wellicht beter onderhouden door een partij die meer

kennis van zaken heeft dan de gemeente. Hij vraagt zich af wie het behouden van het pand gaat betalen en ten laste van welke post dit moet komen.

Mevrouw Hamann verduidelijkt dat het haar fractie niet alleen om dit pand gaat, er zijn ook vragen gesteld over openingstijden en of het om monumenten in de vesting of de stad gaat en die zijn nog niet beantwoord. Vragen over subsidies zijn deels beantwoord in de begrotingsvergadering. Dit maakt dat haar fractie nog niet klaar is met onderzoeken hoe het allemaal zit. Haar fractie is niet tegen verkoop van Dit is in Bethlehem, want het is misschien wel wenselijk dat het pand in hele goede handen komt.

De heer Roeland neemt aan dat de beantwoording nog volgt. Zijn fractie kan zich prima vinden in het voorgestelde vastgoedbeleid als onderdeel van het collegeprogramma waaruit hij vervolgens citeert. In de geactualiseerde nota wordt vastgehouden aan een goede basis uit voorgaande jaren. Daarnaast worden kaders geformuleerd in lijn met erfgoedbeleid en het zorgdragen voor openbaar en legitiem inzetten van gemeentelijk vastgoed om maatschappelijke doelen te kunnen blijven realiseren. Via een accommodatiebeleid moet een optimalisatie van gemeentelijk vastgoed plaatsvinden waarna panden wellicht makkelijker afgestoten kunnen worden. Voorts moet nog meer gekeken worden naar de inzet van brede scholen en voor mensen met een beperking moet zo veel mogelijk naar de toegankelijkheid van panden gekeken worden.

De heer Van Andel geeft aan dat zijn fractie akkoord kan gaan met de gang van zaken en blij is dat het college heeft toegezegd dat de verkoop onder strikte voorwaarden gaat plaatsvinden. Voor het overige sluit hij zich aan bij de zaken die reeds naar voren zijn gebracht.

De heer De Pagter merkt op dat de herziening van het vastgoedbeleid nodig was om het vastgoedbeheer te herzien en toekomstbestendig te maken in lijn met de maatschappelijke ambities. Zijn fractie kan zich vinden in maatschappelijk, doelmatig en duurzaam omdat dit ook belangrijk is voor de herpositionering van de gemeente. De gemeente is geen verhuurmakelaar en moet dat ook niet willen worden. Vastgoed beheren en bezitten is een middel om de maatschappelijke opgaven te realiseren. Het is gepast om sommige panden te behouden vanwege hun historische of strategische functie om daarnaast andere panden onder te brengen bij gespecialiseerde partijen die beter zijn in zorg en onderhoud. Dat wil niet zeggen dat cultuurhistorische panden zomaar verkocht moeten worden en daarom moet gekozen worden voor verkoop tenzij en strikte voorwaarden. Zijn fractie vertrouwt erop dat met het beleid een stevige basis wordt gevormd voor de komende jaren. De kaders zijn helder, de verantwoordelijkheden zijn goed belicht, de inrichting is toekomstgericht wat maakt dat het vastgoedbeleid goed is geborgd en bijdraagt aan een goed beheer van de stad; hamerstuk.

Mevrouw De Lange vraagt of de gemeente vanwege een verandering in maatschappelijke doelstellingen de parkeergarages wil afstoten aangezien de heer Van Andel dit naar voren bracht.

De heer Van Andel reageert dat hij dit als voorbeeld heeft genoemd omdat dit in meerdere gemeenten het geval is. Hij heeft niet van het college begrepen dat dit gaat gebeuren, maar het zou kunnen gebeuren.

Wethouder Molengraaf bevestigt dat er op dit moment geen plannen zijn om de parkeergarages te verkopen. Deze worden goed gebruikt en leveren het één en ander op voor de gemeente. In de richting van D66 geeft zij aan dat het zowel om het verkopen van panden gaat omdat er geld nodig is en omdat panden niet meer nodig zijn. Er worden geen panden verkocht die de gemeente eigenlijk zou willen behouden vanwege de maatschappelijke functie, bijvoorbeeld de sporthallen, terwijl daar wel verlies op geleden wordt.

De voorzitter reageert in de richting van mevrouw Hamann dat resterende vragen nog gesteld kunnen worden. Het voorstel wordt als bespreekstuk geagendeerd in de raadsvergadering van 27 november a.s.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:

- Jaarlijks een geactualiseerde vastgoedlijst verstrekken als onderdeel van de P&C cyclus.

Parallelsessie Beraad & Advies 13 november 2025
Verordening Jeugdhulp
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer K. van Willigen
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	mevrouw G. Metz
Democraten Gorinchem:	---
PvdA:	mevrouw P. de Groot
VVD:	mevrouw M. Veldheer
ChristenUnie/SGP:	de heer A. de Jong
Gorcum Actief:	de heer B. Bahlmann
D66:	mevrouw W. Alba-Heijdenrijk
CDA:	de heer P. Kuijten
SP:	---
Portefeuillehouder:	mevrouw E. Dansen
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw M. Teeuw

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.
Hij meldt dat zijn fractie niet vertegenwoordigd is omdat hij het voorzitterschap heeft overgenomen van de heer Tekir.

Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem

Diverse ontwikkelingen, waaronder de verlengde regionale inkoop jeugdzorg 2026, de financiële uitdagingen waar wij als gemeente voor staan, gewenste aanpassingen op basis van jurisprudentie en de wens om meer in te zetten op "normaliseren", hebben gemaakt dat de huidige Verordening Jeugdhulp is aangepast. De raad wordt gevraagd in te stemmen met de nieuwe Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026. De Verordening sluit aan bij de Integrale Samenlevingsvisie. Tijdens de I&O van 9 oktober is de verordening toegelicht aan de raad. Na afloop zijn nog enkele technische raadsvragen gesteld. Deze vragen en de antwoorden daarop zijn als bijlage toegevoegd aan het raadsvoorstel.

Mevrouw De Groot bedankt de wethouder en de ambtenaren voor dit technische stuk. Maatwerk is van toepassing op deze verordening. Soms kan het een nadeel zijn als je als raadslid ook ambtenaar bent op bepaalde thema's, maar in dit geval kan zij niets anders dan haar complimenten uitspreken; hamerstuk.

Wethouder Dansen brengt de complimenten graag over.

Mevrouw Veldheer sluit zich aan bij de complimenten. Met deze verordening wordt een belangrijke stap vooruit gezet. Professionals en inwoners krijgen duidelijkheid over de toegang tot jeugdhulp en het principe van normaliseren wordt vastgelegd. Niet elke hulpvraag vraagt om zware zorg, soms ligt de oplossing binnen het gezin of het netwerk. Voor haar fractie is het een hamerstuk.

Wethouder Dansen onderschrijft dat normaliseren een mooie richting is omdat het jammer is dat in de afgelopen jaren steeds meer dingen niet meer als des ouders worden gezien.

De heer De Jong sluit zich aan bij de complimenten voor het stuk waarmee een goede stap wordt gezet binnen de jeugdzorg. Normaliseren is hem uit het hart gegrepen want van ziek praten word je niet gezonder. Ook complimenten dat Gorinchem wat zaken heeft toegevoegd aan de regionale verordening waardoor lokaal beter gestuurd kan worden. De jeugdautoriteit geeft aan dat de jeugdzorg in de afgelopen tien jaar verdubbeld is in kosten (rekening houdend met een inflatiestijging van 25%) en wijst op een wildgroei in de enkelvoudige GGZ jeugdzorg waar winst wordt gemaakt. De grotere instellingen hebben moeite om de complexe zorg financieel rond te krijgen. Hij vraagt of deze verordening helpt om de inkoopprocedures in de complexe zorg beter te borgen.

Wethouder Dansen antwoordt dat geprobeerd wordt een beweging naar de voorkant en preventie te maken. De tendens van steeds meer kinderen in de zorg ombuigen door te kiezen voor hulp, ondersteuning en welzijn in plaats van zorg. Binnen de GGZ zorg gebeurt van alles en daarbij kan niet aangegeven worden hoe het verdergaat. Zij verzoekt de voorzitter toe te staan dat er ambtelijk een aanvulling volgt.

De voorzitter constateert dat dit niet op bezwaren stuit en biedt gelegenheid om te reageren.

Mevrouw Teeuw vult aan dat met de verordening wordt beoogd om zaken vroegtijdig te signaleren en enkelvoudige vragen op een andere manier op te lossen en te voorkomen zodat er ruimte wordt gecreëerd om aan de achterkant voor de meest kwetsbare gezinnen en complexe casuïstiek wel tijd en ruimte te hebben. Complexe GGZ zorg gaat vaak samen met andere problematiek en dat maakt het ingewikkeld. Met de nieuwe verlengde inkoop is met name de hoog specialistische zorg (daar zit vaak de GGZ zorg in) een apart traject waar samen met een aantal partners gekeken wordt of de krachten gebundeld kunnen worden door in gezamenlijkheid de zorg te kunnen bieden die nodig is zonder dat men van de ene organisatie naar de andere organisatie gestuurd wordt. Dus een beweging naar voren voor de enkelvoudige problematiek waarbij groepsgericht ook een aanbod zou kunnen zijn om aan de achterkant tijd, geld en ruimte te creëren voor kinderen met complexere vragen.

De heer De Jong bedankt voor de toelichting.

De heer Kuijten heeft de wethouder in de I&O attent gemaakt op een publicatie in NRC van september 2025 over de gemeente Veendam die de marktwerking overboord heeft gegooid. Zijn fractie vindt dit een loffelijk streven omdat jeugdzorg geen verdienmodel moet zijn. Hij informeert of de wethouder voornemens is om op korte termijn een onderzoek te doen naar dit model en meer te gaan sturen op verandering en meer efficiënte inkoop van voorzieningen zodat alle jeugdzorg adequaat, effectief en efficiënt verzorgd kan worden.

Mevrouw De Groot vraagt of dit betekent dat de overheid moet betalen voor jeugdzorg in plaats van marktpartijen.

De heer Kuijten verduidelijkt dat hij niet stelt dat de overheid moet betalen voor jeugdzorg, maar op dit moment betalen de marktpartijen ook niet. Het komt allemaal uit de centrale post voor de zorg waar premie aan betaald wordt. De overheid moet de regie voeren en daarom zo voordelig mogelijk met het geld omgaan. Zo voordelig mogelijk wil niet zeggen zo goedkoop mogelijk, het gaat om maximaal rendement. Bij zorgverleners ontstaan grote wachtlijsten omdat er geen geld is en dat zou wellicht efficiënter kunnen. In Veendam is dit blijkbaar gebeurd en daarom stelt hij voor dit model te onderzoeken.

Mevrouw De Groot vervolgt dat dit vooral over het verwijderen van het winstoogmerk gaat, niet of het de meest snelle, effectieve of passende zorg is.

De heer Kuijten benadrukt dat het hem om juiste en passende zorg gaat met zo kort mogelijke wachtlijsten.

De heer De Jong merkt op dat in Veendam orthopedagogen en gedragswetenschappers worden betrokken om GGZ zorg te voorkomen en denkt dat dit in Gorinchem al gedaan wordt.

De heer Kuijten hoort graag de bevestiging van de wethouder, want als dit inderdaad het geval is, juicht zijn fractie dat toe.

Wethouder Dansen reageert dat dat marktwerking in de zorg in het algemeen een positieve ontwikkeling is. Veendam valt onder een andere Regio. Binnen de Regio waar Gorinchem onder valt wordt samen met tien andere gemeenten besloten. Er wordt druk gewerkt aan inkoop waarmee gehoopt wordt op bewegingen naar fatsoenlijke zorg voor jeugdigen zonder dat organisaties daar rijk van worden. Bij het vaststellen van de Hervormingsagenda heeft de raad een bedrag beschikbaar gesteld wat ook een bijdrage heeft geleverd aan het aanstellen van een gedragswetenschapper binnen het jeugdteam. Als het Sociaal Team zelfredzaam is kan er een heleboel gebeuren. Gorinchem heeft geen wachtlijsten, het Sociaal Team kan veel zaken zelf behandelen. Voorkomen moet worden dat jeugdzorgorganisaties kans zien om te dure zorg in te zetten als het minder kan juist omdat er marktwerking is in de zorg.

De heer Kuijten blijft van mening dat er op sommige plaatsen langs elkaar heen gepraat wordt.

Mevrouw Alba heeft reeds aangegeven dat haar fractie valt over de genoemde leeftijd in combinatie met drugsgebruik en vraagt of daar nog enige kanttekening aangegeven kan worden omdat haar fractie is geschrokken van het gemak waarmee dit in de stukken is opgenomen aangezien drugsgebruik te allen tijde een probleem vormt. Een verordening is eigenlijk het tegenhouden van dure zorg. Mensen moeten aan de voorkant zo snel mogelijk geholpen worden zodat men daarmee in de jeugdzorg zo min mogelijk mee te doen heeft. Ervaring leert dat mensen die een appel doen op jeugdzorg daar over het algemeen heel lang op wachten. De negatieve schwung die rondom jeugdzorg hangt (mijn kinderen worden uit huis geplaatst, ik verlies het ouderlijk gezag) belemmert veel ouders om naar voren te stappen. In de verordening wordt een gemiddelde wachttijd van drie maanden genoemd, de eerste drie maanden moet je het eerst zelf oplossen. Zij ziet dat er nee geschud wordt en hoopt dat er zo dadelijk een reactie volgt. In de beantwoording op vragen zijn draagkracht en draaglast opgenomen. Deze begrippen blijven ongrijpbaar voor haar fractie. Er werd een suggestie gedaan voor het opnemen van een procedure van wensen en bedenkingen omdat het kan misgaan wanneer een individu zelf moet inschatten of de draaglast groter is dan de draagkracht.

Wethouder Dansen reageert dat in de vorige bijeenkomst al aangegeven is dat draaglast en draagkracht maatwerk zou moeten zijn; kijken naar het gezin en wat daar moet gebeuren. In het stuk wordt bij drugsgebruik gewezen op normaliseren. Bij de term drugs worden mensen zenuwachtig omdat daarbij aan nare dingen zoals verslaving en afkicken wordt gedacht, terwijl in dit geval juist bedoeld wordt dat het normaal is voor pubers om te experimenteren met allerlei soorten drugs. Als het verzoek is om de verordening op dit punt aan te passen is het haar niet duidelijk hoe dit precies gezien wordt. Het andere deel van de vraag is best technisch en daar heeft zij geen antwoord op.

Mevrouw Alba weet als moeder van een kind van 18 en een kind 21 helaas maar al te goed wat experimenteren inhoudt. Als met normaliseren bedoeld wordt dat 14-jarigen te maken kunnen krijgen met drugsgebruik is dat een verzachting, maar niet als er staat dat het normaal gedrag is als een 14-jarige drugs gebruikt.

Wethouder Dansen vervolgt dat in het kader van normalisering de vraag is wat onder jeugdzorg en onder ouderlijke zorg valt. In haar optiek is het zo bedoeld dat experimenteren door het roken van een joint niet iets is waarvoor je naar jeugdzorg moet, maar als dit zwaardere vormen aanneemt en het gebruik structureel wordt kan het wel jeugdzorg zijn.

Mevrouw Alba begrijpt aangaande draaglast en draagkracht wat er wordt gezegd, maar helaas laten verhalen zien dat het in de praktijk regelmatig heel erg fout gaat met het inschatten van de draagkracht door ouders. Zij vraagt zich af hoe dit ondervangen kan worden want de doelgroep is er misschien wel zwaarder aan toe. Haar generatie kan niet terugvallen op hun ouders die het hebben gedaan want die generatie had geen laptops, mobiele telefoons en de vrijheid van het internet zoals die er nu is. Daar waar het fout gaat kunnen mensen het best heel moeilijk hebben als zij moeten wachten. Zij realiseert zich dat het een lang verhaal is, maar dit gaat haar aan het hart. Haar fractie vindt dat er goed werk wordt verzet met betrekking tot dit onderwerp, maar er is wel behoefte om de vinger aan de pols te houden omdat het slecht gaat met onze jongeren.

De voorzitter reageert dat het pleidooi is gehoord. De vorige keer is terecht aandacht gevraagd voor draagkracht en draaglast. Dit verandert het stuk niet, het pleidooi onderstreept het belang van de beoordeling hiervan.

Mevrouw De Groot merkt op dat in de I&O ambtelijk duidelijk is aangegeven dat er toetsingscriteria komen die door professionals gebruikt worden om draagkracht en draaglast te bepalen. De gemeente kan er niet voor zorgen dat het 100% goed gaat en daarom snapt zij niet wat mevrouw Alba nog duidelijker wil krijgen binnen deze verordening.

Mevrouw Alba verduidelijkt dat de beantwoording op vragen nog een beetje discutabel is en citeert: ”De concretisering van de begrippen draagkracht en draaglast staat op dit moment opgenomen in de nadere regels van 2022. Deze huidige bepalingen zijn in andere bewoordingen overgeheveld naar een voorliggende verordening. In deze verordeningen is in een aantal artikelen een lid opgenomen dat regelt dat er nadere regels opgesteld *kunnen* worden. Dit geldt niet voor artikel 10. Er zullen dus geen nadere regels komen voor de concretisering van draaglast en draagkracht”.

Mevrouw De Groot vervolgt dat gevraagd kan worden hoe de nadere regels eruitzien en vervolgens te bepalen hoe draagkracht en draaglast eruit zien.

De voorzitter constateert dat hier aandacht voor is en dat er een kader uitgewerkt wordt om meer te kunnen objectiveren om draagkracht en draaglast bij elkaar te krijgen.

Mevrouw Veldheer vraagt of dit voor D66 een beperking oplevert voor het in stemming brengen van het voorstel. Dat is niet het geval.

Mevrouw Metz sluit zich aan bij de lovende woorden over het stuk. De nieuwe verordening laat zien dat er wordt gekozen voor zorgvuldigheid, kwaliteit en verantwoordelijkheid. Tegelijkertijd is bekend dat regels pas waarde krijgen als zij in het dagelijks leven werken in de gesprekken en op momenten waarin ouders en jongeren het moeilijk hebben. De verordening is een belofte aan jongeren dat wij hen niet laten vallen, blijven luisteren en bijsturen waar nodig. Jeugdhulp is iets wat samen wordt gedaan. In artikel 13 staat dat er maximaal 30 uur vaktherapie per kalenderjaar wordt vergoed door de gemeente. Voor wat complexere gevallen kan dit net iets te weinig zijn. Zij vraagt of de mogelijkheid voor verlenging op advies van een behandelaar toegevoegd kan worden. Voor haar fractie is dit een hamerstuk.

Wethouder Dansen is het eens dat kinderen en jongvolwassenen de zorg moeten krijgen die zij nodig hebben. Zij kan zich voorstellen dat wanneer dit meer is dan nu in de verordening is opgenomen dit bespreekbaar gemaakt kan worden en ziet dat er ambtelijk instemmend

wordt geknikt. In de richting van mevrouw Alba geeft zij aan dat het belangrijk gevonden wordt dat het goed gaat en daar kan op vertrouwd worden.

Mevrouw Alba geeft aan dat er vertrouwen is, maar er zijn ook zorgen. Haar fractie onderkent dat er hard gewerkt wordt en daarom blijft zij de vinger aan de pols houden.

De heer Bahlmann sluit zich aan bij de complimenten voor het stuk. Zijn fractie heeft er vertrouwen in. Normaliseren wordt door zijn fractie als een welkome toevoeging aangemerkt. Hij bedankt voor de wethouder voor de heldere beantwoording.

De voorzitter geeft aan dat het voorstel ook voor de fractie van Democraten Gorinchem een hamerstuk is.

Wethouder Dansen is blij en trots met de uitkomst van deze B&A omdat in de afgelopen vier jaar hard is gewerkt aan de verordening.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 13 november 2025
Actualisatie Cultuurbeleid
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer A. Boutachkourt
Griffie:	mevrouw J. den Uyl
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer D. van Gammeren
	de heer J. Klein
	de heer M. Venhovens
Democraten Gorinchem:	de heer P. Schefferlie
PvdA:	de heer K. Ilgör
	mevrouw P. de Groot
VVD:	de heer N. van Santen
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
D66:	de heer I. Tekir
CDA:	mevrouw J. van Oversteeg
SP:	de heer P. van Andel
Portefeuillehouder:	de heer F. Polatli
Ambtelijke ondersteuning:	de heer M. Keuning en mevrouw R. Hak
Gasten:	de heer J. Boonekamp (interim bestuurder Peeriscoop)

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.

Actualisatie Cultuurbeleid

Het informeren van de raad over de opbrengst (op hoofdlijnen) van het participatietraject voor de actualisatie van het cultuurbeleid.

De heer Boonekamp spreekt in. Peeriscoop bestaat dit jaar 27 jaar en is altijd een volledig zelfstandig podium geweest (geen exploitatiesubsidie, geen gemeentelijke huisvesting, geen gedeelde backoffice, geen ondersteuning in techniek, energie of onderhoud). Peeriscoop is in Gorinchem de enige culturele instelling die op deze manier functioneert, andere culturele partijen hebben wel structurele ondersteuning (gemeentelijke huisvesting, centrale technische voorzieningen, een backoffice via de gemeente, onderhoud uit gemeentelijke budgetten, personeelslasten die deels door de gemeente worden gedragen, indirecte subsidies). Dit creëert een fundamenteel ongelijk speelveld, precies hetgeen waar de Wet markt en overheid voor waarschuwt. Peeriscoop verzorgt al jarenlang een professionele programmering op uitdrukkelijk verzoek van de gemeente. Dit is vastgelegd in een subsidieregeling die jarenlang goed heeft gewerkt. De regeling is daarna aangepast, verder ingekort en staat nu voor de derde maal onder druk door een maximalisering van het budget wat feitelijk inhoudt een bezuiniging van 20%. Voor instellingen in een gemeentelijk pand is dit een verschuiving in een spreadsheet, voor Peeriscoop is dit een directe bezuiniging die onmiddellijk leidt tot personele gevolgen. 40% van het team bestaat uit mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Geen enkele culturele organisatie in Gorinchem heeft zo’n hoog percentage. Deze mensen komen elders moeilijk aan het werk, maar bij Peeriscoop hebben zij een plek, ritme, trots en betekenis. Toen hij aantrad is een duidelijke keuze gemaakt dat iedereen aanblijft. De realiteit is dat deze bezuiniging niet opgevangen kan worden zonder dat deze doelgroep de dupe wordt. De gemeente investeert

miljoenen in een Cultuurhuis met als uitgangspunt amateurkunst, maar in het cultuurbeleid komt amateurkunst nauwelijks voor als kerntaak, uitgangspunt, doel of prioriteit. OCW, IPO en VNG schrijven over cultuurbeoefening expliciet dat amateurkunst moet worden geborgd in lokaal beleid omdat burgers de grootste culturele gemeenschap vormen. 55% van de inwoners doet gemiddeld 8 uur per week aan amateurkunst. 52% van de inwoners sport gemiddeld 3 uur per week in verenigingsverband. Hij informeert waar de beleidsmatige borging ligt die deze vastgoedinvestering rechtvaardigt. Veel van de functies die het Cultuurhuis als nieuwe ambities presenteert wordt al jaren volledig zelfstandig door Peeriscoop uitgevoerd. Vele amateurkunstgezelschappen komen al jaren over de vloer. Producties van mensen met een beperking, zorgproducties, onderwijs, jonge makers, talentontwikkeling, een toegankelijke programmering voor de stad, verbinding van welzijn en participatie. Peeriscoop heeft dit onvoldoende zichtbaar gemaakt, maar feitelijk bestaat een groot deel van het Cultuurhuisconcept al bij Peeriscoop, zonder subsidie, gemeentelijke rugdekking en publiek vangnet. De gemeente dreigt nu een voorziening neer te zetten die dezelfde functies gaat uitvoeren onder condities die voor Peeriscoop onbereikbaar zijn. Dit is geen uitbreiding van het culturele veld, maar verdringing. Het bedrijfsleven investeert meer in Peeriscoop dan de gemeente, dat is eigenlijk pijnlijk. Moeten zij straks hun steun verplaatsen naar het Cultuurhuis? Peeriscoop vraagt om een eerlijk speelveld en transparantie, een stabiel financieel kader en beleid dat aansluit bij de verplichtingen van de gemeente zoals de Wet markt en overheid vraagt. Een borging van de amateurkunst in het nieuwe cultuurbeleid, waarom zou je anders miljoenen investeren in een podium? Erkenning van de functies die Peeriscoop invult en bescherming voor de medewerkers met een kwetsbare arbeidspositie. De gemeente kan kiezen voor beleid dat aansluit bij de vastgoedambitie of voor beleid dat een zelfstandig theater met grote sociale impact langzaam uit de markt drukt. Peeriscoop heeft haar verantwoordelijkheid genomen, haar mensen beschermd en de deuren geopend voor amateurkunst, jonge makers, ondernemers en de stad. Het is nu aan de gemeente om te voorkomen dat het eigen beleid het fundament onder het podium van Peeriscoop wegslaat.

Wethouder Polatli geeft aan dat de raad vanavond wordt meegenomen in de opbrengsten van het participatieproces rondom het programma cultuur. In dit traject is met veel partijen teruggekeken, vooruitgekeken en vooral nagedacht over de toekomst van kunst en cultuur in Gorinchem. Betrokkenheid, creativiteit en de overtuiging dat cultuur meer is dan een verzameling activiteiten kenmerken de stad. Cultuur is de ziel van de gemeenschap. Van erfgoed tot hiphop, van theater tot ambacht. Iedereen draagt op zijn eigen manier bij aan het verhaal van Gorinchem. Er is breed gesproken met inwoners, cultuurmakers, vrijwilligers, organisaties en collega’s van andere beleidsterreinen en dit heeft een schat aan ideeën, wensen en inspiratie opgeleverd. Hij benadrukt dat het geen nieuw beleid is, maar een actualisatie van het bestaande beleid dat vraagt om keuzes. Niet alles past binnen de middelen of de rol van de gemeente, sommige ideeën kunnen alleen tot bloei komen als mensen of organisaties deze zelf oppakken. Cultuur leeft juist bij de gratie van initiatief. Vanavond worden de uitkomsten van het participatietraject gepresenteerd. Cultuur verbindt, prikkelt de verbeelding en geeft Gorinchem kleur.

De heer Keuning verzorgt een presentatie. Vanavond wordt een doorkijkje gegeven op het conceptprogramma cultuur en daarnaast worden enkele dilemma’s voorgelegd. De actualisatie van het cultuurprogramma komt voort uit het collegeprogramma. Daarin worden ook een aanzet voor een cultuurfonds en aandacht voor kunst in de openbare ruimte genoemd. Hij herhaalt dat het om een actualisatie van bestaand beleid gaat binnen de bestaande budgetten. Het is een programma vanuit de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie. Ontmoeten en verbinden van een zo breed mogelijke Gorinchemse samenleving is de rode draad van het beleid. De besluitvorming over het geactualiseerd beleid, vastgelegd in een cultuurprogramma met een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen, wordt voorzien op 16 december a.s.
Hij refereert aan de drie themasessies met culturele organisaties, bestuursleden, directieleden, medewerkers en vrijwilligers naast individuele gesprekken. Hierbij is teruggekeken naar wat goed en minder goed gaat en er is vooruitgeblikt naar de toekomst,

waar liggen kansen en welke realistische ideeën leven er. Hij gaat nader in op wat goed ging (sheet 10) en wat minder goed ging (sheet 11). Er leven veel ideeën waarbij een faciliterende rol van de gemeente belangrijk wordt gevonden. Er is meer behoefte aan samenwerking en netwerken. Op sheet 12 en 13 zijn de meeste genoemde thema's geclusterd. Inbreng, ideeën en kansen zijn teruggekoppeld in verslagen en presentaties zijn toegestuurd. Diversiteit en inclusiviteit zijn verwerkt in subsidieregelingen om organisaties te stimuleren daar actief mee aan de slag te gaan. Er werden ideeën genoemd waarbij de conclusie was dit bestaat al en sommige ideeën zijn meer geschikt voor particulier initiatief. Hij gaat nader in op de programmalijnen (sheet 16, 17 en 18). Cultuur en het Sociaal Domein hebben raakvlakken, gekeken is hoe de samenwerking versterkt kan worden. Dit geldt ook voor sport. Het onderhoudsplan voor kunst in de openbare ruimte start in 2026 en er komt een website om deze kunst meer zichtbaar te maken. Er is behoefte aan een digitaal overzicht van kunstenaars, cultuurmakers en talenten (human library). Er is behoefte aan jonge bestuursleden, ondersteuning in PR en marketing, fondsenwerving. Gorinchem Inspireert ondersteunt dit met workshops. In het cultuuroverleg Gorinchem zijn veel organisaties vertegenwoordigd en daar wordt gekeken naar verbreding. Het Cultuurhuis wordt echt als een katalysator gezien. Voor het cultuurfonds zijn ideeën opgehaald en dit heeft geleid tot een denkrichting (verbinden aan het Cultuurhuis). Hij merkt de kleine theaters en theaterinitiatieven aan als parels voor de stad.
Hij sluit de presentatie af met dilemma's en keuzes (sheet 19 t/m 22). Van de gemeente wordt een positieve grondhouding verwacht, waar liggen kansen en mogelijkheden, maar er zijn geen financiële middelen. De goede aansluiting bij de leefwereld van jongeren vraagt om aandacht. Binnen het cultuurbeleid is geen doelgroepenbeleid en dat maakt het moeilijk om actief te acteren. De denkrichting is meer specifieke aandacht voor jongeren en daarvoor wordt gestart met een behoeftepeiling waarna de vervolgstappen worden bepaald binnen de bestaande mogelijkheden. Het belang van culturele/creatieve broedplaatsen wordt gezien, maar dit is geen doel op zich omdat dit afhankelijk is van initiatieven vanuit de samenleving met draagvlak en ondernemerschap, gedragen door particulier initiatief. De gemeente denkt graag mee, maar ook hiervoor is geen budget binnen de huidige kaders. Particuliere erfgoedcollecties vallen primair onder de verantwoordelijkheid van de eigenaar. De gemeente heeft geen zorgplicht, maar wil wel positief meedenken over koppeling aan fondsen of andere organisaties. Ook hiervoor geldt dat er geen financiële middelen beschikbaar zijn. Afsluitend geeft hij aan dat deze onderwerpen allemaal met ambities en actiepunten zijn uitgewerkt in het cultuurprogramma waarmee in de komende jaren mooie stappen gezet kunnen worden om verder te bouwen.

De heer Schefferlie merkt op dat iedereen is aangemoedigd om te participeren maar eigenlijk heeft de gemeente nergens geld voor. Hij had eigenlijk verwacht dat er ideeën geopperd zouden worden om de middelen te verruimen en vraagt of hierover nagedacht is. Aangezien het om een actualisatie gaat vraagt hij zich af wat er eventueel minder gedaan zou kunnen worden als een soort van wisselgeld. Hij hoort voorts graag een reactie van de wethouder naar aanleiding van het inspreekbetoog namens Peeriscoop en de risico's die daarbij zijn geduid (verdringing door het Cultuurhuis en een ongelijk speelveld).

De heer Klein vraagt of er toch mogelijkheden zijn om het budget te verhogen als er goede ideeën zijn. Hij begrijpt dat er geen doelgroepenbeleid is, maar jongerenbeleid wordt wel genoemd. Hij verzoekt om verduidelijking. Hij begrijpt dat er een brede opkomst was tijdens de participatiegesprekken en verzoekt om nadere duiding. Hij informeert hoe hij versnippering en gebrek aan eenduidigheid moet plaatsen in het kader van de goede punten.

Mevrouw Hamann informeert hoe zij de inrichting van het museum met de collectie van HVOG moet zien naar aanleiding van de opmerking over particuliere collecties.

De heer Van Santen vraagt of andere culturele partners ook bij het cultuurfonds betrokken worden en of de ondernemersvereniging ook betrokken wordt.

De heer Tekir vraagt zich af op welke visie dit programma wordt gebaseerd aangezien cultuur niet of nauwelijks voorkomt in de Integrale Samenlevingsvisie. Hij informeert voorts of er op basis van oude visies wordt geactualiseerd. Het conceptprogramma is nog niet beschikbaar gesteld en daarom kunnen daarover geen vragen gesteld worden en dit maakt het lastig om de denkrichtingen te duiden. Bij culturele/creatieve broedplaatsen wordt gewezen op het gebrek aan financiën, maar dit soort broedplaatsen ontstaan vaak door leegstaande vierkante meters te benutten. Hij is van mening dat daar niet veel financiën voor nodig zijn, alleen de wil om dit te faciliteren. Hij sluit zich aan bij de opmerking van de heer Schefferlie met betrekking tot de vragen die door inspreker zijn gesteld. Hij verzoekt de wethouder ook een beschouwing te geven op het aspect Wet markt en overheid en hoe het college dit ziet in relatie tot de realisatie van het Cultuurhuis.

De heer Ilgör begrijpt dat er geen financiële middelen zijn en informeert of er wel sprake is van menskracht en capaciteitsopbouw.

De heer Krol geeft aan dat de raad tweemaal in breed verband te gast is geweest bij Peeriscoop. Daarbij is aandacht geweest voor de positie en de uitdagingen van Peeriscoop en de raad is meegenomen in de kritische dialoog die wordt gevoerd met de gemeente over de subsidie. Het inspraakbetoog komt op hem een beetje over als een gestrekt been richting het groot podium en het cultuurbeleid en dat roept de vraag op wat er is gebeurd in de afgelopen maanden.

De heer Boonekamp reageert dat hij heeft gezegd dat amateurkunst nauwelijks als kerntaak wordt vermeld in het beleid. Peeriscoop is niet tegen het Cultuurhuis, hoe meer cultuur hoe beter, maar het gaat om een gelijk speelveld met de Wet markt en overheid in het achterhoofd. Er wordt positief meegedacht en gedaan, maar er worden wel vragen gesteld omdat Peeriscoop een maatschappelijke positie wil innemen. Als voorbeeld noemt hij de discussie in de raad over de exploitatie van horeca bij de plaatsing van het Gorums Museum in het oude gemeentehuis. De raad heeft vervolgens besloten dat dit vanwege marktverstoring niet ambtelijk geëxploiteerd kan worden.

De heer Venhovens informeert of voor de broedplaatsen ook wordt nagedacht over braakliggend terrein en noemt de Ridderhof in de Gildenwijk. Voorts vraagt hij of het gebruik maken van landelijke subsidies of fondsen voor dit doel gestimuleerd kan worden omdat mensen hier niet altijd van op de hoogte zijn.

De heer Van Andel is geschrokken van de opmerking die inspreker maakte dat het Cultuurhuis Peeriscoop zou verdringen. Hij vraagt daarom of hij de uitgangspunten voor het Cultuurhuis verkeerd heeft geïnterpreteerd omdat in zijn optiek sprake zou zijn samenwerking.

De heer Boonekamp vraagt of hij op deze vraag mag reageren.

De voorzitter geeft gezien de tijd aan dat na deze sessie een sessie over het Cultuurhuis volgt, daar kan deze vraag terugkomen.

Mevrouw Hamann vraagt of een vorm van samenwerking denkbaar is omdat zaken aanvullend op elkaar kunnen zijn.

De heer Boonekamp merkt bij interruptie op dat zijn betoog verkeerd is uitgelegd. Hij heeft verdringing genoemd maar benadrukt dat Peeriscoop niet tegen het Cultuurhuis is. Samenwerking is mogelijk maar wel op basis van een gelijk speelveld. Als dat er niet is, dan volgt verdringing.

Mevrouw Hamann vindt het schrijnend dat er geen geld is voor jongerenbeleid. De jeugd moet een plek krijgen en daarom noemt zij het accommodatiebeleid, het vastgoedbeleid en de samenlevingsvisie, budget vanuit Welzijn. Er zijn talloze locaties waar de jeugd terecht

zou kunnen, bijvoorbeeld De Bunker. Kleine ondernemers in broedplaatsen moet via leegstandbeheer geregeld worden. Afsluitend herhaalt zij dat het mogelijk moet zijn om samenwerking te zoeken met Peeriscoop.

Wethouder Polatli geeft aan dat vanavond is bedoeld als terugkoppeling over de opbrengt vanuit de participatie met betrekking tot de actualisatie van het cultuurbeleid. De vragen gaan erg op de inhoud in. Opgemerkt wordt dat er geen geld in de cultuurbegroting van 2026 is, maar er is ruim € 4 mln. voor cultuur. Hij heeft de inspreker en de vraag van de heer Schefferlie over verdringing en gelijk speelveld gehoord. Er is geen gelijk speelveld want voor professionele podiumkunsten krijgt Peeriscoop een subsidie voor een aantal voorstellingen. Het Cultuurhuis moet het doen met veel minder middelen voor de exploitatie. Het Cultuurhuis is geen schouwburg, daar worden geen professionele theatervoorstellingen geprogrammeerd. De stad heeft aangegeven behoefte te hebben aan een Cultuurhuis. Bij culturele broedplaatsen wordt een faciliterende rol van de gemeente gevraagd op het gebied van informatie en advies, vergunningen, mogelijke subsidies, culturele partijen met een huisvestingsvraag met elkaar in contact brengen. De huidige broedplaatsen zijn ontstaan op initiatief van de makers zelf. Het college komt op een ander moment terug op de motie en in het cultuurprogramma is hier ook een artikel aan gewijd. Met Oud Gorcum is een contract afgesloten, voor de verzameling wordt gekeken wat de relevantie met Gorinchem is. De vraag van de VVD gaat in op het programma, vanavond gaat het over zaken die in de participatie zijn opgehaald.

De heer Schefferlie vermoedt dat de wethouder zijn vraag niet goed begrepen heeft. Bij een gelijk speelveld gaat het erom dat Peeriscoop juist geen bijdrage krijgt in de exploitatie en niet van een gebouw voorzien wordt. Peeriscoop krijgt subsidie voor de programmering, maar het gaat juist over al die andere zaken waarbij verdrukking kan spelen als alle gezelschappen en gebruikers van Peeriscoop straks naar het Cultuurhuis gaan dat daarvoor gefaciliteerd wordt. Hij vraagt of de wethouder op die variabele het risico van ongelijkheid voor de toekomst van Peeriscoop ziet dat inspreker treffend naar voren heeft bracht.

Wethouder Polatli antwoordt dat de gemeente zich al jarenlang met schouwburg De Nieuwe Doelen bezighoudt. In plaats van luchtkastelen bouwen is teruggegaan naar de basis. Het gaat nu over een Cultuurhuis waar ongelofelijk veel vraag naar is vanuit het culturele veld. De Nieuwe Doelen was een schouwburg met professionele theatervoorstellingen.

De heer Schefferlie vraagt of het Cultuurhuis niet zodanig gefaciliteerd wordt dat daardoor gebruikers die nu naar Peeriscoop gaan straks naar het Cultuurhuis zullen gaan waardoor bij Peeriscoop de bestaanszekerheid onder druk komt.

Wethouder Polatli vervolgt dat voormalige bezoekers van De Nieuwe Doelen nu wellicht naar Peeriscoop en Het Pand gaan. Hij heeft alleen Peeriscoop over verdringing gehoord.

De voorzitter stelt voor deze discussie te staken. Er volgen nog voldoende momenten om nader over dit onderwerp te spreken. De wethouder heeft nog een aantal vragen te beantwoorden.

De heer Tekir merkt op dat er te weinig tijd is om deze sessie goed af te ronden. Leegstandbeheer kan ook als instrument gezien worden om ervoor te zorgen dat er een broedplaats ontstaat. Het is duidelijk dat de stad deze behoefte heeft. De gebruikers van De Lange Slagenstraat wachten op een verhuizing en zij hebben een voorkeur voor het Oude Gilde. Hij wil best wachten op de afhandeling van motie, maar de sessie van vanavond gaat het over het cultuurprogramma en de culturele broedplaats is als een dilemma geduid.

Wethouder Polatli reageert dat aangegeven is dat dit een dilemma is, het gaat nu niet over locaties en De Lange Slagenstraat, maar in beleid vastleggen tot hoever de gemeente dit kan faciliteren.

De heer Tekir verzoekt voor de volgende sessie het kostenplaatje bij de verschillende dilemma's aan te geven.

Wethouder Polatli vervolgt dat er niet perse budget nodig is.

De heer Tekir herhaalt dat in de presentatie is aangegeven dat de middelen ontbreken.

Wethouder Polatli benadrukt dat het nu gaat over binnen de bestaande kaders en budgetten. Als het programma straks terugkomt kan de raad daarop reageren.

De voorzitter verzoekt de nog niet beantwoorde technische vragen te beantwoorden.

De heer Keuning reageert naar aanleiding van de vraag waarom de mogelijkheden niet vooraf duidelijk zijn gemaakt dat aangegeven is dat het een actualisatie van het beleid betreft binnen de bestaande middelen. In het concept cultuurprogramma is een paragraaf opgenomen waarin de raakvlakken met het Sociaal Domein worden aangegeven. Welke taken kan de gemeente integraal oppakken vanuit Onderwijs en Sociaal Domein in samenwerking met Cultuur. Aangaande doelgroepenbeleid geeft hij aan dat specifieke onderwerpen voor jongeren bovenop het reguliere beleid er niet zijn en daarvoor zijn ook geen middelen.

De heer Klein informeert of gebleken is dat er wel behoefte is aan doelgroepenbeleid. Als dit het geval is, moet inzichtelijk gemaakt worden hoeveel middelen er nodig zijn om dit mogelijk te maken. Een goed plan is welllicht het geld waard.

De heer Keuning antwoordt dat dit een bestuurlijke keuze is.

De heer Tekir herhaalt zijn verzoek om een kostenplaatje aan de dilemma's toe te voegen zodat deze bestuurlijke afweging gemaakt kan worden.

De heer Keuning vervolgt dat voor particuliere collecties, broedplaatsen en jongerencultuur eerst duidelijk moet worden wat er nodig is en waar de behoeften liggen. Voor jongeren moet dat beter in beeld gebracht worden via een doelgroepenonderzoek. Hij kan niet zomaar bedragen aangeven, dat is geen technische vraag.

Mevrouw Hamann wijst op de raakvlakken tussen de verschillende beleidsterreinen waar wellicht zaken te combineren zijn, bijvoorbeeld als het over jongeren en muziekgenres gaat (samenlevingsvisie, buurtwerk, The Mall, BreakSquad).

De voorzitter stelt voor de nog resterende vragen schriftelijk te stellen.

De heer Schefferlie verzoekt voor de volgende bespreking te kiezen voor een dubbele I&O-B&A sessie. *(Dit verzoek wordt doorgeleid naar de agendacommissie).*

De heer Boonekamp vraagt of hij nog een slotwoord mag spreken.

De voorzitter stelt voor dat inspreker ook deelneemt aan de aansluitende sessie over het Cultuurhuis.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 13 november 2025
Actualisatie Subsidiebeleid
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer K. van Willigen
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer D. van Veen
Democraten Gorinchem:	---
PvdA:	de heer F. de Munnik
VVD:	mevrouw M. Veldheer
ChristenUnie/SGP:	de heer M. de Pagter
Gorcum Actief:	de heer B. Bahlmann de heer H. Sangers
D66:	mevrouw W. Alba-Heijdenrijk
CDA:	de heer P. Kuijten
SP:	---
Portefeuillehouder:	mevrouw M. Molengraaf
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw D. van Zandfoort, mevrouw P. van Noordenne, de heer Y. de Kreij
Gasten:	de heer J. Oostrum (inspreker)

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.
Hij meldt dat zijn fractie niet vertegenwoordigd is omdat hij het voorzitterschap heeft overgenomen van de heer Tekir.

Actualisatie Subsidiebeleid

Vandaag bespreken wij de actualisatie van het subsidiebeleid en de bijbehorende Algemene subsidieverordening. Ter voorbereiding van deze sessie heeft u het geactualiseerde conceptbeleidskader subsidies en de geactualiseerde conceptsubsidieverordening ontvangen. Eerst geeft mevrouw Van Zandfoort een korte toelichting op het doorlopen proces en de belangrijkste wijzigingen. Daarna wordt u uitgenodigd om verduidelijkende vragen te stellen.

Mevrouw Van Zandfoort verzorgt een presentatie. De laatste actualisatie heeft in 2020 plaatsgevonden. Op basis van wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zijn aanpassingen aangebracht. Er is steeds meer behoefte aan transparantie en openheid, vooraf moet duidelijk zijn wie ergens aanspraak op kan maken. Subsidies moeten eenvoudig aangevraagd kunnen worden met een stevige juridische basis waardoor subsidies rechtmatig verleend en gecontroleerd kunnen worden.
Zij gaat nader in op de opbouw van subsidies. Staatssteunregels moeten concurrentievervalsing voorkomen. Op rijksniveau zijn regels opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht (welke voorwaarden worden gesteld, hoe wordt de subsidie uiteindelijk vastgesteld). De raad stelt de beleidskaders voor subsidie vast en die worden samen met de algemene regels vastgelegd in de Algemene subsidieverordening. Het college stelt vervolgens binnen de kaders subsidieregelingen vast waarin gedetailleerd ingegaan wordt op de besteding van het geld. In de subsidieverordening worden geen financiële verplichtingen vastgelegd. Dat verloopt via de P&C cyclus, de PPN en de begroting.

Zij somt de belangrijkste wijzigingen in het beleidskader op (sheet 5) en noemt vervolgens de belangrijkste wijzigingen in de Algemene subsidieverordening (sheet 6). Er wordt onderscheid gemaakt tussen kalenderjaarsubsidies, boekjaarsubsidies en activiteitensubsidies met verschillende aanvraag- en beslistermijnen en verschillende verantwoordingsgrenzen. Tot € 5.000 wordt gecontroleerd via steekproeven, van € 5.000 tot € 100.000 wordt een financiële verantwoording gevraagd (een verslag van de activiteit en impact daarvan en een overzicht van uitgaven en inkomsten). Vanaf € 50.000 wordt een goedkeurende beoordelingsverklaring van de accountant gevraagd om de financiële rechtmatigheid te waarborgen.
Het voornemen is om op 1 januari 2026 te starten met de nieuwe regels. Lopende aanvragen worden nog afgehandeld onder de oude regelingen. Het college gaat werken aan de nadere regels voor subsidieverlening die passen binnen het nieuwe beleidskader.

De heer Oostrum spreekt in namens meerdere gesubsidieerde instellingen. De presentatie en het beleid zijn duidelijk. Volgende week vinden de informatiesessie voor de betrokken instellingen plaats terwijl vanavond de raad al aan zet is. Hij had een andere volgorde verwacht. Hij geeft aan dat hij ambtelijk goed voorgelicht en ondersteund is. Het is positief dat er nu meerjarige subsidies verleend gaan worden omdat dit zekerheid biedt aan gesubsidieerde instellingen (onder voorbehoud van instemming door de raad). Dat is voor het theater heel prettig omdat het seizoen 2027-2028 op dit moment wordt gepland. In de begrotingsraad heeft hij gehoord dat er allerlei intenties zijn om de onderbouwing en de toekenning van de subsidieaanvraag te beoordelen. Bij subsidies vanaf € 50.000 wordt een goedkeurende beoordelingsverklaring van een accountant gevraagd. Controleren is prima aangezien het om maatschappelijk geld gaat, maar voor een goedkeurende beoordelingsklaring wel moet een fors bedrag aan een accountant betaald worden, geld dat niet aan het maatschappelijke doel besteed kan worden. Vanaf € 100.000 moet zelfs een goedkeurende controleverklaring overlegd worden. De kosten daarvoor komen zeker boven de € 10.000 uit. Hij verwijst naar de subsidieregelingen in Dordrecht waar € 80.000 in plaats van € 50.000 wordt gehanteerd voor een beoordelingsverklaring en € 200.000 voor een controleverklaring en Utrecht waar € 125.000 en € 500.000 aangehouden wordt. Hij verzoekt de raad te overwegen om dezelfde bedragen als Dordrecht te hanteren en dit jaarlijks opnieuw te beoordelen. Een ambtenaar van de gemeente zou eventueel samen met een jurist de beoordeling kunnen verzorgen.

De heer Kuijten kan zich vinden in dit verzoek. Hij heeft eveneens naar Dordrecht en Utrecht gekeken. Het is jammer als meteen 20% van een subsidiebudget verdwijnt naar een commerciële partij.

De heer Sangers onderschrijft het betoog van inspreker. Een bedrag van € 10.000 voor de accountant bij een subsidie van € 50.000 is absoluut niet vreemd en daarom merkt hij het verzoek als legitiem aan.

De heer De Pagter begrijpt het betoog van inspreker maar is benieuwd naar de reactie van de ambtelijke organisatie.

Mevrouw Van Noordenne reageert dat er zeker is gekeken naar vergelijkbare gemeenten en op basis van subsidiebedragen elders. De controleverklaring wordt nu bij € 100.000 gevraagd in plaats van € 50.000. Bij meerjarige subsidies gaat het om een eenmalige kostenpost over de opgetelde subsidie verspreid over meerdere jaren. Als de controle pas op het laatste moment plaatsvindt kan dit ook kostenverhogend werken. De omvang van de controle beperkt zich tot de verleende subsidie. Desgevraagd geeft zij aan dat een beoordelingsverklaring een lichtere controle is, een controleverklaring gaat een stapje verder.

De heer Van Veen begrijpt dat een subsidie tot € 50.000 direct vastgesteld wordt en vraagt of hierbij onderscheid wordt gemaakt in subsidies die gecontinueerd moeten worden en nieuwe aanvragen.

Mevrouw Van Zandfoort antwoordt dat er geen onderscheid gemaakt wordt. Op het moment dat een subsidie doorgaand is, wordt deze meerjarig verleend. Een subsidie van € 5.000 voor een jaar wordt na een jaar afgerond en vastgesteld.

De heer De Munnik wijst op het stimuleren van cofinanciering en neemt aan dat dit in de oude regeling anders was. De gemeente staat 100% financiering in principe niet toe. Hij vraagt of hij dit als een eis moet zien waarop uitzonderingen mogelijk zijn.

Mevrouw Van Noordenne bevestigt dat cofinanciering inderdaad niet in de oude verordening opgenomen was. In sommige subsidieregelingen wordt dit als eis gesteld waarbij bijvoorbeeld maximaal 80% van de kosten gesubsidieerd wordt. Uitzonderingen zijn mogelijk maar de praktijk wijst uit dat er altijd wel een vrijwilliger is die zich wil inzetten en ook dat wordt als cofinanciering gezien. Ook sponsering in natura valt hieronder.

De heer De Pagter vraagt hoe de gemeente controleert of verleende subsidies daadwerkelijk hebben bijgedragen aan de doelstellingen van de gemeente. Een vereniging of instelling kan meerdere kleine subsidies aanvragen die opgeteld op een behoorlijk bedrag uitkomen. Hij vraagt hoe dit beoordeeld wordt.

Mevrouw Van Noordenne antwoordt dat aan het einde van de subsidieperiode een verantwoording wordt ingediend waarmee de subsidieaanvraag wordt verantwoord. Als niet aan de doelstellingen voldaan wordt, kan een lagere subsidie vastgesteld worden. Kleinere subsidiebedragen worden bij elkaar opgeteld en daarbij gelden de vastgestelde normen.

Mevrouw Alba mist bij subsidies in het Sociaal Domein cultuur en economische zaken die een rol kunnen spelen waarbij andere doelstellingen gehanteerd worden dan genoemd in het voorstel. Zij informeert wat ten grondslag ligt aan de beslistermijn van 13 weken. Bij artikel 15, eindverantwoording subsidies tussen € 5.000 en € 100.000, dient de subsidieontvanger een verzoek tot vaststelling in. In haar beleving is het vaststellen een taak van de gemeente.

Mevrouw Van Noordenne antwoordt dat de aanvrager een verzoek tot vaststelling indient en daarbij zit een inhoudelijke en financiële verantwoording. Vervolgens wordt de vaststelling door de gemeente verleend. Een beslistermijn van 13 weken is redelijk gangbaar.

Mevrouw Van Zandvoort vult aan dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen een termijn van 13 weken die voor kalenderjaar- of boekjaarsubsidies wordt gehanteerd (vaak subsidies die over grote bedragen gaan) en een termijn van 8 weken voor activiteitensubsidies (kleinere bedragen).

Wethouder Molengraaf geeft aan dat cultuur ook is op genomen in het ISV.

De heer Sangers wijst op de term maatschappelijke waarde (artikel 1k) en vraagt of de definitie hiervan opgenomen kan worden bij artikel 1. definities. Dit geldt ook voor artikel 5 verleningsbeschikking, boekjaarsubsidie en de aanvraag. Bij artikel 15.1, subsidie tussen € 5.000 en € 100.000, zorgt de tekst tussen termen en vanaf voor een tegenspraak. Dit geldt ook voor artikel 16.1 waar staat subsidie vanaf € 100.000 waar in de verklaring meer dan € 100.000 staat. Dit strookt niet. Hij verzoekt om verduidelijking met betrekking tot artikel 1.m. het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Mevrouw Van Zandfoort antwoordt dat dit met name over staatssteunregelingen gaat.

De heer Sangers informeert met betrekking tot artikel 5.1, het college stelt het subsidieplafond vast, of de raad invloed heeft op de verdeling.

De heer De Kreij reageert dat het college binnen de kaders die door de raad zijn gesteld het subsidieplafond en de verdeelregels vaststelt. De raad heeft daar geen invloed op.

De heer Sangers informeert conform artikel 5.2.b of alle subsidieaanvragen voor 2026 binnen zijn aangezien de begroting afgelopen dinsdag is vastgesteld.

Mevrouw Van Noordenne reageert dat het subsidieplafond bekend moet zijn voordat de aanvraag wordt gedaan. SPUK gelden worden vaak later pas bekend, het plafond is dan nog niet bekend voor de aanvraag en dan kan het plafond verlaagd worden.

Mevrouw Alba vraagt wat er gebeurt in een meerjarige subsidie als er een indexering moet plaatsvinden.

Mevrouw Van Noordenne antwoordt dat er in principe geen indexering is omdat een subsidie bijvoorbeeld voor drie jaar wordt aangevraagd voor een bepaald bedrag.

Mevrouw Alba begrijpt hieruit dat het risico bij de aanvrager ligt. Dit wordt bevestigd.

Mevrouw Van Zandfoort vult aan dat begrotingssubsidies wel jaarlijks vastgesteld worden en daarop kan wel een indexering plaatsvinden.

Mevrouw Alba noemt als voorbeeld Centraal Punt waar een begrotingssubsidie wordt aangevraagd die aangepast kan worden als er sprake is van indexering.

Mevrouw Van Zandfoort vervolgt dat dit mogelijk is als de raad de begroting op die manier wenst aan te passen.

De heer Bahlmann informeert hoe de gemeente omgaat met het niet behalen van doelen in het geval van een meerjarige subsidie.

Mevrouw Van Noordenne antwoordt dat hiervoor minstens halfjaarlijks een verslag aangeleverd moet worden en jaarlijks vindt een tussenverantwoording plaats. Daarnaast kunnen ook eisen als kwartaalgesprekken gesteld worden.

De heer Sangers verwijst naar artikel 6.2.a. de wettelijke grondslag waarop de subsidie berust en vraagt of de toekenning in wettelijkheid gelegen is.

Mevrouw Van Noordenne antwoordt dat de aanvrager moet aangeven op basis van welke regeling de subsidie wordt aangevraagd.

De heer Sangers vervolgt dat bij een subsidie voor een restauratie restauratieregelingen gelden die zijn vastgelegd bij de RCE en vraagt of de algemene subsidieverordening als wettelijk wordt aangemerkt.

De heer De Kreij reageert dat het college met de vaststelling van de subsidieregeling een wettelijke grondslag voor een subsidie creëert.

De heer Sangers merkt op dat in artikel 6 wordt verwezen naar een rechtspersoon, maar hij leest niets over een natuurlijk persoon.

Mevrouw Van Zandvoort reageert dat de een natuurlijk persoon valt onder de punten a. t/m e. waar wordt gesproken over de aanvrager.

De heer Oostrum schetst het voorbeeld van een instelling die € 35.000 subsidie krijgt voor een jaar. Hiervoor hoeft geen goedkeurende beoordelingsverklaring aangeleverd te worden, maar gewoon open boeken naar de gemeente. Als deze subsidie voor drie jaar wordt verstrekt komt dit uit op € 105.000 en moet er een controleverklaring van een accountant

aangeleverd worden. Hij geeft in overweging dit bedrag tenminste 2,5 tot 3 maal zo hoog te maken als het bedrag voor de beoordelingsverklaring.

De voorzitter bevestigt dat het pleidooi is gehoord. Het is aan de raad of dit wordt betrokken in de B&A sessie. Hij verzoekt eventuele wijzigingen in de stukken te melden. De B&A sessie is gepland op 4 december. De besluitvorming vindt plaats in de raadsvergadering van 16 december a.s.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 13 november 2025
Cultuurhuis
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer A. Boutachkourt
Griffie:	mevrouw J. den Uyl
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer D. van Gammeren
	de heer J. Klein
Democraten Gorinchem:	de heer P. Schefferlie
PvdA:	de heer A. Koçak
VVD:	de heer N. van Santen
ChristenUnie/SGP:	de heer A. Krol
Gorcum Actief:	mevrouw E. Hamann
D66:	de heer I. Tekir
CDA:	mevrouw J. van Oversteeg
SP:	de heer P. van Andel
Portefeuillehouder:	de heer F. Polatli
Ambtelijke ondersteuning:	de heer J. Ris en de heer A. van Bolhuis
Gasten:	de heer J. Boonekamp (interim bestuurder Peeriscoop)

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.
Kwartiermaker mevrouw Flik is vanwege vakantie afwezig en wordt vervangen door de heer Van Bolhuis.

Cultuurhuis

Ter voorbereiding van het raadsvoorstel presenteren wij de huidige stand van zaken rond de ontwikkeling van het Cultuurhuis de Nieuwe Doelen

Wethouder Polatli geeft aan dat hij met veel trots en plezier vanavond de ontwikkeling van het Cultuurhuis presenteert. Sinds het besluit van 4 november 2024 is intensief opgetrokken met culturele partners in de stad en Bibliotheek AanZet om van De Nieuwe Doelen een plek te maken die klopt met de tijd: open, uitnodigend en van betekenis voor alle Gorinchemers. Gezamenlijk is een breed programma van eisen opgesteld dat duidelijk maakt hoe het toekomstige Cultuurhuis eruit moet zien en hoe het gebruikt gaat worden. In afstemming met de kwartiermaker en de Bibliotheek is een governance-model ontwikkeld waarin de samenwerking stevig en transparant is verankerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een integrale exploitatiebegroting zodat de culturele en maatschappelijke ambities passen bij het krediet dat de raad eerder beschikbaar heeft gesteld. De bouwkundige en technische uitwerking gaat ondertussen door. Het integrale programma van eisen vormt straks de basis voor het definitieve ontwerp. Er wordt uitgekeken naar de reacties en vragen van de raad.

De heer Ris verzorgt een presentatie. Hij schetst de opgave van november 2024 van het gemeenschappelijk door de Bibliotheek en de culturele/maatschappelijk partijen om een model te ontwikkelen waarbij samengewerkt wordt in het nieuwe Cultuurhuis. Deze samenwerking gaat plaatsvinden in een bestaand gebouw en daarbij hoort een programma

van eisen wat wordt vertaald in inrichting en techniek, een financiële exploitatie binnen bestaande krediet en samenwerking en eigenaarschap tussen de partijen.
De kwartiermaker heeft samen met de lokale partners aan een integraal plan gewerkt hoe gebruik te maken van de bestaande en nieuw vorm te geven inrichting van het Cultuurhuis. Er is een kopgroep samengesteld (sheet 4) waarna een programma van eisen, een governance-model en exploitatiekader zijn opgesteld.

De heer Tekir vraagt of het programma van eisen is doorgerekend.

De heer Ris antwoordt dat dit het geval is. Er is steeds gekeken naar de consequenties voor de inrichting en de technische installaties.

De heer Tekir verzoekt de opzet van de stichtingskosten beschikbaar te stellen aan de raad.

De heer Ris reageert dat deze bij het raadsvoorstel gevoegd wordt.

De heer Schefferlie informeert of dit overzicht nu al onderdeel kan uitmaken van deze sessie.

De heer Ris herhaalt dat het overzicht later aangeboden wordt.

De heer Schefferlie reageert dat dit betekent dat de B&A sessie die volgt op deze I&O sessie een gecombineerde sessie zal moeten worden zodat de raad nog vragen kan stellen over dit onderdeel.

De heer Tekir vult aan dat wanneer een programma van eisen wordt doorgerekend een raming van de stichtingskosten bekend moet zijn en verzoekt deze te delen.

De heer Ris herhaalt dat dit straks wordt gedeeld in een totale exploitatiebegroting waarin ook de financiële consequenties van het programma van eisen zijn opgenomen.

De heer Tekir benadrukt dat wanneer een akkoord gegeven moet worden op een programma van eisen beoordeeld moet kunnen worden of dit haalbaar is.

De heer Ris vervolgt de presentatie en gaat nader in op het programma van eisen (sheet 5). Een open en transparant cultuurhuis waarin functies in elkaar overlopen. Een uitnodigende plek. Bij het raadsvoorstel wordt een uitgebreid vlekkenplan gepresenteerd, het vlekkenplan van november 2024 is nog leidend, maar er zijn wel enkele aanpassingen doorgevoerd (sheet 6, 7 en 8).

De heer Van Bolhuis vervolgt met het governance-model. In dit model kan het Cultuurhuis autonoom functioneren maar het belang van de gemeente is geborgd waardoor de culturele en maatschappelijke partijen van de stad ook aan bod komen. De Bibliotheek is een grote partij naast een organisatie die het beheer, de exploitatie en het parellelgebruik van ruimten verzorgt en coördineert (sheet 9 en 10). Er komt een overlegstructuur hoe het Cultuurhuis het best gebruikt kan worden. Een programmaraad gaat over het ontwikkelen van de activiteiten. De gemeente, de Bibliotheek en de stichting vormen de stuurgroep.

De heer Tekir vraagt welke instanties het pand straks huren van de gemeente.

De heer Van Bolhuis antwoordt dat er vier categorieën potentiële huurders zijn. Structurele huurders die met regelmaat gebruik maken van, incidentele huurders zoals festivals en potentiële commerciële verhuur voor bedrijven en instellingen.

De heer Tekir begrijpt dat er straks allerlei losse huurcontracten ontstaan vanuit de gemeente.

De heer Van Bolhuis antwoordt dat de gemeente straks twee huurcontracten heeft (met de Bibliotheek en met de stichting voor het Cultuurhuis). De stichting verhuurt de ruimten in het Cultuurhuis aan andere partijen.

De heer Tekir vervolgt dat de stichting verantwoordelijk is voor het beheer van het volledige pand. De Bibliotheek huurt een groot deel, de stichting huurt een kleiner deel van de gemeente, waarbij de Bibliotheek niet verantwoordelijk is voor het beheer.

De heer Van Bolhuis geeft aan dat het aantal vierkante meters ongeveer fiftyfifty verdeeld is. De stichting zorgt voor het beheer van het gebouw, maar dat neemt niet weg dat de Bibliotheek op een aantal onderdelen een eigen beheer heeft, bijvoorbeeld de infrastructuur.

De heer Koçak vraagt wie verantwoordelijk is als het misgaat met de exploitatie. In het plan staat dat er periodieke gesprekken volgen vanwege het verleden omdat de raad toen jaarlijks een financiële bijdrage verstrekte. Hij vraagt hoe dit wordt verankerd in het plan.

De heer Van Bolhuis antwoordt dat de stichting in principe een autonome organisatie is met een bestuur en een eigen verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de exploitatie sluitend is. Binnen de exploitatie zijn mogelijkheden om bij te stellen als deze niet het gewenste resultaat heeft, bijvoorbeeld bij minder huur voorzien in een lager kostenniveau.

De heer Ris vult aan dat dit nader uitgewerkt wordt in het exploitatiemodel. De stichting verhuurt zalen aan partijen en dat genereert inkomsten. Hier hoort een programmeur bij die zaken regelt, reclame maakt, reserveringen opneemt. Het grootste verlies dat daarin geleden kan worden is altijd kleiner dan de uitgaven die de stichting moet doen om de culturele/maatschappelijke exploitatie te beheren. Er zijn altijd mogelijkheden om de organisatie aan te passen aan de inkomsten. Mensen worden op uurbasis ingehuurd om flexibiliteit te behouden. Als er minder vaak verhuurd wordt, vervallen bepaalde lasten (organisatie, schoonmaak, energie).

Mevrouw Van Oversteeg vraagt wie bepaalt hoe de stichting wordt vormgegeven en hoe de aansprakelijkheid voorzien wordt. Het antwoord dat zojuist gegeven is roept heel veel vragen op en daarom uit zij haar onvrede over het ontbreken van de financiële gegevens.

Wethouder Polatli reageert dat het financiële stuk wordt uitgewerkt vanuit de participatie tot een programma van eisen in een exploitatiemodel en vervolgens wordt berekend wat dit betekent. Na vanavond weet de raad heel veel en hij is ervan overtuigd dat het allemaal binnen de meegegeven kaders gaat lukken.

Mevrouw Oversteeg merkt op dat zij iets anders vroeg. Het gaat om de samenstelling van de stichting, hoe wordt dit voorzien in de oprichtingsfase en in de verdere uitrol en hoe de aansprakelijkheid is geregeld.

De heer Van Bolhuis antwoordt dat dit nog niet bepaald is, maar het is niet ongebruikelijk dat een stichting die voor een maatschappelijk doel wordt opgericht allereerst door de gemeente van een bestuur wordt voorzien dat namens de gemeente opereert in een eerste fase tot het moment dat het Cultuurhuis functioneel is. De stichting moet uiteindelijk wel een autonoom bestuur krijgen. Aangaande aansprakelijkheid geeft hij aan dat deze primair bij de stichting ligt. Er is geen aansprakelijkheid voor tekorten. Via de stuurgroep heeft de gemeente de mogelijkheid om daar richting aan te geven en tijdig sturing te geven als een tekort dreigt te ontstaan.

De heer Boonekamp benadrukt naar aanleiding van zijn inbreng in de voorgaande sessie dat Peeriscoop niet tegen een Cultuurhuis is. De wethouder koppelde zijn reactie op vragen over de Wet markt en overheid en verdringing alleen aan het Cultuurhuis, maar het gaat over het complete culturele veld. Het gaat om flinke stichtingskosten. Hij vraagt of de

Stichting Cultuurhuis i.o. marktconforme tarieven gaat betalen en of de stichtingskosten worden doorberekend aan de gebruikers/huurders.

De heer Ris antwoordt dat de stichtingskosten, inkomsten en uitgaven straks duidelijk worden gemaakt in het exploitatiemodel. Alle kosten worden doorberekend aan de huurders naast een marktconforme huur. Er wordt niet meer uitgegeven dan het beschikbaar gestelde krediet.

Wethouder Polatli reageert dat de gemeente ook maatschappelijk vastgoed heeft waar wellicht een maatschappelijke prijs gevraagd kan worden. De exploitatiebegroting zal antwoord geven op de vragen.

De heer Tekir vermoedt dat de gemeente in de gevarenzone komt met de Wet markt en overheid als een publiek gefinancierd Cultuurhuis wordt verhuurd tegen marktconforme tarieven omdat daarmee onmiddellijk concurrentie wordt toegestaan en roept de wethouder op daar nogmaals naar te kijken. Dat is de verdringing waar inspreker op wees.

Wethouder Polatli vervolgt dat dit terugkomt bij de exploitatiebegroting. De Nieuwe Doelen was jaren geleden onbetaalbaar voor schoolvoorstellingen. De gemeente wil dit mogelijk maken maar dat moet nog verder uitgewerkt worden.

De heer Tekir merkt op dat wanneer de gemeente andere tarieven wil hanteren zij de subsidie voor stichtingen moet verhogen en stelt voor daar de discussie over te voeren. De stichting moet straks wel marktconforme tarieven hanteren.

De heer Van Santen wijst op complementaire positionering, met het programma wil het Cultuurhuis expliciet aanvullend zijn op het bestaande cultuuraanbod. Het is nog onzeker welke vorm het filmfestival krijgt in de toekomst, maar tegelijkertijd wordt voorgesteld om niet te concurreren met bestaande film- en theaterpodia. Hij informeert hoe deze structurele afstemming gaat plaatsvinden en welke criteria worden meegegeven aan partners waarbij complementair blijven en niet concurreren gewaarborgd blijven.

De heer Van Bolhuis begrijpt het belang om daar kaders voor te stellen, maar heeft geen direct antwoord op de vraag. Hij kan zich voorstellen dat schoolvoorstellingen onder een ander kader vallen dan festivals.

De heer Van Santen vervolgt dat de raad verschillende podia heeft bezocht en daarbij werd gewezen op het aantal stoelen voor bepaalde artiesten of voorstellingen. Hij is benieuwd naar de criteria.

De heer Klein begrijpt dat de exploitatie bij tegenvallers bijgesteld kan worden en dat wordt gewerkt met een flexibele schil en vraagt of er wat scenario’s uitgewerkt kunnen worden. *(Deze suggestie wordt meegenomen).*

De heer Krol refereert aan de financiële en juridische aspecten. De exploitatiebegroting hangt nauw samen met allerlei juridische vraagstukken. Marktconforme tarieven wordt genoemd versus zaken die tot de publieke taak behoren. Hij verzoekt een juridische notitie met advies te verstrekken om inzicht te krijgen welke activiteiten als commercieel worden aangemerkt die raken aan verdringing en concurrentie en welke activiteiten onder de publieke taak vallen en hoe dit wordt afgedekt in de exploitatie en de governance-structuur.

Wethouder Polatli zegt dit niet toe, maar komt hier op terug. Onder governance vallen een exploitatiemodel en een stichting die juridische risico’s draagt.

De heer Krol vervolgt dat hij inzicht wil in hoe alle kosten die worden geïnvesteerd terugkomen in de verhuurtarieven en waar dan de risico’s liggen. Het feit dat er een niet

professioneel theater wordt nagestreefd zonder een enorm personeelsbestand maakt dat het financieel al redelijk overzichtelijk is, maar hij wil wel alle risico's kunnen uitsluiten.

Wethouder Polatli komt hier schriftelijk op terug.

De heer Koçak begrijpt dat de stichting besluitvormend is en verantwoording aflegt aan de gemeente via een stuurgroep. Hij roept op de periodieke verantwoording vanuit de gemeente robuust te verankeren zodat er geen mismanagement kan ontstaan.

Wethouder Polatli reageert dat de gemeente deel uitmaakt van de stuurgroep en geeft aan dat het goedkomt.

Mevrouw Van Oversteeg zou in de volgende sessie graag wat meer duiding krijgen vanuit de Bibliotheek over haar rol in het Cultuurhuis en in hoeverre dit past bij de huidige financiële stromen.

De heer Schefferlie merkt op dat Peeriscoop prominent aanwezig is geweest tijdens de participatie, maar uitgerekend vanuit Peeriscoop volgt een vrij zorglijke bijdrage. Hij informeert hoe de heer Boonekamp de participatie heeft ervaren en of daarin de oorsprong van de zorgen ligt.

De heer Boonekamp antwoordt dat deze zorgen pas in de laatste fase zijn ontstaan toen het programma van eisen werd opgeleverd door de kwartiermaker. Er zijn vervolgens open vragen gesteld, maar daar zijn niet bevredigende antwoorden op gekomen. In het culturele veld werd zelfs opgemerkt dat Peeriscoop tegen een Cultuurhuis is. Hij herhaalt nogmaals dat dit niet het geval is. Peeriscoop is voor een gelijk speelgeld dat aan de voorkant goed verankerd en geregeld is. Als partijen gesteund worden in hun exploitatie blijft de politieke uitspraak dat er geen verleden en dus ook geen toekomst is met Peeriscoop wel rondzingen. De exploitatie van het Cultuurhuis is niet transparant voor de cultuursector en dat maakt het ingewikkeld.

De heer Tekir refereert aan sheet 11 van de presentatie waar staat de financiële gegevens worden verwerkt in een prognose van de integrale gebruiksexploitatie en verzoekt om verduidelijking.

De heer Ris antwoordt dat het beschikbare krediet wordt verrekend in een huurprijs (de stichtingskosten gedeeld door het aantal vierkante meters). In het raadsbesluit is 20% voor de cultureel/maatschappelijke exploitatie. De integrale exploitatiebegroting laat zien welke huur door welke partij wordt betaald, welke servicekosten en facilitaire kosten worden berekend, welke huursubsidie wordt verleend en de gemeentelijke bijdrage aan de cultureel/maatschappelijke activiteit.

De heer Tekir vraagt of de gemeentelijke bijdrage nog uitgewerkt moet worden.

De heer Ris vervolgt dat alles vastligt in het raadsbesluit dat in november 2024 is genomen. De Bibliotheek ontvangt nu een subsidie voor de Groenmarkt. De bijdrage vanuit de gemeente wordt voortgezet en verrekend in een totale exploitatiebegroting. Desgevraagd geeft hij aan dat de verdeling straks in beeld gebracht wordt.

De voorzitter constateert dat vanwege het ontbreken van financieel inzicht nog behoefte is aan het kunnen stellen van technische vragen voor de B&A sessie.

De heer Tekir benadrukt dat het om een forse investering gaat en daarom is er behoefte om te kunnen bepalen dat één en ander straks financieel haalbaar is. In het programma van eisen zijn zelfs de stroompunten voor de stofzuiger uitgewerkt, maar iets cruciaals als een exploitatiebegroting is nog niet voorgelegd. Dat is de reden waarom er herhaaldelijk vragen worden gesteld waarop het antwoord uitblijft.

De voorzitter geeft aan dat de agendacommissie verzocht wordt om in de bespreking van 4 december eerst gelegenheid te bieden om vragen te stellen om vervolgens tot het B&A gedeelte over te gaan.

Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor de inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:

- Reageren op het verzoek om scenario's uit te werken om een tegenvallende exploitatie te kunnen opvangen
- Vraag over het afdekken in de exploitatie en governance-structuur van commerciële activiteiten en activiteiten schriftelijk beantwoorden

Parallelsessie Informatie en Ontmoeting & Beraad en Advies 13 november 2025 Beleidshuis
Samenvattend verslag

Aanwezigen

Voorzitter:	de heer K. van Willigen
Griffie:	mevrouw E. van Bekhoven
Notulist:	mevrouw J.M. Kiep-de Jongh
Raadsleden/ fractieassistenten:	
Stadsbelang:	de heer M. Venhovens
Democraten Gorinchem:	---
PvdA:	mevrouw P. de Groot
VVD:	de heer N. van Santen (namens de werkgroep) mevrouw T. van 't Westende
ChristenUnie/SGP:	de heer H. Heikens
Gorcum Actief:	de heer B. Bahlmann
D66:	de heer T. van der Meijden (namens de werkgroep) de heer I. Tekir
CDA:	de heer J. van der Geest
SP:	---
Portefeuillehouder:	de heer M. de Boer
Ambtelijke ondersteuning:	mevrouw I. Bruseker, de heer J. Dieleman,
Gasten:	

Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom.
Hij meldt dat zijn fractie niet vertegenwoordigd is omdat hij het voorzitterschap heeft overgenomen van de heer Tekir.

Beleidshuis

Vandaag spreken wij met elkaar over het beleidshuis. Begin dit jaar hebben wij hier in een uitgebreide I&O aandacht aan besteed. In de afgelopen tijd heeft een raadswerkgroep samen met het college hier een vervolg op gegeven. En het resultaat daarvan ligt vanavond voor. U zult hier eerst over worden geïnformeerd. Daarna is er gelegenheid hier vragen over te stellen en uw mening te geven.

De voorzitter geeft aan dat een raadswerkgroep zich heeft bezig gehouden met de invoering van het Beleidshuis. Hij heeft hier samen met de heren Van der Meijden en Van Santen deel van uitgemaakt.

Wethouder De Boer vult aan dat de invoering van het Beleidshuis iets gaat betekenen in het samenspel tussen de raad en het college. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met raadsleden, de griffie en met hem als vertegenwoordiger van het college. Het Beleidshuis moet iets van allemaal worden en daarom wordt vanavond deze bijeenkomst gehouden en wordt gelegenheid geboden om vragen te stellen.

De heer Dieleman verzorgt een presentatie. Hij schetst het voortraject (sheet 3); na twee I&O sessies is een raadswerkgroep aan de slag gegaan. Vanavond volgt een gecombineerde I&O/B&A sessie. De Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie (ISV) vormen de basis van het Beleidshuis met daaronder de verschillende gebiedsgerichte en thematische programma's (sheet 4). De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden en dit

heeft gezorgd voor een nieuwe verdeling in het Fysieke Domein. In plaats van bestemmingsplannen wordt nu gewerkt met een omgevingsplan. Van structuurvisie wordt overgegaan naar omgevingsvisie. In het Fysieke Domein is sprake van een strakkere verdeling van bevoegdheden en regels rondom instrumenten. Dit wordt nu doorgetrokken naar de hele gemeente omdat dit bijdraagt aan meer integraliteit en uniformiteit. Getoetst wordt of wordt voldaan aan de ISV en de Omgevingsvisie en voor soortgelijke producten wordt dezelfde naam gebruikt. Het afgelopen half jaar is met de raadswerkgroep gesproken over de verdeling van de bevoegdheden en de afspraken tussen raad en college in het samenspel voor het stellen van de kaders en de controle door de raad (sheet 5 en 6). Als voorbeeld van een programma dat niet concreet genoeg is noemt hij het warmteprogramma waarvoor inmiddels een aanvullend beleidskader is voorgelegd aan de raad.
Als één en ander vervolgens leidt tot nadere regels dan landen deze in het omgevingsplan en verordeningen. De raad gaat over de financiële consequenties die vragen om een begrotingswijziging (sheet 7). Het college geeft aan het begin van de bestuursperiode aan welke programma's worden voorzien waarbij planning en proces worden geduid (zijn er voldoende kaders of is een aanvullend kader nodig).

Mevrouw Van 't Westende informeert wanneer dit jaarlijkse overzicht verstrekt wordt.

De heer Dieleman antwoordt dat dit in januari gebeurt.

De heer Tekir vraagt of het niet logischer is om dit in het laatste kwartaal te doen.

De heer Dieleman reageert dat bij de begroting wordt aangekondigd wat in het komende jaar ontwikkeld wordt dus wellicht dat november of december ook mogelijk is. *(De suggestie wordt genoteerd).*
De startnotitie is een nieuw instrument zodat de raad aan het begin van het proces in positie wordt gebracht. De startnotitie kan op drie manieren behandeld worden.
Optie 1: ter informatie naar de raad (bij technische programma die niet politiekgevoelig zijn).
Optie 2: ter vaststelling naar de raad (bij meer beleidsrijke programma's). De raad kan accenten aangeven. In het participatiebeleid is afgesproken dat bij beleidsrijke ontwikkelingen een startnotitie participatie naar de raad gaat met een doorkijkje naar het traject.

De heer Heikens informeert op welk moment in het traject de opties afgestemd worden en wat er gebeurt als college en raad hier niet uitkomen.

De heer Dielemans reageert dat in het jaarlijkse overzicht aangegeven wordt op welke manier de startnotities richting de raad komen en op dat moment kan de raad aangeven over welke zaken anders gedacht wordt. Verder is er altijd de mogelijkheid om een raadsinformatiebrief te agenderen en een startnotitie te bespreken.

De heer Tekir merkt op dat de raad dan altijd afhankelijk is van de bereidheid van de agendacommissie en dat kan voor onzekerheid zorgen.

De heer Van der Meijden reageert dat aangezien het in het eerste jaar om een experiment gaat het voornemen is om een positieve grondhouding te hanteren bij agenderingsverzoeken van de raad juist om te oefenen met de verhoudingen.

Mevrouw De Groot vraagt of één partij kan verzoeken om vaststelling in de raad.

De heer Van der Meijden antwoordt dat iedere fractie zoals gebruikelijk een verzoek kan doen aan de agendacommissie. Dat hoeft niet per definitie een meerderheidsverzoek te zijn.

De heer Venhovens wijst op het aanstaande nieuwe politieke klimaat wat voor een verandering zou kunnen zorgen.

De heer Van der Meijden vervolgt dat de leden van de agendacommissie geen partijpolitiek bedrijven. Als het niet lukt om via de agendacommissie iets te agenderen dan kan de raad altijd beschikken over de reguliere instrumenten, bijvoorbeeld een motie vreemd.

Wethouder De Boer vult aan dat de werkwijze van het Beleidshuis is opgesteld in een apolitiek proces. Met wat nu is voorbereid gaat vooral de nieuwe raad een jaar lang oefenen en daarna volgt een evaluatie. Geprobeerd is om de mogelijke situaties zo goed mogelijk te doordenken en daarom wordt voor een proefperiode gekozen.
In het geval raad en college er gezamenlijk niet uitkomen kan een startnotitie altijd geagendeerd worden en kan de raad een opdracht meegeven aan het college. De raad kan altijd een signaal afgeven als er een andere procedure gewenst wordt.

De heer Dieleman benadrukt dat het niet zo is dat één fractie besluitvorming kan afdwingen. In Gorinchem is het niet gebruikelijk dat raadsinformatiebrieven ter bespreking worden geagendeerd, daar waar dit in andere gemeenten wel het geval is.
Hij vervolgt met optie 3: ter vaststelling naar de raad met aanvullend beleidskader. De verwachting is dat deze optie het meest zal voorkomen bij beleidsrijke programma's. Dit is een versterking van de positie van de raad. In het Sociaal Domein worden programma's nu onder het ISV uitgewerkt. De raad heeft daarbij straks wel de mogelijkheid om zaken mee te geven omdat alles meer uniform aangepakt wordt.
Als de startnotie is vastgesteld wordt de conceptuitwerking van het programma gedeeld met de raad (met een raadsinformatiebrief of via een I&O) en daarna is de raad in de gelegenheid om wensen en bedenkingen mee te geven voordat het programma definitief wordt vastgesteld.
Na de vaststelling ontvangt de raad het definitieve programma en wordt teruggekoppeld op welke wijze de wensen en bedenkingen wel of niet zijn verwerkt.
Financiële consequenties worden altijd aan de raad voorgelegd. Er wordt een raadsvoorstel voorgelegd met twee beslispunten:
1. geen wensen en bedenkingen bij het programma;
2. de financiën beschikbaar te stellen en te verwerken in een begrotingswijziging.

Als er wel wensen en bedenkingen zijn wordt beslispunt 1. geamendeerd.

De heer Venhovens vraagt of de raad ook mogelijkheden heeft om zelf een programma te ontwikkelen en met een startnotitie kan komen.

De heer Dieleman antwoordt dat de raad een initiatiefvoorstel kan indienen en zelf een startnotitie kan schrijven die vervolgens vastgesteld wordt. De raad kan ook een motie indienen van wij vinden het belangrijk dat dit programma wordt opgesteld en het college verzoeken om daarmee aan de slag te gaan. Daarna wordt het reguliere proces doorlopen.

Wethouder De Boer vult aan dat met de lijst aan het begin van de bestuursperiode wordt beoogd de raad beter in stelling te brengen dat een programma aanstaande is waardoor de raad zich in een eerder stadium kan voorbereiden (wie moet er betrokken worden) en er is een mogelijkheid om initiatiefvoorstellen mee te laten lopen in dit proces.

De heer Tekir begrijpt dat al of niet aanvullende kaders aan de orde komen op het moment dat de Omgevingsvisie of het ISV onvoldoende kaders bevat en vraagt wie dit bepaalt. Ter illustratie noemt hij het cultuurprogramma dat moet voortvloeien uit de sociale visie, maar daarin komt het woord cultuur nauwelijks voor.

Wethouder De Boer antwoordt dat wanneer een startnotitie voorgelegd wordt het college met optie 2 of 3 een voorstel doet waarbij het college afweegt of er voldoende kaders zijn om aan de slag te gaan. Omdat de startnotitie ter vaststelling naar de raad gaat, volgt op dat moment het gesprek of de raad het daarmee eens is of dat er eventueel aanpassingen worden gewenst. Deze beslissing ligt bij de raad.

De heer Tekir vervolgt dat dit niet het geval is als iets ter informatie naar de raad gaat.

Wethouder De Boer verduidelijkt dat dit alleen gebeurt bij zaken in technische zin. Soms moeten dingen vanuit een bruidsschat één op één doorgezet worden, of het gaat om zaken uit de uitvoerende sfeer. De verwachting is dat optie 1 niet heel vaak zal voorkomen, maar ook hierbij heeft de raad de mogelijkheid tot agendering.

De heer Dieleman vervolgt dat in bijzondere gevallen het programma wordt voorgelegd aan de raad. Als voorbeeld noemt hij het cultuurprogramma dat in december door de raad wordt behandeld. Voor het kunnen monitoren van programma's via de P&C cyclus wordt nog nagedacht over een manier van beleidsmatig verantwoording afleggen.
Voorgesteld wordt om te starten met een proefperiode tot en met eind 2026. Begin 2027 volgt een evaluatie; tegen welke zaken wordt aangelopen, is iedereen blij met de gemaakte afspraken, zijn er onduidelijkheden die opgelost moeten worden. Daarna volgt eventueel een voorstel om zaken bij te werken of om volgens de systematiek te blijven werken.

De heer Van der Geest merkt op dat het collegeprogramma van de huidige bestuursperiode pas na de zomer gereed was. Als dit opnieuw het geval is, blijft er nog maar weinig tijd over voor de proefperiode in 2026 en daarom stelt hij voor deze termijn niet strak aan te houden.

De heer Van der Meijden reageert dat wanneer raad en college vinden dat er nog niet voldoende geëxperimenteerd is besloten kan worden om de proefperiode te verlengen. Het ambtelijk apparaat draait gewoon door dus waarschijnlijk staan er al wat programma's voor 2026 op de planning.

Wethouder De Boer vult aan dat in januari een overzicht volgt welke onderwerpen zich waar in de procedure bevinden. Het Beleidshuis gaat ervoor zorgen dat het politieke gesprek over de kaders meer aan de voorkant gevoerd wordt. Recent zijn de kaders voor radicaal vergroenen en de warmtekaders vastgesteld en daarvoor wordt nu een programma opgesteld. De huidige raad of de nieuwe raad besluit vervolgens over deze kaders.

De heer Tekir verwijst naar de inhoudsopgave die is meegegeven voor de startnotitie waaruit duidelijk wordt op welke manier de raad straks sturing kan geven aan het begin van het proces met daarbij het gevaar dat de raad daar wat van gaat vinden. Op het moment dat de startnotitie opgesteld wordt is het belangrijk om te weten wat er bereikt moet worden en daarom stelt hij voor te proberen om dit in meetbare indicatoren te doen. Voorts stelt hij voor aan het begin van een traject een budgettair kader mee te geven, bijvoorbeeld het bestaande kader waarop het college later nog kan terugkomen en welke kosten het opstellen van het programma met zich meebrengt.

Wethouder De Boer geeft aan dat per keer uitgevonden wordt hoe ver daarin gegaan kan worden. In de uitwerking worden de specifieke maatregelen duidelijk en welke kpi's daaraan gekoppeld worden. Gaandeweg ontstaat een beter beeld van de consequenties. Hij is het eens dat geprobeerd moet worden om dit soort zaken zo veel mogelijk aan de voorkant in kaart te brengen.

De heer Tekir vervolgt dat als aan het begin van een traject bekend is dat er geen budgetten beschikbaar zijn, het onrealistisch is om vervolgens allerlei ambities mee te geven aan het college. Als van een bestaand kader uitgegaan kan worden is wel of niet aanvullen een afweging voor later.

De heer Dieleman antwoordt dat gewerkt wordt aan een format voor de startnotitie. Deze suggestie kan eventueel opgenomen worden. Bij het cultuurprogramma is aangegeven dat dit opgesteld wordt binnen de beschikbare middelen. Vervolgens kan aangegeven worden of het meer of minder mag kosten.

Mevrouw Van ’t Westende vraagt of er nog een raadsbrede sessie over het raadsvoorstel plaatsvindt zodat dit goed bij iedereen kan landen.

De heer Van Santen vindt het een goede suggestie om straks met de nieuwe raad te door te nemen waar het precies om gaat.

De heer Heikens heeft een tekstuele suggestie. Omdat er over opties gesproken wordt zou je kunnen denken dat het mogelijk is om geen optie te kiezen, maar dat is niet het geval en daarom stelt hij voor de term scenario te gebruiken. *(Deze suggestie wordt meegenomen).*

De heer Venhovens vraagt hoe ervoor gezorgd wordt dat de kennis van raadsleden die na de verkiezingen vertrekken geborgd wordt.

De heer Van der Meijden geeft aan dat ook de griffie bij dit proces betrokken is en vermoedt dat er in het inwerkprogramma voor de nieuwe raadsleden veel aandacht zal zijn voor hoe dit werkt. Voorts moeten fracties zelf zaken overdragen.

De heer Venhovens vervolgt dat de huidige raadsleden vanaf januari met dit systeem gaan werken en daarom stelt hij voor om een overdracht van kennis in te bouwen.

De heer Van Santen reageert dat nieuwe raadsleden niet gewend zijn aan een ander systeem. De nieuwe raad wordt bijgepraat over de werking hiervan naast dat fracties zelf voor een overdracht zorgen.

Wethouder De Boer vult aan dat er niet zo veel zaken meer op de jaaragenda staan. Het is nog niet bekend of de huidige werkgroep in dezelfde samenstelling doorgaat. Hij stelt voor na de verkiezingen bij elkaar te komen om te kijken naar elementen uit de afgelopen periode zodat dit via de griffie meegegeven kan worden voor het inwerkprogramma. Hij vermoedt dat het kunnen oefenen hiermee tot aan maart zeer beperkt zal zijn.

De heer Van der Geest bedankt de werkgroep voor de inzet en geeft aan dat zijn fractie het voorstel als hamerstuk aanmerkt.

De heer Tekir refereert aan het productieve traject dat gezamenlijk is doorlopen en sluit zich aan bij het aanmerken als hamerstuk.

De voorzitter inventariseert de standpunten en concludeert vervolgens dat het voorstel unaniem als hamerstuk wordt aangemerkt.

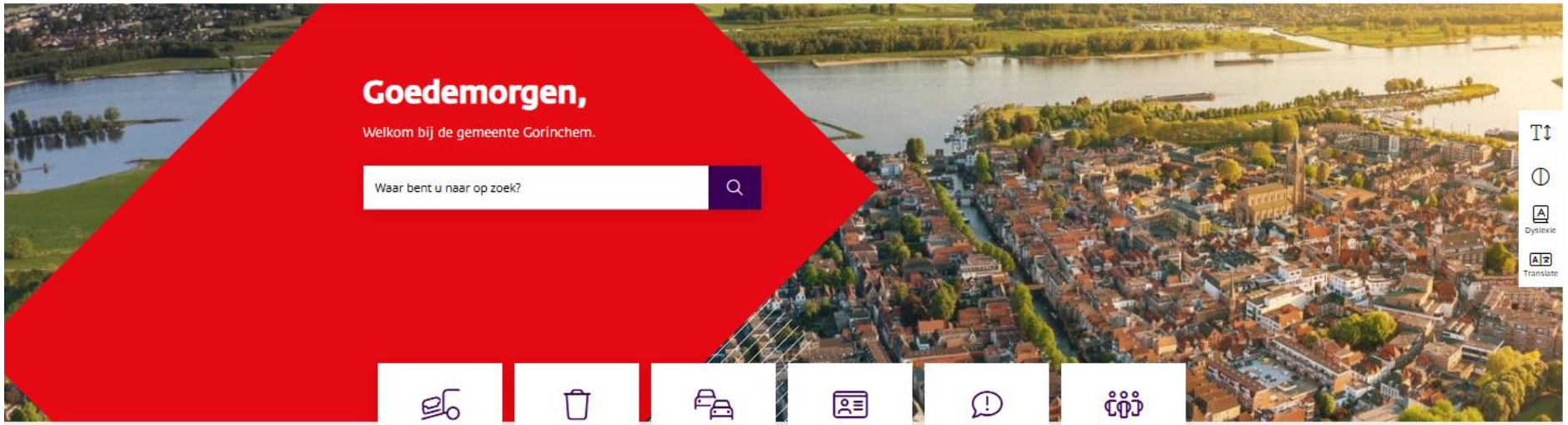
Sluiting

De voorzitter bedankt de werkgroep voor de verrichte werkzaamheden en de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

Toezeggingen:
Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Gemeente Gorinchem

Direct regelen en informatie | Actueel | Bestuur & organisatie | Over Gorinchem | Contact

Goedemorgen,

Welkom bij de gemeente Gorinchem.

Waar bent u naar op zoek?

Dyslexie

Translate

Verhuizen | Afval | Parkeren | Paspoort & rijbewijs | Melding | Bestuur

Veel bezocht

- Afspraak maken
- Wegwerkzaamheden
- Gorinchem Duurzaam
- Wmo melding
- Gemeenteraadsverkiezingen 2026
- Openingstijden

Veel bezocht

- Afspraak maken
- Wegwerkzaamheden
- Gorinchem Duurzaam
- Wmo melding
- Gemeenteraadsverkiezingen 2026
- Openingstijden

Actueel

24 november 2025

Gorinchem lanceert Ondernemersfonds: samenwerken aan een sterkere stad

20 november 2025

Cruyff Court Frenkie de Jong geopend in Gorinchem

20 november 2025

Wijziging parkeerschijfzone bij Piazza Center

Gorinchem?

Wil jij bijdragen aan een levendige stad met veel gezichten? In Gorinchem zie je jouw werk direct terug op straat, in de wijken en aan de balie. Je krijgt bij ons de ruimte om initiatief te nemen, samen te werken en te groeien. Je werkt in een team dat snel schakelt, elkaar helpt en met hart werkt aan een stad die altijd in beweging is. De combinatie van een middelgrote gemeente met grootstedelijke vraagstukken maakt Gorinchem tot een plek waar je écht van betekenis kunt zijn. Ben je benieuwd?

Bekijk de vacatures

Geboorte, trouwen, overlijden

Geboorte

Trouwen/geregistreerd partnerschap

Scheiden

- Echtscheiding melden

Overlijden

Nederlanderschap

Nieuws

24 november 2025

Gorinchem lanceert Ondernemersfonds: samenwerken aan een sterkere stad

Voorafgaand aan de Dag van de Ondernemer, 21 november, is het convenant ondertekend dat de samenwerking tussen gemeente Gorinchem en...

20 november 2025

Cruyff Court Frenkie de Jong geopend in Gorinchem

Op maandagavond 17 november stond hij nog in een uitverkochte Johan Cruijff Arena. Een dag later keerde hij terug naar...

20 november 2025

Wijziging parkeerschijfzone bij Piazza Center

Vanaf 20 november gelden er nieuwe parkeertijden rond het Piazza Center. U moet nu een parkeerschijf gebruiken van maandag tot...

Dyslexie

Translate

Projecten

Gorinchem wil een gemeente zijn waar mensen met plezier wonen, werken en leren, ook in de toekomst. Daarom werken we aan meer en betere woningen, verbindingen en voorzieningen. Bekijk de projecten in aanbouw en herinrichtingen in onze gemeente.

Zoeken

Vul een zoekterm in

Wijk

- [ ] Binnenstad (1)
- [ ] Dalem (1)
- [ ] Gildenwijk (2)
- [ ] Gorinchem-Oost (1)
- [ ] Haarwijk (2)
- [ ] Lingewijk (1)
- [ ] Molenvliet (2)
- [ ] Stalkaarsen (2)
- [ ] Wijdschild (1)

Er zijn 6 projecten gevonden.

Transformatie voormalig schoolgebouw Lange Slagenstraat

Het voormalig schoolgebouw aan de Lange Slagenstraat wordt herontwikkeld naar duurzame en betaalbare woningen. Wat gaat er gebeuren? De uitgangspunten...

Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem

De Regio Drechtsteden-Gorinchem ontvangt een tweede Regio Deal van €25 miljoen van het Rijk. Dit maakte het ministerie van Binnenlandse...

Riolering Gildenwijk-Oost

In de wijk Gildenwijk-Oost in Gorinchem wordt de verouderde riolering

Bestuur & organisatie

Het gemeentebestuur bestaat uit de gemeenteraad, de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders (B&W). Ze worden ondersteund door de ambtelijke organisatie.

Bestuur

- Gemeenteraad
- College van B&W

Organisatie

- Gemeentelijke organisatie
- Werken voor de gemeente Gorinchem
- Stages
- Huisstijl
- Kinderburgemeester
- Koninklijke onderscheiding, lintje
- Protocol aanlichten gebouwen
- Vlagprotocol
- Waarderingsprijs Gorinchem
- Campagne: Zo doen we dat

Visie en beleid

- Programmabegroting en jaarstukken
- De Gorcumse omgevingsvisie
- Beleid en visie
- Beleid veiligheid
- Integrale Samenlevingsvisie (ISV)
- Omgevingsprogramma Riolering en Stedelijk Water
- Participatie
- Transitievisie warmte

Open overheid (Woo)

Privacy en uw gegevens (AVG)

Bekendmakingen en regelgeving

Over Gorinchem

Gorinchem is een middelgrote stad met ruim 38.000 inwoners. Het is een stad met veel gezichten: een hele mooie oude vestingstad, een onderdeel van de De Nieuwe Hollandse Waterlinie en een Stad van Tolerantie

Allermooiste vestingstad van Nederland

Gorinchem is een stad met veel gezichten: een hele mooie oude vestingstad, een onderdeel van de De Nieuwe Hollandse Waterlinie en een Stad van Tolerantie.

Geschiedenis

Gorinchem is waarschijnlijk al in de elfde eeuw ontstaan. Het was toen een kleine nederzetting van boeren en vissers bij de monding van de Linge in de Merwede. Het oudste geschreven bericht over Gorinchem is van 1224.

Mooi Gorinchem

Meer zien van Gorinchem als mooiste vestingstad en onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie? Kom eens op bezoek!

Website Mooi Gorinchem

Contact

U kunt de gemeente Gorinchem op de volgende manieren bereiken.

Bel ons

140183

Buitenland: 0031 183 65 95 95

Whatsapp: 06 14 45 92 59

U kunt Whatsapp gebruiken voor korte en duidelijke vragen. Lees meer over Whatsappen met ons.

Schrijf ons

gemeente@gorinchem.nl

Contactformulier

Postbus 108
4200 AC, Gorinchem

Bezoek ons

Stadhuisplein 1
4205 AZ, Gorinchem

U kunt bij ons op afspraak terecht in het stadhuis in Gorinchem.

Openingstijden →

Afspraak maken

U bent altijd welkom in het stadhuis. Om u goed te kunnen helpen werken wij alleen op afspraak

Afspraak maken of annuleren →

Melding of klacht

Is er iets kapot in uw omgeving, is het riool verstopt of werkt de straatverlichting niet? Of heeft u een voorwerp verloren of gevonden?

Melding maken →

Vraag, idee of compliment

Heeft u een algemene vraag of idee of bent u tevreden over wat de gemeente voor u doet?

- Algemene vraag of idee
- Compliment geven

Persvoorlichting

Persvragen kunt u via de mail sturen. Deze mailbox wordt dagelijks gelezen. Buiten kantooruren krijgt u via die mail het

Administratieve gegevens

- BTW-nummer: NL001962577B03
- KvK-nummer: 30280479

Volg ons

Facebook

T↕
Dyslexie
Translate

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/796102/D-992000
Onderwerp: **beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem**

Datum: 16 september 2025
Portefeuillehouder: Mark de Boer
I&O/B&A: 9 oktober 2025
Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Team Stadsontwikkeling
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:
Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. het beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem vast te stellen.
Aanleiding:
In 2023 heeft de gemeente Gorinchem de omgevingsvisie Stad in Balans vastgesteld. Dit plan beschrijft hoe we omgaan met de natuur en de leefomgeving, zoals het beschermen en verbeteren van de stad. Een van de doelen is dat Gorinchem in 2050 een “radicaal groene en natuurinclusieve” stad wil worden. Dit betekent dat er veel meer natuur en groen in de stad moet komen. Maar het is nog niet duidelijk hoe we dit gaan bereiken en wat wordt bedoeld met “radicaal groen” en “natuurinclusief”. Om dit concreet te maken, heeft het college besloten het programma Bliekse Natuur uit te voeren. Het betrekken van u als raad is noodzakelijk om het programma goed uit te voeren. Dit komt door de onduidelijkheden die in de omgevingsvisie staan over dit onderwerp. Het programma gaat namelijk verder dan alleen maatregelen benoemen, zoals het planten van meer bomen en struiken. De regels in de stad moeten aangepast worden zodat natuur en groen altijd meegenomen worden bij nieuwe plannen voor de stad. Dit wordt "borging" genoemd: zorgen dat het groenbeleid altijd blijft gelden, zodat het niet stopt na een tijdje. Eerst moet uw raad akkoord gaan met de uitgangspunten om radicaal groen en natuurinclusief te worden. Pas daarna kan het college verder werken aan het programma Bliekse Natuur.
Beoogd effect:
Om te laten zien hoe we als gemeente gaan werken aan een groene en natuurvriendelijke stad, is het belangrijk om duidelijke kaders te maken. Zodra deze zijn goedgekeurd, kunnen ze verder uitgewerkt worden in het programma Bliekse Natuur. Het beoogd effect is verder dat we ons klimaatadaptief beter aan kunnen passen aan het veranderende klimaat (zoals met meer schaduw door bomen), dat we de planten en dieren meer ruimte geven en dat we een aantrekkelijkere omgeving maken dat aanzet tot meer spelen, bewegen en ontmoeten (in het groen).
Argumenten:
1.1 Het beleidskader past bij de doelen uit de omgevingsvisie van de gemeente Gorinchem. Het beleidskader geeft antwoord op de vraag hoe we de stad groener en natuurvriendelijker kunnen maken. De ambities uit de omgevingsvisie waren het uitgangspunt voor het opstellen van dit beleidskader. *1.2 Het beleidskader is goed voor het klimaat, de natuur en onze gezondheid.* Door meer en beter groen in de stad aan te leggen, kunnen we verschillende problemen tegelijk aanpakken.

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

We maken de omgeving zo beter bestand tegen klimaatveranderingen en bieden meer ruimte aan planten en dieren. Daarnaast creëren we groene plekken waar mensen kunnen ontspannen en bewegen.

1.3 Een natuurinclusieve en groene stad biedt een oplossing voor grote maatschappelijke opgaven.
Een studie van het PBL en Wageningen Universiteit* laat zien dat Nederland tot 2050 veel voordelen kan behalen door natuur te combineren met andere maatschappelijke problemen. Het onderzoek laat zien dat een natuurinclusieve benadering veel voordelen heeft, zoals betere waterkwaliteit, meer natuurlijke vijanden van plagen en meer insecten die helpen bij de bestuiving. Het zorgt ook voor meer verkoeling en beter waterbeheer in de stad. Bovendien verbetert het de natuur op de lange termijn en helpt het om problemen met beschermde diersoorten (zoals vleermuizen) en natuurgebieden (zoals de stikstofproblematiek) aan te pakken.

1.4 Het beleidskader sluit aan op provinciale en (inter)nationale groene doelen.
Het beleidskader sluit ook aan bij de groene doelen van de provincie en andere overheden. Steeds meer wordt erkend dat een groenere omgeving belangrijk is, vooral omdat het in steden steeds warmer wordt, wat leidt tot hittestress. Ook hebben we vaker te maken met extreem weer, zoals droogte en zware regenbuien. In zowel nationale als provinciale plannen wordt vergroening gestimuleerd om ons beter aan te passen aan het veranderende klimaat. Ook de EU steunt dit idee, bijvoorbeeld met de nieuwe wet die natuurherstel bevordert (de Verordening inzake natuurherstel). Deze wet past goed bij ons beleidskader voor een groenere omgeving.

* Breman B.C., W. Nieuwenhuizen, G.H.P. Dirkx, R. Pouwels, B. de Knegt, E. de Wit, H.D. Roelofsen, A. van Hinsberg, P.M. van Egmond, G.J. Maas (2022). *Natuurverkenning 2050 – Scenario Natuurinclusief.* Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 136. 155 blz.; 29 fig.; 17 tab.; 109 ref; 7 bijlagen.

Risico's:

1.1 Radicale vergroening en natuurinclusiviteit kan botsen met ambities vanuit andere thema's.
Radicale vergroening en natuurinclusiviteit kunnen soms in theorie in conflict komen met andere doelen, zoals het bouwen van meer woningen. Toch biedt een groene en natuurinclusieve stad juist oplossingen voor maatschappelijke problemen. Het moet daarom gezien worden als een totaaloplossing voor de uitdagingen die ook andere thema's met zich meebrengen. Bijvoorbeeld, het bouwen van woningen kan sneller gaan als er tegelijkertijd extra groen wordt toegevoegd.

1.2. Er is niet veel ruimte om van radicale vergroening werk te maken.
In Gorinchem is er niet veel ruimte om al onze vergroeningplannen uit te voeren, waardoor het lijkt alsof er geen plek meer is voor meer groen. Bij nieuwbouwprojecten komt er echter vaak wel ruimte vrij, en daar kunnen we goed vergroenen. Als er echt te weinig ruimte is, kunnen we slimme, multifunctionele oplossingen bedenken, zoals halfverharding (deels groen, deels bestrating), groene gevels of groene daken.

Financiën:

Het opstellen en vaststellen van dit beleidskader heeft geen financiële gevolgen. Nadat het beleidskader is goedgekeurd, wordt het verder uitgewerkt in het programma Bliekse Natuur. Het programma gaat vooral om het veranderen van beleid en processen, wat geen geld kost. Het uitvoeren van maatregelen om de openbare ruimte te vergroenen heeft wel financiële gevolgen. Ook een areaal uitbreiding heeft financiële gevolgen In het programma komt daarom een voorstel voor de financiële dekking.

Participatie:

Uw raadsleden werden uitgenodigd om mee te denken over radicale vergroening en natuurinclusiviteit. Dit was tijdens twee I&O sessies op 12 december 2024 en 3 juli 2025. Daarnaast zijn er verschillende interne sessies gehouden met collega's om samen tot een goed en evenwichtig beleidskader te komen.

Ook inwoners en andere geïnteresseerden konden hun ideeën delen tijdens een bijeenkomst op 10 februari 2025. Daarnaast heeft de gemeente een online poll onder inwoners opgezet op sociale media met vragen over groen en natuur. Er wordt nog een informatieavond voor inwoners georganiseerd, waar het concept van dit programma gepresenteerd wordt (naar verwachting in het laatste kwartaal van 2025).
Communicatie:
N.V.T.
Duurzaamheid:
N.V.T.
Vervolgproces:
Op 9 oktober wordt het beleidskader besproken tijdens een I&O-sessie. Op 27 november wordt dit kader ter vaststelling aan uw raad voorgelegd. Na vaststelling wordt het beleidskader verder uitgewerkt in het programma Bliekse Natuur. Het college stelt naar verwachting het programma officieel vast. Dit is in het vierde kwartaal van 2025 of het eerste kwartaal van 2026.
Bijlagen:
Bijlage 1 Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem Bijlage 2 Presentatie beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 16 september 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Gemeente Gorinchem

Kader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem

Inhoud

1. Inleiding 3
1.1 De waarde van het groen 3
1.2 Het groen verdwijnt 4
1.3 Gorinchem wordt weer groener 5
2. Radicale vergroening 6
2.1 Inleiding 6
2.2 Radicale vergroening 6
2.3 De definitie van radicale vergroening 7
2.4 Hoe groen willen we in 2050 zijn? 9
2.5 Hoe goed moet ons groen zijn in 2050? 10
2.6 Reikwijdte radicale vergroening 14
2.7 Naar kaderstelling 15
2.8 Voorbeeld voormalig vakcollege 't Gilde 16
3. Natuurinclusief Gorinchem 18
3.1 Natuurinclusief Gorinchem 18
3.2 Rol en kaders 19
4. Dit beleidskader 20
4.1 Beknopte samenvatting 20
4.2 Kaders 20
4.3 Tot slot 20
Bijlage I. Gebruikte posters en resultaten bijeenkomsten 21
Bijlage II. Het percentage groen per buurt 27
Bijlage III. Verslag online interactie over groen en natuur 29

1. Inleiding

We zijn trots op het groen in Gorinchem! Groen is goed voor onze gezondheid en het maakt de stad mooier. Het helpt ook om beter om te gaan met klimaatverandering. Planten en dieren hebben het groen nodig om te kunnen leven. Maar er is steeds minder ruimte voor groen, omdat we ook huizen en gebouwen nodig hebben. Daarom zorgen we ervoor dat Gorinchem een duurzame stad wordt met voldoende bomen, planten en natuur om ons heen. In dit kader staat hoe we dit gaan doen. Samen zorgen we voor een groen Gorinchem!

1.1 De waarde van het groen

Algemene waarde
Onder groen verstaan we alle plekken met planten, zoals de bossen in onze parken, de laanbomen in de straten, maar ook de tuinen van inwoners. Groen is dus overal aanwezig in Gorinchem: in de openbare ruimte én op particuliere percelen. Het is niet alleen mooi, maar ook essentieel voor een leefbare, duurzame en gezonde samenleving.

Bomen zorgen voor schaduw en verdamping, waardoor het in de straat of tuin een paar graden koeler is op hete dagen. Planten en bomen slaan water op, laten het langzaam in de bodem zakken en verdampen overtollig vocht. Zo vermindert wateroverlast bij hoosbuien. Bomen en struiken zuiveren de lucht door CO_2 en fijnstof op te nemen. Dit draagt bij aan gezondere luchtkwaliteit en helpt het klimaat.

Andere voordelen van groen
Mensen in een groene omgeving bewegen meer, hebben minder kans op gezondheidsklachten en slapen vaak beter. Een uitzicht op groen vanuit de woning verlaagt stress. Buurtgroen bevordert ontmoeting en sociale cohesie. Groene schoolpleinen en speeltuinen dragen bij aan betere motoriek en meer sociaal gedrag.

Figuur 1. Groene plekken in het stadscentrum in 2050 (met het Gorcums museum op de achtergrond).

Voldoende groen is goed voor onze natuur. Het ondersteunt soorten zoals vlinders, bijen, vogels en egels. Dan is er genoeg nectar van bloemen waar bijen graag van eten. Egels vinden schuilruimte in dichte struiken. Bepaalde dieren, zoals vleermuizen, eten veel muggen en helpen (insecten)overlast te verminderen.

Groenrijke straten en uitzicht op parken of water kunnen huizenprijzen met 5 % tot ruim 10 % verhogen. Zelfs een enkele boom kan duizenden euro's meerwaarde betekenen. Daarnaast besparen bomen op verkoelende maatregelen zoals airco's.

Figuur 2. Mens in de natuur langs de Boven-Merwede in 2050 (met de stadswallen op de achtergrond).

1.2 Het groen verdwijnt

Groen onder druk
Er is steeds minder groen in Gorinchem. Vroeger was Gorinchem een kleine stad met veel natuur eromheen: polders, bossen en grasvelden. Maar de afgelopen 50 jaar is de stad flink gegroeid. Dat ging ten koste van het groen.

Er zijn veel huizen, wegen en parkeerplaatsen bijgekomen. Daardoor is er veel harde ondergrond (zoals steen en asfalt) in de stad (zie ook figuur 3). Ook in tuinen is dat zo: mensen kiezen vaak voor een tuin met tegels. Maar door al die stenen kan regenwater minder goed weg. En we missen de voordelen van groen, zoals schaduw op hete dagen.

Figuur 3. De geheel verharde openbare parkeerplaats aan de Bullekeslaan (Bron: Street Smart).

De biodiversiteit (alle wilde planten en dieren in de stad) neemt ook af door het verdwijnen van groen. Dit is niet alleen slecht voor de natuur, maar ook voor onszelf. Er is minder schaduw door het verdwijnen van bomen en bijen en vlinders lukt het niet goed om bloemen of fruitbomen te bestuiven.

Ook steeds minder goed groen
Niet alleen is er minder groen, het groen dat er nog is, is ook minder goed. Er zijn weinig bossen en bloemenvelden in de stad over. Ook zie je nog weinig natuurlijke overgangen, zoals van gras naar bos, of van water naar gras. Er is dus weinig variatie in het groen. Het groen dat er nog is, wordt vooral netjes en strak gehouden. In de stad is veel kort gemaaid gras (dat wel 26 keer per jaar wordt gemaaid). En veel nette sierstruiken die het hele jaar groen blijven, maar die hier niet van nature voorkomen.

1.3 Gorinchem wordt weer groener

Wat staat er in de omgevingsvisie van Gorinchem?
In de omgevingsvisie – onze plannen voor de toekomst van Gorinchem – geven we aan dat groen heel belangrijk is. We hebben doelen opgesteld voor het jaar 2050:

- Gorinchem is dan beter voorbereid op het veranderende klimaat.
- De stad is radicaal groener, met meer ruimte voor planten en dieren (meer biodiversiteit).
- Groene en blauwe lanen worden versterkt en verbonden.
- Gorinchem is beter verbonden met de natuur rondom de stad.
- Meer mensen kunnen genieten van groen en natuur, in en rond de stad.
- De stad wordt hierdoor een fijnere en gezondere plek om te wonen.

Figuur 4. De groene stadswallen zijn het "visitekaartje" van Gorinchem (Bron: Street Smart).

Wat staat er níet in de Omgevingsvisie?
In Gorinchem doen we al veel om onze bomen en het groen te beschermen. Veel van dat werk gebeurt al vanuit bestaand beleid. In de omgevingsvisie staat wát we willen bereiken: een radicaal groene en natuurinclusieve stad. Maar die visie zegt nog niet hóé we dat precies gaan doen.

Daarom is er nu dit **beleidskader**. Hierin leggen we uit hoe we onze bomen en het groen willen inzetten om Gorinchem echt groener, gezonder en toekomstbestendig te maken. Ook beschrijven we welke extra stappen nodig zijn, bovenop wat we nu al doen.

2. Radicale vergroening

2.1 Inleiding

In de Omgevingsvisie staat dat we radicaal willen vergroenen. Wat radicaal vergroenen precies betekent is niet helder uitgeschreven. Daarom gingen we op zoek naar wat we daar eigenlijk onder verstaan. Alleen een definitie is niet genoeg. Hoe kunnen we van radicale vergroening een succes maken voor Gorinchem? Daarom hebben we het onderwerp uitgesplitst in drie deelvragen (zie figuur 5). Met een goed antwoord op al die vragen weten we hoe we van de radicale vergroening een succes kunnen maken.

Figuur 5. De drie deelvragen (in de piramide) voor de uitwerking van radicale vergroening.

2.2 Radicale vergroening

Informatiebijeenkomsten
We vonden het belangrijk om samen radicale vergroening vorm te geven. Daarom vroegen we collega's van de gemeente, raadsleden en inwoners om mee te denken. Zo konden we een goed beeld krijgen van hoe mensen naar radicale vergroening kijken.

Hiervoor organiseerden we een aantal bijeenkomsten:

- Een eerste overleg met de gemeenteraad op 12 december 2024;
- Een informatieavond voor inwoners op 10 februari 2025;
- Interne overleggen met medewerkers van de gemeente;
- Een tweede overleg met de gemeenteraad op 3 juli 2025.

We hebben posters gemaakt als ondersteuning bij elke deelvraag (zie bijlage I). Tijdens deze bijeenkomsten konden deelnemers hun mening geven op de posters. Ze schreven opmerkingen, ideeën en tips op sticky notes. Met al die input heeft de gemeente gekeken welke kaders het beste passen als Gorinchem radicaal wil vergroenen.

Op die posters staan:

- een voorstel voor een duidelijke uitleg van wat radicale vergroening is;
- drie mogelijke toekomstbeelden: wat betekent vergroening voor onze stad?
- Verschillende mogelijke toekomstbeelden van het groen: welk groen is mooi?
- een aantal stevige stellingen: wat maakt vergroening écht radicaal?

In de volgende paragrafen komen de resultaten van de bijeenkomsten aan bod.

Overige participatie
Het is onduidelijk wat de Gorcumer vindt van het groen en hoe ons groen er in de toekomst eruit moet zien. Om hier achter te komen, hebben we een online "poll" uitgezet op sociale media. We hebben inwoners gevraagd een reactie te geven op aantal sfeerbeelden van groen en stellingen over het groen. Daarnaast zijn we de "straat" op gegaan. We hebben inwoners van de Grote en Kleine Haarsekade (hierna Haarsekaden) gevraagd naar hun mening over het groen in de straat (op 7 juli 2025). De resultaten van de "polls" en de "straatactie" staan in paragraaf 2.5. Het verslag van de participatie van de polls staat in bijlage III.

Figuur 6. Links de eerste afbeelding van de online poll op sociale media over groen in Gorinchem. Rechts het groen van de Haarsekaden. We hebben inwoners van de straat gevraagd naar hun mening over het groen.

2.3 De definitie van radicale vergroening

Verschillende betekenissen
Tijdens de bijeenkomsten vonden de meesten dat radicale vergroening meerdere betekenissen kan hebben. Een duidelijke definitie is daarom nodig. In de omgevingsvisie staat geen duidelijke uitleg over radicale vergroening, maar het wordt wel benoemd.

Over vergroening staat er:

Er is veel aandacht voor vergroening in de binnenstad. Bestaande gebieden kunnen beter groen gemaakt worden, samen met andere vergroeningsopgaven.

Over radicaal staat er:

In 2050 is de stad radicaal groener en zijn er meer planten en dieren geworden. Radicaal vergroenen betekent dat we op meerdere plekken in de versteende (binnen)stad meer groen toevoegen.

Het online woordenboek (www.vandale.nl) meldt iets anders over wat radicaal is:

geheel en al of *strevend naar grote veranderingen*.

Vergroening uitgelicht
In de omgevingsvisie staat dat veel inwoners de binnenstad te versteend vinden, dus meer groen is welkom. Volgens dezelfde visie is vergroening nodig om de effecten van het veranderende klimaat beter op te vangen, zoals hitte in de stad. Meer groen is goed voor de planten en dieren in de stad (de biodiversiteit) en voor onze eigen gezondheid. Iedereen op de bijeenkomsten was het daar over eens. Bezien vanuit de bedoeling van de Omgevingsvisie betekent vergroening dus:

meer groen toevoegen in de stad dan er nu is.

Radicaal uitgelicht
In dezelfde visie staat dat groen zorgt voor een gezonde en sterke stad die klaar is voor de toekomst. Groen dat helpt om problemen door het veranderende klimaat te verminderen.

Groen dat zorgt voor meer verschillende planten en dieren. Groen dat mensen helpt om zich prettig te voelen, meer buiten te spelen, te bewegen en elkaar te ontmoeten. Bezien vanuit de bedoeling van de Omgevingsvisie betekent radicaal dus:

niet alleen meer groen, maar ook beter groen (meer kwalitatief).

Deze uitleg van radicale vergroening stond op de posters (zie figuur 7). Tijdens de bijeenkomsten had niemand opmerkingen op deze uitleg. Dat betekent dat iedereen positief was over de uitleg van de gemeente van radicale vergroening. Een aantal aanwezigen merkte wel op dat het woord radicaal niet het gewenste woord is, omdat ze er geen positief gevoel bij kregen. Ze pleitten voor het gebruik van een ander woord om hetzelfde te benadrukken.

Figuur 7. De uitleg (in concept) van radicale vergroening tijdens de informatiebijeenkomsten

Conclusie definitie radicale vergroening
Radicale vergroening luidt als volgt: *meer en beter groen in de stad maken, zodat de stad beter bestand is tegen het klimaat en het een gezondere omgeving wordt voor mens en dier.*

Radicale groene stellingen (algemeen)
Er is onderzocht wat de juiste manier is om de stad radicaal te vergroenen. Daarbij werd gekeken waar en hoe deze vergroening het beste kan plaatsvinden en welke kaders daarvoor nodig zijn. Om hier meer over te weten, zijn er radicale stellingen bedacht.

Als we radicaal vergroenen dan ..

1. reserveert de gemeente extra financiële marge van 5% bovenop elk (nieuw)bouwproject;
2. maken we ruimte voor meer bomen door het aantal parkeerplaatsen te verminderen;
3. krijgt elke boom een monumentale status als hij 20 jaar is;
4. stellen we bij elk (nieuw)bouwproject het behoud en versterken van groenblauwe zones verplicht;
5. eisen we dat tuinen 50% onverhard zijn ten behoeve van waterberging en biodiversiteit;
6. zorgen we dat nieuwe (bouw)projecten minimaal 40% groen of blauw worden ingericht;
7. komt er meer ruimte voor bomen op plekken van verharding om zo 30% door bomen in het centrum te realiseren;
8. moeten we miljoenen extra investeren om voldoende bomen aan te planten om zo de doelen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit te halen.

Deelnemers aan de bijeenkomsten konden aangeven of ze het eens, oneens of neutraal waren over deze stellingen. Zie figuur 8 voor één van de radicale stellingen en bijlage I voor de reacties op de stellingen.

Figuur 8. Eén van de radicale stellingen op de bijeenkomsten. De zin "*Als we radicaal vergroenen dan …*" ging vooraf aan elke stelling. Het paarse hokje toont het resultaat van de "polls" op deze stelling.

Radicale stellingen uitgelicht
De meeste deelnemers vonden het belangrijk dat het behoud en versterken van groenblauwe zones verplicht wordt (stelling 4). Ook waren velen het eens met het idee om meer bomen in het stadscentrum te planten, zodat er minstens 30% schaduw ontstaat (stelling 7). Bij nieuwe bouwprojecten vonden de meesten het goed als minimaal 40% van het nieuw in te richten gebied uit groen en water bestaat (stelling 6). Ook was bijna iedereen het erover eens dat er meer geld nodig is, bijvoorbeeld 5% extra, om radicale vergroening mogelijk te maken (stelling 1). De meesten vonden het logisch dat er miljoenen extra beschikbaar moeten komen om genoeg bomen aan te planten (stelling 8).

Bij sommige stellingen waren de meningen verdeeld. Zo was het niet iedereen het eens met de eis dat tuinen voor minstens de helft uit onverharde grond moet bestaan (stelling 5). Ook over het verminderen van parkeerplaatsen (stelling 2) om meer ruimte voor bomen te maken, en over het idee dat elke boom van 20 jaar een monumentale status moet krijgen (stelling 3), waren de reacties verdeeld.

Conclusie radicale stellingen
Uit deze reacties blijkt dat radicale vergroening niet vanzelf gaat, dus dat enige vorm van radicalisering wel nodig is. Het is duidelijk dat er kaders nodig is als we de stad goed willen vergroenen. Het is dan belangrijk om (als dat kan) het groen te behouden, maar ook om meer en beter groen aan te brengen. Tegelijk moet er een goede balans zijn tussen radicale vergroening en andere thema's. Het is dus belangrijk dat de stad niet 'op slot' raakt en dat het beleid duidelijk en praktisch is.

2.4 Hoe groen willen we in 2050 zijn?

Hoe groen zijn we nu?
Gorinchem is een groene stad. Ongeveer 43% van de stad bestaat uit groen, zoals parken, plantsoenen en grasvelden (Bron: Kaartviewer - Klimaateffectatlas). Dat is meer dan gemiddeld in Nederland. In bijlage II staat op kaart hoeveel groen er in elke wijk is. Daaruit blijkt dat sommige buurten heel groen zijn, maar andere juist bijna geen groen hebben. Vooral bedrijventerreinen en het stadscentrum hebben minder groen. Dat is een probleem, want buurten met weinig groen zijn gevoeliger voor de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte of wateroverlast.

Toekomst van groen in Gorinchem
In de plannen voor de stad staat dat Gorinchem groener moet worden. Maar het is nog niet duidelijk wat dat precies betekent. Hoeveel procent van de stad moet groen zijn? Nu is dat ongeveer 43%. Om hierover keuzes te maken, zijn er drie toekomstbeelden bedacht (deze staan in figuur 9 en bijlage I), met de opties:

- **Behoud van groen:** het groen blijft zoals het nu is (43%).
- **Gepast vergroenen:** er komt een beetje groen bij (45%).
- **Radicaal vergroenen:** er komt flink wat groen bij (50%).

Er zijn geen cijfers over hoe het groen zich de komende jaren gaat ontwikkelen. De genoemde percentages zijn dus niet gebaseerd op objectieve data, maar bedoeld om een keuze te maken welke groei past bij Gorinchem.

In figuur 9 staan de toekomstbeelden met hun onderlinge overeenkomsten en verschillen. De grootste verschillen zitten in:

- Hoeveel groen erbij komt;
- Hoe goed het groen is (kwaliteit);
- Hoe actief de gemeente meedoet om het te vergroenen;
- Hoe ver de gemeente wil gaan met vergroenen.

Figuur 9. De drie toekomstbeelden voor de vergroening van Gorinchem richting 2050.

Bij het eerste scenario (alleen behoud van het groen) neemt de hoeveelheid groen toch af, dit ondanks de plannen om te vergroenen (bron: Sweco & Natuur & Milieu, 2024). Hoewel (vooral grotere) gemeenten de ambitie hebben om te vergroenen, blijkt dat het groen afneemt door de noodzaak om meer woningen te bouwen.

Bij het tweede toekomstbeeld is het uitgangspunt dat groei mogelijk is op plaatsen waar ruimte vrijkomt (vooral bij nieuwbouw) en om het bestaande groen te verbeteren. Bij het derde scenario worden gedurfde keuzes gemaakt om te vergroenen. Dit kan dan ten koste gaan van andere functies, zoals parkeerplekken of bouwruimte. Het is dus het meest ingrijpende scenario.

Groene groei uitgelicht
De meeste deelnemers gaven aan dat ze een toekomstbeeld voor zich zien dat tussen beeld 2 en 3 in ligt. Dit komt neer op ongeveer 47,5% groen in de stad in 2050. Bijna iedereen was het eens om meer te vergroenen in de toekomst (en is ook in lijn met de omgevingsvisie). Hierbij moet de focus liggen op zowel meer vergroenen als het ontwikkelen van een betere kwaliteit van ons groen. Het maken van radicale keuzes in scenario 3, zoals opofferen van andere functies, ging een aantal aanwezigen te ver. Ze stuurden aan op andere oplossingen, zoals multifunctioneel ruimtegebruik.

De gemeente wil hierin drie dingen doen om de groei naar een 47,5% mogelijk te maken, namelijk:

- Regels maken (reguleren);
- Zelf groen aanleggen (zelf realiseren);
- Anderen helpen om te vergroenen (stimuleren).

2.5 Hoe goed moet ons groen zijn in 2050?

Wat bedoelen we met 'kwalitatief goed' groen?
Om radicaal te vergroenen moet de focus ook liggen op het ontwikkelen van een betere kwaliteit van ons groen. Kwalitatief groen (of goed groen) heeft twee betekenissen. De eerste is wat groen kan doen voor zijn omgeving.

Goed groen helpt mee aan een fijne leefomgeving. Het zorgt voor:

- minder last van hitte en wateroverlast (klimaatbestendig);
- meer planten en dieren (biodiversiteit);
- een plek waar mensen zich gezond en prettig voelen.

Dit past bij wat de gemeente wil bereiken volgens de Omgevingsvisie. Specialisten van de gemeente hebben hierover meegedacht over hoe groen het beste kan worden ingericht.

De tweede betekenis van goed groen is welk groen Gorcumers mooi en prettig vinden. Er zijn daarom voor de participatie beelden gemaakt van verschillende soorten groen, zoals parken, tuinen en water staan. Tijdens de bijeenkomsten, de online polls en de straatactie stond deze vraag centraal.

Kwalitatief goed groen (of goed groen) heeft twee betekenissen. De eerste is wat groen kan doen voor de omgeving. Goed groen helpt mee aan een fijne leefomgeving. Het zorgt voor:

- Minder last van hitte en wateroverlast (klimaatbestendig);
- Meer planten en dieren (biodiversiteit);
- Een plek waar mensen zich gezond en prettig voelen.

Dit past bij wat de gemeente wil bereiken volgens de Omgevingsvisie. Maar dan moeten we goed nadenken over de inrichting. Specialisten van de gemeente hebben hierover meegedacht. Zij hebben meegedacht over hoe groen het beste kan worden ingericht (zie volgende paragraaf).

De tweede betekenis van goed groen is welk groen Gorcumers mooi en prettig vinden. Er zijn daarom voor de participatie beelden gemaakt van verschillende soorten groen, zoals parken, tuinen en water staan. Tijdens de bijeenkomsten, de online polls en de straatactie stond deze vraag centraal.

Goed groen voor de omgeving (klimaatadaptatie)
Groen kan werken als een spons. Het vangt regenwater op en laat het langzaam in de grond zakken. Zo helpt het om wateroverlast te voorkomen. Veel groen, zoals parken, grasvelden of plantsoenen, is hier geschikt voor. Op veel plekken ligt het groen alleen niet op de laagste delen van de stad, waardoor water alsnog wegloopt naar huizen of straten. Dat is dus nog niet optimaal.

Op warme dagen kunnen mensen oververhit raken (hittestress). Vooral op plekken met veel steen en weinig schaduw is het erg heet op warme dagen. Bomen helpen hier goed tegen, want ze zorgen voor schaduw en koelte. In buurten met weinig bomen is het zinvol om meer bomen aan te planten, zodat het daar prettiger en gezonder wordt.

Soms is er juist te weinig regen. Dan wordt de grond droog en gaan planten dood. Groen met veel verschillende soorten planten (zoals bomen, struiken en hoog gras) helpt om die droogte beter op te vangen. Schaduw van bomen houdt de bodem koel en vochtig.

Voorbeelden van klimaatadaptief 'goed groen' zijn:

- Voldoende bomen en schaduwplekken – tegen hitte.
- Plekken waar water kan worden opgevangen – zoals wadi's (lage delen waar regenwater in kan zakken) of natuurvriendelijke oevers.
- Afwisseling in planten – dat helpt tegen droogte.

Goed groen voor de omgeving (biodiversiteit)
Meer groen en gevarieerd groen is goed voor de biodiversiteit. Dat betekent dat veel planten en dieren er kunnen overleven en zich kunnen voortplanten. Op veel plekken is er te weinig groen of het is te klein voor dieren om in te leven. Ook het onderhoud aan het groen is vaak ongunstig voor de biodiversiteit. Gazons worden veel gemaaid en daardoor zijn er geen bloemen. Door meer groen aan te leggen, kunnen bestaande groengebieden met elkaar verbonden worden.

Ook variatie in het groen is erg belangrijk. Hoe meer variatie in planten (Kort en hoog gras, bloemenweides, natuurvriendelijke oevers, ruigten, struiken en bossen) hoe meer dieren de kans hebben om te overleven en zich voort te planten. Ook diervriendelijker onderhoud, zoals minder maaien van het gras (met meer bloemen), is goed voor de biodiversiteit.

Voorbeelden van biodivers 'goed groen' zijn:

- Voldoende (verbonden) groen – dat is goed voor dieren;
- Het gras minder maaien – zo komen er bloemen tot bloei;
- Afwisseling in planten – dat is goed voor dieren.

Figuur 10. Links het groen nu in de middenberm van de Kleine en Grote Haarsekade in Gorinchem. Rechts een beeld van hoe het groen eruit kan zien met een kwalitatieve toevoeging voor klimaatadaptatie (afwisseling in planten), biodiversiteit (veel bloemen) en gezondheid (een wandelpad tussen het groen door).

Goed groen voor de omgeving (gezondheid)
Groen is niet alleen goed voor het klimaat en dieren, maar ook voor onze gezondheid. Zoals voor onze lichaamsbeweging. In groene buurten gaan mensen sneller wandelen, fietsen of buiten spelen. Groen zorgt ook voor ontspanning, vermindert stress, angst en somberheid. Een wandeling in het park kan helpen na een drukke werkdag.

Groene plekken, zoals het Gijsbert van Andelpark, nodigen uit om elkaar te ontmoeten en samen activiteiten te doen. Dit helpt tegen eenzaamheid. Voor kinderen is buiten spelen in het groen is goed voor hun ontwikkeling en gezondheid. Niet overal is voldoende groen aanwezig, zodat niet elke inwoner er gebruik van kan maken. Ook zijn er soms te weinig mogelijkheden om het te gebruiken, zoals wanner het groen ontoegankelijk is of wanneer er geen wandelpaden zijn.

Voorbeelden van gezond 'goed groen':

- Mooi en aantrekkelijk groen aanleggen – bevordert het bewegen en ontmoeten;
- Wandelpaden aanleggen in het groen –inwoners kunnen tussen het groen lopen;
- Voorzieningen in het groen aanbrengen – een speeltuin bevordert het spelen.

Goed groen voor de Gorcumer (mooi en aantrekkelijk)
Tijdens bijeenkomsten, online polls en de straatactie hebben mensen hun mening gegeven over verschillende soorten groen, zoals groene daken, gevels, gazons, parken en tuinen. Zie ook bijlage I en III voor de resultaten.

De reacties maken duidelijk zien wat voor groen mensen graag zien. Het was opvallend was dat de meesten liever gevarieerd groen zien met veel bloemen, dan een keurige omgeving met gemaaid gras. Ook bij de straatactie op de Haarsenkaden vonden inwoners een groene ruimte met veel bloemen en bloeiende struiken mooier dan alleen een gazon met bomen (zie ook figuur 10).

Zie ook figuur 11 voor het resultaat van de poll over gemaaide bermen. De meeste respondenten hadden de voorkeur voor een gemaaide berm met (veel) bloemen en juist niet voor een gemaaide berm met alleen kort gras. Ook op de informatiebijeenkomsten kozen de meesten voor de optie van een gemaaide berm met veel bloemen.

Figuur 11. Drie beelden van een gemaaide berm. De meeste stemmen hadden de voorkeur voor de berm met bloemen, dus deels gemaaid (N = 595). Er waren minder stemmen (N = 186) voor de berm met alleen gras.

Van de tuinen kozen velen voor de beelden met het meeste groen. De meesten kozen tijdens de bijeenkomsten voor een tuin met veel bloemen en bloeiende struiken (zie figuur 12). Ook bij de polls op social media hadden de meeste respondenten de voorkeur voor de tuin met veel groen. Daarnaast werd een groene uitstraling langs waterkanten erg gewaardeerd, terwijl deze plekken nu vaak verhard en strak zijn.

Figuur 12. Drie toekomstbeelden van tuinen, gepresenteerd tijdens de bijeenkomsten. De meesten kozen voor de groene tuin (meer dan 50% groen).

Tegelijkertijd waren mensen terughoudend bij de meest ingrijpende toekomstbeelden. Niet iedereen vind het fijn als parken volledig dichtgegroeid zijn met bomen en struiken, waardoor het zicht verdwijnt. Mensen geven duidelijk de voorkeur aan een groene omgeving, maar die wel enigszins verzorgd en netjes is.

Conclusie kwalitatief groen

Uit de participatie blijkt dat onze inwoners veel bloemen en variatie (met bloeiende planten) erg waarderen in openbare ruimtes, maar ook in tuinen. Dit is een ander beeld dan hoe de openbare ruimte er nu uitziet. Het meeste groen bestaat vooral uit gazons die vaak en strak worden gemaaid. Er zijn veel onderhoudsvrije exotische struiken in plantvakken die netjes worden onderhouden. De waterkanten zijn afgewerkt met harde materialen (beschoeiing).

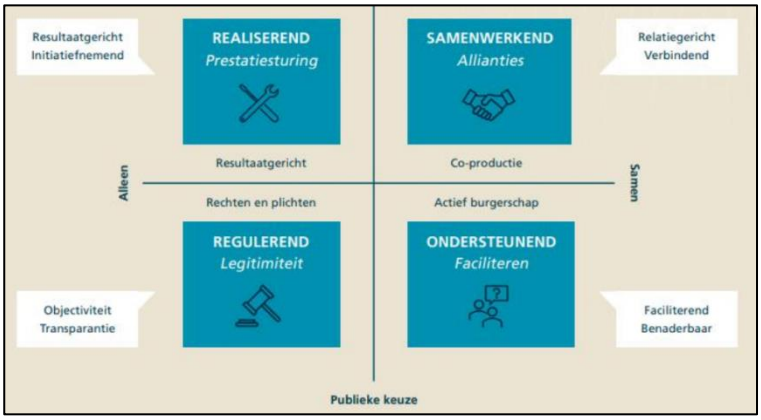
Het onderhoud van nu is dus vooral gericht op netheid en een verzorgd uiterlijk. Dit beeld strookt niet helemaal (meer) met wat mensen graag zien. Veel mensen gaven aan bloemen te missen tussen het gras, maar ook de variatie in het groen. Ze waarderen groen dat robuust, bloemrijk en afwisselend is, maar wel zo dat het veilig blijft en niet rommelig oogt. Om dit te bereiken, moet de manier waarop de gemeente het groen wordt onderhouden en beheerd, deels anders.

2.6 Reikwijdte radicale vergroening

Waar is radicale vergroening mogelijk?
Radicale vergroening is belangrijk in zowel stedelijke gebieden als buiten de stad. Het heeft vooral veel effect in de stad, waar veel stenen en gebouwen zijn en waar de problemen het grootst zijn. Dit geldt voor de openbare ruimte, zoals straten en parken, maar ook voor privéterreinen. Daarom is het vastleggen van vergroening in beleid bij nieuwe bouwprojecten een goede manier om grote veranderingen te bereiken, zowel in openbare als in private ruimtes.

Bij radicale vergroening gaat het niet alleen om tuinen, parken en plantsoenen, maar ook om ander groen, zoals groene daken, planten op gevels, kleine groene plekjes bij huizen en andere plekken met planten. Daarnaast horen waterplekken zoals vijvers, sloten en natuurvriendelijke oevers ook bij het totaalbeeld. Deze 'blauwe' elementen zorgen voor meer afwisseling en maken de stad ook mooier en beter.

Gemeentelijke rol bij nieuwe bouwprojecten
Bij nieuwe bouwprojecten[1] (of nieuwbouw) ontstaan veel kansen om de stad radicaal groener te maken. De gemeente kan hier een grote rol in spelen. Er zijn verschillende manieren waarop de gemeente dit kan doen (zie figuur 13). Het advies is dat de gemeente een regulerende rol neemt. Dit betekent dat de gemeente regels opstelt en zorgt dat radicale vergroening wordt vastgelegd (zoals in het omgevingsplan).

Figuur 13. De rollen die een gemeente kan aannemen in relatie tot radicale vergroening.

Daarnaast kan de gemeente ook zelf zorgen voor meer groen in de openbare ruimte, zodat zij het goede voorbeeld geeft aan inwoners (een realiserende rol). Om dit concreet te maken spreekt de gemeente de ambitie uit om per jaar in minimaal vijf projecten radicaal te vergroenen. Dit zijn dan zowel grote (zoals woningbouw) als kleine projecten (het herinrichten van een straat).

Gemeentelijke rol in bestaande situaties
Bij bestaande gebouwen en ruimtes is het anders. Daar zijn minder mogelijkheden om de stad radicaal te vergroenen, omdat er niet veel ruimte vrij komt zoals bij nieuwbouw. Ook hier kan de gemeente verschillende rollen vervullen. Het advies is om vooral samen te werken met inwoners, ondernemers en bedrijven.

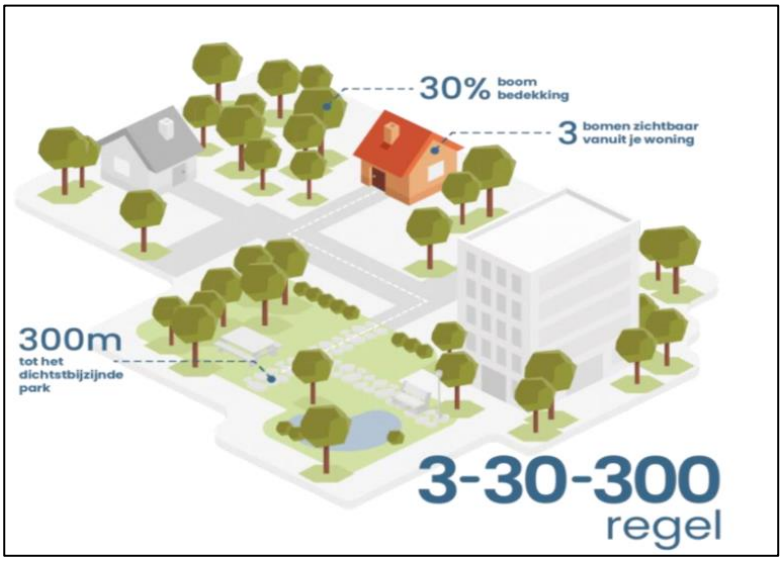
De gemeente kan hen helpen en ondersteunen om zelf meer groen aan te leggen. Het stimuleren van inwoners om hun eigen omgeving groener te maken is belangrijk, omdat ook in privégebieden problemen zoals te veel regenwater en hitte spelen. Net als bij nieuwbouw telt al het groen mee voor radicale vergroening. Ook hier zijn waterplekken (blauwe waarden) een belangrijk onderdeel.

[1] Nieuwe bouwprojecten is een verzamelwoord voor alle plannen en projecten, die leiden tot een (grote) wijziging van gebouwen, openbare en private ruimtes. Het zijn plannen en projecten waarvoor onder de Omgevingswet een Buitenplanse Omgevingsactiviteit noodzakelijk is, of een project waarbij een omgevingsvergunning nodig is.

2.7 Naar kaderstelling

Algemeen
De bijeenkomsten hebben duidelijk gemaakt wat radicale vergroening voor de stad betekent. Een betere borging is belangrijk om in de toekomst meer en beter groen aan te brengen. Het huidige beleid richt zich hier niet genoeg op. Daarom adviseren we om bepaalde kaders te gebruiken om het groen te versterken (zie de volgende paragrafen).

De 3+30+300 regel inzetten
Een belangrijk kader dat we willen toepassen is de 3+30+300-regel (Cobra *et al*, 2024). Mensen moeten vanuit hun huis, werk of andere gebouwen minimaal drie grote bomen kunnen zien. Dit helpt om mensen zich beter te voelen en ontspanning te vinden. Verder moeten buurten minstens 30% van hun oppervlakte bedekt zijn met boomkronen. Dit zorgt voor verkoeling, schonere lucht en helpt mensen gezonder te zijn en meer contact met elkaar te hebben. Mensen moeten binnen 300 meter van hun woning toegang hebben tot een groot groen gebied, waar ze kunnen wandelen of fietsen. Zodat ze een koelteplek hebben. Zie ook figuur 14.

Figuur 14. De 3:30:300 regel in beeld.

De gemeente ambieert om in 2050 geen "open plekken" meer te hebben. Dat betekent dat in 2050 elke woning of gebouw uitkijkt op drie bomen, elke wijk of buurt een kroonbedekking heeft van 30% en dat inwoners op binnen 300 meter van hun woning toegang hebben tot een groot groen gebied.

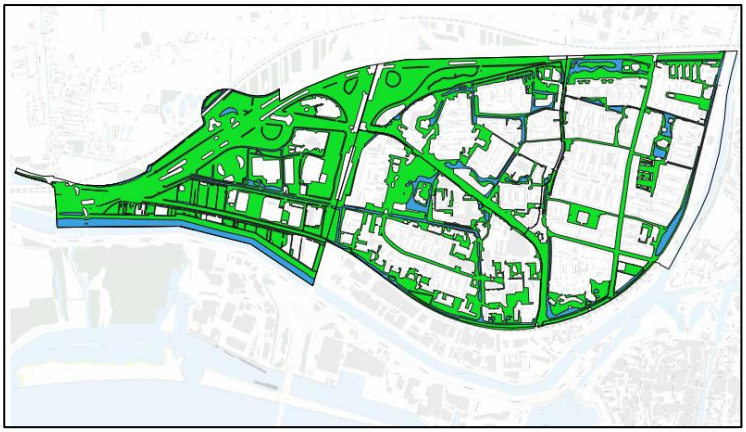
Minimaal 30% groenblauwe inrichting
Het is als stad nodig om nieuwe groene ruimtes te maken om meer groen te ontwikkelen. En om te kunnen groeien van een 43% groene stad naar een 47,5% groene stad. Bij nieuwe (bouw)projecten moet daarom minimaal 30% van de ruimte bestaan uit groen en water. Vooral verharde gebieden met weinig groen, die vrijkomen voor ruimtelijke ontwikkelingen, dragen effectief bij aan de groene groei van de stad.

Dit is bij voorkeur te realiseren met boomkronen. Het is op bepaalde plekken lastig om genoeg boomkronen (minimaal 30%, conform de 3+30+300-regel) te ontwikkelen. Denk als reden aan kabels en leidingen in de grond, waardoor aanplant van bomen niet kan. Daarom telt ander groen, zoals struiken, planten aan gevels en waterplekken mee om aan die 30% te komen. Ander groen zorgt ook voor meer variatie en dat is goed voor de biodiversiteit. Met andere woorden mocht het niet lukken om voldoende bomen aan te planten, tellen struiken of bloemrijk gras ook mee om toch een groene ruimte te maken.

Meer en goed groen
We willen niet alleen meer groen, maar ook kwalitatief goed (of beter) groen. Volgens de omgevingsvisie moet de stad klimaatbestendig zijn, goed voor onze gezondheid en goed voor dieren en planten. Groen is hiervoor erg belangrijk, maar de kwaliteit moet ook beter worden. In een plangebied met veel groen in de bestaande situatie, gaat het er meer om het bestaande groen te behouden en te versterken in kwaliteit.

Daarom is er bij nieuwe bouwprojecten een groenparagraaf nodig waarin staat hoe het plangebied groener wordt en het groen zelf kwalitatief beter wordt. Daarom is een beschrijving nodig van welk en hoeveel groen er nu is en wat de kwaliteit ervan is. En wat voor groen er in de toekomst komt (en hoe dat meer bijdraagt aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid.

Bescherming groenblauwe zones
In de omgevingsvisie staat dat we belangrijke groene en blauwe (waterrijke) gebieden in de stad willen versterken en met elkaar willen verbinden. Deze gebieden zijn heel belangrijk omdat ze helpen om hitte te verminderen, goed zijn voor onze gezondheid en zorgen voor meer planten en dieren. Iedereen op de bijeenkomsten was het er mee eens dat het behoud en versterken van die gebieden verplicht moet worden. Deze bedoeling staat al op kaart in het gebiedspaspoort WWW (2025) Woonwijken West (zie figuur 15).

Figuur 15. De groenblauwe structuurkaart (als opgenomen in gebiedspaspoort Woonwijken West).

Nieuwbouw (of andere grote veranderingen) in deze gebieden zijn mogelijk, maar alleen als de kwaliteit en hoeveelheid van het groen en water beter worden en als deze gebieden goed met elkaar verbonden blijven en versterkt worden, zoals in de omgevingsvisie staat.

2.8 Voorbeeld voormalig vakcollege 't Gilde

Situatie bestaand
In kader 1 staat een voorbeeld van het voormalige vakcollege 't Gilde. Op dit moment bestaat het gebied uit verharde oppervlakken en een beetje groen. Vanuit het gebouw is het niet mogelijk om minstens drie bomen te zien. Het beetje groen dat er is, wordt strak onderhouden, maar niemand gebruikt het echt. Het water kan slecht weglopen omdat het via de verharde delen moet. Ook leven er maar weinig dieren in dit gebied.

Situatie in de toekomst
Na de nieuwbouw is het percentage groen toegenomen, van 10% naar 30%. De bewoners zien vanuit hun huis nu minimaal drie bomen. Er is ook veel meer afwisseling in de planten, met meer bloemen en struiken, wat goed is voor de dieren en planten in de buurt. Er is meer schaduw en er is ook meer ruimte waar water kan worden opgevangen. In het nieuwe parkje komen veel inwoners om elkaar te ontmoeten, een wandeling te maken of om de hond uit te laten.

Groenparagraaf 't Gilde ervoor

Oppervlakte verhard/onverhard: 90%/10%

Aantal bomen: 10 solitaire bomen op erfgrens

Overig groen: blokhagen en gazon

Waarde groen biodiversiteit: laag

Kans op hittestress: hoog

Kans op wateroverlast: hoog

Waarde groen gezondheid: laag

Waarde groen omgeving: laag

Voormalig 't Gilde Vakcollege ervoor

Groenparagraaf 't Gilde erna

Oppervlakte verhard/onverhard: 70%/30%

Aantal bomen: 20 bomen van verschillende soorten en grootte

Overig groen: speeltuin, bloemrijk gras, hagen, vogelbosjes

Waarde groen biodiversiteit: hoog

Kans op hittestress: laag

Kans op wateroverlast: laag

Waarde groen gezondheid: hoog

Waarde groen omgeving: hoog

'Voormalig 't Gilde Vakcollege erna

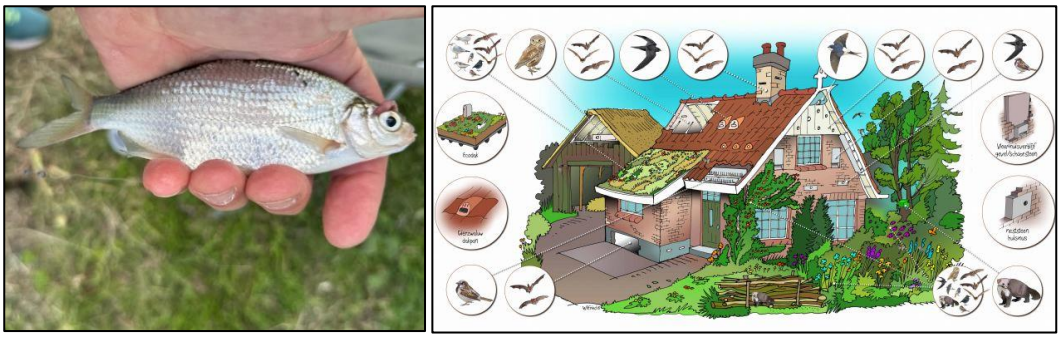
Kader 1. Fictief voorbeeld van nieuwbouw op voormalige locatie Gilde vakcollege. Met de links de situatie nu en rechts de situatie zoals die na afronding van de bouw kan zijn (met plek voor 30% groen).

3. Natuurinclusief Gorinchem

3.1 Natuurinclusief Gorinchem

Definities
Biodiversiteit betekent *verschillend leven* (bio = leven, diversiteit = verschil). Het verwijst naar alle planten en dieren die in Gorinchem voorkomen. Onze stad heeft een grote verscheidenheid aan landschappen die ruimte bieden aan een rijk flora- en faunaleven. Denk bijvoorbeeld aan de stadswallen, de uiterwaarden (zoals de Woelse waard), de parken (zoals het Landschapspark) en het buitengebied.

Een bijzondere soort is de kolblei (ook wel bliek genoemd), een karperachtige vis die typisch is voor voedselrijke watergangen. Vroeger was deze eetbare zoetwatervis een belangrijke voedselbron voor de inwoners van Gorinchem. Daarom is de bliek gekozen als symbool (of "drager") van de natuur en van het programma Bliekse Natuur in Gorinchem (zie figuur 16). Onze biodiversiteit staat onder druk. Een oplossing is om natuurinclusief te bouwen. Dit betekent dat bij nieuwbouwprojecten ruimte gemaakt wordt voor wilde planten en dieren, zoals door nestkasten in te bouwen.

Figuur 16. De kolblei is vaandeldrager voor de natuur in Gorinchem (links). Rechts een voorbeeld van gemaakte ruimtes voor dieren in en rondom een woning (Bron: Puntensysteem stimuleert natuurinclusief bouwen).

In de Omgevingsvisie staat dat de stad in 2050 veel groener wordt en er meer verschillende planten en dieren leven. De Omgevingsvisie geeft geen duidelijke uitleg over wat natuurinclusief bouwen[2] precies inhoudt en ook niet wat biodiversiteit precies betekent. In het Gebiedspaspoort Woonwijken West (2025) staat de volgende definitie: *zodanig bouwen dat een bouwwerk bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden*).

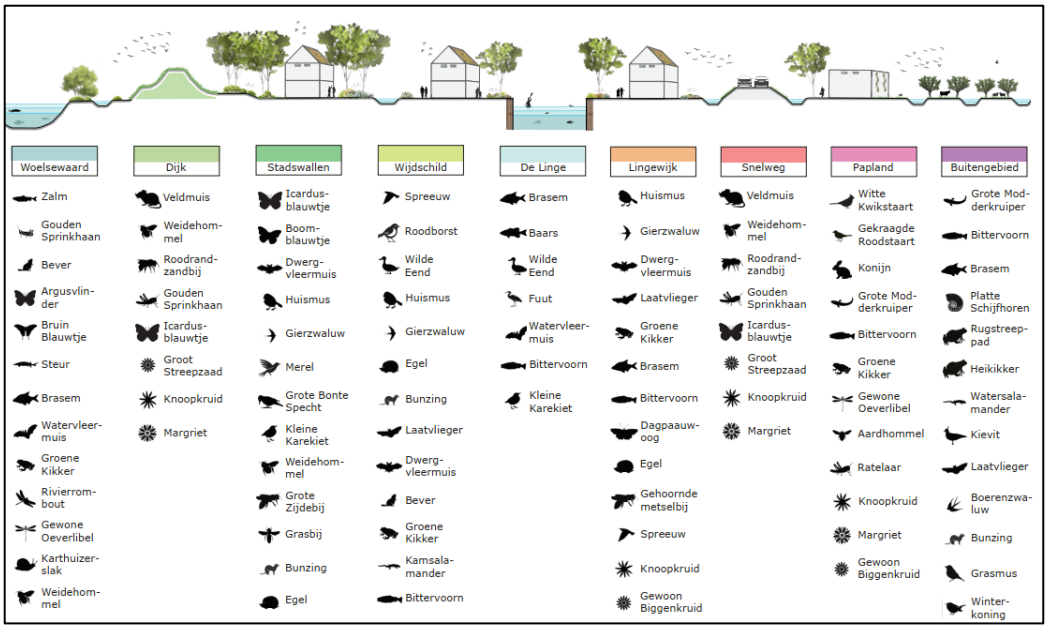
Bezien vanuit de bedoeling van de omgevingsvisie wordt met natuurinclusief bouwen het volgende bedoeld: *nieuwe (bouw)projecten bieden ruimte aan planten en dieren om er te (over)leven.* Deze definitie is breder in de zin dat alle projecten in de stad (ook in een niet bebouwde omgeving) een bijdrage kunnen leveren aan de biodiversiteit.

Planten en dieren in Gorinchem stellen voorwaarden aan plaatsen waar ze voorkomen. Zie figuur 17. Hier staan de kenmerkende planten en dieren. Elke soort komt in bepaalde stadsdelen voor. Ze komen in dezelfde omgeving voor als hun behoeftes overlappen. Ook binnen stadsdelen zijn er verschillen in waar soorten voorkomen. Zo broeden huismussen in gebouwen terwijl egels zich in dicht struikgewas voortplanten.

We hanteren *de biotoopbenadering* om goed natuurinclusief te bouwen. Dat zijn de voorwaarden waaraan een gebied moet voldoen zodat de soort er kan (over)leven. Dit wordt ook wel uitgedrukt in de zes v's (voldoende voortplanting, voedsel, vocht, veiligheid, variatie en verbindingen). Een soort ontbreekt vaak op een bepaalde plek als één of meer v's ontbreken.

[2] Een belangrijke kanttekening is dat natuurinclusief bouwen niet de enige manier is om de biodiversiteit te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan het vergroenen van de stad en aan ecologisch beheer en onderhoud. De uitwerking van andere onderwerpen vinden, buiten dit kader, plaats in het programma Bliekse Natuur.

In Gorinchem komen namelijk 1000-en soorten planten en dieren voor. Met natuurinclusief bouwen willen we zo veel mogelijk soorten helpen. Dit lukt helaas niet voor alle soorten. We kiezen daarom voor Bliekse doelsoorten[3]. Dit zijn voorbeeldsoorten waar we ons op focussen met natuurinclusief bouwen. Ze helpen andere soorten die voorkomen onder vergelijkbare omstandigheden.

Figuur 17. Een doorsnede van Gorinchem van zuid (links) naar noord (rechts). In elk stadsdeel komen soorten voor die in andere delen weer ontbreken. De soorten die onder elkaar staan komen in hetzelfde stadsdeel voor.

3.2 Rol en kaders

Nieuwbouw en bestaande situaties
In geval van nieuwbouw ontstaan veel kansen om natuurinclusief te bouwen. De natuur houdt zich daarbij niet aan grenzen. Natuurinclusief bouwen is dus overal van meerwaarde, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Zowel aan gebouwen, als in de openbare ruimte en in private gebieden.

Hiermee is de impact groot om de biodiversiteit te stimuleren. Borging van natuurinclusief bouwen is ook goed mogelijk via het omgevingsplan. Het advies is om een regulerende rol aan te nemen in geval van nieuwbouw. Ook gaan we zelf aan de slag om natuurinclusief te bouwen (zelf realiseren). Zie ook figuur 7.

In geval van bestaande situaties is sprake van een andere situatie. Hier zijn niet veel kansen om natuurinclusief te bouwen, omdat er niet veel ruimte vrij komt, zoals bij nieuwbouw. Als gemeente kunnen we bij bestaande bouw minder impact maken. Het advies is dat we een samenwerkende en ondersteunende rol aan te nemen. Dit om inwoners, maar ook ondernemers en het bedrijfsleven te stimuleren om natuurinclusief te bouwen.

Naar kaderstelling
Het advies is om in het omgevingsplan vast te leggen dat natuurinclusief bouwen een verplicht onderdeel wordt bij nieuwe bouwprojecten. Natuurinclusief bouwen kan het beste gebeuren door voor minimaal drie soorten een geschikt biotoop te maken. Er is veel maatwerk mogelijk in de keuze van maatregelen om Bliekse doelsoorten te helpen.

Afhankelijk van de aard van de nieuwbouw kunnen daarom altijd voorzieningen gemaakt worden om die planten en dieren te faciliteren. Wel dienen alle voorzieningen voor planten en dieren bestendig te zijn. Dat betekent dat de initiatiefnemer een beheer- en onderhoudsplan maakt.

[3] In programma Bliekse Natuur werken we aan een lijst met doelsoorten en succesvolle maatregelen om deze en andere meeliftende soorten te helpen.

4. Dit beleidskader

4.1 Beknopte samenvatting

Dit beleidskader gaat over de vraag hoe Gorinchem radicaal kan vergroenen en natuurinclusief kan worden. Wat radicaal vergroenen precies betekent is niet helder uitgeschreven. Daarom gingen we op zoek naar wat we daar eigenlijk onder verstaan. We vonden het belangrijk om samen radicale vergroening vorm te geven. Daarom vroegen we collega's, raadsleden en inwoners om mee te denken. Tijdens bijeenkomsten hebben deelnemers hun mening gegeven op de toekomstbeelden en op de stellingen. De sessies hebben geresulteerd in een goed beeld over hoe we Gorinchem radicaal kunnen vergroenen. En hoe we in de stad goed natuurinclusief kunnen bouwen.

4.2 Kaders

Nieuwe kaders zijn belangrijk om in de toekomst meer en beter groen aan te brengen en om natuurinclusief te bouwen. We kiezen er in Gorinchem voor om dit op de volgende manier te doen:

- We stellen de groeiambitie voor ons groen vast, van 43% nu naar 47,5% in 2050. Dat betekent dat we meer groen in de stad gaan ontwikkelen dan er nu aanwezig is. Daarbij kijken we zowel naar de openbare ruimte, als stimuleren we inwoners om hun eigen tuinen te vergroenen.
- We stellen de ambitie voor ons groen vast om de kwaliteit ervan te verbeteren. Daarbij kiezen we voor kwaliteit dat aan drie doelen bijdraagt: Zo richten we ons groen beter in als buffer tegen een veranderend klimaat. Groen dat beter is als leefgebied voor planten en dieren. Groen dat aantrekkelijker is voor ons om er te bewegen, te spelen en te ontmoeten.
- We kiezen bewust onze rol als gemeente. Namelijk een regulerende en realiserende rol om radicaal te vergroenen bij nieuwe (bouw)projecten. We gaan daarvoor aan de slag met regels in het omgevingsplan.
- We stellen de ambitie vast om elk jaar in minimaal vijf projecten werk te maken van radicaal vergroenen.
- We stellen de ambitie vast dat elke woning/gebouw in 2050 zicht heeft op minimaal drie bomen, elke buurt minimaal een boombedekking heeft van 30% en dat er binnen 300 meter van een woning/gebouw een groot, groen gebied aanwezig is.
- We borgen bij nieuwe (bouw)projecten dat er meer en kwalitatief beter groen komt, door:
    - de 3+30+300-regel in te zetten;
    - bij elke inrichting minimaal 30% groene en groenblauwe zones aan te (laten) leggen;
    - een groenparagraaf te maken waarin de wijze van vergroening is uitgewerkt;
    - in belangrijke groenblauwe zones (conform de groenblauwe structuurkaart) alleen nieuwe (bouw)projecten toe te staan als de groenblauwe waarden versterkt worden.
- We pakken een regulerende en realiserende rol om natuurinclusief te bouwen bij nieuwe (bouw) projecten. En een samenwerkende en ondersteunende rol bij bestaande bouw;
- We borgen dat natuurinclusief gebouwd wordt bij elk nieuw (bouw)project. Zo zorgen we ervoor dat we onze planten en dieren in de stad behouden voor de toekomst.

4.3 Tot slot

Na de vaststelling van deze kaders, is het duidelijk op welke manier Gorinchem er werkt van maakt om de stad radicaal te vergroenen en natuurinclusief te maken. De uitwerking van de kaders vindt plaats in het programma Bliekse Natuur. Voor de borging van het beleid is het nodig om regels voor radicale vergroening en natuurinclusief bouwen vast te leggen in het Omgevingsplan. Hoe de regels vorm kunnen krijgen in het Omgevingsplan, wordt in hetzelfde programma uitgewerkt.

Bijlage I. Gebruikte posters en resultaten bijeenkomsten

Groen Gorinchem 2050

Wat betekent dat voor jou?

Behouden kwantiteit
Kwaliteit onder druk

Gemeente Gorinchem

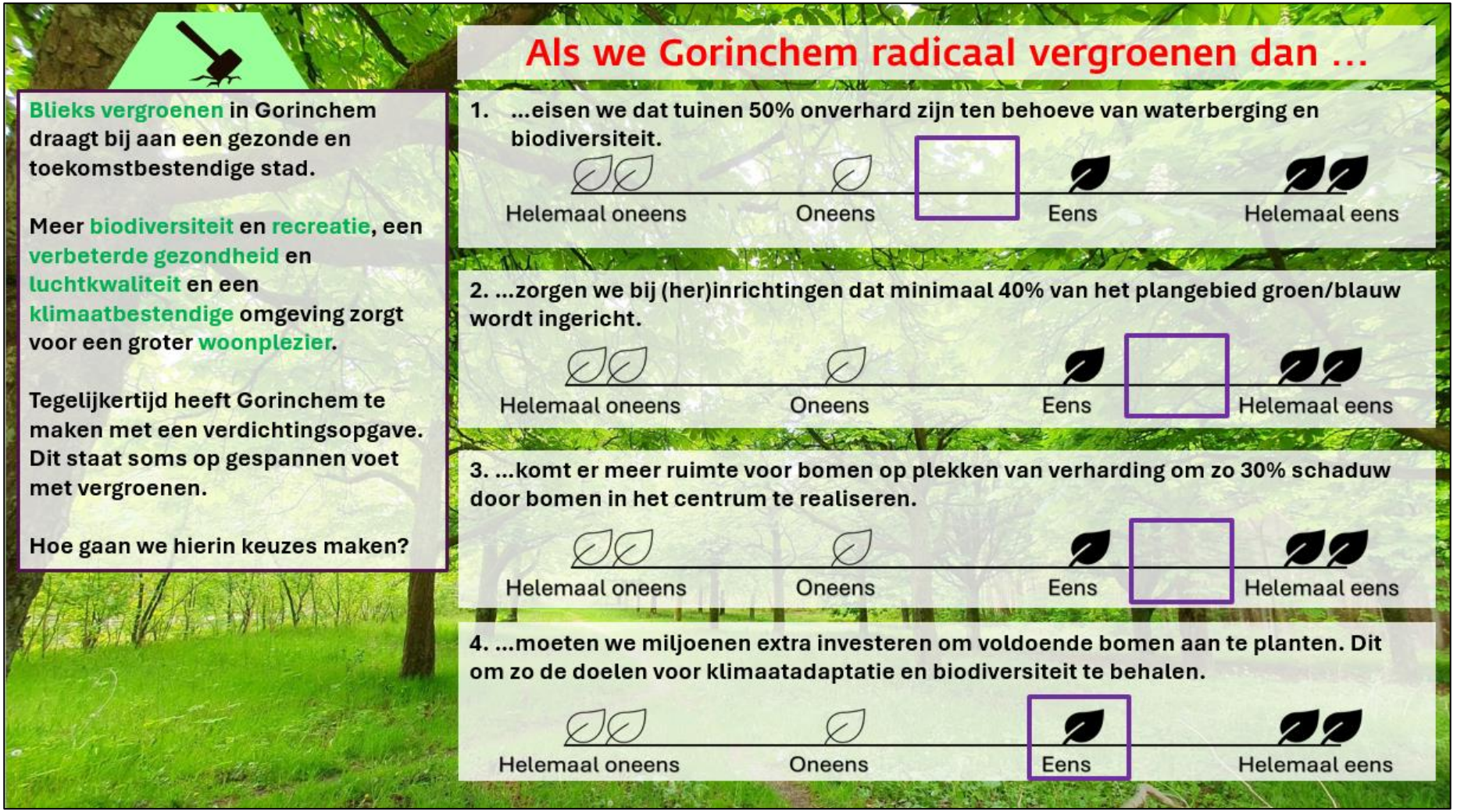
Extra kwalitatief groen(norm) toevoegen bij ruimtelijke projecten

Paarse pijl toont het resultaat van de peiling

Op alle lagen kwalitatief groen toevoegen voor groen-blauwe structuren

Radicaal vergroenen in Gorinchem draagt bij aan een gezonde en toekomstbestendige stad.
Meer woonplezier, biodiversiteit en recreatie, een verbeterde gezondheid en luchtkwaliteit en een klimaatbestendige omgeving.
Tegelijkertijd heeft Gorinchem te maken met een verdichtingsopgave. Dit staat soms op gespannen voet met vergroenen.
Hoe gaan we hierin keuzes maken?
Als we Gorinchem radicaal vergroenen dan ...
1. ...reserveert de gemeente een extra financiële marge van 5% bovenop elk nieuwbouw, herstructurering en transformatie project voor meer groen.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
2. ...maken we ruimte voor meer bomen door het aantal parkeerplaatsen te verminderen.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
3. ...krijgt elke boom een monumentale status als hij 20 jaar oud is.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
4. ...stellen we het behoud en versterken van groenblauwe zones verplicht. Ook bij bouwopgaven in deze zones.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
Gemeente Gorinchem
Paarse hokjes tonen het resultaat van de peiling.

Blieks vergroenen in Gorinchem draagt bij aan een gezonde en toekomstbestendige stad.
Meer biodiversiteit en recreatie, een verbeterde gezondheid en luchtkwaliteit en een klimaatbestendige omgeving zorgt voor een groter woonplezier.
Tegelijkertijd heeft Gorinchem te maken met een verdichtingsopgave. Dit staat soms op gespannen voet met vergroenen.
Hoe gaan we hierin keuzes maken?
Als we Gorinchem radicaal vergroenen dan …
1. …eisen we dat tuinen 50% onverhard zijn ten behoeve van waterberging en biodiversiteit.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
2. …zorgen we bij (her)inrichtingen dat minimaal 40% van het plangebied groen/blauw wordt ingericht.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
3. …komt er meer ruimte voor bomen op plekken van verharding om zo 30% schaduw door bomen in het centrum te realiseren.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens
4. …moeten we miljoenen extra investeren om voldoende bomen aan te planten. Dit om zo de doelen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit te behalen.
Helemaal oneens
Oneens
Eens
Helemaal eens

Geen kruiden tussen tegels

0-10% kruiden tussen tegels

> 10% kruiden tussen tegels

Dak met zonnepanelen

Groen dak met sedum

Groen dak met bloemen

Gras helemaal maaien tussen weg en waterkant

Gras maaien, bloemen laten staan langs het water

Gras alleen langs weg maaien, gras en bloemen laten staan

Gemeente Gorinchem

Paarse hokjes tonen het resultaat van de peiling

Weinig plantengroei in oever

Enige plantengroei in oever

Natuurvriendelijke oever

Plantenbak tegen gevel

Klimplanten tegen de gevel

Alle gevels met groen

Versteende tuin

Groene tuin (30%)

Groene tuin (> 50% groen)

Boomspiegel kaal

Boomspiegel met verzorgd groen

Boomspiegel met spontaan groen

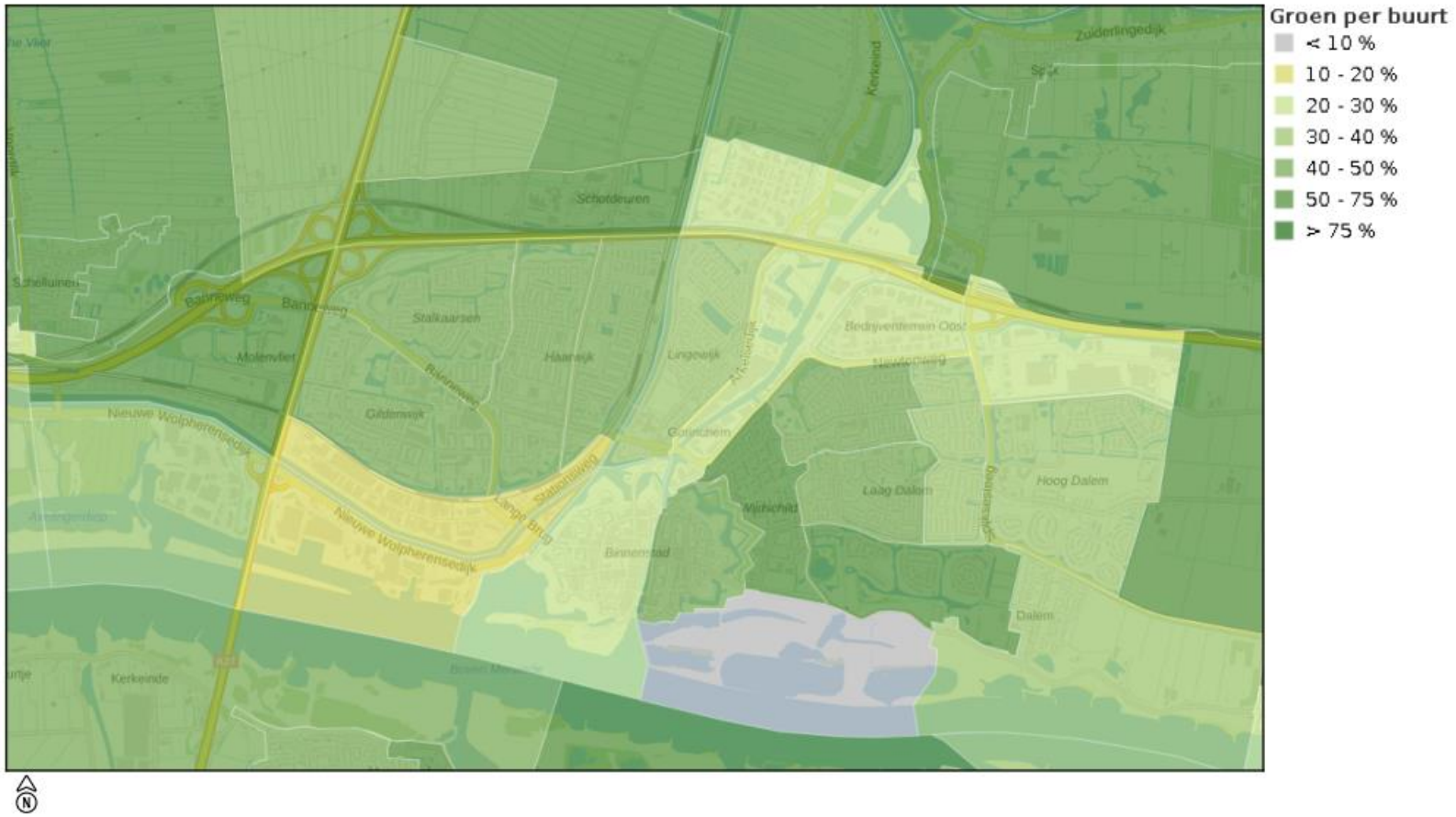
Gemeente Gorinchem

Paarse hokjes tonen het resultaat van de peiling

Bijlage II. Het percentage groen per buurt

Percentage groen per buurt

Klimaateffectatlas

Bijlage III. Verslag online interactie over groen en natuur

Gemiddeld antwoord

Start online participatie

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
693	634	86 mensen

Chatberichten

28 MEI, 20:15

Heeft geantwoord op je verhaal

Kan altijd meer

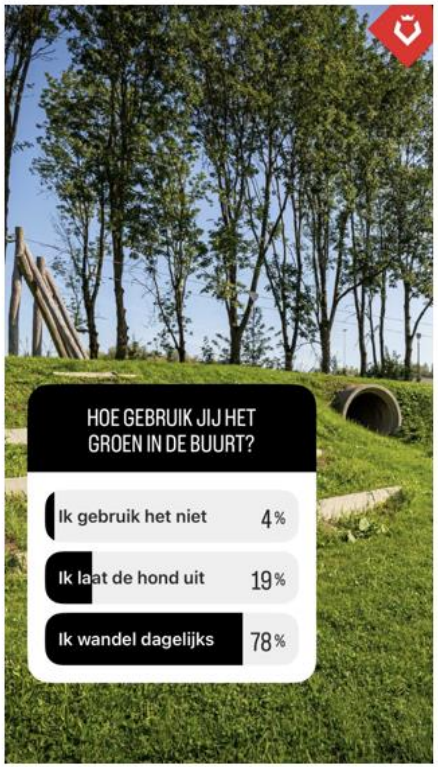
Gemeente Gorinchem

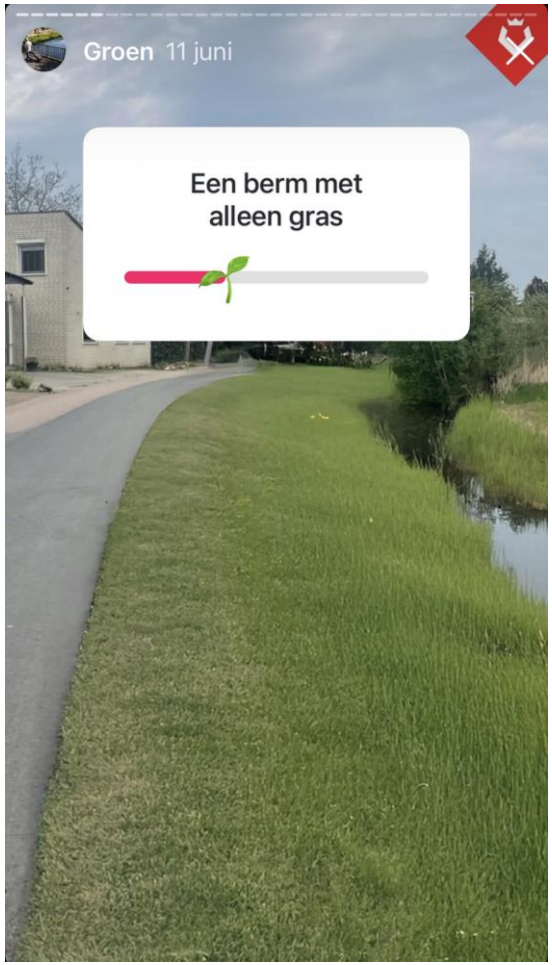
Start online participatie

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
594	551	81 mensen

Gemeente Gorinchem

Bereikte accounts 1159	Bereikte accounts 1121	Bereikte accounts 1107
Aantal reacties 159	Aantal reacties 204	Aantal reacties 391

Groen in de stad

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
1.106	1.031	436 mensen

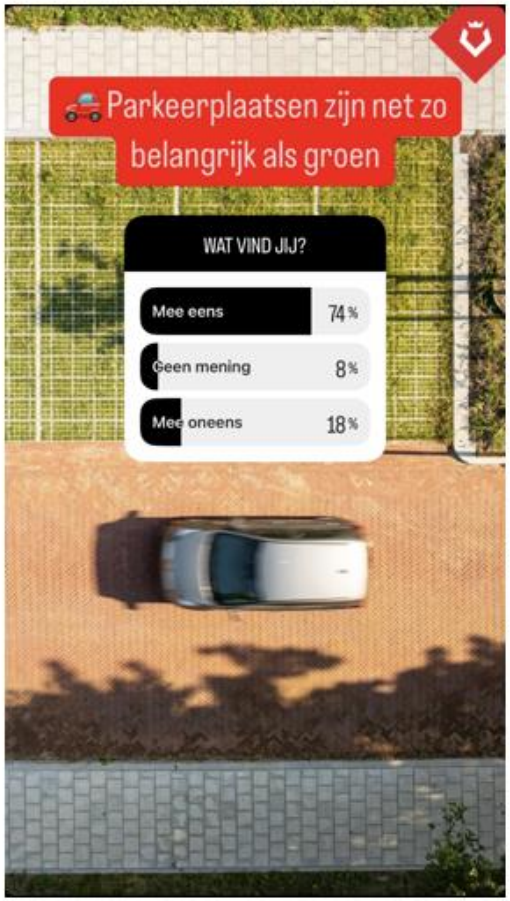

Gemeente Gorinchem

Groen in de stad

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
1.073	1.006	410 mensen

Gemeente Gorinchem

Groen in de stad

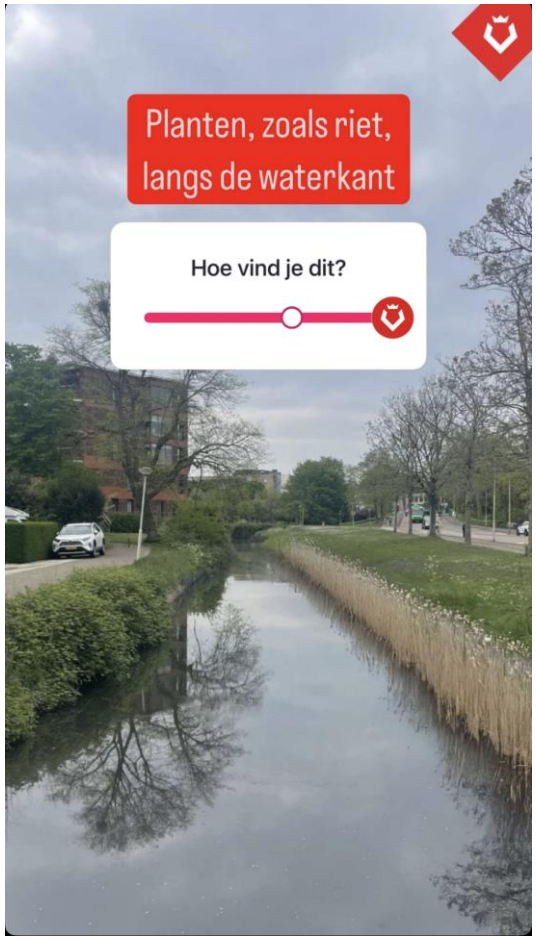
Resultaten

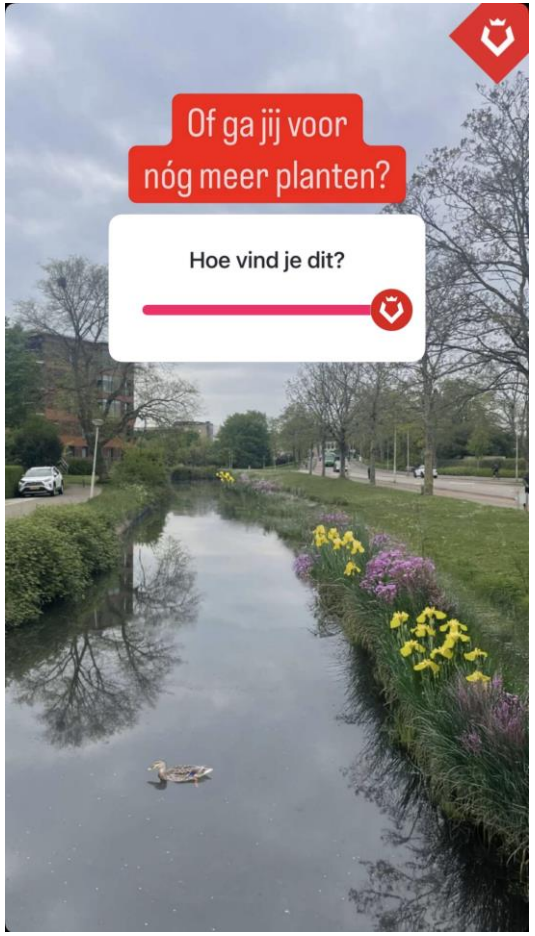
Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
1.064	1.016	357 mensen

Gemeente Gorinchem

Bereikte accounts 993	Bereikte accounts 953	Bereikte accounts 948
Aantal reacties 242	Aantal reacties 260	Aantal reacties 345

Bereikte accounts 1046
Aantal reacties 262

Bereikte accounts 1036
Aantal reacties 349

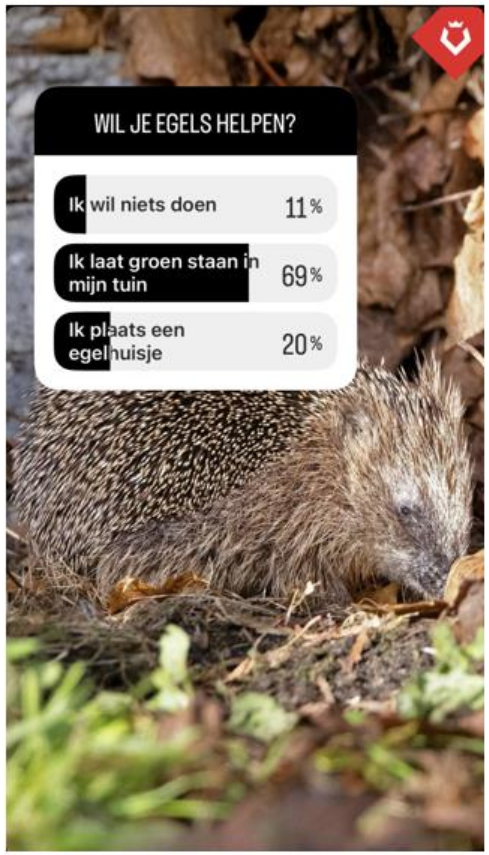

Bereikte accounts 1014
Aantal reacties 414

Dieren

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
805	676	141 mensen

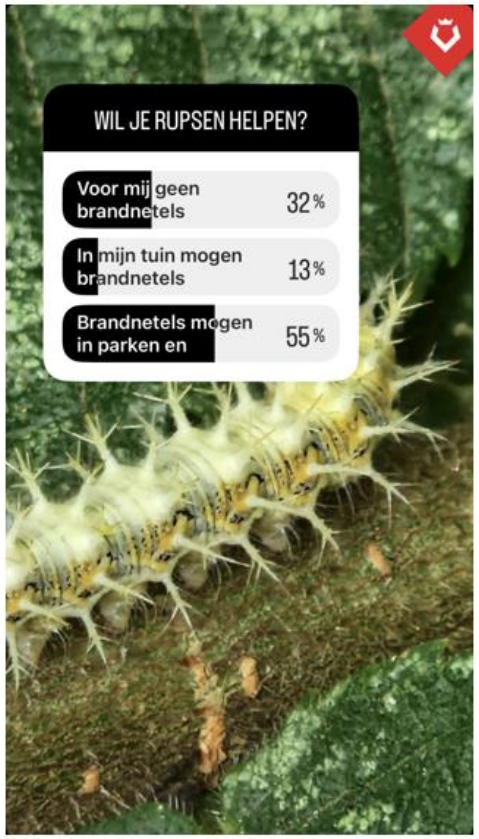

Gemeente Gorinchem

Dieren

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
785	646	140 mensen

Gemeente Gorinchem

Dieren

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
777	632	133 mensen

Gemeente Gorinchem

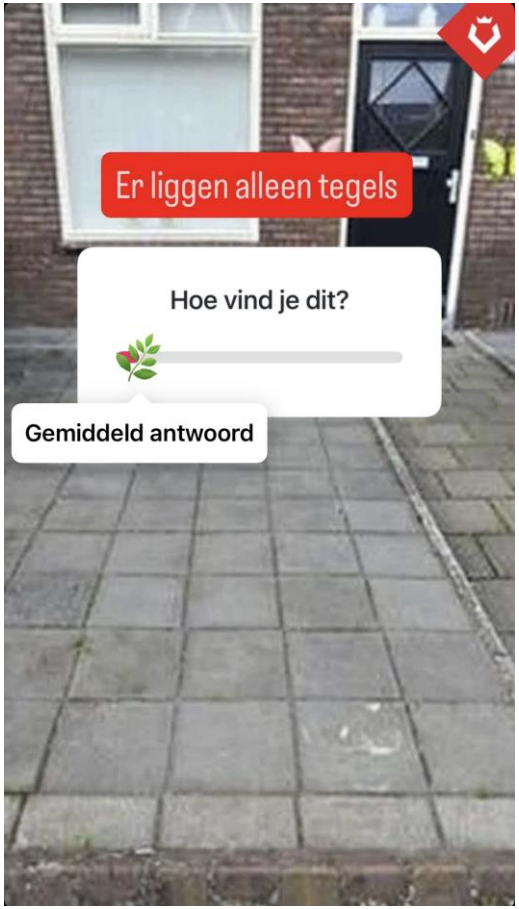
Dieren

Resultaten

Weergaven	Bereikte accounts	Aantal reacties
736	617	132 mensen

Gemeente Gorinchem

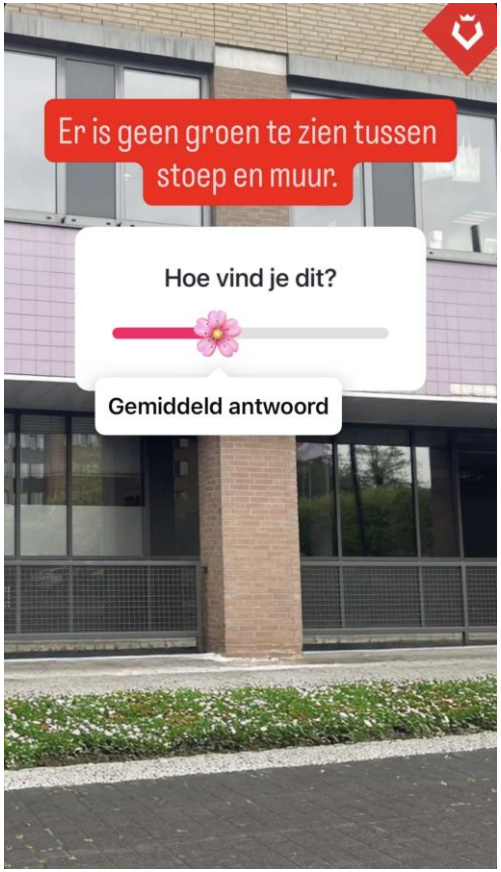
Bereikte accounts 991	Bereikte accounts 966	Bereikte accounts 952
Aantal reacties 244	Aantal reacties 247	Aantal reacties 288

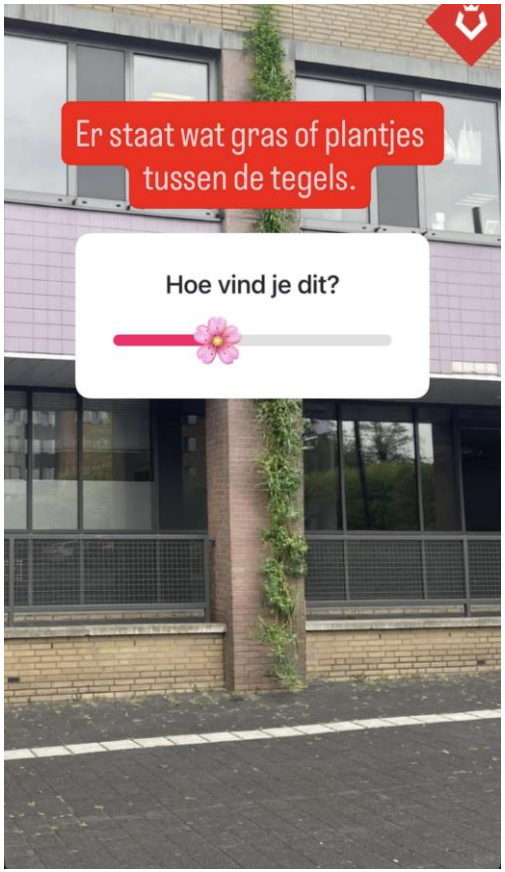

Bereikte accounts 1129	Bereikte accounts 1108	Bereikte accounts 1073
Aantal reacties 304	Aantal reacties 305	Aantal reacties 309

Bereikte accounts 1079	Bereikte accounts 1041	Bereikte accounts 1005
Aantal reacties 207	Aantal reacties 217	Aantal reacties 302

Bereikte accounts 1029	**Bereikte accounts 987**	**Bereikte accounts 942**
Aantal reacties 248	**Aantal reacties 284**	**Aantal reacties 367**

Beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem

Gemeente Gorinchem

Gorinchem in het jaar 2050

!Stad in het groen en de natuur!

!Groen en natuur in de stad!

Gemeente Gorinchem

Gorinchem in het jaar 2025

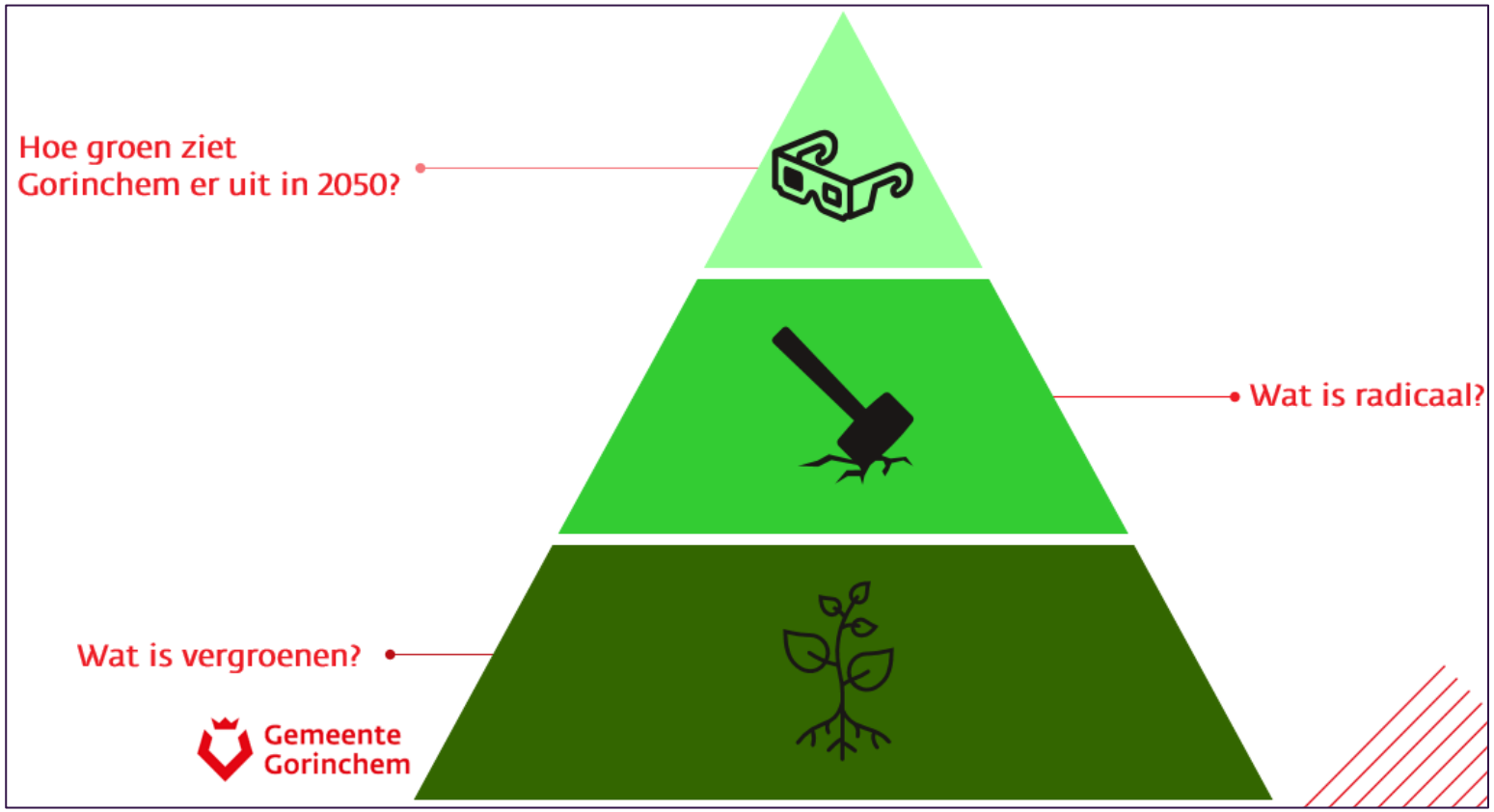
Parkeerplaats aan de Bullekeslaan

Groene stadswallen

Gemeente Gorinchem

Samen radicaal vergroenen

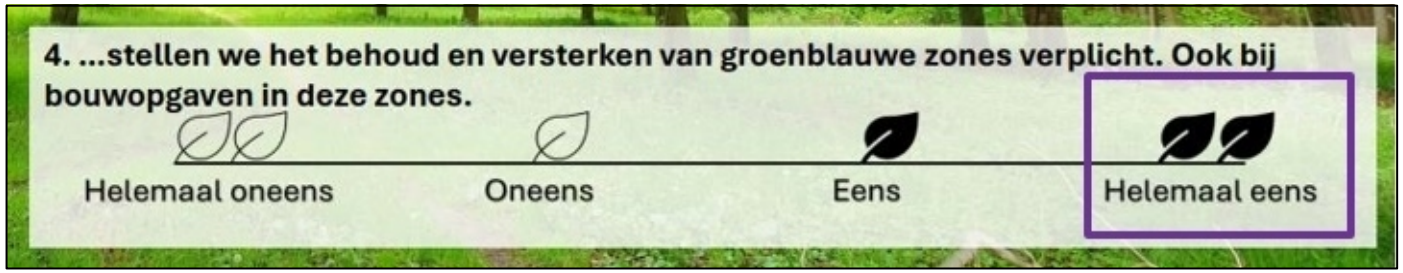

Gemeente Gorinchem

Wat is radicaal vergroenen?

"Meer en beter groen in de stad maken, zodat de stad beter bestand is tegen het klimaat en het een gezondere omgeving wordt voor mens en dier".

"Radicale vergroening gaat niet vanzelf. Kaders zijn nodig is als we de stad goed willen vergroenen. Het is belangrijk om groen te behouden EN om meer en beter groen aan te brengen. Een goede balans zijn tussen radicale vergroening en andere thema's is nodig".

436 reacties

Gemeente Gorinchem

Hoe groen willen we zijn in 2050?

!Een 47,5% groene stad in 2050! Meer (kwalitatief groen)! Gebalanceerde afwegingen!

Gemeente Gorinchem

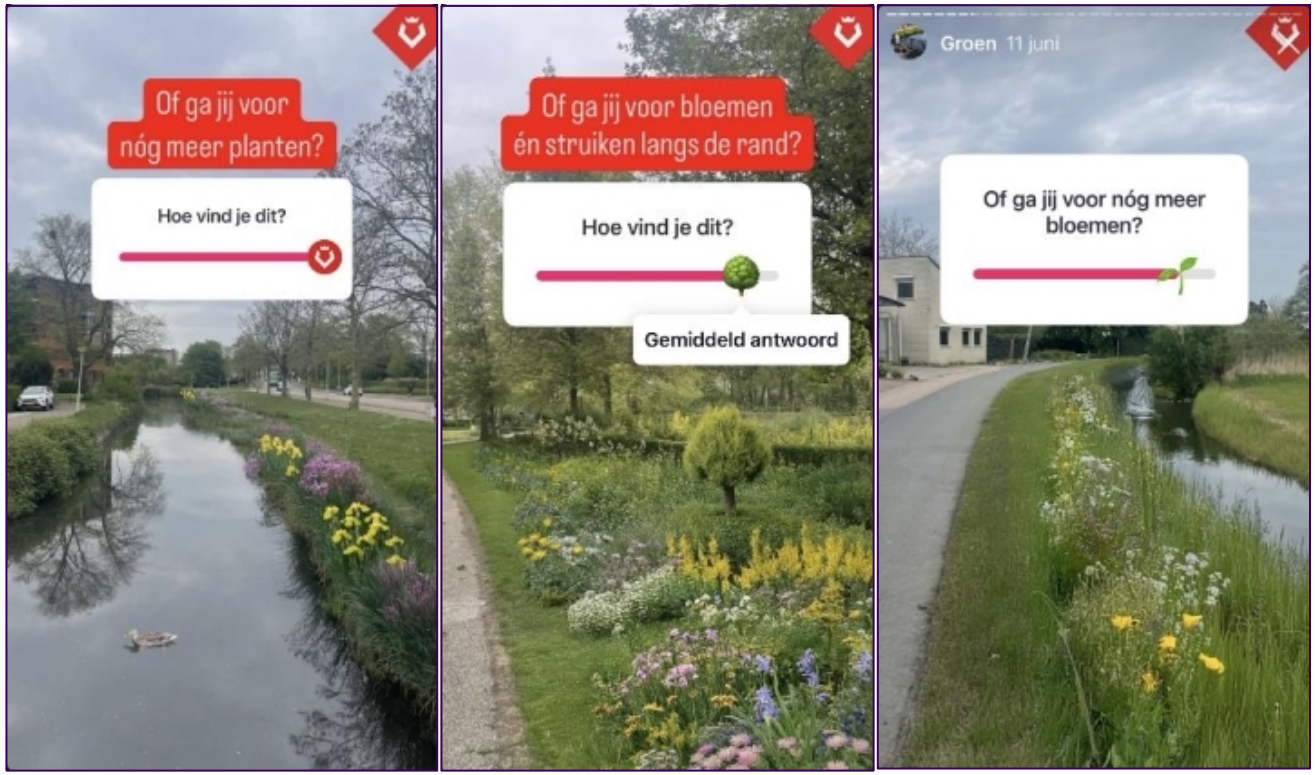
Hoe ziet ons groen eruit in 2050?

"Bijdrage van groen aan de omgeving, meer specifiek klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezonde leefomgeving".

Impressie groen Haarsekaden

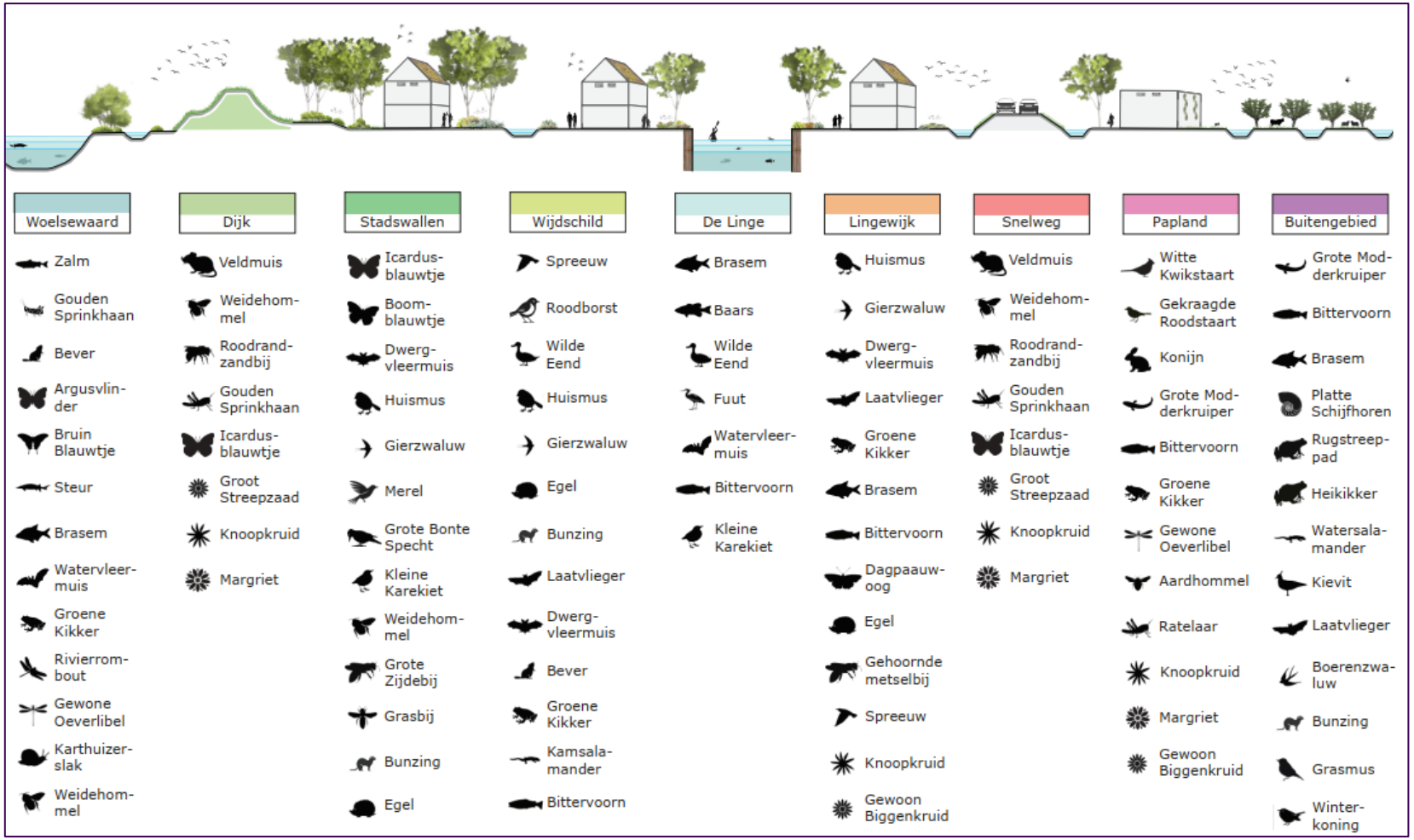
345 reacties 367 reacties 391 reacties

"Bijdrage van groen aan de Gorcumer, mooi en aantrekkelijk".

Gemeente Gorinchem

Natuurinclusief Gorinchem

"Natuurinclusief is dat wilde planten en dieren bij onze leefomgeving horen"

"Doelsoorten, uitgaan van levensbehoeften"

"Focus op nieuwbouw"

"Maak een leefomgeving voor minimaal drie soorten"

Gemeente Gorinchem

Onze rol in radicaal groen en natuurinclusiviteit

"Regulerend bij nieuwe (bouw)projecten"

"Realiserend bij nieuwe (bouw)projecten"

"Samenwerkend en ondersteunend bij bestaande bouw"

"Geldt voor openbare en private ruimtes, binnen en buiten de stad"

Gemeente Gorinchem

Onze beleidskaders

Ambitie voor groei van 43% groen naar 47,5% groen.

Ambitie om de kwaliteit van ons groen te verbeteren.

Kaderstellende en realiserende rol bij nieuwbouw.

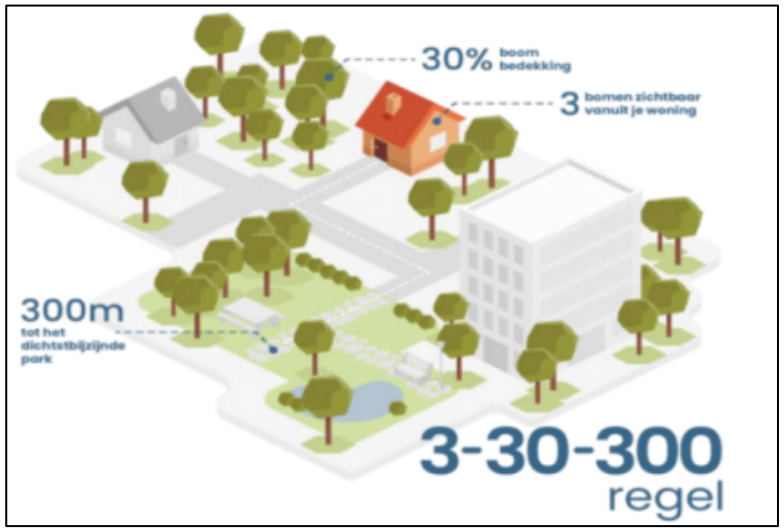
Ambitie om elk jaar in vijf projecten radicaal te vergroenen.

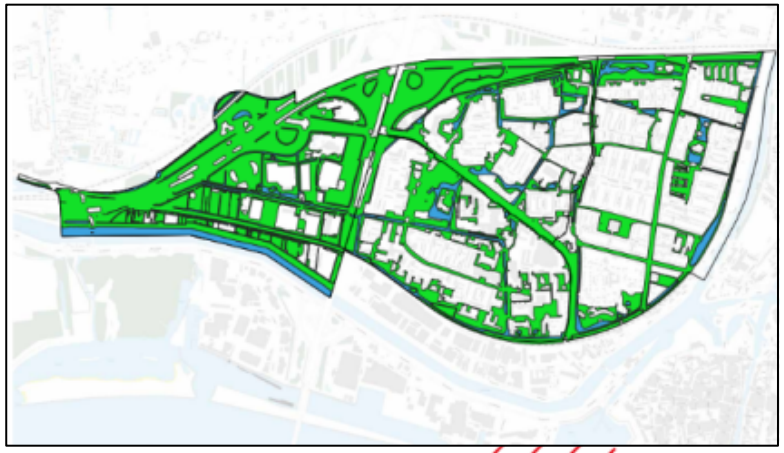
Ambitie om de 3+30+300 regel succesvol in te zetten.

Minimaal 30% groenblauw in nieuwbouw.

Waardevol groenblauw beter beschermen.

Standaard natuurinclusief bouwen bij nieuwbouw.

Gemeente Gorinchem

Dank voor jullie aandacht!

Gemeente Gorinchem

RAADSVOORSTEL

Datum raadsvergadering: Donderdag 27 november 2025
Nummer raadsvoorstel: Z/25/799376 D-1000136
Portefeuillehouder: Burgemeester Melissant- Briene
Opsteller: Dhr. H. Sepers, griffie

Onderwerp: **Mandaat verlening Woo-verzoeken griffier**

VOORSTEL

1. Te besluiten het ‘Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem’ vast te stellen.

AANLEIDING

Het aantal Woo-verzoeken stijgt. Inwoners, organisaties en journalisten weten overheidsinstellingen, waaronder gemeente Gorinchem, goed te vinden om te vragen naar documenten. Deze Woo-verzoeken worden gericht aan een bestuursorgaan. Dit orgaan kan ook de gemeenteraad zijn. De gemeenteraad moet over de verzoeken die aan hen gericht zijn besluiten.

Het bestuursorgaan kan iemand mandateren om deze besluiten voor hen te nemen. Het college en de burgemeester hebben dit mandaat aan de Woo-coördinator en teammanagers gegeven. Voor de gemeenteraad bestaat nog geen toegesneden besluit ‘Mandaat verlening Woo-verzoeken griffier’.

ACHTERGROND

Op 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) vervangen door de Wet open overheid (hierna: Woo). Het doel van de Woo is overheden transparanter maken en overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar te maken. Dit wordt gedaan middels actieve en passieve openbaarmaking. Onder actieve openbaarmaking wordt verstaan dat overheidsinstellingen steeds meer documenten openbaar maken, ook zonder verzoek. Dit doen zij door de documenten op de website of het raadsinformatiesysteem (RIS) te publiceren.

Passieve openbaarmaking betreft de Woo-verzoeken. Woo-verzoeken zijn niet veel anders dan de Wob-verzoeken. De beslistermijn voor Woo-verzoeken blijft vier weken. De verdaging is wel verkort.

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

Waar de termijn voorheen met vier weken verdaagd kon worden, kan dat onder de Woo maar met twee weken. De automatische dwangsom na het niet halen van de termijn is wel verdwenen.

BEOOGD EFFECT
Het voor de griffier mogelijk maken op een rechtmatige manier te handelen ten behoeve van het functioneren van de gemeenteraad.

ARGUMENTEN

1. *De gemeenteraad vergadert niet frequent genoeg om alle Woo-verzoeken binnen de gestelde termijn af te handelen.*

   De beslistermijn voor een Woo-verzoek is vier weken. Er zijn echter meerdere besluiten die binnen één Woo-verzoek genomen kunnen worden. Zo kan de beslistermijn verdaagd of opgeschort worden, men kan de verzoeker een verzoek om precisering van het verzoek sturen of de verzoeker verwijzen naar een ander bestuursorgaan. Het is niet mogelijk om al deze besluiten binnen de juiste termijn in de besluitvormende vergadering te nemen.

2. *De (plaatsvervangend) griffier heeft de meeste informatie om tot een besluit op een Woo-verzoek te komen.*

   De griffier heeft namelijk het meeste zicht op de documenten die bij de raad rusten. Daarnaast kan de griffier regelmatig contact zoeken met de Woo-coördinator voor advies over besluiten.
   Er wordt voorkomen dat de raad belast wordt met administratieve handelingen.

3. *In veel gevallen wordt een Woo-verzoek niet aan het juiste bestuursorgaan gericht.*

   Het komt voor dat de gemeenteraad een Woo-verzoek ontvangt dat aan de raad gericht is, maar gezien de inhoud van het verzoek niet bij de raad hoort. De raad dient dan de verzoeker schriftelijk te informeren dat het verzoek doorgeleid is naar een ander bestuursorgaan. Gezien de frequentie waarop de raad vergadert en wat de bedoeling is van de gemeenteraad als orgaan is het te adviseren deze administratieve handelingen elders te beleggen.

RISICO'S

1. *De gemeenteraad neemt na het vaststellen van het mandaatbesluit zelf geen besluiten op Woo-verzoeken.*

   In het mandaatbesluit is echter opgenomen dat alle Woo-verzoeken en de wijze van afhandeling ter informatie naar de gemeenteraad worden opgestuurd. Zo kan de raad wel vragen stellen over het verzoek en de manier van afhandeling.

   Een uitzondering hierop is het delen van geheime informatie. In de gevallen dat er in het Woo-verzoek gevraagd wordt naar niet openbare (geheime) informatie kan deze informatie alleen gedeeld worden na een besluit van de gemeenteraad.

FINANCIËN

Aan dit raadsvoorstel zijn geen extra kosten verbonden.

COMMUNICATIE/AANPAK

Na het besluit van de gemeenteraad wordt het mandaatbesluit op gebruikelijke wijze gepubliceerd.

BIJLAGE

1. Mandaatbesluit griffier gemeente Gorinchem d.d. 30 mei 2025, Z/24/768754/D-908059
2. 'Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem', d.d. 24 oktober 2025, Z/25/799376 D-1000136

ONDERTEKENING

Aldus vastgesteld binnen het fractievoorzittersoverleg van de gemeente Gorinchem van 30 oktober 2025.

Griffier, Voorzitter,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

- gelet op het raadsvoorstel Z/25/799376 D-1000136 d,d, 23 oktober 2025
- gelet op de Algemene wet bestuursrecht en de Wet open overheid
- gelet op artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht;
- gelet op artikel 160 lid 1, onder e, Gemeentewet;
- gelet op artikel 171 van de Gemeentewet;

BESLUIT:

1. om het ‘‘Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem’ vast te stellen.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier, Voorzitter,

Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem

Intitulé

De gemeenteraad van Gorinchem,

gelet op afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Wet open overheid (Woo)

Overwegende dat:

- Het vergaderschema van de raad niet altijd tijdig de gelegenheid biedt besluiten te nemen over Woo-verzoeken;
- De (plaatsvervangend) griffier als eerste adviseur van de raad de aangewezen functionaris is om de behandeling van Woo-verzoeken gericht aan de raad namens de raad uit te oefenen.

Besluit:

1. Vast te stellen het ‘Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem’.

Artikel 1 Mandaatbesluit Wet open overheid
Het behandelen van een verzoek op grond van de Wet open overheid, gericht aan de gemeenteraad, wordt gemandateerd aan de (plaatsvervangend) griffier. Dit betreft de volgende bevoegdheden:

- Het nemen van besluiten op aan de raad gerichte Woo-verzoeken (artikel 4.3 Woo);
- Het verdagen van de beslistermijn van aan de raad gerichte Woo-verzoeken (artikel 4.4 Woo);
- Het opschorten van de beslistermijn van aan de raad gerichte Woo-verzoeken (artikel 4.4 Woo);
- Het verzoeken om precisering van aan de raad gerichte Woo-verzoeken (artikel 4.1 Woo);
- De verzoeker verwijzen naar een ander bestuursorgaan (artikel 4.2 Woo);
- Het in de gelegenheid stellen tot het naar voren brengen van een zienswijze (artikel 4:8 Awb);
- Het verrichten van alle overige voor de uitvoering van de Woo benodigde feitelijke handelingen;
- Het vertegenwoordigen van de raad in zittingen van de commissie bezwaarschriften betreffende aan de raad gerichte Woo-verzoeken.

Artikel 2 Uitoefening mandaat
Bij uitoefening van het genoemde mandaat wordt op grond van artikel 10:6 Awb de voorwaarde hieraan verbonden dat alle verzoeken en besluiten die worden genomen ter kennisname worden voorgelegd aan de raad.

Artikel 3 Aanhaling en inwerkingtreding
Dit mandaatbesluit treedt in werking op 1 december 2025 en wordt aangehaald als ‘Mandaatbesluit Woo-verzoeken raad gemeente Gorinchem’.

Ondertekening
Aldus vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Gorinchem van 27 november 2025.

Griffier, Voorzitter,

Mandaatbesluit griffier Gorinchem

De gemeenteraad van de gemeente Gorinchem,

overwegende dat:

- de griffier op grond van de ‘Instructie voor de griffier van de gemeente Gorinchem’ hiërarchisch leidinggevende is van het personeel van de griffie;
- de raad soms snel en adequaat binnen wettelijk vastgestelde termijnen aan wettelijke voorschriften moet voldoen of een besluit moet nemen;
- het niet haalbaar is deze besluiten binnen de vergadercyclus van de raad te nemen;
- het op grond van vorenstaande wenselijk is een aantal bevoegdheden van de raad aan de griffier te mandateren;
- in het kader van de taakuitoefening van de griffie privaatrechtelijke rechtshandelingen moeten worden verricht, waarvoor op grond van artikel 160 van de Gemeentewet het college van burgemeester en wethouders bevoegd is;
- bij mandatering door genoemd college aan de griffier de raad gevraagd moet worden in te stemmen gelet op het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht;

gelet op o.a. de Gemeentewet en de Algemene wet bestuursrecht;

besluit:

1. aan de griffier te mandateren:
   a. de bevoegdheid tot het nemen van alle rechtspositionele besluiten, inclusief benoeming, schorsing en ontslag, voor het personeel van de griffie en het uitoefenen van de bijbehorende dagelijkse werkgeverstaken;
   b. het nemen van verdagingsbesluiten met betrekking tot bij de gemeenteraad ingediende bezwaarschriften;
   c. het nemen van besluiten op grond van de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen, waaronder het vaststellen van de hoogte van de verschuldigde dwangsom na ingebrekestelling alsmede het terugvorderen van onverschuldigd betaalde dwangsommen;
   d. het doorzenden van stukken, zoals bedoeld in artikel 2:3 of artikel 6:15 van de Algemene wet bestuursrecht.

2. daarbij te bepalen dat:
   a. tot het mandaat mede behoort het afdoen en voeren van correspondentie ter zake van de toegekende bevoegdheden, alsmede het treffen van voorbereidings- en uitvoeringshandelingen;
   b. de in mandaat te nemen besluiten in overeenstemming dienen te zijn met alle ter zake geldende regelingen, het door de raad en werkgeverscommissie gevoerde beleid en mogen niet leiden tot een overschrijding van het budget zoals deze voor de griffier is voorgeschreven;
   c. bij afwezigheid van de griffier, de plaatsvervangend griffier de in dit besluit verleende bevoegdheden uitoefent;
   d. alle stukken verband houdende met de uitoefening van dit mandaat als volgt worden ondertekend:

      De raad van de gemeente Gorinchem

      namens deze,
      (handtekening)
      griffier

3. in te stemmen met het door het college van burgemeester en wethouders mandateren aan de griffier van de bevoegdheid besluiten te nemen tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen, waaronder het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten, behorende tot het taakveld van de griffie(r).

4. Dit besluit kan worden aangehaald als ‘Mandaatbesluit griffier Gorinchem’ en treedt in werking op de dag volgende op die van zijn bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Gorinchem van donderdag 18 april 2024.

Gorinchem, 30 mei 2024

De burgemeester,

Bijlage: volmacht burgemeester

VOLMACHT BURGEMEESTER

De burgemeester van de gemeente Gorinchem;

overwegende dat:

- de burgemeester bij privaatrechtelijke rechtshandelingen op grond van artikel 171 lid 1 van de Gemeentewet de gemeente vertegenwoordigt;

- de burgemeester op grond van artikel 171 lid 2 van genoemd artikel de vertegenwoordiging kan opdragen aan een door hem aan te wijzen persoon;

- toepassing van lid artikel 171 lid 2 in de rede ligt bij privaatrechtelijke rechtshandelingen door de griffier op grond van het ‘Mandaatbesluit griffier Gorinchem’;

besluit op te dragen aan:

1. de griffier, de gemeente te vertegenwoordigen bij privaatrechtelijke rechtshandelingen, vallend onder het Mandaatbesluit griffier Gorinchem;

Gorinchem, 30 mei 2024

De burgemeester,

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/798298/D-997146
Onderwerp: **Beleidshuis**

Datum: 4 november 2025
Portefeuillehouder: Mark de Boer
I&O/ B&A: 13 november 2025
Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Strategisch adviseurs
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:
Beleidshuis
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. Te starten met een proefperiode in 2026 waarin volgens de systematiek van het beleidshuis wordt gewerkt; 2. De samenwerkingsafspraken beleidshuis (D-1000215) vast te stellen voor de duur van deze proefperiode in 2026; 3. Deze proefperiode in het eerste kwartaal van 2027 te evalueren, waarna de raad besluit over eventuele structurele invoering van het beleidshuis.
Aanleiding:
De gemeente Gorinchem heeft de ambitie om de integraliteit en uniformiteit van het beleid van de gemeente te versterken. Hiervoor is het Gorcums beleidshuis geïntroduceerd. Het beleidshuis is een manier van werken met afspraken over de samenhang van beleid en over de samenwerking tussen gemeenteraad en college. Met het beleidshuis worden afspraken gemaakt over de manier van werken met de instrumenten die zijn geïntroduceerd door de invoering van de Omgevingswet. Daarnaast wordt deze manier van werken doorgetrokken naar andere domeinen binnen de gemeente. In 2024 heeft een eerste I&O over dit onderwerp plaatsgevonden. Begin 2025 is hier in een uitgebreide I&O verder aandacht aan besteed. In deze bijeenkomst bleek dat de systematiek van het beleidshuis kon rekenen op draagvlak. Er bleek vooral behoefte te zijn om verdere samenwerkingsafspraken te maken tussen raad en college over de manier van werken met instrumenten uit het beleidshuis. Hier is een raadswerkgroep samen met een vertegenwoordiging van het college verder mee aan de slag gegaan. Dit heeft geleid tot het voorstel dat nu voorligt, als gezamenlijk product van de raadswerkgroep en het college. a
Beoogd effect:
Met het beleidshuis versterken we de integraliteit, door bij het ontwikkelen van beleid altijd te werken vanuit de twee gemeentelijke hoofdvisies: de omgevingsvisie en de integrale samenlevingsvisie. En we versterken de uniformiteit door altijd op dezelfde manier te werken en gelijke termen te gebruiken voor soortgelijke producten. Beleid dat nadere invulling geeft aan onderdelen van de twee visies, wordt in het beleidshuis altijd uitgewerkt in een programma. Meer uniformiteit biedt de mogelijkheid om duidelijke afspraken te maken tussen gemeenteraad en college over rollen, bevoegdheden en het samenspel van raad en college. Hiermee wordt de kaderstellende rol van de gemeenteraad versterkt.
Argumenten:
1.1 De systematiek van het beleidshuis geeft duidelijkheid over instrumenten en rollen. De systematiek van het beleidshuis zorgt voor meer integraliteit. De systematiek vraagt om heldere afspraken

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

tussen de gemeenteraad en het college. Met de systematiek en de daarbij horende samenwerkingsafspraken is het voor alle betrokkenen in raad en college duidelijk welke instrumenten de gemeente heeft bij beleidsontwikkeling, hoe deze zich tot elkaar verhouden en hoe de bevoegdheden zijn verdeeld. Dit geeft duidelijkheid bij het opstellen en behandelen van nieuw beleid. We gaan hier tijdens de proefperiode met elkaar mee aan de slag.

2.1 Een nieuwe manier van werken vraagt om goede samenwerkingsafspraken
Met het beleidshuis gaan we op een nieuwe manier werken. We gebruiken de systematiek van de Omgevingswet en hanteren die voor alle gemeentelijke beleidsvorming, zodat de integraliteit wordt versterkt. Dit heeft ook gevolgen voor de plek van besluitvorming (in raad of college) en dus voor de onderlinge samenwerking. Het vastleggen van deze samenwerkings- en procesafspraken zorgt voor duidelijkheid over wie welke rol heeft, hoe de samenwerking plaats moet vinden en welke instrumenten daarvoor beschikbaar zijn.

3.1 Evaluatie van een nieuwe manier van werken biedt de mogelijkheid om te leren en waar nodig afspraken bij te stellen.
We starten met een proefperiode die tot en met eind 2026 duurt. De reden hiervoor is dat begin 2026 gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden en in de eerste helft van 2026 waarschijnlijk minder besluitvorming plaats zal vinden dan in andere jaren. De evaluatie van het werken volgens het beleidshuis zal daarom in het eerste kwartaal van 2027 uitgevoegd worden, in samenwerking tussen gemeenteraad en college. Waar nodig zullen de afspraken worden bijgesteld op basis van de ervaringen na een jaar werken met het beleidshuis.

Risico's:

1.1 Tijdens de proefperiode vindt een bestuurswissel plaats.
In 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en wordt een nieuw college gevormd. Tijdens de proefperiode vinden dus wisselingen van personen plaats. Het is daarom belangrijk om de systematiek van het beleidshuis en de samenwerkingsafspraken mee te nemen in het inwerkprogramma van de nieuwe gemeenteraad en het college.

2.1 Samenwerking komt tot stand in de praktijk, niet alle situaties zijn te vangen in afspraken op papier.
Met de voorliggende samenwerkingsafspraken proberen we zoveel mogelijk duidelijkheid te geven over de samenwerking tussen raad en college rondom het Gorcums beleidshuis. Samenwerking komt natuurlijk pas echt tot stand in de praktijk. Het zou dus kunnen dat er situaties voorbij komen in het komende jaar die nog niet zijn ondervangen in de samenwerkingsafspraken. Als dit het geval is, zal dit worden meegenomen in de evaluatie die begin 2027 plaatsvindt.

Financiën:

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

Participatie:

Over het beleidshuis zelf heeft geen participatie plaatsgevonden. De manier van samenwerken in het beleidshuis borgt wel afspraken over participatie die eerder zijn gemaakt in het gemeentelijk participatiebeleid. Zo introduceren we een startnotitie bij het opstellen van programma's die met de raad wordt gedeeld of door de raad wordt vastgesteld. Daarin worden ook afspraken over participatie vastgelegd.

Communicatie:

Niet van toepassing.

Duurzaamheid:

Niet van toepassing.
Vervolgproces:
Na vaststelling van de samenwerkingsafspraken, gaan we volgens deze afspraken werken. Zoals aangegeven doen we dit eerst in een proefperiode tot en met eind 2026, waarna een evaluatie plaatsvindt.
Bijlagen:
• D-1000215: Samenwerkingsafspraken beleidshuis

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 4 november 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. Te starten met een proefperiode in 2026 waarin volgens de systematiek van het beleidshuis wordt gewerkt;
2. De samenwerkingsafspraken beleidshuis (D-1000215) vast te stellen voor de duur van deze proefperiode in 2026;
3. Deze proefperiode in het eerste kwartaal van 2027 te evalueren, waarna de raad besluit over eventuele structurele invoering van het beleidshuis.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Gemeente Gorinchem

Samenwerkingsafspraken beleidshuis

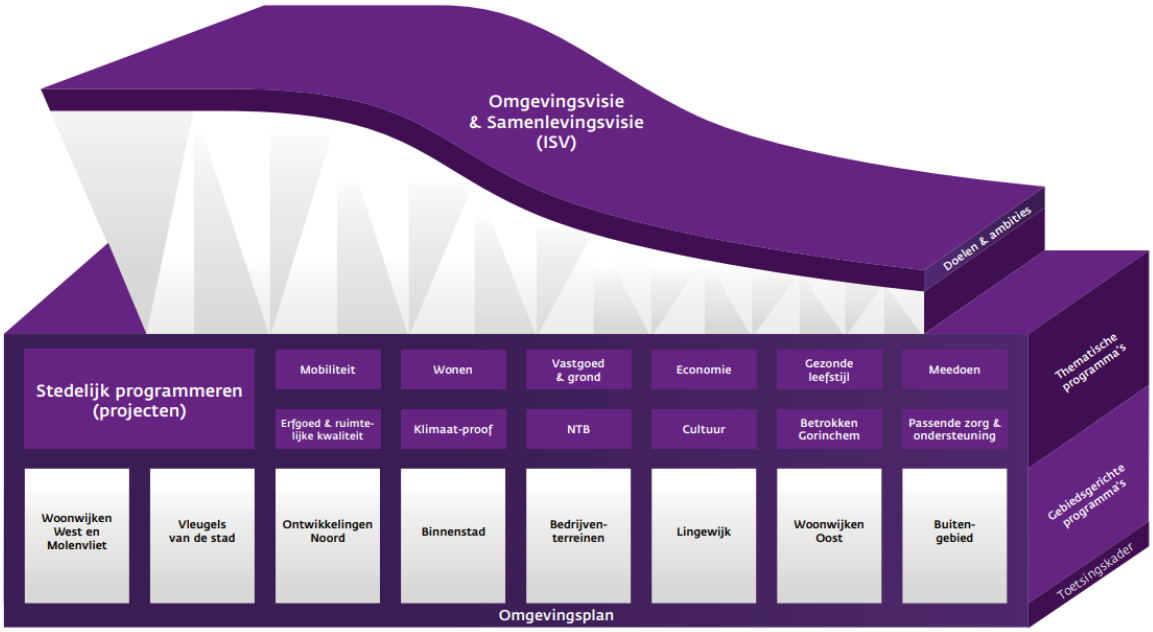

1. Inleiding

De gemeente Gorinchem heeft de ambitie om de integraliteit en uniformiteit van het beleid van de gemeente te versterken. Hiervoor is het Gorcums beleidshuis geïntroduceerd. Het beleidshuis is een manier van werken met afspraken over de samenhang van beleid en over de samenwerking tussen gemeenteraad en college.

Onze gemeente kent twee hoofdvisies. Dit zijn de omgevingsvisie en de integrale samenlevingsvisie (ISV). Samen leggen deze visies de gemeentelijke inzet voor de ontwikkeling van Gorinchem vast. De omgevingsvisie bevat de stip op de horizon voor de ontwikkeling van de leefomgeving tot 2050. En de ISV beschrijft de uitgangspunten, ambities en inzet voor de gemeente in het sociaal domein.

Verdere plannen worden ontwikkeld vanuit deze twee visies. Plannen en programma's werken we dus uit onder deze twee visies. De uitwerking doen we gebiedsgericht, als we plannen maken voor een of meerdere wijken. En dat doen we themagericht, als we een bepaald beleidsthema uitwerken in een programma. Door te werken vanuit de twee visies, versterken we het integraal werken van onze gemeente en zorgen we voor nog meer verbindingen tussen het sociaal en het fysiek domein. Dit alles bij elkaar noemen we het Gorcums beleidshuis, dat hieronder in een afbeelding is weergegeven.

Werken met het beleidshuis vraagt om samenwerkingsafspraken tussen raad en college. In maart 2025 vond een I&O met de gemeenteraad plaats over het beleidshuis. Vervolgens is een raadswerkgroep met een afvaardiging van het college verder aan de slag gegaan om het beleidshuis en de daarbij horende samenwerkingsafspraken uit te werken. De uitkomsten hiervan vindt u in dit document.

We starten met de aanleiding om te werken met het beleidshuis. Vervolgens gaan we verder in op de systematiek van het beleidshuis en schetsen we de proces- en samenwerkingsafspraken tussen raad en college. Het slot van het document bevat afspraken over de startperiode van het werken met het beleidshuis en de manier waarop we dit evalueren. Met de vaststelling van dit document, gaan we samen en proefperiode in om met elkaar te leren werken met het beleidshuis.

2. Aanleiding beleidshuis

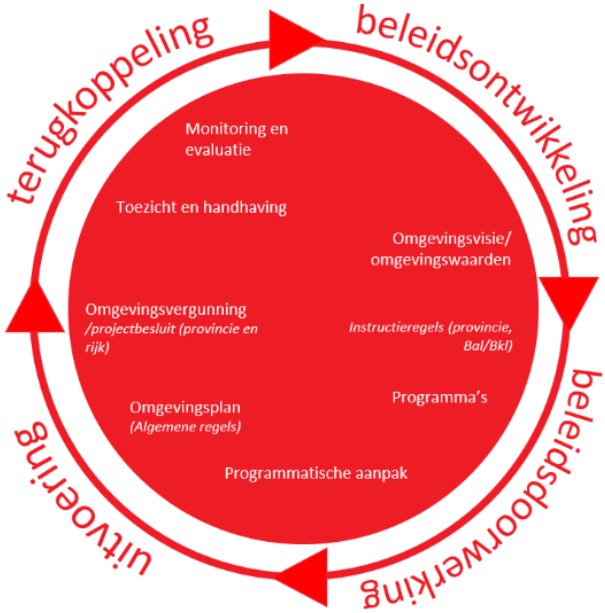
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. De Omgevingswet was een grote wijziging van de wetgeving over het fysiek domein. Deze wet introduceerde onder andere nieuwe gemeentelijke instrumenten. En de wet bepaalt welke bevoegdheden bij de gemeenteraad liggen en welke taken voor het college zijn. Gemeenten zijn onder de Omgevingswet verplicht om een omgevingsvisie vast te stellen. Deze wordt door de gemeenteraad vastgesteld. En gemeenten krijgen de mogelijkheid om programma's vast te stellen, met een nadere uitwerking van ambities uit de omgevingsvisie. De Omgevingswet bepaalt dat deze programma's door het college worden vastgesteld.

Wettelijk kader: Omgevingswet

Artikel 3.1.1: De gemeenteraad stelt een gemeentelijke omgevingsvisie vast.

Artikel 3.4: Het college van burgemeester en wethouders, het algemeen bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en Onze Minister die het aangaat kunnen programma's vaststellen.

Artikel 3.5: Een programma bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving:
a. een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan,
b. maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

Beleidscyclus Omgevingswet

De Omgevingswet leidt dus tot een andere manier van werken, in ieder geval in het fysiek domein. Deze manier van werken lijkt op de manier die we in het sociaal domein al gewend waren, met een integrale samenlevingsvisie (in het verleden: ISB), die verder wordt uitgewerkt in programma's onder deze visie. In het Gorcums beleidshuis wordt deze manier van werken doorgetrokken naar de totale gemeentelijke beleidsvorming.

Met het Gorcums beleidshuis willen we de volgende doelen bereiken:

- Versterken van de integraliteit. Dit doen we door bij het ontwikkelen van beleid altijd te werken vanuit de twee gemeentelijke hoofdvisies: de omgevingsvisie en de ISV.
- Vergroten van de uniformiteit. De uniformiteit vergroten we door altijd op dezelfde manier te werken en gelijke termen te gebruiken voor soortgelijke producten. Beleid dat nadere invulling geeft aan onderdelen van de twee visies, wordt in het beleidshuis altijd uitgewerkt in een programma. In het verleden werden verschillende namen voor soortgelijke producten gebruikt, zoals beleid, nota, agenda of visie.
- Duidelijke afspraken over samenspel tussen gemeenteraad en college. Meer uniformiteit geeft de mogelijkheid om duidelijke afspraken te maken tussen gemeenteraad en college over rollen, bevoegdheden en het samenspel van raad en college. Deze afspraken zijn niet wezenlijk anders dan hoe ze waren, maar worden met het beleidshuis expliciet en uniform gemaakt. Duidelijke afspraken plaatsen raad en college in hun kracht.

3. Systematiek beleidshuis

In dit hoofdstuk werken we uit welke instrumenten het Gorcums beleidshuis bevat en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Deze systematiek is grafisch weergegeven in de afbeelding in de inleiding.

In het beleidshuis werken we, zoals eerder aangegeven, met twee visies, de omgevingsvisie en de integrale samenlevingsvisie. Deze visies zijn kaderstellende documenten. De visies bevatten strategische hoofdkeuzes voor het gemeentelijk beleid en geven aan wat we gaan doen en welke doelen we daarmee willen bereiken. De visies worden vastgesteld door de gemeenteraad.

De visies worden verder uitgewerkt in gebiedsgerichte en thematische (uitvoerings)programma's. Een programma geeft invulling aan kaders uit één of beide visies. Programma's richten zich op hoe we iets gaan doen en concretiseren daarmee doelen uit de omgevingsvisie of ISV in maatregelen en randvoorwaarden. Programma's worden door het college vastgesteld. Dit betekent natuurlijk niet dat de gemeenteraad geen rol heeft bij de totstandkoming van programma's. De manier waarop de raad hierbij wordt betrokken, wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

Om met een programma invulling te kunnen geven aan een onderdeel van een visie, moet de visie wel voldoende kaders bevatten om richting te geven aan het opstellen van het programma. In sommige gevallen bevat de omgevingsvisie of de ISV onvoldoende kaders om een programma uit te kunnen werken. In dat geval wordt voordat het programma wordt opgesteld een aanvullend beleidskader vastgesteld, dat kaders bevat voor het op te stellen programma. Dit beleidskader is tijdelijk en wordt bij de eerstvolgende update van de omgevingsvisie of ISV verwerkt in de visie. Het beleidskader wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

Beleid dat is uitgewerkt in de visies en programma's moet in bepaalde gevallen ook worden vastgelegd in regels en verordeningen. Voor het fysiek domein gebeurt dit in het omgevingsplan. In andere domeinen moeten regels soms in verordeningen worden vastgelegd, zoals de verordening jeugdhulp of maatschappelijke ondersteuning. Vaststelling van het omgevingsplan en verordeningen is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

Voorbeeld: Beleidskaders Radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem en Warmteprogramma

In oktober en november 2025 heeft de gemeenteraad twee beleidskaders behandeld. Beide beleidskaders zijn een nadere uitwerking van de omgevingsvisie.

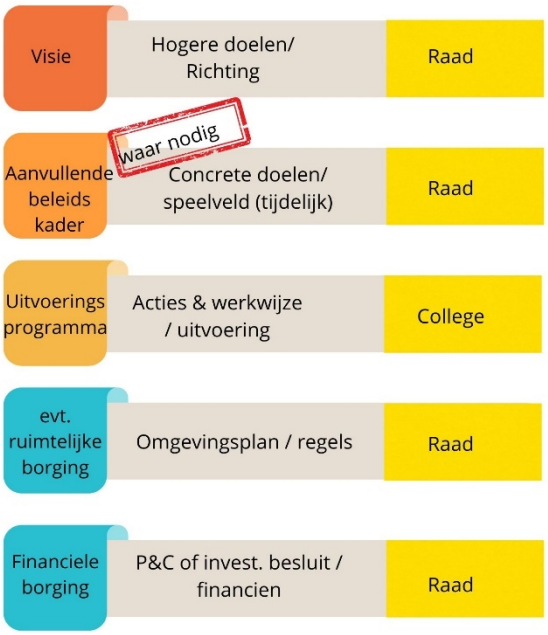
Het beleidskader radicaal groen en natuurinclusief Gorinchem geeft een verdere invulling aan de doelen om Gorinchem voor te bereiden op het veranderende klimaat en de stad radicaal te vergroenen. Het beleidskader legt uit hoe we bomen en groen willen inzetten om Gorinchem groener, gezonder en toekomstbestendig te maken en welke extra stappen daarvoor nodig zijn. Hiermee zijn de doelen uit de omgevingsvisie aangescherpt, zodat daarbinnen een programma kan worden uitgewerkt.

Het beleidskader warmteprogramma geeft richting aan het opstellen van het warmteprogramma als opvolger van de Transitievisie Warmte die in de omgevingsvisie is opgenomen. Met het beleidskader stelt de gemeenteraad tien nadere kaders vast over hoe we in Gorinchem invulling geven aan de warmtetransitie. Binnen deze kaders wordt het warmteprogramma opgesteld, waarin concreet wordt beschreven hoe we woningen isoleren en aardgasvrij maken en welke wijken en buurten stapsgewijs van het aardgas gaan.

In twee gevallen wijken we af van bovenstaande systematiek en afspraken over de verdeling van bevoegdheden. Allereerst is dat het geval als specifieke wetgeving of een verordening bepaalt dat een beleidsdocument door de gemeenteraad moet worden vastgesteld. In dat geval wordt dit document nog steeds uitgewerkt als een programma dat invulling geeft aan doelen uit de omgevingsvisie en/ of de ISV, maar vervolgens aan de gemeenteraad aangeboden ter vaststelling.

De tweede uitzondering geldt voor financiële consequenties. Als een programma financiële consequenties heeft en leidt tot een wijziging van de begroting, moet de gemeenteraad hier ook over besluiten. In dat geval worden de financiële consequenties samen met het programma aan de gemeenteraad voorgelegd.

In het figuur hiernaast is de systematiek van het beleidshuis schematisch uitgewerkt.

4. Samenwerkingsafspraken

Met het beleidshuis introduceren we nieuwe afspraken over gemeentelijke instrumenten en de bevoegdheden van gemeenteraad en college. Om hier op een goede manier in samen te werken, is het van belang om duidelijke samenwerkingsafspraken te maken. Hierdoor vergroten we de uniformiteit van behandeling van programma's en weten gemeenteraad en college over welke instrumenten zij beschikken.

We maken de volgende samenwerkingsafspraken voor het werken met het beleidshuis:

- Aan het begin van de bestuursperiode maakt het college een eerste overzicht welke programma's in de bestuursperiode opgesteld of geactualiseerd worden.
- De omgevingsvisie en de ISV worden periodiek geactualiseerd. Beide visies worden niet gelijktijdig geactualiseerd, maar gespreid over de bestuursperiode. Dit houdt de actualisatie werkbaar voor raad en organisatie.
- Aan het begin van ieder jaar stelt het college een overzicht op van de programma's die dat jaar opgesteld worden. Het college geeft per programma aan met welk proces het programma wordt opgesteld en wat de planning hiervoor is. Dit overzicht wordt met een raadsinformatiebrief met de raad gedeeld.
- Bij de start van het opstellen van een programma, stelt het college een startnotitie op. Startnotities kunnen op drie manieren met de raad worden gedeeld, afhankelijk van het karakter van het programma. Bijlage 1 van dit document bevat een overzicht van de inhoud van een startnotitie voor het opstellen van een programma.
    - Optie 1: Een startnotitie wordt ter informatie naar de raad gestuurd. De startnotitie wordt niet actief geagendeerd. De gemeenteraad heeft zelf de mogelijkheid de startnotitie ter bespreking te agenderen om wensen of bedenkingen in te brengen. Deze route past bij programma's die technisch of uitvoeringsgericht zijn, waarbij de visie heldere kaders bevat.
    - Optie 2: De startnotitie wordt als apart document ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Dit past bij programma's die politiek gevoelig zijn of naar verwachting financiële consequenties hebben.
    - Optie 3: De startnotitie en het aanvullend beleidskader worden gezamenlijk aan de raad voorgelegd. Deze optie is van toepassing bij nieuwe programma's waarbij de visies onvoldoende kaders bevatten om een programma op te kunnen stellen. Door de startnotitie en het aanvullend beleidskader tegelijkertijd voor te leggen, heeft de gemeenteraad zowel de mogelijkheid om inhoudelijk kaders te stellen met het beleidskader, als de mogelijkheid om procesmatig richting te geven met de startnotitie.
- Als de gemeenteraad een startnotitie heeft vastgesteld, wordt het programma met de raad gedeeld als dit in concept gereed is. De raad heeft dan de mogelijkheid om wensen of bedenkingen in te brengen voor het college het programma vaststelt. Hiermee kan de raad ook controleren of de procesafspraken uit de startnotitie zijn uitgevoerd.
- De conceptuitwerking van een programma kan op twee manieren met de raad worden gedeeld, namelijk via een RIB of via een I&O. Als het programma met een RIB met de raad wordt gedeeld en een raadslid behoefte heeft aan bespreking, wordt dit voorgelegd aan de agendacommissie.
- Het college stelt een programma vast en informeert de gemeenteraad over het vastgestelde programma. Als er sprake is van wensen en bedenkingen bij het conceptprogramma, geeft het college aan op welke manier deze opmerkingen zijn verwerkt.
- Als een programma financiële consequenties heeft en leidt tot een begrotingswijziging, dan moet dit uiteraard worden besloten door de gemeenteraad. Hiervoor gelden de normale afspraken uit de financiële verordening. De bevoegdheid om het programma vast te stellen blijft bij het college liggen. De raad krijgt in dat geval een voorstel om de financiële effecten vast te stellen en te verwerken in de begroting en geen wensen of bedenkingen in te brengen bij het programma. De raad heeft dan de mogelijkheid om door een amendement wel een wens of bedenking aan het college mee te geven.
- In bepaalde gevallen kan het voorkomen dat het door de raad of het college toch wenselijk wordt gevonden om een programma vast te laten stellen door de raad. Dit is politiek-

bestuurlijke afweging, waarvoor geen harde criteria bestaan. Deze mogelijkheid blijft uiteraard gewoon bestaan.

- We onderzoeken de mogelijkheden om de uitvoering van programma's op te nemen in de documenten in het kader van de planning en controlcyclus. Hiermee legt het college via de P&C-cyclus verantwoording af aan de raad over de uitvoering van de programma's.

5. Start en evaluatie

In de afgelopen periode hebben we al een start gemaakt met het werken volgens het Gorcums beleidshuis. De eerste programma's zijn opgesteld en door college en gemeenteraad behandeld. Met dit document worden de samenwerkingsafspraken vastgelegd die horen bij het werken volgens het beleidshuis. Na vaststelling van de afspraken gaan we op deze manier werken.

Samenwerking komt natuurlijk vooral tot stand in de praktijk. En samenwerkingsafspraken kunnen zich dus ook alleen in de praktijk bewijzen. We starten het werken met deze afspraken daarom met een proefperiode. In het eerste kwartaal van 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en volgt een bestuurswissel. Dat maakt dat in de eerste periode van 2026 minder voorstellen behandeld zullen worden dan in een ander jaar. We gebruiken daarom het hele jaar 2026 als proefperiode voor het werken met het beleidshuis.

Na de proefperiode zal begin 2027 een evaluatie plaatsvinden van het werken volgens de afspraken rondom het beleidshuis. Deze evaluatie wordt door de gemeenteraad en het college gezamenlijk uitgevoerd, zoals ook deze samenwerkingsafspraken gezamenlijk tot stand zijn gekomen. Op basis van deze evaluatie wordt een voorstel voorgelegd voor het eventueel bijstellen van de samenwerkingsafspraken of voor het verder blijven werken volgens de afspraken.

Bijlage 1: Inhoud startnotitie programma

Een startnotitie voor een nieuw op te stellen programma bevat de volgende elementen.

1. Inleiding

- Onderwerp van de startnotitie
- Waarom is een programma nodig? Wat willen we bereiken?
- Wat is de scope van het programma?
- Waar is het een uitwerking van?
- Welke behandeloptie voor de startnotitie stelt het college voor en waarom?

2. Relatie met omgevingsvisie en ISV

- Aan welk doel of welke opgave in de omgevingsvisie of ISV geeft het programma invulling?
- Welke kaders staan in de visie waaraan het programma invulling geeft?
- Indien nodig: Welke kaders ontbreken nog?

3. Indien nodig: Voorgesteld aanvullend beleidskader

- Concrete tekstuele aanvulling voor de visie/ richtinggevende beleidskaders voor opstellen programma

4. Proces

- Op welke manier wordt het programma opgesteld?
- Worden er financiële consequenties verwacht?
- Wanneer en op welke manier wordt de gemeenteraad betrokken?
- Hoe vindt besluitvorming over het programma plaats?
- Op welke manier, wanneer en met wie vindt communicatie en participatie plaats?
- Welke kosten brengt het opstellen van het programma met zich mee?

Gemeente Gorinchem

)

Raadsvoorstel: Z/25/794895/D-988541
Onderwerp: **Raadsvoorstel verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026**

Datum: 13 augustus 2025
Portefeuillehouder: Eva Dansen
I&O: 13 november 2025
B&A / Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Team Samenleving
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:
Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. De Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026 (D-999572) vast te stellen met ingang van 1-1-2026. 2. De verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022 (D-1000675) in te trekken met ingang van 1-1-2026.
Aanleiding:
De huidige Verordening Jeugdhulp is vastgesteld in 2022 en geldt nog steeds. Diverse ontwikkelingen, waaronder de verlengde regionale inkoop jeugdzorg 2026, de financiële uitdagingen waar we als gemeente voor staan, gewenste aanpassingen op basis van jurisprudentie en de wens om meer in te zetten op “normaliseren”, maken dat het noodzakelijk is om tot een nieuwe verordening Jeugdhulp te komen. In de regio Zuid-Holland Zuid is er een raamwerk verordening Jeugdhulp opgesteld aan de hand van de modelverordening van de VNG en goede voorbeelden elders in het land. Dit raamwerk is regionaal de basis voor alle lokale verordeningen en kan verder worden toegespitst op de lokale situatie. Dit heeft geleid tot de bijgaande concept Verordening Jeugdhulp 2026 voor de gemeente Gorinchem. Aanvragen die voor 1-1-2026 zijn verleend, blijven onder de verordening 2022 vallen totdat ze aflopen. Als er voor 1-1-2026 nog geen besluit was genomen op een aanvraag of er wordt een nieuwe aanvraag ingediend geldt de verordening 2026.
Beoogd effect:
Om als gemeente de taken rondom jeugdhulp goed uit te kunnen voeren, de juiste zorg op de juiste plek te kunnen bieden, nu en in de toekomst, is het van belang om hiervoor regels in een Verordening Jeugdhulp vast te stellen.
Argumenten:
1.1 Er is meer duidelijkheid omtrent de toegang tot jeugdhulp voor inwoners en de professionals. De nieuwe Verordening Jeugdhulp biedt inwoners informatie over de toegang tot jeugdhulp: welke stappen worden doorlopen en wat zijn hun rechten en plichten. Een belangrijk uitgangspunt in de verordening is het principe van normaliseren. Niet elke hulpvraag vereist jeugdhulp. Soms ligt de oplossing binnen het gezin of kan het sociaal netwerk ondersteunen. De verordening stimuleert om eerst te kijken naar wat ouders en hun netwerk zelf kunnen en welke vormen van zorg voorliggend beschikbaar zijn, voordat professionele hulp wordt ingezet. Dit helpt onnodige inzet van jeugdhulp te voorkomen en zorgt voor een passendere ondersteuning en beschikbaarheid van zorg voor de meest kwetsbare gezinnen. Voor professionals biedt de verordening een duidelijk en richtinggevend kader. Het helpt bij het inschatten wanneer hulp passend is en welke voorliggende voorzieningen mogelijk beter aansluiten. Ook jeugdhulpaanbieders weten zo beter wat er van hen wordt verwacht binnen het toegangsproces.

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

1.2 De nieuwe verordening biedt een juridische basis voor de verlengde inkoopafspraken die op 1-1-2026 ingaan.
De verordening vormt het juridische en beleidsmatige kader voor de toegang tot jeugdhulp. De verordening sluit aan bij actuele inzichten en beleidsontwikkelingen, zoals het streven naar minder zware inzet van jeugdhulp en meer ondersteuning dichtbij het gezin. En dit uitgangspunt geldt niet alleen voor de professionals van de lokale teams maar ook voor alle gecontracteerde jeugdhulpaanbieders. Zij zijn verplicht om te handelen in lijn met de uitgangspunten en bepalingen die in de verordening zijn vastgelegd. Daarmee draagt de verordening bij aan een eenduidige uitvoering van het jeugdhulpbeleid en biedt het houvast voor zowel inwoners, professionals als aanbieders.

1.3 Deze verordening is opgesteld binnen de kaders van de huidige Jeugdwet.
Deze verordening is opgesteld binnen de geldende kaders van de Jeugdwet. Als basis is de meest recente modelverordening van de VNG (december 2024) gebruikt, waarin actuele jurisprudentie en landelijke inzichten zijn verwerkt. Daarnaast is gebruikgemaakt van goede voorbeelden uit andere gemeenten.
Voor de regionale afstemming is een concept-raamwerk opgesteld dat breed is getoetst. Dit concept is besproken met professionals uit de praktijk, het regionaal ouderplatform en de gezamenlijke adviesraden. Ook is een juridische toets uitgevoerd om de inhoudelijke en wettelijke kwaliteit te waarborgen.

1.4 Er bestaat een vergelijkbare basisverordening voor de gemeenten in Zuid-Holland Zuid met ruimte voor lokale invulling.
De gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid hebben gezamenlijk een regionaal raamwerk opgesteld dat geldt als basisverordening voor alle deelnemende gemeenten. Hierdoor krijgen inwoners, ongeacht in welke gemeente zij wonen, een vergelijkbare toegang tot jeugdhulp. Dit zorgt voor gelijkwaardige behandeling van jongeren en gezinnen in de regio.
Ook voor jeugdhulpprofessionals en -aanbieders die in meerdere gemeenten actief zijn, biedt deze uniforme basisverordening duidelijkheid en vereenvoudigt het hun werk. Dit draagt bovendien bij aan het verminderen van administratieve lasten en versnelt de samenwerking binnen de regio.
Hoewel de kern van de verordening regionaal gelijk is, is er bewust ruimte gelaten voor lokale aanpassingen, zodat gemeenten kunnen inspelen op specifieke lokale behoeften. Gemeente Gorinchem wijkt op enkele onderdelen af van het regionale raamwerk. De wijzigingen ten opzichte van de vorige verordening (2022) zijn vastgelegd in een ‘was/wordt’-lijst en als bijlage toegevoegd. De groen gemarkeerde onderdelen geven de lokale aanvullingen aan.

1.5 De verordening sluit aan bij de doelen gesteld in de Integrale Samenlevingsvisie van de gemeente Gorinchem.
Eén van de opgaven binnen de Integrale Samenlevingsvisie is passende ondersteuning en zorg. Ouders en jeugdigen die opvoedondersteuning en/of een vorm van jeugdhulp nodig hebben, moeten dit kunnen krijgen. Dit met als doel om, daar waar mogelijk, uiteindelijk zelfstandig hun leven weer vorm te kunnen geven. Eén van de thema’s binnen deze opgave is normaliseren. Een thema dat nadrukkelijk ook een plek krijgt binnen deze verordening. Onder andere met de toevoeging van de bijlage van het Nederlands Jeugdinstituut, dat specifiek ingaat op normale opvoeduitdagingen.

1.6. Het niet vaststellen leidt tot verschillen binnen de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid.
Het ontbreken van een gezamenlijke regionale basisverordening kan er toe leiden dat de toegang tot de jeugdhulp bij de verschillende gemeenten binnen de regio Zuid-Holland Zuid anders wordt georganiseerd. Dit kan leiden tot een andere invulling per gemeente van de jeugdhulpplicht. Dit is voor zoals ouders, jeugdigen en jeugdhulpaanbieders niet wenselijk.

1.7 De verordening draagt bij aan het streven naar een financieel houdbaar jeugdhulpstelsel.
De verordening benadrukt dat niet elke hulpvraag direct professionele jeugdhulp behoeft. Vaak ligt de oplossing binnen het gezin zelf of kan het sociaal netwerk ondersteuning bieden. Door eerst te kijken naar wat ouders en hun netwerk zelf kunnen, en welke zorg voorliggend beschikbaar is, voorkomen we onnodige inzet van jeugdhulp. Dit zorgt voor een betere beschikbaarheid en passende ondersteuning, vooral voor de meest kwetsbare gezinnen.

2.1 Bij het vaststellen van een nieuwe verordening dient de oude verordening te worden ingetrokken.

Risico's:

1.1 Landelijke wetgeving en ontwikkelingen maken dat voorliggende verordening mogelijk op termijn weer aangepast moet worden.

De Jeugdwet heeft bewust een open karakter. Dit geeft gemeenten de noodzakelijke ruimte om maatwerk te leveren en integraal te werken, afgestemd op de specifieke situatie van het gezin. Tegelijkertijd brengt dit open karakter dilemma's met zich mee: het is niet altijd eenduidig welke vormen van ondersteuning en zorg onder de jeugdhulpplicht vallen, en welke niet.

Bij het opstellen van deze verordening is zorgvuldig afgewogen in hoeverre de Jeugdwet en de recente jurisprudentie gemeenten de ruimte bieden om de reikwijdte van de jeugdhulpplicht zelf te bepalen. Toch is het belangrijk om te benadrukken dat de verordening niet allesomvattend is. De feitelijke grenzen van de jeugdhulpplicht worden mede bepaald door landelijke wetgeving en beleidsontwikkelingen die nog in ontwikkeling zijn, zoals de voorgenomen aanpassing van de reikwijdte jeugdwet door het Rijk.

Daarmee is deze verordening een zogenoemd "levend document. We blijven nieuwe wet- en regelgeving volgen en passen de verordening waar nodig aan om te blijven voldoen aan de veranderende juridische en maatschappelijke kaders.

Financiën:

Geen financiële consequenties voor de gemeente.

Participatie:

Voor de totstandkoming van de nieuwe Verordening Jeugdzorg zijn er regionaal en lokaal diverse bijeenkomsten georganiseerd.

Het regionale raamwerk is voorgelegd aan:

- De lokale (Wmo) adviesraden van de tien gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid.
- Het ouderplatform Zuid-Holland Zuid
- Professionals van alle Sociale Teams van de tien gemeenten.

De lokale concept verordening is besproken met:

- De Wmo adviesraad gemeente Gorinchem. Zij hebben een positief advies afgegeven welk als bijlage is toegevoegd.
- Het Sociaal Team van de gemeente Gorinchem. De belangrijkste wijzigingen en de gevolgen daarvan voor hun werk zijn met hen besproken.

Juridische toets:

- Regionaal is Tim Robbe van Victor Advocaten en het Juridische KennisCentrum betrokken geweest bij de opstelling van deze verordening.
- Lokaal heeft er nog een toets plaatsgevonden op de lokale concept verordening door onze lokale afdeling juridische zaken.

Communicatie:

De vastgestelde verordening zal op de gebruikelijke wijze worden gepubliceerd op overheid.nl.
Het Sociaal Team Gorinchem zal na vaststelling actief op de hoogte worden gebracht en een afschrift van de Verordening ontvangen.

Duurzaamheid:

N.V.T.

Vervolgproces:

Op 9 oktober is de verordening toegelicht tijdens een I&O sessie. Aanvullend aan deze I&O zijn een aantal technische vragen gesteld door de fractie D66. De vragen en antwoorden zijn als bijlage toegevoegd.

Op 13 november wordt de Verordening Jeugdwet gemeente Gorinchem 2026 besproken tijdens een B&A sessie. Op 27 november is de vaststelling in de gemeenteraad. Hierna zal er zowel regionaal als lokaal een implementatieproces volgen.
Het college kan indien gewenst nog eventuele nadere regels opstellen, voor die artikelen waartoe de verordening ruimte laat.

Bijlagen:

1. Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2026
2. Bijlage 1: Dienstomschrijvingen Jeugdhulp Zuid-Holland Zuid
3. Bijlage 2: Bijlage NJI
4. Bijlage 3: Toelichting Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem
5. Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022
6. Was- Wordt lijst 2022 versus 2026
7. Technische raadsvragen en antwoorden n.a.v de I&O
8. Advies Wmo adviesraad Gemeente Gorinchem
9. Verslag regionale bijeenkomst adviesraden
10. Reactie op conceptverordening en kritische kanttekeningen van het ouderplatform ZHZ
11. Antwoord regio op advies/kanttekeningen Ouderplatform.

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 4 november 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. De Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026 vast te stellen met ingang van 1-1-2026.
2. De verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022 in te trekken met ingang van 1-1-2026

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026

De raad van de gemeente Gorinchem;
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van **4 november 2025 en D-999572**;
gelet op de artikelen 2.9, 2.10, 2.11 en 8.1.1, derde lid, van de Jeugdwet;
gezien het advies van de **WMO Adviesraad gemeente Gorinchem;**

overwegende dat:

1. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouder(s) en de jeugdige zelf ligt; ouders worden geacht de tot hun gezin behorende jeugdige(n) dagelijkse hulp, zorg en ondersteuning te bieden ook als er sprake is van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking;
2. de Jeugdwet de verantwoordelijkheid voor het organiseren van goede en toegankelijke jeugdhulp bij de gemeente heeft gelegd;
3. het op grond van de Jeugdwet noodzakelijk is hieromtrent regels vast te stellen:
    a. over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen;
    b. over de afbakening Jeugdwet in relatie tot andere wetgevende kaders;
    c. over de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
    d. over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen;
    e. over de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet wordt vastgesteld;
    f. voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de Jeugdwet;
    g. over de wijze waarop ingezetenen, waaronder in ieder geval jeugdigen of hun ouder(s)/wettelijke vertegenwoordiger(s), worden betrokken bij de uitvoering van de Jeugdwet;
    h. ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden;

i. over de voorwaarden waaronder de persoon die een persoonsgebonden budget ontvangt jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociaal netwerk;

besluit vast te stellen de **Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026**.

Hoofdstuk 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Definities

In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

Andere voorziening:	voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet, op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen
Budgetbeheerder	wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde van de budgethouder;
Budgethouder	persoon die een pgb ontvangt op grond van de Jeugdwet;
Budgetplan	plan waarin staat beschreven hoe het pgb wordt gebruikt om zorg of ondersteuning te regelen. Het plan geeft inzicht in welke zorg nodig is, wie daarvoor wordt ingeschakeld en hoeveel het gaat kosten;
College	college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gorinchem
Draagkracht	de fysieke, psychische en sociale (niet de financiële) vermogens waarover een persoon of huishouden beschikt om dagelijkse zorgtaken en problemen zelfstandig of met hulp uit het eigen netwerk aan te kunnen. Dit omvat onder meer de gebruikelijke zorg die ouders of huisgenoten bieden

	aan minderjarige kinderen, ook in situaties waarin sprake is van ziekte, beperking of aandoening.
Draaglast	de totale hoeveelheid fysieke, psychische en sociale belasting die op een persoon of huishouden rust, inclusief het vermogen te voorzien in een inkomen, als gevolg van omstandigheden, gebeurtenissen of verantwoordelijkheden die aandacht, energie of aanpassing vragen. De draaglast omvat zowel structurele taken als plotselinge of ingrijpende gebeurtenissen die de beschikbare draagkracht op de proef stellen.
Hulpvraag	behoefte van een jeugdige of zijn ouder(s) aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een (licht) verstandelijke beperking; als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de Jeugdwet.
Individuele voorziening:	niet vrij toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 2, tweede lid, waarvoor het college een beschikking afgeeft;
IJW	door het Zorginstituut beheerde standaarden als bedoeld in artikel 2.15, derde lid, van de wet bestaande uit bedrijfsregels, berichtenstandaarden en berichtspecificaties, overeenkomstig artikel 1, van de Regeling Jeugdwet;
Lokaal team	op gebiedsniveau georganiseerd, multidisciplinair team dat zorgdraagt voor de toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen voorziening.

Onafhankelijk cliëntondersteuner	Onafhankelijke ondersteuner die met informatie, advies en algemene ondersteuning bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.
Overige voorziening	voorziening als bedoeld in artikel 2, eerste lid, waarvoor het college geen beschikking afgeeft en die voorliggend is op individuele voorzieningen;
Perspectiefplan (actieplan)	Een perspectiefplan is een plan met daarin: – een beschrijving en het doel van de behandeling met een beoogd resultaat, wat binnen het eigen netwerk kan worden opgepakt, – de algemene gegevens van de jeugdige en zijn systeem, – en de afspraken die zijn gemaakt over de inhoud van de jeugdhulp. Dit plan is de basis voor de in te zetten jeugdhulp. De inhoud van het plan wordt in dialoog tussen de jeugdige en/of ouders en de professional ontwikkeld. Indien nodig wordt niet alleen een perspectiefplan gemaakt voor de jeugdige, maar voor het gehele gezin.
Pgb	persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1, van de jeugdwet, zijnde een door het college verstrekt budget aan een jeugdige of zijn ouder(s), dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken;
Sociaal Netwerk	1. familieleden van de jeugdige of zijn ouders tot en met bloed- of aanverwantschap in de tweede graad; 2. andere personen binnen de kring van vrienden, kennissen en bekenden die van betekenis zijn voor- en bijdragen aan het welzijn en welbevinden van de jeugdige of zijn ouder(s).

Wet	Jeugdwet

HOOFDSTUK 2. VORMEN VAN JEUGDHULP

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp

1. De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar:
   a. Jeugdhulp uitgevoerd door het lokaal team;
   b. Jeugdhulp uitgevoerd door de POH- jeugd GGZ/Jeugdprofessional GGZ (jeugdmodule Sociaal Team)
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar:
   - Persoonlijke verzorging
   - Dagbehandeling/dagbesteding
   - Jeugdhulp ambulant
   - Jeugd GGZ basis
   - Jeugd GGZ specialistisch
   - Jeugdzorg Plus
   - Gezinshuis
   - Pleegzorg
   - Logeren
   - Wonen met begeleiding
   - Verblijf met behandeling
   - Crisishulp
   - Curatieve zorg door kinderarts
   - Medicatieveiligheid
   - Jeugdhulpvervoer
   - Onderzoek en behandeling bij ernstige dyslexie
3. De in het vorige lid genoemde individuele voorzieningen zijn opgenomen in bijlage 1 (Dienstomschrijvingen Jeugdhulp ZHZ) bij deze verordening en zijn onderverdeeld in producten, waarbij per product in elk geval is opgenomen:
   a. doelgroepen;
   b. activiteiten (aanpak);
   c. Maximale doorlooptijd (duur);
   d. Maximale intensiteit (frequentie);
   e. kwaliteit (product specifieke eisen);
   f. beoogd resultaat (doel);
   g. vermelding productcode iJW.
4. De individuele voorzieningen hebben in beginsel een maximale duur en frequentie. Dit is opgenomen in bijlage 1 bij deze verordening.

HOODSTUK 3. TOEGANG TOT JEUGDHULPVOORZIENINGEN

Artikel 3. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

1. Het college zorgt, overeenkomstig artikel 2.6, eerste lid, aanhef en onder e, van de wet voor de inzet van jeugdhulp na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover de jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is.

2. Jeugdhulp die na verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts aan een jeugdige of zijn ouder(s) is verleend door een jeugdhulpaanbieder van jeugdhulp die geen contract of subsidierelatie met de gemeente heeft, komt, behalve als er voldaan is aan de voorwaarden voor een pgb verstrekking, niet voor vergoeding door de gemeente in aanmerking als het college soortgelijke jeugdhulp kan laten leveren door een jeugdhulpaanbieder waarmee de gemeente wel een contract- of subsidierelatie heeft.
3. De jeugdhulpaanbieder houdt zich bij het beoordelen van de hulpvraag na een verwijzing aan de regels in deze verordening en de nadere regels en de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie.
4. Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot de toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente

1. Jeugdigen en ouders kunnen met hun hulpvraag terecht bij het college.
2. Het eerste contact over de hulpvraag wordt aangemerkt als een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht als is voldaan aan de vormvoorschriften bedoeld in de artikelen 4:1 en 4:2, van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Het college merkt een ondertekend verslag van het gesprek als bedoeld in artikel 8 aan als een aanvraag als er, gelet op het tweede lid, nog geen aanvraag is ingediend en dit daarop door de belanghebbende is aangegeven.
4. Als een jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger jeugdhulp zelf wenst in te kopen met een pgb, dient hij daartoe een budgetplan in als bedoeld in artikel 16. Een door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ondertekend budgetplan wordt aangemerkt als aanvraag voor een pgb.
5. Het college neemt het besluit op een aanvraag uiterlijk binnen tien weken na ontvangst van de aanvraag.
6. Het college legt het besluit op een aanvraag voor een individuele voorziening vast in een beschikking.
7. In spoedeisende gevallen treft het college zo spoedig mogelijk een tijdelijke individuele voorziening in afwachting van de uitkomst van het onderzoek. Het college legt de beslissing omtrent de inzet van hulp in dat geval zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen vier weken na de start van de hulp, vast in een beschikking.

HOOFDSTUK 4. BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM EEN INDIVIDUELE VOORZIENING; ONDERZOEK EN BESLUITVORMING VIA DE GEMEENTE

Artikel 5. Onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren

1. Als bij het college een aanvraag om een individuele voorziening wordt ingediend, voert het college in samenspraak met de jeugdige en/of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger, waarbij de jeugdige ten minste één keer wordt gezien, zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen zes weken, een onderzoek uit overeenkomstig het tweede tot en met zevende lid en maakt zo spoedig mogelijk een afspraak voor een gesprek. In overleg met het college kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de aanvraag lopende het onderzoek wijzigen.

2. Het college wijst voor het onderzoek op de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 2.5, van de wet en van gratis cliëntondersteuning als bedoeld in artikel 2.2.4, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.
3. Voordat het onderzoek van start gaat, kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) het college een familiegroepsplan verstrekken. Het college brengt hen van deze mogelijkheid op de hoogte en stelt hen gedurende twee weken na de aanvraag in de gelegenheid het plan te overhandigen. Als de jeugdige of zijn ouder(s) daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het opstellen van het familiegroepsplan.
4. Het college kan in overleg met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger afzien van een onderzoek als de aanvraag wordt ingetrokken. Dat wordt schriftelijk bevestigd.
5. Het college onderzoekt wanneer een jeugdige of een ouder of een wettelijke vertegenwoordiger zich meldt met een vraag over jeugdhulp met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger:
    a. wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s) is en wat die hulpvraag heeft doen ontstaan;
    b. de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de jeugdige en zijn ouder(s), de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige en de gezinssituatie;
    c. of sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouder(s) of adoptiegerelateerde problemen, en zo ja dan onderzoekt het college achtereenvolgens:
        i. welke problemen of stoornissen dat zijn;
        ii. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
        iii. of en in hoeverre de draagkracht en draaglast van de ouder(s) en van het sociale netwerk in evenwicht zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden, overeenkomstig artikel 10;
        iv. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is, de mogelijkheden om met inzet van een andere voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp;
        v. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is en de mogelijkheid tot inzet van een andere voorziening ontoereikend is, de mogelijkheden om met inzet van een overige voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp; en
        vi. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is, de mogelijkheid tot inzet van een andere voorziening en de mogelijkheid tot inzet van een overige voorziening ontoereikend zijn, de mogelijkheden om met inzet van een individuele voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp;
    d. hoe bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouder(s);
    e. indien van toepassing, hoe de toekenning van een individuele voorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen.

6. Als de jeugdige of zijn ouder(s) een familiegroepsplan aan het college hebben overhandigd, betrekt het college dat plan bij het onderzoek. Bij het onderzoek wordt ook de jeugdige zoveel mogelijk betrokken en gehoord.
7. Bij het onderzoek wordt aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger medegedeeld dat het gecontracteerde zorgaanbod het uitgangspunt is en welke mogelijkheden er bestaan om te kiezen voor de verstrekking van een pgb. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger wordt in begrijpelijke bewoordingen ingelicht over de gevolgen van die keuze.
8. De jeugdige of zijn ouders, dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger, verschaffen het college de gegevens en bescheiden die voor het onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen.

Artikel 6. Deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming

1. Het college wint, met in achtneming van artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet, een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.
2. Het in het eerste lid bedoelde advies wordt uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie als professional:
   a. bij de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd;
   b. bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen; of
   c. op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register.
3. Het college treft voorzieningen waarmee is gewaarborgd dat het onderzoek en de voorbereiding van de besluitvorming via de gemeente op zorgvuldige wijze plaatsvindt, in het bijzonder door te voorkomen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp biedt of mogelijk gaat bieden, ook het advies geeft over het al dan niet toekennen van jeugdhulp of het daarop betrekking hebbende besluit neemt.

Artikel 7. Identificatie

1. Bij het onderzoek stelt het college de identiteit van de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger vast aan de hand van een door hen ter inzage verstrekt document als bedoeld in artikel 1, van de Wet op de identificatieplicht.
2. Ten aanzien van personen zonder de Nederlandse nationaliteit merkt het college voor de wet als geldig identiteitsbewijs aan:
   a. een vreemdelingendocument van het type I, II, III, IV of EU/EER;
   b. een verblijfskaart Ministerie van Buitenlandse Zaken (legale vreemdelingen);
   c. een buitenlands paspoort; of
   d. een vreemdelingendocument van het type W (asielzoekers).

Artikel 8. Verslag

1. Binnen tien werkdagen na het onderzoek verstrekt het college aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger een schriftelijke weergave van het uitgevoerde onderzoek en het in verband daarmee gevoerde gesprek. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger worden door hen aan het verslag toegevoegd.
2. Het college vergewist zich ervan dat de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de uitleg over de uitkomsten van het onderzoek hebben begrepen.

3. Als uit het verslag of de opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger blijkt dat een individuele voorziening is aangewezen of gewenst is, wordt het verslag ondertekend voor akkoord door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd.
4. Als uit het verslag blijkt dat de gezamenlijke conclusie is dat de hulpvraag kan worden opgelost met de eigen draagkracht, dan wel door gebruik van een andere of overige voorziening, dan wordt het verslag ondertekend voor akkoord door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd. In dat geval geldt het ondertekende verslag voor zover er een aanvraag was ingediend als intrekking van die aanvraag voor een individuele voorziening.

Artikel 9. Criteria voor toekenning van een individuele voorziening

1. Onverminderd dat jeugdhulp toegankelijk is na verwijzing door de huisarts, de medisch specialist en de jeugdarts, komt een jeugdige of ouder slechts in aanmerking voor een door het college verleende individuele voorziening als het college van oordeel is dat de jeugdige of ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en voor zover zij geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag:
   a. Binnen hun eigen draagkracht zoals bedoeld in artikel 10;
   b. Door gebruik te maken van een andere voorziening, of;
   c. Door gebruik te maken van een overige voorziening.
2. Het college verleent geen individuele voorziening als het hulpverleningstraject waarvoor de jeugdige en/of de ouders die voorziening vragen op het moment van aanvraag al is afgerond, tenzij sprake is van gewijzigde omstandigheden of een hernieuwde hulpvraag.
3. Overeenkomstig de definitie van jeugdhulp uit artikel 1.1, van de wet wordt geen individuele voorziening verstrekt voor hulp of ondersteuning aan een jeugdige die niet noodzakelijk is op grond van een psychisch probleem of stoornis, psychosociaal probleem, gedragsprobleem of beperking, maar die voortkomt uit een behoefte die past bij de normale ontwikkeling van de jeugdige van een bepaalde leeftijd. Bij de beoordeling hiervan wordt aangesloten bij de uitgave 'Opgroeien en opvoeden. Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en ouders' van het Nederlands Jeugdinstituut', zoals opgenomen in bijlage 2 bij deze verordening.
4. Een andere of overige voorziening kan de noodzaak verminderen of wegnemen als deze:
   a. daadwerkelijk beschikbaar is; en
   b. passend en toereikend is voor de hulpvraag.
5. Als een individuele voorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst adequate, tijdig beschikbare voorziening. Als een jeugdige en/of zijn ouders/verzorgers toch een duurdere voorziening wil die eveneens passend is, komen de meerkosten voor rekening van de jeugdige en/of zijn ouders/verzorgers. In dergelijke situaties zal, mits aan de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb wordt voldaan, de verstrekking plaatsvinden in de vorm van een pgb gebaseerd op de goedkoopst passende voorziening.
6. Een individuele voorziening jeugdhulp wordt toegekend als de inzet van de voorziening doeltreffend geacht kan worden. De doeltreffendheid beoordeelt het college mede door vast te stellen of de individuele voorziening wezenlijk bijdraagt aan het oplossen van de hulpvraag en er wordt waar beschikbaar gewerkt met een bewezen effectieve interventie. Indien er geen bewezen effectieve interventie is, moet de jeugdhulpaanbieder aantonen dat hij werkt met een practice based methodiek of een historisch en in de branche gangbare methodiek. In geen geval mag er gewerkt worden met een bewezen niet effectieve interventie.

7. Er is sprake van bewezen effectieve interventies als de effectiviteit is vastgesteld in wetenschappelijk onderzoek en de interventie(s) zijn opgenomen als zijnde 'erkend' in:
   a. de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut;
   b. de zorgstandaarden van de GGZ Standaarden;
   c. de databank voor interventies gericht op jeugdigen met een beperking (databank interventies gehandicaptenzorg);
8. In situaties waarbij ouders begeleiding, behandeling of ondersteuning ten gevolge van maatschappelijke of eigen psychische of relationele problemen nodig hebben en er naar het oordeel van het college geen sprake is van een hulpvraag als bedoeld in deze verordening, komt een jeugdige of zijn ouder(s) niet in aanmerking voor een door het college te verlenen individuele voorziening als bedoeld in deze verordening.
9. Het voorgaande lid is niet van toepassing als er parallel aan een hulpvraag sprake is van meervoudige problematiek in de context van het gezin.
10. Voor het bepalen van het soort individuele voorziening dat het college inzet, sluit het aan bij de dienstomschrijvingen in de door of namens gemeente gesloten overeenkomsten met of verleende subsidiebesluiten aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van voorzieningen, waarbij:
    a. de mogelijkheid voor het inzetten van ervaringsdeskundigheid altijd in overweging wordt genomen; en
    b. in dialoog tussen de jeugdprofessional, de jeugdige en de ouder(s) een gezamenlijk beeld ontwikkeld is over de jeugdhulpvraag en de meest passende aanpak alvorens een keuze gemaakt wordt voor het soort individuele voorziening.

Artikel 10. Beoordeling draagkracht en draaglast

1. Een individuele voorziening wordt niet verstrekt als naar het oordeel van het college uit het onderzoek, zoals bedoeld in artikel 5, blijkt dat de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) in evenwicht is.
2. Als de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) in evenwicht is, is het college van oordeel dat de eigen mogelijkheden toereikend zijn om, zo nodig met inzet van het sociale netwerk of met ondersteuning van andere (hulpverlenende) instellingen, de hulp te bieden die passend is bij de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s).
3. Tot de eigen mogelijkheden behoort in elk geval het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering als die is afgesloten.
4. Bij de beoordeling van de balans tussen draagkracht en draaglast, bedoeld in het eerste lid, neemt het college, gelet op het bepaalde in de artikelen 82 en 247, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tot uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, ook als sprake is van psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of beperkingen, allereerst bij de ouder(s) zelf ligt en dat de hulp die daarvoor nodig is in beginsel ook door hen geleverd kan worden. Uit het onderzoek kan evenwel blijken dat de draagkracht van de ouder(s) tekortschiet, omdat sprake is van:
    a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden;
    b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden; of
    c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven.
5. Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen, waarbij redelijkerwijs verwacht mag worden dat de ouder(s) maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders organiseren om overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met:
    a. de behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;

b. de duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan drie maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt;
c. de planbaarheid van de hulp;
d. de benodigde ondersteuningsintensiteit;
e. de samenstelling van het gezin en de woonsituatie; en
f. de noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien.

Artikel 11. Vervoer

1. Uitgangspunt is dat ouder(s) zelf verantwoordelijk zijn voor vervoer van de jeugdige van en naar de jeugdhulpaanbieder.
2. Het college verstrekt alleen een vervoersvoorziening aan de jeugdige ten behoeve van het vervoer van de jeugdige naar en van de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt.
3. Het college kent uitsluitend een vervoersvoorziening aan de jeugdige toe:
   a. als naar het oordeel van het college is aangetoond dat er een medische noodzaak bestaat of beperkingen in de zelfredzaamheid bestaan tot inzet van deze voorziening; en
   b. als de enkele reisafstand meer bedraagt dan 6 kilometer en maximaal 35 kilometer gerekend vanaf de gemeente waar betrokkene woonachtig is, tenzij de zorg wordt verzilverd binnen de regio Zuid-Holland Zuid en tenzij de aard van de medische noodzaak of beperkingen in de zelfredzaamheid het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer onevenredig maken.

   Het college stelt de enkele reisafstand vast aan de hand van de kortste route volgens de ANWB-routeplanner tussen het ophaaladres van de jeugdige en de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt.
4. Het college beoordeelt, overeenkomstig artikel 10, in elke individuele situatie of er specifieke omstandigheden zijn waardoor de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) niet in evenwicht is en zij daardoor de eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer niet op zich kan nemen.
5. Als naar het oordeel van het college een passende voorziening beschikbaar is waarvoor geen vervoer geïndiceerd hoeft te worden, is deze voorziening voorliggend op een indicatie waarvoor wel vervoer geïndiceerd moet worden.
6. De vervoersvoorziening betreft groepsvervoer per taxi bij een gecontracteerde vervoerder, tenzij groepsvervoer niet mogelijk is. In dat laatste geval zet het college individueel vervoer in per taxi bij een gecontracteerde vervoerder.
7. In plaats van een vervoersvoorziening kan het college op verzoek van de jeugdige of zijn ouder(s) een vergoeding per kilometer verstrekken. Voor de hoogte van het bedrag van deze vergoeding wordt aangesloten bij het maximale bedrag van de reiskostenvergoeding dat de Rijksoverheid hanteert (bij vaststelling van de verordening is dit € 0,23 per kilometer). Het college stelt de vergoeding per kilometer vast op de reisafstand van de kortste route retour volgens de ANWB-routeplanner tussen het ophaaladres van de jeugdige en de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt.
8. De looptijd van een beschikking tot verstrekking van een vervoersvoorziening kan afwijken van de looptijd van de beschikking voor de individuele jeugdhulpvoorziening zelf, als de noodzaak voor vervoer daartoe aanleiding geeft.
9. Het college kan nadere regels stellen.

Artikel 12. Dyslexie

1. De zorg voor kinderen die primair onderwijs volgen met ernstige dyslexie (ED), dyslexiezorg, valt onder de wet.
2. Het college kent alleen een individuele voorziening ED toe als de ED-specialist van het verantwoordelijke Samenwerkingsverband Primair Onderwijs op basis van het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling versie 3.0 van oordeel is dat diagnostiek dan wel de behandeling van Ernstige Dyslexie noodzakelijk is.

Artikel 13. Vaktherapie

1. Vaktherapie kan alleen worden ingezet vanuit de wet als naar het oordeel van het college sprake is van een noodzakelijke bijdrage aan de jeugdhulp en als er geen alternatief beschikbaar is.
2. De behandelaar van een jeugdhulpaanbieder of medewerker van het lokaal team die zelf of onder verantwoordelijkheid valt van iemand die beschikt over een registratie zoals bedoeld in artikel 6 lid 2, moet advies geven over vaktherapie als een noodzakelijk onderdeel van de totale behandeling.
3. Het maximum aantal uren behandeling dat vergoed wordt door de gemeente is 30 uren op jaarbasis. Als de ouder(s) aanvullend verzekerd zijn, dan moet het aantal uren behandeling dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van de maximale inzet.

Artikel 14. Kinderopvang en buitenschoolse opvang

1. Reguliere kinderopvang en reguliere buitenschoolse opvang is geen vorm van jeugdhulp.
2. In uitzonderlijke situaties als een kind extra begeleiding of specialistische begeleiding nodig heeft vanwege opgroei-, opvoedings- en psychische problemen en stoornissen, die niet door medewerkers van de opvang kan worden geboden en niet van ouder(s) kan worden verwacht, kan vanuit de wet in het kader van de kinderopvang en buitenschoolse opvang begeleiding worden ingezet.

Artikel 15. Inhoud beschikking individuele jeugdhulpvoorziening

1. In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of in de vorm van pgb wordt verstrekt en wordt ook aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.
2. Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking in ieder geval vastgelegd:
   a. welke de te verstrekken voorziening is en wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan is;
   b. wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is; en
   c. indien van toepassing, welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.
3. Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking ook in ieder geval vastgelegd:
   a. voor welk resultaat het pgb moet worden aangewend;
   b. welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb;
   c. wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen;
   d. welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn;
   e. wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld; en
   f. de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.

HOOFDSTUK 5. AANVULLENDE REGELS VOOR EEN INDIVIDUELE JEUGDHULPVOORZIENING IN DE VORM VAN EEN PGB

Artikel 16. Aanvullende regels om in aanmerking te komen voor een pgb

1. Als een jeugdige of zijn ouder(s) in aanmerking komen voor een individuele voorziening, maar de jeugdhulp zelf wensen in te kopen door middel van een pgb, dienen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger daartoe een budgetplan in volgens een door het college ter beschikking gesteld format. In het budgetplan is opgenomen:
   a. de motivatie waarom het natura-aanbod van de gemeente volgens de jeugdige of zijn ouder(s) niet passend is en een pgb gewenst is;

b. welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen inkopen met een pgb, wat het beoogde resultaat is en wanneer en hoe wordt geëvalueerd;
c. de voorgenomen uitvoerder van de individuele voorziening en de wijze waarop de jeugdhulp georganiseerd wordt;
d. op welke wijze de kwaliteit van de in te kopen jeugdhulp is gewaarborgd;
e. de kosten van de uitvoering, uitgedrukt in aantal eenheden en tarief;
f. indien van toepassing, welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk; en
g. de motivatie aan de hand van de tien punten benoemd in artikel 17 waaruit blijkt dat de budgethouder of budgetbeheerder in staat is de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;

2. Het college verstrekt een pgb als:
   a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich gemotiveerd op het standpunt stellen dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een door het college gecontracteerde jeugdhulpaanbieder, niet passend achten;
   b. uit de beoordeling van de pgb-vaardigheid met inachtneming van artikel 17 blijkt dat de budgethouder of, indien van toepassing, de budgetbeheerder in staat is uitvoering te geven aan de eisen die het beheer van een pgb met zich meebrengt; en
   c. naar het oordeel van het college met inachtneming van artikel 19 is gewaarborgd dat de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort en die de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger van het budget willen betrekken, van goede kwaliteit is en in voldoende mate zal bijdragen aan het bereiken van het in het pgb-plan opgenomen beoogde resultaat.
3. Het college verstrekt geen pgb als er twijfels zijn over de integriteit van de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp, wat zich in ieder geval voordoet indien de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp in de vier jaar voorafgaande aan de aanvraag:
   a. fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, heeft gepleegd;
   b. betrokken is geweest bij strafbare feiten of overtredingen heeft begaan die de veiligheid en de kwaliteit van de hulp in gevaar brengen;
   c. veroordeeld is wegens het plegen van strafbare feiten tot een gevangenisstraf; of
   d. op basis van een Bibob-toets door het college is geweigerd als zorgaanbieder;
4. Het college weigert een pgb als een wettelijke weigeringsgrond als bedoeld in artikel 8.1.1, vierde lid, van de wet van toepassing is.

Artikel 17. Pgb-vaardigheid

1. Om aan de voorwaarden voor pgb-vaardigheid te voldoen dient de beoogd budgethouder, al dan niet met hulp vanuit het sociaal netwerk of, indien van toepassing, een budgetbeheerder, in ieder geval:
   a. een duidelijk beeld te hebben van de hulpvraag;
   b. op de hoogte te zijn van de regels en verplichtingen die horen bij het pgb of deze zelf (online) weten te vinden;
   c. in staat te zijn om een overzichtelijke pgb-administratie bij te houden;
   d. voldoende vaardig te zijn om in de Nederlandse taal te communiceren met de gemeente, de SVB en de zorgverleners;
   e. in staat te zijn zelfstandig te handelen en onafhankelijk voor een zorgverlener te kiezen;
   f. in staat te zijn om afspraken te maken en vast te leggen en om dit te verantwoorden aan het college;
   g. in staat te zijn om te beoordelen en te beargumenteren of de geleverde zorg passend en kwalitatief goed is;

h. in staat te zijn de inzet van zorgverleners te coördineren, waardoor de zorg door kan gaan, ook bij verlof en ziekte;
i. in staat te zijn om als werk- of opdrachtgever de zorgverleners aan te sturen en aan te spreken op hun functioneren; en
j. voldoende kennis te hebben over het werk- of opdrachtgeverschap of deze kennis weten te vinden.

2. Een budgethouder of een budgetbeheerder wordt in beginsel niet in staat geacht de aan een pgb verbonden taken verantwoord te kunnen uitvoeren als sprake is van één of meer van de volgende omstandigheden:
   a. het beheer wordt verricht door de persoon of organisatie die ook de jeugdhulp levert aan de budgethouder;
   b. er is sprake van één of meer van de volgende omstandigheden:
      i. schuldenproblematiek;
      ii. ernstige verslavingsproblematiek;
      iii. aangetoonde fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag;
      iv. een aanmerkelijke verstandelijke beperking;
      v. een ernstig psychiatrisch ziektebeeld;
      vi. een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis;
      vii. het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal in woord en geschrift; of
      viii. het niet verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag;

Artikel 18. Onderscheid pgb formele hulp en pgb sociaal netwerk

1. Van pgb formele hulp is sprake als de jeugdhulp verleend wordt door onderstaande personen:
   a. personen die werkzaam zijn bij een instelling die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staat in het Handelsregister, conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007, en die beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken; of
   b. personen die aangemerkt zijn als zelfstandige zonder personeel die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staan in het Handelsregister conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007 en beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken.
2. Formele hulp wordt geleverd door personen die ingeschreven staan in het register, bedoeld in artikel 3, van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg of artikel 5.2.1, van het Besluit Jeugdwet, voor het uitoefenen van een beroep voor het verlenen van jeugdhulp.
3. Als de jeugdhulp geboden wordt door een bloed- of aanverwant in de eerste- of tweede graad van de budgethouder, is altijd sprake van pgb sociaal netwerk omdat zij onderdeel uitmaken van het sociale netwerk.
4. Als de hulp wordt verleend door een andere persoon dan beschreven in het eerste lid, onder a of b, en er niet voldaan is aan het tweede lid, is er sprake van pgb sociaal netwerk.

Artikel 19. Kwaliteitseisen individuele voorziening in de vorm van een pgb

1. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van de jeugdhulp minimaal aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in de overeenkomsten met de gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio Zuid-Holland Zuid. Daarnaast gelden de volgende eisen:

a. beschikt over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) die niet ouder is dan drie maanden bij aanvang van de zorgovereenkomst en gedurende de hulpverlening niet ouder dan drie jaar, waaruit blijkt dat er geen bezwaren zijn voor de uitoefening van diens functie.
b. beschikt over de juiste vaardigheden en deskundigheid om verantwoorde hulp te bieden;
c. houdt een deugdelijke administratie bij met een registratie van de geleverde hulp;
d. is voldoende vaardig om in de Nederlandse taal te communiceren;
e. werkt volgens een plan waarin activiteiten en doelen zijn vastgelegd;
f. voert de hulp uit in overeenstemming met de beschikking van het college;
g. stemt de hulp af op de persoonlijke situatie van de jeugdige of zijn ouder(s);
h. stemt de hulp af op andere voorzieningen, overige voorzieningen en individuele voorzieningen waar de jeugdige of zijn ouder(s) gebruik van maken;
i. respecteert de privacy van de jeugdige of zijn ouder(s) en gaat vertrouwelijk om met informatie over de persoonlijke situatie;
j. neemt bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling in het huishouden van de jeugdige of zijn ouder(s) voor advies of het doen van een melding contact op met Veilig Thuis;
k. meldt calamiteiten en geweldsincidenten bij de verlening van jeugdhulp aan het college;
l. werkt mee aan toezicht en aangekondigd en onaangekondigd onderzoek door het college of daartoe aangewezen derden op inhoudelijke kwaliteit en op rechtmatigheid; en
m. is of raakt door verlening van de jeugdhulp naar het oordeel van het college niet overbelast.

2. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van formele jeugdhulp aan de volgende aanvullende eisen:
   a. hetgeen is bepaald in artikel 17, eerste en tweede lid;
   b. handelt in overeenstemming met de professionele standaard;
   c. werkt op basis van een hulpverleningsplan;
   d. werkt met een systeem voor kwaliteitsbewaking;
   e. hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de meldplicht calamiteiten en de meldplicht geweld bij de verlening van jeugdhulp; en
   f. stelt een vertrouwenspersoon in staat zijn taak uit te voeren.
3. Er wordt geen pgb sociaal netwerk verstrekt als, conform het afwegingskader voor een verantwoorde werktoedeling op basis van het Kwaliteitskader Jeugd, formele jeugdhulp noodzakelijk is.

Artikel 20. Hoogte pgb

1. De hoogte van het pgb voor formele jeugdhulp bedraagt 100% van het laagste adequate gecontracteerde tarief voor dezelfde jeugdhulp in natura.
2. De hoogte van het pgb sociaal netwerk bedraagt het wettelijke minimumloon.
3. De tarieven voor het pgb worden jaarlijks geïndexeerd, waarbij:
   a. de indexering wordt berekend uit de som van het geprognostiseerde percentage voor het komende jaar (t + 1) en het verschil tussen het in het voorgaande jaar (t – 1) geprognostiseerde percentage voor het lopende jaar (t) en het definitieve percentage voor het lopende jaar (t). De percentages zijn verschillend voor loonkosten en materiële kosten; en

b. het college het pgb-tarief verhoogt of verlaagt voor 80% op basis van het geprognostiseerde en definitieve indexcijfer Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) voor personele kosten van het CPB, gepubliceerd door de NZA en voor 20% op basis van het geprognostiseerde en definitieve prijsindexcijfer particuliere consumptie (PPC) voor materiële kosten van het CPB gepubliceerd door de NZA.

4. Het tarief is lager als op basis van het door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ingediende budgetplan passende en toereikende jeugdhulp voor een lager tarief kan worden ingekocht.
5. Met inachtneming van voorgaande bepalingen stelt het college de pgb-tarieven vast in nadere regels.
6. Het college maakt minimaal eenmaal per jaar de tarieven bekend.

Artikel 21. Uitgesloten van pgb

De volgende kosten zijn uitgesloten van vergoeding vanuit een pgb:

a. kosten voor bemiddeling;
b. kosten voor tussenpersonen of belangenbehartigers;
c. kosten voor het voeren van een pgb-administratie;
d. kosten voor ondersteuning bij het aanvragen en beheren van een pgb;
e. kosten voor feestdagenuitkering en eenmalige uitkering;
f. kosten die worden gemaakt voor zover het pgb is bestemd voor besteding in het buitenland, tenzij hiervoor expliciet toestemming is gegeven door het college;
g. kosten voor vervoer als de jeugdige op grond van artikel 11 naar het oordeel van het college niet in aanmerking komt voor een vervoersvoorziening;
h. kosten voor hulp die direct ingezet moet worden (crisishulp); en
i. kosten voor een aanvraag van een Verklaring Omtrent het Gedrag;

HOOFDSTUK 6. HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK

Artikel 22. Inlichtingen

1. Het college informeert de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.
2. Mede overeenkomstig het bepaalde in artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet doen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb.

Artikel 23. Niet meewerken ouder(s)

1. De jeugdige en zijn ouder(s) is (zijn) verplicht om, binnen de eigen mogelijkheden, mee te werken aan onderzoek gericht op besluitvorming over en de doelmatige inzet van jeugdhulp.
2. Als de jeugdige of zijn ouder(s) naar het oordeel van het college niet of onvoldoende meewerkt (meewerken), kan de omvang van de benodigde jeugdhulp niet worden vastgesteld of is de jeugdhulp niet effectief en kan door het college worden besloten geen individuele voorziening te verstrekken, een lagere omvang vast te stellen of een eerder toegekende individuele voorziening in te trekken.

Artikel 24. Intrekking, herziening, opschorting en terugvordering

1. Het college onderzoekt periodiek of er aanleiding is een beslissing aangaande een verstrekking van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb te heroverwegen en kan hierover nadere regels stellen.
2. Onverminderd artikel 8.1.4, van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb herzien of intrekken als het college vaststelt dat:
   a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
   b. de jeugdige of zijn ouder(s) niet langer op de individuele voorziening of het daarmee samenhangende pgb zijn aangewezen;
   c. de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb niet meer toereikend is te achten;
   d. de jeugdige of zijn ouder(s) niet voldoen aan de voorwaarden die zijn verbonden aan de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb;
   e. de jeugdige of zijn ouder(s) het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het bestemd is;
   f. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger met het pgb jeugdhulp betrekken van een jeugdhulpaanbieder tegen wie bezwaren zijn ontstaan, als bedoeld in artikel 16, derde lid; of
   g. de jeugdige met het pgb jeugdhulp langer dan twaalf weken verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet.
3. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen drie maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
4. Een beslissing tot toekenning van een voorziening in natura kan worden ingetrokken als blijkt dat de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich niet binnen drie maanden na de besluitdatum hebben gemeld bij een jeugdhulpaanbieder.
5. Als het college een beslissing heeft herzien of ingetrokken op grond van het tweede lid onder a, dan kan het college de geldschade vorderen van de te veel of ten onrechte genoten individuele voorziening in natura of het te veel of ten onrechte genoten pgb.
6. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.
7. Het college kan, bij een gegrond vermoeden van een omstandigheid als bedoeld in het tweede lid, onder a, d, e of f, de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een geheel of gedeeltelijke onderbreking van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken.
8. Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het vorige lid.

Artikel 25. Onderzoek naar recht- en doelmatigheid individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's

1. Het college kan een toezichthouder aanwijzen die belast is met het toezicht op de naleving van de rechtmatige uitvoering van de wet, waaronder de bestrijding van misbruik, oneigenlijk gebruik en niet-gebruik van deze wet.
2. Het college onderzoekt met inachtneming van de paragrafen 6a en 6b, van de Regeling Jeugdwet de rechtmatigheid en doelmatigheid van individuele voorzieningen.
3. Het college onderzoekt periodiek, al dan niet steekproefsgewijs, het gebruik van pgb's met het oog op de beoordeling van de recht- en doelmatigheid daarvan.

Artikel 26. Overige maatregelen ter voorkoming oneigenlijk gebruik, misbruik en niet gebruik

1. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over de facturatie, resultaatsturing en accountantscontroles, zodat declaraties en uitbetalingen in overeenstemming zijn met de contractuele afspraken, de leveringsopdracht, de prestatieafspraken en de feitelijk geleverde prestaties.
2. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over het monitoren van de gemiddelde trajectduur tijdens de looptijd van een contract.

HOOFDSTUK 7. AFSTEMMING MET ANDERE VOORZIENINGEN

Artikel 27. Voorliggende voorzieningen

1. Het college verstrekt geen voorziening voor jeugdhulp als er:
   a. met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of de Zorgverzekeringswet;
   b. naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; of
   c. gegronde redenen zijn voor het college om aan te nemen dat de jeugdige in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de jeugdige of zijn wettelijke vertegenwoordiger weigert mee te werken aan het verkrijgen van een besluit daartoe.
2. Als er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de betreffende problematiek en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van de wet kan worden verkregen, is het college gehouden deze voorziening op grond van de wet te treffen.
3. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger die een aanvraag voor jeugdhulp doen, worden verwezen naar de instantie waar een aanvraag voor een voorziening op basis van de voornoemde wetten kan worden behandeld.

Artikel 28. Afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning

1. Het college stemt de jeugdhulp waaraan een jeugdige of een ouder behoefte heeft, ten minste af op het aanbod van activiteiten, diensten of middelen op grond van:
   a. de Leerplichtwet;
   b. de Participatiewet;
   c. de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
   d. de Wet Inburgering 2021;
   e. de Wet kinderopvang;
   f. de Wet langdurige zorg;
   g. de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
   h. de Wet passend onderwijs;
   i. de Wet publieke gezondheid;

j. de Wet tijdelijk huisverbod;
k. de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg; en
l. de Zorgverzekeringswet,

zodat deze zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en ondersteunt de jeugdige en zijn ouder(s) actief bij het verkrijgen van toegang tot de andere voorziening(en) of bij behoud van de continuïteit van de zorg op grond van de benodigde zorg.

2. De afgestemde jeugdhulp wordt zodanig ingezet dat dit leidt tot:
   a. het opheffen van een situatie die voor een jeugdige of een ouder of diens omgeving levensbedreigend is, of met grote waarschijnlijkheid leidt tot ernstige gezondheidsschade;
   b. stabilisatie van een crisissituatie, anders dan bedoeld onder a;
   c. een voldoende mate van duurzame zelfredzaamheid van een jeugdige of een ouder, voor zover dat binnen het vermogen ligt.
3. Het college weegt bij de afstemming van de jeugdhulp de volgende aspecten mee:
   a. de behoefte aan hulp en ondersteuning van een jeugdige of een ouder;
   b. de balans tussen de draagkracht en draaglast van een jeugdige of ouder(s) zoals bedoeld in artikel 10 en de mogelijkheden van het sociaal netwerk;
   c. welke volgorde van inzet van hulp en ondersteuning naar verwachting het meeste effect sorteert en in hoeverre hulp en ondersteuning gelijktijdig kan of moet worden ingezet;
   d. welke hulp en ondersteuning leidt tot de minste maatschappelijke kosten op lange termijn.
4. Als een jeugdige of een ouder of wettelijk vertegenwoordiger weigert mee te werken aan ondersteuning als bedoeld in het eerste lid, kan het college het onderzoek beëindigen en een individuele voorziening weigeren.
5. Als een jeugdige van 16 jaar of ouder die hulp op grond van de wet ontvangt naar alle waarschijnlijkheid na het achttiende levensjaar hulp of ondersteuning nodig heeft vanuit een wettelijke kader als bedoeld in het eerste lid, is het college gehouden om:
   a. voor het achttiende levensjaar zodanige hulp en ondersteuning te bieden dat de benodigde hulp en ondersteuning vanaf het achttiende jaar zo beperkt mogelijk kan zijn; en
   b. de continuïteit van hulp en ondersteuning te waarborgen voor zover dat nodig is.
6. Ter uitvoering van het vijfde lid, onderzoekt het college tijdig welke andere voorziening nodig is, vanaf de achttiende verjaardag en op welke wijze en vanuit welke andere voorzieningen (Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet langdurige zorg, of de Zorgverzekeringswet) deze ondersteuning vanaf het achttiende levensjaar wordt ingezet.
7. Conform de overeenkomsten met gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio stelt een jeugdhulpaanbieder, in afstemming met het lokale team en/of de betrokken Gecertificeerde Instelling, voor jeugdigen die jeugdhulp krijgen een perspectiefplan op bij het bereiken van het 16e levensjaar. Wanneer een jeugdige bij aanmelding de leeftijd van 16 jaar reeds heeft bereikt, wordt dit plan opgesteld bij de start van de zorg. In het perspectiefplan staat:
   a. welke hulp of ondersteuning nodig is vanaf de 18e verjaardag; en
   b. hoe en vanuit welke wet (Wmo, Wlz, zorgverzekeringswet of verlengde Jeugdwet) de hulp de 18e verjaardag wordt ingezet.
8. De jeugdhulpaanbieder betrekt de jeugdige, de ouder(s) en het college bij het opstellen van het perspectiefplan.
9. Het college kan nadere regels opstellen met betrekking tot afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning.

HOOFDSTUK 8. WAARBORGEN VERHOUDING PRIJS EN KWALITEIT

Artikel 29. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering

1. Het college baseert in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, op ten minste de volgende kostprijselementen:
   a. cliëntgebonden en niet-cliëntgebonden kosten van beroepskrachten;
   b. cliëntgebonden kosten anders dan van beroepskrachten;
   c. overheadkosten;
   d. kosten voor indexering; en
   e. de voor de sector toepasselijke CAO-schalen;
2. Het college bedingt bij de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde aanbieders van preventie, jeugdhulpaanbieders of gecertificeerde instellingen dat zij het verlenen van preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering alleen aan derden uitbesteden als zij die derden daarvoor een reële prijs betalen, die tot stand is gekomen met gebruikmaking van de kostprijselementen bedoeld in het eerste lid.
3. Het eerste en tweede lid gelden voor subsidies slechts voor zover zij worden verstrekt voor de daadwerkelijke verlening van preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering aan jeugdigen of hun ouders en de omvang van de subsidie direct of indirect wordt gebaseerd op de hoeveelheid verrichte diensten.

HOOFDSTUK 9. KLACHTEN EN MEDEZEGGENSCHAP

Artikel 30. Klachtregeling

Het college stelt een regeling vast voor de afhandeling van klachten van jeugdigen, ouders en hun wettelijk vertegenwoordigers die betrekking hebben op de wijze van afhandeling van meldingen, verzoeken en aanvragen als bedoeld in deze verordening.

Artikel 31. Betrekken van ingezetenen bij het beleid

1. Het college betrekt de ingezetenen van de gemeente bij de voorbereiding van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de, krachtens artikel 150 van de Gemeentewet, gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.
2. Het college stelt jeugdigen en hun ouders en vertegenwoordigers van cliëntgroepen vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.
3. Het college zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.
4. Het college stelt nadere regels vast ter uitvoering van het tweede en derde lid.

HOOFDSTUK 10. SLOTBEPALINGEN

Artikel 32. Evaluatie en monitoring

1. Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid wordt eenmaal per vier jaar geëvalueerd. Het college zendt hiertoe telkens twee jaar na de inwerkingtreding van de verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.
2. Ten behoeve van de evaluatie verzamelt het college systematisch informatie bij relevante betrokkenen over de uitvoering en het proces over:
   a. het aantal jeugdigen met jeugdhulp (totaal en per type jeugdhulp);
   b. de kosten van jeugdhulp (totaal, gemiddeld per cliënt, gemiddeld per type jeugdhulp);
   c. het aantal verwijzingen (per type verwijzer);
   d. de verhouding tussen Zorg in natura en pgb;

Artikel 33. Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) afwijken van de bepalingen in deze verordening, wanneer toepassing van deze verordening of van de hieruit voortvloeiende nadere regels leidt tot onbillijkheden van overwegende aard.

Artikel 34. Overgangsrecht, intrekking oude verordening

1. Een jeugdige of zijn ouder(s) houdt recht op een lopende voorziening, verstrekt op grond van de *Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022*, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen ten aanzien van die voorziening.
2. Aanvragen die zijn ingediend onder de *Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022* waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3. Bezwaarschriften gericht tegen besluiten die zijn genomen voor de inwerkingtreding van deze verordening, worden behandeld op grond van *Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022* die ten aanzien van de betreffende zaak zijn rechtskracht behoudt. Hier kan ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) van worden afgeweken als heroverweging op grond van de huidige Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026 leidt tot een gunstiger uitkomst.
4. Het college is bevoegd een besluit, dat is genomen op grond van Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022 te herzien:
   a. op de gronden, vermeld in V*erordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022*;
   b. indien uit een door het college uitgevoerd heronderzoek blijkt dat er met toepassing van de ten tijde van het onderzoek geldende verordening een afwijkend besluit zou zijn genomen;
   c. indien de cliënt wenst te veranderen van jeugdhulpaanbieder of van verstrekkingsvorm.
5. Het college heeft de bevoegdheid om een pgb dat is verstrekt onder *Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022,* terug te vorderen op de in deze verordening[en] genoemde gronden.
6. *De Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022* wordt ingetrokken.

Artikel 35. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2026.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 27 november 2025.

De voorzitter,

De griffier,

Bijlage 1: Dienstomschrijvingen Jeugdhulp ZHZ versie per 1 januari 2026

Bijlage 2: Opgroeien en opvoeden. Normale uitdagingen voor kinderen jongeren en ouders, van het Nederlands Jeugdinstituut, onderdeel 6 Samenvattend overzicht van ontwikkelingstaken, opvoedvragen en 'normale' uitdagingen, uitgave 4 december 2020

Bijlage 3: Toelichting Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026

Dienstomschrijvingen Jeugdhulp ZHZ

Versie 5.1 (1-1-2026)

Inhoud

Inhoud 2
Inleiding 7
De rode draad *7*
Verhouding deelovereenkomsten en dienstomschrijvingen *7*
Hoofdstuk 1: Toelichting op begrippen en processen 9
Jeugdige, gezin en netwerk *9*
Analyse van de problematiek van de jeugdige en/of het gezin *9*
Aanmelding en intake *9*
Werkwijze jeugdhulpverleners (aanvullend op de gestelde personele eisen) *10*
Norm verantwoorde werktoedeling en inzet via de verlengde arm 10
Gedeelde besluitvorming/shared decision making 10
Werkwijzen binnen de jeugdzorg *10*
Evidence-based practice en practice based werken 10
Methodisch werken 11
Multidisciplinair team en multidisciplinaire samenwerking 11
Direct cliëntgebonden tijd, indirect cliëntgebondentijd en niet-cliëntgebonden tijd, ... *12*
Direct cliëntgebonden tijd 12
Indirect cliëntgebonden tijd 12
Niet-cliëntgebonden tijd 12
Normenkader *12*
Jeugdhulpverleningsplannen *13*
Nazorg of gewoon jeugdhulp *13*
Regie *14*
No show binnen de jeugdhulp *14*
No show bij ambulante voorzieningen 14
Afwezigheidsdagen bij jeugdhulp met een verblijfscomponent 14
No show bij dagvoorzieningen De no show vergoeding is opgenomen in de opbouw van het tarief van de dagvoorzieningen. Aparte declaratie is hiervoor dus niet mogelijk. 15
No show binnen Jeugdhulp op School 15
Bijzondere kosten *15*
Pleegzorg valt buiten deze regeling *16*
Tolkkosten *16*

Respijtzorg *16*
Vergroten van de zelfredzaamheid *16*
Draagkracht en draaglast** *17*
Centrale Intake *17*
(Onderwijs)urennorm dagvoorzieningen *17*
Uitsluitings- en afwegingslijst *17*
Jeugdhulpvervoer *17*
Overige voorzieningen 18
Jeugdhulp lokaal – overige voorziening *18*
Hoofdstuk 2: Jeugdhulp zonder verblijfscomponent 19
Inleiding *19*
Niet declarabele activiteiten *19*
Jeugdhulp in groepsverband *19*
Jeugdhulp op School (JOS) *19*
Resultaatgebieden 19
Activiteiten (niet uitputtend) 20
Verwijzing 20
Jeugdhulp op School 20
Overzicht *21*
Ervaringsdeskundige 22
Dienstverlening consult en advies 24
Persoonlijke verzorging 26
Begeleiding basis 28
Begeleiding regulier 30
Begeleiding specialistisch 32
Vaktherapie 34
Behandeling VG 36
Behandeling J&O 38
Curatieve zorg door kinderartsen (Farmacotherapie kinderartsen en kinder- en jeugdpsychiaters) 40
Medicatieveiligheid 42
GGZ regulier/ generalistisch (basis GGZ) 43
GGZ specialistisch 45
GGZ Specialistisch Midden 47
Forensische GGZ 50

GGZ hoogspecialistisch 52
Gezinsbehandeling 54
MDFT - Multi-dimensionele Familie Therapie 56
ED diagnostiek en behandeling *58*
Omschrijving 58
Verwijzing naar ED-zorg 58
Tarief en belangrijkste financierings- en betaalvoorwaarden 58
Ernstige Dyslexie 58
Hoofdstuk 3: Jeugdhulpdiensten specifiek voor diagnose 59
Overzicht diagnostiek *59*
Basis diagnostiek 60
Specialistische diagnostiek 62
Hoofdstuk 4: Dagvoorzieningen 63
Algemeen *63*
Overzicht *63*
Dagbesteding regulier 64
Dagbesteding intensief 66
Naschoolse dagbesteding 68
Dagbehandeling regulier 69
Dagbehandeling intensief 71
Dagbehandeling specialistisch (GGZ) 73
Hoofdstuk 5: Jeugdhulp met verblijf 75
Overzicht *75*
Algemeen *76*
Kwaliteitseisen specifiek voor jeugdhulp met een verblijfscomponent *76*
Ontwikkelingen *76*
Logeeropvang regulier 77
Logeeropvang intensief 79
Logeeropvang extra intensief 81
Pleegzorg regulier (voltijd) 83
Pleegzorg regulier (deeltijd) 85
Pleegzorg (toeslag) intensief 87
Gezinshuis regulier 90
Gezinshuis intensief 92

Wonen met begeleiding licht 94
Wonen met begeleiding - regulier 96
Wonen met begeleiding - intensief 98
Wonen met begeleiding – EXTRA intensief 100
Verblijf met behandeling 101
Verblijf met behandeling - intensief 103
Verblijf met behandeling 3 milieu 105
JeugdhulpPlus Groep 6 jeugdigen 107
JeugdhulpPlus Intensief Groep 3 jeugdigen 109
JeugdhulpPlus (Ambulant) 109
Hoogspecialistische klinische opname GGZ/HIC GGZ 110
Hoofdstuk 6: Toeslag bij Crisisinterventies *111*
Algemene omschrijving *111*
Doelgroep *111*
Crisisbed en Crisismeldpunt *112*
Toeslag crisis ambulant 113
Toeslag crisis bij Pleegzorg 114
Toeslag crisis bij Wonen (diverse intensiteiten) 115
Toeslag crisis bij Verblijf met behandeling 116
Hoofdstuk 7: Uitsluitings- en afwegingslijst 117
Hoofdstuk 8: Dienstomschrijvingen Jeugdbescherming en jeugdreclassering 126
Jeugdbescherming *126*
Wettelijk kader 126
OTS en VOTS 126
Voogdij en voorlopige voogdij 126
Uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen 126
Uitvoerders 127
Ondertoezichtstelling (OTS) 128
Voogdij 129
Voogdij 130
Landelijk expertiseteam jeugdbescherming (LET) 131
Jeugdreclassering *132*
Doel 132
Doelgroep 133

Jeugdreclassering regulier 134
Elektronische controle (EC) 135
Elektronische controle (EC) 135
ITB CRIEM 136
(Individuele trajectbegeleiding Criminaliteit in Relatie tot de Integratie van Etnische Minderheden) 136
ITB Harde Kern 137
(Intensieve trajectbegeleiding Harde Kern) 137
GBM-advies 138
(Gedragsbeïnvloedende maatregel – advies) 138
GMB-begeleiding 139
(gedragsbeïnvloedende maatregel – begeleiding) 139
Samenloop jeugdbescherming en jeugdreclassering 140
Veilig Opgroeien Is Teamwerk (VOIT) *141*
Veilig opgroeien is teamwerk (VOiT) 142
Instemmingsverklaring gesloten jeugdhulp *143*
Instemmingsverklaring gesloten jeugdhulp 144
Toeleiding gesloten jeugdzorg 145

Inleiding

Voor u ligt het document 'Dienstomschrijvingen Jeugdhulp Zuid-Holland Zuid'. Vanaf 1 januari 2022 zijn de hierin opgenomen diensten van toepassing binnen de regio Zuid-Holland Zuid. Dit document dient als een overzicht van alle jeugdhulpdiensten waarop binnen deze regio gedeclareerd kan worden. In de inleiding en hoofdstuk 1 worden relevante begrippen nader toegelicht en gedefinieerd. Vanaf hoofdstuk 2 vindt u de gedetailleerde omschrijvingen van de producten.

De rode draad

In 2018 heeft de regio Zuid-Holland Zuid het beleidsplan *Meerjarenperspectief* vastgesteld. In aanloop naar de nieuwe inkoopperiode zijn bestuurlijke uitgangspunten geformuleerd en vastgesteld die het kader vormen voor de contractering van jeugdhulp. Deze uitgangspunten zijn in dialoog met cliëntvertegenwoordigers, jeugdhulpaanbieders en gemeenten verder geconcretiseerd en vertaald naar onder andere doelen, inspanningsverplichtingen, resultaatverplichtingen, KPI's en de dienstomschrijvingen in dit document.

Deze gezamenlijke ontwikkeling heeft geleid tot de volgende zes kernwaarden die richtinggevend zijn voor de jeugdhulp in de regio:

1. Jeugdhulp wordt geboden in de leefomgeving; jeugdigen groeien thuis op.
2. Jeugdhulpaanbieders (professionals) bieden dienstbaar vakmanschap.
3. Iedere jeugdige volgt onderwijs.
4. Jeugdhulp zorgt voor toegenomen zelfredzaamheid en duurzaam herstel van de jeugdige en het gezin.
5. Jeugdhulp versterkt het netwerk van de jeugdige en het gezin.
6. Doelmatige inzet van (schaarse) middelen.

Verhouding deelovereenkomsten en dienstomschrijvingen

Diensten kunnen uitsluitend worden gedeclareerd wanneer de jeugdhulpaanbieder hiervoor een Bijzondere Deel Overeenkomst (hierna: BDO) met SOJ ZHZ heeft gesloten. Sommige diensten kunnen vanuit meerdere BDO's worden aangeboden/geleverd. In onderstaande tabel is aangegeven voor welke diensten dit van toepassing is:

Naam	Segment 1: Hoog specialistisch	Segment 2: Wonen	Segment 3a: Dagbesteding & dagbehandeling	Segment 4: Specialistisch veelvoorkomend
Persoonlijke verzorging				X
Ervaringsdeskundige	X	X	X	X
Begeleiding basis				X
Begeleiding regulier				X
Begeleiding specialistisch				X
Behandeling VG				X
Behandeling J&O				X
Dienstverlening consult en advies	X	X	X	X
Vaktherapie				X
GGZ regulier/ generalistisch (basis GGZ)				X
GGZ specialistisch				X
Curatieve zorg door kinderartsen				X
Medicatieveiligheid				X
Forensische GGZ				X
Basis diagnostiek				X
Specialistische diagnostiek				X
Dagbesteding regulier			X	
Dagbesteding intensief			X	
Naschoolse dagbesteding			X	

Dagbehandeling regulier			X	
Dagbehandeling intensief			X	
Dagbehandeling specialistisch (GGZ)			X	
Pleegzorg Intensief		X		
Pleegzorg regulier (voltijd)		X		
Pleegzorg regulier (deeltijd)		X		
Gezinshuis (regulier)		X		
Gezinshuis (intensief)		X		
Gezinsbehandeling				X
Logeren (regulier)		X		
Logeren (intensief)		X		
Logeren (extra-intensief)		X		
Wonen met begeleiding - licht		X		
Wonen met begeleiding - regulier		X		
Wonen met begeleiding intensief		X		
Verblijf met behandeling	X			
Verblijf met behandeling – 3 milieu	X			
Toeslag crisis ambulant	X			
Toeslag crisis bij pleegzorg		X		
ED Diagnostiek en behandeling *				
Verblijf met behandeling - intensief	X			
HIC - GGZ	X			
GGZ Specialistisch Midden	X			
GGZ Hoogspecialistisch	X			
Toeslag crisis bij Wonen (diverse intensiteiten)		X		
Toeslag crisis bij Verblijf met behandeling	X			

Voorbeeld

Het product 'ervaringsdeskundige' is in alle Bijzondere Delen Overeenkomsten toegankelijk.
Ieder hoofdstuk start met een overzicht van alle diensten, met hierbij opgenomen of deze specifiek zijn toegekend aan een bepaalde Bijzondere Delen Overeenkomst. Als hier geen opmerkingen over opgenomen zijn, is de dienst toegekend aan alle Bijzondere Delen Overeenkomsten. Voorwaarde voor declaratie is en blijft natuurlijk dat u voor de betreffende dienst gecontracteerd bent en voldoet aan de kwaliteitscriteria en specifieke eisen die per dienst zijn beschreven.

Voorbeeld

De diensten voor dagbesteding en dagbehandeling kunnen uitsluitend verleend worden door jeugdhulpaanbieders die de Bijzondere Delen Overeenkomsten voor dagbesteding en dagbehandeling hebben ondertekend. Voor andere diensten geldt dat het tekenen van het Algemene Deel en een van de Bijzondere Delen Overeenkomsten het mogelijk maakt het product te declareren, mits aan de kwaliteitscriteria van het product wordt voldaan.

Hoofdstuk 1: Toelichting op begrippen en processen

In deze dienstomschrijvingen jeugdhulp 2026 worden de begrippen aangehouden zoals die zijn opgenomen in de Jeugdwet en de Verordening Jeugd van de gemeenten. In bijlage 5 van deze overeenkomst worden, daar waar noodzakelijk, nog een aantal begrippen nader toegelicht. **Waar in dit hoofdstuk dat aan de orde is, wordt met een sterretje (*) verwezen naar deze bijlage**. Hieronder geven we een nadere duiding van een aantal begrippen en processen die van invloed zijn op de uitvoering van de jeugdhulp.

Jeugdige, gezin en netwerk

De jeugdhulpaanbieder ondersteunt de jeugdige én hun sociale omgeving. Dat betekent dat ondersteuning en advies aan gezins- en familieleden, school, vereniging, kerk, enzovoorts onderdeel uitmaken van de jeugdhulp wanneer dat leidt tot een grotere inzet van het sociale netwerk, meer zelfredzaamheid en participatie van de jeugdige en bijdraagt aan de voor de jeugdige en het gezin opgestelde doelen. De hulp wordt geboden op de locatie die het meest passend en effectief is om de gestelde doelen te bereiken. Uitgangspunt is dat de jeugdhulp beschikbaar moet zijn voor degenen die het echt nodig hebben en dat de jeugdhulp betaalbaar moet blijven. De jeugdhulp wordt immers gefinancierd met gemeenschapsgeld.

De wijze waarop de jeugdhulp wordt uitgevoerd draagt bij aan het onderhouden, activeren en/of opbouwen van een steunend netwerk voor de jeugdige en het gezin. De jeugdhulpaanbieder zet actief netwerkversterkende strategieën in. Het werken vanuit sociale netwerkstrategieën is een basishouding van waaruit de professional denkt en handelt. Zijn rol is die van een facilitator; hij maakt mogelijk dat iedereen die aanklopt in zijn eigen kracht blijft en gebruik maakt van de krachten in zijn eigen omgeving. De jeugdige houdt de regie over zijn eigen leven. Het verdient aanbeveling om naast deze basishouding ook hiervoor specifiek ontwikkelde werkwijzen consequent toe te passen. (Zoals de Jim aanpak en Eigen Kracht conferenties).

Analyse van de problematiek van de jeugdige en/of het gezin

Voordat overgegaan kan worden tot het inzetten van hulp aan de jeugdige en/of het gezin is het noodzakelijk dat er een gedegen analyse plaatsvindt van de problematiek van de jeugdige en/of het gezin. Daarvoor zijn verschillende methoden mogelijk. Te denken valt bijvoorbeeld aan een probleemanalyse*, risico-taxatie*, DSM* en/of de verklarende analyse*.

Vanaf 2024 wordt er met name ingezet op het gebruik van de verklarende analyse waar in een gezamenlijk proces met de jeugdige, de ouders en de jeugdhulpverlener wordt toegewerkt om de problemen te begrijpen. De focus hierbij ligt op het achterhalen waardoor de hulpvragen zijn ontstaan en waardoor ze blijven voortbestaan. Daarbij wordt gekeken naar de verschillende factoren die een rol spelen, zoals kindfactoren, gezinsfactoren, omgevingsfactoren en interacties tussen betrokkenen. Het moet helpen om patronen te herkennen in de problemen en de interacties binnen het gezin en de omgeving. Doel van de verklarende analyse is dat er inzicht ontstaat in de problematiek en er betere beslissingen kunnen worden genomen welke hulp passend en noodzakelijk is. In de komende jaren zal tot verdere implementatie van deze methode gekomen moeten worden.

Aanmelding en intake

Aanmelding en intake zijn activiteiten die plaatsvinden aan het begin van het traject bij de desbetreffende aanbieder. Hoewel de intake kenmerken van een analyse kan bevatten, mag deze niet worden gedeclareerd onder het product *diagnostiek* als er geen diagnostiek of behandeling op volgt. De intake wordt beschouwd als start van de hulpverlening en is declarabel zodra de jeugdige daadwerkelijk jeugdhulp gaat ontvangt. Indien u na een intake tot de conclusie komt dat u geen passende hulp kunt bieden voor de gestelde hulpvraag, neemt u direct contact op met de verwijzer. Dit helpt om mismatches in het vervolg te voorkomen.

Werkwijze jeugdhulpverleners (aanvullend op de gestelde personele eisen)

Norm verantwoorde werktoedeling en inzet via de verlengde arm

Volgens de Jeugdwet dienen de toegang, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen in beginsel te werken met geregistreerde professionals. Dit betreft professionals die zijn opgenomen in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) of die als artikel 3-beroep zijn geregistreerd in het BIG-register.

De norm verantwoorde werktoedeling is opgenomen in het Besluit Jeugdwet en verplicht jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen om zorgvuldig taken toe te delen aan professionals. Deze norm bestaat uit drie onderdelen:

1. **Geregistreerde professionals voeren de taken uit**
   De taken worden uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van een geregistreerde professional. Er wordt gewerkt met professionals die zijn geregistreerd in het BIG-register en/of Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ), op HBO- of WO-niveau.

2. **Toedeling taken op basis van kennis en vaardigheden**
   De jeugdhulpaanbieder deelt de taken toe met inachtneming van de specifieke kennis en vaardigheden van de geregistreerde professionals.

3. **Werken volgens professionele standaarden**
   Jeugdhulpaanbieders dragen er zorg voor dat de geregistreerde professionals werken volgens de voor hen geldende professionele standaarden, zoals de beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen.

Daarnaast moet de werkwijze voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en aan de beroepscode. Hierin is vastgesteld welke niet SKJ-geregistreerde professional mag werken onder de eindverantwoordelijkheid van een SKJ-geregistreerde professional. Dit wordt de verlengde arm-constructie genoemd.

Gedeelde besluitvorming/shared decision making

Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) stelt dat minderjarigen, ongeacht hun leeftijd, recht hebben om hun mening te geven. Bij beslissingen die in het leven van jeugdigen genomen worden, dus ook over passende hulp, moet een passend gewicht aan hun mening gehecht worden (artikel 12 IVRK). Daarnaast is wettelijk vastgelegd dat ouders verplicht zijn om de ontwikkeling en het welzijn van hun kind te bevorderen (Burgerlijk wetboek 1, art 247). Daarmee ligt de verantwoordelijkheid om hulp in te schakelen bij ouders wanneer jeugdigen zich onvoldoende ontwikkelen.

Zowel de literatuur over jeugdhulp en jeugdbescherming als de medische literatuur laat zien dat participatie van ouders en jeugdigen in het besluitvormings- en het behandelproces een positief effect heeft op de uitkomsten van de behandeling of zorg. In de medische wereld is *shared decision making'* ontwikkeld. Dit is een methode waarbij zorgprofessionals samen met jeugdigen beslissingen nemen over de behandeling. *Shared decision making* is gebaseerd op 'e*vidence based practice, wat inhoudt* dat beslissingen gebaseerd zijn op de hoogst haalbare evidentie.

Uitgangspunt van jeugdhulp is dan ook dat in dialoog tussen de professional, het gezin en de jeugdige een gezamenlijk beeld ontwikkeld wordt over de problematiek en de meest passende aanpak.

Werkwijzen binnen de jeugdzorg

Evidence-based practice en practice based werken

Een individuele voorziening jeugdhulp wordt toegekend als de inzet van de voorziening doeltreffend geacht kan worden. De doeltreffendheid wordt beoordeeld door vast te stellen of de individuele voorziening bijdraagt aan het oplossen van de hulpvraag. Ook wordt er door jeugdhulpaanbieders gewerkt met bewezen effectieve interventies,

oftewel *evidence based-practice**. Wanneer er geen bewezen effectieve interventie is, moet de jeugdhulpaanbieder aantonen dat hij werkt met een *practice based** methodiek. In geen geval mag er gewerkt worden met een bewezen niet effectieve interventie. In de gemeentelijke verordening is aanvullende informatie over de verschillende methodieken terug te lezen. U bent verplicht hier kennis van te nemen.

Methodisch werken

Alle jeugdhulp kenmerkt zich door een methodische aanpak. Dat betekent dat er stelselmatig, geordend en voor de jeugdige navolgbaar wordt gewerkt, met een concreet resultaat voor ogen. Methodisch werken bevat een aantal stappen:

1) verzamelen van informatie
2) vaststellen van behoeften en problemen,
3) formuleren van doelen
4) vaststellen van en plannen van passende activiteiten
5) uitvoeren van de activiteiten volgens planning,
6) evalueren van de voortgang
7) bijstellen van de zorg en ondersteuning indien nodig

Deze werkwijze is cyclisch, dat wil zeggen dat op basis van evaluatie doelen en aanpak kunnen worden aangepast, waarna de stappen opnieuw worden doorlopen. De stappen worden vastgelegd in het hulpverleningsplan van de jeugdige en/of het gezin.

Als je als hulpverlener gestructureerd en planmatig werkt, weten jeugdigen en opvoeders beter wat er gaat gebeuren. Dit vergroot hun betrokkenheid en actieve inzet. Het resultaat is doelgerichte hulp die op koers blijft en daadwerkelijk bijdraagt aan verbeteringen in het leven van jeugdigen en gezinnen (*T. van Yperen*)

Multidisciplinair team en multidisciplinaire samenwerking

In de dienstenomschrijving maken we onderscheid tussen een multidisciplinair team en multidisciplinaire samenwerking. Dit onderscheid helpt bij het inzetten van de juiste diensten. Het hier gedefinieerde onderscheid is geen allesomvattende definitie van multidisciplinair werken. Vanuit de werkwijze *1 Gezin, 1 Plan, 1 Regisseur* is er altijd sprake van multidisciplinaire samenwerking als meerdere partijen of organisaties (binnen of buiten de jeugdhulp) actief zijn in een gezin. De professional brengt zijn specifieke kennis en expertise in binnen dit netwerk en stemt werkzaamheden en doelrealisatie af met andere betrokkenen. In de dienstenomschrijving noemen we deze vorm van samenwerking een *multidisciplinair netwerk.*

Er is sprake van een multidisciplinair team wanneer
1) verschillende noodzakelijke disciplines geborgd zijn binnen de organisatie en
2) de verantwoordelijkheid voor de uitvoerings- en behandelregie binnen dit team is belegd.

Een multidisciplinair team is samengesteld uit verschillende noodzakelijke complementaire disciplines en bestaat tenminste uit:

1. Uitvoerend ambulante behandelaren/gezinswerkers die actief betrokken zijn bij de uitvoering van het behandelplan;
2. Ambulant begeleiders;
3. Indien van toepassing: groepswerkers van de dag- en/of verblijfsvoorziening;
4. Een regiebehandelaar (zie beschrijving onder *regie*);
5. Aanvullende inhoudelijke specialistische deskundigheid in relatie tot de gestelde hulpvraag wordt zo nodig toegevoegd aan het team.

De kracht van een multidisciplinair team ligt in de structurele en georganiseerde uitwisseling tussen disciplines én tussen persoonlijk professionele inzichten van de bovengenoemde disciplines (minimaal 4 personen). Indien nodig participeert het multidisciplinaire team in breder een multidisciplinair netwerk rondom het gezin.

Een multidisciplinair team kan worden gevormd wanneer:

- Eén jeugdhulpaanbieder het team volledig binnen de eigen organisatie samenstelt, of
- Meerdere (gecontracteerde) jeugdhulpaanbieders gezamenlijk een team vormen, waarbij afspraken over beschikbaarheid, rolverdeling, inzet en afrekening formeel zijn vastgesteld

Let op: Wanneer in de dienstomschrijving expliciet wordt geëist dat een multidisciplinair team wordt ingezet, is de bekostiging van dit team inbegrepen in het tarief. De inzet van het multidisciplinair team kan in dat geval niet separaat worden gedeclareerd.

Direct cliëntgebonden tijd, indirect cliëntgebondentijd en niet-cliëntgebonden tijd,

De volgende definities, zoals uitgewerkt door de VNG, worden gehanteerd voor de begrippen: direct cliëntgebonden, indirect cliëntgebondentijd en niet-cliëntgebondentijd:

Direct cliëntgebonden tijd

De tijd waarbij de jeugdaanbieder direct contact heeft met de jeugdige en/of gezin ten behoeve van de begeleiding/behandeling. Dit kan zowel face-to-face als telefonisch of elektronisch zijn. De direct cliëntgebonden tijd is gericht op de behandeling/begeleiding van de jeugdige en levert handvatten voor omgeving om de effecten van de behandeling/begeleiding te versterken.

Een onderdeel van direct cliëntgebonden tijd is de *groepscontacttijd* per cliënt. Deze wordt als volgt berekend: De totale tijd van aanwezige hulpverlener bij een groepsbehandeling /begeleiding groep, gedeeld door het aantal aanwezige cliënten in behandeling / begeleiding.

Voorbeeld
Bij groepstherapie van 1 uur door verpleegkundige en psycholoog (2 * 60 minuten = 120 minuten), delen door 10 aanwezige cliënten betekent 12 minuten facturatie per jeugdige; 6 minuten te facturen op functiecode verpleegkundige en 6 minuten op functiecode van de psycholoog.

Indirect cliëntgebonden tijd

De tijd die de jeugdhulpaanbieder besteedt aan zaken rondom een contactmoment (de direct cliëntgebonden tijd), maar waarbij de jeugdige en/of gezin zelf niet aanwezig is zoals:

- administratie, verslaglegging, rapportage
- overleg over de cliënt (dus ook de tijd die anderen dan de directe behandelaar hieraan besteden)
- analysetijd (bijvoorbeeld ten behoeve van diagnostiek)
- reistijd (van en naar de cliënt(en))
- voorbereiding
- coördinatie met andere hulpverleners in het gezin (wanneer nodig)

Niet-cliëntgebonden tijd

De tijd van een professional die niet direct of indirect gerelateerd is aan contactmomenten met de jeugdig zoals instellingsoverleg beleidsmatig overleg, ziekte, vakantie, verlof, opleiding, reflectie/intervisie en pauzes. Niet-cliëntgebonden tijd is niet declarabel.

Normenkader

In lijn met de ontwikkelingen in de regio en met de pilot 'Begeleiding' is per product een normenkader opgesteld. De exacte definities zijn opgenomen in de definitielijst in bijlage 5. Dit normenkader heeft als doel een impuls te geven

aan de doelmatigheid van de geleverde hulp en bij te dragen aan kernwaarde 4: Jeugdhulp zorgt voor toegenomen zelfredzaamheid en duurzaam herstel van de jeugdige en het gezin (zie bijlage 1 ´Kernwaarden Jeugdhulp 2022´ en verder).

Een belangrijk aandachtspunt is dat het normenkader niet te rigide mag worden toegepast. Een te strikte toepassing kan maatwerk in de hulpverlening belemmeren, wat haaks staat op het beoogde doel, namelijk een impuls voor doelmatigheid. Indien noodzakelijk mag er van het normenkader worden afgeweken binnen de vastgestelde bandbreedte zoals omschreven in definitielijst. De bevoegdheid om hierover te beslissen ligt bij het lokale team of de betrokken GI. Afwijking van het normenkader wordt met name overwogen in de volgende situaties:

1. Dreigende uithuisplaatsing;
2. Dreigende schooluitval;
3. Bij een levenslange en levensbrede noodzaak tot ondersteuning en hulp;
4. Een rechterlijke uitspraak die afwijking vereist.

Het besluit tot afwijking wordt genomen **vóór** de start van de zorg. Indien gedurende de looptijd van de toewijzing door gewijzigde omstandigheden een aanpassing noodzakelijk is, dient de jeugdhulpaanbieder **tijdig** contact op te nemen met het lokaal team of de GI.

Een afwijking van het normenkader zonder (tijdige) toestemming van het lokale team of de GI zal er toe leiden dat de dienstverlening die buiten het normenkader valt niet vergoed wordt.

Jeugdhulpverleningsplannen

Het is belangrijk dat achter de in te zetten jeugdhulp een plan ligt waarin de verschillende aspecten van de jeugdhulp zelf maar ook doelen en te behalen resultaten beschreven staan. Het zorgen dat de gestelde doelen worden behaald is vanzelfsprekend. Door de plannen samen met de jeugdigen, ouders en het eventuele netwerk op te stellen ontstaat er een basis van waaruit gewerkt kan worden.

Er zijn verschillende soorten van plannen die afhankelijk van de situatie van de jeugdige en/of het gezin worden opgesteld. Zo is daar het familiegroepsplan* waar gemeenten hun inwoners op wijzen dat bij de vraag om jeugdhulp op te stellen. Wanneer de jeugdhulp start is het verplicht een perspectiefplan* op te stellen dat voor jeugdigen van 16 jaar en ouder*l nog eens speciaal noodzakelijk om hun toekomstperspectief na hun 18de verjaardag te schetsen en tussen hun 16de en 18de jaar ook nog eens bij te stellen. Daar het volgen van onderwijs belangrijk en noodzakelijk is voor de toekomst van de jeugdigen wordt het opstellen van het ontwikkelingsperspectief (OPP)* binnen de jeugdhulp is samenwerking met het onderwijs steeds belangrijker. Het opstellen van een OPP is de verantwoordelijkheid van school (vanuit de Wet Passend Onderwijs). Bij verzoek om inzet jeugdhulp in school moet er een OPP zijn (opgesteld door school) waaruit blijkt dat er extra ondersteuning vanuit onderwijs en jeugdhulp nodig is. Het OPP is een werkdocument en omvat naast het ontwikkelingsdeel (denk aan belemmerende en stimulerende factoren) een planningsdeel (uitstroom, doelen en beredeneerd aanbod) en een evaluatiedeel. Zo moet duidelijk worden wat de school inzet om doelen met de leerling te bereiken. Het OPP dient in gezamenlijkheid met ouders te worden opgesteld. Ouders moeten instemming verlenen op het handelingsdeel (de individuele ondersteuning die de leerling krijgt). School is dit verplicht vanuit de Wet Passend Onderwijs.

Nazorg of gewoon jeugdhulp

Om overgangen tussen verschillende typen jeugdhulp te verbeteren en multidisciplinair samenwerken te bevorderen, wordt een overdrachts- of afbouwperiode ingezet. Met andere woorden: de jeugdhulpaanbieder is klaar als de ander verder kan. Dit kunnen ouders of de jeugdige zelf zijn, maar ook leerkrachten, woonvoorzieningen, dagbehandelingen, beschermd wonen, en andere betrokken partijen. Uitgangspunt is dat jeugdhulp alleen tijdelijk en voor een korte periode wordt ingezet, en alleen indien nodig.

Bij diensten met een verblijfscomponent (eenheid = etmaal) en de diensten met een dagdeelcomponent (eenheid = dagdeel) is in de productomschrijving een ambulant natraject opgenomen. Dit betekent dat een aantal uren voor

deze overgangsfase is verdisconteerd in het tarief van het betreffende product. Wanneer niet tijdig gestart wordt met het voorbereiden van en toewerken naar deze overgangsfase, loopt de jeugdhulpaanbieder het risico dat het verwachte aantal uren uit de omschrijving onvoldoende toereikend is. Dit ontslaat de aanbieder echter niet van de verantwoordelijkheid de bijbehorende activiteiten en acties uit te voeren.

Voor diensten waarbij geen natraject is opgenomen, dienen deze activiteiten worden uitgevoerd binnen het gestelde normenkader (maximale uren/ intensiteit en maximale duur).

Het is van belang om tijdig te starten met de jeugdige en/of het gezin en met de transfer van het geleerde naar mede-opvoeders of beroepsopvoeders die na afloop van de interventie betrokken zijn. Met de term “transfer” wordt bedoeld dat jeugdigen de gelegenheid krijgen om het geleerde onder begeleiding toe te passen in de thuissituatie.

Regie

De regie op de uitvoering van het opgestelde plan ligt primair bij ouders en, afhankelijk van de leeftijd, bij de jeugdigen. Indien nodig ondersteunt de professional hierbij. In uitzonderlijke situaties kan het wenselijk of noodzakelijk zijn om de regie tijdelijk en voor zeer korte duur over te nemen. Ook wanneer er sprake is van een jeugdbeschermingsmaatregel, blijft de regie – waar mogelijk – bij het gezin . Het (gedeeltelijk) overnemen van het gezag betekent niet automatisch dat de regie op het plan volledig wordt overgenomen.

Naast de algehele regie op de uitvoering van het plan zelf hebben we binnen het gehele hulpverleningsproces te maken met behandelregie* en casusregie* en procesregie*. Van belang is dat verschillende verantwoordelijkheden hierin steeds goed worden belegd (en genomen) en dat, zeker bij zeer complexe situaties, samenwerking tussen de verschillende regiehouders plaats heeft. Voor wat betreft de casusregie ligt de verantwoordelijkheid hiervan bij het lokale team of een GI. Wanneer één van deze partijen niet betrokken zijn, ligt dit bij de uitvoerende jeugdhulpaanbieder. De functie van procesregie is primair belegd bij het expertteam Passende Hulp Zuid-Holland Zuid dat kan worden ingezet bij zeer complexe situaties of waarin de hulpverlening vastloopt. Vanwege de aard en het karakter van de rol, is de procesregisseur in principe niet betrokken bij de inhoudelijke behandeling en draagt geen verantwoordelijkheid voor de uitvoering daarvan.

No show binnen de jeugdhulp

No show, ook wel ongeplande afwezigheid, is het niet verschijnen van een jeugdige op een afspraak die niet minimaal 24 uur van tevoren is afgezegd. Er is dus sprake van ongeplande afwezigheid. Over geplande afwezigheid spreken we als een jeugdige niet verschijnt op een afspraak die wel minimaal 24 uur van tevoren is afgezegd. Declaratie van no shows is uitsluitend toegestaan voor onderstaande producten. Het is van belang dat de jeugdhulpaanbieder zich aantoonbaar inspant om no show te voorkomen. De jeugdhulpaanbieder is verplicht om no shows administratief bij te houden (valt o.a. onder indicator bereik/uitval – verschijnen op afspraak – zie opmerking).

No show bij ambulante voorzieningen

Bij een no show op locatie bij de jeugdige thuis mag de reistijd worden gedeclareerd onder de code van de beoogde dienst. Bijvoorbeeld indien begeleiding basis was gepland, mag de reistijd worden gefactureerd onder de code *begeleiding basis*. De ingeroosterde tijd voor de afspraak dient te worden benut voor werkzaamheden voor andere jeugdigen.

Afwezigheidsdagen bij jeugdhulp met een verblijfscomponent

De periode van tijdelijke afwezigheid start op de eerste dag na vertrek bij de jeugdhulpaanbieder of het woonadres en eindigt op de dag vóór de terugkomst. **Verplichting:** De dagen worden alleen bekostigd als de jeugdige voorafgaand aan de vakantie of detentie minimaal 14 dagen in de instelling verbleef. Afwezigheid van een jeugdige in een verblijfssetting wordt in de volgende situaties bekostigd:

1. Bij afwezigheid vanwege vakantie, detentie of ziekenhuisopname voor:
    - Maximaal 14 aaneengesloten dagen per keer en
    - Maximaal 42 dagen per kalenderjaar.

- Weekenddagen tellen mee in de telling van de dagen

2. Bij weekendverlof geldt:
   - Maximaal 52 keer 2 aaneengesloten dagen in een periode van 7 dagen (=104 dagen op jaarbasis).
3. Voor jeugdigen die dagonderwijs volgen, wordt afwezigheid bekostigd tot maximaal de wettelijke vakantieduur .

No show bij dagvoorzieningen

De no show vergoeding is opgenomen in de opbouw van het tarief van de dagvoorzieningen. Aparte declaratie is hiervoor dus niet mogelijk.

No show binnen Jeugdhulp op School

Enkel voor aanbieders die gecontracteerd zijn voor BDO 7 Jeugdhulp op School geldt de volgende no-show regeling. Bij onvoorziene uitval (afzegging binnen 24 uur) mag gedurende maximaal drie weken maximaal 80% van de reguliere inzet worden gedeclareerd. Dit gebeurt op basis van het gemiddelde van de inzet (wat blijkt uit declaraties) over de drie voorafgaande maanden. In dit geval vervalt de mogelijkheid om gebruik te maken van de no-show regeling voor ambulante voorzieningen.

Bijzondere kosten

Wanneer jeugdigen niet thuis wonen, maar in een instelling of pleeggezin verblijven, blijven de ouders verantwoordelijk voor alle kosten die voortvloeien uit hun onderhoudsplicht, zoals vastgesteld in artikel 1:392 van het Burgerlijke wetboek. De enige uitzondering hierop zijn verzorgingskosten die direct samenhangen met het verblijf. Kosten voor voeding, verzorgingsproducten, linnengoed en was zijn opgenomen in de tarieven voor logeren, pleegzorg, gezinshuizen, wonen met begeleiding en verblijf met behandeling. Naast de reguliere kosten maken jeugdigen – ook wanneer zij niet thuis wonen – gebruik van voorzieningen waarvoor aanvullende kosten ontstaan. Deze worden aangeduid als bijzondere kosten*. Voorbeeld hiervan zijn aanvullende zorgverzekering, reiskosten voor omgangsregeling, kosten voor aanschaf van een fiets en schoolkosten. Deze kosten vallen onder de verantwoordelijkheid van de ouders of verzorgers, tenzij zij aantoonbaar niet kunnen betalen of zij weigeren te betalen ondanks inspanningen daartoe.

1. Zak en kleedregeling in residentiële hulp
2. Bijzondere kosten Jeugdbescherming
3. Bijzondere kosten Pleegzorg

Zak- en kleedgeldregeling in residentiële jeugdhulp

De zak- en kleedgeldregeling in residentiële jeugdhulp is per 1 januari 2024 vastgelegd in de Regeling Jeugdwet. Deze regeling is bedoeld voor jeugdigen die langdurig in een jeugdhulpinstelling verblijven en waarvan de ouders niet (meer) in staat zijn om te voorzien in zak- en kleedgeld, ondanks hun wettelijke onderhoudsplicht.

Uitgangspunten en voorwaarden;

- Ouders zijn primair verantwoordelijk voor het levensonderhoud van hun kind, ook wanneer de jeugdige in een residentiële voorziening verblijft onder toezicht of voogdij.

- Jeugdhulpaanbieders zijn verplicht om de kosten op ouders te verhalen. Pas wanneer dit aantoonbaar niet lukt, mogen zij zak- en kleedgeld verstrekken aan de jeugdige.
- Gemeenten vergoeden deze kosten achteraf aan de jeugdhulpaanbieder via een nacalculatie.
- De jeugdige moet minimaal één maand voltijds in een jeugdhulpinstelling verblijven.
- De vergoeding wordt verstrekt voor een kalenderjaar of de duur van de opname.
- De jeugdhulpaanbieder verhaalt deze kosten bij de SOJ middels het zak- en kleedgeldformulier.

Pleegzorg valt buiten deze regeling

Tolkkosten

De jeugdhulpaanbieders zijn zelf verantwoordelijk voor de inzet van tolken/vertalers bij de hulpverlening. Een zorgverlener wordt namelijk geacht 'verantwoorde hulp' te bieden conform professionele richtlijnen en standaarden. Een onderdeel daarvan kan zijn dat in een aantal situaties een professionele of informele tolk wordt ingezet om 'verantwoorde zorg' te kunnen bieden. De jeugdhulpaanbieder is in dat geval ook zelf verantwoordelijk voor de kosten van de tolk. Declaratie is niet mogelijk.

Respijtzorg

Respijtzorg wordt ingezet om de balans tussen draagkracht en draaglast van de jeugdige en het gezin te behouden. Het doel is om overbelasting van ouders en andere gezinsleden te voorkomen en de veerkracht van het gezin te versterken.

Doelgroep:

1. Gezinnen met één of meerdere kinderen die vanwege hun beperking of aandoening een bovengemiddeld beroep doen op de draagkracht van ouders en andere gezinsleden. De balans is zodanig verstoord dat overbelasting dreigt. Respijtzorg voor volwassenen is vanuit de Wmo voorliggend op de Jeugdwet. Voordat respijtzorg vanuit de Jeugdwet wordt verkend, is het verplicht om eerst respijtzorg vanuit de Wmo in te zetten. Neem hiervoor contact op met de Wmo-afdeling van de betreffende gemeente.
2. Jeugdigen vanaf 12 jaar die vanwege hun aandoening of beperking in combinatie met onvoorspelbaar en/of agressief gedrag, geen gebruik kunnen maken van reguliere activiteiten in de lokale sociale infrastructuur (zoals sport, vrije tijd, jongerenwerk of cultuur). Ook het sociale netwerk biedt structureel en periodiek onvoldoende ondersteuning.

Voor de inzet van respijtzorg wordt eerst gekeken naar de mogelijkheden binnen

- reguliere voorzieningen binnen de lokale infrastructuur;
- de inzet van het (brede) sociale netwerk van het gezin. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op netwerkversterkende strategieën om een duurzame steunstructuur te realiseren. Wanneer uit onderzoek blijkt dat deze mogelijkheden onvoldoende beschikbaar of toegankelijk zijn, wordt eerst kortdurende begeleiding ingezet om deze voorzieningen alsnog bereikbaar te maken. Indien deze inzet ontoereikend is, kan (tijdelijk) gebruik gemaakt worden van de volgende diensten:
    - Begeleiding regulier
    - Begeleiding specialistisch
    - Dagbesteding regulier
    - Dagbesteding intensief
    - Naschoolse dagbesteding
    - Logeren regulier
    - Logeren intensief
    - Logeren extra intensief
    - Weekendpleegzorg

Vergroten van de zelfredzaamheid

In de dienstomschrijvingen wordt regelmatig verwezen naar het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdigen. Voor de jeugdhulpverlening houdt dit in dat men zich niet alleen richt op het oplossen van de problemen of bieden van tijdelijk ondersteuning, maar vooral om de jeugdige vaardigheden, inzichten en mogelijkheden bij te brengen zodat hij/zij in het dagelijks leven steeds beter zelfstandig kan functioneren. Concreet gaat het dan om:

- Praktische zelfredzaamheid, zoals het leren omgaan met geld, structureren van hun dag, huishouden doen, afspraken nakomen of hun school- en werkzaken regelen.
- Sociaal-emotionele zelfredzaamheid, waarbij jeugdigen wordt geleerd om te gaan met hun emoties, weerbaar worden, relaties opbouwen en onderhouden, hulp durven vragen en grenzen aangeven.
- Vergroten van hun probleemoplossend vermogen door hen vaardigheden te laten ontwikkelen om met tegenslagen om te gaan, keuzes te maken en hun eigen toekomst vorm te geven.
- Het realiseren van zelfregie, waarbij zij worden gestimuleerd om eigen doelen te formuleren, mee te beslissen over zijn/haar traject en verantwoordelijkheid te nemen voor stappen die gezet worden.

Het uiteindelijke doel is dat de jeugdige na afloop van de jeugdhulp zo zelfstandig mogelijk kan functioneren in de samenleving, met zo min mogelijk blijvende afhankelijkheid van hulpverlening.

Draagkracht* en draaglast*

Bij het beoordelen van de noodzaak om jeugdhulp in te zetten spelen de begrippen draagkracht en draaglast een belangrijke rol. De gemeenten hebben in hun lokale verordening jeugdhulp (2025) daarover een aantal bepalingen opgenomen die zij in de beoordeling van een aanvraag meenemen. Maar ook bij het uitvoeren van het jeugdhulptraject zelf is de balans en eventuele disbalans van beiden van belang.

Draagkracht verwijst naar wat een jeugdige en het gezin/ouders aankan. Hoe zit het bijvoorbeeld met de beschikbare energie, vaardigheden, veerkracht, copingstrategieën, beschermende factoren en steun uit het sociale netwerk? Bij draaglast gaat het over de belasting die een jeugdige en het gezin/ouders ervaart. Hierin spelen de aard van de problemen, conflicten thuis, stress (bijv. schooldruk) en verplichtingen, zoals te weinig inkomen, schulden maar ook mantelzorgtaken waarmee men te maken heeft, een rol.

Centrale Intake

Jeugdhulpaanbieders in segment 1 'Hoog specialistische hulp' hebben zich bij het ondertekenen van de betreffende Bijzondere Deelovereenkomsten gecommitteerd aan het inrichten en uitvoeren van een centrale intake. Deze centrale intake, als deze operationeel is, komt in plaats van de intake bij de afzonderlijke organisaties. Doel van deze centrale intake:

1. Vroegtijdig inzet van de benodigde deskundigheid in het hulpverleningsproces;
2. Versterking van gedeeld eigenaarschap op casusniveau, met name bij complexe casussen;
3. Voorkomen en verminderen van onnodige vertraging en wachttijden voor jeugdige en gezinnen in ingewikkelde omstandigheden.

De centrale intake is uiterlijk per 1 januari 2026 operationeel.

(Onderwijs)urennorm dagvoorzieningen

In de regio zal de (onderwijs)urennorm voor dagvoorzieningen worden geïntroduceerd. Voor de dagvoorzieningen betekent dit dat een urenrichtlijn wat betreft de aanwezigheid op de voorzieningen in lijn wordt gebracht met de door het ministerie van OCW vastgestelde onderwijs-urennorm. Deze norm zal worden vastgesteld voor een periode van 3 jaar maar kan worden aangepast als het ministerie de norm bijstelt. De onderwijs-urennorm is vanaf 2024 operationeel.

Uitsluitings- en afwegingslijst

Op alle in dit documenten beschreven diensten zijn in beginsel - maar niet uitsluitend -de criteria uit de uitsluitings- en afwegingslijst van toepassing. Zie hoofdstuk 7. Deze lijst biedt handvatten voor het beoordelen van aanvragen en het maken van zorgvuldige afwegingen binnen het jeugdhulpaanbod.

Jeugdhulpvervoer

Het product jeugdhulp vervoer is niet opgenomen in deze dienstenomschrijving.

Op grond van artikel 2.3 lid 2 van de Jeugdwet zijn gemeenten verplicht om jeugdhulpvervoer te organiseren voor jeugdigen, die om medische redenen of beperkingen in de zelfredzaamheid hierop zijn aangewezen. Het college beslist over de noodzaak voor de inzet van deze voorziening. In Zuid-Holland Zuid worden deze verwijzingen door Stichting Jeugdteams ZHZ uitgevoerd

Conform het geldende delegatiebesluit heeft de SOJ ZHZ de vervoersvoorziening middels een Europese aanbestedingen separaat in de markt gezet. Hiermee wordt voorzien in de vervoersvoorziening voor jeugdigen. Jeugdhulpvervoer wordt derhalve niet belegd bij jeugdhulpaanbieders en maakt geen onderdeel uit dienstomschrijvingen. Dit betekent dat jeugdhulpvervoer dat door aanbieders wordt georganiseerd niet voor vergoeding in aanmerking komt.

Voor vragen omtrent vervoer kunnen jeugdhulpaanbieders zich richten tot Stichting Jeugdteams/het lokale team van de gemeente. Indien nodig stemt Stichting jeugdteams/het lokale team van de gemeente af met SOJ ZHZ en/of Stroomlijn (de regionale regiecentrale voor vervoer). Meer informatie is te vinden in de vervoersregeling op de website van de SOJ ZHZ.

Overige voorzieningen

Jeugdhulp lokaal – overige voorziening

Met jeugdhulp naar voren hebben gemeenten de lokale infrastructuur versterkt door deskundigheid naar voren te halen en zelf te contracteren. De inhoud en omvang van deze deskundigheid kan variëren per gemeente. Initiatief tot en regie op deze lokale contractering ligt bij de gemeenten.

Hoofdstuk 2: Jeugdhulp zonder verblijfscomponent

Inleiding

Jeugdhulp wordt doorgaans uitgevoerd in de dagelijkse leefomgeving van het gezin of op de locatie van de aanbieder. Jeugdhulp kan ook worden gecombineerd met vormen van jeugdhulp met verblijf, zoals dagvoorzieningen met een 24-uurs verblijfsvoorziening. Wanneer de hulpvraag van de jeugdige vraagt om aanvullende begeleiding of behandeling naast de verblijfsvoorziening (bed of stoel), is het mogelijk om verschillende diensten per jeugdige te combineren. Basisvoorzieningen van dag- en verblijfsdiensten kunnen niet worden uitgebreid met aanvullende diensten uit dit hoofdstuk.

Een uitzondering hierop de geldt voor de inzet van jeugdhulp binnen het (speciaal) onderwijs. Begeleiding en behandeling op school dienen altijd via Jeugdhulp op school te worden ingezet. Alleen wanneer deze voorziening niet beschikbaar is kan een dienst uit deze dienstomschrijvingen worden gedeclareerd, mits er een geldige wettelijke verwijzing aanwezig is.

Niet declarabele activiteiten

In hoofdstuk 7 van deze dienstomschrijving is een overzicht opgenomen van activiteiten die niet declarabel zijn binnen de producten in dit hoofdstuk.

Jeugdhulp in groepsverband

Jeugdigen leren van volwassenen én van elkaar en hetzelfde geldt voor ouders. Om dit onderlinge leren te bevorderen en ook om te stimuleren dat de uitgevoerde interventie bijdraagt aan het ontwikkelen en bouwen van een netwerk (zoals lotgenotencontact, herkenning en herstel), is het uitvoeren van begeleiding en behandeling in groepsverband voorliggend op individuele jeugdhulp. Hiermee worden niet de diensten bedoeld die vallen onder dagbesteding of dagbehandeling. Dit betreft gestructureerde dagdeelactiviteiten die doorgaans plaatsvinden op een speciaal ingerichte locatie van de aanbieder. Groepsgerichte jeugdhulpinterventies kunnen betrekking hebben op onderdelen van het programma, maar ook op het geheel. Centraal staat dat de interventie bijdraagt aan het doel van de jeugdige en/of het gezin. De bedoeling is om gezamenlijk de beweging te maken *van* individuele (dure) jeugdhulp *naar* groepsgerichte jeugdhulp, en op deze manier de jeugdhulp betaalbaar en beschikbaar te houden.

Jeugdhulp op School (JOS)

JOS is een individuele voorziening die scholen in staat stelt jeugdhulp binnen de school te organiseren als onderdeel van de ondersteuningsstructuur. Door de deskundigheid van de jeugdhulpaanbieders hieraan toe te voegen, wordt de ondersteuning versterkt. De samenwerkingsverbanden kiezen hiervoor een preferente jeugdhulpaanbieder. Vooralsnog is JOS beschikbaar op scholen voor het speciaal basis- , voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs.

Op verzoek van de samenwerkingsverbanden in het werkgebied Zuid-Holland Zuid worden contracten gesloten met door hen aangewezen preferente jeugdhulpaanbieders.

Resultaatgebieden

- Elke jeugdige volgt een vorm van onderwijs;
- Jeugdhulp op school maakt onderdeel uit van het integraal onderwijs perspectiefplan onder regie van de school waarbij een optimaal onderwijsklimaat wordt beoogd en schooluitval wordt voorkomen.

Activiteiten (niet uitputtend)

Jeugdhulp die wordt geleverd op de groep of op locatie van de school waar de jeugdige onderwijs volgt is onderdeel van het onderwijs perspectiefplan (OPP). Als een leerling extra ondersteuning nodig heeft, bovenop de basisondersteuning zoals beschreven in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband, dient een OPP te worden opgesteld. Vanuit de Wet Passend Onderwijs heeft school de verplichting om een OPP op te stellen. Het OPP dient door school in gezamenlijkheid met ouders te worden opgesteld. Ouders moeten instemming verlenen op het handelingsdeel (de individuele ondersteuning die de leerling krijgt).De concrete activiteiten worden, binnen de kaders van de overeenkomst, in samenwerking met de samenwerkingsverbanden, scholen en poortwachters vastgesteld.

Jeugdhulp op school is **niet** bedoeld voor:

- Het aanleren van didactische kennis, inzichten of vaardigheden die samenhangen met de leerdoelen van jeugdige.
- Het financieren van preventieve activiteiten, zoals sociale vaardigheidstrainingen, Rots & Water trainingen, weerbaarheidstrainingen, coachingsgesprekken en vergelijkbare interventies. Deze vallen onder het lokale preventiebeleid van de gemeenten.
- Het aanbieden van scholing of training gericht op deskundigheidsbevordering van leerkrachten. Deze vallen onder het reguliere scholingsbeleid van de school of het samenwerkingsverband.

Verwijzing

JOS is een individuele voorziening. De toetsing op de inzet is belegd bij de poortwachters. De poortwachters zijn een team van tenminste twee personen namelijk een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband en een vertegenwoordiger van de lokale toegangsorganisatie.

Jeugdhulp op School	
Normenkader	Wanneer er sprake is van dreigend schooluitval, gelden binnen JOS de volgende normen: a) De beoordeling van dreigende schooluitval is belegd bij de poortwachter van de lokale (gemeentelijke) toegang. b) Er geldt een maximum van 6 uur jeugdhulp per jeugdige per week, gedurende maximaal 40 schoolweken per jaar. c) Binnen deze inzet mag maximaal 2 uur per jeugdige per week bestaan uit gespecialiseerde begeleiding . d) Per klaslokaal kan maximaal één medewerker worden toegevoegd voor het bieden van de diensten begeleiding of persoonlijke verzorging;

Overzicht

	Overzicht persoonlijke verzorging, begeleiding, behandeling				
Dienst	Persoonlijke verzorging	Begeleiding	Behandeling	Diagnostiek en analyse	opmerking
Ervaringsdeskundige		X			Wordt toegevoegd aan begeleidings- of behandeltraject
Consult en advies	Beschikkingsvrij en niet via berichtenverkeer				
Persoonlijke verzorging	X				
Begeleiding basis	X				
Begeleiding regulier		X			Zo nodig ook in te zetten voor respijtzorg
Begeleiding specialistisch		X			Zo nodig ook in te zetten voor respijtzorg
Vaktherapie		X			
Behandeling VG			X		
Behandeling J&O			X		
Curatieve zorg door kinderartsen			X (medicamenteus)		
Medicatieveiligheid			X		
Basis GGZ		X			
Specialistische GGZ			X		
GGZ Specialistisch Midden			X		Uitsluitend bij aanbieders met een contract in segment 1
Forensische GGZ			X		
GGZ Hoogspecialistisch			X		Uitsluitend bij aanbieders met een contract in segment 1
Gezinsbehandeling			X		Uitsluitend bij aanbieders met een contract in segment 4
ED diagnostiek en behandeling			X	X	
Jeugdhulp op school	X	X	X	X	Uitsluitend bij aanbieders met een contract in segment 7

Ervaringsdeskundige

Normenkader	
Eenheid	Minuut
Intensiteit	Maximaal 10% van de totale tijdsinzet van jeugdhulp door jeugdhulpaanbieder, met een maximale inzet van 4 uur per week
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel

De ondersteuning die door de ervaringsdeskundige geboden wordt, is gebaseerd op herkenning, erkenning en begrip van 'binnenuit' en sluit aan op de principes van herstel ondersteunende zorg, methodische zelfhulp en de kernwaarden van ervaringsdeskundigheid.

De ervaringsdeskundige onderscheidt zich van andere hulpverleners doordat hij of zij ervaringskennis heeft van de methoden en het proces van jeugdige en gezinnen. Daarnaast is hij zelf een voorbeeld van hoop en empowerment.

De kerntaken van een ervaringsdeskundige zijn uitgewerkt naar verschillende taakgebieden[1]: cliëntgebonden, organisatiegebonden en professiegebonden taken. In het kader van een voorziening Jeugdhulp zijn uitsluitend de cliëntgebonden taken declarabel.

De ervaringsdeskundige wordt vooral ingezet voor gezinnen en jeugdigen met meer complexe hulpvragen. De inzet van de ervaringsdeskundige is uitsluitend declarabel als aanvulling, ondersteuning en versterking van een andere dienst uit deze dienstencatalogus.

Activiteiten

De ervaringsdeskundige is in te zetten op de volgende activiteiten:

1. De ervaringsdeskundige ondersteunt het individuele proces van de jeugdige en het gezin

   a. Maakt en houdt contact en verbinding;
   b. Creëert een vertrouwensband en bouwt een samenwerkingsrelatie op;
   c. Nodigt uit tot dialoog;
   d. Faciliteert ruimte voor het vertellen en onderzoeken van het eigen verhaal;
   e. Brengt herstelkennis in;
   f. Ondersteunt de opbouw van zelfbesef en eigenwaarde;
   g. Ondersteunt bij het ontdekken en ontwikkelen van eigen krachtbronnen en handelingsstrategieën (ervaringskennis).

2. De ervaringsdeskundige biedt gevraagd sociale en praktische ondersteuning.
   a. Faciliteert ruimte en toegang tot hulpbronnen voor het herwinnen van zelfredzaamheid en regie;
   b. Is ondersteunend bij het ontdekken van eigen mogelijkheden en voor het zelf formuleren van doelen;
   c. Kan motiveren tot het nemen van eigen initiatief en ondersteunen bij het realiseren daarvan;
   d. Ondersteunt bij het zoeken naar andere mogelijkheden voor hulp binnen en buiten de professionele jeugdhulp;
   e. Ondersteunt bij het organiseren van het persoonlijk netwerk, bv. door ondersteuning bij inzet van eigen krachtconferenties en maatschappelijke steunsystemen;

[1] Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid - Trimbos-instituut

f. Kan in regie en belang van de jeugdige/ ouders de zorg kortdurend overnemen als iemand daar meer bij gebaat blijkt te zijn, komt hier altijd op terug;
g. Doet wat aan de orde is en biedt gevraagde praktische en sociale steun, bv. door bezoek aan huis, praktische hulp, het gezamenlijk ondernemen van ontspannende activiteiten, begeleiden bij bezoek aan maatschappelijke instellingen of instanties;
h. Ondersteunt bij bemiddeling en conflicthantering met derden;
i. Biedt ondersteuning bij en tijdens crisismomenten vanuit gemaakte afspraken;
j. De ervaringsdeskundige begeleidt mensen in groepsverband in hun jeugdhulpproces.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen en gezinnen met meervoudige problematiek

De ervaringsdeskundige wordt vooral ingezet voor:
1. Gezinnen met problematiek op meerdere levensgebieden (richtlijn: minimaal 3 leefgebieden van de ZRM);
2. Jeugdigen met problematiek op meerdere levensgebieden.

Resultaat	
Type resultaat	

De inzet van een ervaringsdeskundige voor jeugdige of ouders beoogt bij te dragen aan een aantal gestelde doelen:
1. De jeugdige en de ouders worden gesteund in hun proces van acceptatie en verwerking. Hierdoor zijn ze meer ontvankelijk voor de noodzakelijke verandering/ hulp;
2. De geboden specialistische jeugdhulp sluit beter aan bij de jeugdige/ het gezin;
3. Door de laagdrempeligheid en de te ontwikkelen vertrouwensband wordt het beeld van de mogelijkheden van de jeugdige, het gezin en hun netwerk, verrijkt met meer verfijnde kennis.

Dienst specifieke eisen

1. De inzet van de ervaringsdeskundige is uitsluitend facturabel als aanvulling, ondersteuning en versterking van een andere dienst uit deze dienstencatalogus
2. De ervaringsdeskundige voldoet tenminste aantoonbaar aan het competentieprofiel opgesteld door het Trimbos instituut met betrekking tot het cliëntgebonden taakgebied.[2] Hiertoe is tenminste een voor jeugdhulp relevante cursus gevolgd tot ervaringsdeskundige, zoals 'Werken met eigen ervaring', Herstellen doe jezelf', de 'TOED' training of de 'Expex' training.
   De ervaringsdeskundige
   a. neemt tenminste twee keer per jaar deel aan activiteiten voor deskundigheidsbevordering;
   b. maakt onderdeel uit van een (regionaal netwerk) van ervaringsdeskundigen waarbinnen intervisie geborgd is;
   c. ontvangt supervisie van een SKJ of BIG geregistreerde jeugdhulpverlener, bij voorkeur met ervaringskennis.

Functieprofiel	n.v.t.
Functiemix	n.v.t.

[2] Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid - Trimbos-instituut

Dienstverlening consult en advies

Normenkader	
Eenheid	Minuten

Inleiding

Een belangrijk doel van de Jeugdwet is dat deskundigheid van specialisten vroegtijdig en (thuis)nabij beschikbaar is, voor het gezin en de jeugdige. In de gesprekken met de aanbieders kwam naar voren dat in voorkomende gevallen de bekostiging een belemmering was om de beschikbare deskundigheid dichtbij te brengen. Namelijk wanneer een aanbieder een consult of advies geeft voor een jeugdige die geen hulp ontvangt of gaat ontvangen van deze aanbieder. Deze dienstverlening consultatie en advies is toegevoegd aan de declaratiemogelijkheden, zodat de inspanning voor een jeugdige gedeclareerd kan worden.

Omschrijving	
Type dienst	NVT

Door consult en advies wordt aanvullende specifieke kennis en ervaring ingezet om tot een goede duiding van problematiek te komen. Opdrachtnemer wordt gevraagd om gericht mee te denken over een vraagstuk/casus, het beoordelen van de hulpvraag en inzet van passende jeugdhulp/ ondersteuning terwijl de jeugdige niet bij opdrachtnemer in zorg is. Jeugdige en/of ouders zijn geïnformeerd over het gevraagde consult. Het betreft nadrukkelijk het wisselen en kennis en informatie ten gunste van de probleemanalyse en/of het komen tot vervolgstappen voor passende hulpverlening.

Doelgroep	
Voor wie?	

Jeugdhulpprofessionals, waarbij de beschikbare kennis- en kunde binnen de eigen organisatie incidenteel onvoldoende is in relatie tot de hulpvraag van de jeugdige/ het gezin.

Resultaten	
Type resultaat	Een integrale, eventueel tussentijdse (probleem)analyse en heldere vervolgstappen voor de jeugdige en het gezin.

Dienst specifieke eisen

1. Dit product betreft niet: intervisie, coaching, kennisuitwisseling zonder dat een jeugdige/gezin betrokken is, reguliere nazorg, intern casuïstiekoverleg, reguliere en telefonische afstemming met jeugdhulpaanbieder (zie ook definitie multidisciplinair netwerk);
2. Zodra een jeugdhulpaanbieder een jeugdhulpproduct biedt aan jeugdige/gezin, kan ‘consultatie en advies’ niet meer (separaat) worden gedeclareerd. Consultatie en advies maken dan onderdeel uit van de geboden jeugdhulp;
3. Reguliere afstemming die plaatsvindt in het kader van toeleiding, aanmelding en acceptatie van een jeugdige kan niet als advies en consult gedeclareerd worden. Hiermee is rekening gehouden in de reguliere tariefopbouw van de verschillende diensten.
4. Consult en advies kan een zorgaanbieder één keer per jaar indienen bij de SOJ. Het format wordt maximaal één keer per jaar verwerkt. Correcties en/of aanvullingen op het ingediende format worden niet meer in behandeling genomen.
5. Zorgaanbieders dienen de gedeclareerde bedragen voor Consult & Advies op te nemen in de productieverantwoording. Deze bedragen dienen ook onderdeel uit te maken van de controleverklaring van aanbieder. Indien dit niet is verantwoord op de hiervoor beschreven werkwijze, worden uitbetaalde bedragen teruggevorderd.
6. Voor het indienen van consult en advies mag er per overleg één behandelaar opgegeven worden.

7. Netwerkbijeenkomsten tussen zorgaanbieder en Stichting jeugdteams zijn geen onderdeel van de dienst consult en advies.	
Functieprofiel	
Functiemix	Alle professionals die voldoen aan de kwaliteitseisen gesteld door de Jeugdwet en werken bij een gecontracteerde aanbieder.
Regiebehandelaar	Nee

Persoonlijke verzorging

Normenkader	
Eenheid	Minuut
Duur	Niet van toepassing
Intensiteit	Niet van toepassing
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel

Persoonlijke verzorging richt zich op de ontwikkeling of stabiliseren van algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL), persoonlijke hygiëne en lichamelijke basiszorg om een tekort aan zelfredzaamheid op te lossen door het aanleren van vaardigheden zodat de jeugdige zo zelfstandig mogelijk kan deelnemen aan de samenleving. De inzet van persoonlijke verzorging is tevens mogelijk om het gezin tijdelijk te ondersteunen omdat de draagkracht/draaglast binnen het gezin is verstoord of om de maatschappelijke participatie van ouders mogelijk te maken. De hulp vindt plaats in de thuissituatie. De persoonlijke verzorging wordt thuis en zo nodig buiten kantoortijden uitgevoerd, als ouders niet in staat zijn deze verzorging zelf te bieden.

Activiteiten

- Het ondersteunen bij, stimuleren van, het aanleren van of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging;
- Risicovolle handelingen: dit zijn veelal handelingen die bij onbekwaam en onzorgvuldig handelen vrijwel zeker tot gezondheidsschade zullen leiden. Voorbeelden zijn het toedienen van medicatie via een infuus of sonde.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen 0 – 18 jaar

Jeugdigen die extra ondersteuning nodig hebben bij de dagelijkse verzorging als wassen/douchen, aankleden, eten en drinken, toedienen van medicatie en toiletbezoek. Het betreft ondersteuning die niet door ouders, leerkrachten of jeugdprofessionals kan worden geleverd.

Resultaten	
Type resultaat	

De zelfredzaamheid van de jeugdige/ het gezin m.b.t. zelfzorg van de jeugdige is toegenomen.

Dienst specifieke eisen

1. Persoonlijke verzorging vanuit de Jeugdwet bekostigd, kan uitsluitend ingezet worden, als geen beroep gedaan kan worden op de WLZ of de zorgverzekeringswet.
2. Persoonlijke verzorging dat wordt vergoed vanuit de zorgverzekeringswet betreft verpleging en verzorging. https://www.schulinck.nl/infographic/persoonlijke-verzorging-valt-het-onder-de-wmo-2015-zvw-of-de-jeugdwet/
3. Wanneer persoonlijk verzorging onderdeel is van een ander product (diensten jeugdhulp met verblijf), kan niet separaat dit product ingezet worden, tenzij er specifiek sprake is van de eerdergenoemde risicovolle handelingen;
4. De jeugdhulpaanbieder heeft, wanneer er sprake is van de uitvoering van risicovolle handelingen, een ‘bevoegdheidsregeling’, waarbij aangegeven wordt welke handelingen (protocollen) getoetst worden en hoe vaak;
5. Persoonlijke verzorging op school is onderdeel van Jeugdhulp op school wanneer Jeugdhulp op school operationeel is op de betreffende school;
6. Uitreiking van medicatie, het aan-en afkoppelen van sondevoeding tijdens lesuren is een verantwoordelijkheid van de school/ouders zelf en valt niet onder de jeugdhulp, tenzij dit deel uitmaakt van de totale ondersteuning van de ADL.

Functieprofiel	MBO
Functiemix	De uitvoering vindt tenminste plaats door een MBO verzorgende.
Regiebehandelaar	Nee

Begeleiding basis

Normenkader	
Eenheid	Minuut
Duur	Maximaal 18 maanden
Intensiteit	Maximaal 182 uur per jaar (maand 13 t/m 18 mag max. 91 uur)

Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel of als groepsdienst

De ondersteuning richt zich op:

- Het aanbrengen of behouden van regie en structuur (coachen en stimuleren)
- Het aanleren of behouden van vaardigheden in het dagelijks leven (meehelpen)
- Het stabiliseren van een ernstig ontregelde thuissituatie (regisseren en samen aan de slag)

Voorwaarde is dat altijd systeemgericht wordt gewerkt op alle leefgebieden.

Begeleiding basis is gericht op het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen. De in te zetten hulp is doelmatig met een passende (personele) inzet om de in het gezinsplan en/of begeleidingsplan gestelde doelen te bereiken en de leefbaarheid te optimaliseren.

Begeleiding basis is in het kader van respijtzorg, enkel met toestemming van het lokale team mogelijk, maar daar is de inzet vanuit het eigen netwerk of lokale voorzieningen altijd voorliggend. Bij het ontbreken van mogelijkheden binnen het eigen netwerk kan begeleiding tijdelijk ingezet worden voor een maximale periode van een half jaar voor maximaal 2 uur per week. In die periode worden er alternatieven in het eigen netwerk, omgeving en gemeentelijke voorzieningen onderzocht en georganiseerd. Afwijking op deze richtlijn is enkel mogelijk na toestemming van het lokale team.

Activiteiten

Onder begeleiding basis kunnen onder andere de volgende activiteiten vallen:

1. Verbeteren en/of stabiliseren opgroeiomgeving;
2. Advies aan en begeleiding van jeugdigen, ouders/verzorgers en hun netwerk;
3. Leren omgaan met een beperking en/of stoornis;
4. Oefenen, inslijten en generaliseren van (opvoed)vaardigheden;
5. Aanbrengen van dag-structuur.

Doelgroep

Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 18 jaar en hun ouders

Begeleiding basis richt zich op jeugdigen en hun ouders, met één of meerdere van de volgende kenmerken:

1. Jeugdige/gezin ondervindt matige opgroei-, opvoed- en/of gedragsproblemen;
2. Jeugdige heeft een (licht) verstandelijke of fysieke beperking en/of psychische stoornis;
3. Jeugdige (incl. het gezin) met beperkt regieverlies, en (redelijk) voorspelbare situatie, matige complexiteit, (redelijk) ziekte-inzicht en stabiel medicatiegebruik.

Resultaten

Type resultaat	

De beoogde resultaten van de jeugdhulp liggen op de volgende gebieden:

1. De opvoed- en opgroeisituatie is gestabiliseerd of verbeterd;
2. De gedragsproblemen zijn verminderd;

3. De jeugdige functioneert en ontwikkelt zich zo leeftijdsadequaat als mogelijk; 4. De ontwikkeling van de jeugdige is zo veel als mogelijk gestimuleerd; 5. Jeugdigen/ouders/(pleeg)gezin weten in het dagelijks leven om te gaan met een specifieke gedragsstoornis en/of beperking; 6. Dreiging van terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen; 7. Jeugdige kan thuis blijven wonen; 8. De zelfredzaamheid van jeugdigen en (pleeg) gezinnen is zoveel als mogelijk vergroot; 9. Het netwerk om het gezin is zodanig versterkt dat zij zonder professionele jeugdhulp verder kunnen (bijvoorbeeld ook door het activeren van een vrijwillig netwerk); 10. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan; 11. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice based
Om tot een juiste afgestemde begeleiding te komen kan het nodig zijn om op basis van de vraaganalyse vanuit het lokale team of een andere verwijzer, een nadere inventarisatie te maken van de krachten en de problemen van de jeugdige, het gezin en het netwerk evenals van de factoren die de klachten positief of negatief beïnvloeden c.q. in stand houden. Zie de uitsluitingslijst (hoofdstuk 7) voor activiteiten die niet declarabel zijn.	
Functieprofiel	MBO (+)
Functiemix	• MBO-registerplein sociaal werker • Ondersteungingsplan wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van SKJ geregistreerde HBO-jeugd- en gezinsprofessional of gedragswetenschapper.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	2-8

Begeleiding regulier

Normenkader	
Eenheid	Minuut
Duur	Maximaal 18 maanden
Intensiteit	Maximaal 182 uur per jaar (maand 13 t/m 18 mag max. 91 uur)
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel of als groepsdienst. Groepsdienst is voorliggend op individuele jeugdhulp.

De ondersteuning richt zich op:

- Het aanbrengen of behouden van regie en structuur (coachen en stimuleren)
- Het aanleren of behouden van vaardigheden in het dagelijks leven (meehelpen)
- Het stabiliseren van een ernstig ontregelde thuissituatie (regisseren en samen aan de slag)

Voorwaarde is dat altijd systeemgericht wordt gewerkt op alle leefgebieden.

Begeleiding regulier is gericht op het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen. De in te zetten hulp is doelmatig met een passende (personele) inzet om de in het gezinsplan en/of begeleidingsplan gestelde doelen te bereiken en de leefbaarheid te optimaliseren.

Begeleiding regulier is in het kader van respijtzorg, enkel met toestemming van het lokale team mogelijk, maar daar is de inzet vanuit het eigen netwerk of lokale voorzieningen altijd voorliggend. Financiering vanuit de Wmo is voorliggend op financiering vanuit de Jeugdwet. Bij het ontbreken van mogelijkheden binnen het eigen netwerk kan begeleiding tijdelijk ingezet worden voor een maximale periode van een half jaar voor maximaal 2 uur per week. In die periode worden er alternatieven in het eigen netwerk, omgeving en gemeentelijke voorzieningen onderzocht en georganiseerd. Afwijking op deze richtlijn is enkel mogelijk na toestemming van het lokale team.

Activiteiten

Onder begeleiding regulier kunnen onder andere de volgende activiteiten vallen:

1. Verbeteren en/of stabiliseren opgroeiomgeving;
2. Advies aan en begeleiding van jeugdigen, ouders/verzorgers en hun netwerk;
3. Leren omgaan met een beperking en/of stoornis;
4. Oefenen, inslijten en generaliseren van (opvoed)vaardigheden;
5. Aanbrengen van dagstructuur.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 18 jaar en hun ouders

Begeleiding regulier richt zich op jeugdigen en hun ouders, met één of meerdere van de volgende kenmerken:

1. Jeugdige/gezinnen met een ernstig tekortschietende zelfregie;
2. Sociaal- emotionele problematiek;
3. Waar sprake is van complexe en/of meervoudige problematiek.

Resultaten	
Type resultaat	

De beoogde resultaten van de jeugdhulp liggen op de volgende gebieden:

1. De opvoed- en opgroeisituatie is gestabiliseerd of verbeterd;
2. De gedragsproblemen zijn verminderd;
3. De jeugdige functioneert en ontwikkelt zich zo leeftijdsadequaat als mogelijk;
4. De ontwikkeling van de jeugdige is zo veel als mogelijk gestimuleerd;
5. Jeugdigen/ouders/(pleeg)gezin weten in het dagelijks leven om te gaan met een specifieke gedragsstoornis en/of beperking;
6. Dreiging van terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen;
7. Jeugdige kan thuis blijven wonen;
8. De zelfredzaamheid van jeugdigen en (pleeg) gezinnen is zoveel als mogelijk vergroot;
9. Het netwerk om het gezin is zodanig versterkt dat zij zonder professionele jeugdhulp verder kunnen. (Bijvoorbeeld ook door het activeren van een vrijwillig netwerk);
10. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
11. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice based
Om tot een juiste afgestemde begeleiding te komen kan het nodig zijn om op basis van de vraaganalyse vanuit het lokale team of een andere verwijzer, een nadere inventarisatie te maken van de krachten en de problemen van de jeugdige, het gezin en het netwerk evenals van de factoren die de klachten positief of negatief beïnvloeden c.q. in stand houden. Zie de uitsluitingslijst (hoofdstuk 7) voor activiteiten die niet declarabel zijn.	
Functieprofiel	HBO
Functiemix	• Uitvoering wordt verricht door een minimaal HBO opgeleide SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessional. • De regievoering en inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door minimaal een SKJ geregistreerde gedragswetenschapper/gedragsdeskundige (orthopedagoog, ontwikkelingspsycholoog of psycholoog met afstudeerrichting klinische psychologie). • Bij EMB-kinderen kan ook een Arts Verstandelijk Gehandicapten (AVG) deze rol vervullen. • De inzet wordt geleverd vanuit tenminste een multidisciplinair netwerk. Een gedragsdeskundige (WO- geschoold) is beschikbaar voor consultatie en advies en ondersteuning van de uitvoerend professional.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	2-8

Begeleiding specialistisch

Normenkader	
Tarief & eenheid	Minuut
Duur	Maximaal 18 maanden
Intensiteit	Maximaal 182 uur per jaar (maand 13 t/m 18 mag max. 91 uur)
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel

De ondersteuning richt zich op:

- Het aanbrengen of behouden van regie en structuur (coachen en stimuleren)
- Het aanleren of behouden van vaardigheden in het dagelijks leven (meehelpen)
- Het stabiliseren van een ernstig ontregelde thuissituatie (regisseren en samen aan de slag)

Voorwaarde is dat altijd systeemgericht wordt gewerkt op alle leefgebieden.

Begeleiding specialistisch is gericht op het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen. De in te zetten hulp is doelmatig met een passende (personele) inzet om de in het gezinsplan en/of begeleidingsplan gestelde doelen te bereiken en de leefbaarheid te optimaliseren.

Begeleiding specialistisch is in het kader van respijtzorg, enkel met toestemming van het lokale team mogelijk, maar daar is de inzet vanuit het eigen netwerk of lokale voorzieningen altijd voorliggend. Financiering vanuit de Wmo is voorliggend op financiering vanuit de Jeugdwet. Bij het ontbreken van mogelijkheden binnen het eigen netwerk kan begeleiding tijdelijk ingezet worden voor een maximale periode van een half jaar voor maximaal 2 uur per week. In die periode worden er alternatieven in het eigen netwerk, omgeving en gemeentelijke voorzieningen onderzocht en georganiseerd. Afwijking op deze richtlijn is enkel mogelijk na toestemming van het lokale team.

Tijdelijk overnemen van regie op de opvoeding
Ouders kunnen door diverse (vaak een combinatie van) omstandigheden (tijdelijk) de regie in de opvoeding kwijtraken. Er is een disbalans ontstaan tussen de opvoedingscapaciteiten van de ouders en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige. De aanbieder neemt tijdelijk deze rol over van ouders. Van belang is te onderzoeken of er ondersteunende factoren zijn in de omgeving van het gezin die bijdragen aan het terugbrengen van de balans. In sommige gevallen is dat niet beschikbaar en kan met de (tijdelijke) ondersteuning van een jeugdhulpaanbieder hieraan worden bijgedragen.

Activiteiten

Er is altijd sprake van tijdelijk overnemen van regie op de opvoeding

Verder kunnen onder begeleiding specialistisch onder andere de volgende activiteiten vallen:

1. Verbeteren en/of stabiliseren opgroeiomgeving;
2. Advies aan en begeleiding van jeugdigen, ouders/verzorgers en hun netwerk;
3. Leren omgaan met een beperking en/of stoornis;
4. Oefenen, inslijten en generaliseren van (opvoed)vaardigheden;
5. Aanbrengen van dagstructuur.

Doelgroep

Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 18 jaar en hun ouders

Begeleiding specialistisch richt zich op jeugdigen en hun ouders, met één of meerdere van de volgende kenmerken:

1. Jeugdige/gezinnen met een (zeer) ernstig tekortschietende zelfregie;
2. Ernstige tot zeer ernstige sociaal- emotionele problematiek;
3. Waar sprake is van complexe en/of meervoudige problematiek;
4. Vanwege de aard van de problematiek/ ondersteuning is specialistische inzet vereist die gericht is op het stabiliseren van de situatie en coördinatie van de opvoeding in het gezin.

Resultaten	
Type resultaat	

De beoogde resultaten van de jeugdhulp liggen op de volgende gebieden:

1. De opvoed- en opgroeisituatie is gestabiliseerd of verbeterd;
2. De gedragsproblemen zijn verminderd;
3. De jeugdige functioneert en ontwikkelt zich zo leeftijdsadequaat als mogelijk;
4. De ontwikkeling van de jeugdige is zo veel als mogelijk gestimuleerd;
5. Jeugdigen/ouders/(pleeg)gezin weten in het dagelijks leven om te gaan met een specifieke gedragsstoornis en/of beperking;
6. Dreiging van terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen;
7. Jeugdige kan thuis blijven wonen;
8. De zelfredzaamheid van jeugdigen en (pleeg) gezinnen is zoveel als mogelijk vergroot;
9. Het netwerk om het gezin is zodanig versterkt dat zij zonder professionele jeugdhulp verder kunnen. (Bijvoorbeeld ook door het activeren van een vrijwillig netwerk);
10. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
11. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, bij voorkeur evidence based

1. Om tot een juiste afgestemde begeleiding te komen kan het nodig zijn om op basis van de vraaganalyse vanuit het lokale team of een andere verwijzer, een nadere inventarisatie te maken van de krachten en de problemen van de jeugdige, het gezin en het netwerk evenals van de factoren die de klachten positief of negatief beïnvloeden c.q. in stand houden.
2. Zie de uitsluitingslijst (hoofdstuk 7) voor activiteiten die niet declarabel zijn
3. Er worden therapeutische (erkende) interventies ingezet.
4. Deze dienst kan alleen als individueel ambulante dienst geboden worden.

Functieprofiel	HBO WO
Functiemix	• Uitvoering wordt verricht door een combinatie van HBO en WO opgeleide SKJ of BIG geregistreerde jeugd- en gezinsprofessionals. • De regievoering en inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door minimaal een SKJ geregistreerde gedragswetenschapper/gedragsdeskundige (orthopedagoog, ontwikkelingspsycholoog of psycholoog met afstudeerrichting klinische psychologie). • Bij EMB-kinderen kan ook een Arts Verstandelijk Gehandicapten (AVG) deze rol vervullen. • De inzet wordt geleverd vanuit tenminste een multidisciplinair netwerk. • Een gedragsdeskundige (WO- geschoold) is beschikbaar voor consultatie en advies en ondersteuning van de uitvoerend professional.
Regiebehandelaar	ja

Vaktherapie

Normenkader	
Tarief & eenheid	Minuut
Duur	Maximaal 1 jaar
Intensiteit	Maximaal 30 uur (Als de ouder(s) aanvullend verzekerd zijn, dan moet het aantal uren behandeling dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van de maximale inzet.)
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel, mag ook als groepsdienst worden aangeboden

Vaktherapie is een manier van behandelen van psychosociale en psychische problematiek, verwerken van trauma waarbij de nadruk ligt op doen en ervaren, en minder op praten. Onder vaktherapie vallen:

- beeldende therapie;
- danstherapie;
- dramatherapie;
- muziektherapie;
- psychomotorische kindertherapie;
- speltherapie.

Vaktherapie biedt de jeugdige de mogelijkheid te communiceren en zich te uiten, daar waar hij dit verbaal nog niet kan. Daarnaast geeft het jeugdige de mogelijkheid spanning te ontladen en gevoelens te uiten. Daardoor kunnen zij hun ervaringen verwerken en experimenteren met vormen van nieuw gedrag. Vaktherapie mag alleen worden ingezet als onderdeel van een gehele behandeling en kan dus niet als zelfstandig los product worden ingezet.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen tot18 jaar

Vaktherapie wordt vooral gebruikt door jeugdigen van 4 – 12 jaar en richt zich op jeugdigen en hun ouders, met één of meerdere van de volgende kenmerken:

1. Jeugdige/gezin ondervindt matige tot ernstige opgroei-, opvoed- en/of gedragsproblemen;
2. Jeugdige heeft een (licht) verstandelijke of fysieke beperking en/of psychische stoornis.

Resultaten	
Type resultaat	• Aanleren van vaardigheden/ nieuw gedrag voor jeugdige en ouders • Verwerkt trauma

Transdiagnostische factor	Klachten en problemen van patiënten
Waarneming	Het leren voelen en bepalen van grenzen; het herkennen van lichaamssignalen, en deels het verbeteren van de lichaamsbeleving.
Arousal	Het reguleren van spanning, reduceren van stress en het leren ontspannen.
Executieve functies	Het reguleren van impulsen en agressie.
Emotieregulatie	Het reguleren en uiten van emoties.
Verlies	De verwerking van verlieservaringen en ingrijpende veranderingen een plaats kunnen geven.
Sociaal functioneren/ sociale interactie	Het verbeteren van de omgang met anderen en het verbeteren van het sociaal functioneren, het leren hanteren en aangeven van grenzen.
Regelsystemen	In staat zijn om met ritmisch terugkerende veranderingen in het leven om te gaan.

Dienst specifieke eisen	
Functieprofiel	HBO of master NVAO erkend
Functiemix	
Regiebehandelaar	Nee

1. Vaktherapeuten hebben een door de NVAO erkende opleiding gevolgd, een door de verenigingen erkende bachelor of masteropleiding in een van de vaktherapeutische beroepen of een door de beroepsverenigingen erkende buitenlandse bachelor of masteropleiding;
2. In afwijking op de contractueel vastgelegde verplichting tot SKJ/BIG registratie: Vrijgevestigde vaktherapeuten dienen als 'geregistreerd' of 'senior geregistreerd' vermeld te staan in het Register Vaktherapie dat valt onder de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB); Opdrachtgever controleert dit door middel van raadpleging van het Register Vaktherapie;
3. Zie de uitsluitingslijst voor activiteiten die niet declarabel zijn.
4. De dienst Vaktherapie is altijd onderdeel van een totale behandeling en kan niet als losstaande dienst worden ingezet.

Behandeling VG	
Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 1 jaar
Intensiteit	Maximaal 65 uur
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel, mag ook als groepsproduct worden aangeboden.
Behandeling is gericht op het leren van nieuw gedrag/vaardigheden van de jeugdigen en opvoedvaardigheden van de ouders/verzorgers. Een aantal kenmerken van dit product: 1. Behandeling vindt altijd plaats vanuit een multidisciplinair team; 2. Is relatief kortdurend; 3. Maakt gebruik van Evidence based methodieken. Wanneer de behandeling binnen de gestelde tijd onvoldoende tot het gewenste resultaat leidt, wordt actief overwogen een vorm van begeleiding of gezinsbehandeling in te zetten. Bij een levenslange en levensbrede noodzaak tot ondersteuning en hulp wordt een afwijking van het normenkader actief overwogen. Bij voorkeur wordt dit besluit genomen voor start zorg (zie normenkader hoofdstuk 1).	
Activiteiten (niet uitputtend)	
1. Multidisciplinair onderzoek om helder te krijgen wat de situatie is van de jeugdige met betrekking tot cognitieve, psychische en gedrag gerelateerde problemen; 2. Functionele diagnostiek door een gedragswetenschapper; 3. (Kortdurende) behandeling gericht op herstel en/of het aanleren van nieuwe vaardigheden of gedrag. Deze nieuw aan te leren vaardigheden of het gedrag richten zich op het terugdringen van stoornissen en beperkingen; 4. Verbeteren en/of stabiliseren van de opgroeiomgeving; 5. Advies aan en begeleiding van jeugdigen, ouders/verzorgers en hun netwerk (gerichte opvoedondersteuning); 6. Leren omgaan met een beperking en/of stoornis.	
Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders
Er is bij de jeugdige sprake van een blijvende stoornis en/of beperking, die maken dat de jeugdige matige tot ernstige beperkingen ervaart en/of bedreigd wordt in zijn ontwikkeling. Behandeling VG richt zich op jeugdigen tot 18 jaar en hun (pleeg)ouders met één of meerdere van de volgende kenmerken: 1. Jeugdige/(pleeg)gezin ondervindt matige tot complexe opvoed- en/of gedragsproblemen; 2. Jeugdige heeft een (licht) verstandelijke en/of fysieke beperking en/of psychische stoornis met een sterk belemmerend effect op het dagelijks leven; 3. Jeugdige vertoont ernstig probleemgedrag.	
Resultaten	
Type resultaat	Aanleren van vaardigheden/nieuw gedrag voor jeugdige en ouders
De opvoed- en opgroeisituatie is gestabiliseerd of verbeterd. Gedragsproblemen van de jeugdige zijn gestabiliseerd. Jeugdige en/of andere gezinsleden hebben nieuwe vaardigheden of gedragsalternatieven aangeleerd. Interactie binnen het gezin tussen alle gezinsleden onderling is positief en er is sprake van een	

stabiele en positief opvoedklimaat. Het gezin en de jeugdige hebben voldoende handvatten om het geleerde in de praktijk te brengen.	
Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Evidence based
1. De behandeling vindt zoveel als mogelijk plaats in de directe leefomgeving van jeugdige (en ouders); 2. Als behandeling onvoldoende resultaat geeft, is na akkoord van het lokale team/de GI Gezinsbehandeling of een GGZ-behandeling in te zetten; 3. Als gedurende de behandelperiode onvoldoende tijd resteert om het geleerde in te slijpen en/of te generaliseren kan zo nodig, na akkoord van het lokale team/de GI, begeleiding ingezet worden; 4. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en/of aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan; 5. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind. 6. Er wordt intensief samengewerkt met het onderwijs om tijdige in- en doorstroom naar passend onderwijs te realiseren.	
Functieprofiel	HBO/WO/WO+/SKJ of BIG geregistreerd
Functiemix	Vanuit een multidisciplinair team (zie inleiding) **en** onder regie van een SKJ geregistreerde Orthopedagoog generalist, een SKJ geregistreerde Kinder- en Jeugd psycholoog en/of een arts verstandelijk Gehandicapten.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	2-8

Behandeling J&O	
Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 1 jaar
Intensiteit	Maximaal 65 uur
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel of als groepsproduct. Groepsproduct is voorliggend op individueel.

Behandeling is gericht op het leren van nieuw gedrag/ vaardigheden van de jeugdigen en opvoedvaardigheden van de ouders/ verzorgers. Een aantal kenmerken van dit product:

1. Behandeling vindt altijd plaats vanuit een multidisciplinair team;
2. Is relatief kortdurend;
3. Maakt gebruik van evidence of practice based methodieken.

Wanneer de behandeling binnen de gestelde tijd onvoldoende tot het gewenste resultaat leidt, wordt in dialoog met het lokale team of de GI actief overwogen een vorm van begeleiding of gezinsbehandeling in te zetten.

Activiteiten

1. Multidisciplinair onderzoek om helder te krijgen wat de situatie is van de jeugdige met betrekking tot cognitieve, psychische en gedrag gerelateerde problemen;
2. Functionele diagnostiek door een gedragswetenschapper;
3. (Kortdurende) behandeling gericht op herstel en/of het aanleren van nieuwe vaardigheden of gedrag. Deze nieuw aan te leren vaardigheden of gedrag richten zich op het terugdringen van stoornissen en beperkingen;
4. Verbeteren en/of stabiliseren van de opgroeiomgeving;
5. Advies aan en begeleiding van jeugdigen, ouders/verzorgers en hun netwerk (gerichte opvoedondersteuning);
6. Leren omgaan met een beperking en/of stoornis.

Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders

Er is bij de jeugdige sprake van een tijdelijke of blijvende stoornis en/of beperking, die maken dat de jeugdige matige tot ernstige beperkingen ervaart en/of bedreigd wordt in zijn ontwikkeling. Er is bij de jeugdige geen DSM benoemde stoornis vastgesteld. Behandeling J&O richt zich op jeugdigen tot 18 jaar en hun (pleeg)ouders, met één of meerdere van de volgende kenmerken:

1. Jeugdige/(pleeg)gezin ondervindt matige tot complexe opvoed- en/of gedragsproblemen;
2. Jeugdige vertoont ernstig probleemgedrag;
3. Jeugdige vertoont ernstig probleemgedrag in interactie met de omgeving.

Resultaten	
Type resultaat	Aanleren van vaardigheden/ nieuw gedrag voor jeugdige en ouders

De opvoed- en opgroeisituatie is gestabiliseerd of verbeterd. Gedragsproblemen van de jeugdige is gestabiliseerd. Jeugdige en/of andere gezinsleden hebben nieuwe vaardigheden of gedragsalternatieven aangeleerd. Interactie binnen het gezin tussen alle gezinsleden onderling is positief en er is sprake van een stabiele en positief opvoedklimaat. Het gezin en de jeugdige hebben voldoende handvatten om het geleerde in de praktijk te brengen.

Dienst specifieke eisen

Evidence of practice based	Evidence based

1. De behandeling vindt zoveel als mogelijk plaats in de directe leefomgeving van jeugdige (en ouders).
2. Als behandeling onvoldoende resultaat geeft, is gezinsbehandeling of een GGZ-behandeling in te zetten;
3. Als gedurende de behandelperiode onvoldoende tijd resteert om het geleerde in te slijpen en/of te generaliseren kan zo nodig begeleiding ingezet worden;
4. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
5. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind;
6. Er wordt intensief samengewerkt met het onderwijs om tijdige in- en doorstroom naar passend onderwijs te realiseren.

Functieprofiel	HBO/WO/WO+/SKJ of BIG geregistreerd
Functiemix	Vanuit een multidisciplinair team (zie inleiding) **en** onder regie van een SKJ of BIG geregistreerde Orthopedagoog generalist, BIG geregistreerde GZ-psycholoog of een SKJ geregistreerde Kinder- en Jeugd psycholoog
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	2-8

Curatieve zorg door kinderartsen (Farmacotherapie kinderartsen en kinder- en jeugdpsychiaters)	
Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	1,5 jaar
Intensiteit	Maximaal 350 minuten
Omschrijving	
Type dienst	

Farmacotherapie kinderartsen en kinder- en jeugdpsychiaters: is gericht op medicamenteuze behandeling van matig, ernstige tot zeer complexe kinderpsychiatrische problematiek (bv. een depressieve stoornis, angst- en dwangstoornissen, ticstoornissen, ernstige ADHD, eetstoornissen en autisme). Non-medicamenteuze interventies in de voorgeschiedenis hebben geen of beperkt effect gehad. De ontwikkeling van het kind of diens welbevinden is bedreigd. De in te zetten hulp is doelmatig en zo kortdurend als mogelijk.

Dit product betreft het indiceren en adviseren van medicatie bij een client, het geven van voorlichting over de effecten en mogelijke bijwerkingen van het gebruik van deze medicatie en het instellen en bijstellen van psychofarmaca. Bij complexere kinderpsychiatrische problematiek wordt vanaf het begin multimodaal behandeld. Als de medicatie-instelling wordt uitgevoerd door een kinderarts, wordt in deze situaties actief samenwerking gezocht met een deskundige collega-aanbieder die bevoegd en bekwaam is voor het uitvoeren van gedragstherapie (zie kwaliteitscriteria GGZ regulier en GGZ specialistisch).

Dit product betreft het instellen en bijstellen van psychofarmaca, evenals het geven van voorlichting over de effecten en mogelijke bijwerkingen van het gebruik van deze medicatie alsook de medicatiecontrole.

Activiteiten

De volgende activiteiten kunnen worden onderscheiden:

- Anamnese: het verzamelen van alle noodzakelijke informatie bij de client omtrent het gebruik van medicijnen;
- Lichamelijk onderzoek en somatische screening;
- Gesprek met cliënt en ouders over uitslag onderzoek en afspraken voor eventueel in te zetten zorg en/of medicatie;
- Medicatie uitleg/voorlichting (Psycho-educatie);
- Medicatie instellen, evalueren en indien nodig bijstellen;
- Consulteren en adviseren naar huisarts of andere verwijzer.
- Verslaglegging naar huisarts en andere verwijzers.

Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders

Jeugdigen met gedragsproblemen en psychische en/of psychiatrische stoornissen waarbij het instellen van medicatie noodzakelijk is om de belemmerende effecten van de aandoening te verminderen en de kans op herstel en ontwikkeling te bevorderen. Jeugdigen met complexe (DSM V) stoornissen die gelijktijdig niet-medicamenteuze behandeling ontvangen.

Resultaten	
Type resultaat	

- Volledig of zover mogelijk verminderen van de ernst van klachten en symptomen met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden zowel thuis als op school en in de vrije tijd of hierin positieve ontwikkelingen laat zien;

• Bestrijden of reduceren van de symptomen en belastende factoren door middel van medicijnen; • Medicatie is stabiel ingesteld en teruggeleid naar de huisarts.	
Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Evidence based
Voor jeugdigen jonger dan 6 jaar dient men zeer terughoudend te zijn in het voorschrijven van medicatie (off label). Dit wordt dan ook alleen toegestaan voor Kinder- jeugdpsychiaters met aantoonbare ervaring met jonge jeugdigen. Na adequate instelling, wordt de medicatiecontrole overgedragen aan de huisarts met de mogelijkheid de kinder- en jeugdpsychiater of kinderarts te consulteren en desgewenst de jeugdige terug te verwijzen. De regiebehandelaar die de medicamenteuze behandeling , is bevoegd en bekwaam ten aanzien van de medicamenteuze behandeling van gedragsproblemen en psychische en/of psychiatrische stoornissen. Deze dienst wordt uitgevoerd volgens de voor het vakgebied en de discipline geldende richtlijnen. Deze dienst wordt uitgevoerd volgens de voor het vakgebied en de discipline geldende richtlijnen, zie https://www.ggzstandaarden.nl/.	
Functieprofiel	WO/WO+
Functiemix	
Regiebehandelaar	Ja

Medicatieveiligheid	
Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	1 jaar
Intensiteit	Maximaal 200 minuten
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel
De curatieve GGZ-zorg is gericht op medicamenteuze behandeling van lichte tot matige, licht- tot middelcomplexe ADHD of stabiele chronische problematiek. De in te zetten hulp is doelmatig en zo eenvoudig als mogelijk.	
Activiteiten	
De volgende activiteiten kunnen worden onderscheiden gedurende de GGZ-behandeling (niet het instellen) of voor jeugdigen welke niet meer in GGZ-behandeling zijn: • Medicatie monitoren, evalueren en indien nodig bijstellen; • Consulteren en adviseren naar huisarts of andere verwijzer.	
Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders
Jeugdigen met gedragsproblemen en psychische en/of psychiatrische stoornissen waarbij het monitoren evalueren en indien nodig bijstellen van medicatie noodzakelijk is om de belemmerende effecten van de aandoening te dempen. Jeugdigen met complexe (DSM V) stoornissen.	
Resultaten	
Type resultaat	
• Volledig of zover mogelijk verminderen van de ernst van klachten en symptomen met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden zowel thuis als op school en in de vrije tijd of hierin positieve ontwikkelingen laat zien; • Bestrijden of reduceren van de symptomen en belastende factoren door middel van medicijnen; • Medicatie is stabiel ingesteld en teruggeleid naar de huisarts.	
Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Evidence based
Deze dienst wordt uitgevoerd volgens de voor het vakgebied en de discipline geldende richtlijnen, zie https://www.ggzstandaarden.nl/.	
Functieprofiel	HBO, VS, MSP
Functiemix	
Regiebehandelaar	Ja

GGZ regulier/ generalistisch (basis GGZ)

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 1 jaar
Intensiteit	Maximaal 840 minuten, met de mogelijkheid tot eenmalige verlenging met 600 minuten. (Na akkoord van lokaal team of de GI)
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel of als groepsproduct. Groepsproduct is voorliggend op individueel.

De Basis GGZ is gericht op behandelen van lichte tot ernstige, psychische problematiek. De in te zetten hulp is doelmatig en zo eenvoudig als mogelijk en niet meer dan nodig om het behandeldoel te bereiken. De behandeling is gebaseerd op een protocollaire behandelaanpak die in gemiddeld 10 behandelingen aangewezen is conform multidisciplinaire richtlijnen voor betreffende stoornis. De behandeling vindt grotendeels monodisciplinair plaats.

Basis GGZ vindt zoveel als mogelijk plaats in de directe leefomgeving van jeugdige (en ouders). Als behandeling onvoldoende resultaat geeft, is gezinsbehandeling of een SGGZ-behandeling in te zetten. Als gedurende de behandelperiode onvoldoende tijd resteert om het geleerde in te slijpen en/of te generaliseren kan zo nodig begeleiding ingezet worden.

Met de verruiming van de te declareren uren willen de gemeenten het mogelijk maken dat een behandeling van bepaalde jeugdigen die qua zorgzwaarteprofiel ook in de jeugd GGZ-behandeling specialistisch kunnen vallen nu toch effectief en doelmatig behandeld kunnen worden in de Basis GGZ. Daarmee kan hulp zoveel mogelijk in de normale leefomgeving van de jeugdige worden geboden.

Diagnostiek voorafgaand aan de dienst GGZ regulier/generalistisch maakt geen onderdeel uit van deze dienst GGZ en wordt separaat gedeclareerd onder de dienst basisdiagnostiek. In het kader van normaliseren en destigmatiseren is de uitvoering van diagnostiek niet strikt noodzakelijk om een behandeling declarabel te maken.

Activiteiten

Maatwerkcombinatie van:

- Face-to-face behandeling;
- E-Health behandeling;
- Een kortdurende oudertraining waardoor ouders nieuwe kennis opdoen, daardoor bijvoorbeeld het gedrag van hun kind beter gaan begrijpen en zelf verder kunnen;
- Gespecialiseerde behandeling;
- Psycho-educatie;
- Groepsinterventies.

Het is aan de zorgaanbieder om binnen het behandeltraject een passend zorgaanbod te organiseren. Voor diagnostiek wordt het hiervoor ingerichte product diagnostiek ingezet.

Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders

Er is bij de jeugdige sprake van een tijdelijke of blijvende psychische stoornis en/of beperking, die maken dat de jeugdige matige tot ernstige beperkingen ervaart en/of bedreigd wordt in zijn ontwikkeling. Er is sprake van (een vermoeden van) een DSM-stoornis.

Resultaten	
Type resultaat	Aanleren van vaardigheden/ nieuw gedrag voor jeugdige en ouders
• De jeugdige en zijn of haar ouders en omgeving ervaren een volledig of zover mogelijke vermindering van de ernst van de klachten en symptomen en deze zijn (minimaal) hanteerbaar. Na het behandeltraject weten jeugdige, ouders en andere betrokkenen, als bijvoorbeeld het onderwijs en sportvereniging, adequaat om te gaan met het gedrag van de jeugdige en weten zijn/haar ontwikkeling te stimuleren; • Het doel voor het (zeer) jonge kind is zicht krijgen op en het herstellen van of op gang brengen van een vastgelopen of verstoorde ontwikkeling en het versterken van de opvoedingskracht van de ouders en waar nodig de betrokken opvoedprofessional; • Versterken van het netwerk van de cliënt zodat de cliënt duurzaam wordt ondersteund. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan; • Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.	
Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Evidence based
• De behandeling vindt zoveel als mogelijk plaats in de directe leefomgeving van jeugdige (en ouders). • Als behandeling onvoldoende resultaat geeft, is gezinsbehandeling of een SGGZ-behandeling, in te zetten. • Wanneer gedurende de behandelperiode onvoldoende tijd resteert om het geleerde in te slijpen en/of te generaliseren kan zo nodig begeleiding ingezet worden. • Bij de behandeling in de generalistische GGZ draagt de regiebehandelaar de eindverantwoordelijkheid voor de totale behandeling. De regiebehandelaar is daarmee eindverantwoordelijk voor de diagnosestelling en de vaststelling en uitvoering van het behandelplan. • Regiebehandelaar : Voor de verantwoordelijkheden voor de inzet van BGGZ sluiten we aan bij de eisen die hieraan gesteld worden door de NZa.	
Functieprofiel	HBO/WO/WO+/SKJ of BIG-geregistreerd
Functiemix	Wordt hoofdzakelijk (voor 80%) door WO geschoold personeel uitgevoerd. In mindere mate kan naast de WO-er ondersteunend HBO of WO+ geschoold personeel ingezet worden.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	2-8

GGZ specialistisch

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	1 jaar
Intensiteit	Maximaal 74 uur

Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel of als groepsproduct. Groepsproduct is voorliggend op individueel.

De specialistische jeugd ggz is gericht op behandelen van matig tot ernstige, complexe psychische problemen of niet-stabiele chronische problematiek met matige tot ernstige beperkingen in het dagelijks functioneren. De in te zetten hulp is doelmatig en passend om het behandeldoel te bereiken.

Regiebehandelaar
Bij de behandeling in de specialistische GGZ draagt de regiebehandelaar zoals vastgelegd in het kwaliteitsstatuut, de eindverantwoordelijkheid voor de totale behandeling. De regiebehandelaar is daarmee eindverantwoordelijk voor de diagnosestelling, de vaststelling, uitvoering en evaluatie van het behandelplan.
Op het moment dat specialistische behandeling volgt na specialistische diagnostiek, wordt de diagnostiek niet separaat gefactureerd maar maakt de diagnostiek onderdeel uit van het behandeltraject en daarmee ook het behandeltarief. In het kader van normaliseren en de-stigmatiseren is de uitvoering van diagnostiek niet strikt noodzakelijk om een behandeling declarabel te maken.

Activiteiten
GGZ-behandeling conform professionele standaarden die binnen de sector gebruikelijk zijn.

Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders

GGZ specialistisch is voor jeugdigen met een beperking op grond van een DSM-benoemde stoornis. Er is sprake is van een hoog risico, een ernstig ziektebeeld en ernstige beperkingen in het dagelijks functioneren. Er zijn duidelijke aanwijzingen die duiden op co morbiditeit, een gevaar voor zelfverwaarlozing, ernstige opvoedingsproblematiek en/of decompensatie.

Resultaten	
Type resultaat	Aanleren van vaardigheden/ nieuw gedrag voor jeugdige en ouders

Volledig of zover mogelijk verminderen van de ernst van klachten en symptomen met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden zowel thuis als op school en in de vrije tijd of hierin positieve ontwikkelingen laat zien.

Dat omvat onder meer:

- Beperken van de gevolgen van het ziektebeeld, zowel de directe gevolgen (lichamelijke problemen, zelfverwaarlozing, suïcidaliteit) als de indirecte gevolgen (sociale schade);
- Versterken netwerk van de jeugdige zodat deze duurzaam ondersteund wordt;
- Zo spoedig mogelijke afschalen naar GGZ regulier/generalistisch of huisarts/POH-er/Lokaal team en/of zo nodig voor het inslijpen en generaliseren van geleerde vaardigheden de verwijzer adviseren de functie begeleiding in te zetten of de jeugdige/ het gezin toe te leiden naar een algemene voorziening;
- Voorkomen van terugval;
- De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
- Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Evidence based
• Het verlengen van toewijzingen die afgegeven zijn door een medische verwijzer kunnen alleen door een jeugdprofessional van een jeugdteam of indien van toepassing een GI verlengd worden. Dit betekent dat aanbieder tijdig in gesprek dient te gaan met een jeugdprofessional rondom afschalen; • In het kader van normaliseren en destigmatiseren is de inzet van diagnostiek niet altijd noodzakelijk voor het bepalen van vervolgstappen; • Binnen het perspectiefplan van het gezin zijn doelen opgenomen gericht op 1 gezin/1 plan, waarbij wordt samengewerkt met lokale partijen en andere betrokken dienstverleners binnen het gezin. Het behandelplan in de SGGZ draagt bij aan de in het perspectiefplan opgenomen doelen. • Hoogspecialistische expertise wordt tijdig ingezet binnen de behandeling waardoor verergering van klachten wordt voorkomen en jeugdige optimaal geholpen is. • Deze dienst wordt uitgevoerd volgens de voor het vakgebied en de discipline geldende richtlijnen, zie https://www.ggzstandaarden.nl/.	
Functieprofiel	HBO/WO/WO+, onder verantwoordelijkheid regiebehandelaar
Functiemix	Ja
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	2-8

GGZ Specialistisch Midden

Normenkader

Tarief & eenheid	Uren
Duur	Maximaal 2 jaar

Omschrijving

Type dienst	Ambulant individueel

GGZ Specialistisch Midden-behandeling is een multidisciplinaire behandeling voor jeugdigen (of gezinnen) met zeer complexe problematiek of bij wie één of meer ernstige psychiatrische stoornissen (benoemd in de DSM V) op de voorgrond staan. De methoden die worden gebruikt zijn evidence based en practice based. GGZ Specialistisch Midden-behandeling komt pas in beeld als andere behandelmogelijkheden geen uitzicht (meer) bieden, of niet tot verbetering of stabilisatie leidt van de psychische problematiek en de belemmeringen in het dagelijks functioneren van de jeugdige. Indien sprake is van zeer specifieke GGZ-problematiek waar landelijk een gespecialiseerde behandeling voor is ingekocht, dan is deze voorliggend op GGZ Specialistisch Midden (bijvoorbeeld eetstoornissen). Wanneer psychiatrische diagnostiek heeft plaatsgevonden, kan indien nodig aanvullende of hernieuwde diagnostiek onderdeel uitmaken van de behandeling. Waar GGZ-basis en GGZ specialistisch een maximaal aantal uren kennen op diagnostiek, is bij GGZ Specialistisch Midden geen sprake van een maximum om voor deze doelgroep een traject op maat te kunnen bieden.

Activiteiten

1. Samen met jeugdige en ouder(s) concrete, haalbare doelen formuleren.
2. Indien nodig aanvullende of hernieuwde diagnostiek.
3. Opstellen van het behandelplan.
4. Intensieve specialistische behandeling uitvoeren.
5. Bijdragen aan het gezinsplan, waar het (onderwijs) ontwikkel perspectief van de jeugdige een onderdeel
6. van is.
7. Coachen en adviseren van betekenisvolle anderen.

Voor wie?	Jeugdigen van 0-18 jaar en hun ouders

Jeugdigen met zeer complexe problematiek, bij wie één of meer ernstige psychiatrische stoornissen (benoemd in de DSM V) op de voorgrond staan en voor wie geen passende zorg beschikbaar is binnen basis en specialistische GGZ-behandeling en ambulante behandeling. Vaak in combinatie met psychiatrische problematiek bij andere gezinsleden

Te denken valt aan de volgende situaties:

1. Een hoge mate van ernst van de stoornis en/of co-morbiditeit en/of complicaties met impact op meerdere leefgebieden van jeugdigen of gezin.
2. Onvoldoende respons op/effect van behandeling in de specialistische ggz, of wanneer verwacht wordt dat dit ontoereikend zal zijn.
3. Zeldzame (combinaties van) psychische of psychiatrische aandoeningen waarvoor de richtlijnen (nog) geen soelaas bieden.
4. Problemen die complexe interventies van meerdere disciplines of (hoog)specialistische kennis vereisen.
5. Een hoog risico op gevaar voor zichzelf of anderen, of op verergering van de problematiek.
6. Multi-probleem gezinnen met problemen op meerdere sociaal maatschappelijke gebieden en waar sprake is van veelal ingewikkelde systeemproblematiek en met één of meer psychiatrische stoornis(sen).

Resultaten

Type resultaat	

Volledig of zover mogelijk verminderen van de ernst van klachten en symptomen met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden zowel thuis als op

school en in de vrije tijd of hierin positieve ontwikkelingen laat zien. De behandeling draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdige, gezin en hun netwerk. Dat omvat onder meer:

1. De eventuele stoornis van de jeugdige is verminderd of gestabiliseerd en/of de jeugdige heeft beter geleerd met zijn/haar stoornis om te gaan.
2. (Dreiging van) terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen.
3. (Het effect op het dagelijks leven van) de problematiek van de jeugdige is volledig of zover mogelijk vermindert met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden op alle leefgebieden of hierin positieve ontwikkelingen laat zien.
4. Jeugdige en ouders ervaren een vermindering van het probleem in het dagelijks leven. Na afloop van de behandeling, weten jeugdige en ouders en betekenisvolle anderen adequaat om te gaan met het gedrag van de jeugdigen en weten zijn/haar ontwikkeling te stimuleren.
5. De redzaamheid van de jeugdige, het gezin en het netwerk is merkbaar toegenomen op meerdere levensgebieden.
6. Het (formele en informele) netwerk van de jeugdige en het gezin is versterkt, zodat een duurzame stut en steun structuur ontstaat.
7. Het is mogelijk af te schalen naar begeleiding of lichtere zorg bij andere aanbieder en/of lokale gemeentelijke voorzieningen.

Dienst specifieke eisen	
Type resultaat	Evidence based en Practice based

1. De totale behandeling kenmerkt zich door maatwerk op inhoud en uitvoering en wordt passend gemaakt voor de jeugdige, het gezin en het netwerk met gebruikmaking van evidence based en practice based methoden.
2. In dit 'Tussenproduct' GGZ kunnen regiebehandelaar zijn:
   a. (kinder- en jeugd) psychiater
   b. (kinder- en jeugd) psychotherapeut
   c. klinisch psycholoog (ook klinisch neuropsycholoog)
   d. De GZ-psycholoog en Verpleegkundig specialist ggz kan tevens regiebehandelaar zijn als diagnose en behandelplan minimaal tweemaal per behandeltraject en zo vaak als nodig in een multidisciplinair overleg besproken en vastgesteld worden, waarbij een psychiater, klinisch psycholoog of een psychotherapeut aanwezig is en verantwoordelijk is.
3. Indien sprake is van zeer specifieke GGZ-problematiek waar landelijk een gespecialiseerde behandeling voor is ingekocht, dan is deze voorliggend.
4. In beginsel maakt inzet van een ervaringsdeskundige deel uit van het gezinsplan indien sprake is van 'Tussenproduct' GGZ.
5. Uitsluitend in te zetten indien aanbieder is gecontracteerd in segment 1 hoogspecialistische jeugdhulp.
6. **Minimaal één keer per jaar casusbespreking met het Jeugdteam.**

Instelling specifieke eisen:	

1. Biedt integrale behandeling op het gebied van kinder- en jeugdpsychiatrie conform vastgestelde kwaliteitsstandaarden;
2. Is een erkend opleidingsinstituut voor onder andere de opleidingen tot: psychiater, GZ-psycholoog en klinisch psycholoog (academische opleidingsplekken);
3. Faciliteert het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van kinder- en jeugdpsychiatrie;
4. Biedt onder andere (outreachende) specialistische ambulante behandeling door middel van bijv. FACT en Evidenced based Family Therapy IHT, gecertificeerd conform de standaarden in de sector.
5. 5. Dient in staat te zijn om, eventueel met hulp van andere partijen, een crisissituatie te bedienen. De aanbieder beschikt hierbij over een klinische achtervang of kan informatie overleggen waaruit blijkt dat zij een concrete samenwerking hebben met een aanbieder van klinische achtervang.

Functieprofiel	Multidisciplinair team HBO/WO/WO+/BIG geregistreerde regiebehandelaar
Functiemix	De behandeling wordt geboden door professionals met een opleidingsniveau variërend van HBO tot en

	met medisch specialist. Het zwaartepunt ligt bij de inzet van WO+ opleidingsniveau. De psychiater wordt voor een groter gedeelte van de tijd betrokken dan bij de GGZ specialistisch het geval is.
Regiebehandelaar	Ja

Forensische GGZ

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	1 jaar
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel, mag ook als groepsproduct worden aangeboden

Met forensische zorg wordt alle geestelijke gezondheidszorg bedoeld aan jeugdigen van 12 tot 23 jaar die delict gedrag en/of seksueel of agressief grensoverschrijdend gedrag vertonen (of bij wie de dreiging hiertoe in de nabije toekomst groot is). Bij de jeugdige is óf een strafrechtelijke maatregel opgelegd wegens het plegen van een strafbaar feit volgens het jeugdstrafrecht of adolescentenstrafrecht óf een civielrechtelijke maatregel, een civielrechtelijk onderzoek, óf de zorg die wordt geboden in een vrijwillig kader zonder (straf)maatregel.
Forensische zorg is (hoog)specialistische zorg die in eerste instantie gericht is op de veiligheid. Dit door recidive terug te dringen en delicten en/of grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.

Activiteiten

Forensische zorg aan jeugdigen met een hoog risicoprofiel vraagt om hooggespecialiseerde zorg die gebruik maakt van specifieke werkzame elementen. Binnen de forensische zorg wordt in het bijzonder aandacht besteed aan delict- (of grensoverschrijdend) gerelateerd gedrag en risicotaxatie. Deze vorm van behandeling is voor de forensische doelgroep bewezen effectiever dan reguliere GGZ-behandelingen, c.q. behandelingen waarin deze werkzame elementen onvoldoende worden toegepast.

Verschil Forensische GGZ met GGZ Hoog specialistische behandeling.
Uitgangspunt van de forensische zorg is het gevaar criterium en het risicogericht behandelen, terwijl bij de reguliere (hoogspecialistische) GGZ per definitie de stoornis centraal staat. In de forensische zorg wordt een stoornis alleen behandeld als dit ertoe leidt dat de kans op gewelddadig of grensoverschrijdend gedrag afneemt of als het helpt om een jeugdige beter van de behandeling te laten profiteren. Forensische zorg kenmerkt zich verder door de systeemleden op een nadrukkelijke manier bij de behandeling te betrekken.

Voor wie?	Jeugdigen van 12 tot 23 jaar en hun ouders

Het betreft een complexe groep jeugdigen die delict gedrag en/of seksueel of agressief grensoverschrijdend gedrag vertoont (of bij wie de dreiging hiertoe in de nabije toekomst groot is). Veel van deze jeugdigen zijn gediagnosticeerd met een gedragsstoornis, vaak in combinatie met andere stoornissen (bijvoorbeeld ADHD of ASS) en/of een licht verstandelijke beperking. De stoornis die mogelijk ten grondslag ligt aan de zorg is geen in- of exclusiecriterium voor de inzet van forensische zorg. Het gevaar criterium is dit echter wel; zonder passende en tijdige behandeling vormen deze jeugdigen een gevaar voor zichzelf en hun omgeving en wordt het steeds moeilijker om het grensoverschrijdende gedrag te beperken en de negatieve ontwikkeling en achterliggende problematiek aan te pakken. Bij de forensische doelgroep kan het bijvoorbeeld gaan om jeugdigen die betrokken zijn bij straatroof, een zedendelict of gewelddadigheden in groepsverband, maar ook om jeugdigen die op verschillende leefgebieden (ernstige vormen van) grensoverschrijdend gedrag vertonen en hierdoor de dreiging tot uithuisgeplaatst of van school weggestuurd worden groot is.

Resultaten

Type resultaat	

Binnen de forensische zorg voor jeugdigen gaat het om:
• Het voorkomen van terugval en recidive. Dat wil zeggen dat men de kans dat iemand na forensische zorg opnieuw grensoverschrijdend gedrag en/of een strafbare handeling pleegt, wil verkleinen.
• Bij een deel van de jeugdigen draagt behandeling ook bij aan het voorkomen van uithuisplaatsing of schorsing van school.
• Het vergroten van de maatschappelijke veiligheid

Dienst specifieke eisen

Evidence of practice based	Evidence based

Aangezien risicotaxatie en delict analyse onderscheidende facetten zijn in de forensische zorg, dient de aanbieder aan te tonen dat er risicomanagement wordt uitgevoerd, hierbij zijn de volgende richtlijnen leidend:

- Een risicotaxatie-instrument wordt ingezet om de risicofactoren die verminderd moeten worden te inventariseren en om het recidiverisico te bepalen.
- Risicotaxatie gebeurt door middel van een redelijk gevalideerd risicotaxatie-instrument (denk aan het LIJ, SAVRY, RAF-GGZ Jeugd) in combinatie met het klinisch oordeel van de onderzoeker/ behandelaar.
- Het instrument wordt ook gebruikt als ROM-instrument (Routine Outcome Monitoring) om zo de voortgang van de behandeling te monitoren; er wordt getoetst of de dynamische, criminogene risicofactoren daadwerkelijk verminderen.
- De aanbieder beschikt over een beschreven format/ werkwijze voor het afnemen van een delict analyse (indien geïndiceerd).

Een forensische zorginstelling of een zorginstelling met een forensische poli beschikt over meer dan drie onderscheidende interventies/methodieken/zorgprogramma's die specifiek ontwikkeld zijn voor de forensische doelgroep, waarvan minimaal één interventie of zorgprogramma erkend is als minimaal 'goed onderbouwd' door de erkenningscommissie justitiële interventies van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en de andere behandelvormen minimaal gebaseerd zijn op de werkzame Risk-Need-Responsivity-principes (RNR).
De forensische zorginstelling beschikt over een behandelteam met, onder andere, een ervaren kinder- en jeugdpsychiater, een GZ-psycholoog, orthopedagoog en systeemtherapeut.

Functieprofiel	De behandeling wordt geboden door professionals met een opleidingsniveau variërend van HBO tot en met medisch specialist.
Functiemix	HBO/WO/WO+/SKJ of BIG geregistreerd
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	2-8

GGZ hoogspecialistisch

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 2 jaar

Omschrijving	
Type product	Ambulant individueel

Hoogspecialistische GGZ-behandeling is multidisciplinaire behandeling voor jeugdigen (of gezinnen) met zeer complexe problematiek, bij wie een of meer ernstige psychiatrische stoornissen (benoemd in de DSM 5) op de voorgrond staan. De methoden die worden gebruikt zijn evidence based.
Hoog specialistische GGZ komt pas in beeld als andere behandelmogelijkheden **geen** uitzicht (meer) bieden tot verbetering of stabilisatie van de psychische problematiek van de jeugdige en de belemmeringen in het dagelijks functioneren die dit met zich meebrengt.
Indien sprake is van zeer specifieke GGZ-problematiek waar landelijk een gespecialiseerde behandeling voor is ingekocht, dan is deze voorliggend op hoog specialistische GGZ (bijvoorbeeld eetstoornissen).
Psychiatrische diagnostiek heeft plaatsgevonden, echter indien nodig kan aanvullende of hernieuwde diagnostiek onderdeel uitmaken van de behandeling.
Waar GGZ-basis en GGZ specialistisch een maximaal aantal uren kennen, is hiervan bij hoog specialistische GGZ geen sprake om voor deze zeer complexe doelgroep een traject op maat te kunnen bieden.

Activiteiten

1. Samen met jeugdige en ouder(s) concrete, haalbare doelen formuleren.
2. Indien nodig aanvullende of hernieuwde diagnostiek.
3. Opstellen van het behandelplan.
4. Intensieve hoog specialistische behandeling uitvoeren.
5. Bijdragen aan het gezinsplan, waar het (onderwijs) ontwikkel perspectief van de jeugdige een onderdeel van is.
6. Coachen en adviseren van betekenisvolle anderen.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0-18 jaar met zeer complexe problematiek

Jeugdigen met zeer complexe problematiek, bij wie één of meer ernstige psychiatrische stoornissen (benoemd in de DSM V) op de voorgrond staan en voor wie geen passende zorg beschikbaar is binnen basis en specialistische GGZ-behandeling en ambulante behandeling.
Te denken valt aan de volgende situaties:

1. Een hoge mate van ernst van de stoornis en/of co morbiditeit en/of complicaties met impact op meerdere leefgebieden van jeugdigen of gezin;
2. Onvoldoende respons op/effect van behandeling in de specialistische GGZ;
3. Zeldzame (combinaties van) psychische of psychiatrische aandoeningen waarvoor de richtlijnen (nog) geen soelaas bieden;
4. Problemen die complexe interventies van meerdere disciplines of hoogspecialistische kennis vereisen;
5. Een hoog risico op gevaar voor zichzelf of anderen.

Resultaten	
Type resultaat	Afname problematiek, aanleren nieuw gedrag en vaardigheden

Volledig of zover mogelijk verminderen van de ernst van klachten en symptomen met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden zowel thuis als op school en in de vrije tijd of hierin positieve ontwikkelingen laat zien. De behandeling draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdige, gezin en hun netwerk.
Dat omvat onder meer:

1. De eventuele stoornis van de jeugdige is verminderd of gestabiliseerd en/of de jeugdige heeft beter geleerd met zijn/haar stoornis om te gaan.
2. (Dreiging van) terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen.
3. (Het effect op het dagelijks leven van) de problematiek van de jeugdige is volledig of zover mogelijk vermindert met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden op alle leefgebieden of hierin positieve ontwikkelingen laat zien.

4. Jeugdige en ouders ervaren een vermindering van het probleem in het dagelijks leven. Na afloop van de behandeling, weten jeugdige en ouders en betekenisvolle anderen adequaat om te gaan met het gedrag van de jeugdigen en weten zijn/haar ontwikkeling te stimuleren.
5. De redzaamheid van de jeugdige, het gezin en het netwerk is merkbaar toegenomen op meerdere levensgebieden.
6. Het (formele en informele) netwerk van de jeugdige en het gezin is versterkt, zodat een duurzame stut en steun structuur ontstaat.
7. Het is mogelijk af te schalen naar begeleiding.

Dienst specifieke eisen	
Practice of Evidence based	Evidence based

1. De hoogspecialistische behandeling wordt geboden door een opdrachtnemer die specifiek hiervoor is verbonden aan een academisch centrum, aantoonbaar participeert in het ontwikkelen en implementeren van wetenschappelijk kennis **en/of** beschikt voor de betreffende behandeling over het TOP GGZ keurmerk van de Stichting Topklinische GGZ. Deze aanvullende eis geldt niet voor hoogspecialistische forensische Jeugd-GGZ en voor hoogspecialistische traumabehandeling die geboden wordt in of vanuit een gespecialiseerd centrum.
   Bijvoorbeeld: Als u in bezit bent van een Top GGZ-keurmerk voor psychotrauma of een samenwerking heeft met een academisch centrum voor psychotrauma, kan psychotrauma gefactureerd worden onder hoog specialistische GGZ. De overige SGGZ-behandelingen factureert u onder SGGZ conform dienstomschrijving.
2. De totale behandeling kenmerkt zich door maatwerk op inhoud en uitvoering en wordt passend gemaakt voor de jeugdige, het gezin en het netwerk met gebruikmaking van Evidence based methoden.
3. In de hoogspecialistische GGZ kunnen regiebehandelaar zijn:
   a. (Kinder- en jeugd) psychiater
   b. (Kinder- en jeugd) psychotherapeut
   c. Klinisch psycholoog (ook klinisch neuropsycholoog)
   d. De GZ-psycholoog kan tevens regiebehandelaar zijn als diagnose en behandelplan minimaal tweemaal per behandeltraject en zo vaak als nodig in een multidisciplinair overleg besproken en vastgesteld worden, waarbij een psychiater, klinisch psycholoog of een psychotherapeut aanwezig is en verantwoordelijk is.
4. Indien sprake is van zeer specifieke GGZ-problematiek waar landelijk een gespecialiseerde behandeling voor is ingekocht, dan is deze voorliggend.
5. In beginsel maakt inzet van een ervaringsdeskundige deel uit van het gezinsplan indien sprake is van hoog specialistische GGZ.
6. Uitsluitend in te zetten indien aanbieder is gecontracteerd in segment 1 hoogspecialistische jeugdhulp.
7. **Minimaal één keer per jaar casusbespreking met het Jeugdteam.**

Functieprofiel	Multidisciplinair team HBO/WO/WO+/BIG geregistreerde regiebehandelaar
Functiemix	De behandeling wordt geboden door professionals met een opleidingsniveau variërend van HBO tot en met medisch specialist. Het zwaartepunt ligt bij de inzet van WO+ opleidingsniveau. De psychiater wordt voor een groter gedeelte van de tijd betrokken dan bij de GGZ specialistisch het geval is.
Regiebehandelaar	Ja

Gezinsbehandeling

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 9 maanden (ambulant)
Intensiteit	Maximaal 640 uur

Omschrijving	
Type product	Ambulant

Samen met het gezin wordt er gewerkt aan het beheersbaar maken en verminderen van de meervoudig en complexe problematiek, waarbij de veiligheid en de ontwikkelingsmogelijkheden van de jeugdige(n) centraal staan. Doel is met name gedragsverandering bij de opvoeders, zodanig dat zij beter kunnen aansluiten bij de ontwikkelingsbehoefte van de jeugdige. Inzet (begeleiding) vanuit de Wmo is dan ook voorliggend. Het betreft immers met name een hulpvraag van de ouders/volwassenen. De gezinsbehandeling vindt zoveel als mogelijk plaats in de directe leefomgeving van de jeugdige.
Gezinsbehandeling start met handelingsgerichte diagnostiek en observatie. Dit product wordt bij voorkeur ingezet in combinatie met een ervaringsdeskundige. De interventie kenmerkt zich door maatwerk op inhoud en uitvoering. De interventie wordt passend gemaakt voor jeugdigen/of ouders en het netwerk en draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdige, gezin en hun netwerk.
Psychiatrische diagnostiek is geen onderdeel van de gezinsbehandeling. Als er vermoedens zijn van psychische problematiek bij één of meerdere gezinsleden die niet gediagnosticeerd is en die van invloed is op het functioneren van het gezin, dan dient de jeugdhulpaanbieder in overleg met de verwijzer in het belang van de behandeling eerst of gelijktijdig diagnostiek in te zetten. Hiervoor kunnen 'diagnostiek basis' en 'diagnostiek specialistisch' worden ingezet.

Doelgroep	
Voor wie?	Gezinnen met meervoudige problemen (op minimaal drie gebieden van de zelfredzaamheidsmatrix).

Gezinnen met problemen op meerdere levensgebieden in combinatie met een (zeer) ernstige verstoring in het dagelijks leven bij tenminste een van de in het gezin opgroeiende jeugdigen.

Resultaten	
Type resultaat	Afname problematiek jeugdige en nieuwe gedrag en vaardigheden in het gezin

Gezinsbehandeling is gericht op het hanteerbaar maken van de meervoudige problematiek op verschillende leefgebieden van de verschillende gezinsleden. De beoogde resultaten van de gezinsbehandeling liggen op de volgende gebieden:

1. (Het effect op het dagelijks leven van) de problematiek van de jeugdige is volledig of zover mogelijk vermindert met als doel dat de jeugdige functioneert en zich leeftijdsadequaat ontwikkelt binnen zijn/haar mogelijkheden op alle leefgebieden of hierin positieve ontwikkelingen laat zien.
2. De zelfredzaamheid van de jeugdige en het gezin en het netwerk zijn toegenomen.
3. De vaardigheden van de ouder(s) zijn versterkt en verbetert, zodat zij beter kunnen omgaan met lastige opvoedingssituaties en andere problematiek die de ontwikkeling van het jeugdige(n) kan bedreigen. De opvoedproblematiek is verminderd.
4. De redzaamheid van de jeugdige, het gezin of het netwerk is merkbaar toegenomen op meerdere levensgebieden. Voor beperkte zelfredzaamheden op andere levensgebieden dan opgroeien en opvoeden, is een steunstructuur ingericht voor jeugdige en het gezin.
5. Jeugdige en ouders ervaren een vermindering van het probleem in het dagelijks leven. Na afloop van de gezinsbehandeling weten jeugdige en ouders en belangrijke anderen adequaat om te gaan met het gedrag van de jeugdige en weten zijn/haar ontwikkeling te stimuleren.
6. De eventuele stoornis van de jeugdige is verminderd of gestabiliseerd en/of de jeugdige heeft beter geleerd met zijn/haar stoornis om te gaan.
7. Het netwerk om de jeugdige en het gezin is zodanig versterkt dat zij met minder specialistische en/of minder intensieve professionele zorg verder kunnen.
8. (Dreiging van) terugval wordt tijdig gesignaleerd en waar mogelijk met gerichte inzet zo veel mogelijk voorkomen.
9. Indien mogelijk zo spoedig mogelijk afschalen naar begeleiding.

Activiteiten (voorbeelden)

1. Aanvullende handelingsdiagnostiek en vraagverheldering indien noodzakelijk om tot een effectief gezinsplan te komen.
2. Intensieve hoog specialistische behandeling.
3. Casusregie.
4. Coachen en adviseren van betekenisvolle anderen in het netwerk/ leefomgeving.
5. (Laten) organiseren van stut en steun voor ouders en jeugdige (onder andere voor het verwerkingsproces).

Ontwikkeling
Deze hulpverlening kent de volgende belangrijke ontwikkelopgaven: 1. Beter passend bij de jeugdige/ het gezin (in basishouding, type deskundigheid, vorm en uitvoering van de hulp). 2. Voortdurend in verbinding met (wetenschappelijke) kennis. 3. Maatwerk mogelijk maken en de deskundigheid op een passende manier nabij brengen. 4. Meer vanuit het perspectief van meerdere levensdomeinen van de jeugdige/ het gezin.

Dienst specifieke eisen	
Practice of evidence based	Beide
1. In beginsel maakt de inzet van een ervaringsdeskundige deel uit van het gezinsplan indien sprake is van gezinsbehandeling. 2. Er wordt gebruik gemaakt van effectief bewezen systeeminterventies.	
Functieprofiel	HBO/WO
Functiemix	HBO/ geschoold in de evidence based methode(n) die word(t)(en) toegepast. Gedragswetenschapper
Multidisciplinair team	Ja
Regiebehandelaar	Ja

MDFT - Multi-dimensionele Familie Therapie

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 9 maanden
Intensiteit	Maximaal 243 uur (gemiddeld 6 uur per week)
Omschrijving	
Type product	Ambulant

MDFT is Multi-dimensionele Familie Therapie (MDFT).
MDFT is een erkend behandelprogramma voor jeugdigen én zijn/haar gezin. Het biedt hulp aan jeugdigen met uiteenlopend, vaak meervoudig probleemgedrag. MDFT is effectief bevonden in twaalf goed opgezette onderzoeken op het gebruik van alcohol en drugs; criminaliteit; symptomen van psychische en gedragsstoornissen; band met school en functioneren van het gezin.
MDFT is geprotocolleerd, maar vormt geen strak keurslijf. MDFT ziet de jeugdige als een persoon die eigen aandacht verdient, dus niet louter als verlengstuk van bijvoorbeeld het gezin. Behandeling wordt gecombineerd met begeleiding van de jeugdige. MDFT is flexibel en gericht op ervaringsleren tussen de jeugdige en zijn/haar ouders. Er wordt gewerkt met de emoties die ontstaan tussen de betrokkenen.
Praktische informatie

- MDFT duurt gemiddeld 6 maanden, afhankelijk van de zwaarte van de problematiek.
- MDFT werkt met een hoge contactfrequentie. Er zijn vier soorten sessies: individuele gesprekken met de jeugdige, oudersessies, gezinssessies en tot slot ook met derden erbij, zoals een mentor van school, een vriend of een jeugdreclasseringwerker.

MDFT bestaat uit drie fases:
1. Motiveren en het sluiten van therapeutische allianties met de jeugdige en met de ouder(s). Analysefase.
2. Uitvoeren van het behandelplan
3. Afsluiten; nazorg of afschalen

Het behandelprogramma richt zich op de 4 kerngebieden (domeinen) in het leven van de jeugdige: De jeugdige, ouders, het gezin en externe sociale systemen (buiten-gezins domein). Het buiten-gezins domein; is zo breed als nodig (school, werk, huisvesting, pro-sociale activiteiten, netwerk).
Binnen MDFT zijn gezinsgesprekken van groot belang, vanuit het idee dat daar de sleutel tot verandering ligt. Wanneer gezinsleden (weer) in staat zijn met elkaar te communiceren, lukt het hun vaak ook beter samen de problemen aan te pakken en tot verandering te komen. De begeleiding vindt zoveel mogelijk plaats in de directe leefomgeving van het gezin.
Deze dienst wordt bij voorkeur ingezet in combinatie met een ervaringsdeskundige.
MDFT duurt gemiddeld 6 maanden. Vaak heeft het gezin dan weer het vertrouwen op een goede manier toekomstige hobbels met elkaar aan te gaan. Vertrouwen is hersteld en belangrijkste stappen in veranderingsproces zijn gezet. Belangrijk is dat indien nodig er afgeschaald kan worden, zodat het proces na MDFT nog met het gezin opgevolgd kan opvolgen (vaak is dit ook niet nodig).

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen tussen de in basis 13 en 18 jaar met problematiek van verschillende aard en hun gezin, (op minimaal drie gebieden van de zelfredzaamheidsmatrix). Heel soms vanaf 12 jaar

MDFT is een gezinstherapie voor jeugdigen tussen de 13-18 jaar (heel soms 12 jaar) met problematiek van verschillende aard en hun gezin. Het betreft veelal gezinnen waar sprake is van meervoudige problematiek (op minimaal 3 gebieden van de zelfredzaamheidsmatrix).
Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat MDFT goed aansluit bij jeugdigen die problemen hebben met gebruik van alcohol of drugs, en/of crimineel gedrag vertonen. Maar ook bij (andere) symptomen van psychische- en gedragsproblemen is MDFT effectief gebleken. Voorbeelden hiervan zijn spijbelen, weglopen, agressie, zich isoleren. Hier wordt MDFT ingezet ter voorkoming van escalatie.

Resultaten	
Type resultaat	Afname problematiek jeugdige en nieuwe gedrag en vaardigheden in het gezin

MDFT is gericht op het hanteerbaar maken van de meervoudige problematiek op verschillende leefgebieden van de jeugdige en hun gezin. De beoogde resultaten van MDFT liggen op de volgende gebieden:

1. Jeugdigen en ouders zijn gemotiveerd voor behandeling en bereid hierin de stappen te zetten die nodig zijn.
2. De communicatie en verbinding binnen systeem zijn vergoot wat de jeugdige en zijn gezin helpt toekomstige hobbels met elkaar het hoofd te bieden.
3. Jeugdigen leren problematische situaties te vermijden.
4. Jeugdigen stellen eigen persoonlijke doelen en worden geactiveerd deze na te streven

Activiteiten (niet uitputtend)

6. Aanvullende handelingsdiagnostiek en vraagverheldering indien noodzakelijk om tot een effectief gezinsplan te komen.
7. Intensieve hoog specialistische behandeling.
8. Procesregie.
9. Coachen en adviseren van betekenisvolle anderen in het netwerk/ leefomgeving.
10. (Laten) organiseren van stut en steun voor ouders en jeugdige (onder andere voor het verwerkingsproces).

Ontwikkeling

Deze hulpverlening kent de volgende belangrijke ontwikkelopgaven:

5. Beter passend bij de jeugdige/ het gezin (in basishouding, type deskundigheid, vorm en uitvoering van de hulp).
6. Voortdurend in verbinding met (wetenschappelijke) kennis.
7. Maatwerk mogelijk maken en de deskundigheid op een passende manier nabij brengen.
8. Meer vanuit het perspectief van meerdere levensdomeinen van de jeugdige/ het gezin.

Product specifieke eisen	
Practice/evidence based	Ja
In beginsel maakt de inzet van een ervaringsdeskundige deel uit van de MDFT. Er wordt gebruik gemaakt van effectief bewezen systeeminterventies. GGZ-systeeminterventies vallen niet onder dit product.	
Functieprofiel	HBO 85 % (schaal 10) WO 15% (schaal 12)
Functiemix	**HBO geschoold** in de evidence based methode(n) die word(t)(en) toegepast, heeft een opleiding tot MDFT-therapeut gevolgd via Stichting Jeugdinterventies **Gedragswetenschapper** **Supervisor**: De supervisie-intervisie structuur is belangrijk in het bewaken van de kwaliteit, dit is voorwaarde voor licentiering (3-jaarlijks) van Stichting Jeugdinterventies. Daarom is in het tarief een toeslag berekend voor de inzet van een supervisor in schaal 11 voor 16% per uur.
Multidisciplinair team	Ja
Regiebehandelaar	Ja

ED diagnostiek en behandeling

Omschrijving

Ernstige Dyslexie diagnostiek en behandeling is bedoeld voorbij jeugdigen in groep 3 tot en met 8 van het basisonderwijs. Het traject omvat zowel onderzoek als behandeling. Wanneer diagnostiek en/of behandeling pas start ná het verlaten van groep 8, kan geen aanspraak meer worden gemaakt op vergoeding vanuit de Jeugdwet.
De uitvoering volgt het meest actuele, landelijk vastgestelde “Protocol Dyslexie, Diagnostiek en behandeling 3.0” van het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie. De ED-zorg wordt geleverd door zorgaanbieders die intensief samenwerken met de samenwerkingsverbanden en/of scholen, en die werken volgens de vastgestelde protocollen.

Daarnaast wordt er toegewerkt naar duo behandelingen, waarbij twee jeugdigen gelijktijdig worden behandeld. Ook vindt (een deel van) de behandeling digitaal plaats.

Verwijzing naar ED-zorg

Met alle samenwerkingsverbanden in de regio zijn afspraken gemaakt over de verwijzing naar ED-zorgaanbieders. De poortwachter van het samenwerkingsverband treedt op als verwijzer.

Tarief en belangrijkste financierings- en betaalvoorwaarden

ED Diagnostiek en behandeling worden integraal gefactureerd.
De declaratie vindt plaats op basis van daad werkelijk geleverde eenheden (minuten en/of uren). Vergoeding van ED-zorg vindt enkel plaats als er een akkoordverklaring is van de ED-specialist in dienst van het samenwerkingsverband

Ernstige Dyslexie	
Normenkader	Voor 90% van de jeugdigen is de maximale behandelduur 5050 minuten en voor het overige deel geldt een maximum van 5800 minuten. Deze behandelduur is inclusief diagnostiek, behandeling, eindevaluatie, afstemming en samenwerking met het onderwijs. Behandelingen die de grens van 5800 overschrijden komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Hoofdstuk 3: Jeugdhulpdiensten specifiek voor diagnose

Voor een toelichting op de diensten diagnostiek en de verhouding ten opzichte van intake, analyse, vraagverheldering verwijzen wij u naar hoofdstuk 1. In het kader van normaliseren en destigmatiseren is het uitvoeren van diagnostiek niet strikt noodzakelijk om behandeling declarabel te maken.

Het ligt niet voor de hand verschillende diagnostische diensten tegelijkertijd in te zetten.

Overzicht diagnostiek

	Persoonsgericht met aandacht voor gezin en omgeving	Gezinsgericht met aandacht voor omgeving	Bijzonderheden
Basisdiagnostiek	X		
Specialistische diagnostiek	X		

Basis diagnostiek

Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 4 maanden
Intensiteit	Maximaal 15 uur
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel

Basis diagnostisch onderzoek heeft betrekking op enkelvoudige onderzoeken zoals IQ of Dyslexie-onderzoek door middel van gesprekken, testen, observatie en vragenlijsten helder krijgen van het diagnostisch beeld van de jeugdige. Diagnostiek omvat alle activiteiten gericht op verduidelijking van de klachten en van de jeugdhulpvraag.

Diagnostiek is noodzakelijk wanneer nog niet duidelijk is welke aanpak/hulp er nodig/passend is voor een jeugdige.

Dit product wordt ingezet indien er een vermoeden is van een onderliggende psychische stoornis of een cognitieve beperking en het voor de inzet van passende ondersteuning ten behoeve van de jeugdige noodzakelijk is:

- Meer helderheid te krijgen over de oorzaak van de beperkingen in het functioneren en
- En de vraaganalyse van de verwijzer onvoldoende aanknopingspunten biedt voor een vervolgtraject.

Mocht de jeugdige/het gezin niet direct na diagnostiek in behandeling worden genomen, dan is de regiebehandelaar van de diagnostiekfase de eerstverantwoordelijke voor de zorg van de jeugdige.

Activiteiten

Observaties, gesprekken, testen, vragenlijst afnemen, rapportage opstellen en het opstellen van een diagnostisch verslag. Basisdiagnostiek wordt uitgevoerd naar de binnen uw branche geldende standaarden.

Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders

Er is bij de jeugdige sprake van een tijdelijke of blijvende psychische stoornis en/of beperking, die maken dat de jeugdige matige tot ernstige beperkingen ervaart en/of bedreigd wordt in zijn ontwikkeling.

Resultaten	
Type resultaat	Analyse/diagnostiek

Een duidelijk beeld van de oorzaken van klachten en hulpvraag van de jeugdige en het gezin op basis van een verklarende analyse. Door het diagnostische proces kan de inhoud en omvang bepaald worden van noodzakelijk vervolgstappen in behandeling/begeleiding. Het opstellen van een diagnostisch verslag.

Dienst specifieke eisen	
Practice of Evidence based	Evidence based

Een intelligentieonderzoek valt uitsluitend onder de Jeugdwet als het onderzoek onderdeel is van een diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp en als er vermoeden is dat de intelligentie sterk van invloed is op het wel of niet realiseren van de doelen van de jeugdige/het gezin. Dit zijn de doelen die opgesteld zijn in het kader van jeugdhulp.

Regiebehandelaar is op zijn minst opgenomen in het register basisdiagnostiek en in het bezit van basisaantekening orthopedagogiek of psychodiagnostiek.

Wat valt niet onder deze dienst: - Diagnostiek noodzakelijk voor het bepalen van een specifiek schooltype valt niet onder dit product. - Een los intelligentieonderzoek	
Functieprofiel	HBO/WO
Functiemix	Wordt hoofdzakelijk door WO geschoold personeel uitgevoerd. In mindere mate kan naast de WO-er ondersteunend HBO of WO+ geschoold personeel ingezet worden.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	n.v.t.

Specialistische diagnostiek	
Normenkader	
Eenheid	Minuten
Duur	Maximaal 3 maanden
Intensiteit	Maximaal 20 uur
Omschrijving	
Type dienst	Ambulant individueel
Specialistisch diagnostisch onderzoek is een uitgebreid onderzoek met een mogelijke DSM diagnose tot gevolg, door middel van gesprekken, testen, vragenlijsten en observaties helder krijgen van het diagnostisch beeld van de jeugdige. Diagnostiek omvat alle ambulante activiteiten gericht op verduidelijking van de klachten en van de jeugdhulpvraag. Diagnostiek (door middel van observatie en/of diagnostisch onderzoek) is noodzakelijk wanneer nog niet (helemaal) duidelijk is welke hulp er nodig is voor een jeugdige of als er behoefte is aan duidelijkheid over de te volgen aanpak. Dit product wordt ingezet indien er een vermoeden is van een onderliggende psychische stoornis of een cognitieve beperking en het voor de inzet van passende ondersteuning t.b.v. van de jeugdige noodzakelijk is meer helderheid te krijgen over de oorzaak van de beperkingen in het functioneren en indien de vraaganalyse van de verwijzer onvoldoende aanknopingspunten biedt voor een vervolgtraject. Mocht de jeugdige/het gezin niet direct na diagnostiek in behandeling worden genomen, dan is de regiebehandelaar van de diagnostiekfase de eerstverantwoordelijke voor de zorg van de jeugdige. Als specialistische behandeling volgt na specialistische diagnostiek maakt de diagnostiek onderdeel uit van de specialistische behandeling en wordt de diagnostiek niet separaat gefactureerd.	
Activiteiten	
Observaties, gesprekken, testen vragenlijst afnemen, rapportage opstellen.	
Doelgroep	
Voor wie?	0 tot 18 jaar en hun ouders
Er is bij de jeugdige sprake van een tijdelijke of blijvende psychische stoornis en/of beperking, die maken dat de jeugdige ernstige tot zeer ernstige beperkingen ervaart en/of bedreigd wordt in zijn ontwikkeling. Vanwege de aard van de problematiek is specialistische inzet vereist.	
Resultaten	
Type resultaat	Analyse/diagnostiek
Een duidelijk beeld van de oorzaken van klachten en hulpvraag op basis waarvan de kwaliteit en de effectiviteit van opvolgende stappen in een behandeling kunnen worden bepaald. Het opstellen van een diagnostisch verslag. (Technisch professioneel en een cliëntverslag)	
Dienst specifieke eisen	
Practice of Evidence based	Evidence based
Een intelligentieonderzoek valt uitsluitend onder de Jeugdwet als het onderzoek onderdeel is van een diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp. En als er vermoeden is dat de intelligentie sterk van invloed is op het wel of niet realiseren van de doelen van de jeugdige/het gezin. Dit zijn de doelen die opgesteld zijn in het kader van jeugdhulp. De inzet moet voldoen aan de geldende GGZ-standaarden. Wat valt niet onder deze dienst: Diagnostiek noodzakelijk voor het bepalen van een specifiek schooltype valt niet onder dit product en een los intelligentieonderzoek.	
Functieprofiel	HBO/WO+/Medisch specialist
Functiemix	Wordt hoofdzakelijk door WO geschoold personeel uitgevoerd. In mindere mate kan naast de WO-er ondersteunend HBO of WO+ geschoold personeel ingezet worden, regelmatig onder supervisie van een K&J psychiater of Klinisch psycholoog (WO+)
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	n.v.t.

Hoofdstuk 4: Dagvoorzieningen

Algemeen

De diensten uit dit hoofdstuk zijn uitsluitend te declareren door jeugdhulpaanbieders die Bijzondere Delen Overeenkomst 3: Dagbehandeling en dagbesteding hebben ondertekend.

Overzicht

	Dagbesteding	Dagbehandeling	Aanvullende inzet begeleiding mogelijk?	Aanvullende inzet behandeling mogelijk?	Richtlijn urennorm	Zo nodig in te zetten als respijtzorg
Dagbesteding regulier	X		Ligt niet voor de hand	ja	ja	ja
Dagbesteding intensief	X		Ligt niet voor de hand	Ja	ja	ja
Naschoolse dagbesteding	X		Ligt niet voor de hand	nee	nee	ja
Dagbehandeling regulier		X	Ligt niet voor de hand	Nee, niet op zelfde dagdelen	ja	nee
Dagbehandeling intensief		X	Ligt niet voor de hand	Nee, niet op zelfde dagdelen	ja	nee
Dagbehandeling specialistisch (GGZ)		X	Ligt niet voor de hand	Ligt niet voor de hand	ja	nee

Dagbesteding regulier

Normenkader	
Eenheid	Dagdelen
Duur	Regulier: Maximaal 6 maanden. Voor doelgroep levenslang en levensbreed: Maximaal 3 jaar
Intensiteit	Maximaal 9 dagdelen per week. i.h.k.v. respijtzorg 2 dagdelen per week

Omschrijving

Het product dagbesteding betreft een dagprogramma met begeleiding (in een groep) waarbij jeugdigen jonger dan 18 jaar verschillende activiteiten krijgen aangeboden gedurende een aantal dagdelen. Het betreft een gestructureerd dagprogramma met een pedagogisch groepsklimaat. De begeleiding is erop gericht de jeugdige zoveel mogelijk zelfstandig te laten zijn. Maar ook ter ondersteunen bij het plannen van activiteiten, het nemen van besluiten of het regelen van dagelijkse zaken. Het samenstellen van de activiteiten voor de jeugdige is maatwerk. Samen met de ouders en het onderwijs wordt het ontwikkelingsperspectief opgesteld dat gericht is op het ontwikkelperspectief van de jeugdige. Het OPP wordt opgesteld door het onderwijs voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en bevat afspraken tussen school, de leerling en de ouders over de benodigde zorg en begeleiding. De zorgaanbieder heeft inzage in het OPP de aangeboden activiteiten passen bij het beschreven Ontwikkel Perspectief. De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP.

Het betreft niet de activiteiten die vallen onder de algemene gemeentelijke voorzieningen of naschoolse activiteiten voor jeugdigen. Het betreft hier ook niet de activiteiten die bekostigd dienen te worden vanuit de Participatiewet dan wel vanuit onderwijs.
Dagbesteding regulier kan tijdelijk of levenslang en levensbreed worden ingezet in het kader van respijtzorg en ter vervanging van school. Het eigen netwerk of lokale voorzieningen zijn altijd voorliggend. Zie respijtzorg in hoofdstuk 1.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar andere tijdsbesteding, zoals school of andere vrijetijdsbesteding. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na-traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen 4-18 jaar

1. Jeugdigen die door ziekte, stoornis, aandoening of beperking niet (fulltime) onderwijs kunnen volgen of die niet (fulltime) in naschoolse voorzieningen kunnen deelnemen;
2. Jeugdigen wiens perspectief het is om (gedeeltelijk) onderwijs te volgen OF bij wie het nog niet duidelijk is of de jeugdige kan deelnemen aan onderwijs of naschoolse voorzieningen;
3. Jeugdigen uit gezinnen met meervoudige problematiek, wiens ouders moeten worden ontlast;
4. Jeugdigen die in enige mate beperkt zijn hun ontwikkeling en de mate van zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, of een psychiatrische of psychosociaal probleem of een combinatie daarvan. Het gedrag van de jeugdige is redelijk voorspelbaar en risico`s als gevolg van de problematiek zijn goed in te schatten.

Activiteiten

1. Samen met het lokale team oriënteren en verkennen van de mogelijkheden om reguliere voorzieningen te benutten (school, vrije tijd, georganiseerd, netwerk, enz.);
2. Een gestructureerd dagprogramma op locatie, bestaande uit ontwikkelingsstimulering gericht op diverse vaardigheden via herhaling en training;
3. Binnen het dagprogramma is ruimte voor het ontwikkelingsniveau van ieder individuele jeugdige en komen communicatievaardigheden, ADL vaardigheden, sociale vaardigheden, spelvaardigheden, emotionele vaardigheden en motorische vaardigheden aan bod;

4. Samenwerking, overleg en afstemming met de ouder(s) gericht op opvoed- en ontwikkelingsvragen. Er wordt zodanig contact onderhouden met ouders/verzorgers dat het geleerde op de voorziening ook thuis geoefend kan worden en andersom.

Resultaten	
Type resultaat	

1. Voor iedere jeugdige is samen met de wettelijke vertegenwoordigers en het onderwijs een Onderwijs Ontwikkelperspectief opgesteld; de aangeboden activiteiten passen bij het beschreven perspectief;
2. Schooluitval wordt voorkomen;
3. Bij de tijdelijke inzet voor respijtzorg is het netwerk om het gezin zodanig versterkt dat zij zonder professionele jeugdhulp verder kunnen (bijvoorbeeld ook door het activeren van een vrijwillig netwerk of andere lokale voorzieningen);
4. Er is sprake van een zinvolle invulling en structuur aan de dag;
5. De jeugdige heeft dagelijkse handelingen en vaardigheden geleerd die thuis, in de vrije tijd en tijdens de dagbesteding worden toegepast;
6. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
7. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice based

- Dagbesteding regulier kan voor jeugdigen in de leerplichtige leeftijd uitsluitend gedeclareerd worden als sprake is van een Onderwijs Ontwikkel Perspectief, tenzij sprake is van dagbesteding in kader van respijt;
- Elke voorziening voor dagbesteding werkt aantoonbaar samen met een Samenwerkingsverband van het onderwijs (SWV met werkgebied waar voorziening is gehuisvest). Zo nodig wordt onderwijs op maat per jeugdige op de dagbestedingsvoorziening georganiseerd (inzet leerkracht/Intern begeleider of andere functionaris uit het onderwijs) om de overgang en/of terugkeer naar een (passende) onderwijsvoorziening te realiseren;
- Het betreft niet activiteiten die vallen onder de algemene gemeentelijke voorzieningen of naschoolse activiteiten voor jeugdigen. Het betreft hier ook niet de activiteiten die bekostigd dienen te worden vanuit de Participatiewet dan wel vanuit onderwijs;
- Dagbesteding i.h.k.v. respijtzorg: gebruik maken van de voorzieningen van dagbesteding in het kader van respijtzorg is mogelijk, maar daar is de inzet vanuit het eigen netwerk of lokale voorzieningen altijd voorliggend i.h.k.v. normaliseren en destigmatiseren;
- Afwijking op de richtlijnen is enkel mogelijk na toestemming van het lokale team;
- Een dagdeel is 4 uur waarvan minimaal 3 uur direct cliëntcontacttijd;
- Verzorgingskosten (tussendoortjes en lunch) maken onderdeel uit van het dagtarief.

De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP.

Functieprofiel	MBO/HBO
Functiemix	De Jeugdhulp wordt ten minste uitgevoerd door een MBO opgeleide jeugd- en gezinsprofessional die beschikt over een registratie in het mbo-registerplein ‘sociaal werker’, (dan wel dat de jeugdhulpaanbieder op verzoek een overzicht kan aanleveren van een passend scholings- of opleidingsplan); De regievoering/inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door ten minste een SKJ geregistreerde HBO opgeleide jeugd- en gezinsprofessional.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 6
Ratio begeleider : jeugdige	1:6

Dagbesteding intensief

Normenkader	
Eenheid	Dagdelen
Duur	Maximaal 6 maanden. i.h.k.v. respijtzorg maximaal 6 maanden
Intensiteit	Maximaal 9 dagdelen per week. i.h.k.v. respijtzorg 2 dagdelen per week

Omschrijving

Het product dagbesteding betreft een dagprogramma met begeleiding (in een groep) waarbij kinderen en jeugdigen jonger dan 18 jaar verschillende activiteiten krijgen aangeboden gedurende een aantal dagdelen. Het betreft een gestructureerd dagprogramma met een pedagogisch groepsklimaat. De begeleiding is erop gericht de jeugdige zoveel mogelijk zelfstandig te laten zijn. Maar ook ter ondersteunen bij het plannen van activiteiten, het nemen van besluiten of het regelen van dagelijkse zaken. Het samenstellen van de activiteiten voor de jeugdige is maatwerk. Samen met de ouders wordt het ontwikkelingsperspectief door school opgesteld dat gericht is op het ontwikkelperspectief van de jeugdige. Het OPP wordt opgesteld door het onderwijs voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en bevat afspraken tussen school, de leerling en de ouders over de benodigde zorg en begeleiding. De zorgaanbieder heeft inzage in het OPP de aangeboden activiteiten passen bij het beschreven Ontwikkel Perspectief. De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP.

Het betreft niet de activiteiten die vallen onder de algemene gemeentelijke voorzieningen of naschoolse activiteiten voor jeugdigen. Het betreft hier ook niet de activiteiten die bekostigd dienen te worden vanuit de Participatiewet dan wel vanuit onderwijs.
Dagbesteding intensief kan tijdelijk of levenslang en levensbreed worden ingezet in het kader van respijtzorg en ter vervanging van school. Het eigen netwerk of lokale voorzieningen zijn altijd voorliggend. Zie respijtzorg in hoofdstuk 1.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar andere tijdsbesteding, zoals school of andere vrijetijdsbesteding. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na-traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0-18 jaar

Dagbesteding intensief is bedoeld voor:

1. Jeugdigen die door ziekte, stoornis, aandoening of beperking niet (fulltime) onderwijs kunnen volgen of die niet (fulltime) in naschoolse voorzieningen kunnen deelnemen;
2. Jeugdigen van wie het perspectief is om (gedeeltelijk) onderwijs te volgen OF bij wie het nog niet duidelijk is of de jeugdige kan deelnemen aan onderwijs of naschoolse voorzieningen;
3. Jeugdigen uit gezinnen met meervoudige problematiek, van wie de ouders moeten worden ontlast;
4. Jeugdigen die in enige mate beperkt zijn hun ontwikkeling en de mate van zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, of een psychiatrische of psychosociaal probleem of een combinatie daarvan. Het gedrag van de jeugdige is redelijk voorspelbaar en risico`s als gevolg van de problematiek zijn goed in te schatten.
5. De jeugdige is in hoge mate beperkt in zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, een psychiatrische of psychosociaal probleem of een combinatie daarvan.

Activiteiten

1. Samen met het lokale team oriënteren en verkennen van de mogelijkheden om reguliere voorzieningen te benutten (school, vrije tijd, georganiseerd, netwerk, enz.);
2. Een gestructureerd dagprogramma op locatie, bestaande uit ontwikkelingsstimulering gericht op diverse vaardigheden via herhaling en training;

3. Binnen het dagprogramma is ruimte voor het ontwikkelingsniveau van ieder individuele jeugdige en komen communicatievaardigheden, ADL vaardigheden, sociale vaardigheden, spelvaardigheden, emotionele vaardigheden en motorische vaardigheden aan bod;

Samenwerking, overleg en afstemming met de ouder(s) gericht op opvoed- en ontwikkelingsvragen. Er wordt zodanig contact onderhouden met ouders/verzorgers dat het geleerde op de voorziening ook thuis geoefend kan worden en andersom.

Resultaten	
Type resultaat	

1. Voor iedere jeugdige is samen met de wettelijke vertegenwoordigers en het onderwijs ontwikkelperspectief opgesteld; de aangeboden activiteiten passen bij het beschreven perspectief;
2. Schooluitval wordt voorkomen;
3. Bij de tijdelijke inzet voor respijtzorg is het netwerk om het gezin zodanig versterkt dat zij zonder professionele jeugdhulp verder kunnen (bijvoorbeeld ook door het activeren van een vrijwillig netwerk of andere lokale voorzieningen);
4. Er is sprake van een zinvolle invulling en structuur aan de dag;
5. De jeugdige heeft dagelijkse handelingen en vaardigheden geleerd die thuis, in de vrije tijd en tijdens de dagbesteding, worden toegepast;
6. De ouders hebben geleerd over de beperking, stoornis en aandoening van hun kind en diens nieuwe vaardigheden om hiermee om te gaan;
7. Ouders hebben geleerd met de opvoeding en verzorging van hun kind beter aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van hun kind.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice based

- Dagbesteding intensief kan voor jeugdigen in de leerplichtige leeftijd uitsluitend gedeclareerd worden als sprake is van een Onderwijs Ontwikkel Perspectief, tenzij sprake is van dagbesteding in kader van respijt;
- Elke voorziening voor dagbesteding werkt aantoonbaar samen met een Samenwerkingsverband van het onderwijs (SWV met werkgebied waar voorziening is gehuisvest). Zo nodig wordt onderwijs op maat per jeugdige op de dagbestedingsvoorziening georganiseerd (inzet leerkracht/Intern Begeleider of andere functionaris uit het onderwijs) om de overgang en/of terugkeer naar een (passende) onderwijsvoorziening te realiseren;
- Het betreft niet activiteiten die vallen onder de algemene gemeentelijke voorzieningen of naschoolse activiteiten voor jeugdigen. Het betreft hier ook niet de activiteiten die bekostigd dienen te worden vanuit de Participatiewet dan wel vanuit onderwijs;
- Dagbesteding i.h.k.v. respijtzorg: gebruik maken van de voorzieningen van dagbesteding in het kader van respijtzorg is mogelijk, maar daar is de inzet vanuit het eigen netwerk of lokale voorzieningen altijd voorliggend i.h.k.v. normaliseren en destigmatiseren;
- Afwijking op de richtlijnen is enkel mogelijk na toestemming van het lokale team;
- Een dagdeel is 4 uur waarvan minimaal 3 uur direct cliëntcontacttijd;
- Verzorgingskosten (tussendoortjes en lunch) maken onderdeel uit van het dagtarief.
- De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP.

Functieprofiel	HBO/WO onder verantwoordelijkheid van SKJ geregistreerde een gedragswetenschapper
Functiemix	De Jeugdhulp wordt ten minste uitgevoerd door een HBO opgeleide professional. De regievoering/ inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door ten minste een WO opgeleidegedragswetenschapper.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 4
Ratio begeleider : jeugdige	1:4

Naschoolse dagbesteding	
Normenkader	
Eenheid	Dagdelen
Duur	De duur is gelijk aan de duur van de dagbehandelingsvoorzieningen
Intensiteit	Maximaal 3 dagdelen per werkweek
Omschrijving	
Naschoolse dagbesteding kan alleen ingezet worden in combinatie met een schoolvervangende dagbehandelingsvoorziening in het geval deze jeugdigen ook na schooltijd ondersteunende dagbesteding nodig hebben en voor wie de ondersteuning in BSO+ ontoereikend of onwenselijk is.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 4 tot maximaal 18 jaar
Naschoolse dagbesteding is bedoeld voor jeugdigen die naar een schoolvervangende dagbehandelingsvoorziening gaan en wiens ouder(s) werken of studeren.	
Resultaten	
Type resultaat	
Er is sprake van gestructureerde besteding van de middag, met ruimte voor ontspanning en het ontwikkelen van vaardigheden voor het besteden van vrije tijd met andere jeugdigen.	
Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice based
• Verzorgingskosten (tussendoortjes) maken onderdeel uit van het dagtarief. • Een dagdeel is 4 uur waarvan minimaal 3 uur direct cliëntcontacttijd;	
Functieprofiel	MBO/HBO De begeleiding vindt plaats door SKJ-geregistreerde medewerkers
Functiemix	Het zwaartepunt ligt bij een inzet van SKJ geregistreerde HBO professionals, die in de uitvoering van hun werk ondersteund kunnen worden door een MBO opgeleide jeugd- en gezinsprofessional die als 'sociaal werker' geregistreerd staat.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 8
Ratio begeleider : jeugdige	1:4

Dagbehandeling regulier

Normenkader	
Eenheid	Dagdelen
Duur	Regulier: Maximaal 6 maanden. Voor doelgroep levenslang en levensbreed: Maximaal 3 jaar
Intensiteit	Maximaal 9 dagdelen per week

Omschrijving

Bij deze dienst ligt de nadruk op het bieden van structuur en veiligheid om behandeling/ontwikkeling mogelijk te maken. Er is sprake van een therapeutisch groepsklimaat.
Dagbehandeling regulier is jeugdhulp gericht op het herstellen of op gang brengen van een ernstig vastgelopen of verstoorde ontwikkeling van een jeugdige en het versterken van de opvoedingskracht van het gezin en/of gericht op belevingsgerichte activiteiten voor jeugdigen met een verstandelijke beperking.
De hulp vindt plaats in een groep met een therapeutisch leefklimaat, gedurende één of meer dagdelen per week, afhankelijk van de behandelbehoefte. Er wordt een interventieprogramma in een structuurversterkend klimaat geboden door een multidisciplinair team. Ouder(s) worden altijd bij de behandeling betrokken.
Afhankelijk van de behandel- en ondersteuningsvragen van de jeugdige en/of ouder(s) kan het aanbod verder bestaan uit:

1. Kindgerichte procesdiagnostiek/aanvullend onderzoek;
2. Behandeling door vaktherapeuten en paramedici (zoals logopedie, ergotherapie, fysiotherapie, PMT en PRT) voor maximaal 2 uur in de week.

Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar andere tijdsbesteding, zoals school of andere vrijetijdsbesteding. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na-traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen 0-18 jaar

1. Dagbehandeling regulier is bedoeld voor jeugdigen die zodanig beperkt zijn in hun ontwikkeling en zelfredzaamheid dat een betekenisvolle invulling van de dag in reguliere voorzieningen voor kinderopvang, vrije tijd of netwerk niet mogelijk is;
2. Waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag vanwege meervoudige problematiek, namelijk een combinatie van meerdere beperkingen, stoornissen of aandoeningen;
3. waarvoor een behandelprogramma met intensieve ontwikkelingsstimulering en het aanleren van nieuw gedrag en nieuwe vaardigheden noodzakelijk is;
4. Waarbij de intensiteit en behandelmogelijkheden van ambulante individuele hulp niet passend zijn voor de jeugdige.

Resultaten	
Type resultaat	

Dagbehandeling vindt altijd plaats met een concreet behandeldoel. Deze kunnen liggen op het gebied van:

1. Herstel, genezing, ontwikkeling, stabiliseren en/of hanteerbaar maken van het probleem of de aandoening;
2. Stabilisatie van een gezonde en/of veilige (tijdelijke) opvoedsituatie;
3. Het verbeteren van de opvoedsituatie waarin jeugdigen opgroeien;
4. Het stimuleren van de normale en gezonde ontwikkeling van jeugdigen;
5. Het opheffen of verminderen van probleemgedrag en het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdigen en gezinnen.
6. In het geval van KDC een ontwikkelingsgericht school vervangend programma.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Methodisch, practice en evidence based
1. Dagbehandeling regulier kan voor jeugdigen in de leerplichtige leeftijd uitsluitend gedeclareerd worden als sprake is van een Ontwikkel Perspectief, tenzij sprake is van dagbesteding in kader van respijt; 2. De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP. 3. Elke voorziening voor dagbehandeling werkt aantoonbaar samen met een Samenwerkingsverband van het onderwijs (SWV met werkgebied waar voorziening is gehuisvest). Zo nodig wordt onderwijs op maat per jeugdige op de dagbehandelingsvoorziening georganiseerd (inzet leerkracht, Intern Begeleider of andere functionaris uit het onderwijs) om de overgang en/of terugkeer naar een (passende) onderwijsvoorziening te realiseren; 4. Een dagdeel is 4 uur waarvan minimaal 3 uur direct cliëntcontacttijd; 5. Verzorgingskosten (tussendoortjes en lunch) maken onderdeel uit van het dagtarief.	
Functieprofiel	MBO /HBO/WO
Functiemix	Het zwaartepunt ligt bij een inzet van SKJ geregistreerde HBO professionals, die in de uitvoering van hun werk ondersteund kunnen worden door een MBO opgeleide jeugd- en gezinsprofessional die als 'sociaal werker' geregistreerd staat in het mbo-registerplein. Er is een SKJ of BIG geregistreerde gedragswetenschapper en/of een regiebehandelaar betrokken, beiden minstens WO-niveau. Deze is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de geleverde hulp. Het werk wordt uitgevoerd vanuit een multidisciplinair team, waar specifiek paramedisch personeel en/of vaktherapeuten onderdeel van uitmaken.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 8
Ratio begeleider: jeugdige	1:4

Dagbehandeling intensief

Normenkader	
Eenheid	Dagdelen
Duur	Maximaal 6 maanden
Intensiteit	Maximaal 9 dagdelen per week

Omschrijving

Bij deze dienst ligt de nadruk op het bieden van structuur en veiligheid om behandeling/ontwikkeling mogelijk te maken. Er is sprake van een therapeutisch groepsklimaat.
Dagbehandeling intensief is jeugdhulp gericht op het herstellen of op gang brengen van een ernstig vastgelopen of verstoorde ontwikkeling van een jeugdige en het versterken van de opvoedingskracht van het gezin en/of gericht op belevingsgerichte activiteiten voor jeugdigen met een verstandelijke beperking. De hulp vindt plaats in een groep met een therapeutisch leefklimaat, gedurende één of meer dagdelen per week, afhankelijk van de behandelbehoefte. Er wordt een interventieprogramma in een structuurversterkend klimaat geboden door een multidisciplinair team. Ouder(s) worden altijd bij de behandeling betrokken.
Afhankelijk van de behandel- en ondersteuningsvragen van de jeugdige en/of ouder(s) kan het aanbod verder bestaan uit:

1. Kindgerichte procesdiagnostiek/aanvullend onderzoek;
2. Behandeling door vaktherapeuten en paramedici (zoals logopedie, ergotherapie, fysiotherapie, PMT en PRT) voor maximaal 2 uur in de week.

Het verschil met dagbehandeling regulier:
Gedurende de dag momenten van één-op-één behandeling, bijvoorbeeld om de jeugdige te helpen het gedrag te reguleren.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar andere tijdsbesteding, zoals school of andere vrijetijdsbesteding. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen 0-18 jaar

Dagbehandeling intensief is bedoeld voor jeugdigen:

- Die zodanig beperkt zijn in hun ontwikkeling en zelfredzaamheid dat een betekenisvolle invulling van de dag in reguliere voorzieningen voor kinderopvang, vrije tijd of netwerk niet mogelijk is;
- Waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag vanwege meervoudige problematiek, namelijk een combinatie van meerdere beperkingen, stoornissen of aandoeningen;
- Waarvoor een behandelprogramma met intensieve ontwikkelingsstimulering en het aanleren van nieuw gedrag en nieuwe vaardigheden noodzakelijk is;
- Waarbij de intensiteit en behandelmogelijkheden van ambulante individuele hulp niet passend zijn voor de jeugdige.

Gezien de problematiek van de jeugdige wordt het noodzakelijk geacht individuele behandelmomenten op de dag te integreren om de doelen van de jeugdhulp te realiseren.

Resultaten	
Type resultaat	

Dagbehandeling vindt altijd plaats met een concreet behandeldoel. Deze kunnen liggen op het gebied van:

1. Herstel, genezing, ontwikkeling, stabiliseren en/of hanteerbaar maken van het probleem of de aandoening;
2. Stabilisatie van een gezonde en/of veilige (tijdelijke) opvoedsituatie;

3. Het verbeteren van de opvoedsituatie waarin jeugdigen opgroeien;
4. Het stimuleren van de normale en gezonde ontwikkeling van jeugdigen;
5. Het opheffen of verminderen van probleemgedrag en het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdigen en gezinnen.
6. In het geval van KDC een ontwikkelingsgericht school vervangend programma.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Therapeutisch en evidence based

- Dagbehandeling intensief kan voor jeugdigen in de leerplichtige leeftijd uitsluitend gedeclareerd worden als sprake is van een ontwikkelingsperspectief, tenzij sprake is van dagbesteding in kader van respijt;
- De zorg mag alleen geboden worden, wanneer de zorgaanbieder de zorg aan laat sluiten op het OPP.
- Elke voorziening voor dagbehandeling werkt aantoonbaar samen met een Samenwerkingsverband van het onderwijs (SWV met werkgebied waar voorziening is gehuisvest). Zo nodig wordt onderwijs op maat per jeugdige op de dagbehandelingsvoorziening georganiseerd (inzet leerkracht, Intern Begeleider of andere functionaris uit het onderwijs) om de overgang en/of terugkeer naar een (passende) onderwijsvoorziening te realiseren;
- Verzorgingskosten (tussendoortjes en lunch) maken onderdeel uit van het dagtarief.
- Een dagdeel is 4 uur waarvan minimaal 3 uur direct cliëntcontacttijd;

Afwijking van het normenkader (bv. meer dagdelen) is uitsluitend mogelijk na toestemming van de Centrale Intake EN als hiermee uithuisplaatsing wordt voorkomen.

Functieprofiel	MBO/HBO/WO
Functiemix	Het zwaartepunt ligt bij een inzet van SKJ geregistreerde HBO professionals, die in de uitvoering van hun werk ondersteund kunnen worden door een MBO opgeleide jeugd- en gezinsprofessional die als 'sociaal werker' geregistreerd staat in het mbo-registerplein. Er is een SKJ of BIG geregistreerde gedragswetenschapper en/of een regiebehandelaar betrokken, beiden minstens WO-niveau. Deze is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de geleverde hulp. Het werk wordt uitgevoerd vanuit een multidisciplinair team, waar specifiek paramedisch personeel en/of vaktherapeuten onderdeel van uitmaken.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 6
Ratio begeleider: jeugdige	1:3

Dagbehandeling specialistisch (GGZ)

Normenkader	
Tarief & eenheid	Dagdeel
Intensiteit	Maximaal 9 dagdelen per week, maximaal 6 maanden

Omschrijving

Bij deze dienst ligt de nadruk op het bieden van structuur en veiligheid om behandeling mogelijk te maken. Er is sprake van een therapeutisch groepsklimaat.
Dagbehandeling specialistisch is jeugdhulp gericht op het herstellen of op gang brengen van een ernstig vastgelopen of verstoorde ontwikkeling van een jeugdige en het versterken van de opvoedingskracht van het gezin als gevolg van een psychiatrische stoornis.
De hulp vindt plaats in een groep gedurende een of meer dagdelen per week, afhankelijk van de behandelbehoefte. Er wordt een interventieprogramma in een structuurversterkend klimaat geboden door een multidisciplinair team. Ouder(s) worden altijd bij de behandeling betrokken.
Afhankelijk van de behandel- en ondersteuningsvragen van de jeugdige en/of ouder(s) kan het aanbod verder bestaan uit:

1. Behandeling door de kinder- en jeugdpsychiater, GZ-psycholoog en vaktherapeuten;
2. GGZ diagnostiek/aanvullend onderzoek;
3. Gedurende de dag momenten van 1-op-1 behandeling, bijvoorbeeld om de jeugdige te helpen het gedrag te reguleren.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen 0-18 jaar

Dagbehandeling specialistisch GGZ is bedoeld voor jeugdigen:

1. Die zodanig beperkt zijn in hun ontwikkeling en zelfredzaamheid dat een betekenisvolle invulling van de dag in reguliere voorzieningen voor kinderopvang, vrije tijd of netwerk niet mogelijk is;
2. Waarbij sprake is van een ondersteuningsvraag vanwege meervoudige problematiek, namelijk een combinatie van meerdere beperkingen, stoornissen of aandoeningen;
3. Waarvoor een behandelprogramma met intensieve ontwikkelingsstimulering en het aanleren van nieuw gedrag en nieuwe vaardigheden noodzakelijk is;
4. Waarbij de intensiteit en behandelmogelijkheden van ambulante individuele hulp niet passend zijn voor de jeugdige.

Het verschil met dagbehandeling regulier J&O/VG en dagbehandeling intensief J&O/VG:
Er is sprake van ernstige psychiatrische problematiek.

Resultaten	
Type resultaat	

Dagbehandeling specialistisch GGZ vindt altijd plaats met een concreet behandeldoel. Deze is altijd: Behandeling van de psychiatrische problematiek. Aanvullende doelen kunnen liggen op het gebied van:

1. Herstel, ontwikkeling, stabiliseren en/of hanteerbaar maken van het probleem of de aandoening;
2. Stabilisatie van een gezonde en/of veilige (tijdelijke) opvoedsituatie;
3. Het verbeteren van opvoedsituatie waarin jeugdigen opgroeien;
4. Het stimuleren van de normale en gezonde ontwikkeling van jeugdigen;
5. Het opheffen of verminderen van probleemgedrag en het vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdigen en gezinnen.

Dienst specifieke eisen	
Evidence of practice based	Therapeutisch, Evidence based

1. Het ontwikkelingsperspectief wordt opgevraagd bij het onderwijs. 2. Afwijking van het normenkader (bijv. qua duur) is uitsluitend mogelijk na toestemming van de Centrale Intake EN als hiermee uithuisplaatsing wordt voorkomen.	
Functieprofiel	HBO/WO
Functiemix	Professionals dagbehandeling zijn SKJ/geregistreerd en hebben minimaal een relevante opleiding op (post)-hbo-niveau of wo-niveau. Regiebehandelaar Inzet therapie GZ psycholoog voor behandeling max 1 uur in de week Inzet paramedische en vaktherapie max 2 uur per week Inzet KJP max 1 uur per week Inzet multidisciplinair team
Regiebehandelaar	Ja
Ratio begeleider: jeugdige	1:4

Hoofdstuk 5: Jeugdhulp met verblijf

De diensten in dit hoofdstuk zijn uitsluitend te declareren door aanbieders die de Bijzondere Delen Overeenkomsten Wonen en/of Hoogspecialistische Jeugdhulp hebben ondertekend. Voor een aantal diensten is ondertekening van de Bijzondere Delen Overeenkomst Hoogspecialistische jeugdhulp een voorwaarde.

Overzicht

Diensten	Pedagogisch leefklimaat	Therapeutisch leefklimaat	Combi met begeleiding **binnen** de voorzieningen	Combi met behandeling **binnen** de voorziening	Combi met dagbesteding/ dagbehandeling **binnen** de voorziening	Uitsluitend beschikbaar vanuit BDO hoogspecialistisch
Logeren (3 intensiteiten)	X		nee	nee	nee	
Pleegzorg (toeslag) intensief	X		Ligt niet voor de hand	ja	nee	
Pleegzorg regulier (voltijd)	X		Ja (ook in de vorm van respijtzorg)	ja	nee	
Pleegzorg regulier (deeltijd)	X		Ja (ook in de vorm van respijtzorg)	ja	nee	
Gezinshuis (2 intensiteiten)	X		Ja op basis van ondersteuningsbehoefte jeugdige, niet ter structurele aanvulling op de basisvoorziening van het gezinshuis	ja	nee	
Wonen met begeleiding - licht	X		Ja op basis van ondersteuningsbehoefte jeugdige, niet ter structurele aanvulling op de basisvoorziening.	ja	nee	
Wonen met begeleiding - regulier	X		Ja op basis van ondersteuningsbehoefte jeugdige, niet ter structurele aanvulling op de basisvoorziening.	ja	nee	
Wonen met begeleiding intensief	X		Ligt niet voor de hand	ja	Ligt niet voor de hand	
Verblijf met behandeling		X	Ligt niet voor de hand	Aanvullend op therapeutisch klimaat	Ja, dagbehandeling	X
Verblijf met behandeling - intensief		X	Ligt niet voor de hand	Aanvullend op therapeutisch klimaat	Ja dagbehandeling	X
Verblijf met behandeling – 3 milieu		X	Ligt niet voor de hand	Aanvullend op therapeutisch klimaat	Ja, indien geen school	X
Jeugdzorg Plus		X	Ligt niet voor de hand	Aanvullend op therapeutisch klimaat	Ja	X

HIC - GGZ		X	Ligt niet voor de hand	Aanvullend op therapeutisch klimaat	Ligt niet voor de hand	X

Indien jeugdige een eigen woonruimte heeft, zijn hoofdstuk 2, 3, 4 en 5 van toepassing.

Algemeen

In de tarieven voor verblijf is rekening gehouden met huisvestgingskosten, overhead, verzorgingskosten en kapitaallasten (indien van toepassing). Persoonlijke verzorging is een integraal onderdeel van dit tarief en wordt niet separaat gedeclareerd, tenzij sprake is van risicovolle handelingen (zie productomschrijving persoonlijke verzorging).

Kwaliteitseisen specifiek voor jeugdhulp met een verblijfscomponent

De volgende specifieke kwaliteitseisen gelden voor alle diensten in dit hoofdstuk:

1. Iedere jeugdige heeft een mentor/vaste hulpverlener die ook beschikbaar is voor het gezin. Deze vaste mentor/hulpverlener is beschikbaar voor het na-traject. Een professional die voor de jeugdige de rol van mentor vervult heeft een vast dienstverband.
2. Ouders en andere gezinsleden blijven of worden optimaal betrokken bij de jeugdige. Indien mogelijk participeren zij in de dagelijkse gang van zaken op de voorziening en worden zij in staat gesteld (een deel) van hun opvoedende taak zelf uit te voeren. Mogelijkheden van rooming-in (overnachten) worden optimaal benut en zo nodig uitgebreid. Dit geldt niet als de voorziening ingezet wordt als vorm van respijtzorg, hoewel ook dan overwogen kan worden om in het belang van de jeugdigen de ouders periodiek op onderdelen te laten participeren.
3. Om de hulp beter de laten aansluiten bij de leefwereld van jeugdige en ouders worden:
    - Aantoonbaar en structureel netwerkversterkende strategieën ingezet en/of
    - Ervaringsdeskundigen ingezet;
4. Het is tijdig, uiterlijk bij het bereiken van 16^{e} levensjaar, duidelijk wat de jeugdige na zijn 18^{e} levensjaar nodig heeft. Deze eventuele hulp en ondersteuning wordt vanaf het 17^{e} levensjaar ingeregeld. Er wordt hierbij nadrukkelijk aandacht besteed aan de vijf leefdomeinen Support (sociaal netwerk), wonen, school en werk, inkomen en schulden, welzijn en gezondheid.

Wat zit niet in het tarief?

1. De inzet van de niet bevoegde ervaringsdeskundige wordt separaat gedeclareerd en maakt geen onderdeel uit van het tarief;
2. Behandeling wordt, indien daadwerkelijk aangeboden, separaat gedeclareerd. Deze maakt geen onderdeel uit van het tarief. Indien voor de jeugdige aanvullend specifieke behandeling nodig is, kan hiervoor een van de diensten behandeling ingezet worden. Deze behandeling wordt dan niet uitgevoerd door de basisbezetting van deze voorziening.

Ontwikkelingen

In het kader van de afbouw Jeugdzorg Plus en het steeds beter ontwikkelen van inzicht in behoeften van jeugdigen zijn en worden zeer specifieke en kleinschalige verblijfsvormen ontwikkeld. Bij een beperkt aantal aanbieders zijn deze zeer kleinschalige verblijfsvormen ontwikkelt en we verwachten deze in de toekomst onder regie van de SOJ ZHZ mogelijk nog meer te ontwikkelen. Deze diensten zijn met zeer beperkte informatie opgenomen in de dienstomschrijvingen en kunnen in zeer beperkte mate na overleg met het expertteam en/of SOJ ZHZ ingezet worden.

Een dergelijke jeugdhulpdienst wordt uitsluitend in samenwerking met de SOJ ZHZ ontwikkeld voor jeugdigen uit de regio Zuid-Holland Zuid. Op basis van daadwerkelijke kosten worden vervolgens afspraken gemaakt of facturatie en declaratie. Deze route wordt uitsluitend gevolgd als de huidige dienstomschrijvingen significant afwijken van de uitvoering in de (nieuwe) voorziening.

Logeeropvang regulier	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	2 jaar
Intensiteit	Maximaal 63 etmalen per jaar
Omschrijving	

Logeren is gericht op het herstel van de draagkracht en de draaglast van het gezin (ouders, broers en zussen) of anderen die een jeugdige als gezinslid verzorgen en opvoeden. Daarnaast is logeren ook gericht op het realiseren van een time-out, rustpunt, voor jeugdigen die niet deel kunnen nemen aan het reguliere maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren binnen het netwerk en de informele zorg. De jeugdige verblijft tijdelijk elders waar verzorging, dagelijkse opvoeding en begeleiding en voor sommige jeugdigen (periodiek) ook specifieke opvoeding geboden wordt. Als meerdere kinderen in het gezin een indicatie voor logeeropvang hebben, dan gaan zij gelijktijdig naar dezelfde logeeropvang, tenzij in het gezinsplan gemotiveerd van deze richtlijn wordt afgeweken.
Gedurende de periode dat deze voorziening ingezet wordt, wordt samen met het lokale team ofwel de GI de alternatieven in het voorveld en het netwerk onderzocht.
Ambulant na-traject: de jeugdige/het gezin wordt begeleid in de afbouw van het gebruik van de logeervoorziening. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit het lokale team. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen uit gezinnen met complexe en meervoudige problemen EN/OF Jeugdigen vanaf 12 die niet deel kunnen nemen aan regulier maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren in netwerk of informele zorg

Jeugdigen die geen gebruik kunnen maken van reguliere voorzieningen voor vrijetijdsbesteding, niet kunnen worden opgevangen in het netwerk of bij vrijwilligersinitiatieven zoals steungezinnen. Meer specifiek:

- Jeugdigen van 0-18 jaar met een langdurig*e* ondersteuningsbehoefte die, vanwege moeilijk verstaanbaar gedrag of een groot beroep op specifieke opvoedvaardigheden (boven op de alledaagse opvoedvaardigheden) een groot beroep doet op de overige gezinsleden EN/OF
- Jeugdigen uit gezinnen met problemen op meerdere levensgebieden, van wie de ouder(s) als een gevolg van factoren in de thuissituatie in combinatie met kindfactoren ontlast dienen te worden.

Logeren kan ook ingezet worden als respijtzorg/adempauze voor de jeugdige zelf. Dit kan als:
Er geen enkele mogelijkheid is voor de jeugdige om te participeren in (regulier) maatschappelijk verkeer in de vrije tijd. De jeugdige kan niet deelnemen aan reguliere sport- of culturele activiteiten EN er zijn geen mogelijkheden voor opvang in het netwerk. Dit kan ook als de gezinssituatie een onevenredig grote druk legt op de draagkracht van de jeugdige. Er is met name sprake van gezinsproblematiek, denk aan verslaving ouders in combinatie met zeer beperkte of geen mogelijkheden binnen het netwerk.
De jeugdige is in enige mate beperkt in zijn/haar ontwikkeling en de mate van zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, of een psychiatrische of psychosociaal probleem, of een combinatie daarvan. Het gedrag van de jeugdige is voorspelbaar en risico`s als gevolg van de problematiek zijn goed in te schatten.

Resultaten	
Type resultaat	Goed genoeg ouderschap

De ouder(s) kunnen hun opvoedtaak voldoende vormgeven (zie ’goed genoeg ouderschap’ in de richtlijn ‘gezinnen met complexe en meervoudige problemen’) dankzij de ontlasting die de logeeropvang hen biedt. Met de logeeropvang wordt eventuele dreigende uithuisplaatsing (mede) voorkomen.

De jeugdige ondervindt geen nadelige gevolgen van de logeeropvang en neemt deel aan het maatschappelijk verkeer, namelijk onderneemt activiteiten buitenshuis. Alternatieven in het netwerk en bij reguliere voorzieningen zijn met ouders en het lokaal team nader onderzocht.	
Dienst specifieke eisen	
• De jeugdhulpaanbieder biedt, als meerdere kinderen uit een gezin gebruik maken van logeren, indien wenselijk een gezamenlijke plek; • Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing (meer dan twee etmalen per week) wordt aan de kwaliteitscriteria voor jeugdhulp met verblijf voldaan; • Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing > dan twee etmalen per week, kan afgeweken worden van de maximale intensiteit zoals opgenomen in het normenkader; • De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd; • Het tarief behelst een all-in tarief voor het verblijf, binnen de voorziening kan er geen begeleiding, behandeling, dagbehandeling of dagbesteding apart worden toegekend.	
Functieprofiel	MBO/HBO
Functiemix	De begeleiding wordt voornamelijk geleverd door professionals met een opleidingsniveau variërend van MBO-niveau 3/4, onder verantwoordelijkheid van een SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessional, die in dienst is van de organisatie of aantoonbaar hiertoe vastgelegde samenwerkingsafspraken heeft met een voor Jeugdhulp in ZHZ gecontracteerde jeugdhulpaanbieder. 24-uurs verblijf, dagbesteding en het creëren van een passend pedagogisch klimaat is integraal onderdeel van deze dienst.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 8
Ratio begeleider: jeugdige	2:8, slapende nachtdienst, waarvan tenminste 1 geschoolde pedagogische medewerker

Logeeropvang intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	1 jaar
Intensiteit	Maximaal 63 etmalen
Omschrijving	

Logeren is gericht op het herstel van de draagkracht en de draaglast van het gezin (ouders, broers en zussen) of anderen die een jeugdige als gezinslid verzorgen en opvoeden. Daarnaast is logeren ook gericht op het realiseren van een time-out, rustpunt, voor jeugdigen die niet deel kunnen nemen aan het reguliere maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren binnen het netwerk en de informele zorg. De jeugdige verblijft tijdelijk elders waar verzorging, dagelijkse opvoeding en begeleiding en voor sommige jeugdigen (periodiek) ook specifieke opvoeding geboden wordt. Als meerdere kinderen in het gezin een indicatie voor logeeropvang hebben, dan gaan zij gelijktijdig naar dezelfde logeeropvang, tenzij in het gezinsplan gemotiveerd van deze richtlijn wordt afgeweken.
Gedurende de periode dat deze voorziening ingezet wordt, wordt samen met het lokale team ofwel de GI de alternatieven in het voorveld en het netwerk onderzocht.
Ambulant na-traject: de jeugdige/het gezin wordt begeleid in de afbouw van het gebruik van de logeervoorziening. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit het lokale team. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen uit gezinnen met complexe en meervoudige problemen en/of Jeugdigen vanaf 12 die niet deel kunnen nemen aan regulier maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren in netwerk of informele zorg

Jeugdigen die geen gebruik kunnen maken van reguliere voorzieningen voor vrijetijdsbesteding, niet kunnen worden opgevangen in het netwerk of bij vrijwilligersinitiatieven zoals steungezinnen. Meer specifiek:

- Jeugdigen van 0-18 jaar met een langdurig*e* ondersteuningsbehoefte die, vanwege moeilijk verstaanbaar gedrag of een groot beroep op specifieke opvoedvaardigheden (bovenop de alledaagse opvoedvaardigheden) een groot beroep doet op de overige gezinsleden en voor wie reguliere deelname aan activiteiten buitenshuis (vrijwel) niet mogelijk is en/of
- Jeugdigen uit gezinnen met problemen op meerdere levensgebieden, van wie de ouder(s) als een gevolg van factoren in de thuissituatie in combinatie met kindfactoren ontlast dienen te worden.

De jeugdige is in hoge mate beperkt in zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, of een psychiatrische of psychosociaal probleem, of een combinatie daarvan. Het gedrag van de jeugdige is redelijk voorspelbaar en risico`s als gevolg van de problematiek zijn goed in te schatten.

Resultaten	
Type resultaat	Goed genoeg ouderschap

De ouder(s) kunnen hun opvoedtaak voldoende vormgeven (zie 'goed genoeg ouderschap' in de richtlijn 'gezinnen met complexe en meervoudige problemen') dankzij de ontlasting die de logeeropvang hen biedt. Met de logeeropvang wordt eventuele dreigende uithuisplaatsing (mede) voorkomen.
De jeugdige ondervindt geen nadelige gevolgen van de logeeropvang en neemt deel aan het maatschappelijk verkeer, namelijk onderneemt activiteiten buitenshuis. Alternatieven in het netwerk en bij reguliere voorzieningen zijn met ouders en het lokaal team nader onderzocht.

Dienst specifieke eisen	
• De jeugdhulpaanbieder biedt, als meerdere kinderen uit een gezin gebruik maken van logeren, indien wenselijk een gezamenlijke plek; • Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing (meer dan 2 etmalen per week) wordt aan de kwaliteitscriteria voor jeugdhulp met verblijf voldaan; • Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing > dan 2 etmalen per week, kan afgeweken worden van de maximale intensiteit zoals opgenomen in het normenkader; • De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd; • Het tarief behelst een all-in tarief voor het verblijf, binnen de voorziening kan er geen begeleiding, behandeling, dagbehandeling of dagbesteding apart worden toegekend.	
Functieprofiel	HBO / MBO
Functiemix	De begeleiding wordt geleverd door professionals met een opleidingsniveau variërend van MBO-niveau 3 tot en met HBO (functiemix), onder verantwoordelijkheid van een SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessional. 24-uurs verblijf, dagbesteding en het creëren van een passend pedagogisch klimaat is integraal onderdeel van deze dienst.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 6
Ratio begeleider: jeugdige	2:6, slapende nachtdienst, waarvan tenminste 1 geschoolde pedagogische medewerker

Logeeropvang extra intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	1 jaar
Intensiteit	Maximaal 63 etmalen
Omschrijving	
Type dienst	Verblijf

Logeren is gericht op het herstel van de draagkracht en de draaglast van het gezin (ouders, broers en zussen) of anderen die een jeugdige als gezinslid verzorgen en opvoeden. Daarnaast is logeren ook gericht op het realiseren van een time-out, rustpunt, voor jeugdigen die niet deel kunnen nemen aan het reguliere maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren binnen het netwerk en de informele zorg. De jeugdige verblijft tijdelijk elders waar verzorging, dagelijkse opvoeding en begeleiding en voor sommige jeugdigen (periodiek) ook specifieke opvoeding geboden wordt. Als meerdere kinderen in het gezin een indicatie voor logeeropvang hebben, dan gaan zij gelijktijdig naar dezelfde logeeropvang, tenzij in het gezinsplan gemotiveerd van deze richtlijn wordt afgeweken.
Gedurende de periode dat deze voorziening ingezet wordt, wordt samen met het lokale team ofwel de GI de alternatieven in het voorveld en het netwerk onderzocht.
Ambulant na-traject: de jeugdige/het gezin wordt begeleid in de afbouw van het gebruik van de logeervoorziening. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit het lokale team. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen uit gezinnen met complexe en meervoudige problemen en/of Jeugdigen vanaf 12 die niet deel kunnen nemen aan regulier maatschappelijk verkeer en niet kunnen logeren in netwerk of informele zorg

Jeugdigen die geen gebruik kunnen maken van reguliere voorzieningen voor vrijetijdsbesteding, niet kunnen worden opgevangen in het netwerk of bij vrijwilligersinitiatieven zoals steungezinnen. Meer specifiek:

- Jeugdigen van 0-18 jaar met een langdurige ondersteuningsbehoefte die, vanwege moeilijk verstaanbaar gedrag of een groot beroep op specifieke opvoedvaardigheden (bovenop de alledaagse opvoedvaardigheden) een groot beroep doet op de overige gezinsleden en voor wie reguliere deelname aan activiteiten buitenshuis (vrijwel) niet mogelijk is; en/of
- Jeugdigen uit gezinnen met problemen op meerdere levensgebieden, van wie de ouder(s) als een gevolg van factoren in de thuissituatie in combinatie met kindfactoren ontlast dienen te worden.

De jeugdige is in hoge mate beperkt in zelfredzaamheid door een lichamelijke, zintuiglijke, cognitieve, verstandelijke beperking, of een psychiatrische of psychosociaal probleem, of een combinatie daarvan. Het gedrag van de jeugdige is soms onvoorspelbaar en risico`s als gevolg van de problematiek zijn niet altijd goed in te schatten.

Resultaten	
Type resultaat	Goed genoeg ouderschap

De ouder(s) kunnen hun opvoedtaak voldoende vormgeven (zie 'goed genoeg ouderschap' in de richtlijn 'gezinnen met complexe en meervoudige problemen') dankzij de ontlasting die de logeeropvang hen biedt. Met de logeeropvang wordt eventuele dreigende uithuisplaatsing (mede) voorkomen.
De jeugdige ondervindt geen nadelige gevolgen van de logeeropvang en neemt deel aan het maatschappelijk verkeer, namelijk onderneemt activiteiten buitenshuis. Alternatieven in het netwerk en bij reguliere voorzieningen zijn met ouders en het lokaal team nader onderzocht.

Dienst specifieke eisen	

- De jeugdhulpaanbieder biedt, als meerdere kinderen uit een gezin gebruik maken van logeren, indien wenselijk een gezamenlijke plek;
- Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing (meer dan 2 etmalen per week) wordt aan de kwaliteitscriteria voor jeugdhulp met verblijf voldaan;
- Wanneer de voorziening ingezet wordt als tijdelijk verblijf ter voorkoming van uithuisplaatsing > dan 2 etmalen per week, kan afgeweken worden van de maximale intensiteit zoals opgenomen in het normenkader;
- De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd. Het tarief behelst een all-in tarief voor het verblijf, binnen de voorziening kan er geen begeleiding, behandeling, dagbehandeling of dagbesteding apart worden toegekend;

Functieprofiel	HBO / MBO
Functiemix	De begeleiding wordt geleverd door professionals met een opleidingsniveau variërend van MBO-niveau 4 tot en met HBO (functiemix), onder verantwoordelijkheid van een SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessional. 24-uurs verblijf, dagbesteding en het creëren van een passend pedagogisch klimaat is integraal onderdeel van deze dienst.
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 4
Ratio begeleider : jeugdige	2:4, slapende nachtdienst, waarvan tenminste 1 geschoolde pedagogische medewerker

Pleegzorg regulier (voltijd)	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Gemiddelde trajectprijs	Niet van toepassing
Duur	Geen maximum
Intensiteit	Minimaal 4 etmalen per week, maximaal 7 etmalen per week
Verlengde jeugdzorg	Plaatsing is wettelijk mogelijk tot 21 jaar en dat is geen verlengde jeugdhulp. Het uitgangspunt is daarbij: 'ja, tenzij'. Verlengde jeugdhulp is indien nodig mogelijk tot 23 jaar, ligt echter niet voor de hand, WMO is voorliggend.
Omschrijving	
Pleegzorg is een vorm van hulp waarbij een jeugdige tijdelijk en zo mogelijk in deeltijd in een ander gezin gaat wonen. De jeugdige wordt dan niet door de eigen ouders maar door pleegouders verzorgd en opgevoed. Pleegkinderen blijven de wettelijke kinderen van hun ouders. De jeugdige kan de hele week in een pleeggezin wonen. Wanneer de jeugdige fulltime in het pleeggezin woont, kan ook af en toe in het weekend of in een vakantie bij een ander pleeggezin, de logeeropvang, thuis of in het netwerk zijn. De pleegouder(s) biedt de jeugdige een vervangende opvoedsituatie: een veilig verblijf, goede verzorging en opvoeding. Het 'zo gewoon mogelijk opgroeien' staat daarbij voorop. Soms is het om een duurzame plaatsing te realiseren nodig dat de jeugdige dagdelen of dagen in het weekend of in vakanties naar een ander pleeggezin gaat, gebruik maakt van logeeropvang of van gespecialiseerde opvang. *Ambulant na-traject:* De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar huis of naar zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit de lokale verwijzers. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 21 jaar
Jeugdigen van 0 tot 21 jaar uit gezinnen waar de opvoedingsproblemen zo groot zijn dat de jeugdige tijdelijk of voor langere tijd niet meer volledig in het eigen gezin kan wonen en niet onbegeleid in het netwerk geplaatst kan worden.	
Activiteiten	
1. De begeleiding van de jeugdige/het gezin en het pleeggezin; 2. Het uitvoeren van (eenvoudig) perspectiefonderzoek; 3. Het werven, screenen, selecteren, trainen en matchen van pleegouders en jeugdige; 4. Onderhouden van een netwerk aan pleeggezinnen; 5. Ondersteunen van pleegouders bij het ontwikkelen van een steunend netwerk voor zichzelf en de jeugdige; 6. Ondersteunen van Jeugdige bij het in stand houden van een betekenisvol netwerk (inclusief de ouders) uit de oorspronkelijke leefomgeving; 7. Het in dialoog met het lokale team (laten) organiseren van begeleiding en ondersteuning aan oorspronkelijke ouders en netwerk. Zo mogelijk met ondersteuning vanuit een ervaringsdeskundige.	
Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige groeit op in een veilige, geborgen omgeving
De pleegouders voelen zich door de pleegouderbegeleiding gesteund in hun opvoedtaak.	

Een specifiek resultaat voor de jeugdige is dat hij/zij contact houdt met zijn/haar ouders en het eigen netwerk.	
Dienst specifieke eisen	
1. Het perspectief wordt binnen een half jaar bepaald. Indien de jeugdhulpaanbieder meer tijd nodig heeft dan een half jaar om tot een advies over het perspectief te komen dan wordt zodra dit duidelijk is contact opgenomen met de verwijzer of de gecertificeerde instelling en wordt in het dossier vastgelegd waarom het perspectief nog niet duidelijk is, waarom en wat er wel voor nodig is om dit te bepalen; 2. De jeugdhulpaanbieder is als erkend pleegzorgaanbieder aangesloten bij 'Pleegzorg Nederland'; 3. Voor de uitvoering van matching, het werven en het opbouwen van een voorraad bestand; pleeggezinnen en voor het aanbod van deskundigheidsbevordering voor pleegouders, werkt de pleegzorgaanbieder aantoonbaar en nauw samen met andere pleegzorgaanbieders in de regio; 4. De jeugdhulpaanbieder voldoet aan de volgende kwaliteitskaders en richtlijnen: Kwaliteitskader Voorbereiding en Screening Aspirant Pleegouders en de landelijke richtlijn pleegzorg; 5. De aanbieder van pleegzorg overlegt met de verwijzer over gesignaleerde benodigde extra inzet van jeugdhulp voor jeugdige, pleeg- of biologische ouders met de verwijzer. De aanbieder heeft daarbij specifiek voor oog wat pleegouders nodig hebben om een breakdown te voorkomen; 6. De aanbieder is aangesloten bij en maakt gebruik van de monitor Pleegzorg; 7. Bij de inzet van deze dienst kan tegelijkertijd logeren worden ingezet, maar dit is niet voorliggend.	
Functieprofiel	HBO/WO
Functiemix	De jeugdhulp wordt ten minste uitgevoerd door HBO opgeleide SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessionals; De regievoering/ inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door ten minste een SKJ en geregistreerde gedragswetenschapper/gedragsdeskundige (orthopedagoog, ontwikkelingspsycholoog of psycholoog met afstudeerrichting klinische psychologie);
Regiebehandelaar	Nee

Pleegzorg regulier (deeltijd)	
Normenkader	
Eenheid	Etmalen
Gemiddelde trajectprijs	Niet van toepassing
Duur	Geen maximum
Intensiteit	Maximaal 3 etmalen per week
Verlengde jeugdzorg	Plaatsing is wettelijk mogelijk tot 21 jaar en dat is geen verlengde jeugdhulp. Het uitgangspunt is daarbij: 'ja, tenzij'. Verlengde jeugdhulp is indien nodig mogelijk tot 23 jaar, ligt echter niet voor de hand, WMO is voorliggend.
Omschrijving	

Pleegzorg is een vorm van hulp waarbij een jeugdige tijdelijk en zo mogelijk in deeltijd in een ander gezin gaat wonen. De jeugdige wordt dan niet door de eigen ouders maar door pleegouders verzorgd en opgevoed. Pleegkinderen blijven de wettelijke kinderen van hun ouders. Deeltijd pleegzorg wordt ingezet als vorm van respijtzorg voor de jeugdige en/of het basisgezin (dit kan ook andere verblijfplaats zijn dan bij de ouders, denk aan een ander pleeggezin of gezinshuis zijn). Deeltijd pleegzorg wordt uitsluitend ingezet als alle mogelijkheden in het netwerk van de jeugdige en/of het basisgezin zijn uitgeput. De pleegouder(s) biedt de jeugdige een vervangende opvoedsituatie: een veilig verblijf, goede verzorging en opvoeding. Het 'zo gewoon mogelijk opgroeien' staat daarbij voorop.
Ambulant na-traject: De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar huis of naar zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit de lokale verwijzers. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 21 jaar

Jeugdigen van 0 tot 21 jaar uit gezinnen waar de opvoedingsproblemen zo groot zijn dat de jeugdige tijdelijk of voor langere tijd niet meer volledig in het eigen gezin kan wonen en niet onbegeleid in het netwerk geplaatst kan worden.

Activiteiten

1. De begeleiding van de jeugdige/het gezin en het pleeggezin;
2. Het uitvoeren van een plan van aanpak indien er sprake is van voltijd pleegzorg in een ander gezin, waarbij het benutten van het netwerk van de jeugdige en/of het basisgezin centraal staat;
3. Het werven, screenen, selecteren, trainen en matchen van pleegouders en jeugdige;
4. Onderhouden van een netwerk aan pleeggezinnen;
5. Ondersteunen van pleegouders bij het ontwikkelen van een steunend netwerk voor zichzelf en de jeugdige;
6. Ondersteunen van jeugdigen bij het in stand houden van een betekenisvol netwerk (inclusief de ouders) uit de oorspronkelijke leefomgeving;
7. Het in dialoog met het lokale team (laten) organiseren van begeleiding en ondersteuning aan oorspronkelijke ouders en netwerk. Zo mogelijk met ondersteuning vanuit een ervaringsdeskundige.

Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige groeit op in een veilige, geborgen omgeving

De pleegouders voelen zich door de pleegouderbegeleiding gesteund in hun opvoedtaak.
Een specifiek resultaat voor de jeugdige is dat hij/zij contact houdt met zijn/haar ouders en het eigen netwerk.

Dienst specifieke eisen	

1. Het plan van aanpak wordt binnen een half jaar bepaald indien deeltijdpleegzorg naast (thuis) wonen loopt. Indien er sprake is van deeltijd pleegzorg naast voltijd pleegzorg, wordt het perspectiefplan binnen een half jaar bepaald in het voltijdpleeggezin. Dit plan wordt gedeeld met het deeltijdpleeggezin. Indien de jeugdhulpaanbieder meer tijd nodig heeft dan een half jaar om tot een advies over het plan van aanpak te komen, dan wordt zodra dit duidelijk is contact opgenomen met de verwijzer of de gecertificeerde instelling en wordt in het dossier vastgelegd waarom het plan van aanpak nog niet duidelijk is, waarom en wat er wel voor nodig is om dit te bepalen; 2. De jeugdhulpaanbieder is als erkend pleegzorgaanbieder aangesloten bij 'Pleegzorg Nederland'; 3. Voor de uitvoering van matching, het werven en het opbouwen van een voorraad bestand; pleeggezinnen en voor het aanbod van deskundigheidsbevordering voor pleegouders, werkt de pleegzorgaanbieder aantoonbaar en nauw samen met andere pleegzorgaanbieders in de regio; 4. De jeugdhulpaanbieder voldoet aan de volgende kwaliteitskaders en richtlijnen: Kwaliteitskader Voorbereiding en Screening Aspirant Pleegouders en de landelijke richtlijn pleegzorg; 5. De aanbieder van pleegzorg overlegt met de verwijzer over gesignaleerde benodigde extra inzet van jeugdhulp voor jeugdige, pleeg- of biologische ouders met de verwijzer. De aanbieder heeft daarbij specifiek voor oog wat pleegouders nodig hebben om een breakdown te voorkomen; 6. De aanbieder is aangesloten bij en maakt gebruik van de monitor Pleegzorg; 7. Bij de inzet van deze dienst kan tegelijkertijd logeren worden ingezet, maar dit is niet voorliggend.	
Functieprofiel	HBO/WO
Functiemix	De jeugdhulp wordt ten minste uitgevoerd door HBO opgeleide SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessionals; De regievoering/ inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door ten minste een SKJ en geregistreerde gedragswetenschapper/gedragsdeskundige (orthopedagoog, ontwikkelingspsycholoog of psycholoog met afstudeerrichting klinische psychologie);
Regiebehandelaar	Nee

Pleegzorg (toeslag) intensief	
Normenkader	
Eenheid	Toeslag per etmaal
Gemiddelde trajectprijs	Niet van toepassing
Duur	Maximaal 12 maanden Bij crisisplaatsing; maximaal 2 maanden
Intensiteit	Maximaal 7 etmalen per week
Verlengde jeugdzorg	Plaatsing is wettelijk mogelijk tot 21 jaar en dat is geen verlengde jeugdhulp. Het uitgangspunt is daarbij: 'ja, tenzij'. Verlengde jeugdhulp is indien nodig mogelijk tot 23 jaar, ligt echter niet voor de hand, WMO is voorliggend.
Omschrijving	

Pleegzorg is een vorm van hulp waarbij een jeugdige tijdelijk en zo mogelijk in deeltijd in een ander gezin gaat wonen. De jeugdige wordt dan niet door de eigen ouders maar door pleegouders verzorgd en opgevoed. Pleegkinderen blijven de wettelijke kinderen van hun ouders. De jeugdige kan de hele week in een pleeggezin wonen. Wanneer de jeugdige fulltime in het pleeggezin woont, kan ook af en toe in het weekend of in een vakantie bij een ander pleeggezin, de logeeropvang, thuis of in het netwerk zijn. Onder pleegzorg valt zowel voltijd- als deeltijdpleegzorg. De pleegouder(s) biedt de jeugdige een vervangende opvoedsituatie: een veilig verblijf, goede verzorging en opvoeding. Het 'zo gewoon mogelijk opgroeien' staat daarbij voorop.

Verschil met Pleegzorg Regulier

Het product 'pleegzorg (toeslag) intensief' onderscheidt zich van 'pleegzorg regulier', omdat er meer tijd is ingeruimd om bijvoorbeeld in het eerste jaar het perspectiefonderzoek goed uit te kunnen voeren en/of meer uren pleegzorgbegeleiding te kunnen bieden. In pleegzorg (toeslag) intensief wordt altijd een team samengesteld rondom de jeugdige. Dit team bestaat uit ouders, pleegouders, betrokken professionals en netwerkleden. De jeugdige wijst een vertrouwenspersoon uit zijn eigen netwerk aan en ook deze vertrouwenspersoon maakt deel uit van het team rondom de jeugdige.

Pleegzorg (toeslag) intensief wordt ingezet

- In het geval van een dreigende breakdown die met extra inzet mogelijk voorkomen kan worden.
- In het geval van netwerkverkenningen en/ of netwerkplaatsingen
- In het geval van een andere onvoorziene noodzaak tot intensivering

Plaatsing in het netwerk wordt altijd onderzocht en indien dit niet mogelijk is dan wordt dit door de jeugdhulpaanbieder gemotiveerd vastgelegd in het dossier van de jeugdige. Als netwerkplaatsing niet mogelijk is, worden pleegouders gezocht in de leefomgeving van de jeugdige. Indien de jeugdige bij bestandspleegouders wordt geplaatst, dan wordt de plaatsing gerealiseerd in de regio Zuid-Holland Zuid, zo dicht mogelijk bij de leefomgeving van de jeugdige (tenzij dit vanuit zorginhoudelijke overwegingen niet wenselijk is). De jeugdige gaat bij voorkeur naar zijn eigen school, als dat een beschermende, positieve factor is. Kan de jeugdige niet naar zijn eigen school, dan is gemotiveerd in het dossier beschreven waarom niet. Geen vervoer mag nooit de reden zijn.

Pleegzorg kan een tijdelijke situatie zijn met als perspectief de terugkeer in het eigen gezin (hulpverleningsperspectief). Als terugkeer in het eigen gezin niet meer mogelijk is, is de pleegzorg gericht op langdurige opvoeding in het pleeggezin (opvoedingsperspectief). Het perspectief moet binnen een half jaar worden bepaald.

Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar huis of richting zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een

begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit de lokale verwijzers. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 21 jaar

Jeugdigen van 0 tot 21 jaar uit gezinnen waar de opvoedingsproblemen zo groot zijn dat de jeugdige tijdelijk of voor langere tijd niet meer volledig in het eigen gezin kan wonen en niet onbegeleid in het netwerk geplaatst kan worden.

Activiteiten	

1. De begeleiding van de jeugdige/het gezin en het pleeggezin;
2. Het uitvoeren van perspectiefonderzoek;
3. Het werven, screenen, selecteren, trainen en matchen van pleegouders en jeugdige;
4. Onderhouden van een netwerk aan pleeggezinnen;
5. Ondersteunen van pleegouders bij het ontwikkelen van een steunend netwerk voor zichzelf en de jeugdige;
6. Ondersteunen van de jeugdige bij het in stand houden van een betekenisvol netwerk uit de oorspronkelijke leefomgeving (inclusief ouders);
7. Het in dialoog met het lokale team (laten) organiseren van begeleiding en ondersteuning aan oorspronkelijke ouders en netwerk. Zo mogelijk met ondersteuning vanuit een ervaringsdeskundige;
8. Het in dialoog met het lokale team en/of de GI opstellen van een ondersteuningsplan om jeugdige veilig in het gezin of binnen het netwerk van het gezin op te laten groeien.

Resultaten	
Type resultaat	Stabiele opgroeisituatie en duidelijkheid over het perspectief (jeugdige)

Ouders en pleegouders voelen zich door de pleegzorgbegeleiding gesteund in hun opvoedtaak.
De jeugdige houdt contact met zijn/haar ouders en het eigen netwerk.
Het perspectiefonderzoek is uitgevoerd en het perspectief is helder. Binnen dit onderzoek is nadrukkelijk aandacht besteed in de mogelijkheden en kansen binnen het (bredere) netwerk van de jeugdige/het gezin.

Dienst specifieke eisen	

Het perspectief wordt binnen een half jaar bepaald. Indien de jeugdhulpaanbieder meer tijd nodig heeft dan een half jaar om tot een advies over het perspectief te komen, dan wordt zodra dit duidelijk is contact opgenomen met de verwijzer of de gecertificeerde instelling en wordt in het dossier vastgelegd waarom het perspectief nog niet duidelijk is, waarom en wat er wel voor nodig is om dit te bepalen.

1. De jeugdhulpaanbieder is als erkend pleegzorgaanbieder aangesloten bij ‘Pleegzorg Nederland’;
2. Voor de uitvoering van matching, het werven en het opbouwen van een voorraad bestand pleeggezinnen en voor het aanbod van deskundigheidsbevordering voor pleegouders, werkt de pleegzorgaanbieder aantoonbaar en nauw samen met andere pleegzorgaanbieders in de regio;
3. De jeugdhulpaanbieder voldoet aan de volgende kwaliteitskaders en richtlijnen: Kwaliteitskader Voorbereiding en Screening Aspirant Pleegouders en de landelijke richtlijn pleegzorg;
4. De aanbieder van pleegzorg overlegt met de verwijzer over gesignaleerde benodigde extra inzet van jeugdhulp voor jeugdige, pleeg- of biologische ouders met de verwijzer. De aanbieder heeft daarbij specifiek voor oog wat pleegouders nodig hebben om een breakdown te voorkomen;
5. De aanbieder is aangesloten bij en maakt gebruik van de monitor Pleegzorg;
6. Wanneer dit product in deeltijd < 5 etmalen per week ingezet wordt, kan niet tegelijkertijd logeren ingezet worden;
7. Pleegzorg intensief kan zo nodig worden gedeclareerd als sprake is van een crisisplaatsing.
8.

Functieprofiel	De jeugdhulp (begeleiding en het perspectiefonderzoek) wordt ten minste uitgevoerd door HBO opgeleide SKJ geregistreerde jeugd- en gezinsprofessionals; De regievoering/ inhoudelijke coördinatie van het werkproces wordt uitgevoerd door ten minste een SKJ geregistreerde gedragswetenschapper/gedragsdeskundige (orthopedagoog, ontwikkelingspsycholoog of psycholoog met afstudeerrichting klinische psychologie);
Functiemix	HBO/WO
Regiebehandelaar	Nee

Gezinshuis regulier	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	Geen maximum
Verlengde jeugdzorg	Plaatsing is wettelijk mogelijk tot 21 jaar en dat is geen verlengde jeugdhulp. Het uitgangspunt is daarbij: 'ja, tenzij'. Verlengde jeugdhulp is indien nodig mogelijk tot 23 jaar, ligt echter niet voor de hand, WMO is voorliggend.
Omschrijving	

Een gezinshuis is een kleinschalige vorm van jeugdhulp - georganiseerd vanuit een natuurlijk gezinssysteem waar gezinshuisouders volgens het 24x7-principe opvoeding, ondersteuning en zorg bieden aan bij hen in huis geplaatste jeugdigen die tijdelijk of langdurig zijn aangewezen op intensieve en professionele hulpverlening als gevolg van beschadigende ervaringen en/of complexe problematiek. Waar mogelijk en nodig wordt ook de terugkeer naar huis, onderwijs en de doorstroom naar werk of arbeidsmatige dagbesteding gerealiseerd.

In een gezinshuis is ten minste één van de ouders professioneel opvoeder. Er is sprake van een hybride vorm van opgroeien, die deels normaal en deels professioneel van aard is. Jeugdigen die in een gezinshuis geplaatst worden, zijn vanzelfsprekend onderdeel van het bredere netwerk waar het gezinshuis in is ingebed en horen er daardoor bij (inclusie). Voor een gezonde ontwikkeling van de jeugdige is het belangrijk dat waar mogelijk ouders en gezinshuisouders intensief samenwerken aan de opvoeding en de toekomst van de jeugdige.

Bij plaatsing in een gezinshuis wordt de jeugdige opgenomen in een gezin en ook het bredere netwerk neemt de jeugdige op natuurlijke wijze op. De bewoners van een gezinshuis vormen een geheel met (gezinshuis)ouders, eventuele eigen en andermans kinderen en betekenisvolle anderen buiten het gezinshuis. Jeugdigen die in een gezinshuis geplaatst worden, zijn vanzelfsprekend onderdeel van het bredere netwerk waar het gezinshuis in is ingebed en horen er daardoor bij (inclusie).

De gezinshuisouder kan andere gezinshuisouders inzetten om het gezinshuis in het weekend of tijdens een vakantie over te nemen. Hoe vaak een 'weekendgezinshuisouder' wordt ingezet is niet strikt ingekaderd. Uitgangspunt hierbij is wel de basis uit de definitie, namelijk: een *natuurlijk* gezinssysteem.

Ambulant na-traject: De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar bijvoorbeeld thuis, een pleeggezin of richting zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit de lokale verwijzers.
Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 21 jaar

Jeugdigen die tijdelijk of blijvend niet thuis kunnen wonen en voor wie pleegzorg niet mogelijk is vanwege de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige. Kenmerkend voor de doelgroep is dat zij naast verzorging en alledaagse opvoeding, structureel een beroep doen op specifieke opvoedingsvaardigheden. Dat kan het geval zijn als er sprake is van beperkingen, trauma's, verwaarlozing, misbruik en/of mishandeling. Wanneer jeugdigen (hierdoor) moeilijk verstaanbaar gedrag ontwikkelen (acting-out en/of acting-in), vraagt dat om specifieke, het alledaagse overstijgende opvoedvaardigheden, veel extra aandacht en dus professionele vaardigheden om hiermee om te gaan. Gezinshuisouders onderscheiden zich hierin van pleegouders.

Resultaten	
Type resultaat	Afschalen of stabiele woonplek
De jeugdige die (tijdelijk) niet meer thuis kan wonen, wordt een veilige en geborgen plaats geboden binnen een gezinsverband. De in te zetten jeugdhulp richt zich op een positieve ontwikkeling van de jeugdige, waardoor terugkeer naar huis, plaatsing in een (netwerk)pleeggezin, zelfstandig wonen wordt gerealiseerd. Is dat niet haalbaar dan is het streven een stabiele situatie in gezinshuis waarin de jeugdige zich zo goed mogelijk ontwikkeld.	
Dienst specifieke eisen	
1. Minimaal één van de gezinshuisouders heeft een pedagogische opleiding afgerond en is SKJ of BIG geregistreerd. Eén gezinshuisouder is als vaste opvoeder 24 uur per dag, 7 dagen per week betrokken bij/in het gezin. 2. De hulp wordt geboden vanuit een multidisciplinair team. Specifiek voor gezinshuizen geldt dat het weekendgezinshuisouder onderdeel uitmaakt van dit team; 3. Eventuele noodzakelijke aanvullende behandeling van de jeugdige maakt geen onderdeel uit van 'gezinshuis regulier' en moet apart worden geïndiceerd. De gezinshuisouder(s) en eventueel betrokken begeleiders bieden verzorging, alledaagse en specifieke opvoeding en mogen dit niet combineren met het bieden van behandeling; 4. Het is aan de gezinshuisouders of en wanneer zij binnen het product 'gezinshuis regulier' naast hun eigen aanwezigheid een pedagogisch medewerker of ambulant begeleider inzetten. Uitgangspunten hierbij zijn wel: zo veel mogelijk vaste gezichten, behoud van huiselijkheid, gezinsgerichtheid en betrokkenheid; 5. Het gezinshuis voldoet aan het 'kwaliteitskeurmerk gezinshuizen'; https://www.nji.nl/publicaties/kwaliteitscriteria-gezinshuizen 6. In tegenstelling tot pleegzorg is een combinatie met extra dagdelen 'gezinshuis regulier' (een ander gezinshuis), pleegzorg, logeeropvang, dagbesteding of ambulante begeleiding ter ontlasting van de gezinshuisouders in combinatie met 'gezinshuis regulier' **niet** mogelijk; 7. Het is wel mogelijk deze diensten (logeren, weekend pleegzorg, logeren, dagbesteding, begeleiding en behandeling in te zetten vanuit de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige. Als dat het geval is wordt de hulp altijd uitgevoerd door een andere persoon, dan de gezinshuisouder en aanvullend: wanneer sprake is van een dag(deel) voorziening wordt deze dan uitgevoerd op een andere locatie. Het lokaal team of de GI heeft deze inzet expliciet opgenomen in de verwijzing c.q. bepaling jeugdzorg; 8. Verlengen is mogelijk na (tussen) evaluatie met lokaal team / GI.	
Functieprofiel	HBO
Functiemix	Tenminste 1 van de gezinshuisouders beschikt over orthopedagogische/(ped)agogische kennis en ervaring op HBO-opleidingsniveau en is SKJ en/of BIG geregistreerd. Gedragswetenschapper Multi Disciplinair Team
Regiebehandelaar	Nee
Groepsgrootte	Maximaal 6

Gezinshuis intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	Geen maximum
Verlengde jeugdzorg	Plaatsing is wettelijk mogelijk tot 21 jaar en dat is geen verlengde jeugdhulp. Het uitgangspunt is daarbij: 'ja, tenzij'. Verlengde jeugdhulp is mogelijk tot 23 jaar, ligt echter niet voor de hand, WMO is voorliggend.
Omschrijving	

Een gezinshuis is een kleinschalige vorm van jeugdhulp - georganiseerd vanuit een natuurlijk gezinssysteem waar gezinshuisouders volgens het 24x7-principe opvoeding, ondersteuning en zorg bieden aan bij hen in huis geplaatste jeugdigen die tijdelijk of langdurig zijn aangewezen op intensieve en professionele hulpverlening als gevolg van beschadigende ervaringen en/of complexe problematiek. Waar mogelijk en nodig wordt ook de terugkeer naar huis, onderwijs en de doorstroom naar werk of arbeidsmatige dagbesteding gerealiseerd.

In een gezinshuis is ten minste één van de ouders professioneel opvoeder. Er is sprake van een hybride vorm van opgroeien, die deels normaal en deels professioneel van aard is. Jeugdigen die in een gezinshuis geplaatst worden, zijn vanzelfsprekend onderdeel van het bredere netwerk waar het gezinshuis in is ingebed en horen er daardoor bij (inclusie). Voor een gezonde ontwikkeling van de jeugdige is het belangrijk dat waar mogelijk ouders en gezinshuisouders intensief samenwerken aan de opvoeding en de toekomst van de jeugdige.

Bij plaatsing in een gezinshuis wordt de jeugdige opgenomen in een gezin en ook het bredere netwerk neemt de jeugdige op natuurlijke wijze op. De bewoners van een gezinshuis vormen een geheel met (gezinshuis)ouders, eventuele eigen en andermans kinderen en betekenisvolle anderen buiten het gezinshuis. Jeugdigen die in een gezinshuis geplaatst worden, zijn vanzelfsprekend onderdeel van het bredere netwerk waar het gezinshuis in is ingebed en horen er daardoor bij (inclusie).

De gezinshuisouder kan andere gezinshuisouders inzetten om het gezinshuis in het weekend of tijdens een vakantie over te nemen. Hoe vaak een 'weekendgezinshuisouder' wordt ingezet is niet strikt ingekaderd. Uitgangspunt hierbij is wel de basis uit de definitie, namelijk: een *natuurlijk* gezinssysteem.

Ambulant na-traject: De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap naar bijvoorbeeld thuis, een pleeggezin of richting zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Deze hulp wordt geboden in aansluiting op de hulp vanuit de lokale verwijzers.
Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0 tot 21 jaar

Jeugdigen die tijdelijk of blijvend niet thuis kunnen wonen. De doelgroep onderscheidt zich van de doelgroep gezinshuis regulier door een hogere zorgzwaarte: hoge risico's en behoeften en lage responsiviteit. Veelal zijn er vaardigheidstekorten op bijvoorbeeld het gebied van zelfzorg, zelfredzaamheid, sociale agressieregulatie en zijn er problemen op meerdere levensgebieden. Voor de doelgroep geldt dat er veelal sprake is van sterk ontregeld gedrag waarvoor een gezinshuis regulier of een leefgroep geen optie (meer) is.

Naast de problematiek van de jeugdige zelf is er sprake van een onveilige of instabiele opvoed- en opgroeiomgeving en een ernstige verstoorde balans in de draagkracht en de draaglast. Er is veelal sprake van verstoorde gezagsverhouding, pedagogische onmacht en/of verwaarlozing/ mishandeling	
Resultaten	
Type resultaat	Stabiele woonplek
De jeugdige die (tijdelijk) niet meer thuis kan wonen, wordt een veilige en geborgen plaats geboden binnen een gezinsverband. De in te zetten jeugdhulp richt zich op een positieve ontwikkeling van de jeugdige, waardoor terugkeer naar huis, plaatsing in een (netwerk)pleeggezin of zelfstandig wonen wordt gerealiseerd. Is dat niet haalbaar dan is het streven een stabiele situatie in gezinshuis waarin de jeugdige zich zo goed mogelijk ontwikkeld. Indien zou kunnen worden afgeschaald naar 'gezinshuis regulier' dan verhuisd de jeugdige niet, tenzij de overplaatsing meer oplevert dan dat deze kost voor de jeugdige.	
Dienst specifieke eisen	
1. Minimaal één van de gezinshuisouders heeft een pedagogische opleiding afgerond en is SKJ of BIG geregistreerd. Eén gezinshuisouder is als vaste opvoeder 24 uur per dag, 7 dagen per week betrokken bij/in het gezin. De andere ouder werkt/studeert maximaal 20 uur in de week en bij voorkeur niet 's avonds en in het weekend; 2. De hulp wordt geboden vanuit een multidisciplinair team. Specifiek voor gezinshuizen geldt dat het weekendgezinshuisouder onderdeel uitmaakt van dit team; 3. Eventuele noodzakelijke aanvullende behandeling van de jeugdige maakt geen onderdeel uit van 'gezinshuisintensief' en moet apart worden geïndiceerd. De gezinshuisouder(s) en eventueel betrokken begeleiders bieden verzorging, alledaagse en specifieke opvoeding en mogen dit niet combineren met het bieden van behandeling; 4. Het is aan de gezinshuisouders of en wanneer zij binnen het product 'gezinshuis intensief' naast hun eigen aanwezigheid een pedagogisch medewerker of ambulant begeleider inzetten. Uitgangspunten hierbij zijn wel: zo veel mogelijk vaste gezichten, behoud van huiselijkheid, gezinsgerichtheid en betrokkenheid; 5. Het gezinshuis voldoet aan het 'kwaliteitskeurmerk gezinshuizen'; https://www.nji.nl/publicaties/kwaliteitscriteria-gezinshuizen 6. In tegenstelling tot pleegzorg is een combinatie met extra dagdelen 'gezinshuis intensief ' (een ander gezinshuis), pleegzorg, logeeropvang, dagbesteding of ambulante begeleiding ter ontlasting van de gezinshuisouders in combinatie met 'gezinshuis intensief' **niet** mogelijk; 7. Het is wel mogelijk deze diensten (logeren, weekend pleegzorg, logeren, dagbesteding, begeleiding en behandeling in te zetten vanuit de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige. Als dat het geval is wordt de hulp altijd uitgevoerd door een andere persoon, dan de gezinshuisouder en aanvullend: wanneer sprake is van een dag(deel) voorziening wordt deze dan uitgevoerd op een andere locatie. Het lokaal team of de GI heeft deze inzet expliciet opgenomen in de verwijzing c.q. bepaling jeugdzorg; 8. Verlengen is mogelijk na (tussen) evaluatie met lokaal team/ GI.	
Functieprofiel	HBO
Functiemix	Tenminste 1 van de gezinshuisouders beschikt over orthopedagogische/(ped)agogische kennis en ervaring op hbo-opleidingsniveau en is SKJ en/of BIG geregistreerd. Gedragswetenschapper Multi Disciplinair Team
Groepsgrootte	Maximaal 6

Wonen met begeleiding licht	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 8 uur nazorg
Intensiteit	Maximaal 12 maanden
Omschrijving	Jeugdigen vanaf ongeveer 16 jaar

In een voorzieningen voor wonen en begeleiding krijgen jeugdige met psychosociale-, gedragsproblemen en/of een (licht) verstandelijke beperking hulp en begeleiding. De instelling is dan de (tijdelijke) vaste woon- en verblijfplaats. Er kan sprake zijn van studio's of andere varianten

Het betreft een voorziening met een pedagogisch leefklimaat, waar verzorging, alledaagse opvoeding, en periodiek specifieke opvoeding de kern is. Het betreft voorzieningen waar geoefend wordt met zelfstandig wonen en zo zelfstandig mogelijk leven.

Er wordt **nadrukkelijk** geïnvesteerd in het versterken van het netwerk van de jeugdige en de ouders. Hiertoe worden erkende, goed beschreven interventies ingezet. De mogelijke meerwaarde voor de inzet van een ervaringsdeskundige voor de ouders of de jeugdige wordt doelgericht met hen besproken. Indien mogelijk participeren ouders, ook binnen, bij de dagelijkse begeleiding en opvoeding van de jeugdige.

De jeugdige gaat in principe naar school of werk. Als dagbesteding buiten de woonlocatie ingezet wordt, wordt deze separaat gedeclareerd.

Bedbezetting: Het merendeel van de jeugdigen gaat in het kader van het ontwikkelplan regelmatig enkele dagen (weekend of doordeweeks) naar huis en maakt dan geen gebruik van de verblijfsfaciliteiten.

Toezicht/beveiliging: Jeugdigen kunnen zonder toestemming de verblijfsvorm verlaten, tenzij er specifieke afspraken van toepassing zijn.

Kenmerken huisvesting: Open verblijfsvorm voor basis verblijf zonder specifieke aanpassingen.

Ambulant na-traject: De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen vanaf ongeveer 16 jaar

Jeugdige die niet in het eigen gezin, binnen het eigen netwerk, of in een gezinsetting op kan groeien.
Jeugdige kan problematiek hebben op het gebied van gedrag, psychosociaal of een (licht) verstandelijke beperking.
Jeugdige is in staat om (redelijk) zelfstandig te functioneren, gaat o.a. naar school, en verblijf is gericht op het zelfstandig wonen of terugkeer naar een gezinssysteem. Ondersteuning is gericht op de ouder(s) en jeugdige. Het betreft voornamelijk jeugdigen in de leeftijd vanaf 16 jaar.

Resultaten	
Type resultaat	Zelfstandig wonen en leven

- Jeugdige is in staat zo zelfstandig mogelijk te leven;
- Jeugdige heeft een steunend netwerk opgebouwd en/of het bestaande netwerk versterkt;

• Voor de jeugdige is het tijdig (vanaf de 17e verjaardag) duidelijk wat na hij/zij zijn/haar 18e verjaardag nodig heeft, en deze eventuele hulp en ondersteuning wordt vanaf het 17e jaar ingeregeld. Er wordt hierbij nadrukkelijk aandacht besteed aan: Wonen, welzijn, onderwijs/werk, financiën/inkomen, netwerk en vrije tijd.	
Dienst specifieke eisen	Practice based
1. Er is een slapende nachtdienst in hetzelfde of een naburig pand; 2. Buiten de uren dat een begeleider aanwezig is, is er bereikbaarheid en snelle inzetbaarheid van gekwalificeerde medewerkers, waarbij gegarandeerd kan worden dat gekwalificeerde medewerker binnen 15-20 minuten aanwezig kan zijn; 3. Begeleiding of ondersteuning via pedagogisch medewerker(s) ten behoeve van het pedagogische klimaat in de groep. Bij groep van 8 (gemiddelde groepsgrootte) is dat 56 uur per week; 4. Huisvestingskosten en kosten voor levensonderhoud zijn onderdeel van deze dienst; 5. Consult en input van een gedragswetenschapper voor de groep, gericht op regie, kwaliteit en advies/sparring voor de pedagogisch medewerkers; 6. In de tariefstelling is rekening gehouden met: kapitaallasten, overhead, leegstand en risico-opslag 7. Jeugdhulpaanbieder heeft bij voorkeur ook een contract voor het leveren van WMO-diensten bij betreffende gemeenten; 8. Professional die voor de jeugdige de rol van mentor vervult heeft een vast dienstverband. 9. De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd;	
Functieprofiel	MBO/HBO/WO
Functiemix	• Binnen het team beschikt tenminste één pedagogisch medewerker/ hulpverlener over een relevante BIG-, SKJ-kwalificatie en een relevante HBO-opleiding/WO-opleiding. Er kunnen ook medewerkers met een relevante MBO-opleiding werken op de groep. • Er is gedragswetenschappelijke expertise beschikbaar voor de groep. Deze gedragswetenschapper/gedragsdeskundige/regiebehandelaar is minimaal WO-opgeleid.
Regiebehandelaar	Ja, gedragswetenschapper
Groepsgrootte	Maximaal 8

Wonen met begeleiding - regulier	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 8 uur nazorg
Intensiteit	Maximaal 24 maanden
Omschrijving	

In een voorzieningen voor wonen en begeleiding regulier krijgen jeugdigen met psychosociale-, gedragsproblemen en/of een (licht) verstandelijke beperking hulp en begeleiding. De instelling is dan de (tijdelijke) vaste woon- en verblijfplaats.

Het betreft een voorziening met een pedagogisch leefklimaat, waar verzorging, alledaagse opvoeding, en periodiek specifieke opvoeding de kern is. Het betreft voorzieningen waar geoefend wordt met zelfstandig wonen en zo zelfstandig mogelijk leven.

Er wordt **nadrukkelijk** geïnvesteerd in het versterken van het netwerk van de jeugdige en de ouders. Hiertoe worden erkende, goed beschreven interventies ingezet. De mogelijke meerwaarde voor de inzet van een ervaringsdeskundige voor de ouders of de jeugdige wordt doelgericht met hen besproken. Indien mogelijk participeren ouders, ook binnen, bij de dagelijkse begeleiding en opvoeding van de jeugdige.

De jeugdige gaat in principe naar school of werk. Als dagbesteding buiten de woonlocatie ingezet wordt, wordt deze separaat gedeclareerd.

Bedbezetting: Het merendeel van de jeugdigen gaat in het kader van het ontwikkelplan regelmatig enkele dagen (weekend of doordeweeks) naar huis en maakt dan geen gebruik van de verblijfsfaciliteiten.

Toezicht/beveiliging: Jeugdigen kunnen zonder toestemming de verblijfsvorm verlaten, tenzij er specifieke afspraken van toepassing zijn.

Kenmerken huisvesting: Open verblijfsvorm voor basis verblijf zonder specifieke aanpassingen.

Ambulant na-traject: De jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen vanaf 12 jaar

Jeugdige die niet in het eigen gezin, binnen het eigen netwerk, of in een gezinsetting op kan groeien.
Jeugdige kan problematiek hebben op het gebied van gedrag, psychosociaal of een (licht) verstandelijke beperking. Jeugdige is in staat om (redelijk) zelfstandig te functioneren, gaat o.a. naar school, en verblijf is gericht op het zelfstandig wonen of terugkeer naar een gezinssysteem. Ondersteuning is gericht op de ouder(s) en jeugdige.
De jeugdige is minder zelfredzaam dan binnen een voorziening wonen met begeleiding – licht. Dit kan komen door een jongere leeftijd, maar ook doordat de problematiek van de jeugdige hem/haar meer beperkt in het dagelijks leven.

Resultaten	
Type resultaat	Zelfstandig wonen en leven

- Jeugdige is in staat zo zelfstandig mogelijk te leven;
- Jeugdige heeft een steunend netwerk opgebouwd en/of het bestaande netwerk versterkt;

• Voor de jeugdige is het tijdig (vanaf de 17e verjaardag) duidelijk wat na hij/zij zijn/haar 18e verjaardag nodig heeft, en deze eventuele hulp en ondersteuning wordt vanaf het 17e jaar ingeregeld. Er wordt hierbij nadrukkelijk aandacht besteed aan: Wonen, welzijn, onderwijs/werk, financiën/inkomen, netwerk en vrije tijd.	
Dienst specifieke eisen	Practice based
1. Er is een slapende nachtdienst; 2. Er is 24 uur bereikbaarheid en snelle inzetbaarheid van gekwalificeerde medewerkers, waarbij gegarandeerd kan worden dat gekwalificeerde medewerker binnen 15-20 minuten aanwezig kan zijn; 3. Begeleiding of ondersteuning via pedagogisch medewerker(s) ten behoeve van het pedagogische klimaat in de groep. Bij groep van 8 (gemiddelde groepsgrootte) is dat 115 uur per week; 4. Huisvestingskosten en kosten voor levensonderhoud zijn onderdeel van deze dienst; 5. Consult en input van een gedragswetenschapper voor de groep, gericht op regie, kwaliteit en advies/sparring voor de pedagogisch medewerkers; 6. In de tariefstelling is rekening gehouden met: kapitaallasten, overhead, leegstand en risico-opslag; 7. Jeugdhulpaanbieder heeft bij voorkeur ook een contract voor het leveren van WMO-diensten bij betreffende gemeenten; 8. Professional die voor de jeugdige de rol van mentor vervult heeft een vast dienstverband. 9. De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd;	
Functieprofiel	MBO/HBO/WO
Functiemix	Begeleiding of ondersteuning via pedagogisch medewerker(s) ten behoeve van het pedagogische klimaat in de groep. Bij groep van 8 (gemiddelde groepsgrootte) is dat 115 uur per week. Consult en input van een gedragswetenschapper voor de groep, gericht op regie, kwaliteit en advies/sparring voor de pedagogisch medewerkers.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 8

Wonen met begeleiding - intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 8 uur nazorg
Intensiteit	Maximaal 24 maanden
Omschrijving	Jeugdigen vanaf 12 jaar

In een voorziening voor wonen en begeleiding intensief krijgen jeugdige met psychosociale-, gedragsproblemen en/of een (licht) verstandelijke beperking hulp en begeleiding. De instelling is de (tijdelijke) vaste woon- en verblijfplaats. Het betreft een voorziening met een pedagogisch leefklimaat, waar verzorging, alledaagse opvoeding, en specifieke opvoeding de kern is. De nadruk ligt op het bieden van structuur en veiligheid. Wat betreft de zelfstandigheid is wisselende begeleiding op aanvraag/behoefte noodzakelijk. De zelfredzaamheid van de jeugdigen is wisselend. Meestal is sprake van jeugdigen met gemiddelde/intensieve (gedrags)problemen (psychisch, sociaal en somatisch functioneren), waardoor er een noodzaak is tot verblijf buiten het eigen gezin. Wat betreft de ADL/BDL zijn begeleidende zorg en structureel toezicht noodzakelijk.
Er wordt nadrukkelijk geïnvesteerd in het versterken van het netwerk van de jeugdige en de ouders. Hiertoe worden erkende, goed beschreven interventies ingezet. De mogelijke meerwaarde voor de inzet van een ervaringsdeskundige voor de ouders of de jeugdige wordt doelgericht met hen besproken. Indien mogelijk participeren ouders, ook binnen, bij de dagelijkse begeleiding en opvoeding van de jeugdige.

Bedbezetting: Het merendeel van de jeugdigen blijft doorgaans doordeweeks dan wel in het weekend in de verblijfsvorm.

Toezicht/beveiliging: Structurerende maatregelen en/of huisregels zijn op een groot gedeelte van de jeugdigen van toepassing. Jeugdigen verblijven voornamelijk in een open/besloten verblijfsvorm die gemiddeld tot intensieve bescherming biedt. Er is 24-uurs toezicht.

Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/ een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen vanaf 12 jaar

Jeugdige die niet in het eigen gezin, binnen het eigen netwerk, of in een gezinsetting op kan groeien. Jeugdige kan problematiek hebben op het gebied van gedrag, psychosociaal of een (licht) verstandelijke beperking. Jeugdige is in staat om (redelijk) zelfstandig te functioneren, gaat o.a. naar school/werk (of dagbesteding), en verblijf is gericht op het zelfstandig wonen of terugkeer naar een gezinssysteem. Ondersteuning is gericht op de ouder(s) en jeugdige.
Wat betreft de zelfstandigheid is wisselende begeleiding op aanvraag/behoefte noodzakelijk. De zelfredzaamheid van de jeugdigen is wisselend. Meestal is sprake van jeugdigen met gemiddelde/intensieve (gedrags-)problemen (psychisch, sociaal en somatisch functioneren), waardoor er een noodzaak is tot verblijf buiten het eigen gezin. Wat betreft de ADL/BDL zijn begeleidende zorg en structureel toezicht noodzakelijk.

Resultaten	
Type resultaat	Zelfstandig wonen en leven

- Jeugdige is in staat zo zelfstandig mogelijk en/of in gezinsverband te leven;
- Jeugdige heeft een steunend netwerk opgebouwd en/of het bestaande netwerk versterkt;

• Voor de jeugdige is het tijdig (vanaf de 17e verjaardag) duidelijk wat na hij/zij zijn/haar 18e verjaardag nodig heeft, en deze eventuele hulp en ondersteuning wordt vanaf het 17e jaar ingeregeld. Er wordt hierbij nadrukkelijk aandacht besteed aan: Wonen, welzijn, onderwijs/werk, financiën/inkomen, netwerk en vrije tijd.	
Dienst specifieke eisen	Evidence based
1. Er is een slapende nachtdienst; 2. Begeleiding of ondersteuning via pedagogisch medewerker(s) ten behoeve van het pedagogische klimaat in de groep. Bij groep van 8 (gemiddelde groepsgrootte) is dat 165 uur per week; 3. Huisvestingskosten en kosten voor levensonderhoud zijn onderdeel van deze dienst; 4. Consult en input van een gedragswetenschapper voor de groep, gericht op regie, kwaliteit en advies/sparring voor de pedagogisch medewerkers; 5. In de tariefstelling is rekening gehouden met: kapitaallasten, overhead, leegstand en risico-opslag; 6. Jeugdhulpaanbieder heeft bij voorkeur ook een contract voor het leveren van WMO-diensten bij betreffende gemeenten. 7. De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd;	
Functieprofiel	MBO/HBO/WO
Functiemix	Er wordt in de uitvoering hoofdzakelijk HBO geschoold personeel ingezet.
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 8

Wonen met begeleiding – EXTRA intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Groepsgrootte	Maximaal 4
EIS	In uitzonderlijke situaties kan deze code worden afgegeven na afstemming met het expertteam.

Verblijf met behandeling

Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 8 uur nazorg
Duur	Maximaal 12 maanden
Omschrijving	

Bij deze dienst ligt de nadruk op het bieden van structuur en veiligheid om behandeling mogelijk te maken. Er is sprake van een therapeutisch leefklimaat.
Wat betreft de zelfstandigheid in het ADL/BDL is structureel begeleiding op aanvraag/behoefte nodig. De zelfredzaamheid van de jeugdigen is wisselend. Meestal is sprake van jeugdigen met intensieve (gedrags) problemen (psychisch, sociaal en somatisch functioneren), waardoor er een noodzaak is tot verblijf buiten het eigen gezin. Er is volledige begeleidende zorg en permanent (opvoedkundig) toezicht door het personeel noodzakelijk.
Bedbezetting: De jeugdigen blijven doorgaans tijdens de duur, zeker in het begin, van het hulptraject in de verblijfsvorm. In het weekend gaan de jeugdigen, indien mogelijk, naar huis.
Toezicht/beveiliging: Jeugdigen verblijven veelal in een open verblijfsvorm Door middel van nabijheid wordt veiligheid geboden. Er is 24-uurs toezicht.
Kenmerken huisvesting: Overwegend open verblijfsvorm met mogelijke aanpassingen.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 8 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	Jeugdigen die zeer ernstig belemmerd worden in dagelijks functioneren
Voor wie?	

Meestal is sprake van jeugdigen met intensieve (gedrags)problemen (psychisch, sociaal en somatisch functioneren), mogelijk in combinatie met een verstandelijke beperking, waardoor er een noodzaak is tot verblijf buiten het eigen gezin. Het betreft jeugdigen uit gezinnen met (ernstige) problemen op meerdere levensgebieden EN/OF jeugdige met ernstige problematiek, bij wie ambulante behandeling tot nu toe onvoldoende resultaat heeft gegeven.
Doel van dit verblijf is primair behandeling mogelijk te maken. De behandeling binnen deze dienst bestaat tenminste uit:

- Een excellent therapeutisch leefklimaat;
- Specifieke therapeutische benadering/groepsaanpak, gebaseerd op erkende werkwijze (zoals bijvoorbeeld Triple C);
- Groepsgerichte behandelinterventies;
- Individuele gesprekken;
- psycho-educatie aan ouders en jeugdige.

Indien voor de jeugdige aanvullend specifieke behandeling nodig is, kan hiervoor een van de diensten behandeling ingezet worden. Deze behandeling wordt dan niet uitgevoerd door de basisbezetting van deze voorziening.

Resultaten	
Type resultaat	Terug naar huis of naar een gezinssetting

- De jeugdige, het gezin en het netwerk hebben voldoende aanknopingspunten om het geleerde tijdens het verblijf, vorm te geven in het dagelijks leven;
- De jeugdige kan weer in een gezinssetting wonen;
- De (gedrags)problematiek is verminderd, waardoor jeugdige minder belemmerd wordt in het dagelijks leven;
- De jeugdige kan handelings-, gedrags- en denkstrategieën toepassen in andere situaties dan uitsluitend de verblijfssetting;
- Er is gedragswetenschappelijke expertise beschikbaar voor de groep. Deze gedragswetenschapper/gedragsdeskundige/regiebehandelaar is minimaal WO-opgeleid.

Dienst specifieke eisen	Evidence based

- Er is 24 uurs-aanwezigheid van minimaal één HBO-/WO- en SKJ- of BIG geregistreerde professional op de groep;
- Binnen het multidisciplinair team beschikken meerdere hulpverleners over een BIG-/SKJ kwalificatie en een relevante HBO-opleiding/WO-opleiding. Indien MBO geschoolde professionals werkzaam zijn, staan zij onder supervisie van de HBO'ers/WO'ers;
- Er is een multidisciplinair team;
- Begeleiding of ondersteuning via pedagogisch medewerker(s) ten behoeve van het therapeutisch klimaat in de groep. Bij groep van 8 (gemiddelde groepsgrootte) is dat 200 uur per week;
- Er is een slapende of wakende dienst op de groep;
- Indien sprake is van klinische GGZ-behandeling: verpleegkundigen, sociaalpedagogisch medewerkers, kinderarts en/of kinder- en jeugdpsychiater.
- De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd;

Functieprofiel	HBO/WO/WO+
Functiemix	
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 8
Ratio begeleider: jeugdige	1 : 4

Verblijf met behandeling - intensief	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 4 uur nazorg
Omschrijving	

Het betreft een (korte) klinische opname voor jeugdigen, als onderdeel van hun lopende (ambulante) behandeling. VOV-personeel is permanent beschikbaar. In voorkomende gevallen wordt hulp door medewerkers van andere afdelingen geboden. De nadruk ligt op het opleggen van oplossingen. Wat betreft de zelfstandigheid is er permanente begeleiding nodig.
Bedbezetting: De jeugdigen blijven doorgaans tijdens de gehele duur van de behandeling in de verblijfsvorm. In het weekend gaan de jeugdigen, indien mogelijk, naar huis.
Toezicht/beveiliging: Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn op een gedeelte van de jeugdigen van toepassing. Jeugdigen verblijven in een gesloten of besloten verblijfsvorm, beschermend en beveiligd, waarbij het grootste deel van die jeugdigen zich niet aan het toezicht kan onttrekken. Er is 24-uurs toezicht.
Kenmerken huisvesting: Besloten of gesloten verblijfsvorm.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/ een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	

Het betreft jeugdigen met een ernstige verstoring in het functioneren door een verstoring in (bijvoorbeeld) het psychiatrisch ziektebeeld.
Wat betreft de zelfstandigheid is er permanente begeleiding nodig. De zelfredzaamheid van de patiënten is laag. Een gedeeltelijk overname van zorg en permanent (opvoedkundig) toezicht door VOV-personeel is noodzakelijk. Er is sprake van gedragsproblemen/agressie. In het algemeen is sprake van intensieve dagelijkse begeleiding en dag structurering.

Resultaten	
Type resultaat	Stabilisatie

1. De jeugdige wordt behandeld, waarbij:
   - Behandeling (en zo nodig diagnostiek en analyse) uitgevoerd kan worden
   - Het behandeltraject ambulant vervolgd kan worden (denk ook aan voorwaarde van onderwijs);
2. Een helder ondersteuningsplan voor jeugdige/gezin, en het netwerk om ambulante behandeling kansrijk en duurzaam te maken;
3. Het gezin en het netwerk om het gezin, is zodanig versterkt dat hier een informele steunstructuur behouden blijft/versterkt wordt.

Dienst specifieke eisen	Evidence based

Er is 24 uurs-aanwezigheid van minimaal één HBO-/WO-, en SKJ- of BIG-geregistreerde professional op de groep. Er wordt actief beleid gevoerd het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen tot een maximum terug te dringen.
De hulp wordt uitgevoerd vanuit een multidisciplinair team. Er is gedragswetenschappelijke expertise beschikbaar voor het team. Deze gedragswetenschapper/gedragsdeskundige/regiebehandelaar is minimaal WO-opgeleid.

De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd.

Functieprofiel	HBO/WO/WO+
Functiemix	Uitvoerend personeel op de groep hebben allen een SKJ of Big registratie

	Er is een wakende dienst in de nacht. Regiebehandelaar is op niveau WO+/ WO++ (Kinder- en Jeugdpsychiater, Arts verstandelijk Gehandicaptenzorg), VOV+
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 8
Aantal fte	Inzet VOV+ begeleiding personeel: gem 1,3 fte op de groep per cliënt

Verblijf met behandeling 3 milieu	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 12 uur nazorg
Intensiteit	Niet van toepassing?
Omschrijving	

Binnen de 3milieuvoorziening krijgen jeugdigen een zeer intensieve behandeling op locatie. Zeer intensief betekent dat de jeugdige 24 uur per dag toezicht krijgt van de begeleiders en dat directe begeleiding beschikbaar is.
De 3-milieuvoorziening bestaat uit een combinatie van onderwijs, behandeling en verblijf op één terrein. Het onderwijs dat wordt aangeboden is passend bij het leerniveau van de jeugdige. Het gedrag van deze jeugdigen maakt intensief toezicht noodzakelijk.
Bedbezetting: De jeugdigen blijven doorgaans tijdens de duur van het hulptraject in de verblijfsvorm.
Toezicht/beveiliging: Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn op een gedeelte van de jeugdigen van toepassing. Jeugdigen verblijven veelal in een open verblijfsvorm. In dat geval is er intensieve bescherming, waarbij de jeugdige de verblijfsvorm niet zonder toestemming mogen verlaten. Er is 24-uurs toezicht.
Kenmerken huisvesting: Overwegend open verblijfsvorm met mogelijke aanpassingen. In sommige gevallen kan ook een gesloten verblijfsvorm worden ingezet.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 12 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen die zeer ernstig belemmerd worden in dagelijks functioneren

Jeugdigen met de leeftijd van 6 tot 18 jaar met een licht verstandelijke beperking en/of zeer ernstige psychosociale, emotionele en gedragsproblemen. Deze jeugdigen hebben negatief gedrag ontwikkeld wat zich kan uiten in agressief of dreigend gedrag, woede- en paniekaanvallen, zelfverminking en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zij hebben zeer intensieve begeleiding en ondersteuning nodig en moeten beschermd worden tegen zichzelf en hun omgeving.

Resultaten	
Type resultaat	Wonen (en eventueel behandeling) in gezinssetting is mogelijk

Na behandeling zijn jeugdige en het gezin voldoende toegerust op wonen in een gezinssetting en (zo nodig met extra hulp) deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.

Dienst specifieke eisen	Evidence based

- Er dient op het terrein de mogelijkheid te zijn voor schoolgang en de besteding van vrije tijd;
- Na behandeling zijn cliënt en het systeem voldoende toegerust op thuisplaatsing of een lichtere vorm van hulpverlening;
- Binnen het team beschikken meerdere hulpverleners over een BIG-/SKJ kwalificatie en een relevante hbo-opleiding/wo-opleiding. Indien mbo geschoolde professionals werkzaam zijn, staan zij onder supervisie van de HBO'ers/WO'ers;
- Er is 24 uurs-aanwezigheid van minimaal één HBO-/WO-niveau, en SKJ- of BIG geregistreerde professional op de groep;
- Er is gedragswetenschappelijke expertise beschikbaar voor de groep. Deze gedragswetenschapper/gedragsdeskundige/regiebehandelaar is minimaal WO-opgeleid;
- De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd.

Functieprofiel	HBO/WO/WO+
Functiemix	Uitvoerend personeel op de groep hebben allen een SKJ of BIG registratie Er is een wakende dienst in de nacht. Regiebehandelaar is op niveau WO+/ WO++ (Kinder- en Jeugdpsychiater, Arts verstandelijk Gehandicaptenzorg)
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 6 jeugdigen
Aantal fte	Gemiddeld 0,9 fte begeleiding op de groep per cliënt

JeugdhulpPlus Groep 6 jeugdigen	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 24 uur nazorg
Duur	Maximaal 9 maanden
Verlengde jeugdzorg	Maximaal 6 maanden
Eis	Dit product kan alleen maar worden geboden door daarvoor geregistreerde jeugdhulpaanbieders
Omschrijving	

Als de ontwikkeling van jeugdigen zo slecht verloopt dat er voor hun functioneren in de toekomst gevreesd wordt én de jeugdigen ook nog eens onvoldoende bereikbaar zijn voor hulp, dan kan er op een gegeven moment 'onontkoombare hulp' worden geboden. Deze 'onontkoombare hulp' wordt gerealiseerd door JeugdhulpPlus.
JeugdhulpPlus is gericht op het mentaal bereiken van de jeugdige. De behandelaars gaan de relatie met hen aan door hen te steunen en er te zijn. Er wordt maximaal ingezet op het bereiken van een keerpunt. Daarbij kan de jeugdige afgeschermd worden van invloeden die het behandelproces in de weg kunnen zitten: contact met bijvoorbeeld vrienden en ouders kan worden voorkomen. Dit alles om de behandelbaarheid van de jeugdige zo groot mogelijk te maken.
Het onderwijs dat wordt aangeboden is passend bij het leerniveau van de jeugdige.
Bedbezetting: De jeugdige blijft doorgaans tijdens de gehele duur van de behandeling in de verblijfsvorm
Toezicht/beveiliging: Vrijheid beperkende maatregelen zijn van toepassing Jeugdige verblijft in een gesloten verblijfsvorm, (zwaar) beschermend en beveiligd, waarbij de jeugdige zich niet aan het toezicht kan onttrekken. Er is 24-uurs toezicht.
Kenmerken huisvesting: gesloten verblijfsvorm worden ingezet.
Ambulant na-traject: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/ een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 24 uren verspreid over de duur van 8 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team en/of de GI.

Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 12 tot 18 jaar, die zeer ernstig belemmerd worden in dagelijks functioneren

Jeugdige met ernstige gedragsproblemen, vaak in combinatie met een psychiatrische stoornis, een verstandelijke beperking en/of verslavingsproblematiek. In een aantal gevallen gaat het ook om jeugdigen die (tegen zichzelf) in bescherming genomen moeten worden, bijvoorbeeld in geval van loverboy problematiek.
Jeugdigen kunnen alleen maar worden toegelaten tot deze dienst met een Machtiging gesloten jeugdzorg of een voorlopige of geschorste machtiging. Daar waar na beëindiging van de machtiging een vervolgplaatsing voorlopig niet mogelijk is kan de jeugdige op basis van een zogenoemde hybride plek, bij een daarvoor in aanmerking komende jeugdzorgplus aanbieder, gebruik blijven maken van deze (hybride) plek. De wijziging van het regiem wordt afgestemd met de procesregisseur en de betreffende gemeente (Serviceorganisatie Jeugdhulp ZHZ). In overleg met hen wordt er voor gezorgd dat de doorstroom naar een vervolgplek zo snel mogelijk kan plaatsvinden.

Resultaten	
Type resultaat	Verminderen ontwikkelbedreiging

- JeugdhulpPlus maakt jeugdigen en hun gezin behandelbaar en vermindert de bedreiging van de ontwikkeling. Het proces van verminderen van de ontwikkelbedreiging zet zich door tot na de adolescentie. Een proces dat ook na JeugdhulpPlus begeleid moet worden;
- De onontkoombaarheid van behandeling is niet meer nodig, de ontwikkelbedreiging is bijgestuurd;

Er is aansluitend hulp zodat de ontwikkelbedreiging verder wordt verminderd.	
Dienst specifieke eisen	
• Er is 24 uur per dag een psychiater en een arts bereikbaar; • De begeleiding wordt geboden door professionals met een opleidingsniveau variërend HBO/WO/WO+. Het zwaartepunt ligt op HBO-geschoolde professionals en minstens 30% WO-geschoolde professionals. Deze zijn SKJ geregistreerd. Indien MBO-geschoolde professionals werkzaam zijn, staan zij onder supervisie van de HBO'ers. • Professionals zijn toegerust om daar waar strikt noodzakelijk vrijheidsbeperkende maatregelen toe te passen. Vrijheidsbeperkende maatregelen die nodig zijn, vinden uitsluitend plaats op basis van het "nee, tenzij" principe. Professionals beheersen de procedures en gedragscodes. • Zowel groepsgrootte als de inzet van medewerkers zijn afgestemd op de zorgvraag van de jeugdigen en op een inschatting van veiligheidsrisico's. • Er is 24 uurs-aanwezigheid van minimaal één - SKJ- of BIG geregistreerde HBO-professional op de groep. • Er is gedragswetenschappelijke expertise beschikbaar voor de groep. Deze gedragswetenschapper/gedragsdeskundige/regiebehandelaar is minimaal WO-opgeleid. • De mentor is beschikbaar voor het ambulant na-traject, maar ook voor meegaan naar zittingen op de rechtbank. • De landelijke richtlijn Residentiële Jeugdhulp wordt gevolgd. Binnen het bovenregionale ontwikkeltraject 'Af- en ombouw JeugdhulpPlus kunnen anderen varianten van dit type jeugdhulp ontstaan en/of een ander gebruik van deze dienstomschrijving worden gehanteerd. Afwijking van de productomschrijving is mogelijk na akkoord van opdrachtgever.	
Functieprofiel	HBO/WO/WO+
Functiemix	De groepsbegeleiding bestaat uit hoofdzakelijk SKJ geregistreerde HBO-geschoolde professionals en minstens 30% SKJ geregistreerde WO-geschoolde professionals. Indien MBO-geschoolde professionals werkzaam zijn, staan zij onder supervisie van de HBO'ers;
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 6
Ratio begeleider: jeugdige	1:4

JeugdhulpPlus Intensief Groep 3 jeugdigen	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal
Duur	Maximaal 3 maanden
Verlengde jeugdzorg	Ligt niet voor de hand
Doelgroep	De groepen zijn bedoeld voor jeugdigen tussen de 12 en 18 jaar waarvoor zeer intensieve begeleiding/behandeling noodzakelijk is. Voor hen is een machtiging gesloten jeugdhulp afgegeven, doch plaatsing binnen een groep van zes is vooralsnog niet haalbaar.
Groepsgrootte	Maximaal 3
EIS	Deze voorziening is thans in ontwikkeling bij de jeugdhulpplusaanbieder voor het landsdeel Zuidwest. De opdracht hiervoor komt voort uit de derde actualisatie van de af- en ombouw jeugdhulpplus in het landsdeel Zuidwest (vastgesteld door het AB van de DG&J Zuid-Holland-Zuid op 19 december 2024). De inzet van dit product wordt bepaald na overleg met het expertteam.

JeugdhulpPlus (Ambulant)	
Normenkader	
Eenheid	Uren
Doelgroep	Jeugdigen tot en met 18 jaar en hun gezinnen die voor zichzelf en/of hun omgeving een dermate groot veiligheidsrisico vormen dat zij een (voornemen tot) voorwaardelijke machtiging voor opname in een JeugdhulpPlus instelling hebben. Voor jeugdigen (en gezinnen) met een (geschorste) machtiging voor gesloten jeugdhulp, is Ambulante JeugdhulpPlus bedoeld als voorziening ter verkorting van voor jeugdigen tot en met 18 jaar die voor zichzelf en/of hun omgeving een dermate groot veiligheidsrisico vormen dat zij een (voornemen tot) voorwaardelijke machtiging voor opname in een Jeugdhulp-plus instelling hebbende plaatsing in de Jeugdhulp Plus en het verduurzamen van de behandeling.
Groepsgrootte	Niet van toepassing
Eis	In aanmerking komen aanbieders die als zodanig geregistreerd zijn als aanbieder JeugdhulpPlus en die als zodanig voor het landsdeel Zuidwest zijn benoemd in de derde actualisatie af- en ombouw JeugdhulpPlus landsdeel Zuidwest. De inzet van dit product wordt bepaald na overleg met het expertteam.

Hoogspecialistische klinische opname GGZ/HIC GGZ	
Normenkader	
Eenheid	Etmaal + 4 uur nazorg
Intensiteit	Niet van toepassing
Omschrijving	
Hoogspecialistische klinische opname GGZ is bedoeld voor jeugdigen met een zeer intensieve verstoring in het psychiatrisch ziektebeeld (psychisch, sociaal en somatisch functioneren), waardoor er een noodzaak tot opname is om de geneeskundige zorg te leveren. De behoefte aan begeleiding is afhankelijk van het beloop van het ziektebeeld van de jeugdige en kan, indien nodig, tot één-op-één begeleiding worden opgeschaald. De nadruk ligt hierbij op het aanbieden van oplossingen en voorkomen van dwangmaatregelen. Intensiteit van de begeleiding kan sterk wisselen en, indien nodig, opgeschaald worden tot één-op-één begeleiding of meermansbegeleiding. *Bedbezetting*: De jeugdige blijft doorgaans tijdens de gehele duur van de behandeling in de verblijfsvorm. *Toezicht/beveiliging*: Alhoewel alles in het werk wordt gesteld om dwangmaatregelen te voorkomen, kunnen deze wel toegepast worden. Er is permanent toezicht. *Kenmerken huisvesting*: Indien mogelijk een open verblijfsvorm met mogelijke aanpassingen. In sommige gevallen kan ook een gesloten verblijfsvorm worden ingezet. *Ambulant na-traject*: de jeugdige wordt begeleid in het maken van de overstap richting bijvoorbeeld zelfstandigheid of naar wonen in het gezin/ een gezinssetting. In nauwe samenwerking met de casusregisseur van het lokale team wordt indien nodig een begeleidingsplan opgesteld om terugval te voorkomen. Het is de taak van de aanbieder de samenwerking met het lokale team te initiëren. De inzet van dit na traject betreft ongeveer 4 uren verspreid over de duur van 4 weken en is aanvullend op de inzet van en verantwoordelijkheden van het lokale team.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen tot 18 jaar die zeer ernstig belemmerd worden in dagelijks functioneren
Jeugdige vertoont over het algemeen ernstige (acute) gedragsproblemen/agressie, dan wel ernstige verstoringen in het functioneren. In het algemeen is sprake van intensieve dagelijkse begeleiding en dag structurering, met continu individueel (opvoedkundig) toezicht. Er is of kan sprake zijn van ernstige problematiek die moeilijk veranderbaar is en/of veel begeleiding behoeft. Er is sprake van gedragsproblemen die ontwrichting of gevaar op agressie (naar zichzelf/anderen) veroorzaken, met een continu risico hierop. Wat betreft de zelfstandigheid in het ADL/BDL is er permanente begeleiding nodig. De zelfredzaamheid van de patiënten is wisselend. Wel is er gedeeltelijk overname van zorg en permanent (opvoedkundig) toezicht door VOV-personeel nodig.	
Resultaten	
Type resultaat	Stabilisatie
Stabilisatie van de jeugdige en/of het gezin zodat behandeling (bij voorkeur ambulant) weer hervat kan worden.	
Dienst specifieke eisen	
De aanbieder heeft bij voorkeur afspraken met de zorgverzekeraar om de zorg ongedeeld door te kunnen laten lopen na de 18e verjaardag	
Functieprofiel	HBO/WO/WO+
Functiemix	Uitvoerend personeel voornamelijk HBO/WO, de behandeling wordt separaat gedeclareerd
Regiebehandelaar	Ja
Groepsgrootte	Maximaal 6
Aantal fte	Er wordt gemiddeld 1,6 fte per bed/plaats ingezet
Ratio begeleider: jeugdige	1,6 : 1

Hoofdstuk 6: Toeslag bij Crisisinterventies

Algemene omschrijving

Bij een crisissituatie is een snelle en efficiënte samenwerking tussenketenpartners essentieel. Het doel is om de situatie zoveel mogelijk te de-escaleren. Ketenpartners dragen door hun houding en attitude bij aan het creëren van rust, veiligheid en vertrouwen voor de persoon in crisis en diens omgeving. De hulp is niet goed planbaar, maar moet wel acuut beschikbaar zijn.

Het is van belang om te werken volgens de geldende protocollen , maar ook rekening te houden met de wensen van de persoon in crisis en diens naasten. Er wordt altijd gevraagd of de jeugdige ofhet gezin een Crisiskaart heeft en de daarin opgenomen wensen worden serieus genomen.

In acute situaties kan er spanning ontstaan tussen het snel willen handelen van hulpverleners en het blijven aansluiten bij de jeugdige of het het gezin . Ook het begrijpen van beslissingen van hulpverleners door alle partijen kan een uitdaging zijn. Heldere en duidelijke communicatie over het proces en over de rol van de aanwezige hulpverleners is van belang. Uitgangspunt is dat de crisisinterventie ambulant wordt uitgevoerd en gericht is op de-escaleren, rust creëren en vertrouwen opbouwen. Wanneer voldoende rust is opgebouwd en er (het begin van) vertrouwen is, wordt samen met de jeugdige/ het gezin een perspectiefplan opgesteld (inclusief een goede vraaganalyse). Alle interventies zijn gericht op herstel van het evenwicht thuis (zodat een veilige opgroeisituatie ontstaat) en als de jeugdige tijdelijk vanwege de crisis uit huis geplaatst is , op terugkeer van de jeugdige.

Iedere crisisinterventie is gericht op het doelmatig bijdragen aan de in het perspectiefplan opgenomen doelen van de jeugdige/ het gezin.

Er zijn meerdere wettelijke kaders van toepassing:

- De Jeugdwet;
- Wet verplichte GGZ;
- Wet zorg en dwang.

Deze wettelijke kaders geven aanwijzingen op het proces en de kwaliteit van crisisdiensten en crisisinterventies.

Doelgroep

In een crisissituatie gaat het om een complexe situatie waarin biologische, psychologische en sociale factoren een rol spelen. Een crisissituatie kan iedereen overkomen. Een crisis is een ernstige verstoring van het alledaagse functioneren. Door de ontregeling die plaatsvindt, schieten de gebruikelijke oplossingsstrategieën tekort (Hoekert, Lommerse & Beunderman, 2000).

Veroorzaakt door:

- Een (plotselinge) wijzigingen in de situatie vanwege de aandoening/ stoornis/ beperking van de jeugdige;
- Een (plotselinge) wijziging in de situatie vanwege problemen tussen ouders en kinderen;
- Een (plotselinge) wijzigingen in de situatie vanwege problemen van de ouders.

Waarbij het noodzakelijk is om binnen 24 uur een (intensieve) crisisinterventie in te zetten.

We maken onderscheid tussen uitputtingscrises en acute crisis.

- Uitputtingscrisis: de spreekwoordelijke druppel die de emmer doet overlopen. Er is al langere tijd sprake van een disbalans binnen het gezin.

- Acute crisis: een plotselinge wijziging in de situatie leidt tot een crisissituatie. (Zoals psychose, suïcidepoging, overlijden ouder).

De crisisinterventie wordt als volgt gedeclareerd:

- U declareert de productcode die past bij de inzet die gepleegd wordt (begeleiding, behandeling, een dag voorziening, wonen met begeleiding, verblijf met behandeling);
- Daarnaast factureert u eenmalig de toeslagcomponent die correspondeert met uw inzet. Deze toeslag compenseert de onplanbaarheid van de hulp, dus het feit dat u als organisatie personeel beschikbaar moet hebben om binnen de gestelde termijnen te kunnen leveren.

Crisisbed en Crisismeldpunt

Voor de beschikbaarheid van een bed in crisissituaties is een beschikbaarheidsbekostiging afgesproken met twee aanbieders gekoppeld aan de voortzetting van het huidige crisismeldpunt.

Toeslag crisis ambulant	
Normenkader:	
Eenheid	Toeslag per uur
Duur	Maximaal 28 werkdagen
Omschrijving	
Alle ambulante crisis diensten die binnen 24 uur worden ingezet in een crisissituatie, komen in aanmerking voor de 'toeslag crisis ambulant', met uitzondering van 'dienstverlening consult en advies'.	
Doelgroep	
Voor wie?	
Jeugdigen en gezinnen die binnen 24 uur ambulante jeugdhulp nodig hebben in verband met een crisissituatie	
Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige en gezinnen ontvangen binnen 24 uur hulp
Jeugdige en gezin ontvangen hulp die bestaat uit: 1. De-escaleren, rust creëren en vertrouwen en veiligheid opbouwen; 2. Start analyse en opstellen van/ bijdragen aan perspectief van jeugdige/gezin; Na eerste fase van stabilisatie zijn de resultaten van het ingezette product van toepassing.	
Dienst specifieke eisen	
Naast de reguliere dienst specifieke eisen van het ingezette product, is het personeel wat in crisissituaties ingezet hiertoe extra geschoold/getraind/ervaren.	
Functieprofiel	Passend bij reguliere dienst + aantoonbaar geschoold voor crisisinterventies

Toeslag crisis bij Pleegzorg	
Normenkader	
Eenheid	Eénmalig **stuks**
Omschrijving	
Naast algemene omschrijving ook: Compensatie voor de onplanbaarheid van de inzet van het personeel + tijd voor regelzaken en de extra benodigde beschikbaarheid voor de jeugdige die van pleegouders wordt gevraagd na een crisisplaatsing. **Deze opbouw bestaat om de onplanbaarheid van de pleegzorgbegeleiding gecombineerd van een extra bijdrage voor de pleegouders die ten tijde van crisis ook onplanbaar hun huis openzetten voor de jeugdige. De extra bijdrage voor de pleegouders behelst minimaal 65% van het tarief.**	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen die geplaatst worden in een pleeggezin in een crisissituatie
Jeugdigen die geplaatst worden in een pleeggezin in een crisissituatie.	
Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige wordt binnen 48 uur opgevangen in een stabiele gezinssituatie
Jeugdige en gezin ontvangen hulp die bestaat uit: 1. De-escaleren, rust creëren en vertrouwen opbouwen; 2. Start analyse en opstellen van/ bijdragen aan perspectief van jeugdige/gezin; Na eerste fase van stabilisatie zijn de resultaten van het ingezette product van toepassing.	
Dienst specifieke eisen	
1. De pleegzorg wordt binnen 48 uur geboden; 2. De pleegzorgouders worden extra ondersteund en toegerust/ ontzorgd.	
Functieprofiel	Passend bij reguliere dienst + aantoonbaar geschoold voor crisisinterventies

Toeslag crisis bij Wonen (diverse intensiteiten)	
Normenkader	
Eenheid	Eenmalig - **stuks**
Omschrijving	
Deze eenmalige toeslag compenseert de onplanbaarheid van de hulp voor het feit dat de jeugdhulpaanbieder personeel beschikbaar moet hebben om binnen de gestelde termijnen hulp te kunnen leveren.	
Doelgroep	
Voor wie?	
Jeugdigen die in een crisissituatie geplaats worden in woonvoorziening – met begeleiding (diverse intensiteiten.	
Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige wordt binnen 48 uur opgevangen in een stabiele woonvoorziening
Jeugdige ontvangt hulp die bestaat uit: 1. De-escaleren, rust creëren en vertrouwen opbouwen; 2. Start analyse en opstellen van/ bijdragen aan perspectief van jeugdige/gezin. Na eerste fase van stabilisatie zijn de resultaten van het ingezette product van toepassing.	
Dienst specifieke eisen	
De woonvoorziening wordt binnen 48 uur geboden	
Functieprofiel	Passend bij reguliere dienst + aantoonbaar geschoold voor crisisinterventies

Toeslag crisis bij Verblijf met behandeling	
Normenkader	
Eenheid	Eenmalig - **stuks**
Omschrijving	
Deze eenmalige toeslag compenseert de onplanbaarheid van de hulp voor het feit dat de jeugdhulpaanbieder personeel beschikbaar moet hebben om binnen de gestelde termijnen hulp te kunnen leveren.	
Doelgroep	
Voor wie?	
Jeugdigen die in een crisissituatie geplaats worden in een voorziening verblijf met behandeling (diverse intensiteiten).	
Resultaten	
Type resultaat	Jeugdige wordt binnen 48 uur opgevangen in voorziening verblijf met behandeling.
Jeugdige ontvangt hulp die bestaat uit: 1. De-escaleren, rust creëren en vertrouwen opbouwen; 2. Start analyse en opstellen van/ bijdragen aan perspectief van jeugdige/gezin. Na eerste fase van stabilisatie zijn de resultaten van het ingezette product van toepassing.	
Dienst specifieke eisen	
De voorziening wordt binnen 48 uur geboden.	
Functieprofiel	Passend bij reguliere dienst + aantoonbaar geschoold voor crisisinterventies

Hoofdstuk 7: Uitsluitings- en afwegingslijst

In lijn met de nadere regels en verordeningen Jeugdhulp van de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid zijn de volgende aanwijzingen van toepassing:

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
Acupunctuur	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	Mogelijk aanvullende zorgverzekering. Informeer bij de zorgverzekeraar
Administratie, overnemen van	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening jeugdhulp. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat zijn de aan een Pgb verbonden taken uit te voeren.	
Alarmsysteem	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Au pair	Nee, tenzij	Het jeugdteam heeft vastgesteld dat er sprake is van het bieden van jeugdhulp onder de noemer sociaal netwerk. De au pair voldoet aan de eisen van artikel 15.	Een au pair is een persoon van niet Nederlandse nationaliteit die participeert in een cultureel uitwisselingsprogramma. De hoofddoelstelling van het verblijf is de culturele uitwisseling en de overige werkzaamheden zijn nevenactiviteiten waarbij niet concreet is geregeld welke werkzaamheden een au pair wel of niet mag doen. Het is daardoor mogelijk dat een au pair bv. een jeugdige met een verstandelijke beperking begeleidt met een pgb. U moet wel rekening houden met bepaalde fiscale aspecten. De SVB kan u hierover informeren. (www.svb.nl)	
Begeleiding bij regulier onderwijs	Nee, tenzij	Door het jeugdteam is vastgesteld dat er sprake is van een individuele voorziening jeugdhulp, namelijk begeleiding	Te denken valt hierbij aan begeleiding bij praktijklessen als schoolzwemmen of schoolgym of bij de omgang met andere jeugdiggen, lunchpauze en/of bij spel. De overige begeleiding is de verantwoordelijkheid van de school onder Passend Onderwijs. Het plannen en structureren van schoolse zaken als huiswerk is in	Passend onderwijs

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
			principe de verantwoordelijkheid van de ouder.	
Begeleiding bij bijzonder en/of speciaal onderwijs	Nee, tenzij	Door het jeugdteam is vastgesteld dat er sprake is van de noodzaak om begeleiding in het kader van jeugdhulp in te zetten	. Twee aandachtspunten: • Kritisch kijken of de belgeleiding onder de Jeugdwet of passend onderwijs valt. • Plannen en structureren van schoolse zaken als huiswerk in principe de verantwoordelijkheid van de ouder is.	In combinatie met Passend onderwijs
Begeleiding via moderne media, bijvoorbeeld Skype.	Nee, tenzij	Het jeugdteam heeft vastgesteld dat er sprake is van een individuele voorziening jeugdhulp, namelijk begeleiding	Het gaat hier bijv. om het tijdelijk ondersteunen in het aanbrengen van structuur, het stimuleren en aanzetten tot activiteit en daardoor het uitvoeren van vaardigheden die de zelfredzaamheid bevorderen	
Begroting, hulp bij het opstellen van een PGB	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat zijn de aan een pgb verbonden taken uit te voeren.	
Beheer pgb	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat zijn de aan een Pgb verbonden taken uit te voeren.	
Bemiddelingskosten	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat zijn de aan een Pgb verbonden taken uit te voeren.	
Bewindvoerderkosten	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat	Bijzondere bijstand afhankelijk van inkomen ouders

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
			zijn de aan een Pgb verbonden taken uit te voeren.	
Blindengeleidehond	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	BV Zvw
Braille training	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	BV Zvw
Buitenschoolse of naschoolse opvang	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wk
Cadeau voor zorgverlener	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening.	
Computer, aanpassingen en onderhoud	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Consumpties	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Cursus zorgverlener	Nee		Eigen verantwoordelijkheid zorgverlener	
Cursus/training opvoeden en opgroeien voor ouders/verzorgers in groepsverband, collectieve voorziening	Nee Nee, tenzij	 Er sprake is van jeugdhulp voor het omgaan met gedragsproblemen en het aanleren van opvoed-vaardigheden	Geen individuele voorziening jeugdhulp. Dit wordt geboden door een andere of overige voorziening, bijvoorbeeld CJG, jeugdgezondheidszorg of jeugdteam	
Cursus voor een jeugdige	Nee Nee, tenzij	 Er sprake is van een individuele training gericht op het omgaan met psychosociale of psychische problemen	Geen individuele voorziening jeugdhulp. Dit wordt geboden door een andere of overige voorziening, bijvoorbeeld CJG, jeugdgezondheidszorg	
Detentie van een jeugdige, jeugdhulp bij	Nee		Als een jeugdige in detentie is dan valt hij/zij onder Justitie en wordt geen jeugdhulp onder de Jeugdwet ingezet.	
Dieren, therapie met / begeleiding met,	Nee, tenzij	Een jeugdhulpverlener gebruik maakt van dieren	Dieren zijn geen jeugdhulpverlener zoals genoemd in de Jeugdwet. Binnen de therapie dienen de doelen	

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
begeleiding bij verzorging van. Dier wordt als middel gebruikt om een doel te bereiken.		bij de begeleiding en/of ondersteuning	om verzorging van een dier in te zetten concreet te zijn beschreven en met elkaar in verhouding te staan. Hierbij moet ook een duidelijk resultaat worden geformuleerd met een tijdspad.	
Doventolk	Nee		Menzis regelt de vergoeding van doventolkuren in privésituaties, ongeacht waar de jeugdige is verzekerd. Zie: http://www.menziszorgkantoor.nl/web/Consumenten/ZorgNodig/DoventolkZorg.htm	Zvw
Entreegeld jeugdige	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van vrijetijdsbesteding.	
Entreegeld bij begeleiding van de jeugdige	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de (bekostiging van) begeleiding bij vrijetijdsbesteding.	
Evaluatiegesprek zorgverleners	Nee		Evalueren is onderdeel van de te leveren zorg en maakt daarmee onderdeel uit van de gewerkte zorguren van de zorgverlener. Zie ook ‘Overheadkosten’.	
Familiebezoek, begeleiding bij	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp. Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de begeleiding bij familiebezoek.	
Feuerstein methode	Nee, tenzij	Onderdeel van een behandelplan van een jeugdhulpaanbieder	Vorm van psychosociale hulpverlening waarbij wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de cliënt	Mogelijk aanvullende zorgverzekering, informeer bij uw zorgverzekeraar
Fitness (medische - , fysio -)	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp Er is mogelijk een andere voorziening	AV Zvw
Gesprekken instanties, overnemen van	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp Dit is een overige voorziening, die wordt geboden door het jeugdteam.	Jeugdteam
Gratificatie zorgverlener	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend	

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
			ten behoeve van een individuele voorziening.	
Homeopathie/ homeopathisch arts	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Mogelijk AV Zvw
Huiswerkbegeleiding basisonderwijs en voortgezet onderwijs	Nee		Elke jeugdige heeft ontwikkelrecht, het onderwijs is hiervoor verantwoordelijk. Bij hen ligt ook de taak om de betrokkenheid van de ouders te stimuleren bij het ondersteunen van hun kind daarin.	Mogelijk particuliere of ge-meentelijke huis-werkbegeleiding
Hulphonden	Nee Nee, tenzij	- De jeugdhulpverlener gebruik maakt van dieren bij de begeleiding en/of ondersteuning	Zie ook 'blindegeleidehond' Dieren zijn geen jeugdhulpverlener zoals genoemd in de Jeugdwet.	BV Zvw
Hulpmiddelen (zoals protheses, speciaal schoeisel, rolstoel)	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	BV/AV Zvw
Jeugdhulp buiten Nederland	Nee			
Kerstpakket	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening.	
Kinderopvang kind jeugdhulpverlener	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wk
Kinderopvang, dagverblijf, babysit, crèche	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wk
Leermiddelen, (aangepast)	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Passend onderwijs
Lesgeld / contributie	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van vrijetijdsbesteding.	
Lotgenotencontact	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Manicure	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Massage	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
Mediërend leren	Nee		Er is sprake van een andere voorziening. Het betreft aanleren schoolse vaardigheden.	Passend Onderwijs
Meditatieve ontwikkeling	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Middelen	Nee		Dit zijn tastbare goederen, die nodig zijn bij het verlenen van jeugdhulp	
Mondhygiënist	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	BV Zvw
Muziekles	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van vrijetijdsbesteding.	
Neurofeedback	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Neurolinguïstisch programmeren (NLP)	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Dagbesteding ter vervanging van onderwijs	Nee, tenzij	-De jeugdige niet meer terugkeert in het onderwijs -Dagbesteding (tijdelijk) wordt ingezet voor het bereiken van doelen voortkomend uit problemen en/of stoornissen van de jeugdige	-Dit betreft jeugdigen die op leerplichtige leeftijd uitstromen uit het onderwijs veelal met een leerplichtontheffing. -De jeugdige krijgt een persoonlijk plan in de vorm van een onderwijs/zorgarrangement waar dagbesteding onderdeel van uitmaakt. De dagbesteding wordt specifiek ingezet om de jeugdige te laten werken aan doelen voortkomend uit problemen en/of stoornissen ten behoeve van terugkeer in het (speciaal) onderwijs.	
Oppas of kortdurend verblijf jeugdige	Nee, tenzij	Afhankelijk van inzet netwerk en relevantie van het verzoek.	De afweging of het gaat om evenwicht brengen in de draagkracht en -last van de ouders of elders ontspanning zoeken is relevant. Alleen bij ontbreken van het netwerk zou voor het in evenwicht brengen van draagkracht en –last hulp kunnen worden ingezet.	
Opvang budgethouder (= ouder/verzorger van de jeugdige)	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wmo
Overheadkosten van de jeugdhulpverlener	Nee		Is een integraal onderdeel van het uurtarief van de jeugdhulpverlener,	

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
			deze kosten kunnen niet separaat worden gedeclareerd	
Paardrijden	Nee, tenzij	Een jeugdhulpverlener gebruik maakt van dieren bij de begeleiding en/of ondersteuning	Dieren zijn geen jeugdhulpverlener zoals genoemd in de Jeugdwet. Paardrijden kan hoogstens voor maximaal 1 uur per week deel uitmaken van de therapie.	
Pastorale hulpverlening	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Patiëntenvereniging, bijdrage	Nee			
Pedicure	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Personal trainer	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Plannen en structureren	Nee, tenzij	Er door het jeugdteam is vastgesteld dat er sprake is van individuele begeleiding voor het aanleren van algemene plannings- en structurerings-vaardigheden van de dag of week in zijn totaliteit als dat niet op eigen kracht door de ouders kan worden geboden.	Het is de taak van de ouders om hun minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht aan hen te bieden, ook als het kind een ziekte, aandoening of beperking heeft. Ook het aanleren van vaardigheden zoals plannen en structureren horen daar in principe bij. Deze hulp kan in beginsel van ouders worden verwacht.	
Reiskosten van de jeugdige naar en van de jeugdhulpinstelling	Nee		Zie de vervoersregeling op de website van de SOJ ZHZ	
Reiskosten woon-werkverkeer jeugdhulpverlener	Nee		Reiskosten woon-werkverkeer van jeugdhulpverlener zijn voor eigen rekening	
Remedial teaching	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Passend onderwijs
Respijtzorg	Nee, tenzij	Door het jeugdteam is vastgesteld dat er sprake is van (dreigende) overbelasting van de ouder door de zorg voor een jeugdige met een lichamelijke, zintuiglijke en/of verstandelijke beperking, en/of een psychiatrische of somatische aandoening	Jeugdhulp, die in dit kader die vergoed kan worden uit een pgb is begeleiding, dagbesteding of kortdurend verblijf bij een aanbieder of bij het sociale netwerk, niet zijnde het eigen gezin.	

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
Sport, begeleiding bij sport en begeleiding middels sport	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van en begeleiding bij vrijetijdsbesteding.	
Stage, begeleiding bij	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Onderwijs
Studiebegeleiding	Nee			
Uitstapje jeugdige	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van en begeleiding bij vrijetijdsbesteding.	
Uitstapjes school, begeleiding bij	Nee, tenzij	Door het jeugdteam is vastgesteld er sprake is van een vorm van jeugdhulp, zijnde begeleiding.	Er moet sprake zijn van begeleiding. De uitstapjes zelf mogen niet uit het pgb betaald worden.	
Vakantie(kamp) jeugdige	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp	
Verpleging	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wlz, Zvw
Vervoer van en naar school van de jeugdige	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Leerlingen vervoer via gemeente
Vervoer van school naar een buitenschoolse/ naschoolse opvanginstelling van een jeugdige	Nee		Er is sprake van een andere voorziening. Vervoer moet worden geregeld via de buitenschoolse /naschoolse opvanginstelling	Wk
Vervoerskosten van een jeugdige van en/of naar de locatie van een jeugdhulpaanbieder	Nee		Zie de vervoersregeling op de website van de SOJ ZHZ.	
Video home training	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp. Maakt onderdeel uit van een behandeling.	
Vrijetijdsbesteding, vergoeding van	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in vrijetijdsbesteding.	
Vrijetijdsbesteding, begeleiding bij	Nee		Begeleiding bij vrijetijdsbesteding mag niet vanuit het Pgb jeugdhulp gefinancierd worden wanneer het doel participatie en recreatie is. Mee gaan met winkelen kan bijv. niet vanuit het pgb gefinancierd worden.	
Vrijwilligersvergoeding	Nee			

Omschrijving	Jeugdwet?	Voorwaarden	Extra informatie	Andere voor - ziening
Weerbaarheidstraining	Nee		Geen individuele voorziening jeugdhulp. Maakt onderdeel uit van een behandeling.	
Werving zorgverlener	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening.	
Woningaanpassing	Nee		Er is sprake van een andere voorziening	Wmo
Zorgplan / werkplan / overeenkomsten opstellen	Nee		Op grond van de nadere regels kan een pgb alleen worden aangewend ten behoeve van een individuele voorziening. Daarbij moet de jeugdige of zijn ouder zelf in staat zijn de aan een Pgb verbonden taken uit te voeren.	
Zorgverleners uit het buitenland	Nee, tenzij	aan de voorwaarden wordt voldaan die de overheid stelt aan deze werknemers.	Meer informatie over buitenlanders die in Nederland zorg verlenen vindt u op : http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/nieuw-in-nederland/vergunningen-buitenlandse-werknemers	
Zwembad entree	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van vrijetijdsbesteding. Zie ook de invulling van ‘gebruikelijke zorg’ op de website van de Serviceorganisatie	
Zwemles	Nee		Het eigen netwerk van de jeugdige wordt geacht de jeugdige te voorzien in de bekostiging van vrijetijdsbesteding. Zie ook de invulling van ‘gebruikelijke zorg’ op de website van de Serviceorganisatie	

Hoofdstuk 8: Dienstomschrijvingen Jeugdbescherming en jeugdreclassering

Jeugdbescherming

Wettelijk kader

De wet kent de volgende kinderbeschermingsmaatregelen:

- Voogdij en voorlopige voogdij (Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek) ;
- Ondertoezichtstelling (OTS) (artikel 1:255 BW);
- Voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS) (artikel 1:257 BW).

Deze maatregelen worden doorgaans door de rechtbank opgelegd, meestal op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming. De rechtbank benoemt een gecertificeerde instelling (zoals bedoeld in artikel 1.1. van de Jeugdwet) om de uitvoering van deze maatregelen op zich te nemen.

OTS en VOTS

Een gecertificeerde instelling wordt benoemd bij een OTS en VOTS wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan (1:255 BW):

- De ontwikkeling van een minderjarige wordt ernstig bedreigd;
- De ouders die het gezag uitoefenen en/of de minderjarige accepteren de noodzakelijke hulpverlening niet of onvoldoende;
- Er is een gerechtvaardigde verwachting dat de ouders in staat zijn de verantwoordelijkheid voor de zorg en opvoeding binnen een voor het kind aanvaardbare termijn te kunnen dragen.

Bij een VOTS is sprake van een acute situatie waarin een normaal onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming en een reguliere procedure bij de rechtbank niet kan worden afgewacht. De rechtbank kan dan een VOTS uitspreken voor maximaal drie maanden. Daarna wordt de maatregel beëindigd of omgezet in een OTS.

Voogdij en voorlopige voogdij

Bij voogdij en voorlopige voogdij wordt de gecertificeerde instelling met het gezag over een minderjarige belast. Een gecertificeerde instelling kan in verschillende situaties met de (voorlopige) voogdij worden belast:

- Er is geen ouder of ander persoon (meer) die het gezag kan uitoefenen, bijvoorbeeld door overlijden of juridische onbevoegdheid van de ouder(s) (artikel 1:295 en 1:253r BW);
- Het gezag van de ouder(s) is door de rechter beëindigd (artikel 1:266 BW);
- Er is sprake van een acute, bedreigende situatie voor de jeugdige, waarin iemand anders dan de ouder direct beslissingen moet nemen (voorlopige voogdij, artikel 1:241 BW).

Uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen

Wanneer een gecertificeerde instelling wordt belast met de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel, wijst zij een jeugdbeschermer aan (voogdijwerker of gezinsvoogdijwerker) . Vervolgens stelt de jeugdbeschermer – indien van toepassing – samen met het gezin een plan van aanpak op. De uitvoering gebeurt geprotocolleerd en methodisch, conform de Regeling Normenkader Jeugdbescherming en Jeugdreclassering.

In geval van een OTS houdt de jeugdbeschermer toezicht op de veilige ontwikkeling van de minderjarige en verleent de jeugdbeschermer begeleiding en steun aan de ouders en de minderjarige. Samen met ouders en minderjarige stelt de jeugdbeschermer een plan op dat gericht is op het wegnemen van de ontwikkelingsbedreiging en/of onveiligheid. De gecertificeerde instelling kan hulpverlening inzetten indien dit nodig is om de ontwikkelingsbedreiging weg te nemen. Tevens kan de gecertificeerde instelling de rechter

verzoeken een machtiging uithuisplaatsing af te geven als de jeugdige (tijdelijk) niet door de ouders kan worden verzorgd/opgevoed. De gecertificeerde instelling heeft naast de machtiging uithuisplaatsing andere wettelijke middelen waarvan gebruik kan worden gemaakt, zoals het opvragen van informatie bij andere betrokken professionals en het geven van een schriftelijke aanwijzing.

In geval van voogdij uitgevoerd door de gecertificeerde instelling draagt de jeugdbeschermer er zorg voor dat de verzorging en opvoeding door een ander wordt opgepakt ((netwerk)pleeggezin, leefgroep of anders) en onderhoudt de jeugdbeschermer contact met het netwerk. Waar nodig zet de jeugdbeschermer hulpverlening in. De jeugdbeschermer onderzoekt of de oorspronkelijke gezags-situatie met de biologische ouders (deels) hersteld kan worden, dan wel dat het gezag (weer) bij een natuurlijk persoon belegd kan worden.

Uitvoerders

De werkzaamheden worden uitgevoerd door SKJ-geregistreerde of BIG-geregistreerde professionals.

Ondertoezichtstelling (OTS)

Productcode	48B10
Normenkader	
Eenheid	Maand
Duur (maximaal)	Een OTS wordt voor maximaal één jaar uitgesproken en kan op verzoek van de gecertificeerde instelling door de rechtbank worden verlengd met maximaal één jaar.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Uitvoering van het eerste jaar van de OTS, waarvoor de rechtbank de gecertificeerde instelling heeft benoemd.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
Jeugdigen van 0 tot 18 jaar, waarbij sprake is van een ernstige bedreiging van hun ontwikkeling en/of waarbij ouders niet meewerken aan vrijwillige hulp of vrijwillige hulp niet tot voldoende resultaat heeft geleid.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige opgroei- en opvoedsituatie voor jeugdige en gezin
Het doel is het creëren van (voldoende) ontwikkelingsmogelijkheden en een duurzaam veilige opgroei- en opvoedsituatie voor de jeugdige, maar ook ouders versterken in het hernemen van (opvoeding)verantwoordelijkheid (en daarbij behorend gedrag). De gecertificeerde instelling richt zich bij de uitvoering van de OTS op de concrete ontwikkelingsbedreigingen zoals opgenomen in de beschikking van de rechtbank. Vanaf het tweede jaar van de OTS ligt het accent daarnaast op het in kaart brengen van het perspectief van de minderjarige. Er zijn twee varianten; 1. De OTS dient verlengd te worden. Eris geen noodzaak tot advies vragen van de Raad voor de Kinderbescherming. 2. De OTS mét machtiging uithuisplaatsing dient verlengd te worden. Er moet eerst advies van de Raad voor de Kinderbescherming gevraagd worden. . Wanneer duidelijk is dat ouders de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding niet meer op zich kunnen nemen, kan de gecertificeerde instelling aan de Raad voor de Kinderbescherming vragen onderzoek te doen naar een gezag beëindigende maatregel.	
Product specifieke eisen	

- De jeugdbeschermer houdt toezicht op de jeugdige en zorgt dat aan de jeugdige en ouder(s) hulp en steun wordt geboden. De inspanningen zijn erop gericht om waar mogelijk de ouders zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te laten dragen.
- De jeugdbeschermer stimuleert de ontwikkeling naar zelfstandigheid van de jeugdige.
- De jeugdbeschermer bevordert de gezinsband tussen de ouders en de jeugdige.
- De jeugdbeschermer voert de regie over de ingezette hulpverlening. Hierbij wordt zowel gekeken naar de mogelijkheden van het netwerk en de inzet van voorliggende voorzieningen en de inzet van gecontracteerde aanbieders.
- De jeugdbeschermer zorgt voor een tijdige en zorgvuldige overdracht (conform het 16+ plan) vanuit GI naar het lokale team bij afloop van de maatregel en indien de jeugdige de leeftijd van 18 jaar bereikt.

Voogdij

Elke minderjarige staat onder gezag. Dit gezag kan worden uitgeoefend door de ouder(s) (ouderlijk gezag) of door een ander dan de ouder (voogdij). Bij voogdij ligt het gezag bij een natuurlijke persoon (zoals pleegouders) of een gecertificeerde instelling.

Voorlopige voogdij door een gecertificeerde instelling

Een gecertificeerde instelling kan met het gezag over een jeugdige (tot 18 jaar) worden belast in de volgende situaties:

- Er is geen ouder of ander persoon (meer) die het gezag kan uitoefenen, bijvoorbeeld dooroverlijden of juridische onbevoegdheid van de ouder(s) (artikel 1:295 en 1:253r BW);
- Het gezag van de ouder(s) is door de rechter beëindigd (artikel 1:266 BW);
- Er is sprake van een acute, bedreigende situatie voor de jeugdige, waarin iemand anders dan de ouder direct beslissingen moet nemen (voorlopige voogdij, artikel 1:241 BW).

Taken van de jeugdbeschermer bij voogdij

Wanneer een gecertificeerde instelling met voogdij is belast, voert de jeugdbeschermer de volgende taken uit:

- Zorgdragen voor passende de verzorging en opvoeding van de jeugdige, bijvoorbeeld via een (netwerk)pleeggezin, leefgroep of andere vorm van opvang.
- Onderhouden van contact met het netwerk van de jeugdige.
- Inzetten van hulpverlening waar nodig.
- Onderzoeken of het oorspronkelijke gezag (gedeeltelijk) kan worden hersteld met de biologische ouders of dat het gezag (weer) bij een natuurlijk persoon kan worden belegd.

Voogdij	
Productcode	48B11
Normenkader	
Tarief & eenheid	Maand
Duur (maximaal)	Een voorlopige voogdij eindigt 3 maanden na de datum van de beschikking, tenzij voor die datum om een voorziening in het gezag over de minderjarige is verzocht. De voogdij kan maximaal duren tot de jeugdige 18 jaar is en wordt eerder afgesloten als bijvoorbeeld de rechter een ander als voogd benoemt of het gezag van de ouders herstelt.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Een voogdijmaatregel is gericht op het voorzien in het gezag van een minderjarige als de ouders hiertoe zelf niet in staat zijn of zijn overleden.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
Jeugdigen van 0 tot 18 jaar waarvan de ouders zelf niet in staat zijn in het gezag te voorzien of zijn overleden.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige opgroei- en opvoedsituatie voor jeugdige en gezin
De ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige is afgewend en de fysieke en/of psychische veiligheid is geborgd. De jeugdige heeft een stabiele opvoedingssituatie. Er is contact tussen de jeugdige en zijn oorspronkelijke milieu, tenzij dat niet in zijn belang is. De jeugdige wordt vertegenwoordigd in zaken waarin een wettelijke vertegenwoordiger nodig is en zijn vermogen wordt op een verantwoorde wijze beheerd.	
Product specifieke eisen	
• De jeugdbeschermer ziet toe op de kwaliteit van de opvoeding en verzorging en zet –indien nodig– hulpverlening in. De jeugdbeschermer voert de regie over de ingezette hulpverlening. Hierbij wordt zowel gekeken naar de mogelijkheden van het netwerk en de inzet van voorliggende voorzieningen en de inzet van gecontracteerde aanbieders. • De jeugdbeschermer maakt afspraken met de ouders zonder gezag over de frequentie en wijze van informeren over de jeugdige. • Wanneer mogelijk zet de jeugdbeschermer zich ervoor in om toe te werken naar een situatie waarbij de voogdij voor de jeugdige (weer) bij een natuurlijk persoon belegd is. Het verdient de voorkeur dat dit binnen het eigen sociale netwerk van de jeugdige gebeurt. • Er wordt wanneer mogelijk ingezet op contact van de jeugdige met zijn oorspronkelijke milieu. • De rechter kan een voorlopige voogdij uitspreken. Deze eindigt 3 maanden na de datum van de beschikking, tenzij voor die datum om een voorziening in het gezag over de minderjarige is verzocht. • Tijdige en zorgvuldige overdracht (conform 16+ plan) vanuit GI naar lokaal team bij afloop maatregel en indien de jeugdige de leeftijd van 18 jaar bereikt.	

Landelijk expertiseteam jeugdbescherming (LET)	
Productcode	Diverse
LET OTS LET voogdij	48B12 48B13
Duur (maximaal)	Overeenkomstig de maximale duur van een (V)OTS en (voorlopige) voogdij
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Veilige uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel wanneer er sprake is van ernstig grensoverschrijdend gedrag door (één van) de ouders, waarbij er risico bestaat voor de veiligheid van de jeugdige(n) en/of de jeugdbeschermer. In deze gezinnen is sprake van extreem agressief gedrag, heftige psychiatrische problematiek en/of criminele activiteiten. De kinderbeschermingsmaatregel wordt in deze bijzondere situaties uitgevoerd door een jeugdbeschermer van het landelijk expertiseteam (LET). Dit is een samenwerkingsverband van alle GI's. In twee gevallen kan het LET worden ingeschakeld: • Het is duidelijk dat de uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel door de GI niet langer verantwoord is; • Het is te verwachten dat de uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel leidt tot een situatie waarbij sprake is van fysiek geweld of ernstige dreiging daarvan naar de jeugdbeschermer. Naast de overname kan het LET ook gevraagd worden om consultatie, advies en voorlichting.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
Overeenkomstig de doelgroep van een (V)OTSen (voorlopige) voogdij	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige opgroei- en opvoedsituatie voor jeugdige en gezin
Het doel is de inzet van het LET is om de dreigende situatie te beheersen, waar mogelijk te de-escaleren en te stoppen, zodat de hulpverlening aan de jeugdige kan worden gestart. Indien de situatie normaliseert, kan de maatregel hierna weer worden uitgevoerd door de door de rechter benoemde gecertificeerde instelling.	
Product specifieke eisen	
• De door de rechter benoemde gecertificeerde instelling blijft eindverantwoordelijk. Het LET maakt gebruik van de ondersteunende diensten van de benoemde gecertificeerde instelling. • De LET-medewerkers werken onder een alias. Zij zijn alleen te bereiken via een mobiel telefoonnummer, een mailadres en een postbusnummer. • De LET-medewerkers voeren de maatregel uit in koppels en hebben een lagere caseload. • Het LET werkt voor alle gecertificeerde instellingen. • Het LET is 24/7 bereikbaar. • Zie voor meer informatie ook: https://vng.nl/nieuws/factsheet-landelijk-expertise-team-jeugdbescherming-update	

Jeugdreclassering

De jeugdreclassering biedt toezicht en begeleiding aan jeugdigen van 12 jaar of ouder die een strafbaar feit hebben gepleegd. Voorbeelden van strafbare feiten zijn vernieling, mishandeling of herhaald schoolverzuim..

Jeugdreclassering kan in elke fase van het strafproces worden ingezet. Dit gebeurt soms als enige strafrechtelijke maatregel en soms als onderdeel van een breder pakket aan maatregelen. Jeugdreclassering wordt vrijwel altijd ingezet op verzoek van en/of na onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming in samenspraak met de Officier van Justitie (Openbaar Ministerie). De jeugdreclasseringswerker rapporteert altijd terug naar de Raad voor de Kinderbescherming en eventueel naar het Openbaar Ministerie en indien van toepassing de rechtbank.

In de praktijk bestaat jeugdreclassering uit een combinatie van intensieve hulp aan en toezicht op een jeugdige.. Er zijn verschillende maatregelen van jeugdreclassering. Het wordt uitsluitend uitgevoerd door SKJ-geregistreerde jeugd- en gezinsprofessionals die werkzaam zijn bij een gecertificeerde instelling.

De meest voorkomende maatregel is Toezicht en Begeleiding (T&B). Deze wordt opgelegd door de kinderrechter of de Officier van Justitie en is gekoppeld aan een voorwaardelijke straf. De jeugdige is verplicht de begeleiding te accepteren; weigering kan juridische gevolgen hebben

Voorafgaand aan de zitting kan de Raad voor de Kinderbescherming ook vrijwillige Toezicht en Begeleiding aanbieden. Deze vorm van begeleiding kan na uitspraak van de rechter worden omgezet in een niet vrijwillige maatregel Toezicht en Begeleiding.

1. Binnen het jeugdstrafrecht zijn verschillende vormen van begeleiding die onder Toezicht en Begeleiding vallen, afhankelijk van de ernst en complexiteit van de problematiek. Intensieve Trajectbegeleiding (ITB) is een intensieve vorm van T&B, bedoeld voor jeugdigen met complexe problematiek. De begeleiding is intensiever en meer op maat, met een sterkere focus op gedragsverandering.
2. Elektronische Controle (EC) wordt ingezet om te controleren of een jeugdige zich houdt aan een gebiedsgebod of gebiedsverbod.
3. Gedrag beïnvloedende maatregel (GBM) kan door de rechter opgelegd worden aan jonge delict plegers met ernstige gedragsproblemen. Deze maatregel wordt toegepast wanneer een Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ-maatregel) te zwaar is, maar een voorwaardelijke veroordeling met bijzondere voorwaarden te licht. Het accent ligt niet op straf, maar op gedragsverandering.

De jeugdreclasseerder bepaalt wie de aanvullende jeugdhulp uitvoert die onder bijzondere voorwaarden is opgelegd. Daarnaast kan hij zelf jeugdhulp inzetten die binnen Toezicht en Begeleiding noodzakelijk wordt geacht. Hiervoor vindt afstemming plaats met gemeente. Volgens artikel 3.5 van de Jeugdwet is het oordeel van de jeugdreclassering hierin leidend.

Doel

Het doel van jeugdreclassering is om in samenwerking met ouder(s) of netwerk, met intensieve hulp aan en toezicht op een jeugdige het gedrag van de jeugdige in positieve zin te veranderen en recidive te voorkomen.

Doelgroep

Jeugdreclassering kan worden ingezet bij jeugdigen van 12 tot 18 jaar die een strafbaar feit hebben gepleegd of daarvan worden verdacht. De begeleiding kan doorlopen tot na de 18e verjaardag. Als het delict gepleegd wordt na de 18e verjaardag, dan is in principe het volwassenenstrafrecht van toepassing. Het jeugdstrafrecht kán echter tot 23 jaar toegepast worden als het ontwikkelingsniveau van de dader daartoe aanleiding geeft. Dat gebeurt op grond van het adolescentenstrafrecht (ASR). De gedachte daarachter is dat zolang de hersenen van een jeugdige verdachte nog in ontwikkeling zijn, het gedrag maximaal bijgestuurd kan worden. In het jeugdstrafrecht ligt daarop het accent, terwijl in het gewone strafrecht vergelding voorop staat.

Jeugdreclassering regulier	
Productcode Productcode jeugdreclassering inclusief toeslag elektronisch toezicht	47B10 49S03 (Zie aanvullend dienstomschrijving elektronisch toezicht)
Duur (maximaal)	De maatregel Toezicht en Begeleiding door jeugdreclassering duurt minimaal 6 maanden en maximaal 2 jaar (verlenging met 1 jaar is mogelijk). De vrijwillige Toezicht en Begeleiding duurt 6 maanden en kan eenmaal worden verlengd met 6 maanden.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Het doel van de jeugdreclasseringsmaatregel is om in samenwerking met ouder(s) of netwerk, met intensieve hulp aan en toezicht op een jeugdige het gedrag van de jeugdige in positieve zin te veranderen en recidive te voorkomen. .	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar en ouder(s)/gezin
Maatregel van jeugdreclassering met als doel te voorkomen dat de jeugdige recidiveert en hem/haar te begeleiden in een positieve ontwikkelingsrichting. Dit gebeurt onder meer door middel van het inzetten van zinvolle dagbesteding (school of werk) en vrijetijdsbesteding. Ook kan via deze maatregel begeleiding geboden worden op het gebied van wonen, budgetteren, sociale vaardigheden en hulp bij verslavingsproblematiek en psychiatrische problematiek. De maatregel Toezicht en Begeleiding kan ingezet worden in de volgende situaties: • In afwachting van een rechtszitting (vrijwillig); • Tijdens of na een plaatsing in een Justitiële Jeugdinrichting (JJI); • Bij een schorsing van een 'in verzekeringstelling'; • Tijdens en na een taakstraf; • Na het maken van een proces-verbaal door de leerplichtambtenaar; • Als voorwaarde van de officier van justitie voor niet verdere vervolging (voorwaardelijk sepot); • Als voorwaarde voor de schorsing van de voorlopige hechtenis; • Als voorwaarde bij een (deels) voorwaardelijke taakstraf, jeugddetentie of Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ); • Als schorsende voorwaarde bij het aanhouden van een strafzitting (bijvoorbeeld in afwachting van een persoonlijkheidsonderzoek van een jeugdige).	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
De jeugdige houdt zich aan de opgelegde afspraken. Noodzakelijke hulpverlening wordt ingezet zodat recidive wordt voorkomen. In een plan worden de doelen van de maatregel door de jeugdige, de ouders en de jeugdreclassering gezamenlijk opgesteld om de positieve ontwikkeling van de jeugdige optimaal te stimuleren en de kans op recidive te verkleinen.	
Product specifieke eisen	
• De begeleiding en ondersteuning is zowel op de jeugdige als op het gezin gericht. Samen met de jeugdige en diens ouders of opvoeders of netwerk wordt een plan gemaakt gericht op voorkomen van recidive en realiseren van een positieve gedragsverandering bij de jeugdige. • Regie voeren en toezicht houden op de aanpak, de jeugdige, het gezin en/of de betrokken professionals en instanties. • De begeleiding wordt veelal gecombineerd met aanvullende vormen van jeugdhulp, zoals agressie-regulatietraining, sociale vaardigheidstraining en/of leer- en werktrajecten. • Er wordt intensief samengewerkt met het gezin, de politie en justitie, school, de vriendenkring en met de werkplek van de jeugdige. • Als de maatregel niet met succes wordt voltooid of als de jeugdige zich onttrekt aan de maatregel heeft dit strafrechtelijke gevolgen.	

Elektronische controle (EC)

Elektronische controle is de verzamelnaam voor elektronische instrumenten die met behulp van technologie op afstand, altijd in combinatie met begeleiding door de (jeugd)reclassering, de vrijheidsbeperkende bijzondere voorwaarden ondersteunen en controleren. Elektronische controle is binnen het jeugdstrafrecht een hulpmiddel om te controleren of de jeugdige een locatiegebod of een locatieverbod, dat binnen de bijzondere voorwaarden van een schorsing of een voorwaardelijke straf valt, naleeft.

De meest gebruikte variant van elektronische controle, en dat geldt zeker voor het jeugdstrafrecht, is het locatiegebod waarbij de verdachte/dader gedurende een vast te stellen periode, doorgaans de avond en nacht, per etmaal thuis is. Daarnaast bestaat het locatieverbod, waarbij de verdachte/dader gedurende een bepaalde periode niet op bepaalde plekken, de risicozones, mag komen. Voorbeelden van een locatieverbod zijn een straatverbod en een stadionverbod.

Elektronische controle (EC)	
Duur (maximaal)	Elektronische controle gaat altijd gepaard met een jeugdreclasseringsmaatregel en wordt doorgaans kortdurend ingezet. Elektronische controle kan niet langer worden ingezet dan de duur van de jeugdreclasseringsmaatregel.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Het doel van elektronische controle is toezien op het naleven door de jeugdige van een locatiegebod of locatieverbod, dat binnen de bijzondere voorwaarden van een schorsing of een voorwaardelijke straf valt.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar
Conform het beleidskader elektronische controle kan worden geconcludeerd dat er drie doelgroepen in aanmerking komen voor elektronische controle. Het betreft doelgroepen waarbij op basis van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht (LIJ) sprake is van een verhoogd risicoprofiel: hoog algemeen recidive risico (ARR) plus hoog/midden risico op geweld tegen personen (RGP). Tevens moet er in het dynamisch risicoprofiel (DRP) sprake zijn van een hoge score op meerdere domeinen	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
Elektronische controle wordt ingezet om te controleren of de jeugdige zich houdt aan een locatieverbod of locatiegebod.	

ITB CRIEM **(Individuele trajectbegeleiding Criminaliteit in Relatie tot de Integratie van Etnische Minderheden)**	
Productcode	47B13
Eenheid	Maand
Duur (maximaal)	ITB-CRIEM duurt 3 maanden en kan eventueel eenmaal verlengd worden met drie maanden.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Het doel van de trajectbegeleiding is de jeugdige te begeleiden in een positieve ontwikkelingsrichting zodat wordt voorkomen dat de jeugdige recidiveert en verder afglijdt naar criminaliteit.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar en ouder(s)/gezin
ITB CRIEM is een vorm van toezicht en begeleiding. Dit kan worden opgelegd bij jeugdigen van niet-westerse afkomst die voor de eerste keer, of voor verschillende lichte vergrijpen met justitie in aanraking komen. De maatregel kan worden ingezet in de volgende situaties: • In afwachting van een rechtszitting; • Tijdens of na een plaatsing in een Justitiële Jeugdinrichting (JJI); • Bij een schorsing van een 'in verzekeringstelling'; • Tijdens en na een taakstraf; • Na het maken van een proces-verbaal door de leerplichtambtenaar; • Als voorwaarde van de officier van justitie voor niet verdere vervolging (voorwaardelijk sepot); • Als voorwaarde voor de schorsing van de voorlopige hechtenis; • Als voorwaarde bij een (deels) voorwaardelijke taakstraf, jeugddetentie of Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ); • Als schorsende voorwaarde bij het aanhouden van een strafzitting (bijvoorbeeld in afwachting van een persoonlijkheidsonderzoek van een jeugdige).	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
Het bevorderen van integratie en het tegengaan of opheffen van maatschappelijke marginalisatie door tijdens de ITB-Criem begeleiding aandacht te hebben voor het risico van het leven tussen twee culturen en de problemen die dat met zich mee kan brengen.	
Product specifieke eisen	
• De trajectbegeleiding is zowel op de jeugdigen als op het gezin gericht. • Er wordt ingezet op onder meer het versterken van het sociale netwerk van de jeugdige. • Tijdens het begeleidingstraject heeft de jeugdreclasseerder verschillende keren per week contact met de jeugdige.	

ITB Harde Kern **(Intensieve trajectbegeleiding Harde Kern)**	
Productcode	47B14
Eenheid	Maand
Duur (maximaal)	ITB-Harde kern duurt maximaal 6 maanden.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Het doel van de trajectbegeleiding is de jeugdige te begeleiden in een positieve ontwikkelingsrichting zodat recidive en verder afglijden naar criminaliteit voorkomen wordt.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar en ouder(s)/gezin
ITB Harde Kern is een intensieve vorm van toezicht en begeleiding, die kan worden opgelegd bij jeugdigen die structureel ernstige delicten plegen. Het laatste delict dat is gepleegd kan worden bestraft met een detentie. Ook kan ITB Harde Kern worden opgelegd indien sprake is van een zogenaamde veelpleger die in korte tijd verschillende delicten heeft gepleegd. ITB Harde Kern wordt wel gezien als een vervanging van detentie. In veel gevallen is dit een “laatste kans”. De maatregel kan worden ingezet in de volgende situaties: • Als bijzondere voorwaarde bij schorsing van de voorlopige hechtenis; • Als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke jeugddetentie, opgelegd bij vonnis; • Bij een voorwaardelijke PIJ, opgelegd bij vonnis; • Bij een voorwaardelijke invrijheidsstelling na jeugddetentie; • Als programmaonderdeel van de gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM).	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
De doelen van de maatregel worden door de jeugdige, de ouders en de jeugdreclassering gezamenlijk opgesteld om de positieve ontwikkeling van de jeugdige optimaal te stimuleren en de kans op recidive te verkleinen.	
Product specifieke eisen	
• De trajectbegeleiding is zowel op de jeugdige als op het gezin gericht. De jeugdige krijgt een strikt dag rooster; • Er is sprake van strenge controle van de jeugdige. In sommige gevallen wordt elektronische controle ingezet of moet een jeugdige zich houden aan een gebiedsverbod; • De trajectbegeleiding wordt veelal gecombineerd met aanvullende vormen van jeugdhulp, zoals agressie-regulatietraining, sociale vaardigheidstraining en/of leer- en werktrajecten; • De trajectbegeleiding weegt zwaarder op de caseload van de jeugdreclasseerder, waardoor deze meer tijd en aandacht kan besteden aan een intensieve samenwerking met het gezin, de politie en justitie, school, de vriendenkring en met de werkplek van de jeugdige. • Tijdens het begeleidingstraject heeft de jeugdreclasseerder meerdere keren per week contact met de jeugdige; • Als de maatregel niet met succes wordt voltooid of als de jeugdige zich onttrekt aan de maatregel heeft dit strafrechtelijk gevolgen, bijvoorbeeld opheffing van de schorsing, tenuitvoerlegging van de jeugddetentie of PIJ; • De maatregel staat ook bekend als ITB-plus.	

GBM-advies **(Gedragsbeïnvloedende maatregel – advies)**	
Productcode	47B11
Eenheid	Stuks
Duur (maximaal)	De jeugdreclasseerder heeft 6 weken de tijd om een haalbaarheidsonderzoek te doen. Dit product kan eenmalig worden ingezet.
Omschrijving	
Type dienst	Veiligheid
Onderzoek naar de haalbaarheid van de gedragsbeïnvloedende maatregel. De jeugdreclasseerder onderzoekt of de jeugdige en de ouders mee willen werken aan het behalen van de doelen. Er is intensief contact met de jeugdige, de ouders, andere leden van het gezin en het omringende netwerk. Ook zorgaanbieders worden benaderd zodat zorg op maat kan worden geboden. De motivatie van de jeugdige en de ouder wordt onderzocht.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar en ouder(s)/gezin
De gedragsbeïnvloedende maatregel is bedoeld voor jeugdigen die een ernstig misdrijf of veelvuldige delicten hebben gepleegd en die kampen met psychische problematiek. Deze jeugdigen hebben problemen op veel leefgebieden. De maatregel wordt vaak ingezet als andere strafrechtelijke interventies geen vruchten hebben afgeworpen. Voorafgaand aan de oplegging van de gedragsbeïnvloedende maatregel wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
Een haalbaarheidsrapport waarin zowel de inhoud van de maatregelen als de doelen worden vastgelegd en de formulering van een advies aan de rechtbank.	
Product specifieke eisen	
• De Raad voor de Kinderbescherming, officier van justitie of de jeugdreclassering doen voorafgaand aan de oplegging een intensief haalbaarheidsonderzoek; • Het haalbaarheidsrapport wordt voorafgaand aan de strafzitting toegestuurd aan de rechtbank; • De jeugdreclassering werkt nauw samen met de ketenpartners alsmede met gedragswetenschappers; • Dit product kan eenmalig worden ingezet.	

GMB-begeleiding **(gedragsbeïnvloedende maatregel – begeleiding)**	
Productcode	47B12
Eenheid	Maand
Duur (maximaal)	Een gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM) kan voor minimaal 6 maanden en maximaal 1 jaar worden opgelegd. De maatregel kan eenmaal worden verlengd met maximaal de duur waarvoor deze in eerste instantie is opgelegd.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
De gedragsbeïnvloedende maatregel is gericht op heropvoeding. Het doel is verder afglijden van de jeugdige te voorkomen en bij te dragen aan zijn verdere ontwikkeling. De maatregel beperkt de vrijheid van de jeugdige, maar de jeugdige gaat niet naar een justitiële jeugdinrichting. De maatregel is intensief en niet vrijblijvend.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-23 jaar en ouder(s)/gezin
De gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM) is bedoeld voor jeugdigen die ernstige strafbare feiten hebben gepleegd en intensieve begeleiding nodig hebben om hun gedrag te veranderen. . Deze jeugdigen hebben problemen op veel leefgebieden. De maatregel wordt vaak ingezet wanneer andere strafrechtelijke interventies geen effect hebben gehad. Voorafgaand aan de oplegging van de GBM wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam positieve ontwikkeling van de jeugdige
Door heropvoeding en de aanpak van de gedragsproblematiek van de jeugdige wordt de kans op recidive teruggedrongen. Tevens is de maatregel gericht op het bevorderen van de re-integratie van de jeugdige in de maatschappij.	
Product specifieke eisen	
• De gedragsbeïnvloedende maatregel wordt door de rechter opgelegd. Het programma wordt in de rechterlijke uitspraak opgenomen; • Er wordt een programma op maat samengesteld dat specifiek op de jeugdige en de ouders gerichte zorgmodules bevat. Allerlei vormen van zorg en ondersteuning kunnen worden ingezet: psychiatrische hulp, verslavingszorg, begeleiding en/of training; • De gedragsbeïnvloedende maatregel is een niet-vrijheidsbenemende strafrechtelijke maatregel (art. 77w e.v. Wetboek van strafrecht); • Wanneer de jeugdige zich niet aan de afspraken houdt, dan volgt vervangende jeugddetentie; • De Raad voor de Kinderbescherming, Officier van Justitie of de jeugdreclassering doen voorafgaand aan de oplegging een intensief haalbaarheidsonderzoek; • De jeugdreclasseerder stelt samen met de jeugdige doelen op en controleert deze intensief. De jeugdige heeft weinig vrijheid.	

Samenloop jeugdbescherming en jeugdreclassering	
Productcode	47B15
Eenheid	Maand
Duur (maximaal)	De maximale duur wordt bepaald door de maatregel (OTS of jeugdreclassering) met de kortste duur.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Samenloop van jeugdbescherming en jeugdreclassering heeft een tweeledig doel: enerzijds het terugdringen van de kans op recidive, door behandeling en de aanpak van de gedragsproblematiek van de jeugdige, anderzijds het afwenden van de ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 12-18 jaar en ouder(s)/gezin
Jeugdigen tussen 12 en 18 jaar die veroordeeld zijn of verdacht worden van het plegen van een strafbaar feit én waarbij sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige en/of de jeugdige en/of ouders niet meewerken aan vrijwillige hulp of vrijwillige hulp niet tot voldoende resultaat heeft geleid.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige en positieve ontwikkeling van de jeugdige
Samenloop heeft betrekking op het samengaan van een ondertoezichtstelling en een jeugdreclasseringmaatregel voor één jeugdige, welke wordt uitgevoerd door één jeugdbeschermer. De rechtbank heeft de gecertificeerde instelling zowel als uitvoerder van de kinderbeschermingsmaatregel als van de jeugdreclasseringsbegeleiding benoemd. Het product betreft een toeslag op de kosten voor een OTS.	
Product specifieke eisen	
• Voor effectief werken met jeugdigen waarbij sprake is van samenloop is het nodig dat de jeugdbeschermer bekend is met de wettelijke kaders en methodische principes van zowel de jeugdbescherming als de jeugdreclassering. De jeugdbeschermer is in staat in de praktijk gestalte te geven aan een methodische integratie van de methoden jeugdbescherming en jeugdreclassering; • De problematiek van de jeugdigen waarbij sprake is van samenloop is vaak complex. Bij de meeste jeugdigen met zowel een civiele als een justitiële maatregel is sprake van een gedragsstoornis. In aanvulling op de problemen van de jeugdige zelf zijn er doorgaans ook in het gezin ernstige opvoedingstekorten en relatieproblemen.	

Veilig Opgroeien Is Teamwerk (VOIT)

Veilig opgroeien is teamwerk bestaat uit het samenwerken aan een blijvend veilige ontwikkeling van jeugdigen, door de Stichting Jeugdteams ZHZ, Veilig Thuis ZHZ, Jeugdbescherming West, het Leger des Heils, de William Schrikker Stichting en de Raad voor de Kinderbescherming. Dit maakt het mogelijk dat zorgen over een veilige ontwikkeling van jeugdigen eerder kunnen worden besproken en dat samen met het gezin in een vroegtijdig stadium aan een blijvend veilige ontwikkeling wordt gewerkt.

In Veilig opgroeien is teamwerk stellen GI's onder andere expertise van en ondersteuning door jeugdbeschermers in een eerder stadium beschikbaar aan de professionals van de lokale (jeugd)teams. Namelijk op het moment dat een jeugdprofessional zorgen heeft over de veilige ontwikkeling van de jeugdige en er niet in slaagt om samen met het gezin deze zorgen duurzaam weg te nemen. De jeugdprofessional kan op dat moment rechtstreeks een beroep doen op een jeugdbeschermer voor advisering in anonieme casuïstiek en ondersteuning in concrete casuïstiek. Dit zorgt voor een zuivere rolverdeling waarin de jeugdprofessional naast het gezin kan blijven staan en de jeugdbeschermer met de jeugdprofessional en het gezin meedenkt over wat er nodig is om een ondertoezichtstelling te voorkomen. .

De samenwerking van de gecertificeerde instellingen met lokale (jeugd)teams in het kader van Veilig opgroeien is teamwerk is uitgewerkt in de documenten 'Werkproces 1e fase uitrol nieuwe werkwijze' en 'Gereedschapskist voor vrijwillige ondersteuning bij zorgen over veiligheid in een gezin'.

Veilig opgroeien is teamwerk (VOiT)	
Normenkader	
Tarief & eenheid	Taakgerichte financiering (vooraf bepaald aantal uren * uurtarief)
Gemiddelde trajectprijs	N.v.t. De totale taakgerichte financiering is gemaximeerd op basis van het afgesproken maximaal aantal in te zetten uren.
Duur (maximaal)	De maximale duur is afhankelijk van de vraag van de jeugdprofessional om advies en/of ondersteuning.
Intensiteit (maximale inzet)	De intensiteit is afhankelijk van de vraag van de jeugdprofessional om advies en/of ondersteuning;
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Vroegtijdige inzet van expertise van jeugdbeschermers in het lokale veld (vrijwillig kader) als er zorgen zijn over de veilige ontwikkeling van de jeugdige. Jeugdbeschermers bieden op verzoek van de jeugdprofessionals advies en/of ondersteuning aan jeugdprofessionals van de lokale (jeugd)teams..	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdigen van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige ontwikkeling van de jeugdige
Het doel is het creëren van (voldoende) ontwikkelingsmogelijkheden en een duurzaam veilige opgroei- en opvoedsituatie voor de jeugdige, maar ook het versterken van ouders vin het hernemen van (opvoeding)verantwoordelijkheid (en daarbij behorend gedrag).	
Product specifieke eisen	

• De gecertificeerde instelling stelt jeugdbeschermers beschikbaar als vaste contactpersonen voor lokale (jeugd)teams met als taken:
  • Deelname aan bijeenkomsten van de lokale teams voor kennismaken, gezamenlijk leren en evalueren.
  • Bieden van advies in anonieme casuïstiek aan professionals van de lokale teams, zoals uitgewerkt in de documenten 'Werkproces 1e fase uitrol nieuwe werkwijze' en 'Gereedschapskist voor vrijwillige ondersteuning bij zorgen over veiligheid in een gezin'.
  • Bieden van ondersteuning in concrete casuïstiek aan professionals van de lokale teams en jeugdigen/gezinnen (met toestemming van het gezin) zoals uitgewerkt in de genoemde documenten.
• De vaste contactpersonen zijn gemiddeld een vooraf te bepalen aantal uur per week beschikbaar voor de professionals van de Stichting Jeugdteams die werkzaam zijn in de 18 lokale teams in Zuid-Holland Zuid. De vaste contactpersonen zetten deze uren flexibel in, zowel qua tijd als plaats en verdelen deze over de lokale teams, in overleg met de lokale teams.	

Instemmingsverklaring gesloten jeugdhulp

Kernwaarde 1 is: Jeugdhulp wordt geboden in de leefomgeving; jeugdigen groeien thuis op.

Echter, sommige jeugdigen hebben zulke ernstige opgroei- of opvoedproblemen dat ze een gevaar vormen voor zichzelf of voor anderen. Deze jeugdigen kunnen in een afgesloten omgeving de juiste hulp krijgen. Zo wordt voorkomen dat de jeugdigen zich aan de behandeling kunnen onttrekken, of dat anderen de zorg in de weg staan. Een gesloten plaatsing omvat een gedwongen opname, gesloten verblijf en gedwongen behandeling in een Jeugdhulp Plus instelling; een zeer ingrijpende maatregel voor de jeugdige. Hiervoor dienen voldoende plaatsen beschikbaar te zijn in bij voorkeur kleine groepen, met op maat behandeling, waar adequate zorg en begeleiding geboden wordt. Er moet voorkomen worden dat jeugdigen overgeplaatst worden. Op grond van nationale en internationale regelgeving dient de mogelijkheid tot het ontnemen of beperken van iemands vrijheid te zijn vastgelegd bij of krachtens een wet. In hoofdstuk 6 van de Jeugdwet is bepaald aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om een jeugdige gesloten te plaatsen. Of aan deze voorwaarden is voldaan wordt getoetst door de kinderrechter.
Er kan ook voor gekozen worden om vanuit het vrijwillig kader een gesloten jeugdhulp plaatsing aan te vragen. Hiervoor kan dit product ook ingezet worden.

Eén van de voorwaarden is dat er een zogenaamde instemmingsverklaring door een gekwalificeerde gedragswetenschapper is afgegeven. In artikel 2 van de Regeling Jeugdwet is bepaald wie een gekwalificeerde gedragswetenschapper kan zijn.

De gekwalificeerde gedragswetenschapper beoordeelt op basis van onderzoek, bestaande uit dossieronderzoek en een recent gesprek (onderzoek) met de jeugdige, of een gesloten plaatsing noodzakelijk is en of hij kan instemmen met het verzoek voor een gesloten plaatsing. De gecertificeerde instelling dient het verzoek voor een gesloten plaatsing samen met de instemmingsverklaring in bij de rechtbank.

Instemmingsverklaring gesloten jeugdhulp	
Productcode	47IZG
Eenheid	Stuks
Duur (maximaal)	De instemmingsverklaring is maximaal vier weken geldig.
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
Een instemmingsverklaring van een gekwalificeerde en onafhankelijke gedragswetenschapper is één van de wettelijke vereisten voor een gesloten plaatsing in een Jeugdhulp Plus instelling. Met de instemmingsverklaring vindt een extra toets naar de noodzakelijkheid van de gesloten plaatsing plaats.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
Jeugdigen tussen 0-18 jaar waarvoor een verzoek tot Machtiging Uithuisplaatsing (MUHP) Jeugdhulp Plus wordt ingediend.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige en positieve ontwikkeling van de jeugdige
Kernwaarde 1 is Jeugdhulp wordt geboden in de leefomgeving; jeugdigen groeien thuis op. Een voor de jeugdige die gesloten geplaatst wordt met rechtswaarborgen omklede procedure. De gekwalificeerde en onafhankelijke gedragswetenschapper beoordeelt of de gesloten plaatsing noodzakelijk is en geeft, indien hij/zij oordeelt dat de noodzaak aanwezig is, een instemmingsverklaring af. Indien de gekwalificeerde en onafhankelijke gedragswetenschapper oordeelt dat er geen noodzaak voor de gesloten plaatsing is, geeft deze zijn instemming niet. Het oordeel van de gekwalificeerde en onafhankelijke gedragswetenschapper wordt gemotiveerd vastgelegd in de instemmingsverklaring.	
Product specifieke eisen	
• De instemmingsverklaring wordt opgesteld door een op grond van artikel 2 Regeling Jeugdwet gekwalificeerde en onafhankelijke gedragsdeskundige/ gedragswetenschapper/psychiater; • Het onderzoek van de gedragswetenschapper bestaat uit het doen van dossieronderzoek, een gesprek voeren met de jeugdige, de ouders en/of betrokken school en hulpverlening en het opstellen van een instemmingsverklaring; • Het product wordt alleen ingezet als de gecertificeerde instelling de kinderrechter verzoekt om een machtiging gesloten plaatsing Jeugdhulp Plus van een jeugdige of verlenging van een al eerder afgegeven machtiging gesloten plaatsing Jeugdhulp Plus of als de jeugdige voortvluchtig was gedurende de eerdere instemmingsverklaring-procedure (en dus niet gesproken kon worden door de gedragswetenschapper); • De gedragswetenschapper handelt zelf de kosten af met de gecertificeerde instelling. De gecertificeerde instelling declareert de inzet eenmalig via dit product; • De gecertificeerde instelling kan zowel tijdens de uitvoering van een ondertoezichtstelling als een voogdijmaatregel een verzoek gesloten plaatsing Jeugdhulp Plus indienen. • Voor het opstellen van een instemmingsverklaring gelden eisen van NIP en NVO.	

Toeleiding gesloten jeugdzorg	
Productcode	47S06
Eenheid	Stuks
Omschrijving	
Type product	Veiligheid
De gecertificeerde instelling is verantwoordelijk voor het indienen van een verzoek voor een machtiging gesloten plaatsing bij de rechter, het voorbereiden van de zitting, het raadplegen van een gekwalificeerde en onafhankelijke gedragswetenschapper voor een instemmingsverklaring tot opname in een gesloten instelling en het zoeken en vinden van een plaats voor de jeugdige in een Jeugdhulp Plus instelling. Een verzoek tot een machtiging gesloten plaatsing kan bij de rechter worden ingediend door een gemeente, de Raad van de Kinderbescherming, een Gecertificeerde Instelling of de Officier van Justitie.	
Doelgroep	
Voor wie?	Jeugdige van 0-18 jaar en ouder(s)/gezin
• Jeugdigen tussen 0-18 jaar waarvoor een verzoek tot Machtiging Uithuisplaatsing (MUHP) Jeugdhulp Plus wordt ingediend.	
Resultaten	
Type resultaat	Duurzaam veilige en positieve ontwikkeling van de jeugdige
• Onderzoek doen of jeugdige gebaat is bij plaatsing in gesloten Jeugdzorgplus voorziening; • Een afgewogen besluit om een jeugdige gesloten te plaatsen met een hulpverleningsplan waarin heldere doelstellingen zijn beschreven waar tijdens de gesloten plaatsing aan gewerkt wordt.	
Product specifieke eisen	
1. De ondersteuning wordt geboden door een SKJ of BIG geregistreerde jeugdbeschermer met tenminste een afgeronde HBO opleiding. De gemeenten streven ernaar zoveel mogelijk jeugdigen door middel van ambulante (in plaats van residentiele) dienstverlening te helpen. Zie kernwaarde 1: Jeugdhulp wordt geboden in de leefomgeving; jeugdigen groeien thuis op. • Er zijn in Nederland een aantal ambulante diensten die in bepaalde situaties een volwaardig alternatief kunnen zijn voor gesloten plaatsing . Deze alternatieven worden de komende jaren doorontwikkeld.	

6. Samenvattend overzicht van ontwikkelingstaken, opvoedingsopgaven en 'normale' uitdagingen

Onderstaand overzicht is niet uitputtend maar geeft voorbeelden van ontwikkelingstaken en opvoedingsopgaven die kenmerkend zijn voor de verschillende leeftijdsgroepen. Vaak begint de ontwikkeling al in een eerdere fase, maar staat het in het schema in de fase waarin dit het meeste speelt.

Leeftijd	Belangrijkste milieus	Ontwikkelingstaken	Opvoedingsopgaven	Normale uitdagingen
0-2 jaar	• Gezin • Opvang	• Veilige hechting; • Lichaamsbeheersing; • Exploratie & spelen; • Autonomie en individuatie.	• Soepele verzorging; sensitief en responsief reageren op gedrag van het kind; letterlijk beschikbaar zijn; structuur bieden; ruimte geven voor exploratie; spelen en praten; ontwikkeling stimuleren	• Voedingsproblemen; slaapproblemen; scheidingsangst; angst voor vreemden, donker, geluiden en onbekende situaties; incidenteel huilen

Leeftijd	Belangrijkste milieus	Ontwikkelingstaken	Opvoedingsopgaven	Normale uitdagingen
2-4 jaar	• Gezin • Buurt • Opvang • Media	• Representationele vaardigheid; • Taalvaardigheid en denkontwikkeling; • Zelfsturing (enige mate kunnen beheersen van emoties en gedrag); • Constructieve omgang met leeftijdgenootjes; • Socialisatie; • Zelfredzaamheid; • Sekserol-identificatie	• Sensitiviteit voor cognitief niveau (praten, informatie en uitleg geven, ontwikkeling stimuleren); • Respect voor autonomie én grenzen stellen; • Bevorderen zelfsturing (impulscontrole)	• Angst voor vreemden, donker, geluiden en onbekende situaties; koppigheid; driftbuien; agressie; ongehoorzaamheid; druk gedrag; niet zindelijk zijn; zeuren/ driftbuien om beeldschermgebruik.
4-6 jaar	• Gezin • Basisschool • Opvang • Verenigingen • Mediaomgeving	• Schoolse vaardigheden • Taal- en denkontwikkeling • Executieve vaardigheden (zelfsturing) • Gezinsnormen eigen maken, houden aan regels; • Vriendschappen sluiten; • Ontwikkeling gewetensontwikkeling / schaamte- gevoelens; • Digitale vaardigheden (apparaten gebruik beheersen/ besturen)	• Aanmoedigen sociaal gedrag • Gelegenheid geven voor omgang met leeftijdsgenootjes; • Respectvol omgaan met verschillen in etniciteit en gender; • Mediaopvoeding • Regels en grenzen uitleggen en stellen (bv. Gedrag, mediagebruik, televisie) • Loslaten en vertrouwen geven	• Niet gegronde angsten; ruzies met leeftijdgenoten; zindelijkheid; schoolweigering; gebrek zelfsturing.

Leeftijd	Belangrijkste milieus	Ontwikkelingstaken	Opvoedingsopgaven	Normale uitdagingen
6-12 jaar	• Gezin • Opvang • School Verenigingen • Peergroep • Mediaomgeving	• Vergroten zelfstandigheid • Gebruik infrastructuren (geld, vervoer, vrijetijdsvoorzieningen sociale media) • Schoolsevaardigheden; • Internet en sociale media vaardigheden; • Acceptatie door leeftijdgenoten; • Sociaal gedrag: Samenwerken, conflicten oplossen	• Bevorderen zelfsturing (taakgerichtheid); • Bewust leren omgaan met media (tijd, inhouden, contacten); • Gelegenheid geven voor omgang met leeftijdgenootjes; respectvol omgaan met verschillen in etniciteit en gender; • Ondersteunen bij onderwijs; waardering voor schoolprestaties;	• Ruzies, pesten; concentratieproblemen; laag prestatieniveau; niet naar school willen; incidenteel stelen of vandalisme; overmatig gamen/ televisie/netflix, cyberpesten.
12-16 jaar	• Gezin • School • Verenigingen • Peergroep • Media omgeving • Werkkring	• Emotionele en praktische zelfstandigheid; • Ontwikkeling waardensysteem • Afstand nemen van ouders - peergroep wordt referentiekader; • Sociale contacten en vriendschappen leggen en onderhouden; seksualiteit; • Omgang met sociale media en gevaren onderkennen; • Onderwijs en beroepsvoorbereiding.	• Ruimte bieden om te experimenteren en zich seksueel te kunnen ontwikkelen; • Toezicht houden; Emotionele beschikbaarheid; tolerantie voor experimenten; leeftijdsadequaat structuur bieden en grenzen stellen; voorbeeldfunctie vervullen m.b.t. leefstijl en gedrag.	• Onzekerheid over bijvoorbeeld uiterlijk; Onderschatting of soms overschatting van zichzelf; wisselend humeur; incidenteel spijbelen; incidenteel gebruik van alcohol en drugs; twijfels over identiteit of toekomst; problemen met autoriteiten; overmatig gamen/mediagebruik, cyberpesten, sexting (dader en slachtoffer).

Leeftijd	Belangrijkste milieus	Ontwikkelingstaken	Opvoedingsopgaven	Normale uitdagingen
16-23 jaar	• Gezin • School • Verenigingen • Peergroep • Internetgroep • Werkkring	• Overgang van jeugd naar volwassenheid; • Loskomen van ouderlijk gezag; ontwikkeling eigen waarden en normen; onafhankelijkheid; • Duurzame relaties aangaan;	• Meer symmetrische relatie aan gaan met de jongere; Emotionele, financiële en praktische steun; • Eigen keuzes en beslissingen laten maken; Accepteren seksuele keuzes;	• Stemmingswisselingen; • Incidenteel gebruik van alcohol en drugs; twijfels over identiteit of toekomst; problemen met autoriteiten.

TOELICHTING BIJ DE VERORDENING JEUGDHULP GORINCHEM 2026

ALGEMEEN

De gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Dit staat in de Jeugdwet. Deze wet verplicht iedere gemeente om regels (een verordening) op te stellen. In die verordening staat welke hulp de gemeente biedt aan kinderen en hun ouders, en hoe zij toegang krijgen tot deze hulp. Dit document is een toelichting bij de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2026.

Opbouw van de verordening

Deze verordening begint in hoofdstuk 1 met een begrippenlijst. In hoofdstuk 2 leest u welke vormen van jeugdhulp de gemeente kan bieden. Hoofdstuk 3 behandelt de verschillende wegen die leiden naar toegang tot jeugdhulp. Hoofdstuk 4 gaat over de manier waarop een verzoek om jeugdhulp wordt beoordeeld en hoe een besluit daarover wordt voorbereid. Hoofdstuk 5 bevat aanvullende regels voor het bieden van jeugdhulp in de vorm van een persoonsgebonden budget (pgb). De hoofdstukken 6 tot en met 10 bevatten overige (algemene) regels, onder meer over rechten, (medewerkings)plichten, de herziening van besluiten en de relatie tot andere voorzieningen.

In de Verordening en in deze toelichting wordt meestal “het college” genoemd als instantie die acties uitvoert of handelingen verricht. Het college is de juridisch bevoegde instantie. In de praktijk kunnen dit ook organisaties zijn die namens het college optreden, zoals het sociaal team en de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid (Vanaf 1 januari 2026 gaat de Service Organisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid samen met MEE-Vivenz verder onder de naam Mooi Sociaal).

Wat moet de Verordening regelen?

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. De taken van de gemeenten zijn geregeld in de Jeugdwet. Gemeenten moeten ervoor zorgen dat jongeren met een beperking, stoornis of aandoening de jeugdhulp en ondersteuning krijgen die nodig is. Eén van de doelen van de jeugdwet is om gebruik te maken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk, zodat jeugdhulp wordt geboden aan jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties, waarbij de inzet van jeugdhulp noodzakelijk is gezien de aard en ernst van de hulpvraag.

Deze verordening geeft uitvoering aan de jeugdwet die de gemeenteraad opdraagt om bij verordening regels vast te stellen over:

- Welke soorten hulp (individuele en overige voorzieningen) het college beschikbaar stelt.
- Hoe de Jeugdwet zich verhoudt tot andere wetten.
- Hoe aanvragen voor hulp beoordeeld worden en wat de afwegingsfactoren voor toekenning zijn voor een individuele voorziening.
- Hoe hulp afgesteld wordt met andere vormen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen.
- Hoe de hoogte van een persoonsgebonden budget (pgb) wordt bepaald.
- Hoe wordt voorkomen dat er ten onrechte een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget wordt ontvangen en hoe misbruik of oneigenlijk gebruik van de Jeugdwet wordt voorkomen.
- Hoe inwoners, vooral jongeren en ouders, worden betrokken bij de uitvoering van de jeugdwet.
- Hoe de prijs van jeugdhulp in verhouding staat tot de kwaliteit.
- Wanneer iemand hulp mag krijgen van iemand uit zijn of haar eigen netwerk.
- De continuïteit van de jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering.

Achtergronden

De jeugdwet maakt deel uit van de in 2015 ingezette bestuurlijke en financiële decentralisatie naar gemeenten van de jeugdzorg, de jeugd-ggz, de zorg voor verstandelijk beperkte jeugdigen en de begeleiding en persoonlijke verzorging van jeugdigen. Er werd een omslag gemaakt van een stelsel gebaseerd op een wettelijk recht op zorg (aanspraak) naar een stelsel op basis van een voorzieningenplicht voor gemeenten (voorziening), zoals ook is gebeurd met de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015).

Het wettelijke recht op jeugdzorg en individuele aanspraken op jeugdzorg zijn vervangen door een voorzieningenplicht, waarvan de aard en omvang in beginsel door de gemeente worden bepaald (maatwerk). Het doel van het jeugdzorgstelsel blijft het tijdig bieden van passende hulp aan jeugdigen en ouders en versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin.

Deze verordening kan niet los gezien worden van de Integrale SamenlevingsVisie (ISV) van de gemeente Gorinchem. Het bieden van passende ondersteuning en zorg maakt onderdeel uit van deze visie.

Vrij toegankelijk en niet vrij toegankelijk
In de verordening is onderscheid gemaakt tussen overige (vrij-toegankelijke) en individuele (niet vrij-toegankelijke) voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (zie artikel 2, eerste respectievelijk tweede lid). Voor een deel van de hulpvragen kan volstaan worden met een vrij toegankelijke voorziening. Hier kunnen de jeugdige en/of zijn ouders gebruik van maken zonder dat zij daarvoor een verwijzing of een besluit van de gemeente nodig hebben. De jeugdige en zijn ouders kunnen zich voor deze jeugdhulp dus rechtstreeks tot de organisatie die de ondersteuning biedt wenden.

Toegang jeugdhulp via de gemeente
Een hulpvraag van een jeugdige of diens ouder(s) kan binnenkomen bij de gemeente (in sommige gevallen nadat zij naar de gemeente zijn doorverwezen door Veilig Thuis of een andere organisatie). De beslissing door de gemeente welke hulp een jeugdige of diens ouder(s) precies nodig heeft/hebben, komt vervolgens tot stand op basis van het onderzoek dat namens het college in samenspraak met die jeugdige en zijn ouders wordt uitgevoerd. In de praktijk voeren de lokale teams *[in onze gemeente aangeduid als: sociaal team]* deze taak uit voor de gemeente. Het zijn dan de medewerkers van het sociaal team die contact hebben met de jeugdige en of zijn ouder(s). Veelal wordt op basis van één of meerdere gesprekken tussen een door de gemeente ingezette deskundige (de medewerker van het sociaal team) en de jeugdige en diens ouders gekeken wat zij eventueel zelf of met behulp van hun netwerk kunnen doen aan hun hulpvraag. Als aanvullend daarop een voorziening op het gebied van jeugdhulp nodig is, dan wordt eerst gekeken of dit een vrij toegankelijke voorziening is of een niet vrij toegankelijke voorziening. Is het laatste het geval dan neemt het college een besluit tot verstrekking van de voorziening en worden de jeugdige en diens ouders doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder die in staat is om de betreffende problematiek aan te pakken. Dit proces is in deze verordening beschreven.

Toegang via de huisarts, de jeugdarts en/of de medisch specialist
De jeugdwet regelt daarnaast dat de jeugdhulp toegankelijk is na een verwijzing door de huisarts, de jeugdarts en/of de medisch specialist. Na een verwijzing staat echter nog niet vast welke specifieke behandelvorm van jeugdhulp (dus bijvoorbeeld welke therapie) precies nodig is. Een jeugdige kan op dat moment terecht bij de jeugdhulpaanbieders die de gemeente heeft gecontracteerd. In de praktijk is het de jeugdhulpaanbieder zelf die op basis van zijn professionele onafhankelijke blik na de verwijzing beoordeelt welke voorziening precies nodig is (de behandelvorm), hoe vaak iemand moet komen (de omvang) en hoe lang (de duur). Bij deze beoordeling moet de jeugdhulpaanbieder zich houden aan de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie. Deze afspraken zien op hoe de gemeente haar regierol kan waarmaken en op de omvang van het pakket. Deze afspraken gaan verder ook in op hoe de artsen en de gemeentelijke toegang goed van elkaar op de hoogte zijn van de doorverwijzing of behandeling van een kind. Dit borgt de integrale benadering rond het kind en het principe van 1 gezin – 1 regisseur – 1 plan, met name bij meervoudige problematiek. Maar ook dat er geen nieuwe ‘verkokering’ zal plaatsvinden, waarbij professionals niet goed van elkaar weten dat zij bij het gezin betrokken zijn. Daarnaast moet de jeugdhulpaanbieder rekening houden met de regels die in deze verordening zijn gesteld. Deze verordening regelt welk aanbod van de gemeente alleen via verwijzing of met een besluit van de gemeente toegankelijk is en stuurt op collectief niveau op de omvang en duur van de beschikte individuele voorzieningen (zie artikel 2, vierde lid). De bepalingen in de verordening over het onderzoek naar de hulpvraag zijn onverkort op jeugdhulpaanbieders van toepassing, ook bij de toegang via de huisarts, de jeugdarts en/of de medisch specialist (zie artikel 3).

Toegang via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting
Een andere ingang tot jeugdhulp is via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter (via een kinderbeschermingsmaatregel of een maatregel tot jeugdreclassering), het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting.
De gecertificeerde instelling is de organisatie die de door de rechter opgelegde kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uitvoert. De gecertificeerde instelling is verplicht om bij de bepaling van de in te zetten jeugdhulp na een door de rechter opgelegde kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering te overleggen met de gemeente. Uiteraard kan bij dit overleg een kostenafweging plaatsvinden. De gemeente is op haar beurt vervolgens gehouden de jeugdhulp in te zetten die deze partijen nodig achten ter uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel of de jeugdreclassering.
Deze leveringsplicht van de gemeente vloeit voort uit het feit dat uitspraken van rechters te allen tijde moeten worden uitgevoerd om rechtsgelijkheid en rechtszekerheid te kunnen garanderen. Ook hier geldt dat de gecertificeerde instelling in beginsel gebonden is aan de jeugdhulp die de gemeente heeft ingekocht. Als de kinderrechter een ondertoezichtstelling of beëindiging van het gezag uitspreekt, wijst hij gelijktijdig in de beschikking de gecertificeerde instelling aan die de maatregel gaat uitvoeren. Dit kan de rechter doen omdat de Raad voor de Kinderbescherming in zijn verzoekschrift een concreet advies geeft over welke gecertificeerde instelling de maatregel zou moeten uitvoeren. De Raad voor de Kinderbescherming neemt een gecertificeerde instelling in zijn verzoekschrift op die, na overleg met de gemeente en gezien de concrete omstandigheden van de casus, hiervoor het meest geschikt lijkt. De Raad voor de Kinderbescherming is verplicht om hierover met de gemeente te overleggen. Deze toegang wordt al in de jeugdwet zelf geregeld en komt verder dus niet terug in deze verordening.

Afbakening jeugdhulpplicht
De reikwijdte van de jeugdhulpplicht in de jeugdwet vormt al enkele jaren een belangrijk onderwerp in gesprekken over de jeugdzorg. In de landelijke Hervormingsagenda Jeugd is de afspraak gemaakt dat de wetgever de jeugdwet gaat aanpassen om deze reikwijdte te verduidelijken en af te bakenen dan wel te begrenzen. Deze nieuwe wetgeving is nog niet gereed. De aanpassingen in wetgeving zijn nodig om ervoor te zorgen dat de jeugdhulp terechtkomt bij de meest kwetsbare gezinnen of gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Het doel is om duidelijk te maken wat er wel onder de jeugdhulpplicht valt, in plaats van wat er niet onder valt. Op dit moment geldt er geen jeugdhulpplicht voor hulp die op ‘eigen kracht’ kan worden geboden of worden georganiseerd, maar deze begrippen zijn echter niet gedefinieerd in de jeugdwet. Als er vrij toegankelijke voorzieningen zijn, dan gaan deze momenteel voor op niet-vrij toegankelijke voorzieningen.

De verordening voorziet in:

- Het scherper verwoorden en uitwerken van het beschikbare voorzieningenpakket;
- Een verbeterde afstemming tussen de jeugdwet en andere wetgeving;
- Het uitwerken van de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen ouders en het college als verstrekker van individuele voorzieningen;
- Een uitdrukkelijke opname van het stappenplan van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) verplicht stellen voor de medische verwijsroute; en
- Duidelijke voorwaarden ter voorkoming van oneigenlijk gebruik en misbruik van de jeugdwet.

Deze verordening vormt het normstellend kader waarmee de jeugdhulp nader wordt geregeld, met inachtneming van de jeugdwet.

ARTIKELSGEWIJS
In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die (onderdelen) van bepalingen behandeld die nadere toelichting behoeven.

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Definities

Het aantal definities in artikel 1 is beperkt aangezien de jeugdwet al een flink aantal definities kent die ook bindend zijn voor deze verordening. Deze wettelijke definities zijn dan ook niet nogmaals opgenomen in de verordening. Het betreft onder meer definities van centrale begrippen als ‘jeugdhulp’, ‘jeugdige’ en ‘ouder’. In de verordening worden de begrippen jeugdige en ouder overeenkomstig de jeugdwet gebruikt. Indien mogelijk aangeduid algemeen als ‘jeugdigen en ouders’ en specifiek veelal als ‘de jeugdige of zijn ouder(s)’. Gebruik van ‘of’ impliceert hier ook de betekenis ‘en’. Met de aanduiding ‘de jeugdige of zijn ouder(s)’ bedoelen we dus: de jeugdige (van bijvoorbeeld 16 jaar of ouder) zelfstandig, de jeugdige met een of beide ouders (in de definitie van artikel 1 van de jeugdwet: de gezaghebbend ouder, adoptiefouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder) (bij een jeugdige tussen de 12 en de 16 jaar), of de ouders namens de jeugdige (bij een jeugdige jonger dan 12 jaar).

In artikel 1.1 van de jeugdwet is jeugdhulp als volgt gedefinieerd:
‘1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptiegerelateerde problemen;
2°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
3°. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht’.

Ook de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) kent een aantal definitiebepalingen die voor deze verordening van belang zijn, zoals: ‘aanvraag’ (artikel 1:3, derde lid, van de Awb) en ‘beschikking’ (artikel1:3, tweede lid, van de Awb).

Een aantal begrippen worden hieronder nader toegelicht.

‘Andere voorziening’: onder het begrip ‘andere voorziening’ wordt in deze verordening verstaan een voorziening die niet op grond van de jeugdwet wordt getroffen, maar in het kader van maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, werk en inkomen of zorg. Zie ook artikel 2.9, onder b, van de jeugdwet. De verschillende beschikbare vormen van jeugdhulp zijn opgenomen in artikel 2 (individuele voorzieningen en overige voorzieningen). Hoe individuele voorzieningen verkregen kunnen worden, is nader geregeld in artikel 3 en verder.

‘iJw’: is in de Regeling Jeugdwet gedefinieerd als de ‘*door het Zorginstituut beheerde standaarden als bedoeld in artikel 2.15, derde lid, van de wet bestaande uit bedrijfsregels, berichtenstandaarden en berichtspecificaties*’. De iJw is de iStandaard om cliënten in alle fasen van de Jeugdwet-keten te volgen: van de toewijzing tot de zorglevering en de declaratie. Het doel is een snelle en efficiënte inzet van zorg ondersteunen en bijdragen aan een afname van administratieve lasten. Daarnaast moet iJw een betrouwbare en duurzame bron van informatie zijn over Jeugdwet-zorg (https://www.istandaarden.nl/ijw).

‘Pgb’: De definitie van ‘pgb’ is opgenomen omdat de afkorting pgb in het spraakgebruik inmiddels meer bekend en gebruikelijk is dan voluit ‘persoonsgebonden budget’.

HOOFDSTUK 2. VORMEN VAN JEUGDHULP

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp

Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 2.9, onder a, van de jeugdwet, op grond waarvan de gemeente verplicht is bij verordening regels te stellen over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Daarnaast beoogt deze verordening voor iedereen duidelijk te maken wat het gemeentelijke aanbod aan jeugdhulpvoorzieningen is. Ook vindt de gemeente het belangrijk dat op voorhand duidelijk is – uitgaande van toegang tot de jeugdhulp via de gemeente (zie artikel 4) – welke vormen van voorzieningen alleen toegankelijk zijn na een besluit van de gemeente (de 'individuele voorzieningen') en welke in beginsel vrij toegankelijk zijn voor iedereen waarvoor ze bedoeld zijn (de 'overige voorzieningen').

Gelet op het voornoemde belang bevat dit artikel een opsomming van de vormen van jeugdhulp die de gemeente biedt. Van verschillende van de hier genoemde vormen van jeugdhulp bestaan diverse varianten. Welke variant wordt ingezet zal steeds afhankelijk zijn van de uitkomst van het onderzoek en de betreffende situatie en de specifieke behoeften van de jeugdige en zijn ouders.

Derde lid

Op grond van artikel 2.6, eerste lid, onder a, van de jeugdwet is het aan het college om zorg te dragen voor een kwalitatief en kwantitatief aanbod. In het derde lid is bepaald over welke elementen het college in het kader van zijn inkoop- of subsidierelatie met de jeugdhulpaanbieders afspraken moet maken. Deze afspraken dragen bij aan duidelijkheid over het beschikbare voorzieningenpakket.

Vierde lid

Uit de parlementaire geschiedenis bij de jeugdwet volgt dat de gemeenteraad, ter uitvoering van het bepaalde in artikel 2.9, van de jeugdwet, in de verordening (op geaggregeerd niveau) kan sturen op duur, omvang en frequentie van individuele voorzieningen[1]. Dit wordt bepaald in het vierde lid.

De kwaliteitseisen waar jeugdhulpaanbieders die onder verantwoordelijkheid van het college werkzaamheden uitvoeren aan moeten voldoen vloeien rechtstreeks voort uit de wet. Deze zijn daarom niet in de verordening opgenomen, maar zijn wel in de contractuele afspraken opgenomen.

HOOFDSTUK 3. TOEGANG TOT JEUGDHULPVOORZIENINGEN

In dit hoofdstuk worden de toegangsmogelijkheden tot jeugdhulp in het vrijwillig kader (nader) geregeld. De toegang in het gedwongen kader, via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting wordt hier niet geregeld.

Artikel 3. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

Eerste lid

Naast de gemeentelijk georganiseerde toegang tot jeugdhulp (zie hierna), bestaat ook de directe verwijzingsmogelijkheid door de huisarts, medisch specialist en jeugdarts naar de jeugdhulp (artikel 2.6, eerste lid, onder e, van de jeugdwet). Dit laatste geldt zowel voor de vrij-toegankelijke (overige) voorzieningen als de niet vrij-toegankelijke (individuele) voorzieningen. Met een dergelijke verwijzing kan de jeugdige rechtstreeks aankloppen bij de jeugdhulpaanbieder.

Tweede lid

De huisarts, medisch specialist en jeugdarts moeten in beginsel verwijzen naar een door de gemeente gecontracteerde jeugdhulpaanbieder. Als de jeugdige of zijn ouders na een verwijzing door de huisarts kiezen voor een aanbieder van jeugdhulp die geen contract of subsidierelatie met de gemeente heeft, en de gemeente soortgelijke jeugdhulp wel kan laten leveren door een jeugdhulpaanbieder waarmee zij een contract of subsidierelatie heeft, is de gemeente niet gehouden de andere keuze te vergoeden[2].

---

[1] *Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 3, p. 148 en *Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 10, p. 40
[2] *Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 3, p. 149

De gemeente bepaalt bij de medische verwijsroute niet welke jeugdhulp moet worden geleverd, maar heeft wel de regie over wie de jeugdhulp verleent[3]. De verordening sluit vergoeding van deze kosten in een dergelijke situatie dan ook uit. De jeugdige of zijn ouders kunnen in een situatie als deze wel een pgb aanvragen. Het college beoordeelt deze aanvraag dan op basis van de aan de verkrijging van een pgb gestelde voorwaarden (zie hoofdstuk 5).

Derde lid
In de praktijk zal het de jeugdhulpaanbieder (bijvoorbeeld de jeugdpsychiater, de gezinswerker of de orthopedagoog) zijn die na de verwijzing (stap 1) beoordeelt welke jeugdhulp precies nodig is. Deze bepaalt in overleg met de jeugdige en/of zijn ouders daadwerkelijk de concrete inhoud, vorm, omvang en duur van de benodigde jeugdhulp. Deze jeugdhulpaanbieder stelt dus feitelijk vast wat naar zijn oordeel de inhoud van de benodigde voorziening moet zijn en hij zal zijn oordeel mede baseren op de protocollen en richtlijnen die voor een professional de basis van zijn handelen vormen (stap 2). Op grond van het eerste lid zorgt het college voor de inzet van deze jeugdhulp. Het derde lid bepaalt dat de jeugdhulpaanbieder daarbij wel gehouden is aan wat volgt uit de contract- of subsidierelatie met de gemeente. Ook is hij gehouden aan hetgeen volgt uit deze verordening. Dit betekent concreet dat hij zich onder meer houdt aan het beoordelingskader dat in artikel 5 is voorgeschreven en dat het stappenplan van de CRvB volgt. Ook dient hij zich in beginsel te beperken tot de inzet van individuele voorzieningen die in artikel 2 zijn opgesomd. Zie ook de algemene toelichting en de toelichting bij artikel 2. De verordening legt een koppeling tussen de beschikbare vormen van individuele voorzieningen en de toegang via de medische verwijsroute.

Vierde lid
Dit lid biedt het college de bevoegdheid om nadere regels te stellen over de toegang tot jeugdhulp via de medische verwijsroute, als bedoeld in artikel 2.6, eerste lid, onder g, van de Jeugdwet. De nadere regels dienen enkel ter uitwerking en verduidelijking van de uitvoering van de toegang via de medische verwijsroute binnen de kaders die de raad in deze verordening heeft vastgesteld.
Bij het gebruik van deze bevoegdheid geldt dat de nadere regels niet in strijd mogen zijn met deze verordening of met hogere regelgeving, zoals de Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet. Evenmin mogen de nadere regels onderwerpen bevatten die naar hun aard of belang uitsluitend in een verordening geregeld kunnen worden.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente
Deze en volgende bepalingen regelen de toegang tot jeugdhulp via de gemeente. Dit artikel regelt in algemene zin het toegangs- en besluitvormingsproces en de daaraan verbonden beslistermijnen.
De CRvB heeft geoordeeld dat de toegang tot jeugdhulp via de gemeente onderverdeeld kan worden in verschillende “stappen”[4]. Die stappen zijn in dit artikel en in artikel 5 verdisconteerd en zijn opgenomen om een zorgvuldige procedure te waarborgen. Het college is daarbij verantwoordelijk voor de inzet van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van jeugdhulp en bevoegd om de toegang tot jeugdhulp te verlenen op grond van de jeugdwet. In de praktijk zal het college de beslissing over het inzetten van jeugdhulp niet altijd zelf uitvoeren, maar mandateren aan deskundigen, in de praktijk zijn dit doorgaans de medewerkers van het sociaal team.

Eerste tot en met vierde lid
Jeugdigen en ouders kunnen bij het college terecht met hun hulpvraag. “Bij het college” betekent in de praktijk bij medewerkers van het sociaal team. Terecht kunnen betekent ook dat zij geholpen worden bij het vaststellen wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouders is. Het college is (mede)verantwoordelijk voor het verkennen of verhelderen van de hulpvraag. Dat kan door het voeren van een of meer gesprekken (zie artikel 5). Hierbij wordt overeenkomstig de jurisprudentie een zekere medewerking van de jeugdige of de ouders verlangd[5].

Vervolgens wordt op basis van een (geconcretiseerde) aanvraag een besluit genomen op de aanvraag, in overeenstemming met de Awb en de in de jeugdwet en de verordening opgenomen beoordelingskaders. Als de jeugdige of zijn ouders een pgb wensen dan moeten zij bij de aanvraag ook een budgetplan indienen.

---

[3] Rb. Oost-Brabant 26 maart 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:1761
[4] CRvB 1 mei 2017, ECLI:NL: CRVB:2017:1477
[5] CRvB 16 januari 2019, ECLI:NL: CRVB:2019:276

Vijfde lid
In dit geval wordt in algemene zin tien weken redelijk gevonden om een besluit te nemen. Jeugdigen en ouders hebben in beginsel namelijk de gelegenheid om tot twee weken na de aanvraag een familiegroepsplan in te dienen (artikel 5 lid 3). Dit plan betrekt het college vervolgens bij het onderzoek. Om dit onderzoek zorgvuldig uit te kunnen voeren én het plan hierbij te kunnen betrekken, wordt als uitgangspunt gehanteerd dat het onderzoek uiterlijk zes weken na ontvangst van de aanvraag uitgevoerd moet zijn (artikel 5 lid 1). Vervolgens heeft het college dan nog twee weken om de beschikking af te geven. Een totale doorlooptijd van tien weken wordt daarom redelijk gevonden.

Zesde lid
Het college is verantwoordelijk voor de inzet van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van jeugdhulp. Een individuele voorziening wordt altijd toegekend (of afgewezen) op basis van een beschikking. Deze verplichting komt ook voort uit de Awb.

Zevende lid
Deze bepaling regelt de toeleiding naar jeugdhulp in spoedsituaties of crisissituaties. In gevallen waar onmiddellijke start van de hulp nodig is (en het besluit niet kan worden afgewacht) kan het besluit tot inzet van een individuele voorziening genomen worden na de daadwerkelijke start van de hulp. Het besluit tot inzetten van de hulp moet vervolgens binnen vier weken na de start van de hulp zijn vastgelegd in een beschikking.

HOOFDSTUK 4. BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM EEN INDIVIDUELE VOORZIENING; ONDERZOEK EN BESLUITVORMING VIA DE GEMEENTE

Artikel 5. Onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren

Eerste lid
Voor een zorgvuldig te nemen besluit is het van belang dat alle relevante feiten en omstandigheden van de specifieke hulpvraag worden onderzocht. Daarbij is het van belang dat het onderzoek in samenspraak met de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger wordt verricht. Voor een zorgvuldig onderzoek is veelal persoonlijk contact nodig om een goed beeld van de jeugdige en zijn ouders en de gezinssituatie te krijgen. Het ligt daarom ook voor de hand dat er één of meerdere gesprekken gevoerd worden met de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger en dat de jeugdige ten minste één keer wordt gezien, ongeacht de leeftijd van de jeugdige. Van ouders mag verwacht worden dat zij dit contact mogelijk maken.

Mocht tijdens die gesprekken blijken dat het beter is om de aanvraag aan te passen, dan kan dit gedurende het onderzoek gebeuren. Een aanvraag hoeft dus niet afgewezen te worden als tijdens het onderzoek blijkt dat de oorspronkelijke aanvraag en oplossingsrichting bij nader inzien niet (volledig) passend zijn.

Tweede lid
Op grond van artikel 2.5, van de jeugdwet informeert het college jeugdigen, ouders en pleegouders tijdig over de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon. Ter verduidelijking van deze tijdige informatieverplichting is deze verplichting in het tweede lid opgenomen. Op grond van artikel 4.1.1, van het Besluit Jeugdwet heeft de informatie die het college verstrekt over de mogelijkheid gebruik te maken van de diensten van een vertrouwenspersoon in ieder geval betrekking op:

- de onafhankelijke rol van de vertrouwenspersoon;
- de aard van de ondersteuning door een vertrouwenspersoon;
- de vertrouwelijkheid van die ondersteuning;
- het feit dat de ondersteuning kosteloos is; en
- de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de vertrouwenspersoon.

Op grond van artikel 2.2.4, van de Wmo 2015, stelt het college onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar. Op grond van artikel 2.3.2, derde lid, van de Wmo 2015, wijst het college op de mogelijkheid om hier gebruik van te maken. Deze cliëntondersteuning beperkt zich niet tot de Wmo 2015, maar strekt zich onder andere ook uit tot de jeugdwet. Daarom is in het tweede lid, ter verduidelijking, deze informatieverplichting opgenomen.

Derde lid
Ouders hebben het recht een zelf (al dan niet met ondersteuning) opgesteld familiegroepsplan in te dienen. Het college betrekt dit plan bij zijn onderzoek. Om dit mogelijk te maken is er een termijn van twee weken gesteld om een familiegroepsplan in te dienen bij het college. Ouders kunnen om een langere termijn verzoeken als zij instemmen met het aanhouden van de beslistermijn gedurende de extra tijd die zij nodig hebben om het familiegroepsplan bij het college in te dienen.

Vierde lid
Het is mogelijk dat een jeugdige of zijn ouders, na het indienen van de aanvraag tot de conclusie komt dat (verder) onderzoek niet nodig is. Bijvoorbeeld omdat de jeugdige of zijn ouders zelf een oplossing heeft gevonden, of geholpen is met een overige voorziening. Zij kunnen in dat geval hun aanvraag intrekken, waardoor het college geen besluit meer hoeft te nemen. Om misverstanden te voorkomen wordt dit schriftelijk bevestigd door het college.

Vijfde lid
De jeugdwet schept een jeugdhulpplicht voor gemeenten, maar die geldt alleen als de jeugdige en zijn ouders er zelf niet uitkomen. De jeugdhulp is bedoeld om de eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders te versterken. En om het gezin en andere mensen die dichtbij de jeugdige staan te leren om de jeugdige (nog) beter te helpen en te verzorgen. Op die manier kan de jeugdige gezond en veilig op groeien en zo goed mogelijk mee doen in de maatschappij[6]. Een zorgvuldig onderzoek vereist het achtereenvolgens doorlopen van de volgende stappen:

Stap 1 - inventariseer de vraag.
Wat is de jeugdhulpvraag van de jeugdige of zijn ouders? In dit verband moet opgemerkt worden dat uit artikel 1.1, van de jeugdwet voortvloeit dat jeugdhulp niet alleen de hulp aan de jeugdige is, maar ook dat de ouder zelf in aanmerking kan komen voor jeugdhulp. Hierbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar hoe de situatie is ontstaan en waarom de jeugdige of zijn ouders nu een beroep doen op de gemeente.

Stap 2 - breng de onderliggende problematiek nauwkeurig in kaart en leg dat vast.
Welke opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen zijn er? Bij deze stap in het onderzoek wordt nadrukkelijk ook beoogd om de oorzaken van de waargenomen problematiek in de context van de systeem- en gezinsdynamiek in kaart te brengen.

Stap 3 - stel de aard en de omvang van de noodzakelijke hulp vast.
De vraag of hulp noodzakelijk is en zo ja, met welke omvang moet, rekening houdend met de bevindingen uit de eerste twee stappen, worden beantwoord op een wijze die rekening houdt met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de jeugdige, en ook (zoveel mogelijk) met de godsdienstige gezindheid, levensovertuiging en culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders. Doel is dat de jeugdige gezond en veilig kan opgroeien, dat hij kan groeien naar zelfstandigheid en dat hij voldoende zelfredzaam kan zijn en maatschappelijk kan participeren.

Stap 4 - kijk wat het verschil is tussen noodzaak en eigen kracht.
Onderzoek de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen, de balans tussen draagkracht en draaglast, van de ouder(s) en van het sociale netwerk. En onderzoek of de op basis van de eerste drie stappen als noodzakelijk bepaalde hulp hiermee al dan niet volledig kan worden ondervangen. Anders gezegd: het bepalen van de mate waarin de eigen kracht toereikend is. De stappen 1 tot en met 3 bouwen als het ware de jeugdhulpplicht eerst op tot een bepaald maximum. Stap 4 verkleint deze vervolgens weer, eventueel zelfs tot nul.

Stap 5 - stel vast welke voorziening de geconstateerde discrepantie adequaat oplost.
Het is deze discrepantie tussen zorgvuldig geïnventariseerde noodzaak en eigen kracht die uiteindelijk de jeugdhulpplicht concretiseert, welke op het college rust. Daarbij wordt het inzetten van andere en overige voorzieningen dan een individuele voorziening op grond van de Jeugdwet, steeds ook in de afweging betrokken.

[6] CRvB 1 mei 2017, ECLI:NL:2017:1477, rov. 4.3.1.

Ten aanzien van de afstemmingsplicht in lid 5 onderdeel e valt te denken aan een voorziening die een jeugdige ontvangt op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015), Wet langdurige zorg (hierna: Wlz) of de Zorgverzekeringswet (hierna: Zvw) en een voorziening op het gebied van passend onderwijs (artikel 27 e.v.).

Zesde lid
Als de jeugdige of zijn ouder(s) een familiegroepsplan aan het college heeft overhandigd, betrekt het college dat plan bij het onderzoek. Bij het onderzoek wordt ook de jeugdige zoveel mogelijk betrokken en gehoord. In lid 1 wordt dit aangevuld met de verplichting dat de jeugdige ten minste één keer wordt gezien.

Hiermee wordt artikel 12, van het Verdrag inzake de rechten van het kind in acht genomen. Op grond van de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst mogen jeugdigen vanaf 16 jaar over de eigen behandeling een beslissing nemen en is het mede afhankelijk van de wens van de jongere of de ouders al dan niet geïnformeerd mogen worden door de behandelaar.

Zevende lid
Tijdens het onderzoek legt het college uit welke jeugdhulp beschikbaar is bij de organisaties waarmee zij een contract heeft. Deze gecontracteerde zorg vormt het uitgangspunt. Ook vertelt het college dat het mogelijk is om, in plaats daarvan, een pgb aan te vragen. Het college bespreekt in begrijpelijk taal wat de verschillen en gevolgen zijn van deze keuze, zodat ouders en jongeren goed kunnen beslissen wat het beste past.

Achtste lid
De jeugdigen of zijn ouders moeten het college de informatie geven die nodig is om het onderzoek, om te komen tot een passend besluit over de jeugdhulp, goed uit te voeren.

Artikel 6. Deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming
Het college is op grond van artikel, 2.3 eerste lid, van de jeugdwet verantwoordelijk voor het waarborgen van een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen jeugdhulpvoorziening. Voor iedere stap in artikel 5 geldt dat het college de deskundigheid inzet die nodig is om de stap goed af te kunnen ronden. Ook kan (medisch) advies worden ingezet om bepaalde medische stukken te laten beoordelen.

Als dit noodzakelijk is voor het onderzoek, zal de jeugdige of zijn ouder(s) hier aan mee moeten werken, omdat anders niet vastgesteld kan worden hoe een hulpvraag opgelost kan worden. De verschillende stadia van onderzoek vragen op die stadia aangepaste deskundigheid.

In artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet is nader uitgewerkt dat het gaat om relevante deskundigheid met betrekking tot:

- opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- opvoedingssituaties waardoor jeugdigen mogelijk in hun ontwikkeling worden bedreigd;
- taal- en leerproblemen;
- somatische aandoeningen;
- lichamelijke of verstandelijke beperkingen; en
- kindermishandeling en huiselijk geweld.

Het college moet ervoor zorgen dat die deskundigheid gewaarborgd is en dat deze naar discipline van deskundigheid concreet kenbaar is voor de hulpvrager. De rechtspraak over de wet vereist dat adviseurs beschikken over de voor het uitbrengen van hun adviezen noodzakelijke deskundigheid en dat dit vereiste wordt vastgelegd in de verordening[7]. Daartoe bepaalt artikel 6, tweede lid, van de verordening dat adviezen worden uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie bij Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd, een registratie bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen, of een registratie op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register.

[7] CRvB 29 mei 2024, ECLI:NL: CRVB:2024:1097, rov. 4.9 (slot

Daarmee is vastgesteld welke vakbekwaamheid van hen verwacht mag worden en is gezekerd dat de (eindverantwoordelijke) adviseur zich toetsbaar opstelt. Geregistreerden in de betreffende registers vallen namelijk onder het tuchtrecht.

Het derde lid waarborgt de zorgvuldige voorbereiding van besluiten over de toekenning of afwijzing van jeugdhulp, door te bepalen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp uitvoert, niet ook adviseert en/of besluit over het al dan niet toekennen van jeugdhulp[8]. Daarnaast blijft het college – in het kader van een zorgvuldige voorbereiding van het besluit – ook altijd verplicht om zich ervan te verzekeren of het advies “concludent” is, dat wil zeggen of inzichtelijk is op grond van welke vormen van onderzoek en op basis van welke gegevens de adviseur tot zijn bevindingen is gekomen, of de gegevens actueel en betrouwbaar zijn, of het onderzoek volledig is geweest en met de juiste deskundigheid is uitgevoerd en of de uit het onderzoek getrokken conclusies logisch voortvloeien uit het onderzoek.

Artikel 7. Identificatie
Het college is verplicht de identiteit vast te stellen van de jeugdige en zijn ouders. Dit is noodzakelijk ten behoeve van het vast te stellen van de rechtmatigheid: komt de eventuele inzet van jeugdhulp bij de juiste persoon terecht. Deze bepaling voorziet hierin.

Artikel 8. Verslag
In het kader van het onderzoek naar aanleiding van een hulpvraag, vindt een gesprek plaats. De bevindingen van het onderzoek en hetgeen in het gesprek aan de orde is gekomen, worden vastgelegd in een verslag. De jeugdige en zijn ouders krijgen daarbij de gelegenheid om eventuele opmerkingen of aanvullingen aan het verslag toe te voegen, voordat het college dit verslag gebruikt als basis voor haar besluitvorming. Vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid verzekert het college zich ervan dat de jeugdige en diens ouders de uitleg over de uitkomsten van het onderzoek, zoals neergelegd in het verslag, hebben begrepen.

De voorwaarde van ondertekening en terugsturen van het verslag ziet op het compleet maken van de aanvraag. De ondertekening is immers een vormvoorschrift voor die aanvraag[9]. Daarnaast moet ook duidelijk zijn wat er precies wordt aangevraagd, de aanduiding van de beschikking die wordt gevraagd[10]. De oorspronkelijke hulpvraag hoeft immers niet hetzelfde te zijn als de jeugdhulpvoorziening die uiteindelijk nodig is en wordt aangevraagd. Het is ook mogelijk dat de jeugdige of zijn ouders het niet eens zijn met de uitkomsten van het onderzoek van het college en vinden dat zij wel zijn aangewezen op een individuele voorziening, of dat zij vinden dat zij een andere individuele voorziening nodig hebben dan de individuele voorziening die het college op basis van het onderzoek aangewezen acht. De jeugdige en zijn ouders doen dan een afwijkende aanvraag, die schriftelijk voldoende concreet moet zijn voor het college om een besluit op te kunnen nemen.

Het vierde lid stelt buiten twijfel dat ondertekening van het verslag ook nodig is als het college en (de ouders of wettelijk vertegenwoordiger van) de jeugdige het erover eens zijn dat de hulpvraag kan worden opgelost op eigen kracht, door het sociaal netwerk, door een andere voorziening of overige voorziening. In dat geval wordt de aanvraag niet verder doorgezet. De hulpvraag is namelijk opgelost en een individuele voorziening is niet nodig. Het verslag dient hier als weergave van het onderzoek en daarmee is de hulpvraag opgelost. Het ondertekende verslag geldt dan, voor zover er een aanvraag ligt, als intrekking van de aanvraag om een individuele voorziening, zodat het college op grond van de Awb ook niet langer gehouden is een besluit te nemen.

Artikel 9. Criteria voor toekenning van een individuele voorziening
In artikel 2.9, aanhef en onder a, van de wet is onder meer bepaald dat de gemeenteraad bij verordening regels moet stellen over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening. Daaraan is onder andere in dit artikel uitvoering gegeven, met de kanttekening dat het bij het verstrekken van een individuele voorziening altijd op maatwerk aankomt.

---

[8] vergelijk CRvB 29 mei 2024, ECLI:NL: CRVB:2024:1096, rov. 4.11
[9] artikel 4:2, eerste lid, van de Awb
[10] artikel 4:2, eerste lid, onder c, van de Awb

Eerste lid
Het eerste lid bevat de algemene beoordelingscriteria om in aanmerking te komen voor een individuele voorziening op grond van de jeugdwet . Deze criteria worden in volgende leden en artikelen verder uitgewerkt. Het college hoeft geen voorziening te verstrekken als jeugdige of zijn ouders gebruik kunnen maken van een andere voorziening (onderdeel b). Het gaat dan om een voorziening op grond van een andere wet dan de Jeugdwet (bijvoorbeeld Wmo 2015 of Wlz). Dit vloeit overigens al voort uit artikel 1.2 van de Jeugdwet, maar is voor de volledigheid ook hier opgenomen. Ook als een overige voorziening (onderdeel c) oplossing biedt, hoeft het college geen voorziening te verstrekken.

Tweede lid
In deze bepaling zijn regels opgenomen voor de situatie dat de jeugdige en/of zijn ouder(s) al zelf jeugdhulp ingeschakeld hebben en daarna pas een aanvraag indienen bij het college voor de betreffende hulp. Het college is dan niet verplicht een voorziening te verstrekken. Het college is dan immers niet meer in staat de noodzaak en het passend zijn van ingeschakelde hulp te beoordelen. Uiteindelijk is het immers de eigen verantwoordelijkheid van de jeugdige en ouders tijdig een aanvraag in te dienen bij de gemeente. Het komt dan voor risico van de jeugdige/ouders zelf dat ze niet eerder bij het college hebben gemeld.

Derde lid
Jeugdhulp is in artikel 1.1, van de jeugdwet gedefinieerd (zie ook de toelichting bij artikel 1). Met deze definitie wordt de taak van de gemeente in algemene zin afgebakend. Niet alle hulp en zorg, bevordering van deelname aan het maatschappelijk verkeer en ondersteuning bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging ten behoeve van een jeugdige valt onder de definitie van jeugdhulp. Om onder jeugdhulp te vallen moet er een psychisch probleem of stoornis, psychosociaal probleem, gedragsprobleem of beperking aan de behoefte ten grondslag liggen. Deze bepaling maakt duidelijk dat de gemeente niet verantwoordelijk is voor het bieden van hulp en ondersteuning op grond van de jeugdwet als de noodzaak van die hulp en ondersteuning van de jeugdige past bij het normale ontwikkelingspatroon van die jeugdige, gezien zijn leeftijd. Dit betekent dat er bijvoorbeeld geen individuele voorziening voor het voeden van een baby wordt verstrekt.

Om te bepalen welke hulp en ondersteuning niet geboden hoeft te worden vindt een beoordeling plaats op basis van de uitgangspunten uit hoofdstuk 6 Samenvattend overzicht van ontwikkelingstaken, opvoedvragen en ‘normale’ uitdagingen van de publicatie van het Nederlands jeugdinstituut “Normale uitdagingen voor kinderen jongeren en ouders”, uitgave 4 december 2020.

Vierde en vijfde lid
Inzet van een individuele voorziening vormt een laatste vangnet. Eerst wordt gekeken naar de mogelijkheid om de noodzaak voor de inzet van jeugdhulp te verminderen of weg te nemen met een andere of overige voorziening. Voorwaarde is wel dat deze voorziening daadwerkelijk beschikbaar is en passend en toereikend is voor de hulpvraag. Een andere of overige voorziening waarvoor bijvoorbeeld een wachtlijst geldt terwijl de hulp aan de jeugdige niet kan wachten, is geen voorziening die aan deze criteria voldoet. Omgekeerd, als de jeugdige wel even kan wachten voordat hij daadwerkelijk van de voorziening gebruik kan maken, dan voldoet de voorziening wel aan deze criteria.

Als er wel een individuele voorziening nodig is, dan kiest het college de goedkoopst adequate voorziening. Ook dan is van belang dat de jeugdige hier tijdig gebruik van kan maken. Dit betreft een individuele beoordeling van de situatie van de jeugdige en het gezin.
Indien de jeugdige en/of zijn ouders of verzorgers ervoor kiezen een duurdere voorziening te gebruiken die eveneens passend is, komen de meerkosten voor hun eigen rekening. De gemeente vergoedt in dat geval slechts de kosten tot het niveau van de goedkoopst adequate voorziening

In een dergelijke situatie wordt gekozen voor verstrekking in de vorm van een persoonsgebonden budget (pgb). Dan geldt dat het pgb wordt vastgesteld op basis van de kostprijs van de goedkoopst passende voorziening. De jeugdige en/of zijn ouders moeten het verschil zelf bijbetalen indien zij een duurdere voorziening wensen.

Zesde en zevende lid
Het zesde en zevende lid sluiten aan bij de rechtspraak waarin is geoordeeld dat een individuele voorziening waarvan de effectiviteit niet wetenschappelijk is bewezen, door het college geweigerd kan worden als deze geen toegevoegde waarde heeft ten opzichte van beschikbare voorzieningen[11]. Het college zal bij de weigering van een individuele voorziening waarvan de effectiviteit niet wetenschappelijk is bewezen moeten motiveren waarom in die specifieke situatie een andere oplossing passender of eveneens passend is. Bij toepassing van deze bepaling kan het college gebruik maken van de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (https://www.nji.nl/interventies), de zorgstandaarden van de GGZ Standaarden (https://www.ggzstandaarden.nl/) en de databank voor interventies gericht op jeugdigen met een beperking (databank interventies gehandicaptenzorg).

Het college kan in beleid regelen welke vormen van jeugdhulp zij aantoonbaar niet effectief acht. Het college kan daarbij gebruik maken van de door de praktijk opgestelde zogenaamde ‘niet doen-lijst’ die in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd zal worden gepubliceerd.

Achtste en negende lid
Een opgave van de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 is dat de jeugdhulp beschikbaar moet zijn voor jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Er is geconstateerd dat deze groep nu onvoldoende passende jeugdhulp ontvangt. De Hervormingsagenda Jeugd presenteert als onderdeel van de oplossing dat het voor jeugdigen en hun ouders helder moet zijn waarvoor ze in het kader van jeugdhulp bij de overheid terecht kunnen en waarvoor niet. Niet elke hulpvraag behoeft een zorgantwoord. Het moet duidelijker worden wat jeugdhulp precies inhoudt en wat binnen de huidige wettelijke kaders onder jeugdhulp moet vallen en wat niet.

In deze bepaling wordt als uitgangspunt genomen dat de gemeente op basis van de jeugdwet louter aan zet is als er sprake is van een hulpvraag als bedoeld in de jeugdwet. Als er problemen zijn binnen een gezin, die met name bij de ouders liggen, zonder dat er een hulpvraag is vanuit het kind, is er geen verplichting om jeugdhulp te verstrekken. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin ouders zich in een vechtscheiding bevinden en niet bereid zijn het gedrag aan te passen ten behoeve van de jeugdige, of geldproblemen binnen het gezin die direct effect hebben op de jeugdige en waar ouders via een andere weg dan de jeugdhulp deze geldproblemen kunnen verminderen. In die situatie is jeugdhulp mogelijk minder doelmatig dan een alternatieve optie zoals lotgenotencontact (bij een vechtscheiding) of schuldhulpverlening bij geldproblemen. In het achtste lid wordt dit uitgangspunt genuanceerd in die zin dat als er sprake is van meervoudige problematiek in de context van het kind en gezin, en binnen die problematiek speelt ook een hulpvraag, de gemeente op grond van de jeugdwet dan wel verplicht is jeugdhulp te verstrekken. Deze bepalingen dwingen het college om bij problemen in de context van het gezin niet als automatisme jeugdhulp te verstrekken, maar om zich goed af te vragen of er daadwerkelijk sprake is van een hulpvraag en er sprake is van een jeugdhulpplicht.

Tiende lid
Het college kiest het soort jeugdhulp dat het beste past bij de situatie van het kind en het gezin. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de afspraken die zij heeft gemaakt met jeugdhulpaanbieders. Er wordt altijd gekeken of ervaringsdeskundigen kunnen helpen, en de keuze voor de hulp wordt samen gemaakt: de jeugdprofessional, het kind en de ouders bespreken eerst wat er aan de hand is en welke aanpak het beste werkt.

Artikel 10. Beoordeling draagkracht en draaglast

Algemeen
Artikel 2.3, van de jeugdwet legt als uitgangspunt vast dat het college op grond van de jeugdwet alleen een voorziening moet treffen als de jeugdige en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. De eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders staat voorop. Pas als zij zelf – zo nodig met hulp van het sociale netwerk en/of andere hulpverlenende instellingen – niet in staat zijn de noodzakelijke hulp te bieden, moet de gemeente hulp bieden. Dit uitgangspunt wordt in artikel 10 geconcretiseerd. In deze verordening worden de begrippen draagkracht en draaglast (zie ook artikel 1) daarvoor gebruikt.

[11] bijv. CRvB 12 september 2018, ECLI:NL: CRVB:2018:2785 en CRvB 26 januari 2022, ECLI:NL:CRVB:2022:254

De verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen ligt allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf. Van ouders mag worden verwacht dat zij de nodige aanpassingen doen om de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen te realiseren. Dat kan betekenen dat zij hun eigen loopbaanplannen, de wijze waarop zij hun betaalde arbeid hebben georganiseerd of hun financiële situatie moeten bijstellen om voor het kind beschikbaar te zijn en de noodzakelijke hulp te bieden. Als uit zorgvuldig uitgevoerd onderzoek blijkt dat de noodzakelijke hulp met eigen mogelijkheden en het eigen probleemoplossend vermogen kan worden geboden, hoeft het college geen voorziening te treffen.

Ouders behoren de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden, ook als het kind een ziekte, aandoening of beperking heeft. Ook bovengebruikelijke hulp kan in beginsel van ouders worden verwacht, zo blijkt uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep. Deze oordeelde dat de ouder, die haar baan had opgezegd in verband met de zorg voor haar kind, de zorg aankon en verleende en het dus van haar mocht worden verwacht. Er was sprake van voldoende eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen[12].

De in de jeugdwet bedoelde maatstaven eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen van de ouder(s) bieden geen ruimte voor een beoordeling van de financiële draagkracht van een gezin om zelf jeugdhulp te kunnen verlenen[13]. Dit laat onverlet dat het belang van de ouders om te voorzien in een inkomen wel door de Centrale Raad in de beoordeling wordt betrokken.

Bij gescheiden ouders geldt als uitgangspunt dat beide ouders met gezag verantwoordelijk zijn voor het bieden van ondersteuning. Ook stiefouders zijn verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan tot het gezin behorende (stief)kinderen.

Ook uit de parlementaire geschiedenis bij artikel 2.3, van de wet volgt dat het college alleen gehouden is een voorziening te treffen als de jeugdige en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. De eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders staat voorop. Pas als zij er zelf niet uitkomen, moet de gemeente hulp bieden. De wetgever formuleert het als volgt:

“(…) Allereerst is het college niet gehouden om voor een jeugdige of zijn ouders een voorziening op het gebied van jeugdhulp te treffen voor zover de jeugdige en zijn ouders de problemen zelf het hoofd kunnen bieden, eventueel met behulp van personen uit het sociale netwerk of andere instellingen die ondersteuning bieden. Om dit buiten twijfel te stellen is in het eerste lid opgenomen dat een gemeente alleen een voorziening hoeft te treffen voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en zijn ouder ontoereikend zijn. Dit zou ook strijdig zijn met het uitgangspunten van artikel 2.1, waarbij ervan uit wordt gegaan dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt en waarin tot uitdrukking komt dat moet worden uitgegaan van de eigen kracht van de jeugdige, zijn ouders en het sociale netwerk. Hierbij past een actieve rol van de ouders en het kind om in eerste instantie te trachten de op hun weg komende problemen zelf of met behulp van hun eigen netwerk op lossen. (…) Als de jeugdige en zijn ouders zelf mogelijkheden hebben om de problemen op te lossen of het hoofd te bieden, is een voorziening niet nodig (…)”[14].

<u>Eerste lid</u>
Het eerste lid van artikel 10 geeft invulling aan de hiervoor geformuleerde uitgangspunten. Daarbij wordt een ruime beoordelingsruimte aan het college toegekend. Het college maakt in de individuele situatie een beoordeling van de mogelijkheden en neemt daarbij de geformuleerde uitgangspunten als basis.

[12] CRvB 17 juli 2019, ECLI:NL: CRVB:2019:2362
[13] CRVB 26 mei 2021, ECLI:NL: CRVB:2021:1326
[14] *Kamerstukken II*, 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 135-136

Tweede lid
Het tweede lid geeft nader invulling aan de rol die het sociale netwerk van de jeugdige of zijn ouders speelt bij de beoordeling van de draagkracht en draaglast. Het college zal concreet moeten beoordelen welke hulp zij kunnen bieden, waardoor er geen of in mindere mate een beroep gedaan hoeft te worden op een individuele voorziening. De jeugdige en de ouder(s) verlenen, op grond van hun medewerkingsplicht, medewerking aan dit onderzoek.

Derde lid
Het derde lid bevat een concrete plicht van ouders om hun eigen mogelijkheden eerst te benutten. Op het moment dat ouders een aanvullende verzekering hebben afgesloten op basis waarvan zij (al dan niet gedeeltelijk) recht hebben op hulp (gefinancierd) vanuit de verzekeraar, dan moeten zij daar eerst gebruik van maken. Het gaat hierbij om een al afgesloten verzekering. Het derde lid verplicht ouders niet tot het afsluiten van een aanvullende verzekering, zodat zij daar vervolgens een beroep op zouden kunnen doen.

Vierde lid
De inzet van ‘eigen mogelijkheden’ is het uitgangspunt bij de uitvoering van de wet. De in het Burgerlijk Wetboek[15] verankerde eigen verantwoordelijkheid van ouders en de jeugdige om problemen op te lossen, staat voorop. Daarbij geldt dat het aan ouders is om de tot hun gezin behorende minderjarig kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden. Als de draagkracht en draaglast in balans zijn, wordt geen individuele voorziening verstrekt, zo bepaalt het eerste lid.

Het vierde lid bevat de normerende hoofdrichting van de betekenis die de gemeenteraad wenst toe te kennen aan de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen. In het vierde lid wordt uitgewerkt met welke factoren rekening wordt gehouden bij het bepalen van de eigen mogelijkheden, waaronder de draagkracht en belastbaarheid van de ouders. Deze factoren sluiten aan bij bestaande rechtspraak.

Het onderzoek naar aanleiding van de hulpvraag wordt uitgevoerd op de in artikel 5, vijfde lid, van de verordening beschreven wijze. Bezien wordt daarbij of noodzakelijke hulp door de ouder zelf geboden kan worden. Het college neemt daarbij indachtig het bepaalde in de artikelen 1:82 en 1:247 BW in aanmerking dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en jeugdigen zelf ligt en dat deze hulp in uitgangspunt ook geleverd kan worden. Uit onderzoek kan blijken dat dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en de ouder(s) tekortschieten, bijvoorbeeld omdat sprake is van:
a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden;
b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden;
c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven. Onderzocht moet worden welke mogelijkheden de ouder(s) hebben (heeft) om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Onder andere mag verwacht worden dat zij bereid zijn maatschappelijke activiteiten te beperken en betaalde arbeid aan te passen om zo de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen.

Vijfde lid
Op de in artikel 5, vijfde lid, van de verordening beschreven wijze moet onderzocht worden of er aanleiding is om aan te nemen dat de hulp die de jeugdige behoeft, in een concreet geval *niet* door de ouder(s) geleverd *kan* worden. Daarmee wordt het noodzakelijke verband tussen de beoordeling van de hulpvraag en de eigen mogelijkheden met de toekenningscriteria gelegd. Als blijkt dat de draagkracht van het gezin de draaglast aankan is er geen noodzaak voor het college om een voorziening op basis van de jeugdwet toe te kennen. Dat is dus ook niet het geval als de jeugdhulp is aan te merken als bovengebruikelijke hulp. Als de noodzakelijke hulp in kaart is gebracht en duidelijk is dat het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en het sociale netwerk onvoldoende is om de noodzakelijke hulp te verlenen, dient de gemeente een voorziening te treffen. Van belang daarbij is dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of de noodzakelijke hulp door de ouders kan worden geleverd. Bij het onderzoek ter beantwoording van die vraag moet worden stilgestaan bij het onderscheid tussen onmacht en eventuele onwil of opvattingen over de eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen.

[15] artikelen 1:82 en 1:247 BW

Artikel 11. Vervoer
In artikel 2.3, tweede lid, van de jeugdwet is bepaald dat voorzieningen op het gebied van jeugdhulp ook het vervoer van een jeugdige naar en van de locatie waar de jeugdhulp geboden wordt, omvatten. In deze bepaling worden de uitgangspunten voor verstrekking van vervoer geregeld.

Als uitgangspunt geldt dat de ouders in beginsel zelf verantwoordelijk zijn voor het vervoer (lid 1). Dat vervoer moet dan wel noodzakelijk zijn in verband met een medische noodzaak of met beperkingen in de zelfredzaamheid van de jeugdige. Dit betekent dat het vervoer noodzakelijk moet zijn om de locatie van de jeugdhulp te kunnen bereiken (lid 2). Of daarvan sprake is staat ter beoordeling van het college (lid 3). De uitzonderingen genoemd in lid 3b gaan over situaties waarbij het nemen van de eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer onevenredig is. Dat wil zeggen als het de ouders qua draaglast meer kost dan de gemeente om het vervoer te regelen. Bijvoorbeeld als de jeugdige gedrag vertoont wat maakt dat ouders niet de kortste route kunnen nemen of investeringen in bijvoorbeeld speciale vervoersmogelijkheden (denk aan een rolstoelbus) nodig is. Daarnaast moet de afstand van huis naar de hulplocatie minimaal 6 kilometer en maximaal 35 kilometer zijn, behalve als de hulp in de regio Zuid-Holland Zuid geleverd wordt. De gemeente meet de afstand via de kortste route volgens de ANWB-routeplanner.

Om te benadrukken dat het college daarbij de eigen verantwoordelijkheid van ouders als uitgangspunt neemt, wordt in het vierde lid expliciet gemaakt dat het college in elke individuele situatie een afweging moet maken of er specifieke omstandigheden zijn waardoor er (ondanks de eigen verantwoordelijkheid van de ouders) een vervoersvoorziening moet worden verstrekt. Wanneer de ouders in staat zijn de jeugdige zelf te vervoeren, is er sprake van ‘eigen kracht’ die aan de toekenning van een vervoersvoorziening in de weg staat[16].

Daarnaast geldt het uitgangspunt dat de met het oog op de vervoerskosten goedkoopste adequate voorziening kan worden getroffen. Dit wordt ten uitdrukking gebracht in het vijfde lid.
Voor situaties in lid 5 waarvoor geen vervoersvoorziening wordt verstrekt, kan gedacht worden aan hulp die op afstand, die bijvoorbeeld digitaal, adequaat en passend kan worden geboden.
Bij deze beoordeling betrekt het college:

a. de beschikbaarheid van vervoersmogelijkheden binnen het sociaal netwerk;
b. het gebruik van andere voorzieningen zoals leerlingenvervoer, OV-begeleiding of zorgvervoer in een ander kader.

Artikel 7 bepaalt dat het college, op verzoek van de jeugdige of zijn ouder(s), in plaats van een vervoersvoorziening een vergoeding per kilometer kan toekennen.
De hoogte van de vergoeding sluit aan bij het maximale bedrag dat de Rijksoverheid hanteert voor reiskostenvergoeding (bij vaststelling van deze verordening € 0,23 per kilometer). De afstand wordt berekend op basis van de kortste route (retour) volgens de ANWB-routeplanner tussen het ophaaladres van de jeugdige en de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt.

In artikel 8 is geregeld dat de looptijd van een vervoersvoorziening kan afwijken van de looptijd van de beschikking voor de onderliggende individuele jeugdhulpvoorziening. De noodzaak voor vervoer kan immers verschillen van de duur van de hulpverlening zelf.

Artikel 9 biedt het college de bevoegdheid om nadere regels te stellen over de uitvoering van de bepalingen in dit hoofdstuk. Deze bevoegdheid is bedoeld om de uitvoeringspraktijk nader te regelen binnen de kaders van de verordening,

Artikel 12. Dyslexie
Uit de parlementaire geschiedenis en rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep volgt dat de behandeling van ernstige dyslexie onder de jeugdwet valt, met dien verstande dat de wetgever bij de overheveling van de dyslexiezorg van de Zorgverzekeringswet naar de jeugdwet niet een ruimer of ander bereik van dyslexiezorg heeft beoogd.

[16] CRvB, 5 april 2023, ECLI:NL: CRVB:2023:655

Hieruit volgt dat het college op grond van artikel 2.3, van de jeugdwet enkel verplicht is dyslexiezorg te verlenen als sprake is van de diagnose ED (ernstige dyslexie)[17]. Toegang tot dyslexiezorg is alleen aangewezen nadat via het verantwoordelijke Samenwerkingsverband Primair Onderwijs is vastgesteld dat dit noodzakelijk is. Daarbij wordt het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling gehanteerd van het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie[18].

Artikel 13. Vaktherapie
De jeugdwet sluit niet uit dat vaktherapie, indien passend, ingezet wordt als jeugdhulp. De jeugdwet schrijft namelijk niet voor welke vormen van hulp onder jeugdhulp vallen. De wettelijke opdracht is resultaatgericht geformuleerd. De in te zetten voorziening moet de jeugdige in staat stellen gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid, voldoende redzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Voor de vraag wie welke jeugdhulp nodig heeft, dient de gemeente zich te baseren op het oordeel van een ter zake deskundige en de professionele standaarden te respecteren.

Eerste en tweede lid
Met het oog op de kwaliteitsborging en artikel 5.1.1, tweede lid, van het Besluit Jeugdwet zijn aan de inzet van vaktherapie een aantal voorwaarden gesteld. Deze maken onderdeel uit van de Dienstomschrijvingen Jeugdhulp ZHZ (bijlage 1 bij de verordening).

Derde lid
Er geldt een maximum aantal uren (namelijk 30) behandeling dat door het college kan worden verstrekt. Soms is het nog mogelijk om enkele sessies vergoed te krijgen vanuit een aanvullende verzekering. In dat geval wordt dit als eigen mogelijkheden beschouwd als bedoeld in artikel 2.3 eerste lid van de jeugdwet die de ouders eerst moeten aanspreken voordat het college aan zet is (zie ook artikel 10, derde lid). Het maximale aantal behandelingen dat aan vaktherapie door het college wordt vergoed, wordt in dat geval verminderd met het aantal sessies dat door de zorgverzekeraar wordt vergoed.

Artikel 14. Kinderopvang en buitenschoolse opvang
In deze bepaling wordt geëxpliciteerd dat reguliere kinderopvang en buitenschoolse opvang geen jeugdhulp is waarvoor het college verantwoordelijk is.

Kinderopvang en buitenschoolse opvang is de verantwoordelijkheid van ouder(s), werkgever en overheid. Het leren omgaan van leidsters van de kinderopvang met kinderen met een beperking is de verantwoordelijkheid van ouder(s) en de kinderopvang/buitenschoolse opvang.
Kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, kunnen ook terecht op een kinderdagverblijf. Dit is geregeld in de Wet op de kinderopvang.

Alleen als er ten gevolge van een hulpvraag aanvullende begeleiding vereist is die niet door leidsters kan worden geboden en niet van ouders kan worden verwacht, kan jeugdhulp worden ingezet. Dit kan alleen in de situaties waarbij opvang niet het doel is, maar er sprake is van ontwikkelingsdoelstellingen. Daarbij kan gedacht worden aan (ernstige) gedragsproblematiek.

Deze bepaling laat onverlet dat het college daarnaast verschillende vormen van dagbesteding beschikbaar kan hebben gesteld, waaronder het medisch dagverblijf, een kinderdagcentrum, een zorgboerderij of BSO+.

Artikel 15. Inhoud beschikking individuele jeugdhulpvoorziening
De beschikking zal gebaseerd zijn op het onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige of zijn ouders en de ingediende aanvraag. Dat dient dan ook terug te komen in de inhoud van de beschikking, opdat deze deugdelijk en begrijpelijk is gemotiveerd. De verordening stelt hiertoe een aantal basiseisen. De in het eerste lid opgenomen eisen vloeien al rechtstreeks voor uit de wet en de Awb, maar zijn hier opgenomen om een volledig beeld te schetsen. In het tweede en derde lid wordt omschreven wat nog meer moet zijn vastgelegd.

---

[17] *Kamerstukken II* 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 50, 104 en 118; CRvB 24 oktober 2018, ECLI:NL: CRVB:2018:3454; CRvB 22 juni 2022, ECLI:NL: CRVB:2022:1345; en CRvB 17 juli 2024, ECLI:NL: CRVB:2024:1430
[18] https://www.nkd.nl/professionals/protocol-dyslexie-diagnose-en-behandeling/.

HOOFDSTUK 5. AANVULLENDE REGELS VOOR EEN INDIVIDUELE JEUGDHULPVOORZIENING IN DE VORM VAN EEN PGB

In de jeugdwet zijn de pgb-vaardigheid, de motivatie en de kwaliteit randvoorwaardelijk voor het verkrijgen van een pgb. In dit hoofdstuk wordt geconcretiseerd op welke wijze hieraan uitvoering wordt gegeven bij de beoordeling van een verzoek om een pgb. Ook worden de randvoorwaarden die verbonden zijn aan de besteding van het pgb in dit hoofdstuk uitgewerkt.

Artikel 16. Aanvullende regels om in aanmerking te komen voor een pgb

Eerste lid
Wanneer een jeugdige of zijn ouders naar aanleiding van het onderzoek in aanmerking komt voor een individuele voorziening, en de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger vervolgens aangeeft deze in de vorm van een pgb geleverd te willen hebben, is aan dit verzoek een aantal eisen verbonden. Zo stelt het college een format vast voor een budgetplan dat de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger met de aanvraag voor een pgb moet indienen. In het eerste lid wordt bepaald wat er in het budgetplan dient te zijn opgenomen.

Uit de motivering in het budgetplan moet duidelijk blijken dat men zelf de regie kan voeren, hoe men dit gaat doen en waarom men een pgb wil in plaats van gebruik te maken van het aanbod dat de gemeente heeft voor zorg in natura. Ook moet onderbouwd worden dat de beoogde voorziening van voldoende kwaliteit is. Van belang is of de motivering doordacht en houdbaar is en verband houdt met de rechten, verplichtingen en vrijheden die een pgb met zich meebrengt. Het budgetplan moet zijn van voorzien van een motivatie waarom is voldaan aan de 10 punten van pgb-vaardigheid als benoemd in artikel 17 van de verordening. Verder moet uit het budgetplan blijken welke kosten er aan de inhuur van de beoogde uitvoerder van de jeugdhulp verbonden zijn.

Tweede lid
De in het tweede lid van dit artikel opgenomen voorwaarden concretiseren de wettelijke verleningsvoorwaarden die staan in artikel 8.1.1, tweede lid, van de jeugdwet. In de wet zijn de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb in het kort als volgt geformuleerd:

a. de jeugdige of zijn ouders zijn op eigen kracht of met gekwalificeerde hulp voldoende in staat tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, en in staat de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
b. de jeugdige of zijn ouders stellen zich gemotiveerd op het standpunt dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een gecontracteerde jeugdhulpaanbieder, niet passend achten; en
c. de individuele voorziening die men in wil kopen is van goede kwaliteit.

Derde lid
In het derde lid wordt niet-limitatief geregeld wanneer een pgb niet wordt verstrekt omdat er twijfels zijn met betrekking tot de integriteit van de beoogde uitvoerder van de jeugdhulp. Deze gronden hebben betrekking op omstandigheden die tot de conclusie leiden dat niet aan de voorwaarden van artikel 8.1.1, tweede lid, van de jeugdwet is voldaan, in het bijzonder dat de kwaliteit voldoende zal zijn geborgd. De gronden zien op de betrouwbaarheid van de pgb-aanbieder. Als deze twijfelachtig is, heeft het college ruimte om geen pgb te verstrekken omdat in die situatie niet geborgd kan worden dat de kwaliteit van de zorg van voldoende kwaliteit is. Daarmee wordt niet voldaan aan een van de verleningsvoorwaarden als bedoeld in artikel 8.1.1, tweede lid, van de jeugdwet.

Vierde lid
Een pgb wordt geweigerd als er een wettelijke weigeringsgrond uit artikel 8.1.1, vierde lid, van toepassing is. Dit is strikt en bevelend geformuleerd omdat het van groot belang is dat jeugdhulp in de vorm van een pgb, evenals jeugdhulp in de vorm van zorg in natura waarvoor in artikel 4.1.1, eerste lid, van de jeugdwet al eisen zijn gesteld, op een verantwoorde manier wordt verleend: ‘waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder’.

Artikel 17. Pgb-vaardigheid

Eerste lid
Om in aanmerking te komen voor een pgb moet een budgethouder of budgetbeheerder in staat zijn tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, en in staat zijn de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren[19].

Het gaat daarbij om de vraag of de budgethouder (en/of met een vertegenwoordiger: de budgetbeheerder) voldoende zelfstandig beslissingen kan nemen over de ondersteuning en de financiering daarvan. De bekwaamheid voor het hebben van een pgb wordt in samenspraak met de aanvrager getoetst, het oordeel van het college is hierin leidend.
Mocht het college van oordeel zijn dat de persoon niet bekwaam is voor het houden of beheren van een pgb, dan weigert het college de aanvraag voor het pgb.

Een goed beheer van een toegekend pgb vraagt volgens een in opdracht van het Ministerie van VWS opgesteld rapport om de volgende vaardigheden en basisvoorwaarden[20]:

1. Aanvragen van de ondersteuning (inclusief formuleren ondersteunings-, c.q. zorgvraag);
2. Inkopen van de zorg/aansturen van de zorg (ook als de ondersteuningsvraag wijzigt);
3. Goed werkgeverschap;
4. Coördinatie van zorgverleners en betrokkenheid familie en mantelzorg;
5. Voeren van een administratie;
6. Verantwoording afleggen en contact met de gemeente; en
7. In algemene zin taalvaardig in de Nederlandse taal en ICT vaardig.

Deze taken dienen als basis om op basis van een budgetplan de benodigde kennis en vaardigheden van de cliënt vast te stellen. Deze taken zijn door VWS uitgewerkt in het document ‘10 punten pgb-vaardigheid’[21]. In deze bepaling wordt daarbij aangesloten. Daarbij wordt in aanvulling op het belang van de beheersing van de Nederlandse taal gewezen op artikel 2:6, van de Awb, waaruit volgt dat er in de Nederlandse taal met bestuursorganen wordt gecommuniceerd.

Mocht de inwoner, die zelf niet over deze vaardigheden beschikt, alsnog een pgb wensen, dan dient er een vertegenwoordiger te zijn die de aan het pgb verbonden taken kan uitvoeren (de budgetbeheerder). Ook de budgetbeheerder dient te voldoen aan de gestelde eisen en wordt eveneens getoetst op de genoemde aspecten.

Tweede lid
In het tweede lid wordt uitgewerkt onder welke omstandigheden de budgethouder of een budgetbeheerder niet in staat wordt geacht de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren. Deze omstandigheden geven het signaal aan de beoordelaar van de aanvraag van het pgb dat dóór de omstandigheden, de budgethouder niet in staat wordt geacht zelf een pgb te kunnen beheren. In de afwijzende beschikking dient deze beoordeling per geval goed onderbouwd en gemotiveerd te worden. Van een categorale uitsluiting is daarom geen sprake.

1. Schuldenproblematiek: Problematische schuldenproblematiek maakt de kans groot en aannemelijk dat de budgethouder of budgetbeheerder voor het beheren van een pgb belangrijke financiële vaardigheden en verantwoordelijkheden ontbeert. Het is daarom niet wenselijk dat deze persoon, zolang hij zijn financiële zaken niet goed en zelfstandig op orde heeft, een pgb beheert.

Signalen die kunnen wijzen op problematische schulden zijn bijvoorbeeld dat de budgethouder of budgetbeheerder zelf aangeeft dat er verwijtbare schulden zijn, in de schuldhulpverlening of schuldsanering zit, onder bewind staat, dan wel een indicatie heeft gekregen voor het resultaatgebied ‘Financiën’.

[19] artikel 8.1.1, tweede lid, van de jeugdwet
[20] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-833053.pdf
[21] https://open.overheid.nl/documenten/ronl-277e25d6-4c27-4356-8950-2f1e9f27e89b/pdf

Voor de definitie van problematische schulden wordt verwezen naar de definitie zoals deze door de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) wordt gehanteerd. Er is volgens deze definitie sprake van problematische schulden als sprake is van de situatie waarin te voorzien is dat een natuurlijke persoon schulden niet zal kunnen blijven afbetalen of is gestopt met afbetalen.

2. Ernstige verslavingsproblematiek: Ernstige verslavingsproblematiek bij een budgethouder of budgetbeheerder maakt dat deze vanwege de verslaving niet in staat is regie te voeren over zijn eigen leven, laat staan over een pgb. Ook de omstandigheid van een problematische ex-verslaving of de omstandigheid dat de budgethouder of budgetbeheerder bezig is de verslaving de baas te worden maakt dat deze persoon minder in staat geacht wordt om regie te voeren over zijn eigen leven, of over een pgb. Bij vermoedens van ernstige verslaving kan daar in het onderzoek nader onderzoek naar gedaan worden, bijvoorbeeld door het opvragen van een medische verklaring dan wel inschakeling van het verslavingsteam, consultatie- en diagnoseteam, hierna: CDT of expertiseteam jeugd. Signalen die kunnen wijzen op verslavingsproblematiek bij budgethouder of budgetbeheerder, zijn bijvoorbeeld dat dit onderdeel is van de melding en uit het onderzoek komt, of dat de inwoner verslaving gerelateerd gedrag vertoont.

3. Aangetoonde fraude begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag: Wanneer budgethouder of budgetbeheerder eerder frauduleus heeft gehandeld, op welk terrein dan ook, is het aannemelijk dat de verleidingsrisico's bij het verstrekken van een pgb te groot zijn. Dit geldt te meer indien budgethouder of budgetbeheerder, dan wel het bedrijf waar de vertegenwoordiger werkt, dan wel de beoogde pgb-aanbieder, eerder betrokken is geweest bij pgb-fraude.

4. Een aanmerkelijke verstandelijke beperking: Een indicatie voor een verstandelijke beperking is een laag of zeer laag IQ. Ook zijn er beperkingen in de sociale aanpassing die - zonder ondersteuning - participatie in de weg staan. Er is vaak sprake van moeite met concentratie en aandacht en een laag zelfbeeld; soms zijn er bijkomende lichamelijke problemen dan wel een kwetsbare gezondheid.

5. Een ernstig psychiatrisch ziektebeeld: Bij GGZ-problematiek die in ernstige mate aanwezig is, is de kans groot dat het vrijwel onmogelijk is voor de budgethouder of budgetbeheerder om op stabiele en consistente wijze de regie te kunnen voeren over een pgb. Met name de beoordeling of de geleverde zorg doeltreffend en professioneel is, zal ingewikkeld zijn. Dat maakt dat er een verhoogd risico is op niet wenselijke afhankelijkheidsrelaties tussen de budgethouder of budgetbeheerder en de pgb-aanbieder. Een aanbod van ZIN past vaak beter in het zorgbelang van de cliënt.

6. Vastgestelde blijvende cognitieve stoornis: Wanneer een budgethouder of budgetbeheerder een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis heeft, is het aannemelijk dat cliënt daarmee de regie over zijn leven niet in de hand heeft. Voorbeelden van blijvende cognitieve stoornissen zijn de diverse vormen van dementie, de gevolgen van ander niet-aangeboren hersenletsel.

7. Het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal, in woord en geschrift: Het beheren van een pgb is niet mogelijk wanneer budgethouder of budgetbeheerder de Nederlandse taal onvoldoende beheerst. Het voldoende kunnen begrijpen, en daarmee kunnen lezen, van alle voorwaarden en eisen ten aanzien van een pgb, is niet mogelijk bij een onvoldoende beheersing van het Nederlands.
Ook het opstellen en afsluiten van bijvoorbeeld zorgovereenkomsten, is dan buiten bereik. Hiervan afgeleid kan ook worden gesteld dat men voldoende kennis dient te hebben van de Nederlandse samenleving, zodat men bijvoorbeeld de vraag kan beantwoorden wat de Sociale verzekeringsbank (hierna: SVB) is en doet in relatie tot het pgb.

8. Het niet verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag waaruit blijkt dat er geen bezwaren bestaan tegen het uitvoeren van de werkzaamheden als budgethouder of budgetbeheerder.

Artikel 18. Onderscheid pgb formele hulp en pgb sociaal netwerk
Voor de bepaling van het pgb-tarief wordt onderscheid gemaakt tussen pgb formele hulp en pgb sociaal netwerk. Voor pgb formele hulp geldt het hogere pgb-tarief en voor pgb sociaal netwerk geldt het lagere tarief op basis van het wettelijk minimumloon. Dit sluit aan bij de systematiek die binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) en Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt gehanteerd.

Eerste en tweede lid
Van pgb formele hulp is, kortweg, sprake als de hulp verleend wordt in het kader van de uitoefening van een bedrijf of beroep en volgens professionele standaarden. De hulp wordt dan verleend door een jeugdhulpaanbieder of door een zelfstandige jeugdhulpverlener (ZZP-er), die onder toezicht staat van de in de wet aangewezen inspecties. Van pgb formele hulp is ook sprake als de hulpverlener een BIG of SKJ-registratie heeft. Hierop geldt één (belangrijke) uitzondering en dat is wanneer de hulpverlener een bloed- of aanverwant is in de 1e of 2e graad (o.a. (groot)ouders, broers, zussen en (adoptie)kinderen). Bij hulpverlening door een bloed- of aanverwant in de 1e of 2e graad, is altijd sprake van pgb sociaal netwerk. In de praktijk gaat het dan om personen uit het sociale netwerk. Ook al gaat het om een hulpverlener die bijvoorbeeld BIG-geregistreerd is en voldoet aan de criteria genoemd in lid 1 van deze bepaling; dan nog wordt hulp van deze bloed- of aanverwant in het kader van deze verordening als pgb sociaal netwerk beschouwd. De achtergrond daarvan is dat ook familieleden met een zorg-gerelateerd beroep of opleiding in eerste instantie een affectieve relatie hebben met de budgethouder. Dat is dan ook doorslaggevend voor het bijbehorende pgb-tarief.

Professionals die hulp verlenen – ook vanuit een pgb – moeten geregistreerd zijn in het SKJ of BIG. Dat is een kwaliteitseis voor jeugdhulpverleners. De inspectie controleert de kwaliteit van jeugdhulpverleners. Ook als het gaat om hulpverleners die ingekocht worden met een pgb.

Een voorwaarde voor toekennen van een pgb is dat de hulpverlening die ingekocht wordt van goede kwaliteit is. Hiervoor gelden de kwaliteitseisen uit de wet. Eén van deze eisen is de verplichte registratie[22]. Professionele hulpverleners die via een pgb hulpverlenen moeten dus in beginsel geregistreerd zijn, in het SKJ of BIG (register voor beroepen in de individuele gezondheidszorg).

In bijzondere situaties kan de hulp verleend worden door een professional die niet geregistreerd is. De gemeente mag de hulp alleen door deze niet-geregistreerde professionals laten uitvoeren, als aannemelijk gemaakt kan worden dat de kwaliteit van de uit te voeren taak daardoor niet nadelig wordt beïnvloed[23]. Let op: het gaat hier dan echt om een uitzondering op de hoofdregel dat de professional moet zijn geregistreerd.

Derde en vierde lid
Pgb sociaal netwerk is daarom alle hulp die geboden wordt door bloed- of aanverwanten in de 1e of 2e graad, of door personen die niet beroeps- of bedrijfsmatig jeugdhulp verlenen. In de praktijk gaat het dan eigenlijk altijd om personen uit het sociale netwerk.

Bloedverwanten
Bloedverwantschap ontstaat door:
- geboorte;
- afstamming van dezelfde voorvader;
- erkenning;
- gerechtelijke vaststelling van het vaderschap;
- Adoptie.

Bloedverwanten zijn in de:
Eerste graad:
- (adoptie)ouders;
- (adoptie)kinderen.

Tweede graad:
- grootouders;
- kleinkinderen;
- broers en zussen.

Artikel 19. Kwaliteitseisen individuele voorziening in de vorm van een pgb
Om te waarborgen dat jeugdhulp in de vorm van een pgb, evenals jeugdhulp in de vorm van zorg in natura, op een verantwoorde manier wordt verleend zijn in deze bepaling kwaliteitseisen uitgewerkt.

[22] artikel 4.1.6, vijfde lid, van de jeugdwet en paragraaf 5.1, van het Besluit Jeugdwet
[23] artikel 5.1.1, tweede lid, Besluit Jeugdwet

Dit moet ervoor zorgen dat de jeugdhulp van goed niveau is en in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder (zie ook bij artikel 16).

Artikel 20. Hoogte pgb

Eerste en tweede lid
In de verordening moet in ieder geval worden bepaald op welke wijze de hoogte van een pgb wordt vastgesteld[24]. Daarbij geldt dat de hoogte toereikend moet zijn om de benodigde hulp in te kunnen kopen. Ook als de hulp wordt betrokken van het sociale netwerk.

De essentialia van het voorzieningenpakket moeten in de verordening worden vastgelegd. Dit volgt onder andere uit een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep[25]. Deze uitspraak betrof weliswaar de Wmo 2015, maar hetgeen in rechtsoverweging 4.5 is van gelijke toepassing op de jeugdwet[26].

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een tarief voor pgb formele hulp en een tarief voor pgb sociaal netwerk. Voor pgb formele hulp gelden hogere pgb-tarieven en voor pgb sociaal netwerk geldt het lagere minimumtarief op basis van het wettelijk minimumloon. Dit sluit aan bij de systematiek die binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) en Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt gehanteerd. Daarmee wordt rekening gehouden met de aanvullende kosten die formele jeugdhulpaanbieders moeten maken om aan de kwaliteitseisen die op hen van toepassing zijn te kunnen voldoen.

De tarieven voor pgb formele hulp zijn afgeleid van de tarieven zorg-in-natura. Voor pgb formele hulp door kleine jeugdhulpaanbieders, in elk geval zzp-ers, wordt een lager tarief gehanteerd. Het tarief voor een dergelijke zorgaanbieder is lager vanwege een lager opslagpercentage voor overheadkosten waarmee is gerekend. In de praktijk hebben deze organisaties vaak lage overheadkosten en een hogere productiviteit als gevolg van minder beleidsmatige activiteiten en of zeer beperkt vast personeel.

In deze verordening is het pgb-tarief voor pgb sociaal netwerk gebaseerd op 100 procent van het wettelijk minimumloon. De jeugdige of ouder kan daarmee te allen tijde aan zijn arbeidsrechtelijke verplichtingen voldoen. Omdat het bij pgb sociaal netwerk gaat om hulp uit het sociale netwerk, waarbij de hulp op de eerste plaats voortvloeit uit de affectieve relatie, is een tarief op basis van het wettelijk minimumloon passend geacht.

Derde lid
De pgb-tarieven worden jaarlijks geïndexeerd. Het indexpercentage is hetzelfde als voor de tarieven in natura. Voor de tekst van het artikel is aangesloten bij de tekst van de modelovereenkomst contractstandaard jeugd van het Ketenbureau I-Sociaal Domein.

Vierde lid
Als uit het budgetplan blijkt dat de hulp voor pgb formele hulp voor een lager tarief ingekocht kan worden dan genoemde tarieven voor pgb formele hulp, dan mag uitgegaan worden van dit lagere tarief.

Vijfde en zesde lid
De pgb-tarieven worden met het oog op de kenbaarheid vastgesteld door het college in nadere regels. Het college publiceert minimaal jaarlijks de tarieven.

Artikel 21. Uitgesloten van pgb
In deze bepaling zijn een aantal kostenposten genoemd die niet uit het pgb gefinancierd mogen worden. Het pgb is enkel en alleen bedoeld voor financiering van de noodzakelijke jeugdhulp.

Een pgb is niet mogelijk voor de betaling van een persoon of organisatie die de jeugdige of ouder(s) helpt met het beheer van het pgb. Een vertegenwoordiger wordt daarom niet betaald vanuit het pgb.

---

[24] artikel 2.9, onderdeel c, van de wet
[25] CRvB 17 mei 2017, ECLI:NL: CRVB:2017:1803
[26] zie Rb. Noord-Nederland 28 maart 2018, ECLI:NL: RBNNE:2018:1092

Ook kosten als administratiekosten, intakekosten, bemiddelingskosten, worden niet vanuit het pgb betaald. Mochten dergelijke kosten zich voordoen, dan is de jeugdige of zijn ouder hier zelf verantwoordelijk voor, aangezien hijzelf ook de keuze heeft gemaakt deze eventuele financiële verplichting aan te gaan.

De jeugdige of zijn ouders heeft een inlichtingenplicht en moet het college vooraf informeren over een buitenlands verblijf. Indien besteding van het pgb in het buitenland gewenst is, is dat alleen mogelijk als hiervoor expliciet vooraf toestemming is gegeven.

Als er sprake is van jeugdhulp in een spoedeisende situatie, als bedoeld in artikel 2.5, derde lid, van de jeugdwet is er nog geen sprake van geïndiceerde jeugdhulp op basis van een onderzoek als bedoeld in artikel 5 van deze verordening. In zo'n geval is de jeugdhulp voorlopig niet mogelijk via een pgb. Zodra het reguliere onderzoek is afgerond en een individuele voorziening blijkt noodzakelijk, dan kan de jeugdige of zijn ouder uiteraard wel een verzoek indienen voor een pgb.

HOOFDSTUK 6. HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK

Dit hoofdstuk in de verordening betreft grotendeels een uitwerking van de verordeningsplicht in artikel 2.9, aanhef en onder d, van de jeugdwet, waarin is bepaald dat in de verordening in ieder geval regels worden gesteld voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een pgb, en ook van misbruik of oneigenlijk gebruik van de jeugdwet.

Artikel 22. Inlichtingen

Eerste lid
Aan het 'repareren' van de gevolgen van ten onrechte ontvangen individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's gaan pogingen vooraf om onterechte voorzieningen en betaling van pgb's te voorkomen. Duidelijke informatie over enerzijds de rechten en plichten van de jeugdige en ouders en anderzijds de gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik spelen hierbij een belangrijke rol. Daarom is in het eerste lid een 'informatieplicht' voor het college opgenomen.

Deze bepaling berust mede op artikel 8.1.6, van de jeugdwet, waarin is bepaald dat het college de jeugdige en zijn ouder vooraf informeert over de gevolgen van de keuze voor een budget in plaats van een individuele voorziening. In deze verordening wordt de inlichtingenplicht van het college breder getrokken, zodat het college de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de jeugdwet .

Tweede lid
Deze bepaling berust mede op artikel 8.1.2, eerste lid, van de jeugdwet, waarin is vastgelegd dat de jeugdige of zijn ouders het college alle informatie verstrekt die van belang kan zijn voor de verlening van een pgb. In deze verordening wordt de toepassing van deze informatieplicht verbreed naar de voorzieningen in natura en de wettelijk vertegenwoordiger. Immers, ook van jeugdigen en/of ouders met jeugdhulp in natura en van de wettelijk vertegenwoordiger kan verlangd worden dat ze voldoende gegevens en inlichtingen verstrekken om het college in staat te stellen te beoordelen of terecht een beroep op de voorziening wordt of is gedaan.

Artikel 23. Niet meewerken ouder(s)
Deze bepaling geeft het college de bevoegdheid om een verstrekte individuele voorziening al dan niet in vorm van een pgb te weigeren, of te heroverwegen als de ouders niet meewerken aan onderzoek naar de noodzaak of doelmatige inzet van de jeugdhulp.

Artikel 24. Intrekking, herziening, opschorting en terugvordering

Eerste lid:
Op grond van artikel 8.1.3, van de jeugdwet moet het college periodiek onderzoeken of er aanleiding is om een beslissing over een pgb te heroverwegen. Het eerste lid breidt deze opdracht uit naar alle individuele voorzieningen, ongeacht de vorm van de verstrekking. Ook wordt aan het college de bevoegdheid verleend om op dit punt nadere regels te stellen.

Tweede lid:
Deze bepaling regelt in welke gevallen het college een beslissing tot verlening van een individuele voorziening kan intrekken, herzien of opschorten. Bij herzien gaat het om het gedeeltelijk aanpassen van de aanspraak naar de toekomst toe of over het verleden. Intrekking ziet eveneens op het verleden: een aanspraak wordt dan echter volledig beëindigd vanaf een in het verleden gelegen datum.

De bepaling is afgeleid van artikel 8.1.4, van de jeugdwet die de herziening en intrekking regelt van verstrekte pgb's. Verder breidt de bepaling de herzienings-/intrekkingsbevoegdheid uit tot de individuele voorziening in natura. Het gaat hier om een 'kan'-bepaling. Het college is dus niet verplicht gebruik te maken van zijn bevoegdheid tot herziening of intrekking. Vanuit het grote belang van een rechtmatige besteding van publieke middelen vormt gebruikmaking van deze bevoegdheid uiteraard het uitgangspunt, maar de individuele situatie van de betrokkenen dient uitdrukkelijk ook in de afweging te worden betrokken. Uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep blijkt dat herziening en terugvordering van begunstigende beschikkingen indringender getoetst wordt aan het evenredigheidsbeginsel. Bij de beoordeling of redelijkerwijs tot intrekking, herziening of opschorting is overgegaan, moet niet alleen rekening gehouden worden met de gevolgen van een dergelijk besluit, maar ook met de oorzaak daarvan. Daarbij spelen alle feiten en omstandigheden van het geval, en ook de evenredigheid, een rol. Het college is verplicht een belangenafweging te maken waarvan de uitkomst niet onevenredig mag zijn. Uitgangspunt hierbij zal een intensieve toetsing door de bestuursrechter zijn[27].

Derde en vierde lid:
Van een jeugdige en/of zijn ouder(s) wordt verwacht dat ze binnen drie maanden gebruik maken van hun indicatie door zich te melden bij de jeugdhulpaanbieder. Of, als het gaat om een pgb, het pgb binnen drie maanden zullen inzetten voor de aangewezen jeugdhulp. Dit om te voorkomen dat een indicatie is verouderd en de situatie op termijn dusdanig is gewijzigd, dat de verstrekte voorziening niet langer passend is. Voldoen jeugdigen of ouders niet aan deze voorwaarde, dan kan dat een grond opleveren om de aanspraak op de individuele voorziening in te trekken.

Vijfde en zesde lid:
In de jeugdwet is geregeld dat het college een pgb kan invorderen als dit is herzien of ingetrokken in verband met onjuiste of onvolledige informatieverstrekking door de jeugdige/ouder[28]. Alvorens tot invordering te kunnen overgaan, moet het college het bedrag echter eerst terugvorderen. Terugvordering is niet geregeld in de wet. Het is daarom van belang hiervoor een grondslag op te nemen in de verordening. Dit geldt ook voor het invorderen van de geldschade als gevolg van een onterecht verstrekte voorziening in natura. Net zoals bij herziening en intrekking gaat het bij terugvordering om een bevoegdheid van het college.

Zevende lid:
In bepaalde gevallen is (tijdelijke) opschorting van een betaling uit het pgb naar aanleiding van een declaratie een beter instrument dan beëindiging of zelfs intrekken of herzien van het verleningsbesluit. Door opschorting kan ruimte geboden worden voor herstelmaatregelen of nader onderzoek. Bijvoorbeeld als het gaat om de overeenkomsten die de budgethouder is aangegaan of bij herziening van de toekenningbeschikking.

[27] CRvB 18 april 2024, ECLI:NL: CRVB:2024:726
[28] zie artikel 8.1.4, derde lid, van de jeugdwet

Om deze redenen is de mogelijkheid voor het college om de Sociale Verzekeringsbank (SVB) te verzoeken over te gaan tot opschorting hier opgenomen. Dit in overeenstemming met artikel 8b, zesde lid, onder g, van de Regeling Jeugdwet. Het college kan een verzoek enkel doen als een gegrond vermoeden is gerezen dat:

1. de jeugdige of zijn ouders onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid (onderdeel a);
2. de jeugdige of zijn ouders niet voldoen aan de voorwaarden van het pgb (onderdeel d); of
3. de jeugdige of zijn ouders pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het bestemd is (onderdeel e).

Van de onder 2 genoemde omstandigheid is ook sprake als de jeugdige of diens ouders niet langer voldoende in staat zijn op eigen kracht, dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van een vertegenwoordiger, de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren, en als niet langer is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

Uiteraard moet het college het verzoek goed motiveren en – met inachtneming van de daarvoor geldende regels – de SVB van voldoende informatie voorzien op grond waarvan de SVB over kan gaan tot deugdelijke besluitvorming ten aanzien van het al dan niet nemen van een besluit tot opschorting.

Verder kan er voor ten hoogste dertien weken worden opgeschort. Hierbij is aansluiting gezocht bij de termijn zoals deze ook wordt gehanteerd in artikel 4:56, van de Awb en onder de Wlz.

Op grond van het zevende lid kan het college daarnaast de SVB gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in het tweede lid, onder f. Deze bepaling is toegevoegd omdat het voor kan komen dat een jeugdige tijdelijk geen gebruik van een individuele voorziening in de vorm van pgb kan maken door (tijdelijke) opname in een instelling. In dat geval kan het praktischer zijn de individuele voorziening of het pgb tijdelijk op te schorten. Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van dit verzoek. Deze bepaling is toegevoegd naar analogie van artikel 5.20, eerste lid, onderdeel b, van de Regeling langdurige zorg.

Achtste lid:
Het college laat de pgb-houder schriftelijk weten wanneer er een verzoek is gedaan zoals bedoeld in het zevende lid. Zo blijft de pgb-houder goed op de hoogte van wat er speelt.

Artikel 25. Onderzoek naar recht- en doelmatigheid individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's
Deze bepaling betreft grotendeels een uitwerking van de verordeningsplicht in artikel 2.9, aanhef en onder d, van de wet, waarin is bepaald dat in de verordening in ieder geval regels worden gesteld voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een pgb, en ook van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Eerste lid
In de wet is geregeld dat de landelijke inspectie toezicht houdt op de kwaliteit van de jeugdhulp. Toezicht op de rechtmatigheid is in de wet niet geregeld. In het eerste lid is opgenomen dat het college ook voor de jeugdwet toezichthouders kan aanwijzen, die specifiek zien op de rechtmatigheid. Daarmee is voor dit toezicht de wettelijke basis gelegd.

Tweede en derde lid:
Op grond van artikel 8.1.3, van de jeugdwet moet het college periodiek onderzoeken of er aanleiding is om een beslissing over een pgb te heroverwegen. Soms bestaat er echter twijfel over de kwaliteit, doelmatigheid en rechtmatigheid van geleverde ondersteuning, het onderzoek in het kader van artikel 8.1.3, van de jeugdwet biedt dan onvoldoende houvast om hier goed naar te kijken. Daarom is artikel 25, tweede en derde lid toegevoegd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek met betrekking tot individuele voorzieningen in natura en in de vorm van een pgb.

Op grond van het derde lid moet het college in aanvulling op het onderzoek overeenkomstig artikel 8.1.3, van de jeugdwet ook periodiek, al dan niet steekproefsgewijs onderzoeken of de verstrekte pgb's worden gebruikt, respectievelijk besteed ten behoeve van het doel waarvoor ze zijn verstrekt, of de besteding op een rechtmatige manier gebeurt en of de geleverde ondersteuning van goede kwaliteit is. Een onderzoek kan zowel betrekking hebben op het handelen van een pgb-houder of beheerder, als op de ondersteuningsverlening door een jeugdhulpaanbieder. Het onderzoek kan onder meer bestaan uit: dossieronderzoek, bezoek aan de jeugdige of de ouders, bezoek aan de locatie waar de jeugdige of de ouders ondersteuning krijgen en gesprekken met de jeugdhulpaanbieder.

Artikel 26. Overige maatregelen ter voorkoming oneigenlijk gebruik, misbruik en niet gebruik
Zowel landelijk als gemeentelijk wordt ingezet op het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik van de jeugdwet . Daartoe treft het college de nodige maatregelen om de doelmatigheid en rechtmatigheid van de verstrekte individuele voorzieningen in natura en in vorm van pgb's te waarborgen en fraude te voorkomen.

In het eerste en tweede lid is opgenomen dat wordt gestuurd op een correcte declaratie en verantwoording van de geleverde jeugdhulp (eerste lid). Door regelmatig te toetsen of de indicatie nog correct is en of de resultaten die zijn afgesproken ook worden behaald, wordt aandacht geschonken aan de doelmatigheid van individuele voorzieningen (tweede lid).

HOOFDSTUK 7. AFSTEMMING MET ANDERE VOORZIENINGEN

In dit hoofdstuk wordt de afstemming tussen de jeugdhulpplicht ten opzichte van andere wettelijke voorzieningen geregeld.

Waar het de afbakening met andere wetgeving betreft, zoals de Wet langdurige zorg (Wlz), de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wmo 2015, is artikel 1.2, van de jeugdwet van toepassing. Als de jeugdige aanspraak kan maken op zorgverlening op grond van één van deze (andere) wetten, dan is de jeugdwet niet van toepassing. Als echter i) meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de problemen en stoornissen en ii) de jeugdige daardoor aanspraak kan maken op zorgverlening uit een recht op zorg uit de Wlz, een zorgverzekering als bedoeld in de Zvw én de jeugdwet, dan is het college gehouden een voorziening te treffen op basis van de jeugdwet. Ook de voorziening als bedoeld in artikel 2.4, tweede lid, onderdeel b, van de jeugdwet is uitgezonderd van het uitgangspunt dat geen voorziening op grond van de wet hoeft te worden verstrekt als aanspraak bestaat op de Wlz, de Zvw, of de Wmo 2015.

Een andere belangrijke wettelijke afbakening is te vinden met onderwijswetgeving. Ondersteuning gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma dat primair gericht is op het leerproces, het behalen van onderwijsdoelen of om de jeugdige verder te helpen in de onderwijsontwikkeling, valt niet onder de jeugdhulpplicht van de wet.
Als een jeugdige recht heeft op ondersteuning vanuit onderwijswetgeving is deze wetgeving voorliggend op de jeugdwet en hoeft het college geen voorziening te treffen op grond van de jeugdwet .

Als een gedragswetenschapper Ernstige Dyslexie (ED) vaststelt, maar daarvoor géén behandelindicatie afgeeft, dan is geen sprake van jeugdhulp. Dat betekent dat onderwijs in dat geval (ook voor deze jeugdige) verantwoordelijk blijft voor goed lees- en spellingsonderwijs in de klas, eventuele extra begeleiding in de klas en andere specifieke interventies. Het onderzoek van de gedragswetenschapper is overigens wél een vorm van jeugdhulp onder de jeugdwet .
Intelligentietesten die worden afgenomen met een ander doel dan ten behoeve van onderwijs en het vaststellen van de behoefte aan behandeling van leerstoornissen, huiswerkbegeleiding, remedial teaching of motorische remedial teaching (MRT), begeleiding op school (voor zover gericht op het leerproces), dyscalculie, behandeling stoornis op gebied van leren en begeleiding bij ernstige taal- en spraakmoeilijkheden, vallen evenmin onder jeugdhulp (zie ook toelichting bij artikel 12).

Artikel 27. Voorliggende voorzieningen

Eerste en tweede lid
Op grond van artikel 1.2, eerste lid, onder a, van de jeugdwet is het college niet gehouden een voorziening te treffen op grond van de jeugdwet als er met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of op basis van de Wlz, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of een zorgverzekering als bedoel in de Zorgverzekeringswet. Evenmin is het college gehouden een voorziening op grond van de jeugdwet te treffen indien naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1, van de Wmo 2015. Kan de jeugdige aanspraak maken op zorgverlening op grond van één van deze wetten, dan is de jeugdwet niet van toepassing.

Wel geldt volgens dit artikel dat als (i) meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de problemen en stoornissen en (ii) de jeugdige daardoor aanspraak kan maken op zorgverlening uit een recht op zorg uit de Wlz, een zorgverzekering als bedoeld in de Zvw én de jeugdwet , het college gehouden is een voorziening te treffen op basis van de wet. Uit de parlementaire geschiedenis bij de wet volgt in dat kader: "*Om te voorkomen dat de jeugdige in dit geval niet weet waar hij kan aankloppen voor de nodige hulp is bepaald dat in die gevallen de gemeente verantwoordelijk is voor het treffen van de benodigde voorziening*"[29].

Het eerste en tweede lid maken, in het kader van de afbakening van de jeugdhulpplicht (zie de algemene toelichting bij deze verordening), duidelijk dat op het moment dat het college op grond van de wet niet gehouden is een voorziening te verstrekken, er ook geen jeugdhulpvoorziening wordt verstrekt.

Derde lid
Op het moment dat er een aanvraag wordt gedaan, terwijl er aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke regeling dan worden de jeugdige of zijn ouders dan wel wettelijk vertegenwoordiger naar de juiste instantie verwezen. Daarmee wordt voorkomen dat ze tussen de wal en het schip vallen.

Artikel 28. Afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning
Op grond van artikel 2.9, aanhef en onder b, van de jeugdwet moet in de verordening ook geregeld zijn op welke wijze de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen. Wanneer een jeugdige of ouder op grond van de jeugdwet ondersteuning vraagt van het college, moet afstemming plaatsvinden met het andere aanbod vanuit de gemeente. Afstemming betekent samenwerking met uitvoerders van andere wet- en regelgeving om de problematiek binnen het gezin te verminderen of zelfs op te lossen. Als de hulp vanuit de jeugdwet niet (langer) volstaat, dan zal de overgang naar hulp vanuit een andere wet goed afgestemd moeten worden. Jeugdigen mogen niet in een gat vallen waar aanspraken uit de gelijktijdig toepasselijke wet- en regelgeving niet naadloos op elkaar aansluiten. Op grond van artikel 28 van de verordening is het college ervoor verantwoordelijk dat een jeugdige of diens ouder(s) zoveel mogelijk de juiste hulp op grond van de wet ontvangt en dat wordt voorkomen dat de jeugdige of diens ouder(s) tussen de wal en het schip vallen.

Eerste lid
Het eerste lid bevat een opsomming van wetten op basis waarvan recht zou kunnen bestaan op voorzieningen die ook relevant kunnen zijn bij het inzetten van jeugdhulp. Met de opname van deze wetten krijgt het college een uitdrukkelijke opdracht en bevoegdheid om de inzet van jeugdhulp in elk geval hierop af te stemmen. De lijst is niet limitatief.

Tweede en derde lid
Het tweede en derde lid bakenen het doel van het zoeken van afstemming af. Zij normeren de inzet van het college bij de afstemming.

[29] *Kamerstukken II* 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 127

Vierde lid
Het zorgen voor afstemming van voorzieningen is een uitdrukkelijke opdracht aan het college. Het college is daarbij echter afhankelijk van de medewerking van de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger. Het vierde lid maakt duidelijk dat het niet verlenen van de noodzakelijke medewerking kan leiden tot het beëindigen van het onderzoek naar het recht op een individuele voorziening en het weigeren van een individuele voorziening. Het college is daarmee niet gehouden het onderzoek zonder medewerking voort te zetten of een voorziening te verstrekken. Het college maakt hier wel een afweging, waarbij de onderzoeksbelangen en de eventueel opgegeven redenen om medewerking te weigeren een rol kunnen spelen.

Vijfde tot en met achtste lid
Het vijfde tot en met achtste lid regelen de afstemming van het recht op voorzieningen bij de overgang naar volwassenheid. Het is belangrijk dat jeugdigen bij het bereiken van het achttiende levensjaar, of het eenentwintigste of drieëntwintigste levensjaar bij verlengde jeugdhulp, niet plotseling zonder passende voorzieningen komen te zitten. Deze bepaling regelt dat er daarom al vanaf het zestiende levensjaar van de jeugdige bij de inzet van voorzieningen wordt gekeken naar de afstemming van de in te zetten voorziening op de mogelijk in de toekomst in te zetten voorzieningen en dat daarvoor een gezamenlijk plan (perspectiefplan) wordt opgesteld.

Negende lid
Dit lid biedt het college de bevoegdheid om nadere regels te stellen over hoe jeugdhulp wordt afgestemd met andere vormen van hulp en ondersteuning, zoals zorg, onderwijs of maatschappelijke hulp. De nadere regels dienen enkel ter uitwerking en verduidelijking van de uitvoering binnen de kaders die de raad in deze verordening heeft vastgesteld.
Bij het gebruik van deze bevoegdheid geldt dat de nadere regels niet in strijd mogen zijn met deze verordening of met hogere regelgeving, zoals de Jeugdwet en het Besluit Jeugdwet. Evenmin mogen de nadere regels onderwerpen bevatten die naar hun aard of belang uitsluitend in een verordening geregeld kunnen worden.

HOOFDSTUK 8. WAARBORGEN VERHOUDING PRIJS EN KWALITEIT

Artikel 29. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering
Het college kan de uitvoering van de jeugdwet, met uitzondering van de vaststelling van de rechten en plichten van de jeugdige of zijn ouders, door jeugdhulpaanbieders laten verrichten[30]. Met het oog op gevallen waarin dit ten aanzien van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering gebeurt, moeten bij verordening regels worden gesteld ter waarborging van de continuïteit van de jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering en een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan[31]. Daarbij dient in ieder geval rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Artikel 2.3, eerste lid, van het Besluit Jeugdwet voorziet in nadere criteria, zogenoemde kostprijselementen, voor het bepalen van een reële prijs bij de inkoop van jeugdzorg door gemeenten, die in de verordening moeten worden opgenomen. Artikel 29 voorziet hierin. Het college bepaalt, met inachtneming van deze kostprijselementen, de te betalen prijzen voor de in te kopen jeugdhulp. Artikel 2.3, van het Besluit Jeugdwet geldt voor alle inkoop door het college en voor door hen verleende subsidies voor zover deze het daadwerkelijk verlenen van jeugdzorg volledig bekostigen. Overeenkomstig dit besluit wordt in het tweede en derde lid verplicht gesteld dat in contracten tussen het college en jeugdhulpaanbieders, of in de subsidievoorwaarden, wordt opgenomen dat een jeugdhulpaanbieder in geval van uitbesteding van zorg aan onderaannemers, een reële, met behulp van de kostprijselementen tot stand gekomen prijs betaalt.

[30] (artikel 2.11, eerste lid, van de jeugdwet
[31] artikel 2.11, tweede lid, van de jeugdwet

HOOFDSTUK 9. KLACHTEN EN MEDEZEGGENSCHAP

Artikel 30. Klachtregeling
Dit artikel regelt het gemeentelijke klachtrecht in het kader van de wet. De gemeente is al op grond van de Awb in het algemeen verplicht tot een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten over gedragingen van bestuursorganen en personen die onder haar verantwoordelijkheid werkzaam zijn. Gelet op het van toepassing zijnde hoofdstuk 9, van de Awb, waarin een uitvoerige regeling over klachtbehandeling is gegeven, en ook het recht is neergelegd om na de afhandeling van de klacht de bevoegde ombudsman te verzoeken een onderzoek in te stellen, kan in deze verordening met een enkele bepaling worden volstaan.

In de regel zal de jeugdhulpaanbieder worden aangesproken bij klachten over de wijze van behandeling. De klachtmogelijkheid tegenover de jeugdhulpaanbieder is geregeld in artikel 4.2.1 e.v., van de jeugdwet.
Pas wanneer dit klachtrecht niet logisch is, bijvoorbeeld bij gedragingen van gemeenteambtenaren, of wanneer de jeugdhulpaanbieder niet adequaat op de klacht reageert of er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie tussen jeugdhulpaanbieder en klager, komt de gemeentelijke klachtmogelijkheid in zicht.

Artikel 31. Betrekken van ingezetenen bij het beleid
Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 2.10 van de Jeugdwet in samenhang met artikel 2.1.3 lid 3 van de Wmo 2015. Op grond van die bepalingen moet in de verordening worden geregeld hoe ingezetenen, waaronder in ieder geval jeugdigen en ouders, worden betrokken bij de uitvoering van deze wet.

Eerste lid
Deze bepaling verwijst naar de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet vastgestelde inspraakverordening. Op deze manier wordt gewaarborgd dat er eenzelfde inspraakprocedure geldt voor zowel het jeugdbeleid als op andere terreinen. De inspraak geldt voor alle ingezetenen. Dit is uitdrukkelijk de bedoeling van de wetgever, omdat iedereen op enig moment aangewezen kan raken op ondersteuning.

Met het vierde lid wordt het aan het college overgelaten om de exacte invulling van de medezeggenschap vorm te geven.

HOOFDSTUK 10. SLOTBEPALINGEN

Artikel 32. Evaluatie en monitoring
Artikel 2.10, van de wet bepaalt dat de evaluatiebepaling van artikel 2.5.1, van de Wmo 2015 van overeenkomstige toepassing is. Artikel 3, van de Regeling Jeugdwet regelt welke zaken in elk geval aan de orde moeten komen bij een representatief cliëntervaringsonderzoek.

Artikel 33. Hardheidsclausule
Dit artikel bepaalt dat het college in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige of zijn ouders kan afwijken van de bepalingen van deze verordening (en dus niet van de in de jeugdwet zelf genoemde bepalingen). Zo nodig wordt hierbij advies ingewonnen. Afwijken kan alleen maar ten gunste, en nooit ten nadele van de betrokken jeugdige of zijn ouders.
Verder is met nadruk gemeld: in bijzondere gevallen. Het gebruik maken van de hardheidsclausule moet beschouwd worden als een uitzondering en niet als een regel. Gaat het om het verlenen van individuele jeugdhulpvoorzieningen, dan verplicht artikel 2.3 Jeugdwet het college reeds maatwerk te verrichten. Gebruik van de hardheidsclausule zal daarom in dat opzicht niet snel aan de orde komen. De hardheidsclausule is van toepassing voor zowel de verordening als de nadere regels. Een situatie waarin de hardheidsclausule toegepast kan worden, is bijvoorbeeld een situatie waarbij in de toekomst op enigerlei wijze duidelijk wordt, dat strijd aanwezig is met internationale verdragen of bepalingen die daarop gebaseerd zijn.

Artikel 34. Overgangsrecht, intrekking van de oude verordening
Het is noodzakelijk om duidelijke overgangsbepalingen vast te stellen voor met name de situatie dat er sprake is van:

- Een verstrekte voorziening op grond van een bepaling die niet meer geldend is;
- Een bezwaarschrift over een besluit dat betrekking heeft op een periode waar afwijkende regelgeving gold dan op het moment van indiening van het bezwaarschrift;
- Terugvordering.

Dat is met deze bepaling geregeld. Een besluit voor een verstrekte individuele voorziening blijft gehandhaafd totdat het besluit wordt ingetrokken of de looptijd van het besluit is verstreken. Bij aanvragen waarop nog geen besluit is genomen geldt deze verordening.

Bij de behandeling van een bezwaarschrift wordt de regelgeving toegepast die gold op het moment waarop het besluit is genomen c.q. de periode waarop de terugvordering betrekking heeft, tenzij heroverweging op basis van de nieuw vastgestelde verordening leidt tot een gunstiger resultaat voor de bezwaarmaker of geadresseerde van het terugvorderingsbesluit.

Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022

De raad van de gemeente Gorinchem;

- gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van [datum en nummer];
- gelet op de artikelen gelet op de artikelen 2.9, 2.10, 2.12 en 8.1.1, derde lid, van de Jeugdwet;
- gezien het advies van [naam commissie];

overwegende dat:

1. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouder(s) en de jeugdige zelf ligt; ouders worden geacht de tot hun gezin behorende jeugdige(n) dagelijkse hulp, zorg en ondersteuning te bieden ook als er sprake is van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking;
2. de Jeugdwet de verantwoordelijkheid voor het organiseren van goede en toegankelijke jeugdhulp bij de gemeente heeft gelegd;
3. het op grond van de Jeugdwet noodzakelijk is hieromtrent regels vast te stellen:
   a. over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en algemene voorzieningen;
   b. over de afbakening Jeugdwet in relatie tot andere wetgevende kaders;
   c. over de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
   d. over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen;
   e. over de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet wordt vastgesteld;
   f. voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de Jeugdwet;
   g. over de wijze waarop ingezetenen, waaronder in ieder geval jeugdigen of hun ouder(s)/wettelijke vertegenwoordiger(s), worden betrokken bij de uitvoering van de Jeugdwet;

h. ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden;

i. over onder welke voorwaarden de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk;

besluit vast te stellen de Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2022.

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

Algemene voorziening:	De vrij-toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 8, eerste lid van deze verordening, waarvoor het college geen beschikking afgeeft en die voorliggend is op individuele voorzieningen.
Andere voorziening:	Voorziening op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, of werk en inkomen, anders dan een voorziening in het kader van de Jeugdwet.
Draagkracht	Een gezonde draagkracht is de normale, dagelijkse hulp die ouder(s) en/of andere huisgenoten vanuit eigen kracht elkaar onderling kunnen bieden. Ouder(s)/verzorger(s) moeten de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen verzorgen, opvoeden en toezicht op hen houden. Ook al is er sprake van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking. Het betreft hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf.

Draaglast	Wanneer de draaglast groter wordt dan de draagkracht ontstaan problemen. De weegschaal slaat door naar één kant. Dit kan gebeuren doordat er bijvoorbeeld veel in korte tijd gebeurt of het heel druk is, waardoor de draaglast groter wordt (zwaarder). Maar het kan ook zijn dat iemand moe of ziek is, waardoor zijn of haar draagkracht vermindert. Resultaat is dat de eisen die gesteld worden groter zijn dan wat de persoon aankan of denkt aan te kunnen.
Familiegroepsplan:	Als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet. Hulpverleningsplan of plan van aanpak opgesteld door de ouders, samen met bloedverwanten, aanverwanten of anderen die tot de sociale omgeving van de jeugdige behoren.
Individuele voorziening:	Een op de jeugdhulpbehoefte van de jeugdige of zijn ouder toegesneden, niet vrij toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 8, tweede lid van deze verordening, waarvoor het college een beschikking afgeeft.
Jeugdhulp:	Als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwetwet; **1.** ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen; **2.** het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of

een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt; en

3. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt,

met dien verstande dat de leeftijdgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht.

Jeugdhulpaanbieder:

Als bedoeld in artikel 1.1. van de Jeugdwet;

1. natuurlijke persoon die, het verband van natuurlijke personen dat of de rechtspersoon die bedrijfsmatig jeugdhulp doet verlenen onder verantwoordelijkheid van het college;

2. solistisch werkende jeugdhulpverlener onder verantwoordelijkheid van het college

Jeugdige:

Persoon die:

1. de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt;

2. de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en ten aanzien van wie op grond van artikel 77c van het Wetboek van Strafrecht recht is gedaan overeenkomstig de artikelen 77g tot en met 77gg van het Wetboek van Strafrecht, of

3. de leeftijd van achttien jaar doch niet de leeftijd van drieëntwintig jaar heeft bereikt en ten aanzien van wie op grond van deze wet:

- is bepaald dat de voortzetting van jeugdhulp als bedoeld in onderdeel 1, waarvan de verlening was aangevangen vóór het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, noodzakelijk is;

- vóór het bereiken van de leeftijd van achttien jaar is bepaald dat jeugdhulp noodzakelijk is, of
- is bepaald dat na beëindiging van jeugdhulp die was aangevangen vóór het bereiken van de leeftijd van achttien jaar, binnen een termijn van een half jaar hervatting van de jeugdhulp noodzakelijk is,

als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, en die woonachtig is in de gemeente.

Jeugdprofessional:	Een medewerker in dienst van de Stichting Jeugdteams.
Jeugdteam:	Een op gebiedsniveau georganiseerd multidisciplinair team van medewerkers van jeugdhulpaanbieders
Jeugdhulp op school (JOS):	JOS is een algemene voorziening die scholen in staat stelt jeugdhulp op school te organiseren als onderdeel van de ondersteuningsstructuur door de deskundigheid van de jeugdhulpaanbieders hieraan toe te voegen. De scholen kiezen hiervoor een preferente jeugdhulpaanbieder uit het aanbod van gecontracteerde aanbieders.
Jeugdhulpvraag:	Behoefte van een jeugdige of zijn ouder aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de Jeugdwet.
Onafhankelijk cliëntondersteuner	Onafhankelijke ondersteuner die met informatie, advies en algemene ondersteuning bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.

Ouder:	De gezaghebbende ouder, adoptieouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder; als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.
Pgb:	Persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet, zijnde een door het college verstrekt budget aan een jeugdige, dat de jeugdige in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken.
Perspectiefplan (actieplan)	Een perspectiefplan is een plan met daarin: - een beschrijving en het doel van de behandeling met een beoogd resultaat, wat binnen het eigen netwerk kan worden opgepakt, - de algemene gegevens van de jeugdige en zijn systeem, - en de afspraken die zijn gemaakt over de inhoud van de jeugdhulp. Dit plan is de basis voor de in te zetten jeugdhulp. De inhoud van het plan wordt in dialoog tussen de jeugdige en/of ouders en de professional ontwikkeld. Indien nodig wordt niet alleen een perspectiefplan gemaakt voor de jeugdige, maar voor het gehele gezin.
Vertrouwenspersoon:	Vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 2.5 van de Jeugdwet.
Voorliggende voorziening	Een voorliggende voorziening is een voorziening op grond van een andere wet dan de Jeugdwet. Deze voorzieningen noemen we voorliggend omdat ze voorrang hebben op voorzieningen uit de Jeugdwet. Artikel 1.2 van de Jeugdwet regelt welke voorzieningen voorliggend zijn.

Woonplaats

1. De gemeente waar de jeugdige zijn woonadres, bedoeld in artikel 1.1, onder o, van de Wet basisregistratie personen, heeft;
2. Ingeval een jeugdige verblijft bij een jeugdhulpaanbieder, pleegouder, in een instelling voor opvang of beschermd wonen als bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 of in een justitiële jeugdinrichting als bedoeld in artikel 3a van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen, of in geval van jeugdhulp of jeugdreclassering in verband met het verblijf in een justitiële jeugdinrichting: de gemeente waar de jeugdige onmiddellijk voorafgaand aan zijn verblijf zijn woonadres, bedoeld in artikel 1.1, onder o, van de Wet basisregistratie personen, had;
3. Ingeval de woonplaats niet op grond van de onderdelen 1 en 2 kan worden vastgesteld of ingeval bij het in de basisregistratie personen opgenomen woonadres een aantekening is geplaatst als bedoeld in artikel 2.26 van de Wet basisregistratie personen: de gemeente waar de moeder van de jeugdige ten tijde van diens geboorte als ingezetene was ingeschreven in de basisregistratie personen, of, indien dit niet kan worden vastgesteld, de gemeente waar de jeugdige werkelijk verblijft op het moment van de hulpvraag;
4. Ingeval de woonplaats buiten Nederland is: de gemeente waar de jeugdige werkelijk verblijft op het moment van de hulpvraag.

Artikel 2. Zorgplicht college voor integrale toegang en intake

1) Het college zorgt er in ieder geval voor dat ingezetenen die daar om verzoeken:
   a) kosteloos en op laagdrempelige wijze worden ondersteund bij het verhelderen van een mogelijke jeugdhulpvraag;
   b) kosteloos worden voorzien van relevante informatie in begrijpelijke vorm ten aanzien van:

i) het gemeentelijk beleid en de wijze waarop uitvoering wordt geven aan de wettelijke taken in de Jeugdwet, en

ii) hoe de toegang tot de diverse voorzieningen is georganiseerd;

c) worden doorverwezen en -geleid naar de passende instanties voor verdere ondersteuning, en

d) dat degene die een melding, aanvraag of verzoek indient, wordt gewezen op de mogelijkheid gebruik te maken van kosteloze cliëntondersteuning.

2) In het kader van de uitvoering van het eerste lid vindt geen verwerking van persoonsgegevens plaats. Op verzoek van de betrokkene kunnen de relevante bevindingen op schrift worden gesteld en aan hem of haar ter beschikking worden gesteld.

Artikel 3. Afbakening Jeugdwet en Wet passend onderwijs

De afbakening tussen aanspraken op een voorziening op basis van de Jeugdwet en op basis van de Wet passend onderwijs is als volgt geregeld:

1) Ondersteuning gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma dat primair gericht is op het leerproces, het behalen van onderwijsdoelen of om de jeugdige verder te helpen in de onderwijsontwikkeling, valt niet onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet.

2) Als een jeugdige recht heeft op ondersteuning vanuit de Wet passend onderwijs is deze wet voorliggend op de Jeugdwet en hoeft het college geen voorziening te treffen op grond van de Jeugdwet.

3) Als de ondersteuning zoals beschreven in lid 1 en 2 mogelijk ook een bijdrage levert aan de ontwikkeling op andere leefgebieden, is de gemeente niet verantwoordelijk voor die ondersteuning.

4) Als een jeugdige voor het behalen van onderwijsdoelen begeleiding en/of persoonlijke verzorging nodig heeft op school in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen of psychische problemen en stoornissen, valt de ondersteuning onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet. Daarbij zijn algemene voorzieningen zoals Jeugdhulp op School voorliggend op individuele voorzieningen.

5) Als op basis van wettelijke bepalingen onduidelijk is of de hulpvraag valt onder de Wet passend onderwijs of onder de Jeugdwet, dan rust op het college een verplichting om in samenwerking met het onderwijs met behulp van het perspectiefplan of het onderwijsontwikkelperspectiefplan tot een passende oplossing te komen voor de hulpvraag.

Artikel 4. Afbakening Jeugdwet en de Wet langdurige zorg

De afbakening tussen aanspraken op een voorziening op basis van de Jeugdwet en op basis van de Wet langdurige zorg is als volgt geregeld:

1) Ondersteuning valt niet onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet als een jeugdige vanwege een somatische aandoening of beperking of een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke handicap een blijvende behoefte heeft aan zorg én als de jeugdige blijvend 24 uur per dag zorg in de nabijheid of permanent toezicht nodig heeft:
   a) ter voorkoming van escalatie of ernstig nadeel voor de jeugdige en;
   b) omdat jeugdige zelf niet in staat is om op relevante momenten hulp in te roepen om ernstig nadeel voor zichzelf te voorkomen,
      i) door fysieke problemen, of;
      ii) door zware regieproblemen.
2) Ondersteuning die gezien het voorgaande in ieder geval niet onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet valt, betreft:
   a) logeeropvang voor jeugdigen met een indicatiebesluit Wet langdurige zorg;
   b) verblijf in een instelling;
   c) vervoer naar en van een locatie voor Wet langdurige zorg;
   d) behandeling van psychische stoornissen, mits deze een integraal onderdeel uitmaken van de behandeling die vanuit de Wet langdurige zorg geboden wordt.
3) Als jeugdige of zijn ouder(s) weigeren mee te werken aan het verkrijgen van een besluit op basis van de Wet langdurige zorg terwijl er gegronde redenen zijn die aannemelijk maken dat de jeugdige recht heeft op een dergelijk besluit, dan weigert het college een individuele voorziening op grond van de Jeugdwet.
4) Als een jeugdige met een besluit op basis van de Wet langdurige zorg een aanvraag indient voor behandeling voor een psychische stoornis, verleent het college een individuele voorziening jeugdhulp, mits de behandeling niet integraal onderdeel uitmaakt van de geboden behandeling vanuit de Wet langdurige zorg.

Artikel 5. Afbakening Jeugdwet en Zorgverzekeringswet

De afbakening tussen aanspraken op een voorziening op basis van de Jeugdwet en op basis van de Zorgverzekeringswet is als volgt geregeld:

1) Indien een jeugdige medisch noodzakelijke zorg nodig heeft, dan valt dit niet onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet en is er in dat kader geen recht op een individuele voorziening op basis van de Jeugdwet. Voorbeelden van zorg op basis van de Zorgverzekeringswet zijn:
   a) hulpmiddelenzorg;
   b) ziekenvervoer;

c) zintuiglijke gehandicaptenzorg.

2) Als er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de problematiek van de jeugdige en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van de Jeugdwet kan worden verkregen, verleent het college een individuele voorziening.
3) Persoonlijke verzorging voor jeugdigen die nodig is in verband met een behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop valt niet onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet. Persoonlijke verzorging die gericht is op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij algemene dagelijkse levensverrichtingen valt wel onder de jeugdhulpplicht van de Jeugdwet. Het college verleent alleen laatstgenoemde individuele voorziening, mits de jeugdige daarvoor gezien zijn jeugdhulpvraag in aanmerking komt.
4) Jeugdhulp met verblijf valt niet onder de Jeugdwet als het een medisch noodzakelijk verblijf betreft vanwege geneeskundige zorg of als het gaat om tijdelijk, kortdurend geneeskundig verblijf buiten de thuissituatie. Jeugdhulp met verblijf valt wel onder de jeugdhulplicht van de Jeugdwet als het een verblijf van de jeugdige buiten de thuissituatie betreft, niet zijnde een ziekenhuisverblijf. Het college verleent alleen laatstgenoemde individuele voorziening, mits jeugdige daarvoor gezien zijn jeugdhulpvraag in aanmerking komt.
5) Vaktherapie kan alleen worden ingezet vanuit de Jeugdwet als sprake is van een bijdrage aan de jeugdhulp en als geen alternatief beschikbaar is. Het maximaal aan uren behandeling dat vergoed wordt door de gemeente is 30.De behandelaar van een jeugdhulpaanbieder of medewerker van het jeugdteam moet advies geven voor vaktherapie als onderdeel van de totale behandeling. Als ouder(s) niet aanvullend verzekerd zijn, dan is de vergoeding maximaal 30 uur. Als ouder(s) wel aanvullend verzekerd zijn, dan moet het aantal uren dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van de maximale inzet van 30 uur.

Artikel 6. Afbakening Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

De afbakening tussen aanspraken op een voorziening op basis van de Jeugdwet en op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is als volgt geregeld:

1) Als naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, dan verleent het college geen voorziening op grond van de Jeugdwet, tenzij sprake is van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Het betreft dan bijvoorbeeld:
   a) voorzieningen in de vorm van hulpmiddelen, woningaanpassingen en een gebarentolk;
   b) een vervoersvoorziening om te kunnen reizen naar verschillende locaties, zoals sportvereniging en recreatieplekken;

c) een maatwerkvoorziening voor opvang, indien jeugdige met ouder(s) meekomt als een ouder de thuissituatie moet verlaten, vanwege bijvoorbeeld huiselijk geweld, mishandeling of een huisuitzetting.

Artikel 7. Afstemming met voorzieningen werk en inkomen

De afstemming tussen aanspraken op een voorziening op basis van de Jeugdwet en op basis van wet- en regelgeving inzake werk en inkomen is als volgt geregeld:

1) Het college ziet erop toe dat stichting Jeugdteams, jeugdhulpaanbieders en de gecertificeerde instellingen financiële belemmeringen voor het slagen van preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering vroegtijdig kunnen signaleren.
2) Het college ziet er daarnaast op toe dat jeugdigen en hun ouder(s) waar nodig de juiste ondersteuning vanuit de gemeentelijke voorzieningen krijgen – zoals schuldhulpverlening, inkomensvoorzieningen, re-integratievoorzieningen en armoedevoorzieningen – om de financiële belemmeringen weg te nemen.
3) Het college ziet erop toe dat er voorzieningen beschikbaar zijn op het terrein van arbeidsparticipatie van jonggehandicapten en draagt zorg voor voldoende mogelijkheden van loonkostensubsidies en beschut werk (nieuw beschut) voor deze doelgroep op het moment dat zij 18 jaar worden.

Artikel 8. Vormen van jeugdhulp

1) De volgende vormen van algemene voorzieningen zijn in ieder geval beschikbaar:
   a) Jeugdhulp uitgevoerd door het jeugdteam en gecontracteerde aanbieders binnen het segment 4a;
   b) Diagnostiek en behandeling van Ernstige (Enkelvoudige) Dyslexie
   c) Jeugdhulp op de locaties voor onderwijs (Jeugdhulp op School) en waarvoor gezien de hulpvraag van de jeugdige geen beschikking van het college nodig is.
2) De vormen van individuele voorzieningen die in ieder geval beschikbaar zijn, zijn opgenomen in Annex I bij deze verordening.

Artikel 9. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

1) Het college zorgt voor de inzet van jeugdhulp na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover de jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is.

De jeugdhulpaanbieder dient zich bij het beoordelen van de jeugdhulpvraag na een verwijzing te houden aan de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie en met de regels die daarover zijn neergelegd in de verordening en/of nadere regels.

2) Ook als een verwijzing zoals genoemd in het eerste lid aanwezig is, is het college niet verplicht jeugdhulp te vergoeden geleverd door een jeugdhulpaanbieder waarmee de gemeente geen contract- of subsidierelatie heeft, tenzij het college met de gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders niet in staat is de bij de verwijzing passende jeugdhulp te laten leveren.
3) Het college legt de te verlenen individuele voorziening, dan wel het afwijzen daarvan, vast in een beschikking.

Artikel 10. Toegang jeugdhulp via de gemeente

1) Jeugdigen en ouders kunnen een jeugdhulpvraag melden bij het college. Als de jeugdige of zijn ouders daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het verhelderen van de jeugdhulpvraag.
2) Het college bevestigt de ontvangst van een melding schriftelijk en wijst de jeugdige en zijn ouders voor het onderzoek, bedoeld in artikel 11, op de mogelijkheid gebruik te maken van gratis cliëntondersteuning en op de mogelijkheid om binnen twee weken na ontvangst van bevestiging van de schriftelijke melding van de jeugdhulpvraag een familiegroepsplan op te stellen. Als de jeugdige of zijn ouders daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het opstellen van een familiegroepsplan.
3) In spoedeisende gevallen beslist het college na een melding onverwijld tot verstrekking van een tijdelijke individuele voorziening in afwachting van de uitkomst van het onderzoek en de aanvraag van de jeugdige of zijn ouders of vraagt het college een machtiging gesloten jeugdhulp als bedoeld in hoofdstuk 6 van de Jeugdwet.
4) Jeugdigen en ouders kunnen zich rechtstreeks wenden tot een algemene voorziening.

Artikel 11. Onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren

1) Het college onderzoekt in samenspraak met de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger, zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken na ontvangst van de melding:
   a) de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de jeugdige en zijn ouders, de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige en de gezinssituatie;

b) of sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen, en zo ja:
   i) welke problemen of stoornissen dat zijn;
   ii) welke ondersteuning, hulp en zorg naar aard en omvang nodig zijn voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
   iii) of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren toereikend zijn om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden, een en ander conform artikel 12, en
   iv) voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, de mogelijkheden om met de inzet van een andere voorziening, algemene voorziening of individuele voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning, hulp en zorg;
c) hoe bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders, en
d) indien van toepassing, hoe de toekenning van een individuele voorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op andere voorzieningen.

2) Als de jeugdige of zijn ouders een familiegroepsplan hebben opgesteld, betrekt het college dat bij het onderzoek.
3) Het college informeert de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger over de gang van zaken bij het onderzoek, hun rechten en plichten en de vervolgprocedure.
4) Bij het onderzoek wordt aan de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger medegedeeld welke mogelijkheden bestaan om te kiezen voor de verstrekking van een pgb. De jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger wordt in begrijpelijke bewoordingen ingelicht over de gevolgen van die keuze.
5) De jeugdige of zijn ouders, dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger, verschaffen het college de gegevens en bescheiden die voor het onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen.

6) De jeugdige of zijn ouder kunnen een second opinion (tweede mening) aanvragen bij een jeugdprofessional van het jeugdteam, anders dan de behandelend medewerker of een ander jeugdteam uit de regio Zuid Holland Zuid, onverminderd de mogelijkheden van bezwaar en beroep.

Artikel 12. Draagkracht en draaglast

1) Een gezonde draagkracht betekent dat ouders of andere huisgenoten onderling zorg kunnen dragen voor normale, dagelijkse hulp. Ouder(s) zijn verplicht de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden. Dit geldt ook als sprake is van een minderjarig kind met een ziekte, aandoening of beperking. Voor zover het van toepassing is en tot de mogelijkheden behoort dat ouders hun kinderen zelf hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf bieden, kent het college geen individuele voorziening jeugdhulp toe.
2) Als de noodzakelijke hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf van ouder(s) voor hun kinderen voor wat betreft de aard, frequentie en benodigde tijd voor deze handelingen zwaarder is dan de zorg die kinderen van dezelfde leeftijd redelijkerwijs nodig hebben, neemt het college in haar onderzoek (genoemd in artikel 11) de balans tussen draaglast en draagkracht mee. Het college bepaalt of de draagkracht van het gezin om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden in overeenstemming is met de draaglast, o.b.v. de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders, samen met de personen die tot hun sociale omgeving behoren en beschikbare voorliggende voorzieningen.
3) Het college maakt voor wat betreft het vaststellen van de balans tussen draagkracht genoemd in het eerste lid en draaglast genoemd in het tweede lid een onderscheid in kortdurende en langdurende situaties:
   a) Kortdurend: er is uitzicht op herstel van het (gezondheids)probleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de jeugdige. Het gaat hierbij over een aaneengesloten éénmalige periode van maximaal drie maanden in één kalenderjaar.
   b) Langdurend: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de jeugdhulp langer dan drie maanden nodig zal zijn of meerdere periodes van drie maanden in één kalenderjaar.
4) In kortdurende situaties neemt het college aan dat draagkracht en draaglast in balans zijn en bieden ouder(s) of huisgenoten alle vormen van hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf zelf, tenzij dit gezien de aard van de benodigde hulp (geheel of gedeeltelijk) niet van ouder(s) of huisgenoten mag worden verwacht.

In langdurende situaties bieden ouder(s) of huisgenoten alle vormen van hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf zelf als het college op basis van algemeen aanvaarde maatstaven vaststelt dat draaglast en draagkracht in balans zijn, tenzij dit gezien de aard van de benodigde hulp (geheel of gedeeltelijk) niet van ouder(s) of huisgenoten mag worden verwacht.

5) Het bieden van een beschermende woonomgeving van ouder(s) aan kinderen is tot en met de leeftijd van 17 jaar in principe gebruikelijke zorg, zowel in kortdurende als langdurende situaties.
6) Het college kan nadere regels stellen ten aanzien van het onderzoek naar de balans tussen draagkracht en draaglast en de uitwerking daarvan.

Artikel 13. Identificatie

Bij het onderzoek stelt het college de identiteit van de jeugdige en zijn ouder(s) vast aan de hand van een door hen ter inzage verstrekt document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

Artikel 14. Verslag

Binnen 30 werkdagen na het onderzoek verstrekt het college aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger een schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek (het verslag), tenzij zij ondubbelzinnig kenbaar hebben gemaakt geen verslag te wensen. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) worden aan het verslag toegevoegd.

Artikel 15. Aanvraag individuele voorziening

1) Jeugdigen en ouders kunnen een aanvraag om een individuele voorziening schriftelijk indienen bij het college. Als het onderzoek genoemd in artikel 11 leidt tot een jeugdhulpaanvraag, dan stelt het college binnen zes weken na het laatste gesprek over de uitkomsten van dat onderzoek een perspectiefplan op. Bij de opstelling van het perspectiefplan wordt, bij de aanwezigheid daarvan, het familiegroepsplan betrokken. Een door de jeugdige of zijn ouder ondertekend perspectiefplan wordt door het college als aanvraag voor een individuele voorziening beschouwd.
2) Het college geeft de beschikking binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag.
3) Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot de voorwaarden aan de aanvraag, voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en het afwegingskader bij een individuele voorziening.

Artikel 16. Criteria voor een individuele voorziening

1) Een algemene voorziening die passend en toereikend is, is voorliggend op een individuele voorziening. In elke individuele situatie moet eerst worden beoordeeld of een algemene voorziening passend en toereikend is voor de gestelde jeugdhulpvraag. Als dit zo is, komen jeugdigen en zijn ouder(s) niet in aanmerking voor een individuele voorziening. Dit geldt als de algemene voorziening:
   a) daadwerkelijk beschikbaar is voor de jeugdige en/of de ouder(s);
   b) passend en toereikend is voor de jeugdige en/of de ouder(s).
2) Onverminderd dat jeugdhulp ook toegankelijk is na verwijzing door de huisarts, de medisch specialist en de jeugdarts komt een jeugdige of ouder in aanmerking voor een door het college verleende individuele voorziening als het college van oordeel is dat de jeugdige of ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn en gebruikmaking van een overige voorziening deze noodzaak niet kan verminderen of wegnemen.
3) Als een individuele voorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst passende tijdig beschikbare voorziening. Als een jeugdige toch een duurdere voorziening wil die eveneens passend is, komen de meerkosten voor rekening van de jeugdige en/of zijn ouders/verzorgers. In dergelijke situaties zal, mits aan de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb wordt voldaan, de verstrekking plaatsvinden in de vorm van een pgb gebaseerd op de goedkoopst passende voorziening.
4) Voor het bepalen van het soort individuele voorziening dat het college inzet, sluit het aan bij de dienstomschrijvingen in de door of namens gemeente gesloten overeenkomsten met of verleende subsidiebesluiten aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van voorzieningen, waarbij:
   a) de mogelijkheid voor het inzetten van ervaringsdeskundigheid altijd in overweging wordt genomen; en
   b) in dialoog tussen de jeugdprofessional, de jeugdige en de ouder(s) een gezamenlijk beeld ontwikkeld is over de jeugdhulpvraag en de meest passende aanpak alvorens een keuze gemaakt wordt voor het soort individuele voorziening.

Artikel 17. Deskundig oordeel en advies

Het college wint een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.

Artikel 18. Inhoud beschikking

1) In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of als pgb wordt verstrekt en wordt tevens aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.
2) Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking tevens in ieder geval vastgelegd:
   a) welke de te verstrekken voorziening is en wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan is;
   b) wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is;
   c) hoe de voorziening wordt verstrekt, en
   d) indien van toepassing, welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.
3) Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking tevens in ieder geval vastgelegd:
   a) voor welk resultaat het pgb moet worden aangewend;
   b) welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb;
   c) wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen;
   d) welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn;
   e) wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld, en
   f) de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.

Artikel 19. Regels voor pgb

1) Het college verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 8.1.1 van de Jeugdwet en artikel 8 Regeling Jeugdwet.
2) De hoogte van een pgb:
   a) wordt vastgesteld aan de hand van een door de jeugdige of zijn ouders opgesteld plan waarin in ieder geval uiteen is gezet:
      i) welke jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort de jeugdige of zijn ouders van het budget willen betrekken, en
      ii) indien van toepassing, welke hiervan de jeugdige of zijn ouders willen betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk;
   b) wordt berekend op basis van een tarief of prijs:
      i) waarmee redelijkerwijs is verzekerd dat het pgb de jeugdige of zijn ouders in staat stelt tijdig kwalitatief goede jeugdhulp van derden te betrekken;
      ii) waarbij rekening is gehouden met redelijke overheadkosten van derden van wie de jeugdige of zijn ouders de jeugdhulp willen betrekken, en

iii) waarbij, voor zover van toepassing, rekening is gehouden met de in het derde lid gestelde voorwaarden betreffende het tarief onder welke de jeugdige of zijn ouders de mogelijkheid heeft om de betreffende jeugdhulp te betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk.

c) bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate in de gemeente tijdig beschikbare individuele voorziening in natura. De kostprijs kan nooit hoger zijn dan het laagste tarief (overeenkomst) dat de gemeente betaalt of bekostigingseenheid (subsidiebeschikking) die de gemeente vergoedt aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van de in de betreffende situatie adequate en minst kostbare voorziening in natura.

3) De persoon aan wie een pgb wordt verstrekt kan de jeugdhulp onder de volgende voorwaarden betrekken van een persoon die behoort tot het eigen sociale netwerk:

a) het tarief of de prijs, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, onder i, bedraagt voor jeugdhulp verleend door een derde, niet zijnde op onverplichte basis verleende jeugdhulp door een hulp uit het sociale netwerk als bedoeld in artikel 8 van de Regeling Jeugdwet, minimaal 100 % van het wettelijke minimumloon of zoveel meer, tot ten hoogste de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate in de gemeente tijdig beschikbare individuele voorziening in natura, als noodzakelijk is om:

i) te verzekeren dat het budget de jeugdige of zijn ouders in staat stelt tijdig kwalitatief goede jeugdhulp te betrekken of verlenen, en

ii) op gepaste wijze rekenschap te geven van de gezinssituatie en van de relevante werkervaring en kwalificaties van deze persoon;

b) deze persoon heeft aangegeven dat het leveren van de jeugdhulp voor hem niet tot overbelasting leidt, en

c) tussenpersonen of belangbehartigers worden niet uit het pgb betaald.

4) Het college kan nadere regels stellen

a) ten aanzien van bepaling wie tot het sociaal netwerk behoort, de voorwaarden en de eisen aan de inzet van het sociale netwerk.

b) ten aanzien van de kwaliteitseisen van pgb.

Artikel 20. Opschorting betaling uit het pgb

1. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van de persoon aan wie het pgb is verstrekteen ernstig vermoeden is gerezen dat sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 8.1.4, eerste lid, onder a, d of e, van de Jeugdwet.

2. Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 19, derde lid, onder d.
3. Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het eerste en tweede lid.

Artikel 21. Voorkoming en bestrijding ten onrechte ontvangen individuele voorzieningen en pgb's en misbruik of oneigenlijk gebruik van de Jeugdwet

1. Het college informeert de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening of pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.
2. Onverminderd artikel 8.1.2 van de Jeugdwet doen de jeugdige of zijn ouders aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening of pgb.
3. Onverminderd artikel 8.1.4 van de Jeugdwet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening of pgb herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat:
    a. de jeugdige of zijn ouders onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
    b. de jeugdige of zijn ouders niet langer op de individuele voorziening of het daarmee samenhangende pgb zijn aangewezen;
    c. de individuele voorziening of het pgb niet meer toereikend is te achten;
    d. de jeugdige langer dan zes weken verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet;
    e. de jeugdige of zijn ouders niet voldoen aan de voorwaarden die zijn verbonden aan de individuele voorziening of het pgb;
    f. de jeugdige of zijn ouder de individuele voorziening en/of het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het is bestemd.
4. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen zes maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.

5. Als het college een beslissing op grond van het derde lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.

Artikel 22. Onderzoek naar recht- en doelmatigheid individuele voorzieningen en pgb's

Het college onderzoekt periodiek, al dan niet steekproefsgewijs, het gebruik van individuele voorzieningen en pgb's met het oog op de beoordeling van de recht- en doelmatigheid daarvan.

1. Het college wijst personen aan die belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet en deze verordening.
2. Voor zover de toezichthoudende ambtenaar door inzage in bescheiden bij de vervulling van zijn taak dan wel door verstrekking van gegevens in het kader van een melding gegevens, daaronder begrepen bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de Algemene verordening gegevensbescherming, heeft verkregen, ter zake waarvan de beroepskracht uit hoofde van zijn beroep tot geheimhouding verplicht is, geldt gelijke verplichting voor de toezichthoudende ambtenaar.
3. Het college voert een actief fraudepreventiebeleid. Onderdeel van dit beleid is dat het college cliënten en betrokken derden informeert over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de consequenties van misbruik en oneigenlijk gebruik daarvan. Ter controle van het beroep op algemene en individuele voorzieningen wordt onder meer gebruik gemaakt van bestandsvergelijkingen met actuele gegevens en van de samenloopsignalen die daaruit voortkomen.
4. Het college doet onderzoek naar de rechtmatigheid van de individuele voorziening en kan daarbij onder meer gebruikmaken van huisbezoeken, risicoprofielen en bestandsvergelijkingen en de samenloopsignalen die daaruit voortkomen.
   Het college kan daarnaast overige signalen en tips die relevant zijn voor de aanspraak op een individuele voorziening onderzoeken.
5. De aanvrager en ontvanger van de individuele voorziening en eventueel betrokken derden verstrekken aan het college alle medewerking en informatie die benodigd is voor het onderzoek als bedoeld in het lid 4 voor zover de medewerking redelijkerwijs gevorderd kan worden. Het college bepaalt hiervoor in de nadere regels een redelijke termijn.

6. Het college kan onderzoek doen naar de reden van de beëindiging van de aanspraak op een voorziening en op basis daarvan besluiten nemen met betrekking tot de rechtmatigheid van de voorziening en de wederzijds tussen het college en de jeugdige of zijn ouder resterende verplichtingen en de afhandeling daarvan.
7. Het college kan ten aanzien van het bepaalde in dit artikel nadere regels stellen.

Artikel 23. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering

Het college houdt in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding bij de vaststelling van de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, rekening met:

a. de aard en omvang van de te verrichten taken;
b. de voor de sector toepasselijke CAO-schalen in relatie tot de zwaarte van de functie;
c. een redelijke toeslag voor overheadkosten;
d. een voor de sector reële mate van non-productiviteit van het personeel als gevolg van verlof, ziekte, scholing en werkoverleg; en
e. de kosten voor bijscholing van het personeel.

Artikel 24. Kwaliteitseisen jeugdzorg

1) Jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en derden waar de jeugdige via een persoonsgebonden budget individuele voorzieningen betrekken, zorgen voor een goede kwaliteit van individuele voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door:
   a) het afstemmen van individuele voorzieningen op de persoonlijke situatie van de jeugdige en/of ouders;
   b) het afstemmen van individuele voorzieningen op andere vormen van hulp, zorg en ondersteuning;
   c) erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van individuele voorzieningen handelen in overeenstemming met de professionele standaard; en
   d) voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de individuele voorzieningen en de deskundigheid van beroepskrachten tenminste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.

2) Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en derden waar de jeugdige via een persoonsgebonden budget individuele voorzieningen betrekken, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek conform artikel 3 Regeling Jeugdwet en het zo nodig in overleg met de jeugdige en/of ouder(s) ter plaatse controleren van de geleverde individuele voorzieningen.

Artikel 25. Betrekken van verschillende doelgroepen bij de uitvoering van de verschillende wetten en het beleid

1) Het college stelt jeugdigen en/of ouder(s) in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende de uitvoering van de Jeugdwet te doen, vroegtijdig gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen bij de besluitvorming over deze verordening en beleidsvoorstellen en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.
2) Het college zorgt ervoor dat de jeugdigen en/of ouder(s) kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie.
3) Het college stelt nadere regels vast ter uitvoering van het eerste en tweede lid.

Artikel 26. Inspraak en medezeggenschap

1) Het college betrekt de ingezetenen van de gemeente bij de voorbereiding van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.
2) Het college stelt cliënten en vertegenwoordigers van clientgroepen omtrent jeugdhulp vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.
3) Het college zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.
4) Het college kan nadere regels stellen vast ter uitvoering van het tweede en derde lid.

Artikel 27. Evaluatie en monitoring

1) Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid inzake de uitvoering van de Jeugdwet wordt eenmaal per vier jaar geëvalueerd. Het college zendt hiertoe telkens twee jaar na de inwerkingtreding van deze verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.

2) Ten behoeve van de evaluatie verzamelt het college systematisch informatie over:
   a) het aantal jeugdigen met jeugdhulp (totaal en per type jeugdhulp)
   b) de kosten van jeugdhulp (totaal, gemiddeld per cliënt, gemiddeld per type jeugdhulp)
   c) het aantal verwijzingen (per type verwijzer);
   d) de verhouding tussen Zorg in natura en pgb;
   e) cliënttevredenheid.

Artikel 28. Klachtregeling

Het college stelt een regeling vast voor de afhandeling van klachten die betrekking hebben op de wijze van afhandeling van aanvragen als bedoeld in de Jeugdwet.

Artikel 29. Overgangsrecht

1) Een recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021 blijft gehandhaafd, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee die voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.
2) Aanvragen die zijn ingediend onder de verordening bedoeld in het eerste lid en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3) Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021 wordt beslist met inachtneming van deze verordening.

Artikel 30. Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) afwijken van de bepalingen in deze verordening, wanneer toepassing van deze verordening of van de hieruit voortvloeiende nadere regels, wanneer toepassing ervan, leidt tot onbillijkheden van overwegende aard.

Artikel 31 Intrekking vorige besluiten

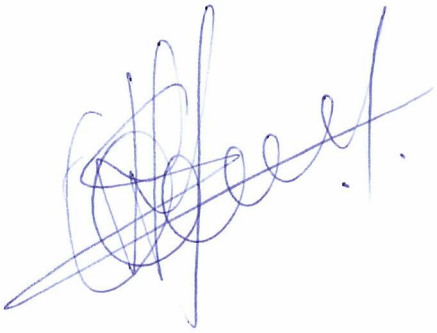
Met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit wordt de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021, laatstelijk vastgesteld op 23 september 2021 ingetrokken.

Artikel 32. Inwerkingtreding en citeertitel

1) Deze verordening treedt in werking op de dag na de bekendmaking ervan en werkt terug tot 1 januari 2022;
2) Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2022.

Aldus besloten in de vergadering van de raad van Gorinchem van 25 mei 2022,

de griffier,

de voorzitter,

Was- Wordt lijst Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022-2026

Algemene toelichting

De modelverordening van de VNG, versie 3 december 2024 heeft als basis gediend. Deze is vergeleken met de huidige regionale verordening en verordeningen van andere gemeenten in Nederland. Hier is een regionaal (tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid) raamwerk uitgekomen. Dit regionaal raamwerk is juridisch getoetst en voorgelegd aan alle lokale adviesraden en de uitvoering.
In deze Was-Wordt lijst wordt de Verordening Jeugdhulp 2022 gemeente Gorinchem (vanaf nu Verordening 2022) vergeleken met dit regionale raamwerk Verordening Jeugdhulp 2026. Deze laatste dient als basis voor de nieuwe Verordening Jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026 (vanaf nu Verordening 2026).

- Overal hebben we gekozen om de termen ‘eigen mogelijkheden’ en ‘probleemoplossend vermogen’ te veranderen in ‘de balans tussen de draagkracht en draaglast’.
  Reden: in overeenstemming met de huidige verordening en deze terminologie wordt gebruikt in de uitvoering door professionals van het lokaal team.
- De modelverordening van de VNG en daarmee het regionale raamwerk kent deels een andere indeling met nieuwe en/of aangepaste hoofdstukken. Dat maakt dat de volgorde van de artikelen uit de huidige verordening Jeugdhulp 2022 en de volgorde in de nieuwe verordening Jeugdhulp 2026 deels anders is.
- Door deze hoofdstukindeling zijn regelmatig onderdelen van artikelen naar een andere plek verplaatst. Bij grote verschuivingen wordt, in verband met de leesbaarheid, dit in deze was-wordt lijst geduid als “nieuw” toegevoegd ten opzichte van de oude verordening, terwijl onderdelen van de tekst dus niet “nieuw” zijn.

Artikelsgewijze toelichting

Overwegende dat….

Onderdeel	Was	Wordt	Toelichting
Punt 3 lid a	"*Algemene voorziening*"	"*Overige voorziening"*	Sluit beter aan bij Jeugdwet.
Artikel 3 lid g;	"…ouder(s)/ *wettelijke vertegenwoordiger(s)…"*	"…ouder(s)/ *wettelijke vertegenwoordiger(s)…"*	Toevoeging "wettelijke vertegenwoordiger(s)" staat niet in regionaal raamwerk, maar laat Gorinchem voor de volledigheid staan.
Artikel 3 lid i	"*over onder welke voorwaarden de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk"*	*"over de voorwaarden waaronder de persoon die een persoonsgebonden budget ontvangt jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociaal netwerk"*	Tekstuele aanpassing.

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 - Definities

Begrip	Was	Wordt	Toelichting
Algemene voorziening	De vrij-toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 8, eerste lid van deze verordening, waarvoor het college geen beschikking afgeeft en die voorliggend is op individuele voorzieningen.	Verwijderd	Aangepast in nieuw begrip “overige voorziening” Dit sluit beter aan op de jeugdwet.
Andere voorziening	Voorziening op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, of werk en inkomen, anders dan een voorziening in het kader van de Jeugdwet.	Voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet, op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen	Tekstuele aanpassing
Budgetbeheerder		Wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde van de budgethouder;	Overgenomen uit de modelverordening van de VNG/regionaal raamwerk
Budgethouder		Persoon die een pgb ontvangt op grond van de Jeugdwet;	Overgenomen uit de modelverordening van de VNG/regionaal raamwerk
Budgetplan		Plan waarin staat beschreven hoe het pgb wordt gebruikt om zorg of ondersteuning te regelen. Het plan geeft inzicht in welke zorg nodig is, wie daarvoor wordt ingeschakeld en hoeveel het gaat kosten;	Overgenomen uit regionaal raamwerk/ aangevuld op VNG modelverordening
College		College van burgemeester en wethouders van de gemeente [naam gemeente]	Overgenomen uit de modelverordening van

			de VNG/ regionaal raamwerk
Draagkracht	Een gezonde draagkracht is de normale, dagelijkse hulp die ouder(s) en/of andere huisgenoten vanuit eigen kracht elkaar onderling kunnen bieden. Ouder(s)/verzorger(s) moeten de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen verzorgen, opvoeden en toezicht op hen houden. Ook al is er sprake van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking. Het betreft hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf.	De fysieke, psychische en sociale (niet de financiële) vermogens waarover een persoon of huishouden beschikt om dagelijkse zorgtaken en problemen zelfstandig of met hulp uit het eigen netwerk aan te kunnen. Dit omvat onder meer de gebruikelijke zorg die ouders of huisgenoten bieden aan minderjarige kinderen, ook in situaties waarin sprake is van ziekte, beperking of aandoening.	Overgenomen uit regionaal raamwerk/ aangevuld op VNG modelverordening en passend gemaakt aan de dagelijkse praktijk.
Draaglast	Wanneer de draaglast groter wordt dan de draagkracht ontstaan problemen. De weegschaal slaat door naar één kant. Dit kan gebeuren doordat er bijvoorbeeld veel in korte tijd gebeurt of het heel druk is, waardoor de draaglast groter wordt (zwaarder). Maar het kan ook zijn dat iemand moe of ziek is, waardoor zijn of haar draagkracht vermindert. Resultaat is dat de eisen die gesteld worden groter zijn dan wat de persoon aankan of denkt aan te kunnen.	De totale hoeveelheid fysieke, psychische en sociale belasting die op een persoon of huishouden rust, inclusief het vermogen te voorzien in een inkomen, als gevolg van omstandigheden, gebeurtenissen of verantwoordelijkheden die aandacht, energie of aanpassing vragen. De draaglast omvat zowel structurele taken als plotselinge of ingrijpende gebeurtenissen die de beschikbare draagkracht op de proef stellen.	Overgenomen uit regionaal raamwerk/ aangevuld op VNG modelverordening en passend gemaakt aan de dagelijkse praktijk.
Hulpvraag		Behoefte van een jeugdige of zijn ouder(s) aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen;	Toegevoegd in plaats van “jeugdhulpvraag” En aangepast (in lijn met artikel 5.5(c) en de terminologie die

			gebruikelijk is in de Jeugdwet.
Individuele Voorziening	Een op de jeugdhulpbehoefte van de jeugdige of zijn ouder toegesneden, niet vrij toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 8, tweede lid van deze verordening, waarvoor het college een beschikking afgeeft.	Niet vrij toegankelijke voorziening als bedoeld in artikel 2, tweede lid, waarvoor het college een beschikking afgeeft;	Tekstuele aanpassing
IJW		Door het Zorginstituut beheerde standaarden als bedoeld in artikel 2.15, derde lid, van de wet bestaande uit bedrijfsregels,	Nieuw. Overgenomen uit de modelverordening van de VNG/regionaal raamwerk.
Jeugdprofessional	Een medewerker in dienst van Stichting Jeugdteams	Verwijderd	Begrip komt niet meer voor in de verordening
Jeugdteam	Een op gebiedsniveau georganiseerd multidisciplinair team van medewerkers van jeugdhulpaanbieders	Verwijderd	Aangepast in nieuw begrip “lokaal team”
Jeugdhulp op school (JOS):	JOS is een algemene voorziening die scholen in staat stelt jeugdhulp op school te organiseren als onderdeel van de ondersteuningsstructuur door de deskundigheid van de jeugdhulpaanbieders hieraan toe te voegen. De scholen kiezen hiervoor een preferente jeugdhulpaanbieder uit het aanbod van gecontracteerde aanbieders.	Verwijderd	Jeugdhulp op school is opgenomen bij de individuele voorzieningen. Toelichting is verwerkt in de bijlage bij de verordening.
Jeugdhulpvraag	Behoefte van een jeugdige of zijn ouder aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische	Verwijderd	Aangepast in nieuw begrip “hulpvraag”

	problemen en stoornissen, als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de Jeugdwet.		
Lokaal team		Op gebiedsniveau georganiseerd, multidisciplinair team dat zorgdraagt voor de toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen voorziening.	Nieuw. Ter vervanging van “Jeugdteam”
Overige voorziening		Voorziening als bedoeld in artikel 2, eerste lid, waarvoor het college geen beschikking afgeeft en die voorliggend is op individuele voorzieningen;	Ter vervanging van “algemene voorziening”
PGB	Persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de Jeugdwet, zijnde een door het college verstrekt budget aan een jeugdige, dat de jeugdige in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken.	Persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1, van de wet, zijnde een door het college verstrekt budget aan een jeugdige of zijn ouder(s), dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken;	Tekstuele aanpassing
Sociaal netwerk		1. Familieleden van de jeugdige of zijn ouders tot en met bloed- of aanverwantschap in de tweede graad; 2. Andere personen binnen de kring van vrienden, kennissen en bekenden die van betekenis zijn voor- en bijdragen aan het welzijn en welbevinden van de jeugdige of zijn ouder(s).	Overgenomen uit regionaal raamwerk/ aangevuld op VNG modelverordening

Voorliggende voorzieningen	Een voorliggende voorziening is een voorziening op grond van een andere wet dan de Jeugdwet. Deze voorzieningen noemen we voorliggend omdat ze voorrang hebben op voorzieningen uit de Jeugdwet. Artikel 1.2 van de Jeugdwet regelt welke voorzieningen voorliggend zijn.	Verwijderd	In aansluiting op de modelverordening enkel begrip “andere voorziening” laten staan.

De volgende begrippen stonden in de verordening van 2022, staan niet in het regionale raamwerk maar blijven ongewijzigd staan in de verordening van de gemeente Gorinchem:

- Onafhankelijke cliëntondersteuning
- Perspectiefplan

De volgende begrippen stonden in de verordening van 2022, staan niet in het regionale raamwerk en zijn verwijderd omdat de begrippen één op één uit de Jeugdwet komen. Daarmee is het overbodig ze te herhalen in een verordening:

- Familiegroepsplan
- Jeugdhulp
- Jeugdhulpaanbieder
- Jeugdige
- Ouder
- Vertrouwenspersoon
- Woonplaats

HOOFDSTUK 2. VORMEN VAN JEUGDHULP

Algemeen

De artikelen 2 tot en met 7 uit de Verordening 2022 komen deels niet en deels aangepast terug. Hieronder een korte toelichting

Was	**Wordt**	**Toelichting**
Artikel 2 Verordening 2022	Grotendeels verwijderd Deel in artikel 5 lid 2 en 3 Verordening 2026	Art 2.2.4 irt 1.1.1 Wmo regelen de brede kosteloze clientondersteuning, De WMO vermeldt daarbij ook dat deze ondersteuning voor jeugdhulp is. In het Besluit jeugdwet staat dit in artikel 4.1.1. Art 5 lid 2 Verordening 2026 noemt nog expliciet de gratis clientondersteuning. Artikel 5 lid 3 zorgt voor ondersteuning bij het opstellen van een famliegroepsplan.
Artikelen 3 t/m 7 verordening 2022	Verwijderd Komt deels terug in de artikelen 27 en 28 van de Verordening 2026 Artikel 5 lid 5 Verordening 2022 komt terug in artikel 13 Verordening 2026	Huidige verordening: artikel 3 t/m 7 (afbakening ten opzichte van andere wetten). Er is besloten om deze artikelen op te nemen in de beleidsregels en niet meer in de verordening. Deze artikelen komen wel gecomprimeerd terug in de artikelen 27 en 28 van de Verordening 2026. Modelverordening 2025 heeft hier een apart hoofdstuk voor gemaakt. Voor Vaktherapie is een apart artikel (13) gemaakt.

Artikelsgewijs

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 8 lid 1	De volgende vormen van algemene voorzieningen zijn in ieder geval beschikbaar: a. Jeugdhulp uitgevoerd door het jeugdteam en gecontracteerde aanbieders binnen het segment 4a; b. Diagnostiek en behandeling van Ernstige (Enkelvoudige) Dyslexie c. Jeugdhulp op de locaties voor onderwijs (Jeugdhulp op School) en waarvoor gezien de hulpvraag van de jeugdige geen beschikking van het college nodig is.	Artikel 2 lid 1	De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar: a. Jeugdhulp uitgevoerd door het lokaal team; b. Jeugdhulp uitgevoerd door de POH- jeugd GGZ (jeugdmodule Sociaal Team)	*Algemene* voorzieningen is *overige* voorziening geworden. Jeugdhulp uitgevoerd door gecontracteerde aanbieders binnen segment 4a, als ook diagnostiek en behandeling Ernstige Dyslexie, als ook Jeugdhulp op School zijn eigenlijk “individuele voorzieningen” omdat ze op maat aangeboden worden. Daarom verplaatst naar lid 2 c.q. diensomschrijvingen.
Artikel 8 lid 2	De vormen van individuele voorzieningen die in ieder geval beschikbaar zijn, zijn opgenomen in Annex I bij deze verordening.	Artikel 2 lid 2	De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar: • Persoonlijke verzorging • Dagbehandeling/ dagbesteding • Jeugdhulp ambulant • Jeugd GGZ basis • Jeugd GGZ specialistisch • Jeugdzorg Plus • Gezinshuis	Bij ‘individuele voorzieningen’ zijn de Zuid-Holland Zuid productcategorieën ingevuld. De verwijzing naar de bijlage is verplaatst naar artikel 2 lid 3

			• Pleegzorg • Logeren • Wonen met begeleiding • Verblijf met behandeling • Crisishulp • Curatieve zorg door kinderarts • Medicatieveiligheid • Jeugdhulpvervoer • Onderzoek en behandeling bij Ernstige dyslexie	
		Artikel 2 lid 3	De in het vorige lid genoemde individuele voorzieningen zijn opgenomen in bijlage 1 (Dienstomschrijvingen Jeugdhulp ZHZ) bij deze verordening en zijn onderverdeeld in producten, waarbij per product in elk geval is opgenomen: a. doelgroepen; b. activiteiten (aanpak); c. Maximale doorlooptijd (duur); d. Maximale intensiteit (frequentie); e. kwaliteit (product specifieke eisen); f. beoogd resultaat (doel); g. vermelding productcode iJW.	Lid 3. Nieuw ten opzichte van verordening 2022. Overgenomen naar voorbeeld van de gemeente Groningen en aangepast naar de Zuid-Holland Zuidse context.

		Artikel 2 lid 4	De individuele voorzieningen hebben in beginsel een maximale duur en frequentie. Dit is opgenomen in bijlage 1 bij deze verordening.	Lid 4. Aangepast t.o.v. de modelverordening naar een meer algemene verwijzing naar de maximale duur en frequentie van producten, die vastgelegd zijn in bijlage 1 bij de verordening (dus niet per product beschreven wat de modelverordening wel doet).

HOOFDSTUK 3. TOEGANG TOT JEUGDHULPVOORZIENINGEN

Algemeen

Was	Wordt	Toelichting
Artikel 9 Verordening 2022	Artikel 3 Verordening 2025	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering.
Artikel 10 verordening 2022	Artikel 4 Verordening 2025	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering.

Artikelsgewijs

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 9 lid 1	Het college zorgt voor de inzet van jeugdhulp na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover de jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is. De jeugdhulpaanbieder dient zich bij het beoordelen van de jeugdhulpvraag	Artikel 3 lid 1	Het college zorgt, overeenkomstig artikel 2.6, eerst lid, aanhef en onder e, van de wet, voor de inzet van jeugdhulp na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover de jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is.	De koppeling met de wet is voor de zorgvuldigheid toegevoegd aan de eerste alinea. De tweede alinea komt terug in artikel 3 lid 3

	na een verwijzing te houden aan de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie en met de regels die daarover zijn neergelegd in de verordening en/of nadere regels.			
Artikel 9 lid 2	Ook als een verwijzing zoals genoemd in het eerste lid aanwezig is, is het college niet verplicht jeugdhulp te vergoeden geleverd door een jeugdhulpaanbieder waarmee de gemeente geen contract- of subsidierelatie heeft, tenzij het college met de gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders niet in staat is de bij de verwijzing passende jeugdhulp te laten leveren.	Artikel 3 lid 2	Jeugdhulp die na verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts aan een jeugdige of zijn ouder(s) is verleend door een jeugdhulpaanbieder van jeugdhulp die geen contract of subsidierelatie met de gemeente heeft, komt, behalve als er voldaan is aan de voorwaarden voor een pgb verstrekking, niet voor vergoeding door de gemeente in aanmerking als het college soortgelijke jeugdhulp kan laten leveren door een jeugdhulpaanbieder waarmee de gemeente wel een contract- of subsidierelatie heeft.	Bewoording aangepast aan de modelverordening
Artikel 9 lid 3	Het college legt de te verlenen individuele voorziening, dan wel het afwijzen daarvan, vast in een beschikking.		Verwijderd	Er wordt op dit moment in de praktijk geen uitvoering aan dit lid gegeven omdat het geen collegebevoegdheid is.
		Artikel 3 lid 3	De jeugdhulpaanbieder houdt zich bij het beoordelen van de hulpvraag na een verwijzing aan de regels in deze verordening en de nadere regels en de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie.	Stond in het eerste lid. Is enkel verplaatst.

		Artikel 3 lid 4	Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot de toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts.	Nieuw toegevoegd. Vanuit het lokale plan van aanpak Hervormingsagenda Jeugd loopt het project “Medische Verwijsroute". Met de toevoeging van dit lid, creëert Gorinchem een mogelijkheid om hier t.z.t. indien gewenst nadere regels over op te stellen.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2025**	**Toelichting**
Artikel 10 lid 1	Jeugdigen en ouders kunnen een jeugdhulpvraag melden bij het college. Als de jeugdige of zijn ouders daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het verhelderen van de jeugdhulpvraag.	Artikel 4 lid 1	Jeugdigen en ouders kunnen met hun hulpvraag terecht bij het college.	Kleine tekstuele aanpassing. Jeugdhulpvraag is hulpvraag geworden. De mogelijkheid tot ondersteuning komt terug in het nieuwe artikel 5 lid 2 en 3.
Artikel 10 lid 2	Het college bevestigt de ontvangst van een melding schriftelijk en wijst de jeugdige en zijn ouders voor het onderzoek, bedoeld in artikel 11, op de mogelijkheid gebruik te maken van gratis cliëntondersteuning en op de mogelijkheid om binnen twee weken na ontvangst van bevestiging van de schriftelijke melding van de jeugdhulpvraag een familiegroepsplan op te stellen. Als de jeugdige of zijn ouders daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het opstellen van een familiegroepsplan.			Verwijderd Komt uitgewerkt terug in de nieuwe artikelen 2 t/m 6. De mogelijkheid tot opstellen van een familiegroepsplan is verplaatst naar artikel 5.

		Artikel 4 lid 2	Het eerste contact over de hulpvraag wordt aangemerkt als een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht als is voldaan aan de vormvoorschriften bedoeld in de artikelen 4:1 en 4:2, van de Algemene wet bestuursrecht	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 4 lid 3	Het college merkt een ondertekend verslag van het gesprek als bedoeld in artikel 8 aan als een aanvraag als er, gelet op het tweede lid, nog geen aanvraag is ingediend en dit daarop door de belanghebbende is aangegeven.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 4 lid 4	Als een jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger jeugdhulp zelf wenst in te kopen met een pgb, dient hij daartoe een budgetplan in als bedoeld in artikel 16. Een door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ondertekend budgetplan wordt aangemerkt als aanvraag voor een pgb.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 4 lid 5	Het college neemt het besluit op een aanvraag uiterlijk binnen tien weken na ontvangst van de aanvraag.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. De tien weken zijn als volgt opgebouwd: familiegroepsplan opstellen door jeugdige en ouder(s) (2 weken), onderzoek uitvoeren door college (6 weken), beschikking opstellen door college (2 weken).

		Artikel 4 lid 6	Het college legt het besluit op een aanvraag voor een individuele voorziening vast in een beschikking.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
Artikel 10 lid 3	In spoedeisende gevallen beslist het college na een melding onverwijld tot verstrekking van een tijdelijke individuele voorziening in afwachting van de uitkomst van het onderzoek en de aanvraag van de jeugdige of zijn ouders of vraagt het college een machtiging gesloten jeugdhulp als bedoeld in hoofdstuk 6 van de Jeugdwet.	Artikel 4 lid 7	In spoedeisende gevallen treft het college zo spoedig mogelijk een tijdelijke individuele voorziening in afwachting van de uitkomst van het onderzoek. Het college legt de beslissing omtrent de inzet van hulp in dat geval zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen vier weken na de start van de hulp, vast in een beschikking.	Een machtiging gesloten jeugdhulp valt onder een individuele voorziening en is niet meer apart benoemd. Het is een voorziening die het college kan treffen door een verzoek in te dienen conform hoofdstuk 6 van de jeugdwet.
Artikel 10 lid 4	Jeugdigen en ouders kunnen zich rechtstreeks wenden tot een algemene voorziening.			Verwijderd. Is reeds geregeld in artikel 2 Verordening 2026

HOOFDSTUK 4. BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM EEN INDIVIDUELE VOORZIENING; ONDERZOEK EN BESLUITVORMING VIA DE GEMEENTE

Algemeen

Was	**Wordt**	**Toelichting**
Artikel 11	Artikel 5	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.
Artikel 12	Artikel 10	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 en verplaatsing van dit artikel wijzigt de nummering.
Artikel 13	Artikel 7	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.
Artikel 14	Artikel 8	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.

Artikel 15	Artikel 5	Artikel 15 Verordening 2022 gaat op in nieuwe artikel 5 verordening 2025. Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.
Artikel 16	Artikel 9	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.
Artikel 17	Artikel 6	Door wegvallen artikelen 3 tot en met 7 wijzigt de nummering en verplaatsing van andere artikelen wijzigt de nummering.
	Artikel 5 lid 1-4	nieuw
	Artikel 11	nieuw
	Artikel 12	nieuw
	Artikel 13	nieuw
	Artikel 14	nieuw
	Artikel 15	nieuw

Artikelsgewijs

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
		Artikel 5 lid 1	Als bij het college een aanvraag om een individuele voorziening wordt ingediend, voert het college in samenspraak met de jeugdige en/of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger, waarbij de jeugdige ten minste één keer wordt gezien, zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen zes weken, een onderzoek uit overeenkomstig het tweede tot en met zevende lid en maakt zo spoedig mogelijk een afspraak voor een gesprek.	Nieuw; analoog aan modelverordening VNG/regionaal raamwerk. Met de jeugdige of zijn ouder(s)' gewijzigd in 'met de jeugdige en/of zijn ouder(s)'. En toegevoegd: 'waarbij de jeugdige tenminste één keer wordt gezien' naar voorbeeld van Groningen.

			In overleg met het college kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de aanvraag lopende het onderzoek wijzigen.	
		Artikel 5 lid 2	Het college wijst voor het onderzoek op de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 2.5, van de wet en van gratis cliëntondersteuning als bedoeld in artikel 2.2.4, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.	Nieuw; analoog aan modelverordening VNG/regionaal raamwerk. Een deel stond in artikel 2 verordening 2022
		Artikel 5 lid 3	Voordat het onderzoek van start gaat, kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) het college een familiegroepsplan verstrekken. Het college brengt hen van deze mogelijkheid op de hoogte en stelt hen gedurende twee weken na de aanvraag in de gelegenheid het plan te overhandigen. Als de jeugdige of zijn ouder(s) daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het opstellen van het familiegroepsplan.	Nieuw; analoog aan modelverordening VNG/regionaal raamwerk
		Artikel 5 lid 4	Het college kan in overleg met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger afzien van een onderzoek als de aanvraag wordt ingetrokken. Dat wordt schriftelijk bevestigd.	Nieuw, analoog aan modelverordening VNG/regionaal raamwerk

Artikel 11 lid 1	Het college onderzoekt in samenspraak met de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger, zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes weken na ontvangst van de melding: a. de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de jeugdige en zijn ouders, de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige en de gezinssituatie; b. of sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedings-problemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen, en zo ja: i. welke problemen of stoornissen dat zijn; ii. welke ondersteuning, hulp en zorg naar aard en omvang nodig zijn voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar	Artikel 5 lid 5	Het college onderzoekt wanneer een jeugdige of een ouder of een wettelijke vertegenwoordiger zich meldt met een vraag over jeugdhulp met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger: a. wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s) is en wat die hulpvraag heeft doen ontstaan; b. de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de jeugdige en zijn ouder(s), de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige en de gezinssituatie; c. of sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouder(s) of adoptiegerelateerde problemen, en zo ja dan onderzoekt het college achtereenvolgens: 1°. welke problemen of stoornissen dat zijn;	Met kleine tekstuele wijzigingen verplaatst naar artikel 5 lid 5 Nieuw toegevoegd lid 5 sub a Lid 5 sub c; Aangepast naar de balans tussen draagkracht en draaglast (3e) incl. verwijzing naar artikel 10. Lid 5 sub c; Er is een uitsplitsing gemaakt naar andere voorzieningen, overige voorzieningen en individuele voorzieningen (4e, 5e en 6e). Naar voorbeeld van Groningen.

	zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren; iii. of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren toereikend zijn om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden, een en ander conform artikel 12, iv. en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, de mogelijkheden om met de inzet van een andere voorziening, algemene voorziening of individuele voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning, hulp en zorg;		2°. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren; 3°. of en in hoeverre de draagkracht en draaglast van de ouder(s) en van het sociale netwerk in evenwicht zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden, overeenkomstig artikel 10; 4°. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is, de mogelijkheden om met inzet van een andere voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp; 5°. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is en de mogelijkheid tot inzet van een andere voorziening ontoereikend is, de mogelijkheden om met inzet van een overige voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp; en	

	c. hoe bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders, en d. indien van toepassing, hoe de toekenning van een individuele voorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op andere voorzieningen.		6e. voor zover de balans tussen de draagkracht en draaglast niet in evenwicht is, de mogelijkheid tot inzet van een andere voorziening en de mogelijkheid tot inzet van een overige voorziening ontoereikend zijn, de mogelijkheden om met inzet van een individuele voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp; d. hoe bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouder(s); e. indien van toepassing, hoe de toekenning van een individuele voorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen.	

Artikel 11 lid 2	Als de jeugdige of zijn ouders een familiegroepsplan hebben opgesteld, betrekt het college dat bij het onderzoek.	Artikel 5 lid 6	Als de jeugdige of zijn ouder(s) een familiegroepsplan aan het college hebben overhandigd, betrekt het college dat plan bij het onderzoek. Bij het onderzoek wordt ook de jeugdige zoveel mogelijk betrokken en gehoord.	Tekstuele aanpassing
Artikel 11 lid 3	Het college informeert de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger over de gang van zaken bij het onderzoek, hun rechten en plichten en de vervolgprocedure.	Artikel 22 lid 2	Het college informeert de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.	Komt in algemenere termen terug en is verplaatst naar hoofdstuk 6 (artikel 22) van de Verordening 2026.
Artikel 11 lid 4	Bij het onderzoek wordt aan de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger medegedeeld welke mogelijkheden bestaan om te kiezen voor de verstrekking van een pgb. De jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger wordt in begrijpelijke bewoordingen ingelicht over de gevolgen van die keuze.	Artikel 5 lid 7	Bij het onderzoek wordt aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger medegedeeld dat het gecontracteerde zorgaanbod het uitgangspunt is en welke mogelijkheden er bestaan om te kiezen voor de verstrekking van een pgb. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger wordt in begrijpelijke bewoordingen ingelicht over de gevolgen van die keuze.	Tekstuele aanpassing. Lid 7. Toegevoegd '…. dat het gecontracteerde zorgaanbod het uitgangspunt is en…..'. Op basis van jurisprudentie (Groningen 2015-wmo zaak) mag de gemeente het PGB niet presenteren als uitzonderlijk of beperken door ontmoedigende voorlichting. ZIN mag als uitgangspunt gelden, maar de keuzevrijheid moet volledig behouden blijven.
Artikel 11 lid 5	De jeugdige of zijn ouders, dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger,	Artikel 5 lid 8	idem	Overgenomen uit Verordening 2022. Stond niet

	verschaffen het college de gegevens en bescheiden die voor het onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen.			in de regionaal raamwerk 2025.
Artikel 11 lid 6	De jeugdige of zijn ouder kunnen een second opinion (tweede mening) aanvragen bij een jeugdprofessional van het jeugdteam, anders dan de behandelend medewerker of een ander jeugdteam uit de regio Zuid Holland Zuid, onverminderd de mogelijkheden van bezwaar en beroep.		Komt niet terug.	Een second opinion is altijd mogelijk en hoeft niet apart in de verordening geregeld te worden.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 12 lid 1	Een gezonde draagkracht betekent dat ouders of andere huisgenoten onderling zorg kunnen dragen voor normale, dagelijkse hulp. Ouder(s) zijn verplicht de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden. Dit geldt ook als sprake is van een minderjarig kind met een ziekte, aandoening of beperking.	Artikel 10 lid 1	Een individuele voorziening wordt niet verstrekt als naar het oordeel van het college uit het onderzoek, zoals bedoeld in artikel 5, blijkt dat de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) in evenwicht is.	Oude lid anders en korter verwoord met verwijzing naar artikel 5.

	Voor zover het van toepassing is en tot de mogelijkheden behoort dat ouders hun kinderen zelf hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf bieden, kent het college geen individuele voorziening jeugdhulp toe.			
Artikel 12 lid 2	Als de noodzakelijke hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf van ouder(s) voor hun kinderen voor wat betreft de aard, frequentie en benodigde tijd voor deze handelingen zwaarder is dan de zorg die kinderen van dezelfde leeftijd redelijkerwijs nodig hebben, neemt het college in haar onderzoek (genoemd in artikel 11) de balans tussen draaglast en draagkracht mee. Het college bepaalt of de draagkracht van het gezin om zelf de nodige ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden in overeenstemming is met de draaglast, o.b.v. de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders, samen met de personen die tot hun sociale omgeving behoren en beschikbare voorliggende voorzieningen.		vervallen	Artikel anders verwoord op basis van VNG modelverordening en regionaal raamwerk.

Artikel 12 lid 3	Het college maakt voor wat betreft het vaststellen van de balans tussen draagkracht genoemd in het eerste lid en draaglast genoemd in het tweede lid een onderscheid in kortdurende en langdurende situaties: a. Kortdurend: er is uitzicht op herstel van het (gezondheids)probleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de jeugdige. Het gaat hierbij over een aaneengesloten éénmalige periode van maximaal drie maanden in één kalenderjaar. b. Langdurend: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de jeugdhulp langer dan drie maanden nodig zal zijn of meerdere periodes van drie maanden in één kalenderjaar.		vervallen	Artikel anders verwoord op basis van VNG modelverordening en regionaal raamwerk.

Artikel 12 lid 4	In kortdurende situaties neemt het college aan dat draagkracht en draaglast in balans zijn en bieden ouder(s) of huisgenoten alle vormen van hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf zelf, tenzij dit gezien de aard van de benodigde hulp (geheel of gedeeltelijk) niet van ouder(s) of huisgenoten mag worden verwacht. In langdurende situaties bieden ouder(s) of huisgenoten alle vormen van hulp op het gebied van persoonlijke verzorging, begeleiding en verblijf zelf als het college op basis van algemeen aanvaarde maatstaven vaststelt dat draaglast en draagkracht in balans zijn, tenzij dit gezien de aard van de benodigde hulp (geheel of gedeeltelijk) niet van ouder(s) of huisgenoten mag worden verwacht.		vervallen	Artikel anders verwoord op basis van VNG modelverordening en regionaal raamwerk.
Artikel 12 lid 5	Het bieden van een beschermende woonomgeving van ouder(s) aan kinderen is tot en met de leeftijd van 17 jaar in principe gebruikelijke zorg, zowel in kortdurende als langdurende situaties.		vervallen	Artikel anders verwoord op basis van VNG modelverordening en regionaal raamwerk.
Artikel 12 lid 6	Het college kan nadere regels stellen ten aanzien van het onderzoek naar de balans tussen draagkracht en draaglast en de uitwerking daarvan.		vervallen	Artikel anders verwoord op basis van VNG modelverordening en regionaal raamwerk.

		Artikel 10 lid 2	Als de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) in evenwicht is, is het college van oordeel dat de eigen mogelijkheden toereikend zijn om, zo nodig met inzet van het sociale netwerk of met ondersteuning van andere (hulpverlenende) instellingen, de hulp te bieden die passend is bij de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s).	Nieuw toegevoegd vanuit regionaal raamwerk
		Artikel 10 lid 3	Tot de eigen mogelijkheden behoort in elk geval het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering als die is afgesloten.	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 10 lid 4	Bij de beoordeling van de balans tussen draagkracht en draaglast, bedoeld in het eerste lid, neemt het college, gelet op het bepaalde in de artikelen 82 en 247, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tot uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, ook als sprake is van psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of beperkingen, allereerst bij de ouder(s) zelf ligt en dat de hulp die daarvoor nodig is in beginsel ook door hen geleverd kan worden.	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/regionaal raamwerk

			Uit het onderzoek kan evenwel blijken dat de draagkracht van de ouder(s) tekortschiet, omdat sprake is van: a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden; b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden; of c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven.	
		Artikel 10 lid 5	Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen, waarbij redelijkerwijs verwacht mag worden dat de ouder(s) maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders organiseren om overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met: a. de behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Stond deels ook al opgenomen in de huidige nadere regels.

			b. de duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan drie maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt; c. de planbaarheid van de hulp; d. de benodigde ondersteuningsintensiteit; e. de samenstelling van het gezin en de woonsituatie; en f. de noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien.	

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 13	Bij het onderzoek stelt het college de identiteit van de jeugdige en zijn ouder(s) vast aan de hand van een door hen ter inzage verstrekt document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.	Artikel 7 lid 1	Bij het onderzoek stelt het college de identiteit van de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger vast aan de hand van een door hen ter inzage verstrekt document als bedoeld in artikel 1, van de Wet op de identificatieplicht.	Aanpassing met kleine tekstuele wijziging

		Artikel 7 lid 2	Ten aanzien van personen zonder de Nederlandse nationaliteit merkt het college voor de wet als geldig identiteitsbewijs aan: a. een vreemdelingendocument van het type I, II, III, IV of EU/EER; b. een verblijfskaart Ministerie van Buitenlandse Zaken (legale vreemdelingen); c. een buitenlands paspoort; of d. een vreemdelingendocument van het type W (asielzoekers).	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 14	Binnen 30 werkdagen na het onderzoek verstrekt het college aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger een schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek (het verslag), tenzij zij ondubbelzinnig kenbaar hebben gemaakt geen verslag te wensen. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) worden aan het verslag toegevoegd.	Artikel 8 lid 1	Binnen tien werkdagen na het onderzoek verstrekt het college aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger een schriftelijke weergave van het uitgevoerde onderzoek en het in verband daarmee gevoerde gesprek. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger worden door hen aan het verslag toegevoegd.	30 werkdagen is gewijzigd in 10 werkdagen. Dit is getoetst op uitvoerbaarheid bij de lokale teams. En kleine tekstuele wijziging.
		Artikel 8 lid 2	Het college vergewist zich ervan dat de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de uitleg over de uitkomsten van het onderzoek hebben begrepen.	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk

		Artikel 8 lid 3	Als uit het verslag of de opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger blijkt dat een individuele voorziening is aangewezen of gewenst is, wordt het verslag ondertekend voor akkoord door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd.	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. toegevoegd ‘ondertekend voor akkoord’.
		Artikel 8 lid 4	Als uit het verslag blijkt dat de gezamenlijke conclusie is dat de hulpvraag kan worden opgelost met de eigen draagkracht, dan wel door gebruik van een andere of overige voorziening, dan wordt het verslag ondertekend voor akkoord door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd. In dat geval geldt het ondertekende verslag voor zover er een aanvraag was ingediend als intrekking van die aanvraag voor een individuele voorziening.	Nieuw toegevoegd vanuit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. toegevoegd ‘ondertekend voor akkoord’. Aangepast naar eigen draagkracht.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 15 lid 1	Jeugdigen en ouders kunnen een aanvraag om een individuele voorziening schriftelijk indienen bij het college. Als het onderzoek genoemd in artikel 11 leidt tot een jeugdhulpaanvraag, dan stelt het college binnen zes weken na het laatste gesprek over de uitkomsten van dat onderzoek een perspectiefplan op. Bij de opstelling van het perspectiefplan wordt, bij de aanwezigheid daarvan, het familiegroepsplan betrokken. Een door de jeugdige of zijn ouder ondertekend perspectiefplan wordt door het college als aanvraag voor een individuele voorziening beschouwd.	Artikel 5 lid 1, 3 en 7	[zie eerder in de was-wordt lijst]	Artikel 11 en 15 Verordening 2022 zijn in aangepaste vorm verwerkt in het nieuwe artikel 5 Verordening 2026
Artikel 15 lid 2	Het college geeft de beschikking binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag.	Artikel 4 lid 5	Het college neemt het besluit op een aanvraag uiterlijk binnen tien weken na ontvangst van de aanvraag.	Met aanpassing in doorlooptijd verplaatst naar artikel 4 lid 5
Artikel 15 lid 3	Het college kan nadere regels stellen met betrekking tot de voorwaarden aan de aanvraag, voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en het afwegingskader bij een individuele voorziening.		Verwijderd	Dit lid stond in de oude verordening, maar is erg breed geformuleerd. In de nieuwe verordening zijn de thema's waarvoor nadere regels gesteld kunnen worden verspreid over diverse artikelen. Daarmee past dit lid hier niet meer.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 16 lid 1	Een algemene voorziening die passend en toereikend is, is voorliggend op een individuele voorziening. In elke individuele situatie moet eerst worden beoordeeld of een algemene voorziening passend en toereikend is voor de gestelde jeugdhulpvraag. Als dit zo is, komen jeugdigen en zijn ouder(s) niet in aanmerking voor een individuele voorziening. Dit geldt als de algemene voorziening: a. daadwerkelijk beschikbaar is voor de jeugdige en/of de ouder(s); b. passend en toereikend is voor de jeugdige en/of de ouder(s).	Artikel 9 lid 4	Een andere of overige voorziening kan de noodzaak verminderen of wegnemen als deze: a. daadwerkelijk beschikbaar is; en b. passend en toereikend is voor de hulpvraag.	Tekstueel aangepast
Artikel 16 lid 2	Onverminderd dat jeugdhulp ook toegankelijk is na verwijzing door de huisarts, de medisch specialist en de jeugdarts komt een jeugdige of ouder in aanmerking voor een door het college verleende individuele voorziening als het college van oordeel is dat de jeugdige of ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn en gebruikmaking van een overige voorziening deze	Artikel 9 lid 1	Onverminderd dat jeugdhulp toegankelijk is na verwijzing door de huisarts, de medisch specialist en de jeugdarts, komt een jeugdige of ouder slechts in aanmerking voor een door het college verleende individuele voorziening als het college van oordeel is dat de jeugdige of ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en voor zover zij geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag: Binnen hun eigen draagkracht zoals bedoeld in artikel 10;	Aangepast naar voorbeeld van Groningen en aangepast naar draagkracht.

	noodzaak niet kan verminderen of wegnemen.		Door gebruik te maken van een andere voorziening, of; Door gebruik te maken van een overige voorziening.	
Artikel 16 lid 3	Als een individuele voorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst passende tijdig beschikbare voorziening. Als een jeugdige toch een duurdere voorziening wil die eveneens passend is, komen de meerkosten voor rekening van de jeugdige en/of zijn ouders/verzorgers. In dergelijke situaties zal, mits aan de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb wordt voldaan, de verstrekking plaatsvinden in de vorm van een pgb gebaseerd op de goedkoopst passende voorziening.	Artikel 9 lid 5	Als een individuele voorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst adequate, tijdig beschikbare voorziening. Als een jeugdige toch een duurdere voorziening wil die eveneens passend is, komen de meerkosten voor rekening van de jeugdige en/of zijn ouders/verzorgers. In dergelijke situaties zal, mits aan de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb wordt voldaan, de verstrekking plaatsvinden in de vorm van een pgb gebaseerd op de goedkoopst passende voorziening.	De toevoeging bij dit lid die in de Verordening 2022 staat laat de gemeente Gorinchem staan in de Verordening 2026
Artikel 16 lid 4	Voor het bepalen van het soort individuele voorziening dat het college inzet, sluit het aan bij de dienstomschrijvingen in de door of namens gemeente gesloten overeenkomsten met of verleende subsidiebesluiten aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van voorzieningen, waarbij: a. de mogelijkheid voor het inzetten van ervaringsdeskundigheid altijd in overweging wordt genomen; en	Artikel 9 lid 10	Voor het bepalen van het soort individuele voorziening dat het college inzet, sluit het aan bij de dienstomschrijvingen in de door of namens gemeente gesloten overeenkomsten met of verleende subsidiebesluiten aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van voorzieningen, waarbij: a. de mogelijkheid voor het inzetten van ervaringsdeskundigheid altijd in overweging wordt genomen; en	In aanvulling op Verordening 2026 dit lid uit de Verordening 2022 overnemen. Inzet van ervaringsdeskundigheid is bewezen effectief in sommige situaties. Wij vinden het belangrijk dat dit actief in overweging wordt genomen.

	b. in dialoog tussen de jeugdprofessional, de jeugdige en de ouder(s) een gezamenlijk beeld ontwikkeld is over de jeugdhulpvraag en de meest passende aanpak alvorens een keuze gemaakt wordt voor het soort individuele voorziening.		b. in dialoog tussen de jeugdprofessional, de jeugdige en de ouder(s) een gezamenlijk beeld ontwikkeld is over de jeugdhulpvraag en de meest passende aanpak alvorens een keuze gemaakt wordt voor het soort individuele voorziening.	
		Artikel 9 lid 2	Het college verleent geen individuele voorziening als het hulpverleningstraject waarvoor de jeugdige en/of de ouders die voorziening vragen op het moment van aanvraag al is afgerond, tenzij sprake is van gewijzigde omstandigheden of een hernieuwde hulpvraag.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Regionaal toegevoegd naar voorbeeld van Groningen. En regionaal toegevoegd: “tenzij sprake is van gewijzigde omstandigheden of een hernieuwde hulpvraag.”
		Artikel 9 lid 3	Overeenkomstig de definitie van jeugdhulp uit artikel 1.1, van de wet wordt geen individuele voorziening verstrekt voor hulp of ondersteuning aan een jeugdige die niet noodzakelijk is op grond van een psychisch probleem of stoornis, psychosociaal probleem, gedragsprobleem of beperking, maar die voortkomt uit een behoefte die past bij de normale ontwikkeling van de jeugdige van een bepaalde leeftijd. Bij de beoordeling hiervan wordt aangesloten bij de uitgave ‘Opgroeien en opvoeden.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis modelverordening VNG/regionaal raamwerk. Regionaal toegevoegd: “Bij de beoordeling hiervan wordt aangesloten bij de uitgave ‘Opgroeien en opvoeden’. Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en ouders’ van het Nederlands Jeugdinstituut’, opgave in

			Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en ouders' van het Nederlands Jeugdinstituut', zoals opgenomen in bijlage 2 bij deze verordening.	bijlage 2 bij deze verordening."
		Artikel 9 lid 6	Een individuele voorziening jeugdhulp wordt toegekend als de inzet van de voorziening doeltreffend geacht kan worden. De doeltreffendheid beoordeelt het college mede door vast te stellen of de individuele voorziening wezenlijk bijdraagt aan het oplossen van de hulpvraag en er wordt waar beschikbaar gewerkt met een bewezen effectieve interventie. Indien er geen bewezen effectieve interventie is, moet de jeugdhulpaanbieder aantonen dat hij werkt met een practice based methodiek of een historisch en in de branche gangbare methodiek. In geen geval mag er gewerkt worden met een bewezen niet effectieve interventie.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Regionaal kleine tekstuele aanpassing en toegevoegd 'Indien er geen bewezen effectieve interventie is, moet de jeugdhulpaanbieder aantonen dat hij werkt met een practice based methodiek of een historisch en in de branche gangbare methodiek'
		Artikel 9 lid 7	Er is sprake van bewezen effectieve interventies als de effectiviteit is vastgesteld in wetenschappelijk onderzoek en de interventie(s) zijn opgenomen als zijnde 'erkend' in: a. de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut; b. de zorgstandaarden van de GGZ Standaarden;	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis is de modelverordening van de VNG/ regionaal raamwerk

			c. de databank voor interventies gericht op jeugdigen met een beperking (databank interventies gehandicaptenzorg);	
		Artikel 9 lid 8	In situaties waarbij ouders begeleiding, behandeling of ondersteuning ten gevolge van maatschappelijke of eigen psychische of relationele problemen nodig hebben en er naar het oordeel van het college geen sprake is van een hulpvraag als bedoeld in deze verordening, komt een jeugdige of zijn ouder(s) niet in aanmerking voor een door het college te verlenen individuele voorziening als bedoeld in deze verordening.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis is de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 9 lid 9	Het voorgaande lid is niet van toepassing als er parallel aan een hulpvraag sprake is van meervoudige problematiek in de context van het gezin.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis is de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 17	Het college wint een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.	Artikel 6 lid 1	Het college wint, met in achtneming van artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet, een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.	Verwijzing Besluit Jeugdwet toegevoegd.

		Artikel 6 lid 2	Het in het eerste lid bedoelde advies wordt uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie als professional: a. bij de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd; b. bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen; of c. op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis is de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk
		Artikel 6 lid 3	Het college treft voorzieningen waarmee is gewaarborgd dat het onderzoek en de voorbereiding van de besluitvorming via de gemeente op zorgvuldige wijze plaatsvindt, in het bijzonder door te voorkomen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp biedt of mogelijk gaat bieden, ook het advies geeft over het al dan niet toekennen van jeugdhulp of het daarop betrekking hebbende besluit neemt.	Nieuw ten opzichte van Verordening 2022 Basis is de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 18 lid 1	In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of als pgb wordt verstrekt en wordt tevens aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.	Artikel 15 lid 1	In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of in de vorm van een pgb wordt verstrekt en wordt ook aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.	Ongewijzigd
Artikel 18 lid 2	Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking tevens in ieder geval vastgelegd: a. welke de te verstrekken voorziening is en wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan is; b. wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is; c. hoe de voorziening wordt verstrekt, en d. indien van toepassing, welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.	Artikel 15 lid 2	Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking in ieder geval vastgelegd: a. wat de te verstrekken voorziening is en wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan zijn; b. wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is; en c. indien van toepassing, welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.	Sub c van oude artikel 18 lid 2 *“Hoe de voorziening wordt verstrekt”, en”* verwijderd. Is overbodig.
Artikel 18 lid 3	Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking tevens in ieder geval vastgelegd: a. voor welk resultaat het pgb moet worden aangewend; b. welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb; c. wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen;	Artikel 15 lid 3	Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking ook in ieder geval vastgelegd: a. voor welk resultaat het pgb moet worden aangewend; b. welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb;	Ongewijzigd

	d. welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn; e. wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld, en f. de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.		c. wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen; d. welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn; e. wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld; en f. de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.	

Nieuwe artikelen

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 11	1. Uitgangspunt is dat ouder(s) zelf verantwoordelijk zijn voor vervoer van de jeugdige van en naar de jeugdhulpaanbieder. 2. Het college verstrekt alleen een vervoersvoorziening aan de jeugdige ten behoeve van het vervoer van de jeugdige naar en van de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt. 3. Het college kent uitsluitend een vervoersvoorziening aan de jeugdige toe: a. als naar het oordeel van het college is aangetoond dat er een medische noodzaak bestaat of beperkingen in de zelfredzaamheid bestaan tot inzet van deze voorziening; en b. als de enkele reisafstand meer bedraagt dan 6 kilometer en maximaal 35 kilometer gerekend vanaf de gemeente waar betrokkene woonachtig is, tenzij de zorg wordt verzilverd binnen de regio Zuid-Holland Zuid en tenzij de aard van de medische noodzaak of beperkingen in de zelfredzaamheid het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer onevenredig maken.	Dit artikel is aangepast aan voorbeelden van andere gemeenten en concreter gemaakt, gecombineerd met het artikel van de modelverordening en onze huidige nadere regels. In de Verordening 2022 bleek de juridische koppeling naar de Nadere Regels niet juist. Daarom is ervoor gekozen om in de Verordening 2026 een apart artikel over Vervoer op te nemen. Door het opnemen van dit artikel is de mogelijkheid nadere regels op te stellen geborgd.

	Het college stelt de enkele reisafstand vast aan de hand van de kortste route volgens de ANWB-routeplanner tussen het ophaaladres van de jeugdige en de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt. 4. Het college beoordeelt, overeenkomstig artikel 10, in elke individuele situatie of er specifieke omstandigheden zijn waardoor de balans tussen de draagkracht en draaglast van de jeugdige of zijn ouder(s) niet in evenwicht is en zij daardoor de eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer niet op zich kan nemen. 5. Als naar het oordeel van het college een passende voorziening beschikbaar is waarvoor geen vervoer geïndiceerd hoeft te worden, is deze voorziening voorliggend op een indicatie waarvoor wel vervoer geïndiceerd moet worden. 6. De vervoersvoorziening betreft groepsvervoer per taxi bij een gecontracteerde vervoerder, tenzij groepsvervoer niet mogelijk is. In dat laatste geval zet het college individueel vervoer in per taxi bij een gecontracteerde vervoerder. 7. In plaats van een vervoersvoorziening kan het college op verzoek van de jeugdige of zijn ouder(s) een vergoeding per kilometer verstrekken. Voor de hoogte van het bedrag van deze vergoeding wordt aangesloten bij het maximale bedrag van de reiskostenvergoeding dat de Rijksoverheid hanteert (bij vaststelling van de verordening is dit € 0,23 per kilometer). Het college stelt de vergoeding per kilometer vast op de reisafstand van de kortste route retour volgens de ANWB-routeplanner tussen het ophaaladres van de jeugdige en de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt. 8. De looptijd van een beschikking tot verstrekking van een vervoersvoorziening kan afwijken van de looptijd van de beschikking voor de individuele jeugdhulpvoorziening zelf, als de noodzaak voor vervoer daartoe aanleiding geeft. 9. Het college kan nadere regels stellen.	Lid 3b kent deels een lokale invulling. Vrijwel alle gemeente kiezen voor een minimaal aantal km. De meesten sluiten aan bij de Verordening Leerlingenvervoer. Een aantal gemeenten waaronder Gorinchem kiest ook voor een maximale grens, waarbij zorg binnen de regio ZHZ geborgd is en zorg buiten de regio maar op redelijke afstand van Gorinchem ook.

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 12	1. De zorg voor kinderen die primair onderwijs volgen met ernstige dyslexie (ED), dyslexiezorg, valt onder de wet.	Nieuw, basis is modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	2. Het college kent alleen een individuele voorziening ED toe als de ED-specialist van het verantwoordelijke Samenwerkingsverband Primair Onderwijs op basis van het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling versie 3.0 van oordeel is dat diagnostiek dan wel de behandeling van Ernstige Dyslexie noodzakelijk is.	Lid 1. Regionaal aangepast in 'De zorg voor kinderen die primair onderwijs volgen.
Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 13	1. Vaktherapie kan alleen worden ingezet vanuit de wet als naar het oordeel van het college sprake is van een noodzakelijke bijdrage aan de jeugdhulp en als er geen alternatief beschikbaar is. 2. De behandelaar van een jeugdhulpaanbieder of medewerker van het lokaal team die zelf of onder verantwoordelijkheid valt van iemand die beschikt over een registratie zoals bedoeld in artikel 6 lid 2, moet advies geven over vaktherapie als een noodzakelijk onderdeel van de totale behandeling. 3. Het maximum aantal uren behandeling dat vergoed wordt door de gemeente is 30 uren op jaarbasis. Als de ouder(s) aanvullend verzekerd zijn, dan moet het aantal uren behandeling dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van de maximale inzet.	Nieuw, basis is modelverordening VNG/regionaal raamwerk en artikel 5 lid 5 Verordening 2022 Lid 2 verbinding gelegd met artikel 6 lid 2 over de vereiste deskundigheid van de adviseur. N.B. Lid 1, 2 en 5 uit de modelverordening zijn niet overgenomen, omdat dit in bijlage 1 'dienstomschrijvingen' staat beschreven. Lid 3. Gekozen voor 30 uur, zoals ook in de huidige verordening beschreven staat.

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**reden**
Artikel 14	1. Reguliere kinderopvang en reguliere buitenschoolse opvang is geen vorm van jeugdhulp.	Nieuw, basis is modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	2. In uitzonderlijke situaties als een kind extra begeleiding of specialistische begeleiding nodig heeft vanwege opgroei-, opvoedings- en psychische problemen en stoornissen, die niet door medewerkers van de opvang kan worden geboden en niet van ouder(s) kan worden verwacht, kan vanuit de wet in het kader van de kinderopvang en buitenschoolse opvang begeleiding worden ingezet.	

HOOFDSTUK 5. AANVULLENDE REGELS VOOR EEN INDIVIDUELE JEUGDHULPVOORZIENING IN DE VORM VAN EEN PGB.

Algemeen

Was	**Wordt**	**Toelichting**
Artikel 19	Artikel 16	Omdat op andere plekken artikelen verwijderd of verplaatst is de nummering gewijzigd
Artikel 20	Artikel 24	Deels verplaatst naar artikel 24 Verordening 2026 onder het hoofdstuk “Herziening, Intrekking, Terugvordering en Bestrijding misbruik.
	Artikel 17	nieuw
	Artikel 18	nieuw
Artikel 24	Artikel 19	nieuw
	Artikel 20	nieuw
	Artikel 21	nieuw

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 19 lid 1	Het college verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 8.1.1 van de Jeugdwet en artikel 8 Regeling Jeugdwet.		Verwijderd.	Komt niet één op één terug in de verordening, maar is feitelijk geregeld bij de “definities”

Artikel 19 lid 2	De hoogte van een pgb: a. wordt vastgesteld aan de hand van een door de jeugdige of zijn ouders opgesteld plan waarin in ieder geval uiteen is gezet: i. welke jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort de jeugdige of zijn ouders van het budget willen betrekken, en ii. indien van toepassing, welke hiervan de jeugdige of zijn ouders willen betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk; b. wordt berekend op basis van een tarief of prijs: i. waarmee redelijkerwijs is verzekerd dat het pgb de jeugdige of zijn ouders in staat stelt tijdig kwalitatief goede jeugdhulp van derden te betrekken; ii. waarbij rekening is gehouden met redelijke overheadkosten van derden van wie de jeugdige of zijn ouders de jeugdhulp willen betrekken, en iii. waarbij, voor zover van toepassing, rekening is gehouden met de in het derde lid gestelde voorwaarden betreffende het tarief onder welke de	Nieuw artikel 20	[zie artikel 20 hieronder]	De bepaling van de hoogte van een PGB is analoog aan de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk een apart artikel geworden.

	jeugdige of zijn ouders de mogelijkheid heeft om de betreffende jeugdhulp te betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk. c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate in de gemeente tijdig beschikbare individuele voorziening in natura. De kostprijs kan nooit hoger zijn dan het laagste tarief (overeenkomst) dat de gemeente betaalt of bekostigingseenheid (subsidiebeschikking) die de gemeente vergoedt aan jeugdhulpaanbieders voor het leveren van de in de betreffende situatie adequate en minst kostbare voorziening in natura.			
Artikel 19 lid 3	De persoon aan wie een pgb wordt verstrekt kan de jeugdhulp onder de volgende voorwaarden betrekken van een persoon die behoort tot het eigen sociale netwerk: a. het tarief of de prijs, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, onder i, bedraagt voor jeugdhulp verleend door een derde, niet zijnde op onverplichte basis	Deels in artikel 18 en deels in artikel 20	[zie artikel 18 en 20 hieronder]	Er is een nieuw artikel opgenomen over het onderscheid tussen PGB formele hulp en PGB sociaal netwerk. De bepaling van de hoogte van een PGB, ook voor inzet sociaal netwerk is analoog aan de modelverordening

	verleende jeugdhulp door een hulp uit het sociale netwerk als bedoeld in artikel 8 van de Regeling Jeugdwet, minimaal 100 % van het wettelijke minimumloon of zoveel meer, tot ten hoogste de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopste adequate in de gemeente tijdig beschikbare individuele voorziening in natura, als noodzakelijk is om: i. te verzekeren dat het budget de jeugdige of zijn ouders in staat stelt tijdig kwalitatief goede jeugdhulp te betrekken of verlenen, en ii. op gepaste wijze rekenschap te geven van de gezinssituatie en van de relevante werkervaring en kwalificaties van deze persoon; b. deze persoon heeft aangegeven dat het leveren van de jeugdhulp voor hem niet tot overbelasting leidt, en c. tussenpersonen of belangbehartigers worden niet uit het pgb betaald.			VNG/ regionaal raamwerk een apart artikel geworden.

Artikel 19 lid 4	Het college kan nadere regels stellen a. ten aanzien van bepaling wie tot het sociaal netwerk behoort, de voorwaarden en de eisen aan de inzet van het sociale netwerk. b. ten aanzien van de kwaliteitseisen van pgb.		Verwijderd	In informatie uit de nadere regels zijn overgenomen in de nieuwe verordening en verspreid over verschillende artikelen. Er is geen verwijzing meer nodig naar de nadere regels.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 20 lid1	Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken als er ten aanzien van de persoon aan wie het pgb is verstrekteen ernstig vermoeden is gerezen dat sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 8.1.4, eerste lid, onder a, d of e, van de Jeugdwet.	Artikel 24 lid 7	Het college kan, bij een gegrond vermoeden van een omstandigheid als bedoeld in het tweede lid, onder a, d, e of f, de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een geheel of gedeeltelijke onderbreking van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken.	Tekstueel aangepast analoog aan de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk en verplaatst naar artikel 24 in het hoofdstuk “HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK “.
Artikel 20 lid 2	Het college kan de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in artikel 19, derde lid, onder d.	Artikel 24 lid 2g	Verwijderd	Tekstueel aangepast analoog aan de modelverordening VNG/ regionaal raamwerk en verplaatst naar artikel 24 in het hoofdstuk “HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK “

Artikel 20 lid 3	Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het eerste en tweede lid.	Artikel 24 lid 8	Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van het verzoek op grond van het vorige lid.	Staat niet in regionaal raamwerk 2025. Gorinchem kiest er voor dit lid wel te laten staan.

Nieuwe artikelen

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 16	1. Als een jeugdige of zijn ouder(s) in aanmerking komen voor een individuele voorziening, maar de jeugdhulp zelf wensen in te kopen door middel van een pgb, dienen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger daartoe een budgetplan in volgens een door het college ter beschikking gesteld format. In het budgetplan is opgenomen: a. de motivatie waarom het natura-aanbod van de gemeente volgens de jeugdige of zijn ouder(s) niet passend is en een pgb gewenst is; b. welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen inkopen met een pgb, wat het beoogde resultaat is en wanneer en hoe wordt geëvalueerd; c. de voorgenomen uitvoerder van de individuele voorziening en de wijze waarop de jeugdhulp georganiseerd wordt; d. op welke wijze de kwaliteit van de in te kopen jeugdhulp is gewaarborgd; e. de kosten van de uitvoering, uitgedrukt in aantal eenheden en tarief; f. indien van toepassing, welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk; en g. de motivatie aan de hand van de tien punten benoemd in artikel 17 waaruit blijkt dat de budgethouder of budgetbeheerder in staat is de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	2. Het college verstrekt een pgb als: a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich gemotiveerd op het standpunt stellen dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een door het college gecontracteerde jeugdhulpaanbieder, niet passend achten; b. uit de beoordeling van de pgb-vaardigheid met inachtneming van artikel 17 blijkt dat de budgethouder of, indien van toepassing, de budgetbeheerder in staat is uitvoering te geven aan de eisen die het beheer van een pgb met zich meebrengt; en c. naar het oordeel van het college met inachtneming van artikel 19 is gewaarborgd dat de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort en die de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger van het budget willen betrekken, van goede kwaliteit is en in voldoende mate zal bijdragen aan het bereiken van het in het pgb-plan opgenomen beoogde resultaat. 3. Het college verstrekt geen pgb als er twijfels zijn over de integriteit van de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp, wat zich in ieder geval voordoet indien de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp in de vier jaar voorafgaande aan de aanvraag: a. fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, heeft gepleegd; b. betrokken is geweest bij strafbare feiten of overtredingen heeft begaan die de veiligheid en de kwaliteit van de hulp in gevaar brengen; c. veroordeeld is wegens het plegen van strafbare feiten tot een gevangenisstraf; of d. op basis van een Bibob-toets door het college is geweigerd als zorgaanbieder; 4. Het college weigert een pgb als een wettelijke weigeringsgrond als bedoeld in artikel 8.1.1, vierde lid, van de wet van toepassing is.	

Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 17	1. Om aan de voorwaarden voor pgb-vaardigheid te voldoen dient de beoogd budgethouder, al dan niet met hulp vanuit het sociaal netwerk of, indien van toepassing, een budgetbeheerder, in ieder geval: a. een duidelijk beeld te hebben van de hulpvraag; b. op de hoogte te zijn van de regels en verplichtingen die horen bij het pgb of deze zelf (online) weten te vinden; c. in staat te zijn om een overzichtelijke pgb-administratie bij te houden; d. voldoende vaardig te zijn om in de Nederlandse taal te communiceren met de gemeente, de SVB en de zorgverleners; e. in staat te zijn zelfstandig te handelen en onafhankelijk voor een zorgverlener te kiezen; f. in staat te zijn om afspraken te maken en vast te leggen en om dit te verantwoorden aan het college; g. in staat te zijn om te beoordelen en te beargumenteren of de geleverde zorg passend en kwalitatief goed is; h. in staat te zijn de inzet van zorgverleners te coördineren, waardoor de zorg door kan gaan, ook bij verlof en ziekte; i. in staat te zijn om als werk- of opdrachtgever de zorgverleners aan te sturen en aan te spreken op hun functioneren; en j. voldoende kennis te hebben over het werk- of opdrachtgeverschap of deze kennis weten te vinden. 2. Een budgethouder of een budgetbeheerder wordt in beginsel niet in staat geacht de aan een pgb verbonden taken verantwoord te kunnen uitvoeren als sprake is van één of meer van de volgende omstandigheden: a. het beheer wordt verricht door de persoon of organisatie die ook de jeugdhulp levert aan de budgethouder; b. er is sprake van één of meer van de volgende omstandigheden: i. schuldenproblematiek; ii. ernstige verslavingsproblematiek;	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	iii. aangetoonde fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag; iv. een aanmerkelijke verstandelijke beperking; v. een ernstig psychiatrisch ziektebeeld; *vi.* een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis; vii. het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal in woord en geschrift; of viii. het niet verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag;	

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 18	1. Van pgb formele hulp is sprake als de jeugdhulp verleend wordt door onderstaande personen: a. Personen die werkzaam zijn bij een instelling die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staat in het Handelsregister, conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007, en die beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken; of b. Personen die aangemerkt zijn als zelfstandige zonder personeel die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staan in het Handelsregister conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007 en beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken. 2. Formele hulp wordt geleverd door personen die ingeschreven staan in het register, bedoeld in artikel 3, van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg of artikel 5.2.1, van het Besluit Jeugdwet, voor het uitoefenen van een beroep voor het verlenen van jeugdhulp. 3. Als de jeugdhulp geboden wordt door een bloed- of aanverwant in de eerste- of tweede graad van de budgethouder, is altijd sprake van pgb sociaal netwerk omdat zij onderdeel uitmaken van het sociale netwerk.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Titel van de modelverordening VNG regionaal aangepast. Was 'Onderscheid formele en informele hulp'. Lid 1 t/m 4. De term 'formele hulp' veranderd in 'pgb formele hulp en de term 'informele hulp' veranderd in 'pgb sociaal netwerk'.

	4. Als de hulp wordt verleend door een andere persoon dan beschreven in het eerste lid, onder a of b, en er niet voldaan is aan het tweede lid, is er sprake van pgb sociaal netwerk.	

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 19	1. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van de jeugdhulp minimaal aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in de overeenkomsten met gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio Zuid-Holland Zuid. Daarnaast gelden de volgende eisen: a. beschikt over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) die niet ouder is dan drie maanden bij aanvang van de zorgovereenkomst en gedurende de hulpverlening niet ouder dan drie jaar, waaruit blijkt dat er geen bezwaren zijn voor de uitoefening van diens functie. b. beschikt over de juiste vaardigheden en deskundigheid om verantwoorde hulp te bieden; c. houdt een deugdelijke administratie bij met een registratie van de geleverde hulp; d. is voldoende vaardig om in de Nederlandse taal te communiceren; e. werkt volgens een plan waarin activiteiten en doelen zijn vastgelegd; f. voert de hulp uit in overeenstemming met de beschikking van het college; g. stemt de hulp af op de persoonlijke situatie van de jeugdige of zijn ouder(s); h. stemt de hulp af op andere voorzieningen, overige voorzieningen en individuele voorzieningen waar de jeugdige of zijn ouder(s) gebruik van maken; i. respecteert de privacy van de jeugdige of zijn ouder(s) en gaat vertrouwelijk om met informatie over de persoonlijke situatie; j. neemt bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling in het huishouden van de jeugdige of zijn ouder(s) voor advies of het doen van een melding contact op met Veilig Thuis;	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Grotendeels nieuw maar onderdelen van artikel 24 Verordening 2022 komen hierin terug. Zie verderop bij artikel 24 Verordening 2022. Lid 1. Regionaal aangepast naar de huidige verordening2022: ‘minimaal aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in de overeenkomsten met gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio’ toegevoegd.

	k. meldt calamiteiten en geweldsincidenten bij de verlening van jeugdhulp aan het college; l. werkt mee aan toezicht en aangekondigd en onaangekondigd onderzoek door het college of daartoe aangewezen derden op inhoudelijke kwaliteit en op rechtmatigheid; en m. is of raakt door verlening van de jeugdhulp naar het oordeel van het college niet overbelast. 2. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van formele jeugdhulp aan de volgende aanvullende eisen: a. hetgeen is bepaald in artikel 17, eerste en tweede lid; b. handelt in overeenstemming met de professionele standaard; c. werkt op basis van een hulpverleningsplan; d. werkt met een systeem voor kwaliteitsbewaking; e. hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de meldplicht calamiteiten en de meldplicht geweld bij de verlening van jeugdhulp; en f. stelt een vertrouwenspersoon in staat zijn taak uit te voeren. 3. Er wordt geen pgb sociaal netwerk verstrekt als, conform het afwegingskader voor een verantwoorde werktoedeling op basis van het Kwaliteitskader Jeugd, formele jeugdhulp noodzakelijk is.	

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 20	1. De hoogte van het pgb voor formele jeugdhulp bedraagt 100% van het laagste adequate gecontracteerde tarief voor dezelfde jeugdhulp in natura. 2. De hoogte van het pgb sociaal netwerk bedraagt het wettelijke minimumloon.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Lid 2. Regionaal aangepast: ‘Minimaal 100% van' is weggehaald. En ‘informele hulp’ is aangepast in ‘sociaal netwerk’.

	3. De tarieven voor het pgb worden jaarlijks geïndexeerd, waarbij: a. de indexering wordt berekend uit de som van het geprognostiseerde percentage voor het komende jaar (t + 1) en het verschil tussen het in het voorgaande jaar (t – 1) geprognostiseerde percentage voor het lopende jaar (t) en het definitieve percentage voor het lopende jaar (t). De percentages zijn verschillend voor loonkosten en materiële kosten; en b. het college het pgb-tarief verhoogt of verlaagt voor 80% op basis van het geprognostiseerde en definitieve indexcijfer Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) voor personele kosten van het CPB, gepubliceerd door de NZA en voor 20% op basis van het geprognostiseerde en definitieve prijsindexcijfer particuliere consumptie (PPC) voor materiële kosten van het CPB gepubliceerd door de NZA. 4. Het tarief is lager als op basis van het door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ingediende budgetplan passende en toereikende jeugdhulp voor een lager tarief kan worden ingekocht. 5. Met inachtneming van voorgaande bepalingen stelt het college de pgb-tarieven vast in nadere regels. 6. Het college maakt minimaal eenmaal per jaar de tarieven bekend.	Lid 3. Regionaal aangepast; Percentages aangepast naar de huidige situatie: 90%-10%.

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 21	De volgende kosten zijn uitgesloten van vergoeding vanuit een pgb: a. kosten voor bemiddeling; b. kosten voor tussenpersonen of belangenbehartigers; c. kosten voor het voeren van een pgb-administratie; d. kosten voor ondersteuning bij het aanvragen en beheren van een pgb; e. kosten voor feestdagenuitkering en eenmalige uitkering; f. kosten die worden gemaakt voor zover het pgb is bestemd voor besteding in het buitenland, tenzij hiervoor expliciet toestemming is gegeven door het college;	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Sub e regionaal toegevoegd naar voorbeeld van gemeente Groningen.

	g. kosten voor vervoer als de jeugdige op grond van artikel 11 naar het oordeel van het college niet in aanmerking komt voor een vervoersvoorziening; h. kosten voor hulp die direct ingezet moet worden (crisishulp); en i. kosten voor een aanvraag van een Verklaring Omtrent het Gedrag;	

HOOFDSTUK 6. HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK

Was	Wordt	Toelichting
Artikel 21	Deels Artikel 22 en artikel 24	Verplaatst door verschuiving van eerdere artikelen. Tekst uit artikel 21 is verplaatst en verdeeld over twee andere artikelen.
Artikel 22	Artikel 25	Verplaatst door verschuiving van eerdere artikelen.
	Artikel 24 lid 1, 4 en lid 5	nieuw
	Artikel 25 lid 2	nieuw
	Artikel 26	nieuw

Artikelsgewijs

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 21 lid 1	Het college informeert de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening of pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.	Artikel 22 lid 1	Het college informeert de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.	Inhoud ongewijzigd

Artikel 21 lid 2	Onverminderd artikel 8.1.2 van de Jeugdwet doen de jeugdige of zijn ouders aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening of pgb.	Artikel 22 lid 2	Mede overeenkomstig het bepaalde in artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet doen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb.	Kleine tekstuele aanpassing
Artikel 21 lid 3	Onverminderd artikel 8.1.4 van de Jeugdwet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening of pgb herzien dan wel intrekken als het college vaststelt dat: a. de jeugdige of zijn ouders onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid; b. de jeugdige of zijn ouders niet langer op de individuele voorziening of het daarmee samenhangende pgb zijn aangewezen;	Artikel 24 lid 2	Onverminderd artikel 8.1.4, van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb herzien of intrekken als het college vaststelt dat: a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid; b. de jeugdige of zijn ouder(s) niet langer op de individuele voorziening of het daarmee samenhangende pgb zijn aangewezen;	Met paar tekstuele wijzigingen en toevoegingen verplaatst naar artikel 24 lid 2 Lid 2 onder G. Regionaal toegevoegd ‘met het pgb jeugdhulp’. Voor twaalf weken gekozen naar voorbeeld van Groningen.

	c. de individuele voorziening of het pgb niet meer toereikend is te achten; d. de jeugdige langer dan zes weken verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet; e. de jeugdige of zijn ouders niet voldoen aan de voorwaarden die zijn verbonden aan de individuele voorziening of het pgb; f. de jeugdige of zijn ouder de individuele voorziening en/of het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het is bestemd.		c. de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb niet meer toereikend is te achten; d. de jeugdige of zijn ouder(s) niet voldoen aan de voorwaarden die zijn verbonden aan de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb; e. de jeugdige of zijn ouder(s) het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het bestemd is; f. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger met het pgb jeugdhulp betrekken van een jeugdhulpaanbieder tegen wie bezwaren zijn ontstaan, als bedoeld in artikel 16, derde lid; of g. de jeugdige met het pgb jeugdhulp langer dan twaalf weken verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet.	

Artikel 21 lid 4	Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen zes maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.	Artikel 24 lid 3	Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen drie maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.	Verplaatst naar artikel 24 lid 3. Regionale aanpassing: Zes maanden is aangepast naar drie maanden.
Artikel 21 lid 5	Als het college een beslissing op grond van het derde lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.	Artikel 24 lid 6	Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.	Verplaatst naar artikel 24 lid 6.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Inleiding artikel 22	Het college onderzoekt periodiek, al dan niet steekproefsgewijs, het gebruik van individuele voorzieningen en pgb's met het oog op de beoordeling van de recht- en doelmatigheid daarvan.	Artikel 25 lid 3	Het college onderzoekt periodiek, al dan niet steekproefsgewijs, het gebruik van pgb's met het oog op de beoordeling van de recht- en doelmatigheid daarvan.	Ongewijzigd
Artikel 22 lid 1	Het college wijst personen aan die belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet en deze verordening.	Artikel 25 lid 1	Het college kan een toezichthouder aanwijzen die belast is met het toezicht op de naleving van de rechtmatige uitvoering van de wet, waaronder de bestrijding van misbruik, oneigenlijk gebruik en niet-gebruik van deze wet.	Met regionaal tekstuele aanpassing opgenomen in artikel 25 lid 1 Het college wijst…' veranderd in 'Het college kan een toezichthouder aanwijzen…'.

Artikel 22 lid 2	Voor zover de toezichthoudende ambtenaar door inzage in bescheiden bij de vervulling van zijn taak dan wel door verstrekking van gegevens in het kader van een melding gegevens, daaronder begrepen bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de Algemene verordening gegevensbescherming, heeft verkregen, ter zake waarvan de beroepskracht uit hoofde van zijn beroep tot geheimhouding verplicht is, geldt gelijke verplichting voor de toezichthoudende ambtenaar.		Verwijderd	De bepalingen over fraude/handhaving (artikel 22 oude verordening) zijn in de nieuwe verordening in diverse andere artikelen ondergebracht. De taken en bevoegdheden van een toezichthouder, waaronder ook de geheimhoudingsplicht is geborgd in artikel 5.11 en verder van de Algemene Wet Bestuursrecht.
Artikel 22 lid 3	Het college voert een actief fraudepreventiebeleid. Onderdeel van dit beleid is dat het college cliënten en betrokken derden informeert over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de consequenties van misbruik en oneigenlijk gebruik daarvan. Ter controle van het beroep op algemene en individuele voorzieningen wordt onder meer gebruik gemaakt van bestandsvergelijkingen met actuele gegevens en van de samenloopsignalen die daaruit voortkomen.		Verwijderd	De bepalingen over fraude/handhaving (artikel 22 oude verordening) zijn in de nieuwe verordening in diverse andere artikelen ondergebracht. De taken en bevoegdheden van een toezichthouder zijn geborgd in artikel 5.11 en verder van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Artikel 22 lid 4	Het college doet onderzoek naar de rechtmatigheid van de individuele voorziening en kan daarbij onder meer gebruikmaken van huisbezoeken, risicoprofielen en bestandsvergelijkingen en de samenloopsignalen die daaruit voortkomen. Het college kan daarnaast overige signalen en tips die relevant zijn voor de aanspraak op een individuele voorziening onderzoeken			De bepalingen over fraude/handhaving (artikel 22 oude verordening) zijn in de nieuwe verordening in diverse andere artikelen ondergebracht. De taken en bevoegdheden van een toezichthouder zijn geborgd in artikel 5.11 en verder van de Algemene Wet Bestuursrecht.
Artikel 22 lid 5	De aanvrager en ontvanger van de individuele voorziening en eventueel betrokken derden verstrekken aan het college alle medewerking en informatie die benodigd is voor het onderzoek als bedoeld in het lid 4 voor zover de medewerking redelijkerwijs gevorderd kan worden. Het college bepaalt hiervoor in de nadere regels een redelijke termijn.	Artikel 23 lid 1 en 2	1. De jeugdige en zijn ouder(s) is (zijn) verplicht om, binnen de eigen mogelijkheden, mee te werken aan onderzoek gericht op besluitvorming over en de doelmatige inzet van jeugdhulp 2. Als de jeugdige of zijn ouder(s) naar het oordeel van het college niet of onvoldoende meewerkt (meewerken), kan de omvang van de benodigde jeugdhulp niet worden vastgesteld of is de jeugdhulp niet effectief en kan door het college worden besloten geen individuele voorziening te verstrekken, een lagere omvang vast te stellen of een eerder toegekende individuele voorziening in te trekken.	Tekst komt niet één op één terug. Deels verwerkt in het nieuwe artikel 23 Verordening 2026. Dit gaat artikel gaat over het mee werken aan het onderzoek om de doelmatigheid vast te stellen. En in artikel 28 lid 4 Verordening 2026. Hier wordt gevraagd mee te werken aan het onderzoek of een voorliggende of andere voorziening niet passend zou kunnen zijn.

		Artikel 28 lid 4	Als een jeugdige of een ouder of wettelijk vertegenwoordiger weigert mee te werken aan ondersteuning als bedoeld in het eerste lid, kan het college het onderzoek beëindigen en een individuele voorziening weigeren.	
Artikel 22 lid 6	Het college kan onderzoek doen naar de reden van de beëindiging van de aanspraak op een voorziening en op basis daarvan besluiten nemen met betrekking tot de rechtmatigheid van de voorziening en de wederzijds tussen het college en de jeugdige of zijn ouder resterende verplichtingen en de afhandeling daarvan.	Artikel 24 lid 3-6	3. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen drie maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden. 4. Een beslissing tot toekenning van een voorziening in natura kan worden ingetrokken als blijkt dat de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich niet binnen drie maanden na de besluitdatum hebben gemeld bij een jeugdhulpaanbieder. 5. Als het college een beslissing heeft herzien of ingetrokken op grond van het tweede lid onder a, dan kan het college de geldschade vorderen van de te veel of ten onrechte genoten individuele voorziening in natura of	Artikel 22 lid 6 komt niet één op één terug maar is op onderdelen wel opgenomen in artikel 24 lid 3-6 Verordening Jeugdhulp 2026 Lid 3 en 4 regionaal gekozen voor drie maanden naar voorbeeld van Groningen.

			het te veel of ten onrechte genoten pgb. 6. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.	
Artikel 22 lid 7	Het college kan ten aanzien van het bepaalde in dit artikel nadere regels stellen.	Artikel 24 lid 1	Het college onderzoekt periodiek of er aanleiding is een beslissing aangaande een verstrekking van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb te heroverwegen en kan hierover nadere regels stellen.	Artikel 22 lid 7 Verordening 2022 komt niet één op één terug, maar artikel 24 lid 1 biedt ook ruimte om nadere regels te stellen rondom “intrekking, herziening, opschorting en terugvordering".

Nieuw

Artikel	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 26	Artikel 26. Overige maatregelen ter voorkoming oneigenlijk gebruik, misbruik en niet gebruik 1. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over de facturatie, resultaatsturing en accountantscontroles, zodat declaraties en uitbetalingen in overeenstemming zijn met de contractuele afspraken, de leveringsopdracht, de prestatieafspraken en de feitelijk geleverde prestaties.	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	2. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over het monitoren van de gemiddelde trajectduur tijdens de looptijd van een contract.	

HOOFDSTUK 7. AFSTEMMING MET ANDERE VOORZIENINGEN

Was	Wordt	Toelichting
Artikelen 3 t/m 7	Artikel 27	Deze artikelen komen gecomprimeerd terug in de artikelen 27 en 28 van de Verordening 2026. Modelverordening 2026 heeft hier een apart hoofdstuk voor gemaakt.
Artikelen 3 t/m 7	Artikel 28	Deze artikelen komen gecomprimeerd terug in de artikelen 27 en 28 van de Verordening 2026. Modelverordening 2026 heeft hier een apart hoofdstuk voor gemaakt.

Nieuw

Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 27	<u>Voorliggende voorzieningen</u> 1. Het college verstrekt geen voorziening voor jeugdhulp als er: a. met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of de Zorgverzekeringswet; b. naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; of	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

	c. gegronde redenen zijn voor het college om aan te nemen dat de jeugdige in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de jeugdige of zijn wettelijke vertegenwoordiger weigert mee te werken aan het verkrijgen van een besluit daartoe. 2. Als er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de betreffende problematiek en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van de wet kan worden verkregen, is het college gehouden deze voorziening op grond van de wet te treffen. 3. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger die een aanvraag voor jeugdhulp doen, worden verwezen naar de instantie waar een aanvraag voor een voorziening op basis van de voornoemde wetten kan worden behandeld.	
Artikel 28	<u>Afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning</u> 1. Het college stemt de jeugdhulp waaraan een jeugdige of een ouder behoefte heeft, ten minste af op het aanbod van activiteiten, diensten of middelen op grond van: a. de Leerplichtwet; b. de Participatiewet; c. de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening; d. de Wet Inburgering 2021; e. de Wet kinderopvang; f. de Wet langdurige zorg; g. de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; h. de Wet passend onderwijs; i. de Wet publieke gezondheid; j. de Wet tijdelijk huisverbod; k. de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg; en l. de Zorgverzekeringswet,	Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Lid 3 sub b. Regionaal aangepast naar de balans tussen draagkracht en draaglast. Lid 7 en 8. Regionaal aangevuld met het perspectiefplan. Lid 7 Lokaal aangevuld met de zinsnede “in afstemming met het lokale team en/of de betrokken Gecertificeerde Instelling”

	zodat deze zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en ondersteunt de jeugdige en zijn ouder(s) actief bij het verkrijgen van toegang tot de andere voorziening(en) of bij behoud van de continuïteit van de zorg op grond van de benodigde zorg. 2. De afgestemde jeugdhulp wordt zodanig ingezet dat dit leidt tot: a. het opheffen van een situatie die voor een jeugdige of een ouder of diens omgeving levensbedreigend is, of met grote waarschijnlijkheid leidt tot ernstige gezondheidsschade; b. stabilisatie van een crisissituatie, anders dan bedoeld onder a; c. een voldoende mate van duurzame zelfredzaamheid van een jeugdige of een ouder, voor zover dat binnen het vermogen ligt. 3. Het college weegt bij de afstemming van de jeugdhulp de volgende aspecten mee: a. de behoefte aan hulp en ondersteuning van een jeugdige of een ouder; b. de balans tussen de draagkracht en draaglast van een jeugdige of ouder(s) zoals bedoeld in artikel 10 en de mogelijkheden van het sociaal netwerk; c. welke volgorde van inzet van hulp en ondersteuning naar verwachting het meeste effect sorteert en in hoeverre hulp en ondersteuning gelijktijdig kan of moet worden ingezet; d. welke hulp en ondersteuning leidt tot de minste maatschappelijke kosten op lange termijn. 4. Als een jeugdige of een ouder of wettelijk vertegenwoordiger weigert mee te werken aan ondersteuning als bedoeld in het eerste lid, kan het college het onderzoek beëindigen en een individuele voorziening weigeren. 5. Als een jeugdige van 16 jaar of ouder die hulp op grond van de wet ontvangt naar alle waarschijnlijkheid na het achttiende levensjaar hulp of ondersteuning nodig heeft vanuit een wettelijke kader als bedoeld in het eerste lid, is het college gehouden om: a. voor het achttiende levensjaar zodanige hulp en ondersteuning te bieden dat de benodigde hulp en ondersteuning vanaf het achttiende jaar zo beperkt mogelijk kan zijn; en	Lid 9 Toegevoegd om het juridisch mogelijk te maken eventuele nadere regels op te stellen, mochten deze voortvloeien uit ontwikkelingen in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd.

	b. de continuïteit van hulp en ondersteuning te waarborgen voor zover dat nodig is; 6. Ter uitvoering van het vijfde lid, onderzoekt het college tijdig welke andere voorziening nodig is, vanaf de achttiende verjaardag en op welke wijze en vanuit welke andere voorzieningen (Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet langdurige zorg, of de Zorgverzekeringswet) deze ondersteuning vanaf het achttiende levensjaar wordt ingezet. 7. Conform de overeenkomsten met gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio stelt, in afstemming met het lokale team en/of de betrokken Gecertificeerde Instelling, een jeugdhulpaanbieder voor jeugdigen die jeugdhulp krijgen een perspectiefplan op bij het bereiken van het 16e levensjaar. Wanneer een jeugdige bij aanmelding de leeftijd van 16 jaar reeds heeft bereikt, wordt dit plan opgesteld bij de start van de zorg. In het perspectiefplan staat: 1) welke hulp of ondersteuning nodig is vanaf de 18e verjaardag; en 2) hoe en vanuit welke wet (Wmo, Wlz, zorgverzekeringswet of verlengde Jeugdwet) de hulp de 18e verjaardag wordt ingezet. 8. De jeugdhulpaanbieder betrekt de jeugdige, de ouder(s) en het college bij het opstellen van het perspectiefplan. 9. Het college kan nadere regels opstellen met betrekking tot afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning.	

HOOFDSTUK 8. WAARBORGEN VERHOUDING PRIJS EN KWALITEIT

Algemeen

Was	Wordt	Toelichting
Artikel 23	Artikel 29 lid 1	Door wegvallen en verschuiving van artikelen verandert de nummering.
	Artikel 29 lid 2 en 3	Nieuw

Artikel 24	Artikel 19 lid en 2	Door wegvallen en verschuiving van artikelen verandert de nummering.
	Artikel 19 lid 3	Nieuw

Artikelsgewijs

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 23	Het college houdt in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding bij de vaststelling van de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, rekening met: a. de aard en omvang van de te verrichten taken; b. de voor de sector toepasselijke CAO-schalen in relatie tot de zwaarte van de functie; c. een redelijke toeslag voor overheadkosten; d. een voor de sector reële mate van non-productiviteit van het personeel als gevolg van verlof, ziekte, scholing en werkoverleg; en e. de kosten voor bijscholing van het personeel.	Artikel 29 lid 1	Het college baseert in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, op ten minste de volgende kostprijselementen: a. cliëntgebonden en niet-cliëntgebonden kosten van beroepskrachten; b. cliëntgebonden kosten anders dan van beroepskrachten; c. overheadkosten; d. kosten voor indexering; en e. de voor de sector toepasselijke CAO-schalen;	Met tekstuele aanpassingen. Overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk. Lid 1 onder e. overgenomen uit huidige verordening 2022.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 24 lid 1	Jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en derden waar de jeugdige via een persoonsgebonden budget individuele voorzieningen betrekken, zorgen voor een goede kwaliteit van individuele voorzieningen, eisen met betrekking tot de deskundigheid van beroepskrachten daaronder begrepen, door: a. het afstemmen van individuele voorzieningen op de persoonlijke situatie van de jeugdige en/of ouders; b. het afstemmen van individuele voorzieningen op andere vormen van hulp, zorg en ondersteuning; c. erop toe te zien dat beroepskrachten tijdens hun werkzaamheden in het kader van het leveren van individuele voorzieningen handelen in overeenstemming met de professionele standaard; en	Artikel 19 lid 1 en 2	1. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van de jeugdhulp minimaal aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in de overeenkomsten met gecontracteerde jeugdhulpaanbieders in de regio. Daarnaast gelden de volgende eisen: a. beschikt over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) die niet ouder is dan drie maanden bij aanvang van de zorgovereenkomst en gedurende de hulpverlening niet ouder dan drie jaar, waaruit blijkt dat er geen bezwaren zijn voor de uitoefening van diens functie. b. beschikt over de juiste vaardigheden en deskundigheid om verantwoorde hulp te bieden;	Met tekstuele aanpassingen verplaatst naar artikel 19.

	d. voor zover van toepassing, erop toe te zien dat de kwaliteit van de individuele voorzieningen en de deskundigheid van beroepskrachten tenminste voldoen aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de in de toepasselijke sector erkende keurmerken.		c. houdt een deugdelijke administratie bij met een registratie van de geleverde hulp; d. is voldoende vaardig om in de Nederlandse taal te communiceren; e. werkt volgens een plan waarin activiteiten en doelen zijn vastgelegd; f. voert de hulp uit in overeenstemming met de beschikking van het college; g. stemt de hulp af op de persoonlijke situatie van de jeugdige of zijn ouder(s); h. stemt de hulp af op andere voorzieningen, overige voorzieningen en individuele voorzieningen waar de jeugdige of zijn ouder(s) gebruik van maken; i. respecteert de privacy van de jeugdige of zijn ouder(s) en gaat vertrouwelijk om met informatie over de persoonlijke situatie;	

			j. neemt bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling in het huishouden van de jeugdige of zijn ouder(s) voor advies of het doen van een melding contact op met Veilig Thuis; k. meldt calamiteiten en geweldsincidenten bij de verlening van jeugdhulp aan het college; l. werkt mee aan toezicht en aangekondigd en onaangekondigd onderzoek door het college of daartoe aangewezen derden op inhoudelijke kwaliteit en op rechtmatigheid; en m. is of raakt door verlening van de jeugdhulp naar het oordeel van het college niet overbelast.	

Artikel 24 lid 2	Onverminderd andere handhavingsbevoegdheden ziet het college toe op de naleving van deze eisen door periodieke overleggen met de jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en derden waar de jeugdige via een persoonsgebonden budget individuele voorzieningen betrekken, een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek conform artikel 3 Regeling Jeugdwet en het zo nodig in overleg met de jeugdige en/of ouder(s) ter plaatse controleren van de geleverde individuele voorzieningen.		Verwijderd	Verplaatst naar artikel 25 lid

HOOFDSTUK 9. KLACHTEN EN MEDEZEGGENSCHAP

Algemeen

Was	**Wordt**	**Toelichting**
Artikel 25	Artikel 31	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.
Artikel 26	Artikel 31	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.
Artikel 27	Artikel 32	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen. En verplaatst naar hoofdstuk 10
Artikel 28	Artikel 30	

Artikelsgewijs

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 25 lid 1	Het college stelt jeugdigen en/of ouder(s) in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende de uitvoering van de Jeugdwet te doen, vroegtijdig gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen bij de besluitvorming over deze verordening en beleidsvoorstellen en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.	Artikel 31	verwijderd	Wordt ondervangen met artikel 31 Verordening 2026
Artikel 25 lid 2	Het college zorgt ervoor dat de jeugdigen en/of ouder(s) kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie.	Artikel 31	verwijderd	Wordt ondervangen met artikel 31 Verordening 2026
Artikel 25 lid 3	Het college stelt nadere regels vast ter uitvoering van het eerste en tweede lid.	Artikel 31	verwijderd	Wordt ondervangen met artikel 31 Verordening 2026

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 26 lid 1	Het college betrekt de ingezetenen van de gemeente bij de voorbereiding van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.	Artikel 31 lid 1	Het college betrekt de ingezetenen van de gemeente bij de voorbereiding van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de, krachtens artikel 150 van de Gemeentewet, gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.	Enkel verplaatst
Artikel 26 lid 2	Het college stelt cliënten en vertegenwoordigers van clientgroepen omtrent jeugdhulp vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.	Artikel 31 lid 2	Het college stelt jeugdigen en hun ouders en vertegenwoordigers van cliëntgroepen vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen	Enkel verplaatst
Artikel 26 lid 3	Het college zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.	Artikel 31 lid 3	Het college zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.	Enkel verplaatst
Artikel 26 lid 4	Het college kan nadere regels stellen vast ter uitvoering van het tweede en derde lid.	Artikel 31 lid 4	Het college stelt nadere regels vast ter uitvoering van het tweede en derde lid.	Geen kan- bepaling meer. Verder hetzelfde maar enkel verplaatst.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 27 lid 1	Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid inzake de uitvoering van de Jeugdwet wordt eenmaal per vier jaar geëvalueerd. Het college zendt hiertoe telkens twee jaar na de inwerkingtreding van deze verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.	Artikel 32 lid 1	Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid wordt eenmaal per vier jaar geëvalueerd. Het college zendt hiertoe telkens twee jaar na de inwerkingtreding van de verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk	Verplaatst naar Hoofdstuk 10, artikel 32
Artikel 27 lid 2	Ten behoeve van de evaluatie verzamelt het college systematisch informatie over: a. het aantal jeugdigen met jeugdhulp (totaal en per type jeugdhulp) b. de kosten van jeugdhulp (totaal, gemiddeld per cliënt, gemiddeld per type jeugdhulp) c. het aantal verwijzingen (per type verwijzer); d. de verhouding tussen Zorg in natura en pgb; e. cliënttevredenheid.	Artikel 32 lid 2	Ten behoeve van de evaluatie verzamelt het college systematisch informatie bij relevante betrokkenen over de uitvoering en het proces over: a. het aantal jeugdigen met jeugdhulp (totaal en per type jeugdhulp); b. de kosten van jeugdhulp (totaal, gemiddeld per cliënt, gemiddeld per type jeugdhulp); c. het aantal verwijzingen (per type verwijzer); d. de verhouding tussen Zorg in natura en pgb;	Verplaatst naar Hoofdstuk 10, artikel 32 Het meten van clienttevredenheid wordt op andere plekken geborgd.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 28	Het college stelt een regeling vast voor de afhandeling van klachten die betrekking hebben op de wijze van afhandeling van aanvragen als bedoeld in de Jeugdwet.	Artikel 30	Het college stelt een regeling vast voor de afhandeling van klachten van jeugdigen, ouders en hun wettelijk vertegenwoordigers die betrekking hebben op de wijze van afhandeling van meldingen, verzoeken en aanvragen als bedoeld in deze verordening.	Tekstuele aanpassing

HOOFDSTUK 10. SLOTBEPALINGEN

Algemeen

Was	Wordt	Toelichting
Artikel 29	Artikel 34	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.
Artikel 30	Artikel 33	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.
Artikel 31	Artikel 34	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.
Artikel 32	Artikel 35	Nummer gewijzigd door vervallen of verplaatste artikelen.

Artikelsgewijs

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 29 lid 1	Een recht op een lopende voorziening verstrekt op grond van de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021 blijft gehandhaafd, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen waarbij het besluit waarmee die voorziening is verstrekt, wordt ingetrokken.	Artikel 34 lid 1	Een jeugdige of zijn ouder(s) houdt recht op een lopende voorziening, verstrekt op grond van de Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022, totdat het college een nieuw besluit heeft genomen ten aanzien van die voorziening.	Met tekstuele aanpassing verplaatst

Artikel 29 lid 2	Aanvragen die zijn ingediend onder de verordening bedoeld in het eerste lid en waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.	Artikel 34 lid 2	Aanvragen die zijn ingediend onder de Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022 waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.	Enkel verplaatst
Artikel 29 lid 3	Op bezwaarschriften tegen een besluit op grond van de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021 wordt beslist met inachtneming van deze verordening.	Artikel 34 lid 3	Bezwaarschriften gericht tegen besluiten die zijn genomen voor de inwerkingtreding van deze verordening, worden behandeld op grond van Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022 die ten aanzien van de betreffende zaak zijn rechtskracht behoudt. Hier kan ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) van worden afgeweken als heroverweging op grond van de huidige Verordening jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026 leidt tot een gunstiger uitkomst.	Met toevoeging verplaatst naar artikel 34 lid 3 Verordening 2026
		Artikel 34 lid 4	Het college is bevoegd een besluit, dat is genomen op grond van Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022 te herzien: a. op de gronden, vermeld in Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022; b. indien uit een door het college uitgevoerd heronderzoek blijkt dat er met toepassing van de ten tijde van het onderzoek geldende verordening een	Nieuw overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

			afwijkend besluit zou zijn genomen; c. indien de cliënt wenst te veranderen van jeugdhulpaanbieder of van verstrekkingsvorm.	
		Artikel 34 lid 5	Het college heeft de bevoegdheid om een pgb dat is verstrekt onder Verordening Jeugdhulp Gemeente Gorinchem 2022, terug te vorderen op de in deze verordening[en] genoemde gronden.	Nieuw overgenomen uit modelverordening VNG/ regionaal raamwerk.

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 30	Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) afwijken van de bepalingen in deze verordening, wanneer toepassing van deze verordening of van de hieruit voortvloeiende nadere regels, wanneer toepassing ervan, leidt tot onbillijkheden van overwegende aard.	Artikel 33	Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) afwijken van de bepalingen in deze verordening, wanneer toepassing van deze verordening of van de hieruit voortvloeiende nadere regels, leidt tot onbillijkheden van overwegende aard.	Enkel verplaatst

Artikel	**Was Verordening 2022**	**Artikel**	**Wordt Verordening 2026**	**Toelichting**
Artikel 31	Met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit wordt de Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2021, laatstelijk vastgesteld op 23 september 2021 ingetrokken.	Artikel 34 lid 6	De jeugdhulpverordening gemeente Gorinchem 2022] wordt ingetrokken.	Tekstuele aanpassing en verplaatst.

Artikel	Was Verordening 2022	Artikel	Wordt Verordening 2026	Toelichting
Artikel 32 lid 1	Deze verordening treedt in werking op de dag na de bekendmaking ervan en werkt terug tot 1 januari 2022;	Artikel 35 lid 1	Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2026.	Verplaatst
Artikel 32 lid 2	Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening Jeugdhulp Gorinchem 2022.	Artikel 35 lid 2	Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening jeugdhulp gemeente Gorinchem 2026.	Verplaatst

Technische vragen

Vraag: 1. In artikel 10, lid 4, wordt verwezen naar psychische problemen of stoornissen die in beginsel onder de eigen verantwoordelijkheid van ouders/de jeugdige moeten worden opgelost. Kunnen jullie toelichting welke psychische problemen of stoornissen hier bijvoorbeeld dan onder worden verstaan en eventueel welke niet?

Antwoord:
Dit artikel beoogt niet weer te geven welke psychische problemen of stoornissen in beginsel wel en welke niet onder de eigen verantwoordelijkheid van ouders vallen. De Jeugdwet schrijft voor dat jeugdhulp kan worden ingezet bij (samengevat) psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen en beperkingen. Daartoe heeft de gemeente een jeugdhulpplicht.

De Jeugdwet bepaalt echter niet dat, indien sprake is van één van deze problemen of stoornissen, er automatisch recht is op zorg. Met de invoering van de Jeugdwet is er geen sprake meer van een wettelijk recht op zorg. Ouders blijven primair verantwoordelijk voor de zorg van hun kind, ongeacht wat het kind nodig heeft. Dit geldt dus ook als er sprake is van een stoornis, beperking of probleem. Pas wanneer ouders niet meer in staat zijn om de noodzakelijke zorg te bieden, kunnen zij een verzoek tot ondersteuning indienen.

Artikel 2.3 van de Jeugdwet legt vast dat het college slechts een voorziening hoeft te treffen wanneer de jeugdige en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. De eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders staat dus voorop. Alleen wanneer zij – eventueel met hulp van hun sociale netwerk of andere hulpverlenende instanties – niet in staat zijn om de benodigde hulp te bieden, is de gemeente verplicht ondersteuning te bieden.

Artikel 10 concretiseert dit uitgangspunt door te bepalen dat de beoordeling van draagkracht en draaglast bepalend is voor de vraag welke ondersteuning voor psychische problemen of stoornissen onder de eigen verantwoordelijkheid van ouders valt. Met andere woorden: het is afhankelijk van de draagkracht en draaglast van ouders in hoeverre de gemeente ondersteuning moet bieden.

Vraag: 2. In artikel 10, lid 5, onder b, wordt verwezen naar het zelfoplossend vermogen van ouders voor o.a. de kortdurende inzet van 3 maanden in 1 jaar, en dat dus dit niet tot overbelasting zou leiden. Waarop is de termijn van 3 maanden gebaseerd en kunnen jullie wellicht een voorbeeld geven van een situatie waarin dit zich voordoet?

Antwoord:
De 3 maanden is overgenomen vanuit de modelverordening VNG. Als regio achten we dit redelijk. Al zal dit altijd maatwerk zijn.

Het betreft hier situaties waarbij er sprake is van overbelasting of dreigende overbelasting. Dat kan om diverse redenen het geval zijn. In deze situaties is het gezin niet in staat om zelf iets in de hulpvraag te betekenen. Hierom kan er voor gekozen worden om kortdurende hulp in te zetten (uitgangspunt drie maanden) om de (dreigende) overbelasting op te heffen. Deze ondersteuning mag niet tot extra overbelasting leiden.

Vraag 3. Is het college voornemens om nadere beleidsregels op te stellen voor een concretisering van de begrippen 'draagkracht en draaglast' zoals bedoeld in art 10? En zo ja, is het college voornemens om daarvoor een procedure van wensen en bedenkingen te starten bij de raad?

Antwoord:
De concretisering van de begrippen Draagkracht en Draaglast staan op dit moment opgenomen in de huidige nadere regels (Nadere regels 2022). Deze huidige bepalingen zijn, in andere bewoordingen, overgeheveld naar de nu voorliggende verordening (2026). In deze verordening is bij een aantal artikelen een lid opgenomen dat regelt dat er nadere regels opgesteld kunnen worden. Dit geldt niet voor artikel 10. Er zullen dus geen nadere regels komen voor de concretisering van Draagkracht en Draaglast.

We kunnen ons wel voorstellen dat er beleidsregels opgesteld worden, waarin mee ingegaan wordt op het toepassen van de regels. Dit als richtinggevend kader. Met name voor de professionals.

De vraag of het college daarvoor een procedure van wensen en bedenkingen wil starten bij de raad, is een politieke vraag en zou gesteld kunnen worden tijdens de B&A.

Vraag 4. In de toelichting bij art. 9 staat dat het college niet verplicht is om een voorziening toe te kennen, als ouders zelf al jeugdhulp hebben ingeschakeld. Het risico ligt dan bij de jeugdige en of de ouders omdat zij het niet eerder bij de gemeente hebben gemeld. In wat voor situatie kan hiervan sprake zijn (kunnen jullie een voorbeeld geven)? En hoe werkt dat dan: moeten ouders de jeugdzorg dan (deels) zelf betalen?

Antwoord:
Artikel 9 en de toelichting daarop geeft aan dat het college geen voorziening hoeft toe te kennen als ouders reeds jeugdhulp hebben ingeschakeld EN deze jeugdhulp op moment van aanvraag bij het college reeds is afgerond. Het college is dan immers niet meer in staat de noodzaak en het passend zijn van ingeschakelde hulp te beoordelen. Uiteindelijk is he de eigen verantwoordelijkheid van de jeugdige en ouders tijdig een aanvraag in te dienen bij de gemeente. Ouders dienen dan inderdaad zelf de zorg te betalen.
Artikel 9 noemt ook een "tenzij.." Als er sprake is van gewijzigde omstandigheden of een hernieuwd hulpvraag kan er wel gekeken worden of een individuele voorziening verstrekt moet worden. Dan kan er immers nog wel een beoordeling worden gedaan conform de in de verordening opgenomen bepalingen.

Voorbeeld: Ouders kunnen zich altijd melden bij een aanbieder met een hulpvraag. Bijvoorbeeld bij een aanbieder waar de regio geen contract mee heeft en die zorg levert op basis van PGB. Deze zorg kunnen ze in theorie zelf betalen om vervolgens achteraf een rekening in te dienen bij de gemeente. Voor zover bekend doet een dergelijke situatie zich eigenlijk nooit voor.

Vraag 5. Kunnen jullie in technische zin aangeven in hoeverre de introductie van (een vorm van) het recht op vergissen uitvoerbaar is binnen de verordening? :
Toelichting op de vraag: We beogen hiermee eigenlijk een analogie van het recht op vergissen bij bijvoorbeeld het wetsvoorstel Handhaving Sociale Zekerheid. In simpele taal: een foutje van een burger leidt niet meteen tot een straf of negatief besluit. Voor onze verordening stellen wij ons voor dat als jeugdigen of ouders bijvoorbeeld iets te laat aanvragen of een fout maken in een aanvraag, ze de kans krijgen om dat te herstellen in plaats van dat de aanvraag wordt afgewezen.

Er komt ruimte voor de menselijke maat. We willen graag weten of de implementatie van zo'n bepaling uitvoerbaar/werkbaar is.

Antwoord: Er is sprake van een aanvraag als:
1) de aanvraag voldoet aan de vormvoorschriften van de Awb zoals bedoeld in de artikelen 4:1 en 4:2 of
2) Er een ondertekend verslag ligt van het gesprek bedoeld in artikel 8 van de verordening.

In het eerste geval gelden de algemene regels van hoofdstuk 4 Awb. Als een ouder iets vergeet of verkeerd invult, moet het college dus op grond van artikel 4:5, tweede lid Awb een hersteltermijn bieden.
In het tweede geval wordt met ouders gezamenlijk de hulpvraag verkend en vastgelegd in een verslag. Dit verslag wordt aan ouders\ jeugdigen voorgelegd. Zij kunnen daarop reageren en/of aanvullingen aandragen. Een ondertekent verslag wordt daarna aangemerkt als aanvraag.

Daarnaast is in artikel 5 lid 1geregeld dat de aanvraag aangepast mag worden. Mocht tijdens die gesprekken over de aanvraag of gedurende het onderzoek blijken dat het beter is om de aanvraag aan te passen, dan kan dit gedurende het onderzoek gebeuren. Een aanvraag hoeft dus niet afgewezen te worden als tijdens het onderzoek blijkt dat de oorspronkelijke aanvraag en oplossingsrichting bij nader inzien niet (volledig) passend zijn.

In alle gevallen is er dus ruimte voor de menselijk maat.

Vraag 6. Is het mogelijk om aan te geven in hoeveel zaken het college in de afgelopen periode (2 jaar?) gebruik heeft gemaakt van de hardheidsclausule? En in hoeveel gevallen is dat procentueel, afgezet tegen het totaal?

Antwoord: Er is één keer een beroep gedaan op de hardheidsclausule. Deze is primair afgewezen omdat het college regulier beleid passend vond. Op basis van nieuwe informatie aangeleverd na het collegebesluit is uiteindelijk in overleg met het gezin een passende maatwerkoplossing gevonden.

In 2023 en 2024 hebben gemiddeld genomen ongeveer 850 jeugdigen per jaar een vorm van zorg ontvangen. Dit betreft zowel zorg in natura als in de vorm van een PGB. Het gaat dus om nagenoeg 0% (0,1%.)

Het toepassen van de hardheidsclausule is echt een uitzonderlijke situatie. Als gecontracteerde zorg niet passend is en de zorg is wel noodzakelijk, wordt er maatwerk ingezet. Pas als dat niet mogelijk is, kan gekeken worden naar de hardheidsclausule.

From: Wmo Adviesgroep Gorinchem
Sent: Thu, 9 Oct 2025 16:00:12 +0200
To: Miriam Teeuw-den Besten; Lisanne van Giessen
Subject: Advies WMO adviesgroep

Beste Mirjam/ mevrouw Teeuwen,

Na uw presentatie en de bespreking van de DIENSTOMSCHRIJVING JEUGDHULP ZHZ op 22 september jl.heeft de adviesgroep WMO besloten een positief advies uit te brengen over dit stuk.

Met vriendelijke groet, Erica van Buuren
Voorzitter WMOAdviesgroep Gorinchem

Bijeenkomst Adviesraden
Raamwerk Jeugdverordening ZHZ

Inhoud

Opening **2**

Presentatie en toelichting **3**

Proces tot nu toe 3

Belangrijkste wijzigingen 3

Toelichting en vervolgstappen 5

Reacties Adviesraden gemeenten **6**

Hendrik Ido Ambacht 6

Zorgbelang inclusief 7

Zwijndrecht 7

Ouderplatform ZHZ 8

Gorinchem 11

Molenlanden 11

Papendrecht 11

Hoeksche Waard 13

Zorgen over uitvoerbaarheid verordening in de praktijk 14

Reacties vanuit de werkgroep **14**

Zorgcontinuïteit bij 18-/18 14

Participatie van jongeren 15

Taalgebruik 15

Kwaliteit en toezicht op aanbieders 15

Draaglast en draagkracht 16

Vervolg proces en planning **16**

Opening

Werkgroep Verordening
De bijeenkomst werd geopend door de gemeente Dordrecht [Susan van Oostrom] namens de werkgroep Verordening. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeenten Hoeksche Waard (Vanessa van Zanten), Zwijndrecht (Caroline van Dijk) en de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid (Annebet Twigt en Meltem Karabulut). Gezamenlijk vertegenwoordigen zij de overige gemeenten binnen de regio Zuid-Holland Zuid.

Aanwezigheid adviesraden
Vanuit de gemeenten zijn de adviesraden van Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Gorinchem en Zwijndrecht aanwezig. Daarnaast zijn ook Zorgbelang Inclusief en het Ouderplatform ZHZ vertegenwoordigd. De adviesraden Alblasserdam, Hardinxveld-Giessendam en Sliedrecht hebben zich afgemeld.

Om een terugkoppeling te maken van de ingebrachte punten naar de gemeenten is Nel Hofman, programmasecretaris jeugdregio ZHZ, aanwezig om de reacties en besproken punten te bundelen.

Het doel van de bijeenkomst is het bespreken van het Concept Raamwerk Jeugdverordening die door de regio is opgesteld. Deze verordening is onderdeel van de wettelijke verplichting tot periodieke evaluatie. De verordening sluit ook aan bij het lopende verbeterprogramma *Betaalbare en Beschikbare Jeugdhulp*, evenals bij de voorbereidingen op nieuwe contracten met zorgaanbieders.

De werkgroep benadrukt het belang van input vanuit de adviesraden op de volgende punten:
- Is de tekst van de verordening helder en logisch opgebouwd?
- Sluit de inhoud aan bij de praktijk?
- Worden er onderdelen gemist?
- Zijn er zaken die vragen oproepen of waar bezwaar tegen bestaat?

De bijeenkomst is gericht op een open en constructieve uitwisseling van inzichten en ervaringen.

Presentatie en toelichting

Proces tot nu toe

De werkgroep is in januari 2025 gestart. Zij hebben:

- De huidige verordeningen van de 10 gemeenten vergeleken
- De model verordening van de VNG als model gebruikt
- Verordeningen van andere gemeenten bestudeerd
- Juridisch advies ingewonnen (o.a. bij Tim Robbe Advocaten)
- Een uitvoeringstoets gedaan met lokale teams

Belangrijkste wijzigingen

De onderstaande tekst is samengevat uit de toelichting die bij de presentatie is gegeven en de vragen die tijdens de presentatie zijn gesteld

1. Verslagtermijn verkort

De termijn voor het opstellen van een verslag is aangepast van 30 dagen naar 10 werkdagen. Dit is gedaan op basis van signalen uit de praktijk: 30 dagen werd als te lang ervaren, terwijl 10 werkdagen in principe haalbaar moet zijn.

2. Toevoeging bijlage over normale uitdagingen

In artikel 9 is een bijlage toegevoegd over normale opvoeduitdagingen. Denk aan driftbuien bij peuters – iets wat erbij hoort – tenzij het structureel en ontwrichtend wordt. Deze bijlage helpt professionals om hierover het gesprek aan te gaan met ouders, vanuit het principe van normaliseren.

3. Beoordeling draagkracht en draaglast (artikel 10)

Dit artikel vraagt om politieke afweging. Het uitgangspunt is dat ouders, waar mogelijk, zelf bijdragen aan de zorg voor hun kind. Tegelijkertijd is er terechte zorg over de interpretatie van begrippen als draagkracht en draaglast. We erkennen dat dit mensenwerk is en dat er risico's zijn op willekeur. Daarom wordt dit artikel ook expliciet besproken in de gemeenteraden.

Er is behoefte aan duidelijke criteria. In de huidige nadere regels zijn al handvatten opgenomen, en we werken aan verdere uitwerking in de toelichting. De verordening is juridisch getoetst aan de Jeugdwet, maar niet expliciet aan internationale verdragen zoals het VN-Kinderrechtenverdrag – een punt dat vaker terugkomt tijdens de middag.

4. Afbakening met andere wetgeving
Artikelen over de afbakening met de Zvw, Wmo en WLZ zijn compacter in een apart hoofdstuk opgenomen en deels verplaatst naar beleidsregels, om de leesbaarheid te verbeteren en ruimte te geven voor lokale invulling.

5. Vervoer
Er is verduidelijkt dat het gaat om vervoer naar jeugdhulpvoorzieningen, bijvoorbeeld via taxivervoer, wanneer ouders dat zelf niet kunnen organiseren. Er wordt ook gekeken naar kilometervergoeding, maar dat is nog onderwerp van beraad en zal op lokaal niveau verdere uitgewerkt worden.

6. Algemene vs. individuele voorzieningen
Bijvoorbeeld ernstige dyslexie werd eerder als algemene voorziening benoemd. In de nieuwe verordening is dit gewijzigd naar een individuele voorziening (en wordt toegekend met een beschikking), omdat dit beter aansluit bij de huidige praktijk.

7. Nieuwe artikelen
Op basis van de VNG-modelverordening zijn artikelen toegevoegd over:

- Vervoer
- Dyslexie
- Vaktherapie
- Kinderopvang en buitenschoolse opvang
- Niet-meewerken van ouders
- PGB (Persoonsgebonden budget)

8. Terminologie: van melding naar aanvraag
We spreken in de nieuwe verordening niet meer over een ‘melding’, maar over een aanvraag. Dit is aangepast op basis van jurisprudentie. Bij een melding begon de beslistermijn pas na een gesprek; bij een aanvraag start die direct. Dit voorkomt juridische onduidelijkheid en vertraging en doet recht aan de positie van inwoners.

Toelichting en vervolgstappen

De werkgroep werkt aan een aanvullende toelichting per artikel. Daarnaast onderzoekt zij op welke wijze er een praktisch werkdocument kan worden opgesteld voor professionals in begrijpelijke taal. Dit kan samen met uitvoeringsorganisaties, lokale teams en gemeenten worden ontwikkeld.

Alle input die de werkgroep vandaag ontvangt wordt verzameld. Waar mogelijk verwerken zij die in de definitieve versie. Als iets niet wordt overgenomen, lichten zij dat toe. De adviesraden ontvangen:

- De definitieve verordening
- De toelichting per artikel
- Een overzicht van wat wel en niet is verwerkt (N.B. is in dit verslag verwerkt)

Vanwege de zomervakantie verwacht de werkgroep dit pakket **eind augustus** te kunnen aanbieden. Zij kiezen ervoor om dan in één keer een compleet pakket te sturen, in plaats van gefragmenteerde updates.

De werkgroep is nu vooral benieuwd naar de reacties van de adviesraden:

- Zijn er grote bezwaren?
- Missen er onderdelen?
- Zijn er vragen of onduidelijkheden?

Reacties Adviesraden gemeenten

Na de toelichting op de conceptverordening volgt een ronde langs de aanwezigen om reacties, vragen en suggesties op te halen. Deelnemers brengen verschillende inhoudelijke en procesmatige aandachtspunten in.

Hendrik Ido Ambacht

1. Aandacht voor de overgang van 18- naar 18+

- De overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp rond het 18e levensjaar wordt als problematisch ervaren. Jongeren vallen op hun 18e verjaardag soms letterlijk in een gat, terwijl hun hulpvraag niet verdwijnt.
- Er wordt gepleit voor meer aandacht voor deze transitie en het voorkomen van zorguitval.

Reactie werkgroep: de overgang 18-/18+ staat genoemd in artikel 28. We hebben hier twee punten aan toegevoegd (leden 7 en 8) over het opstellen van een perspectiefplan. Zie ook pagina 14.

2. Waarschuwing tegen juridisering

- Gemeenten zijn soms geneigd om problemen te juridiseren. De oproep is om de menselijke maat centraal te blijven stellen en niet te verzanden in juridische procedures en interpretaties.
- Zorg, aandacht en emotie moeten leidend blijven in het beleid.

3. Positief over risicofactoren en beschermende factoren

- Het is positief dat deze factoren in de verordening zijn opgenomen. Ze dragen bij aan een meer mensgerichte benadering van jeugdhulp.

4. Leesbaarheid van de verordening

- De nieuwe verordening is iets beter leesbaar dan de vorige, maar blijft lastig te begrijpen.
- Er wordt gepleit voor een publieksvriendelijke toelichting, zodat ook ouders en jongeren zonder juridische achtergrond begrijpen wat hun rechten en plichten zijn.
- Er wordt een voorbeeld genoemd waarbij een ouder de toelichting wél begreep, maar de professional niet. Dit onderstreept het belang van duidelijke taal, ook voor professionals.

Reactie werkgroep: We hebben gekeken waar we het taalgebruik kunnen vereenvoudigen, zonder dat dit ten koste gaat van de juridische duidelijkheid en geldigheid van de verordening. Er volgt nog een toelichting bij de verordening die beter leesbaar is.

5. Inkomensafhankelijke toetsing

- Er is begrip voor het idee om bij welvarende gezinnen eerst te kijken naar wat zij zelf kunnen bijdragen, bijvoorbeeld via aanvullende verzekeringen. Dit wordt als redelijk en passend ervaren.

6. Harmonisatie tussen de 10 gemeenten

- Het is belangrijk om de harmonisatie tussen de gemeenten goed in het oog te houden en te sturen op zo min mogelijk verschillen. Inwoners moeten dezelfde rechten en plichten hebben, ook al wonen ze net aan de andere kant van de brug.

Reactie werkgroep: dit regionale raamwerk moet helpen om de 10 lokale verordeningen zoveel mogelijk gelijk te laten zijn. Uiteindelijk is het wel de bevoegdheid van elke individuele gemeenteraad om een verordening vast te stellen.

Zorgbelang inclusief

1. Artikel 31 – Betrekken van jeugd bij de verordening

- Er wordt opgemerkt dat jongeren zelf niet expliciet worden betrokken bij het opstellen van de verordening. Dit wordt als een gemis ervaren, juist omdat het beleid direct invloed heeft op hun leven.
- Er wordt gepleit voor structurele participatie van jongeren in het proces, naast de betrokkenheid van adviesraden.

2. Artikel 32 – Monitoring van kwaliteit van zorg

- Er wordt gevraagd in hoeverre de kwaliteit van geleverde zorg daadwerkelijk wordt gemonitord en geëvalueerd.
- De nadruk ligt op het belang van inhoudelijke kwaliteitsbewaking, niet alleen op het behalen van prestatie-indicatoren.
- Er wordt gepleit voor een zorgvuldige en frequente evaluatie van de zorgaanbieders, waarbij de inhoudelijke kwaliteit centraal staat.

Reactie werkgroep: aanbieders voeren zelf cliëntervaringsonderzoeken uit. Daarnaast hebben we als regio de afgelopen jaren zelf cliëntervaringsonderzoeken laten uitvoeren door een onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau. Dit heeft onze aandacht.

Zwijndrecht

Zwijndrecht sluit zich aan bij de opmerkingen die Hendrik-Ido-Ambacht heeft gemaakt. De genoemde punten worden herkend en onderschreven

Aanvulling op deze punten door Adviesraad Dordrecht

Brede betrokkenheid jongeren vanuit Dordrecht

- De adviesraad sociaal domein Dordrecht is vertegenwoordigd, evenals leden van de werkgroep jeugd en het jongerennetwerk Dordrecht. Er wordt actief gewerkt aan het versterken van de stem van Dordtse jongeren.
- Tijdens bijeenkomsten met jongeren komen regelmatig signalen naar voren over onregelmatigheden binnen organisaties waar jongeren mee te maken hebben.
- De indruk bestaat dat deze problemen eerder toenemen dan afnemen.
- Er wordt gepleit voor meer aandacht voor deze signalen en voor betere bescherming van jongeren binnen de jeugdhulp.

Kwaliteitsbewaking en toezicht op aanbieders

- Er wordt verwezen naar artikel 32 over de kwaliteit van gecontracteerde aanbieders.

- De vraag wordt gesteld hoe vaak en op welke manier aanbieders daadwerkelijk worden gecontroleerd. Er is behoefte aan meer transparantie over de handhaving van kwaliteitsnormen en certificering.

Reactie werkgroep: zie pagina 15.

Ter volledigheid is er een bijlage toegevoegd met de schriftelijke vragen vanuit de Adviesraad Dordrecht, incl. beantwoording door de werkgroep.

Ouderplatform ZHZ

De reactie is gebaseerd op een uitgebreide toetsing van de conceptverordening aan internationale mensenrechtenverdragen, waaronder het VN-Verdrag Handicap en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Algemene conclusie

- De verordening is op veel punten zorgvuldig opgesteld en benadrukt eigen kracht.
- Tegelijkertijd mist de verordening op onderdelen aansluiting bij de mensenrechten van kinderen en gezinnen met beperkingen of complexe participatievraagstukken.
- Met de voorgestelde aanpassingen wordt de verordening beter in lijn gebracht met internationale verdragen.

Zeven hoofdpunten uit de kanttekening vanuit Ouderplatform ZHZ

1. **Gelijke toegang tot zorg voor kinderen met een beperking**

- De verordening legt veel verantwoordelijkheid bij ouders, ook bij kinderen met een beperking.
- Dit leidt tot indirecte discriminatie: gezinnen krijgen pas hulp als ze overbelast zijn.
- Tip: neem op dat kinderen met een beperking altijd recht hebben op passende ondersteuning, ongeacht de draagkracht van ouders.

Reactie werkgroep: de verordening is gebaseerd op landelijke wetgeving en rechtspraak. De definities en artikelen over draagkracht en draaglast doen naar mening van de werkgroep voldoende recht aan de doelen van de jeugdwet en aan alle jeugdigen en ouders die jeugdhulp nodig hebben.

2. **Recht op participatie en kindperspectief**

- Artikel 5 noemt dat het kind minimaal één keer gezien moet worden, maar dit is onvoldoende.
- Tip: zorg dat kinderen in begrijpelijke taal worden geïnformeerd en dat hun mening serieus wordt meegenomen in alle fasen van het proces.

Reactie werkgroep: we wijzen graag op dat we met artikel 5 al meer doen dan het VNG-model aangeeft en wijzen op artikel 8 lid 2 waar expliciet staat dat het college ervoor zorgt dat zowel de

jeugdige als zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger(s) in begrijpelijke taal geïnformeerd worden over de uitkomsten van het onderzoek. Te allen tijde worden jeugdigen betrokken en serieus genomen in hun eigen hulpverleningsproces.

3. **Onafhankelijke cliëntondersteuning**
   - Cliëntondersteuning is optioneel, maar niet gegarandeerd of actief aangeboden.
   - Tip: maak onafhankelijke cliëntondersteuning een standaardonderdeel van het proces, zodat ook minder mondige ouders en jongeren toegang hebben tot hulp.

Reactie werkgroep: we wijzen graag op artikel 5 lid 2 waar staat dat iedereen wordt gewezen op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning. Het blijft te allen tijde een mogelijkheid en vrijwillige keuze (en dus geen verplichting)

4. **Passende Hulp bij (onzichtbare) beperkingen**
   - Artikel 9 lid 3 sluit hulp uit als iets binnen het normale opgroeien valt, met verwijzing naar het NJi-document.
   - Tip: bouw bij twijfel ruimte in om toch hulp te bieden, vooral bij complexe of nog niet gediagnosticeerde problematiek.

Reactie werkgroep: we sluiten hierbij aan bij wat de Jeugdwet voorschrijft en onze visie op normaliseren, waarbij wij (en professionals in de uitvoering) oog blijven houden voor vroegsignalering. Het al dan niet toekennen van een individuele voorziening blijft altijd maatwerk.

5. **Toegankelijkheid van het PGB** (artikel 17)
   - De eisen aan taalvaardigheid en administratie zijn hoog.
   - Tip: vergoed ondersteuning bij het aanvragen en beheren van een PGB, zodat ouders met taal- of leerproblemen niet buiten de boot vallen.

Reactie werkgroep: we brengen de tip via dit verslag over aan de gemeenten. We wijzen er op dat het beheren van een pgb een aantal vaardigheden vraagt, zoals vermeld in artikel 17 en dat alle inwoners op grond van de Wmo een beroep kunnen doen op cliëntondersteuning

6. **Zorgcontinuïteit bij 18+**
   - Er ontbreekt een concreet transitieplan voor jongeren die 18 worden.
   - Tip: maak een transitieplan verplicht voor jeugdhulpaanbieders, conform artikel 28 lid 5 van het VN-Verdrag Handicap.

Reactie werkgroep: de overgang 18-/18+ staat genoemd in artikel 28. We hebben hier twee punten aan toegevoegd (leden 7 en 8) over het opstellen van een perspectiefplan. Zie ook pagina 14.

7. Abstracte begrippen en risico op willekeur
   - Begrippen als *eigen kracht*, *draagkracht* en *draaglast* zijn moeilijk objectief toepasbaar voor professionals.

- Er bestaat een risico dat aanvragen onterecht worden afgewezen op basis van interpretatieverschillen.
- **Tip**: houd in de formulering expliciet rekening met gezinnen met extra uitdagingen. Niet alle situaties zijn vergelijkbaar en verdienen maatwerk.

Reactie werkgroep: De begrippen draaglast en draagkracht worden verder uitgewerkt in de beleidsregels.

Tot slot stelt Ouderplatform ZHZ nog een vraag over kinderen met ouders zonder verblijfsstatus
Er wordt een vraag gesteld over de toegang tot jeugdhulp voor kinderen met (één of twee) ouders zonder verblijfsstatus. Er is geen duidelijk antwoord gevonden in de verordening; dit wordt als aandachtspunt meegegeven.

Reactie werkgroep: dank voor uw aandachtspunt, we brengen dit via dit verslag ook over aan de gemeenten. Bij de verordening volgen we de lijn van de jeugdwet die geen onderscheid op basis van nationaliteit of verblijfsstatus van het kind of de ouders maakt en zich richt op de behoefte van de jeugdige. Ter volledigheid is er een bijlage toegevoegd waarin de vragen van het Ouderplatform schriftelijk zijn gesteld.

Dordrecht

1. Nieuwe materie en voorbereiding
- De adviesraad in Dordrecht is relatief nieuw met deze materie.
- Er is vooraf gezamenlijk voorbereid, maar veel inhoud is nog onbekend terrein.

2. Artikel 10 – draagkracht en draaglast
- Artikel 10 wordt als belangrijk ervaren. Er is behoefte aan meer duidelijkheid over hoe draaglast en draagkracht worden beoordeeld en toegepast.

Reactie werkgroep: De begrippen draaglast en draagkracht worden verder uitgewerkt in de beleidsregels.

3. Inconsistent taalgebruik
- In de verordening wordt op verschillende plekken verwezen naar “ouders”, “verzorgers” en “personen”. Dit gebeurt niet consequent, wat verwarring oproept.
- Er wordt geadviseerd om het taalgebruik te uniformeren.

Reactie werkgroep: we hebben dit door een juridisch adviseur laten controleren en aangepast indien noodzakelijk.

4. Kwaliteitsbewaking en toezicht op aanbieders (artikel 32)
- Er wordt verwezen naar artikel 32 over de kwaliteit van gecontracteerde aanbieders.
- De vraag wordt gesteld hoe vaak en op welke manier aanbieders daadwerkelijk worden gecontroleerd. Er is behoefte aan meer transparantie over de handhaving van

kwaliteitsnormen en certificering. De verordening biedt kaders, maar de uitvoering in de praktijk is minstens zo belangrijk.

Reactie werkgroep: zie pagina 15.

5. Aansluiting bij eerdere opmerkingen

- De adviesraad sluit zich aan bij de algemene opmerkingen die eerder in de bijeenkomst zijn gemaakt.

Gorinchem

1. Belang van praktijkervaring

- Benadrukt dat het belangrijk is om signalen en ervaringen vanuit het veld serieus te nemen.
- Praktijkkennis en ervaringen van professionals vormen een waardevolle aanvulling op het beleidsmatige en juridische kader van de verordening.

2. Aansluiting bij eerdere opmerkingen

- De gemeente sluit zich aan bij de eerdere opmerkingen die tijdens de bijeenkomst zijn gemaakt.

Molenlanden

1. **Geen inhoudelijke opmerkingen op de verordening**
    - De gemeente geeft aan geen specifieke aanmerkingen te hebben.
    - De eigen verordening is op dit moment niet beschikbaar, waardoor inhoudelijke vergelijking lastig is.
2. **Waarde van samenwerking**
    - Er wordt positief gereageerd op de samenwerking binnen de regio.
    - De gemeente herkent zich in de gezamenlijke aanpak en vindt het belangrijk dat deze wordt voortgezet.
3. **Zorg over juridisering**
    - Er wordt zorg uitgesproken over het risico dat de menselijke maat verloren gaat door juridisering.
    - De oproep is om te blijven focussen op de persoon om wie het gaat, en niet te verzanden in procedures en interpretaties.
4. **Belang van risicofactoren en beschermende factoren**
    - De gemeente vindt het belangrijk dat deze factoren goed in beeld worden gebracht. Dit helpt om de context van de hulpvraag beter te begrijpen en recht te doen aan de situatie van het kind en gezin.
    - De gemeente spreekt waardering uit voor het feit dat deze elementen (zoals risicofactoren) al zijn opgenomen in de verordening.

Papendrecht

1. **Signalen met emotionele lading**

- Papendrecht constateert dat tijdens de bijeenkomst ook signalen worden gedeeld die voortkomen uit persoonlijke ervaringen of emoties.
- **Suggestie**: noteer deze signalen expliciet en neem ze – waar passend – mee als signaal in het aanbiedingsdocument. Dit geeft deelnemers het gevoel dat hun inbreng serieus genomen wordt, ook als het niet direct leidt tot aanpassing van de verordening.

2. **Evaluatiebepaling in de verordening**
   - In de huidige tekst ontbreekt een concrete termijn voor evaluatie.
   - **Advies**: neem een vaste evaluatietermijn op, bijvoorbeeld eens per twee jaar. Dit draagt bij aan duidelijkheid richting adviesraden en inwoners.

   Reactie werkgroep: de termijn is open gelaten zodat elke individuele gemeente hierin een keuze kan maken die aansluit bij de lokale situatie en afspraken. We zullen een termijn van twee jaar adviseren aan collega's in de regio. Het is uiteindelijk aan de lokale gemeenteraden zelf welke termijn zij vaststellen in de verordening.

3. **Zorgplicht van het college**
   - Op de laatste pagina van de verordening (woordenlijst) wordt vermeld dat de term "zorgplicht van het college" niet wordt overgenomen.
   - Vraag: waarom wordt dit niet expliciet benoemd, terwijl het wel een belangrijk principe is?

   Reactie werkgroep: de zorgplicht is al vastgelegd in de Jeugdwet en komt elders in de verordening impliciet terug. Herhaling wordt als overbodig beschouwd, maar het punt wordt meegenomen in de verdere afweging.

4. **Artikel 10 – draagkracht en draaglast**
   - De formulering over het "redelijkerwijs verwachten van aanpassing van maatschappelijke activiteiten of arbeid" kan als kwetsend of onrealistisch worden ervaren. Niet alle ouders hebben de mogelijkheid om minder te werken of hun leven aan te passen.

   Reactie werkgroep: het gaat hierbij om maatwerk. Het woord "redelijkerwijs" laat ruimte voor afweging per situatie. De begrippen draaglast en draagkracht worden verder uitgewerkt in de beleidsregels.

5. **Aanvullende zorgverzekering**
   - Vraag: wat wordt bedoeld met het aanspreken van aanvullende zorgverzekeringen, aangezien kinderen onder de basisverzekering vallen?

   Reactie werkgroep: op het moment dat ouders een aanvullende verzekering hebben afgesloten op basis waarvan zij (al dan niet gedeeltelijk) recht hebben op hulp (gefinancierd) vanuit de verzekeraar, dan moeten zij daar eerst gebruik van maken. Het artikel verplicht ouders niet om een aanvullende verzekering af te sluiten. Het gaat om situaties waarin bijvoorbeeld vaktherapie (deels) wordt vergoed vanuit een aanvullende verzekering. In dat geval wordt eerst gekeken of

die vergoeding benut kan worden, voordat een beroep op jeugdhulp wordt gedaan. Respijtzorg is een ander voorbeeld waarbij dit speelt.

Hoeksche Waard

1. Artikel 10 – draagkracht en draaglast

- Er wordt vraagtekens geplaatst bij de duidelijkheid van artikel 10. De begrippen “draagkracht” en “draaglast” worden als vaag ervaren en zijn moeilijk terug te vinden of te duiden.
- Geadviseerd wordt om deze begrippen duidelijker te definiëren, zeker omdat ze bepalend zijn voor besluitvorming.

Reactie werkgroep: de begrippen draaglast en draagkracht worden verder uitgewerkt in de beleidsregels.

2. Politiek karakter van het artikel 10

- Artikel 10 wordt gezien als politiek gevoelig. De toepassing ervan vraagt om zorgvuldige afwegingen en kan per gemeente verschillend worden geïnterpreteerd.

3. Vervoer en aansluiting op andere regelingen

- Er wordt gewezen op mogelijke knelpunten in de afstemming tussen jeugdhulpvervoer en andere regelingen, zoals leerlingenvervoer en inclusief onderwijs.
- De vraag wordt gesteld hoe dit in de praktijk gaat matchen, vooral bij jongeren die gebruikmaken van meerdere regelingen.

Reactie werkgroep: het afstemmen van soorten vervoer voor een jeugdige is een herkenbaar aandachtspunt. Bij het toekennen van jeugdhulpvervoer is het de bedoeling dat de professionals het gebruik van andere voorzieningen zoals leerlingenvervoer, OV-begeleiding of zorgvervoer in een ander kader, in hun afwegingen meenemen.

4. Artikel 14 – buitenschoolse opvang

- In artikel 14 wordt geconcludeerd dat buitenschoolse opvang geen vorm van jeugdhulp is.
- Er wordt opgemerkt dat 80–87% van de kinderen in Nederland gebruik maakt van kinderopvang. Kinderopvang wordt gezien als een belangrijke plek waar problematiek zichtbaar wordt en waar vroegtijdige signalering mogelijk is.
- De suggestie is om dit artikel te heroverwegen en niet te stellig te stellen dat buitenschoolse opvang geen jeugdhulp is, om ruimte te houden voor maatwerk en samenwerking.

Reactie werkgroep: in deze bepaling wordt geëxpliciteerd dat reguliere kinderopvang en buitenschoolse opvang geen jeugdhulp is in de zin van de jeugdwet, waarvoor het college verantwoordelijk is. Met dit artikel wordt bedoeld om een onderscheid te maken tussen de verschillende regelingen. Het artikel is niet bedoeld om het belang van kinderopvang en de signalerende rol van de professionals te verkleinen, want dat belang is evident.

Zorgen over uitvoerbaarheid verordening in de praktijk

Tot slot uiten de aanwezigen zorgen over de uitvoering van de verordening in de praktijk, met name over:

1. **De rol van sociaal wijkteams** – Er is waardering voor hun inzet, maar ook kritiek op het feit dat het systeem soms leidend lijkt te zijn in plaats van de menselijke maat.
2. **Het ontbreken van discretionaire ruimte** – Er is frustratie dat er weinig ruimte is voor maatwerk bij specifieke zorgvragen.
3. **Het systeem als mensenwerk** – De opmerking dat "het systeem geen entiteit op zich is, maar gevormd wordt door mensen" wijst op de wens om meer menselijkheid en flexibiliteit in te bouwen.
4. **Kennis en opleiding van professionals** – Er wordt gesignaleerd dat er soms kennis ontbreekt bij sociaal werkers om goed met complexe situaties om te gaan.

Reacties vanuit de werkgroep

Na het ophalen van de input reageert de werkgroep op de volgende punten:

- Zorgcontinuïteit 18-/18+
- Participatie jongeren
- Taalgebruik
- Kwaliteit en toezicht aanbieders
- Draaglast en draagkracht

Zorgcontinuïteit bij 18-/18+

De werkgroep onderstreept het belang van zorgcontinuïteit bij de overgang van jeugd naar volwassenheid. Hoewel de huidige verordening aandacht besteedt aan deze overgang, is er behoefte aan verdere concretisering, met name in de afbakening en juridische verankering.

Belangrijke punten uit de bespreking:

- **Werkgroep actief:** Er is een werkgroep actief die zich specifiek buigt over de overgang 18-/18+, in samenwerking met o.a. Wmo-collega's en de Sociale Dienst Drechtsteden.
- **Perspectiefplan:** Het perspectiefplan is bedoeld om al vanaf 16 jaar vooruit te kijken naar de periode na het 18e levensjaar. Dit vraagt om tijdige afstemming en duidelijke afspraken.
- **Verordening en juridische borging:** De wens is uitgesproken om zorgcontinuïteit steviger te borgen in de lokale verordening. Hoewel dit deels al in contractvoorwaarden is opgenomen, biedt de verordening als lokaal recht extra juridische kracht.
- **Mismatch met landelijke wetgeving:** Er is frustratie over de landelijke knip bij 18 jaar, die niet aansluit bij de ontwikkeling van jongeren. De hersenontwikkeling loopt immers vaak door tot 23-24 jaar, zeker bij jongeren met trauma of complexe problematiek.

Participatie van jongeren

De werkgroep erkent dat jongeren een belangrijke stem hebben in hun eigen zorgproces. Er is brede steun voor het idee dat jongeren vanaf het begin betrokken moeten worden, niet pas achteraf. Jongeren sluiten zich steeds vaker aan bij netwerken en maken hun stem hoorbaar. Hun perspectief moet nadrukkelijker worden meegenomen in beleid en uitvoering.

- **Huidige uitdaging**: Het onderwerp van vandaag is sterk juridisch van aard, wat het lastig maakt om jongeren direct te betrekken bij het opstellen van de verordening. Er is twijfel of dit praktisch haalbaar is binnen de huidige kaders en tijdslijnen.
- **Tegengeluid**: Er wordt stevig benadrukt dat jongeren wél recht hebben op inspraak, zoals vastgelegd in VN-verdragen. Het gebrek aan invloed van jongeren op hun eigen jeugdhulp wordt als ernstig probleem gezien.
- **Voorstel tot verbetering**:
    - Jongeren kunnen betrokken worden bij de verdere uitwerking van het beleid en de beleidsregels, ook al is dat niet direct in de verordening.
    - Suggestie om in de verordening op z'n minst te benoemen dat jongeren minimaal één keer worden gezien en in begrijpelijke taal worden geïnformeerd.
    - Er wordt gepleit voor structurele en wettelijke verankering van jongerenparticipatie in lokale regelgeving.
- **Concrete actiepunten**:
    - De werkgroep staat open voor een gesprek over hoe jongeren praktisch betrokken kunnen worden.
    - Er wordt voorgesteld om jongeren input te laten leveren bij de verdere beleidsontwikkeling, ook al is dat niet direct juridisch bindend.

Taalgebruik

De werkgroep begrijpt de opmerking over het complexe taalgebruik in de verordening. Het klopt dat juridische teksten vaak termen bevatten die voor niet-juristen lastig te begrijpen zijn. Tegelijkertijd zijn sommige van deze termen noodzakelijk om aan de wettelijke eisen en juridische precisie te voldoen. De werkgroep zal echter onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om het taalgebruik te vereenvoudigen, zonder dat dit ten koste gaat van de juridische duidelijkheid en geldigheid van de verordening. Er wordt sowieso nog een toelichting per artikel geschreven die bedoeld is ter verduidelijking en waar mogelijk in meer eenvoudige taal.

Kwaliteit en toezicht op aanbieders

- **Toezichtstructuur**:
    - Alle jeugdhulpaanbieders hebben een contract met de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ.
    - Contractmanagers voeren minimaal twee keer per jaar gesprekken met aanbieders.
    - Er wordt gecontroleerd op declaraties, normenkaders, diploma's en registraties (zoals SKJ).
    - Er wordt ook gekeken naar een proces omtrent diploma's momenteel wordt dit met name bij contractverlenging uitgevoerd.

- **Incidenten en toezicht**:
    - Bij signalen van incidenten (bijv. via ouders of jeugdprofessionals) wordt direct actie ondernomen.
    - De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd bepaalt uiteindelijk of verscherpt toezicht nodig is.
- **Cliëntervaringen**:
    - Er wordt gewerkt met cliënttevredenheidsonderzoeken, vaak uitgevoerd door externe bureaus.
- **Jongerenparticipatie bij aanbieders**:
    - Er is aandacht voor het opnemen van jongerenraden of jongerenparticipatie in de inkoopvoorwaarden.
    - Dit wordt nog niet overal structureel toegepast, vooral bij grotere aanbieders ontbreekt dit vaak.
- **Kwaliteitsborging via beroepsgroepen**:
    - Er is discussie over de verantwoordelijkheid voor kwaliteitsbewaking: sommige aanwezigen pleiten voor meer vertrouwen in beroepsverenigingen (zoals bij artsen en advocaten), in plaats van gemeentelijke controle.
    - Tegelijkertijd blijft de gemeente verantwoordelijk voor betaalbaarheid en beschikbaarheid van zorg.

Draaglast en draagkracht

De werkgroep erkent het belang van het thema:

- De uitwerking van dit principe zal vooral plaatsvinden in de nadere regels en beleidsregels, waarin meer ruimte is voor praktische en inhoudelijke specificatie. De nieuwe nadere regels en beleidsregels worden dit najaar opgesteld en zullen ook per 1 januari in werking treden.
- Doel is om willekeur in beoordeling te voorkomen en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden aan professionals en inwoners.
- De toelichting bij de verordening wordt nog geschreven, waarin extra uitleg komt over o.a. draaglast en draagkracht.

Vervolg proces en planning

- Alle input uit eerdere sessies, waaronder die van collega-gemeenten, wordt meegenomen in de definitieve versie van het raamwerk.
- 19 juli wordt het raamwerk voor de verordening opgeleverd aan de 10 gemeenten.
- Elke gemeente doorloopt daarna haar eigen lokale besluitvormingsproces richting de gemeenteraad.
- De beleidsregels en nadere regels worden na de zomer verder uitgewerkt. Deze worden uiteindelijk door de lokale colleges vastgesteld

Inbreng en participatie

- Input van adviesraden en betrokkenen is welkom tot **uiterlijk dinsdag 8 juli**, zodat deze nog verwerkt kan worden in het regionale raamwerk.

- Lokale adviesraden kunnen ook **na 19 juli** nog advies uitbrengen, zowel gevraagd als ongevraagd.
- Er wordt gestreefd naar een praktisch toepasbaar geheel, met duidelijke uitleg en vertaling naar de praktijk.

Implementatie in de praktijk

- De invoering per 1 januari a.s. betekent niet dat alles direct verandert; er volgt een geleidelijke implementatie met ondersteuning voor professionals en aanbieders.
- Er wordt gewerkt aan harmonisatie tussen gemeenten, maar uiteindelijk beslist elke gemeenteraad afzonderlijk over haar eigen lokale verordening jeugdhulp.

⚖️ Kritische kanttekeningen Raamwerk Zuid-Holland Zuid Verordening jeugdhulp

1. Gelijke toegang & non-discriminatie

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 5, IRVK art. 2, EVRM art. 14

Wat speelt?

De verordening legt de verantwoordelijkheid voor zorg stevig bij ouders, ook als hun kind een beperking heeft (overweging 1, art. 10). Daardoor worden gezinnen met een kind met een handicap vaak pas geholpen als ze áán hun limiet zitten.

Waarom is dat tricky?

- Dit kan indirect discrimineren: gezinnen met een beperking worden benadeeld.
- Het botst met het verbod op ongelijkwaardige behandeling (VN-Verdrag Handicap art. 5 & IRVK art. 2).

Tip

Zet erin dat kinderen met een handicap altijd gelijke toegang krijgen tot de juiste ondersteuning, ongeacht hoe sterk de ‘eigen kracht’ is.

2. Recht op participatie & kindperspectief

Verdragen: IRVK art. 3, 12 & 23; VN-Verdrag Handicap art. 7

Wat speelt?

Artikel 5 zegt alleen dat het kind “minimaal één keer gezien” moet worden. Maar er is geen harde afspraak om kinderen in élke stap mee te nemen en serieus te horen.

Waarom is dat tricky?

- ‘Belang van het kind’ (IRVK art. 3) moet overal leidend zijn, niet alleen een vinkje.
- ‘Inspraak van het kind’ (IRVK art. 12) blijft nu te vrijblijvend.

Tip

Veranker dat kinderen in begrijpelijke taal geïnformeerd worden en dat hun mening écht meetelt.

3. Onpartijdige ondersteuning

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 4 lid 3 & 7 lid 3; IRVK art. 12 lid 2

Wat speelt?

Cliëntondersteuning staat erin als optie (art. 5 lid 2), maar er is geen garantie dat iedereen daarvan weet of er recht op heeft.

Waarom is dat tricky?

- Wie niet mondig is, loopt vast in de procedure.

Tip
Maak onafhankelijke cliëntondersteuning een standaardonderdeel van de aanvraag en het onderzoek.

4. Passende hulp bij (onzichtbare) beperkingen

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 24, 25 & 26
Wat speelt?
Artikel 9 lid 3 sluit hulp uit als iets binnen 'het normale opgroeien' valt, met verwijzing naar een NJi-document. Dat is vaag en kan vroege signalen negeren.

Waarom is dat tricky?

- Kinderen met beginnende of ongediagnosticeerde problemen kunnen tussen wal en schip vallen.
- Vroege ondersteuning is juist cruciaal (VN-Verdrag Handicap art. 26).

Tip
Bouw in dat bij twijfel de hulp gewoon doorgaat, liever voorkomen dan achteraf repareren.

5. PGB-voorwaarden & bureaucratie

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 19; IRVK art. 23
Wat speelt?
Artikel 17 eist stevige administratieve en taalvaardigheden van budgethouders. En art. 21 verbiedt vergoeding van hulp bij je administratie.

Waarom is dat tricky?

- Ouders met taal- of leerachterstanden lopen vast op het persoonsgebonden budget.

Tip
Laat administratieve en taalkundige ondersteuning wél vergoed worden uit het pgb.

6. Zorgcontinuïteit bij 18+

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 26; IRVK art. 18 & 23
Wat speelt?
Art. 28 lid 5-6 noemt afstemming rond 18 jaar, maar er is geen concreet transitieplan.

Waarom is dat tricky?

- Jongeren kunnen na 18 jaar zonder zorg komen te zitten.

Tip

Introduceer een verplicht ‘transitieplan’ vanaf 16 jaar, met afspraken over vervolgzorg.

7. Vage begrippen ‘eigen kracht’ & ‘draagkracht’

Verdragen: VN-Verdrag Handicap art. 4 & 8

Wat speelt?

In art. 1 staan abstracte definities van ‘draagkracht’ en ‘draaglast’. Die zijn moeilijk objectief toepasbaar.

Waarom is dat tricky?

- Risico dat aanvragen onterecht worden afgewezen op basis van interpretatie.

Tip

Maak de criteria voor draagkracht/-last concreet en houd rekening met gezinnen met extra uitdagingen.

📜 Samenvatting

De verordening benadrukt eigen kracht, maar mist soms de aansluiting bij de mensenrechten van kinderen en gezinnen met een beperking of complexe situaties. Met de voorgestelde aanpassingen wordt de verordening beter in lijn gebracht met:

- **VN-Verdrag Handicap** (gelijke behandeling, participatie, continuïteit)
- **EVRM** (non-discriminatie, gezinsleven)
- **IRVK** (belang van het kind, inspraak, speciale bescherming voor kinderen met een beperking)

Met vriendelijke groet,

Anke-Elze Rietstap,
namens **Het Kernteam**

Arnold Tibboel,
Voorzitter
STICHTING Ouderplatform Zuid-Holland Zuid

📧 voorzitter@ouderszhz.nl

📞 06-82048885

De formulering en opmaak van deze tekst zijn mede tot stand gekomen met behulp van **ChatGPT**. De inhoud ervan valt vanzelfsprekend onder de verantwoordelijkheid van **STICHTING Ouderplatform Zuid-Holland Zuid**.

Toetsing Concept Jeugdhulpverordening ZHZ aan Internationale Verdragen en de Jeugdwet

Hieronder treft u onze juridische en beleidsmatige bevindingen aan omtrent het concept Raamwerk Verordening Jeugdhulp ZHZ (d.d. 3 december 2024). Wij toetsen deze verordening aan de Jeugdwet en internationale mensenrechtenverdragen, waaronder het VN-Kinderrechtenverdrag (IVRK), het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR).

Wij hebben in de tabellen hieronder zowel de kern van de verordeningsartikelen als de inhoud van de verdragsartikelen opgenomen, zodat naar onze mening een overzichtelijk geheel is ontstaan.

1. Toetsing aan Internationale Verdragen

Artikel Modelverordening (incl. kern)	**Wat staat erin?**	**Verdrag / Artikel (incl. inhoud)**	**Toelichting strijdigheid**
Art. 10 – Draagkracht/draaglast	Ouders moeten eigen mogelijkheden benutten, inclusief minder werken of activiteiten schrappen, voordat hulp wordt toegekend.	IVRK art. 3 – Belang van het kind; IVRK art. 27 – Recht op toereikende levensstandaard; EVRM art. 8 – Recht op gezinsleven	Druk op ouders om arbeid te reduceren kan bestaanszekerheid en belang van het kind schaden.
Art. 11 – Vervoersvoorziening	Vervoer wordt pas verstrekt als eigen verantwoordelijkheid en alternatieven zijn uitgeput; bij voorkeur collectief; hulp op afstand gaat vóór.	IVRK art. 3 – Belang van het kind; IVRK art. 23 – Rechten kinderen met beperking; EVRM art. 8 – Recht op gezinsleven	Strenge vervoerseisen kunnen toegang tot hulp belemmeren, met name voor kinderen met een beperking.
Art. 16–21 – PGB-toegang	PGB alleen bij hoge pgb-vaardigheid; uitsluiting bij schulden, taalproblemen of GGZ-problematiek.	IVRK art. 2 – Non-discriminatie; IVRK art. 3 – Belang van het kind; IVRK art. 23 – Rechten kinderen met beperking; EVRM art. 14 – Non-discriminatie	Strenge eisen sluiten kwetsbare gezinnen uit van passende hulp. PGB wordt praktisch onmogelijk.

Art. 23 – Niet-meewerken ouders	Hulp kan worden geweigerd of ingetrokken als ouders onvoldoende meewerken.	IVRK art. 3 – Belang van het kind; IVRK art. 6 – Recht op ontwikkeling; IVBPR art. 24 – Bijzondere bescherming van minderjarigen	Kinderen mogen niet gestraft worden voor gedrag van ouders.

2. Toetsing aan de Jeugdwet

Artikel Modelverordening (incl. kern)	**Wat staat erin?**	**Jeugdwet Artikel (incl. inhoud)**	**Toelichting strijdigheid**
Art. 10 – Draagkracht/draaglast	Ouders moeten eigen mogelijkheden benutten, inclusief minder werken of activiteiten schrappen, voordat hulp wordt toegekend.	Art. 2.3 – College moet passende jeugdhulp bieden, zonder financiële draagkrachttoets.	Hulp mag niet afhankelijk zijn van arbeidspatroon of beperking maatschappelijke activiteiten.
Art. 9 lid 3 – Normale ontwikkeling	Hulp kan worden geweigerd als problemen als ‘normaal’ worden beschouwd, volgens NJi-lijst.	Art. 2.3 – Hulp moet aansluiten op individuele behoeften, niet op generieke normen.	Gebruik van standaardlijst ondermijnt maatwerk en individuele beoordeling.

Art. 16–21 – PGB-toegang	PGB alleen bij hoge pgb-vaardigheid; uitsluiting bij schulden, taalproblemen of GGZ-problematiek.	Art. 8.1.1 – Recht op pgb bij keuzevrijheid en geschiktheid.	Extra barrières bij pgb-verstrekking zijn in strijd met wettelijke toegangseisen.
Art. 23 – Niet-meewerken ouders	Hulp kan worden geweigerd of ingetrokken als ouders onvoldoende meewerken.	Art. 2.3 – Gemeente is verplicht passende hulp te bieden voor het kind.	Recht op hulp is voor het kind, ongeacht gedrag van ouders.

Wij verzoeken u bovengenoemde punten te heroverwegen en waar nodig het concept aan te passen, zodat de verordening in lijn komt met de geldende wet- en verdragsverplichtingen.

Met vriendelijke groet,

Stichting Ouderplatform Zuid-Holland Zuid

Arnold Tibboel

Voorzitter

De formulering en opmaak van deze tekst zijn mede tot stand gekomen met behulp van ChatGPT. De inhoud ervan valt vanzelfsprekend onder de verantwoordelijkheid Van **STICHTING Ouderplatform Zuid-Holland Zuid.**

Reactie input Ouderplatform Zuid-Holland Zuid

Op vrijdag 29 augustus 2025 heeft het Ouderplatform Zuid-Holland Zuid, zoals toegezegd tijdens de regionale bijeenkomst op 3 juli 2025, ook een schriftelijke reactie gestuurd op het concept raamwerk Verordening Jeugdhulp ZHZ. Zie bijlagen. We bedanken het Ouderplatform voor de inbreng en geven hieronder een reactie op de gestelde vragen c.q. constateringen van het Ouderplatform.

Algemeen

We constateren dat het Ouderplatform de bepalingen te strikt leest. Hierdoor worden er onjuiste conclusies getrokken. Zowel in de “reactie” als in de “kritische kanttekeningen” lijkt het Ouderplatform te suggereren dat de verordening in strijd is met verdragen en wetgeving. Maar de verordening bevat juist duidelijke waarborgen die de rechten van kinderen en ouders beschermen. Een zorgvuldige bestudering van de definitieve tekst maakt duidelijk dat de geuite kritiekpunten niet terecht zijn.

Reactie per punt
Artikel 10 legt nadruk op draagkracht en draaglast, maar stelt tegelijk dat het college hulp inzet zodra draagkracht tekortschiet. Het artikel noemt expliciet situaties van overbelasting, gebrek aan vaardigheden of beperkingen bij ouders. De suggestie dat ouders hun bestaanszekerheid moeten opgeven mist feitelijke grondslag. Het uitgangspunt blijft dat het college passende jeugdhulp inzet zodra de balans tussen draagkracht en draaglast ontbreekt.

We zijn van mening dat het kindperspectief juist een stevige plaats heeft in het raamwerk. Artikel 5 schrijft voor dat de jeugdige altijd in het onderzoek betrokken blijft, dat ook met het kind minimaal één keer persoonlijk contact is en dat het college nagaat of de uitkomsten begrepen zijn. Artikel 8 legt vast dat het college uitleg geeft in begrijpelijke taal. De bewering dat inspraak slechts een formaliteit is, is ongegrond.

Cliëntondersteuning staat eveneens goed verankerd. Artikel 5 lid 2 verplicht het college om ouders en jeugdigen te wijzen op de mogelijkheid van een vertrouwenspersoon en gratis cliëntondersteuning. Daarmee hebben gezinnen toegang tot onafhankelijke ondersteuning. Het ouderplatform geeft aan dat deze ondersteuning onvoldoende geregeld is. Dit is onjuist.

De zorgen over artikel 9 lid 3 en de verwijzing naar het NJi-document geven geen aanleiding om het raamwerk op dit punt aan te passen. Het NJi-document fungeert als hulpmiddel. Het college voert altijd een individuele beoordeling uit en levert maatwerk. De verordening geeft dus geen ruimte om kinderen met beginnende of lichte problemen buiten beeld te houden.

De artikelen 16 tot en met 21 over het persoonsgebonden budget leggen strikte eisen vast aan pgb-vaardigheid en kwaliteit. Artikel 19 bevat waarborgen voor deskundigheid, toezicht en veiligheid. Artikel 21 sluit enkele kosten uit om misbruik tegen te gaan. Deze regels beschermen de jeugdige. Als ouders niet aan de pgb-voorwaarden voldoen, ontvangen zij hulp in natura. De toegang tot passende jeugdhulp, ook voor kwetsbare gezinnen, blijft daarmee verzekerd.

Artikel 28 lid 5 tot en met 7 verplicht het college om vanaf 16 jaar een perspectiefplan op te stellen en de continuïteit van zorg na 18 jaar te garanderen. Het raamwerk borgt de overgang naar volwassenenzorg sterker dan de reacties veronderstellen.

Artikel 11 over vervoer sluit aan bij het subsidiariteitsbeginsel van de Jeugdwet. Ouders dragen in eerste instantie verantwoordelijkheid, maar het college zet vervoer in als medische noodzaak of gebrek aan zelfredzaamheid daartoe aanleiding geeft. Ook hier beoordeelt het college de balans tussen draagkracht en draaglast. Toegang tot hulp blijft daarmee gewaarborgd.

Ten slotte raakt artikel 23 over niet-meewerken van ouders niet aan het recht van het kind op jeugdhulp. Het artikel legt de nadruk op samenwerking, maar het college behoudt de plicht om de belangen van het kind te wegen en passende hulp te realiseren. De interpretatie dat kinderen de dupe raken van het gedrag van ouders mist grondslag.

Samengevat
Samenvattend: het raamwerk voor de verordening legt expliciete en sterke waarborgen vast voor gelijke toegang, het belang van het kind, maatwerk, onafhankelijke ondersteuning, continuïteit van zorg en bescherming bij het gebruik van pgb's. De kritiek uit beide reacties berust op een te enge of onjuiste lezing en geeft geen aanleiding om het raamwerk aan te passen.

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/791668/D-981352
Onderwerp: **Afstemming controleplan 2025 accountant**

Datum: 1 oktober 2025
Portefeuillehouder: Marjo Molengraaf
I&O/ B&A: 9 oktober 2025
Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Concerncontrol
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:

Raadsvoorstel Afstemming controleplan 2025 accountant

Voorstel:

Wij stellen u voor:

1. In te stemmen met "het controleplan 2025 accountant" (D-981352);
2. Het controleprotocol, normenkader rechtmatigheid gemeente Gorinchem 2025 (D-981352) vast te stellen.

Aanleiding:

Jaarlijks wordt ten behoeve van de accountantscontrole gemeente Gorinchem 2025 een raadsvoorstel Afstemming controleplan accountant opgesteld. De accountant heeft zelf tijdens de I&O op 9 oktober 2025 het controleplan voor de accountant toegelicht. De vaststelling van het controleplan is gepland voor de raad van 27 november 2025.

De raad is zoals gebruikelijk, conform artikel 4 lid 3 van de verordening accountantscontrole, door de accountant in de gelegenheid gesteld speerpunten voor de controle van de accountant in te brengen. Dit is aanleiding geweest tot aanpassing van het raadsvoorstel en het controleplan. Zie de **vette passage** hieronder.

De raad heeft de accountant op 9 oktober 2025 tijdens de I&O twee speerpunten meegegeven:

- **De status en voortgang van de verbetering in de interne beheersing van het proces verstrekte subsidies.**
- **De wijze waarop de interne beheersing rondom de naleving van de Wet open overheid is opgezet.**

De accountant heeft in het definitieve controleplan op pagina 16 een toelichting hierop gegeven.

Beoogd effect:

Het laten plaatsvinden van de accountantscontrole op basis van het controleplan 2025.

Argumenten:

1.1.Afspraken over de te onderzoeken processen geven de accountant een gericht kader.
Het controleplan van de accountant is de basis voor de controle van de accountant om een controleverklaring bij de Jaarstukken 2025 af te geven. De accountant onderzoekt financiële processen op basis van een risico-inschatting. Hij baseert zijn selectie op die gebieden waar het risico op fouten van materieel belang in de jaarrekeningposten en toelichten groter is dan gemiddeld.

1.2. Hiermee voldoen wij aan artikel 11 inzake het voorwaardencriterium uit de financiële verordening.

Risico's:

Niet van toepassing.

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

Financiën:
In de begroting 2025 is een budget opgenomen voor de kosten van de accountantscontrole 2025.
Participatie:
Niet van toepassing.
Communicatie:
De raad is in de gelegenheid gesteld speerpunten voor controle in te brengen.
Duurzaamheid:
Niet van toepassing.
Vervolgproces:
1. De raad zal via een raadsinformatiebrief geïnformeerd worden over de bestuurlijke aspecten van de tussentijdse controle, de boardletter. 2. De raad ontvangt na afronding van de eindcontrole het accountantsverslag plus raadsinformatiebrief. De accountant zal de raad in juni 2026 informeren over de uitkomsten van deze controle.
Bijlagen:
- Controleplan 2025 accountant ETL (D-981352) - Controleprotocol – normenkader rechtmatigheid gemeente Gorinchem 2025 (D-981352) - Controleprotocol – begrotingsrechtmatigheid 2025 (D-981352)

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op de wettelijke bepalingen,
Gelet op artikel 4, lid 3 uit de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem,
Gelet artikel 11, lid 1 uit de financiële verordening,

Besluit:

1.1 In te stemmen met "het controleplan 2025 accountant" (D-981352)
1.2 Het controleprotocol, normenkader rechtmatigheid gemeente Gorinchem 2025 (D-981352) vast te stellen.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

ASSURANCE &
OVERHEIDSACCOUNTANTS

Controleplan 2025

Gemeente Gorinchem

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Aan de raad van Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
4205 AZ Gorinchem

10 oktober 2025

Geachte leden van de raad,

Hierbij delen wij graag ons controleplan voor de jaarrekening-controle voor het jaar eindigend op 31 december 2025 met u. Dit controleplan geeft u onder andere een overzicht van de manier waarop wij met u willen samenwerken, hoe wij de controle zullen uitvoeren, welke processen en posten onze hoogste aandacht hebben en met welke tolerantie wij de controle zullen uitvoeren.

Het controleplan begint met een samenvatting waarin u op twee pagina's ziet wat de belangrijkste uitgangspunten zijn van onze samenwerking en controleaanpak. Daarna gaan wij met meer diepgang in op de reikwijdte, scope en randvoorwaarden van onze controle. Vervolgens geven wij u meer inzicht in onze controlefilosofie, onze controleaanpak en de significante risico's die wij onderkennen bij onze controle. In het laatste deel van het controleplan stellen wij ons controleteam aan u voor. Daarnaast leggen wij uit hoe wij met u samenwerken en communiceren. Ook de controleplanning komt hierbij aan de orde.

Dit controleplan is opgezet als interactief document waar u eenvoudig doorheen kunt navigeren door op de menuopties aan de linkerzijde of de onderstreepte woorden te klikken. Tevens kunt u met de pijltjes rechtsonder een pagina terug of vooruit. Wij vragen u uit duurzaamheidsoverweging terughoudend te zijn met het printen van het controleplan. Indien wij de gebruikersvriendelijkheid van het plan kunnen verbeteren, dan horen wij dat graag van u.

Wij hebben de inhoud van ons controleplan besproken in uw I&O vergadering van 9 oktober 2025.. Mocht u naar aanleiding van het lezen van dit controleplan nog vragen hebben, dan zijn wij graag bereid om deze, via de griffie, te beantwoorden.

Wij kijken uit naar een prettige samenwerking.

Met vriendelijke groet,
ETL Assurance & Overheidsaccountants B.V.

Digitaal ondertekend door:
J.G. Schuijt
10 oktober 2025 16:33 +02:00

J.G. Schuijt MSc RA

Samenvatting van ons controleplan

De reikwijdte van onze controleopdracht
Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening. Van het jaarverslag stellen wij vast of dit niet strijdig is met de jaarrekening.

Wij geven een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening
Wij geven een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel uitmaakt.

Het college geeft een oordeel over de rechtmatigheid
In de rechtmatigheidsverantwoording rapporteert het college over geconstateerde afwijkingen. De verantwoordingsgrens wordt door de raad bepaald, maar bedraagt sinds dit jaar maximaal 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. Wij hebben begrepen dat het college u zal voorstellen om deze grens in de nieuwe financiële verordening vast te stellen op het wettelijk maximum.

Wij gebruiken toleranties in onze controle
De maximale omvang van de goedkeuringstolerantie in het BADO is met ingang van het boekjaar 2025 gewijzigd en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Wij hebben begrepen dat het college u zal voorstellen om deze tolerantie in de nieuwe financiële verordening vast te stellen op het wettelijk maximum. Wij zijn verplicht om een deel van de goedkeuringstolerantie te ‘reserveren’ voor onontdekte fouten. Om die reden doen wij een afslag van 20% om te komen tot onze uitvoeringstolerantie. Deze wordt door ons gebruikt in de uitvoering van de controle. Wij rapporteren op uw verzoek alle bevindingen boven een rapporteringsgrens.

De toleranties op basis van de primaire begroting zijn als volgt:

Tolerantie	Bedrag
Goedkeuringstolerantie	€ 3.523.000
Uitvoeringstolerantie	€ 2.818.000
Rapporteringstolerantie	€ 125.000

De goedkeurings- en uitvoeringstolerantie kunnen nog wijzigen omdat deze gebaseerd zijn op de (werkelijke) totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves.

Wij hebben significante (fraude)risico’s geïdentificeerd
Uit onze risicoanalyse en onze kennis van de sector blijken de volgende significante risico’s op fouten en fraude in de jaarrekening:

- Risico dat de gehanteerde fasering bij de berekening van de waardering van de grondexploitaties Groote Haar onjuist is;
- Risico dat de Voorziening Meerjarenonderhoudsplan niet nauwkeurig is verantwoord;
- Risico dat de Voorziening Rioolheffing en de Vervangingsvoorziening Riolering niet nauwkeurig zijn verantwoord;
- Risico dat het management en het college hun positie kunnen gebruiken om de interne beheersing te doorbreken;
- Risico dat grondverkopen niet gebaseerd zijn op zakelijke transacties.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Samenvatting van ons controleplan

Uw raad kan ons speerpunten meegegeven

Voor 2025 heeft de gemeenteraad ons twee specifieke speerpunten meegegeven:

- De status en voortgang van de verbetering in de interne beheersing van het proces verstrekte subsidies
- De wijze waarop de interne beheersing rondom de naleving van de Wet Open Overheid is opgezet

Wij geven onze verklaring binnen de nieuwe wettelijke termijn af

Wij zullen onze getekende controleverklaring en definitieve accountantsverslag verstrekken minimaal twee weken voorafgaand aan de datum van de raadsvergadering waarin de jaarstukken worden besproken. De reden hiervoor is dat de controleverklaring vanaf 2025 formeel onderdeel uitmaakt van de jaarstukken.

De met de ambtelijke organisatie en het college afgestemde concepten van de controleverklaring en het accountantsverslag verstrekken wij uiterlijk 4 weken voor de betreffende raadsvergadering.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

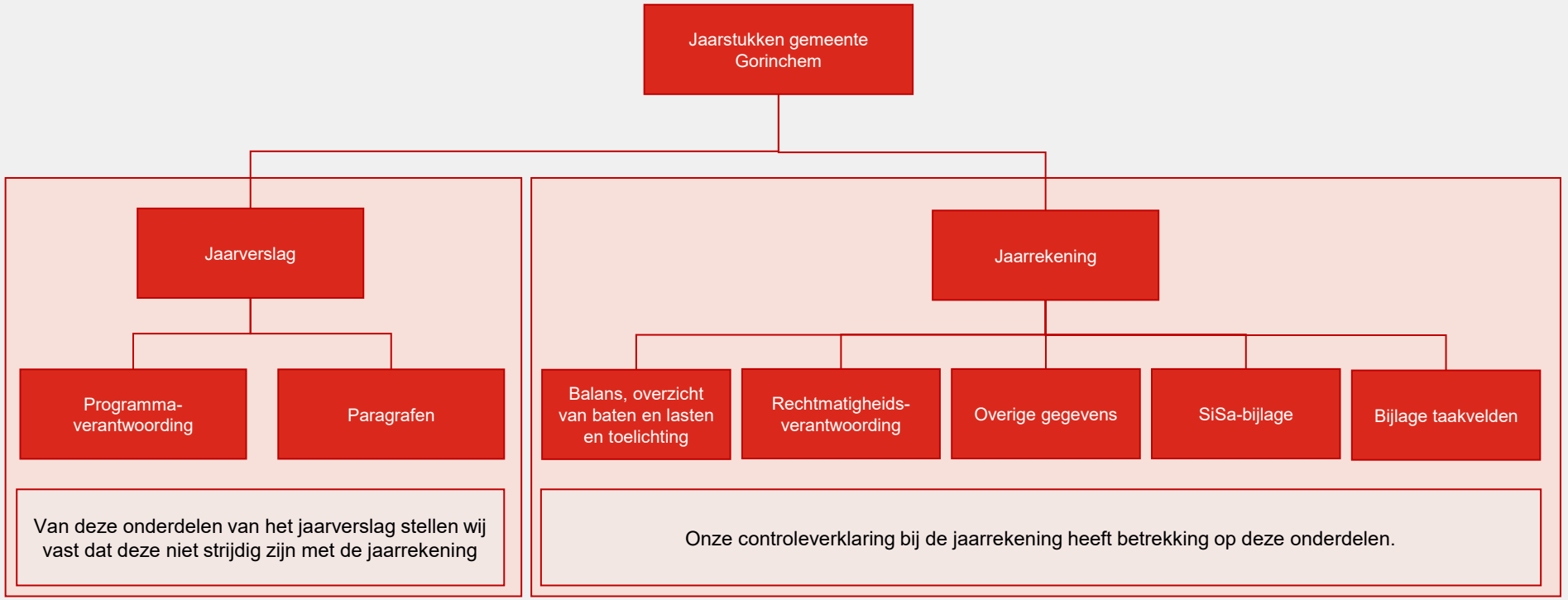
Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

De reikwijdte van onze controle

U heeft ons verzocht de jaarrekening 2025 van uw gemeente te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, welke wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken.

Op de volgende pagina hebben wij samengevat welke processen wel en welke processen niet in onze controle worden betrokken, bijvoorbeeld omdat de financiële omvang van die processen beneden onze uitvoeringstolerantie is.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

De toleranties die wij bij onze controle zullen hanteren

Toleranties

De jaarrekening hoeft niet helemaal vrij te zijn van fouten en onzekerheden voordat wij een goedkeurend oordeel mogen afgeven bij de jaarrekening. Wij mogen op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) rekening houden met goedkeuringstoleranties. U bepaalt binnen de wettelijke kaders welke goedkeuringstoleranties wij hanteren.

De maximale omvang van de goedkeuringstolerantie in het BADO is met ingang van het boekjaar 2025 gewijzigd en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Wij hebben begrepen dat het college u zal voorstellen om deze tolerantie in de nieuwe financiële verordening vast te stellen op het wettelijk maximum.

Wij geven pas een niet-goedkeurende verklaring af als wij afwijkingen in de jaarrekening constateren boven deze grenzen. Om de totale omvang van de afwijkingen te bepalen, moeten wij met ingang van dit jaar de fouten en onzekerheden bij elkaar optellen.

De relatie tussen de goedkeuringstolerantie, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel kan als volgt worden samengevat:.

	≤ 2%	≤ 4%	≥ 4%
Afwijkingen en onzekerheden	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding of Afkeuring

Uitvoeringstolerantie

Omdat wij in de controle gebruik maken van deelwaarnemingen en steekproeven zijn wij volgens onze beroepsregels verplicht om een deel van de goedkeuringstolerantie te ‘reserveren’ voor onontdekte fouten. Om die reden doen wij een afslag van 20% op de goedkeuringstolerantie om te komen tot onze uitvoeringstolerantie. De uitvoeringstolerantie wordt door ons gebruikt in de uitvoering van de controle.

Rapporteringstolerantie

De rapporteringstolerantie is de grens waarboven wij gevonden afwijkingen aan u rapporteren. Deze grens bepaalt u zelf en is afhankelijk van de mate van detail waarmee u geïnformeerd wilt worden. De hoogte van de rapporteringstolerantie heeft geen invloed op de nauwkeurigheid of diepgang van onze aanpak. U heeft deze grens vastgesteld op EUR 125.000.

Samenvatting van onze tolerantiegrenzen

Voor dit controlejaar hanteren wij, op basis van de primaire begroting, de volgende toleranties. De goedkeurings- en uitvoeringstolerantie kunnen nog wijzigen omdat deze bij de controle uiteindelijk berekend zullen worden op basis van de werkelijke totale lasten exclusief de dotaties aan de reserves.

Tolerantie	Bedrag
Goedkeuringstolerantie	€ 3.523.000
Uitvoeringstolerantie	€ 2.818.000
Rapporteringstolerantie	€ 125.000

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

De toleranties die wij bij onze controle zullen hanteren

Single information, Single audit (SiSa)
Via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening legt u verantwoording af over van ministeries en provincies ontvangen specifieke uitkeringen. De hiervoor toegepaste uitvoeringstolerantie wijkt niet af van de jaarrekening. In het BADO zijn specifieke rapporteringstoleranties gegeven waaraan wij ons moeten houden. Hiervoor verwijzen we graag naar artikel 5 van het BADO.

Wet Normering Topinkomens (WNT)
Voor de controle op de verantwoording in het kader van de WNT gelden de toleranties zoals jaarlijks gepubliceerd in het Controleprotocol WNT. De betreffende toleranties variëren van 0 (in geval van wel/niet opnemen functionarissen) tot enkele duizenden euro's ten aanzien van onjuistheden in de verantwoording.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

De processen die onze aandacht hebben tijdens de controle

In de tabel hiernaast hebben wij de processen opgenomen die wij met verhoogde aandacht zullen betrekken bij onze controlewerkzaamheden. Hierbij hebben wij ook aangegeven hoe wij het risico inschatten dat de baten, lasten en/of balansmutaties die uit deze processen voortkomen, kunnen leiden tot een fout die hoger is dan onze uitvoeringstolerantie.

De uitvoeringstolerantie wordt door ons gebruikt in de uitvoering van de controle. Het bepaalt mede welke processen onze verhoogde aandacht hebben en hoeveel testwerkzaamheden wij moeten uitvoeren om voldoende en geschikte controlebewijs te verkrijgen.

Proces / post	Risico
Memoriaalboekingen	Hoog
Betalingsorganisatie	Hoog
Grondverkopen	Hoog
Grondexploitatie Groote Haar	Hoog
Rechtmatigheidsverantwoording	Normaal
Sisa-bijlage	Normaal
Inkopen	Normaal
Wmo	Normaal
Investeringen	Normaal
Risicomanagement	Normaal
Budgetbeheer	Normaal
Planning & Control cyclus	Normaal

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Het college is verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording

Achtergrond

Het college legt verantwoording af over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening door middel van de rechtmatigheidsverantwoording. Omdat deze verantwoording onderdeel is van de jaarrekening valt deze binnen de reikwijdte van onze controle.

Bij rechtmatigheid in dit kader bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Baten, lasten en balansmutaties moeten rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rechtmatigheidsverantwoording door het college gaat dus primair om de financiële beheershandelingen.

Rechtmatigheidscriteria

In de rechtmatigheidsverantwoording legt het college verantwoording af over de volgende drie rechtmatigheidscriteria:

- **Begrotingsrechtmatigheid:** handelt het college binnen de door de raad beschikbaar gestelde budgetten en kredieten.
- **Misbruik en oneigenlijk gebruik:** zijn in (de uitvoering van) het beleid voldoende waarborgen opgenomen om misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving te voorkomen of tegen te gaan?
- **Voorwaardencriterium:** zijn de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met wet- en regelgeving tot stand gekomen?

Alle andere criteria worden afgedekt door het oordeel van de accountant over het getrouwe beeld van de jaarrekening. Deze hoeven niet vermeld te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Afwijkingen

In de rechtmatigheidsverantwoording rapporteert het college over geconstateerde afwijkingen. Onder afwijkingen wordt verstaan fouten en onduidelijkheden over de rechtmatigheid van een financiële beheershandeling. De grens waarboven afwijkingen in de verantwoording worden opgenomen (de verantwoordingsgrens) wordt door de raad bepaald, maar bedraagt maximaal 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. Wij hebben begrepen dat het college u zal voorstellen om deze grens in de nieuwe financiële verordening vast te stellen op het wettelijk maximum.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Reikwijdte van de controle
Goedkeuringstolerantie
Belangrijkste processen
Rechtmatigheid
Onafhankelijkheid

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Onze onafhankelijkheid waarborgen we samen

Een belangrijke kernwaarde van onze beroepsgroep is dat wij onafhankelijk zijn van het orgaan dat de jaarrekening opstelt. Bij uw gemeente is dit gewaarborgd omdat de gemeenteraad onze opdrachtgever is en het college verantwoordelijk is voor het opstellen van de jaarrekening.

Om onze onafhankelijkheid nog meer te garanderen zorgen we ervoor dat we bij elk verzoek dat wij ontvangen om andere (controle) werkzaamheden te verrichten, vooraf kritisch beoordelen of dit past binnen de overeenkomst die wij met u hebben. Een heel belangrijk criterium hierbij is of onze onafhankelijkheid niet in gevaar komt als wij aan het verzoek tegemoet komen.

Als wij twijfelen of we andere (controle)werkzaamheden kunnen uitvoeren, dan nemen wij contact op met de griffie om te overleggen wat de risico's zijn voor onze onafhankelijkheid. Indien de gemeenteraad het niet wenselijk acht dat wij andere werkzaamheden uitvoeren, dan zullen wij hier naar handelen. Zo waarborgen wij onze onafhankelijkheid samen. Overigens hebben wij tot op heden geen verzoeken ontvangen om andere (controle)werkzaamheden uit te voeren.

Een andere maatregel die wij nemen is dat alle teamleden die betrokken zijn bij de controle van uw gemeente, persoonlijk moeten verklaren onafhankelijk te zijn van de gemeente. Deze verklaring wordt in ons controledossier opgenomen.

Samenvatting

Onze controleopdracht

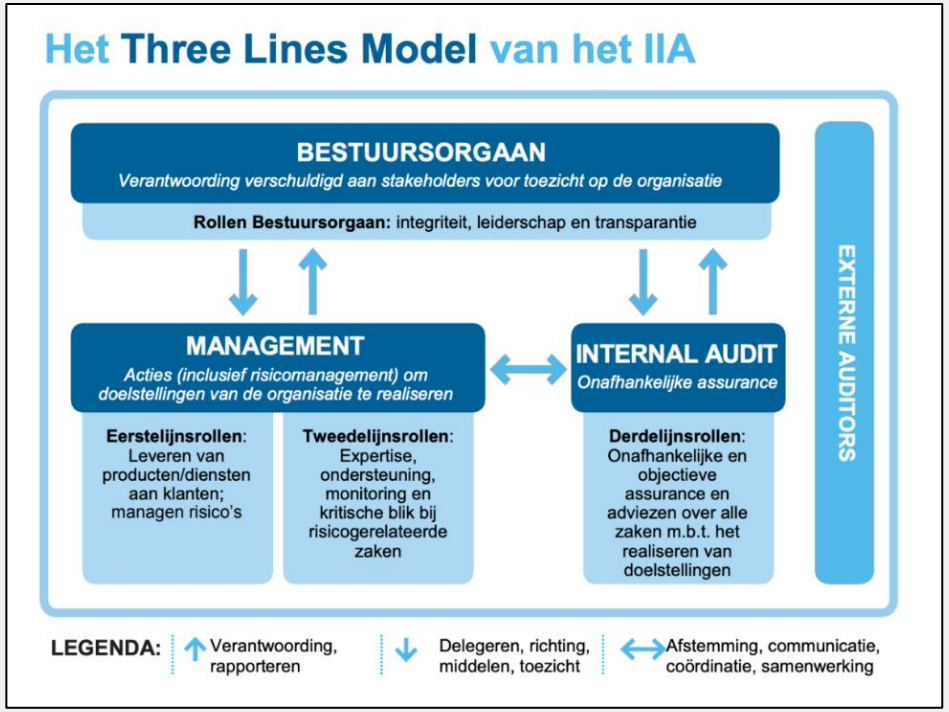
Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie
Controlemethode
Data-analyse en innovatie
Fraude
Significante risico's
Speerpunten van de raad

Samenwerking

Onze controlefilosofie: controle op basis van het aangepaste 3-lines model

Onze controlefilosofie is, naast het controleren van de jaarrekening, gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. Dit doen wij door middel van het aangepaste 3-lines model. Hierin zijn de traditionele drie lijnen vervangen door zes principes, die hieronder zijn samengevat.

Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen. Hierbij nemen wij het zogenaamde push-left principe als uitgangspunt. Het push-left principe is erop gericht de interne beheersing in de 1e en 2e lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de 1e en 2e lijn, dan zullen wij deze rapporteren als bevinding, ook als deze in de 3e lijn ondervangen worden.

Maar belangrijker is dat in dit model, meer dat voorheen, de nadruk gelegd wordt op de zachte controlemaatregelen in de organisatie. Deze soft controls zijn van grote waarde voor de interne beheersing van uw gemeente en voor onze risicoanalyse in de controleaanpak. Zonder soft controls kunnen we niet controleren. Ze zijn randvoorwaardelijk voor de werking van harde beheersmaatregelen.

Tijdens onze controle brengen wij daarom met behulp van het aangepaste 3-lines model de totale controleomgeving van de gemeente in beeld. De kwaliteit van de soft controls bepalen mede de hoeveelheid werkzaamheden die we gaan verrichten voor het vaststellen van de werking van de "harde" interne beheersmaatregelen en de omvang van onze gegevensgerichte werkzaamheden. Waar wij op basis van onze ervaring verbetermogelijkheden zien, zullen wij dit opnemen in ons rapport van bevindingen.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie

Controlemethode

Data-analyse en innovatie

Fraude

Significante risico's

Speerpunten van de raad

Samenwerking

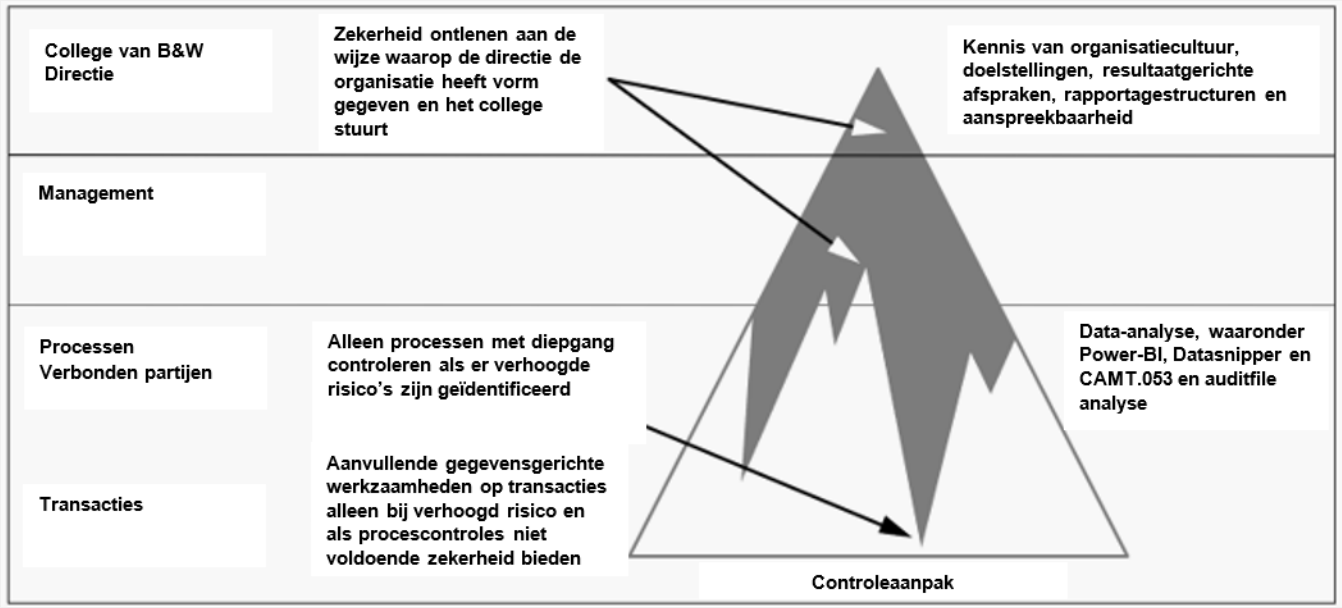
Onze controlemethode: risicogericht, data-gedreven en pragmatisch

Bij onze controlemethodiek plannen en voeren we ons werk uit op basis van een top-down risicobenadering. Hiermee streven we naar een zo pragmatisch mogelijke controle waarbij continu de kwaliteit wordt gewaarborgd. Hieronder is dit grafisch weergegeven.

Als basis voor de controleaanpak zal in overleg met de 3de lijn een risicoanalyse opgesteld worden. De 3de lijn gebruikt dit bij haar werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording, wij voor de controle van de jaarrekening. Deze risicoanalyse is gebaseerd op de processen en posten in de jaarrekening die op basis van de begroting naar verwachting materieel zijn voor de jaarrekening. Onze risico-inschatting bepaalt ook de manier, timing en diepgang van het uit te voeren testwerk, alsmede de speerpunten van onze controle. Wij verrichten pas eigen (gegevensgerichte) werkzaamheden als u dit zelf niet doet en als er sprake is van concrete risico's.

In onze controle maken wij zoveel als mogelijk gebruik van uw IT-omgeving voor zover relevant voor onze controle. Wij gaan daarom samen met de organisatie kijken hoe er gesteund kan worden op de beheersprocessen binnen de IT-omgeving. Deze werkzaamheden richten zich vooral op de algemene IT-beheersingsmaatregelen rondom de belangrijkste financiële applicaties.

Wij maken daarnaast gebruik van diverse data-analyse oplossingen. Hierdoor wordt de kwaliteit van onze werkzaamheden verhoogd, omdat we niet uitsluitend gebruik maken van deelwaarnemingen, maar gericht zoeken naar afwijkingen in uw totale datapopulatie. Wij stellen deze oplossingen ook graag beschikbaar aan uw 3de lijn. Tegelijkertijd adviseren wij de organisatie hoe zij uw IT-omgeving kunnen inrichten om een meer data-gedreven audit nog beter mogelijk te maken.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie

Controlemethode

Data-analyse en innovatie

Fraude

Significante risico's

Speerpunten van de raad

Samenwerking

Data-analyse en audit innovatie zijn onderdeel van onze aanpak

In de controle zetten wij diverse vormen van data-analyse in. Deze data-analyses hebben tot doel met een grotere effectiviteit de controle uit te voeren. Zo worden in de plaats van deelwaarnemingen alle items in een populatie gecontroleerd. De vormen van data-analyse die wij gaan inzetten bij de controle van de jaarrekening hebben wij hieronder samengevat.

Met uw organisatie maken wij afspraken over de manier en timing van de aanlevering van de data. Tevens zullen wij samen met de organisatie de eerste stappen zetten om het gebruik van data-analyse in de komende jaren verder uit te breiden.

Data-analyse tool	Inzet in de controle
Datasnipper	Deze oplossing ondersteunt bij de controle van standaardprocessen, zoals inkomende facturen. Tevens ondersteunt deze applicatie bij het vaststellen van de rekenkundige juistheid en interne consistentie van uw jaarstukken.
Betalingsanalyse (CAMT.053)	Via een door ons ontwikkelde algoritme in Power BI maken wij een integrale vergelijking tussen uw volledige betalingsgegevens, uw leveranciersbestanden, uw uitkeringsadministratie en uw personeelsgegevens. Tevens maken wij diverse dwarsdoorsneden van uw inkomende en uitgaande betalingen. Deze oplossing zetten we onder andere in als onderdeel van de werkzaamheden om fraude te detecteren.
Power BI	Met behulp van de Power BI identificeren wij, door zelf de patronen in uw boekingen en werkwijzen te herkennen, ongebruikelijke transacties. Ook deze oplossing zetten we vooral in als onderdeel van de werkzaamheden om fraude te detecteren.
Chat GPT (afgeschermde omgeving)	We gebruiken Chat GPT om onze risicoanalyse verder te verbeteren, (cijfer)analyses sneller en gedetailleerder op te stellen en repeterende werkzaamheden efficiënter uit te voeren.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie

Controlemethode

Data-analyse en innovatie

Fraude

Significante risico's

Speerpunten van de raad

Samenwerking

Frauderisico's hebben een belangrijke invloed op onze aanpak

Verantwoordelijkheid voor fraude ligt bij u en het college

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude ligt bij het college van burgemeester en wethouders. Het is onze verantwoordelijkheid als accountants om door planning en uitvoering van de controle een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude (of van fouten).

Reeds meerdere jaren is fraude binnen de publieke sector een belangrijk onderwerp van gesprek. De maatschappelijke aandacht voor dit onderwerp heeft ervoor gezorgd dat meer en meer wordt verwacht dat het college en de directie zelfstandig een interne frauderisico-analyse opstelt.

Uw organisatie beschikt over een interne frauderisicoanalyse. Tijdens onze controle beoordelen wij de actualiteit van de frauderisicoanalyse en de integratie van frauderisico's in de bedrijfsvoering. Tevens zullen wij samen met de 3de lijn beoordelen op welke wijze wij de risico's in de frauderisicoanalyse volledig kunnen betrekken in de werkzaamheden van de 3de lijn en onze werkzaamheden

Fraude in de controleverklaring

Wij zijn verplicht om in onze controleverklaring een aparte sectie op te nemen over fraude. Hierin staat welke werkzaamheden wij hebben uitgevoerd om frauderisico's te onderkennen die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang en om deze risico's te mitigeren. In de verklaring zullen wij ook opnemen wat de belangrijkste waarnemingen en uitkomsten zijn van deze werkzaamheden.

Controlewerkzaamheden in het kader van fraude

Naast het betrekken van de inventarisatie van de interne frauderisico's, zullen wij op basis van onze beroepsregels de volgende aanvullende werkzaamheden uitvoeren in het kader van fraude:

- Het uitvoeren van een eigen risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude, te weten rationalisatie, druk en gelegenheid, worden afgezet tegen de kans en de impact. Op de volgende sheet hebben wij de door ons gesignaleerde frauderisico's specifiek benoemd;
- Frauderisico's bespreken met de gemeenteraad, het college, de gemeentesecretaris en de concerncontroller;
- Beoordelen of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding geven tot een verhoogd risico;
- Beoordelen of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties;
- Integrale analyse van de financiële administratie op ongebruikelijke boekingen, zoals onverwachte verschuivingen tussen budgetten en/of kredieten;
- Controle van de prestatielevering in het inkoopproces;
- Nadere werkzaamheden uitvoeren op een proces/transactie in het kader van onvoorspelbaarheid.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie
Controlemethode
Data-analyse en innovatie
Fraude
Significante risico's
Speerpunten van de raad

Samenwerking

De significante risico's die wij voor dit controlejaar onderkennen

Zoals wij hebben uitgelegd bij onze controlefilosofie en controlemethode, verrichten wij bij de start van onze controle een (uitvoerige) analyse van de controleomgeving binnen uw totale organisatie. Hierbij beoordelen we elementen zoals:

- De organisatiestructuur en organisatiecultuur van de gemeente;
- De wijze waarop leiderschap is ingericht en wordt uitgevoerd;
- De doelstellingen en ambities van de coalitie, het college van B&W en de directie;
- De wijze waarop de gemeenteraad de realisatie van deze doelstellingen en ambities bewaakt;
- De wijze waarop er binnen de gemeente wordt gecommuniceerd, gedelegeerd, gerapporteerd en toezicht wordt gehouden.

Samen met externe ontwikkelingen en onze ervaringen met andere gemeenten, gebruiken we deze informatie als input voor onze risicoanalyse. De risicoanalyse bespreken we vervolgens met verschillende medewerkers van de gemeente om deze aan te vullen met uw kennis en ervaring. Op dit moment heeft dat geleid tot de onderstaande significante risico's.

Risico		Fraude	Fouten	Schattingen
1	Risico dat het management en het college hun positie kunnen gebruiken om de interne beheersing te doorbreken	●	○	○
2	Risico dat grondverkopen niet gebaseerd zijn op zakelijke transacties	●	○	○
3	Risico dat de Voorziening Meerjarenonderhoudsplan niet nauwkeurig is verantwoord	○	○	●
4	Risico dat de Voorziening Rioolheffing en de Vervangingsvoorziening Riolering niet nauwkeurig zijn verantwoord	○	○	●
5	Risico dat de gehanteerde fasering bij de berekening van de waardering van de grondexploitatie Groote Haar onjuist is	○	○	●

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Controlefilosofie
Controlemethode
Data-analyse en innovatie
Fraude
Significante risico's
Speerpunten van de raad

Samenwerking

Wij geven extra aandacht aan de speerpunten die u ons meegeeft

Als raad kunt u ons twee speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. Dit zijn aspecten van de organisatie, bedrijfsvoering of jaarrekening die in het verlengde van onze reguliere controle liggen, maar waarover wij met meer aandacht en diepgang zullen rapporteren in ons accountantsverslag.

Tijdens de I&O commissie van 9 oktober heeft u ons de volgende twee speerpunten meegegeven:

- De status en voortgang van de verbetering in de interne beheersing van het proces verstrekte subsidies
- De wijze waarop de interne beheersing rondom de naleving van de Wet Open Overheid is opgezet

Verbetering in het proces verstrekte subsidies

Bij de controle van de jaarrekening 2023 hebben wij geconstateerd dat het proces rondom het verstrekken en vaststellen van subsidies verbetering behoeft. Bij de controle van de jaarrekening 2024 hebben wij gerapporteerd dat er goede stappen gezet zijn om de interne beheersing van het subsidieproces te verbeteren. Hierbij is, op basis van prioriteit, ook een deel van onze aanbevelingen uit de managementletter 2023 meegenomen. Omdat in 2024 is gestart met de implementatie van de verbeteringen, heeft dit niet direct geleid tot aantoonbare resultaten in de subsidieverstrekking en -vaststelling over 2024. Wij hebben toen begrepen dat de verstrekkingen voor het boekjaar 2026 volgens de gewijzigde kaders en procedures gedaan worden. Tijdens onze controle van de jaarrekening 2025 zullen wij daarom specifiek de voortgang beoordelen van de verbetering in de interne beheersing van het subsidieproces.

Opzet interne beheersing naleving Wet Open Overheid

Iedereen heeft recht op informatie over wat de overheid doet, hoe ze dat doet en waarom. Overheidsorganisaties moeten die informatie uit zichzelf geven, of als iemand daarom vraagt. De documenten waarin die informatie staat, worden dan openbaar. Dat is geregeld in de Wet open overheid (Woo) die op 1 mei 2022 in werking is getreden.

In artikel 3.3 van de Wet open overheid is geregeld dat overheidsorganisaties bepaalde informatie verplicht uit zichzelf openbaar maken, zonder dat iemand daarom vraagt. Dit noemen we 'actief openbaar maken'. Het gaat om zeventien documentsoorten, ofwel: 'informatiecategorieën'. Zoals wetten, beschikkingen en onderzoeksrapporten.

Als iemand aan een overheidsorganisatie vraagt om informatie openbaar te maken, dan noemen we dat 'openbaar maken op verzoek'. Dit kan via een Woo-verzoek. De overheid heeft dan vier weken de tijd om de gevraagde informatie te verstrekken. Voor een groot of complex verzoek geldt zes weken. De verstrekte informatie wordt voor iedereen openbaar gemaakt, uitzonderingen daargelaten en met inachtneming van de uitzonderingsgronden uit de wet.

Voor dit speerpunt gaan we na op welke wijze de interne beheersing is opgezet dat moet waarborgen dat de gemeente kan voldoen aan haar inspanningsverplichting tot actieve openbaarmaking en aan haar verplichting op informatie op verzoek openbaar te maken. We kijken hierbij onder andere naar procedures, rapportages en het kennisniveau over de wet.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

Controle is mensenwerk; graag stellen wij onze teamleden aan u voor

Onze visie op de opbouw van ons controleteam

Het uitvoeren van een controle is mensenwerk. In onze visie begint een goede kwalitatieve controle bij de kennis, ervaring en toewijding van onze medewerkers. Daarom hebben wij ons gespecialiseerd in de controle van lokale overheden. Hiermee waarborgen we dat de medewerkers in ons team over de specifieke kennis beschikken ten aanzien van relevante wet- en regelgeving, zoals het BBV, BADO, WNT en alle SiSa-regelingen. Zonder deze kennis hebben wij als Overheidsaccountants immers geen bestaansrecht. Daarnaast zijn onze teams klein en overzichtelijk om focus te blijven houden op uw controle en een persoonlijke aanpak te kunnen garanderen.

Alle medewerkers van ons team werken een groot deel van het jaar aan de controle van gemeenten. Het voordeel voor u is dat u een controleteam krijgt dat goed op elkaar is ingespeeld, dat gewend is om onderling tijdig en volledig te communiceren en het leuk vindt om samen aan de controle van de gemeente te werken.

De medewerkers van het controleteam dat wij voor u beschikbaar hebben, stellen zich op de volgende pagina aan u voor. Mocht u vragen hebben aan één van hen, neem dan gerust contact met hen op.

Onze verwachte urenbesteding

De controle van de jaarrekening vereist voldoende tijd en aandacht van het controleteam. Hierbij beogen we een passende verdeling binnen het team ten aanzien van de onderwerpen, kennis en betrokkenheid. Ingevolge de maatregelen “In het Publiek belang” binnen de accountancysector rapporteren wij over onze urenbesteding ten aanzien van de jaarrekeningcontrole.

Teamlid	Begrote uren
Partner	92
Manager	124
Beginnend controleleider	178
Assistent accountant	280
Totaal uren	**674**

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

Controle is mensenwerk; graag stellen wij onze teamleden aan u voor

Ronny Schuijt

Partner

Haarlem

06-15428098

r.schuijt@etl-ao.nl

Hatice Kandemir

Manager

Haarlem

06-21145206

h.kandemir@etl-ao.nl

Hulya Kandemir

Haarlem

hulya.kandemir@etl-ao.nl

Michelle Boersma

Haarlem

m.boersma@etl-ao.nl

Mitchell Cadogan

Haarlem

m.cadogan@etl-ao.nl

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

De samenwerking met uw 3de lijn is erg belangrijk in onze controle

Onze visie op de samenwerking met uw 3de lijn

Wij zien de controle van uw jaarrekening en de werkzaamheden ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording als gezamenlijk project. Graag werken wij daarom nauw samen met de medewerkers van uw gemeente, in het bijzonder met de 3de lijn. Wij gebruiken uw 3de lijn, net als bij de controle van de jaarrekening 2024, als onderdeel van het interne beheersingskader van de gemeente.

Hoe wij de samenwerking met de 3de lijn vormgeven

Binnen de kaders van onze opdracht en vaktechnische eisen maken wij zoveel mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de 3de lijn om dubbele controles te voorkomen. Hierbij streven wij ernaar om het gezamenlijke controleproces zoals wij die hebben uitgevoerd bij de controle van de jaarrekening 2024, op dezelfde wijze te continueren.

Deze samenwerking gaat uit van de volgende uitgangspunten:

- Jaarlijks maakt de 3de lijn per proces een opzet van de uit te voeren werkzaamheden. Wij stemmen voorafgaand aan de uitvoering van deze werkzaamheden af wat de gewenste omvang van de werkzaamheden is en met welke diepgang de 3de lijn haar werkzaamheden uitvoert.
- De lijnorganisatie en de 3de lijn verrichten de controlewerkzaamheden zoals in het controleplan zijn opgenomen en leggen de genomen stappen en geconstateerde bevindingen zichtbaar vast. Hierdoor zijn de werkzaamheden voor ons controleerbaar;
- De 3de lijn trekt op basis van alle uitgevoerde werkzaamheden conclusies over de betrouwbaarheid van de processen en de cijfers in de jaarrekening van de gemeente. Deze conclusies vormen de basis voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college;
- Wij toetsen deze conclusies en onderliggende werkzaamheden. We zullen deze werkzaamheden reproduceren om te beoordelen of wij tot dezelfde bevindingen en conclusies komen. Als dit het geval is, zullen wij deze bevindingen en conclusies van de 3de lijn overnemen. Dit betekent niet dat wij dubbel werk verrichten, maar dat wij kritisch kijken op welke wijze de 3de lijn tot haar oordeelsvorming is gekomen.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

Wij rapporteren op verschillende manieren met u en uw organisatie

Wij brengen verschillende formele rapportages uit. In de tabel hieronder hebben wij opgenomen welke formele rapportages wij zullen uitbrengen per doelgroep. Tevens hebben wij aangegeven wanneer wij verwachten te zullen gaan rapporteren.
De startnotitie bevat de belangrijkste afspraken over onze samenwerking, zodat het einddoel voor ons, de organisatie, de 3de lijn en het college helder is. Het geeft een samenvatting van hetgeen we van elkaar mogen verwachten en biedt houvast om gedurende het proces de actuele status te bepalen en te evalueren waar bijsturing wenselijk is. Het bevat alle voor de controle relevante processen, risico's en IT-systemen, alsmede de uitgebreide controleaanpak. Hiermee vormt de startnotitie het kennisdocument voor uw organisatie en onze medewerkers.

In de managementletter gaan wij dieper in op ontwikkelingen en risico's in de bedrijfsvoering. Wij rapporteren over de bevindingen en geven verbeterpunten en aandachtspunten aan. In de boardletter rapporten wij de bevindingen naar aanleiding van de interim-controle meer op hoofdlijnen aan de gemeenteraad.

Het accountantsverslag geeft een samenvatting van de uitkomsten van de jaarrekeningcontrole, inclusief de belangrijkste bevindingen uit de interim-controle. In dit verslag nemen wij benchmarkgegevens op over de financiële positie van uw gemeente en analyseren deze.

	Gemeenteraad	B&W	(V)IC	Organisatie	Verwachte maand rapportage
Controleplan	✓				oktober 2025
Startnotitie			✓	✓	oktober 2025
Managementletter		✓	✓	✓	november 2025
Boardletter	✓				december 2025
Accountantsverslag en controleverklaring	✓	✓	✓	✓	juni 2026
Evaluatie samenwerking	✓	✓	✓	✓	juli 2026

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

Belangrijke onderwerpen en aandachtspunten worden specifiek met u gecommuniceerd

Als ETL Assurance & Overheidsaccountants vinden wij het belangrijk om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste onderwerpen en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Boardletter	Accountants-verslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
Bevestiging van onze onafhankelijkheid	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving		●	●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.		●	●
Ons standpunt over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente		●	●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●		●

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

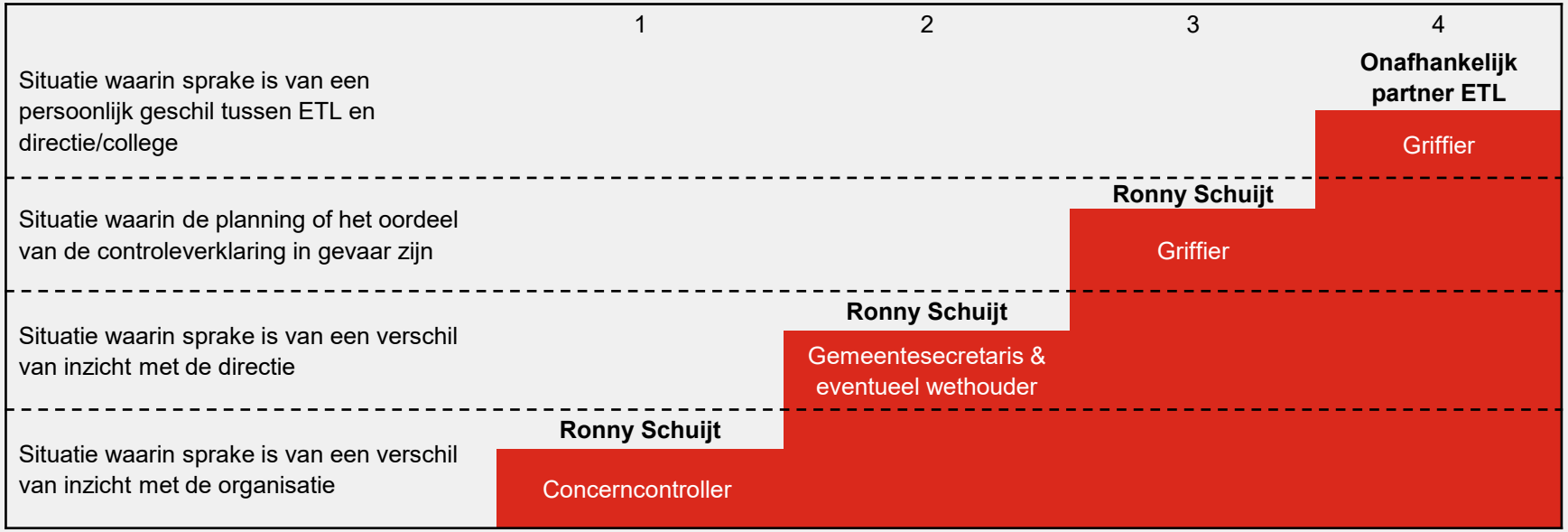
Wij hopen dat het niet nodig is, maar er is sprake van een duidelijke escalatieprocedure

We hopen dat het niet gebeurd, maar het kan voorkomen dat er een verschil van inzicht ontstaat tussen het controleteam en de organisatie. Om dat zoveel mogelijk te voorkomen is het van belang dat mogelijke bijzonderheden of vertragingen bij het afsluiten van de administratie, het opstellen van de jaarstukken en het uitvoeren van de 3de lijn direct worden gemeld bij de manager van ons controleteam. We kunnen dan in overleg bijsturen en waar nodig opschalen zodat direct maatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat de doorlooptijd van de controle en/of de aard van de verklaring in het geding komen.

Mocht blijken dat het niet mogelijk is om de afgesproken planning te realiseren, dan wel dat er een realistisch risico is dat wij geen goedkeurende controleverklaring kunnen afgeven, dan zullen wij dit samen met de organisatie direct communiceren met de wethouder Financiën en de griffie.

In situaties waarin een verschil van inzicht bestaat tussen ons en de organisatie, zullen achtereenvolgens de onderstaande escalatielijnen doorlopen worden. Hierbij is het van belang dat altijd onderin deze escalatieladder wordt begonnen met de afstemming.

Uiteraard vindt escalatie pas plaats na een hoor- en wederhoorfase. In geval van een (mogelijke) escalatie wordt de directie geïnformeerd en desgewenst om advies gevraagd. De escalatielijn kan ingeroepen worden door zowel de gemeente als door ons.

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

De planning van onze controle in één overzicht

Wij zullen onze getekende controleverklaring en definitieve accountantsverslag verstrekken minimaal twee weken voorafgaand aan de datum van de raadsvergadering waarin de jaarstukken worden besproken. De reden hiervoor is dat de controleverklaring vanaf 2025 formeel onderdeel uitmaakt van de jaarstukken. De met de ambtelijke organisatie en het college afgestemde concepten van de controleverklaring en het accountantsverslag verstrekken wij uiterlijk 4 weken voor de betreffende raadsvergadering.

Dit uitgangspunt is haalbaar indien zowel de organisatie als wij alle gemaakte afspraken onverkort nakomen. Daarbij is het tevens van belang dat de controle-informatie juist, volledig en tijdig beschikbaar is, in het bijzonder voor de controle van de significante risico's. Hieronder is de planning op hoofdlijnen weergegeven.

Sep-Okt	Sep-Dec	Nov-Feb	Jul - Apr	Feb-Mei	Jun - Jul
Planningsfase	**Controle opzet processen**	**Voorbereiding jaarrekeningcontrole**	**Uitvoering 3de lijn**	**Jaarrekeningcontrole**	**Bespreking en evaluatie**
• Bespreken controleplan • Kennis nemen ontwikkelingen gemeente • Opzetten en bespreken risicoanalyse • Controleplanning opstellen • Bespreken samenwerking 3de lijn • Afspraken met organisatie maken over planning en oplevering • Opzet algemene IT-beheersing beoordelen	• Bespreken opzet financiële processen • Vaststellen of processen in de praktijk ook bestaan zoals ze beschreven zijn	• Bespreken risicovolle dossiers met organisatie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole • Met de organisatie op te leveren specificaties jaarrekeningcontrole bespreken • Pre-controle van makkelijk op te leveren posten en onderwerpen	• Bespreken 3de lijn-plan en werkprogramma • Gegevensgerichte controles op de processen	• Controle grondexploitaties • Controle WNT • Controle SiSa regelingen • Uitvoeren jaarrekeningcontrole • Controle van derden ontvangen verantwoordingen • Bespreken uitkomsten controle	• Bespreking accountantsverslag met organisatie, college en raad (gemeenteraad). • Evaluatie
Opdrachtbevestiging *raad*	**Startnotitie** *organisatie*	**Boardletter** *gemeenteraad*	**3de lijn-rapportage** *organisatie*	**Overzicht bevindingen** *organisatie*	**Accountantsverslag** *raad*
Controleplan *raad*	**Managementletter** *college*	**LOTS** *organisatie*		**Managementmeeting** *organisatie*	**Controleverklaring** *raad*
	Managementmeeting *organisatie*				

Samenvatting

Onze controleopdracht

Risicoanalyse controleaanpak

Samenwerking

Controleteam

Samenwerking 3de lijn

Rapportages

Communicatie

Escalatie

Planning van de controle

Afhankelijkheid van derden

U en wij zijn afhankelijk van derden om de controle tijdig af te ronden

Een deel van de taken van de gemeente heeft u uitbesteed aan derden. Dit betekent dat u afhankelijk bent van derden voor de verantwoording van de baten en lasten in de jaarrekening die voortkomen uit deze taken. In een aantal gevallen ontvangt u van de derde partij een financiële verantwoording inclusief controleverklaring. Soms moet u echter zelf een beeld vormen van de juistheid en volledigheid van de baten en lasten die voortkomen uit de uitbestede taken.

Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen waarin voor de uitbestede taken die naar verwachting materieel zijn voor de jaarrekening, opgenomen is:

- welke gemeentelijke taken het betreft;
- wie de uitvoerende partij is;
- op welke wijze de uitvoerende partij verantwoording aflegt;
- of de organisatie al concrete afspraken gemaakt heeft wanneer de derde de verantwoording aanlevert;
- op welke wijze wij deze verantwoording controleren in het kader van onze verantwoordelijkheid om een verklaring af te geven bij de jaarrekening van uw gemeente.

Onderwerp		Partij waaraan is uitbesteed	Wijze van verantwoording	Afspraken gemaakt		Aanpak ETL
				ja	nee	
1	Participatiewet	Avres	Specifieke verantwoording van de uitkeringen en nog openstaande vorderingen met controleverklaring	●	○	Beoordelen van de aansluiting tussen financiële administratie en verantwoording, alsmede review op werkzaamheden accountant van derde.
2	Jeugdwet	Dienst Gezondheid & Jeugd	Specifieke verantwoording van de zorgkosten met controleverklaring	●	○	Beoordelen van de aansluiting tussen financiële administratie en verantwoording, alsmede review op werkzaamheden accountant van derde.
3	Belastingen	Belasting-samenwerking Rivierenland	Specifieke verantwoording met opbrengsten en nog openstaande vorderingen met controleverklaring	●	○	Beoordelen van de aansluiting tussen financiële administratie en verantwoording, alsmede review op werkzaamheden accountant van derde.

Gemeente Gorinchem

ETL ASSURANCE & OVERHEIDSACCOUNTANTS

Wij kijken uit naar een mooie samenwerking

Normen- en toetsingskader financiële rechtmatigheid 2025		
Beleidsthema - programma	**Wetgeving extern**	**Financiële regelgeving intern**
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning, Overhead, algemene dekkingsmiddelen	Grondwet, Gemeentewet (Titel IV de financiën van de gemeente), Wet versterking decentrale rekenkamers onderdeel rechtmatigheidsheidsverantwoording	Financiële verordening art. 212 gemeente Gorinchem 2025 - (raadsvergadering 25 september 2025)
	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten 2017	
	Kadernota rechtmatigheid	
		Financiële verordening art. 212 gemeente Gorinchem 2025 (raadsvergadering 25 september 2025)
	Gemeentewet (Titel IVa art. 81a t/m 81k). De gemeentelijke rekenkamer) Wet versterking decentrale rekenkamers	Verordening op de rekenkamer Gorinchem 2023
	Gemeentewet	Verordening voor de behandeling van bezwaarschriften gemeente Gorinchem 2024 (30 mei 2024)
	Algemene wet bestuursrecht	
	Archiefwet	Archiefverordening Gorinchem 2020
	Gemeentewet	Verordening fractievergoedingen 2019
	Gemeentewet	Verordening op de fractieassistenten gemeente Gorinchem 2022
	Gemeentewet, Wet op de kansspelen, Speelautomaten besluit	Speelautomatenverordening gemeente Gorinchem 2012
	Gemeentewet, Wet versterking decentrale rekenkamers onderdeel rechtmatigheidsverantwoor- ding, Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden - notitie rechtmatigheids verantwoording commissie BADO	Verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2025 (raadsvergadering 25 september 2025)
	Notities www.commissiebbv.nl	
	Gemeentewet, Wet versterking decentrale rekenkamers	Verordening doelmatigheid & doeltreffendheid onderzoeken gemeente Gorinchem 2023
	Wet gemeenschappelijke regelingen	Komt tot uitdrukking in jaarlijkse financiële zienswijzen GR'en Jaarstukken en begroting
	Algemene wet bestuursrecht Wet revitalisering generiek toezicht Wet modernisering VPB plicht	
	Besluit accountantscontrole decentrale overheden	Raadsnotitie Reserves, voorzieningen en Weerstandsvermogen 2023 (raadsvergadering 29 juni 2023)
	Wet op de Omzetbelasting 1968 Wet op het BTW-compensatiefonds en Loonbelasting 1964, Wet modernisering Vpb plicht	
	Uitvoeringsregeling BTW-compensatiefonds	
	Financiële verhoudingswet Besluit financiële verhoudingen 2001 Besluit decentralisatie- en integratieuitkeringen Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) Wet Open overheid	
	Gemeentewet	Verordening uitsluitend recht schoonmaakwerkzaamheden Avelingengroep 2013
	Richtlijn 2004/18/EG	
	Aanbestedingswet 2024	
	Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten	
	Pensioenwet (gericht op een juiste, tijdige en volledige inhouding en afdracht van pensioenpremies) Regeling informatievoorziening Sisa Wet FIDO Wet Dwangsom en Beroep EU-verordeningen structuurfondsen Wet normalisering rechtspositie ambtenaren	
	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme Invorderingswet	Ondergebracht bij GR Avres
	Wet financiering decentrale overheden	Paragraaf Financiering
	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden	Treasurybeleid 2023 (raadsvergadering 29 juni 2023)
	Wet houdbare overheidsfinanciën Ambtenarenwet 2017	Paragraaf Financiering (EMU Saldo)
	Fiscale wetgeving Sociale verzekeringswetten	
	Gemeentewet	Verordening rechtspositie raadsleden gemeente Gorinchem 2020
	Rechtspositiebesluit decentrale ambtsdragers	

Normen- en toetsingskader financiële rechtmatigheid 2025		
Beleidsthema - programma	**Wetgeving extern**	**Financiële regelgeving intern**
	Burgerlijk wetboek boek 2	
	Pensioenwetgeving	
	Aanbestedingswet 2012	-
	EU aanbestedingsregels	
	Wet markt en overheid	
	Besluit markt en overheid	
	EU- verdrag inzake staatssteun	
	EU verordeningen structuurfondsen	
	Burgerlijk wetboek, Gemeentewet art 156, eerste en tweede lid, aanhef en onderdeel h, en 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b; Paspoortwet art 2, tweede lid en 7	Legesverordening 2025 (verordening op de heffing en de invordering van leges 2025) (raadsvergadering 17 december 2024)
	Wet rechten burgerlijke stand	
	Gemeentewet	Verordening elektronische bekendmaking gemeente Gorinchem 2012
	Besluit basisregistratie personen	
	Paspoortwet	
	Gemeentewet	Verordening tot intrekking kwijtschelding gemeentelijke belastingen Gorinchem 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Invorderingswet	
	Gemeentewet, Wet WOZ hoofdstuk IV	Verordening Onroerende-zaakbelastingen 2025 (raadsvergadering 17 december 2024), delegatiebesluit gemeente Gorinchem 2025
	Gemeentewet art 221, Wet waardering onroerende zaken	Verordening Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Gemeentewet	
	Wet Mulder administratief rechtelijke heffingen	
	Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990	
	Gemeentewet, Wet op de lijkbezorging	Verordening Lijkbezorgingsrechten 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Wet op de lijkbezorging	Beheersverordening Begraafplaatsen gemeente Gorinchem 2021 (restant verordening)
	Gemeentewet	
	Gemeentewet	Verordening Marktgelden 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Gemeentewet	Verordening precariobelasting 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Wet seksuele misdrijven	
Programma 2 Veiligheid	Gemeentewet	Algemene plaatselijke verordening gemeente Gorinchem 2023 (= restant verordening, raad 14 oktober 2021, raad 23 februari 2023)
	Wet veiligheidsregio's	
	Wet Bibob	
	Alcoholwet	
	Invoeringswet Omgevingswet, Omgevingswet met bijhorende besluiten.	
	Opiumwet	
Programma 3 Verkeer en Vervoer	Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990	Parkeerverordening gemeente Gorinchem 2021 (3e wijziging) (raadsvergadering 17 december 2024)
	Wegenwet	
	Besluit administratieve bepalingen wegverkeer	
	Wet personenvervoer	
	Gemeentewet	Wegsleepverordening A15-A27 en Betuweroute
	Wegenverkeerswet 1994	
	Besluit wegslepen voertuigen	
	Wet en besluit infrastructuurfonds	
	Binnenvaartwet	Woonschepenverordening 2011 gemeente Gorinchem
	Gemeentewet	
Programma 4 Economie	Leegstandswet	
	Woningwet	
	Huisvestingswet	
	Erfgoedwet	
	Wet op de huurtoeslag	
	Wet bevordering eigen woningbezit	
	Wet ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening;	Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Gorinchem 2011
	Omgevingswet, Gemeentewet, Algemene wet bestuursrecht	Verordening nadeelcompensatie gemeente Gorinchem 2024 (raadbesluit 25 mei 2023)
	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	
	Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen	
	Wet op de bedrijfsinvesteringzones	Verordening op de heffing en de invordering van een BIZ-bijdrage voor de BI-zone gebruikers en eigenaren binnenstad Gorinchem 2023
	Wet ruimtelijke ordening (Grondexploitatiewet)	Nota grondbeleid 2020-2023
	Besluit ruimtelijke ordening	Nota vastgoedbeleid 2020-2023 (update in november 2025)

Normen- en toetsingskader financiële rechtmatigheid 2025		
Beleidsthema - programma	**Wetgeving extern**	**Financiële regelgeving intern**
	Gemeentewet	Marktverordening gemeente Gorinchem 2022 (=restant verordening)
	Gemeentewet	Verordening toeristenbelasting 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
Programma 5 Onderwijs	Wet op het primair onderwijs	Verordening voorziening huisvesting onderwijs gemeente Gorinchem 2016
	Gemeentewet	
	Wet op de Expertisecentra	
	Wet op het voortgezet onderwijs	
	Wet op het primair onderwijs	Verordening Bekostiging leerlingenvervoer gemeente Gorinchem 2022
	Wet op de Expertisecentra (kosten leerlingenvervoer)	
	Wet op het voortgezet onderwijs	
	Wet op de basiseducatie	
	Wet Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid	
	Wet op het primair onderwijs	Verordening materiële en financiële gelijkstelling 2011.
	Wet op de Expertisecentra	
	Wet op het voortgezet onderwijs	
	Opleidingen Allochtonen Levende Talen	
	Wet op de Expertisecentra (scholen voor speciaal onderwijs)	
	Wet op het voortgezet onderwijs	
	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	
	Wet educatie- en beroepsonderwijs	
	Wet op de leerplicht	
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	Mediawet	
	Algemene wet bestuursrecht	Algemene subsidieverordening gemeente Gorinchem 2020
	Gemeentewet	
	EU-verdrag inzake staatssteun (Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie)	
	Wet op het specifieke cultuurbeleid	
	Wet gemeentelijke anti-discriminatie-voorzieningen	
Programma 7 Sociaal domein	Jeugdwet	Verordening Jeugdhulp 2022
	Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp	
	Participatiewet	
	Wet publieke gezondheidszorg	
	Gemeentewet	
	Wet maatschappelijke ondersteuning	Verordening maatschappelijke ondersteuning 2023 gemeente Gorinchem
	Landelijk controleprotocol Wmo (Informatievoorziening sociaal domein)	
	Landelijk controleprotocol Wmo (Informatievoorziening sociaal domein)	Besluit tot wijziging van de verordening beschermd wonen en opvang gemeente Gorinchem 2017 (3e wijziging)
	Wet kinderopvang	
	Wet gemeentelijke anti-discriminatie-voorzieningen	
	Vreemdelingenwet	
	Wet inburgering	
	Spreidingswet/ Wet gem. taak mogelijk maken asielopvangvoorz.	
	Regeling opvang asielzoekers	
Programma 8 Duurzaamheid	Boswet	
	Kadernota EZK- en LNV-subsidies	
	Gemeentewet art 229 betr. rechten, Wet milieubeheer	Verordening afvalstoffenheffing 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Gemeentewet	
	Gemeentewet	Verordening rioolbelasting 2025 (raadsvergadering 17 december 2024)
	Waterwet	
	Wet milieubeheer	Verordening stimuleringslening duurzaamheid doelgroepen Gorinchem
	Wet dieren	

Normen- en toetsingskader financiële rechtmatigheid 2025		
Beleidsthema - programma	**Wetgeving extern**	**Financiële regelgeving intern**
Programma 9 Volkshuisvesting Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Gemeentewet	Legesverordening 2025 (omgevingsvergunning WABO) (raadsvergadering 17 december 2024)
	Gemeentewet	Verordening Starterslening 2023 incl. amendement 23 februari 2023
		Doelgroepenverordening voor sociale huur, middenhuur en betaalbare koop gemeente Gorinchem 2023 (raadsvergadering 30 november 2023)
	Gemeentewet	VFL = Verordening Fysieke leefomgeving (o.a. deel APV) raad 28 maart 2024
		Verordening Fysieke leefomgeving (deel Marktverordening)
		Verordening Fysieke leefomgeving (deel parkeerverordening)
		Verordening Fysieke leefomgeving (deel beheersverordening begraafplaatsen
	Algemene wet bestuursrecht	Verordening Fysieke leefomgeving -Nadeelcomensatieregeling kabels en leidingen openbare ruimte incl. bijlage 1 en bijlage (raadsvergadering 29 februari 2024) = uitwerking artikel 16 nadeelcompensatieregeling uit de verordening Fysieke leefomgeving hoofdstuk Kabels en leidingen.
	Huisvestingswet 2014	Huisvestingsverordening Gorinchem 2024, wijzigingsbesluit per 1 juni 2025
	Grondexploitatiewet (in Wro/Bro)	Nota grondbeleid Gorinchem 2020-2023
	Invoeringswet Omgevingswet, Omgevingswet met bijhorende besluiten.	
	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)	
	Wet betaalbare huur	
	Wet goed verhuurderschap	
	Telecommunicatiewet	
		Nota vastgoedbeleid 2020-2023 (update in november 2025)
	Gemeentewet, Omgevingswet	Verordening gemeentelijke adviescommissie Omgevingskwaliteit Gorinchem 2024

Normenkader begrotingsrechtmatigheid 2025
Bron: financiële verordening gemeente Gorinchem 2025, raadsbesluit d.d. 25 september 2025

Artikel 5. Autorisatiebeleid begroting en investeringsbudgetten

1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting, de baten en de lasten per programma en de investeringsbudgetten, voor het eerste begrotingsjaar.
2. De raad kan bij de begrotingsbehandeling aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel wil ontvangen voordat wordt overgegaan tot het aangaan van verplichtingen.
3. Het college is bevoegd om binnen de totale budgetruimte van een programma, passend binnen bestaand beleid, budgettair neutraal te schuiven met budgetten.
4. Het college is bevoegd om in de maandwijziging ex lid 11 van dit artikel voorstellen te doen om budgettair neutraal, passend binnen bestaand beleid, te schuiven tussen programma's.
5. Het college is bevoegd om binnen de totale investeringsruimte van een programma, passend binnen bestaand beleid, budgettair neutraal te schuiven met budgetten, mits de hieruit voortkomende kapitaallasten binnen het programma kunnen worden opgevangen.
6. Het college is bevoegd om voor een investering, passend binnen bestaand beleid, te schuiven tussen de jaarschijven van de betreffende investering, mits de hieruit voortkomende kapitaallasten binnen het programma kunnen worden opgevangen.
7. Het college is bevoegd bij nieuwe projecten/ ontwikkelingen, passend binnen bestaand beleid, uitgaven te doen tot € 60.000 op programmaniveau en hierover achteraf in de tussentijdse rapportage en/ of jaarstukken verantwoording af te leggen.
8. Het college is bevoegd een exploitatiebudget of investeringsbudget passend binnen bestaand beleid te overschrijden als direct gerelateerde niet geraamde inkomsten de overschrijding volledig compenseren of er sprake is van een open-einde regeling.
9. Het college is bevoegd om de begroting budgettair neutraal te wijzigen voor uitgaven die volledig worden gedekt door uitkeringen, niet zijnde de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, en/of subsidies van overheden als er geen sprake is van gemeentelijke beleidsvrijheid.
10. Het college legt in de volgende gevallen bij afwijkingen, voordat verplichtingen worden aangegaan, een voorstel voor aan de raad:
    - Lasten vanaf € 60.000 waarvoor binnen het programma geen budgetruimte is;
    - Investeringen vanaf € 60.000 waarvoor geen/ ontoereikend investeringsbudget beschikbaar is;
    - Een niet-voorziene uitgave bij een grondexploitatiecomplex die de netto contante waarde van dit grondexploitatiecomplex met meer dan 10 % doet verslechteren en in absolute zin een verslechtering van de netto-contante waarde betekent van € 300.000 of meer. Dit wordt beoordeeld ten opzichte van de meest recent door de raad vastgestelde grondexploitatie.
11. De financiële consequenties van raadsvoorstellen worden verwerkt in een begrotingswijziging (de maandwijziging). In de maandwijziging worden collegebesluiten opgenomen, waarin, passend binnen bestaand beleid, budgetneutraal wordt geschoven tussen programma's. In de maandwijziging worden dergelijke collegevoorstellen voorzien van een toelichting.
12. Niet-bestede delen van budgetten met een incidenteel karakter kunnen, bij de jaarstukken, gemotiveerd worden bestemd voor besteding in een later jaar, mits dit past binnen het doel waarvoor het budget beschikbaar is gesteld.
13. Het college is bevoegd uitgaven te doen op de bestemde budgetten, zoals verwoord in lid 12, vooruitlopend op de vaststelling van de jaarstukken.
14. Aan het einde van het boekjaar (gedeeltelijk) onbestede investeringsbudgetten blijven, indien noodzakelijk, beschikbaar voor de realisatie van de investering.
15. Indien er geen concreet zicht is op de realisatie van de investering, dan komt het resterende investeringsbudget te vervallen.
16. Het gebruik van lid 3 tot en met 15 van dit artikel wordt als acceptabel aangemerkt en kan worden verwerkt in de maandwijziging.
17. Begrotingsafwijkingen door overschrijding en onderschrijding van baten en onderschrijding van lasten en investeringsbudgetten dienen tijdig gemeld te worden in het eerstvolgende

planning- en controldocument of in de jaarstukken of in een ander bestuurlijk document.

Artikel 6.Tussentijdse rapportage

1. Het college informeert de raad tenminste 1 keer per jaar door middel van een tussentijdse rapportage over de stand van zaken en prognose van het lopende begrotingsjaar, en de daaruit voortkomende structurele effecten in de meerjarenraming, ten aanzien van:
   a. de beleidsmatige ontwikkelingen;
   b. de baten, de lasten en de prognose per programma onderverdeeld naar de taakvelden;
   c. de investeringen per programma
   d. het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen;
   e. het overzicht Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien;
   f. de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma.

Artikel 12 Begrotingscriterium

1. Het uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd met uitzondering van het bepaalde in artikel 5 lid 17.
2. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden, maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Artikelsgewijze toelichting normenkader begrotingsrechtmatigheid 2025

Artikel 5. Autorisatiebeleid begroting en investeringsbudgetten

Het autorisatiebeleid heeft als doel dat het college belangrijke wijzigingen bij eventuele afwijkingen tijdig aan de raad meldt, zodat de raad hierover een besluit kan nemen en het college verplichtingen kan aangaan. Een werkwijze met voldoende waarborgen voor tijdige melding aan de raad draagt bij aan het budgetrecht van de raad en kaders voor de accountantscontrole inzake begrotingsrechtmatigheid. Naast lopende uitgaven, kennen gemeenten investeringen. Ook uitgaven voor investeringen moeten worden geautoriseerd.
In artikel 5.8 is aangegeven dat het college bevoegd is om uitgaven te overschrijden als direct gerelateerde niet-geraamde inkomsten de overschrijding volledig compenseren of als er sprake is van een open-einderegeling. Deze afwijkingen worden toegelicht in de tussenrapportage en jaarstukken. Ten aanzien van de open-einderegelingen kan de zienswijzeprocedure gemeenschappelijke regelingen van toepassing zijn. Onder artikel 5.9 vallen de uitgaven die gedekt worden uit niet-geraamde rijksinkomsten voor taken van overheden die aan de gemeenten worden opgelegd, dat wil zeggen: medebewindstaken zoals specifieke uitkeringen met een eigen verantwoordingsregime, niet zijnde de algemene uitkering.
Artikel 5, lid 10 heeft als doel om de aanbeveling van de commissie BBV in begroting en jaarstukken te implementeren. Met deze bepaling dient het college wijzigingen met materiële financiële gevolgen opnieuw door de raad te laten vaststellen. Voor de definitie ‘materiële financiële gevolgen’ is besloten twee voorwaarden op te nemen: het percentage van 10% om de financiële afwijking in perspectief van de grootte van het project te bezien én een minimumbedrag van € 300.000 om geringe financiële afwijkingen achteraf te rapporteren in de jaarstukken. Het ijkpunt van het minimumbedrag is bepaald aan de hand van de grondexploitaties en toekomstige uitdagingen. Daar bedragen onder het minimumbedrag een beperkt financieel gevolg zal hebben. Daarnaast is besloten om de verslechtering van de grondexploitaties te meten tegen de netto contante waarde saldo dat ontstaat door de contante kosten* af te trekken van de contante opbrengsten**. Dit om te voorkomen dat de raad geïnformeerd wordt over financiële gevolgen die binnen jaarschijven plaatsvinden, maar op gemeenteniveau geen gevolgen hebben zoals fasering van woonrijp maken die een jaar opschuift.*Contante kosten = huidige waarde van toekomstige kosten
** Contante opbrengsten = huidige waarde van toekomstige opbrengsten
Ten aanzien van artikel 5, lid 12: hiermee wordt bedoeld: onderuitputting van uitgaven en niet-geraamde inkomsten.
Ten aanzien van artikel 5, lid 16: in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV het onderscheid ‘acceptabele’ en ‘niet-acceptabele’ afwijkingen geïntroduceerd.
Ten aanzien van artikel 5, lid 17: overschrijding en onderschrijding van baten en onderschrijding van lasten zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Indien hier sprake van is, is de bestendige gedragslijn om deze toe te lichten in de planning- en control-documenten of andere bestuurlijke documenten.

Artikel 6. Tussentijdse rapportage
De raad wordt in de tussentijdse rapportage geïnformeerd over de beleidsmatige ontwikkelingen en de financiële afwijkingen van budgetten op taakveldniveau en de investeringsbudgetten.

Artikel 12. Begrotingscriterium
Voor de verantwoordingsgrens rechtmatigheidsverantwoording wordt uitgegaan van 2 procent van de totale lasten exclusief dotaties reserves. Hiermee wordt aangesloten bij het percentage dat de accountant hanteert voor de goedkeuringstolerantie.
Artikel 12 kent een nauwe relatie met artikel 5 dat ingaat op het autorisatiebeleid.

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/797328/D-994905
Onderwerp: **Septembercirculaire gemeentefonds 2025**

Datum: 28 oktober 2025
Portefeuillehouder: Marjo Molengraaf
I&O:
B&A / Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Team Financiën
Geeft voorstel begrotingswijziging: Ja

Onderwerp:
Septembercirculaire gemeentefonds 2025
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. het positieve resultaat 2024 € 777.000 toe te voegen aan het begrotingssaldo 2025; 2. het positieve resultaat 2025 € 320.000 toe te voegen aan het begrotingssaldo 2025; 3. de van het Rijk ontvangen compensatiemiddelen voor jeugdzorg over 2023 en 2024 € 1.695.000 toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein; 4. de financiële middelen met een specifieke bestemming voor 2025-2029 te verrekenen op de verschillende beleidsterreinen; 5. de financiële effecten van de septembercirculaire 2025 te verwerken in een begrotingswijziging.
Aanleiding:
Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires voor het gemeentefonds. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september de vertaling van de Miljoenennota, december is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De septembercirculaire 2025 is op dinsdag 16 september verschenen. De circulaire bevat informatie over de compensatie van de tekorten voor jeugdzorg over de jaren 2023 en 2024 en de actualisatie van het volume accres en LPO accres op basis van de Miljoenennota 2026.
Beoogd effect:
De raad te infomeren over de gevolgen van de septembercirculaire 2025, de raad een besluit te laten nemen over de toevoeging van de resultaten 2024 en 2025 aan het begrotingssaldo 2025 en het oormerken van budgetten voor de jaren 2025-2029.
Argumenten:
1.1 t/m 5.1 De septembercirculaire bevat belangrijke informatie die van invloed is op de financiële positie van onze gemeente. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft op 16 september 2025 de septembercirculaire gemeentefonds uitgebracht. De hierin opgenomen ontwikkelingen bepalen in belangrijke mate de financiële ruimte van de gemeente, aangezien het gemeentefonds de grootste inkomstenbron van de gemeente is. De compensatie voor de incidentele tekorten 2023 en 2024 voor de jeugdzorg is voor reeds gemaakte kosten. *1.1 t/m 5.1 De raad heeft het budgetrecht. Het is aan de raad om besluiten te nemen over de financiële uitkomsten van deze circulaire.* Deze circulaire laat voor de jaren 2025 en verder voor Gorinchem het volgende financiële beeld zien:

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

2025 € 1.097.000 V, betreft € 777.000 over 2024 en € 320.000 over 2025
2026 € 212.000 N*
2027 € 348.000 N*
2028 € 437.000 N*
2029 € 524.000 N*

* Deze financiële gevolgen zijn verwerkt in de inleiding van de begroting 2026 en de 1e wijziging op de begroting 2026.

Stand begrotingssaldo	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Stand voor verwerking septembercirculaire	676.000	333.000	394.000	1.086.000
Saldi septembercirculaire	-212.000	-348.000	-437.000	-524.000
Stand na verwerking septembercirculaire	464.000	-15.000	-43.000	562.000
- = is nadeel				

De afname van het gemeentefonds 2026-2029 wordt veroorzaakt door een bijstelling van de verwachte inflatie.
Het Rijk stelt met deze circulaire ook (extra) financiële middelen beschikbaar voor de uitvoering van specifieke doeleinden en taken. We stellen voor om deze bedragen voor 2025 tot en met 2029 te verrekenen op de betreffende beleidsterreinen. Deze verrekeningen hebben géén financieel effect op het begrotingssaldo.
Onderstaand geven wij u inzicht in alle specifieke doeleinden en taken waarvoor het Rijk ons in deze circulaire middelen beschikbaar stelt:

		2025	2026	2027	2028	2029
	Decentralisatie-uitkeringen:					
1	Participatie - Beschut Werk	114.000	122.000	130.000		
1	Loonkostensubsidie	102.000	86.000	82.000	82.000	82.000
2	Aanpak laaggeletterdheid		18.000	18.000	18.000	
3	Versterking arbeidsmarktregio's					248.000
4	Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	11.000	14.000	14.000	11.000	
5	Spreidingswet	38.000				
6	Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		1.257.000			
7	Overheidsbrede Dienstverlening		33.000	33.000	33.000	33.000
	Overige:					
8	Rijksvaccinatieprogramma	5.000				
9	Implementatie Participatiewet in balans	84.000	36.000	8.000	2.000	2.000
10	Vervroegde Tweede Kamerverkiezingen	28.000				
11	Wet Integrale Suïcidepreventie		21.000	21.000	21.000	21.000
12	Toezicht gastouderopvang		4.000	5.000	5.000	4.000
13	Loon- en prijsbijstelling middelen op de AP jeugdhulp 2023		55.000	45.000	45.000	45.000
		382.000	1.646.000	356.000	217.000	435.000

1. Voor de periode 2025-2027 worden middelen beschikbaar gesteld om de werking van de regeling loonkostensubsidie bij beschut werk te verbeteren. Ook zijn de aantallen voor de loonkostensubsidie aangepast wat gevolgen heeft voor 2025-2029. Deze regelingen worden door Avres uitgevoerd.

2. De verdeling van de uitkering Aanpak laaggeletterdheid is voor 2025 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere CBS-gegevens. Dit heeft gevolgen voor de jaren 2026-2028.
3. In de meicirculaire 2025 zijn de middelen voor de versterking van de arbeidsmarktregio's verhoogd. Nu wordt vanaf 2029 een structurele bijdrage aan het gemeentefonds toegevoegd.
4. Voor de uitvoering van de wettelijke taken op het terrein van de omgevingsveiligheid worden voor de jaren 2025-2028 bedragen toegekend.
5. Voor het zoeken naar opvangplekken van asielzoekers ontvangen we in 2025 een bijdrage.
6. De decentralisatie-uitkering CDOKE/klimaatgelden vervangt de specifieke uitkering van deze regeling die van toepassing is op de jaren 2023-2025. Het budget voor 2026 is in deze circulaire toegekend. Deze uitkering is voor de uitvoering van taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.
7. De decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening (IDO) vervangt vanaf 2026 de specifieke uitkering IDO. Deze uitkering is om gemeenten te faciliteren om laagdrempelige ondersteuning te bieden bij regelzaken met de (digitale) overheid.
8. Per 1 januari 2025 zijn wijzigingen aangebracht in het vaccinatieschema. Voor deze aanpassing ontvangen we eenmalig in 2025 een bijdrage.
9. Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is een initiatief om de Participatiewet te vereenvoudigen en te verbeteren. Voor de implementatie hiervan wordt voor de periode 2025-2029 een bijdrage toegekend.
10. Voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen ontvangen we een vergoeding. Omdat in de tussenrapportage 2025 hiervoor al € 100.000 is toegekend, wordt nu alleen het resterende bedrag nog toegevoegd.
11. Op 1 januari 2026 treedt de Wet integrale suïcidespreventie in werking. Voor de uitvoering van deze wet ontvangen we voor de jaren 2026 en verder jaarlijks een bijdrage.
12. Om de kwaliteit van gastouderopvang te waarborgen worden er vanaf 2026 extra middelen toegekend.
13. Deze bijstelling op de Aanvullende Post gereserveerde middelen hangt samen met de voor jeugd gereserveerde middelen. De middelen voor de jaren 2024 en 2025 zijn al eerder toegekend. Nu worden de middelen voor de jaren 2026 en verder toegekend.

Risico's:

N.v.t.

Financiën:

Het positieve financiële effect van € 777.000 voor 2024 en € 320.000 voor 2025 en de mutaties met een specifieke bestemming voor 2025-2029 zullen worden verwerkt middels een begrotingswijziging. De positieve resultaten van 2024 en 2025 zullen ten gunste worden gebracht van het begrotingssaldo 2025. Van het Rijk is een compensatie van € 1.695.000 ontvangen voor de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg. Omdat de kosten al verwerkt zijn in de jaarrekeningen 2023 en 2024 van de gemeente Gorinchem wordt voorgesteld om dit eenmalige voordeel toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein.
Zoals gebruikelijk wordt voorgesteld de middelen met een specifieke bestemming die zijn toegekend voor de jaren 2025-2029 te verrekenen met de desbetreffende budgetten op de verschillende beleidsterreinen. Deze verrekeningen hebben geen financieel effect op het begrotingssaldo 2025-2029. Daar waar wel sprake is van financiële gevolgen op het begrotingssaldo worden deze verwerkt in de 1e wijziging op de begroting 2026. In de septembercirculaire is een voorschot ontvangen op de verwachte onderschrijding van het BTWCompensatiefonds (BCF) van 2025, in de meicirculaire van 2026 volgt de afrekening.

Participatie:

N.v.t.

Communicatie:

Als de bijstelling voor de geoormerkte budgetten van invloed is op de uitvoerende partijen (zoals Avres en DG&J) worden zij geïnformeerd over de gevolgen van deze bijstelling.
Duurzaamheid:
N.v.t.
Vervolgproces:
N.v.t.
Bijlagen:
Septembercirculaire Gemeentefonds 2025

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 28 oktober 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. het positieve resultaat 2024 € 777.000 toe te voegen aan het begrotingssaldo 2025;
2. het positieve resultaat 2025 € 320.000 toe te voegen aan het begrotingssaldo 2025;
3. de van het Rijk ontvangen compensatiemiddelen voor jeugdzorg over 2023 en 2024 € 1.695.000 toe te voegen aan de reserve Sociaal Domein;
4. de financiële middelen met een specifieke bestemming voor 2025-2029 te verrekenen op de verschillende beleidsterreinen;
5. de financiële effecten van de septembercirculaire 2025 te verwerken in een begrotingswijziging.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Septembercirculaire 2025

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de colleges van B&W

DGOBDR/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
16 september 2025

Kenmerk
2025-0000554447

circulaire

Onderwerp	septembercirculaire gemeentefonds 2025
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2024 (2024-0000287430); septembercirculaire 2024 (2024-0000752157); decembercirculaire 2024 (2024-0000953334); meicirculaire 2025 (2025-0000332806)
Ingangsdatum	16 september 2025
Geldig tot	1 juli 2026

Voorwoord

Voor u ligt de septembercirculaire Gemeentefonds 2025.

Gemeenten ontvangen in principe op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De septembercirculaire 2025 informeert u over de gemeentefondsuitkeringen voor 2025 en verder, gebaseerd op de Miljoenennota 2026 en de bijbehorende ontwerpbegroting van het gemeentefonds.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. De latere hoofdstukken richten zich vooral op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken

Mede namens de Staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

F. Rijkaart

Inhoudsopgave

1 Hoofdpunten 6
1.1 Inleiding 6
1.2 Algemene uitkering 6
1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 7
2 Algemene uitkering 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering 8
1. Bijstelling accres-tranches 9
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2025 11
3. Afrekening Kenniscentrum Ontplofbare Oorlogsresten 11
4. Implementatie Participatiewet in balans 12
5. Hervormingsagenda Jeugd 12
5a. Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024 12
5b. Hervormingsagenda Jeugd (uitvoeringskosten en budget voor centrale investeringen) 12
6. Loon- en prijsbijstelling middelen op de AP jeugdhulp 2023 13
7. Toezicht gastouderopvang 13
8. Kinderopvang pleegouders 13
9. Rijksvaccinatieprogramma 14
10. Wet integrale suïcidepreventie 14
11. Indexatie Wmo demografie 14
12. Vervroegde Tweede Kamer verkiezingen 14
13. Kiezers buiten Nederland 14
2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering 15
2.4 Maatstaven, gewichten, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen 15
3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen 20
3.1 Inleiding 20
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen 20
1. Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe 22
2. Spreidingswet 22
3. Pilot dakloze EU-burgers 22
4. Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak 22
5. Voorbereiding bouw kerncentrales 23
6. Versterking omgevingsveiligheidsdiensten 23
7. Aanpak overlast asielzoekers 24
8. Nationaal Programma Vitale regio's (NPVR) 24
9. Impulsbudget sociale infrastructuur 24
10. Register Externe Veiligheid (REV) 24
11. Preventie aanpak van jeugdcriminaliteit 25

12. Work in NL 25
12a. Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen 25
12b. Work in NL (Dienstverlening arbeidsmarktregio) 25
13. Aanpak ondermijning zeehavens 25
14. Aanpak van criminele machtsstructuren 25
15. Actieagenda mkb-dienstverlening 26
16. Pilot denormalisering drugs bij evenementen 26
17. Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) 26
18. Overheidsbrede Dienstverlening 27
19. Regeling heroïnebehandeling 27
20. Vrouwenopvang 27
21. Bureau regioburgemeesters 27
22. Erfgoedregistratie 28
23. Digitale tweeling 28
24. Versterking arbeidsmarktregio's 28
25. Volume-indexatie 2026 Beschermd Wonen (IU) 28
26. Rijksbijdrage Beschut Werk (IU) 28
3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen 29
3.3.1. Beschermd wonen 29
3.3.2. Maatschappelijke opvang 29
3.3.3. Vrouwenopvang 30
3.3.4. Aanpak laaggeletterdheid 30
4 Overige mededelingen 31
4.1 Inleiding 31
4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen 31
4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2026 32
4.4 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering 33
4.5 'Weeffout' Jeugdzorg 33
4.6 Landelijke Vreemdelingen Voorziening 33
4.7 Wegenbeheer 34
4.8 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl 34
4.9 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen 34
4.10 Cijfers belastingcapaciteit 35
Bijlagen 36
Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2025 37
Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2025 per cluster 39
Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2026 41
Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2026 per cluster 43
Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2025-2030 45
Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten 46
Bijlage 2.4.2 Volumina maatstaven 2025-2030 54

Bijlage 3.2-2 Spreidingswet 57
Bijlage 3.2-3 Pilot dakloze EU-burgers 61
Bijlage 3.2-6 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten 62
Bijlage 3.2-7 Aanpak overlast asielzoekers 70
Bijlage 3.2-8 Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) 71
Bijlage 3.2-9 Impulsbudget sociale infrastructuur 72
Bijlage 3.2-12a Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen 75
Bijlage 3.2-18 Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) 76
Bijlage 3.2-19 Overheidsbrede Dienstverlening 80
Bijlage 3.2-20 Regeling heroïnebehandeling 88
Bijlage 3.2-25 Versterking arbeidsmarktregio's 89
Bijlage 3.3.2 Maatschappelijke opvang 90
Bijlage 3.3.4 Aanpak laaggeletterdheid 91
Bijlage 4.3 Referentiewaarden EMU-saldo 2026 gemeenten 92

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Daarnaast bepalen factoren als specifieke uitkeringen, belastingopbrengsten, gemeentelijke heffingen, gemeentelijke rentebaten, dividendopbrengsten en grondexploitatie mede de financiële ruimte van gemeenten. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

In deze circulaire vindt de verwerking plaats van de mutaties uit de Miljoenennota 2026 en de bijbehorende ontwerpbegroting van het gemeentefonds. De informatie is steeds onder het voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

Dit hoofdstuk bevat een beknopte weergave van de belangrijkste mutaties uit de circulaire. De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het gemeentefonds kent: de algemene uitkering, de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024
Naar aanleiding van de eerdere afspraken in het voorjaar met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het kabinet besloten tot compensatie van de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg. Gemeenten ontvangen in totaal € 728 miljoen van het Rijk die ze kunnen inzetten ter ondersteuning van de transformatie van de Jeugdhulp conform de afspraken in de Hervormingsagenda. Het gaat dan om het versterken van de sociale basis en stevige lokale teams, met tevens aandacht voor het verbeteren van kind- en gezinsbescherming en de bredere integrale aanpak sociaal domein.

Implementatie Participatiewet in balans
Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is een initiatief om de Participatiewet te vereenvoudigen en te verbeteren, met name door meer maatwerk, versoepeling van regels en een menselijkere aanpak. In totaal wordt er € 58,1 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd.

Er wordt € 55,5 miljoen beschikbaar gesteld in de periode 2025-2030 ten behoeve van de implementatie van deze wet. Deze € 55,5 miljoen is inclusief een bijdrage voor de regeling Verrekenen. De bijdrage voor de regeling Verrekenen start in 2026 met € 500.000. Vanaf 2027 gaat het om een structurele bijdrage van € 1 miljoen per jaar.

Er wordt € 600.000 beschikbaar gesteld in 2025 en € 1 miljoen in 2026 en 2027 ten behoeve van het verstrekken van de premie arbeidsinschakeling voor jongeren.

1.3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

De circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2025 en verder ook een aantal wijzigingen in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Het gaat om de aanpassing van bestaande uitkeringen, omzetting van specifieke uitkeringen naar decentralisatie-uitkeringen en om nieuwe uitkeringen.

De belangrijkste wijzigingen die in deze circulaire verwerkt zijn betreffen:

- De decentralisatie-uitkering Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe. Voor de uitvoering van de Sociale Agenda, aangekondigd in Nij Begun, wordt € 28,2 miljoen in 2025 en € 61,7 miljoen in 2026 beschikbaar gesteld aan de gemeente Groningen. In de Sociale Agenda zijn 16 maatregelen opgenomen die in de regio door afzonderlijke partijen worden uitgevoerd.
- De decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Deze decentralisatie-uitkering vervangt de specifieke uitkering (SPUK) CDOKE. Met deze uitkering wordt in 2026 een totaalbedrag van € 666 miljoen beschikbaar gesteld aan gemeenten om uitvoering te kunnen geven aan hun taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.
- De integratie-uitkering Rijksbijdrage Beschut Werk. In de periode 2025-2027 wordt in totaal ruim € 110 miljoen beschikbaar gesteld om de werking van loonkostensubsidie (LKS) bij beschut werk te verbeteren. Voor werknemers met een indicatie beschut werk zal een forfaitaire LKS (vaste vergoeding voor gemiste loonkosten) worden ingevoerd. Deze maatregel vergt een wetswijziging die naar verwachting in 2028 in werking zal treden. Tot het moment dat de wetswijziging is gerealiseerd worden de extra middelen toegevoegd aan de Rijksbijdrage Beschut Werk (IU Participatie).

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. Paragraaf 2.4 bevat overige mededelingen over de algemene uitkering. Paragraaf 2.5 informeert de gemeenten over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren.

Het totaal van alle wijzigingen vindt zijn neerslag in de bijlagen 2.1.1 tot en met 2.1.4, die overzichten bevatten van maatstaven, bedragen per eenheid en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. Eventuele opmerkingen die over de algemene uitkering in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de mutaties in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2025 tot en met 2030 ten opzichte van de meicirculaire 2025. Wijziging in de omvang van de algemene uitkering kunnen het gevolg zijn van:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de gemeenten, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij gemeenten en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven. De mutaties zijn geordend volgens de clusterindeling van het gemeentefonds om gemeenten een overzicht te bieden per beleidsterrein. De clusterindeling, naar gelijksoortige gemeentelijke beleidsvelden, is een hulpmiddel bij het onderhoud van de verdeling. De clusterindeling heeft geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid van de algemene uitkering. Met de clusterindeling wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2025 en verder en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 2.2.1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties ten opzichte van de meicirculaire 2025 (in duizenden euro's)

		2025	2026	2027	2028	2029	2030
	stand meircirculaire 2025	**40.898.452**	**41.889.943**	**43.374.270**	**43.785.630**	**45.719.390**	**47.904.210**
	algemene mutaties						
1)	Bijstelling accres-tranches		-78.420	-136.328	-144.642	-185.005	-310.361
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2025	428.279					
3)	Afrekening Kenniscentrum Ontplofbare Oorlogsresten	1.450					
	taakmutaties						
	cluster Participatie						
4)	Implementatie Participatiewet in balans	36.325	15.204	3.561	1.000	1.000	1.000
	cluster Individuele voorzieningen Jeugd						
5)	*Hervormingsagenda Jeugd*						
5a)	Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	728.000					
5b)	Hervormingsagenda Jeugd (uitvoeringskosten en budget voor centrale investeringen)		-23.000	-24.000	-22.000	-22.000	-22.000
6)	Loon- en prijsbijstelling middelen op de AP jeugdhulp 2023		23.492	19.196	19.201	18.987	18.987
7)	Toezicht gastouderopvang		1.400	2.200	2.200	1.800	1.700
8)	Kinderopvang pleegouders	-10.700	-10.700	-10.700	-600	-600	-600
	Cluster Sociale basisvoorzieningen						
9)	Rijksvaccinatieprogramma	2.300					300
10)	Wet integrale suïcidepreventie		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	cluster Individuele voorzieningen Wmo						
11)	Indexatie Wmo demografie						75.000
	cluster Bestuur en ondersteuning						
12)	Vervroegde Tweede Kamerverkiezingen	60.000					
13)	Kiezers buiten Nederland	1.120					
	stand deze circulaire	**42.145.226**	**41.827.919**	**43.238.199**	**43.650.789**	**45.543.572**	**47.678.236**

Toelichting algemene uitkering

1. Bijstelling accres-tranches

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds en het provinciefonds wordt het accres genoemd. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2026 en verder.

Vanaf 2024 is het accres gekoppeld aan de bbp-normeringssystematiek. Uitgangspunt is dat de fondsen meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De normering wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fonds minder schommelt. Het prijsdeel volgt de prijsontwikkeling van het bbp van het lopende jaar. Conform rijksbrede systematiek wordt de index in het voorjaar van het lopende jaar definitief. Het betreft een generieke normering die naar eigen inzicht van een individuele gemeente kan worden ingezet.
In de Miljoenennota is het accres voor het jaar 2026 en verder geactualiseerd op basis van de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB) Macro Economische Verkenning (MEV) 2026. In de onderstaande tabel zijn de actuele cijfers opgenomen.

Tabel 2.2.2 Indices CPB					
	2026	2027	2028	2029	2030
Indices CPB bbp MEV 2026					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	1,9%	1,8%	1,7%	1,5%	2,2%
Prijs bbp	2,5%	2,5%	2,7%	2,5%	2,4%
Gecombineerde bbp index	**4,4%**	**4,3%**	**4,4%**	**4,1%**	**4,6%**
Indices CPB bbp CEP 2025					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	1,9%	1,8%	1,7%	1,5%	2,2%
Prijs bbp	2,6%	2,5%	2,7%	2,5%	2,4%
Gecombineerde bbp index	**4,5%**	**4,3%**	**4,3%**	**4,1%**	**4,6%**
Verschil (nieuw-oud)					
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Prijs bbp	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecombineerde bbp index	**-0,1%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**

Tabel 2.2.3 bevat de grondslag en de huidige accresraming zoals opgenomen in de Miljoenennota 2026 op basis van de bbp-cijfers uit de MEV 2026. Tabel 2.2.4 bevat de accresraming zoals deze opgenomen staat in de Voorjaarsnota 2025. Tabel 2.2.5 presenteert de mutatie in de accresraming tussen Voorjaarsnota 2025 en Miljoenennota 2026.

Tabel 2.2.3 Grondslag en accres Gemeentefonds Miljoenennota 2026					
In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030
Grondslag Gemeentefonds	41.770	40.506	39.098	39.059	39.012
Accres Gemeentefonds					
tranche 2026 volume bbp	798	774	747	746	745
tranche 2026 prijs bbp	1.060	1.028	992	991	990
tranche 2027 volume bbp		745	719	718	717
tranche 2027 prijs bbp		1.089	1.051	1.050	1.049
tranche 2028 volume bbp			707	707	706
tranche 2028 prijs bbp			1.148	1.147	1.145
tranche 2029 volume bbp				684	683
tranche 2029 prijs bbp				1.123	1.122
tranche 2030 volume bbp					1.002
tranche 2030 prijs bbp					1.113
Totaal accres	**1.858**	**3.635**	**5.364**	**7.166**	**9.272**

Tabel 2.2.4 Accres Gemeentefonds Voorjaarsnota 2025					
In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030
tranche 2026 volume bbp	791	781	754	753	752
tranche 2026 prijs bbp	1.145	1.131	1.091	1.090	1.089
tranche 2027 volume bbp		772	745	744	743
tranche 2027 prijs bbp		1.088	1.050	1.049	1.047
tranche 2028 volume bbp			735	734	733
tranche 2028 prijs bbp			1.134	1.133	1.131
tranche 2029 volume bbp				717	716
tranche 2029 prijs bbp				1.131	1.130
tranche 2030 volume bbp					1.056
tranche 2030 prijs bbp					1.185
Totaal accres	**1.936**	**3.772**	**5.509**	**7.351**	**9.583**

Tabel 2.2.5 Mutatie accres Gemeentefonds sinds Voorjaarsnota 2025					
In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030
tranche 2026 volume bbp	7	-8	-7	-7	-7
tranche 2026 prijs bbp	-85	-103	-99	-99	-99
tranche 2027 volume bbp	-	-27	-26	-26	-26
tranche 2027 prijs bbp	-	1	1	2	2
tranche 2028 volume bbp	-	-	-27	-27	-27
tranche 2028 prijs bbp	-	-	14	14	14
tranche 2029 volume bbp	-	-	-	-33	-33
tranche 2029 prijs bbp	-	-	-	-8	-8
tranche 2030 volume bbp	-	-	-	-	-54
tranche 2030 prijs bbp	-	-	-	-	-71
Totale mutatie	**-78**	**-136**	**-145**	**-185**	**-310**

2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2025

Het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds. Het plafond wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeentefonds en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. Hierdoor zijn het BCF en het gemeente- en provinciefonds communicerende vaten.

In deze circulaire is een geactualiseerde raming voor de jaren 2025 tot en met 2030 opgenomen. De ruimte onder het plafond voor gemeentes is voor 2025 geraamd op € 428 miljoen. De ontwikkeling van de uitgaven wordt vlak doorgetrokken. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse toevoegingen (taakmutaties) aan het BCF. Bij deze aanname blijft voor alle jaren sprake van ruimte onder het BCF-plafond.

Tabel 2.2.6 Geraamd plafond BCF (bedragen in miljoenen euro)

Geraamd plafond BCF						
	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
BCF Plafond totaal	**5.052**	**5.295**	**5.484**	**5.722**	**5.943**	**6.390**
Plafond aandeel gemeenten VJN25	**4.469**	**4.671**	**4.865**	**5.078**	**5.281**	**5.627**
Taakmutaties	2	19	0	0	0	1
Toevoeging accres sinds voorjaarsnota	0	-12	-17	-20	-27	23
Plafond aandeel gemeenten MN26	**4.470**	**4.678**	**4.848**	**5.059**	**5.254**	**5.651**
Uitputting gemeenten	4.042	4.042	4.042	4.042	4.042	4.042
Ruimte onder plafond gemeenten	**428**	**636**	**806**	**1.017**	**1.212**	**1.609**

3. Afrekening Kenniscentrum Ontplofbare Oorlogsresten

In de periode 2021 tot en met 2024 is een bedrag van € 908.000 per jaar aan de algemene uitkering onttrokken in verband met de oprichting van het landelijke kenniscentrum voor gemeenten die te maken hebben met ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog (zie ook paragraaf 2.2.5 van de meicirculaire 2021).

De gemaakte kosten in de jaren 2021-2025 zijn lager dan het bedrag dat is onttrokken uit de algemene uitkering. Derhalve vindt er een afrekening plaats. Het gaat om een totaalbedrag van € 1,5 miljoen dat aan de algemene uitkering wordt toegevoegd.

4. Implementatie Participatiewet in balans

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is een initiatief om de Participatiewet te vereenvoudigen en te verbeteren, met name door meer maatwerk, versoepeling van regels en een menselijkere aanpak. In totaal wordt er € 58,1 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd.

Er wordt € 55,5 miljoen beschikbaar gesteld in de periode 2025-2030 ten behoeve van de implementatie van deze wet. Deze € 55,5 miljoen is inclusief een bijdrage voor de regeling Verrekenen. De bijdrage voor de regeling Verrekenen start in 2026 met € 500.000. Vanaf 2027 gaat het om een structurele bijdrage van € 1 miljoen per jaar.

Er wordt € 600.000 beschikbaar gesteld in 2025 en € 1 miljoen in 2026 en 2027 ten behoeve van het verstrekken van de premie arbeidsinschakeling voor jongeren. De middelen worden verdeeld via het cluster Participatie.

5. Hervormingsagenda Jeugd

5a. Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024

Naar aanleiding van de eerdere afspraken in het voorjaar met de VNG heeft het kabinet besloten tot compensatie van de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg. Gemeenten ontvangen in totaal € 728 miljoen van het Rijk die ze kunnen inzetten ter ondersteuning van de transformatie van de Jeugdhulp conform de afspraken in de Hervormingsagenda. Het gaat dan om het versterken van de sociale basis en stevige lokale teams, met tevens aandacht voor het verbeteren van kind- en gezinsbescherming en de bredere integrale aanpak sociaal domein. De middelen worden verdeeld via het cluster Individuele voorzieningen Jeugd.

5b. Hervormingsagenda Jeugd (uitvoeringskosten en budget voor centrale investeringen)

Bij Voorjaarsnota 2025 is ten behoeve van de Hervormingsagenda jeugd een reeks middelen overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds, zie paragraaf 2.2.5 van de meicirculaire 2025. Zoals in de meicirculaire aangegeven vond toen nog het gesprek plaats over de verdeling van een deel van de middelen en deze zijn daarom toen nog niet verdeeld. Inmiddels is besloten dat deze Hervormingsagenda-middelen worden ingezet via de VWS-begroting (betreft uitvoeringskosten en budget voor centrale investeringen) en daarom worden deze middelen nu weer onttrokken aan het gemeentefonds. Het gaat om € 23 miljoen in 2026, € 24 miljoen in 2027 en jaarlijks € 22 miljoen vanaf 2028.

6. *Loon- en prijsbijstelling middelen op de AP jeugdhulp 2023*

Dit betreft op de Aanvullende Post gereserveerde middelen voor loon- en prijsbijstelling die samenhangen met de voor Jeugdzorg gereserveerde middelen uit het Coalitieakkoord Rutte IV. De middelen voor de jaren 2024 en 2025 zijn reeds in de meicirculaire 2023 aan de algemene uitkering toegevoegd, zie paragraaf 2.2.8 van de meicirculaire 2023. Nu worden de middelen voor de jaren 2026 en verder overgeheveld naar de algemene uitkering. Het gaat om € 23,5 miljoen in 2026, € 19,2 miljoen in 2027 en 2028 en € 19 miljoen vanaf 2029. De middelen worden verdeeld via het cluster Individuele voorzieningen Jeugd.

7. *Toezicht gastouderopvang*

De Eerste Kamer heeft ingestemd met het wetsvoorstel om de kwaliteit van gastouderopvang beter te waarborgen. De nieuwe kwaliteitseisen gaan gelden vanaf 1 juli 2026 (naast enkele kleinere wijzigingen die ingaan per 1 januari 2026).

De wetswijziging leidt tot meerkosten voor toezicht en handhaving op de gastouderopvang. In de Voorjaarsnota 2024 zijn hiervoor financiële middelen gereserveerd. Deze middelen worden nu toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds en kunnen worden aangewend voor het aanpassen van het toezicht en handhaving in voorbereiding op de nieuwe kwaliteitseisen, bijvoorbeeld voor training/scholing van inspecteurs. Ook kunnen de middelen worden ingezet voor structurele uitbreiding van de duur van een inspectie bij een voorziening voor gastouderopvang en bij een gastouderbureau. Het gaat om € 1,4 miljoen in 2026, € 2,2 miljoen in 2027 en 2028 en daarna aflopend naar € 1,8 miljoen in 2029 en structureel € 1,7 miljoen vanaf 2030. De reeks kent een incidentele component die is bedoeld voor de uitbreiding van de duur van het eerste inspectiebezoek na invoering van de nieuwe kwaliteitseisen. De bedragen zijn tot stand gekomen in overleg tussen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), VNG en Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) Nederland. De middelen worden verdeeld via het cluster Individuele voorzieningen Jeugd.

8. *Kinderopvang pleegouders*

Bij Voorjaarnota 2025 is ten behoeve van de kosten die pleegouders maken voor kinderopvang en buitenschoolse opvang van hun pleegkinderen een reeks middelen overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds, zie paragraaf 2.2.6 van de meicirculaire 2025. Deze middelen zijn toen nog niet verdeeld. Inmiddels is besloten deze middelen niet via het gemeentefonds voor dit doel in te zetten, maar via de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Deze middelen worden daarom nu weer onttrokken aan het gemeentefonds. Dit betreft een overboeking naar de VWS-begroting voor de jaren 2025 tot en met 2027 van € 10,7 miljoen per jaar en € 600.000 per jaar structureel vanaf 2028.

9. *Rijksvaccinatieprogramma*

Per 1 januari 2025 worden er op advies van de Gezondheidsraad verschillende wijzigingen aangebracht in het vaccinatieschema van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Dit betekent dat sommige vaccinaties op een andere leeftijd aangeboden worden en dat er voor bepaalde leeftijdscohorten inhaalcampagnes nodig zijn. Deze veranderingen in het RVP schema hebben daarmee ook gevolgen voor de taken van gemeenten vanwege hun verantwoordelijkheid voor de uitvoering en financiering van het RVP.

De budgettaire impact van de wijzigingen in het vaccinatieschema van het RVP verschilt in de periode 2025 t/m 2029 per jaar. De kosten voor gemeenten stijgen in de gehele periode 2025 tot en met 2029 in totaal met € 2,3 miljoen. Dit bedrag wordt voor de hele periode in één keer in 2025 aan de algemene uitkering toegevoegd. Vanaf 2030 gaat het jaarlijks om € 300.000. De middelen worden verdeeld via het cluster Sociale basisvoorzieningen.

10. *Wet integrale suïcidepreventie*

Op 1 januari 2026 treedt de Wet integrale suïcidespreventie in werking. Gemeenten worden op grond van deze wet geacht suïcidepreventie in hun gezondheidsbeleid op te nemen en uit te voeren. Hiertoe wordt vanaf 2026 jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar gesteld. De middelen worden verdeeld via het cluster Sociale basisvoorzieningen.

11. *Indexatie Wmo demografie*

In verband met een nog uit te werken alternatieve financieringsvorm van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die beter rekening houdt met de kostenontwikkeling in de Wmo en demografische ontwikkelingen/ vergrijzing, is bij Voorjaarsnota 2024 vanaf 2026 een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen aan de algemene uitkering van het gemeentefonds toegevoegd oplopend tot € 300 miljoen in 2029 (zie paragraaf 2.2.10 van de septembercirculaire 2024). Bij Voorjaarsnota 2025 is een extra tranche van € 75 miljoen vanaf 2030 aan de reeks toegevoegd, waarmee de structurele reeks vanaf dat jaar uitkomt op € 375 miljoen. De middelen worden verdeeld via het cluster Individuele voorzieningen Wmo.

12. *Vervroegde Tweede Kamer verkiezingen*

Het kabinet stelt eenmalig € 60 miljoen beschikbaar aan gemeenten voor de organisatie van de vervroegde Tweede Kamerverkiezing op 29 oktober. Het kabinet heeft hierover besloten na overleg met de VNG. Deze vergoeding is aanvullend op de vergoeding die gemeenten jaarlijks via het gemeentefonds krijgen voor de uitvoering van hun wettelijke taken bij het organiseren van verkiezingen. De middelen worden verdeeld via het cluster Bestuur en ondersteuning, maatstaf inwoners.

13. *Kiezers buiten Nederland*

De gemeente Den Haag is verantwoordelijk voor de uitvoering van de vervroegde verkiezingen voor kiezers buiten Nederland. Aan de gemeente Den Haag is daarom eenmalig € 1,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezing op

29 oktober. Het kabinet heeft hierover besloten na overleg met de VNG. Deze vergoeding is aanvullend op de vergoeding die de gemeente Den Haag jaarlijks via het gemeentefonds krijgt voor de uitvoering van hun wettelijke taken bij het organiseren van verkiezingen voor kiezers buiten Nederland. De middelen worden verdeeld via het cluster Bestuur en ondersteuning, maatstaf Verkiezingen Den Haag.

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven. De verdeelwijze bestaat uit een wijziging in de uitkeringsfactor of het gewicht (bedrag per eenheid) van één of meer maatstaven van het cluster waaronder de mutatie valt. De cijfermatige uitwerking is opgenomen in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Mutatie	Verdeelwijze
taakmutaties	
cluster Participatie	
Implementatie Participatiewet in balans	via maatstaven cluster
cluster Individuele voorzieningen Jeugd	
Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	via maatstaven cluster
Loon- en prijsbijstelling middelen op de AP jeugdhulp 2023	via maatstaven cluster
Toezicht gastouderopvang	via maatstaven cluster
Cluster Sociale basisvoorzieningen	
Rijksvaccinatieprogramma	via maatstaven cluster
Wet integrale suïcidepreventie	via maatstaven cluster
cluster Individuele voorzieningen Wmo	
Indexatie Wmo demografie	via maatstaven cluster
cluster Bestuur en ondersteuning	
Vervroegde Tweede Kamerverkiezingen	via maatstaf inwoners
Kiezers buiten Nederland	via maatstaf verkiezingen Den Haag

2.4 Maatstaven, gewichten, uitkeringsfactor en overige uitkeringsonderdelen

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor (zie uitleg verderop). De verkregen uitkomst moet daarnaast worden opgehoogd met enkele uitkeringsonderdelen binnen de algemene uitkering die buiten het format van aantal eenheden en bedragen per eenheid vallen. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid, de uitkeringsfactor en de overige uitkeringsonderdelen.

Maatstaven

Voor uitkeringsjaar 2025 is geen sprake van wijzigingen in de definities van de verdeelmaatstaven. Meer informatie over de berekeningswijze van de verdeelmaatstaven van de algemene uitkering kunt u vinden in de toelichting op de berekening van de uitkering uit het gemeentefonds 2025[1].

Woonruimten

De actuele gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zijn ontvangen over twee onderdelen van de maatstaf woonruimten, te weten het aantal uitwonende studenten en het aantal personen in zorginstellingen (onderdeel van het aantal personen in institutionele huishoudens). Deze zijn opgenomen in bijlage 2.4.1 en zullen voor uitkeringsjaren 2024 en 2025 worden toegepast. Het aantal uitwonende studenten blijft voor 2025 een voorlopig cijfer, het aantal personen in zorginstellingen is definitief en wijzigt niet meer.

Gewicht per maatstaf

De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 is verwerkt. Hierdoor zijn een aantal bedragen per eenheid (bpe) voor 2025-2030 ten opzichte van de meicirculaire 2025 gewijzigd. Bijlagen 2.1.1 en 2.1.3 bevatten het overzicht van de bpe's voor 2025 en 2026.

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor die wordt berekend door de som van de algemene uitkering, de Onroerendezaakbelasting (OZB)-maatstaven en de overige uitkeringsonderdelen te delen door de uitkeringsbasis. De – landelijke – uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke gemeente (het product van de gemeentelijke aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar.

De volgende aspecten zijn bij de raming van de uitkeringsfactor van belang:

- De informatie uit de tabellen 2.2.1 met betrekking tot de algemene mutaties
- De informatie uit de tabellen 2.2.1 en 2.3.1 met betrekking tot de taakmutaties in het gemeentefonds en de verdeling van deze mutaties.
- De ontwikkeling van de uitkeringsbasis als gevolg van geactualiseerde volumina. Bijlage 2.4.2 bevat informatie over de (raming van de) volumina van de maatstaven en of deze (raming van de) volumina voor deze circulaire zijn geactualiseerd.
- De belastingcapaciteit.

[1] Toelichting op de berekening van de uitkeringen uit het gemeentefonds, Rijksoverheid.nl

Ten opzichte van de meicirculaire 2025 is de uitkeringsfactor voor het jaar 2023 ongewijzigd. De uitkeringsfactor voor uitkeringsjaar 2024 daalt ten opzichte van de meicirculaire 2024 met 1 punt van 1,418 naar 1,417. Deze daling wordt veroorzaakt door de herziene actualisatie van de maatstaf Bijstandontvangers.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactor in de jaren 2025-2030 is vermeld in tabel 2.4.1.

Tabel 2.4.1 Uitkeringsfactor 2025-2030

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Uitkeringsfactor	1,486	1,490	1,534	1,577	1,623	1,675
één punt uitkeringsfactor (in miljoenen)	31.170	31.017	31.086	30.524	30.870	31.216

De uitkeringsfactoren in tabel 2.4.1 zijn in lopende prijzen[2]. Gemeenten die in constante prijzen ramen dienen zelf de loon- prijsontwikkeling te verwerken. Om gemeenten hierbij te faciliteren, is in de gemeentefondsrubriek op internet zoals gebruikelijk een rekenmodel in constante prijzen gepubliceerd. In dit rekenmodel is een hulpmiddel opgenomen waarin gemeenten hun eigen prijsindexen kunnen invullen en/of loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt. Op basis van het CPB zijn in het rekenmodel en in paragraaf 4.2 ook, als service, de ramingsgegevens van een aantal indicatoren van het CPB gepresenteerd. Na het invullen van de indexatiecijfers berekent het model automatisch de uitkering in het gemeentefonds in constante prijzen.

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactoren volgt hieronder de tabel, waarin voor ieder afzonderlijk jaar de ontwikkeling is opgenomen ten opzichte van de meicirculaire 2025 (verticale toelichting).

Verticale toelichting ontwikkeling uitkeringsfactor
Tabel 2.4.2 laat de ontwikkeling van de uitkeringsfactor zien ten opzichte van de stand meicirculaire 2025.

Tabel 2.4.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2025-2030

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
stand meicirculaire 2025	**1,472**	**1,493**	**1,539**	**1,583**	**1,630**	**1,687**
mutaties deze circulaire						
Volume-effect gelijkblijvend GF	-0,002	-0,003	-0,003	-0,003	-0,003	-0,004
Effect algemene mutaties	0,014	-0,002	-0,004	-0,005	-0,006	-0,010
Effect taakmutaties	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
OZB	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002
Suppletie	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
uitkeringsfactor stand deze circulaire	**1,486**	**1,490**	**1,534**	**1,577**	**1,623**	**1,675**

[2] De algemene uitkering wordt geïndexeerd op basis van de bbp-ontwikkeling. Daarmee is de algemene uitkering uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen.

De uitkeringsfactoren voor de jaren 2025 tot en met 2030 wijzigen ten opzichte van de meicirculaire 2025.

Voor 2025 is er sprake van een stijging van de uitkeringsfactor ten opzichte van de meicirculaire 2025 van 14 punten. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door de verwerking van de actualisatie van de geraamde ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (€ 428 miljoen).

Voor 2026 en verder is te zien dat de uitkeringsfactor voor elk uitkeringsjaar neerwaarts wordt bijgesteld ten opzichte van de stand meicirculaire 2025. Dit is het gevolg van de neerwaartse bijstelling van de accresraming voor de betreffende jaren wat een effect heeft dat oploopt naar -10 punten in 2030. Daarnaast draagt ook de actualisatie van de prognoses van de volumina van de maatstaven voor de komende jaren bij aan de neerwaartse bijstelling van de uitkeringsfactoren. Dit effect loopt op naar -4 punten in 2030.

De actualisatie van de belastingcapaciteit via de OZB-maatstaven op de uitkeringsfactor heeft een opwaarts effect op de uitkeringsfactoren van 2 punten in de gehele periode 2025-2030.

Verwerking van de taakmutaties beïnvloedt de uitkeringsfactor zowel via de omvang van de algemene uitkering, als via de wijziging van de uitkeringsbasis als gevolg van de gewijzigde gewichten (bpe's). Het effect van de mutatie van de omvang van de algemene uitkering als gevolg van de taakmutaties en de wijziging van de uitkeringsbasis zijn ongeveer met elkaar in evenwicht, waardoor het gecombineerde effect op de uitkeringsfactor minimaal is.

Op basis van de MEV 2026 zijn de prognoses van het aantal bijstandsontvangers in deze circulaire geactualiseerd. Hieronder staat in tabel 2.4.3 een overzicht van de ramingen van de maatstaf bijstandsontvangers stand meicirculaire 2025 en de stand van deze circulaire.

Tabel 2.4.3 Bijstandsontvangers

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Stand meicirculaire 2025	375.451	378.588	381.786	386.491	392.672	399.581
Stand septembercirculaire 2025	375.451	378.634	381.612	385.600	390.583	397.892

Overige uitkeringsonderdelen

Onder de algemene uitkering vallen ook de volgende uitkeringsonderdelen, die niet de vorm hebben van maatstafaantallen die met een bedrag per eenheid worden vermenigvuldigd:

- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt middelen op grond van de maatstaf herindeling of ontvangt een artikel 12-uitkering.
- Een beperkt aantal gemeenten ontvangt een suppletie-uitkering Bommenregeling vanwege de kosten die zij hebben gemaakt met betrekking tot het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog.

- Een beperkt aantal gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en den Haag) ontvangt een suppletie-uitkering vanwege het ingroeipad als gevolg van de actualisatie van de maatstaf Huishoudens met een laag inkomen van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang naar de maatstaf van het nieuwe verdeelmodel (zie paragraaf 2.4.2 van de septembercirculaire 2024).
- Vanaf 2023 geldt voor gemeenten een ingroeipad als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel van de algemene uitkering. Dit ingroeipad wordt zoals gebruikelijk verwerkt in een suppletie-uitkering (zie paragraaf 2.5.2 van de meicirculaire 2022). Voor 2026 gelden de bedragen van 2025. Per 1 januari 2027 zal een volgende stap worden gezet met betrekking tot het ingroeipad, zoals aangekondigd in de brief over Vervolgtraject verdeelmodel gemeentefonds[3].

[3] Kamerstukken II, 2024-2025 36 600, B, nr. 24

3 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling over de gemeenten.

Decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie- en integratie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten gemeenten geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan. Paragraaf 3.3 bevat overige mededelingen over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van de meicirculaire 2025 over de periode 2025 tot en met 2030. De mutaties hebben betrekking op 2025 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2025-2030 (bedragen in duizenden euro's)

		2025	2026	2027	2028	2029	2030
	stand meicirculaire 2025	**5.220.036**	**4.937.726**	**4.791.418**	**4.710.901**	**4.583.431**	**4.517.720**
1	Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe	28.172	61.700				
2	Spreidingswet	15.300					
3	Pilot dakloze EU-burgers	7.000					
4	Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak	5.044					
5	Voorbereiding bouw kerncentrales	4.182					
6	Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.925	4.851	4.851	3.825		
7	Aanpak overlast asielzoekers	3.435					
8	Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)	3.257	3.257	3.257			
9	Impulsbudget sociale infrastructuur	1.706	1.535	1.535	1.535	1.535	1.535
10	Register Externe Veiligheidrisico's (REV)	850	850				
11	Preventie aanpak van jeugdcriminaliteit	681	681	181			
12	*Work in NL*						
12a	Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	405					
12b	Work in NL (Dienstverlening arbeidsmarktregio)	85	84	84			
13	Aanpak ondermijning zeehavens	365					
14	Aanpak van criminele machtsstructuren	360	385				
15	Actieagenda mkb-dienstverlening	203					
17	Pilot denormalisering drugs bij evenementen	33	67				
18	Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		666.340				
19	Overheidsbrede Dienstverlening		15.414	15.414	15.414	15.414	15.414
20	Regeling heroïnebehandeling		13.347				
21	Vrouwenopvang		12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
22	Bureau regioburgemeesters		880	880	880	880	880
23	Erfgoedregistratie		150				
24	Digitale tweeling		108	108	63		
25	Versterken arbeidsmarktregio's					8.847	8.847
26	Volume-indexatie 2026 Beschermd Wonen (IU)		14.900	14.900	14.900	14.900	14.900
27	Rijksbijdrage Beschut Werk (IU)	34.300	36.748	39.194			
	stand deze circulaire	**5.329.339**	**5.771.023**	**4.883.822**	**4.759.518**	**4.637.007**	**4.571.296**

*Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft.

Tabel 3.2.2 bevat het complete overzicht van de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen over de periode 2025 tot en met 2030.

Tabel 3.2.2 Decentralisatie-en integratie-uitkeringen 2025-2030 (in duizenden euro's)*

Uitkeringsjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vindplaats
- IU Participatie	2.124.797	2.049.850	1.983.904	1.876.909	1.809.237	1.743.422	september 2025, § 3.2-27
- IU Beschermd wonen	1.833.044	1.848.649	1.848.649	1.848.649	1.848.649	1.848.649	september 2025, § 3.2-26
- IU Voogdij/18+							mei 2024, § 3.2-20 t/m 21
- Maatschappelijke opvang	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	385.057	december 2022, § 3.2-21 en 23
- Vrouwenopvang	230.621	222.748	222.894	222.894	222.894	222.894	september 2025, § 3.2-21
- Armoedebestrijding kinderen	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000	mei 2020, § 3.3.8
- Uitvoeringskosten Omgevingswet	80.679						mei 2025, § 3.2-1
- Openbare bibliotheken	59.282	59.282					september 2024, § 3.2-13
- Nationaal Actieplan Dakloosheid	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000	mei 2024, § 3.2-2a
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	46.700	mei 2017, § 4.2
- Impulsbudget arbeidsmarktregio's	35.233	28.959	39.094	45.201			mei 2025, § 3.2-2
- Impulsbudget sociale infrastructuur	36.706	33.035	33.035	33.035	33.035	33.035	september 2025, § 3.2-9
- Voorschoolse voorziening peuters	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	september 2022, § 3.2-4
- Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe	28.172	61.700					september 2025, § 3.2-1
- Alleenverdienersproblematiek	27.468						mei 2025, § 3.2-4
- Versterking arbeidsmarktregio's	23.440	23.440	23.440	23.440	23.440	23.440	september 2025, § 3.2-24
- Wet betaalbare huur	19.256	16.406	9.150	7.352	6.500	6.500	december 2024, § 3.2-12
- Spreidingswet	15.300						september 2025, § 3.2-2
- Begeleiding jongeren naar werk	14.895						mei 2025, § 3.2-5
- Beeldende kunst en vormgeving	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	september 2015, § 4.2-1
- Extra capaciteit BOA's	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	mei 2022, § 3.2-11
- Faciliteitenbesluit opvangcentra	12.267						mei 2025, § 3.2-6
- Toekomstbestendig maken energiebeleid	10.375						mei 2025, § 3.2-19
- Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties	10.282						mei 2025, § 3.2-7
- Wet kwaliteitsborging bouw	10.076	10.000					september 2022, § 3.2-3
- gedrag	10.000	10.000	10.000				mei 2023, § 3.2-19
- RES regio's	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	8.781	september 2023, § 3.2-6
- Bodembescherming	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	8.636	mei 2024, § 3.2-4
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	7.856	7.856	7.856	7.856	7.856	7.856	mei 2025, § 3.2-12
- Natuur bij Energieprojecten	7.828						mei 2025, § 3.2-9
- Veiligheidshuizen	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	7.699	juni 2012, § 6.11
- Pilot dakloze EU-burgers	7.000						september 2025, § 3.2-3
- Aanpak laaggeletterdheid	6.500	5.000	5.000	5.000			mei 2025, § 3.2-10
- Uitstapprogramma prostituees	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	september 2022, § 3.2-6
- Work in NL (Dienstverlening arbeidsmarktregio)	6.012	6.709	6.709				september 2025, § 3.2-16
- Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak	5.044						september 2025, § 3.2-4
- Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100	december 2019, § 3.3.1
- Regionale doelgroepen specifieke aanpak	4.784	4.784					mei 2024, § 3.2-5
- Voorbereiding bouw kerncentrales	4.182						september 2025, § 3.2-5
- Knelpunten verdeelproblematiek	4.140	4.235	4.332	4.432	4.534	4.638	mei 2024, § 3.2-27
- Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	3.925	4.851	4.851	3.825			september 2025, § 3.2-6
- Aanpak overlast asielzoekers	3.435						september 2025, § 3.2-7
- Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)	3.257	3.257	3.257				september 2025, § 3.2-8
- Landelijke aanpak adreskwaliteit	2.856						mei 2025, § 3.2-13
- Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen	2.500	2.500					mei 2025, § 3.2-14
- Veilig wonen	2.415	2.415					september 2023, § 3.2-9
- Natuurbrandpreventie en -mitigatie	2.279						mei 2025, § 3.2-15
- Behoud sociale voorzieningen Groningen	1.506						mei 2025, § 3.2-16
- LHBTI beleid Regenboogsteden	1.232	1.232					mei 2025, § 3.2-26
- Preventie aanpak van jeugdcriminaliteit	1.181	1.181	681				september 2025, § 3.2-11
- Einde lening inburgeringsplichtig	1.000						mei 2025, § 3.2-17
- Register Externe Veiligheidrisico's (REV)	850	850					september 2025, § 3.2-10
- Veilige steden	825	825					mei 2025, § 3.2-23
- Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	405						september 2025, § 3.2-12
- Aanpak ondermijning zeehavens	365						september 2025, § 3.2-13
- Aanpak van criminele machtsstructuren	360	385					september 2025, § 3.2-14
- Slavernijverleden	327						mei 2025, § 3.2-20
- Maatschappelijke begeleiding	263						mei 2025, § 3.2-21
- Actieagenda mkb-dienstverlening	203						september 2025, § 3.2-15
- Aanpak flakka problematiek	200						mei 2025, § 3.2-22
- Verkeersveiligheid	95	95	95	95	95	95	september 2023, § 3.2-13
- Realisatie energietransitie	80						mei 2025, § 3.2-24
- Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit	35						mei 2025, § 3.2-25
- Pilot denormalisering drugs bij evenementen	33	67					september 2025, § 3.2-17
- Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		666.340					september 2025, § 3.2-18
- Overheidsbrede Dienstverlening		15.414	15.414	15.414	15.414	15.414	september 2025, § 3.2-19
- Regeling heroïnebehandeling		13.347					september 2025, § 3.2-20
- Bureau regioburgemeesters		880	880	880	880	880	september 2025, § 3.2-22
- Erfgoedregistratie		150					september 2025, § 3.2-23
- Digitale tweeling		108	108	63			september 2025, § 3.2-24
-							
Totaal	**5.329.339**	**5.771.023**	**4.883.822**	**4.759.518**	**4.637.007**	**4.571.296**	

* Alle bedragen betreffen decentralisatie-uitkeringen (DU) tenzij in de tabel vermeld dat het een integratie-uitkering (IU) betreft

Toelichting decentralisatie-uitkeringen

1. *Uitvoering Sociale Agenda Groningen en Noord-Drenthe*

Voor de uitvoering van de Sociale Agenda, aangekondigd in Nij Begun [4], wordt € 28,2 miljoen in 2025 en € 61,7 miljoen in 2026 beschikbaar gesteld aan de gemeente Groningen. In de Sociale Agenda zijn 16 maatregelen opgenomen die in de regio door afzonderlijke partijen worden uitgevoerd. De gemeente Groningen is als budgethouder verantwoordelijk voor de verdeling van de middelen.

2. *Spreidingswet*

Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het zoeken naar opvangplekken (zie ook paragraaf 3.2.3 van de decembercirculaire 2024). Zij ontvangen hiervoor middelen vanuit het gemeentefonds. Voor gemeenten is er een bijdrage van in totaal € 15,3 miljoen beschikbaar. Elke gemeente ontvangt een vast bedrag van € 20.000. Het resterende bedrag wordt verdeeld op basis van de verdeling van het aantal opvangplaatsen per gemeente.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-2.

3. *Pilot dakloze EU-burgers*

In 2025 wordt € 7 miljoen beschikbaar gesteld voor de specifieke aanpak voor dakloze Europese Unie (EU)-burgers, conform het Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers. Dit betreft een voortzetting van de pilot dakloze EU-burgers (zie paragraaf 3.2.2b van de meicirculaire 2024). Dit bedrag wordt beschikbaar gesteld aan de 6 pilotgemeenten: Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Rotterdam, Utrecht en Venlo. Het bedrag wordt via het objectieve verdeelmodel van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang (DUMO) over de 6 gemeenten verdeeld.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-3.

4. *Pilot wijkgerichte vaccinatieaanpak*

De G4-gemeenten ontvangen een bijdrage van € 5 miljoen voor de uitvoering van een pilot gericht op het uitbreiden en intensiveren van de wijkgerichte vaccinatieaanpak. Het doel van de pilot is om in de praktijk te leren op welke wijze het meest doelmatig kan worden ingezet op het verhogen van de vaccinatiegraden in wijken waar de deelname aan het Rijksvaccinatieprogramma achterblijft. Geleerde lessen uit de pilot worden landelijk gedeeld, zodat alle gebieden met een lage vaccinatiegraad deze kunnen benutten.

[4] Sociale agenda voor Groningen en Noord-Drenthe gepresenteerd | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

Op basis van de plannen van de gemeenten is de verdeling per pilotgemeente als volgt: Amsterdam: € 1.500.000, Den Haag: € 1.536.000, Rotterdam: € 1.278.000 en Utrecht: € 730.000.

5. Voorbereiding bouw kerncentrales

Kernenergie is belangrijk voor het bredere energiesysteem dat dit kabinet voor ogen heeft waarbij kernenergie een betrouwbare CO2-arme energiebron is. Het kabinet zet in op de realisatie van nieuwe kerncentrales[5].

Voor twee kerncentrales heeft de toenmalige Minister voor Klimaat en Energie in 2022 locatie Borssele in de provincie Zeeland aangewezen als voorkeurslocatie. De gemeente Borsele krijgt financiële ondersteuning waarmee de gemeente bijvoorbeeld extra personele capaciteit kan bewerkstelligen.

Vanuit de projectprocedure worden andere mogelijke locaties onderzocht op geschiktheid in de provincies Groningen en Zuid-Holland. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) vindt het belangrijk dat voor een zorgvuldige procedure de belangen en zorgen van stakeholders en inwoners van deze locaties hierin een plek krijgen. Het ministerie van KGG wil derhalve gemeenten en provincies financieel ondersteunen om lokale en regionale kennis op te bouwen / in te brengen ten behoeve van samenwerking met het Rijk.

In totaal is er een bedrag van € 4,2 miljoen voor gemeenten beschikbaar. De verdeling is als volgt: Borsele: € 2.290.000, Het Hogeland: € 473.000, Rotterdam: € 473.000, Terneuzen € 473.000, Vlissingen: € 473.000.

6. Versterking omgevingsveiligheidsdiensten

De VNG, namens de gemeenten, en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) zijn overeengekomen (in het bestuurlijk omgevingsberaad van 24 oktober 2024) dat bepaalde taken van het vervolg op de Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid (MVO) door gemeenten worden uitgevoerd. Het gaat om wettelijke taken op het terrein van de omgevingsveiligheid. Het gaat om een bedrag van € 3,9 miljoen in 2025, € 4,9 miljoen in 2026 en in 2027 en € 3,8 miljoen in 2028. De verdeling is gebaseerd op de gemeentelijke verdeelsleutel Externe Veiligheid (gebaseerd op aantal risicobronnen en inwonersdichtheid).

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-6.

[5] Kamerstukken II, 2024-2025, 32 645, nr. 132

7. Aanpak overlast asielzoekers

Overlast en crimineel gedrag van asielzoekers heeft grote impact op de betrokkenen, de omgeving en het draagvlak voor opvang. Aanvullend op de nationale aanpak is lokaal maatwerk cruciaal omdat overlast binnen de gemeentegrenzen wordt ervaren. Om deze lokale aanpak binnen de gemeenten te ondersteunen wordt € 3,4 miljoen beschikbaar gesteld in 2025. Gemeenten konden hiervoor een aanvraag doen. Bij de verdeling van het budget is rekening gehouden met het aantal opvangplekken in de gemeente.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-7.

8. Nationaal Programma Vitale regio's (NPVR)

In het NPVR werken het Rijk en 11 regio's langjarig samen aan het vergroten van de brede welvaart. In de periode 2025-2027 worden procesmiddelen beschikbaar gesteld voor de 11 regio's binnen het NPVR. Elke regio krijgt een vaste jaarlijkse bijdrage voor de totstandkoming van de regioplannen en uitvoeringsagenda's die bijdrage aan de agenda van het NPVR. Er is jaarlijks € 3,3 miljoen beschikbaar voor gemeenten.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-8.

9. Impulsbudget sociale infrastructuur

Door de toekenning van de loon- en prijsontwikkeling (LPO) wijzigt de omvang van de decentralisatie-uitkering 'Impulsbudget sociale infrastructuur'. Ook is de verdeling vanaf 2026 bijgewerkt op basis van veranderingen in samenwerkingsverbanden en de nieuwste gegevens voor de verdeelmaatstaf. Deze decentralisatie-uitkering loopt van 2025 tot en met 2034 (zie ook paragraaf 3.2.3 van de meicirculaire 2025). In 2025 gaat het om € 1,7 miljoen en vanaf 2026 tot en met 2034 om € 1,5 miljoen.

Een overzicht met de ten opzichte van de meicirculaire 2025 bijgewerkte bedragen per gemeente, is opgenomen in bijlage 3.2-9.

10. Register Externe Veiligheid (REV)

Het ministerie van IenW is met medeoverheden verantwoordelijk voor het beheer van het REV (zie ook paragraaf 3.2.8 van de decembercirculaire 2024). Gemeenten ontvangen via deze decentralisatie-uitkering een bijdrage als tegemoetkoming in de kosten voor het inregelen van de beheerwerkzaamheden voor de Kwetsbare gebouwen en locaties (KGL)-module binnen het REV. De bijdrage is bedoeld voor het inregelen en het mee uitwerken van een efficiënte beheeraanpak, waarbij optimaal gebruik gemaakt wordt van bestaande (basis)registraties.

Het gaat om een jaarlijks bedrag van € 850.000 voor de jaren 2025 en 2026. De middelen worden evenredig over alle gemeenten verdeeld.

11. Preventie aanpak van jeugdcriminaliteit

Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) stelt een bijdrage ter beschikking voor de preventie aanpak van jeugdcriminaliteit ten behoeve van het voorkomen van jonge aanwas en doorgroeiers in de ondermijnende en georganiseerde criminaliteit (zie ook paragraaf 3.2.18 van de meicirculaire 2025). De gemeente Velsen ontvangt in de periode 2025-2027 een jaarlijkse bijdrage van € 181.000. De gemeente Tiel ontvangt in 2025 en 2026 een jaarlijkse bijdrage van € 500.000.

12. Work in NL

Met het project Work in Nederland (WIN) wordt goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten gerealiseerd.

12a. Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen

Om arbeidsmigranten goed te kunnen bereiken is het noodzakelijk dat zelforganisaties (organisaties ontstaan vanuit de doelgroep) en sleutelpersonen nauw betrokken worden. Om deze aanpak te ondersteunen is een bedrag van € 405.000 beschikbaar. Het bedrag wordt evenredig verdeeld over de deelnemende arbeidsmarktregio's en verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's. De regio's konden hiervoor een aanvraag doen.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-12a.

12b. Work in NL (Dienstverlening arbeidsmarktregio)

Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan EU-arbeidsmigranten te bieden worden middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's (zie ook paragraaf 3.2.11 van de meicirculaire 2025). De gemeente Ede, centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Foodvalley, ontvangt in 2025 een bijdrage van € 85.000 en in 2026 en 2027 een jaarlijkse bijdrage van € 84.000.

13. Aanpak ondermijning zeehavens

Het ministerie van JenV zet zich in om drugssmokkel via de kleine havens tegen te gaan. Hiervoor is in totaal € 365.000 beschikbaar voor de havens van Scheveningen en Harlingen. De gemeente Den Haag ontvangt een bijdrage van € 300.000 en de gemeente Harlingen van € 65.000.

14. Aanpak van criminele machtsstructuren

De gemeente Utrecht ontvangt een bijdrage voor een project om een regionale samenwerking tot stand te brengen, gericht op het aanpakken van criminele machtsstructuren. Het project is een samenwerking van Openbaar Ministerie (OM), Politie, Gemeente Utrecht, Reclassering en Zorg en Veiligheidshuis Regio Utrecht. De gemeente Utrecht ontvangt hiervoor een bijdrage van € 360.000 in 2025 en € 385.000 in 2026.

15. Actieagenda mkb-dienstverlening

De Actieagenda mkb-dienstverlening 2024-2026 is opgesteld om overheden en andere partijen beter te laten samenwerken en zo de dienstverlening aan het brede mkb effectiever en toegankelijker te maken[6]. Met de actieagenda wordt beoogd 100.000 mkb-ondernemers te bereiken en te ondersteunen bij het toekomstbestendig maken van hun bedrijf (tot 2028). De gemeente Sittard-Geleen is betrokken bij het leerprogramma van de actieagenda en ontvangt hiervoor een bijdrage van € 203.000.

16. Pilot denormalisering drugs bij evenementen

Binnen het project 'Skip die trip' (SKIP) hebben in Oost-Brabant 32 gemeenten, de GGD, Hart voor Brabant en Novadic-Kentron in 2021 hun krachten gebundeld. SKIP draait om het realiseren van een nieuwe norm over drugsgebruik en heeft als doel om de toenemende normalisering van drugsgebruik onder jongvolwassenen tegen te gaan. Het ministerie van JenV stelt aan de regio Oost-Brabant, via de gemeente Meierijstad, een bijdrage ter beschikking voor de pilot: 'implementatie Leidraad denormalisering drugs bij evenementen' in de 32 samenwerkende gemeenten. De gemeente Meierijstad ontvangt hiervoor een bijdrage van € 33.000 in 2025 en € 67.000 in 2026.

17. Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

De decentralisatie-uitkering CDOKE vervangt de SPUK CDOKE. In 2026 wordt een totaalbedrag van ruim € 666 miljoen beschikbaar gesteld aan gemeenten om uitvoering te kunnen geven aan hun taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid[7]. Hiervan wordt € 30,5 miljoen in een volgende circulaire verdeeld op basis van een in overleg met de VNG nog vast te stellen verdeelsleutel. De middelen zijn ook beschikbaar voor de periode 2027 t/m 2030, maar de uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bepaald.

Deze decentralisatie-uitkering bestaat uit basisfinanciering en planfinanciering.
Alle gemeenten ontvangen basisfinanciering ten behoeve van de vergroting van hun capaciteit (bemensing) voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Daarnaast zijn aanvullend middelen beschikbaar voor gemeenten die in 2024 of 2025 planfinanciering hebben aangevraagd voor bijvoorbeeld het instellen van een zero emissie-zone, het aanleggen van zonneweiden of windparken en het aardgasvrij maken van woningen. Gemeenten aan wie in 2024 of 2025 planfinanciering is toegezegd, kunnen op deze middelen rekenen tot het plan is afgerond (mits dit voor 2030 is) of de maximale termijn voor de planfinanciering is bereikt (tot 2030). Na afronding van deze plannen (mits dit voor 2030 is) worden deze planfinancieringsmiddelen herverdeeld over gemeenten zodat aanvullende plannen gefinancierd kunnen worden.

---

[6] Actieagenda mkb-dienstverlening 2024-2026 | Rapport | Rijksoverheid.nl

[7] De middelen die via deze regeling beschikbaar worden gesteld zijn bedoeld voor de uitvoering van taken zoals benoemd in het Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB)-advies 'Koersen op Klimaatneutraal', het onderliggende artikel 2-onderzoek en de Bestuurlijke Afspraken Klimaat en Energie.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-18.

18. Overheidsbrede Dienstverlening

De SPUK Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) wordt vanaf 2026 omgezet naar de decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening. Via deze decentralisatie-uitkering worden gemeenten gefaciliteerd om laagdrempelige en empathische ondersteuning te bieden bij regelzaken met de (digitale) overheid en om hun regierol in het lokale netwerk in te vullen. Hiervoor is vanaf 2026 een structurele bijdrage van € 15,4 miljoen beschikbaar. Met deze decentralisatie-uitkering kunnen gemeenten, vanuit hun regiorol, lokaal bepalen waar en welke vorm van ondersteuning het meest passend is. De verdeling van de middelen over gemeenten is gebaseerd op het aantal inwoners en het aantal lager opgeleiden in gemeenten.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-19.

19. Regeling heroïnebehandeling

De SPUK Regeling heroïnebehandeling wordt met ingang van 2026 omgezet in een decentralisatie-uitkering. Zestien gemeenten ontvangen een bijdrage voor de behandeling van langdurig opiaatverslaafden, voor wie behandeling met methadon onvoldoende resultaat biedt, met medische heroïne. De regeling richt zich op het helpen van verslaafden, zowel op lichamelijk als geestelijk gebied. Voor deze decentralisatie-uitkering is in 2026 een bedrag van € 13,3 miljoen beschikbaar. De verdeling is gebaseerd op de door de gemeenten aangeleverde verwachte bezettingscijfers van de behandeleenheden.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-20.

20. Vrouwenopvang

Vanaf 2026 wordt structureel € 12 miljoen toegevoegd aan de decentralisatie uitkering Vrouwenopvang ten behoeve van extra opvangplekken. Over de nadere afspraken en verdeling van deze middelen vindt nog gesprek plaats tussen Rijk en gemeenten. Deze middelen worden nu dan ook nog niet verdeeld.

21. Bureau regioburgemeesters

De gemeente Den Haag ontvangt middelen voor de ondersteuning van de regioburgemeesters bij de uitvoering van wettelijke taken op grond van de Politiewet 2012. Bureau regioburgemeesters is ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het gaat hierbij onder andere om de ondersteuning bij het overleg dat tenminste vier maal per jaar wordt gevoerd met de minister van JenV, de voorzitter van het College van procureurs-generaal en de korpschef over de taakuitvoering door en het beheer ten aanzien van de politie. Het gaat om een structurele bijdrage van € 880.000 vanaf 2026.

22. *Erfgoedregistratie*

De SPUK Erfgoedregistratie die aan de gemeente Amsterdam wordt verstrekt ten behoeve van de Federatie Grote Monumentengemeenten wordt per 2026 omgezet in een decentralisatie-uitkering. Het gaat om een bedrag van € 150.000 voor de gemeente Amsterdam in 2026. Met deze middelen kan de Landelijke Erfgoedregistratie worden bestendigd en verder worden uitgebouwd (zie ook paragraaf 4.2.13 van de septembercirculaire 2018). Daarmee wordt het mogelijk dat vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet erfgoedgegevens beschikbaar komen voor iedereen.
Dit geeft invulling aan de gedachte van de Omgevingswet: gemeenten hebben de plicht om informatie met betrekking tot de omgeving eenduidig beschikbaar te stellen aan zowel ambtenaren als burgers.

23. *Digitale tweeling*

De gemeente Almere ontvangt een bijdrage van in totaal € 279.000 in de periode 2026-2028 voor het participeren in *Digital Twin as a Service*. In 2026 en 2027 ontvangt de gemeente Almere een bedrag van € 108.000 en in 2028 € 63.000. De doelstelling van *Digital Twin as a service* is het ontwikkelen van standaarden en afspraken om het instrument Digitale Tweeling in te kunnen zetten voor het verkrijgen van inzichten en versnellen van de realisatie van de maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving, waaronder de woningbouwopgave.

24. *Versterking arbeidsmarktregio's*

In de meicirculaire 2025 zijn de middelen voor de verhoging voor de jaren 2025-2028 opgenomen (zie paragraaf 3.2.8 van de meicirculaire 2025). Nu wordt vanaf 2029 een structurele bijdrage van € 8,8 miljoen per jaar aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor wat betreft de verdeling wordt dezelfde verdeelsleutel gehanteerd als voor de eerdere jaren.

Een overzicht met de toekenning van de bedragen per gemeente is opgenomen in bijlage 3.2-25.

Toelichting integratie-uitkeringen (IU)

25. *Volume-indexatie 2026 Beschermd Wonen (IU)*

Ten behoeve van de volume indexatie 2026 wordt er structureel € 14,9 miljoen toegevoegd aan de Integratie Uitkering Beschermd wonen. Hiermee wordt voor de volume indexatie beschermd wonen aangesloten bij de groei van het accres. Dit bedrag wordt over de centrumgemeenten verdeeld naar rato van de huidige verdeling van deze uitkering.

26. *Rijksbijdrage Beschut Werk (IU)*

In de periode 2025-2027 wordt in totaal ruim € 110 miljoen beschikbaar gesteld om de werking van loonkostensubsidie (LKS) bij beschut werk te verbeteren. Uit onderzoek blijkt dat de loonwaardesystematiek die hier nu voor wordt gebruikt, veelal leidt tot een

overschatting van de loonwaarde en daarmee tot een te lage vaststelling van de LKS.

In de Tweede Kamerbrief 'Voortgang sociaal ontwikkelbedrijven en beschut werk' is aangekondigd dat voor werknemers met een indicatie beschut werk een forfaitaire loonkostensubsidie (vaste vergoeding voor gemiste loonkosten) zal worden ingevoerd. De hoogte van de forfaitaire LKS wordt vastgesteld op 68%. Dit is zo'n 11%-punt hoger dan het huidige gemiddelde LKS-percentage. Het kabinet heeft hiertoe bij Voorjaarsnota 2025 € 34,3 miljoen (2025) oplopend naar € 90,1 miljoen structureel (vanaf 2048) vrij gemaakt. De oploop is het gevolg van de geraamde toename van het aantal beschut werkers.

Deze maatregel vergt een wetswijziging die naar verwachting in 2028 in werking zal treden. Tot het moment dat de wetswijziging is gerealiseerd worden de extra middelen toegevoegd aan de Rijksbijdrage beschut werk via de IU Participatie. Na de inwerkingtreding van de wijziging zullen de extra middelen onderdeel worden van het budget voor de bijstand en loonkostensubsidies.

3.3. Verdeling bestaande decentralisatie- en integratie-uitkeringen en overige mededelingen

Deze paragraaf licht de wijzigingen in de decentralisatie-en integratie-uitkeringen toe die niet gepaard gaan met een wijziging in het macrobudget van de betreffende uitkering. Daarnaast bevat de paragraaf overige mededelingen die betrekking hebben op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen.

3.3.1. Beschermd wonen

De gemeente Bergen op Zoom ontvangt in 2026 net als in de periode 2018 tot en met 2025 een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen (zie voor meer informatie paragraaf 3.3.2 van de decembercirculaire 2018 en paragraaf 3.3.1 van de septembercirculaire 2024). In paragraaf 3.3.1. van de septembercirculaire 2024 is aan de gemeente Bergen op Zoom eerder een maximale aanvullende bijdrage van € 4,24 miljoen toegekend voor 2025. Op basis van de jaarrekeningcijfers over 2024 is deze bijdrage voor 2025 definitief vastgesteld op € 0. De gewijzigde verdeling over de gemeenten voor de integratie-uitkering Beschermd wonen is gepubliceerd in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.2. Maatschappelijke opvang

De verdeling van de middelen van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang ten opzichte van de meicirculaire 2025 is voor uitkeringsjaar 2025 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven. De verdeling over de gemeenten is opgenomen in bijlage 3.3.2. De achterliggende berekeningswijze en bedragen treft u aan in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.3. Vrouwenopvang

De verdeling van de middelen van de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang is vanaf uitkeringsjaar 2025 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven: woonruimten, migratieachtergrond en eenouderhuishoudens en omgevingsadressendichtheid. De achterliggende berekeningswijze en bedragen treft u aan in de gemeentefondsrubriek op internet.

3.3.4. Aanpak laaggeletterdheid

De verdeling van de decentralisatie-uitkering Aanpak laaggeletterdheid is voor 2025 veranderd als gevolg van het gebruik van actuelere CBS-gegevens (zie ook paragraaf 3.2.10 van de meicirculaire 2025). In bijlage 3.3.4 is de verdeling voor de decentralisatie-uitkering Aanpak laaggeletterdheid opgenomen voor 2025.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de gemeentefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het gemeentefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de gemeentefinanciën.

4.2 Gemeentefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Gemeentefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de gemeentefondstotalen 2025-2030. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Gemeentefondstotalen 2025-2030 (in duizenden euro's)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene uitkering	42.145.226	41.827.919	43.238.199	43.650.789	45.543.572	47.678.236
DU/IU	5.329.339	5.771.023	4.883.822	4.759.518	4.637.007	4.571.296
Totaal	**47.474.565**	**47.598.942**	**48.122.021**	**48.410.307**	**50.180.579**	**52.249.532**

Bevoorschotting

De bedragen 2025 uit de tabel zullen worden verwerkt in de bevoorschotting vanaf 7 oktober 2025. Op 7 oktober 2025 zullen ook eventuele verrekeningen plaatsvinden als er eerder dit jaar te veel of juist te weinig voorschot is verstrekt. Verrekeningen over voorgaande uitkeringsjaren worden eveneens in oktober uitgevoerd.

De voorschotbetalingen op de algemene uitkering over 2026 zullen in beginsel gebaseerd worden op de uitkeringsfactor en de bedragen per eenheid die in deze circulaire zijn vermeld. Daarnaast worden de meeste basisgegevens overgenomen van het jaar 2025. Gemeenten worden over de voorschotbetalingen geïnformeerd via de maandelijkse specificatieoverzichten.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

Het accres is gebaseerd op de grondslag algemene uitkering plus decentralisatie-uitkeringen en wordt toegevoegd aan de algemene uitkering. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende prijzen. De decentralisatie-uitkeringen betreffen nominale bedragen. De integratie-uitkeringen worden wel ieder jaar opnieuw geïndexeerd volgens de voor dat jaar van toepassing zijn de loon- en prijsontwikkeling (constante prijzen).

Het is van belang dat gemeenten in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om gemeenten, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te faciliteren bij het omgaan met nominale ontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB, met name de rubriek Centraal Economisch Plan (CEP) 2025 en de MEV 2026.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2026 en CEP 2025**

mutaties per jaar in %	2025	2026	2027	2028	2029	2030***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	3,6	2,5	2,5	2,6	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,3	2,4	2,5	2,6	2,5	2,5
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,2	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2
Loonvoet sector overheid	6,0	2,9	5,1	4,2	4,5	4,5
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	6,2	2,6	5,7	4,6	4,3	4,3
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	3,3	2,5	2,5	2,6	2,4	2,4
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	2,9	2,4	2,2	2,2	2,3	2,3

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel
** 2026 is op basis van de MEV 2026, 2025 en 2027 - 2029 is op basis van de CEP 2025
*** cijfers 2029 zijn doorgetrokken naar 2030

4.3 Individuele referentiewaarden EMU-saldo medeoverheden 2026

In de regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2024 tot en met 2026 bepaald alsmede de uitsplitsing daarvan per bestuurslaag[8]. Om provincies en gemeenten tijdig een beeld te geven wat dit voor hen betekent, publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in lijn met de Wet Hof individuele EMU-referentiewaarden. De referentiewaarden voor gemeenten zijn in bijlage 4.3 opgenomen en tot stand gekomen door het totaalbedrag uit de tabel hieronder op basis van de begrotingstotalen over de gemeenten te verdelen.

Tabel 4.3.1: macronorm per bestuurslaag 2026

	Gemeenten	Provincies	Waterschappen	**Totaal**
Verdeling macronorm (in % bbp)	0,34	0,1	0,06	**0,5**
Verdeling macronorm (x € 1000)	4.196.960	1.234.400	740.640	**6.172.000**

Geraamde bbp 2026 (x € 1000)= 1.234.000.000[9]

Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De Wet Hof bepaalt dat de individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van de individuele overheden naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Het aandeel in openbare lichamen is het deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen dat aan de

[8] Staatscourant 2024-3979

[9] Deze berekening is gebaseerd op de raming van het bbp 2026 uit de MEV en op de begrotingstotalen 2025 van gemeenten en provincies.

betreffende deelnemende individuele decentrale overheid wordt toegerekend.
Een deel van het EMU-saldo van de gemeenschappelijke regelingen maakt dus onderdeel uit van het EMU-saldo van de deelnemende decentrale overheden.

4.4 Stand van zaken onderzoeksagenda verdeelmodel algemene uitkering

Op 7 februari jl. zijn beide Kamers geïnformeerd over de inmiddels afgeronde onderzoeken met betrekking tot het verdeelmodel en hoe het vervolgtraject verder vorm te geven[10]. Bij de verdere analyses zal aandacht zijn voor, zonder uitputtend te zijn, specifieke groepen van gemeenten zoals grote en kleine gemeenten (G4, 100.000 plus, kleine gemeenten), mate van stedelijkheid/bebouwingsdichtheid, groei- en krimpgemeenten, instellingsgemeenten, toeristengemeenten, universiteitssteden en industriesteden, structuurkenmerken (gemeenten met veel jongeren of ouderen, gemeenten met veel lage of hoge inkomens, gemeenten met veel laag of hoog opgeleiden, gemeenten met veel of weinig werkenden. Verder is in deze brief ingegaan op het ingroeipad, waarbij expliciet aandacht zal zijn voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en met een relatief hoog aantal inwoners met een lage sociaal economische status.

4.5 'Weeffout' Jeugdzorg

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg is de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg overgegaan van de provincies naar de gemeenten. In het bestuursakkoord 2011-2015[11] is vastgelegd dat er € 90 miljoen van het provinciefonds werd overgeheveld naar het gemeentefonds. De uitname was gebaseerd op het aantal jongeren op dat moment. Bij de berekening van de bedragen is geen rekening gehouden met het feit dat de steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zelf al verantwoordelijk waren voor de jeugdzorg. Hierdoor is er destijds € 10 miljoen structureel teveel overgeheveld van het provinciefonds naar het gemeentefonds. Deze 'weeffout' zal bij de eerstvolgende budgettaire gelegenheid meerjarig worden hersteld. In ieder geval wordt bij Najaarsnota de boeking voor het jaar 2025 verwerkt. Uiterlijk bij Voorjaarsnota 2026 zal de boeking voor het jaar 2026 en verder worden gedaan. Uiterlijk bij Voorjaarsnota 2026 zal de boeking voor het jaar 2026 en verder worden gedaan.

4.6 Landelijke Vreemdelingen Voorziening

Het pilot-programma voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) had oorspronkelijk een looptijd van 2019 tot en met 2021. In overleg met gemeenten en de VNG is besloten de pilot te verlengen tot en met 31 december 2024. Het kabinet heeft besloten de Rijksbijdrage, waarvan een gedeelte ten laste kwam van de algemene uitkering van het gemeentefonds, aan de LVV, stop te zetten vanaf 2025[12]. In deze brief is tevens opgemerkt dat gemeenten de mogelijkheid hebben om onderdak voor niet rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen zelfstandig te financieren.

[10] Kamerstukken II, 2024-2025, 36 600, B, nr. 24
[11] Kamerstukken II 2010-2011, 32749, nr. 1
[12] Kamerstukken II, 2024-2025, 19637, nr. 3326

Naar aanleiding van deze brief heeft de VNG, met instemming van haar leden, de fondsbeheerders verzocht om voor het jaar 2025 nog eenmaal het bedrag van circa € 9 miljoen hiervoor uit de algemene uitkering van het gemeentefonds te nemen en middels een decentralisatie-uitkering aan de desbetreffende vijf gemeenten te verstrekken. Dit met het oog op de leefbaarheid en een ordentelijke afbouw van de pilots.

Gezien de mogelijkheid die aan gemeenten is gegeven om onderdak voor niet rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen zelfstandig te financieren en dat middelen in het gemeentefonds beleids- en bestedingsvrij zijn, zal dit verzoek in de decembercirculaire 2025 worden verwerkt. De verdeling van de middelen zal in overleg met de VNG worden bepaald.

4.7 Wegenbeheer

Het groeipercentage voor de bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen bedraagt voor de jaren 2025 en 2026 respectievelijk 4,20% en 2,77%.

Sinds 1993 dient een aantal gemeenten op grond van de artikelen 22 en 24 van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) een uitkering te verstrekken aan een waterschap voor het beheer van wegen. De hoogte van de uitkering is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegenzorg. Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het CPB.

Voor het jaar 2025 wordt het groeipercentage definitief vastgesteld op 3,0% (niet afgerond: 2,99%). Dit is het saldo van de raming voor 2025 (naar huidig inzicht 4,20%) en de nacalculatie over 2024 (-1,21%). Voor het jaar 2026 wordt het groeipercentage voorlopig vastgesteld op 2,77%. Dit komt overeen met de huidige raming van de prijsstijging van de overheidsconsumptie in het jaar 2025.

4.8 Website gemeentefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd. De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2025 en de jaarrekeningen van 2024. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden. De gegevens uit deze circulaire zullen zo spoedig mogelijk worden verwerkt, zodat u de meest actuele stand kunt raadplegen.

4.9 Jaarlijkse weging decentralisatie- en integratie-uitkeringen

In artikel 13, lid 5, van de Financiële-verhoudingswet wordt bepaald dat jaarlijks, in overleg met de ministers die het aangaat, wordt bezien of een decentralisatie- en/of integratie-uitkering (DU/IU) kan worden overgeheveld naar de algemene uitkering. Het gemeentefonds kent nog enkele integratie-uitkeringen.

De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen (BW), eerder voorzien voor 1 januari 2026, is uitgesteld (zie paragraaf 4.4 van de septembercirculaire 2024).

Van de IU participatie blijven de onderdelen Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en Nieuw begeleiding beschut werk vooralsnog bestaan. In overleg met het ministerie van SZW zal worden gekeken hoe hiermee in de toekomst om te gaan.

Voor de decentralisatie-uitkeringen is in tabel 3.2.2 te zien dat de meeste niet structureel zijn. Omzetting naar integratie-uitkering of algemene uitkering is voor die uitkeringen dan ook niet aan de orde. Voor de overige (structurele) decentralisatie-uitkeringen geldt dat deze niet aan alle gemeenten worden uitgekeerd en/of nu nog niet kunnen worden verdeeld via de maatstaven van de algemene uitkering. Van de nog niet eerder in een begroting opgenomen decentralisatie-uitkeringen wordt bij ontwerpbegroting 2027 bezien of ze kunnen worden omgezet naar een integratie-uitkering of algemene uitkering.

4.10 Cijfers belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit 2025 (voorlopige cijfers) is gepubliceerd op
StatLine - Maatstaven Financiële-verhoudingswet (Fvw)

De belastingcapaciteit 2023 (definitief) wordt gepubliceerd op 2 december op
StatLine - Maatstaven Financiële-verhoudingswet (Fvw), regio, 2007 - 2023

Bijlagen

Bijlage 2.1.1 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2025

Verdeeltabel 2025 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2025 stand mei 2025	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2025 stand september 2025
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.147,29	44,52	5.191,81
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.041,20	9,01	1.050,21
éénpersoonshuishoudens	169,44	-	169,44
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.900,43	240,76	4.141,19
inwoners	374,43	2,30	376,73
inwoners 75+ met drempel	1.348,63	-	1.348,63
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	579,11	27,99	607,10
kernen	115.000,65	2,39	115.003,04
laag opleidingsniveau met drempel	268,79	-	268,79
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.147,29	44,52	5.191,81
migratieachtergrond	385,96	0,06	386,02
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	158,08	4,18	162,26
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	85,43	-2,39	83,04
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	7.925,10
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	6.818,51
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3079%	-	-0,3079%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2342%	-	-0,2342%
ozb woningen eigenaren	-0,0914%	-	-0,0914%
vast bedrag	979.230,12	-	979.230,12
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	1.487.884,68	753.515,58	2.241.400,26
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,59	-	11,59
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,472	0,014	1,486

Mutaties uitkeringsjaar 2025 ten opzichte van stand meicirculaire 2025
(bedragen in euro's in basis)

maatstaven	totaal	Sociale basisvoorzie-ningen	Participatie	Jeugd	Bestuur en ondersteuning
bijstandsontvangers	44,52	-	44,52	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	9,01	-	9,01	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	240,76	-	3,06	237,70	-
inwoners	2,30	0,06	-	-	2,24
jongeren	27,99	-	-	27,99	-
kernen	2,39	2,39	-	-	-
loonkostensubsidie	44,52	-	44,52	-	-
migratieachtergrond	0,06	0,06	-	-	-
regionale centrumfunctie	4,18	0,01	-	4,17	-
omgevingsadressendichtheid	-2,39	0,01	-	-2,40	-
verkiezingen Den Haag	753.515,58	-	-	-	753.515,58

Bijlage 2.1.2 Bedragen per eenheid 2025 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2025 uitkeringsjaar 2025

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.191,81	-	5.191,81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.050,21	-	1.050,21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	169,44	-	-	169,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	4.141,19	-	356,747	533,9672	2.944,66	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	376,73	129,11	-	-	-	207,82	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.348,63	-	-	1.348,63	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	607,10	-	-	-	346,75	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	115.003,04	5.588,92	-	24.080,77	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	268,79	-	-	268,79	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.191,81	-	5.191,81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,02	151,43	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	162,26	29,13	-	50,84	51,69	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	83,04	17,58	-	-	-29,70	3,65	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-	-	-	-	-	-	-	-	7.925,10	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2025 uitkeringsjaar 2025

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-	-	-	-	-	-	-	-	6.818,51	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3079%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3079%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2342%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2342%
ozb woningen eigenaren	-0,0914%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0914%
vast bedrag	979.230,12	-	-	-	-	528.072,21	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	2.241.400,26	-	-	-	-	2.241.400,26	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,59	-	-	-	-	82,61	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.1.3 Bedragen per eenheid en uitkeringsfactor 2026

Verdeeltabel 2026 (bedragen in euro's in basis)

maatstaven en uitkeringsfactor	b.p.e. 2025 stand september 2025	wijzigingen volgens deze circulaire	b.p.e. 2026 stand september 2025
bedrijven	134,78	-	134,78
bewoonde oorden 1930	42,27	-	42,27
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	79,48
bijstandsontvangers	5.191,81	-63,01	5.128,80
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.050,21	-12,75	1.037,46
éénpersoonshuishoudens	169,44	1,73	171,17
extra groei jongeren	766,20	-	766,20
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	628,55
grote woonkernen	75.166,66	-	75.166,66
huishoudens met een laag inkomen met drempel	4.141,19	-163,80	3.977,39
inwoners	376,73	-1,76	374,97
inwoners 75+ met drempel	1.348,63	13,57	1.362,20
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	269,09
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	47,34
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	209,89
jongeren	607,10	-19,43	587,67
kernen	115.003,04	257,79	115.260,83
laag opleidingsniveau met drempel	268,79	2,74	271,53
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	528,66
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	384,90
loonkostensubsidie	5.191,81	-63,01	5.128,80
migratieachtergrond	386,02	0,27	386,29
landelijke centrumfunctie	45,41	-	45,41
lokale centrumfunctie	10,86	-	10,86
regionale centrumfunctie	162,26	-2,31	159,95
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	13,42
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	31,40
omgevingsadressendichtheid	83,04	1,71	84,75
onderwijsachterstand	150,84	-	150,84
oppervlak bebouwing buitengebied	7.925,10	-32,78	7.892,32
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	2.935,95
oppervlak bebouwing woonkern	6.818,51	-10,69	6.807,82
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	10.743,51
oppervlak binnenwater	126,10	-	126,10
oppervlak buitenwater	39,89	-	39,89
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	33.745,44
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	25,72
oppervlak land	39,00	-	39,00
ozb niet-woningen eigenaren	-0,3079%	-0,0066%	-0,3145%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,2342%	-0,0051%	-0,2393%
ozb woningen eigenaren	-0,0914%	0,0052%	-0,0862%
vast bedrag	979.230,12	-	979.230,12
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	74.175.269,15
verkiezingen Den Haag	2.241.400,26	-914.494,82	1.326.905,44
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	27.064.336,61
woonruimten	11,59	0,01	11,60
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	52,99
uitkeringsfactor	1,486	0,004	1,490

Mutaties uitkeringsjaar 2026 ten opzichte van uitkeringsjaar 2025 stand septembercirculaire 2025
(bedragen in euro's in basis)

Maatstaven	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Infrastructuur, ruimte en milieu	OZB
bijstandsontvangers	-63,01	-	-63,01	-	-	-	-	
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	-12,75	-	-12,75	-	-	-	-	
éénpersoonshuishoudens	1,73	-	-	1,73	-	-	-	
huishoudens met een laag inkomen met drempel	-163,80	-	-4,34	5,46	-164,92	-	-	
inwoners	-1,76	0,23	-	-	-	-1,99	-	
inwoners 75+ met drempel	13,57	-	-	13,57	-	-	-	
jongeren	-19,43	-	-	-	-19,43	-	-	
kernen	257,79	12,05	-	245,74	-	-	-	
laag opleidingsniveau met drempel	2,74	-	-	2,74	-	-	-	
loonkostensubsidie	-63,01	-	-63,01	-	-	-	-	
migratieachtergrond	0,27	0,27	-	-	-	-	-	
regionale centrumfunctie	-2,31	0,06	-	0,53	-2,90	-	-	
omgevingsadressendichtheid	1,71	0,04	-	-	1,67	-	-	
oppervlak bebouwing buitengebied	-32,78	-	-	-	-	-	-32,78	
oppervlak bebouwing woonkern	-10,69	-	-	-	-	-	-10,69	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,0066%	-	-	-	-	-	-	-0,0066%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,0051%	-	-	-	-	-	-	-0,0051%
ozb woningen eigenaren	0,0052%	-	-	-	-	-	-	0,0052%
verkiezingen Den Haag	-914.494,82	-	-	-	-	-914.494,82	-	-
woonruimten	0,01	-	-	-	-	0,01	-	-

Bijlage 2.1.4 Bedragen per eenheid 2026 per cluster

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2025 uitkeringsjaar 2026

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
bedrijven	134,78	-	-	-	-	-	84,44	-	-	50,34	-	-	-
bewoonde oorden 1930	42,27	-	-	-	-	-	-	-	-	42,27	-	-	-
historische woningen in bewoonde oorden 1930	79,48	-	-	-	-	-	-	-	79,48	-	-	-	-
bijstandsontvangers	5.128,80	-	5.128,80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	1.037,46	-	1.037,46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
éénpersoonshuishoudens	171,17	-	-	171,17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
extra groei jongeren	766,20	-	-	-	-	-	-	766,20	-	-	-	-	-
extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	628,55	-	-	-	-	-	-	628,55	-	-	-	-	-
grote woonkernen	75.166,66	-	-	-	-	-	75.166,66	-	-	-	-	-	-
huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.977,39	-	352,41	539,43	2.779,74	-	128,93	176,88	-	-	-	-	-
inwoners	374,97	129,34	-	-	-	205,83	11,53	-	146,16	-	-	-117,89	-
inwoners 75+ met drempel	1.362,20	-	-	1.362,20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inwoners waddengemeenten (<2500 inwoners)	269,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	269,09	-	-
inwoners waddengemeenten (>7500 inwoners)	47,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47,34	-	-
inwoners waddengemeenten (2500 tot 7500 inwoners)	209,89	-	-	-	-	-	-	-	-	-	209,89	-	-
jongeren	587,67	-	-	-	327,32	-	-	260,35	-	-	-	-	-
kernen	115.260,83	5.600,97	-	24.326,51	-	-	-	-	-	85.333,35	-	-	-
laag opleidingsniveau met drempel	271,53	-	-	271,53	-	-	-	-	-	-	-	-	-
leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	528,66	-	-	-	-	-	-	528,66	-	-	-	-	-
leerlingen voortgezet onderwijs	384,90	-	-	-	-	-	-	384,90	-	-	-	-	-
loonkostensubsidie	5.128,80	-	5.128,80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
migratieachtergrond	386,29	151,70	-	-	-	-	150,18	84,41	-	-	-	-	-
landelijke centrumfunctie	45,41	-	-	-	-	-	-	-	45,41	-	-	-	-
lokale centrumfunctie	10,86	-	-	-	-	-	5,39	-	5,47	-	-	-	-
regionale centrumfunctie	159,95	29,19	-	51,37	48,79	-	-	-	30,60	-	-	-	-
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	13,42	-	-	-	-	-	-	-	-	13,42	-	-	-
oeverlengte*bodemfactor gemeente	31,40	-	-	-	-	-	-	-	-	31,40	-	-	-
omgevingsadressendichtheid	84,75	17,62	-	-	-28,03	3,65	18,26	-	-	73,25	-	-	-
onderwijsachterstand	150,84	-	-	-	-	-	-	150,84	-	-	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied	7.892,32	-	-	-	-	-	-	-	-	7.892,32	-	-	-
oppervlak bebouwing buitengebied bodemfactor buitengebied	2.935,95	-	-	-	-	-	-	-	-	2.935,95	-	-	-

(voortzetting op de volgende bladzijde)

Bedragen per eenheid stand septembercirculaire 2025 uitkeringsjaar 2026

	Totaal	Sociale basisvoor-zieningen	Participatie	Wmo	Jeugd	Bestuur en ondersteuning	Orde en veiligheid	Onderwijs	Sport, cultuur en recreatie	Infrastructuur, ruimte en milieu	Overig	Overige Eigen Middelen	OZB
oppervlak bebouwing woonkern	6.807,82	-	-	-	-	-	-	-	-	6.807,82	-	-	-
oppervlak bebouwing woonkern bodemfactor woonkern	10.743,51	-	-	-	-	-	-	-	-	10.743,51	-	-	-
oppervlak binnenwater	126,10	-	-	-	-	-	-	-	-	126,10	-	-	-
oppervlak buitenwater	39,89	-	-	-	-	-	-	-	-	39,89	-	-	-
oppervlak historische kern < 40 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern > 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak historische kern 40 tot 65 ha	33.745,44	-	-	-	-	-	-	-	18.619,46	15.125,98	-	-	-
oppervlak land * bodemfactor gemeente	25,72	-	-	-	-	-	-	-	-	25,72	-	-	-
oppervlak land	39,00	-	-	-	-	-	-	25,26	-	13,74	-	-	-
ozb niet-woningen eigenaren	-0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3145%
ozb niet-woningen gebruikers	-0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,2393%
ozb woningen eigenaren	-0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,0862%
vast bedrag	979.230,12	-	-	-	-	528.072,21	-	-	-	401.336,28	-	-	49.821,63
vast bedrag Amsterdam	74.175.269,15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74.175.269,15	-	-
verkiezingen Den Haag	1.326.905,44	-	-	-	-	1.326.905,44	-	-	-	-	-	-	-
vast bedrag Rotterdam	27.064.336,61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.064.336,61	-	-
woonruimten *	11,60	-	-	-	-	82,62	56,12	-	-	-65,05	-	-	-62,09
woonruimten bodemfactor woonkern	52,99	-	-	-	-	-	-	-	-	52,99	-	-	-

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2025-2030

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkering 2025-2030 (in duizenden euro's)

clusterindeling van het nieuwe verdeelmodel	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	39.023.951	42.145.226	41.827.919	43.238.199	43.650.789	45.543.572	
Algemene mutaties							
- Accres	2.115.747	-2.301.476	1.081.885				mei 2022, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2022 en verder	-30.695	916.022	-3.366				mei 2023, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2023 en verder	392.416	115.600	687.275	1.646.519			mei 2023, § 2.2-1
- Accres bijstelling tranches 2024 en verder	-797.105	1.016.292	-73.072	58.601	1.756.279		mei 2024, § 2.2-1b
- Accres bijstelling tranches 2025 en verder	586.899	153.884	79.608	14.743	83.512	2.228.642	mei 2025, § 2.2-1a
- Accres bijstelling tranches 2026 en verder		-78.420	-57.908	-8.314	-40.363	-125.356	september 2025, § 2.2-1
- Incidentele compensatie	-70.250	-513.510	-26.210	-21.910	-24.370	-63.150	mei 2025, § 2.2-1b
- Plafond BTW-compensatiefonds 2025	428.279	-428.279					september 2025, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds 2024	-561.338	114.671					mei 2025, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds (afrekening 2022)							mei 2023, § 2.2-2
- Plafond BTW-compensatiefonds 2023	-213.835						mei 2024, § 2.2-2
- Eenmalige rijksbijdrage		924.000	-924.000				september 2022, § 2.2-4
- Financieringssystematiek			924.000				september 2023, § 2.2-3
- Knelpunten verdeelproblematiek	-93	-95	-97	-100	-102	-104	mei 2025, § 2.2-3
- Wet visueel beperkten						-40	mei 2025, § 2.2-3
- Diversen					-8		mei 2024, § 2.2-3
- Kennisscentrum explosieven WOII	908						mei 2021, § 2.2-5
- Volkshuisvestingsfonds		150.000					mei 2022, § 2.2-4
- Woningbouwimpuls		100.000					mei 2022, § 2.2-5
- Indexatie DU Jeugd: overheveling accres naar regionaal programma	-7.400						september 2024, § 2.2-3
- Afrekening Kenniscentrum Ontplofbare Oorlogsresten	1.450	-1.450					september 2025, § 2.2-2
Cluster Participatie							
- Participatie: Wajong overheveling vanuit IU	1.047	1.518	11.084				mei 2022, § 2.2-13
- Participatie: Regulier werk overheveling vanuit IU	4.857	4.172	14.936				mei 2022, § 2.2-13
- Implementatie Pwet in balans	36.325	-21.121	-11.643	-2.561	-	-	september 2025, § 2.2-4
- Loon- en prijsbijstelling	361	-7.316					mei 2023, § 2.2-4
- Correctie extrapolatie participatie				8.425	9.431	8.315	mei 2025, § 2.2-12
- IPS-trajecten							september 2022, § 2.2-10
- Flankerend armoedebeleid	-50.000						september 2023, § 2.2-7
- Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden							mei 2024, § 2.2-4
- Re-integratie				-20.000			september 2023, § 2.2-5
- IBO Problematische schulden	18.670	-18.670					mei 2025, § 2.2-11
- Wet Visueel beperkten	-40	-40	-30	-40			september 2023, § 2.2-6
Cluster Individuele voorzieningen Wmo							
- Loon- en prijsbijstelling							september 2019, § 2.2-8
- Geen aanspraak op begeleiding	-9.000	-9.000					mei 2021, § 2.2-11
- Overgangsrecht levenslang	1.157	1.157	1.158	1.157	1.157	1.157	mei 2025, § 2.2-10
- Mobiliteitshulpmiddelen							december 2020, § 2.2-4
- Nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen Wlz							september 2021, § 2.2-7
- Eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)	-95.000						mei 2022, § 2.2-14
- Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp (coalitieakkoord)	95.000						mei 2023, § 2.2-13a
- Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo		-	-225.000				mei 2025, § 2.2-7
- Integraal Zorgakkoord (Wmo abonnementstarief)	110.000						mei 2023, § 2.2-12
- Hulpmiddelen thuis laten staan	200	100	-	200			september 2023, § 2.2-8
- Wmo hulpmiddelen	2.200	3.300	-10.000				mei 2025, § 2.2-8
- Aanpassen regeling dienstverlening aan huis		1.800					mei 2025, § 2.2-9
- Indexatie Wmo demografie		75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	september 2025, § 2.2-12
Cluster Sociale basisvoorzieningen							
- Kinderopvang Sociaal Medische indicatie	5.400			100	4.500		september 2024, § 2.2-7
- Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	700	-1.800					september 2024, § 2.2-8
- Toezicht voorschoolse educatie							mei 2023, § 2.2-15
- Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	14.700						mei 2024, § 2.2-14
- Asiel (inburgering)	-30.000						september 2022, § 2.2-7
- Versterking ondersteuning wijkteams		5.000		-50.000			mei 2023, § 2.2-16
- impuls integraal werken							december 2021, § 2.2-3
- Inburgering: overheveling vanuit IU	-2.370	-1.077	-423				mei 2022, § 2.2-18
- valpreventie bij ouderen (coalitieakkoord)		-833	-834				mei 2022, § 2.2-19
- rijksvaccinatieprogramma meningokokken en informed consent							september 2018, § 2.2-7
- Rijksvaccinatieprogramma	2.300	-2.565				300	september 2025, § 2.2-10
- Wet Integrale Suïcidepreventie		10.000	-	-	-	-	september 2025, § 2.2-11
Cluster Individuele voorzieningen Jeugd							
- Toezicht gastouderopvang		1.400	800	-	-400	-100	september 2025, § 2.2-7
- Demping terugval gemeentefonds 2026		400.000	22.000	-10.000	2.000	10.000	mei 2025, § 2.2-4a
- Tekorten voor rekening Rijk	414.000						mei 2025, § 2.2-4b
- Groeipad maatregelen Hervormingsagenda		498.000	-51.000	-447.000			mei 2025, § 2.2-4c
- Eigen bijdrage jeugdzorg				-260.000			mei 2025, § 2.2-4d
- Sturen op trajectduur jeugdzorg				-68.000			mei 2025, § 2.2-4e
- Indexeren opbrengst Hervormingsagenda				-507.000	-	-	mei 2025, § 2.2-4f
- Hervormingsagenda Jeugd (uitvoeringskosten en budget voor centrale investeringen)		356.618	-87.006	40.668	29.045	-	september 2025, § 2.2-5b
- Kinderopvang pleegouders	2.500	-	-	-	-	-	september 2025, § 2.2-8
- Hervormingsagenda Jeugd 2023 en 2024	728.000	-728.000					september 2025, § 2.2-5a
- Jeugdzorg	-514.205	-859.000					december 2024, § 2.2-4 t/m 5
- Loon- en prijsbijstelling jeugdzorg	-50.941	-75.865					september 2023, § 2.2-10
- Loon- en prijsbijstelling voogdij 18+		-50.684					mei 2024, § 2.2-8
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming							mei 2024, § 2.2-6
- Ketensystemen jeugd		712					mei 2024, § 2.2-9
- Compensatieregeling Voogdij/18+	32.124						mei 2024, § 2.2-7
- Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	-2.497						december 2024, § 2.2-3
- Besparingsverlies Jeugd	500.000		11.000				september 2024, § 2.2-6
Cluster Participatie							
- Bijstand jongerennorm		-9.360					september 2024, § 2.2-9
cluster Sport, cultuur en recreatie							
-							
cluster Infrastructuur, ruimte en milieu							
- Handhaving energielabel C kantoren		-2.225					mei 2024, § 2.2-18
cluster Bestuur en ondersteuning							
- Vervroegde Tweede Kamerverkiezingen	60.000	-60.000					september 2025, § 2.2-13
- Kiezers buiten Nederland	1.120	-1.120					september 2025, § 2.2-14
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders	-3.125						mei 2025, § 2.2-14
- Wet op de lijkbezorging		3.230					september 2024, § 2.2-4
- Digitaal stelsel Omgevingswet	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898	-2.898		september 2024, § 2.2-5
- GDI voorzieningen 2022							mei 2023, § 2.2-20
- Handelsregister	537						mei 2024, § 2.2-16
- Extra bijdragen BRP	733						december 2024, § 2.2-2
- Robuust rechtsbeschermingssysteem				-25.000			mei 2023, § 2.2-13
- Wet Open Overheid (structureel)	5.258	5.258					mei 2021, § 2.2-18
- Wet Open Overheid (incidenteel)			-24.979				mei 2021, § 2.2-18
- BRP experiment	-821						mei 2024, § 2.2-17
- Kiescollege niet ingezetenen		-237					mei 2025, § 2.2-13
- Systeemleren monitoring				-10.000			mei 2023, § 2.2-16
Algemene uitkering	42.145.226	41.827.919	43.238.199	43.650.789	45.543.572	47.678.236	

Bijlage 2.4.1 Aantallen per gemeente ophoging maatstaf Woonruimten

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024******	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Aa en Hunze	542	21	130	130	198	207
Aalsmeer	367	11	190	170	48	43
Aalten	493	18	130	130	138	136
Achtkarspelen	284	10	180	160	45	40
Alblasserdam	154	8	110	90	28	23
Albrandswaard	740	28	130	110	370	389
Alkmaar	1.129	10	1.090	1.040	273	260
Almelo	1.145	15	590	560	267	224
Almere	2.315	10	2.480	2.290	620	573
Alphen aan den Rijn	1.509	13	850	820	213	205
Alphen-Chaam	92	9	40	40	10	10
Altena	772	13	230	240	58	60
Ameland	36	9	20	20	5	5
Amersfoort	2.144	13	2.380	2.270	595	568
Amstelveen	895	9	3.760	3.600	940	900
Amsterdam	11.672	12	52.560	49.070	13.140	12.268
Apeldoorn	4.001	24	1.450	1.360	1.946	1.948
Arnhem	3.198	19	6.380	5.940	2.359	2.279
Assen	1.727	25	830	760	933	918
Asten	265	15	70	60	29	33
Baarle-Nassau	155	22	20	20	57	58
Baarn	1.214	48	190	170	873	900
Barendrecht	435	9	310	260	78	65
Barneveld	954	15	350	320	179	138
Beek	161	10	90	80	23	20
Beekdaelen	441	12	210	200	53	50
Beesel	122	9	40	50	10	13
Berg en Dal	943	27	360	350	498	526
Bergeijk	159	8	80	70	20	18
Bergen L	158	12	60	40	15	10
Bergen NH	775	26	110	120	373	383
Bergen op Zoom	1.445	21	440	430	564	557
Berkelland	736	17	200	180	143	158
Bernheze	499	15	140	120	85	66
Best	102	3	170	160	43	40
Beuningen	189	7	180	150	45	38
Beverwijk	497	12	290	270	73	68
Bladel	265	13	90	80	23	20
Blaricum	118	9	50	50	13	13
Bloemendaal	567	24	140	130	302	265
Bodegraven-Reeuwijk	326	9	230	220	58	55
Boekel	289	25	20	30	131	134
Borger-Odoorn	313	12	120	110	30	28
Borne	312	13	160	140	40	35
Borsele	227	10	100	90	25	23

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Boxtel	629	18	270	250	228	206
Breda	2.754	15	7.520	7.020	1.990	1.829
Bronckhorst	574	16	120	110	111	91
Brummen	428	20	110	100	159	149
Brunssum	464	17	130	110	128	101
Bunnik	145	9	250	260	63	65
Bunschoten	307	14	110	110	35	28
Buren	175	6	70	70	18	18
Capelle aan den IJssel	647	9	980	900	245	225
Castricum	450	12	240	240	60	60
Coevorden	527	15	170	170	61	61
Cranendonck	266	12	90	70	23	18
Culemborg	263	9	240	250	60	63
Dalfsen	292	10	150	130	38	33
Dantumadiel	361	19	140	110	124	117
De Bilt	714	16	630	550	279	230
De Fryske Marren	755	14	290	270	73	82
De Ronde Venen	314	7	260	220	65	55
De Wolden	459	19	120	120	137	139
Delft	1.128	10	17.450	16.690	4.363	4.173
Den Helder	1.272	22	360	350	493	556
Deurne	676	20	140	130	254	235
Deventer	1.518	15	1.950	1.850	540	500
Diemen	254	8	2.280	2.130	570	533
Dijk en Waard	1.060	12	520	450	130	113
Dinkelland	426	16	100	110	82	75
Doesburg	105	9	60	50	15	13
Doetinchem	1.438	24	430	370	706	679
Dongen	441	16	140	120	72	81
Dordrecht	2.040	17	1.190	1.090	531	570
Drechterland	206	10	80	80	20	20
Drimmelen	528	19	120	100	163	151
Dronten	319	7	1.070	1.020	268	255
Druten	463	23	100	80	231	203
Duiven	200	8	160	130	40	33
Echt-Susteren	685	21	160	150	254	265
Edam-Volendam	308	8	160	150	40	38
Ede	2.060	17	2.290	2.090	769	820
Eemnes	76	8	60	50	15	13
Eemsdelta	688	15	280	240	180	112
Eersel	440	22	80	80	164	171
Eijsden-Margraten	382	15	190	180	48	55
Eindhoven	3.387	14	14.370	14.310	3.593	3.578
Elburg	397	17	140	120	98	88
Emmen	1.593	15	860	820	224	241

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Enkhuizen	246	13	110	100	28	25
Enschede	2.933	18	11.510	10.910	3.495	3.357
Epe	483	14	150	120	69	38
Ermelo	1.330	47	170	170	986	974
Etten-Leur	438	10	240	220	60	55
Geertruidenberg	330	15	100	90	78	42
Geldrop-Mierlo	334	8	360	330	90	83
Gemert-Bakel	233	7	110	120	28	30
Gennep	756	43	80	80	512	524
Gilze en Rijen	301	11	140	140	35	35
Goeree-Overflakkee	1.090	21	230	240	389	409
Goes	1.045	26	270	260	461	541
Goirle	302	12	140	130	35	33
Gooise Meren	679	11	420	420	105	105
Gorinchem	596	15	290	280	118	115
Gouda	1.226	16	1.060	1.030	416	398
Groningen	2.619	11	38.500	35.820	9.625	8.955
Gulpen-Wittem	281	20	60	60	90	97
Haaksbergen	368	15	140	130	109	57
Haarlem	2.312	14	2.940	2.710	735	678
Haarlemmermeer	1.454	9	1.280	1.250	320	313
Halderberge	466	15	140	140	99	56
Hardenberg	993	16	350	300	155	168
Harderwijk	584	12	390	370	98	93
Hardinxveld-Giessendam	215	11	110	100	28	25
Harlingen	236	15	130	120	40	36
Hattem	164	13	100	80	25	20
Heemskerk	650	17	220	200	141	141
Heemstede	607	22	160	150	254	253
Heerde	295	15	80	90	36	44
Heerenveen	803	15	500	470	207	185
Heerlen	1.439	16	1.050	950	372	435
Heeze-Leende	351	21	70	90	112	132
Heiloo	264	11	140	130	35	33
Hellendoorn	737	20	170	160	346	263
Helmond	813	8	600	590	150	148
Hendrik-Ido-Ambacht	308	9	180	150	45	38
Hengelo	922	11	1.490	1.380	373	345
Het Hogeland	718	15	340	310	136	112
Heumen	246	15	180	170	45	50
Heusden	430	9	210	200	53	50
Hillegom	307	13	110	110	28	28
Hilvarenbeek	189	12	60	70	15	18
Hilversum	1.176	12	1.140	1.060	285	265
Hoeksche Waard	1.031	11	390	410	98	103

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Hof van Twente	498	14	180	170	45	43
Hollands Kroon	476	10	220	210	55	53
Hoogeveen	1.094	19	340	310	344	364
Hoorn	838	11	520	520	130	130
Horst aan de Maas	627	14	180	150	58	38
Houten	464	9	430	380	108	95
Huizen	702	17	230	200	179	167
Hulst	580	21	80	80	205	211
IJsselstein	383	11	230	210	58	53
Kaag en Braassem	211	7	180	170	45	43
Kampen	898	16	540	480	242	215
Kapelle	126	10	70	80	18	20
Katwijk	864	13	430	400	112	100
Kerkrade	913	20	250	240	322	327
Koggenland	308	13	110	100	28	25
Krimpen aan den IJssel	298	10	170	180	43	45
Krimpenerwaard	628	11	300	300	75	75
Laarbeek	331	14	110	100	28	25
Land van Cuijk	1.492	16	490	460	343	289
Landgraaf	847	23	210	190	341	372
Landsmeer	72	6	80	80	20	20
Lansingerland	536	8	420	360	105	90
Laren	514	45	40	40	328	361
Leeuwarden	1.932	15	7.650	7.200	1.978	1.887
Leiden	1.234	9	16.130	15.630	4.033	3.908
Leiderdorp	258	9	490	440	123	110
Leidschendam-Voorburg	956	12	950	880	238	220
Lelystad	1.008	12	700	660	175	165
Leudal	638	18	160	120	172	155
Leusden	396	12	210	180	53	45
Lingewaard	645	14	250	250	63	63
Lisse	144	6	130	120	33	30
Lochem	651	19	160	140	198	199
Loon op Zand	330	14	80	70	37	18
Lopik	132	9	50	50	13	13
Losser	519	22	140	140	223	221
Maasdriel	256	10	80	70	20	18
Maasgouw	937	38	90	110	633	617
Maashorst	798	13	290	280	73	70
Maassluis	274	8	230	220	58	55
Maastricht	1.956	16	16.880	15.670	4.371	4.092
Medemblik	660	14	180	160	86	48
Meerssen	343	19	150	140	105	116
Meierijstad	899	11	380	360	95	90
Meppel	700	19	640	610	347	338

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Middelburg	740	15	1.250	1.130	361	311
Midden Drenthe	539	16	200	200	122	106
Midden-Delfland	109	6	170	160	43	40
Midden-Groningen	1.223	20	450	420	461	457
Moerdijk	366	10	160	150	40	38
Molenlanden	407	9	180	170	45	43
Montferland	483	13	190	150	48	38
Montfoort U	50	4	60	70	15	18
Mook en Middelaar	79	10	70	50	18	13
Neder-Betuwe	267	10	90	100	23	25
Nederweert	206	12	50	50	13	13
Nieuwegein	381	6	760	690	190	173
Nieuwkoop	628	21	130	140	233	244
Nijkerk	410	9	260	230	65	58
Nijmegen	2.419	13	19.680	19.080	4.920	4.770
Nissewaard	913	10	550	530	138	133
Noardeast-Fryslân	676	15	280	260	103	90
Noord-Beveland	113	14	40	30	15	8
Noordenveld	372	12	210	170	53	43
Noordoostpolder	728	14	290	270	86	75
Noordwijk	1.000	22	310	270	446	416
Nuenen c.a.	136	6	170	150	43	38
Nunspeet	695	24	140	140	306	313
Oegstgeest	371	14	450	430	133	109
Oirschot	290	15	70	70	18	31
Oisterwijk	599	18	170	150	236	167
Oldambt	754	19	240	220	188	247
Oldebroek	242	10	140	130	35	33
Oldenzaal	499	16	210	210	70	97
Olst-Wijhe	392	21	90	80	147	142
Ommen	366	19	90	110	137	121
Oost Gelre	698	23	140	130	346	304
Oosterhout	514	9	370	310	93	78
Ooststellingwerf	624	24	110	110	277	284
Oostzaan	63	6	50	40	13	10
Opmeer	114	9	40	40	10	10
Opsterland	651	22	170	160	314	265
Oss	892	9	630	610	158	153
Oude IJsselstreek	771	20	200	180	239	255
Ouder-Amstel	152	10	250	230	63	58
Oudewater	141	14	40	40	10	10
Overbetuwe	586	12	340	300	85	75
Papendrecht	230	7	190	170	48	43
Peel en Maas	779	17	140	140	138	163
Pekela	128	10	60	50	15	13

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Pijnacker-Nootdorp	791	14	620	570	155	143
Purmerend	1.500	16	630	610	312	292
Putten	355	14	120	110	41	29
Raalte	629	16	190	190	148	129
Reimerswaal	197	8	90	90	23	23
Renkum	924	29	290	250	546	540
Renswoude	0	0	30	30	8	8
Reusel-De Mierden	65	5	60	50	15	13
Rheden	920	21	760	670	507	467
Rhenen	374	18	150	120	109	115
Ridderkerk	580	12	280	300	70	75
Rijssen-Holten	503	13	190	190	48	48
Rijswijk	714	12	1.080	1.150	270	288
Roerdalen	290	14	70	70	24	18
Roermond	901	15	450	410	113	135
Roosendaal	1.159	15	430	400	183	156
Rotterdam	10.555	16	31.860	29.180	9.208	8.298
Rozendaal	0	0	30	30	8	8
Rucphen	228	10	80	60	20	15
Schagen	619	13	230	250	58	63
Scherpenzeel	145	14	50	50	13	13
Schiedam	962	12	1.020	970	255	243
Schiermonnikoog	0	0	0	10	0	3
Schouwen-Duiveland	450	13	150	140	38	35
's-Gravenhage	8.826	16	19.510	18.180	5.274	5.295
's-Hertogenbosch	2.311	14	3.330	3.040	833	778
Simpelveld	85	8	50	50	13	13
Sint-Michielsgestel	403	13	140	130	35	33
Sittard-Geleen	1.614	17	1.070	1.020	488	556
Sliedrecht	978	37	170	170	647	643
Sluis	286	12	50	50	13	13
Smallingerland	1.008	18	410	390	314	296
Soest	608	13	390	350	98	88
Someren	309	15	90	70	35	40
Son en Breugel	272	15	110	90	30	38
Stadskanaal	596	19	140	150	169	179
Staphorst	123	7	80	70	20	18
Stede Broec	305	14	100	110	25	28
Steenbergen	301	12	120	100	30	25
Steenwijkerland	572	13	280	290	70	73
Stein	187	8	100	90	25	23
Stichtse Vecht	585	9	600	540	150	135
Sudwest Fryslan	1.327	15	640	610	207	195
Terneuzen	652	12	190	200	48	50
Terschelling	55	11	350	320	88	80

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Texel	267	19	70	50	121	83
Teylingen	534	14	290	280	73	70
Tholen	304	11	110	100	28	25
Tiel	777	18	240	200	205	223
Tilburg	4.087	18	13.700	12.620	4.177	3.972
Tubbergen	228	11	90	100	23	25
Twenterand	412	12	150	130	38	33
Tynaarlo	968	28	220	190	540	519
Tytsjerksteradiel	658	20	230	200	259	242
Uitgeest	52	4	80	90	20	23
Uithoorn	259	8	200	180	50	45
Urk	354	16	110	110	28	67
Utrecht	3.647	10	31.170	28.400	7.793	7.100
Utrechtse Heuvelrug	1.446	28	370	330	762	806
Vaals	149	15	110	90	33	30
Valkenburg aan de Geul	509	31	140	130	291	308
Valkenswaard	360	11	170	160	43	40
Veendam	334	12	180	170	45	43
Veenendaal	871	12	600	580	150	145
Veere	248	11	90	80	31	20
Veldhoven	733	15	300	270	123	125
Velsen	808	12	390	350	98	88
Venlo	1.268	12	1.240	1.100	310	275
Venray	861	19	220	200	369	275
Vijfheerenlanden	869	14	370	380	95	95
Vlaardingen	1.241	16	640	650	240	307
Vlieland	9	7	20	10	5	3
Vlissingen	637	14	720	650	180	163
Voerendaal	134	11	70	60	18	15
Voorne aan Zee	750	10	350	320	88	80
Voorschoten	309	12	290	260	73	65
Voorst	702	27	120	120	388	369
Vught	889	27	210	190	504	468
Waadhoeke	766	16	350	320	173	181
Waalre	127	7	90	80	23	20
Waalwijk	546	11	230	240	58	60
Waddinxveen	233	7	210	180	53	45
Wageningen	752	18	8.720	8.250	2.380	2.208
Wassenaar	383	14	190	200	48	50
Waterland	115	7	100	90	25	23
Weert	838	16	310	310	174	187
West Betuwe	704	13	210	220	53	55
West Maas en Waal	277	13	90	90	23	23
Westerkwartier	1.115	17	450	430	290	303
Westerveld	561	28	80	90	306	300

Aantallen per gemeente ophoging maatstaf woonruimten						
Gemeente	**Aantal personen in zorginstellingen 2025**	**Aantal personen in zorginstellingen per 1000 inw 2025***	**Aantal uitwonende studenten 2024****	**Aantal uitwonende studenten 2025 *****	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2024********	**Totale ophoging maatstaf woonruimten 2025**
Westervoort	212	14	120	110	30	28
Westerwolde	402	15	70	70	32	31
Westland	1.420	12	490	460	123	115
Weststellingwerf	532	20	120	110	166	182
Wierden	209	8	120	100	30	25
Wijchen	514	12	240	240	60	60
Wijdemeren	255	10	110	110	28	28
Wijk bij Duurstede	148	6	150	140	38	35
Winterswijk	557	19	160	140	175	177
Woensdrecht	307	14	60	60	15	15
Woerden	655	12	430	400	108	100
Wormerland	94	6	90	80	23	20
Woudenberg	338	23	110	90	149	151
Zaanstad	1.669	10	1.410	1.350	353	338
Zaltbommel	256	8	130	130	33	33
Zandvoort	449	26	120	110	216	230
Zeewolde	126	5	160	130	40	33
Zeist	1.987	30	1.920	1.660	1.558	1.456
Zevenaar	518	11	280	270	70	68
Zoetermeer	795	6	1.150	1.110	288	278
Zoeterwoude	420	41	110	100	316	301
Zuidplas	520	11	260	270	65	68
Zundert	397	17	70	70	114	91
Zutphen	1.039	21	450	410	422	446
Zwartewaterland	278	12	110	100	28	25
Zwijndrecht	425	10	290	280	73	70
Zwolle	2.293	17	4.070	3.730	1.380	1.327

* het landelijk gemiddelde per 1000 inwoners is 14,194614. Per gemeente dient het meerdere boven het landelijke gemiddelde te worden vermenigvuldigd met het aantal inwoners/1000. Bron: CBS, stand 1-1-2025, inwonertal 1-1-2025, definitieve status.

** Het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2023, afgerond op tientallen, definitieve status.

*** het aantal dient te worden vermenigvuldigd met de wegingsfactor van 25%. Bron: CBS, stand 31-12-2024, afgerond op tientallen, voorlopige status.

**** inclusief de ophoging aantal personen in zorginstellingen bevoorschotting uitkeringsjaar 2024, stand september 2024 (zie bijlage 2.4.1 septembercirculaire 2024).

Bijlage 2.4.2 Volumina maatstaven 2025-2030

Volumina maatstaven 2025-2030 (ramingen september 2025)

maatstaven	2025	2026	2027
bedrijven	2.551.535	2.651.314	2.757.200
bijstandsontvangers	375.451	378.634	381.612
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	144.208	157.959	172.521
éénpersoonshuishoudens	3.380.900	3.327.862	3.363.591
extra groei jongeren	9.081	9.222	9.228
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.537.741	1.533.340	1.547.489
inw oners	18.044.027	18.240.737	18.330.378
inw oners 75+ met drempel	690.572	713.144	734.214
jongeren	3.293.205	3.344.195	3.346.617
laag opleidingsniveau met drempel	1.663.846	1.623.863	1.603.124
leerlingen (voortgezet) speciaal onderw ijs	385.856	388.200	391.725
leerlingen voortgezet onderw ijs	690.091	690.088	688.456
loonkostensubsidie	38.620	41.413	44.206
migratieachtergrond	2.852.222	2.795.616	2.863.691
landelijke centrumfunctie	18.044.030	18.240.740	18.330.381
lokale centrumfunctie	18.044.020	18.240.730	18.330.371
regionale centrumfunctie	18.044.070	18.240.780	18.330.422
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.322.004	15.322.004	15.322.004
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.166.037	1.166.037	1.166.037
omgevingsadressendichtheid	18.025.306	18.201.476	18.379.427
onderw ijsachterstand	937.270	933.078	930.139
oppervlak bebouw ing buitengebied	28.680	28.782	28.902
oppervlak bebouw ing buitengebied bodemfactor buitengebied	30.345	30.453	30.580
oppervlak bebouw ing w oonkern	89.315	90.292	91.151
oppervlak bebouw ing w oonkern bodemfactor w oonkern	97.292	98.218	99.166
oppervlak binnenw ater	197.627	197.627	197.627
oppervlak buitenw ater	308.498	308.498	308.498
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.577.798	3.577.798	3.577.798
oppervlak land	3.361.837	3.361.837	3.361.837
WOZ-w aarde niet-w oningen eigenaren	338.833.250.000	349.029.625.547	355.171.877.870
WOZ-w aarde niet-w oningen gebruikers	327.648.300.000	337.508.091.252	343.447.586.658
WOZ-w aarde w oningen eigenaren	2.648.040.000.000	2.955.036.960.226	2.998.372.781.661
w oonruimten	8.553.721	8.637.321	8.721.766
w oonruimten bodemfactor w oonkern	9.465.287	9.557.796	9.651.240

(voortzetting op volgende bladzijde)

Volumina maatstaven 2025-2030 (ramingen september 2025)

maatstaven	2028	2029	2030
bedrijven	2.845.885	2.951.380	3.058.782
bijstandsontvangers	385.600	390.583	397.892
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	188.375	205.921	224.950
éénpersoonshuishoudens	3.398.734	3.433.562	3.467.330
extra groei jongeren	9.242	9.265	9.311
huishoudens met een laag inkomen met drempel	1.561.898	1.576.687	1.591.182
inw oners	18.418.013	18.505.912	18.593.047
inw oners 75+ met drempel	756.602	777.652	798.455
jongeren	3.351.677	3.360.094	3.376.535
laag opleidingsniveau met drempel	1.580.228	1.553.320	1.530.496
leerlingen (voortgezet) speciaal onderw ijs	395.005	398.103	401.460
leerlingen voortgezet onderw ijs	684.957	683.255	680.993
loonkostensubsidie	47.065	49.858	52.651
migratieachtergrond	2.929.889	2.994.818	3.057.644
landelijke centrumfunctie	18.418.016	18.505.915	18.593.050
lokale centrumfunctie	18.418.006	18.505.905	18.593.040
regionale centrumfunctie	18.418.057	18.505.956	18.593.091
oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	15.322.004	15.322.004	15.322.004
oeverlengte*bodemfactor gemeente	1.166.037	1.166.037	1.166.037
omgevingsadressendichtheid	18.559.176	18.740.740	18.924.139
onderw ijsachterstand	926.132	922.449	918.933
oppervlak bebouw ing buitengebied	29.020	29.134	29.252
oppervlak bebouw ing buitengebied bodemfactor buitengebied	30.704	30.825	30.950
oppervlak bebouw ing w oonkern *	92.031	92.857	93.789
oppervlak bebouw ing w oonkern bodemfactor w oonkern	100.056	101.060	102.008
oppervlak binnenw ater	197.627	197.627	197.627
oppervlak buitenw ater	308.498	308.498	308.498
oppervlak land * bodemfactor gemeente	3.577.798	3.577.798	3.577.798
oppervlak land	3.361.837	3.361.837	3.361.837
WOZ-w aarde niet-w oningen eigenaren	361.424.243.902	367.788.713.350	374.267.312.002
WOZ-w aarde niet-w oningen gebruikers	349.493.560.899	355.647.938.000	361.912.676.879
WOZ-w aarde w oningen eigenaren	3.042.358.349.634	3.087.003.474.883	3.132.318.116.655
w oonruimten	8.807.063	8.893.223	8.980.253
w oonruimten bodemfactor w oonkern	9.745.628	9.840.970	9.937.274

Gewijzigde volumina 2025 ten opzichte van stand meicirculaire 2025
doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep
eenpersoonshuishoudens
groei jongeren
groei leerlingen
inw oners
inw oners 75+ met drempel
jongeren
laag opleidingsniveau met drempel
leerlingen (voortgezet) speciaal onderw ijs
leerlingen voortgezet onderw ijs
loonkostensubsidie
migratieachtergrond
oeverlengte * dichtheid * bodemfactor gemeenten
omgevingsadressendichtheid
onderw ijsachterstand
w adden <2500 inw oners
w adden >7500 inw oners
w adden 2500 tot 7500 inw oners
w oonruimten
w oonruimten * bodemfactor w oonkernen
WOZ niet-w oningen eigenaar (AFGETOPT)
WOZ niet-w oningen gebruiker (AFGETOPT)
WOZ w oningen eigenaar

Bijlage 3.2-2 Spreidingswet

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Gemeente**	**Bedrag 2025**
Aa en Hunze	33.748	Boxtel	36.920
Aalsmeer	38.594	Breda	109.535
Aalten	33.836	Bronckhorst	39.476
Achtkarspelen	32.338	Brummen	30.487
Alblasserdam	29.694	Brunssum	30.751
Albrandswaard	34.981	Bunnik	29.782
Alkmaar	73.139	Bunschoten	32.426
Almelo	48.464	Buren	35.334
Almere	128.658	Capelle aan den IJssel	50.315
Alphen aan den Rijn	80.454	Castricum	41.150
Alphen-Chaam	26.169	Coevorden	36.568
Altena	50.227	Cranendonck	31.016
Ameland	21.939	Culemborg	35.510
Amersfoort	104.688	Dalfsen	36.568
Amstelveen	69.438	Dantumadiel	28.460
Amsterdam	414.712	De Bilt	44.411
Apeldoorn	100.106	De Fryske Marren	46.526
Arnhem	83.450	De Ronde Venen	45.556
Assen	51.725	De Wolden	33.395
Asten	28.901	Delft	58.246
Baarle-Nassau	23.701	Den Helder	42.648
Baarn	33.395	Deurne	36.832
Barendrecht	47.848	Deventer	66.618
Barneveld	53.664	Diemen	35.422
Beek	27.931	Dijk en Waard	66.354
Beekdaelen	37.978	Dinkelland	35.158
Beesel	26.345	Doesburg	24.494
Berg en Dal	36.920	Doetinchem	47.054
Bergeijk	30.839	Dongen	34.276
Bergen (L.)	26.433	Dordrecht	73.844
Bergen (NH.)	36.303	Drechterland	31.016
Bergen op Zoom	51.020	Drimmelen	35.069
Berkelland	42.472	Dronten	41.679
Bernheze	37.713	Druten	30.046
Best	36.920	Duiven	32.690
Beuningen	34.100	Echt-Susteren	35.686
Beverwijk	39.916	Edam-Volendam	40.798
Bladel	31.809	Ede	83.362
Blaricum	27.491	Eemnes	25.464
Bloemendaal	34.893	Eemsdelta	38.154
Bodegraven-Reeuwijk	40.445	Eersel	31.544
Boekel	26.257	Eijsden-Margraten	34.717
Borger-Odoorn	32.338	Eindhoven	125.574
Borne	33.043	Elburg	32.161
Borsele	32.249	Emmen	63.622

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Gemeente**	**Bedrag 2025**
Enkhuizen	28.548	Hof van Twente	38.418
Enschede	76.224	Hollands Kroon	44.587
Epe	36.656	Hoogeveen	44.675
Ermelo	34.100	Hoorn	55.162
Etten-Leur	42.648	Horst aan de Maas	43.529
Geertruidenberg	31.016	Houten	50.315
Geldrop-Mierlo	40.357	Huizen	41.062
Gemert-Bakel	35.951	Hulst	33.571
Gennep	28.813	IJsselstein	38.066
Gilze en Rijen	33.483	Kaag en Braassem	35.774
Goeree-Overflakkee	46.261	Kampen	47.143
Goes	38.506	Kapelle	27.138
Goirle	33.307	Katwijk	55.074
Gooise Meren	54.281	Kerkrade	35.598
Gorinchem	37.537	Koggenland	33.131
Gouda	55.867	Krimpen aan den IJssel	34.453
Groningen	105.393	Krimpenerwaard	50.051
Gulpen-Wittem	27.138	Laarbeek	32.249
Haaksbergen	32.602	Land van Cuijk	67.235
Haarlem	104.864	Landgraaf	35.158
Haarlemmermeer	109.447	Landsmeer	26.698
Halderberge	35.246	Lansingerland	59.304
Hardenberg	51.284	Laren	26.962
Harderwijk	44.058	Leeuwarden	69.614
Hardinxveld-Giessendam	29.694	Leiden	74.549
Harlingen	26.521	Leiderdorp	35.246
Hattem	26.786	Leidschendam-Voorburg	59.480
Heemskerk	39.740	Lelystad	55.691
Heemstede	36.832	Leudal	39.035
Heerde	30.223	Leusden	38.242
Heerenveen	44.411	Lingewaard	45.028
Heerlen	48.288	Lisse	32.338
Heeze-Leende	29.782	Lochem	38.594
Heiloo	33.659	Loon op Zand	32.249
Hellendoorn	38.947	Lopik	28.196
Helmond	60.714	Losser	31.456
Hendrik-Ido-Ambacht	37.978	Maasdriel	33.571
Hengelo	56.572	Maasgouw	32.514
Het Hogeland	42.119	Maashorst	50.051
Heumen	29.253	Maassluis	35.951
Heusden	43.970	Maastricht	63.446
Hillegom	31.897	Medemblik	43.177
Hilvarenbeek	29.341	Meerssen	29.782
Hilversum	67.235	Meierijstad	64.679
Hoeksche Waard	68.381	Meppel	37.008

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Gemeente**	**Bedrag 2025**
Middelburg	43.089	Pijnacker-Nootdorp	54.986
Midden-Delfland	31.721	Purmerend	65.384
Midden-Drenthe	37.449	Putten	33.395
Midden-Groningen	45.468	Raalte	40.533
Moerdijk	38.859	Reimerswaal	31.368
Molenlanden	44.675	Renkum	36.303
Montferland	37.713	Renswoude	23.437
Montfoort	28.108	Reusel-De Mierden	27.667
Mook en Middelaar	24.494	Rheden	38.947
Neder-Betuwe	32.778	Rhenen	30.575
Nederweert	29.253	Ridderkerk	42.031
Nieuwegein	52.078	Rijssen-Holten	40.269
Nieuwkoop	36.568	Rijswijk	46.966
Nijkerk	44.499	Roerdalen	30.223
Nijmegen	91.998	Roermond	45.556
Nissewaard	59.216	Roosendaal	55.338
Noardeast-Fryslân	40.621	Rotterdam	255.029
Noord-Beveland	23.878	Rozendaal	21.234
Noordenveld	36.391	Rucphen	31.104
Noordoostpolder	44.411	Schagen	44.323
Noordwijk	44.234	Scherpenzeel	25.640
Nuenen, Gerwen en Neder	34.012	Schiedam	53.311
Nunspeet	34.717	Schiermonnikoog	20.441
Oegstgeest	35.774	Schouwen-Duiveland	37.361
Oirschot	31.104	's-Gravenhage	241.458
Oisterwijk	38.066	's-Hertogenbosch	97.462
Oldambt	34.981	Simpelveld	24.847
Oldebroek	32.426	Sint-Michielsgestel	37.273
Oldenzaal	35.422	Sittard-Geleen	58.246
Olst-Wijhe	29.870	Sliedrecht	32.249
Ommen	29.870	Sluis	31.104
Oost Gelre	36.039	Smallingerland	44.499
Oosterhout	48.200	Soest	45.204
Ooststellingwerf	31.985	Someren	30.663
Oostzaan	25.464	Son en Breugel	30.487
Opmeer	26.521	Stadskanaal	32.338
Opsterland	35.246	Staphorst	29.870
Oss	64.679	Stede Broec	30.839
Oude IJsselstreek	38.594	Steenbergen	31.809
Ouder-Amstel	28.019	Steenwijkerland	41.591
Oudewater	25.728	Stein	31.985
Overbetuwe	46.173	Stichtse Vecht	56.131
Papendrecht	36.127	Súdwest-Fryslân	63.005
Peel en Maas	43.882	Terneuzen	44.411
Pekela	24.494	Terschelling	22.291

Decentralisatie-uitkering Spreidingswet			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Gemeente**	**Bedrag 2025**
Texel	27.226	Waddinxveen	37.184
Teylingen	42.208	Wageningen	34.541
Tholen	32.954	Wassenaar	33.924
Tiel	38.683	Waterland	29.958
Tilburg	114.823	Weert	44.411
Tubbergen	32.073	West Betuwe	49.169
Twenterand	36.127	West Maas en Waal	30.663
Tynaarlo	39.740	Westerkwartier	53.576
Tytsjerksteradiel	36.215	Westerveld	30.487
Uitgeest	27.755	Westervoort	27.050
Uithoorn	36.744	Westerwolde	31.544
Urk	31.985	Westland	81.864
Utrecht	195.193	Weststellingwerf	32.514
Utrechtse Heuvelrug	47.583	Wierden	33.836
Vaals	23.878	Wijchen	41.414
Valkenburg aan de Geul	27.843	Wijdemeren	33.836
Valkenswaard	35.510	Wijk bij Duurstede	33.395
Veendam	31.192	Winterswijk	33.836
Veenendaal	53.488	Woensdrecht	30.928
Veere	32.249	Woerden	49.698
Veldhoven	45.380	Wormerland	28.636
Velsen	53.223	Woudenberg	28.284
Venlo	63.093	Zaanstad	92.086
Venray	41.591	Zaltbommel	35.774
Vijfheerenlanden	50.491	Zandvoort	28.284
Vlaardingen	50.932	Zeewolde	32.690
Vlieland	20.617	Zeist	53.311
Vlissingen	37.978	Zevenaar	40.974
Voerendaal	26.521	Zoetermeer	81.952
Voorne aan Zee	57.982	Zoeterwoude	25.640
Voorschoten	34.717	Zuidplas	46.085
Voorst	33.748	Zundert	32.161
Vught	38.154	Zutphen	41.679
Waadhoeke	41.591	Zwartewaterland	32.249
Waalre	30.487	Zwijndrecht	40.269
Waalwijk	43.706	Zwolle	83.186
		Totaal	**15.300.023**

Bijlage 3.2-3 Pilot dakloze EU-burgers

Decentralisatie-uitkering Pilot dakloze EU burgers	
Gemeente	**Bedrag 2025**
Amsterdam	2.530.000
Eindhoven	423.000
Rotterdam	1.618.000
's-Gravenhage	1.179.000
Utrecht	950.000
Venlo	300.000
Totaal	**7.000.000**

Bijlage 3.2-6 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Aa en Hunze	8.209	10.146	10.146	8.000
Aalsmeer	3.078	3.805	3.805	3.000
Aalten	5.131	6.341	6.341	5.000
Achtkarspelen	7.183	8.878	8.878	7.000
Alblasserdam	5.131	6.341	6.341	5.000
Albrandswaard	6.157	7.609	7.609	6.000
Alkmaar	19.497	24.096	24.096	19.000
Almelo	17.444	21.560	21.560	17.000
Almere	26.680	32.974	32.974	26.000
Alphen aan den Rijn	22.575	27.901	27.901	22.000
Alphen-Chaam	3.078	3.805	3.805	3.000
Altena	9.235	11.414	11.414	9.000
Ameland	1.026	1.268	1.268	1.000
Amersfoort	30.784	38.047	38.047	30.000
Amstelveen	14.366	17.755	17.755	14.000
Amsterdam	241.144	298.035	298.035	235.000
Apeldoorn	30.784	38.047	38.047	30.000
Arnhem	29.758	36.779	36.779	29.000
Assen	16.418	20.292	20.292	16.000
Asten	5.131	6.341	6.341	5.000
Baarle-Nassau	1.026	1.268	1.268	1.000
Baarn	7.183	8.878	8.878	7.000
Barendrecht	14.366	17.755	17.755	14.000
Barneveld	12.314	15.219	15.219	12.000
Beek	3.078	3.805	3.805	3.000
Beekdaelen	8.209	10.146	10.146	8.000
Beesel	4.105	5.073	5.073	4.000
Berg en Dal	5.131	6.341	6.341	5.000
Bergeijk	4.105	5.073	5.073	4.000
Bergen (L.)	4.105	5.073	5.073	4.000
Bergen (NH.)	6.157	7.609	7.609	6.000
Bergen op Zoom	26.680	32.974	32.974	26.000
Berkelland	7.183	8.878	8.878	7.000
Bernheze	8.209	10.146	10.146	8.000
Best	8.209	10.146	10.146	8.000
Beuningen	7.183	8.878	8.878	7.000
Beverwijk	13.340	16.487	16.487	13.000
Bladel	5.131	6.341	6.341	5.000
Bloemendaal	1.026	1.268	1.268	1.000
Bodegraven-Reeuwijk	10.261	12.682	12.682	10.000
Boekel	1.026	1.268	1.268	1.000
Borger-Odoorn	4.105	5.073	5.073	4.000
Borne	4.105	5.073	5.073	4.000
Borsele	8.209	10.146	10.146	8.000
Boxtel	10.729	13.261	13.261	10.456

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Breda	36.941	45.656	45.656	36.000
Bronckhorst	8.209	10.146	10.146	8.000
Brummen	4.105	5.073	5.073	4.000
Brunssum	3.078	3.805	3.805	3.000
Bunnik	3.078	3.805	3.805	3.000
Bunschoten	4.105	5.073	5.073	4.000
Buren	3.078	3.805	3.805	3.000
Capelle aan den IJssel	9.235	11.414	11.414	9.000
Castricum	4.105	5.073	5.073	4.000
Coevorden	18.471	22.828	22.828	18.000
Cranendonck	4.105	5.073	5.073	4.000
Culemborg	3.078	3.805	3.805	3.000
Dalfsen	5.131	6.341	6.341	5.000
Dantumadiel	2.052	2.536	2.536	2.000
De Bilt	9.235	11.414	11.414	9.000
De Fryske Marren	9.235	11.414	11.414	9.000
De Ronde Venen	8.209	10.146	10.146	8.000
De Wolden	7.183	8.878	8.878	7.000
Delft	13.340	16.487	16.487	13.000
Den Helder	8.209	10.146	10.146	8.000
Deurne	11.288	13.951	13.951	11.000
Deventer	27.706	34.242	34.242	27.000
Diemen	9.235	11.414	11.414	9.000
Dijk en Waard	9.235	11.414	11.414	9.000
Dinkelland	5.131	6.341	6.341	5.000
Doesburg	1.026	1.268	1.268	1.000
Doetinchem	8.209	10.146	10.146	8.000
Dongen	4.105	5.073	5.073	4.000
Dordrecht	42.072	51.998	51.998	41.000
Drechterland	2.052	2.536	2.536	2.000
Drimmelen	3.078	3.805	3.805	3.000
Dronten	11.288	13.951	13.951	11.000
Druten	3.078	3.805	3.805	3.000
Duiven	9.235	11.414	11.414	9.000
Echt-Susteren	11.288	13.951	13.951	11.000
Edam-Volendam	4.105	5.073	5.073	4.000
Ede	19.497	24.096	24.096	19.000
Eemnes	4.105	5.073	5.073	4.000
Eemsdelta	23.601	29.169	29.169	23.000
Eersel	4.105	5.073	5.073	4.000
Eijsden-Margraten	7.183	8.878	8.878	7.000
Eindhoven	37.967	46.925	46.925	37.000
Elburg	5.131	6.341	6.341	5.000
Emmen	25.654	31.706	31.706	25.000
Enkhuizen	3.078	3.805	3.805	3.000

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Enschede	28.732	35.511	35.511	28.000
Epe	3.078	3.805	3.805	3.000
Ermelo	7.183	8.878	8.878	7.000
Etten-Leur	13.340	16.487	16.487	13.000
Geertruidenberg	7.183	8.878	8.878	7.000
Geldrop-Mierlo	7.183	8.878	8.878	7.000
Gemert-Bakel	12.314	15.219	15.219	12.000
Gennep	3.078	3.805	3.805	3.000
Gilze en Rijen	6.157	7.609	7.609	6.000
Goeree-Overflakkee	7.183	8.878	8.878	7.000
Goes	9.235	11.414	11.414	9.000
Goirle	4.105	5.073	5.073	4.000
Gooise Meren	11.288	13.951	13.951	11.000
Gorinchem	11.288	13.951	13.951	11.000
Gouda	10.261	12.682	12.682	10.000
Groningen	60.542	74.826	74.826	59.000
Gulpen-Wittem	1.026	1.268	1.268	1.000
Haaksbergen	4.105	5.073	5.073	4.000
Haarlem	15.392	19.024	19.024	15.000
Haarlemmermeer	31.810	39.315	39.315	31.000
Halderberge	7.183	8.878	8.878	7.000
Hardenberg	17.444	21.560	21.560	17.000
Harderwijk	11.288	13.951	13.951	11.000
Hardinxveld-Giessendam	5.131	6.341	6.341	5.000
Harlingen	6.157	7.609	7.609	6.000
Hattem	4.105	5.073	5.073	4.000
Heemskerk	8.209	10.146	10.146	8.000
Heemstede	2.052	2.536	2.536	2.000
Heerde	3.078	3.805	3.805	3.000
Heerenveen	16.418	20.292	20.292	16.000
Heerlen	19.497	24.096	24.096	19.000
Heeze-Leende	3.078	3.805	3.805	3.000
Heiloo	4.105	5.073	5.073	4.000
Hellendoorn	6.157	7.609	7.609	6.000
Helmond	22.575	27.901	27.901	22.000
Hendrik-Ido-Ambacht	9.235	11.414	11.414	9.000
Hengelo	19.497	24.096	24.096	19.000
Het Hogeland	13.340	16.487	16.487	13.000
Heumen	4.105	5.073	5.073	4.000
Heusden	9.235	11.414	11.414	9.000
Hillegom	3.078	3.805	3.805	3.000
Hilvarenbeek	4.105	5.073	5.073	4.000
Hilversum	12.314	15.219	15.219	12.000
Hoeksche Waard	16.418	20.292	20.292	16.000
Hof van Twente	7.183	8.878	8.878	7.000

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Hollands Kroon	14.366	17.755	17.755	14.000
Hoogeveen	21.549	26.633	26.633	21.000
Hoorn	7.183	8.878	8.878	7.000
Horst aan de Maas	10.261	12.682	12.682	10.000
Houten	9.235	11.414	11.414	9.000
Huizen	4.105	5.073	5.073	4.000
Hulst	5.131	6.341	6.341	5.000
IJsselstein	3.078	3.805	3.805	3.000
Kaag en Braassem	3.078	3.805	3.805	3.000
Kampen	13.340	16.487	16.487	13.000
Kapelle	4.105	5.073	5.073	4.000
Katwijk	9.235	11.414	11.414	9.000
Kerkrade	6.157	7.609	7.609	6.000
Koggenland	3.078	3.805	3.805	3.000
Krimpen aan den IJssel	3.078	3.805	3.805	3.000
Krimpenerwaard	9.235	11.414	11.414	9.000
Laarbeek	3.078	3.805	3.805	3.000
Land van Cuijk	24.627	30.438	30.438	24.000
Landgraaf	6.157	7.609	7.609	6.000
Landsmeer	1.026	1.268	1.268	1.000
Lansingerland	7.183	8.878	8.878	7.000
Laren	2.052	2.536	2.536	2.000
Leeuwarden	32.837	40.584	40.584	32.000
Leiden	12.314	15.219	15.219	12.000
Leiderdorp	5.131	6.341	6.341	5.000
Leidschendam-Voorburg	11.288	13.951	13.951	11.000
Lelystad	15.392	19.024	19.024	15.000
Leudal	8.209	10.146	10.146	8.000
Leusden	4.105	5.073	5.073	4.000
Lingewaard	8.209	10.146	10.146	8.000
Lisse	1.026	1.268	1.268	1.000
Lochem	10.261	12.682	12.682	10.000
Loon op Zand	5.131	6.341	6.341	5.000
Lopik	2.052	2.536	2.536	2.000
Losser	3.078	3.805	3.805	3.000
Maasdriel	5.131	6.341	6.341	5.000
Maasgouw	5.131	6.341	6.341	5.000
Maashorst	16.418	20.292	20.292	16.000
Maassluis	5.131	6.341	6.341	5.000
Maastricht	32.837	40.584	40.584	32.000
Medemblik	5.131	6.341	6.341	5.000
Meerssen	5.131	6.341	6.341	5.000
Meierijstad	17.444	21.560	21.560	17.000
Meppel	9.235	11.414	11.414	9.000
Middelburg	6.157	7.609	7.609	6.000

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Midden-Delfland	5.131	6.341	6.341	5.000
Midden-Drenthe	11.288	13.951	13.951	11.000
Midden-Groningen	35.915	44.388	44.388	35.000
Moerdijk	29.758	36.779	36.779	29.000
Molenlanden	12.314	15.219	15.219	12.000
Montferland	8.209	10.146	10.146	8.000
Montfoort	1.026	1.268	1.268	1.000
Mook en Middelaar	2.052	2.536	2.536	2.000
Neder-Betuwe	5.131	6.341	6.341	5.000
Nederweert	5.131	6.341	6.341	5.000
Nieuwegein	15.392	19.024	19.024	15.000
Nieuwkoop	2.052	2.536	2.536	2.000
Nijkerk	12.314	15.219	15.219	12.000
Nijmegen	34.889	43.120	43.120	34.000
Nissewaard	24.627	30.438	30.438	24.000
Noardeast-Fryslân	8.209	10.146	10.146	8.000
Noord-Beveland	1.026	1.268	1.268	1.000
Noordenveld	6.157	7.609	7.609	6.000
Noordoostpolder	12.314	15.219	15.219	12.000
Noordwijk	4.105	5.073	5.073	4.000
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	3.078	3.805	3.805	3.000
Nunspeet	6.157	7.609	7.609	6.000
Oegstgeest	4.105	5.073	5.073	4.000
Oirschot	4.105	5.073	5.073	4.000
Oisterwijk	7.416	9.166	9.166	7.227
Oldambt	16.418	20.292	20.292	16.000
Oldebroek	7.183	8.878	8.878	7.000
Oldenzaal	5.131	6.341	6.341	5.000
Olst-Wijhe	5.131	6.341	6.341	5.000
Ommen	8.209	10.146	10.146	8.000
Oost Gelre	7.183	8.878	8.878	7.000
Oosterhout	13.340	16.487	16.487	13.000
Ooststellingwerf	5.131	6.341	6.341	5.000
Oostzaan	4.105	5.073	5.073	4.000
Opmeer	2.052	2.536	2.536	2.000
Opsterland	6.157	7.609	7.609	6.000
Oss	27.706	34.242	34.242	27.000
Oude IJsselstreek	5.131	6.341	6.341	5.000
Ouder-Amstel	5.131	6.341	6.341	5.000
Oudewater	2.052	2.536	2.536	2.000
Overbetuwe	13.340	16.487	16.487	13.000
Papendrecht	9.235	11.414	11.414	9.000
Peel en Maas	9.235	11.414	11.414	9.000
Pekela	2.052	2.536	2.536	2.000
Pijnacker-Nootdorp	5.131	6.341	6.341	5.000

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Purmerend	12.314	15.219	15.219	12.000
Putten	8.209	10.146	10.146	8.000
Raalte	9.235	11.414	11.414	9.000
Reimerswaal	11.288	13.951	13.951	11.000
Renkum	4.105	5.073	5.073	4.000
Reusel-De Mierden	1.026	1.268	1.268	1.000
Rheden	11.288	13.951	13.951	11.000
Rhenen	2.052	2.536	2.536	2.000
Ridderkerk	13.340	16.487	16.487	13.000
Rijssen-Holten	9.235	11.414	11.414	9.000
Rijswijk	11.288	13.951	13.951	11.000
Roerdalen	4.105	5.073	5.073	4.000
Roermond	20.523	25.365	25.365	20.000
Roosendaal	24.627	30.438	30.438	24.000
Rotterdam	325.288	402.031	402.031	317.000
Rucphen	5.131	6.341	6.341	5.000
Schagen	8.209	10.146	10.146	8.000
Scherpenzeel	1.026	1.268	1.268	1.000
Schiedam	11.288	13.951	13.951	11.000
Schouwen-Duiveland	6.157	7.609	7.609	6.000
's-Gravenhage	63.621	78.631	78.631	62.000
's-Hertogenbosch	35.915	44.388	44.388	35.000
Simpelveld	2.052	2.536	2.536	2.000
Sint-Michielsgestel	3.078	3.805	3.805	3.000
Sittard-Geleen	41.046	50.729	50.729	40.000
Sliedrecht	8.209	10.146	10.146	8.000
Sluis	4.105	5.073	5.073	4.000
Smallingerland	15.392	19.024	19.024	15.000
Soest	5.131	6.341	6.341	5.000
Someren	6.157	7.609	7.609	6.000
Son en Breugel	4.105	5.073	5.073	4.000
Stadskanaal	6.157	7.609	7.609	6.000
Staphorst	4.105	5.073	5.073	4.000
Stede Broec	3.078	3.805	3.805	3.000
Steenbergen	5.131	6.341	6.341	5.000
Steenwijkerland	7.183	8.878	8.878	7.000
Stein	7.183	8.878	8.878	7.000
Stichtse Vecht	14.366	17.755	17.755	14.000
Súdwest-Fryslân	23.601	29.169	29.169	23.000
Terneuzen	25.654	31.706	31.706	25.000
Texel	1.026	1.268	1.268	1.000
Teylingen	6.157	7.609	7.609	6.000
Tholen	3.078	3.805	3.805	3.000
Tiel	13.340	16.487	16.487	13.000
Tilburg	49.564	61.257	61.257	48.301

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Tubbergen	3.078	3.805	3.805	3.000
Twenterand	6.157	7.609	7.609	6.000
Tynaarlo	8.209	10.146	10.146	8.000
Tytsjerksteradiel	9.235	11.414	11.414	9.000
Uitgeest	1.026	1.268	1.268	1.000
Uithoorn	3.078	3.805	3.805	3.000
Urk	4.105	5.073	5.073	4.000
Utrecht	63.621	78.631	78.631	62.000
Utrechtse Heuvelrug	8.209	10.146	10.146	8.000
Vaals	1.026	1.268	1.268	1.000
Valkenburg aan de Geul	3.078	3.805	3.805	3.000
Valkenswaard	4.105	5.073	5.073	4.000
Veendam	9.235	11.414	11.414	9.000
Veenendaal	11.288	13.951	13.951	11.000
Veere	2.052	2.536	2.536	2.000
Veldhoven	7.183	8.878	8.878	7.000
Velsen	22.575	27.901	27.901	22.000
Venlo	41.046	50.729	50.729	40.000
Venray	11.288	13.951	13.951	11.000
Vijfheerenlanden	9.235	11.414	11.414	9.000
Vlaardingen	23.601	29.169	29.169	23.000
Vlissingen	12.314	15.219	15.219	12.000
Voerendaal	2.052	2.536	2.536	2.000
Voorne aan Zee	8.209	10.146	10.146	8.000
Voorschoten	3.078	3.805	3.805	3.000
Voorst	7.183	8.878	8.878	7.000
Vught	8.226	10.166	10.166	8.016
Waadhoeke	9.235	11.414	11.414	9.000
Waalre	2.052	2.536	2.536	2.000
Waalwijk	17.444	21.560	21.560	17.000
Waddinxveen	4.105	5.073	5.073	4.000
Wageningen	3.078	3.805	3.805	3.000
Wassenaar	6.157	7.609	7.609	6.000
Waterland	1.026	1.268	1.268	1.000
Weert	14.366	17.755	17.755	14.000
West Betuwe	15.392	19.024	19.024	15.000
West Maas en Waal	4.105	5.073	5.073	4.000
Westerkwartier	16.418	20.292	20.292	16.000
Westerveld	3.078	3.805	3.805	3.000
Westervoort	2.052	2.536	2.536	2.000
Westerwolde	3.078	3.805	3.805	3.000
Westland	17.444	21.560	21.560	17.000
Weststellingwerf	7.183	8.878	8.878	7.000
Wierden	5.131	6.341	6.341	5.000
Wijchen	10.261	12.682	12.682	10.000

Decentralisatie-uitkering Versterking omgevingsveiligheidsdiensten				
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Wijdemeren	1.026	1.268	1.268	1.000
Wijk bij Duurstede	3.078	3.805	3.805	3.000
Winterswijk	5.131	6.341	6.341	5.000
Woensdrecht	6.157	7.609	7.609	6.000
Woerden	10.261	12.682	12.682	10.000
Wormerland	2.052	2.536	2.536	2.000
Woudenberg	4.105	5.073	5.073	4.000
Zaanstad	24.627	30.438	30.438	24.000
Zaltbommel	9.235	11.414	11.414	9.000
Zandvoort	3.078	3.805	3.805	3.000
Zeewolde	3.078	3.805	3.805	3.000
Zeist	7.183	8.878	8.878	7.000
Zevenaar	10.261	12.682	12.682	10.000
Zoetermeer	14.366	17.755	17.755	14.000
Zoeterwoude	3.078	3.805	3.805	3.000
Zuidplas	12.314	15.219	15.219	12.000
Zundert	3.078	3.805	3.805	3.000
Zutphen	10.261	12.682	12.682	10.000
Zwartewaterland	3.078	3.805	3.805	3.000
Zwijndrecht	17.444	21.560	21.560	17.000
Zwolle	26.680	32.974	32.974	26.000
Totaal	**3.924.994**	**4.851.001**	**4.851.001**	**3.825.000**

Bijlage 3.2-7 Aanpak overlast asielzoekers

Decentralisatie-uitkering Aanpak overlast asielzoekers			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Gemeente**	**Bedrag 2025**
Alkmaar	25.000	Hof van Twente	25.000
Almelo	50.000	Kampen	38.528
Amsterdam	200.000	Land van Cuijk	100.000
Apeldoorn	92.801	Losser	25.000
Arnhem	200.000	Nieuwegein	50.000
assen	200.000	Nijmegen	100.000
Berkelland	25.000	Noordoostpolder	125.000
Cranendonck	200.000	Rijssen-Holten	25.000
Den Helder	150.000	Rotterdam	200.000
Deventer	25.000	Smallingerland	100.000
Dijk en Waard	75.000	Utrecht	150.000
Eemsdelta	75.000	Venray	100.000
Emmen	100.000	Waadhoeke	50.000
Gilze en Rijen	150.000	Waterland	50.000
Haaksbergen	25.000	Westerwolde	200.000
Hardenberg	100.000	Zaanstad	200.000
Harderwijk	100.000	Zeewolde	53.052
Hengelo	50.000	**Totaal**	**3.434.381**

Bijlage 3.2-8 Nationaal Programma Vitale Regio’s (NPVR)

Decentralisatie-uitkering Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)			
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**
Den Helder	329.000	329.000	329.000
Doetinchem	339.500	339.500	339.500
Eemsdelta	339.500	339.500	339.500
Enschede	350.000	350.000	350.000
Heerlen	346.500	346.500	346.500
Noardeast-Fryslân	300.000	300.000	300.000
Terneuzen	297.500	297.500	297.500
Venlo	339.500	339.500	339.500
Weert	339.500	339.500	339.500
Weststellingwerf	276.500	276.500	276.500
Totaal	**3.257.500**	**3.257.500**	**3.257.500**

Bijlage 3.2-9 Impulsbudget sociale infrastructuur

Decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur						
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Achtkarspelen	66.473	66.363	66.363	66.363	66.363	66.363
Albrandswaard	36.006	32.037	32.037	32.037	32.037	32.037
Alkmaar	158.982	636.169	636.169	636.169	636.169	636.169
Almelo	402.579	371.861	371.861	371.861	371.861	371.861
Almere	734.253	647.610	647.610	647.610	647.610	647.610
Alphen aan den Rijn	263.096	229.524	229.524	229.524	229.524	229.524
Altena	248.998	228.838	228.838	228.838	228.838	228.838
Ameland	7.755	6.865	6.865	6.865	6.865	6.865
Amersfoort	610.723	546.922	546.922	546.922	546.922	546.922
Amsterdam	1.535.810	1.363.872	1.363.872	1.363.872	1.363.872	1.363.872
Apeldoorn	510.183	464.540	464.540	464.540	464.540	464.540
Arnhem	1.058.310	949.676	949.676	949.676	949.676	949.676
Assen	309.378	274.605	274.605	274.605	274.605	274.605
Baarle-Nassau	7.478	6.865	6.865	6.865	6.865	6.865
Barendrecht	64.534	57.209	57.209	57.209	57.209	57.209
Beekdaelen	205.652	185.358	185.358	185.358	185.358	185.358
Berkelland	220.470	201.377	201.377	201.377	201.377	201.377
Bladel	166.183	148.744	148.744	148.744	148.744	148.744
Breda	339.291	318.084	318.084	318.084	318.084	318.084
Bronckhorst	76.167	66.363	66.363	66.363	66.363	66.363
Brummen	50.686	48.056	48.056	48.056	48.056	48.056
Brunssum	105.803	89.247	89.247	89.247	89.247	89.247
Dalfsen	14.126	13.730	13.730	13.730	13.730	13.730
De Ronde Venen	43.485	41.191	41.191	41.191	41.191	41.191
Delft	333.059	312.363	312.363	312.363	312.363	312.363
Den Helder	394.131	356.987	356.987	356.987	356.987	356.987
Deventer	271.710	247.145	247.145	247.145	247.145	247.145
Dijk en Waard	527.355	0	0	0	0	0
Doetinchem	266.724	242.568	242.568	242.568	242.568	242.568
Dordrecht	786.878	693.378	693.378	693.378	693.378	693.378
Echt-Susteren	61.765	57.209	57.209	57.209	57.209	57.209
Edam-Volendam	52.348	45.768	45.768	45.768	45.768	45.768
Ede	368.650	340.968	340.968	340.968	340.968	340.968
Eemsdelta	136.824	121.284	121.284	121.284	121.284	121.284
Eindhoven	725.667	656.764	656.764	656.764	656.764	656.764
Emmen	479.439	438.224	438.224	438.224	438.224	438.224
Enschede	549.236	478.271	478.271	478.271	478.271	478.271
Gennep	50.824	42.335	42.335	42.335	42.335	42.335
Goeree-Overflakkee	85.584	80.093	80.093	80.093	80.093	80.093
Goes	267.001	247.145	247.145	247.145	247.145	247.145
Gouda	555.911	507.333	507.333	507.333	507.333	507.333
Groningen	528.463	482.847	482.847	482.847	482.847	482.847
Haarlem	255.645	242.568	242.568	242.568	242.568	242.568
Haarlemmermeer	391.362	356.987	356.987	356.987	356.987	356.987
Hardenberg	236.673	225.405	225.405	225.405	225.405	225.405

Decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur						
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Harderwijk	435.400	386.736	386.736	386.736	386.736	386.736
Heerlen	428.199	366.140	366.140	366.140	366.140	366.140
Hellendoorn	76.998	70.940	70.940	70.940	70.940	70.940
Helmond	657.532	581.248	581.248	581.248	581.248	581.248
Hengelo	380.560	350.122	350.122	350.122	350.122	350.122
Het Hogeland	100.541	91.535	91.535	91.535	91.535	91.535
Hoeksche Waard	100.264	93.823	93.823	93.823	93.823	93.823
Hoogeveen	275.587	237.991	237.991	237.991	237.991	237.991
Hoorn	585.796	524.038	524.038	524.038	524.038	524.038
Kampen	203.574	183.070	183.070	183.070	183.070	183.070
Katwijk	335.413	276.894	276.894	276.894	276.894	276.894
Kerkrade	68.412	60.642	60.642	60.642	60.642	60.642
Landgraaf	45.562	42.335	42.335	42.335	42.335	42.335
Landsmeer	12.187	9.154	9.154	9.154	9.154	9.154
Leeuwarden	715.973	638.457	638.457	638.457	638.457	638.457
Leiden	347.323	331.815	331.815	331.815	331.815	331.815
Lelystad	415.735	384.447	384.447	384.447	384.447	384.447
Leudal	57.333	50.344	50.344	50.344	50.344	50.344
Lochem	57.333	48.056	48.056	48.056	48.056	48.056
Losser	52.625	48.056	48.056	48.056	48.056	48.056
Maasgouw	43.208	38.902	38.902	38.902	38.902	38.902
Maastricht	403.271	354.698	354.698	354.698	354.698	354.698
Meierijstad	553.806	510.308	510.308	510.308	510.308	510.308
Meppel	142.641	128.149	128.149	128.149	128.149	128.149
Middelburg	207.452	194.512	194.512	194.512	194.512	194.512
Midden-Groningen	167.291	146.456	146.456	146.456	146.456	146.456
Montferland	109.127	96.112	96.112	96.112	96.112	96.112
Nieuwegein	258.692	226.549	226.549	226.549	226.549	226.549
Nijmegen	727.329	649.899	649.899	649.899	649.899	649.899
Nissewaard	249.829	226.549	226.549	226.549	226.549	226.549
Noardeast-Fryslân	161.198	144.168	144.168	144.168	144.168	144.168
Noordenveld	57.333	52.633	52.633	52.633	52.633	52.633
Oldambt	209.668	191.079	191.079	191.079	191.079	191.079
Oldenzaal	79.214	68.651	68.651	68.651	68.651	68.651
Olst-Wijhe	36.560	34.326	34.326	34.326	34.326	34.326
Ooststellingwerf	67.581	57.209	57.209	57.209	57.209	57.209
Oss	937.135	865.006	865.006	865.006	865.006	865.006
Oude IJsselstreek	91.955	82.382	82.382	82.382	82.382	82.382
Peel en Maas	270.048	235.703	235.703	235.703	235.703	235.703
Raalte	55.394	50.344	50.344	50.344	50.344	50.344
Renkum	63.150	54.921	54.921	54.921	54.921	54.921
Ridderkerk	89.462	80.093	80.093	80.093	80.093	80.093
Rijssen-Holten	66.196	59.498	59.498	59.498	59.498	59.498
Roerdalen	39.884	36.614	36.614	36.614	36.614	36.614
Roermond	199.143	178.493	178.493	178.493	178.493	178.493

Decentralisatie-uitkering Impulsbudget sociale infrastructuur						
Gemeente	**Bedrag 2025**	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Roosendaal	614.601	544.634	544.634	544.634	544.634	544.634
Rotterdam	1.509.221	1.350.142	1.350.142	1.350.142	1.350.142	1.350.142
Schiedam	375.020	334.103	334.103	334.103	334.103	334.103
Schouwen-Duiveland	57.610	50.344	50.344	50.344	50.344	50.344
's-Gravenhage	1.307.862	1.151.053	1.151.053	1.151.053	1.151.053	1.151.053
's-Hertogenbosch	602.414	535.480	535.480	535.480	535.480	535.480
Sittard-Geleen	312.148	281.470	281.470	281.470	281.470	281.470
Stadskanaal	285.558	254.010	254.010	254.010	254.010	254.010
Steenwijkerland	134.331	118.996	118.996	118.996	118.996	118.996
Stichtse Vecht	62.873	54.921	54.921	54.921	54.921	54.921
Súdwest-Fryslân	357.294	331.815	331.815	331.815	331.815	331.815
Terneuzen	188.064	167.051	167.051	167.051	167.051	167.051
Texel	22.712	20.595	20.595	20.595	20.595	20.595
Tilburg	754.472	675.071	675.071	675.071	675.071	675.071
Tytsjerksteradiel	63.981	59.498	59.498	59.498	59.498	59.498
Utrecht	550.620	496.578	496.578	496.578	496.578	496.578
Veenendaal	193.050	173.917	173.917	173.917	173.917	173.917
Velsen	289.990	267.740	267.740	267.740	267.740	267.740
Venlo	325.858	296.345	296.345	296.345	296.345	296.345
Vijfheerenlanden	232.103	212.819	212.819	212.819	212.819	212.819
Vlieland	1.939	2.288	2.288	2.288	2.288	2.288
Voorst	39.053	36.614	36.614	36.614	36.614	36.614
Waalwijk	221.855	201.377	201.377	201.377	201.377	201.377
Wageningen	79.214	75.516	75.516	75.516	75.516	75.516
Waterland	24.374	20.595	20.595	20.595	20.595	20.595
Weert	143.749	135.014	135.014	135.014	135.014	135.014
West Betuwe	491.625	432.503	432.503	432.503	432.503	432.503
Westerkwartier	117.159	107.554	107.554	107.554	107.554	107.554
Westland	136.547	123.572	123.572	123.572	123.572	123.572
Weststellingwerf	54.287	54.921	54.921	54.921	54.921	54.921
Woerden	150.396	132.726	132.726	132.726	132.726	132.726
Zaanstad	499.935	441.657	441.657	441.657	441.657	441.657
Zeist	266.170	231.126	231.126	231.126	231.126	231.126
Zoetermeer	470.714	435.936	435.936	435.936	435.936	435.936
Zutphen	187.233	167.051	167.051	167.051	167.051	167.051
Zwolle	381.391	350.122	350.122	350.122	350.122	350.122
Totaal	**36.706.007**	**33.034.999**	**33.034.999**	**33.034.999**	**33.034.999**	**33.034.999**

Bijlage 3.2-12a Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen

Decentralisatie-uitkering Work in NL Betrekken zelforganisaties en sleutelpersonen	
Gemeente	**Bedrag 2025**
Alkmaar	28.926
Amersfoort	35.000
Amsterdam	35.000
Dordrecht	28.926
Eindhoven	31.963
Goes	35.000
Maastricht	35.000
Rotterdam	35.000
's-Gravenhage	35.000
Utrecht	35.000
Venlo	35.000
Zaanstad	35.000
Totaal	**404.815**

Bijlage 3.2-18 Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Aa en Hunze	945.316	Boxtel	1.063.576
Aalsmeer	1.000.683	Breda	5.969.961
Aalten	907.653	Bronckhorst	1.241.872
Achtkarspelen	909.192	Brummen	748.303
Alblasserdam	669.210	Brunssum	1.052.451
Albrandswaard	788.128	Bunnik	530.719
Alkmaar	3.637.475	Bunschoten	686.599
Almelo	2.361.902	Buren	848.310
Almere	6.225.076	Capelle aan den IJssel	2.195.528
Alphen aan den Rijn	3.809.407	Castricum	1.205.592
Alphen-Chaam	401.782	Coevorden	1.253.872
Altena	1.660.880	Cranendonck	712.521
Ameland	278.613	Culemborg	956.191
Amersfoort	5.199.432	Dalfsen	934.011
Amstelveen	2.997.563	Dantumadiel	635.594
Amsterdam	39.517.162	De Bilt	1.448.367
Apeldoorn	6.157.516	De Fryske Marren	1.822.593
Arnhem	5.681.175	De Ronde Venen	1.423.644
Assen	2.690.612	De Wolden	851.393
Asten	585.786	Delft	7.063.095
Baarle-Nassau	331.884	Den Helder	3.006.072
Baarn	903.189	Deurne	1.048.818
Barendrecht	1.424.124	Deventer	6.305.931
Barneveld	1.818.155	Diemen	1.163.401
Beek	594.360	Dijk en Waard	2.526.073
Beekdaelen	1.216.005	Dinkelland	858.652
Beesel	505.640	Doesburg	435.157
Berg en Dal	1.979.486	Doetinchem	1.877.391
Bergeijk	670.111	Dongen	866.552
Bergen (L.)	563.162	Dordrecht	4.314.576
Bergen (NH.)	1.234.185	Drechterland	657.024
Bergen op Zoom	2.306.156	Drimmelen	906.357
Berkelland	1.468.470	Dronten	1.405.213
Bernheze	941.271	Druten	630.798
Best	974.376	Duiven	835.645
Beuningen	846.442	Echt-Susteren	1.117.312
Beverwijk	1.461.790	Edam-Volendam	1.162.425
Bladel	724.846	Ede	3.982.482
Blaricum	440.514	Eemnes	371.031
Bloemendaal	773.153	Eemsdelta	1.702.369
Bodegraven-Reeuwijk	1.129.034	Eersel	680.168
Boekel	380.690	Eijsden-Margraten	855.461
Borger-Odoorn	916.872	Eindhoven	10.174.557
Borne	766.662	Elburg	755.660
Borsele	790.343	Emmen	3.506.486

Decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Enkhuizen	698.196	Hof van Twente	1.184.202
Enschede	5.667.740	Hollands Kroon	1.610.602
Epe	1.127.245	Hoogeveen	1.960.299
Ermelo	960.826	Hoorn	2.310.837
Etten-Leur	1.403.667	Horst aan de Maas	1.381.816
Geertruidenberg	745.873	Houten	1.468.268
Geldrop-Mierlo	1.306.717	Huizen	1.353.410
Gemert-Bakel	975.236	Hulst	1.037.358
Gennep	612.587	IJsselstein	1.058.404
Gilze en Rijen	886.234	Kaag en Braassem	910.884
Goeree-Overflakkee	1.969.211	Kampen	1.675.597
Goes	1.392.785	Kapelle	470.094
Goirle	788.196	Katwijk	1.937.692
Gooise Meren	2.269.368	Kerkrade	1.746.315
Gorinchem	1.257.005	Koggenland	742.951
Gouda	2.756.210	Krimpen aan den IJssel	957.385
Groningen	12.248.930	Krimpenerwaard	1.732.164
Gulpen-Wittem	549.892	Laarbeek	747.717
Haaksbergen	826.676	Land van Cuijk	2.781.883
Haarlem	6.339.064	Landgraaf	1.291.545
Haarlemmermeer	5.195.850	Landsmeer	428.678
Halderberge	1.022.457	Lansingerland	1.755.638
Hardenberg	1.885.432	Laren	456.987
Harderwijk	1.507.688	Leeuwarden	4.408.837
Hardinxveld-Giessendam	591.327	Leiden	5.224.626
Harlingen	634.967	Leiderdorp	957.218
Hattem	442.408	Leidschendam-Voorburg	2.973.462
Heemskerk	1.317.700	Lelystad	4.524.044
Heemstede	967.145	Leudal	1.199.581
Heerde	626.490	Leusden	1.090.167
Heerenveen	1.959.421	Lingewaard	1.467.672
Heerlen	3.287.601	Lisse	817.640
Heeze-Leende	574.325	Lochem	1.197.404
Heiloo	860.570	Loon op Zand	805.453
Hellendoorn	1.140.024	Lopik	488.867
Helmond	2.867.305	Losser	761.484
Hendrik-Ido-Ambacht	926.934	Maasdriel	779.549
Hengelo	2.752.658	Maasgouw	824.785
Het Hogeland	1.729.843	Maashorst	1.861.580
Heumen	573.778	Maassluis	1.138.762
Heusden	1.445.216	Maastricht	9.500.948
Hillegom	763.410	Medemblik	1.425.136
Hilvarenbeek	580.203	Meerssen	644.965
Hilversum	3.562.149	Meierijstad	2.939.406
Hoeksche Waard	2.722.104	Meppel	1.182.348

Decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Middelburg	1.755.110	Pijnacker-Nootdorp	1.547.609
Midden-Delfland	645.076	Purmerend	6.384.479
Midden-Drenthe	1.188.680	Putten	1.225.336
Midden-Groningen	2.052.722	Raalte	1.205.920
Moerdijk	1.270.844	Reimerswaal	820.725
Molenlanden	1.299.231	Renkum	1.083.589
Montferland	1.167.028	Renswoude	228.810
Montfoort	481.764	Reusel-De Mierden	475.513
Mook en Middelaar	321.681	Rheden	1.758.217
Neder-Betuwe	699.987	Rhenen	650.963
Nederweert	608.138	Ridderkerk	1.568.987
Nieuwegein	2.059.764	Rijssen-Holten	1.144.940
Nieuwkoop	903.796	Rijswijk	1.971.885
Nijkerk	1.288.975	Roerdalen	784.829
Nijmegen	6.259.513	Roermond	1.953.674
Nissewaard	2.721.488	Roosendaal	2.581.684
Noardeast-Fryslân	2.349.704	Rotterdam	23.669.637
Noord-Beveland	460.506	Rozendaal	140.800
Noordenveld	1.140.781	Rucphen	753.438
Noordoostpolder	1.727.182	Schagen	1.657.809
Noordwijk	1.552.219	Scherpenzeel	371.068
Nuenen, Gerwen en Neder	787.490	Schiedam	3.948.360
Nunspeet	915.026	Schiermonnikoog	152.160
Oegstgeest	826.902	Schouwen-Duiveland	1.458.117
Oirschot	653.497	's-Gravenhage	18.050.813
Oisterwijk	1.060.069	's-Hertogenbosch	5.463.681
Oldambt	1.397.939	Simpelveld	435.347
Oldebroek	750.696	Sint-Michielsgestel	897.245
Oldenzaal	1.083.143	Sittard-Geleen	3.215.562
Olst-Wijhe	627.995	Sliedrecht	914.550
Ommen	688.041	Sluis	1.288.776
Oost Gelre	987.481	Smallingerland	1.874.969
Oosterhout	1.850.527	Soest	1.541.304
Ooststellingwerf	934.625	Someren	1.409.793
Oostzaan	371.258	Son en Breugel	584.085
Opmeer	428.068	Stadskanaal	1.136.417
Opsterland	1.009.098	Staphorst	531.150
Oss	2.852.671	Stede Broec	698.180
Oude IJsselstreek	1.256.341	Steenbergen	849.305
Ouder-Amstel	571.386	Steenwijkerland	1.572.674
Oudewater	387.024	Stein	862.325
Overbetuwe	1.457.047	Stichtse Vecht	2.214.046
Papendrecht	1.073.822	Súdwest-Fryslân	3.568.307
Peel en Maas	1.363.866	Terneuzen	1.993.199
Pekela	470.351	Terschelling	311.967

Decentralisatie-uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Gemeente**	**Bedrag 2026**
Texel	756.136	Waddinxveen	973.900
Teylingen	1.192.040	Wageningen	1.430.311
Tholen	904.961	Wassenaar	931.854
Tiel	1.346.132	Waterland	597.141
Tilburg	7.507.336	Weert	1.675.845
Tubbergen	688.059	West Betuwe	1.542.727
Twenterand	1.023.111	West Maas en Waal	664.883
Tynaarlo	1.128.832	Westerkwartier	2.238.963
Tytsjerksteradiel	1.096.934	Westerveld	762.276
Uitgeest	481.798	Westervoort	526.203
Uithoorn	999.687	Westerwolde	944.869
Urk	563.067	Westland	3.276.474
Utrecht	11.258.173	Weststellingwerf	940.924
Utrechtse Heuvelrug	1.631.053	Wierden	788.578
Vaals	490.957	Wijchen	1.320.720
Valkenburg aan de Geul	666.617	Wijdemeren	870.401
Valkenswaard	1.106.598	Wijk bij Duurstede	779.623
Veendam	980.278	Winterswijk	1.025.499
Veenendaal	2.402.990	Woensdrecht	811.920
Veere	1.003.036	Woerden	1.623.420
Veldhoven	1.452.907	Wormerland	580.189
Velsen	2.299.203	Woudenberg	453.970
Venlo	4.450.852	Zaanstad	5.178.400
Venray	1.415.593	Zaltbommel	907.514
Vijfheerenlanden	1.747.160	Zandvoort	782.006
Vlaardingen	3.205.801	Zeewolde	816.353
Vlieland	144.999	Zeist	2.071.305
Vlissingen	2.570.114	Zevenaar	1.450.340
Voerendaal	464.832	Zoetermeer	3.803.770
Voorne aan Zee	2.428.889	Zoeterwoude	351.170
Voorschoten	1.477.404	Zuidplas	1.390.908
Voorst	828.702	Zundert	756.005
Vught	1.717.597	Zutphen	1.623.067
Waadhoeke	1.570.019	Zwartewaterland	720.170
Waalre	603.371	Zwijndrecht	1.531.314
Waalwijk	1.592.563	Zwolle	4.516.829
		Totaal	**635.877.047**

Bijlage 3.2-19 Overheidsbrede Dienstverlening

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Aa en Hunze	22.069	22.069	22.069	22.069	22.069
Aalsmeer	28.967	28.967	28.967	28.967	28.967
Aalten	24.402	24.402	24.402	24.402	24.402
Achtkarspelen	26.300	26.300	26.300	26.300	26.300
Alblasserdam	18.344	18.344	18.344	18.344	18.344
Albrandswaard	22.523	22.523	22.523	22.523	22.523
Alkmaar	96.426	96.426	96.426	96.426	96.426
Almelo	64.286	64.286	64.286	64.286	64.286
Almere	189.808	189.808	189.808	189.808	189.808
Alphen aan den Rijn	98.468	98.468	98.468	98.468	98.468
Alphen-Chaam	9.236	9.236	9.236	9.236	9.236
Altena	51.469	51.469	51.469	51.469	51.469
Ameland	3.185	3.185	3.185	3.185	3.185
Amersfoort	135.666	135.666	135.666	135.666	135.666
Amstelveen	77.476	77.476	77.476	77.476	77.476
Amsterdam	762.850	762.850	762.850	762.850	762.850
Apeldoorn	145.635	145.635	145.635	145.635	145.635
Arnhem	140.442	140.442	140.442	140.442	140.442
Assen	59.654	59.654	59.654	59.654	59.654
Asten	14.766	14.766	14.766	14.766	14.766
Baarle-Nassau	5.996	5.996	5.996	5.996	5.996
Baarn	20.913	20.913	20.913	20.913	20.913
Barendrecht	42.500	42.500	42.500	42.500	42.500
Barneveld	53.068	53.068	53.068	53.068	53.068
Beek	13.642	13.642	13.642	13.642	13.642
Beekdaelen	32.504	32.504	32.504	32.504	32.504
Beesel	12.662	12.662	12.662	12.662	12.662
Berg en Dal	31.274	31.274	31.274	31.274	31.274
Bergeijk	16.623	16.623	16.623	16.623	16.623
Bergen (L.)	12.184	12.184	12.184	12.184	12.184
Bergen (NH.)	25.605	25.605	25.605	25.605	25.605
Bergen op Zoom	60.608	60.608	60.608	60.608	60.608
Berkelland	39.434	39.434	39.434	39.434	39.434
Bernheze	28.164	28.164	28.164	28.164	28.164
Best	26.392	26.392	26.392	26.392	26.392
Beuningen	23.126	23.126	23.126	23.126	23.126
Beverwijk	37.548	37.548	37.548	37.548	37.548
Bladel	18.626	18.626	18.626	18.626	18.626
Blaricum	10.303	10.303	10.303	10.303	10.303
Bloemendaal	19.492	19.492	19.492	19.492	19.492
Bodegraven-Reeuwijk	31.117	31.117	31.117	31.117	31.117
Boekel	10.003	10.003	10.003	10.003	10.003
Borger-Odoorn	23.342	23.342	23.342	23.342	23.342
Borne	20.831	20.831	20.831	20.831	20.831
Borsele	20.343	20.343	20.343	20.343	20.343

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Boxtel	29.472	29.472	29.472	29.472	29.472
Breda	159.581	159.581	159.581	159.581	159.581
Bronckhorst	32.179	32.179	32.179	32.179	32.179
Brummen	18.692	18.692	18.692	18.692	18.692
Brunssum	25.586	25.586	25.586	25.586	25.586
Bunnik	13.158	13.158	13.158	13.158	13.158
Bunschoten	19.512	19.512	19.512	19.512	19.512
Buren	24.506	24.506	24.506	24.506	24.506
Capelle aan den IJssel	59.387	59.387	59.387	59.387	59.387
Castricum	31.246	31.246	31.246	31.246	31.246
Coevorden	31.949	31.949	31.949	31.949	31.949
Cranendonck	18.905	18.905	18.905	18.905	18.905
Culemborg	26.181	26.181	26.181	26.181	26.181
Dalfsen	25.564	25.564	25.564	25.564	25.564
Dantumadiel	16.933	16.933	16.933	16.933	16.933
De Bilt	36.343	36.343	36.343	36.343	36.343
De Fryske Marren	46.040	46.040	46.040	46.040	46.040
De Ronde Venen	39.314	39.314	39.314	39.314	39.314
De Wolden	21.334	21.334	21.334	21.334	21.334
Delft	87.187	87.187	87.187	87.187	87.187
Den Helder	51.468	51.468	51.468	51.468	51.468
Deurne	29.712	29.712	29.712	29.712	29.712
Deventer	88.443	88.443	88.443	88.443	88.443
Diemen	26.354	26.354	26.354	26.354	26.354
Dijk en Waard	75.651	75.651	75.651	75.651	75.651
Dinkelland	23.079	23.079	23.079	23.079	23.079
Doesburg	10.386	10.386	10.386	10.386	10.386
Doetinchem	51.861	51.861	51.861	51.861	51.861
Dongen	23.563	23.563	23.563	23.563	23.563
Dordrecht	106.493	106.493	106.493	106.493	106.493
Drechterland	18.455	18.455	18.455	18.455	18.455
Drimmelen	24.683	24.683	24.683	24.683	24.683
Dronten	36.682	36.682	36.682	36.682	36.682
Druten	17.161	17.161	17.161	17.161	17.161
Duiven	21.785	21.785	21.785	21.785	21.785
Echt-Susteren	28.176	28.176	28.176	28.176	28.176
Edam-Volendam	33.103	33.103	33.103	33.103	33.103
Ede	104.309	104.309	104.309	104.309	104.309
Eemnes	8.130	8.130	8.130	8.130	8.130
Eemsdelta	42.222	42.222	42.222	42.222	42.222
Eersel	17.895	17.895	17.895	17.895	17.895
Eijsden-Margraten	22.402	22.402	22.402	22.402	22.402
Eindhoven	203.734	203.734	203.734	203.734	203.734
Elburg	21.577	21.577	21.577	21.577	21.577
Emmen	100.161	100.161	100.161	100.161	100.161

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Enkhuizen	17.185	17.185	17.185	17.185	17.185
Enschede	142.300	142.300	142.300	142.300	142.300
Epe	30.072	30.072	30.072	30.072	30.072
Ermelo	23.575	23.575	23.575	23.575	23.575
Etten-Leur	39.282	39.282	39.282	39.282	39.282
Geertruidenberg	20.235	20.235	20.235	20.235	20.235
Geldrop-Mierlo	34.892	34.892	34.892	34.892	34.892
Gemert-Bakel	28.038	28.038	28.038	28.038	28.038
Gennep	15.144	15.144	15.144	15.144	15.144
Gilze en Rijen	24.059	24.059	24.059	24.059	24.059
Goeree-Overflakkee	45.254	45.254	45.254	45.254	45.254
Goes	34.199	34.199	34.199	34.199	34.199
Goirle	20.495	20.495	20.495	20.495	20.495
Gooise Meren	49.565	49.565	49.565	49.565	49.565
Gorinchem	33.340	33.340	33.340	33.340	33.340
Gouda	64.484	64.484	64.484	64.484	64.484
Groningen	192.329	192.329	192.329	192.329	192.329
Gulpen-Wittem	12.670	12.670	12.670	12.670	12.670
Haaksbergen	21.278	21.278	21.278	21.278	21.278
Haarlem	139.955	139.955	139.955	139.955	139.955
Haarlemmermeer	137.798	137.798	137.798	137.798	137.798
Halderberge	27.899	27.899	27.899	27.899	27.899
Hardenberg	56.243	56.243	56.243	56.243	56.243
Harderwijk	42.418	42.418	42.418	42.418	42.418
Hardinxveld-Giessendam	16.285	16.285	16.285	16.285	16.285
Harlingen	14.148	14.148	14.148	14.148	14.148
Hattem	10.579	10.579	10.579	10.579	10.579
Heemskerk	34.314	34.314	34.314	34.314	34.314
Heemstede	22.979	22.979	22.979	22.979	22.979
Heerde	17.073	17.073	17.073	17.073	17.073
Heerenveen	45.809	45.809	45.809	45.809	45.809
Heerlen	81.316	81.316	81.316	81.316	81.316
Heeze-Leende	14.004	14.004	14.004	14.004	14.004
Heiloo	20.822	20.822	20.822	20.822	20.822
Hellendoorn	32.265	32.265	32.265	32.265	32.265
Helmond	84.947	84.947	84.947	84.947	84.947
Hendrik-Ido-Ambacht	27.747	27.747	27.747	27.747	27.747
Hengelo	70.250	70.250	70.250	70.250	70.250
Het Hogeland	43.432	43.432	43.432	43.432	43.432
Heumen	14.783	14.783	14.783	14.783	14.783
Heusden	40.898	40.898	40.898	40.898	40.898
Hillegom	18.935	18.935	18.935	18.935	18.935
Hilvarenbeek	14.015	14.015	14.015	14.015	14.015
Hilversum	78.479	78.479	78.479	78.479	78.479
Hoeksche Waard	79.059	79.059	79.059	79.059	79.059

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Hof van Twente	30.156	30.156	30.156	30.156	30.156
Hollands Kroon	43.304	43.304	43.304	43.304	43.304
Hoogeveen	50.104	50.104	50.104	50.104	50.104
Hoorn	64.888	64.888	64.888	64.888	64.888
Horst aan de Maas	37.694	37.694	37.694	37.694	37.694
Houten	43.072	43.072	43.072	43.072	43.072
Huizen	35.621	35.621	35.621	35.621	35.621
Hulst	25.292	25.292	25.292	25.292	25.292
IJsselstein	29.192	29.192	29.192	29.192	29.192
Kaag en Braassem	24.744	24.744	24.744	24.744	24.744
Kampen	48.237	48.237	48.237	48.237	48.237
Kapelle	11.553	11.553	11.553	11.553	11.553
Katwijk	59.784	59.784	59.784	59.784	59.784
Kerkrade	42.299	42.299	42.299	42.299	42.299
Koggenland	19.737	19.737	19.737	19.737	19.737
Krimpen aan den IJssel	26.572	26.572	26.572	26.572	26.572
Krimpenerwaard	50.437	50.437	50.437	50.437	50.437
Laarbeek	20.288	20.288	20.288	20.288	20.288
Land van Cuijk	81.240	81.240	81.240	81.240	81.240
Landgraaf	33.830	33.830	33.830	33.830	33.830
Landsmeer	9.895	9.895	9.895	9.895	9.895
Lansingerland	54.757	54.757	54.757	54.757	54.757
Laren	9.619	9.619	9.619	9.619	9.619
Leeuwarden	108.241	108.241	108.241	108.241	108.241
Leiden	103.888	103.888	103.888	103.888	103.888
Leiderdorp	23.414	23.414	23.414	23.414	23.414
Leidschendam-Voorburg	65.265	65.265	65.265	65.265	65.265
Lelystad	73.267	73.267	73.267	73.267	73.267
Leudal	31.815	31.815	31.815	31.815	31.815
Leusden	25.715	25.715	25.715	25.715	25.715
Lingewaard	41.381	41.381	41.381	41.381	41.381
Lisse	20.279	20.279	20.279	20.279	20.279
Lochem	29.545	29.545	29.545	29.545	29.545
Loon op Zand	20.779	20.779	20.779	20.779	20.779
Lopik	13.297	13.297	13.297	13.297	13.297
Losser	20.457	20.457	20.457	20.457	20.457
Maasdriel	23.146	23.146	23.146	23.146	23.146
Maasgouw	21.477	21.477	21.477	21.477	21.477
Maashorst	53.424	53.424	53.424	53.424	53.424
Maassluis	30.990	30.990	30.990	30.990	30.990
Maastricht	106.313	106.313	106.313	106.313	106.313
Medemblik	40.262	40.262	40.262	40.262	40.262
Meerssen	16.400	16.400	16.400	16.400	16.400
Meierijstad	74.312	74.312	74.312	74.312	74.312
Meppel	29.746	29.746	29.746	29.746	29.746

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Middelburg	42.674	42.674	42.674	42.674	42.674
Midden-Delfland	16.445	16.445	16.445	16.445	16.445
Midden-Drenthe	29.009	29.009	29.009	29.009	29.009
Midden-Groningen	55.382	55.382	55.382	55.382	55.382
Moerdijk	33.291	33.291	33.291	33.291	33.291
Molenlanden	39.460	39.460	39.460	39.460	39.460
Montferland	33.145	33.145	33.145	33.145	33.145
Montfoort	12.023	12.023	12.023	12.023	12.023
Mook en Middelaar	6.472	6.472	6.472	6.472	6.472
Neder-Betuwe	22.542	22.542	22.542	22.542	22.542
Nederweert	15.523	15.523	15.523	15.523	15.523
Nieuwegein	56.979	56.979	56.979	56.979	56.979
Nieuwkoop	25.670	25.670	25.670	25.670	25.670
Nijkerk	38.707	38.707	38.707	38.707	38.707
Nijmegen	151.113	151.113	151.113	151.113	151.113
Nissewaard	77.468	77.468	77.468	77.468	77.468
Noardeast-Fryslân	41.933	41.933	41.933	41.933	41.933
Noord-Beveland	6.547	6.547	6.547	6.547	6.547
Noordenveld	26.800	26.800	26.800	26.800	26.800
Noordoostpolder	42.192	42.192	42.192	42.192	42.192
Noordwijk	38.622	38.622	38.622	38.622	38.622
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	20.570	20.570	20.570	20.570	20.570
Nunspeet	24.989	24.989	24.989	24.989	24.989
Oegstgeest	20.938	20.938	20.938	20.938	20.938
Oirschot	16.948	16.948	16.948	16.948	16.948
Oisterwijk	28.060	28.060	28.060	28.060	28.060
Oldambt	35.894	35.894	35.894	35.894	35.894
Oldebroek	22.475	22.475	22.475	22.475	22.475
Oldenzaal	27.869	27.869	27.869	27.869	27.869
Olst-Wijhe	16.085	16.085	16.085	16.085	16.085
Ommen	16.685	16.685	16.685	16.685	16.685
Oost Gelre	26.397	26.397	26.397	26.397	26.397
Oosterhout	50.170	50.170	50.170	50.170	50.170
Ooststellingwerf	22.333	22.333	22.333	22.333	22.333
Oostzaan	8.586	8.586	8.586	8.586	8.586
Opmeer	10.468	10.468	10.468	10.468	10.468
Opsterland	26.916	26.916	26.916	26.916	26.916
Oss	84.127	84.127	84.127	84.127	84.127
Oude IJsselstreek	36.415	36.415	36.415	36.415	36.415
Ouder-Amstel	12.002	12.002	12.002	12.002	12.002
Oudewater	8.849	8.849	8.849	8.849	8.849
Overbetuwe	42.229	42.229	42.229	42.229	42.229
Papendrecht	28.028	28.028	28.028	28.028	28.028
Peel en Maas	39.817	39.817	39.817	39.817	39.817
Pekela	11.441	11.441	11.441	11.441	11.441

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Pijnacker-Nootdorp	49.252	49.252	49.252	49.252	49.252
Purmerend	82.763	82.763	82.763	82.763	82.763
Putten	22.029	22.029	22.029	22.029	22.029
Raalte	33.468	33.468	33.468	33.468	33.468
Reimerswaal	20.523	20.523	20.523	20.523	20.523
Renkum	26.259	26.259	26.259	26.259	26.259
Renswoude	5.103	5.103	5.103	5.103	5.103
Reusel-De Mierden	12.055	12.055	12.055	12.055	12.055
Rheden	38.809	38.809	38.809	38.809	38.809
Rhenen	18.540	18.540	18.540	18.540	18.540
Ridderkerk	43.499	43.499	43.499	43.499	43.499
Rijssen-Holten	34.292	34.292	34.292	34.292	34.292
Rijswijk	48.583	48.583	48.583	48.583	48.583
Roerdalen	18.570	18.570	18.570	18.570	18.570
Roermond	52.022	52.022	52.022	52.022	52.022
Roosendaal	69.986	69.986	69.986	69.986	69.986
Rotterdam	580.796	580.796	580.796	580.796	580.796
Rozendaal	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375
Rucphen	22.213	22.213	22.213	22.213	22.213
Schagen	41.347	41.347	41.347	41.347	41.347
Scherpenzeel	9.093	9.093	9.093	9.093	9.093
Schiedam	71.590	71.590	71.590	71.590	71.590
Schiermonnikoog	800	800	800	800	800
Schouwen-Duiveland	30.048	30.048	30.048	30.048	30.048
's-Gravenhage	482.009	482.009	482.009	482.009	482.009
's-Hertogenbosch	136.464	136.464	136.464	136.464	136.464
Simpelveld	8.795	8.795	8.795	8.795	8.795
Sint-Michielsgestel	26.808	26.808	26.808	26.808	26.808
Sittard-Geleen	84.264	84.264	84.264	84.264	84.264
Sliedrecht	23.188	23.188	23.188	23.188	23.188
Sluis	20.751	20.751	20.751	20.751	20.751
Smallingerland	49.881	49.881	49.881	49.881	49.881
Soest	40.800	40.800	40.800	40.800	40.800
Someren	17.111	17.111	17.111	17.111	17.111
Son en Breugel	14.790	14.790	14.790	14.790	14.790
Stadskanaal	29.274	29.274	29.274	29.274	29.274
Staphorst	15.367	15.367	15.367	15.367	15.367
Stede Broec	19.922	19.922	19.922	19.922	19.922
Steenbergen	22.272	22.272	22.272	22.272	22.272
Steenwijkerland	39.533	39.533	39.533	39.533	39.533
Stein	22.686	22.686	22.686	22.686	22.686
Stichtse Vecht	56.294	56.294	56.294	56.294	56.294
Súdwest-Fryslân	79.613	79.613	79.613	79.613	79.613
Terneuzen	48.776	48.776	48.776	48.776	48.776
Terschelling	4.205	4.205	4.205	4.205	4.205

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Texel	11.988	11.988	11.988	11.988	11.988
Teylingen	31.871	31.871	31.871	31.871	31.871
Tholen	24.384	24.384	24.384	24.384	24.384
Tiel	38.763	38.763	38.763	38.763	38.763
Tilburg	195.958	195.958	195.958	195.958	195.958
Tubbergen	19.676	19.676	19.676	19.676	19.676
Twenterand	30.857	30.857	30.857	30.857	30.857
Tynaarlo	28.650	28.650	28.650	28.650	28.650
Tytsjerksteradiel	28.903	28.903	28.903	28.903	28.903
Uitgeest	11.455	11.455	11.455	11.455	11.455
Uithoorn	27.013	27.013	27.013	27.013	27.013
Urk	19.376	19.376	19.376	19.376	19.376
Utrecht	297.027	297.027	297.027	297.027	297.027
Utrechtse Heuvelrug	42.376	42.376	42.376	42.376	42.376
Vaals	9.209	9.209	9.209	9.209	9.209
Valkenburg aan de Geul	14.597	14.597	14.597	14.597	14.597
Valkenswaard	27.995	27.995	27.995	27.995	27.995
Veendam	25.431	25.431	25.431	25.431	25.431
Veenendaal	58.299	58.299	58.299	58.299	58.299
Veere	19.157	19.157	19.157	19.157	19.157
Veldhoven	39.962	39.962	39.962	39.962	39.962
Velsen	60.858	60.858	60.858	60.858	60.858
Venlo	92.298	92.298	92.298	92.298	92.298
Venray	39.330	39.330	39.330	39.330	39.330
Vijfheerenlanden	52.672	52.672	52.672	52.672	52.672
Vlaardingen	66.221	66.221	66.221	66.221	66.221
Vlieland	1.013	1.013	1.013	1.013	1.013
Vlissingen	40.172	40.172	40.172	40.172	40.172
Voerendaal	10.794	10.794	10.794	10.794	10.794
Voorne aan Zee	64.663	64.663	64.663	64.663	64.663
Voorschoten	21.222	21.222	21.222	21.222	21.222
Voorst	22.514	22.514	22.514	22.514	22.514
Vught	26.199	26.199	26.199	26.199	26.199
Waadhoeke	41.964	41.964	41.964	41.964	41.964
Waalre	14.868	14.868	14.868	14.868	14.868
Waalwijk	43.725	43.725	43.725	43.725	43.725
Waddinxveen	27.255	27.255	27.255	27.255	27.255
Wageningen	32.921	32.921	32.921	32.921	32.921
Wassenaar	22.208	22.208	22.208	22.208	22.208
Waterland	15.223	15.223	15.223	15.223	15.223
Weert	44.223	44.223	44.223	44.223	44.223
West Betuwe	47.327	47.327	47.327	47.327	47.327
West Maas en Waal	17.469	17.469	17.469	17.469	17.469
Westerkwartier	57.298	57.298	57.298	57.298	57.298
Westerveld	16.973	16.973	16.973	16.973	16.973

Decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening					
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Westervoort	13.746	13.746	13.746	13.746	13.746
Westerwolde	23.440	23.440	23.440	23.440	23.440
Westland	97.796	97.796	97.796	97.796	97.796
Weststellingwerf	24.607	24.607	24.607	24.607	24.607
Wierden	21.747	21.747	21.747	21.747	21.747
Wijchen	36.302	36.302	36.302	36.302	36.302
Wijdemeren	20.628	20.628	20.628	20.628	20.628
Wijk bij Duurstede	20.704	20.704	20.704	20.704	20.704
Winterswijk	26.463	26.463	26.463	26.463	26.463
Woensdrecht	20.928	20.928	20.928	20.928	20.928
Woerden	45.740	45.740	45.740	45.740	45.740
Wormerland	14.442	14.442	14.442	14.442	14.442
Woudenberg	11.812	11.812	11.812	11.812	11.812
Zaanstad	139.831	139.831	139.831	139.831	139.831
Zaltbommel	27.103	27.103	27.103	27.103	27.103
Zandvoort	14.732	14.732	14.732	14.732	14.732
Zeewolde	20.024	20.024	20.024	20.024	20.024
Zeist	55.592	55.592	55.592	55.592	55.592
Zevenaar	40.532	40.532	40.532	40.532	40.532
Zoetermeer	109.257	109.257	109.257	109.257	109.257
Zoeterwoude	8.335	8.335	8.335	8.335	8.335
Zuidplas	39.563	39.563	39.563	39.563	39.563
Zundert	19.211	19.211	19.211	19.211	19.211
Zutphen	41.584	41.584	41.584	41.584	41.584
Zwartewaterland	21.411	21.411	21.411	21.411	21.411
Zwijndrecht	40.072	40.072	40.072	40.072	40.072
Zwolle	110.461	110.461	110.461	110.461	110.461
Totaal	**15.413.928**	**15.413.928**	**15.413.928**	**15.413.928**	**15.413.928**

Bijlage 3.2-20 Regeling heroïnebehandeling

Decentralisatie-uitkering Regeling heroïnebehandeling	
Gemeente	**Bedrag 2026**
Amsterdam	1.950.082
Apeldoorn	617.119
Arnhem	639.335
Deventer	617.119
Eindhoven	617.119
Enschede	639.335
Groningen	747.946
Heerlen	705.982
Leeuwarden	807.190
Maastricht	617.119
Nijmegen	617.119
Rotterdam	1.332.963
's-Gravenhage	1.234.228
's-Hertogenbosch	617.119
Tilburg	639.335
Utrecht	947.889
Totaal	**13.346.999**

Bijlage 3.2-25 Versterking arbeidsmarktregio's

Mutatie decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's		
Gemeente	**Bedrag 2029**	**Bedrag 2030**
Alkmaar	248.468	248.468
Almere	248.468	248.468
Amersfoort	248.468	248.468
Amsterdam	248.468	248.468
Apeldoorn	248.468	248.468
Arnhem	248.468	248.468
Breda	248.468	248.468
Doetinchem	248.468	248.468
Dordrecht	248.468	248.468
Ede	248.468	248.468
Eindhoven	248.468	248.468
Emmen	248.468	248.468
Enschede	248.468	248.468
Goes	248.468	248.468
Gorinchem	248.468	248.468
Gouda	248.468	248.468
Groningen	248.468	248.468
Haarlem	248.468	248.468
Heerlen	248.468	248.468
Helmond	248.468	248.468
Hilversum	248.468	248.468
Leeuwarden	248.468	248.468
Leiden	248.468	248.468
Nijmegen	248.468	248.468
Roermond	248.468	248.468
Rotterdam	248.468	248.468
's-Gravenhage	248.468	248.468
's-Hertogenbosch	399.599	399.599
Tiel	248.468	248.468
Tilburg	248.468	248.468
Utrecht	248.468	248.468
Venlo	248.468	248.468
Zaanstad	248.468	248.468
Zoetermeer	248.468	248.468
Zwolle	248.468	248.468
Totaal	**8.847.511**	**8.847.511**

Bijlage 3.3.2 Maatschappelijke opvang

Decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang			
Gemeente	**Bedrag 2025 en verder**	**Gemeente**	**Bedrag 2025 en verder**
Alkmaar	3.626.411	Heerlen	5.768.427
Almelo	3.012.438	Helmond	3.060.463
Almere	8.622.014	Hilversum	2.259.123
Amersfoort	4.429.135	Hoorn	2.280.845
Amsterdam	63.688.467	Leeuwarden	14.828.384
Apeldoorn	4.282.498	Leiden	8.178.487
Arnhem	8.428.151	Maastricht	5.983.976
Assen	4.609.877	Nijmegen	10.613.711
Bergen op Zoom	3.098.624	Nissewaard	2.690.731
Breda	6.342.062	Oss	3.231.928
Delft	2.744.992	Purmerend	1.476.786
Den Helder	1.759.341	Rotterdam	40.617.112
Deventer	3.836.719	's-Gravenhage	29.735.236
Doetinchem	3.917.760	's-Hertogenbosch	5.228.540
Dordrecht	5.410.354	Tilburg	8.968.984
Ede	3.787.297	Utrecht	26.245.571
Eindhoven	11.760.969	Venlo	8.237.843
Emmen	3.140.307	Vlaardingen	2.269.214
Enschede	8.990.279	Vlissingen	7.047.225
Gouda	2.245.056	Zaanstad	2.520.676
Groningen	17.636.654	Zwolle	10.710.447
Haarlem	7.734.233	**Totaal**	**385.057.347**

Bijlage 3.3.4 Aanpak laaggeletterdheid

Decentralisatie-uitkering Aanpak laaggeletterdheid			
Gemeente	**Bedrag 2026**	**Bedrag 2027**	**Bedrag 2028**
Alkmaar	144.294	144.294	144.294
Almere	142.580	142.580	142.580
Amersfoort	123.304	123.304	123.304
Amsterdam	265.121	265.121	265.121
Apeldoorn	143.556	143.556	143.556
Arnhem	137.393	137.393	137.393
Breda	152.879	152.879	152.879
Doetinchem	117.972	117.972	117.972
Dordrecht	126.009	126.009	126.009
Ede	121.133	121.133	121.133
Eindhoven	142.571	142.571	142.571
Emmen	119.716	119.716	119.716
Enschede	149.998	149.998	149.998
Goes	126.206	126.206	126.206
Gorinchem	109.899	109.899	109.899
Gouda	117.260	117.260	117.260
Groningen	159.951	159.951	159.951
Haarlem	129.212	129.212	129.212
Heerlen	150.271	150.271	150.271
Helmond	118.380	118.380	118.380
Hilversum	116.806	116.806	116.806
Leeuwarden	147.491	147.491	147.491
Leiden	136.319	136.319	136.319
Nijmegen	126.806	126.806	126.806
Roermond	116.769	116.769	116.769
Rotterdam	276.746	276.746	276.746
's-Gravenhage	207.476	207.476	207.476
's-Hertogenbosch	141.001	141.001	141.001
Tiel	116.123	116.123	116.123
Tilburg	137.682	137.682	137.682
Utrecht	167.108	167.108	167.108
Venlo	120.222	120.222	120.222
Zaanstad	129.949	129.949	129.949
Zoetermeer	130.252	130.252	130.252
Zwolle	131.546	131.546	131.546
Totaal	**5.000.001**	**5.000.001**	**5.000.001**

Bijlage 4.3 Referentiewaarden EMU-saldo 2026 gemeenten

Individuele referentiewaarden EMU-saldo 2026 (bedragen x€1000)		
Gemeenten	**Begrotingstotaal 2025**	**Referentiewaarde 2026 o.b.v. begrotingstotaal**
Aa en Hunze	80.399	4.008
Aalsmeer	115.733	5.769
Aalten	89.149	4.444
Achtkarspelen	105.181	5.243
Alblasserdam	69.057	3.442
Albrandswaard	75.577	3.767
Alkmaar	499.864	24.917
Almelo	384.173	19.150
Almere	1.204.842	60.058
Alphen aan den Rijn	439.516	21.908
Alphen-Chaam	30.687	1.530
Altena	192.335	9.587
Ameland	31.887	1.589
Amersfoort	751.641	37.467
Amstelveen	429.886	21.428
Amsterdam	8.109.528	404.234
Apeldoorn	805.201	40.137
Arnhem	1.067.882	53.231
Assen	409.022	20.388
Asten	56.773	2.830
Baarle-Nassau	25.283	1.260
Baarn	79.850	3.980
Barendrecht	149.291	7.442
Barneveld	192.272	9.584
Beek	56.812	2.832
Beekdaelen	116.451	5.805
Beesel	49.519	2.468
Berg en Dal	120.929	6.028
Bergeijk	59.693	2.976
Bergen(L.)	44.781	2.232
Bergen(NH.)	104.065	5.187
Bergen op Zoom	380.257	18.955
Berkelland	145.890	7.272
Bernheze	99.342	4.952
Best	108.236	5.395
Beuningen	86.864	4.330
Beverwijk	161.892	8.070
Bladel	74.324	3.705
Blaricum	42.143	2.101
Bloemendaal	79.498	3.963

Bodegraven-Reeuwijk	123.201	6.141
Boekel	50.931	2.539
Borger-Odoorn	104.564	5.212
Borne	80.896	4.032
Borsele	78.654	3.921
Boxtel	122.825	6.122
Breda	907.133	45.218
Bronckhorst	116.680	5.816
Brummen	70.936	3.536
Brunssum	125.018	6.232
Bunnik	62.200	3.100
Bunschoten	69.035	3.441
Buren	92.840	4.628
Capelle aan den IJssel	285.663	14.239
Castricum	95.417	4.756
Coevorden	142.184	7.087
Cranendonck	74.027	3.690
Culemborg	104.416	5.205
Dalfsen	101.611	5.065
Dantumadiel	75.215	3.749
De Bilt	133.060	6.633
De Fryske Marren	187.017	9.322
De Ronde Venen	139.929	6.975
De Wolden	74.046	3.691
Delft	528.776	26.358
Den Haag	3.476.560	173.296
Den Helder	267.846	13.351
Deurne	116.942	5.829
Deventer	503.717	25.109
Diemen	109.625	5.464
Dijk en Waard	300.979	15.003
Dinkelland	81.296	4.052
Doesburg	47.815	2.383
Doetinchem	324.736	16.187
Dongen	83.858	4.180
Dordrecht	810.107	40.381
Drechterland	58.057	2.894
Drimmelen	79.318	3.954
Dronten	154.438	7.698
Druten	74.363	3.707
Duiven	88.293	4.401
Echt-Susteren	113.936	5.679
Edam-Volendam	115.567	5.761
Ede	493.483	24.599
Eemnes	34.118	1.701

Eemsdelta	311.671	15.536
Eersel	63.666	3.174
Eijsden-Margraten	79.221	3.949
Eindhoven	1.256.702	62.643
Elburg	82.372	4.106
Emmen	524.720	26.156
Enkhuizen	72.478	3.613
Enschede	951.023	47.405
Epe	122.393	6.101
Ermelo	103.804	5.174
Etten-Leur	161.341	8.042
Geertruidenberg	82.277	4.101
Geldrop-Mierlo	150.048	7.479
Gemert-Bakel	105.844	5.276
Gennep	75.621	3.769
Gilze en Rijen	98.434	4.907
Goeree-Overflakkee	182.174	9.081
Goes	211.159	10.526
Goirle	73.324	3.655
Gooise Meren	183.843	9.164
Gorinchem	197.269	9.833
Gouda	412.319	20.553
Groningen	1.428.268	71.195
Gulpen-Wittem	49.621	2.473
Haaksbergen	84.060	4.190
Haarlem	801.998	39.977
Haarlemmermeer	651.082	32.454
Halderberge	116.401	5.802
Hardenberg	283.215	14.117
Harderwijk	228.886	11.409
Hardinxveld-Giessendam	59.237	2.953
Harlingen	83.549	4.165
Hattem	37.922	1.890
Heemskerk	138.054	6.882
Heemstede	92.327	4.602
Heerde	60.484	3.015
Heerenveen	229.716	11.451
Heerlen	509.242	25.384
Heeze-Leende	47.524	2.369
Heiloo	68.915	3.435
Hellendoorn	128.188	6.390
Helmond	455.849	22.723
Hendrik-Ido-Ambacht	109.102	5.438
Hengelo	432.525	21.560
Het Hoge land	222.929	11.112

Heumen	55.990	2.791
Heusden	147.402	7.348
Hillegom	71.579	3.568
Hilvarenbeek	52.918	2.638
Hilversum	387.613	19.321
Hoeksche Waard	278.482	13.881
Hof van Twente	138.151	6.886
Hollands Kroon	162.364	8.093
Hoogeveen	237.791	11.853
Hoorn	310.879	15.496
Horst aan de Maas	165.951	8.272
Houten	164.056	8.178
Huizen	139.158	6.937
Hulst	108.881	5.427
IJsselstein	99.832	4.976
Kaag en Braassem	90.233	4.498
Kampen	228.364	11.383
Kapelle	46.286	2.307
Katwijk	247.722	12.348
Kerkrade	225.693	11.250
Koggenland	93.272	4.649
Krimpen aan den IJssel	109.310	5.449
Krimpenerwaard	199.563	9.948
Laarbeek	70.428	3.511
Land van Cuijk	332.202	16.559
Landgraaf	157.677	7.860
Landsmeer	35.190	1.754
Lansingerland	227.565	11.343
Laren	37.588	1.874
Leeuwarden	743.219	37.047
Leiden	741.422	36.958
Leiderdorp	88.837	4.428
Leidschendam-Voorburg	328.412	16.370
Lelystad	436.407	21.754
Leudal	115.227	5.744
Leusden	94.795	4.725
Lingewaard	152.400	7.597
Lisse	78.262	3.901
Lochem	116.137	5.789
Loon op Zand	77.442	3.860
Lopik	43.936	2.190
Losser	87.811	4.377
Maasdriel	84.469	4.211
Maasgouw	78.464	3.911
Maashorst	212.297	10.582

Maassluis	128.775	6.419
Maastricht	666.680	33.232
Medemblik	165.518	8.251
Meerssen	61.622	3.072
Meierijstad	302.729	15.090
Meppel	162.104	8.080
Middelburg	223.162	11.124
Midden-Delfland	60.144	2.998
Midden-Drenthe	115.583	5.761
Midden-Groningen	324.567	16.179
Moerdijk	161.382	8.044
Molenlanden	135.857	6.772
Montferland	129.055	6.433
Montfoort	37.631	1.876
Mook en Middelaar	25.332	1.263
Neder-Betuwe	81.276	4.051
Nederweert	61.185	3.050
Nieuwegein	275.967	13.756
Nieuwkoop	118.545	5.909
Nijkerk	205.195	10.228
Nijmegen	1.076.459	53.658
Nissewaard	380.991	18.991
Noardeast-Fryslân	186.976	9.320
Noord-Beveland	42.111	2.099
Noordenveld	112.516	5.609
Noordoostpolder	204.590	10.198
Noordwijk	174.691	8.708
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	71.134	3.546
Nunspeet	94.561	4.714
Oegstgeest	85.267	4.250
Oirschot	76.802	3.828
Oisterwijk	104.350	5.202
Oldambt	193.106	9.626
Oldebroek	103.390	5.154
Oldenzaal	127.452	6.353
Olst-Wijhe	63.501	3.165
Ommen	74.142	3.696
Oost Gelre	102.400	5.104
Oosterhout	250.807	12.502
Ooststellingwerf	93.663	4.669
Oostzaan	30.851	1.538
Opmeer	44.557	2.221
Opsterland	103.284	5.148
Oss	452.163	22.539

Oude IJsselstreek	140.377	6.997
Ouder-Amstel	62.047	3.093
Oudewater	32.180	1.604
Overbetuwe	146.685	7.312
Papendrecht	112.803	5.623
Peel en Maas	133.749	6.667
Pekela	61.021	3.042
Pijnacker-Nootdorp	194.328	9.687
Purmerend	370.618	18.474
Putten	76.208	3.799
Raalte	139.829	6.970
Reimerswaal	91.994	4.586
Renkum	117.185	5.841
Renswoude	23.181	1.155
Reusel-De Mierden	40.345	2.011
Rheden	177.628	8.854
Rhenen	68.066	3.393
Ridderkerk	171.761	8.562
Rijssen-Holten	125.047	6.233
Rijswijk	269.654	13.441
Roerdalen	72.182	3.598
Roermond	268.679	13.393
Roosendaal	355.618	17.726
Rotterdam	4.963.129	247.396
Rozendaal	10.667	532
Rucphen	81.976	4.086
Schagen	165.720	8.261
Scherpenzeel	36.204	1.805
Schiedam	471.172	23.486
Schiermonnikoog	13.498	673
Schouwen-Duiveland	172.368	8.592
's-Hertogenbosch	931.275	46.421
Simpelveld	34.579	1.724
Sint-Michielsgestel	89.228	4.448
Sittard-Geleen	460.345	22.947
Sliedrecht	99.218	4.946
Sluis	110.506	5.508
Smallingerland	262.271	13.073
Soest	158.363	7.894
Someren	63.237	3.152
Son en Breugel	53.886	2.686
Stadskanaal	155.567	7.755
Staphorst	64.206	3.200
Stede Broec	71.833	3.581
Steenbergen	79.624	3.969

Steenwijkerland	182.342	9.089
Stein	91.794	4.576
StichtseVecht	189.445	9.443
Súdwest-Fryslân	368.661	18.377
Terneuzen	248.257	12.375
Terschelling	32.979	1.644
Texel	87.164	4.345
Teylingen	104.529	5.210
Tholen	96.980	4.834
Tiel	185.734	9.258
Tilburg	1.275.720	63.591
Tubbergen	60.919	3.037
Twenterand	156.343	7.793
Tynaarlo	111.047	5.535
Tytsjerksteradiel	112.801	5.623
Uitgeest	34.519	1.721
Uithoorn	107.466	5.357
Urk	78.113	3.894
Utrecht	2.184.963	108.913
Utrechtse Heuvelrug	161.524	8.051
Vaals	44.625	2.224
Valkenburg aan de Geul	75.941	3.785
Valkenswaard	111.554	5.561
Veendam	143.395	7.148
Veenendaal	261.747	13.047
Veere	97.344	4.852
Veldhoven	178.268	8.886
Velsen	266.033	13.261
Venlo	628.343	31.321
Venray	169.705	8.459
Vijfheerenlanden	214.793	10.707
Vlaardingen	396.944	19.786
Vlieland	11.948	596
Vlissingen	312.823	15.593
Voerendaal	37.530	1.871
Voorne aan Zee	256.997	12.810
Voorschoten	85.704	4.272
Voorst	96.286	4.800
Vught	119.263	5.945
Waadhoeke	169.292	8.439
Waalre	48.519	2.419
Waalwijk	216.123	10.773
Waddinxveen	159.183	7.935
Wageningen	146.226	7.289
Wassenaar	93.250	4.648

Waterland	52.949	2.639
Weert	209.017	10.419
West Betuwe	187.196	9.331
West Maas en Waal	57.910	2.887
Westerkwartier	217.701	10.852
Westerveld	70.952	3.537
Westervoort	52.568	2.620
Westerwolde	138.655	6.912
Westland	388.945	19.388
Weststellingwerf	104.862	5.227
Wierden	100.387	5.004
Wijchen	144.109	7.183
Wijdemeren	69.995	3.489
Wijk bij Duurstede	68.342	3.407
Winterswijk	136.568	6.807
Woensdrecht	68.834	3.431
Woerden	192.427	9.592
Wormerland	54.315	2.707
Woudenberg	49.090	2.447
Zaanstad	795.107	39.634
Zaltbommel	109.565	5.461
Zandvoort	77.365	3.856
Zeewolde	100.280	4.999
Zeist	229.668	11.448
Zevenaar	180.575	9.001
Zoetermeer	557.759	27.803
Zoeterwoude	31.688	1.580
Zuidplas	284.114	14.162
Zundert	70.472	3.513
Zutphen	227.564	11.343
Zwartewaterland	80.209	3.998
Zwijndrecht	201.062	10.022
Zwolle	852.073	42.473

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

September 2025

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/795557/D-991303
Onderwerp: **Zienswijze Beleidsplan 2026-2029 VRZHZ**

Datum: 3 september 2025
Portefeuillehouder: Reinie Melissant - Briene
I&O:
B&A / Raadsvergadering: 27/11/2025
Opsteller: Sietse de Ruiter
Geeft voorstel begrotingswijziging: Nee

Onderwerp:
Zienswijze Beleidsplan 2026-2029 Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. met bijgevoegde zienswijze (Z/25/D-991303) te reageren op de gevraagde zienswijze voor het Beleidsplan 2026-2029 VRZHZ
Aanleiding:
Eén keer in de vier jaar wordt het Beleidsplan van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (hierna: VRZHZ) herzien. Het algemeen bestuur van de VRZHZ heeft in de vergadering van 10 juli jl. het ontwerpbeleidsplan 2026-2029 behandeld. Op grond van artikel 14 lid 2 van de Wet Veiligheidsregio's overlegt de burgemeester met de gemeenteraad over het ontwerpbeleidsplan. Met het nieuwe beleidsplan zet de VRZHZ haar koers uit voor de komende jaren. Zo wordt onder andere beschreven hoe zij inzetten op een toekomstbestendige brandweerzorg, hoe om te gaan met nieuwe risico's (klimaatveiligheid en energietransitie) en het thema maatschappelijke weerbaarheid komt terug. Hoewel er tal van belangrijke onderwerpen in het Beleidsplan 2026-2029 worden aangehaald, richt de zienswijze zich op enkele specifieke onderwerpen zoals Bevolkingszorg en Maatschappelijke weerbaarheid. Dit zijn twee onderwerpen waar naar verwachting de komende jaren zowel landelijk, regionaal als lokaal extra nadruk komt te liggen op de verantwoordelijkheid die gemeenten hierin hebben. Als gemeente Gorinchem willen die verantwoordelijkheid dan ook zeker pakken en vooral de regionale samenwerking met de VRZHZ en andere gemeenten benutten. Het benutten van de samenwerking op deze onderwerpen vraagt nog nadere concretisering.
Beoogd effect:
De gemeenteraad heeft hierdoor de mogelijkheid om als gemeente middels het beleidsplan invloed uit te oefenen op de strategische beleidskeuzes die gemaakt worden. En om dit in relatie tot de (beperkte) beschikbare middelen zo gericht mogelijk in te zetten op de belangrijkste onderwerpen. Met de aangehaalde onderwerpen in de zienswijze beogen we hiermee extra aandacht te vragen alsmede een nadere concretiseringsslag.
Argumenten:
1.1. Conform artikel 14 lid 2 van de Wet Veiligheidsregio's is de gemeenteraad bevoegd tot het indienen van een zienswijze op het Beleidsplan van de veiligheidsregio.
Risico's:
Geen.
Financiën:

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

Geen.
Participatie:
Niet van toepassing.
Communicatie:
Niet van toepassing.
Duurzaamheid:
Niet van toepassing.
Vervolgproces:
Na besluitvorming wordt de zienswijzebrief voor het Beleidsplan aan het bestuur van de VRZHZ toegezonden.
Bijlagen:
Brief aanbieding ontwerpbeleidsplan aan burgemeesters VRZHZ Beleidsplan 2026-2029 991303 – Zienswijze beleidsplan 2026-2029 VRZHZ

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 7 oktober 2025.
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijze (Z/25/D-991303) te reageren op het Beleidsplan 2026-2029 van de VRZHZ.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025.

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
Postbus 350
3300AJ DORDRECHT

Uw brief van:	Ons kenmerk:	Gorinchem,
18 juli 2025	D-991303	19 november 2025
Uw kenmerk:	Behandelaar:	Zaaknummer:
97972	dhr. S. (Sietse) de Ruiter Doorkiesnummer: 0183659332	Z/25/795557

Onderwerp:
Zienswijze Beleidsplan 2026-2029 VRZHZ

Geacht bestuur,

Op vrijdag 18 juli ontvingen wij het Beleidsplan 2026-2029 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (hierna: VRZHZ). U nodigt de gemeenteraad van Gorinchem uit om een zienswijze te geven op het Beleidsplan 2026-2029.

In de vergadering van 27 november heeft de gemeenteraad van Gorinchem besloten tot het indienen van onderstaande zienswijze en deze met u te delen.

Allereerst spreken wij onze dank uit voor het beleidsplan en de visie waarvoor de VRZHZ zich de komende jaren inzet. Wij kunnen ons vinden in het voorliggende beleidsplan, maar vragen echter extra aandacht voor de volgende onderwerpen:

Bevolkingszorg
In het beleidsplan wordt beschreven dat de focus ligt op het versterken van de crisisorganisatie om voorbereid te zijn op kortstondige crises, langdurige crises én de crises van morgen. De crisisorganisatie en de organisatiestructuur van de reguliere organisatie van de gemeente is momenteel nog niet ingericht op een crisis die langer duurt dan 48 uur. Dit betekent dat hiervoor een organisatorische en culturele omslag moet plaatsvinden in de komende jaren. We hebben vanuit het beleidsplan geen helder beeld gekregen wat voor deze omslag nodig is, zowel lokaal, als in de samenwerking met de VRZHZ en de andere gemeenten.

Weerbaarheidsopgave
Het beleidsplan besteedt aandacht aan de weerbaarheidsopgave, een thema dat sinds het begin van 2025 nadrukkelijk in de belangstelling staat. Op nationaal niveau wordt onderstreept dat de lokale overheid een centrale rol vervult, mede door haar directe relatie met de inwoners. De VRZHZ geeft aan deze opgave samen met diverse overheden op te pakken, maar een nadere uitwerking van de samenwerking met gemeenten ontbreekt nog. Dit zal tot uiting moeten komen in het regionaal programmaplan dat in de maak is.

Een belangrijk onderdeel hiervan dient tevens risicocommunicatie te zijn. Vanwege de variëteit aan inwoners is het van belang dat informatie over risico's, handelingsperspectieven en hulpstructuren begrijpelijk, tijdig en via passende kanalen wordt aangeboden. Waarbij vanzelfsprekend de samenwerking op lokaal niveau wordt gezocht.

Verder merken wij op dat het Ministerie van Defensie steeds vaker aangeeft dat de garanties voor ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampenbestrijding en crisisbeheersing afnemen. Met het oog op de gezamenlijke weerbaarheidsopgave is het nodig te investeren in de zelfredzaamheid van de veiligheidsregio. Daarbij is het belangrijk duidelijk te krijgen op welke capaciteiten de veiligheidsregio kan rekenen en op welke niet. Dit draagt bij aan een effectieve civiel-militaire samenwerking.

Terugblik zienswijze van het Regionaal Risicoprofiel VRZHZ 2025-2028
De gemeenteraad heeft de VRZHZ gevraagd voor het continueren van de regie op het onderwerp 'zelfredzaamheid' en dit te borgen in het beleidsplan. In het voorliggende beleidsplan wordt er kort aandacht gegeven aan weerbaarheid en zelfredzaamheid in relatie tot kwetsbare groepen. Wij vinden het goed om te zien dat dit breder richting het thema weerbaarheid wordt getrokken. Juist kwetsbare doelgroepen dienen extra aandacht te krijgen op dit thema.

Daarnaast staat niet beschreven wat er van de gemeente verwacht wordt in het leveren van een bijdrage in het weerbaar(der) maken van deze kwetsbare doelgroepen. Ook hier zouden we graag een nadere uitwerking in het regionaal programmaplan van terugzien.

Terugkoppeling
Wij ontvangen graag uw terugkoppeling op de door ons benoemde aandachtspunten bij de definitieve vaststelling van het voorliggende beleidsplan. Tevens denken wij graag constructief mee over de verdere uitwerking van deze punten.

Tot slot onderstrepen wij dat veiligheid een belangrijk speerpunt is voor de gemeente Gorinchem. Wij denken graag mee over de mogelijkheden om de aanvullende taken die de veiligheidsregio opgelegd krijgt, te realiseren.

Hoogachtend,
de gemeenteraad van Gorinchem

de griffier, de voorzitter,

Beleidsplan
2026-2029

samen voor veiligheid

veiligheids regiozhz

Inhoud

Voorwoord 3

De VRZHZ 4

Ontwikkelingen 6

Een scherper risicobeeld: Risicoprofiel 2025-2028 6

Bestuursopdracht 2024 8

Exogene ontwikkelingen 9

De koers 2026-2029 11

We staan voor krachtige en flexibele hulpverlening 12

Toekomstbestendige brandweerzorg 13

Flexibele en krachtige crisisbeheersing 15

Voor de aanpak van bestaande en nieuwe risico's en opgaven 18

Aanpak bestaande risico's 18

Klimaatveiligheid en energietransitie 19

Weerbaarheid 20

Bereikbaarheid hulpdiensten 21

Vanuit een vitale organisatie 22

Sterk in innovatie, informatiegestuurd werken en samenwerking 24

Bijlage A – Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ 2026-2029 26

Bijlage B – Adviestaken Risicobeheersing 26

Bijlage C – Dekkingsplan brandweer 26

Voorwoord

Voor u ligt het beleidsplan 2026-2029 van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Een plan dat richting geeft aan onze koers voor de komende jaren, met als centrale ambitie: het bieden van een veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers.

We leven in een tijd waarin ontwikkelingen zich in hoog tempo opvolgen en onzekerheden steeds vaker de realiteit bepalen. Dat vraagt om wendbaarheid, samenwerking en een heldere visie. Tegelijkertijd blijft onze kerntaak onveranderd: als de nood aan de man is, mogen mensen op ons rekenen. Of het nu gaat om een woningbrand, een verkeersongeval of een grootschalig incident – wij staan paraat.

De afgelopen beleidsperiode leerde ons waardevolle lessen. We stonden voor grote opgaven: van de gevolgen van de COVID-19 pandemie tot de opvang van vluchtelingen. Deze ervaringen hebben onze blik verscherpt en ons geholpen om ons beter voor te bereiden op de crises van morgen. De toekomst vraagt om een sterke, betrouwbare én flexibele hulpverleningsorganisatie. Eén die stevig staat in het hier en nu, en tegelijk kan meebewegen met wat komen gaat.

Met dit beleidsplan bouwen we voort op de missie en visie die we in de vorige periode hebben vastgesteld. We sluiten aan op actuele ontwikkelingen en maken ruimte voor nieuwe inzichten die zich de komende jaren ongetwijfeld zullen aandienen. Het is bewust een plan op hoofdlijnen – niet omdat we minder ambitieus zijn, maar omdat we weten dat toekomstbestendig beleid vraagt om aanpassingsvermogen.

Samen met onze partners en medewerkers blijven we ons iedere dag inzetten voor de veiligheid in onze regio. Dat doen we met vertrouwen in onze mensen, in de kracht van samenwerking en met het besef dat veiligheid nooit vanzelfsprekend is.

Nanning Mol, voorzitter Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

De VRZHZ

De VRZHZ is één van de 25 veiligheidsregio's in Nederland. Namens de 10 gemeenten in onze regio (Hoeksche Waard, Dordrecht, Zwijndrecht, Hendrik-Ido Ambacht, Alblasserdam, Papendrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden en Gorinchem) voeren wij taken uit op het gebied van risicobeheersing, crisisbeheersing, brandweerzorg, bevolkingszorg en geneeskundige hulpverlening. De VRZHZ werkt aan een veilige en gezonde omgeving voor de inwoners, bedrijven en bezoekers van onze regio.

De regio Zuid-Holland Zuid heeft 470.000 inwoners, een oppervlakte van 726 km2 en kent daarin 2 beroepsbrandweerposten en 29 posten met voornamelijk een vrijwilligersbezetting. Daarnaast kent de VRZHZ een oefencentrum Spinel in Dordrecht. De regio kenmerkt zich door de vele transportassen (weg, water, spoor, buisleidingen). Er is een gezamenlijke meldkamer met de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond die onderdeel is van de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO).

Missie VRZHZ
Met betrokkenheid en daadkracht werken wij samen aan veiligheid voor de mensen in Zuid-Holland Zuid. Dit doen we door te adviseren over risicobeheersing en het adequaat handelen bij incidenten, rampen en crises.

Visie VRZHZ

Wij vergroten de veiligheid van iedereen die in Zuid-Holland Zuid woont, werkt of recreëert. We stimuleren en bevorderen veiligheid en veilig gedrag. We doen dit met voor hun taak uitgeruste medewerkers en in nauwe verbinding met onze gemeenten en samenwerkingspartners. Informatie wordt door ons steeds beter gebruikt om veiligheid te verbeteren. Wij werken risicogericht en tonen flexibiliteit bij het oppakken van strategische opgaven. Bij incidenten reageren we adequaat om een onveilige situatie te voorkomen, te beperken of te bestrijden.

Kernwaarden VRZHZ

Wij zijn:

- **Samenwerkingsgericht:** Het creëren van veiligheid kunnen we niet alleen en daarom investeren we in de samenwerking en verbinding intern tussen onze afdelingen en met onze partners. Gelijktijdig verstevigen wij onze positie, zodat iedereen weet wat wij doen, waar wij voor staan en wat zij van ons mogen verwachten.
- **Deskundig:** Of we nu beroeps zijn of vrijwilliger, op kantoor werken of via piket paraat staan – we zijn professionals met vakmanschap en een stevige basis in geoefende routines. Onze adviezen zijn gebaseerd op actuele kennis en praktijkervaring, waarbij we blijven leren, ontwikkelen en samenwerken in een open en lerende organisatie. Zo versterken we voortdurend onze vakbekwaamheid en blijven we scherp op wat beter kan.
- **Daadkrachtig:** Als organisatie handelen we snel, doortastend en doelgericht, met duidelijke rollen en directe inzet bij crisissituaties. We bieden advies, zoeken oplossingen en versterken onze inzet waar nodig, met een flexibele en wendbare crisisstructuur als basis. Ook bij complexe dossiers en risicovolle situaties nemen we verantwoordelijkheid, maken heldere keuzes en werken actief samen om risico's te verkleinen en ambities waar te maken.
- **Betrokken:** We staan midden in de samenleving en stemmen ons werk af op wat daar leeft. De zichtbaarheid van VRZHZ is toegenomen, zeker tijdens de COVID-19-pandemie, en ons handelen raakt direct de leefwereld van mensen. Dat besef maakt ons werk persoonlijk en zorgvuldig – elke inzet telt.

Lees meer over ons verhaal op ZHZveilig.nl
https://www.zhzveilig.nl/corporate-story

Ontwikkelingen

Een scherper risicobeeld: Risicoprofiel 2025-2028

Op 5 december 2024 heeft het algemeen bestuur de herziening van het Regionaal Risicoprofiel (RRP) 2025-2028 vastgesteld. Het RRP geeft een overzicht van de belangrijkste risico's in de regio. Naast het Risicoprofiel heeft het Algemeen Bestuur het Zorgrisicoprofiel Zuid-Holland Zuid (ZRP) vastgesteld, dat zich richt op de acute en publieke gezondheidszorg. Het ZRP is bedoeld om de geneeskundige keten beter voor te bereiden op rampen en crises.

Op Risico's in Zuid-Holland Zuid | Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid vindt u een overzicht van het RRP met een korte omschrijving van elk risico. Het ZRP is digitaal te bekijken op Welkom - Zorgrisicoprofiel ZHZ.

Nu volgt een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in het risicoprofiel.

Transportnetwerk

De regio Zuid-Holland Zuid is een cruciale schakel in het Nederlandse transportnetwerk, waar dagelijks grote hoeveelheden (gevaarlijke) goederen via wegen, waterwegen, spoorlijnen en buisleidingen worden vervoerd. De energietransitie zal leiden tot een aanzienlijke toename van ammoniaktransport als waterstofdrager, wat gevolgen heeft voor woningbouw en verdichting langs transportroutes en industriegebieden.

Grootschalige onderhoudsopgave

Ook deze beleidsperiode wordt er groot onderhoud uitgevoerd aan wegen, bruggen, tunnels en sluizen in de regio, met gevolgen voor de bereikbaarheid van onze regio voor hulpdiensten.

Geopolitieke spanningen

Geopolitieke spanningen, zoals de Russische oorlog tegen Oekraïne, kunnen leiden tot een toename van militaire transporten door Nederland, een belangrijke toegangspoort voor NAVOpartners. Daarnaast gebruiken overheidsinstanties cyberaanvallen om hun geopolitieke doelen te bereiken, wat bijdraagt aan een groeiend gevoel van onveiligheid in de samenleving.

Impact van klimaatverandering

Klimaatverandering heeft ook een directe impact op de veiligheidsregio. Stijgende temperaturen, langere periodes van hitte en droogte, intensievere zomerbuien en nattere winters brengen nieuwe risico's met zich mee. De lage ligging van de regio maakt haar extra kwetsbaar voor overstromingen en cascade-effecten, zoals het uitvallen van vitale infrastructuur. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een toename van crisis- en rampensituaties die vaker tegelijkertijd en bovenregionaal zullen plaatsvinden.

Ook in de zienswijzen door gemeenten en partners wordt hier specifiek aandacht voor gevraagd. Met name voor de veiligheid van senioren en kwetsbare groepen bij extreem weer en stroomuitvallen en de oproep op tot samenwerking met partners, zoals waterschappen en veiligheidsregio's voor maatregelen tegen klimaatverandering.

Kwetsbare groepen

Kwetsbare groepen wonen steeds vaker in kwetsbare omgevingen. Door de woningnood worden panden die oorspronkelijk niet voor bewoning bedoeld zijn, omgebouwd tot woningen voor vluchtelingen, seizoenarbeiders en studenten. Dit kan leiden tot verminderde zelfredzaamheid door fysieke, mentale, verstandelijke, taal- en cultuurbarrières.

Risico's en ontwikkelingen in samenhang

De regio Zuid-Holland Zuid staat voor verschillende uitdagingen die elkaar versterken: woningbouw, toename van transportbewegingen, opvang van

vluchtelingen en klimaatverandering. Deze ontwikkelingen vergroten samen het risico voor veiligheid en leefomgeving. Het is essentieel om deze risico's in samenhang aan te pakken om een veilige en leefbare toekomst voor de regio te garanderen.

Maatschappelijke polarisatie

Naast deze ontwikkelingen neemt de maatschappelijke polarisatie toe. Incidenten met maatschappelijke onrust, zoals protesten en gewelddadige rellen, komen steeds vaker voor en kunnen invloed hebben op ons handelen bij rampen en crises. Bovendien zorgt een dalend vertrouwen in de overheid ervoor dat de vaccinatiegraad in sommige delen van de regio laag blijft, waardoor het risico op uitbraken van infectieziekten zoals mazelen, rodehond en polio toeneemt.

We maken in onze koers voor 2026-2029 daarom keuzes in risicoprioritering: we investeren in klimaatveiligheid en energietransitie, we besteden aandacht aan de bereikbaarheid bij grote renovaties, de weerbaarheid en zelfredzaamheid van kwetsbare groepen, en het versterken van crisisbestrijding bij infectieziekten.

Bestuursopdracht 2024

Eind 2024 heeft het algemeen bestuur de organisatie een bestuurlijke opdracht gegeven. De opdracht omvat organisatorische en financiële verkenningen, gericht op de vraag: **"Wat voor veiligheidsregio willen we zijn?"**

Aanleiding hiervoor was de vaststelling van het ontwerp dekkingsplan brandweer en de strategische huisvestingsvisie in 2023. Het aantal brandweerposten en de daaraan gerelateerde dekking heeft invloed op de onderhoudskosten en investeringskosten van de huisvesting. De bestuursopdracht is later vanwege de ontwikkelingen in het gemeentefonds verbreed naar een verkenning van de financiële positie, in het licht van de huidige en de toekomstige opgaves voor de VRZHZ.

Geconstateerd is dat de koers van een compacte en veerkrachtige regio die in 2019 is ingezet nog steeds actueel is. Financieel gezien heeft het bestuur de volgende richtingen meegegeven:

- Voor de lange termijn: **werk voorstellen uit langs de nullijn.** Zoek naar ombuigingen om bepaalde risico's te dempen. Bestem het jaarresultaat 2024 slim om deze strategische omslag te organiseren. Werk toe naar langjarige duidelijkheid.
- Voor de korte termijn: het uitgangspunt is en blijft dat het jaarresultaat terugvloeit naar gemeenten. Bij de bespreking van de jaarstukken 2024 en de ontwerpbegroting 2026 wordt nader beschouwd op welke manier de VRZHZ gemeenten tegemoet kan komen.

Inhoudelijk gezien geeft het bestuur de volgende richtingen voor de lange termijn mee:

- **Brandweerzorg:** Werk langs de lijn van **toekomstbestendige brandweerzorg.** Er zijn geen heilige huisjes. Betrek het totale pakket van **personeel, huisvesting en materieel.** Het bestuur is zich hierbij bewust dat kwaliteit geld kost.
- **Crisisbeheersing:** Zoek **(interregionale) samenwerking** zodat onze regio zich kan focussen op de **basis op orde**. Zet hierbij zelf de stap naar voren, vanuit eigen kracht.
- **Risicobeheersing:** Focus primair op de scenario's in het eigen risicoprofiel. Waar maatschappelijke impact is, kun je niet terugtreden, wel kun je slim organiseren. **Richt de opleidingsinspanning meer op generalisten dan specialisten.** In de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ligt een kans.

Deze richtingen zijn uitgewerkt in dit beleidsplan. Om de doelstellingen van dit beleidsplan te concretiseren wordt de komende periode gewerkt aan een uitvoeringsagenda als basis voor de jaarplannen de komende jaren. Op basis hiervan worden keuzes scherper geconcretiseerd en aan het bestuur voorgelegd.

Exogene ontwikkelingen

Naast de ontwikkelingen in het risicobeeld zijn er ontwikkelingen die van grote invloed zijn in welke mate we de komende jaren onze beleidsdoelen kunnen verwezenlijken.

Externe financiële ontwikkelingen: BDuR en gemeentefonds

In de Miljoenennota van het Rijk is een bezuiniging van 10% op de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) ingevoerd. Het Veiligheidsberaad heeft aangegeven dat deze bezuinigingen de veiligheidsregio's dwingen te snijden in cruciale taken op het gebied van brandweerzorg en crisisbeheersing, wat haaks staat op het belang dat het kabinet hecht aan veiligheid.

Tegelijkertijd heeft het Rijk in 2022 besloten extra geld uit te trekken in de BDuR voor de versterking van crisisbeheersing en informatievoorziening, waarvan de laatste ophoging in 2026 plaatsvindt. Dat maakt dat we scherpe keuzes moeten maken om ons te kunnen houden aan de Landelijke Agenda Crisisbeheersing die is opgesteld om de extra BDuR-doelen te bereiken.

In de voorjaarsnota 2025 heeft het Rijk vanaf 2027 een budget van € 70 miljoen beschikbaar gesteld voor maatschappelijke weerbaarheid, wat in 2028 oploopt naar € 100 miljoen structureel. De wijze waarvoor en waarop deze middelen kunnen worden aangewend is op dit moment nog niet bekend, evenmin is bekend in hoeverre deze zullen worden benut om de korting op de BDuR te verrekenen.

Omgevingswet

Onder de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen verschuift de rol van de veiligheidsregio van een formele, toetsende adviseur naar een strategische en proactieve samenwerkingspartner binnen de planvorming en uitvoeringsfase. De veiligheidsregio richt zich hierdoor meer op vroegtijdige advisering, signalering van risico's en het borgen van veiligheid in integrale afwegingen.

Rol en positie veiligheidsregio's

De veiligheidsregio's spelen een belangrijke rol tijdens crises zoals COVID-19 en de opvangcrisis. Het Veiligheidsberaad heeft tijdens deze crises een gezaghebbende stem gehad en is een solide gesprekspartner van het kabinet geworden. De positie van het Veiligheidsberaad en veiligheidsregio's is daarmee veranderd. Het Veiligheidsberaad blijft gezien worden als een gewichtig gremium dat veelvuldig gevonden wordt door het Rijk, ketenpartners en door de media.

De veranderende rol past bij de hedendaagse uitdagingen voor de veiligheids-regio's. Want de dreigingen die op ons afkomen veranderen en zijn complexer dan voorheen. Hoewel de incidentbestrijding en het managen van een flitscrisis altijd het grootste deel van ons dagelijks werk beslaat, zijn crises vaker langdurig, maatschappij ontwrichtend, grensoverschrijdend of niet plaatsgebonden. De veranderende dreigingen vragen dan ook om meer bovenregionale en landelijke samenwerking.

Landelijk zijn er afspraken gemaakt om de samenwerking vorm te geven via een gezamenlijke identiteit, versterking van de samenwerking in crisisbeheersing en informatievoorziening en het oprichten van een landelijke operationele staf. Dat betekent dat we de komende beleidsperiode ook goed kijken naar op welk niveau de werkzaamheden georganiseerd moeten worden: landelijk, bovenregionaal of regionaal.

De koers 2026-2029

In dit hoofdstuk lees je onze nieuwe koers voor de periode 2026-2029. Deze koers vatten we als volgt samen:

We staan voor krachtige en flexibele hulpverlening voor de aanpak van bestaande en nieuwe risico's en opgaven, vanuit een vitale organisatie die sterk is in innovatie, informatiegestuurd werken en samenwerking.

We staan voor krachtige en flexibele hulpverlening

De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) is de hulpverleningsorganisatie die 24/7 paraat staat voor incidenten, rampen en crises. Met onze brandweerposten, de piketfunctionarissen bevolkingszorg, de GHOR en andere veiligheidspartners bewaken we de veiligheid en leefbaarheid in Zuid-Holland Zuid.

Tegelijkertijd zien we dat crises steeds omvangrijker, complexer en onvoorspelbaarder worden. De VRZHZ treedt daarom vaker op als regisseur bij sluimerende en langdurige noodsituaties – óók wanneer deze niet primair binnen onze traditionele taakopdracht vallen, zoals bij de COVID-19-pandemie of de opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers.

Ook demografische trends zoals verstedelijking, vergrijzing en veranderende arbeidsmarktmogelijkheden stellen ons voor nieuwe uitdagingen. Bijvoorbeeld in de bezetting van onze vrijwillige brandweerposten. In de komende beleidsperiode werken we daarom aan de toekomstbestendigheid van onze 24/7-inzet: net zo krachtig en betrouwbaar als in de afgelopen jaren, en tegelijkertijd flexibel en wendbaar waar dat van ons wordt gevraagd.

Toekomstbestendige brandweerzorg

Bij het toekomstbestendig maken van de brandweerzorg werken we vanuit de volgende uitgangspunten:

- We werken met meerdere arbeidsarrangementen om de paraatheid te borgen.
- Onze regio bestaat uit een stedelijke ruggengraat en landelijke longen: beide zijn essentieel en vullen elkaar aan.
- 24/7 bezette brandweerposten in hoog-risicogebieden: Deze posten hebben een hybride samenstelling van beroeps- en vrijwillige brandweerlieden.
- Basisplusposten met een gegarandeerde opkomst en uitruk van een basiseenheid. De bemensing is hybride met vrijwilligers die vrij instromen, dagdienstmedewerkers en eventueel een aandeel beroepsmedewerkers.
- Basisposten met een maximale opkomsttijd: Deze posten worden bemenst door vrijwilligers en kunnen niet 100% gegarandeerde opkomst en uitruk bieden.
- We maken onderscheid tussen operationele flits- en slagkracht; flitskracht voor de snelle respons en slagkracht voor grootschalige incidenten, de instandhouding en aflossing bij langdurige en grootschalige incidenten.

“Met Toekomstbestendige Brandweerzorg willen we het adaptief vermogen van de brandweer verbeteren. Op die manier kunnen we in een turbulente en snel veranderende samenleving steeds de best mogelijke professionele brandweerzorg blijven leveren.”

– Bas Bor –

Concreet gaan we aan de slag met de volgende onderwerpen.

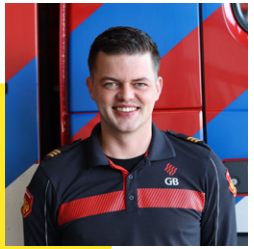
Brandweerzorg in onze landelijke gebieden

Ongeveer een derde van onze inwoners woont in de landelijke gebieden Hoeksche Waard (90.000) en de Molenlanden (45.000). De oppervlakte van deze landelijke gebieden beslaan tweederde van de regio en hebben voornamelijk basisposten. Door het vrije instroomprofiel kunnen zij geen 100% garantie van opkomst en uitruk bieden. Deze posten vormen naast de basiszorg in de eigen omgeving een belangrijke buffer voor de regionale en bovenregionale brandweerzorg, de slagkracht. We onderzoeken wat nodig is om de brandweerzorg in deze gebieden effectief en betaalbaar te houden.
We kijken daarbij naar de bestendigheid van brandweerposten, of posten in de toekomst of in combinatie gepositioneerd worden.

“Laten we samen zorgen voor toekomstbestendige brandweerzorg, waarbij zowel beroeps-, basis+- als basisposten een waardevolle rol spelen.”

– Arjan Bieren –

Brandweerzorg Zwijndrechtse Waard

Verdere verstedelijking van Zwijndrecht en Hendrik Ido Ambacht -samen goed voor bijna 80.000 inwoners- in combinatie met het aanwezig risicoprofiel, maken het optimaliseren en het toekomstbestendiger maken van de brandweerzorg noodzakelijk. De druk op de huidige organisatievorm met drie vrijwilligersposten is te groot geworden, waardoor het risico op ongewenste situaties toeneemt. Er wordt ingezet op de realisatie van één brandweerpost voor de gehele Zwijndrechtse Waard, met een dagdienstbezetting.

Versterken interregionale positie Gorinchem

Door de ligging verleent de post Gorinchem veelvuldig interregionale bijstand in de basiszorg buiten de eigen regio. Delen van Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant maken met enige regelmaat gebruik van brandweerzorg vanuit de post Gorinchem. Het totaal aantal uitrukken leidt tot een stevige belasting van de vrijwilligers, terwijl de beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers op bepaalde momenten schaars is. Mede vanwege infrastructurele ontwikkelingen (30 km zones – toename files) lopen de opkomsttijden steeds verder op.
We doen een onderzoek naar het versterken van de (inter)regionale positie van de post Gorinchem door samenwerking met aangrenzende regio’s.

Huisvesting Materieel & Logistiek

De huisvesting van Materieel & Logistiek (M&L) voldoet niet aan de huidige wet- en regelgeving en kent een inefficiënte en arbeidsintensieve manier van werken. Dit komt doordat veel ruimten op een verdieping zijn gelegen, wat extra logistieke bewegingen betekent waarbij de schone en vuile stromen onvoldoende

“Samen op weg naar een goed werkend onderwijsstelsel met praktijkgericht, flexibel en up-to-date onderwijs voor alle brandweer- en crisisprofessionals.”

– Jos Bestebreur –

gescheiden kunnen worden. Het aanpassen van de huidige locatie leidt tot grote investeringen. We bekijken meerdere opties waarbij we ook de verbinding verkennen met hierboven genoemde onderzoeken in de Zwijndrechtse Waard, Gorinchem of de landelijke gebieden. Doelstelling is huisvesting die voldoet aan de regelgeving, efficiënt is ingericht voor de werkzaamheden en van waaruit bij voorkeur een bijdrage kan worden geleverd aan de operationele paraatheid in de regio.

Onderwijs onderweg

Vernieuwing van het brandweeronderwijs is één van de grote werken die landelijk worden opgepakt, onder de naam van Onderwijs onderweg. De inzet is erop gericht te komen tot één opleidingsinstituut waar de huidige instituten en veiligheidsregio’s deel van uitmaken. Het opleidings- en trainingscentrum Spinel in onze regio blijft toonaangevend.

Bovenregionale en landelijke brandweersamenwerking

We werken mee aan landelijke programma’s voor een landelijk risicoprofiel brandweer, een landelijk dekkingsplan brandweer, een eenduidig brandweerstelsel en een landelijk actiecentrum brandweer.

Flexibele en krachtige crisisbeheersing

Bij het toekomstbestendig maken van crisisbeheersing werken we vanuit de volgende uitgangspunten:

- We houden ons aan de Landelijke Agenda Crisisbeheersing
- We halen specialistische kennis in huis door samenwerking in bestaande en nieuwe netwerken.
- We zetten in op intensievere samenwerking met Rotterdam-Rijnmond

Concreet gaan we aan de slag met de volgende thema’s:

De kracht van het collectief

Crisisbeheersing reikt verder dan geografische grenzen. Wij geloven in de kracht van samenwerking en kennisdeling over regio’s heen. Als actieve deelnemer en vaak als voorzitter in diverse coalitieverbanden, zijn we trots op onze rol in het faciliteren van een naadloze samenwerking. Onze betrokkenheid in landelijke overleggremia vanuit elke discipline versterkt de aansluiting tussen doctrines en bevordert een gedeelde verantwoordelijkheid. Dit doen we in samenhang met de landelijke inzet op een geïntegreerde crisisorganisatie met een Landelijke

Operationeel Team waarin ook het Knooppunt Coördinatie Rijk Regio's (KCR2) een plaats heeft. Een sterk collectief draagt bij aan een robuuste en effectieve crisisaanpak, waar functionele en algemene kolommen elkaar versterken.

Ook in de regio vormen we met onze partners een hecht collectief. De vorige beleidsperiode zijn we gestart met een samenwerking op directeurenniveau van brandweer, politie, GHOR en bevolkingszorg in de Veiligheidsdirectie. De komende beleidsperiode intensiveren we deze samenwerking en komen we structureler maar doelgericht bij elkaar.

Naar één gezamenlijke piketorganisatie met Rotterdam-Rijnmond

We werken samen met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond toe naar een geïntegreerde crisisorganisatie. Hiermee versterken we de paraatheid en de inzetbaarheid van crisisfunctionarissen, en maken beter gebruik van de gezamenlijke capaciteit. Daarnaast wordt ook op gebied van planvorming en samenwerking met partners geïnvesteerd in een gezamenlijke aanpak.

Een flexibele crisisorganisatie

In 2025 wordt een nieuw Regionaal Crisisplan opgesteld inclusief een beschrijving van de flexibele opschalingsmethodieken. In de nieuwe beleidsperiode wordt deze geïmplementeerd en geëvalueerd. Als één van de methodieken ontwikkelen we een werkwijze voor de aanpak van dreigende, sluimerende en langdurige crises. Ook investeren we in het vakbekwaam worden en blijven van de piketorganisatie met het meerjarenbeleidsplan vakbekwaamheid (zie bijlage A).

Accountmanagement en netwerken

Onze kracht als veiligheidsregio ligt in een slagvaardige organisatie die paraat staat én het vermogen heeft om op te schalen via onze netwerken. We opereren steeds meer als een netwerkorganisatie, waarin we nauw samenwerken met publieke en private partners, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. Via deze netwerken organiseren we expertise, versterken we onze informatiepositie en

“Als verbinder in de zorgketen zorgt de GHOR ervoor dat samenwerking, voorbereiding en informatiemanagement geborgd zijn – zodat de zorg ook in crisistijd blijft functioneren.”

– Sandra van der Hoogt –

zorgen we voor een gedeeld eigenaarschap over veiligheidsvraagstukken. Daarbij houden we scherp oog voor de rolverdeling: wat is de verantwoordelijkheid van de algemene keten (burgemeesters en veiligheidsregio’s), en wat ligt bij de functionele ketens die vaak landelijk of sectoraal zijn georganiseerd?

Kennisregie

Door meer structureel te leren van incidenten en oefeningen, leerpunten te borgen, en door te investeren in onderzoek en innovatie, versterken we niet alleen de effectiviteit van onze respons, maar ook de kwaliteit van onze incidenten- en crisisaanpak op de lange termijn. Ook zetten we meer in op het monitoren en vertalen van landelijke ontwikkelingen, onderzoeken en evaluaties.

Geneeskundige hulpverlening

In 2024 is op basis van het Regionaal Risicoprofiel het Zorgrisicoprofiel opgesteld. Hier staan aanbevelingen in voor de zorgpartners. De komende beleidsperiode geeft het ZRP richting aan de gesprekken die we voeren met ons zorgnetwerk. We bereiden de zorgpartners voor op de risico’s die zij lopen, en adviseren (gevraagd en ongevraagd) over het opstellen en oefenen van de nodige convenanten en procedures. Zo bewaken wij het proces van voorbereiding op een crisis en borgen de zorgcontinuïteit in tijden van opgeschaalde zorg. Daarbij is oog voor de langdurigheid en gelijktijdigheid van crises.
De komende jaren investeren we in een geneeskundig beeld voor een excellente informatiepositie, en leggen de focus op een parate GGD-GHOR-crisisorganisatie. We blijven opleiden, trainen en oefenen om bij grote ongevallen en rampen de geneeskundige keten professioneel en daadkrachtig te kunnen coördineren.

Bevolkingszorg

VRZHZ organiseert en faciliteert, in samenwerking met en in opdracht van de tien gemeenten, de regionale crisisorganisatie Bevolkingszorg. De focus ligt op het versterken van de crisisorganisatie om voorbereid te zijn op kortstondige crises, langdurige crises én de crises van morgen. We zetten gezamenlijk in op het vergroten van de weerbaarheid van de bevolking. De VRZHZ en de tien gemeenten werken hiervoor onder andere intensief samen op het gebied van vakbekwaamheid en planvorming. De operationele paraatheid wordt geborgd via regionale piketten aangevuld met lokale crisisfunctionarissen. We onderkennen dat de personele en operationele capaciteit, evenals de financiën, onder druk staan. Dit vraagt om scherpe prioritering en slimme samenwerking op bovengenoemde thema’s.

Voor de aanpak van bestaande en nieuwe risico's en opgaven

De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid werkt in een gebied dat hét knooppunt is voor vervoer van gevaarlijke stoffen en waar grootschalig onderhoud aan wegen, bruggen, tunnels en sluizen tijdelijk de hulpverleningsbereikbaarheid beperkt. Bovendien legt de veranderende geopolitieke orde, extremer weer door klimaatverandering, de huisvesting van kwetsbare groepen in flexwoningen en herbestemde panden, toenemende maatschappelijke polarisatie met protesten en geweld, én lage vaccinatiegraad in delen van de regio extra druk op de veiligheid.

We staan voor scherpe keuzes in het stellen van prioriteiten en moeten een balans vinden in de aanpak van bestaande en nieuwe risico's. Hieronder gaan we eerst in op de veranderingen die we in de komende jaren zien waarin we (bestaande) risico's aanpakken. Daarna gaan we dieper in op de risico's die de komende beleidsplanperiode in de spotlights staan: klimaatveiligheid en energietransitie, weerbaarheid en de infrastructurele opgaven in relatie tot bereikbaarheid.

"Goed voorbereid zijn is essentieel, en effectieve risicocommunicatie helpt mensen te begrijpen wat hen te wachten staat en hoe ze zich kunnen voorbereiden. Dat maakt hen veerkrachtig en weerbaar. Heldere, doelgroepgerichte en impactvolle communicatie maakt daarbij het verschil."

– Maureen Vermeulen –

Aanpak bestaande risico's

In de aanpak focussen we ons op die risico's die we ook daadwerkelijk kunnen beïnvloeden en/of waar we vanuit onze wettelijke opdracht de kennis en expertise voor in huis hebben. Zie ook onze niet-wettelijke adviestaken in bijlage B bij dit document.

Investeren in risico-inventarisatie en -analyse

Allereerst ontwikkelen we een dynamisch beeld van de risico's in onze regio. Hiervoor gaan we meer risicodata verzamelen en continu evalueren op basis van incidenten en wat we zien 'in het veld' (toezicht, brandonderzoek). We gaan informatiegestuurd en cyclisch werken. Dit sluit aan bij de oprichting van ons Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) en het Knooppunt Coördinatie Regio's- Rijk (KCR2).

Van reactief naar proactief
In plaats van vooral reactief adviseren over wettelijke voorschriften gaan we proactief risico's agenderen en waar mogelijk beïnvloeden.

Van inzet op de vergunningverlening en toezichttaken naar de risicodialoog
De focus van de risicodialoog verschuift en komt steeds minder te liggen op het VTH-traject. We verwachten dat marktpartijen door de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen een groter deel van de technische bouwplantoets zullen overnemen. Daarnaast gaan we kunstmatige intelligentie (AI) inzetten om onze werkprocessen efficiënter te organiseren. Tot slot leggen we meer nadruk op kennisdeling en gedragsverandering bij initiatiefnemers.

Meer gebruik maken van de mogelijkheden die de Omgevingswet ons biedt
We richten ons steeds meer op de inrichting van de fysieke leefomgeving met de instrumenten die de Omgevingswet biedt. Daarbij werken we als netwerkorganisatie en sluiten we aan bij de maatschappelijke opgaven die spelen, in plaats van uitsluitend uit te gaan van onze eigen wettelijke kaders. Voor regio-specifieke thema's ondernemen we bovendien bovenregionale inspanningen om wet- en regelgeving te beïnvloeden.

We investeren in de samenwerking
Bij onderwerpen waar we niet direct zelf invloed op kunnen uitoefenen, houden we onze partners scherp. Ook hier ligt de nadruk op de risicodialoog. We maken graag gebruik van elkaars sterke kanten.

Klimaatveiligheid en energietransitie

Klimaatverandering heeft een directe impact op de veiligheidsregio. Stijgende temperaturen, langere periodes van hitte en droogte, intensievere zomerbuien en nattere winters maakt de impact van water groot. De lage ligging van de regio maakt haar extra kwetsbaar voor overstromingen en cascade-effecten, zoals het uitvallen van vitale infrastructuur. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een toename van crisis- en rampensituaties die vaker tegelijkertijd en bovenregionaal zullen plaatsvinden.

In de zienswijzen door gemeenten en partners op het risicoprofiel 2024 wordt hier specifiek aandacht voor gevraagd. Met name voor de veiligheid van senioren en kwetsbare groepen bij extreem weer en stroomuitvallen en de oproep op tot samenwerking met partners, zoals waterschappen en andere veiligheidsregio's voor maatregelen tegen klimaatverandering. We versterken daarom de samenwerking met de waterschappen en Rijkswaterstaat in zowel de warme- als koude fase.
We bereiden ons dus voor op de gevolgen van klimaatverandering, maar ook op de noodzakelijke omslag hiervoor in het verbruik van fossiele brandstoffen: de energietransitie. De regio Zuid-Holland Zuid is een cruciale schakel in het Nederlandse transportnetwerk, waar dagelijks grote hoeveelheden (gevaarlijke) goederen via wegen, waterwegen, spoorlijnen en buisleidingen worden vervoerd. De energietransitie zal leiden tot een aanzienlijke toename van ammoniaktransport als waterstofdrager, wat gevolgen heeft voor woningbouw en verdichting langs transportroutes en industriegebieden.

Er is een landelijke visie en aanpak nodig om te zorgen dat de lasten en kosten niet alleen bij de regio's komen die het meest merken van de waterstof-ontwikkelingen. Het is belangrijk dat we hier als regio stevig op inzetten in samenwerking met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Niet alleen in de adviesrol aan de voorkant, maar ook waar het gaat om onze (on)mogelijkheden in de responsfase.
Ook zelf moeten we klaar zijn voor een veranderend klimaat. De komende beleidsperiode richten we ons op meer maatregelen om als organisatie aan te passen aan een veranderd klimaat.

Weerbaarheid

De voorbereiding op risico's en dreigingen en de mogelijke inzet tijdens een crisis zijn een taak en verantwoordelijkheid van ons allemaal. Van de hele samenleving. De samenleving mag van de overheid verwachten dat die zich tot het uiterste inspant om te zorgen voor een goede crisisvoorbereiding. De overheid kan echter geen 100% garantie op veiligheid en hulp bieden.

Onze regering erkent de toegenomen dreiging van grote, complexe crises. Daarom is recent gekozen om weerbaarheid centraal te stellen in het Nederlandse veiligheidsbeleid. Inwoners moeten de eerste 72 uur na een ramp zichzelf kunnen redden met bijvoorbeeld een noodpakket. Het organiseren van maatschappelijke weerbaarheid vraagt om extra investeringen in veiligheidsregio's, want die moeten hun inwoners helpen om weerbaarder te worden.

Op het moment dat dit beleidsplan wordt opgesteld zijn we bezig in beeld te brengen wat de landelijke opdracht is, en wat de verwachtingen voor- en aan de veiligheidsregio's zijn. De inzet zal zich erop richten dat:

- In de regio Zuid-Holland Zuid sprake is van een grotendeels weerbare samenleving waarin de meeste mensen de eerste 72 uur zelfredzaam zijn.
- Samen-redzame inwoners en lokale partners een bijdrage leveren in burgerhulpverlening.
- We richten ons specifiek op kwetsbare doelgroepen, vaak ook de mensen die zich de eerste 72 uur na een incident moeilijk zelf kunnen redden. Deze doelgroepen vragen steeds meer aandacht in onze risico-advisering. De komende jaren intensiveren we dit, onder meer via projecten waarbij eigenaren van risicovolle woongebouwen en zorginstellingen actief worden benaderd om risico's te detecteren en te beperken.
- Brandweerkazernes noodsteunpunten worden voor veiligheid en informatie.

Maatregelen voor weerbaarheid helpen ons bij het mitigeren van elk risico in ons risicoprofiel. En we houden rekening met de unieke kenmerken van onze regio. We kijken op basis van doelgroepenonderzoek naar de verschillen tussen weerbaarheid in de landelijke en stedelijke gebieden. We doen het ook samen met de inwoners van onze regio: samenwerking tussen overheden, het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld is cruciaal.

Bereikbaarheid hulpdiensten

Tot aan 2030 vindt een grote onderhoudsopgave plaats aan de infrastructuur in en buiten onze regio, onder andere aan de N3 en de Van Brienenoordbrug. Naast bereikbaarheidsproblemen kan dit leiden tot het overschrijden van aanrijdtijden en heeft het onder andere invloed op de routering van gevaarlijke stoffen.

We hebben ook ervaren hoe kwetsbaar en afhankelijk we zijn van onze infrastructuur. Langdurig onderhoud aan bruggen en tunnels hebben grote consequenties voor onze economie en incidentbestrijding. Extra maatregelen en voorzieningen waren noodzakelijk om incidentbestrijding op niveau te houden.

Deze beleidsperiode zetten we daarom in op een intensieve samenwerking met Rijkswaterstaat, provincie en gemeenten, om samen met andere hulpdiensten zoals de politie te zorgen voor heldere afspraken en mitigerende maatregelen bij onderhoud. We zetten ons in voor een stevige positionering van de VRZHZ binnen dit netwerk.

Vanuit een vitale organisatie

Vitaliteit is een centraal thema in de komende beleidsperiode. Primaire processen van de veiligheidsregio worden vitaal verklaard voor de continuïteit van de samenleving. Dat brengt ook scherpere veiligheidseisen met zich mee. Hoe zorgen we dat onze organisatie bestand is tegen digitale en fysieke dreigingen, zoals cyberaanvallen en infrastructuurstoringen?

De arbeidsmarkt is krap en het verloop neemt toe. Daarom willen we een bruisende, vitale organisatie zijn waar je graag wil werken. Zo investeren we in een energieke en betrokken werksfeer zodat talenten graag bij ons komen werken, en werken we aan ons leiderschap in een complexe omgeving en tijd.

Vitaalverklaring veiligheidsregio's

De minister van Justitie en Veiligheid heeft aangegeven dat primaire processen binnen veiligheidsregio's zoals brandweerzorg, crisisbesluitvorming en crisiscommunicatie formeel gaan behoren tot de vitale processen in onze samenleving. Dit betekent dat we als organisatie een vitale aanbieder worden en er extra eisen komen. We moeten goed georganiseerd zijn en de continuïteit waarborgen om de regie bij een crisis te kunnen nemen. Tijdens de beleidsplanperiode 2026-2029 zullen we acties uitwerken om aan de eisen van een vitaal proces te voldoen.

"Organisatie- en leiderschapsontwikkeling is een continue proces waar aandacht en tijd aan besteed mag worden. Brandweermensen onderhouden hun vakbekwaamheid ook met trainingen en oefeningen. Die noodzaak geldt ook voor leidinggevenden, want leiding *geven* is een vak."

– Marjan Dekker –

Leiderschapstraject

In 2024 zijn we gestart met een leiderschapstraject dat in 2026 wordt afgerond. Het doel is onze wendbaarheid en ons adaptief vermogen als organisatie te vergroten, zodat we klaar zijn voor de uitdagingen en crises van morgen. We leren werken vanuit de leidende principes en kernwaarden uit onze leiderschapsvisie Samen sturen, samen werken.

Elke leidinggevende is zich bewust van deze collectieve opgave en voelt zich mede-eigenaar van de beweging die daarvoor nodig is. Vanuit ieders eigen rol vertalen we de nieuwe principes naar het eigen team, zodat medewerkers samen kunnen leren en ontwikkelen. We handelen allemaal vanuit dezelfde kernwaarden én brengen we onze nieuwe leiderschapsprincipes ook daadwerkelijk in de praktijk de komende beleidsperiode.

Een weerbare en vitale organisatie

De aandacht voor de rol van veiligheidsregio's komt op een moment dat de financiën onder druk staan. Er dreigen bezuinigingen op crisisbeheersing en de brandweer, terwijl er juist extra geld nodig is. Bijvoorbeeld om brandweerkazernes in te richten als lokale noodsteunpunten (zie Weerbaarheid), waar mensen tijdens een grootschalige crisis terecht kunnen voor hulp of informatie. Crisisorganisaties zijn als een verzekering: je hoopt ze niet nodig te hebben, maar als ze tekortschieten, kunnen de gevolgen desastreus zijn.
Het is daarom belangrijk als veiligheidsregio een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven. We kunnen nog zoveel investeren in middelen, processen en plannen, maar het zijn onze mensen die ermee aan de slag moeten. Daarbij focussen we ons niet alleen op toekomstige, maar ook op onze huidige medewerkers. Belangrijk onderwerp hierin is arbeidsmarktcommunicatie: zichtbaarheid en bekendheid vergroten wie wij als hulpverlenende en maatschappelijk betrokken organisatie zijn, wat ons onderscheidt en wat wij te bieden hebben. Hoe we dit doen? Door actief naar buiten te treden via onze socials en website, dit doen we onder andere door campagnes waarin we door eigen mensen gezicht geven aan wie we zijn, wat we doen en wat we de (nieuwe) medewerker bieden tijdens zijn loopbaan bij ons.

Onze medewerkers merken dat we een aantrekkelijk werkgever zijn door onze focus op:

- **Duurzame inzetbaarheid:** behoud en inzet van gezonde en gemotiveerde collega's die zelf de regie nemen in hun eigen loopbaan. Speciale aandacht voor leren en ontwikkelen, vitaliteit, werkgeluk, gezondheid en psychosociale ondersteuning.
- **Duurzame arbeidsvoorwaarden:** aantrekkelijkheid van ons werkgeverschap vergroten voor onze medewerkers om zo ook (in)direct een bijdrage te leveren aan onze doelstelling om enerzijds maatschappelijk betrokken te zijn en anderzijds onze medewerkers duurzaam inzetbaar te houden.

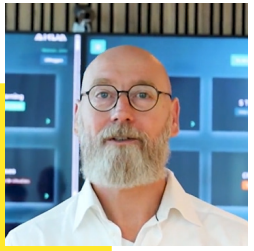
Sterk in innovatie, informatie-gestuurd werken en samenwerking

De veranderingen op het gebied van digitalisering en robotisering gaan snel. Informatievoorziening zal een prominente rol gaan spelen in het toekomstbestendig maken van onze crisis- en brandweerorganisatie. Zowel in de voorbereiding als tijdens het optreden zal informatievoorziening steeds belangrijker worden.

We hebben initiatieven genomen om relevante data uit de overvloed aan digitale informatie te filteren en in te zetten als bruikbare sturingsinformatie. Kunstmatige intelligentie en verdere robotisering zullen technologische ontwikkelingen versnellen, wat leidt tot ongekende innovatieve mogelijkheden.

Kunstmatige intelligentie (AI)

De komst van AI gaat ons werk veranderen, en beter maken. We kunnen tijd vrij spelen om ons nog meer bezig te houden met de inhoud van ons vak. Tegelijkertijd zijn er ook risico's in het gebruik van AI. De komende beleidsperiode gaan we samen met de VRR experimenteren met het gebruik van AI. Vanuit pilots en experimenten implementeren we succesvolle cases in ons dagelijks werk.

"Alles draait mede om informatie, of het nu gaat om onze vitaalverklaring, onze weerbaarheid of ons optreden tijdens een incident en/of crisis. Door scherp te blijven op informatieveiligheid, zorgen we dat informatie klopt, veilig blijft en beschikbaar is wanneer het telt. Zo houden we samen de regie. Want digitale veiligheid begint bij onszelf, elke dag opnieuw."

– John Glimmerveen –

Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK)

Om mee te kunnen in de snelheid van de digitale wereld en de mogelijkheden van kunstmatige intelligentie te benutten, is nieuwe kennis in de organisatie nodig. We moeten digitaal fit worden en blijven. Zowel de informatievoorziening als de architectuur moet in gezamenlijkheid ontworpen worden. Onze informatie en processen moeten veilig, robuust, flexibel en dubbel uitgevoerd zijn waar nodig. Iedere veiligheidsregio ontwikkelt een veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) dat verbonden is aan het centrale knooppunt KCR2. Samen met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond starten we in 2025 met het VIK en werken dit stapsgewijs verder uit tot een volwaardig knooppunt. Ook zetten we in op het aansluiten van zoveel mogelijk crisispartners om het informatiebeeld rijker te maken.

Het VIK is momenteel gevestigd op de Meldkamer Rotterdam, die in 2030 zal verhuizen. Om de sterke verbinding met de meldkamer – het kloppend hart van de hulpverlening – te behouden, streven we naar een nieuwe locatie aan de grens van de regio's Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland Zuid.

Landelijke samenwerking

We gaan als regio's nauwer samenwerken, met duidelijke afspraken en gezamenlijke doelen. Voor deze samenwerking is het belangrijk dat we collectief als regio's zichtbaar worden. We hebben als veiligheidsregio's veel te bieden en moeten ons geluid laten horen met één krachtig verhaal. Een goede beïnvloedingsstrategie is essentieel. Het idee van de 'Unie van Veiligheidsregio's' wordt landelijk opgepakt en als VRZHZ willen we hier volwaardig aan bijdragen en onderdeel van zijn.

"Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid investeert in de toekomst, waarbij veel aandacht is voor de mensen die hier werken, hun loopbaan en hun vakmanschap. Door te investeren in informatiegestuurd werken, digitale vaardigheden, samenwerking en projectmatig werken, zorgen we voor een organisatie die zich makkelijk kan aanpassen, snel kan reageren en waar iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen en gezond aan het werk te blijven."

– Margriet Helmich –

Als regio zetten maken we ook intern stappen als het gaat om landelijke samenwerking. We zorgen voor een goede interne afstemming over de beïnvloeding. Van de landelijke vakraden tot aan het Veiligheidsberaad, we zorgen voor een eenduidig geluid vanuit Zuid-Holland Zuid.

Sturing op de beleidsdoelen

Leidinggeven gaat niet zonder eenduidige afspraken over de manieren waarop we onze organisatie aansturen. De komende beleidsperiode werken we in onze organisatie zoveel mogelijk volgens uniforme processen als het gaat om de uitvoering van projecten en programma's. Hiervoor leiden we mensen op en komen we tot een duidelijke, integrale jaarplancyclus die project- en programmalijnen verbindt.

Bijlage A – Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ 2026-2029

Deze bijlage beschrijft het beleid voor de multidisciplinaire vakbekwaamheid binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid voor de periode 2026–2029. Het document zet de koers uit voor het opleiden, trainen en oefenen van alle functionarissen binnen de crisisorganisatie. Belangrijke speerpunten zijn de inzet op soft skills, regionale samenwerking, innovatie en het versterken van de lerende organisatie. Dit alles met als doel een wendbare, goed voorbereide en daadkrachtige crisisorganisatie. De bijlage geeft invulling aan artikel 14, lid 2, sub d van de Wvr.

» Lees hier het Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ 2026–2029

Bijlage B – Adviestaken Risicobeheersing

Deze bijlage beschrijft de wettelijke en niet-wettelijke adviestaken van de veiligheidsregio binnen het domein Risicobeheersing. Het gaat om advisering over brandveiligheid, rampen- en crisisbeheersing bij onder andere omgevingsplannen en vergunningen. Ook wordt ingegaan op maatschappelijke opgaven zoals klimaatveiligheid en vergrijzing. Gemeenten dienen de veiligheidsregio tijdig te betrekken. De bijlage geeft invulling aan artikel 14, lid 2, sub e van de Wvr.

» Lees hier het document Adviestaken Risicobeheersing

Bijlage C – Dekkingsplan Brandweerzorg

Deze bijlage beschrijft het Dekkingsplan brandweerzorg 2024-2027 van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Dit document is formeel onderdeel van het beleidsplan, maar wordt apart opgesteld en vastgesteld door het bestuur. De bijlage geeft invulling aan artikel 14, lid 2, sub f van de Wvr.

» Lees hier het Dekkingsplan Brandweerzorg

Veiligheidsregio ZHZ
Postbus 350
3300 AJ Dordrecht

T 088 636 50 00
E bestuurszaken@vrzhz.nl

www.zhzveilig.nl

samen voor veiligheid

veiligheids regiozhz

Beleidsplan Vakbekwaamheid

VRZHZ 2026-2029

Versie: 1.2 - 20 mei 2025

www.zhzveilig.nl

Inhoud

1 Inleiding 3
- 1.1 Wettelijke en beleidsmatige kaders 3
- 1.2 Afbakening 5
- 1.3 Terugblik op de Beleidsperiode 2022–2025 – Vakbekwaamheid 5

2 Missie, visie en beleidsdoelstellingen 7
- 2.1 Visie 7
- 2.2 Missie 7
- 2.3 Beleidsdoelstellingen 7
- 2.3.1 Doelen 8
- 2.3.2 Strategie 9

3 Uitvoering 10

4 Risico's 12

Bijlagen
- Bijlage A Doelgroep Vakbekwaamheid 13
- Bijlage B Kernwaarden Vakbekwaamheid 16

1 Inleiding

In de Wet veiligheidsregio's (Wvr) is opgenomen dat het voorbereiden op en adequaat optreden bij rampen en crises, een verplichting van elk college van burgemeester en wethouders is. Een essentieel onderdeel van deze taak is het vakbekwaam worden en blijven van alle functionarissen in de crisisorganisatie. Daarnaast zijn de richtlijnen uit de Landelijke Agenda Crisisbeheersing 2024-2029 leidend voor het VBH beleid.

Het Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ maakt, als bijlage A, onderdeel uit van het Beleidsplan VRZHZ 2026-2029. Het geeft aan wat de missie, visie en beleidsdoelstellingen zijn op het gebied van vakbekwaamheid, voor welke onderdelen van de crisisorganisatie dit geldt en op welke wijze hier invulling aan wordt gegeven.

1.1 Wettelijke en beleidsmatige kaders

Wvr en Besluit veiligheidsregio's (Bvr)
Het bestuur van de veiligheidsregio moet minimaal eens in de vier jaar een beleidsplan vaststellen (Wvr, artikel 14). Dit beleidsplan is mede gebaseerd op een eveneens door het bestuur vastgesteld risicoprofiel (Wvr, artikel 15). Dit beleidsplan bevat in ieder geval een bijlage MJBP VBH VRZHZ. Dit is nodig, omdat in het kader van een goede voorbereiding op een doelmatige multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing het (gezamenlijk) oefenen van groot belang is. (Wvr, artikel 14).

De huidige Wvr dateert van 2010. In 2020 is deze wet door een commissie geëvalueerd. De invulling van de aanbevelingen van deze commissie wordt naar verwachting duidelijk in de beleidsplanperiode 2026-2029. In de aankomende jaren vindt dus een mogelijke verschuiving plaats. Vakbekwaamheid sluit hierop aan in de vormgeving en uitwerking van haar beleid en activiteiten.

In het Bvr is opgenomen dat het bestuur van de veiligheidsregio ervoor zorgdraagt dat alle onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing jaarlijks gezamenlijk een oefening houden met een fictieve ramp of crisis (Bvr, artikel 2.5.1). Eveneens draagt het bestuur er zorg voor dat de zogenaamde VR-plichtige BRZO-bedrijven ten minste éénmaal per drie jaar gezamenlijk met de onderdelen van de hoofdstructuur van de rampenbestrijding en crisisbeheersing een oefening houden, waarbij het rampbestrijdingsplan op juistheid, volledigheid en bruikbaarheid wordt getoetst (Bvr, artikel 6.1.7).

Beleidsplan VRZHZ 2026-2029
Het Beleidsplan VRZHZ 2026-2029 geeft de strategische beleidsdoelstellingen van de veiligheidsregio voor de komende vier jaar weer. Dit vanuit haar missie: 'Met betrokkenheid en daadkracht werken'. Vanuit deze doelstellingen zal ook vakbekwaamheid haar doelstellingen laten aansluiten en passend maken. De doelstellingen vanuit vakbekwaamheid sluiten aan, en zijn passend, bij de doelstellingen uit het Beleidsplan VRZHZ 2026-2029.

Voor deze beleidsperiode wordt vanuit het beleidsplan de focus gelegd op:
1. We staan voor krachtige en flexibele hulpverlening
2. Voor de aanpak van bestaande en nieuwe risico's en opgaven,
3. Vanuit een vitale organisatie
4. Sterk is in innovatie, informatie gestuurd werken en samenwerking.

Alle focuspunten raken het gebied van vakbekwaamheid en dienen dan ook als input voor de visie en beleidsdoelstellingen (zie hoofdstuk 2). Vakbekwaamheid geeft de volgende invulling aan deze focuspunten:

1. *We staan voor krachtige en flexibele hulpverlening.* Om hierin goed te kunnen acteren zal vakbekwaamheid zich richten op soft skills. Zodat crisisfunctionarissen breed ingezet kunnen worden en kunnen terugvallen op een basis van skills en drills.
2. *Voor de aanpak van bestaande en nieuwe risico's en opgaven*. Het vernieuwde RCP en al haar opgaven worden structureel meegenomen in de ontwikkeling van thema's, VBH activiteiten en al haar jaarpannen in de aankomende beleidsperiode.
3. *Vanuit een vitale organisatie.* VBH heeft in haar missie en visie dit punt sterk meegenomen. Zowel voor de crisisfunctionarissen als mede ook voor de medewerkers vbh zelf.
4. *Sterk is in innovatie, informatie gestuurd werken en samenwerking.* Ook op het gebied van VBH zal er geïnvesteerd worden in nieuwe middelen, mogelijkheden voor de activiteiten en om leerstof over te brengen. Innovatie wordt een speerpunt de aankomende beleidsperiode.

Regionaal Crisisplan VRZHZ

Het Regionaal Crisisplan (RCP) beschrijft de organisatie, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij de rampbestrijding en crisisbeheersing. Relevant hieruit zijn de afspraken over de samenwerking tussen hulpdiensten, organisaties, publieke en private partners bij de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het bestuur van de VRZHZ heeft daarvoor diverse convenanten met partners afgesloten. Het huidige RCP wordt geactualiseerd en de mogelijke veranderingen zijn input voor de activiteiten die VBH gaat uitvoeren.

Rampbestrijding- en Incidentbestrijdingsplannen VRZHZ

Rampbestrijdingsplannen (RBP's) en Incidentbestrijdingsplannen (IBP's) zijn een verbijzondering van het RCP en richten zich specifiek op de bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) bepaalde inrichtingen en ramptypen. In Zuid-Holland Zuid bestaan acht rampbestrijdingsplannen voor VR-plichtige BRZO-bedrijven. Deze moeten op basis van de Wvr periodiek worden beoefend. Naast RBP's kent de VRZHZ ook IBP's. Deze plannen zijn een verfijningen van het RCP en richten zich specifiek op een risico uit het eigen en het landelijk risicoprofiel, zoals bijvoorbeeld terrorisme. Ook wordt gekeken naar (nieuwe) typen van incidenten en hoe we ons daar goed op kunnen voorbereiden.

1.2 Afbakening

Doel Beleidsplan Vakbekwaamheid 2026-2029
Het Beleidsplan Vakbekwaamheid geeft op hoofdlijnen het beleid voor de komende vier jaar weer. Het zet daarmee de 'stip op de horizon' en vormt de basis voor jaarplannen en individuele vakbekwaamheidsactiviteiten.

Doelgroep Beleidsplan Vakbekwaamheid 2026-2029
Vakbekwaamheid richt zich met haar werkzaamheden primair op de doelgroepen Brandweer, GHOR, Bevolkingszorg, CrisisManagment en IM. Aanvullend wordt er intensief samengewerkt met de Politie en de Meldkamer Rotterdam (MKR) en defensie.
De inhoud van dit document, waaronder de missie, visie en beleidsdoelstellingen, heeft enkel betrekking op bovengenoemde doelgroepen, welke grofweg kunnen worden verdeeld in drie hoofdcategorieën, namelijk[1]:
1. Individuele functionarissen
2. Teams
3. Ketenpartners

Financiën
De financiële uitwerking vormt geen onderdeel van het document. Hieraan wordt aan de hand van de jaarlijkse ontwerpbegroting in de jaarplannen verder uitwerking gegeven.

1.3 Terugblik op de Beleidsperiode 2022–2025 – Vakbekwaamheid

In de afgelopen beleidsperiode heeft Vakbekwaamheid binnen VRZHZ op diverse vlakken belangrijke stappen gezet in het verder professionaliseren en structureel inbedden van opleiden, trainen en oefenen (OTO) binnen de crisisorganisatie. Onderstaande terugblik is gestructureerd aan de hand van de zes hoofdthema's uit het vorige beleidsplan.

Vakbekwaam worden
Het thema *Vakbekwaam worden* is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot een vanzelfsprekend en gestandaardiseerd onderdeel van onze werkwijze. De betrokkenheid bij werving en selectie, het verzorgen van functiegerichte opleidingen en het creëren van een reservebank zijn geen losse acties meer, maar vormen inmiddels de vaste structuur binnen het instroomproces. De gemaakte afspraken met het netwerk Operationele Voorbereiding zijn effectief geborgd, en deze werkwijze wordt breed gedragen binnen de organisatie. Door deze uniformering is verdere beleidsmatige doorontwikkeling op dit vlak niet langer nodig; het is nu onderdeel van onze dagelijkse praktijk.

Vakbekwaam blijven
Ook *Vakbekwaam blijven* is grotendeels geïnstitutionaliseerd in de organisatie. Deelname aan jaarlijkse vakbekwaamheidsactiviteiten, waaronder oefeningen, is genormaliseerd en wordt overwegend goed nageleefd. Persoonlijke ontwikkelgesprekken (POP) zijn in veel gevallen standaard ingevoerd, al is dit nog niet overal even consistent en volledig onderdeel van de bredere PDCA-cyclus. Wat betreft het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leerproces merken we dat dit nog beperkt lukt. Veel functionarissen ervaren de piketrol als een nevenfunctie, waardoor de ruimte voor zelfregie in de praktijk beperkt is. Volledige overdracht van verantwoordelijkheid voor het leerproces naar de functionaris blijft vooralsnog een ambitie, waarbij ondersteuning vanuit Vakbekwaamheid essentieel blijft.

1 Voor een volledige uiteenzetting van de doelgroep, verwijzen wij naar bijlage A van dit plan

Ondersteuning
Op het gebied van *ondersteuning* is veel vooruitgang geboekt. Er wordt gewerkt met één registratiesysteem waarin zowel de activiteiten als de individuele deelname daaraan worden vastgelegd. Dit zorgt voor overzicht, transparantie en een eenduidige werkwijze. De verhuizing van het RCC heeft echter geleid tot tijdelijke onduidelijkheid rondom het beheer van (leer)middelen. Dit vraagt om herijking en nieuwe afspraken om de continuïteit en kwaliteit van ondersteuning op het gewenste niveau te houden.

Inkoop vakbekwaamheidsactiviteiten en -middelen
Bij de *inkoop van vakbekwaamheidsactiviteiten en -middelen* is meer efficiëntie bereikt. Er is bewuster gekeken naar de schaalgrootte en samenwerking bij de inkoop en organisatie van activiteiten. Gezamenlijke inkoop en inzet van externe expertise worden steeds vaker toegepast. Wel blijft inkoop grotendeels reactief en gericht op de korte termijn. De ontwikkeling van een strategischer inkoopbeleid met een langere horizon biedt kansen voor verdere verbetering in de komende jaren.

Inhoudelijk beleid
De beleidsdoelstellingen rondom *inhoudelijk beleid* zijn grotendeels gerealiseerd. Processen voor mono- en multidisciplinair opleiden, trainen en oefenen zijn inmiddels uitgewerkt en worden toegepast als standaard werkwijze. De leeropbrengsten uit evaluaties, persoonlijke gesprekken en landelijke ontwikkelingen worden structureel verwerkt in de planning en uitvoering van het vakbekwaamheidsprogramma. Deze werkwijzen worden momenteel verder geborgd in een interne handleiding Vakbekwaamheid, waarmee ze expliciet als werkafspraken worden vastgelegd in plaats van als beleidsdoelen.

Kwaliteit
Binnen het thema *Kwaliteit* zijn enkele fundamenten gelegd, zoals de introductie van accreditatiepunten om deelname aan vakbekwaamheidsactiviteiten meetbaar te maken. Hoewel het systeem operationeel is, ontbreken nog duidelijke, uniforme afspraken over de toepassing ervan binnen de verschillende kolommen. Er is tevens nog geen escalatiemechanisme vastgelegd voor situaties waarin het minimaal aantal punten niet wordt behaald. Daarnaast is het belang van de vakbekwaamheid van de medewerkers van Vakbekwaamheid zelf erkend, maar is dit nog niet structureel belegd in urenbesteding of ontwikkelbeleid. Dit vraagt om verdere concretisering en borging in de volgende beleidsperiode.

2 Missie, visie en beleidsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden opeenvolgende de missie, visie en beleidsdoelstellingen van Vakbekwaamheid weergegeven.

2.1 Visie

De missie van Vakbekwaamheid luidt als volgt:

Vakbekwaamheid investeert in vakbekwaam worden en vakbekwaam blijven ten behoeve van een professionele en daadkrachtige crisisorganisatie van de VRZHZ. Dit afgestemd op en in samenwerking met partners, ter voorbereiding op de operationele inzetbaarheid van de crisisorganisatie als geheel, als ook de teams en het individu hierbinnen.

2.2 Missie

De visie van Vakbekwaamheid luidt als volgt:

Vakbekwaamheid geeft haar missie vorm door mens-, vraag- en/of competentiegericht het leerproces te faciliteren. Dit door als lerende organisatie (d.m.v. de PDCA-methode) de doelgroep voortdurend vernieuwende en kwalitatief hoogstaande ontwikkelmethoden aan te bieden. Dit alles vanuit hun acht kernwaarden van vakbekwaamheid [2]*, te weten:*

a. Footprint
b. We komen naar je toe
c. De functionaris centraal
d. Commercieel denken
e. One-stop-shop
f. Spin in het web
g. Plezier en afwisseling
h. Vakbekwaamheid van vakbekwaamheid

2.3 Beleidsdoelstellingen

De afgelopen jaren heeft Vakbekwaamheid binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid een duidelijke professionaliseringsslag doorgemaakt. Waar eerdere beleidsperioden in het teken stonden van het opbouwen van structuren en het standaardiseren van werkwijzen, richten we ons in de beleidsperiode 2026–2029 op het verdiepen, verbreden en verankeren van deze basis. Het uitgangspunt daarbij is het versterken van een robuuste, lerende crisisorganisatie, waarin vakbekwaamheid geen losstaande activiteit is, maar een vanzelfsprekend en integraal onderdeel van het werk.

2 De acht kernwaarden vormen de basis van waaruit Vakbekwaamheid haar werkzaamheden verricht. Dit sluit aan op de kernwaarden Samenwerkingsgericht, Deskundig, Daadkrachtig en Betrokken die de VRZHZ als geheel hanteert. Voor een nadere omschrijving per kernwaarde van vakbekwaamheid, wordt u verwezen naar bijlage B.

Met het verder uitrollen van het OTOTEL-programma, het implementeren van soft skills en het versterken van de evaluatie- en leerstructuren, geven we invulling aan de ambitie om zowel individueel als collectief beter voorbereid te zijn op crisissituaties. We verbinden onze inspanningen met landelijke ontwikkelingen, en zetten in op inhoudelijke verdieping, digitale vernieuwing en duurzame samenwerking. Daarmee geven we invulling aan onze missie: het zorgen voor een vakbekwame crisisorganisatie die slagvaardig en wendbaar kan handelen in een snel veranderende omgeving en hebben we een professionele en daadkrachtige crisisorganisatie. Op basis van de missie en visie, en aansluitend op het Beleidsplan VRZHZ 2026-2029 en de Landelijke agenda Crisisbeheersing zijn de volgende beleidsdoelstellingen voor vakbekwaamheid geformuleerd.

2.3.1 Doelen

Voor de beleidsperiode 2026–2029 richt Vakbekwaamheid zich op de verdere versterking van de crisisorganisatie door het verdiepen, verbreden en verankeren van bestaande structuren en het implementeren van nieuwe kwaliteit verhogende werkwijzen. De volgende hoofddoelen staan centraal:

1. **Implementatie van Soft skills**
   Soft skills worden geïntroduceerd als methodiek om de niet-technische vaardigheden van crisisteams te versterken. Hierbij ligt de nadruk op samenwerking, communicatie, situationeel bewustzijn en besluitvorming, met als doel de veiligheid, veerkracht en slagkracht van gelegenheidsteams te vergroten.
2. **Versterking van de lerende organisatie door evaluatie-opvolging**
   We verbeteren de borging van evaluaties door structurele analyse, terugkoppeling en implementatie van geleerde lessen. Hiermee stimuleren we cyclisch leren op zowel individueel, team- als organisatieniveau.
3. **Optimalisatie van processen en structuur**
   We streven naar een organisatie waarin vakbekwaamheidsprocessen gestroomlijnd, overzichtelijk en meetbaar zijn. Dit draagt bij aan efficiëntie, doelgerichtheid en continuïteit. Hierbij ontwikkelen we een Handboek Vakbekwaamheid waarin alle processen geborgd worden.
4. **Verdieping en verbreding van het OTOTEL-programma**
   Door het integrale OTOTEL-programma (Opleiden, Trainen, Oefenen, Testen, Evalueren en Leren) verder uit te rollen binnen de regio, versterken we samenhang, herhaalbaarheid en borging van vakbekwaamheid op alle niveaus van de crisisorganisatie.
5. **Innovatie**
   VRZHZ streeft ernaar om innovatie structureel te integreren binnen het vakbekwaamheidsbeleid. Dit houdt in dat we voortdurend onderzoeken, toepassen en evalueren hoe nieuwe technologieën, methodieken en samenwerkingsvormen bijdragen aan effectievere, efficiëntere en aantrekkelijkere leertrajecten voor onze functionarissen.
6. **Oefenen in regionale context: samen bouwen aan een weerbare samenleving**
   In Zuid-Holland Zuid werken we voortdurend aan een samenleving die beter voorbereid is op crises en incidenten. Door te oefenen met realistische scenario's op herkenbare, lokale locaties én samen met lokale partners, vergroten we niet alleen de operationele effectiviteit van onze crisisaanpak, maar versterken we ook het onderlinge vertrouwen en de samenwerking binnen de regio.
   Deze aanpak biedt de mogelijkheid om op een praktische manier te toetsen hoe gezamenlijk optreden in de praktijk uitpakt, én om samen te leren en te verbeteren. Daarbij onderzoeken we hoe en in welke mate we als Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) lokale partijen structureel kunnen betrekken bij deze oefeningen. Denk hierbij aan gemeenten, maatschappelijke organisaties, ondernemers en bewonersinitiatieven.
   Door deze verbinding tussen de professionele crisisorganisatie en de lokale samenleving te versterken, werken we toe naar een bredere 'whole-of-society'-benadering. We bevorderen zelfredzaamheid en samenredzaamheid, en bouwen gezamenlijk aan een weerbare regio die voorbereid is op toekomstige uitdagingen.

2.3.2 Strategie

De komende beleidsperiode hanteren we een integrale benadering van vakbekwaamheid, waarbij opleiding, training, oefening, testen, evalueren en het implementeren van leerpunten (OTOTEL) niet als losse elementen, maar als samenhangend systeem worden ingezet. Deze benadering sluit aan bij de landelijke lijn waarin het versterken van vakmanschap, interoperabiliteit en leervermogen centraal staat.

We investeren in methodisch onderbouwde leerinterventies, het versterken van de feedbackcultuur, en het doorlopend professionaliseren van onze aanpak. Daarbij zoeken we nadrukkelijk aansluiting bij landelijke netwerken zoals het Platform OTOTEL en de landelijke leerlijnen binnen het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV). Ook zal er nauwe samenwerking gezocht worden met de nieuwe pijler kennisregie binnen crisisbeheersing VRZHZ.

Binnen VRZHZ hechten we grote waarde aan het oefenen in de context van onze eigen regio. Door trainingen en oefeningen zoveel mogelijk regionaal te organiseren, zorgen we ervoor dat scenario's realistisch, herkenbaar en direct toepasbaar zijn. Dit verhoogt niet alleen de betrokkenheid van functionarissen, maar ook de effectiviteit van de leerervaring.

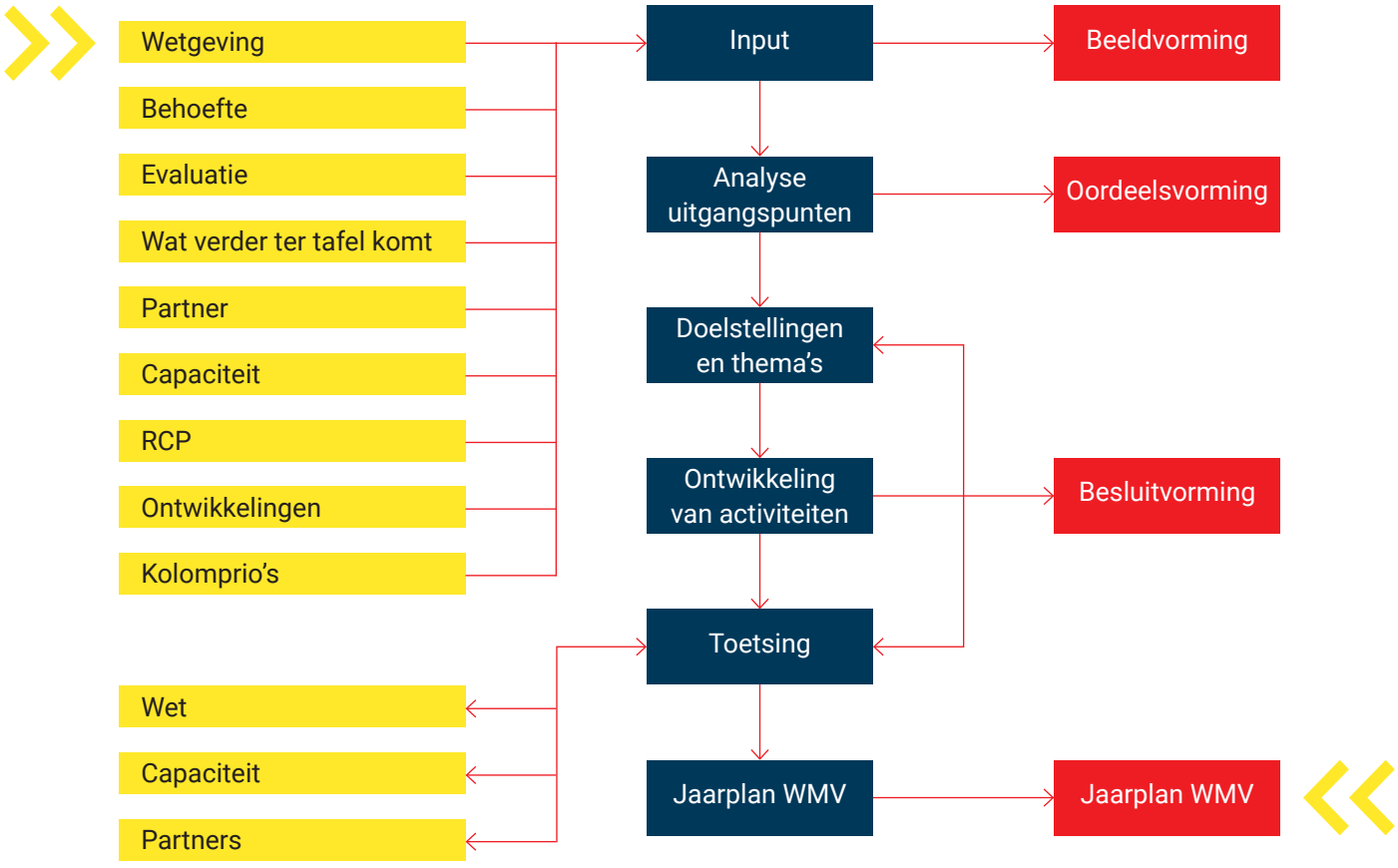
Bij de ontwikkeling van oefenscenario's kiezen we waar mogelijk voor situaties en locaties die daadwerkelijk voorkomen binnen Zuid-Holland Zuid, zoals scholen, bedrijven, zorginstellingen of infrastructurele objecten. Hierbij betrekken we nadrukkelijk ook de lokale partners: zo sluiten scholen aan met hun eigen crisisstructuur tijdens een CoPI-oefening, en wordt bij ROT-oefeningen samengewerkt met bedrijven uit de regio.

Deze integrale benadering bevordert de multidisciplinaire samenwerking, vergroot het handelingsvermogen van alle betrokken partijen en draagt bij aan een lerende regio.

3 Uitvoering

Werkgroep Multidisciplinaire Vakbekwaamheid (WMV)
Gemiddeld eens per twee weken vindt WMV-overleg plaats. Naast medewerkers van Vakbekwaamheid van de veiligheidsregio, nemen hierin ook vertegenwoordigers vanuit de overige betrokken partners uit de hoofdstructuur plaats (politie en MKR). Gezamenlijk zijn zij verantwoordelijk voor de vakbekwaamheid van de multidisciplinaire teams en daarmee de vakbekwaamheid van een deel van de doelgroep.
De vertaling van hieraan gerelateerde beleidsdoelstellingen naar concrete activiteiten vraagt dan ook om nauwe afstemming met de overige leden van het overleg.

Dit Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ 2026-2029 wordt voor elk jaar door vertaald naar o.a. een multidisciplinair jaarplan vakbekwaamheid. Bij het opstellen van een dergelijk jaarplan wordt gewerkt met het in 2018 ontwikkelde processchema.

Prioritering
Primair ligt bij de realisatie van de omschreven beleidsdoelstellingen de focus op vakbekwaamheidsactiviteiten die wettelijk verplicht zijn en/of bestuurlijk zijn vastgelegd. Andere vakbekwaamheidsactiviteiten worden pas dan uitgevoerd wanneer er voldoende capaciteit in geld en menskracht tegenover staat. Elk jaar worden de VBH activiteiten voorzien van een prioritering. Waarbij er dus een keuze gemaakt kan worden tussen de verschillende activiteiten wanneer er een onvoorziene omstandigheid zich voordoet.

Commitment
De visie en hieraan gerelateerde beleidsdoelstellingen zijn ambitieus, maar wel haalbaar. Om dit alles volledig te bewerkstellingen, wordt gevraagd om commitment van alle betrokkenen binnen WMV. Hierbij wordt allereerst gedoeld op de medewerkers van Vakbekwaamheid zelf, maar ook op de liaisons van de andere netwerken en afdelingen binnen de VRZHZ en zelfs van externe partners (zoals de VR-plichtige BRZO-bedrijven en de politie). Leden die een rol hebben in de totstandkoming van dit beleidsplan, worden hiervoor in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken en geïnformeerd, zodat de rol en onderlinge verwachtingen helder zijn.

4 Risico's

De uitvoering van het Beleidsplan Vakbekwaamheid VRZHZ 2026–2029 vergt een aanzienlijke inzet van het netwerk Vakbekwaamheid, maar ook van andere netwerken, afdelingen en betrokken functionarissen binnen de VRZHZ. Tegelijkertijd bevinden we ons in een tijdperk waarin maatschappelijke, bestuurlijke en operationele ontwikkelingen zich in hoog tempo voltrekken. Deze dynamiek brengt onzekerheden en risico's met zich mee die van invloed kunnen zijn op de uitvoerbaarheid van dit beleidsplan.

Relevante risico's en onzekerheden

1. Veranderende incidentdynamiek en maatschappelijke spanningen
   De aard en frequentie van incidenten verandert: langdurige crises, toenemende complexiteit (denk aan cyber, klimaat, geopolitiek) en een grotere rol voor de 'lauwe fase' beïnvloeden de inzet en prioritering van vakbekwaamheid. Dit vraagt om flexibiliteit in leeraanpak én continuïteit in het opleiden van functionarissen.

2. Beperkte beschikbaarheid van functionarissen
   Veel functionarissen vervullen hun crisisrol naast reguliere taken. Hierdoor blijft deelname aan leeractiviteiten, accreditatie en oefening kwetsbaar, zeker bij piekbelasting of langdurige inzet. Het risico bestaat dat kerncompetenties onvoldoende worden onderhouden bij een deel van de doelgroep.

3. Afhankelijkheid van externe partners en landelijke ontwikkelingen
   Wijzigingen in landelijke beleidslijnen – zoals de positionering van de CaCo-rol, de ontwikkeling van het MIC/VIC-concept of landelijke OTOTEL-afspraken – kunnen impact hebben op rolverdeling, leerdoelen en capaciteitsverdeling. Samenwerking met externe partijen en andere veiligheidsregio's blijft essentieel, maar kan ook leiden tot onvoorziene vertragingen of koerswijzigingen.

4. Technologische ontwikkelingen en digitale transformatie
   De inzet van digitale leermiddelen (zoals ELO-modules) en hybride leeromgevingen neemt toe. Tegelijkertijd vraagt dit om digitale vaardigheid en acceptatie onder functionarissen. Een tekort aan expertise in het bouwen, implementeren en onderhouden van deze leeromgevingen kan de voortgang vertragen.

5. Relevantie van leerinhoud in een snel veranderende wereld
   Actualiteiten zoals watercrises, extremere weersomstandigheden, maatschappelijke onrust, desinformatie of geopolitieke dreigingen vragen om voortdurende aanpassing van inhoudelijke thema's. Als wij er niet in slagen onze leerlijnen tijdig te actualiseren, verliezen zij aan relevantie en draagvlak.

Borging en sturing

Indien bovenstaande risico's daadwerkelijke impact hebben op de voortgang of richting van het beleidsplan, wordt hierover verantwoording afgelegd in de jaarlijkse jaarplannen en BURAP's. Bijstelling van prioriteiten wordt afgestemd met het managementteam van de VRZHZ. We behouden daarmee een adaptieve uitvoeringsstrategie, waarin we ruimte houden voor actualiteit en wendbaarheid zonder de lange termijn doelen uit het oog te verliezen.

Bijlagen

A Doelgroep Vakbekwaamheid

Vakbekwaamheid richt zich met haar werkzaamheden op een specifieke doelgroep. Hieronder staat volledig beschreven wie exact tot deze doelgroep behoort. Dit geheel is grofweg te verdelen in drie hoofdcategorieën, namelijk ‘individuele functionarissen’, ‘teams’ en ‘keten(partner)s’.

1. Individuele functionarissen

Crisisorganisatie brandweer:

- Hoofdofficier van Dienst Brandweer (HOvD-B)
  vervult twee taken, namelijk Taak Commandant Brandweer (TCB) en Algemeen Commandant Brandweer (ACB). De HOvD neemt deel aan het CoPI vanuit de rol TCB. De HOvD neemt deel aan de sectie Brandweerzorg en het ROT als ACB.

Crisisorganisatie Bevolkingszorg:

- Officier van Dienst Bevolkingszorg (OvD-Bz)
- Algemeen Commandant Bevolkingszorg (ACBZ)
- Hoofd Informatie Bevolkingszorg (HIn)
- Medewerker sectie Bevolkingszorg
- Leden van het Team Bevolkingszorg (TBz)
- Functionarissen gemeentelijke crisisorganisaties

Crisisorganisatie GGDGHOR:

- Officier van Dienst Geneeskundig (OvD-G)
- Algemeen Commandant Geneeskundige Zorg (ACGZ)
- Dienstdoend Directeur Publieke Gezondheid (DDPG)
- Hoofd Ondersteuning geneeskundige zorg (HOn)
- Hoofd Informatie geneeskundige zorg (HIn)
- Operationeel Medewerker sectie GGDGHOR (OMSG)
- Procesleider Medische Milieukunde (MMK)
- Procesleider Infectieziektebestrijding (IZB)
- Procesleider Psychosociale Hulpverlening (PSH)
- Procesleider Gezondheidsonderzoek na Rampen (GOR)
- Gezondheidskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS)

Multidisciplinaire functionarissen:

- Burgemeesters
- Regionaal Operationeel Leider (ROL)
- Leider CoPI (LC)
- Calamiteiten Coördinator GMC (CaCo)
- Communicatie Adviseur CoPI (CACoPI)
- Communicatie Adviseur ROT (CAROT)
- Strategisch communicatie adviseur RBT
- Hoofd sectie Crisiscommunicatie (HSCC)
- Leden sectie Crisiscommunicatie (Medewerker analyse en advies, medewerker pers- en publieksinformatie, ondersteuner Crisiscommunicatie, informatiecoördinator)
- Informatiemanager (IM) CoPI
- Informatiemanager (IM) ROT
- Informatiemedewerker ROT

- Informatie coördinator BT
- Algemeen Commandant Resource Management (ACRM)
- Medewerker ICT (sectie RM)
- Medewerker sectie RM

2. Teams (conform RCP)

Leden van het Commando Plaats incident (CoPI):
- Leider CoPI
- Officier van Dienst Geneeskundig
- Hoofdofficier van Dienst Brandweer
- Officier van Dienst Politie CoPI
- Officier van Dienst Bevolkingszorg
- Communicatie Adviseur
- Informatiemanager

Leden van Regionaal Operationeel Team (ROT):
- Regionaal Operationeel Leider
- Algemeen Commandant Geneeskundige Zorg
- Algemeen Commandant Brandweer
- Algemeen Commandant Politie
- Algemeen Commandant Bevolkingszorg
- Communicatie Adviseur
- Informatiemanager
- Informatiemedewerker
- Algemeen Commandant Ondersteuning

Leden van het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT):
- Burgemeester
- Gemeentesecretaris
- Liaison Regionaal Operationeel Leider
- Adviseur Risicobeheersing Bevolkingszorg
- Strategisch communicatie adviseur
- Informatie coördinator BT
- Administratief medewerker GBT
- Dienstdoend Directeur Publieke Gezondheid*
- Algemeen commandant Brandweer*
- Leidinggevende Politie*
- Hoofd Officier van Justitie*

** afhankelijk incidenttype*

Leden van het Regionaal Beleidsteam (RBT):
- Voorzitter VRZHZ
- Burgemeesters getroffen gemeenten
- Regionaal Operationeel Leider
- Algemeen Directeur VRZHZ
- Operationeel Directeur GHOR
- Directeur Brandweerzorg
- Politiechef eenheid Rotterdam
- Coördinerend gemeente secretaris
- Strategisch communicatie adviseur
- Hoofd Officier van Justitie

- Dijkgraaf direct betrokken Waterschap (bij water gerelateerde incidenten)
- Ondersteunende functionarissen zoals een Informatiemanager, Notulist

Leden van het Team Bevolkingszorg (TBz):
- Voorzitter TBz
- Informatie Coördinator TBz
- Administratief medewerker TBz
- Hoofd taakorganisatie Publieke Zorg
- Hoofd taakorganisatie Omgevingszorg
- Hoofd taakorganisatie Ondersteuning
- Coördinator Lokaal Steunpunt Crisiscommunicatie

3. Keten(partner)s

Geneeskundige keten:
- Meldkamer Ambulance
- Ambulancedienst ZHZ
- Albert Schweitzer ziekenhuis
- RIVAS Beatrixziekenhuis
- Nederlands Rode Kruis
- Dienst Gezondheid & Jeugd
- Huisartsen(posten)
- Care sector (verzorgings- en verpleeghuizen, thuiszorg, gehandicaptenzorg, GGZ-instellingen, enz.)
- Netwerk Acute Zorg Zuidwest

BRZO-bedrijven (VR-plichtige instellingen):
- Ashland
- Chemours Netherlands bv
- Dupont du Nemours Nederland
- Fokker Aerostructures bv
- Haan Oil Storage
- Rangeeremplacement Kijfhoek
- Standic bv
- Transterminal Dordrecht
- Univar Zwijndrecht

Overige (convenant)partners:
- Politie
- Meldkamer Rotterdam
- Openbaar Ministerie (OM)
- Prorail
- Omgevingsdienst ZHZ (OZHZ)
- Waterbedrijven (Drink Water Bedrijven (DWB)): Evides en Oasen
- Waterschappen: Waterschap Hollandse Delta en Waterschap Rivierenland
- Rijkswaterstaat (RWS)
- Defensie
- Gas/Elektra: Stedin en GasUnie
- DARES (Dutch Amateur Radio Emergency Service)
- RTV Rijnmond
- Reddingsbrigade
- Search and Resque (SAR): Kustwacht en KNRM
- Omliggende veiligheidsregio’s

B Kernwaarden Vakbekwaamheid

In het MJBP VRZHZ 2022-2025 staan de kernwaarden van de VRZHZ opgenomen. Dit zijn waarden die ook worden gehanteerd bij Vakbekwaamheid. Daarbovenop heeft vakbekwaamheid ook haar eigen waarden die beschreven zijn in dit MJBP vakbekwaamheid. Wat er bedoeld wordt met deze waarden staat in deze bijlage wat verder uitgewerkt.

A. Footprint
Wij ontwikkelen met onze investeringen op het gebied van vakbekwaamheid een doelgroep die in het land herkenbaar en onderscheidend is als het gaat om de invulling van hun rol in de warme situatie. Onze doelgroep heeft een professionele houding en uitstraling, behoort tot de top van Nederland en is trots dat zij deel uit mag maken van de crisisorganisatie van de VRZHZ.

B. We komen naar je toe
We vinden het belangrijk voortdurend de samenwerking/verbinding te zoeken met onze externe partners en andere afdelingen binnen de veiligheidsregio, maar ook interregionaal. In deze samenwerking stemmen wij onze producten en diensten op elkaar af. Dit onder meer door zelf bij hen langs te gaan, maar ook door vakbekwaamheidsactiviteiten op locatie te organiseren (BRZO-bedrijven, zorginstellingen, gemeentehuizen, etc.).

C. De functionaris staat centraal
We stellen een vakbekwaamheidsprogramma op dat niet enkel aanbod-, maar ook vraaggericht is. Ieder lid van de crisisorganisatie heeft een andere leerbehoefte en –stijl, waardoor veelvuldig aandacht voor het individu en de persoonlijke ontwikkeling van de piketfunctionarissen van essentieel belang is. Het opstellen van persoonlijke ontwikkelingsplannen en persoonlijke waarneming tijdens oefeningen dragen hieraan bij. Dit alles doen we omdat we van mening zijn dat wanneer je piketfunctionarissen écht wil laten leren en groeien, er autonomie en betrokkenheid nodig is. Mensen krijgen zelf meer inspraak in de wijze waarop en waarin zij worden opgeleid.

D. Commercieel denken
We trachten voortdurend commercieel te denken en te handelen door continu te bedenken hoe we de meeste winst (leerrendement) kunnen behalen met onze producten (vakbekwaamheidsactiviteit). Dit doen we door te achterhalen wat de klant (doelgroep) wil (leerbehoefte en -stijl) en een product te ontwikkelen of in te kopen wat hier maximaal op aansluit (resultaatgericht werken), met minimale inzet en kosten (kosten-/batenanalyse) bij het ontwikkelen van producten). Dit behelst eveneens de voortdurende zoektocht naar efficiency in tijd (zoals het slim combineren van vakbekwaamheidsactiviteiten en het wiel niet steeds opnieuw willen uitvinden) en geld (zoals de gezamenlijk inkoop van activiteiten en middelen en vergelijken van en onderhandelen met externe bureaus).

E. One-stop-shop
Alle vakbekwaamheidsverzoeken komen binnen via Vakbekwaamheid. Ieder lid neemt elk verzoek aan, ongeacht de afkomst van dit verzoek en de doelgroep van de vakbekwaamheidsactiviteit (er wordt niet onnodig doorverwezen). Vanuit hier wordt het verzoek intern besproken, beoordeeld en bij de juiste persoon belegd. Het eindresultaat wordt altijd teruggekoppeld aan de aanvrager.

F. Spin in het web
Het MJBP Vakbekwaamheid VRZHZ 2022-2025, en hieruit voortvloeiende jaarplannen en vakbekwaamheidsactiviteiten, zijn nooit producten op zich, maar altijd producten die mede een resultaat zijn van nieuwe ontwikkelingen in planvorming, evaluatiepunten uit inzetten en oefeningen (PDCA-methode) of ontwikkelingen binnen het netwerk. Belangrijke voorwaarde hiervoor is het behouden van de korte lijnen met de diverse afdelingen (intern), externe partners en platforms waar deze ontwikkelingen zich voordoen, als ‘spin in het web’ Hierbij geven we gevraag maar ook zeker ongevraagd advies over vakbekwaamheid.

G. Plezier en afwisseling
We vinden het belangrijk de doelgroep elk jaar weer een vernieuwend, uitdagend en gevarieerd vakbekwaamheidsprogramma aan te bieden. We zijn van mening dat dit positief bijdraagt aan de motivatie, het plezier dat functionarissen beleven aan het deelnemen aan vakbekwaamheidsactiviteiten en op het willen leren. Hierbij zal ook gekeken worden naar de digitale leeromgeving als optie, gezien de ervaringen vanuit de COVID crisis. Eveneens zorgt dit streven voor afwisseling en plezier voor ons als leden van WMV.

H. Vakbekwaamheid van vakbekwaamheid
De samenleving en de veiligheidsvraagstukken zijn complex, dynamisch en zeer divers. Om succesvol invulling te kunnen geven aan een veilige leefomgeving in Zuid-Holland Zuid investeren we blijvend in kennis en vaardigheden van de medewerkers vakbekwaamheid. Zo blijven we ontwikkelen als netwerk en integreren we ontwikkelingen op gebied van vakbekwaamheid in ons eigen werk. Hiermee blijven we bekwaam om ons werk goed uit te voeren.

veiligheids regiozhz

Adviestaken domein Risicobeheersing

www.zhzveilig.nl

Adviestaken domein Risicobeheersing

In artikel 10 Wvr zijn taken en bevoegdheden opgenomen die aan het bestuur van de veiligheidsregio zijn overgedragen. Een aantal van deze taken wordt binnen het domein Risicobeheersing uitgevoerd. Dit betreft o.a. de inventarisatie van risico's van branden, rampen en crisis, de wettelijke en niet-wettelijke advisering hierover, de voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het instandhouden van de informatievoorziening binnen- en tussen diensten en organisaties die betrokken zijn bij de risico- en crisisbeheersing. Daarnaast behoren ook de taken zoals beschreven in artikel 25 Wvr m.b.t. de advisering op het gebied van de brandpreventie, brandbestrijding en het voorkomen, beperken en bestrijden van ongevallen met gevaarlijke stoffen en het informeren van burgers en bedrijven over mogelijke rampen en crisis (artikel 46, lid 2 Wvr) tot het domein Risicobeheersing.

Maatschappelijke opgaven
Er zijn maatschappelijke opgaven waar onze partners zich mee bezig houden en waar de maatschappij behoefte aan heeft. De maatschappelijke opgaven die het meest relevant zijn voor onze regio en die raken aan het werkveld van Risicobeheersing zijn:

1. Weerbaarheid
2. Klimaatveiligheid inclusief energietransitie
3. Woningbouwopgave
4. Vergrijzing

Deze opgaven geven nieuwe en grotere risico's. Wet- en regelgeving is nog niet altijd gebaseerd op deze risico's. Het is daarom van belang dat veiligheidsregio juist dan advies uitbrengt met haar kennis van brand- en omgevingsveiligheid en incidentbestrijding (niet-wettelijke advisering).

Taken artikel 10 Wet veiligheidsregio's
Een van de taken zoals bedoeld in artikel 10 Wvr betreft de advisering van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen, en de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald (niet-wettelijke adviestaken). Op grond van artikel 14, tweede lid, onderdeel e Wvr dient in het beleidsplan een beschrijving van deze adviesfuncties te worden opgenomen. Het betreft de volgende (advies) taken:

- Participeren in de ontwikkeling van, en adviseren over omgevingsvisies, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's, aanvragen om vergunning voor omgevingsplanactiviteiten (zowel binnen- als buitenplans), projectbesluiten en andere besluiten in het kader van de fysieke leefomgeving.
- Deelname aan (gemeentelijke) omgevingstafels[1].
- Adviseren van het bevoegd gezag Omgevingswet (gemeenten en provincie) over (brand)veiligheidsaspecten bij aanvragen om een omgevingsvergunning voor de (technische) bouwactiviteit, melding brandveilig gebruik (gebruiksmelding) en milieubelastende activiteiten op de (brand)veiligheidsaspecten[2].
- Adviseren van het bevoegd gezag Omgevingswet over de (brand)veiligheidsaspecten die voortvloeien uit de voorschriften van de omgevingsvergunning voor milieubelastende activiteiten (bijvoorbeeld beoordeling UPD's en brandveiligheidsplannen).
- Uitvoeren van toezicht op de naleving van (brand)veiligheidsaspecten zoals opgenomen in de omgevingsvergunning voor milieubelastende activiteiten, het gestelde in de paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving (voorheen Besluit risico's zware ongevallen 2015), de technische bouwactiviteit, de omgevingsplanactiviteit en de melding brandveilig gebruik (gebruiksmelding).
- Adviseren op- en toetsen van brandbeveiligingsinstallaties, toegangssystemen en brandveiligheidsplannen op de daarvoor geldende normen.

1 Alle varianten waaronder: vooroverleggen, vergunningentafels, initiatieventafels, toezichttafels etc.

2 Voor zover de veiligheidsregio daarvoor niet is aangewezen als wettelijk adviseur op grond van artikel 4.33 Omgevingsbesluit.

- Adviseren over aanvragen voor een evenementenvergunning en het registeren van evenementen-vergunningenaanvragen en -meldingen ten behoeve van een operationeel overzicht voor de hulpverleningsdiensten. Het invullen van een toezicht-, handhaving- en controleregime op het gebied van brandveiligheid bij evenementen, ook vanuit de GHOR.
- Afgeven van de vergunning in het kader van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen (Bbgbop).
- Advisering van gemeenten, de provincie en de rijksoverheid in het kader van omgevingsveiligheid, industriële veiligheid en brandveiligheid.
- Adviseren over de routering van gevaarlijke stoffen in het kader van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen.
- Adviseren over wet -en regelgeving op het gebied van omgevingsveiligheid, brandveiligheid en industriële veiligheid.
- Adviseren over onder andere landelijke richtlijnen, beleidsregels en handreikingen op het gebied van omgevingsveiligheid, brandveiligheid en industriële veiligheid (bijvoorbeeld Publicatiereeksen Gevaarlijke Stoffen, handhavingsstrategieën).
- Gevraagd en ongevraagd adviseren met betrekking tot trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op het risicoprofiel van de regio.
- Adviseren over het opslaan van vuurwerk.
- Adviseren van het bevoegd gezag op het gebied van bluswater, bereikbaarheid en (effectief) operationeel optreden van hulpverleningsdiensten.
- Adviseren en/of voorlichting geven om te sturen op bewustwording en/of gedragsbeïnvloeding van bewoners, bedrijven en instanties, met als belangrijk focuspunt de oprichting en exploitatie van de Risk Factory Zuid-Holland Zuid.

Beschrijving van de adviesfunctie omgevingsplannen
Daarnaast dient op grond van artikel 14 tweede lid onderdeel e Wvr naast ‘een beschrijving van de niet-wettelijke adviesfunctie, bedoeld in artikel 10, onder b’ in het beleidsplan een beschrijving te worden opgenomen van de manier waarop ‘gemeenten het bestuur van de veiligheidsregio in de gelegenheid stellen zijn adviesfunctie uit te oefenen met betrekking tot omgevingsplannen’.
Deze adviesfunctie bij omgevingsplannen vloeit voort uit artikel 5.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Op grond van dit artikel moet in een omgevingsplan voor risico’s van branden, rampen en crises als bedoeld in artikel 10, onder a en b, van de Wet Veiligheidsregio’s, rekening worden gehouden met het belang van:

a. het voorkomen, beperken en bestrijden daarvan;
b. de mogelijkheden voor personen om zich daarbij in veiligheid te brengen; en
c. de geneeskundige hulpverlening, bedoeld in artikel 1 van de Wet Veiligheidsregio’s.

De gemeente geven op de volgende wijze aan de veiligheidsregio de mogelijkheid om deze adviestaak uit te voeren:
Met het oog op de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet en de taken overeenkomstig de Wet veiligheidsregio’s:

- Betrekt het bevoegd gezag het bestuur van de veiligheidsregio bij het opstellen van het omgevingsplan.
- Stelt het bevoegd gezag het bestuur van de veiligheidsregio voorafgaand aan de vaststelling van het ontwerp-omgevingsplan en het definitieve omgevingsplan in de gelegenheid om advies uit te brengen.
- Informeert het bevoegd gezag het bestuur van de veiligheidsregio bij wijzigingen in het omgevingsplan en stelt het hen in de gelegenheid advies uit te brengen.
- Betrekt het bevoegd gezag het bestuur van de veiligheidsregio vroegtijdig (initiatieffase) bij een (binnen/buitenplanse) omgevingsplanactiviteit.
- Adviseert de veiligheidsregio (schriftelijk) op bovenstaande zaken.

RAADSVOORSTEL

Datum raadsvergadering: 27 november 2025
Nummer raadsvoorstel: Z/25/800427
Indiener: Rekenkamer Gorinchem

Onderwerp: DoeMee-onderzoek energiebesparingsplicht

VOORSTEL

Wij stellen u voor:

1. De bevindingen en conclusies uit het DoeMee-onderzoek van de rekenkamer naar energiebesparingsplicht en informatieplicht te onderschrijven;
2. De aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen:

2.1 Verbreed de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing tot dan wel neem deze op in een beleid dat gericht is op het behalen van resultaatgerichte doelen voor een algehele energiebesparing en CO2-reductie.

2.2 Maak hierin duidelijk welke rol de gemeente Gorinchem daarin kan vervullen.

2.3 Zet het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht, zolang dit bestaat, daarbij op een pragmatische wijze in, gericht op de te bereiken resultaten.

INLEIDING

De Rekenkamer Gorinchem (hierna: RkG) heeft in 2024 deelgenomen aan het landelijke DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers (VVR) naar de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht bij bedrijven en instellingen. Parallel hieraan heeft de Algemene Rekenkamer een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van het beleid op landelijk niveau.

BEOOGD EFFECT

Doel van dit voorstel is de gemeenteraad te informeren over de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer Gorinchem, en u te verzoeken om de aanbevelingen over te nemen en het college op te dragen de uitvoering ervan te bevorderen.

CONCLUSIES

De Algemene Rekenkamer (AR) heeft onderzocht in hoeverre tussen 2008 en 2023 de doelen van de energiebesparings- en informatieplicht zijn gehaald. In opdracht van de Vereniging van Rekenkamers (VVR) heeft Ecorys onderzocht welke inspanningen gemeenten, provincies en omgevingsdiensten leverden voor toezicht en handhaving. De Rekenkamer Gorinchem heeft aanvullend de situatie in Gorinchem nader verkend.

De AR concludeert dat opeenvolgende ministers de energiebesparingsplicht met diverse maatregelen hebben gestimuleerd. De huidige minister van Groene Groei en Klimaat heeft echter geen goed inzicht of grip op de werking van beide plichten en op de uitvoering van toezicht en handhaving door decentrale overheden. Ook is onbekend hoeveel energiebesparing en CO_2-reductie de plichten opleveren. De AR twijfelt bovendien aan de doelmatigheid van de plichten: de baten lijken overschat en de kosten onderschat. Verbetering is mogelijk door toezicht meer risico gestuurd in te richten, afgestemd op energiebesparingspotentieel.

Tegen deze achtergrond trekt de RkG voor Gorinchem drie conclusies, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen:

- de uitvoering van de wettelijke taak (toezicht en handhaving, de output);
- het resultaat voor energiebesparing en CO_2-reductie (de outcome).

1. *Ten aanzien van de uitvoering van de wettelijke taak als zodanig ligt de inzet van de gemeente Gorinchem als bevoegd gezag en opdrachtgever en in het verlengde daarvan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) als opdrachtnemer enigszins onder het niveau van de doelstelling van de minister.*

Het aantal te controleren bedrijven en instellingen bedraagt tenminste 172, maar mogelijk meer. Het aantal geplande te controleren bedrijven en instellingen bedroeg over de periode 2021-2024 183. Hiermee zouden, overeenkomstig het doel van de minister, in vier jaar alle bedrijven en instellingen gecontroleerd kunnen zijn. In werkelijkheid zijn er 159 bedrijven en instellingen gecontroleerd. Het aantal gerealiseerde controles blijft achter op het aantal geplande en benodigde controles. Oorzaken hiervan liggen in de complexiteit van de opgave en de beschikbare capaciteit bij de omgevingsdienst. Op het laatste zijn door de omgevingsdienst wel maatregelen getroffen. Het budget voor energiecontroles dat in de Perspectiefnota 2025-2028 ligt onder het niveau dat hieraan de afgelopen vier jaar is besteed. Daarmee kan het behalen van het benodigde aantal controles verder onder druk komen te staan.
Het aantal overtredingen bedroeg over de jaren 2021-2024 gemiddeld ongeveer een derde van het aantal gecontroleerde bedrijven en instellingen. Bij hercontrole bleek dit aantal tot 0 teruggebracht. Waar nodig werd enige drang toegepast. Deze aanpak blijkt dus effectief. De RkG kan niet beoordelen of de beschikbare budgetten en menskracht doelmatig zijn ingezet.

*2. Ten aanzien van de opbrengst van de daadwerkelijke energiebesparing en CO2-reductie kan de Rekenkamer Gorinchem geen conclusies trekken over de doeltreffendheid en doelmatigheid***.**

De gemeente en de OZHZ hebben geen inzicht in de daadwerkelijke besparing van energie en reductie van CO2. Over wat de energiebesparingsplicht en informatieplicht en het toezicht en de handhaving daarop oplevert, het resultaat, de outcome, is namelijk geen informatie beschikbaar. De minister heeft daarvoor geen concrete doelen gesteld. In de RES-regio Alblasserwaard zijn wel algemene doelen gesteld, maar niet specifiek voor bedrijven en instellingen. Evenmin heeft de gemeente Gorinchem aan de uitvoering van het toezicht en de handhaving resultaatgerichte doelen verbonden (KPI's). Een gerichte sturing op de opbrengst aan energiebesparing en CO2-reductie is dus niet mogelijk. Wel wordt er op pragmatische wijze naar het bereiken resultaten gewerkt. Bedrijven waar makkelijk energiebesparing bereikt kan worden zijn als eerste benaderd. Daarnaast zet de gemeente en de omgevingsdienst ook in op voorlichting en stimulering.
De OZHZ heeft voor 2023 in het kader van de monitoring de CO2-reductie inzichtelijk te maken. In 2024 is de OZHZ gestart met de ontwikkeling van een energiedashboard. Data van dit dashboard kan de gemeente Gorinchem als basis gebruiken voor beleid. De resultaten hiervan zijn de RkG niet bekend. Daarnaast merkt de RkG op dat de doelstellingen van het rijk betrekking hebben op de besparing op het gas- en elektriciteitsverbruik. Dat staat niet gelijk aan

de algehele CO2-reductie. De CO2-uitstoot van vervangende energiebronnen blijft bijvoorbeeld uit beeld.

3. Tenslotte concludeert de Rekenkamer Gorinchem dat de gemeenteraad weinig aandacht heeft voor deze wettelijke taak van de gemeente Gorinchem.

De gemeenteraad heeft geen vragen over de uitvoering van deze wettelijke taak gesteld. Ander beleid en andere maatregelen op het domein van energiebesparing hebben een grotere politiek-bestuurlijke belangstelling.

AANBEVELINGEN

Op grond van de conclusies doet de RkG aan de raad en het college van de gemeente Gorinchem de volgende aanbevelingen:

1. Verbreed de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing tot dan wel neem deze op in een beleid dat gericht is op het behalen van resultaatgerichte doelen voor een algehele energiebesparing en CO2-reductie.

De huidige (inter)nationale ontwikkelingen maken het noodzakelijk om te anticiperen op de stijgende energiebehoefte, een groeiende vraag naar netcapaciteit, sterk fluctuerende grondstoffen- en energieprijzen en geopolitieke beslissingen die van invloed zijn op de beschikbaarheid en verdeling van de energiebronnen. De energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing kan niet los staan van deze ontwikkelingen. Bedrijven en instellingen komen regelmatig voor situaties te staan waarbij maatregelen en investeringen die tot energiebesparing en CO2-reductie leiden door deze ontwikkelingen worden bemoeilijkt of geblokkeerd. Het is daarom van belang prioriteit te geven aan de realisering van de structurele condities die nodig zijn voor de energietransities om bedrijven en instellingen het perspectief te bieden dat hun investeringen daarin uitvoerbaar en rendabel zijn.

2. Maak hierin duidelijk welke rol de gemeente Gorinchem daarin kan vervullen.

Niet alleen het rijk, maar ook de gemeente Gorinchem zal daarvoor een strategie moeten ontwikkelen en essentiële keuzen moeten maken. Ook in Gorinchem zijn immers bedrijven gevestigd die voor hun marktpositie afhankelijk zijn van (betaalbare) energie. Zij genereren werkgelegenheid en leveren daarmee een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Gorinchemse samenleving. Deze strategie zal verbonden moeten worden in de Regionale Energiestrategie van de regio Alblasserwaard.

3. Zet het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht, zolang dit bestaat, daarbij op een pragmatische wijze in, gericht op de te bereiken resultaten.

In het licht van bovenstaande is een strikte uitvoering het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing niet doeltreffend en doelmatig. Op zich bieden de beide instrumenten de gemeente een wettelijk middel om bedrijven en instellingen tot energiebesparing en CO2-reductie aan te zetten en deze uiteindelijk af te dwingen. Maar de inzet hiervan met de benodigde financiële middelen kan en mag niet los gezien worden van de bredere context en vraagt daarom een pragmatische en op de situatie gerichte benadering. Doe dit alles voor de raad op een transparante wijze, zodat hij zijn controlerende taak kan uitvoeren. Dit mede met het oog op een doeltreffende en

doelmatige inzet van het door de gemeente beschikbaar gestelde budget en het risico dat de SPUK THE-gelden wegvallen.

BIJLAGEN

1. Doe Mee onderzoek 2024 – Energiesbesparingsplicht en informatieplicht – Conclusies en aanbevelingen rekenkamer Gorinchem
2. Doe Mee onderzoek 2024 - Energiebesparingsplicht en Informatieplicht - Eindrapport voor de Vereniging van Rekenkamers, Ecorys, Rotterdam, 26 augustus 2024.
3. Factsheet DoeMee Onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Gemeente Gorinchem, gevalideerd, Ecorys, zj.
4. Benchmark gemeenten, Ecorys, zj
5. DoeMee onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing
   - Benchmark omgevingsdiensten, Ecorys, zj
6. Energiebesparingsplicht 2008-2023 - Hoge ambities, onbekend resultaat, Algemene Rekenkamer, 11 november 2024.
7. Bestuurlijke reactie college B&W op Doe Mee onderzoek Energiesbesparingsplicht d.d. 1 juli 2025
8. Commentaar rekenkamer Gorinchem op de bestuurlijke reactie Doe Mee onderzoek Energiesbesparingsplicht d.d. 29 juli 2025

Rekenkamer Gorinchem,

P. Buisman
Voorzitter

Raadsbesluit

Gezien het vorenstaande stelt de Rekenkamer Gorinchem de raad voor het volgende besluit te nemen.

De gemeenteraad van Gorinchem,

Besluit:

1. De bevindingen en conclusies uit het DoeMee-onderzoek van de rekenkamer naar energiebesparingsplicht en informatieplicht te onderschrijven;
2. De aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen:

   2.1 Verbreed de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing tot dan wel neem deze op in een beleid dat gericht is op het behalen van resultaatgerichte doelen voor een algehele energiebesparing en CO2-reductie.

   2.2 Maak hierin duidelijk welke rol de gemeente Gorinchem daarin kan vervullen.

   2.3 Zet het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht, zolang dit bestaat, daarbij op een pragmatische wijze in, gericht op de te bereiken resultaten.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025,

Griffier, Voorzitter,

Gemeente Gorinchem
Rekenkamer

Aan de Raad van de Gemeente Gorinchem

Gorinchem, 14 oktober 2025

Betreft: DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Geachte leden van de raad,

De rekenkamer van de gemeente Gorinchem (de rekenkamer) heeft deelgenomen aan het DoeMee-onderzoek 2024 van de Vereniging van Rekenkamers (VVR) naar de uitvoering van het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing die het rijk heeft opgelegd aan bedrijven en instellingen. Het toezicht en de handhaving zijn een wettelijke taak van gemeenten en provincies, dus ook van de gemeente Gorinchem. De gemeente heeft de uitvoering van deze taak opgedragen aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

De centrale vraagstelling van het onderzoek was*: "Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?"*

Parallel aan dit DoeMee-onderzoek heeft de Algemene Rekenkamer (AR) onderzoek verricht naar de uitvoering van het landelijk beleid met betrekking tot de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing op nationaal niveau.

De uitkomsten van beide onderzoeken zijn voor de rekenkamer aanleiding geweest nog een nadere verkenning uit te voeren naar de situatie in Gorinchem. De resultaten van deze nadere verkenning zijn samen met een samenvatting van de onderzoeken van de VVR en de AR opgenomen bijgaande notitie 'DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en Informatieplicht, Rekenkamer Gorinchem, 24 mei 2025'. De bevindingen in de notitie zijn in concept voorgelegd voor ambtelijk wederhoor. De reacties uit het ambtelijk wederhoor zijn verwerkt.

Op grond van de bevindingen heeft de rekenkamer conclusies getrokken en aanbevelingen voor de raad en het college geformuleerd. Deze zijn in bovengenoemde notitie opgenomen. De rekenkamer heeft haar conclusies en aanbevelingen voor bestuurlijk wederhoor voorgelegd aan het college. Het college heeft op 1 juli 2025 zijn reactie gegeven. De reactie van het college heeft voor de rekenkamer aanleiding gegeven voor een kort commentaar.

Bijgaand treft u aan de bovengenoemde notitie DoeMee-onderzoek 2024, de reactie van het college en het commentaar van de rekenkamer op deze reactie en de onderliggende rapporten en documenten van de onderzoeken van de VVR en de AR.

De rekenkamer dankt het college en de betrokken medewerkers van de gemeente en de omgevingsdienst voor hun medewerking en bijdragen aan dit onderzoek.

De rekenkamer hoopt met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van deze wettelijke taak en van bijdrage die deze taak kan leveren aan de algehele energiebesparing en CO_2-reductie.

Met vriendelijke groet,

Rekenkamer Gorinchem

Pieter Buisman
Voorzitter

Bijgevoegd:

- Notitie DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en Informatieplicht, Rekenkamer Gorinchem, 24 mei 2025
- Reactie van het college op de conclusies en aanbevelingen, 1 juli 2025
- Commentaar van de rekenkamer op de reactie van het college, 29 juli 2025
- Bijlagen:
  1. Doe Mee onderzoek 2024 - Energiebesparingsplicht en Informatieplicht – Eindrapport voor de Vereniging van Rekenkamers, Ecorys, Rotterdam, 26 augustus 2024.
  2. Factsheet DoeMee Onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Gemeente Gorinchem, gevalideerd, Ecorys, zj.
  3. Benchmark gemeenten, Ecorys, zj
  4. DoeMee onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Benchmark omgevingsdiensten, Ecorys, zj
  5. Energiebesparingsplicht 2008-2023 - Hoge ambities, onbekend resultaat, Algemene Rekenkamer, 11 november 2024.

DoeMee-onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Rekenkamer Gorinchem
24 mei 2025

1. Introductie

De Vereniging van Rekenkamers organiseert jaarlijks een onderzoek dat voor de lokale rekenkamers gezamenlijk wordt uitgevoerd, het zogenaamde DoeMee-onderzoek. In 2024 heeft de Rekenkamer Gorinchem deelgenomen aan het DoeMee-onderzoek naar het decentrale toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. De Rekenkamer Gorinchem heeft de raad en het college hierover d.d.19 december 2023 geïnformeerd.

De centrale vraagstelling van het onderzoek is*: "Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?"*

Het DoeMee-onderzoek is daarmee gericht op de resultaten van toezicht en handhaving op decentraal niveau.

Parallel aan het DoeMee-onderzoek heeft de Algemene Rekenkamer onderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van het landelijke beleid op het gebied van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. Dat onderzoek bekijkt de organisatie en resultaten van de energiebesparingsplicht op nationaal niveau. Beide onderzoeken zijn zoveel mogelijk op elkaar afgestemd en daar waar relevant is gebruik gemaakt van de gegevens uit het andere onderzoek.

Het DoeMee-onderzoek heeft geleid tot de volgende producten:
- het Eindrapport *DoeMee-onderzoek 2024, Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing* met de resultaten over de hele deelnemersgroep (bijlage 1);
- een specifieke factsheet over de gemeente Gorinchem (bijlage 2);
- een benchmark waarin de resultaten van de onderzochte gemeenten worden vergeleken (bijlage 3);
- een benchmark waarin de resultaten van de onderzochte omgevingsdiensten zijn vergeleken (bijlage 4).

Het Eindrapport in november 2024 gepubliceerd.

Het onderzoek van de Algemene Rekenkamer heeft geleid tot het rapport *Energiebesparingsplicht, 2008-2023, Hoge ambities, onbekend resultaat* (bijlage 5), dat tegelijkertijd in november 2024 is gepubliceerd.

Naar aanleiding van deze rapportages heeft de Rekenkamer Gorinchem nadere informatie ingewonnen bij de ambtelijke organisatie van de gemeente Gorinchem en de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Vervolgens heeft de Rekenkamer Gorinchem de voorliggende notitie opgesteld. Hierin zijn de meest relevante onderzoeksresultaten in onderlinge samenhang

samengevat. Vanuit het algemeen landelijk beeld zoomen de notitie stapsgewijs in op de situatie in de Gemeente Gorinchem.

De notitie is als volgt opgebouwd:
- Paragraaf 2 Toelichting op de wettelijke plicht tot energiebesparing en informatieverstrekking
- Paragraaf 3 Doel en uitvoering van de onderzoeken van de Vereniging van Rekenkamers en de Algemene Rekenkamer
- Paragraaf 4 Uitkomsten van de onderzoeken van de Vereniging van Rekenkamers en de Algemene Rekenkamer
- Paragraaf 5 Uitkomsten van het DoeMee-onderzoek Gorinchem en bevindingen van de nadere verkenning door de Rekenkamer Gorinchem
- Paragraaf 6 Conclusie en aanbevelingen van de Rekenkamer Gorinchem aan de raad en het college van de Gemeente Gorinchem.

2. Toelichting op het onderwerp energiebesparingsplicht en informatieplicht

Doel en doelgroep

Energiezuinige bedrijven en instellingen dragen eraan bij dat Nederland kan voldoen aan klimaatafspraken en Europese afspraken over energiebesparing. Het kabinet wil het energiegebruik in Nederland terugdringen om de schadelijke gevolgen van fossiele energie voor het klimaat te beperken en vanwege bindende Europese doelen voor energiebesparing.

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. De energiebesparingsplicht houdt in dat bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken verplicht zijn energiebesparende maatregelen te nemen. Deze verplichting geldt sinds 2008. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Deze bedrijven en instellingen moeten eens in de 4 jaar actief informatie verstrekken aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. Wanneer bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

De energiebesparingsplicht is het belangrijkste instrument van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) en haar voorgangers om ervoor te zorgen dat bedrijven, maar ook instellingen – zoals scholen, kerken en sportverenigingen – energie besparen. Dit instrument is door de jaren heen verschillende keren aangepast. Het uitgangspunt is: bedrijven en instellingen die meer dan een bepaalde hoeveelheid energie gebruiken (grens: 50.000 KWh elektriciteit en/of 25.000 m3 aardgas equivalent), moeten energiebesparende maatregelen nemen. Dit zijn in Nederland naar huidige schatting meer dan 90.000 bedrijven en andere instellingen. Met name provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de plicht. In 2023 gaf de voorganger van de minister van KGG circa €18,4 miljoen uit aan toezicht. De uitgaven door provincies en gemeenten zijn veelal onbekend.

Omdat de energiebesparingsplicht het belangrijkste middel is om te zorgen voor minder energieverbruik bij bedrijven en instellingen, hebben de minister en het parlement hoge verwachtingen van het resultaat. Maar in de energiebesparingsplicht zijn geen doelstellingen of streefwaarden opgenomen voor het verminderen van het energieverbruik of de CO2-uitstoot. Wel heeft de minister, of het kabinet, meermaals een ambitie, doelstelling, streefwaarde of prognose gecommuniceerd met het parlement.

Rol en taakverdeling

Gemeenten en provincies hadden de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst, maar sommige gemeenten en provincies voerden zelf de toezichts- en handhavingstaken uit. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van (de gemeente

en/of provincie). Hiervoor stellen omgevingsdiensten doorgaans werkplannen of dienstverleningsovereenkomsten op.

Een actieve houding van omgevingsdiensten, gemeenten en provincies kan een flinke besparing bij grootverbruikers opleveren en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen.

Financiën

Gemeenten en provincies ontvangen geld van het Rijk voor hun vergunningverlening en voor toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht, de zogenoemde VTH-taken. Dit budget is een onderdeel van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en Provinciefonds dat de decentrale overheden vrij kunnen besteden. Daarnaast is er geen regelgeving die stelt dat provincies en gemeenten toezicht moeten (laten) houden op de plicht en aan welke eisen dat toezicht moet voldoen.

De omgevingsdiensten ontvangen op hun beurt middelen van gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Om de capaciteit van de omgevingsdiensten te versterken vanwege de uitbreiding van het takenpakket met de taken rondom de energiebesparings- en informatieplicht, heeft het Rijk sinds 2019 verschillende subsidies beschikbaar gesteld.

De verantwoordelijke minister heeft in 2022 € 56 miljoen vrijgemaakt voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht via de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE). Met de SPUK kunnen de omgevingsdiensten extra capaciteit voor toezicht inzetten in de periode 2022-2026. De minister kan geen rechtstreekse opdracht geven aan omgevingsdiensten. Met de SPUK THE wil de minister de omgevingsdiensten toch beïnvloeden, binnen de kaders van de wet. Omgevingsdiensten die een aanvraag indienen voor geld uit de SPUK THE, moeten deze aanvraag afstemmen met hun opdrachtgevers, de gemeenten en provincies.
De SPUK THE mag van de minister niet de tot dan toe bestaande bekostiging van het toezicht op de energiebesparingsplicht vervangen. De SPUK THE moet dit toezicht aanvullen. Met andere woorden: de SPUK THE wordt alleen toegekend als de provincies en gemeenten het tot dan toe bestaande budget voor toezicht op de energiebesparingsplicht in stand houden. Als voorwaarde voor het verstrekken van de SPUK THE eist de minister dat omgevingsdiensten verantwoordingsinformatie aanleveren over de activiteiten voor het toezicht op de energiebesparingsplicht die zij ook zonder de SPUK THE al zouden uitvoeren. Ook vereist de minister informatie over de gelden die omgevingsdiensten daarvoor ontvangen van gemeenten en provincies. Hiermee heeft de minister wel zicht op de resultaten van deze uitgaven.

3. Doel en uitvoering onderzoeken

Er hebben twee parallelle onderzoeken plaatsgevonden:
- onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers (hierna genoemd als VVR);
- onderzoek van de Algemene Rekenkamer (hierna genoemd als AR).

3.1 Onderzoek Vereniging van Rekenkamers

De centrale vraag van het onderzoek in opdracht van VVR was:
"Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?"

In deze notitie noemen wij de 'energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing' kortweg 'de wettelijke taak'.

Voor gemeenten is de centrale vraag als volgt gespecificeerd:
1. manier waarop deze wettelijke taak is opgenomen in de begroting;
2. manier waarop gestuurd wordt op toezicht en handhaving van deze wettelijke taak door de omgevingsdienst;
3. manier waarop de gemeente zelf – naast de opdracht aan de omgevingsdienst – uitvoering geeft deze wettelijke taak.

In totaal hebben109 gemeenten, 12 provincies en 26 omgevingsdiensten aan dit onderzoek deelgenomen. Ecorys heeft dit onderzoek uitgevoerd. Bij elke deelnemende overheidsdienst is deskresearch gedaan, bestaande onder andere uit het opvragen jaarverslagen, begrotingen en andere relevante (interne) documenten. Daarnaast is aan iedere ambtelijke organisatie een uitgebreide vragenlijst voorgelegd en door hen ingevuld. Om de hiermee verkregen informatie te valideren en te verdiepen hebben 3 focusgroepen plaatsgevonden, voor gemeenten, provincies en omgevingsdiensten een afzonderlijke focusgroep. Ecorys heeft de conceptresultaten in oktober 2024 aan de ambtelijke organisatie ter verificatie voorgelegd.

Op 18 november 2024 heeft Ecorys de definitieve onderzoeksrapportage uitgebracht:
- Eindrapport voor de VVR met de resultaten over de hele deelnemersgroep, namelijk over 109 gemeenten, 12 provincies en 26 omgevingsdiensten;
- een overheid specifieke factsheet per deelnemer, waarin de individuele situatie wordt vergeleken met de benchmark; deze specifieke factsheets zijn alleen aan de betreffende deelnemers aangeboden.

Het Eindrapport en de voor Gorinchem specifieke factsheet zijn bijgevoegd als bijlagen 1 tot en met 4.

3.2 Onderzoek Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer (AR) introduceert dit onderzoek als volgt. "Het Kabinet wil het energiegebruik in Nederland terugdringen om de schadelijke gevolgen van fossiele energie voor het klimaat te beperken en vanwege bindende Europese doelen voor energiebesparing. De energiebesparingsplicht, ingesteld in 1993, is voor het Kabinet het belangrijkste instrument om

bedrijven en instellingen – zoals scholen, sportverenigingen en kerken - energie te laten besparen". Tot nu toe is echter onvoldoende duidelijk gebleken wat inspanningen opleveren.

De hoofdvraag van de AR is als volgt:
In hoeverre bevordert de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG), dat de eventuele doelen, door het kabinet verbonden aan de energiebesparingsplicht, worden behaald?

Deze hoofdvraag bestaat uit 3 afzonderlijke vragen:
1. Hoe heeft de minister de energiebesparingsplicht in de periode 2008-2023 onderbouwd?
2. Zijn eventuele doelen of verwachtingen, verbonden aan de energiebesparingsplicht, behaald?
3. Indien de doelen niet zijn behaald, wat is daarvan de reden?

Voor dit onderzoek is een documentstudie gedaan van openbare informatie alsmede van interne stukken van de diverse relevante ministeries (bijvoorbeeld KGG, IenW en BZK). Ook zijn medewerkers van die ministeries geïnterviewd. Tevens is gesproken met medewerkers van handhavingsdiensten en brancheorganisaties van de doelgroep die onder de energiebesparingsplicht valt.
Daarnaast is op 4 manieren een berekening gemaakt van de (mogelijke) benodigde bekostiging van een sluitende vierjaarlijkse controle van de gehele doelgroep, zoals die voor 1 juli 2023 ingeschat werd.

Het rapport van de Algemene Rekenkamer *Energiebesparingsplicht 2008-2023; Hoge ambities, onbekend resultaat* is in november 2024 gepubliceerd en als bijlage 5 bij deze notitie opgenomen.

4. Uitkomsten onderzoeken Vereniging van Rekenkamers en Algemene Rekenkamer

4.1 Onderzoek Vereniging van Rekenkamers

Het eindrapport bevat de uitkomsten voor gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. Wij gaan hier alleen in op de uitkomsten voor de gemeenten en op de duiding van alle uitkomsten.

Gemeenten

- Bij meer dan drie kwart van de gemeenten is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing (kortweg 'wettelijke taak') aan de omgevingsdienst in de begroting opgenomen. Dit gebeurt meestal onder het overkoepelende onderwerp 'omgevingsdiensten'.
- 70% van de gemeenten heeft een opdracht richting de omgevingsdienst geformuleerd met betrekking tot deze wettelijke taak. Aan deze opdracht wordt doorgaans voldaan. De rollen en taken van de gemeenten en omgevingsdiensten met betrekking tot deze wettelijke taak zijn helder.
- Door 80% van de gemeenten wordt gestuurd op taken van de omgevingsdienst. Dit gebeurt door voortgangsrapportages, periodieke overleggen over of evaluatie van de voortgang. Bij 61% van de gemeenten zijn er ook formeel afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. In 46% van de gemeenten zijn hier ook kritische prestatie indicatoren (KPI's) aan verbonden, zoals het aantal controles. In een even groot deel van de gemeenten gebeurt dit overigens niet.
- De rapportages die de gemeenten ontvangen, worden door 38% van de gemeenten van goede kwaliteit bevonden. In 39% van de gevallen bevatten de rapportages geen of niet voldoende adequate informatie, zoals over de bereikte resultaten. Als voorbeelden noemen gemeenten het gebrek aan informatie over de gerealiseerde energiebesparing en over de toegevoegde waarde van handhaving.
- Ongeveer een kwart van de gemeenten vervult zelf ook nog taken. Dit betekent dat drie kwart van de gemeenten deze wettelijke taak geheel bij de omgevingsdienst heeft neergelegd.

Algemene duiding

Het rapport geeft aan de bevindingen uit het onderzoek de volgende duiding.

- De SPUK-regelingen en subsidies hebben een opschaling in de uitvoering mogelijk gemaakt. Dit is terug te zien in het aantal controles dat tussen 2019 en 2023 fors is toegenomen. Door deze aanvullende financiering hebben omgevingsdiensten bijvoorbeeld energieteams kunnen oprichten en het aantal controles kunnen opschalen. Deze extra middelen zijn echter tijdelijk. Het zal hierdoor moeilijk zijn om de continuïteit in de uitvoering te behouden, vast personeel aan te trekken en de uitvoering te versnellen.
- Het zicht op welke bedrijven en instellingen aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen is volgens de omgevingsdiensten beperkt en kost veel capaciteit. Sommige omgevingsdiensten hebben daarom extra capaciteit ingezet op het in beeld krijgen van deze bedrijven, naast informatie die beschikbaar is via RVO of bijvoorbeeld via reguliere milieucontroles. Informatie via netbeheerders kan een belangrijke oplossing bieden om alle bedrijven die aan de verplichtingen moeten voldoen in beeld te krijgen en het mogelijk te maken om energiebesparing structureel te monitoren.

- Een belangrijk knelpunt in toezicht en handhaving is de complexe wet- en regelgeving, waardoor het veel tijd kost de juiste mensen bij omgevingsdiensten te vinden en op te leiden.
- Veel energie gaat verloren in de papieren werkelijkheid van de informatieplicht. Het voldoen aan de informatieplicht betekent niet dat er ook daadwerkelijk energiebesparende maatregelen worden genomen. Eén omgevingsdienst geeft daarom aan niet meer actief op de informatieplicht te handhaven, maar prioriteit te geven aan het controleren op het daadwerkelijk treffen van energiebesparende maatregelen.
- Informatie over het energiebesparingspotentieel en de totaal gerealiseerde energiebesparing ontbreekt in veel gevallen, maar wel relevant is om te bepalen wat de inspanningen op toezicht en handhaving uiteindelijk opleveren. In sommige gevallen is wel een indicatie van de (potentiële) energiebesparing mogelijk, op basis van bijvoorbeeld informatie uit de informatieplicht en energiecontroles.

4.2 Onderzoek Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer (AR) heeft onderzocht in hoeverre opeenvolgende ministers, in de periode 2008-2023, hebben bevorderd dat doelen van de energiebesparingsplicht zijn behaald. Verschillende ministers waren in deze periode namelijk verantwoordelijk voor de energiebesparingsplicht.

De energiebesparingsplicht lijkt een simpele plicht: een afgebakende groep bedrijven en instellingen moet een door de minister voorgeschreven lijst met energiebesparende maatregelen doorvoeren. De minister blijkt geen grip op de uitvoering van het toezicht te hebben, omdat dit is gedecentraliseerd naar vooral provincies en gemeenten. Daarbij is de minister van Klimaat en Groene Groei geen ‘eigenaar’ van het VHT-stelsel, waarbinnen het toezicht op deze plicht wordt uitgevoerd. Dit stelsel blijkt ook niet naar behoren te werken. Dit alles leidt er bijvoorbeeld toe dat de minister wel doelen stelt voor het aantal controles, maar geen zicht heeft of die controles daadwerkelijk plaatsvinden en wat deze aan energiebesparing opleveren.

De AR trekt op grond van haar bevindingen de volgende conclusies:
- Het is niet plausibel dat ambities en doelen, qua energiebesparing, in de afgelopen 15 jaar zijn behaald en of deze in 2030 behaald kunnen worden.
- Een meerderheid aan bedrijven en instellingen houdt zich niet aan de plicht. Zeker de kleinere bedrijven ervaren de regels als complex en onduidelijk.
- Er is minder toezicht op naleving door bedrijven en instellingen dan de minister wenselijk acht. Sinds 2023 heeft de minister weliswaar zicht of het controledoel wordt bereikt, maar het is nog onzeker of dit in de toekomst zo zal blijven.
- Er is geen informatie beschikbaar over het behalen van doelen, noch over doelgroepen, noch over toezicht. Zo blijkt dat de minister niet weet hoeveel een complete controle van de hele doelgroep kost, noch hoeveel provincies en gemeenten aan de controles uitgeven. De Algemene Rekenkamer schat in dat € 20 - € 54 miljoen per jaar nodig is voor een volledige controle. De minister maakte echter maar € 5,5 - € 18,5 miljoen per jaar vrij.
- Er zijn vraagtekens bij de effectiviteit en efficiëntie van het toezicht. De huidige doelstelling is om alle bedrijven en instellingen in 4 jaar te controleren. De vraag is of deze integrale controle binnen 4 jaar zo doelmatig is als wordt gedacht. De AR ziet kansen om het toezicht risico-gestuurd in te richten, dat wil zeggen met inachtneming van het energiebesparings-potentieel van bedrijven en instellingen.

Bij dit alles beveelt de AR de minister van Klimaat en Groene Groei aan om verantwoordelijkheid te nemen voor een doeltreffende en doelmatige aanpak van de energiebesparingsplicht. Deze aanbeveling wordt in 5 punten gespecificeerd:

- Ontwikkel scenario's voor een verbeterde energiebesparingsplicht en maak hieruit een onderbouwde keuze.
- Maak het voor bedrijven en instellingen gemakkelijk en overzichtelijk om aan de energiebesparingsplicht te voldoen.
- Overleg met het bevoegd gezag (zoals provincies en gemeenten, bijvoorbeeld via het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten) over het gewenste en realistische toezicht, alsmede de beschikbaar te stellen mensen en middelen.
- Achterblijvende resultaten van de energiebesparingsplicht hebben mogelijk gevolgen voor het behalen van Europese doelstellingen. Maak daarom tijdig een inschatting van het risico dat doelstellingen niet behaald worden, en neem daartoe zo nodig maatregelen.
- Maak heldere afspraken met de bewindspersonen bij IenW over de aansluiting tussen mensen en middelen en de beleidsambities voor toezicht, en over de verbetering van het stelsel waarbinnen het toezicht op de energiebesparingsplicht is georganiseerd.

Reactie minister Klimaat en Groene Groei

In haar reactie op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer stelt de minister van Klimaat en Groene Groei dat de energiebesparingsplicht geen kwantitatieve doelstellingen kent voor energiebesparing. Zij herkent de constatering dat er beperkt inzicht is of was in de opbrengsten van de energiebesparingsplicht. Dit is volgens de minister verbeterd door de invoering van de informatie- en onderzoeksplicht. Mede daardoor kunnen toezichthouders informatiegestuurd bepalen welke bedrijven zij controleren.
De minister stelt dat het 4-jaarlijks (fysiek) controleren van alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen niet wenselijk is, onder andere vanwege de kosten. Daarom ziet de minister mogelijkheden voor informatiegestuurd toezicht.
De minister gaat met de bewindspersonen van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, in gesprek om na te gaan hoe het systeem van toezicht en handhaving beter kan functioneren. Ook gaat zij in gesprek met gemeenten en provincies over een gewenst en realistisch toezicht.

5. Uitkomsten DoeMee-onderzoek gemeente Gorinchem en nadere verkenning

De uitkomsten van het DoeMee-onderzoek voor de gemeente Gorinchem staan vermeld in de factsheet voor de gemeente Gorinchem (zie bijlage 2). Hierin is beschreven hoe de samenwerking met de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) is vormgegeven en wat de voortgang op toezicht en handhaving is. Deze bevindingen kunnen worden afgezet tegen de uitkomsten van alle gemeenten. Deze staan samengevat vermeld in de 'Benchmark Gemeenten' (zie bijlage 3).
De Rekenkamer Gorinchem heeft naar aanleiding van de uitkomsten van het DoeMee-onderzoek de situatie met betrekking Gorinchem nader verkend. Hiertoe zijn gesprekken gevoerd met de ambtelijke organisaties van de gemeente Gorinchem en van OZHZ. Daarnaast is door beide organisaties aanvullende informatie verstrekt.

5.1 Beleid en organisatie

Beleidskader

De gemeente Gorinchem valt onder de Regionale Energiestrategie (RES) regio Alblasserwaard. De RES heeft vijf pijlers, te weten:

- Duurzame energie opwekken door wind: windpark, windturbines
- Duurzame energie opwekken door zon: zon op dak en kleine zonneparken op veld
- Warmte: duurzame warmteoplossingen en isolatie van slecht geïsoleerde woningen
- Energiebesparing: energie besparen in huis en voor bedrijven
- Financiële participatie: samen naar een energieneutrale toekomst.

De meeste ambtelijke inzet gaat naar de eerste drie pijlers. Daar zit ook de meeste voortgang. De uitvoering van de wettelijke taak 'toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht' is ook een onderdeel van de RES. Hoewel dit een kleiner onderdeel is, draagt dit ook bij aan het doel van de algehele energiebesparing.

Omvang doelgroep

In Nederland vallen circa 90.000 bedrijven en instellingen onder de wettelijke verplichting van de energiebesparings- en informatieplicht. In de gemeente Gorinchem zou het op grond van een analyse van de OZHZ in 2022 om 281 bedrijven en instellingen gaan. Er hebben zich tot nu toe 172 bedrijven en instellingen gemeld. Dat is een ondergrens. Er kunnen zich nog bedrijven en instellingen melden die vooralsnog niet bij de gemeente bekend zijn. En er kunnen bedrijven en instellingen afvallen.

Uitvoering wettelijke taak

De verantwoordelijkheid voor de wettelijke taak ligt bij de gemeente en de provincie. De uitvoering ervan ligt bij de omgevingsdienst (zie hoofdstuk 2). De gemeente Gorinchem geeft daartoe jaarlijks een opdracht aan de OZHZ. In de opdrachten worden de afspraken vastgelegd over de invulling de wettelijke taak, waaronder het aantal uit te voeren controles. Sinds 2022 zijn deze opdrachten opgenomen in de jaarlijkse Energie-agenda, ofwel E-agenda.
Vanaf 2022 is de samenwerking met de omgevingsdienst versterkt, hetgeen geleid heeft tot passend maatwerk.

Sinds 2023 heeft OZHZ een apart team ingericht voor deze wettelijke taak, zoals meerdere omgevingsdiensten hebben gedaan. De capaciteit voor de uitoefening van deze controles door OZHZ is beperkt. De capaciteitsverdeling wordt mede bepaald door het aantal inwoners van de betreffende gemeente en het budget dat de gemeente ter beschikking stelt om inzet in te huren. Verderop wordt nader ingegaan op de uitvoering in de praktijk.

Budget en inzet wettelijke taak gemeente Gorinchem

Voor de uitvoering van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht door de OZHZ stelt de gemeente Gorinchem budget beschikbaar. Dit budget is tot en met 2024 onttrokken uit de reserve voor het thema Duurzaamheid. Met ingang van 2025 worden dit budget en deze taken structureel opgenomen binnen het Jaarprogramma met de OZHZ. In de Perspectiefnota 2025-2028 is een structureel budget van € 50.000 opgenomen voor het uitvoeren energiecontroles door de OZHZ.
Ook de provincie draagt aan het budget bij en de OZHZ zelf uit het budget voor de reguliere VTH-taken.
Voor de jaren 2023 en 2024 kwam het totale budget voor de uitvoering van de wettelijke taak in opdracht van de gemeente Gorinchem op ruim € 100.000, waarvan € 70.000 tot € 75.000 voor rekening van de gemeente. Hiervoor wordt 650-800 uur aan OZHZ-capaciteit ingezet. Daarnaast is er voor de uitvoering van de wettelijke taak door de OZHZ ook ambtelijke inzet vanuit de Gemeente Gorinchem nodig. Het gaat om ca. 80 uur per jaar.

SPUK THE-gelden voor extra inzet omgevingsdiensten

Voor de periode 2022-2026 stelt de minsister rechtstreeks aan de omgevingsdiensten budget beschikbaar voor extra inzet op de uitvoering van de wettelijke taak, de zogenaamde SPUK THE-gelden (zie hoofdstuk 2). Om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit dit budget geldt als voorwaarde dat de gemeentelijke inzet in stand moet blijven. Dit budget is dus uitsluitend beschikbaar voor extra inzet van de omgevingsdienst boven op de inzet in opdracht van de gemeente Gorinchem. In 2022 heeft de OZHZ SPUK THE-geld aangevraagd en verkregen. Voor de OZHZ gaat het om een bedrag van ca. € 230.000 per jaar.

De OZHZ zet het budget vooral in op de controle van de grootverbruikers en hun verplichte energierapportages. Daarvoor zijn twee extra vaste personeelsleden aangenomen. Ook wordt het budget ingezet voor versterking van de kennis en kunde van de organisatie.

De SPUK THE-gelden zijn tijdelijk. De regeling loopt tot en met 2026. Onzeker is of en in welke vorm en omvang de regeling daarna wordt voortgezet.

5.2 Uitvoering

Bevindingen uit het DoeMee-onderzoek m.b.t. de gemeente Gorinchem

In tabel 1 op de volgende pagina zijn de bevindingen uit de factsheet over de gemeente Gorinchem geplaatst naast het algemene beeld uit de benchmark. Hieruit komt naar voren dat de gemeente Gorinchem past in het algemeen landelijk beeld.

Tabel 1 *Bevindingen Gemeente Gorinchem Energiebesparingsplicht en Informatieplicht energiebesparing vergeleken met alle deelnemende gemeenten.*

	Gorinchem	Alle deelnemende gemeenten [1]
1. Helderheid rollen en taken	Ja	90%
2. Energiebesparingsplicht en informatieplicht in begroting	Ja	77%
3. Formuleren van opdracht aan Omgevingsdiensten	Ja	70%
4. Opdracht in praktijk door Omgevingsdienst uitgevoerd	Ja	92%
5. Sturing op taken via periodiek overleg	Ja	25% [2]
6. Afspraken met Omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie	Nee	25% [2]
7. Afspraken over doelstellingen (= KPI's)	Nee	46%
8. Wijze waarop de gemeente informatie over de resultaten van de omgevingsdienst ontvangt	Anders	18 andere gemeenten soortgelijk [2]
9. Rapportage van Omgevingsdienst bevat adequate informatie over deze uitvoering van toezicht en handhaving	Nee	9%
10. Rapportage van Omgevingsdienst bevat adequate informatie over de bereikte resultaten	Nee	30%
11. Gemeente geeft zelf invulling aan toezicht en handhaving naast Omgevingsdienst	Nee	68%
12. Vragen Gemeenteraad over uitvoering	Nee	60%
13. Vragen Gemeenteraad over resultaten	Nee	66%

Noot 1: In dit DoeMee-onderzoek participeerden 109 Rekenkamers van gemeenten.
Noot 2: Bij een aantal vragen was het mogelijk om meerdere antwoordcategorieën aan te geven, aan te geven dat een rapportage niet ontvangen werd, dat de gemeente er geen zicht op had of dat de vraag niet relevant was.

Bronnen:
- Ecorys (augustus 2024). DoeMee-onderzoek 2024; Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing.
- Factsheet DoeMee-onderzoek 2024; Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing gemeente Gorinchem.

De uitvoering van de wettelijke taak in de praktijk

In 2023 heeft OZHZ eerst een groslijst opgesteld met alle bedrijven en instellingen die onder de regeling vallen (3000 bedrijven voor werkgebied OZHZ). Op basis van het register van de Kamer van Koophandel, eigen zaaksystemen en fysieke surveillances wordt deze lijst zo goed als mogelijk onderhouden. Jaarlijks formuleert de gemeente haar vraag met het daarbij beschikbare budget. De OZHZ werkt dit uit in het aantal bedrijven dat gecontroleerd kan worden. Daartoe maakt de OZHZ een afweging binnen de daarvoor beschikbare capaciteit. De OZHZ neemt het initiatief wanneer welke bedrijven gecontroleerd worden. Deze selectie wordt met de gemeente Gorinchem afgestemd. Tot nu toe was er geen verschil van inzicht tussen de dienst en de gemeente.

Aanvankelijk is vooral ingestoken op grotere bedrijven en instellingen waar makkelijk energiebesparing bereikt kan worden. Maar ook eenvoudige aanpassingen in techniek en gedrag leveren resultaten op en tellen – ook al zijn ze klein - mee. De ervaring is dat bedrijven zich niet altijd bewust zijn van de wettelijke verplichting om informatie aan te leveren; of ze ervaren het als een administratieve last of weigeren. Het doen van een (voor)aankondiging van een Last Onder Dwangsom heeft geleid tot het daadwerkelijk aanbrengen van veranderingen binnen de betreffende bedrijven.
Waar in de jaren 2021-2023 bij bedrijven en instellingen bij eerste controle nog overtredingen werden geconstateerd, bleken die bij hercontrole er niet meer te zijn. Het was dus niet nodig repressieve maatregelen op te leggen.
Onder normale omstandigheden vindt een maal in de vier jaar een controle plaats; in specifieke gevallen kan dit uitgebreid worden met extra controles. De regie hiervan ligt bij OZHZ.

Naast handhaving zet de OZHZ ‘stimulerend toezicht’ in om bedrijven en instellingen aan te zetten zelf actie te nemen om energie te besparen. Het gaat dan doorgaans om eenvoudige maatregelen in techniek en gedrag.
Daarnaast heeft de gemeente – voor haar rekening – aan ondernemers een gratis energiecoach aangeboden. Slechts een enkele ondernemer is op dit aanbod ingegaan. Het delen van de positieve ervaring met de energiecoach in de eigen kring van ondernemers zou anderen daartoe alsnog kunnen stimuleren.

Tabel 2 op de volgende pagina geeft een overzicht van de voorgenomen en gerealiseerde inzet op de wettelijke taak toezicht en handhaving energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing in de gemeente Gorinchem over de periode 2021-2024.
Uit het overzicht blijkt dat over de jaren 2021-2024 opdracht is gegeven voor gemiddeld 45 energiecontroles per jaar, terwijl er gemiddeld 40 per jaar zijn gerealiseerd. In de praktijk blijkt dat meer tijd nodig is dan begroot om vast te stellen welke bedrijven en instellingen aan de wettelijke verplichtingen moeten voldoen en om controles uit te voeren, terwijl de capaciteit beperkt is. De OZHZ is in 2022 gestart met het werven van extra medewerkers. Het aantal overtredingen en daarbij uitgevoerde hercontroles bedroeg over de jaren 2021-2024 gemiddeld ongeveer een derde van het aantal gecontroleerd bedrijven en instellingen. Na hercontrole is het aantal overtredingen tot 0 teruggebracht.

Tabel 2 *Handhaving en toezicht energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing; uitvoering door Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid voor de gemeente Gorinchem. Begroting en* ***realisatie*** *over periode 2021-2024*

	2021	2022	2023	2024
Aantal energierelevante bedrijven in G.		172[1]- 281[2]		
Toezicht				
Aantal energie-controles	28 **44**	57 **42**[3]	65 **41**	29, 4 bij zorginstellingen **32**[4]
Energiescans		**9 bij MKB**		
Informatieplicht			103 **101**	98
Uitgebreid handhavingstraject, n.a.v. energiecontroles en controle informatieplicht				3
Aantal bedrijven met overtredingen en daarbij uitgevoerde hercontroles	**24**	**13**	**17**	**6**
Aantal bedrijven met overtredingen bij hercontrole	**0**	**0**	**0**	
Vooraankondiging last onder dwangsom	**-**	**-**	**0**	
Overige repressieve handhaving opgelegd	**-**	**-**	**0**	
Stimulering				
Koplopersgesprekken / netwerkbijeenkomsten		13 gesprekken **4**	5 adviesgesprekken en lokaal netwerkbijeenkomst	Onderhoud netwerk
Bedrijventerreinen aanpak		1		
Brancheaanpak		3 branches		Ondersteuning andere branches
Benodigd budget, volgens opgave OZHZ (excl. BTW)				
Budget, incl. stimulering		€ 106.325	€ 108.280	€ 89.209
Ureninzet op jaarbasis door OZHZ	800 uur	656 uur	656 uur	827 uur
Waarvan bijdrage G.		€ 75.032	€ 70.620	€ 71.734
Uren gemeente G.		80	80	Urenbijdrage, algemene zin

1. Noot 1: 172 bedrijven die hebben voldaan aan de informatieverplichting energiebesparing; bron: Beantwoording vragen Rekenkamer Gorinchem, antwoord op vraag 8. 14 februari 2025.
2. Noot 2: 281 relevante energierelevante bedrijven in Gorinchem, dit volgens de analyse van OZHZ; bron: Gemeente Gorinchem (4 maart 2022). *Energie agenda 2022 – Gorinchem*. Zaaknummer Z-21-400311. Ons kenmerk D-22-2216240.
3. Noot 3: getal is gebaseerd op 46 energiecontroles, waarvan 9 koplopers; met 4 van de koplopers is een gesprek gevoerd. Daarom is het aantal energiecontroles op 46-4=42 gesteld.
4. Noot 4: In 2024 heeft OZHZ 2 uur meer per controle geraamd i.v.m. vereiste omgevingswet om advies te kunnen geven (afgestemd met gemeenten bij de onderhandelingen voor Jaarplan 2024).
5. Bronnen budget:
    a. Gemeente Gorinchem (4 maart 2022). Energie agenda 2022 – Gorinchem. Zaaknummer Z-21-400311. Ons kenmerk D-22-2216240.
    b. Gemeente Gorinchem (3 januari 2023). Energie agenda 2023 – Gorinchem. Zaaknummer Z-22-419445. Ons kenmerk D-22-2292691.
    c. Gemeente Gorinchem (28 maart 2024). Energie agenda 2024 – Gorinchem. Zaaknummer Z-23-436285. Ons kenmerk D-24-2407148.
6. Bronnen realisatie: factsheets OZHZ met gemeentelijke informatie.

Informatievoorziening en sturing

In de E-agenda's zijn duidelijke afspraken gemaakt over de aantallen te controleren bedrijven en instellingen en andere activiteiten. De gemeente Gorinchem kan daarop monitoren en sturen. De sturing door de gemeente Gorinchem vindt plaats langs informele weg. De gemeente ontvangt tussentijdse informele terugkoppelingen over gedane controles. Zo ontvangt de gemeente een afschrift van elke energie-controlebrief en stelt de gemeente vragen over de afzonderlijke controles en over het beeld van alle controles.
De jaarlijkse opdrachten worden naar volgens betrokkenen tevredenheid uitgevoerd.

Resultaten energiebesparing en CO_2-reductie

Het doel van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing is energiebesparing en CO_2-reductie. Daarvoor zijn landelijk geen resultaatgerichte doelen geformuleerd, noch is bekend wat de opbrengsten zijn.
Ook in de situatie van Gorinchem zijn geen resultaatgerichte doelen gesteld voor energiebesparing en CO_2-reductie. Wel is in de E-agenda 2023 onder 'Monitoring' afgesproken dat de OZHZ de CO_2-reductie in beeld brengt van het voor dat jaar afgesproken programma. In de E-agenda 2024 is afgesproken dat OZHZ een energiedashboard opzet met data uit de energiecontroles. Hiermee wordt inzicht verkregen in de voortgang van de energiebesparingsdoelen[1]. Resultaten van deze monitoring zijn niet bekend.
Overigens worden de feitelijke energiebesparing en CO_2-reductie ook door andere factoren positief en negatief beïnvloed, zoals wijzigingen in de omvang van de productie of een strenge winter. In de praktijk blijkt bovendien dat bedrijven die van het gas af willen, daarin belemmerd worden door de toenemende netcongestie.

Inzet van de SPUK THE-gelden

In tabel 3 staan de afgegeven budgetten en bestedingen van de SPUK THE-gelden vermeld. Het gaat hier om budgetten toegekend aan de omgevingsdienst.

Tabel 3 *SPUK THE-gelden Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, het beschikbare budget 2022-2026 en besteedde budget 2022-2024*

	Budget beschikbaar	Budget besteed
2022	€ 237.257	€ 0
2023	€ 269.777	€ 268.805
2024	€ 269.562	€ 279.783
Subtotaal	*€ 776.596*	*€ 548.588*
2025	€ 210.521	
2026	€ 210.521	
TOTAAL	*€ 1.197.638*	

Het budget voor 2022 werd later in het jaar verkregen waardoor dit dat jaar niet kon worden besteed. Geld dat van eerdere jaren overblijft, gaat door naar het volgende jaar.
De OZHZ zet het budget vooral in op controle van grootgebruikers en hun verplichte energierapportages. Daarnaast wordt het budget aangewend voor kwantitatieve en kwalitatieve versterking van de organisatie. Voor de Gemeente Gorinchem is in 2024 één extra SPUK-controle uitgevoerd.

[1] In RES Alblasserwaard 1.0 is voor het energieverbruik als doelstelling opgenomen: een afname met 20% in de periode 2018 – 2030. Het gaat hier om een regionale overall doelstelling; dus niet specifiek gericht op bedrijven.

Controle door de raad

De gemeenteraad van Gorinchem heeft geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt over deze wettelijke taak, noch over de bereikte resultaten.

5.3 Samenvatting

Sinds 2008 geldt een energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing voor bedrijven en instellingen. De verantwoordelijkheid voor het toezicht en de handhaving daarop ligt bij de gemeenten en de provincies. De uitvoering hiervan is opgedragen aan de omgevingsdiensten.

Uit het DoeMee-onderzoek is gebleken dat inspanningen van de gemeente Gorinchem op deze wettelijke taak vergelijkbaar zijn met het landelijk beeld.
De minister stelt dat alle bedrijven en instellingen eenmaal in de vier jaar worden gecontroleerd. Dat is ook de intentie van de gemeente Gorinchem en de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, maar gezien de omvang van de doelgroep en het aantal jaarlijkse controles is het de vraag of dit doel kan worden bereikt. Gebleken is dat controles en hercontroles effectief zijn.
De jaarlijkse sturing (planning en uitvoering) vindt plaats in ambtelijk overleg.

Onbekend is wat de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing en het toezicht en de handhaving hierop daadwerkelijk aan energiebesparing den CO_2-reductie heeft opgeleverd. Resultaatgerichte doelen zijn niet gesteld. Met de OZHZ zijn afspraken gemaakt om hierin inzicht te verkrijgen, maar resultaten hiervan zijn (nog) niet bekend.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

De Algemene Rekenkamer (AR) heeft onderzocht in hoeverre in de periode 2008-2023 de doelen zijn behaald van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. In opdracht van de Vereniging van Rekenkamers (VVR) heeft Ecorys onderzocht welke inspanningen gemeenten, provincies en omgevingsdiensten hebben verricht voor de uitvoering van hun wettelijke taak om toezicht te houden op beide plichten en deze te handhaven. De Rekenkamer Gorinchem (RkG) heeft naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek van Ecorys nog een nadere verkenning uitgevoerd naar de situatie in de gemeente Gorinchem.

Energiebesparingsplicht:
Bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken, zijn sinds 1993 verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing:
Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan RVO over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen.

Taakverdeling toezicht en handhaving:
Gemeenten en provincies hebben de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

De AR komt in haar onderzoek in het kort tot de conclusie dat in de periode 2008-2023 de opeenvolgende ministers met diverse maatregelen de energiebesparingsplicht hebben bevorderd. De minister, in het bijzonder de huidige minister van Groene Groei en Klimaat, heeft echter geen inzicht in en geen grip op de werking van de energiebesparings- en informatieplicht en de uitvoering van het toezicht en de handhaving door gemeenten en provincies. Evenmin heeft zij inzicht in wat de energiebesparings- en informatieplicht uiteindelijk oplevert aan energiebesparing en CO_2-reductie. De AR twijfelt bovendien aan de doelmatigheid van het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht voor het doel energiebesparing en reductie van CO_2-uitstoot. Zij stelt dat de baten waarschijnlijk zijn overschat en de kosten mogelijk zijn onderschat. De AR ziet kansen om de doelmatigheid te vergroten door het toezicht risicogestuurd in te richten, d.w.z. met inachtneming van het energiebesparingspotentieel.

Tegen deze achtergrond komt de RkG voor de situatie Gorinchem tot een drietal conclusies. De RkG maakt daarbij een onderscheid tussen:

- de uitvoering van de wettelijk taak als zodanig, dat wil zeggen het toezicht en de handhaving op nakoming van de energiebesparingsplicht en informatieplicht (de output);
- het resultaat dat deze plichten en het toezicht en handhaving daarop daadwerkelijk aan energiebesparing en CO_2-reductie heeft opgeleverd (de outcome).

1. **Ten aanzien van de uitvoering van de wettelijke taak als zodanig ligt de inzet van de gemeente Gorinchem als bevoegd gezag en opdrachtgever en in het verlengde daarvan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) als opdrachtnemer enigszins onder het niveau van de doelstelling van de minister.**

   Het aantal te controleren bedrijven en instellingen bedraagt tenminste 172, maar mogelijk meer. Het aantal geplande te controleren bedrijven en instellingen bedroeg over de periode 2021-2024 183. Hiermee zouden, overeenkomstig het doel van de minister, in vier jaar alle bedrijven en instellingen gecontroleerd kunnen zijn. In werkelijkheid zijn er 159 bedrijven en instellingen gecontroleerd. Het aantal gerealiseerde controles blijft achter op het aantal geplande en benodigde controles. Oorzaken hiervan liggen in de complexiteit van de opgave en de beschikbare capaciteit bij de omgevingsdienst. Op het laatste zijn door de omgevingsdienst wel maatregelen getroffen.

   Het budget voor energiecontroles dat in de Perspectiefnota 2025-2028 ligt onder het niveau dat hieraan de afgelopen vier jaar is besteed. Daarmee kan het behalen van het benodigde aantal controles verder onder druk komen te staan.

   Het aantal overtredingen bedroeg over de jaren 2021-2024 gemiddeld ongeveer een derde van het aantal gecontroleerde bedrijven en instellingen. Bij hercontrole bleek dit aantal tot 0 teruggebracht. Waar nodig werd enige drang toegepast. Deze aanpak blijkt dus effectief.

   De RkG kan niet beoordelen of de beschikbare budgetten en menskracht doelmatig zijn ingezet.

2. **Ten aanzien van de opbrengst van de daadwerkelijke energiebesparing en CO_2-reductie kan de Rekenkamer Gorinchem geen conclusies trekken over de doeltreffendheid en doelmatigheid.**

   De gemeente en de OZHZ hebben geen inzicht in de daadwerkelijke besparing van energie en reductie van CO_2. Over wat de energiebesparingsplicht en informatieplicht en het toezicht en de handhaving daarop oplevert, het resultaat, de outcome, is namelijk geen informatie beschikbaar. De minister heeft daarvoor geen concrete doelen gesteld. In de RES-regio Alblasserwaard zijn wel algemene doelen gesteld, maar niet specifiek voor bedrijven en instellingen. Evenmin heeft de gemeente Gorinchem aan de uitvoering van het toezicht en de handhaving resultaatgerichte doelen verbonden (KPI's). Een gerichte sturing op de opbrengst aan energiebesparing en CO_2-reductie is dus niet mogelijk.

   Wel wordt er op pragmatische wijze naar het bereiken resultaten gewerkt. Bedrijven waar makkelijk energiebesparing bereikt kan worden zijn als eerste benaderd. Daarnaast zet de gemeente en de omgevingsdienst ook in op voorlichting en stimulering.
   De OZHZ heeft voor 2023 in het kader van de monitoring de CO_2-reductie inzichtelijk te maken. In 2024 is de OZHZ gestart met de ontwikkeling van een energiedashboard. Data van dit dashboard kan de gemeente Gorinchem als basis gebruiken voor beleid. De resultaten hiervan zijn de RkG niet bekend.

Daarnaast merkt de RkG op dat de doelstellingen van het rijk betrekking hebben op de besparing op het gas- en elektriciteitsverbruik. Dat staat niet gelijk aan de algehele CO_2-reductie. De CO_2-uitstoot van vervangende energiebronnen blijft bijvoorbeeld uit beeld.

3. **Tenslotte concludeert de Rekenkamer Gorinchem dat de gemeenteraad weinig aandacht heeft voor deze wettelijke taak van de gemeente Gorinchem.**

   De gemeenteraad heeft geen vragen over de uitvoering van deze wettelijke taak gesteld. Ander beleid en andere maatregelen op het domein van energiebesparing hebben een grotere politiek-bestuurlijke belangstelling.

6.2 Aanbevelingen

Op grond van de conclusies doet de Rekenkamer Gorinchem aan de raad en het college van de gemeente Gorinchem de volgende aanbevelingen:

1. **Verbreed de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing tot dan wel neem deze op in een beleid dat gericht is op het behalen van resultaatgerichte doelen voor een algehele energiebesparing en CO_2-reductie.**

   De huidige (inter)nationale ontwikkelingen maken het noodzakelijk om te anticiperen op de stijgende energiebehoefte, een groeiende vraag naar netcapaciteit, sterk fluctuerende grondstoffen- en energieprijzen en geopolitieke beslissingen die van invloed zijn op de beschikbaarheid en verdeling van de energiebronnen. De energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing kan niet los staan van deze ontwikkelingen. Bedrijven en instellingen komen regelmatig voor situaties te staan waarbij maatregelen en investeringen die tot energiebesparing en CO_2-reductie leiden door deze ontwikkelingen worden bemoeilijkt of geblokkeerd. Het is daarom van belang prioriteit te geven aan de realisering van de structurele condities die nodig zijn voor de energietransities om bedrijven en instellingen het perspectief te bieden dat hun investeringen daarin uitvoerbaar en rendabel zijn.

2. **Maak hierin duidelijk welke rol de gemeente Gorinchem daarin kan vervullen.**

   Niet alleen het rijk, maar ook de gemeente Gorinchem zal daarvoor een strategie moeten ontwikkelen en essentiële keuzen moeten maken. Ook in Gorinchem zijn immers bedrijven gevestigd die voor hun marktpositie afhankelijk zijn van (betaalbare) energie. Zij genereren werkgelegenheid en leveren daarmee een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Gorinchemse samenleving. Deze strategie zal verbonden moeten worden in de Regionale Energiestrategie van de regio Alblasserwaard.

3. **Zet het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht, zolang dit bestaat, daarbij op een pragmatische wijze in, gericht op de te bereiken resultaten.**

   In het licht van bovenstaande is een strikte uitvoering het toezicht op en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing niet doeltreffend en doelmatig. Op zich bieden de beide instrumenten de gemeente een wettelijk middel om bedrijven en instellingen tot energiebesparing en CO_2-reductie aan te zetten en deze uiteindelijk af te dwingen. Maar de inzet hiervan met de daarvoor

benodigde financiële middelen kan en mag niet los gezien worden van de bredere context en vraagt daarom een pragmatische en op de situatie gerichte benadering.

Doe dit alles voor de raad op een transparante wijze, zodat hij zijn controlerende taak kan uitvoeren. Dit mede met het oog op een doeltreffende en doelmatige inzet van het door de gemeente beschikbaar gestelde budget en het risico dat de SPUK THE-gelden wegvallen.

Bijlagen

1. *Doe Mee onderzoek 2024 - Energiebesparingsplicht en Informatieplicht* - Eindrapport voor de Vereniging van Rekenkamers, Ecorys, Rotterdam, 26 augustus 2024.
2. Factsheet DoeMee Onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Gemeente Gorinchem, gevalideerd, Ecorys, zj.
3. Benchmark gemeenten, Ecorys, zj
4. DoeMee onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing – Benchmark omgevingsdiensten, Ecorys, zj
5. Energiebesparingsplicht *2008-2023 - Hoge ambities, onbekend resultaat*, Algemene Rekenkamer, 11 november 2024.

ECORYS

Answering tomorrow's challenges today

DoeMee onderzoek 2024 Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Eindrapport voor de vereniging van Rekenkamers

Rotterdam, 26 augustus 2024

DoeMee onderzoek 2024 Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Eindrapport voor de vereniging van Rekenkamers

Rotterdam, 26 augustus 2024

SCH/RG 1005367rap

Inhoudsopgave

Samenvatting 4

1 Inleiding 10
1.1 Aanleiding 10
1.2 Doel en onderzoeksvragen 11
1.3 Leeswijzer 12

2 Beleidsopzet 13
2.1 Inleiding 13
2.2 Energiebesparingsplicht 13
2.3 Informatieplicht energiebesparing 15
2.4 Rol en taakverdeling 16
2.5 Financiën 16

3 Resultaten enquête 18
3.1 Inleiding 18
3.2 Gemeenten 18
3.3 Provincies 29
3.4 Omgevingsdiensten 37
3.5 Verantwoording 48

4 Toelichting op resultaten vanuit deskstudie en focusgroepen 52
4.1 Inleiding 52
4.2 Begroting en financiering van toezicht en handhaving 52
4.3 Rollen en taken toezicht en handhaving 54
4.4 Uitvoering van toezicht en handhaving 55
4.5 Verantwoording 57
4.6 Resultaten toezicht en handhaving 57

5 Slotbeschouwing 59

Literatuurlijst 61

Bijlage 1: Onderzoeksproces, onderzoeksmethoden en kwaliteit van de informatie 63
Inleiding 63
Onderzoeksproces 63
Afstemming met de Algemene Rekenkamer 64
Onderzoeksmethoden en kwaliteit 65
Kwaliteit van de informatie 66

Bijlage 2: Begrippenlijst 68

Bijlage 3: Overzicht van deelnemende overheden 69

Samenvatting

Achtergrond en doel van het onderzoek

In dit DoeMee-onderzoek 2024 doen in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, op initiatief en onder begeleiding van de Vereniging van Rekenkamers (VVR). De uitkomsten van dit DoeMee-onderzoek bieden inzicht in de manier waarop gemeenten, provincies en omgevingsdiensten toezicht en handhaving op deze plichten hebben georganiseerd en wat de resultaten hiervan zijn.

De energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing in het kort

Om de uitkomsten van het onderzoek goed te kunnen duiden, is inzicht in de werking en organisatie van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing nodig. Hieronder is dit kort weergegeven:

- Energiebesparingsplicht: bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken, zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.
- Informatieplicht energiebesparing: bedrijven en instellingen zijn verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten.

Het is de omgevingsdienst die het toezicht op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

Uitkomsten van het onderzoek

De onderzoeksvragen zijn uitgezet bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. De uitkomsten van de antwoorden op deze vragen zijn hieronder samengevat.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek onder de gemeenten zijn:

- Bij meer dan driekwart van de gemeenten (77%) is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting opgenomen, meestal onder het overkoepelende onderwerp ‘omgevingsdiensten’. Hierbij is dus niet specifiek onderscheid gemaakt naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, maar is die taak onder één noemer samengebracht met andere taken die bij de omgevingsdienst belegd zijn.
- In 70% van de gemeenten is er een opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd met betrekking tot de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing. Aan de opdracht wordt in de meeste gevallen (92%) ook voldaan. Er zijn uiteenlopende redenen waarom er geen opdracht vanuit de gemeente richting de omgevingsdiensten geformuleerd is. Een aantal gemeenten geeft hierbij aan dat dit onderdeel is van de basistaak van de omgevingsdienst en het daardoor niet nodig is een aanvullende opdracht te formuleren.
- Er wordt door 80% van de gemeenten gestuurd op de taken van de omgevingsdienst. Dit gebeurt meestal door voortgangsrapportages, periodieke overleggen over, of evaluatie van, de voortgang. Bij 61% van de gemeenten zijn er ook formeel afspraken gemaakt over

de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. In 46% van de gemeenten zijn hier ook kritische prestatie indicatoren (KPI's) aan verbonden, zoals het aantal controles. In een even groot deel (46%) van de gemeenten gebeurt dit overigens niet.

- De rapportages die de gemeenten ontvangen, worden door 38% van de gemeenten van goede kwaliteit bevonden. In 39% van de gevallen bevatten de rapportages geen of niet voldoende adequate informatie. In het geval rapportages geen adequate informatie leveren, geven gemeenten in de toelichting aan dat er bijvoorbeeld geen specifieke gemeentelijke kengetallen geleverd worden en/of de informatie globaal is. Daarnaast geven meerdere gemeenten aan dat de rapportages geen inzicht geven in de behaalde resultaten, zoals de hoeveelheid gerealiseerde energiebesparing en de toegevoegde waarde van handhaving.
- Ongeveer een kwart (26%) van de gemeenten vervult zelf ook nog taken. Drie gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij eigen toezichthouders hebben die toezien op de niet-basistaakbedrijven. Een van de gemeenten geeft hierbij aan dat zij energiegegevens opvraagt die de omgevingsdienst kan gebruiken voor toezicht en handhaving op de verplichtingen. Een aantal gemeenten geeft aan het toezicht op kantoorgebouwen die over minimaal energielabel C dienen te beschikken, zelf uit te voeren. Daarnaast zijn er twee gemeenten die toezicht en handhaving op de verplichtingen ook na 1 juli 2023 nog zelf uitvoeren.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek onder de provincies zijn:

- Bij tien van de twaalf provincies is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting opgenomen, meestal onder het overkoepelende onderwerp 'omgevingsdiensten'.
- Bij tien van de twaalf provincies is er een opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd met betrekking tot de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing. Bij drie provincies wordt de opdracht jaarlijks opgenomen in het uitvoeringsprogramma en bij vier provincies is de opdracht opgenomen in het werkplan van de omgevingsdiensten en bij drie provincies zijn de werkzaamheden benoemd in een opdrachtformulier. Aan de opdracht wordt in de meeste gevallen (80%) ook voldaan.
- Er wordt door elf provincies gestuurd op de taken van de omgevingsdienst en één van de provincies kon hier geen antwoord op geven. Het meest wordt gestuurd op basis van een periodieke evaluatie van het werk- en uitvoeringsprogramma en/of op basis van voortgangsrapportages (vijf provincies). Bij vier provincies vindt er periodiek overleg over de voortgang plaats. Bij acht provincies zijn er ook formeel afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. In vijf provincies zijn hier ook KPI's aan verbonden.
- Zes provincies geven aan dat de rapportages adequate informatie bevatten. De respondenten die aangeven dat er op sommige punten adequate informatie wordt geleverd (1) of geen adequate informatie wordt geleverd (3), geven aan dat de rapportage geen inzicht geven in de effecten, zoals bijvoorbeeld een reductie in CO_2-uitstoot als gevolg van vermindering van gas- en elektriciteitsverbruik.
- Tien provincies geven aan dat zij zelf geen invulling geven aan toezicht en handhaving van de verplichtingen, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd. Eén provincie geeft aan wel zelf invulling te geven aan toezicht en handhaving van de verplichtingen. Deze provincie heeft in de periode 2021-2023 een projectmatige inhaalslag energiebesparingsplicht toegepast voor het aanpassen van vergunningen met voorschriften voor

wettelijke verplichte energiebesparing voor energierelevante vergunningplichtige bedrijven. De provincie geeft aan zelf toezicht en handhaving uit te voeren op de implementatie van de wettelijke verplichte energiebesparingsmaatregelen die bedrijven moeten nemen.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek onder de omgevingsdiensten zijn:

- Omgevingsdiensten hebben allemaal (gedeeltelijk) zicht op de bedrijven en instellingen die vallen onder de energiebesparings- en informatieplicht. Aan dit zicht komen zij vooral door eigen informatieverzameling, een combinatie van eigen gegevens met de gegevens van RVO.nl of een download vanuit het e-loket van RVO.nl. Als belangrijkste oorzaak waardoor de informatie (soms) ontbreekt geven de omgevingsdiensten aan dat zij geen inzicht hebben in energieverbruiksgegevens van bedrijven en instellingen. Zij geven aan dat het aanleveren van gegevens door netbeheerders kan helpen om volledig inzicht te krijgen.
- Omgevingsdiensten geven aan dat zij vrijwel allemaal (98%) gedeeltelijk of volledig zicht hebben op het aantal bedrijven en instellingen dat zich aan de informatieplicht energiebesparing houdt. Bijna alle respondenten geven aan op verschillende manieren contact te maken met bedrijven en instellingen die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing, het meest via brief of e-mail, telefonisch of persoonlijk.
- Controles bij bedrijven of instellingen vinden meestal plaats aan de hand van specifieke energiecontroles of algemene milieucontroles aan de hand van de erkende maatregelenlijst.
- Omgevingsdiensten geven aan dat het aantal controles per jaar wordt bepaald in afstemming met de gemeente/provincie en afhankelijk is van het budget dat de gemeente/provincie beschikbaar stelt voor energietoezicht- en handhaving. Ook de beschikbare capaciteit, het aantal energiebesparingplichtige bedrijven en de beschikbaarheid van aanvullende middelen (VUE-regeling, SPUK-gelden)[1] zijn onderdeel van de afweging. Daarnaast maakt de omgevingsdienst een inschatting van het aantal benodigde uren per te controleren bedrijf of instelling.
- De prioriteit van de te controleren bedrijven wordt door de omgevingsdiensten meestal gesteld op basis van de rubricering die de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) toevoegt aan de informatieplicht rapportages of op basis van een eigen risicoanalyse die specifiek gericht is op de energiebesparingsplicht.[2] Een klein deel van de omgevingsdiensten geeft aan prioriteit te stellen op basis van een meer algemene risicoanalyse vanuit VTH op het gebied van milieu. Sommige omgevingsdiensten stellen geen prioriteit in de te controleren bedrijven.
- Van 2019 tot en met 2023 is een intensivering in het aantal controles zichtbaar van 1.520 in 2019 tot 6.790 in 2023 (voor 110 gemeenten). Ook het aantal ingezette uren is in deze periode gestegen van 18.863 tot 40.550 (voor 89 gemeenten).[3] Het aantal bedrijven in het gebied en het aantal controles dat plaatsvindt zijn bepalend voor hoe lang een omgevings-diensten bezig zijn om het hele bedrijvenbestand te controleren. Een groot deel van de omgevingsdiensten (44%) geeft aan tussen de 5 en 10 jaar nodig te hebben om alle

---

1 De Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht (VUE) stelt het bevoegd gezag in staat haar toezichts- en handhavingstaken op het gebied van de energiebesparings- en informatieplicht te intensiveren.
Via de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK – THE) konden omgevingsdiensten een specifieke uitkering aanvragen voor extra ondersteuning op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht.

2 Het digitale loket van RVO maakt automatisch een code aan, de zogenaamde rubriceringscode. De omgevingsdienst kan op basis van deze code besluiten om locatie(s) te controleren, omdat bijvoorbeeld blijkt dat het bedrijf nog veel erkende maatregelen moeten uitvoeren en/of beperkt aan de energiebesparingsplicht voldoet (zie ook paragraaf 2.3).

3 Getallen zijn opgehaald in de uitgezette enquête. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit géén totaalbeeld is. Sommige omgevingsdiensten hebben geen of maar gedeeltelijk getallen aangeleverd, andere omgevingsdiensten hebben een totaal voor de gehele regio ingevuld.

bedrijven en instellingen te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. Een iets kleinere groep (36%) geeft aan tussen de 2 en 5 jaar nodig te hebben.
- Het aantal geconstateerde overtredingen stijgt over de jaren heen van 391 in 2019 tot 3.300 in 2023 (voor 54 gemeenten).[4] In de meeste gevallen is er een hersteltermijn opgelegd, of is er een vooraankondiging last onder dwangsom verstuurd.
- Meer dan de helft van de omgevingsdiensten (55%) geeft aan geen zicht te hebben op het energiebesparingspotentieel van bedrijven en instellingen in de betreffende gemeente of provincie. In ongeveer een kwart (26%) van de gevallen hebben omgevingsdiensten op andere wijze zicht op het energiebesparingspotentieel. Zo baseert een aantal omgevingsdiensten het besparingspotentieel van 9% op gasverbruik en 10% op elektriciteitsverbruik op eigen onderzoek of worden landelijke richtlijnen gehanteerd. Een klein deel van de omgevingsdiensten (14%) kan een indicatie geven van het energiebesparingspotentieel op basis van de informatieplicht.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek met betrekking tot de verantwoording zijn:
- Ruim een kwart van de gemeenten (27%) geeft aan dat er wel eens vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest. Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten. De meeste van de vragen over de bereikte resultaten gingen over de gerealiseerde CO_2 reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen.
- Zeven van de twaalf provincies geven aan dat er wel eens vragen/opmerkingen zijn geweest van Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Deze vragen gingen met name over hoe de samenwerking tussen de bevoegde gezagen en de omgevingsdienst in de regio verloopt. Ook werd er gevraagd naar de voortgang en implementatie van de energiebesparings- en informatieplicht, naar energiebesparingsmogelijkheden van bedrijven en de efficiëntie van de werkzaamheden van omgevingsdiensten en naar de invulling, controle op en voortgang van de verplichtingen bij de gemeenten binnen de provincie.

Duiding van de uitkomsten

De uitkomsten, zoals hierboven beschreven, zijn op basis van de deskstudie en focusgroepen geduid. De belangrijkste duiding van de resultaten is hieronder weergegeven.
- Uit de analyse van toegestuurde begrotingen blijkt dat het rijk middels subsidieregelingen in deze periode fors heeft ingezet op de organisatie van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Deelnemende overheden hebben in de focusgroepen aangegeven dat de SPUK-regelingen en subsidies vanuit provinciale akkoorden van de afgelopen jaren opschaling in de uitvoering mogelijk hebben gemaakt. Dit is ook terug te zien in de uitkomsten, waarin het aantal controles tussen 2019 en 2023 fors is toegenomen. Omgevingsdiensten hebben door aanvullende financiering bijvoorbeeld energieteams kunnen oprichten en het aantal controles kunnen opschalen. De toegekende middelen vanuit het Rijk en de aanvullende subsidies vanuit een aantal provincies hebben echter tot nu toe altijd een tijdelijk karakter gekend. In de focusgroepen is door alle deelnemende overheden aangegeven dat het hierdoor moeilijk is om continuïteit te behouden in de uitvoering, om vaste medewerkers aan te trekken en om te versnellen in de uitvoering.

---

4 Idem.

- Het zicht op welke bedrijven aan de verplichtingen moeten voldoen is beperkt en kost veel capaciteit, geven omgevingsdiensten aan tijdens de focusgroep. Sommige omgevingsdiensten hebben daarom extra capaciteit ingezet op het in beeld krijgen van deze bedrijven, naast informatie die beschikbaar is via RVO of bijvoorbeeld via reguliere milieucontroles. Omgevingsdiensten hebben in de focusgroep aangegeven dat het inzichtelijk krijgen van energieverbruik van bedrijven en instellingen via netbeheerders een belangrijke oplossing is om alle bedrijven die aan de verplichtingen moeten voldoen in beeld te krijgen en het mogelijk te maken om energiebesparing structureel te monitoren.
- Een belangrijk knelpunt in toezicht en handhaving is de complexe wet- en regelgeving, waardoor het veel tijd kost de juiste mensen bij omgevingsdiensten te vinden en op te leiden. Energiecontroles zijn een veel technischere variant van toezicht dan de gemiddelde toezichthouder gewend is uit te voeren. Bovendien zijn de gesprekspartners (bedrijven) vaak ook niet in staat technische vragen te beantwoorden. De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het extra moeilijk de juiste mensen bij omgevingsdiensten te vinden en te behouden.
- Een aantal omgevingsdiensten gaf tijdens de focusgroep aan dat er veel energie verloren gaat in de papieren werkelijkheid van de informatieplicht: het voldoen aan de informatieplicht betekent niet dat er ook daadwerkelijk energiebesparende maatregelen worden genomen. Eén omgevingsdienst geeft daarom aan niet meer actief op de informatieplicht te handhaven, maar prioriteit te geven aan het controleren op het daadwerkelijk treffen van energiebesparende maatregelen.
- Zowel in de focusgroepen als de enquête is door gemeenten en provincies aangegeven dat informatie over het energiebesparingspotentieel en de totaal gerealiseerde energiebesparing in veel gevallen ontbreekt, maar wel relevant is om te bepalen wat de inspanningen op toezicht en handhaving uiteindelijk opleveren. In sommige gevallen is wel een indicatie van de (potentiële) energiebesparing mogelijk, op basis van bijvoorbeeld informatie uit de informatieplicht en energiecontroles.

Bevindingen onderzoek Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer onderzoekt, parallel aan het DoeMee-onderzoek, de sturing van de minister voor Klimaat en Energie op de energiebesparingsplicht en de resultaten van de verplichting op landelijk niveau. De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek voor het DoeMee-onderzoek zijn:

- De opbrengsten van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht blijven achter bij de doelstellingen of streefwaarden van het kabinet, gebaseerd op prognoses van TNO en PBL. De doelstelling was in 2013 – 2014 (vanuit het Energieakkoord) dat de plicht ca. 35 PJ energiereductie zou opleveren. In de Klimaat en Energie Verkenning van 2020 wordt echter ingeschat dat ca. 7 PJ energie is bespaard in 2020.
- Voor zover hier zicht op is, voldoen bedrijven sinds 2008 structureel niet (volledig) aan de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Het doel van de minister dat er 100% naleving is onder bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen wordt daarmee niet behaald.
- Doelen die het kabinet heeft gesteld op het gebied van handhaving van de energiebesparingsplicht lijken ook niet gehaald. Een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) uit 2016 stelt dat afgesproken is dat bedrijven eens per 4 jaar worden bezocht en gecontroleerd. Echter blijft, op basis van dit uitgangspunt, het jaarlijks aantal uitgevoerde controles sterk achter.

- Uit verschillende evaluaties blijkt dat omgevingsdiensten onvoldoende functioneren en niet goed geëquipeerd zijn hun taken uit te voeren. Financieel zijn er daarnaast onvoldoende middelen beschikbaar om de door het kabinet en minister aangegeven aantal jaarlijkse controles uit te voeren.
- De Algemene Rekenkamer stelt vast dat zij niet ex post de kosteneffectiviteit van de plicht kan nagaan. Wel stelt zij vast dat de baten (mogelijk) zijn overschat (hoeveelheid gerealiseerde energiebesparing) en de omvang van de ingeschatte kostenposten (bijvoorbeeld middelen voor toezicht en handhaving) zeker zijn onderschat.

Handelingsperspectief

Het handelingsperspectief voor provincies, gemeenten en omgevingsdiensten is op decentraal niveau beschikbaar via de factsheets, die in het kader van dit onderzoek voor elke gemeente of provincie specifiek zijn opgesteld. In de factsheets staat onder andere op decentraal niveau beschreven hoe de samenwerking met omgevingsdiensten is vormgegeven en wat de voortgang op toezicht en handhaving is. De factsheets bieden hierdoor handvaten om op decentraal niveau de doeltreffendheid en/of doelmatigheid van toezicht en handhaving te verbeteren als hier aanleiding toe is.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In dit VVR DoeMee-onderzoek 2024 doen in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, op initiatief en onder begeleiding van de Vereniging van Rekenkamers (VVR).

Energiebesparingsplicht
Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing
Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Taakverdeling toezicht en handhaving
Gemeenten en provincies hadden de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst, maar sommige gemeenten en provincies voerden zelf de toezichts- en handhavingstaken uit. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

De uitkomsten van dit DoeMee-onderzoek bieden inzicht in de manier waarop gemeenten, provincies en omgevingsdiensten het toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht hebben georganiseerd, wat de voortgang is en wat eventuele knelpunten zijn. Voor gemeenten en provincies extra relevant, omdat goed toezicht en handhaving kunnen bijdragen aan het behalen van hun eigen duurzaamheidsdoelstellingen.

Onderzoek Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer voert, grotendeels parallel aan het DoeMee-onderzoek, onderzoek uit naar:

- hoe de minister voor Klimaat en Energie stuurt op de energiebesparingsplicht;
- wat de resultaten op landelijk niveau tot op heden zijn;
- hoe de minister zicht houdt op de resultaten[5].

Dit onderzoek bekijkt dus de organisatie en resultaten van de energiebesparingsplicht op nationaal niveau, terwijl het DoeMee-onderzoek is gericht op de resultaten van toezicht en handhaving op decentraal niveau. De belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer zijn verwerkt in de samenvatting van voorliggend onderzoeksrapport.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

In het DoeMee-onderzoek staat de vraag centraal: Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?

Meer specifiek geeft het onderzoek per betrokken actor inzicht in:

1. Gemeenten en provincies
   a. de manier waarop gemeenten en provincies de invulling van de energiebesparings- en informatieplicht hebben opgenomen in hun begroting;
   b. de manier waarop gemeenten en provincies sturen op toezicht en handhaving van de energiebesparings- en Informatieplicht energiebesparing door de omgevingsdienst;
   c. de manier waarop gemeenten en provincies (en waterschappen) zelf – naast de opdracht aan de omgevingsdienst – uitvoering geven aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en Informatieplicht energiebesparing;
2. Omgevingsdiensten
   a. de mate waarin omgevingsdiensten zicht hebben op de bedrijven en instellingen die onder de verplichtingen vallen;
   b. de mate waarin omgevingsdiensten zicht hebben op bedrijven en instellingen die zich niet aan de Informatieplicht energiebesparing houden en de wijze waarop de omgevingsdiensten contact maken met deze bedrijven en instellingen;
   c. de manier waarop omgevingsdiensten toezien en handhaven op de uitvoering van de verplichting tot het treffen van energiebesparende maatregelen en de Informatieplicht energiebesparing; inclusief het aantal jaren dat zij nodig hebben om alle bedrijven en instellingen te controleren en de prioriteiten die zij stellen;
   d. de resultaten van deze werkwijze in termen van aantal bezochte bedrijven, ingezette uren, aantal geconstateerde overtredingen, eventuele sancties, aantal en aard van de daadwerkelijk getroffen maatregelen en indien mogelijk de gerealiseerde energiebesparing;

[5] Energiebesparingsplicht bedrijven | Actueel | Algemene Rekenkamer

3. Verantwoording
    a. de afspraken die gemeenten en provincies hebben gemaakt met de omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie (denk aan doelstellingen (KPI's), informatie over de uitvoering, (tussentijdse) evaluaties, bereikte resultaten);
    b. de kwaliteit van de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten en provincies over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht en de daarmee bereikte resultaten;
    c. de kwaliteit van de informatieverstrekking van de colleges aan hun gemeenteraden/Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht door de omgevingsdiensten én hen zelf en de daarmee bereikte resultaten.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat de beleidsopzet beschreven en gaan we nader in op beide verplichtingen, wijzigingen in en aanvullingen op de verplichtingen, de rol en taakverdeling en de financiën. In hoofdstuk 3 zijn de enquêteresultaten per overheidslaag weergegeven en beschreven. Hoofdstuk 4 geeft vervolgens nadere duiding aan de resultaten op basis van de deskstudie en de focusgroepen. Het rapport sluit af met de belangrijkste conclusies in hoofdstuk 5, gevolgd door een literatuurlijst. In bijlage 1 is een beschrijving van het onderzoeksproces en de onderzoeksmethoden gegeven en wordt tevens gereflecteerd op de kwaliteit van de informatie. In bijlage 2 is daarnaast een begrippenlijst opgenomen en in bijlage 3 een overzicht van de deelnemende overheden.

2 Beleidsopzet

2.1 Inleiding

In onderstaand hoofdstuk worden de beleidsopzet en de rollen en taakverdeling van de decentrale overheden rondom toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing beschreven.

Figuur 2.1 Tijdlijn energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

2.2 Energiebesparingsplicht

De plicht om energie te besparen is al sinds 1993 van kracht (destijds vastgelegd in de Wet milieubeheer). Bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken[6], zijn sinds 2008 verplicht energiebesparende maatregelen te nemen (de energiebesparingsplicht). Het gaat hierbij specifiek om investeringen die bedrijven binnen vijf jaar kunnen terugverdienen. Bedrijven en instellingen moeten hierover sinds 1 juli 2019 eens in de vier jaar rapporteren (informatieplicht). Deze verplichtingen maakten onderdeel uit van de Wet milieubeheer en zijn per 1 januari 2024 in de Omgevingswet opgenomen.[7]

Om bedrijven/instellingen te helpen aan de energiebesparingsplicht te voldoen, heeft de rijksoverheid de Erkende Maatregelenlijsten energiebesparing (EML, verder: de maatregelenlijst) opgesteld. Deze lijst bevat energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder.[8] Bij de introductie van de maatregelenlijst is regelmatige actualisatie aangekondigd, om actueel te blijven wat betreft techniek, investeringskosten en energieprijzen. In de maatregelenlijst is een onderverdeling gemaakt in: gebouwen (bijvoorbeeld het plaatsen van zonnepanelen), faciliteiten (bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen voor de productie, het transport en het gebruik van stoom) en processen (bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen voor het in koel- of vriesmeubelen, of koel- of vriescellen bewaren van producten).

---

6 Het gemiddelde jaarlijkse verbruik van een huishouden (2022) is 2479 kWh elektriciteit en 1169 m3 gas. 50.000 kWh stroom en 25.000m3 gas is dus gelijk aan het jaarlijks verbruik van ongeveer 20 huishoudens. Prijsverandering energierekening | CBS

7 Wet Milieubeheer

8 Erkende maatregelenlijsten (EML) (rvo.nl)

Wijzigingen per 1 juli 2023

Sinds 1 juli 2023 zijn wijzigingen in de energiebesparingsplicht doorgevoerd. Vanaf juli 2023 is de energiebesparingsplicht verbreed naar verduurzaming van het energieverbruik. Dit betekent dat de energiebesparingsplicht is uitgebreid met CO_2-reducerende maatregelen en dat maatregelen voor het produceren van duurzame energie en elektrificatie, met een terugverdientijd van vijf jaar of minder, zijn toegevoegd aan de verplichting. Daarnaast is de doelgroep waarvoor de energiebesparingsplicht geldt uitgebreid naar bedrijven en instellingen die onder het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS) vallen. Ook de glastuinbouw en bedrijven die een omgevingsvergunning milieu nodig hebben, zoals afvalverwerkingsbedrijven en bedrijven in de zware industrie, vallen per 1 juli 2023 onder de plicht.

Als onderdeel van de wijzigingen die sinds 1 juli 2023 in werking zijn getreden, is de maatregelenlijst opnieuw doorgerekend en beoordeeld door externe consultants, in samenwerking met RVO. De erkende maatregelen zijn aangepast naar de stand van de techniek, de huidige energieprijzen en de investeringskosten. Ook zijn nieuwe potentiële maatregelen geïnventariseerd en aangeleverd, mede gevoed door de vraag aan brancheverenigingen en marktpartijen om nieuwe maatregelen voor te stellen en aan te leveren.[9] Onder andere is een verplichting voor het doorvoeren van maatregelen voor de productie van of de overstap op hernieuwbare energie(dragers) toegevoegd aan de lijst, mits deze een terugverdientijd hebben van vijf jaar of minder en leiden tot een verlaging van de CO_2-uitstoot.

Energielabel C

Een andere verplichting die per 1 juli 2023 geldt is dat een kantoorgebouw minimaal energielabel C moet hebben. Dit betekent een energielabel met een primair fossiel energiegebruik van maximaal 225 kWh per m^2 per jaar. Voldoet het gebouw niet aan de eisen, dan mag het niet meer als kantoor gebruikt worden. Dit is formeel geen onderdeel van de energiebesparingsplicht, maar de gemeente is wel het bevoegd gezag om toe te zien op deze verplichting en besteed controle in veel gevallen uit aan de omgevingsdienst. Daardoor draagt deze verplichting wel bij aan een toename in taken van gemeenten en omgevingsdiensten als het gaat om energiebesparing.

Inwerkingtreding omgevingswet

Sinds op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking is getreden, is de energiebesparingsplicht opgenomen in artikel 5.15 onder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal, milieubelastende activiteiten op een locatie) en in artikel 3.84 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl, gaat over gebouwen op een locatie, de zogenoemde gebruiksfuncties). Er wordt in de Omgevingswet niet meer gesproken van een ‘inrichting’, maar van regulering per milieubelastende activiteit. Dit is een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken. Het kan dus zijn dat voor één locatie twee verschillende actoren een energiebesparingsplicht hebben: één organisatie die de milieubelastende activiteit uitvoert en één organisatie die eigenaar is van het gebouw (de ‘drijver van de inrichting’).

9 Staatscourant 2023, 15844 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl)

2.3 Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Hierin fungeert RVO dus als een soort 'doorgeefluik'.

Als uitgangspunt gebruiken bedrijven en instellingen de maatregelenlijst. In de rapportage geven zij vervolgens per erkende maatregel aan of deze wel/niet is uitgevoerd en of een alternatieve maatregel is uitgevoerd. Het digitale loket maakt automatisch een code aan, de zogenaamde rubriceringscode. De omgevingsdienst kan op basis van deze code besluiten om locatie(s) te controleren, indien bijvoorbeeld blijkt dat het bedrijf nog veel erkende maatregelen moet uitvoeren en/of beperkt aan de energiebesparingsplicht voldoet. De code wordt bepaald op basis van vier criteria: 1) de mate waarin het bedrijf aan de energiebesparingsplicht voldoet, op basis van de gegeven antwoorden op de erkende maatregelenlijst, 2) het jaarlijks energieverbruik van de locatie, 3) de eventuele aanwezigheid van monumentale gebouwen en 4) het aantal geselecteerde categorieën van de Faciliteiten en Procesmaatregelenlijsten. De code R1 heeft de hoogste prioriteit bij toezicht en bij een code van R4 is in principe voldaan aan de energiebesparingsplicht.[10] Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht (informatie aanleveren), betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energie-besparingsplicht (het treffen van energiebesparende maatregelen).

Zoals onder paragraaf 2.2 beschreven is de eigenaar van het gebouw (de 'drijver van de inrichting') sinds invoering van de omgevingswet verantwoordelijk voor het uitvoeren van de gebouwmaatregelen. De organisatie die de activiteit(en) uitvoert is verantwoordelijk voor het treffen van de activiteit-gebonden maatregelen. Beide partijen zijn verplicht de informatie-plichtrapportage in te dienen via het e-loket van RVO, de digitale omgeving van RVO. In enkele gevallen kan het zijn dat de gebouweigenaar ook de informatieplichtrapportage indient voor de activiteit gebonden maatregelen van zijn huurder(s). Dit zijn met name bedrijfstakken waarvoor de gemeente onder de Omgevingswet de (milieu)regels bepaalt, zoals voor kantoren of winkels.

Onderzoeksplicht

Naast de informatieplicht hebben locaties van bedrijfstakken waarvoor onder de Omgevings-wet het Rijk de milieuregels bepaalt, of met een jaarlijks energiegebruik vanaf 10 miljoen kWh elektriciteit of 170.000 m^3 aardgas(equivalent), een onderzoeksplicht energiebesparing sinds 1 juli 2023. De onderzoeksplicht is alleen voor activiteit-gebonden maatregelen en geldt niet voor gebouw-gebonden maatregelen. Deze verplichting valt buiten dit onderzoek/de onder-zoeksperiode, maar draagt wel bij aan de toename aan taken voor gemeenten en omgevings-diensten. Vergelijkbaar met de informatieplicht moeten voor deze locaties eens in de vier jaar worden onderzocht welke energiebesparende maatregelen genomen dienen te worden. Hier moet ook via het e-loket van RVO over worden gerapporteerd.

[10] Toelichting rubriceringscode informatieplicht (RVO, 2023)

2.4 Rol en taakverdeling

Voor de meeste bedrijven en instellingen was de gemeente vóór 1 juli 2023 het bevoegd gezag voor de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Dit houdt in dat de gemeente het bestuursorgaan was dat een vergunningaanvraag behandelde, meldingen ontving en bevoegd was voor toezicht en handhaving. De provincies waren het bevoegd gezag voor locaties met een milieubelastende activiteit uit afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Dit zijn 'complexe bedrijven', zoals energiecentrales, die een omgevingsvergunning nodig hebben voor hun milieubelastende activiteiten.[11]

Per 1 juli 2023 is de energiebesparings- en informatieplicht toegevoegd aan het basistaken-pakket van de omgevingsdiensten. Het is dus per 1 juli 2023 de omgevingsdienst die het toezicht en de handhaving uitvoert op de energiebesparings- en informatieplicht in opdracht van gemeenten en provincies. Daarvoor hadden gemeenten en provincies in veel gevallen de uitoefening van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht ook al gemandateerd aan hun omgevingsdienst. Echter waren er ook provincies en gemeenten die zelf toezicht en handhaving op de verplichtingen uitvoerden. In 2022 is door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Vandaar dat het toezicht en de handhaving sinds 1 juli 2023 volledig bij omgevingsdiensten is neergelegd.

RVO is verantwoordelijk voor het digitale loket (e-loket) waarmee aan de rapportage-verplichtingen kan worden voldaan. Daarnaast zorgt zij voor het rubriceren van informatie en het beschikbaar maken van de informatie voor het bevoegd gezag en in het verlengde daarvan de omgevingsdiensten.

2.5 Financiën

De omgevingsdiensten ontvangen middelen van gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Hiervoor stellen omgevings-diensten over het algemeen werkplannen op of stellen ze dienstverleningsovereenkomsten op. In 2022 was de energiebesparingsplicht nog niet in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten opgenomen, maar besteedden veel gemeenten de taken rondom toezicht en handhaving van de verplichtingen al wel uit aan omgevingsdiensten. In 2022 hebben de omgevingsdiensten van hun deelnemers (zowel gemeenten als provincies) circa € 11 miljoen ontvangen.[12]

Om de capaciteit van de omgevingsdiensten voor toezicht en handhaving van de verplich-tingen te versterken, vanwege de uitbreiding van het takenpakket met de taken rondom de energiebesparings- en informatieplicht, heeft het Rijk sinds 2019 verschillende subsidies beschikbaar gesteld. In Tabel 1 is een overzicht opgenomen van alle Rijksregelingen van 2019 tot en met 2026 en bijbehorende bedragen. In de periode van 2019 tot 2023 is € 19,5 miljoen beschikbaar gesteld (verdeeld over drie rondes) vanuit de Versterkte Uitvoering Energiebesparing en Informatieplicht (VUE). Met deze middelen konden omgevingsdiensten, via Rijkswaterstaat, externe capaciteit inzetten voor bijvoorbeeld bedrijfscontroles. Ook

11 Milieuregels in het Bal voor complexe bedrijven | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

12 Onderzoek omgevingsdiensten in beeld 2022 (TwynstraGudde, 2023)

konden omgevingsdiensten van 2022 tot en met 2024 gebruik maken van de specifieke uitkering voor activiteiten in het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (SPUK IBP VTH). Dat programma richt zich met name op versterking van de omgevingsdiensten en het VTH-stelsel. Daarbij wordt ingezet op de versterking van de inzet op milieucriminaliteit, het verbeteren van de informatiehuishouding en datakwaliteit en de versterking van de kennisopbouw en kennisdeling.

Daarnaast is voor de periode 2022 – 2026 door het Rijk € 56 miljoen beschikbaar gesteld aan de omgevingsdiensten, de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE), voor een extra impuls vanwege de uitbreiding van het takenpakket.[13] Waar de VUE met name gericht was op het vergroten van de externe capaciteit, heeft de SPUK THE juist het doel de eigen capaciteit en kennis van de omgevingsdienst te versterken. De SPUK THE-regeling vereist minimaal 20% cofinanciering van gemeenten en provincies.

Tabel 2.1 Overzicht rijksregelingen m.b.t energiebesparingsplicht 2019-2026

Jaartal	Financiering	Bedrag
2019-2023	Versterkte Uitvoering Energiebesparing en Informatieplicht (VUE)	€ 19,5 miljoen
2022-2024	Specifieke Uitkering voor activiteiten in het interbestuurlijk programma versterking VTH stelsel (SPUK IBP VTH)	€ 18 miljoen
2022-2026	Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE)	€ 56 miljoen

13 https://open.overheid.nl/documenten/ronl-5df66568a2cd4238899ccbc38e429324ec9bf44d/pdf

3 Resultaten enquête

3.1 Inleiding

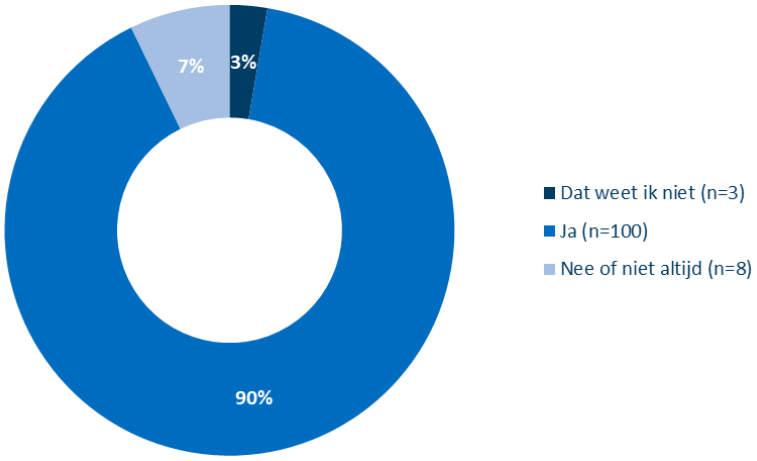
In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête per overheidslaag (respectievelijk gemeenten in paragraaf 3.2, provincies in paragraaf 3.3 en omgevingsdiensten in paragraaf 3.4) weergegeven en nader toegelicht. Bij de uitwerking is het aantal respondenten per vraag in de titel van het figuur opgenomen. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal respondenten voor sommige vragen verschilt en/of relatief laag is, onder andere afhankelijk van of een vervolgvraag is beantwoord. Dit is belangrijk om in acht te nemen bij het bekijken van de figuren per vraag.

3.2 Gemeenten

3.2.1 Helderheid rollen en taken

Er is gevraagd of de rollen en taken van de gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en de informatieplicht op dit moment helder zijn. Onderstaande figuur geeft inzicht in de gegeven antwoorden.

Figuur 3.1 Zijn de rollen en taken van de gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder? (n=111)

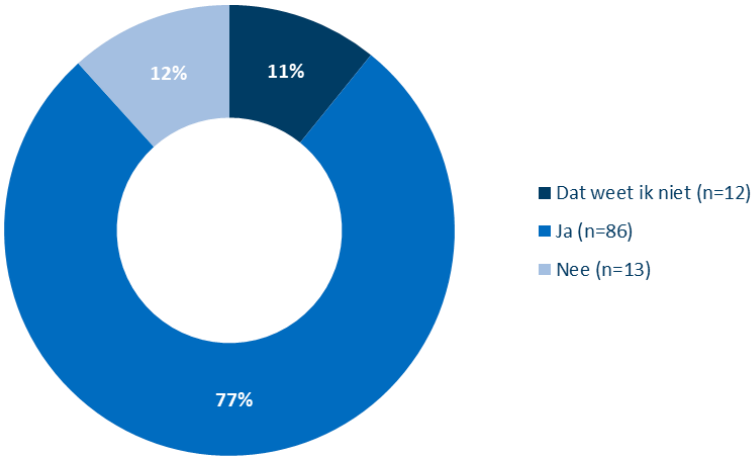

Bij het grootste deel van de gemeenten (90%) zijn de taken en rollen van de gemeente en de omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder. Een klein deel (7%) geeft aan dat dit niet het geval is. Zij geven aan dat de omgevingsdienst op dit moment in de opstartfase zit van het energietoezicht en dat de rollen en taken nog niet helemaal duidelijk zijn voor de gemeenten, of omdat de taakverdeling nog niet volledig is ingeregeld.

3.2.2 *Energiebesparingsplicht en informatieplicht in de begroting*

Er is gevraagd op welke wijze de energiebesparings- en informatieplicht in de begroting van gemeenten is opgenomen. Figuur 3.2 laat de antwoorden op deze vraag zien.

Figuur 3.2 **Is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van uw gemeente opgenomen? (n=111)**

In ruim driekwart van de gemeenten (77%) is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting opgenomen, meestal onder het overkoepelende onderwerp ‘omgevingsdiensten’ (39 gemeenten). Bij 14 gemeenten is de energiebesparingsplicht als onderdeel van een programma benoemd in de begroting en in 13 gemeenten is het onder het overkoepelende onderwerp ‘milieu’ opgenomen. Onderstaande figuur laat zien op welke wijze de energiebesparingsplicht is opgenomen in de gemeentelijke begrotingen.

Figuur 3.3 **Op welke wijze is de energiebesparingsplicht opgenomen in de begroting? (meer antwoorden mogelijk) (n=91)**

De gemeenten die ‘anders’ hebben geantwoord geven aan dat de financiering van het toezicht op de energiebesparingsplicht via een uitvoeringsprogramma/werkprogramma loopt, via een bijdrage aan verbonden partijen, als extra opdracht aan de omgevingsdienst of onder het overkoepelende thema ‘duurzaamheid’ in de begroting is opgenomen.

Wijze waarop het budget bepaald wordt

In de meeste gevallen wordt door de omgevingsdienst een inschatting gemaakt van het aantal bedrijven dat aan de verplichtingen moet voldoen, dat vervolgens gecombineerd wordt met het geschatte aantal uren dat nodig is voor de controle per object en de prijs per controle (kengetallen per omgevingsdienst). De werkzaamheden worden vervolgens vaak vastgesteld in een projectplan of werkprogramma. In veel gevallen is aangeven dat dit in goede afstemming met de omgevingsdienst plaatsvindt.

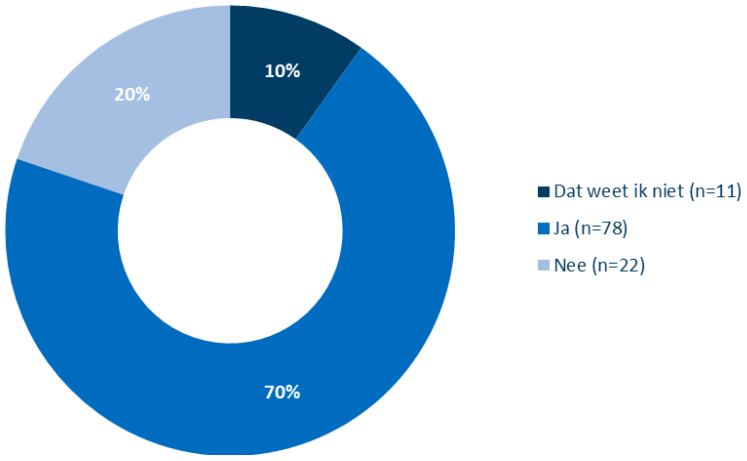
De bijdragen vanuit de SPUK THE hebben er in enkele gevallen voor gezorgd dat de gemeente de opgave heeft kunnen versnellen en het budget voor een aantal jaren gegarandeerd is. In deze gevallen is het budget beschikbaar vanuit SPUK THE leidend. In een enkel geval is aangegeven dat de provincie bijdraagt aan het budget voor de gemeenten via provinciale subsidieregelingen.

3.2.3 Sturen op toezicht en handhaving

Formuleren van een opdracht aan omgevingsdiensten

Gemeenten zijn verplicht het mandaat voor toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht aan hun omgevingsdienst te geven. Onderstaande figuur geeft weer of er een opdracht aan de omgevingsdienst is geformuleerd door de gemeente aan de omgevingsdienst.

Figuur 3.4 Is er door uw gemeente een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht? (n=111)

In bijna driekwart van de gemeenten (70%) is er een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdiensten. Bij een vijfde van de gemeenten (20%) is dit niet het geval. Bij 10% van de gemeenten is het onduidelijk of er een opdracht geformuleerd is.

De redenen waarom er geen opdracht geformuleerd is, lopen uiteen. Een aantal gemeenten geeft aan dat dit onderdeel is van de basistaak van de omgevingsdienst en het daardoor niet nodig is een aanvullende opdracht te formuleren. In andere gevallen is de rol- en taakverdeling tussen de gemeente en omgevingsdienst nog niet duidelijk en moet de opdracht nog geformuleerd worden. Eén omgevingsdienst geeft aan een netwerkorganisatie te zijn en geen uren beschikbaar te hebben voor toezicht- en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Een gemeente heeft daarom een externe partij benaderd om de controles op de verplichtingen uit te voeren. In twee gevallen is door gemeenten aangegeven dat zij zelf het toezicht uitvoeren en er dus geen opdracht richting de omgevingsdiensten is geformuleerd.

Hoe is de opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd

Er is gevraagd op welke wijze de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht is geformuleerd. Onderstaande figuur geeft de gegeven antwoorden weer.

Figuur 3.5 Hoe is de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht geformuleerd? (meer antwoorden mogelijk) (n=78)

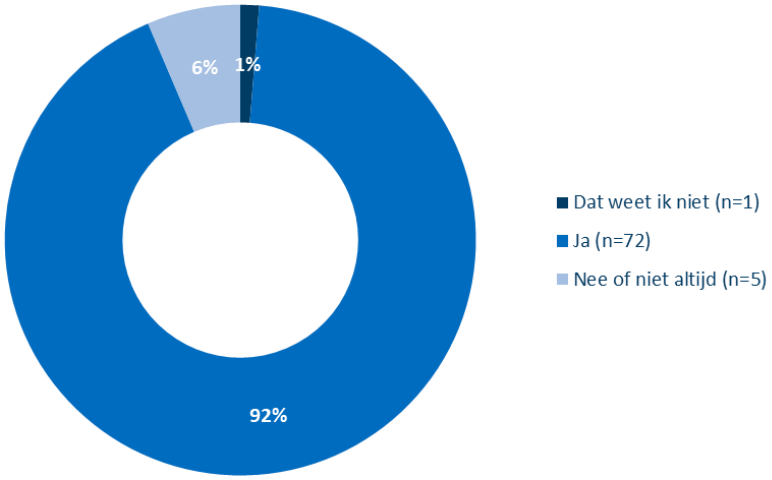

Veertien gemeenten geven aan een gemeenschappelijke regeling te hebben opgesteld volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast geven elf gemeenten aan dat de werkzaamheden zijn benoemd in een opdrachtformulier en vier gemeenten dat er een schriftelijke overeenkomst is opgesteld. Vier gemeenten geven aan niet te weten hoe de opdracht is geformuleerd. Een groot deel van de gemeenten gaf ‘anders, namelijk’ (45 gemeenten) aan. In de meeste gevallen is in dat geval de opdracht geformuleerd in een jaarlijks uitvoeringsprogramma of in een jaarlijks werkplan of werkprogramma. In enkele gevallen is aanvullend op een jaarplan ook een meerjarenplan geformuleerd.

Uitvoering van de opdracht in de praktijk

Er is gevraagd of de geformuleerde opdracht door de omgevingsdienst in praktijk ook wordt uitgevoerd. Onderstaande figuur geeft de antwoorden op deze vraag weer.

Figuur 3.6 Wordt de opdracht in de praktijk ook uitgevoerd? (n=78)

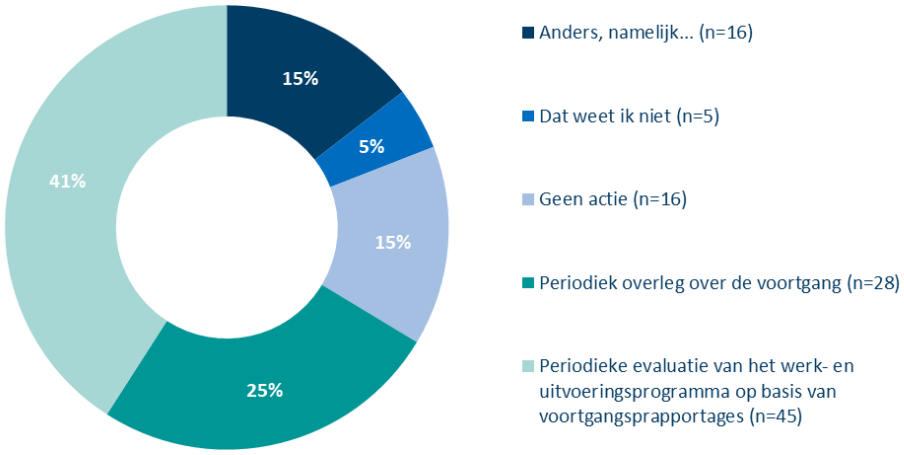
Bij het grootste deel van de gemeenten (92%) wordt de opdracht in praktijk ook uitgevoerd. In de toelichting bij dit antwoord wordt onder andere aangegeven dat er door de omgevingsdiensten regelmatig terugkoppeling plaatsvindt over de voortgang, zoals bijvoorbeeld in overleggen (bestuurlijke overleggen, accountgesprekken) en jaarverslagen. In een enkel geval is aangegeven dat dit soms niet het geval is, indien de omgevingsdienst kampt met capaciteitstekort.

Bij een klein deel van de gemeenten (6%), wordt de opdracht niet of niet altijd uitgevoerd. In één geval is hier een toelichting bij gegeven, waarin de gemeente aangeeft dat in de praktijk soms bezoeken plaatsvinden zonder afstemming met de accountmanager bij de gemeente, maar dit lijkt meer een communicatieprobleem te zijn. De gemeente geeft hierbij wel aan dat dit proces steeds beter gaat. Bij één gemeenten is het onduidelijk of de opdracht in praktijk wordt uitgevoerd.

Sturing op de taak van de omgevingsdiensten

Er is gevraagd of er door de gemeente acties ondernomen worden om te sturen op de taak van de omgevingsdiensten met betrekking tot toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht. Figuur 3.7 geeft de antwoorden weer op deze vraag .

Figuur 3.7 **Welke actie(s) heeft uw gemeente richting de omgevingsdienst ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht? (n=110)**

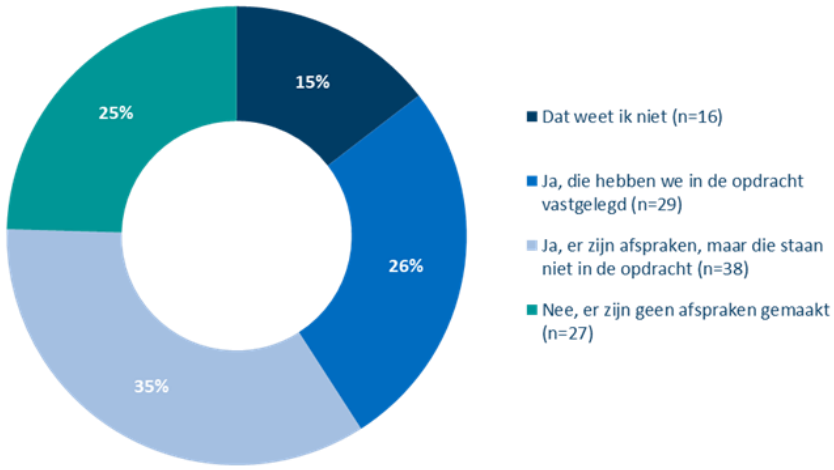

Bij een kwart (25%) van de gemeenten vindt periodiek overleg over de voortgang plaats. Bij een kleiner deel van de gemeenten vindt er geen actie plaats (15%) of is het onduidelijk of er acties plaatsvinden (5%). 41% van de gemeenten geeft het antwoord ‘anders, namelijk’. Hier geven veel gemeenten aan dat, naast periodiek overleg over de voortgang, ook wordt gestuurd op basis van voortgangsrapportages of het opdrachtformulier. Daarnaast is aangegeven dat er overleg plaatsvindt wanneer dat noodzakelijk is.

Afspraken over monitorings- en verantwoordingsinformatie

De antwoorden op de vraag of er afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht zijn in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 3.8 **Zijn er afspraken gemaakt tussen uw gemeente en de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=110)**

In iets meer dan een derde van de gemeenten (35%) zijn er afspraken zijn gemaakt, maar staan deze afspraken niet in de opdracht. Iets meer dan een kwart van de gemeenten (26%) geeft aan dat er afspraken zijn gemaakt en deze in de opdracht zijn vastgelegd. In de

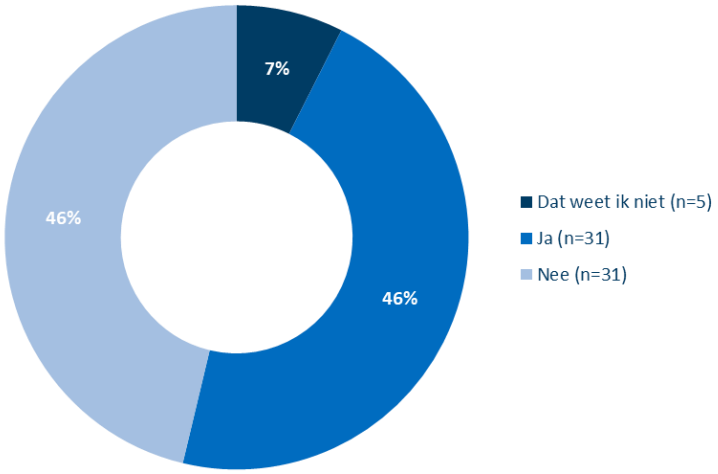
toelichting geven gemeenten aan dat dit vaak gebeurt via periodieke tussenrapportages, voortgangsrapportages en/of jaarverslagen. Als voorbeeld is een passage opgenomen uit een opdrachtbrief van een gemeente aan een omgevingsdienst: 'In de kwartaalrapportages zien we graag op welke wijze het reguliere energietoezicht heeft plaatsgevonden en op welke wijze de SPUK middelen zijn ingezet voor de gemeente X (denk onder andere aan het inzichtelijk maken van de CO_2-reductie).' Ook is monitoring en verantwoording in een enkel geval vastgelegd in de cofinancieringsregeling van de provincie of is vastgelegd dat periodiek overleg wordt gevoerd.

In het geval er wel afspraken zijn gemaakt, maar deze niet in de opdracht zijn vastgelegd (35%) is vaak aangegeven dat ook in dit geval monitoring en verantwoording plaatsvinden via periodieke rapportages en/of jaarrapportages, of dat periodiek overleg plaatsvindt. Daarnaast is in een aantal gevallen ook aangegeven dat monitorings- en verantwoordingsinformatie nodig is als subsidieverantwoording aan provincies.

Afspraken over doelstellingen (KPI's)

Onderstaande figuur geeft het aantal gemeenten dat doelstellingen (KPI's) met betrekking tot de energiebesparingsplicht heeft afgesproken met de omgevingsdienst weer.

Figuur 3.9 Zijn er doelstellingen (KPI's) afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=67)

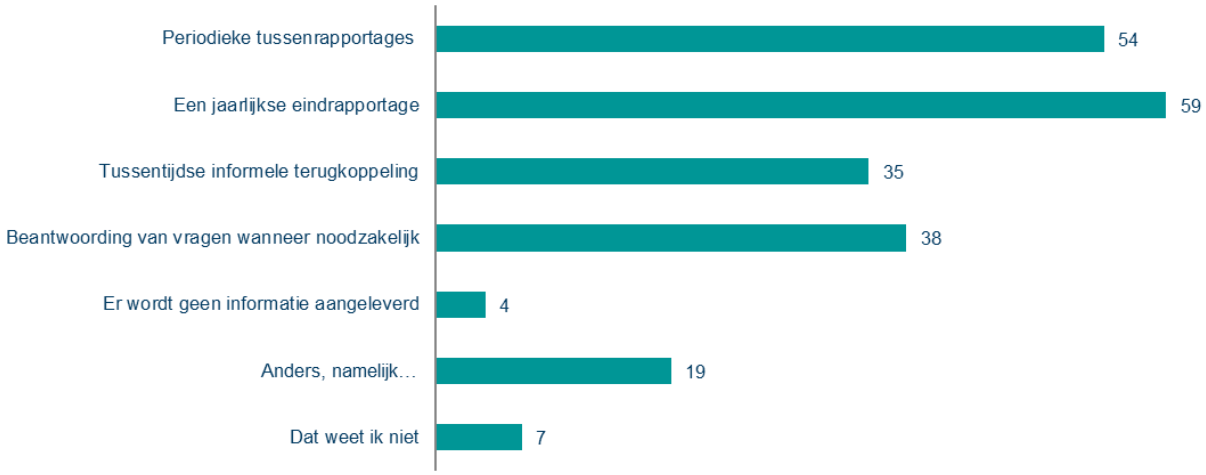

Bij iets minder dan de helft van de gemeenten zijn er geen KPI's afgesproken (46%). Een evenredig aantal gemeenten (46%) geeft aan dat er wel KPI's zijn afgesproken. Daarnaast geeft 7% aan dit niet te weten. In de toelichting is door gemeenten vaak aangegeven dat er doelstellingen zijn afgesproken over het aantal controles en hercontroles per jaar, de bestede uren en het soort overtreding. Een gemeente geeft bijvoorbeeld aan dat met de omgevingsdienst is afgesproken dat er negentien controles per jaar plaatsvinden zolang de provinciale subsidie loopt (tot en met 2024). In een enkel geval zijn ook doelstellingen afgesproken over een indicatie van de potentiële energiebesparing.

Informatie over de resultaten

Er is gevraagd op welke wijze de gemeente informatie ontvangt over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst. Figuur 3.10 geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.10 Op welke wijze ontvangt uw gemeente informatie over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst? (Meer antwoorden mogelijk) (n=122)

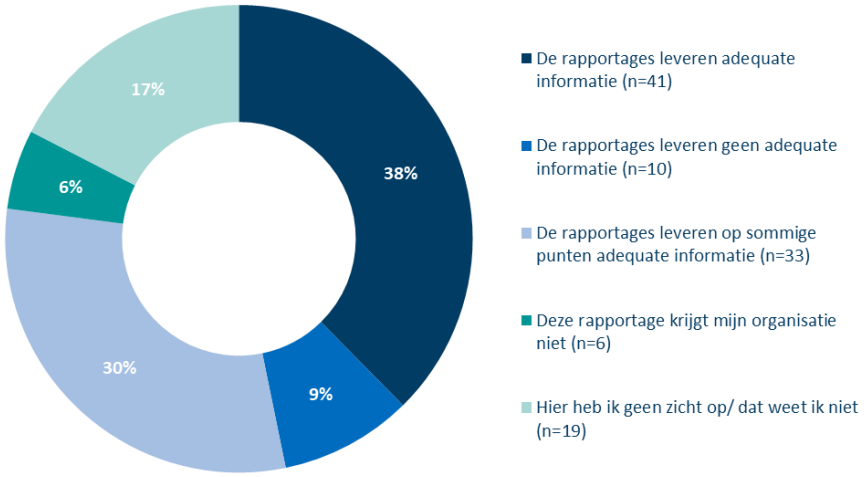
De meeste gemeenten (59) ontvangen een jaarlijkse eindrapportage van de omgevingsdiensten, gevolgd door periodieke tussenrapportages (54). Daarnaast vindt in veel gevallen tussentijdse informele terugkoppeling plaats (35) en worden vragen beantwoord wanneer noodzakelijk (38). Een klein deel geeft aan het niet te weten (7) of geeft aan dat er geen informatie wordt aangeleverd (4).

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (19) is door gemeenten aangegeven dat zij een afschrift ontvangen van de brief met rapportage die verzonden wordt aan de ondernemer, dat zij incidenteel informatie ontvangen via de mail of dat er halfjaarlijks en jaarlijks een evaluatie plaatsvindt. Ook is door een gemeente aangegeven dat er nog geen duidelijke afspraken zijn gemaakt met de omgevingsdienst, en ook nog niet is afgesproken hoe deze informatie gedeeld gaat worden. Daarnaast is door veel gemeenten ook in het open antwoord aangegeven dat zij jaarrapportages of tussenrapportages ontvangen.

Adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving

Figuur 3.11 geeft weer of de rapportages van de omgevingsdienst aan de deelnemende gemeenten adequate informatie geven over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht.

Figuur 3.11 **Geven de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht? (n=109)**

In 38% van de gevallen geven de rapportages adequate informatie. Een aantal gemeenten geeft aan dat de werkwijze en toelichting op de werkzaamheden duidelijk beschreven zijn en er geen informatie ontbreekt. Een gemeente licht bijvoorbeeld toe dat zij transparant uitgelegd krijgt van de omgevingsdienst welke werkzaamheden zij hebben uitgevoerd, hoeveel bedrijven nog niet hebben voldaan aan de verplichtingen en wat de vervolgacties zijn.

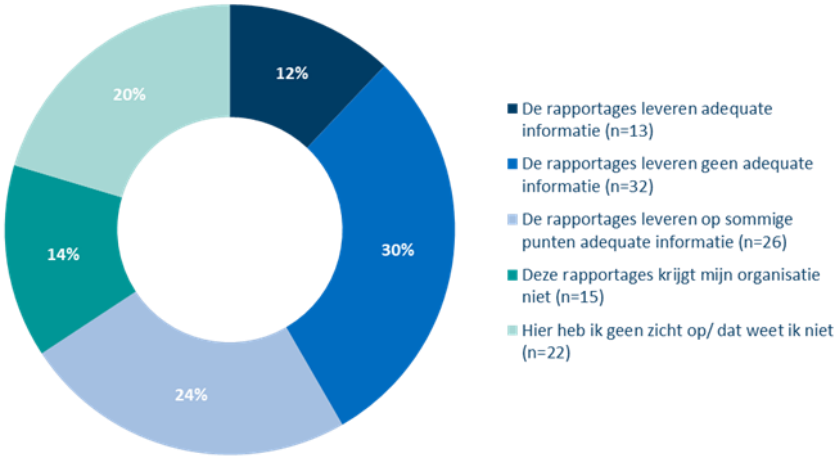
Daarnaast geeft 30% van de gemeenten aan dat de rapportages op sommige punten adequate informatie leveren en geeft 9% aan dat de rapportages geen adequate informatie leveren. In het geval rapportages geen adequate informatie leveren, geven gemeenten in de toelichting aan dat er bijvoorbeeld geen specifieke gemeentelijke kengetallen geleverd worden en/of de informatie globaal is. Daarnaast geven meerdere gemeenten aan dat de rapportages geen inzicht geven in de behaalde resultaten, zoals de hoeveelheid gerealiseerde energie-besparing en de toegevoegde waarde van handhaving. Een gemeente geeft aan dat zij graag inzicht willen krijgen in de hoeveelheid erkende maatregelen die door de bedrijven autonoom getroffen zijn en het nalevingsgedrag.

Een klein deel van de gemeenten (6%) geeft aan deze rapportages niet te ontvangen. In de toelichting geven gemeenten aan dat zij niet om specifieke rapportages vragen op dit vlak, dat er nog nadere afspraken over rapportages gemaakt moeten worden of dat de taak niet is belegd bij omgevingsdiensten en zij er niet over hoeven te rapporteren. Daarnaast heeft 17% van de gemeenten geen zicht op of de rapportages adequate informatie leveren.

Adequate informatie over de bereikte resultaten

Er is gevraagd of de rapportages van de omgevingsdienst aan de deelnemende gemeenten adequate informatie geven over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas- en elektriciteitsgebruik. Figuur 3.12 geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.12 Geven de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende gemeenten over de bereikte resultaten? Let op: het gaat hier over wat de energiebesparingsplicht oplevert (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas- en elektriciteitsverbruik) (n=108)

Ongeveer een derde van de gemeenten (30%) geeft aan dat de rapportages geen adequate informatie leveren over de bereikte resultaten. In de toelichting geven gemeenten aan dat de concrete energiebesparing die de uitgevoerde toezicht- en handhavingstaken hebben opgeleverd ontbreekt (CO_2 reductie). Een aantal gemeenten geeft aan dat deze wens er wel is, en in sommige gevallen hier ook al met de omgevingsdienst aan wordt gewerkt (bijvoorbeeld door het opzetten van een monitoringstool/dashboard). Ook geeft een gemeente aan dat de CO_2 reductie momenteel wordt ingeschat, gebaseerd op de resultaten van circa 4.000 controles op de energiebesparingsplicht door een speciaal hiervoor ontwikkelde app. Hieruit blijkt dat gemiddeld per controle ongeveer 25 ton CO_2 kan worden gereduceerd wanneer bedrijven de nog niet uitgevoerde verplichte maatregelen treffen.

Gemeenten die aangeven dat de rapportages op sommige punten adequate informatie leveren (24%) geven veelal hetzelfde aan als hierboven beschreven, namelijk dat informatie over de gerealiseerde CO_2 reductie in de rapportages ontbreekt. Ook geven gemeenten aan dat over de potentiële energiebesparing alleen indicatief wordt gerapporteerd. Een aantal gemeenten stelt dat deze informatie moeilijk in beeld te brengen is. Eén van de gemeenten geeft aan dat zij informatie over de daadwerkelijke energiebesparing, met name op aardgas-verbruik zou willen ontvangen. Een andere gemeente geeft aan dat inzicht in de energie-verbruiksgegevens met ingang van een nieuw artikel in de Omgevingswet (artikel 18.25a) opgevraagd kunnen worden bij netbeheerders.[14]

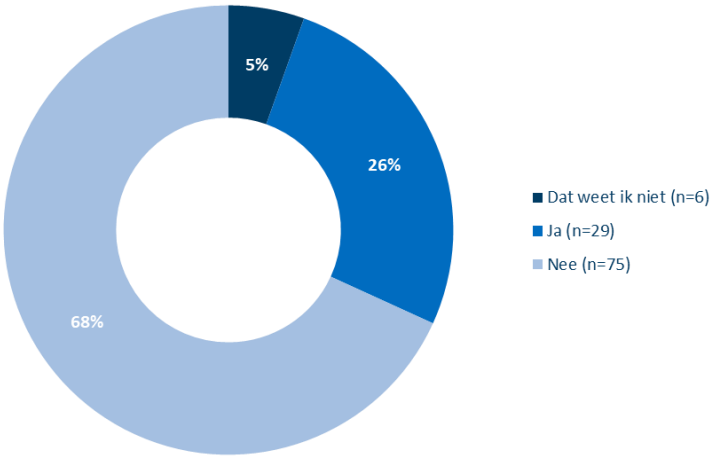
Een klein deel van de gemeenten (12%) geeft aan dat de rapportages adequate informatie leveren over de bereikte resultaten, zoals de bereikte CO_2-reductie of een prognose. Daarnaast geeft 14% aan deze rapportages niet te ontvangen of hier geen zicht op te hebben (20%).

[14] In het wetgevingsprogramma van voorjaar 2024 is het wetsvoorstel opgenomen in de fase ‘voorbereiding’ en is dus nog niet vastgesteld. Het is nog onbekend of en wanneer dit zal plaatsvinden.

3.2.4 *Eigen uitvoering naast omgevingsdienst*

Navolgende figuur laat zien of gemeenten zelf invulling geven aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.

Figuur 3.13 Geeft uw gemeente zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023? (n=110)

Bij de meeste gemeenten (68%) wordt zelf geen invulling gegeven aan toezicht en handhaving van de verplichtingen, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd. In de toelichting op dit antwoord geven gemeenten veelal aan dat alle taken bij de omgevingsdienst zijn belegd en de gemeente geen (aanvullende) taken uitvoert. Sinds 1 juli 2023 is dit een verplichting. Een aantal gemeenten geeft aan deze kennis niet in huis te hebben en een aantal gemeenten geeft aan over de verplichtingen te communiceren. Eén gemeente geeft aan externe capaciteit in te huren indien de omgevingsdienst niet voldoende capaciteit heeft.

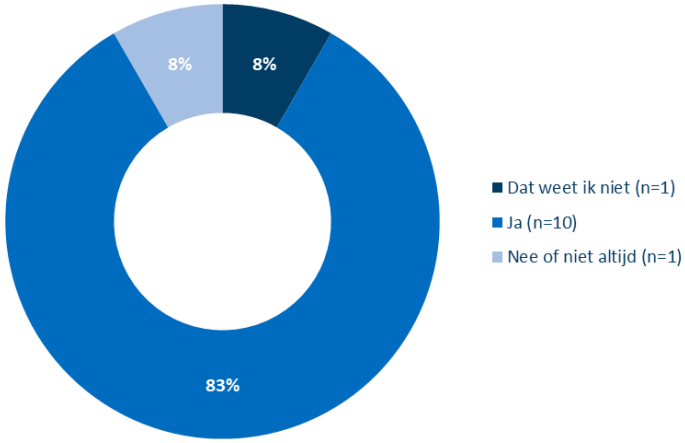
Iets meer dan een kwart van de gemeenten (26%) geeft wel zelf invulling aan de verplichtingen. Drie gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij eigen toezichthouders hebben die toezien op de niet-basistaakbedrijven. Een van de gemeenten geeft hierbij aan dat zij energiegegevens opvragen die de omgevingsdienst kan gebruiken voor toezicht en handhaving op de verplichtingen. Een aantal gemeenten geeft aan het toezicht op kantoorgebouwen die over minimaal energielabel C dienen te beschikken, zelf uit te voeren. Daarnaast zijn er twee gemeenten die toezicht en handhaving op de verplichtingen ook na 1 juli 2023 nog zelf uitvoeren. Een aantal gemeenten geeft aan zelf actief te zijn in het communiceren, stimuleren en adviseren over de verplichtingen. Daarnaast heeft een gemeente een bedrijf ingeschakeld voor ‘stimulerend toezicht’ en het begeleiden van bedrijven bij het nemen van maatregelen. Indien bedrijven niet meewerken en/of het traject afronden, krijgen ze bezoek van de omgevingsdienst voor een controle. Een andere gemeente biedt bedrijven duurzaamheidsscans aan. Tijdens deze bezoeken wijst de gemeente deze bedrijven op de verplichtingen.

3.3 Provincies

3.3.1 Helderheid rollen en taken

Er is gevraagd of de rollen en taken van de provincie en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en de informatieplicht op dit moment helder is. Onderstaande figuur geeft de antwoorden van de provincies weer.

Figuur 3.14 Zijn de rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder? (n=12)

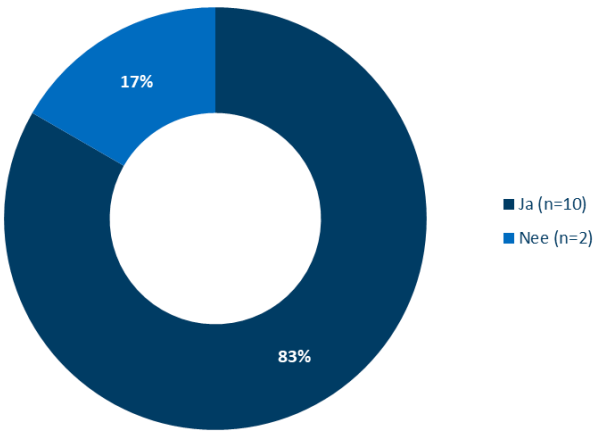

Bij tien provincies zijn de taken en rollen van de gemeenten, provincie en de omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder. Eén provincie geeft aan dat dit niet het geval is. Deze onduidelijkheid wordt veroorzaakt door de ontwikkelingen rondom het thema energie, waardoor er onduidelijkheden zijn op beleidsmatig niveau (wetgeving) en in de uitvoeringspraktijk. Eén provincie weet niet of de rollen en taken helder zijn.

3.3.2 Energiebesparingsplicht en informatieplicht in de begroting

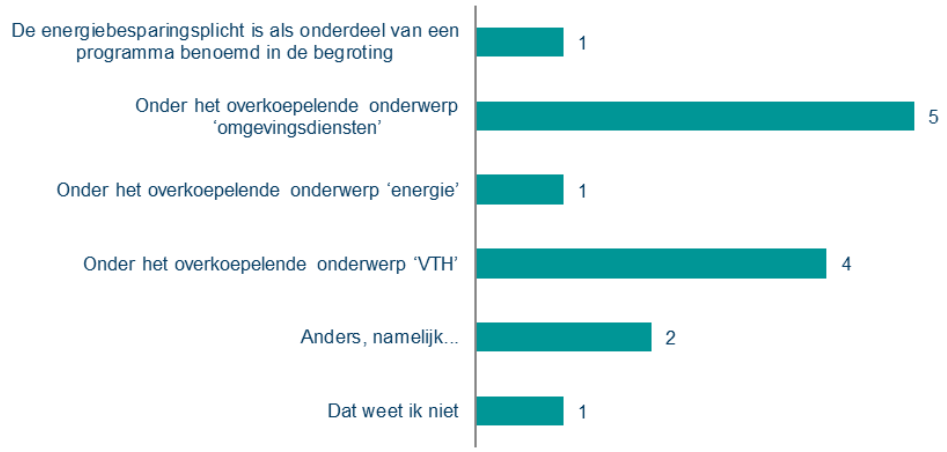
Onderstaande figuur geeft weer of de opdracht tot toezicht en handhaving van de energie-besparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van de provincie is opgenomen.

Figuur 3.15 Is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van uw provincie opgenomen? (n=12)

De meeste provincies (10 provincies) geven aan dat de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in hun begroting is opgenomen. Twee provincies geven aan dat de opdracht niet in hun begroting is opgenomen. Wanneer de energiebesparingsplicht in de begroting is opgenomen, is dit meestal onder het overkoepelende onderwerp ‘omgevingsdiensten’ (4 provincies) of onder het overkoepelende onderwerp ‘VTH’ (4 provincies). Bij 1 provincie is de energiebesparingsplicht als onderdeel van een programma genoemd in de begroting en bij één provincie is die onder het overkoepelende onderwerp ‘milieu’ opgenomen.

Figuur 3.16 Op welke wijze is de energiebesparingsplicht opgenomen in de begroting? (Meer antwoorden mogelijk) (n=14)

De provincie die ‘anders, namelijk…’ heeft geantwoord, geeft aan dat de financiering van het toezicht op de energiebesparingsplicht bij de start van het toezicht voor een deel werd gedekt vanuit het programma energietransitie.

Wijze waarop het budget bepaald wordt

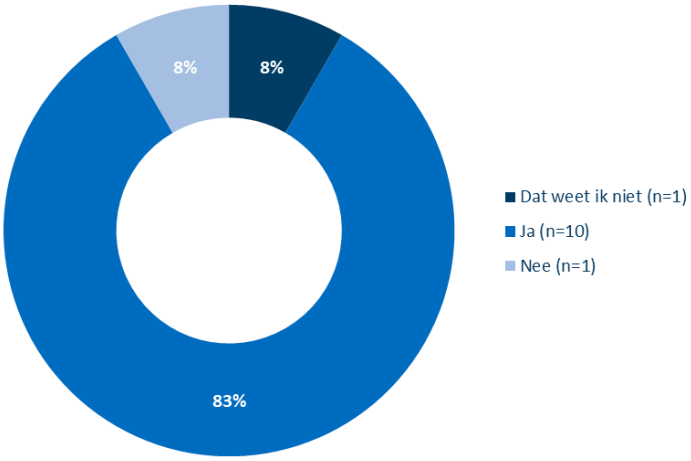
In veel gevallen wordt door provincie en omgevingsdienst een inschatting gemaakt van het aantal bedrijven dat aan de verplichtingen moet voldoen, wat vervolgens gecombineerd wordt met het geschatte aantal uren dat nodig is voor de controle per object en de prijs per controle (kengetallen per omgevingsdienst). Ook een risicoanalyse is onderdeel van de wijze waarop het budget wordt bepaald. De werkzaamheden worden vervolgens in de meeste gevallen vastgesteld in een projectplan of werkprogramma. In veel gevallen is aangeven dat dit in goede afstemming met de omgevingsdienst plaatsvindt. Voor het uitvoeren van incidentele werkzaamheden zoals de controle op actualisatie van vergunningen wordt een aparte opdracht verstrekt.

3.3.3 Sturen op toezicht en handhaving

Formuleren van een opdracht richting omgevingsdiensten

Provincies zijn verplicht het mandaat voor toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht aan hun omgevingsdienst te geven. Figuur 3.17 laat zien of er een opdracht geformuleerd is door de provincie aan de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht.

Figuur 3.17 **Is er door uw provincie een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht? (n=12)**

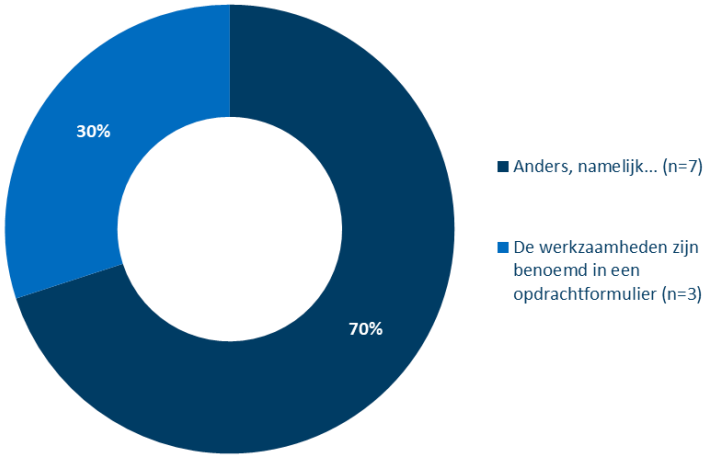

Bij tien provincies is er een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdiensten. Eén provincie weet niet of er een opdracht geformuleerd is en één provincie geeft aan dat er geen afzonderlijke opdracht geformuleerd is omdat energietoezicht door de omgevingsdienst is opgenomen in de jaarbegroting.

Hoe is de opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd

Onderstaande figuur laat zien op welke wijze de opdracht richting de omgevingsdiensten is geformuleerd. Bij drie provincies vindt dit plaats in een opdrachtformulier.
Bij zeven provincies is de opdracht op andere wijze geformuleerd. Bij drie van deze provincies wordt de opdracht jaarlijks opgenomen in het uitvoeringsprogramma en bij vier provincies is de opdracht opgenomen in het werkplan van de omgevingsdiensten.

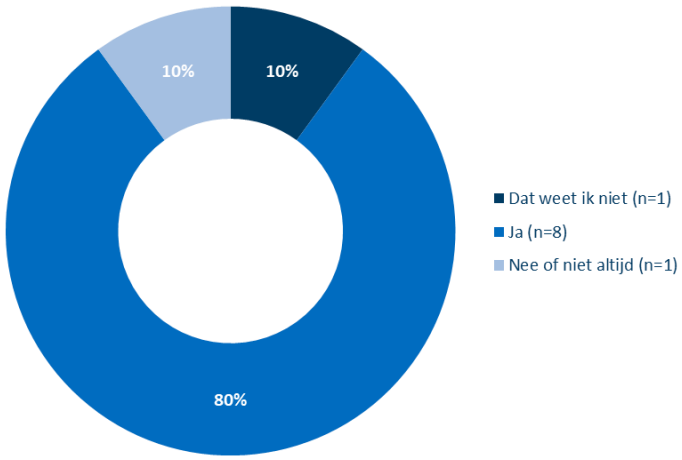
Figuur 3.18 **Hoe is de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht geformuleerd? (n=10)**

Uitvoering van de opdracht in de praktijk

Onderstaande figuur laat zien of de opdracht in de praktijk ook wordt uitgevoerd.

Figuur 3.19 Wordt de opdracht in de praktijk ook uitgevoerd? (n=10)

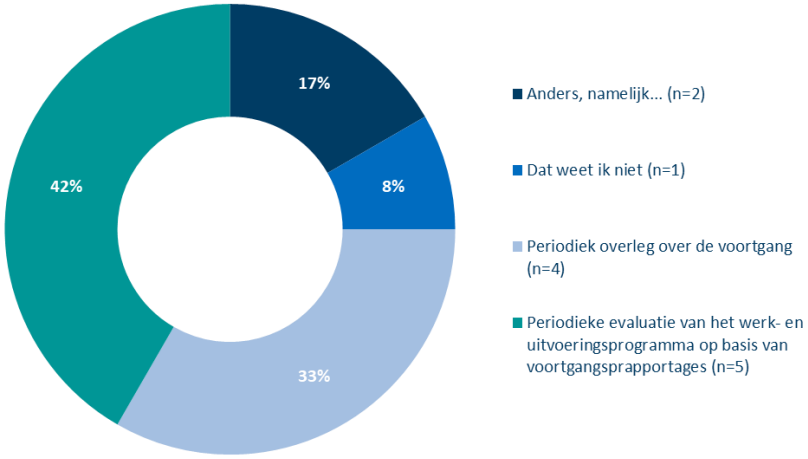

Bij acht provincies wordt de opdracht in praktijk ook uitgevoerd. In de toelichting bij dit antwoord wordt onder andere aangegeven dat er regelmatig afstemming plaatsvindt met de omgevingsdiensten over de voortgang van de opdracht en er rapportages worden verstrekt. Een enkele provincie geeft aan ook afstemming te hebben over gewijzigde wet- en regelgeving en capaciteit. Eén provincie geeft aan dat de opdracht niet of niet altijd wordt uitgevoerd en één provincie geeft aan niet te weten of de opdracht in de praktijk wordt uitgevoerd.

Sturing op de taak van de omgevingsdiensten

Er is gevraagd welke acties door provincies zijn ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdiensten met betrekking tot toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht. Onderstaande figuur geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.20 Welke actie(s) heeft uw provincie richting de omgevingsdienst ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht? (n=12)

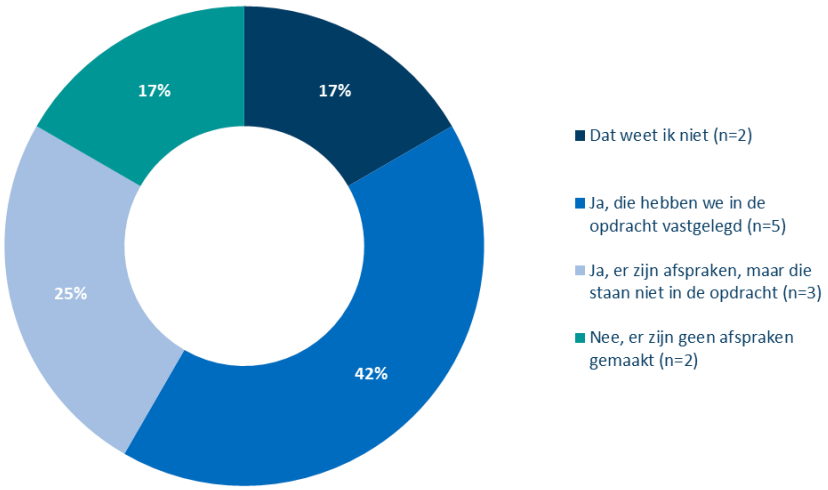
Bij vijf provincies vindt er periodieke evaluatie van het werk- en uitvoeringsprogramma plaats op basis van voortgangsrapportages. Bij vier provincies vindt er periodiek overleg plaats over de voortgang. Eén provincie geeft aan niet te weten of de provincie actie onderneemt om te sturen op de taak van de omgevingsdienst met betrekking tot toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht.

Twee provincies hebben een open antwoord gegeven via het antwoord ‘anders, namelijk’. Zo geeft één provincie aan dat er naast de reguliere VTH-taak in samenwerking met de omgevingsdienst een subsidieregeling is opgesteld voor gemeenten waarbij zij in de gelegenheid werden gesteld om hun toezichtscapaciteit te verdubbelen. Een andere provincie geeft aan dat samen met ketenpartners (waaronder de omgevingsdienst) invulling is gegeven aan een businesscase energie.

Afspraken over monitorings- en verantwoordingsinformatie

Onderstaande figuur geeft weer of er afspraken zijn gemaakt tussen de provincie en de omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht.

Figuur 3.21 Zijn er afspraken gemaakt tussen uw provincie en de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=12)

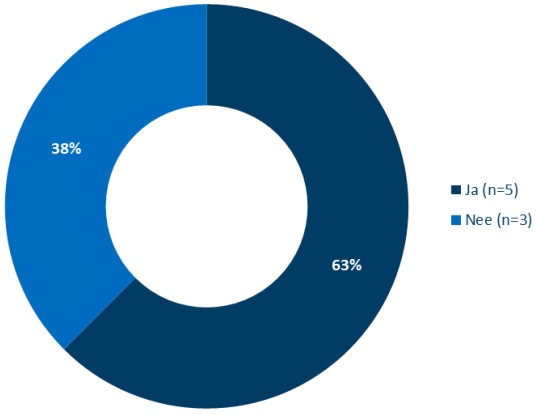

Acht provincies geven aan dat er afspraken zijn gemaakt met de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot. de energiebesparingsplicht. Meestal zijn deze afspraken in de opdracht vastgelegd (5 provincies). In dat geval wordt aangegeven dat de omgevingsdiensten concrete informatie verstrekken over resultaten zoals het aantal gecontroleerde bedrijven en het bereikte besparingspotentieel. Drie provincies geven aan dat er wel afspraken zijn gemaakt, maar dat deze niet in de opdracht staan. In dat geval valt monitoring buiten de scope van het energietoezicht, verantwoording vindt plaats op basis van de activiteiten die zijn afgesproken in de werkplannen. In twee provincies zijn er geen afspraken gemaakt en twee provincies weten niet of er afspraken zijn gemaakt.

Afspraken over doelstellingen (KPI's)

Onderstaande figuur geeft aan of er afspraken zijn gemaakt tussen de provincie en de omgevingsdienst over doelstellingen (KPI's) met betrekking tot de energiebesparingsplicht.

Figuur 3.22 Zijn er doelstellingen (KPI's) afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=8)

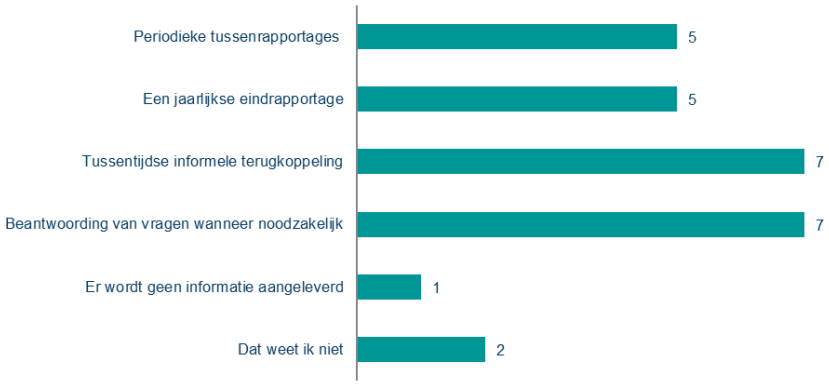

Bij vijf provincies zijn er KPI's afgesproken. In de toelichting is door provincies vaak aangegeven dat er doelstellingen zijn afgesproken over het aantal controles, urenbesteding en behaalde resultaten. In sommige gevallen zijn er daarnaast specifieke doelstellingen afgesproken over het aantal hercontroles, naleefgedrag van bedrijven, aantal ingezette handhavingstrajecten en indicatie van potentiële energiebesparing. Bij drie provincies zijn er geen KPI's afgesproken.

Informatie over de resultaten

Onderstaande figuur geeft de wijze weer waarop de provincie informatie ontvangt over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst.

Figuur 3.23 Op welke wijze ontvangt uw provincie informatie over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst? (Meer antwoorden mogelijk) (n=27)

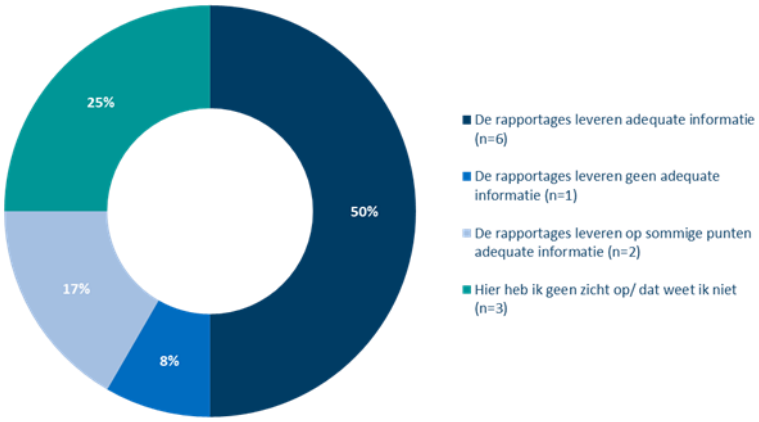

Zeven provincies ontvangen tussentijdse informele terugkoppeling en beantwoording van vragen wanneer noodzakelijk. Daarnaast ontvangen de provincies periodieke tussen-rapportages (5) en een jaarlijkse eindrapportage (4). Eén provincie geeft aan dat er geen informatie wordt aangeleverd, twee provincies weten niet op welke wijze de provincie informatie ontvangt.

Adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving

Onderstaande figuur i geeft weer of de rapportages van de omgevingsdienst aan de deelnemende provincies adequate informatie geven over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht.

Figuur 3.24 Geven de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende provincies adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht? (n=12)

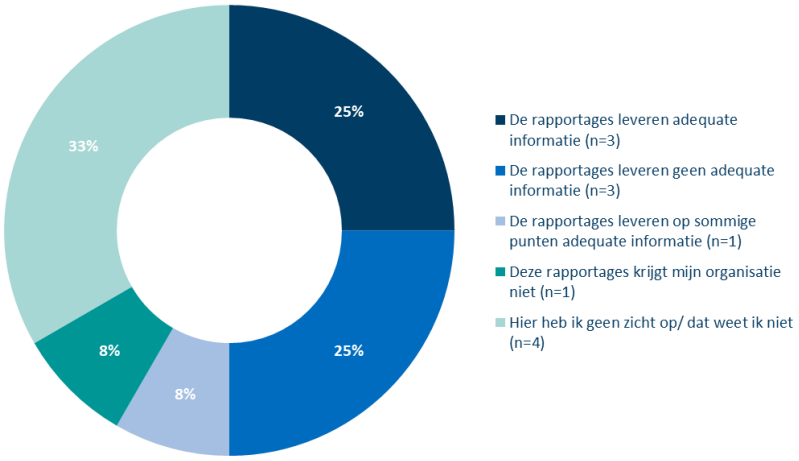

In de helft van de provincies (6) leveren de rapportages adequate informatie en bij enkele provincies (3) leveren de rapportages op sommige punten adequate informatie. Drie provincies geven aan geen zicht te hebben op de informatie in de rapportages en één provincie geeft aan dat de rapportage geen adequate informatie oplevert over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht.

Adequate informatie over de bereikte resultaten

Figuur 3.25 laat zien of de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende provincies over de bereikte resultaten opleveren.

Figuur 3.25 Geven de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende provincies over de bereikte resultaten? (n=12)

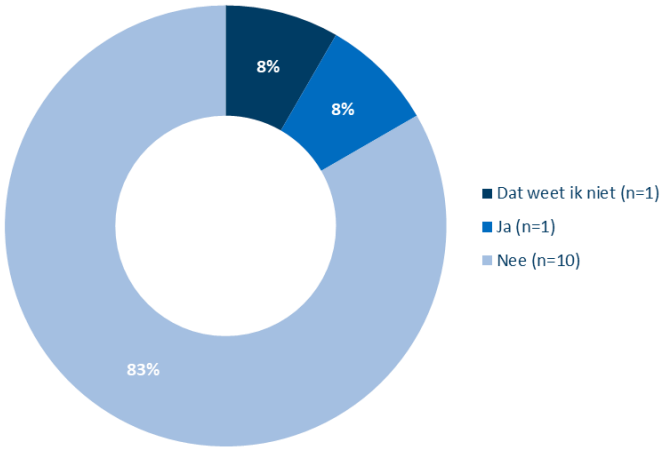

Drie provincies geven aan dat de rapportages adequate informatie leveren over de bereikte resultaten. De provincies die aangeven dat er op sommige punten adequate informatie wordt geleverd (1) of geen adequate informatie wordt geleverd (3) geven aan dat de rapportage geen inzicht geven in de effecten zoals bijvoorbeeld een reductie in CO_2-uitstoot als gevolg van vermindering van gas- en elektriciteitsverbruik. Vier provincies geven aan hier geen zicht op te hebben en één provincie geeft aan geen rapportage met inzicht over de bereikte resultaten te ontvangen.

3.3.4 Eigen uitvoering naast omgevingsdienst

Er is gevraagd of provincies zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energie-besparings- en informatieplicht geven, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023. Navolgende figuur geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.26 Geeft uw provincie zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023? (n=12)

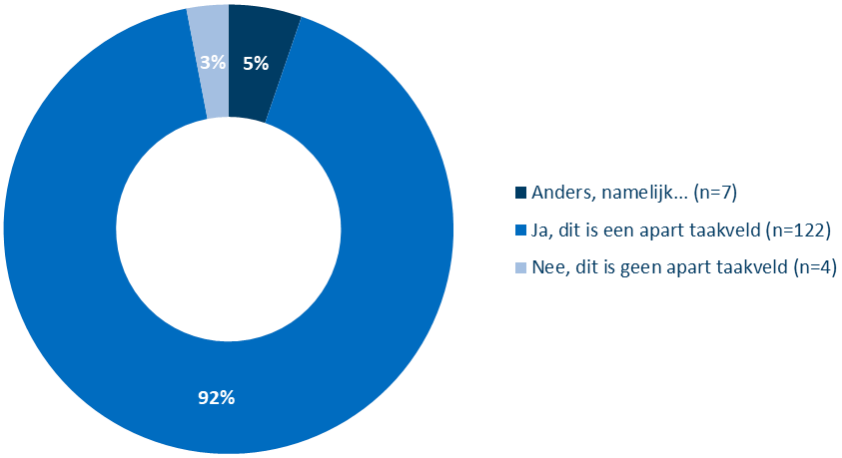
Tien provincies geven aan dat de provincie zelf geen invulling geeft aan toezicht en handhaving van de verplichtingen, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd. De respondenten geven aan dat de taken volledig zijn belegd bij de omgevingsdienst. Eén provincie geeft aan wel zelf invulling te geven aan toezicht en handhaving van de verplichtingen. Deze provincie heeft in de periode 2021-2023 een projectmatige inhaalslag energiebesparingsplicht toegepast voor het aanpassen van vergunningen met voorschriften voor wettelijke verplichte energiebesparing voor energierelevante vergunningplichtige bedrijven of instellingen. De provincie geeft aan zelf toezicht en handhaving uit te voeren op de implementatie van de wettelijke verplichte energiebesparingsmaatregelen die bedrijven moeten nemen.

3.4 Omgevingsdiensten[15]

3.4.1 Inzicht in bedrijven en instellingen die onder de verplichtingen vallen

Onderstaande figuur geeft weer of de energiebesparingsplicht als apart taakveld (specifiek werkgebied binnen een organisatie) onderdeel is van het VTH-stelsel bij de omgevingsdiensten.

Figuur 3.27 Is de Energiebesparingsplicht als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel bij uw omgevingsdienst? (n=133)

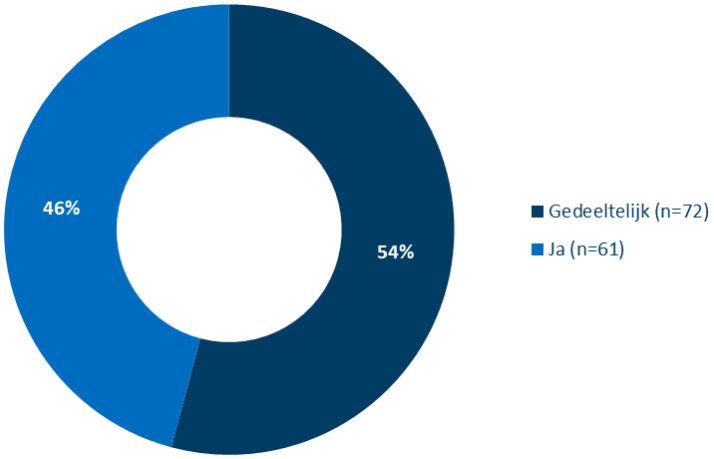
Bij de meeste omgevingsdiensten (92%) is de energiebesparingsplicht als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel binnen de omgevingsdienst. Een klein deel van de omgevingsdiensten (3%) geeft aan dat de energiebesparingsplicht geen apart taakveld is. Daarnaast geeft 5% van de omgevingsdiensten aan dat energiebesparingsplicht anders is georganiseerd. In de toelichting wordt aangegeven dat er een apart taakveld is ingericht voor toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht, tegelijkertijd worden bepaalde onderdelen meegenomen bij uit te voeren toezicht zoals de informatieplicht en de onderzoeksplicht.

[15] In totaal zijn 111 gemeenten en 12 provincies onderdeel van het DoeMee-onderzoek 2024. Omdat voor sommige provincies meerdere omgevingsdiensten de toezicht en handhaving uitvoeren, ligt het aantal door omgevingsdiensten ingevulde enquêtes hoger dan het aantal deelnemende gemeenten en provincies (namelijk 133).

Aantal bedrijven dat onder de energiebesparings- en informatieplicht valt

Onderstaande figuur laat zien of omgevingsdiensten inzicht hebben in het aantal bedrijven dat onder de energiebesparings- en informatieplicht valt.

Figuur 3.28 Is er inzicht in het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht? (n=133)

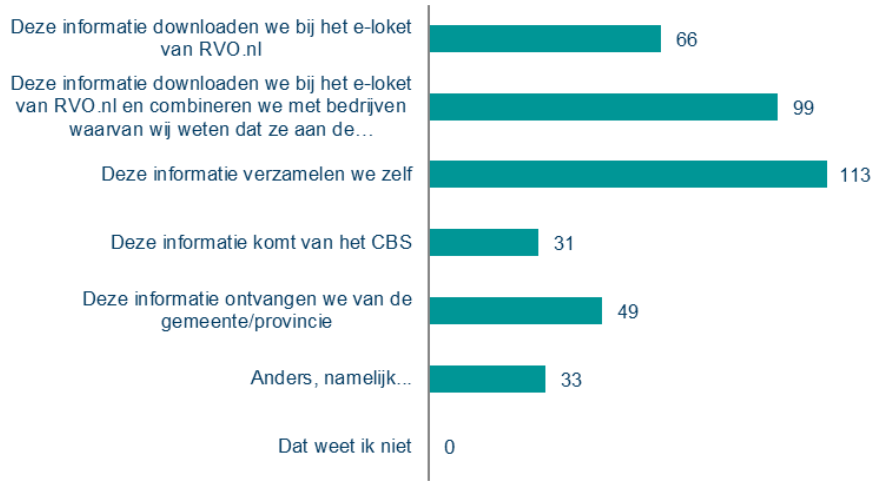

Iets meer dan de helft van de omgevingsdiensten (54%) geeft aan dat zij gedeeltelijk inzicht hebben in het aantal bedrijven dat onder de energiebesparings- en informatieplicht valt. Iets minder dan de helft van de omgevingsdiensten (46%) geeft aan dat zij volledig inzicht hebben.

Informatievoorziening

Onderstaande figuur geeft weer hoe de omgevingsdiensten aan deze informatie komen.

Figuur 3.29 Hoe komt u aan deze informatie? (Meer antwoorden mogelijk) (n=391)

Er is 113 maal door omgevingsdiensten aangegeven dat zij deze informatie zelf te verzamelen en/of deze informatie bij het e-loket van RVO.nl downloaden (66). Ook combineert een deel van de omgevingsdiensten (99) deze informatie met bedrijven waarvan zij weten dat ze aan de energiebesparings- en informatieplicht moeten voldoen. Daarnaast ontvangen de omgevingsdiensten (49) deze informatie van gemeenten en provincies en is de informatie in een aantal gevallen (31) afkomstig van het CBS.

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (33) is door omgevingsdiensten aangegeven dat zij via regulier toezicht informatie verzamelen, een database hebben opgesteld vanuit verschillende bronnen (KVK, EP-online, BAG en informatie vanuit energiepartners) en zelf ook inschattingen maken o.b.v. oppervlakte, type bedrijf en gemiddelde verbruikscijfers.

Ontbrekende informatie en inspanningen van omgevingsdiensten om inzicht te verkrijgen

Als belangrijkste reden waarom de informatie (soms) ontbreekt geven de omgevingsdiensten aan dat zij geen inzicht hebben in energieverbruiksgegevens van bedrijven. Omgevingsdiensten geven aan dat het aanleveren van gegevens door netbeheerders kan helpen om volledig inzicht te krijgen. Omgevingsdiensten kunnen de gegevens wel bij bedrijven opvragen, bijvoorbeeld via reguliere milieucontroles, maar dat betekent dat zij de bedrijven eerst moeten kennen. Een andere reden die door omgevingsdiensten wordt genoemd is dat toezicht een momentopname is. Er zit verloop in het energieverbruik van bedrijven en het verbruik wordt ook beïnvloedt door verduurzamingsmaatregelen die bedrijven nemen. Hierdoor kan een bedrijf dat eerder onder de energiebesparingsplicht viel, nu niet meer verplicht zijn of andersom.

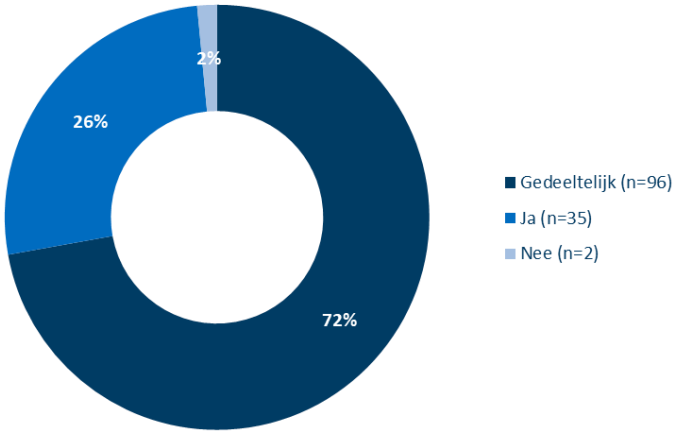
Sommige omgevingsdiensten geven aan nog relatief kort invulling te geven aan toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en zolang er bij bedrijven geen milieurelevante activiteiten plaatsvinden zijn de gegevens van deze bedrijven in het verleden niet geregistreerd. Een enkele omgevingsdienst geeft aan dat er geen structurele opdracht is om energietoezicht uit te voeren en dat er uitsluitend wordt gewerkt met kleine deelopdrachten. Daardoor zijn bedrijven niet structureel aangeschreven op de informatieplicht. Daarnaast geeft een aantal omgevingsdiensten aan dat zij niet voldoende capaciteit hebben om alle potentiële bedrijven die onder de energiebesparingsplicht- en informatieplicht vallen te bezoeken of aan te schrijven.

Uit de enquêteresultaten blijkt dat omgevingsdiensten zich op verschillende manieren inspannen om het inzicht in energiebesparingsplichtige en informatieplichtige bedrijven wel te verkrijgen. Veel omgevingsdiensten geven aan dat zij energiegegevens gericht opvragen door bijvoorbeeld een inschatting te maken van welke bedrijven waarschijnlijk onder de verplichtingen vallen. Daarnaast registreren de omgevingsdiensten het energiegebruik van bedrijven bij (reguliere) milieucontroles en energiecontroles. Een aantal omgevingsdiensten geeft aan (online) informatiecampagnes op te zetten om bedrijven te wijzen op de informatieplicht. Een enkele omgevingsdienst probeert inzicht te verkrijgen door data aan elkaar te koppelen om op die manier ook het werk te kunnen prioriteren. Tot slot geeft een aantal omgevingsdiensten aan samen met andere omgevingsdiensten een brief te hebben gestuurd naar de minister voor Klimaat en Energie om een (wettelijke) oplossing te bedenken voor het verhelpen van het gebrekkige inzicht, zoals het gebruik van de gegevens van netbeheerders.

3.4.2 *Zicht op non-conformiteit*

Onderstaande figuur illustreert in hoeverre omgevingsdiensten zicht hebben op de mate waarin bedrijven zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houden.

Figuur 3.30 Is er bij uw omgevingsdienst zicht op de mate waarin bedrijven zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houden? (n=133)

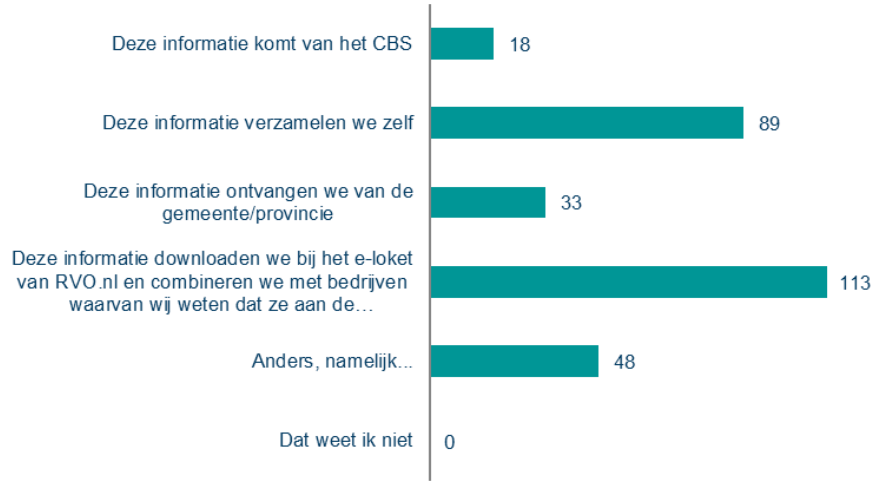

Een groot deel van de omgevingsdiensten (72%) geeft aan dat zij gedeeltelijk zicht hebben op de mate waarin bedrijven zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houden. Ongeveer een kwart van de omgevingsdiensten (26%) geeft aan volledig inzicht te hebben. Twee omgevingsdiensten geven aan dit inzicht niet te hebben.

Informatievoorziening

Onderstaande figuur laat zien aan hoe omgevingsdiensten aan het inzicht komen van de mate waarin bedrijven zich al dan niet aan de informatieplicht energiebesparing houden.

Figuur 3.31 Hoe komt u aan deze informatie? (meer antwoorden mogelijk) (n=301)

De meeste omgevingsdiensten (113) downloaden deze informatie bij het e-loket van RVO.nl en combineren deze informatie met bedrijven waarvan zij weten dat ze aan de informatieplicht moeten voldoen. Een groot deel van de omgevingsdiensten (89) verzamelt de informatie zelf. Daarnaast ontvangen de omgevingsdiensten (33) deze informatie van gemeenten en provincies en is de informatie in een aantal gevallen (18) afkomstig van het CBS.

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (48) is door omgevingsdiensten aangegeven dat zij bedrijven via milieucontroles wijzen op hun informatieplicht. De meeste omgevingsdiensten hebben verschillende databronnen (KVK, EP-online, BAG, RVO) samengevoegd en verwerkt in een databestand waaruit kan worden gemotiveerd dat er sprake is van bedrijven die onder de informatieplicht vallen. Dit kost de omgevingsdiensten wel veel tijd en moeite, omgevingsdiensten geven aan vooral de laatste jaren hierin flink te hebben geïnvesteerd.

Ontbrekende informatie en inspanningen van omgevingsdiensten om inzicht te verkrijgen

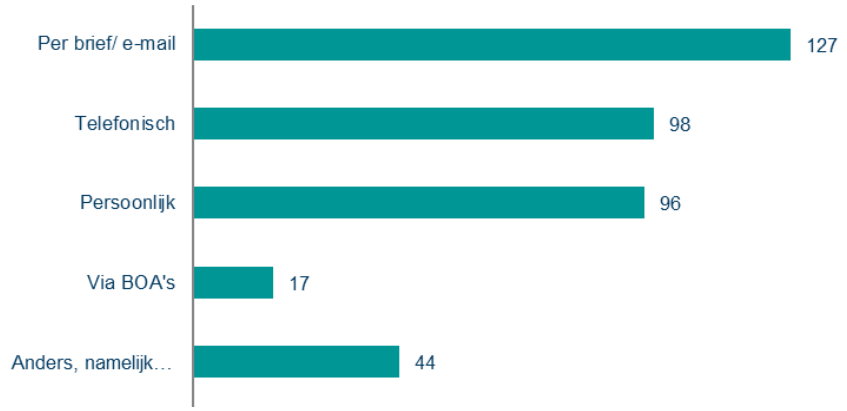
Omgevingsdiensten geven aan dat het inzicht in welke mate bedrijven zich niet aan de informatieplicht houden vaak om dezelfde redenen ontbreekt als waarom het inzicht ontbreekt in welke bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen. Omgevingsdiensten hebben geen inzicht in het energieverbruik van bedrijven en als bedrijven zich niet melden dan kan er geen volledig inzicht worden verkregen. Omgevingsdiensten proberen met behulp van beschikbare data wel een inschatting te maken welke bedrijven informatieplichtig zijn, maar dit geeft volgens hen nooit een volledig beeld.

Omgevingsdiensten spannen zich op verschillende manieren in om inzicht te krijgen in de mate waarin bedrijven zich niet houden aan hun informatieplicht. Deze inspanningen komen grotendeels overeen met de inspanningen die omgevingsdiensten verrichten om inzicht te krijgen in welke bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen. Omgevingsdiensten wijzen bedrijven op hun informatieplicht en doen via data-analyse onderzoek naar welke bedrijven nog meer onder de informatieplicht vallen.

Contact met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing

Onderstaande figuur laat zien hoe omgevingsdiensten in contact komen met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing.

Figuur 3.32 Hoe maakt u contact met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing? (meer antwoorden mogelijk) (n=382)

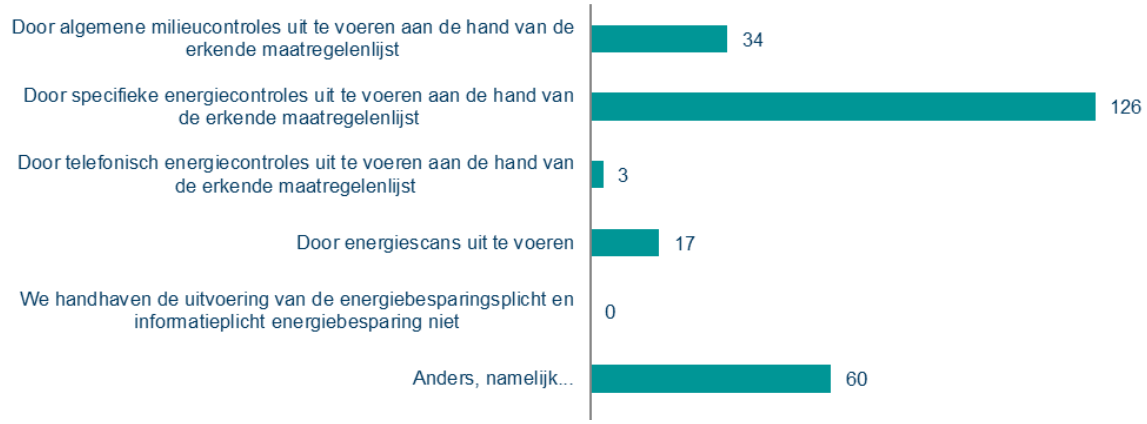
Er wordt op verschillende manieren contact gemaakt met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing. Meestal gebeurt dit via brief of e-mail (127), telefonisch (98) of persoonlijk (96). In een aantal gevallen (17) wordt contact gemaakt via een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa).

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (44) is door omgevingsdiensten aangegeven dat het contact met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht via fysieke energiecontroles is georganiseerd en dat bedrijven worden geïnformeerd via allerlei lokale initiatieven. Zo sluiten omgevingsdiensten regelmatig aan bij bedrijvenavonden die door de gemeenten worden georganiseerd. Daarnaast gaven enkele omgevingsdiensten aan dat er via de Regionale Energiestrategie (RES) regio’s aandacht is voor het in contact komen met energiebesparing plichtige bedrijven.

3.4.3 Werkwijze toezicht en handhaving

Onderstaande figuur geeft weer op welke wijzen omgevingsdiensten handhaven op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing.

Figuur 3.33 Geef aan op welke manier uw omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing? (meer antwoorden mogelijk) (n=240)

De meeste omgevingsdiensten voeren specifieke energiecontroles (126) uit aan de hand van de erkende maatregelenlijst. Ook het uitvoeren van algemene milieucontroles aan de hand van de erkende maatregelenlijst (34) is regelmatig genoemd. Het uitvoeren van energiescans (17) en het uitvoeren van telefonische energiecontroles aan de hand van de erkende maatregelenlijst (3) komt minder vaak voor.

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (60) is door een aantal omgevingsdiensten aangegeven dat zij de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO) toepassen. Vóór 2023 maakten energiecontroles bij veel omgevingsdiensten deel uit van de reguliere integrale milieucontrole. Specifieke energiecontroles werden wel uitgevoerd in het kader van de VUE-regeling. Vanaf 2023 zijn de taken specifiek belegd bij omgevingsdiensten en zijn zij vaker gaan werken met een team van gespecialiseerde toezichthouders die alleen energiecontroles uitvoeren.

Omgevingsdiensten geven daarnaast aan dat bedrijven waarbij de provincie het bevoegd gezag is, tot juli 2023 niet onder de energiebesparings- en informatieplicht vielen, omdat het type C bedrijven betrof. De milieubelastende activiteiten van deze bedrijven zijn te ingewikkeld of te ernstig om volledig onder algemene regels te vallen, daarom heeft dit type bedrijven een omgevingsvergunning milieu nodig. In een provincie is het zo geregeld dat het uitgevoerd wordt door de omgevingsdienst en de handhavingstrajecten door de gemeenten zelf worden opgepakt.

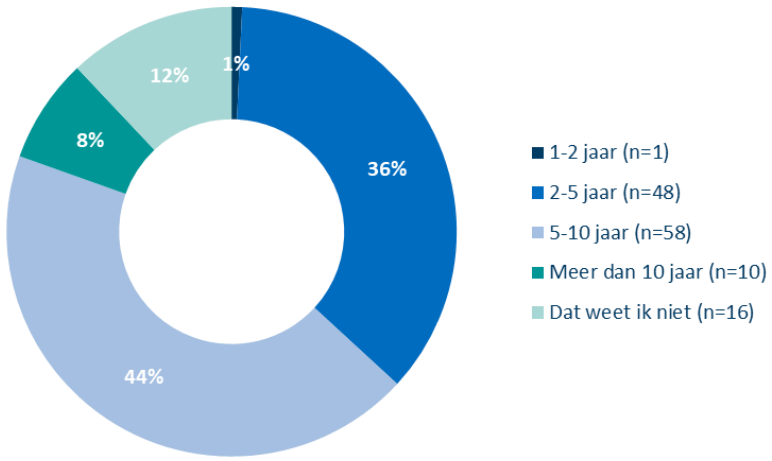
Bepalen van het aantal te controleren bedrijven per jaar

Er is gevraagd hoe omgevingsdiensten het aantal bedrijven dat zij jaarlijks controleren bepalen. Dit wordt meestal bepaald in afstemming met de gemeente/provincie en is afhankelijk van het budget dat de gemeente/provincie beschikbaar stelt voor energietoezicht- en handhaving. Ook de beschikbare capaciteit, het aantal energiebesparing plichtige bedrijven en de beschikbaarheid van aanvullende middelen (VUE-regeling, SPUK-gelden) zijn onderdeel van de afweging. Daarnaast maakt de omgevingsdienst een inschatting van het aantal benodigde uren per te controleren bedrijf.

Benodigd aantal jaar om alle bedrijven en instellingen te controleren

Er is gevraagd hoeveel jaar omgevingsdiensten naar inschatting nodig hebben om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. Onderstaande figuur geeft de antwoorden hierop weer.

Figuur 3.34 Hoeveel jaar heeft u naar inschatting nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparingsplicht en informatieplicht? (n=133)

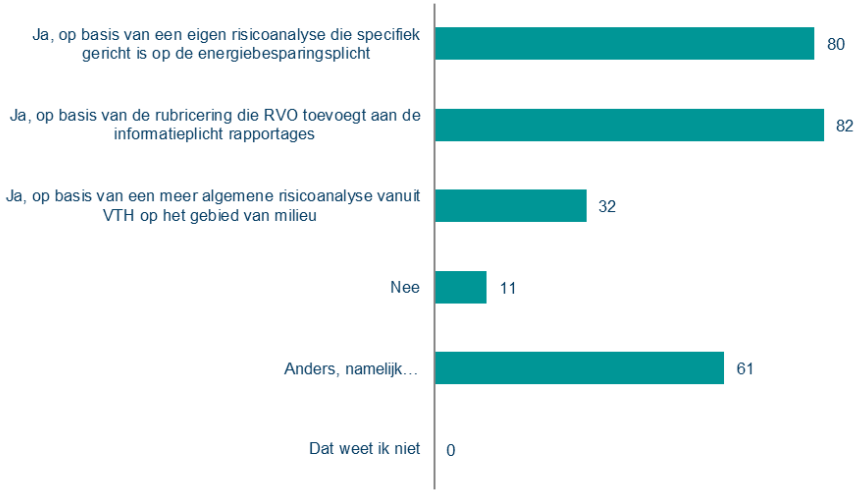

Ruim veertig procent van de omgevingsdiensten (44%) geeft aan tussen de 5 en 10 jaar nodig te hebben om alle bedrijven en instellingen te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. Een iets kleinere groep (36%) geeft aan tussen de 2 en 5 jaar nodig te hebben. Een klein deel (12%) weet niet hoeveel jaar nodig te hebben. Eén enkele omgevingsdienst verwacht binnen 1-2 jaar alle energiebesparings- en informatieplichtige bedrijven en instellingen te kunnen controleren en een klein deel (8%) verwacht meer dan 10 jaar nodig te hebben.

Prioriteren van te controleren bedrijven

Figuur 3.35 laat zien of er prioriteiten gesteld worden door de omgevingsdiensten met betrekking tot welke bedrijven gecontroleerd worden met betrekking tot de energiebesparingsplicht.

Figuur 3.35 Stelt uw omgevingsdienst prioriteiten met betrekking tot welke bedrijven gecontroleerd worden m.b.t. de energiebesparingsplicht? (Meer antwoorden mogelijk) (n=266)

Een groot deel van de omgevingsdiensten geeft aan prioriteit te stellen op basis van de rubricering die RVO toevoegt aan de informatieplicht rapportages (82) of op basis van een eigen risicoanalyse die specifiek gericht is op de energiebesparingsplicht (80).[16] Een klein deel van de omgevingsdiensten geeft aan prioriteit te stellen op basis van een meer algemene risicoanalyse vanuit VTH op het gebied van milieu (32). Sommige omgevingsdiensten stellen geen prioriteit in de te controleren bedrijven (11).

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (61) en de open vraag die op deze vraag in de enquête volgde, is door omgevingsdiensten aangegeven dat er prioriteit wordt gesteld op basis van het energieverbruik. Dit wil zeggen dat de grootste energieverbruikers met prioriteit worden gecontroleerd. Een aantal omgevingsdiensten geeft aan prioriteit te stellen op basis van een onderverdeling per branche en daarbij te kijken naar waar de meeste energiebesparing valt te behalen. Ook prioriteren op basis van rubriceringscode i.c.m. de hoogte van het energieverbruik is een aantal keer genoemd. Tot slot geven de respondenten aan te prioriteren op basis van de voorkeuren van het bevoegd gezag en de kennis en ervaring van toezichthouders.

3.4.4 Resultaten van toezicht en handhaving

In de enquête is bij omgevingsdiensten kwantitatieve informatie opgehaald, zoals het aantal controles en het aantal overtredingen tussen 2019 en 2023. Deze resultaten van toezicht en handhaving worden in navolgende paragrafen beschreven en zijn voor alle omgevings-diensten die de enquête hebben ingevuld samengevoegd. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit géén totaalbeeld is. Sommige omgevingsdiensten hebben geen of maar gedeeltelijk getallen aangeleverd, andere omgevingsdiensten hebben een totaal voor de gehele regio ingevuld. In het aantal gegeven antwoorden (n) zijn ook de antwoorden ‘geen taak’ (als dit destijds geen taak was van de omgevingsdienst) en het getal 0 meegeteld. Met inachtneming van deze kanttekeningen, zijn er in enkele gevallen tussen 2019 en 2023 wel bepaalde trends zichtbaar.

[16] Het digitale loket van RVO maakt automatisch een code aan, de zogenaamde rubriceringscode. De omgevingsdienst kan op basis van deze code besluiten om locatie(s) te controleren, omdat bijvoorbeeld blijkt dat het bedrijf nog veel erkende maatregelen moeten uitvoeren en/of beperkt aan de energiebesparingsplicht voldoet (zie ook paragraaf 2.3).

Aantal gecontroleerde bedrijven op jaarbasis tussen 2019 en 2023

Er is gevraagd hoeveel bedrijven omgevingsdiensten op jaarbasis hebben bezocht om te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. De omgevingsdiensten hadden de mogelijkheid om in een tabel het aantal bedrijven per jaar in te voeren. Sommige omgevingsdiensten geven aan dat het toezichthouden en handhaven op de energiebesparings- en informatieplicht nog geen taak was van de omgevingsdienst in 2019, 2020 en 2021. In onderstaande tabel staat een overzicht van het totaal aantal bedrijven dat omgevingsdiensten per jaar hebben gecontroleerd. Van 2019 tot en met 2023 is een toename zichtbaar in het aantal controles.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal bedrijven gecontroleerd (n=110)	1.520	2.781	3.052	2.485	6.790

Aantal uren dat is ingezet om bedrijven te controleren

Er is gevraagd hoeveel uren omgevingsdiensten hebben ingezet op jaarbasis om bedrijven te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht. De omgevingsdiensten hadden de mogelijkheid om in een tabel het aantal uur per jaar in te voeren. In onderstaande tabel staat een overzicht van het totaal aantal uren per jaar dat omgevingsdiensten nodig hadden om bedrijven te controleren. Tussen 2019 en 2023 is een toename zichtbaar in het aantal besteedde uren.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal uren besteed aan controles (n=89)	18.863	22.765	25.561	27.470	40.550

Aangetroffen overtredingen bij controle en hercontrole

Er is gevraagd bij hoeveel procent van alle bedrijven die gecontroleerd zijn op de energiebesparingsplicht overtredingen zijn aangetroffen en hoeveel dit was na hercontrole. De omgevingsdiensten hadden de mogelijkheid om in een tabel het percentage overtredingen na de eerste controle en hercontrole per jaar in te voeren. Ten opzichte van 2019 is het percentage overtredingen bij de eerste controle de afgelopen jaren toegenomen. Ook is het zichtbaar dat hercontroles ervoor zorgen dat het grootste deel verbetert.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddeld percentage overtredingen bij eerste controle (n=59)	44%	54%	50%	47%	59%
Gemiddeld percentage overtredingen na hercontrole (n=26)	6%	10%	7%	8%	9%

Er is daarnaast ook gevraagd hoeveel overtredingen omgevingsdiensten jaarlijks hebben geconstateerd tussen 2019 en 2023. Minder dan de helft van de omgevingsdiensten heeft een antwoord ingevuld bij deze vraag. Een groot deel hiervan heeft ingevuld dat dit geen taak betrof van de omgevingsdienst. In het aantal overtredingen is een duidelijke toename te zien door de jaren heen.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal overtredingen (n=54)	391	1.829	2.394	2.010	3.300

Repressieve handhaving en opgelegde sancties

Er is gevraagd hoeveel bedrijven een ‘vooraankondiging last onder dwangsom’ of overige repressieve handhaving heeft ontvangen tussen 2019 en 2023. Het totaal aantal keer dat er een ‘vooraankondiging last onder dwangsom’ is opgelegd ligt op zo’n 50 à 60 per jaar. Daarnaast is gevraagd welke specifieke sancties zijn opgelegd in het geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden.

Figuur 3.36 In geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden, welke sancties zijn opgelegd? (meer antwoorden mogelijk) (n=198)

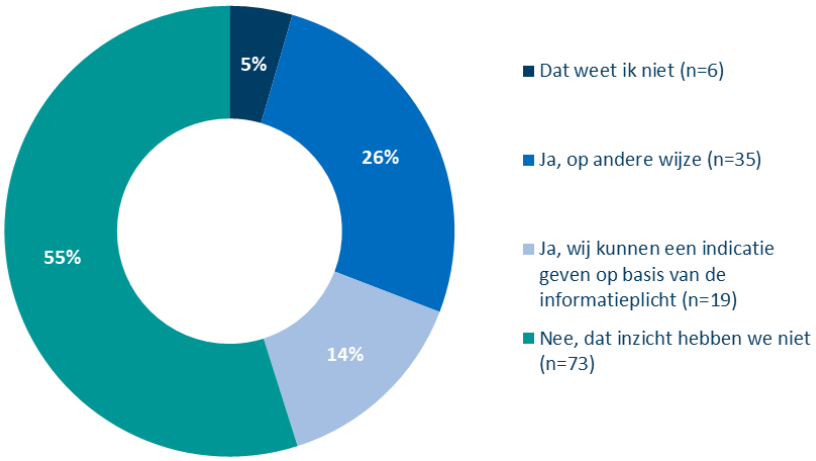
In de meeste gevallen is er een hersteltermijn opgelegd (69). Er is ook regelmatig een vooraankondiging lasten onder dwangsom verstuurd (48) en omgevingsdiensten geven vaak aan dat er geen sancties zijn opgelegd (33). Een aantal omgevingsdiensten geeft aan daadwerkelijk een dwangsom te hebben opgelegd (23). Een klein deel van de respondenten geeft aan niet te weten (6) welke sancties zijn opgelegd.

Op het antwoord ‘anders, namelijk’ (19) is door omgevingsdiensten aangegeven dat er een termijn (meestal een jaar) wordt gesteld voor het aanreiken van een plan van aanpak voor het treffen van de ontbrekende energiebesparende maatregelen. Een aantal omgevingsdiensten geeft aan de LHSO toe te passen.

Energiebesparingspotentieel

Figuur 3.37 geeft aan hoe groot het energiebesparingspotentieel is bij bedrijven en instellingen in de gemeente/provincie waar de omgevingsdienst de vragenlijst voor heeft ingevuld.

Figuur 3.37 **Heeft uw omgevingsdienst zicht op het energiebesparingspotentieel (bijv. in kWh, m3 gas, CO_2 reductie) bij bedrijven en instellingen? (n=133)**

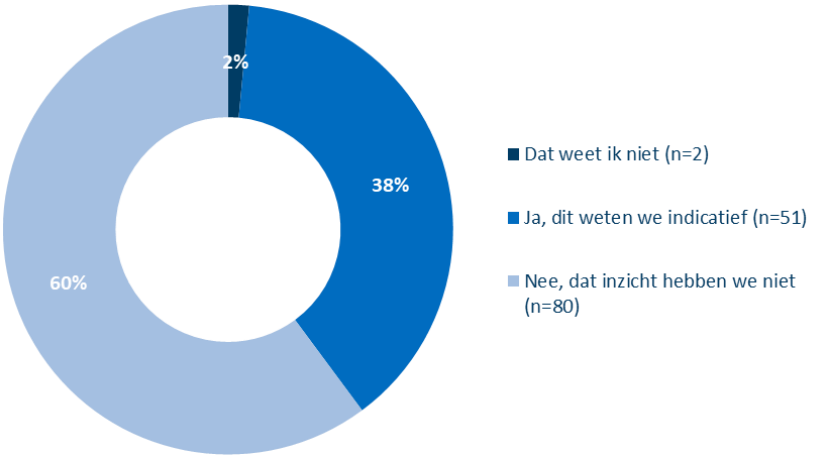

Van de omgevingsdiensten geeft meer dan de helft (55%) aan geen zicht te hebben op het energiebesparingspotentieel van bedrijven en instellingen in de betreffende gemeente of provincie. In ongeveer een kwart (26%) van de gevallen hebben omgevingsdiensten op andere wijze zicht op het energiebesparingspotentieel. Zo baseert een aantal omgevingsdiensten het besparingspotentieel van 9% op gasverbruik en 10% op elektriciteitsverbruik op eigen onderzoek of worden landelijke richtlijnen gehanteerd. Een klein deel van de omgevingsdiensten (14%) kan een indicatie geven van het energiebesparingspotentieel op basis van de informatieplicht. Tot slot geeft een aantal respondenten (5%) aan niet te weten of de omgevingsdienst zicht heeft op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen.

Totaal gerealiseerde energiebesparing

Er is gevraagd of omgevingsdiensten zich hebben op de totaal gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd. De figuur hieronder geeft de gegeven antwoorden weer.

Figuur 3.38 **Heeft uw omgevingsdienst zicht op de totale gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd? (bijv. in kWh, m3 gas, CO_2 reductie) (n=133)**

Meer dan de helft van de omgevingsdiensten (60%) geven aan geen zicht te hebben op de totaal gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd.

Iets minder dan de helft (38%) heeft indicatief zicht op de totaal gerealiseerde energie-besparing. Twee omgevingsdiensten (2%) geven aan niet te weten of de omgevingsdienst zicht heeft op de totaal gerealiseerde energiebesparing voor de betreffende gemeenten.

Er is gevraagd hoeveel energie er in totaal per jaar is bespaard door bedrijven en instellingen dankzij de energiebesparings- en informatieplicht. Een aantal omgevingsdiensten kan inzicht geven in de totaal gerealiseerde energiebesparing specifiek per gemeente en provincie, maar vaker komt het voor dat omgevingsdiensten een berekening maken voor de hele regio. Een aantal omgevingsdiensten heeft aangegeven dat het in 2019 t/m 2021 geen taak was van de omgevingsdienst om inzicht te geven in hoeveel energie er in totaal per jaar is bespaard door bedrijven en instellingen dankzij de energiebesparings- en informatieplicht.

Getroffen energiebesparende maatregelen door bedrijven en instellingen

Er is gevraagd welke maatregelen er daadwerkelijk door bedrijven en instellingen getroffen zijn in de periode 2019 tot en met 2023. Omgevingsdiensten werd gevraagd het aantal maatregelen en de aard weer te geven indien mogelijk en anders een kwalitatieve toelichting te geven. Door veel omgevingsdiensten is aangegeven dat zij het type getroffen maatregelen niet monitoren. Sommige omgevingsdiensten hebben zeer specifiek kunnen aangeven welke maatregelen zijn getroffen. De meeste omgevingsdiensten geven aan dat het met name gaat om gebouwmaatregelen. Voorbeelden van veelvoorkomende maatregelen zijn het isoleren van leidingen en het vervangen van verlichting.

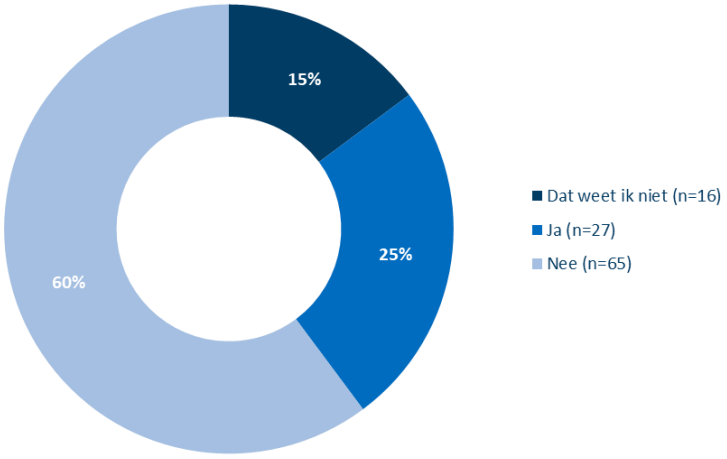
3.5 Verantwoording

3.5.1 Informatieverstrekking aan gemeenteraad

Vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad over de uitvoering

De volgende vraag geeft zicht op de vraag of er wel eens vragen en/of opmerkingen van de gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdiensten zijn geweest.

Figuur 3.39 Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst? (n=108)

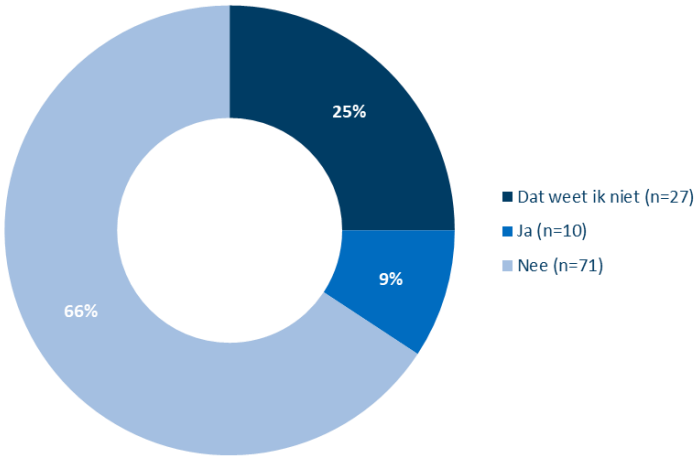

De meerderheid van de gemeenten (60%) geeft aan dat er nooit vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest. Een klein deel (15%) geeft aan dit niet te weten. Ruim een kwart van de gemeenten (27%) geeft aan dat er wel eens vragen of opmerkingen zijn geweest. In de toelichting hierop zijn verschillende antwoorden gegeven. Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten (zie ook de volgende paragraaf). Twee gemeenten geven aan dat de gemeenteraad erg geïnteresseerd is in toezicht en handhaving, ook op energie en duurzaamheid. Vragen gaan dan ook vaak over de hoeveelheid controles en resultaten. Een van de gemeenten geeft aan dat in februari 2023 een motie is ingediend om zo snel mogelijk, maar uiterlijk voor 1 april 2023, met de omgevingsdienst te bespreken de controle en handhaving van beide verplichtingen te intensiveren, inzicht te verstrekken in het aantal bedrijven dat moet voldoen aan de informatieplicht binnen de gemeenten en de gemeenteraad elk half jaar te informeren over de voortgang (aantal bedrijven dat voldoet).

Vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad over de resultaten

Er is gevraagd of er wel eens vragen/opmerkingen zijn gekomen van de gemeenteraad over de bereikte resultaten (zoals CO_2 reductie). De figuur hieronder geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.40 Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de gemeenteraad over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas en elektriciteit) van de energiebesparingsplicht? (n=108)

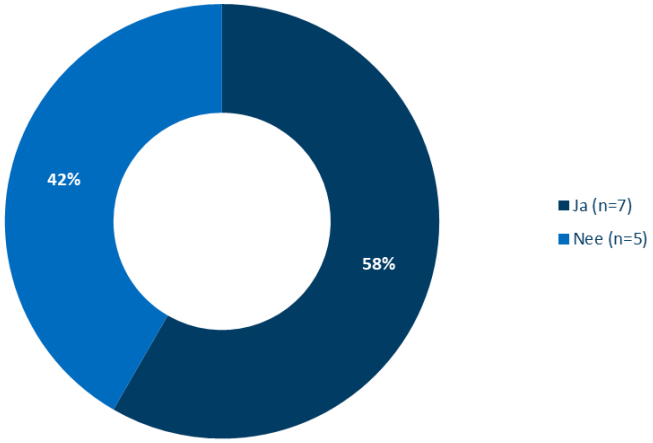
Een meerderheid van de gemeenten (66%) geeft aan dat er geen vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest over de bereikte resultaten. Een kwart (25%) van de gemeenten geeft aan dit niet te weten. Een klein deel van de gemeenten (9%) geeft aan dat er wel vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest. In de toelichting geven gemeenten aan dat deze vragen of opmerkingen gingen over de gerealiseerde CO_2 reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen. Een gemeente geeft aan dat naar aanleiding van de vragen vanuit één raadsfractie over energie-besparing een overleg is georganiseerd over dit onderwerp en de rol van de omgevingsdienst hierin. Als vervolg op dit overleg geeft de omgevingsdienst dit jaar een presentatie in de gemeenteraad, met specifieke aandacht op de energiecontroles en de gerealiseerde besparing. Een andere gemeente geeft aan dat er tijdens de behandeling van het krediet voor het Energiebesparingsakkoord vragen zijn gesteld en politiek de toezegging is gedaan om een nulmeting van energieverbruik/ uitstoot te maken. Dit is vervolgens meegenomen in een regionale CO_2 monitor.

3.5.2 Informatieverstrekking aan Provinciale Staten

Vragen of opmerkingen vanuit Provinciale Staten over de uitvoering

Er is gevraagd of er wel eens vragen/opmerkingen zijn gekomen van Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de verplichtingen. Onderstaande figuur geeft de antwoorden weer.

Figuur 3.41 Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst? (n=12)

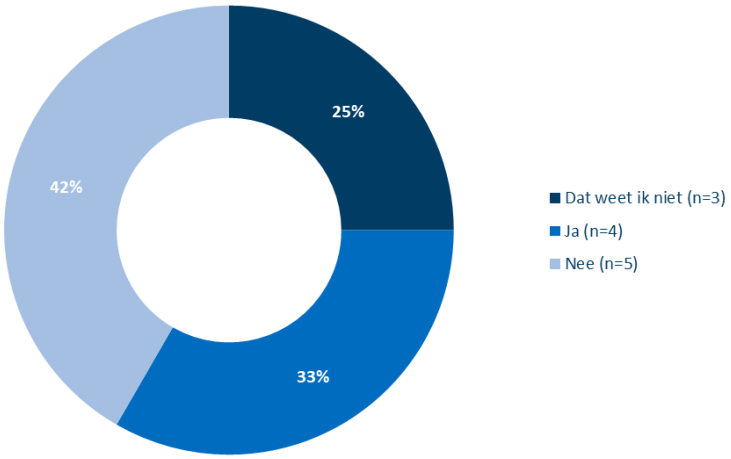

Meer dan de helft van de provincies (7) geeft aan dat er wel eens vragen/opmerkingen komen van Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energie-besparingsplicht. In de toelichting op het antwoord is door provincies aangegeven dat wordt gevraagd naar hoe de samenwerking tussen de bevoegde gezagen en de omgevingsdienst in de regio verloopt. Ook wordt er gevraagd naar de voortgang en implementatie van de energiebesparings- en informatieplicht, naar energiebesparingsmogelijkheden van bedrijven en de efficiëntie van de werkzaamheden van omgevingsdiensten. Daarnaast wordt er gevraagd naar de invulling, controle op en voortgang van de verplichtingen bij de gemeenten binnen de provincie. In totaal geven vijf provincies aan dat er geen vragen/opmerkingen zijn gesteld door Provinciale Staten.

Vragen of opmerkingen vanuit Provinciale Staten over de resultaten

Figuur 3.42 geeft weer of er wel eens vragen/opmerkingen zijn gekomen van Provinciale Staten over de bereikte resultaten (zoals CO_2 reductie).

Figuur 3.42 Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van Provinciale Staten over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas en elektriciteit) van de energiebesparingsplicht? (n=12)

Bij vijf provincies zijn er geen vragen zijn gesteld en drie provincies weten niet of er vragen zijn gesteld over de bereikte resultaten van de energiebesparingsplicht. Vier provincies geeft aan dat er wel eens vragen zijn gesteld door Provinciale Staten. In de toelichting op het antwoord is door één provincie aangegeven dat er inhoudelijke vragen zijn gesteld op basis van de halfjaarlijkse voortgangsrapportage die met Provinciale Staten besproken wordt. Verder zijn er vragen gesteld over de voortgang en invulling van de verplichtingen door bedrijven en het toezicht van de provincie hierop.

4 Toelichting op resultaten vanuit deskstudie en focusgroepen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk duiden we de resultaten, zoals beschreven in de voorgaande hoofdstukken, op basis van de deskstudie en focusgroepen die in het kader van dit onderzoek zijn georganiseerd voor gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. De deskstudie is gebaseerd op een analyse van de aangeleverde documenten vanuit deelnemende overheden. Dit betreft onder andere begrotingen, jaarverslagen en werkprogramma's (zie bijlage 1 voor een verdere toelichting). Verschillende onderwerpen uit het onderzoek komen in de volgende paragrafen en sub-paragrafen aan bod.

4.2 Begroting en financiering van toezicht en handhaving

4.2.1 Begroting

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat de opdracht voor uitvoering van het toezicht en de handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht door omgevingsdiensten veelal is opgenomen in gemeentelijke en provinciale begrotingen. Ter aanvulling hebben zeven gemeenten en acht omgevingsdiensten begrotingen uit de periode 2020-2023 meegestuurd, samen met conceptbegrotingen van 2024 en meerjarenramingen voor de periode 2024-2027. Uit een analyse van deze begrotingen blijkt dat het rijk middels subsidieregelingen fors heeft ingezet op de organisatie van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. De gemeenten en provincies hebben een aanvullende bijdrage geleverd middels cofinanciering. Daardoor is het budget van omgevingsdiensten voor het uitvoeren van toezicht en handhaving op beide verplichtingen de laatste jaren toegenomen. Dit blijkt ook uit de begrotingen die met ons zijn gedeeld.

4.2.2 Financiering

Uit de voortgangsrapportages van verschillende omgevingsdiensten blijkt dat de controle op en informatievoorziening over energiebesparing een lange opstartfase kende, onder andere door het ontbreken van financiële dekking in de beginjaren. Door wijzigingen in de wet- en regelgeving rondom de energiebesparingsplicht zijn de taken van omgevingsdiensten verbreed. Sinds 2019 moeten bedrijven voldoen aan de informatieplicht, vanaf 1 juli 2023 is ook de onderzoeksplicht energiebesparing ingevoerd en is de energiebesparingsplicht opgenomen in het basispakket van omgevingsdiensten. Hiervoor is extra capaciteit nodig. De middelen die omgevingsdiensten beschikbaar hebben voor het uitvoeren van het toezicht en de handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht zijn de afgelopen jaren toegenomen, onder andere door extra financiële regelingen vanuit het Rijk, zoals de VUE en SPUK THE. In de focusgroepen is door gemeenten en provincies aangegeven dat het soms onduidelijk is waar het landelijke geld uiteindelijk terecht komt en aan wordt besteed. Verschillende SPUK-regelingen maken het diffuus waar provincies, gemeenten en omgevingsdiensten precies van zijn en wie welke verantwoordelijkheid draagt.

Naast landelijk beschikbare subsidies hebben sommige gemeenten en provincies specifiek voor energietoezicht extra middelen beschikbaar gesteld bovenop het ‘werkplanbudget’. In de focusgroepen is door alle deelnemende overheden aangegeven dat de prioriteit en hoeveelheid (co)financiering afhangt van de gemeentelijke of provinciale ambities. De provincies Gelderland en Noord-Holland hebben bijvoorbeeld een provinciaal energiebesparingsakkoord opgesteld. In het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2021-2024 is de doelstelling opgenomen om bedrijven te stimuleren die een wettelijke plicht hebben om energiebesparende maatregelen te nemen. Dit gebeurt door stimulerend toezicht uit te voeren. De provincie stelt daarvoor een subsidie van € 8 miljoen beschikbaar voor de periode 2022-2025.

Deelnemende overheden hebben in de focusgroepen aangegeven dat de SPUK-regelingen en subsidies vanuit provinciale akkoorden van de afgelopen jaren opschaling in de uitvoering mogelijk hebben gemaakt. Dit is ook terug te zien in de respons op de enquête, waarin het aantal controles tussen 2019 en 2023 lijkt te zijn toegenomen. Omgevingsdiensten hebben door aanvullende financiering bijvoorbeeld energieteams op kunnen richten en het aantal controles kunnen opschalen. De toegekende middelen vanuit het Rijk en de aanvullende subsidies vanuit een aantal provincies hebben echter tot nu toe altijd een tijdelijk karakter gekend. In de focusgroepen is door alle deelnemende overheden aangegeven dat het hierdoor moeilijk is om continuïteit te behouden in de uitvoering, om vaste medewerkers aan te trekken en om te versnellen in de uitvoering. Omgevingsdiensten geven aan dat wanneer deze financiële regelingen worden beëindigd, de verwachting is dat deze teams waarschijnlijk ook direct worden afgeschaald. Ook gemeenten hebben in de focusgroepen aangegeven dat bij een afname van het beschikbare budget prioriteiten waarschijnlijk zullen verschuiven.

In de focusgroep met de omgevingsdiensten is aangegeven dat het Rijk voornemens is om de financiële bijdrage aan het toezicht op de energiebesparingsplicht vanaf 2027 een structureel karakter te geven.[17] De vorm van de financiële bijdrage (bijvoorbeeld verlenging van de SPUK-regeling) is nog niet bekend. Ondanks dat het besluit nog niet definitief is, zijn omgevingsdiensten blij met dit voornemen. Extra budget is nog steeds nodig om toezichtstaken uit te voeren en de klimaatdoelstellingen van 2050 te halen. Ook bestaat er onzekerheid over de middelen die vanuit gemeenten worden toegekend aan omgevingsdiensten vanwege de verwachte bezuinigingen in 2026, waardoor het extra belangrijk is dat de financieringsstroom elders geborgd is en blijft.

Voor een aantal omgevingsdiensten geldt dat het lastig blijkt om de middelen die beschikbaar zijn gesteld ook in te zetten. Dit komt onder andere door een gebrek aan capaciteit als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt.[18]

17 Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

18 Benutting beschikbare subsidies RUD Noord-Limburg.

4.3 Rollen en taken toezicht en handhaving

4.3.1 Verplichte taakbelegging bij omgevingsdiensten

Vanaf 1 juli 2023 zijn de basistaken voor toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht belegd bij omgevingsdiensten. Daarvoor bepaalden gemeenten en provincies zelf in hoeverre ze deze taken bij omgevingsdiensten werden belegd en hoeveel zij daarvan zelf uitvoerden. Uit de deskstudie blijkt dat er verschil bestaat tussen gemeenten en provincies in de opdracht die ze verlenen aan omgevingsdiensten. Sommige gemeenten en provincies hebben alleen opdracht gegeven aan omgevingsdiensten om basistaken uit te voeren, terwijl andere gemeenten ook aanvullende taken bij omgevingsdiensten hebben neergelegd zoals de handhaving op het verplichte energielabel C voor kantoorgebouwen. Uit de jaarverslagen en de focusgroepen blijkt dat sommige omgevingsdiensten altijd al energietaken uitvoerden voor gemeenten en provincies. Andere omgevingsdiensten voerden tot 2023 beperkte energietaken uit voor een aantal van hun aangesloten overheden.

Ondanks de verplichte taakbelegging bij omgevingsdiensten per 1 juli 2023 zijn er nog steeds gemeenten die zelf het toezicht en de handhaving op de verplichtingen uitvoeren, blijkt uit de enquête en de focusgroepen. In de enquête geeft een kwart van de respondenten bij gemeenten aan dat zij zelf invulling geven aan beide verplichtingen en één provincie. Dit betekent niet automatisch dat het om toezichts- en handhavingstaken gaat. Gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij zelf toezien op de niet-basistaakbedrijven, en/of dat zij actief communiceren over beide verplichtingen richting bedrijven. Daarnaast voeren zij zelf controles uit op het verplichte energielabel C voor kantoorgebouwen (dit is officieel geen onderdeel van de energiebesparingsplicht).

Twee gemeenten hebben in de enquête aangegeven dat zij toezicht en handhaving op de verplichtingen ook na 1 juli 2023 nog zelf uitvoeren. In de focusgroep met omgevingsdiensten wordt aangegeven dat, ondanks de wettelijk verplichte taakbelegging bij omgevingsdiensten per 1 juli 2023, dit effectief ook in de praktijk pas vanaf begin 2024 zo is. Dit heeft te maken met het begrotingsjaar en de al toegekende budgetten voor 2023. Daarnaast heeft een gemeente in de enquête aangegeven zelf toezicht en handhaving uit te voeren omdat dit bij de omgevingsdienst nog niet van de grond is gekomen. Het is nog niet duidelijk in hoeverre vanaf 2024 alle omgevingsdiensten ook daadwerkelijk de wettelijke taken rondom de energiebesparingsplicht en informatieplicht uitvoeren.

4.3.2 (Afspraken over) rol en taakverdeling

De basis van de programmering en urentoedeling van de taken rondom energiebesparing is vastgelegd in beleidsdocumenten, zoals het provinciaal of gemeentelijk VTH-beleid.[19] Daarnaast stellen de meeste gemeenten en provincies elk jaar een jaarprogramma of werkprogramma op waarin de werkzaamheden worden beschreven die de omgevingsdienst uitvoert voor de betreffende gemeente of provincie, blijkt uit de enquête en aangeleverde documenten. Meestal wordt er ook een dienstverleningsovereenkomst of gemeenschappelijke regeling getekend tussen de omgevingsdienst en de betreffende gemeente of provincie. Zowel in de enquête als de focusgroepen is door gemeenten en provincies aangegeven dat dergelijke overeenkomsten ervoor zorgen dat de rollen en taken tussen gemeente/provincie en de omgevingsdienst in veel gevallen helder zijn. In het geval rollen en taken (nog) niet

[19] VTH-beleid Fryslân

helder zijn, komt dit doordat een omgevingsdienst nog in de opstartfase van toezicht en handhaving zit en/of de taakverdeling nog niet volledig is ingeregeld. Dit blijkt ook uit de deskstudie, waarin uit evaluaties en jaarverslagen blijk dat de taakverdeling in een aantal gevallen nog niet volledig ingeregeld is.

Taken die omgevingsdiensten onder andere uitvoeren zijn reguliere milieucontroles, specifieke energiecontroles (zoals controles volgens de maatregelenlijst) en hercontroles. Daarnaast vragen zij, vaak tijdens reguliere (milieu)controles, het energiegebruik van potentieel energiebesparingsplichtige bedrijven op, om zo inzicht te krijgen in welke bedrijven onder de verplichtingen vallen. Overige energiegerelateerde taken die door de omgevingsdienst worden uitgevoerd zijn het toezicht op het energielabel C voor kantoorgebouwen en diverse energie gerelateerde (advies) werkzaamheden voor partners en lokale netwerken. Ook informeren omgevingsdiensten gemeenten over relevante ontwikkelingen rond het thema energie.[20]

4.4 Uitvoering van toezicht en handhaving

4.4.1 Zicht op bedrijven die wel/niet aan de verplichtingen voldoen

Het zicht op welke bedrijven aan de verplichtingen moeten voldoen is beperkt en kost veel capaciteit, geven omgevingsdiensten aan tijdens de focusgroep.[21] Een meerderheid van de omgevingsdiensten geeft in de enquête aan slechts gedeeltelijk zicht te hebben op bedrijven die aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen en/of bedrijven die niet aan de informatieplicht voldoen. Niet ieder bedrijf of instelling die onder de informatieplicht energiebesparing valt, levert bijvoorbeeld een rapportage aan via het e-loket van RVO. Bovendien zijn die rapportages niet altijd volledig, zijn bedrijven zich niet altijd bewust dat zij aan de verplichtingen moeten voldoen en/of is de data uit eigen controles vaak gedateerd en betreft het niet het gehele bedrijvenbestand.

Sommige omgevingsdiensten hebben daarom extra capaciteit ingezet op het in beeld krijgen van deze bedrijven, naast informatie die beschikbaar is via RVO of bijvoorbeeld via reguliere milieucontroles. De omgevingsdiensten Midden- en West-Brabant en DCMR doen dit bijvoorbeeld via een ‘voorspelmodel’, het inschatten van energieverbruik van bedrijven op basis van ervaringscijfers (zoals oppervlakte, bedrijfsactiviteit). Sommige omgevingsdiensten schakelen externe bureaus in om stimulerend toezicht uit te voeren, waarbij bedrijven gecoacht worden op energiebesparing.

Omgevingsdiensten hebben in de focusgroep aangegeven dat het inzichtelijk krijgen van energieverbruik van bedrijven en instellingen via netbeheerders een belangrijke oplossing is om alle bedrijven die aan de verplichtingen moeten voldoen in beeld te krijgen en het mogelijk te maken om energiebesparing structureel te monitoren. Tot op heden is het niet mogelijk om energiegegevens van netbeheerders in te zien of om deze gegevens te vorderen. Hier komt verandering in met de toevoeging van artikel 18.25a in de Omgevingswet. Via dit artikel krijgt het bevoegd gezag toegang tot energieverbruiksgegevens via netbeheerders.[22] Wanneer dit artikel in werking treedt is nog onbekend. De wet is volgens het wetgevingsprogramma van voorjaar 2024 ‘in voorbereiding’.

---

20 VTH jaarverslag ODRN 2022 en Uitvoeringsplan Energie & Duurzaamheid ODT 2022-2023

21 Jaarstukken ODT 2022

22 Wetswijziging ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleingebruikers

4.4.2 Samenwerking tussen omgevingsdiensten

Uit de deskstudie blijkt uit meerdere documenten dat omgevingsdiensten met elkaar samenwerken. Zo bestaat er een landelijke samenwerking tussen omgevingsdiensten op het gebied van energiebesparing en wordt er ook op regionaal niveau met elkaar samengewerkt. Uit een toelichting van de ODRU, blijkt dat de ODRU en de RUD Utrecht bijvoorbeeld een gezamenlijk energietoezicht product hebben ontwikkeld.[23] Deze partijen werken ook samen door het maken van afspraken over termijnen en dwangsombedragen en in het opstellen van een gezamenlijke conceptbrief voor aanschrijving in het kader van de informatieplicht. In de provincie Zuid-Holland hebben de omgevingsdiensten gezamenlijk een 'voorspelmodel' met het verwachte energieverbruik van bedrijven op basis van ervaringscijfers ontwikkeld, in navolging van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant.

4.4.3 Knelpunten in toezicht en handhaving

In de focusgroepen is deelnemende overheden gevraagd naar knelpunten die zij in toezicht en handhaving op de verplichtingen ervaren, naast de al benoemde knelpunten in de enquête (zoals financiering, zicht op verplichte bedrijven). Een belangrijk knelpunt is complexe wet- en regelgeving, waardoor het veel tijd kost de juiste mensen bij omgevingsdiensten te vinden en op te leiden. Energiecontroles zijn een veel technischere variant van toezicht dan de gemiddelde toezichthouder gewend is uit te voeren. Bovendien zijn de gesprekspartners (bedrijven) vaak ook niet in staat technische vragen te beantwoorden. De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het extra moeilijk de juiste mensen bij omgevingsdiensten te vinden en te behouden. Daarnaast geven sommige gemeenten aan dat het lastig is om veranderingen in het energieverbruik te herleiden tot genomen energiebesparende maatregelen, blijkt bijvoorbeeld uit de eindrapportage van het energietransitie-beleid PALET van de regio Parkstad in Zuid-Limburg.[24] Uit deze rapportage blijkt dat een verandering in het energiegebruik niet zondermeer gerelateerd kan worden aan toezicht, omdat het energiegebruik wordt beïnvloed door vele andere factoren, waaronder toe- of afname in productie, innovaties in productieprocessen, koude winters en/of ontwikkelingen in de (wereld)economie. Daarnaast beschrijft dit rapport dat de maatregelenlijsten wel degelijk energiebesparing opleveren en dat de maatregelenlijst bij de meeste bedrijven het enige middel is om daadwerkelijk toezicht te houden.

Omgevingsdiensten benoemden in de focusgroep ook dat hun takenpakket verbreed blijft worden. In de focusgroep is onder andere de nieuwe rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit (WPM) benoemd, waar omgevingsdiensten per 1 juli 2024 op moeten handhaven.[25] Krapte op de arbeidsmarkt, in combinatie met een toename in taken en niet altijd voldoende financiering, kan ervoor zorgen dat niet alle taken in de toekomst naar behoefte kunnen worden uitgevoerd. Alle deelnemende overheden aan de focusgroepen hebben hier hun zorgen over geuit.

---

23 Memo over de samenwerking tussen de ODRU en de RUD Utrecht op het gebied van energie

24 Palet project regio Parkstad eindrapportage

25 Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit (rvo.nl)

Als laatste gaf een aantal omgevingsdiensten tijdens de focusgroep aan dat er veel energie verloren gaat in de papieren werkelijkheid van de informatieplicht: het voldoen aan de informatieplicht betekent niet dat er ook daadwerkelijk energiebesparende maatregelen worden genomen. Eén omgevingsdienst geeft daarom aan niet meer actief op de informatieplicht te handhaven, maar prioriteit te geven aan het controleren op het daadwerkelijk treffen van energiebesparende maatregelen.

4.5 Verantwoording

De meeste omgevingsdiensten rapporteren aan de hand van voortgangsrapportages over de resultaten van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. In de voortgangsrapportages delen omgevingsdiensten een beschrijving van de geleverde producten en diensten. Sommige gemeenten en provincies hebben KPI's afgesproken waar de omgevingsdienst over dient te rapporteren, bijvoorbeeld het aantal uitgevoerde energiecontroles, het aantal overtredingen, het aantal geïnventariseerde bedrijven en/of het aantal aangeschreven bedrijven in het kader van de informatieplicht. Het verschilt per gemeente of provincie in hoeverre zij geïnteresseerd zijn in en sturen op de resultaten van energietoezicht. Omgevingsdiensten geven in de focusgroep aan dat sommige gemeenten het voldoende vinden om inzicht te hebben in het aantal uren besteed aan controles (financiële verantwoording).

In de enquêtes is door een deel van de gemeenten en provincies aangegeven dat er wel eens vragen zijn gekomen vanuit de gemeenteraad of Provinciale Staten. Voorbeelden van vragen die in de toelichting op de enquête zijn gegeven gingen over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten. In de focusgroepen is daarnaast aangegeven dat de mate waarin aandacht aan de verplichtingen in de gemeenteraad of Provinciale Staten wordt gegeven, afhankelijk is van de prioriteit die er op lokaal niveau politiek niveau aan gegeven wordt.

4.6 Resultaten toezicht en handhaving

Uit de enquêtes blijkt dat toezicht op en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht sinds 2019 zijn geïntensiveerd. Ondanks dat niet alle omgevingsdiensten op gemeentelijk en provinciaal niveau inzicht hebben in het aantal verplichte bedrijven, is er wel een duidelijk stijgende trend te zien van 2019 tot en met 2023 in het totaal aantal gecontroleerde bedrijven, besteedde uren en overtredingen.

Zowel in de focusgroepen als de enquête is door gemeenten en provincies aangegeven dat informatie over het energiebesparingspotentieel en de totaal gerealiseerde energiebesparing in veel gevallen ontbreekt, maar wel relevant is om te bepalen wat de inspanningen op toezicht en handhaving uiteindelijk opleveren. Omgevingsdiensten geven echter aan dat deze informatie lastig inzichtelijk te krijgen is, onder andere door mogelijke veranderingen in bedrijfsactiviteiten, waardoor zonder energiebesparende maatregelen het energieverbruik kan toe- of afnemen. Sommige gemeenten en provincies beamen dat deze informatie door omgevingsdiensten lastig te verkrijgen is, maar zij geven ook aan dat ze het inzicht graag zouden willen. Daarnaast wordt deze informatie ook niet altijd als opdracht bij de omgevingsdiensten uitgevraagd, waardoor er geen capaciteit en/of middelen beschikbaar zijn om deze

informatie in beeld te brengen. In sommige gevallen is wel een indicatie van de (potentiële) energiebesparing mogelijk, op basis van bijvoorbeeld informatie uit de informatieplicht en energiecontroles.

Sommige omgevingsdiensten, zoals de omgevingsdienst IJsselland, concluderen dat toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht actief bijdragen aan klimaatdoelstellingen en het terugdringen van CO_2-emissies, zoals blijkt uit een evaluatie op het Project Energie & Duurzaamheid 2022.[26] Andere omgevingsdiensten, zoals de RUD Zuid-Limburg, vinden daarentegen dat het effect van toezicht en handhaving op de energie-besparingsplicht op het energiegebruik in de regio niet kan worden vastgesteld. Zij trekken in twijfel in hoeverre de erkende maatregelenlijsten daaraan kunnen bijdragen en of er niet nog meer ingrijpende maatregelen overwogen dienen te worden.

[26] Omgevingsdienst IJsselland (2023) Evaluatie Project Energie en Duurzaamheid Evaluatie 2022.

5 Slotbeschouwing

Door SPUK-regelingen vanuit het Rijk en subsidies vanuit provinciale akkoorden is het beschikbare budget de afgelopen jaren toegenomen, zijn er meer uren door de omgevingsdiensten ingezet, zijn er meer controles uitgevoerd en zijn er ook meer overtredingen geconstateerd. Echter, zoals gesteld door omgevingsdiensten maar ook geconcludeerd door de Algemene Rekenkamer, zijn de huidige beschikbare middelen ontoereikend om alle bedrijven en instellingen op de verplichtingen te controleren.

De meeste gemeenten en provincies hebben de energiebesparings- en informatieplicht opgenomen onder het taakveld van de omgevingsdiensten in de begroting. Meestal is er geen aparte post op de begroting opgenomen die specifiek gaat over de energiebesparings- en informatieplicht. Over het algemeen is er een opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd en zijn er afspraken gemaakt over het aantal te bezoeken bedrijven, de verantwoording en monitoring. Sommige gemeenten voeren daarnaast zelf nog werkzaamheden uit, maar dit aantal is beperkt.

Voor de omgevingsdiensten was het in het begin vaak onduidelijk welke bedrijven onder de verplichtingen vielen. Sommige omgevingsdiensten hebben de afgelopen jaren veel tijd gestoken in het achterhalen van de bedrijven die zich aan de informatieplicht en de energiebesparingsplicht moeten houden. Hiervoor heeft eigen dataverzameling plaatsgevonden en is deze soms gecombineerd met gegevens van RVO, maar blijven sommige bedrijven nog steeds buiten beeld. Gemist worden vooral de gegevens van het energieverbruik door netbeheerders, ook voor het monitoren over de tijd heen.

Controles bij bedrijven vinden meestal plaats aan de hand van specifieke energiecontroles of algemene milieucontroles aan de hand van de erkende maatregelenlijst. De prioritering van de te bezoeken bedrijven vindt vaak op basis van de rubricering die RVO toevoegt aan de informatieplicht rapportages of op basis van een eigen risicoanalyse die specifiek gericht is op de energiebesparingsplicht. Bij het merendeel van de omgevingsdiensten duurt het echter nog tussen de 2 en de 10 jaar voordat alle bedrijven binnen de gemeenten en/of provincie zijn gecontroleerd.

De omgevingsdiensten kunnen geen of slechts indicatief informatie aanleveren over het energiebesparingspotentieel en de totaal gerealiseerde energiebesparing. Door gemeenten en provincies wordt echter aangegeven dat die wel relevant is om te bepalen wat de inspanningen op toezicht en handhaving uiteindelijk opleveren. De Algemene Rekenkamer concludeert dat op basis van prognoses de totaal gerealiseerde energiebesparing ten opzichte van het gestelde doel sterk achter blijft.

Concluderend stellen de onderzoekers op basis van het bovenstaande dat het toezicht op en de handhaving van de informatieplicht en de energiebesparingsplicht afgelopen jaren is toegenomen. Het budget is vergroot, het aantal controles en ingezette uren toegenomen en ook het aantal geconstateerde overtredingen is gestegen. Echter zijn er nog steeds bedrijven en instellingen die niet aan de verplichtingen voldoen of buiten beeld van de omgevings-diensten zijn. Ook voor de toekomst zullen een behoorlijk budget en capaciteit bij

omgevingsdiensten nodig zijn, en wel structureel. Tegelijkertijd blijft het onduidelijk welke resultaten hier precies mee bereikt worden, doordat het zicht op het besparingspotentieel slecht is. Zolang dat het geval is, zal verantwoording van de ingezette middelen voor provincies en gemeenten (maar ook voor het Rijk) moeilijk zijn.

Literatuurlijst

Deelnemers van FUMO, omgevingsdienst Fryslân (2020) VTH-beleid Fryslân: Uniform beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van de provinciale en gemeentelijke basistaken. https://www.t-diel.nl/_flysystem/media/1.1-vth-beleid-fryslan.pdf

Eerste Kamer der Staten-Generaal (2023) Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleingebruikers, https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20230207/gewijzigd_voorstel_van_wet_2.

Gemeente Zaanstad (2024) Webinar over Energiebesparing voor bedrijven met een energieverbruik van > 50.000 kWh door OD NZKG. https://www.youtube.com/watch?v=TI3KphrjUSU.

Kamerbrief over de aanscherping van de energiebesparingsplicht (4 juli 2022), https://open.overheid.nl/documenten/ronl-5df66568a2cd4238899ccbc38e429324ec9bf44d/pdf.

Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (2023) Brief van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat aan omgevingsdiensten over de voortgang specifieke uitkering IBP VTH (2022). https://www.fumo.nl/fileadmin/Bestanden/Documenten/PDF/AB_vergaderingen/AB_20240411/27_agendapunt_10_IENW_Brief_aan_omgevingsdiensten_over_voortgangsrapportage_SPUK.pdf

Milieuregels in het Bal voor complexe bedrijven. Milieuregels in het Bal voor complexe bedrijven | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)

Omgevingsdienst IJsselland (2023) Evaluatie Project Energie en Duurzaamheid Evaluatie 2022. https://overijssel.notubiz.nl/document/12577952/1/OD+IJsselland+Evaluatie+Energie+en+Duurzaamheid+2022+Provincie+Overijssel

Omgevingsdienst Regio Arnhem (2022) Jaarverslag 2022. https://www.odregioarnhem.nl/wp-content/uploads/sites/5/2023/05/Jaarverslag-2022.pdf

Omgevingsdienst Regio Nijmegen (2022) VTH jaarverslag 2022. https://www.odregionijmegen.nl/wp-content/uploads/sites/6/2023/05/Jaarverslag-en-rekening-2022.pdf

Omgevingsdienst Regio Utrecht (2023) Memo over de samenwerking tussen de ODRU en de RUD Utrecht op het gebied van energie.

Omgevingsdienst Twente (2022) jaarstukken 2022. https://www.odtwente.nl/over+ons/algemeen+bestuur/vastgestelde+stukken/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2643862

Omgevingsdienst Twente (2023) Uitvoeringsplan energie & duurzaamheid 2022-2023. https://overijssel.notubiz.nl/document/12577954/1/Rapportage+Uitvoeringsplan+Energie+en+Duurzaamheid+2022+Twente

Provincie Noord-Holland (2022) Subsidie stimulerend energietoezicht bedrijven Noord-Holland https://www.noord-holland.nl/Loket/Producten_en_Diensten/Producten_op_alfabet/S/Stimulerend_energietoezicht_bedrijven_Noord_Holland_subsidie.

RUD Zuid-Limburg en Parkstad stadsregio Limburg (2022) Palet aan energiebesparing: Eindrapport energietoezicht bedrijven en instellingen Parkstad Limburg.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2022), Erkende maatregelenlijst (EML), https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiebesparingsplicht/eml.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2023) Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit, https://www.rvo.nl/onderwerpen/rapportage-wpm.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2023) Toelichting rubriceringscode informatieplicht, https://www.rvo.nl/onderwerpen/toelichting-rubriceringscode-informatieplicht

RUD Noord-Limburg (2023) Memo over de benutting van beschikbare subsidies bij de uitvoering van het takenpakket energie binnen de RUD Limburg-Noord.

Staatscourant van het Koninkrijk der Nederlanden (2023), Regeling van de Minister voor Klimaat en Energie van 30 mei 2023, nr. WJZ/26437308, tot wijziging van de Activiteitenregeling milieubeheer in verband met de actualisatie van de lijst met erkende maatregelen, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-15844.html.

TwynstraGudde (2023) Onderzoek omgevingsdiensten in beeld 2023. https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2023/10/05/bijlage-2-rapport-tweejaarlijks-onderzoek-omgevingsdiensten-in-beeld-2023/bijlage-2-rapport-tweejaarlijks-onderzoek-omgevingsdiensten-in-beeld-2023.pdf

Wet milieubeheer (WMB) (2024), https://wetten.overheid.nl/BWBR0003245/2024-03-30.

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Bijlage 1: Onderzoeksproces, onderzoeksmethoden en kwaliteit van de informatie

Inleiding

Om antwoord te geven op de gestelde onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek verschillende onderzoeksmethoden gehanteerd. In onderstaande paragrafen worden deze kort toegelicht en wordt daarnaast een beschrijving gegeven van het onderzoeksproces en de kwaliteit van de opgehaalde informatie.

Onderzoeksproces

Leden van de NVVR zijn rekenkamers en rekenkamercommissies van gemeenten, provincies en waterschappen. In totaal doen er 109 rekenkamers en rekenkamercommissies mee aan het DoeMee-onderzoek 2024. Gezamenlijk doen zij onderzoek naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het door 111 gemeenten en 12 provincies gevoerde beleid. Voor de energiebesparings- en informatieplicht wordt een belangrijk deel van de taken uitgevoerd door omgevingsdiensten (zie ook hoofdstuk 3). Om de doorwerking van de energiebesparings- en informatieplicht te bezien zijn daarom de 28 omgevingsdiensten die werken in opdracht van de 111 gemeenten en 12 provincies bevraagd middels een online enquête. Omdat voor sommige provincies meerdere omgevingsdiensten de toezicht en handhaving uitvoeren, ligt het aantal door omgevingsdiensten ingevulde enquêtes hoger dan het aantal deelnemende gemeenten en provincies (namelijk 133).

De voorbereidingen voor het onderzoek zijn gestart in december 2023. Middels een digitale bijeenkomst is informatie aan de deelnemende rekenkamers verschaft. Aan hen is gevraagd informatie en contactgegevens aan te leveren bij een door het onderzoeksteam voor dit onderzoek aangemaakt e-mailadres. Vanuit deze groep is op basis van vrijwilligheid ook een begeleidingscommissie voor het onderzoek ingesteld.

De rekenkamers hebben vervolgens in februari 2024 contactgegevens aangeleverd aan de onderzoekers van medewerkers bij gemeenten en omgevingsdiensten die zich met de energiebesparings- en informatieplicht bezig houden. Zij zijn de doelgroep van de enquête. Gelijktijdig met het verzamelen van de contactgegevens hebben in februari 2024 eerste verkennende gesprekken plaatsgevonden met een aantal gemeenten en omgevingsdiensten. Deze gesprekken hadden als doel de beleids- en uitvoeringspraktijk inzichtelijk te maken voor de onderzoekers. Op deze wijze is er een enquête opgesteld die recht doet aan de beleids- en uitvoeringspraktijk. Deze enquête is medio februari afgestemd met de begeleidingsgroep. Vervolgens heeft het onderzoeksteam deze enquête geprogrammeerd en begin maart getest met de mensen die eerder hadden deelgenomen aan de verkennende interviews.

Het onderzoek betreft een beleidsonderzoek, inclusief onderzoek naar de uitvoering. Artikel 184 lid 4 van de gemeentewet en artikel 185 lid 4 van de provinciewet verplicht de deelnemende rekenkamers bij een onderzoek naar het gevoerde beleid de gemeenteraden, het college van B&W en de rekenkamers die horen bij dezelfde betreffende omgevingsdienst op de hoogte te stellen van het onderzoek. Vanwege de efficiëntie heeft het onderzoeksteam deze informatiemail op 8 maart 2024 namens de deelnemers van het onderzoek naar de raden van niet deelnemende gemeenten gestuurd vanuit het voor dit onderzoek aangemaakte e-mailadres.

De enquête kon door de betrokkenen bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten worden ingevuld vanaf begin maart tot en met eind april 2024. Gedurende deze periode heeft het onderzoeksteam vragen van deelnemers beantwoord, herinneringen verstuurd en in sommige gevallen gebeld om te herinneren. Uiteindelijk hebben alle deelnemende gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de enquête ingevuld. De respons is hiermee uiteindelijk 100% geweest.

De ingevulde gegevens van de gemeenten, provincies en bijbehorende landden uiteindelijk in een factsheet. De opzet van deze factsheet is begin maart door de onderzoekers opgesteld en medio maart naar de begeleidingsgroep verzonden voor feedback. De opmerkingen van de begeleidingsgroep zijn verwerkt in de uiteindelijke opzet van de factsheet.

De factsheet bevat de gecombineerde ingevulde gegevens van een gemeenten of provincie en de bijbehorende omgevingsdienst. De op maat gemaakte factsheet per gemeente/provincie zijn verstuurd ter schriftelijke validatie naar de partijen die de gegevens voor deze factsheet hebben aangeleverd (gemeente en/of provincie en bijbehorende omgevingsdienst). Deze validatie is gestart medio april en is eind mei afgerond.

Eind mei hebben ook focusgroepen plaatsgevonden met een selectie van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. In deze focusgroepen zijn de resultaten besproken en hebben de onderzoekers de mogelijkheid gehad om verder door te vragen naar werkwijzen en opvallende uitkomsten. Daarnaast is in deze periode ook gestart met het schrijven van voorliggende conceptrapportage. Deze is op 29 mei aangeleverd bij de begeleidingscommissie.

Afstemming met de Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer voert een onderzoek uit naar het landelijk beleid omtrent de energiebesparings- en informatieplicht. Gedurende het onderzoek heeft aan begin van het onderzoek, tussentijds en aan het einde van het onderzoek afstemming plaatsgevonden met de onderzoekers van de Algemene Rekenkamer over de uitkomsten van beide onderzoeken.

Onderzoeksmethoden en kwaliteit

Kort samengevat zijn de onderstaande onderzoeksmethoden gebruikt:

Deskstudie

Als onderdeel van dit onderzoek zijn gemeenten, provincies en omgevingsdiensten gevraagd om relevante documenten met Ecorys te delen ter aanvulling op de enquête. Voorbeelden van uitgevraagde bestanden zijn begrotingen, jaarverslagen, werkplannen en uitvoeringsovereenkomsten die inzicht bieden in de afspraken en resultaten hiervan tussen gemeenten of provincies en de omgevingsdienst. Er is geen volledige lijst met documenten bijgevoegd aan de rapportage, omdat sommige documenten vertrouwelijk zijn. Wel is een literatuurlijst opgenomen, waarin openbaar beschikbare documenten in zijn opgenomen die geciteerd zijn in de onderzoeksrapportage. Zowel in het uitwerken van de rapportage (overkoepelend) als de factsheets (specifiek per gemeente, provincie en/of omgevingsdienst) is een analyse van de aangeleverde documenten gemaakt.

Voor de analyse is gebruik gemaakt van het programma AtlasTI. In totaal zijn 620 documenten aangeleverd. Deze zijn ingeladen in AtlasTI en gecategoriseerd per gemeente, provincie en omgevingsdienst. Vervolgens zijn deze gecategoriseerd naar type document (memo/toelichting, opdrachtverlening, begroting, budget, jaarstukken, werkprogramma's, voortgangsverslagen, evaluaties, overig). De documenten zijn daarna gecodeerd aan de hand van de volgende begrippen: energie, duurzaamheid, energiebesparing(plicht), informatieplicht, onderzoeksplicht, energiecontroles/EML-controles (maatregelenlijst), VUE, SPUK-THE regeling, opdracht, basistaken, aanvullende taken, energiebesparingspotentieel, urenbesteding. Tabellen uit deze documenten die informatie bevatten over het aantal uitgevoerde (energie)controles, urenbesteding, aantal begrootte uren en het energiebesparingspotentieel zijn toegevoegd aan de factsheets waar relevant.

Enquête

Om het overgrote deel van de resultaten voor dit onderzoek te genereren is een enquête uitgezet bij alle gemeenten, provincies en omgevingsdiensten die via de deelnemende rekenkamers onderdeel zijn van het onderzoek. De enquête is geprogrammeerd en uitgezet in het programma Medallia (voorheen Checkmarket). De meeste vragen zijn meerkeuzevragen, maar soms is om een toelichting of om het delen van cijfers gevraagd via een open vraag. Ook is bij een aantal vragen de mogelijkheid gegeven documenten te uploaden. Deze zijn meegenomen in de deskstudie. De opzet van de enquête is in de bijlage opgenomen.

De uiteindelijke respons op de enquête was 100%. Het team heeft een aantal ingrepen gedaan om de kwaliteit van de respons te verhogen:

- Een aantal enquêtes is handmatig door de onderzoekers ingevoerd, nadat informatie schriftelijk aan ons was aangeleverd.
- Enquêtes die maar gedeeltelijk of met non-informatie waren ingevuld, zijn uit het bestand verwijderd.
- Een aantal gemeenten had twee medewerkers de enquête (deels) laten invullen. Deze gegevens zijn samengevoegd tot één respons.
- Wanneer op basis van de hoor-wederhoor ronde (zie hieronder) wijzigingen zijn aangegeven, zijn deze ook in het bestand doorgevoerd.

Factsheets

Op basis van de resultaten van de enquête en deskstudie zijn per individuele deelnemende overheid (111 gemeenten en 12 provincies) factsheets opgesteld. De basis voor deze factsheets waren de antwoorden van de gemeenten en/of provincie en de bijbehorende omgevingsdienst. In deze factsheets is het antwoord van de gemeente of provincie op de enquête met het antwoord van de bijbehorende omgevingsdienst in één factsheet gecombineerd. Wanneer er in de factsheet geen gegevens beschikbaar waren, zijn hier door de onderzoekers vragen bij geformuleerd voor tijdens het wederhoor (schriftelijke validatie). Deze factsheets zijn uitgestuurd naar de betrokkenen.

Wederhoor

Om de opgehaalde informatie in de opgestelde factsheet bij de deelnemende overheden te valideren heeft een schriftelijke validatieronde plaatsgevonden (wederhoor). Als onderdeel van deze schriftelijke validatie kregen overheden de mogelijkheid bepaalde informatie nog te wijzigen, aan te vullen en/of te reageren op eventuele vragen die door de onderzoekers zijn gesteld. Waar nuttig en noodzakelijk is dit ook in het databestand doorgevoerd. Het aantal terugontvangen en geverifieerde factsheets bedroeg 109, oftewel 88% van het totaal. Daarvan zijn 11 van de 12 factsheets voor provincies gevalideerd en 98 van de 111 gemeentelijke factsheets. Van de gemeentelijke factsheets, zijn 46 factsheets door zowel de gemeente als omgevingsdienst gevalideerd, 18 alleen door de gemeente en 34 alleen door de omgevingsdienst. Voor de provinciale factsheets zijn 4 factsheets door zowel de provincie als de omgevingsdienst gevalideerd, 4 alleen door de provincie en 3 alleen door de omgevingsdienst.

Focusgroepen

Om de opgehaalde resultaten vanuit de deskstudie en enquête te valideren en verdiepen hebben drie focusgroepen plaatsgevonden (gemeenten, provincies, omgevingsdiensten). Voor deze focusgroepen is een (random) selectie van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten uitgenodigd. Uiteindelijk waren er zes gemeenten, zes provincies en tien omgevingsdiensten bij de focusgroepen aanwezig. Tijdens de bijeenkomsten zijn nuttige aanvullende resultaten, zoals knelpunten bij omgevingsdiensten die invloed hebben op de uitvoering van toezichts- en handhavingstaken, opgehaald.

Kwaliteit van de informatie

Zoveel mensen, zoveel wensen, klinkt een bekend gezegde. Dit geldt zeker ook voor de wijze waarop de energiebesparings- en informatieplicht is ingeregeld bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat er veel uiteenlopende werkwijzen zijn. De vraagstelling in de vragenlijst sloot, ondanks onze voorbereiding met de verkennende interviews, dan ook niet altijd aan bij de realiteit van alle gemeenten. Wij hebben hier regelmatig vragen over gekregen en verduidelijkende e-mails over ontvangen. Ook in de focusgroepen werd duidelijk dat er verschillen zijn tussen gemeenten, provincies en omgevingsdiensten in beleid en uitvoering. In onze optiek is dit met een dergelijke uiteenlopende handelwijze onontkoombaar.

De keuze om te werken met een link die binnen de organisatie doorgestuurd kon worden, had als keerzijde dat de enquête niet tussentijds afgesloten kon worden. In de focusgroepen is

benoemd dat dit onhandig was. Voor een eventueel vervolgonderzoek of volgend DoeMee-onderzoek kan hier rekening mee gehouden worden.

Daarnaast is zowel tijdens de focusgroepen als door deelnemende rekenkamers aangegeven dat het soms lastig was de juiste ambtelijke contactpersoon binnen de gemeente of provincie te achterhalen om de enquête in te vullen en documenten aan te leveren. Indien de enquête uiteindelijk niet door de juiste persoon is ingevuld, kan dit de datakwaliteit negatief hebben beïnvloed.

De schriftelijke validatie van de factsheets en de focusgroepen hebben veel nuttige en soms noodzakelijke aanvullende informatie opgeleverd. Hier hadden gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de mogelijkheid te reflecteren op hun aangeleverde informatie en ook een duiding mee te geven. Wij hebben deze fasen als zeer waardevol ervaren.

Tegelijkertijd hebben niet alle gemeenten en provincies en omgevingsdiensten alle gewenste informatie weten te achterhalen. Hierdoor zijn er in de analyses dan soms ook weinig waarnemingen. Dit geldt met name bij de vragen over de bereikte resultaten en de impact van de energiebesparings- en informatieplicht. Waarbij moet worden opgemerkt, dat het bijhouden hiervan en het rapporteren hierover niet altijd tot de taken/opdracht van de omgevingsdienst behoort.

Bijlage 2: Begrippenlijst

Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
Bbl	Besluit bouwwerken leefomgeving
Boa	Buitengewoon opsporingsambtenaar
EML	Erkende maatregelenlijst
KPI	Kritische prestatie indicator
LHSO	Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht
VVR	Vereniging van Rekenkamers
RES	Regionale Energiestrategie
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SPUK IBP VTH	Specifieke uitkering voor de uitvoering van het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel
SPUK THE	Specifieke uitkering toezicht en handhaving energiebesparingsplicht
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VUE	Versterkte uitvoering energiebesparingsplicht

Bijlage 3: Overzicht van deelnemende overheden

Provincies	
Drenthe	Noord-Brabant
Flevoland	Noord-Holland
Friesland	Overijssel
Gelderland	Utrecht
Groningen	Zeeland
Limburg	Zuid-Holland
Omgevingsdiensten	
DCMR Milieudienst Rijnmond	Omgevingsdienst Regio Arnhem
Fryske Utfieringstsjist Miljeu en Omjouwing	Omgevingsdienst Regio Nijmegen
Omgevingsdienst Brabant Noord	Omgevingsdienst Regio Utrecht
Omgevingsdienst de Vallei	Omgevingsdienst Twente
Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek	Omgevingsdienst Veluwe
Omgevingsdienst Groningen	Omgevingsdienst West-Holland
Omgevingsdienst Haaglanden	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Omgevingsdienst IJmond	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
Omgevingsdienst IJsselland	RUD Drenthe
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	RUD Limburg-Noord
Omgevingsdienst Midden-Holland	RUD Utrecht
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	RUD Zeeland
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	RUD Zuid-Limburg
Gemeenten 100.000+ inwoners	
Alkmaar	Haarlemmermeer
Alphen aan de Rijn	Leeuwarden
Deventer	Leiden
Dordrecht	Nijmegen
Eindhoven	Venlo
Emmen	Westland
Enschede	Zoetermeer
Groningen	Zwolle
Gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners	
Almelo	Lansingerland
Assen	Midden-Groningen
Barneveld	Nieuwegein
Capelle aan den IJssel	Oss
De Fryske Marren	Purmerend
Den Helder	Sittard-Geleen
Gouda	Vijfheerenlanden
Heerlen	West Betuwe
Hilversum	Westerkwartier
Katwijk	Zeist
Krimpenerwaard	

Gemeenten 30.000 – 50.000 inwoners	
Aalsmeer	Oldenzaal
Berg en Dal	Opsterland
Bodegraven-Reeuwijk	Overbetuwe
Coevorden	Peel en Maas
De Bilt	Renkum
Gorinchem	Schouwen-Duiveland
Het Hogeland	Soest
Hollands Kroon	Teylingen
Huizen	Tynaarlo
IJsselstein	Valkenswaard
Kerkrade	Waddinxveen
Landgraaf	Wageningen
Maassluis	Wijchen
Midden-Drenthe	Zaltbommel
Molenlanden	Zuidplas
Nijkerk	Zutphen
Gemeenten minder dan 30.000 inwoners	
Aa en Hunze	Leiderdorp
Albrandswaard	Losser
Beesel	Neder-Betuwe
Beuningen	Nederweert
Bloemendaal	Oegstgeest
Borger-Odoorn	Ooststellingwerf
Brunssum	Pekela
Bunschoten	Rhenen
Buren	Scherpenzeel
Culemborg	Steenbergen
Dalfsen	Tubbergen
De Wolden	Voorschoten
Dinkelland	Wassenaar
Druten	Waterland
Geertuidenberg	Westerwolde
Heerde	Weststellingwerf
Heumen	Wijdemeren
Kaag en Braassem	Woensdrecht
Koggenland	Woudenberg
Krimpen aan de IJssel	Zeewolde

ECORYS

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Factsheet DoeMee Onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Gemeente Gorinchem

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**.

De opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst is **niet** in de begroting opgenomen. **Het budget voor deze opdracht komt intern uit een reserve voor het thema Duurzaamheid. Vanaf 2025 wordt deze taken structureel opgenomen binnen het Jaarprogramma met de omgevingsdienst. Momenteel bekijkt gemeente Gorinchem de mogelijkheden de budgettaire mogelijkheden.** Er is **een** opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. **De werkzaamheden zijn benoemd in een opdrachtformulier.** De opdracht wordt in de praktijk **ook uitgevoerd. In 2022, 2023 en 2024 zet de gemeente de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid in voor energiebesparing bij bedrijven. Dit gebeurt op offertebasis. De afgesproken werkzaamheden heeft de Omgevingsdienst altijd naar behoren uitgevoerd. Dit zijn werkzaamheden als controles op wettelijke energiebesparende maatregelen, gesprekken met bedrijven die koploper zijn op duurzaamheid en inzetten op verduurzaming van bedrijven.**

Het budget voor de opdracht aan de omgevingsdienst wordt bepaald op basis van **afstemming over de werkzaamheden tussen de gemeente en de omgevingsdienst. Daarop stelt de omgevingsdienst een offerte op, waarin ook de bijdrage van de provincie in is verwerkt. De gemeente controleert deze offerte en scherpt naar wens de offerte passend aan**. Om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht **vindt periodiek overleg over de voortgang plaats**.

De gemeente Gorinchem geeft zelf **geen** invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023. **Alles was en is belegd bij de omgevingsdienst.**

Informatievoorziening

Er zijn **geen afspraken gemaakt** over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met de omgevingsdienst m.b.t. de energiebesparingsplicht. Er zijn **ook geen** KPI's afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht.

De gemeente Gorinchem ontvangt **tussentijdse informele terugkoppeling** over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst. De rapportages die door de omgevingsdienst aan de gemeente worden verstrekt **leveren op sommige punten adequate informatie** over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht. **De energiecontroles worden uitgevoerd, en de gemeente ontvangt een afschrift van elke energiecontrolebrief. Wanneer nodig, vraagt de gemeente naar extra informatie over de controles in de tussentijdse overleggen. Over het algemeen zijn de afschriften voldoende om toezicht te houden op het proces**. De rapportages geven **geen**

adequate informatie over de bereikte resultaten. **Dit is een belangrijk punt wat de gemeente ook aangeeft bij de omgevingsdienst: 'hoe maken we inzichtelijk welk effect de energiecontroles hebben, hoe monitoren we het?' In 2024 wil de omgevingsdienst hier een dashboard voor opstellen en alle beschikbare data daarin verwerken. Dit staat nog in de kinderschoenen, maar heeft wel de aandacht.**

Vanuit de gemeenteraad zijn er **nooit** vragen/opmerkingen gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst. Over de bereikte resultaten (zoals reductie CO2 en vermindering verbruik van gas en elektriciteit) zijn vanuit de gemeenteraad **ook geen** vragen/opmerkingen geweest.

Omgevingsdienst en gemeente Gorinchem

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**. De energiebesparingsplicht is **als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel**.

Resultaat

Er is **volledig** zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl. Daarnaast verzamelt de omgevingsdienst een deel van de informatie zelf.**

Er is **volledig** zicht op het aantal bedrijven dat zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houdt. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl en combineren zij met bedrijven waarvan zij weten dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Daarnaast verzamelt de omgevingsdienst een deel van de informatie zelf.** Er wordt **per brief / e-mail en telefonisch** contact gemaakt met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing.

Organisatie van het toezicht

De omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing door **specifieke energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst**. Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd wordt bepaald aan de hand van **een kengetal en het beschikbare budget**. Naar schatting heeft de omgevingsdienst nog **5-10 jaar** nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht.

De omgevingsdienst stelt **prioriteit in de te controleren bedrijven op basis van interne afspraken. Vanaf 2025 en 2026 waarschijnlijk op basis van VTH risicoanalyse**.

Kwantitatieve informatie

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal gecontroleerde bedrijven en de ureninzet op jaarbasis door de omgevingsdienst in de periode 2019 – 2023.

Jaar	Aantal bedrijven gecontroleerd	Ureninzet op jaarbasis
2019	**26**	**416**
2020	**30**	**480**
2021	**50**	**800**
2022	**41**	**656**
2023	**41**	**656**

Onderstaande tabel bevat informatie over het percentage bedrijven waar overtredingen zijn aangetroffen voor en na hercontrole tussen 2019 en 2023.

Jaar	% overtredingen bij eerste controle	% overtredingen bij hercontrole
2019	**18**	**25**
2020	**15**	**0**
2021	**56**	**0**
2022	**32**	**0**
2023	**71**	**0**

Na 1e hercontrole zijn bijna altijd alle maatregelen genomen of worden de laatste zaken door de omgevingsdienst administratief afgehandeld.

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal jaarlijks geconstateerde overtredingen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Aantal overtredingen
2019	-
2020	-
2021	-
2022	-
2023	-

Onderstaande tabel bevat per jaar informatie over het aantal bedrijven dat een 'vooraankondiging last onder dwangsom' of overige repressieve handhaving heeft ontvangen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Vooraankondiging last onder dwangsom	Overige repressieve handhaving opgelegd
2019	-	-
2020	-	-
2021	-	-
2022	-	-
2023	**0**	**0**

Er heeft nog geen repressieve handhaving plaatsgevonden en er zijn dus **geen sancties opgelegd**.

De omgevingsdienst heeft **geen zicht op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen en de totaal gerealiseerde energiebesparing.**

Jaar	Gerealiseerde energiebesparing in kWh	Gerealiseerde energiebesparing in m3
2019	-	-
2020	-	-
2021	-	-
2022	-	-
2023	-	-

De totaal gerealiseerde energiebesparing is indicatief per jaar in onderstaande tabel weergegeven:

Jaar	Gerealiseerde energiebesparing in kWh	Gerealiseerde energiebesparing in m3
2019	-	-
2020	-	-
2021	-	-
2022	-	-
2023	-	-

In de beantwoording op de enquête is geen informatie opgenomen in de getroffen energiebesparende maatregelen in de periode 2019 tot en met 2023 door bedrijven en instellingen.

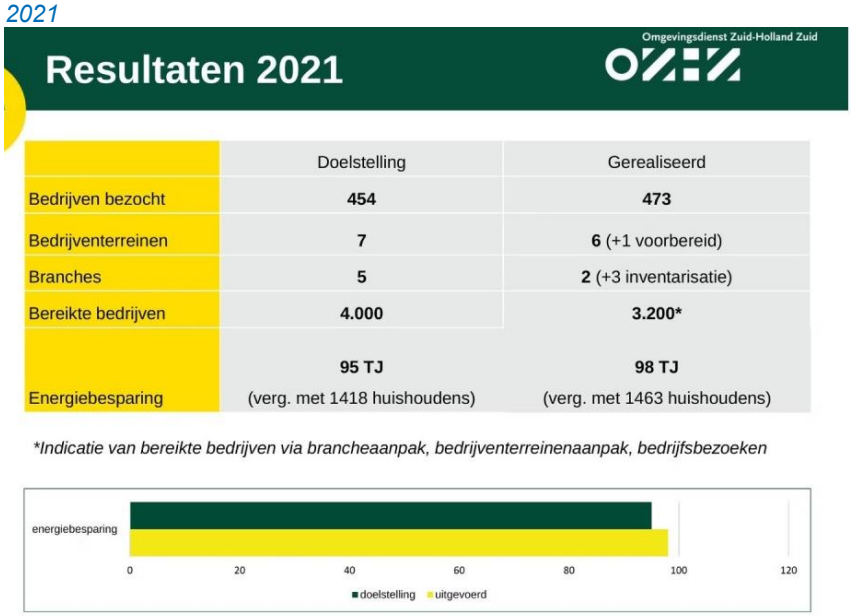
Aanvullende documentenanalyse

Categorie	Aanwezig?	Aanvullende informatie
Begroting	√	
Opdracht	√	
Beleidstukken	x	
Werkprogramma	x	
Voortgangsrapportage	√	Energiecontroles 2021-2023; prestatieverklaring Werkzaamheden E-agenda 2023 – Gorinchem
Aanvullend	√	roadmap 2020-2024; Begeleidende memo gemeente Gorinchem – energiebesparende bedrijven

Voortgangsrapportages

De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft de volgende resultaten gedeeld:

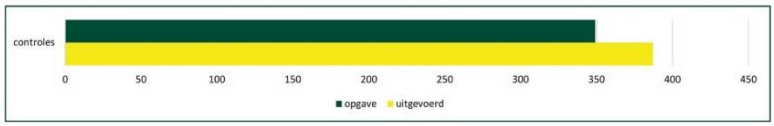
2021

Energiecontroles

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

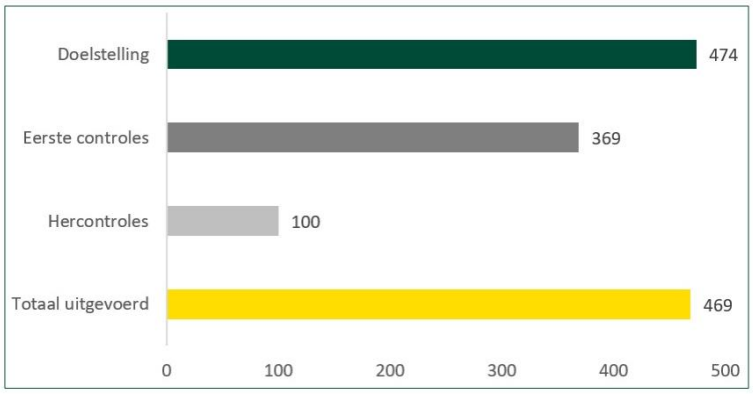
	AL	DO	GO	HG	HIA	HW	ML	PA	SL	ZW	PZH	Totaal
Bedrijfsbezoeken gepland **(opgave)**	24	67	20	24	22	51	34	29	25	48	8	**349**
Energiecontroles	15	73	28	3	13	56	33	15	19	27	5	282
Hercontroles	5	22	16	8	8	19	9	4	7	7	0	105
Bedrijfsbezoeken **(uitgevoerd)**	**20**	**95**	**44**	**11**	**21**	**75**	**42**	**19**	**26**	**34**	5	**387**

2022

Ingezoomd op toezicht 2022

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

	AL	DO	GO	HG	HIA	HW	ML	PA	SL	ZW	PZH
Gepland	22	67	57	23	22	108	57	28	36	49	5
Gerealiseerd	22	64	46	43	26	101	46	28	37	49	6

2023

E-Agenda 2023 informatieplicht

	Gepland 2023	Gerealiseerd Oktober 2023	
Gemeente Alblasserdam	39	46	118%
Gemeente Dordrecht	168	177	105%
Gemeente Gorinchem	103	101	98%
Gemeente Hardinxveld-Giessendam	21	24	114%
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	29	24	83%
Gemeente Hoeksche Waard	158	166	105%
Gemeente Molenlanden	74	64	86%
Gemeente Papendrecht	45	53	118%
Gemeente Sliedrecht	66	76	115%
Gemeente Zwijndrecht	63	50	79%
Totaal	**766**	**781**	**109%**

Administratief toezicht is de basis voor de energiecontroles:

- Opvragen energiegegevens (informatieplichtig ja/nee)
- Oproepen tot rapportage informatieplicht

Verkleinen blinde vlek onbekende bedrijven in de regio.

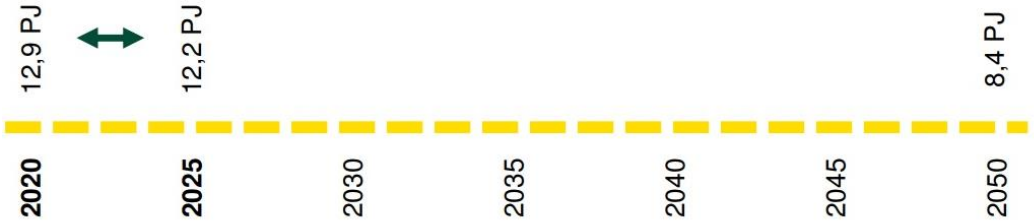
Aanvullend

Aanvullend op bovenstaande resultaten is de roadmap 2020-2024 met ons gedeeld waarin de doelstelling voor energiebesparing is opgenomen evenals bereikte en bezochte bedrijven.

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Roadmap 2020-2024

730TJ besparing

- 2.874 bedrijven bezocht
- 19 branches betrokken
- 40 bedrijventerreinclusters benaderd
- tot 16.000 bedrijven bereikt

Er is ook een begeleidend memo gedeeld voor de gemeente Gorinchem over de Energie-agenda die is opgesteld voor 2020-2024. In het programma wordt ingezet op drie pijlers: reguleren, stimuleren en faciliteren. Vanaf 2022 is de gemeente Gorinchem een nauwere samenwerking

aangegaan met de OZHZ. Dit heeft geleidt tot offerte met maatwerk voor onze gemeente. Voor 2022 en 2023 is het volgende uitgevoerd:

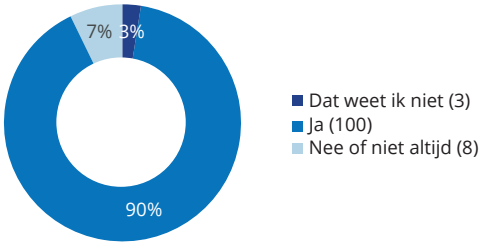
- 2021: 44 energiecontroles
- 2022:
  - 37 energiecontroles: In oktober 2022 gaf OZHZ aan dat er een misrekening is geweest. In 2021 zijn 44 energiecontroles uitgevoerd in plaats van 20. Deze 'plus' is afgetrokken van de 57 controles in 2022. Hierdoor komt het aantal energiecontroles op 33 controles in 2022. Door ruimte in de offerte (minder Koplopersgesprekken) is afgesproken om extra energiecontroles uit te voeren. OZHZ is daarbij gekomen tot 4 extra energiecontroles in 2022.
  - 4 koplopers geïnterviewd: OZHZ en Gorinchem zijn tot 9 koplopers gekomen. Het is gelukt om met 4 bedrijven een gesprek te voeren.
  - Branche aanpak horeca en zorg (regionaal traject)
  - 9 energiescans bij MKB: de uren voor dit onderdeel zijn ingezet om uitvoering te geven aan de motie om lokale winkeliers de energiecrisis door te helpen. Lokale winkeliers kunnen een gratis energiescan aanvragen en een energieadviseur van OZHZ voert die dan uit.
- 2023:
  - 41 energiecontroles
  - 139 controles informatieplicht
  - Branche aanpak zorg (regionaal traject)

Benchmark gemeenten

ECORYS

Algemene informatie

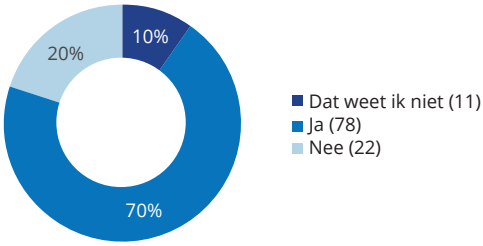
Zijn de rollen en taken van de gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment helder?

111

Nee of niet altijd: taakverdeling is nog niet helemaal ingeregeld.

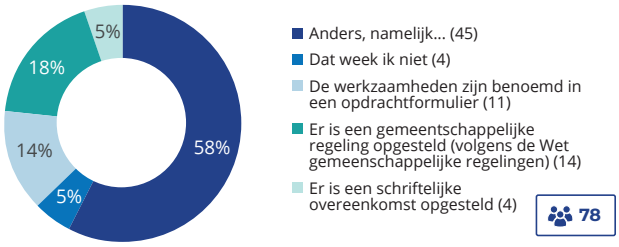
Is er door uw gemeente/provincie een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht?

111

Geen opdracht geformuleerd: gemeenten geven aan dat dit onderdeel is van de basistaak van omgevingsdiensten en het niet nodig is een aanvullende opdracht te formuleren. In andere gevallen is de rol- en taakverdeling (nog) niet duidelijk en moet de opdracht nog worden geformuleerd.

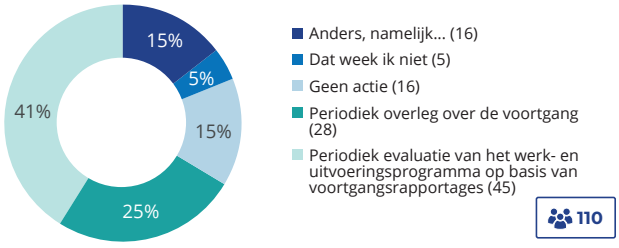
Hoe is de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht geformuleerd? (meer antwoorden mogelijk)

78

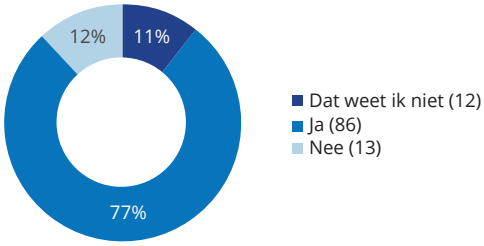
In geval anders namelijk: opdracht geformuleerd in jaarlijks uitvoerings- of werkprogramma.

Welke actie(s) heeft uw gemeente/provincie richting de omgevingsdienst ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht?

110

Is de opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van uw gemeente opgenomen?

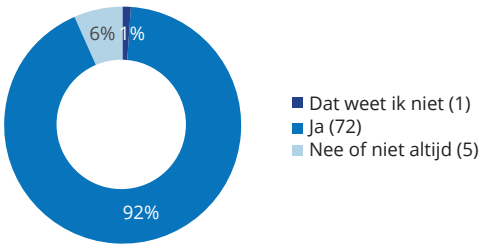

39 - Onder het overkoepelende onderwerp 'omgevingsdiensten'
14 - De energiebesparingsplicht is als onderdeel van een programma benoemd in de begroting
13 - Onder het overkoepelende onderwerp 'milieu'
10 - Anders, namelijk...
5 - De energiebesparingsplicht is als specifiek onderdeel benoemd in de begroting
5 - Onder het overkoepelende onderwerp 'VTH'
4 - Dat weet ik niet
1 - Onder het overkoepelende onderwerp 'energie'

111

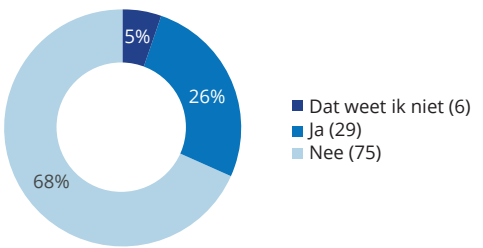
Het budget wordt vaak bepaald op basis van een inschatting van het aantal bedrijven dat aan de verplichtingen moet voldoen, wat vervolgens gecombineerd wordt met het geschatte aantal uren dat nodig is voor de controle per object en de prijs per controle (kengetallen per omgevingsdienst).

Wordt de opdracht in de praktijk ook uitgevoerd?

78

Geeft uw gemeente/provincie zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023?

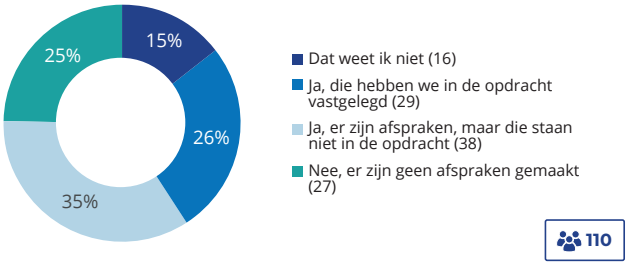

110

Indien ja: een aantal gemeenten geeft aan eigen toezichthouders in dienst te hebben die toezien op niet-basistaakbedrijven. Twee gemeenten voeren zelf het toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht uit. Een aantal gemeenten geeft daarnaast aan actief te communiceren, stimuleren en adviseren over de verplichtingen. Ook zijn er gemeenten die aangeven zelf het toezicht op kantoorgebouwen uit te voeren, die over minimaal energielabel C dienen te beschikken.

Informatievoorziening

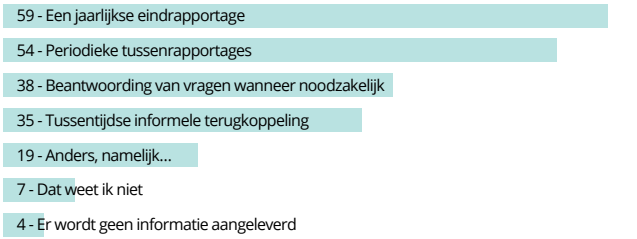
Zijn er afspraken gemaakt tussen uw gemeente/provincie en de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht?

110

Nee of niet altijd: taakverdeling is nog niet helemaal ingeregeld.

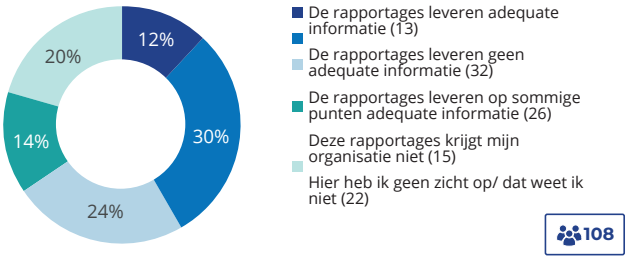
Op welke wijze ontvangt uw gemeente/provincie informatie over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst? (Meer antwoorden mogelijk)

122

In geval anders namelijk: halfjaarlijkse en/of jaarlijkse evaluatie, incidentele informatie via de mail of er zijn nog geen duidelijke afspraken hierover gemaakt. Ook ontvangen veel gemeenten jaarrapportages of tussenrapportages.

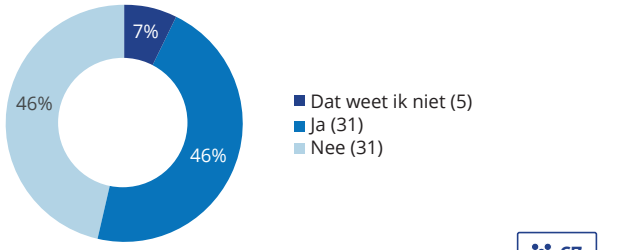
Geven de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende gemeenten en provincies over de bereikte resultaten? Let op: het gaat hierover wat de energiebesparingsplicht oplevert (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas- en elektriciteitsverbruik)

108

Rapportages leveren geen/op sommige punten adequate informatie: de concrete energiebesparing die de uitgevoerde toezicht- en handhavingstak- en hebben opgeleverd ontbreekt (CO_2 reductie). In sommige gevallen is een indicatie van de CO_2 besparing via de omgevingsdienst beschikbaar. Gemeenten geven aan wel behoefte aan dit inzicht te hebben.

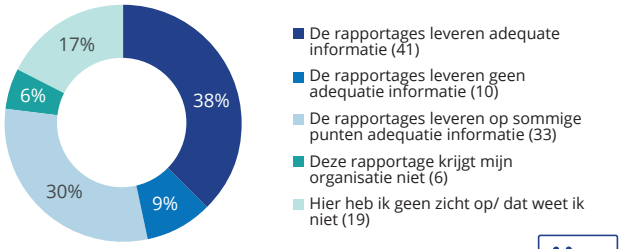
Zijn er doelstellingen (KPI's) afgesproken met omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht ?

67

Voorbeelden van KPI's zijn aantal controles en hercontroles per jaar, de besteedde uren en het soort overtreding.

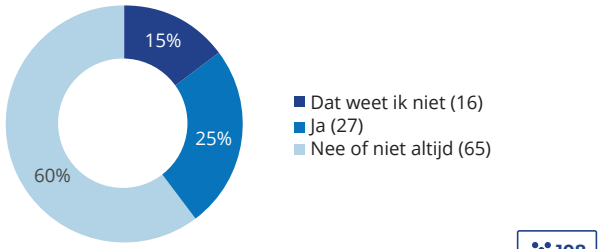
Geven de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht?

109

Geen/op sommige punten: informatie is globaal en geeft vaak geen inzicht in behaalde resultaten, zoals hoeveelheid gerealiseerde energiebesparing. Rapportage krijgt mijn organisatie niet: gemeenten geven aan dat zij niet om specifieke informatie vragen op dit vlak of dat er nog nadere afspraken moeten worden gemaakt over rapportages.

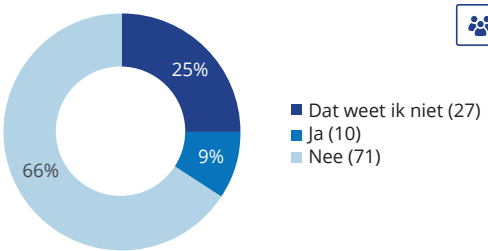
Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de Gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de Omgevingsdienst?

108

Indien ja: Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten.

Zijn er wel eens vragen/ opmerkingen gekomen van de gemeenteraad/Provinciale Staten over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO_2 en vermindering gas en elektriciteit) van de energiebesparingsplicht?

108

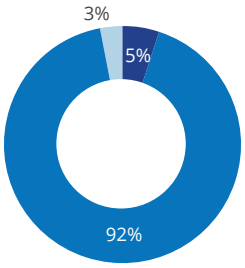
Indien ja: vragen/opmerkingen gingen veelal over de gerealiseerde CO_2 reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen.

DoeMee onderzoek 2024 – Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing Benchmark omgevingsdiensten o.b.v. enquête

Algemene informatie

Is de Energiebesparingsplicht als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel bij uw Omgevingsdienst?

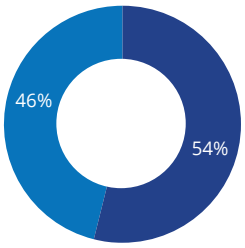
- Anders, namelijk... (7)
- Ja, dit is een apart taakveld (122)
- Nee, dit is geen apart taakveld (4)

133

Anders, namelijk: taken zijn onderdeel van een breder takenpakket, zoals toezicht en handhaving op de informatieplicht en onderzoeksplicht.

Resultaat

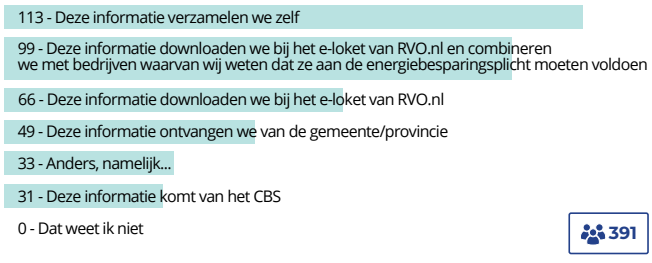
Is er inzicht in het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht?

- Gedeeltelijk (72)
- Ja (61)

133

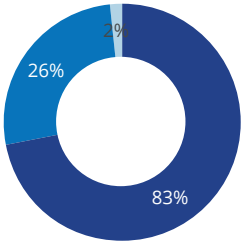
Hoe komt u aan deze informatie? (meer antwoorden mogelijk)

391

- *Anders, namelijk: informatieverzameling via regulier toezicht en/of eigen inschatting o.b.v. oppervlakte, type bedrijf, gemiddelde gebruikscijfers*
- *Waarom ontbreekt informatie? Geen inzicht in energieverbruiksgegevens van bedrijven. Het aanleveren van gegevens door netbeheerders kan helpen volledig inzicht te krijgen. Daarnaast in enkele gevallen ook te weinig capaciteit bij omgevingsdienst.*
- *Welke acties heeft omgevingsdienst ondernomen om inzicht wel te krijgen? Registratie energieverbruik bij reguliere milieucontroles, opzetten (online) informatiecampagne om bedrijven op verplichtingen te wijzen, eigen inschatting maken o.b.v. ervaringscijfers (oppervlakte, bedrijfsactiviteit, gemiddelde verbruikscijfers).*

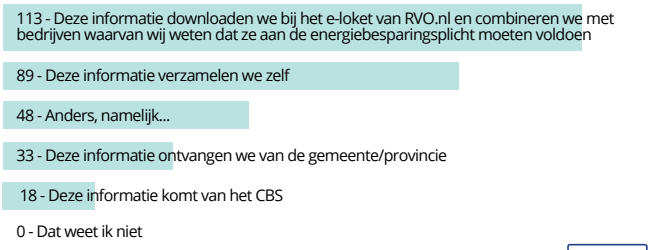
Is er bij uw omgevingsdienst zicht op de mate waarin bedrijven zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houden?

- Gedeeltelijk (96)
- Ja (35)
- Nee (2)

133

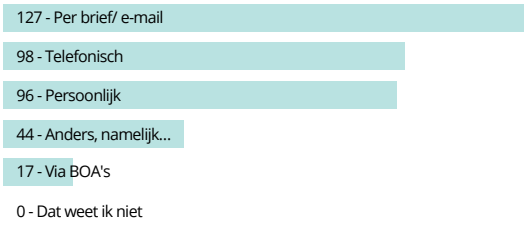
Hoe komt u aan deze informatie? (meer antwoorden mogelijk)

301

- *Anders, namelijk: via milieucontroles bedrijven wijzen op informatieplicht, samenvoeging verschillende informatiebronnen (RVO, KVK, BAG)*
- *Waarom ontbreekt informatie? Geen inzicht in energieverbruiksgegevens van bedrijven. Het aanleveren van gegevens door netbeheerders kan helpen volledig inzicht te krijgen. Daarnaast in enkele gevallen ook te weinig capaciteit bij omgevingsdienst.*
- *Welke acties heeft omgevingsdienst ondernomen om inzicht wel te krijgen? Registratie energieverbruik bij reguliere milieucontroles, opzetten (online) informatiecampagne om bedrijven op verplichtingen te wijzen, eigen inschatting maken o.b.v. ervaringscijfers (oppervlakte, bedrijfsactiviteit, gemiddelde verbruikscijfers).*

Hoe maakt u contact met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing? (meer antwoorden mogelijk)

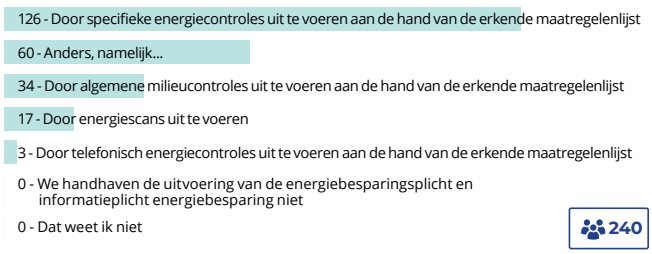

382

Anders, namelijk: via fysieke energiecontroles en informatievoorziening via lokale initiatieven (zoals informatieavonden georganiseerd door gemeente en bijeenkomsten RES regio's).

Organisatie van het toezicht

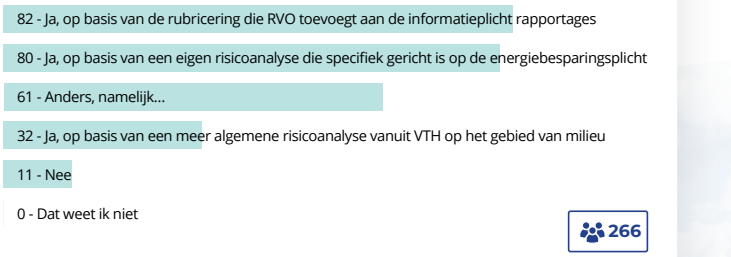
Geef aan op welke manier uw omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing? (meer antwoorden mogelijk)

240

- *Anders, namelijk: toepassing Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsdiensten (LHSO).*
- *Hoe wordt het aantal bedrijven dat wordt gecontroleerd per jaar bepaald? In afstemming met gemeente/provincie, afhankelijk van het budget, aantal bedrijven.*

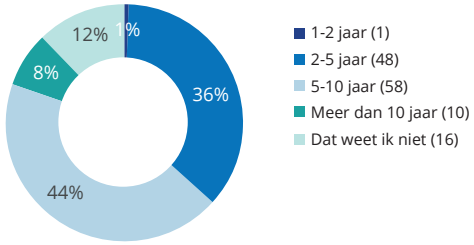
Stelt uw omgevingsdienst prioriteiten met betrekking tot welke bedrijven gecontroleerd worden m.b.t. de energiebesparingsplicht? (meer antwoorden mogelijk)

266

Anders, namelijk en/of toelichting: prioriteit op basis van het energieverbruik, een onderverdeling per branche en hierin onderverdeling naar het hoogste besparingspotentieel en/of voorkeur van gemeente/provincie.

Hoeveel jaar heeft u naar inschatting nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparingsplicht en informatieplicht

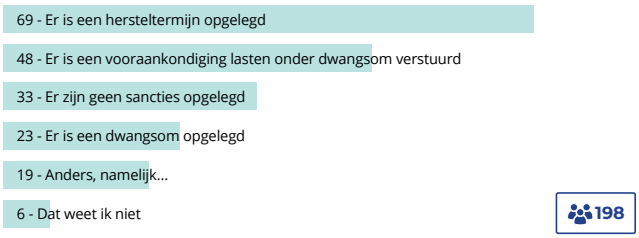
133

Kwantitatieve informatie

Aantal controles, ureninzet, overtredingen bij controle en hercontrole

Niet alle omgevingsdiensten hebben getallen via de enquête aangeleverd. Met inachtneming van nodige kanttekeningen (geen getallen beschikbaar, getallen voor de gehele regio, getallen voor gemeenten/provincies specifiek) is in het totaaloverzicht van alle omgevingsdiensten wel een trend zichtbaar tussen 2019 en 2023: het aantal controles, de ureninzet en totaal aantal overtredingen is toegenomen.

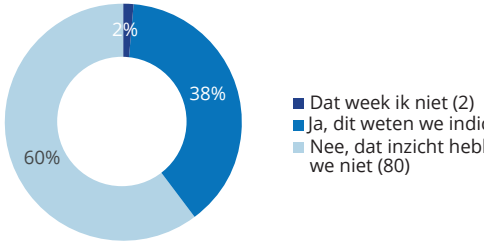
In geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden, welke sancties zijn opgelegd? (meer antwoorden mogelijk)

198

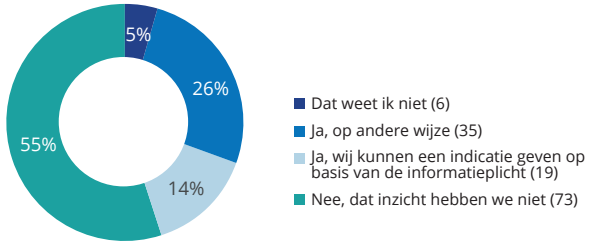
Anders, namelijk: termijn (meestal een jaar) voor een plan van aanpak voor het treffen van ontbrekende energiebesparende maatregelen.

Heeft uw omgevingsdienst zicht op de totale gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd? (bijv. in kwh, m3 gas, CO_2 reductie)

133

Getroffen energiebesparende maatregelen: in veel gevallen wordt het type getroffen maatregelen niet door omgevingsdiensten bijgehouden. Enkele omgevingsdiensten geven aan dat het met name om gebouwmaatregelen gaat.

Heeft uw omgevingsdienst zicht op het energiebesparingspotentieel (bijv. in kwh, m3 gas, CO_2 reductie) bij bedrijven en instellingen?

133

Algemene Rekenkamer

Energiebesparingsplicht, 2008-2023. Hoge ambities, onbekend resultaat

RAPPORT

Vertrouwelijk

Dit document is eigendom van de Algemene Rekenkamer. Het bevat vertrouwelijke informatie die uitsluitend voor bestuurlijk of ambtelijk commentaar beschikbaar wordt gesteld.

Inhoud

Lijst met afkortingen **5**

1. Samenvatting **6**

2. Over dit onderzoek **14**

2.1 Aanleiding **14**

2.2 Opzet van het onderzoek **15**

2.3 Leeswijzer **17**

3. De energiebesparingsplicht **18**

3.1 Opzet van de energiebesparingsplicht **18**
3.1.1 Verantwoordelijkheid verschuift tussen ministers 20
3.1.2 Minister heeft beperkt inzicht in doelgroep 21
3.1.3 Minister kan niet direct sturen op toezicht 25

3.2 Bijsturing door ministers op toezicht **28**
3.2.1 Aanpassing energiebesparingsplicht met Erkende Maatregelenlijsten, informatieplicht en uitbreiding doelgroep 29
3.2.2 Bijsturing via afspraken met bevoegd gezag en handhavers 31
3.2.3 Minister stuurt bij door het direct bekostigen van toezicht 32

4. Energiereductie door energiebesparingsplicht **34**

4.1 Modellen voor bepaling energiereductie **34**

4.2 Verwachtingen energiereductie in 2020 en 2030 **36**

4.3 Bereikte energiereductie **37**
4.3.1 Onbekend hoeveel energiebesparing in 2020 is behaald 37

RAPPORT

4.3.2 Hogere verwachtingen voor 2030 door uitbreiding doelgroep en hoge energieprijs 38
4.3.3 Besparingen bij ETS-sector onzeker 39
4.3.4 Achterblijvende energiebesparing heeft mogelijk gevolgen voor behalen Europese doelstellingen 39

4.4 Oorzaken achterblijvende resultaten energiebesparing 40

5. Naleving energiebesparingsplicht 42

5.1 Verwachting naleving energiebesparingsplicht 42

5.2 Resultaten naleving energiebesparingsplicht 42

5.3 Oorzaken achterblijvende resultaten naleving 44
5.3.1 Plicht wordt beperkt gehandhaafd 46
5.3.2 Gebrek aan bekendheid en kennis bij bedrijven 46
5.3.3 Andere plichten overlappen met energiebesparingsplicht 47
5.3.4 IT van RVO bemoeilijkt informatieplicht 48
5.3.5 Energiebesparingsplicht is ‘one size fits none’-beleid 49

6. Toezicht op de energiebesparingsplicht 51

6.1 Verwachtingen over toezicht 51

6.2 Resultaten toezicht 52

6.3 Oorzaken achterblijvende resultaten controles 54
6.3.1 VTH-stelsel functioneert niet naar behoren 54
6.3.2 Omgevingsdiensten hebben geen volledig zicht op de doelgroep 56
6.3.3 (On)voldoende bekostiging? 58

7. Doelmatigheid van de energiebesparingsplicht 63

8. Conclusies en aanbevelingen 68

8.1 Conclusies 68

8.2 Aanbevelingen 70

RAPPORT

9. Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer **72**

9.1 Reactie minister van KGG **72**

9.2 Nawoord Algemene Rekenkamer **73**

Bijlagen **75**

Bijlage 1 Overzicht conclusies en aanbevelingen **75**

Bijlage 2 Onderzoeksvragen en normenkader **79**

Bijlage 3 Methodologische verantwoording **84**
Berekeningen benodigde bekostiging 84
Onderbouwing keuze branches voor gesprekken 89

Bijlage 4 Overzicht gevoerde gesprekken **93**

Bijlage 5 literatuur **95**

Bijlage 6 Eindnoten **99**

RAPPORT

Lijst met afkortingen

PBL = Planbureau voor de Leefomgeving
TNO = Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
ECN = Energieonderzoek Centrum Nederland, sinds 2018 onderdeel van TNO
CBS = Centraal bureau voor de Statistiek

RVO = Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
ILT = Inspectie Leefomgeving en Transport
SodM = Staatstoezicht op de Mijnen
OD = Omgevingsdienst

SPUK THE = Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht
VUE = Versterking Uitvoering Energiebesparings- en Informatieplicht

M^3 = kubieke meter
kWh = kilowattuur (=3,6 MJ)
MJ = Megajoule (=10^6 of 1.000.000 joule)
PJ = Petajoule (= 10^{15} joule)
Mton (CO_2) = megaton (= 1 miljoen ton, of 1000 miljoen kilogram)

ETS = Emissions Trading System / Europees systeem voor CO_2-handel
Wm = Wet milieubeheer
AMvB's = Algemene Maatregelen van Bestuur
Bal = Besluit activiteiten leefomgeving, onderdeel van de Omgevingswet
Bbl = Besluit bouwwerken leefomgeving, onderdeel van de Omgevingswet
EED = Energy Efficiency Directive/ Europese energie-efficiëntie richtlijn
MJA(3) = Meerjarenafspraak Energie-efficiëntie (2001-2020)
MEE = Meerjarenafspraak Energie-efficiëntie ETS ondernemingen
EML = Erkende Maatregelenlijsten
VTH = vergunningverlening, toezicht en handhaving

NEV = Nationale Energieverkenning
KEV = Klimaat- en Energieverkenning

RAPPORT

1. Samenvatting

Energiebesparingsplicht

Energiezuinige bedrijven en instellingen dragen eraan bij dat Nederland kan voldoen aan klimaatafspraken en Europese afspraken over energiebesparing. De energiebesparingsplicht is het belangrijkste instrument van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) en haar voorgangers om ervoor te zorgen dat bedrijven, maar ook instellingen – zoals scholen, kerken en sportverenigingen –energie besparen. Dit instrument is door de jaren heen verschillende keren aangepast. Het uitgangspunt is: bedrijven en instellingen die meer dan een bepaalde hoeveelheid energie gebruiken (grens: 50.000 KWh elektriciteit en/of 25.000 m^3 aardgas equivalent), moeten energiebesparende maatregelen nemen. Dit zijn naar huidige schatting meer dan 90.000 bedrijven en andere instellingen. Met name provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de plicht. In 2023 gaf de voorganger van de minister van KGG circa €18,4 miljoen uit aan toezicht. De uitgaven door provincies en gemeenten zijn veelal onbekend.

Bevindingen

We hebben onderzocht in hoeverre opeenvolgende ministers, in de periode 2008-2023, hebben bevorderd dat doelen van de energiebesparingsplicht zijn behaald. Verschillende ministers waren in deze periode verantwoordelijk voor de energiebesparingsplicht.

De energiebesparingsplicht lijkt een simpele plicht: een afgekaderde groep bedrijven en instellingen moet een door de minister voorgeschreven lijst met energiebesparende maatregelen doorvoeren. In de praktijk blijkt de plicht echter de nodige moeilijkheden te kennen. De minister heeft geen grip op de uitvoering van het toezicht. Dat is immers gedecentraliseerd, vooral naar provincies en gemeenten. De minister heeft wel doelen voor het aantal controles, maar heeft geen zicht op die controles en kan ook niet sturen op de uitvoering van het toezicht. Ook is de minister van KGG geen ‘eigenaar’ van het VHT-stelsel, waarbinnen het toezicht op de plicht wordt uitgevoerd. Dat stelsel werkt niet naar behoren. Voor de circa 90.000 bedrijven die onder de plicht vallen, en de toezichthouders die moeten controleren op naleving, blijkt het daarbij moeilijker dan gedacht om aan de plicht te voldoen of hierop toezicht te houden.

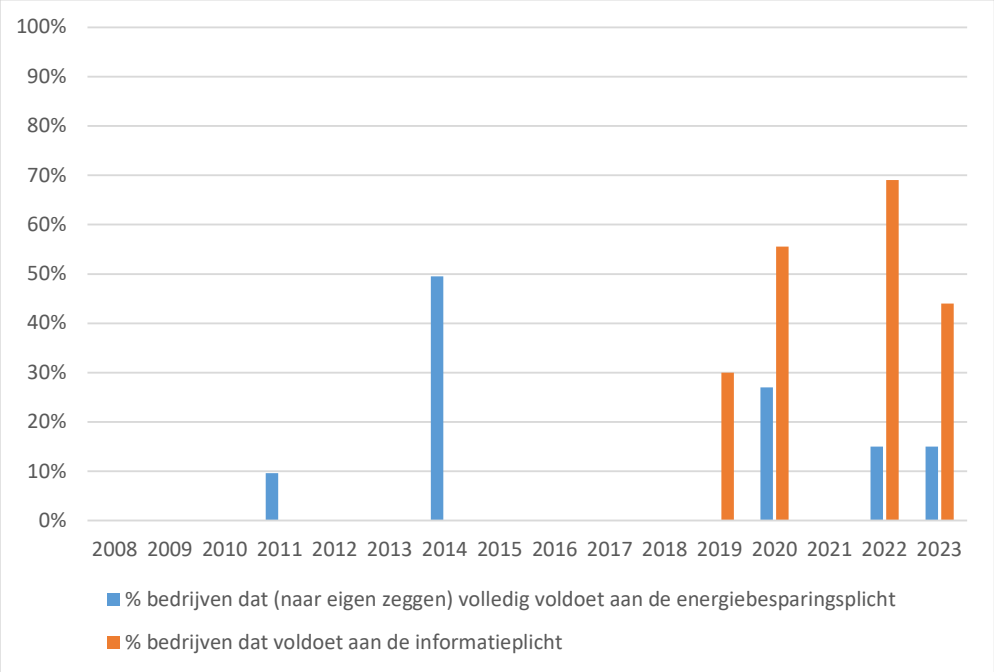
1. Het is niet plausibel dat ambities en doelen, qua energiebesparing, in de afgelopen 15 jaar zijn behaald.

RAPPORT

a. De energiebesparingsplicht moest in 2020 circa 1/3e van de energiebesparing opleveren van de 100 Petajoule energiebesparing die was afgesproken in het Energieakkoord. De minister weet niet of het doel is gehaald, maar wij achten het onwaarschijnlijk dat dit is gelukt.
b. De energiebesparingsplicht moet ook in 2030 tot energiebesparing leiden. Het is nog onbekend of dan zoveel energie kan worden bespaard als de minister beoogt.

2. Bedrijven en instellingen houden zich niet goed aan de plicht.
   a. We zien dat slechts een minderheid van de circa 90.000 bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen, deze helemaal naleeft (figuur 1).
   b. Brancheverenigingen geven aan dat bedrijven, zeker de kleinere, de regels als complex en onduidelijk ervaren.
   c. De drempelwaarden voor elektriciteit en gas zijn niet onderbouwd en niet consistent. Zo kan het zijn dat een bedrijf dat voor verduurzaming overgaat van gas naar elektriciteit, eerst niet en daarna wel onder energiebesparingsplicht valt.

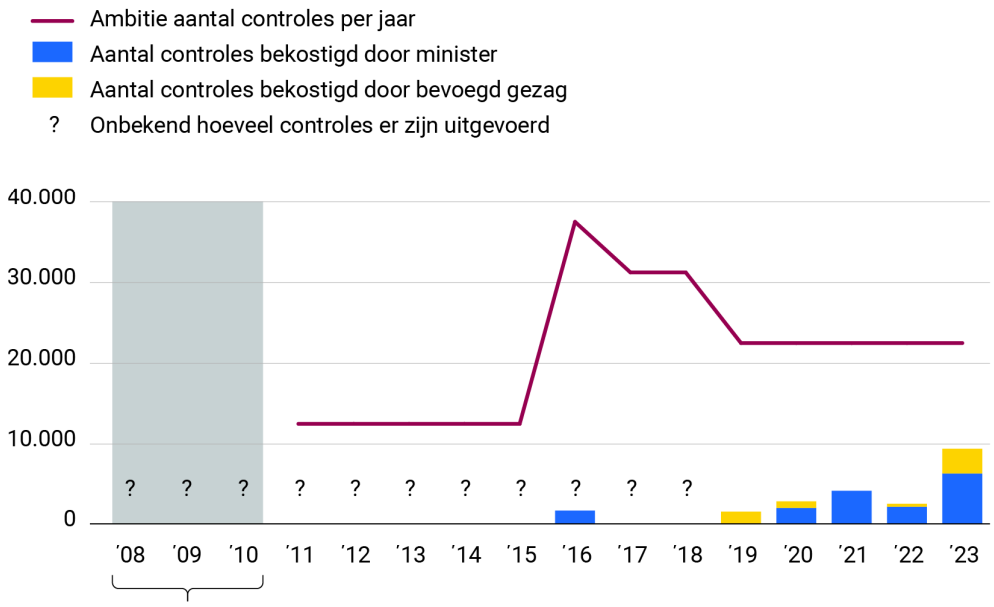
Figuur 1 *Gerapporteerde naleving energiebesparingsplicht en informatieplicht*
De naleving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht blijft achter bij de doelstelling van 100% naleving

RAPPORT

3. Minder toezicht op naleving door bedrijven en instellingen dan minister wenselijk acht.
   a. De minister wil dat de circa 90.000 bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen allemaal elke 4 jaar worden gecontroleerd. De minister van KGG en haar voorgangers hadden er tot 2023 geen zicht op of dit controledoel werd behaald. Sinds 2023 heeft de minister daar wel zicht op, maar het is nog onzeker of dit in de toekomst zo zal blijven.
   b. Wij constateren dat er minder is gecontroleerd op de naleving van de plicht dan de minister nodig vindt (figuur 2).
   c. Ook weet de minister niet hoeveel geld er nodig is om het aantal gewenste controles uit te voeren. De minister stelde wel geld beschikbaar voor extra controles, maar dit is volgens ons niet genoeg voor het door de minister gewenste aantal controles (figuur 3).

Figuur 2 *Door minister gewenste en bij haar bekende aantal controles*[1]
Het aantal bekostigde controles blijft ver achter bij de ambitie

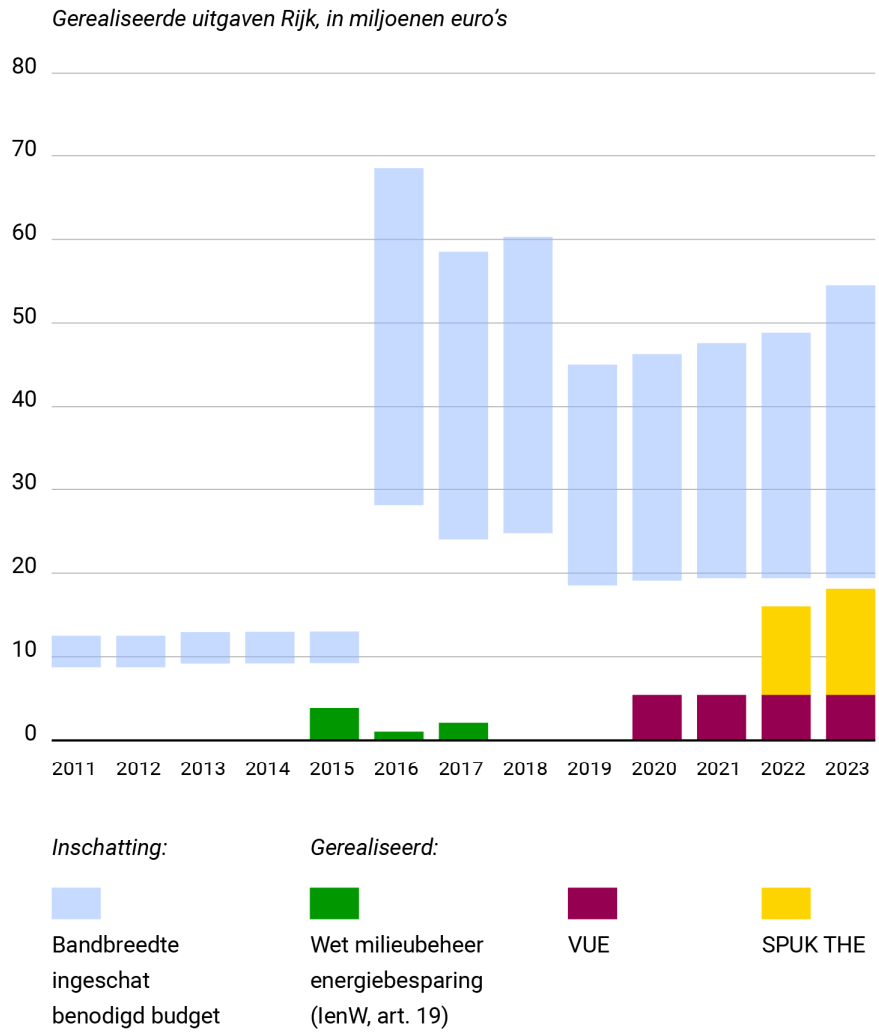
2008-2010: geen inschatting van het aantal bedrijven dat onder de plicht valt. Dus ook geen berekening te maken van aantal controles dat zou moeten worden uitgevoerd.

RAPPORT

Figuur 3 *Het verstrekte budget voor extra toezicht is onvoldoende om het door de minister geambieerde aantal controles te bekostigen*

Gerealiseerde uitgaven door het Rijk

De daadwerkelijke bekostiging van de handhaving van de energiebesparingsplicht, door de minister, is lager dan onze inschatting van het benodigde budget voor een sluitende vierjaarlijkse controle.

4. Geen informatie over het behalen van doelen, noch over doelgroepen, noch over toezicht

   a. Verantwoordelijke ministers hebben nauwelijks informatie over de periode 2008-2019. Informatie over resultaten, doelgroepen en toezicht is niet of slechts gedeeltelijk aanwezig. Dit heeft ook het onderzoek van de Algemene Rekenkamer bemoeilijkt. Van de minister mag verwacht worden dat informatie op orde en toegankelijk is.

b. De minister had jarenlang beperkt inzicht in hoeveel bedrijven en instellingen onder de plicht vallen. Zij weet, ook nu, nog steeds niet welke bedrijven en instellingen onder de plicht vallen.
c. De energiebesparingsplicht bestaat inmiddels al 30 jaar, namelijk sinds 1993. Opeenvolgende ministers hebben geprobeerd te bevorderen dat doelen worden behaald. Zo zijn maatregelen genomen om de naleving van de energiebesparingsplicht te verbeteren. Maar veel van die maatregelen zijn niet onderbouwd en resultaten van ingrepen zijn niet bekend.
d. Daarnaast is in 2023 het aantal bedrijven en organisaties dat onder de plicht valt – de doelgroep- vergroot. Dat is opmerkelijk, want toen was nog steeds niet bekend welke bedrijven al onder de plicht vielen.
e. De minister heeft amper zicht op de output van het toezicht, zoals het aantal controles en de mate waarin bedrijven voldoen aan de energiebesparingsplicht.

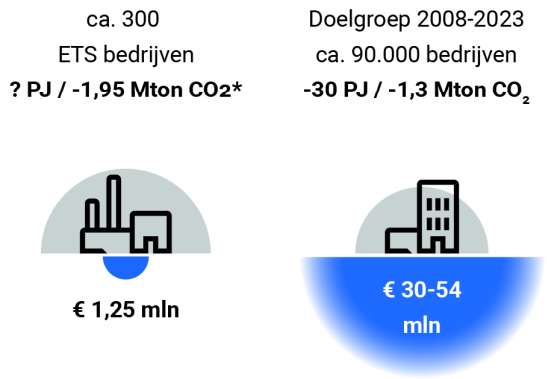
5. Effectiever en efficiënter toezicht

1. De huidige doelstelling is om alle bedrijven en instellingen in 4 jaar te controleren. Op basis van onze bevindingen betwijfelen wij of een volledige controle van alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen, zo doelmatig is als wordt gedacht. Het is waarschijnlijk dat controle van alle bedrijven eens in de 4 jaar, meer geld kost en niet zoveel energiereductie oplevert en CO_2-uitstoot vermindert als het kabinet dacht.
2. Er liggen kansen om het toezicht risicogestuurd in te richten, dat wil zeggen met inachtneming van het energiebesparingspotentieel van bedrijven en instellingen. Zo is de doelmatigheid van handhaving bij bedrijven die onder het Europese systeem van CO_2-handel vallen (ETS), waarschijnlijk groter dan bij de doelgroep die al vóór 2023 onder de energiebesparingsplicht viel. De ingeschatte jaarlijkse kosten voor handhaving bij de ETS groep (circa 300 bedrijven) zijn €1,25 miljoen met een reductieverwachting van 1,95 Mton CO_2 per 5 jaar. Voor de groep van bedrijven en organisaties die voor 2023 al onder de plicht viel (circa 90.000 bedrijven) is dit respectievelijk €30-54 miljoen en een reductie van 1,3 Mton CO_2 in 2030.

Figuur 4 *De mogelijke doelmatigheid van handhaving van de energiebesparingsplicht kan sterk verschillen tussen delen van de doelgroep*

Effectiviteit handhaving: kosten en opbrengsten per doelgroep

Voor bepaalde subgroepen lijkt het meer doelmatig om te sturen op de energiebesparingsplicht dan voor andere.

**verwachte reductie per 5 jaar, totale opbrengst tot 2030 is waarschijnlijk hoger*
***ingeschatte jaarlijkse kosten voor 4-jaarlijkse handhaving (€ prijspeil 2023)*

Aanbevelingen

Wij bevelen de minister van KGG aan om verantwoordelijkheid te nemen voor een doeltreffende en doelmatige aanpak van de energiebesparingsplicht.

1. Ontwikkel scenario's voor een verbeterde energiebesparingsplicht en maak hieruit een onderbouwde keuze. Realiseer onder andere een deugdelijke en consistente informatievergaring om zicht te krijgen op de omvang van de doelgroep en op toezichtresultaten. Ook dienen de ondergrenzen, vóór een bedrijf onder de energiebesparingsplicht valt, te worden heroverwogen. Daarbij is het zaak dat kosten van handhaving en baten qua energiereductie beter in evenwicht zijn.

2. Maak het voor bedrijven en instellingen gemakkelijk en overzichtelijk om aan de energiebesparingsplicht te voldoen. Bijvoorbeeld door het verbeteren van informatie- en dienstverlening aan hen. Maar ook door het aanpakken van overlappende regelgeving of het versterken van het eLoket van RVO, waar

bedrijven en instellingen informatie moeten aanleveren om aan de informatieplicht te voldoen.

3. Overleg met het bevoegd gezag (zoals provincies en gemeenten, bijvoorbeeld via het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten) over het gewenste en realistische toezicht, alsmede de beschikbaar te stellen mensen en middelen. Toezichtscenario's en risicogericht toezicht per doelgroep kunnen hierbij worden meegenomen.

4. Achterblijvende resultaten van de energiebesparingsplicht hebben mogelijk gevolgen voor het behalen van Europese doelstellingen. Maak daarom tijdig een inschatting van het risico dat doelstellingen niet behaald worden, en neem zo nodig aanvullende of andere maatregelen.

Verschillende onderzoeken van de Algemene Rekenkamer hebben reeds geconcludeerd dat delen van het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH- stelsel) aan verbetering toe zijn. Dit is een verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van IenW. Het is, voor het bereiken van beleidsresultaten van de energiebesparingsplicht, zaak om als minister van KGG ook verantwoordelijkheid te nemen voor het verbeteren van het VTH-stelsel, op het gebied van de energiebesparingsplicht.

5. Maak heldere afspraken met de bewindspersonen bij IenW over de aansluiting tussen mensen en middelen en de beleidsambities voor toezicht, en over de verbetering van het stelsel waarbinnen het toezicht op de energiebesparingsplicht is georganiseerd.

Energiebesparing: een keten van Rijk en naar gemeenten en provincies
Gemeenten en provincies zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de energiebesparingsplicht bij bedrijven en instellingen in hun gebied. Het is belangrijk dat zowel Rijk, als decentrale, autonome overheden samen de energiebesparingsdoelen realiseren.

We hebben bij dit onderzoek samengewerkt met de Vereniging van Rekenkamers (VvR). De VvR organiseerde bij 12 provincies en bij 111 gemeenten een onderzoek naar de manier waarop provincies en gemeenten toezicht houden op de energiebesparingsplicht in de periode 2019 tot en met 2023. De onderzoeken zijn los van elkaar – en met respect voor de verschillende rollen, mandaten en

vertrouwelijkheden - uitgevoerd, maar de beelden die - centraal en decentraal - naar voren komen, liggen dicht bij elkaar.

Het onderzoek van de VvR laat onder andere zien dat:

a) het voor toezichthouders moeilijk is om de energiebesparingsplicht te controleren. Dat komt bijvoorbeeld omdat zij niet precies weten welke bedrijven en instellingen zij moeten controleren.
b) de helft van de onderzochte toezichthouders 5 tot meer dan 10 jaar nodig heeft om alle organisaties te controleren die onder de energiebesparingsplicht vallen, terwijl de minister wil dat dit iedere 4 jaar wordt gedaan.

2. Over dit onderzoek

2.1 Aanleiding

Het kabinet wil het energiegebruik in Nederland terugdringen om de schadelijke gevolgen van fossiele energie voor het klimaat te beperken en vanwege bindende Europese doelen voor energiebesparing. De energiebesparingsplicht, ingesteld in 1993, is voor het kabinet het belangrijkste instrument om bedrijven en instellingen – zoals scholen, sportverenigingen en kerken - energie te laten besparen (EZK, 2022a). In het verleden hebben wij de energiebesparingsplicht, en het bredere beleid voor energiebesparing, meermaals onderzocht.

In 2011 publiceerden wij een rapport over energiebeleid, waaronder de energiebesparingsplicht, in de periode 1993-2008 (Algemene Rekenkamer, 2011). Een van de onderzoeksuitkomsten is dat de gemeenten en provincies weinig prioriteit gaven aan de handhaving van de plicht. Het energiebesparende effect van de energiebesparingsplicht zou beperkt zijn geweest. Ook waren de kosten en baten van handhaving van de plicht onbekend. Wij hebben de minister dan ook aanbevolen om te zorgen voor meer inzicht in de kosten en baten van de handhaving. Ook was het onze aanbeveling aan de minister de wet te bezien op de verhouding tussen de kosten en de effecten van de energiebesparingsplicht en de Tweede Kamer over de uitkomsten hiervan te informeren (Algemene Rekenkamer, 2011).

Ook deden wij onderzoek naar de mate waarin de minister inzicht had in de effecten van energiebesparing. In 2015 constateerden wij dat de minister van Economische Zaken (EZ) goede monitoring nodig heeft om het energiebesparingsbeleid tussentijds te kunnen bijsturen (Algemene Rekenkamer, 2015). In ons *Rapport bij het Jaarverslag van het Ministerie van EZK 2020* , over aanvullende maatregelen klimaat en energiedoelstellingen (Algemene Rekenkamer, 2021), concludeerden wij dat de minister van EZK sinds 2015 de slagingskans van klimaat- en energietransitiedoelen voor 2020 structureel heeft overschat. En in ons *Rapport bij het Jaarverslag van het Ministerie van EZK 2022* stelden wij dat de minister onvoldoende informatie had om te beoordelen of er genoeg energie bespaard werd om de Europese energiebesparingsdoelen te halen. De energiebesparingsplicht is een van de instrumenten waarmee Nederland probeert te voldoen aan deze Europese verplichting. Wij bevalen de minister toen aan snelheid te maken met het opzetten van een monitoringssysteem waarmee zij het resultaat kan volgen van het beleid voor de Europese energiebesparingsverplichting (Algemene Rekenkamer, 2023b).

De afgelopen jaren waren er steeds meer aanwijzingen dat naleving van de energiebesparingsplicht beperkt werd gecontroleerd en dat bedrijven de plicht slecht naleefden. De Tweede Kamer wenste meer toezicht en de opeenvolgende verantwoordelijke ministers maakten hier extra geld voor vrij. Het was echter nog steeds de vraag in hoeverre de minister bevorderde dat de doelen van de energiebesparingsplicht werden behaald. Ook was niet bekend hoeveel controles werden uitgevoerd en hoe dit zich verhield tot de ambities van de minister qua controle op de naleving van de energiebesparingsplicht. Ook was onbekend hoeveel bedrijven en instellingen voldoen aan de energiebesparingsplicht, wat het effect van de energiebesparingsplicht is en wat het toezicht op naleving van deze plicht kost. Op die vragen geeft dit rapport antwoord.

Dit onderzoek is onderdeel van het '*programma Energietransitie*', van de Algemene Rekenkamer. In dit programma onderzoeken we de investeringen in, en de ombouw naar, een energievoorziening op basis van duurzame energiebronnen en de daarvoor benodigde installaties en infrastructuur. We gaan daarbij na hoe ministers de duurzame energievoorziening in praktijk brengen of willen brengen en hoe ze de inzet van publiek geld bij die investeringen onderbouwen. Daarbij geven we een oordeel over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid en de inzet van publiek geld.

2.2 Opzet van het onderzoek

Wij hebben onderzocht in hoeverre opeenvolgende ministers de naleving van de energiebesparingsplicht bevorderden zodat de ambities werden behaald. Ons onderzoek gaat over de periode 2008-2023.

Voor dit onderzoek hebben wij een documentstudie uitgevoerd van openbare informatie en stukken van de ministeries van KGG (voorheen EZK), Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) (voorheen Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)) en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Ook hebben wij medewerkers van die ministeries geïnterviewd. Wij hebben met 8 brancheorganisaties gesproken – VNW-NCW/MBK-Nederland, FME, FNLI, VNCI, VO-raad/PO-raad, INRetail, Koninklijke Horeca Nederland, Bovag – die de belangen behartigen van bedrijven en instellingen die met de energiebesparingsplicht te maken hebben. Daarnaast hebben we publicaties bestudeerd van onderzoeks- en planbureaus, zoals Nederlandse organisatie voor

toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Tevens hebben wij gesproken met medewerkers van handhavingsdiensten en brancheorganisaties van de doelgroep die onder de energiebesparingsplicht valt. Meer informatie hierover staat in bijlage 3.

Het toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht valt grotendeels onder de verantwoordelijkheid van medeoverheden (provincies en gemeenten). Om het gehele traject van doel en resultaat van Rijksbeleid naar uitvoering en handhaving ervan door provincies en gemeenten te overzien, hebben wij samengewerkt met de VvR. Via de VvR zijn decentrale rekenkamers bij 123 medeoverheden (de 12 provincies en 111 gemeenten) nagegaan hoe, en in hoeverre, de medeoverheden het toezicht op de energiebesparingsplicht uitgevoerd hebben in de periode 2019-2023. Gelijktijdig met dit rapport publiceert de VvR een rapport met de resultaten van deze onderzoeken bij de provincies en gemeenten.

Het ministerie van KGG beschikt niet over de informatie om de doelmatigheid van de energiebesparingsplicht te kunnen vaststellen. Hiervoor is inzicht nodig in de kosten van het toezicht op naleving van de plicht, en in de baten als het gaat om de bereikte energiebesparing. Deze informatie heeft de minister niet. Mede daarom hebben wij ons onderzoek moeten beperken tot de doeltreffendheid van de energiebesparingsplicht. Ook werden wij hierbij geconfronteerd met het feit dat de minister beperkte informatie heeft. De minister weet niet hoeveel en welke bedrijven onder de plicht vallen, weet voor een groot deel van de onderzochte periode niet in hoeverre de plicht wordt nageleefd, heeft geen informatie over de hoeveelheid controles die vóór 2023 zijn uitgevoerd en weet niet hoeveel geld nodig is om zoveel controles uit te voeren als zij wil.

De Algemene Rekenkamer heeft op basis van het beperkte materiaal en extrapolaties daarvan, én informatie uit het VvR-onderzoek inzicht proberen te geven in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de energiebesparingsplicht. Het doel van de plicht is: met minder energie evenveel produceren (*outcome*). Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van onderzoeksresultaten van PBL en TNO. Om de *outcome* te bereiken moeten bedrijven voldoen aan de plicht (*output*) en om dit te garanderen houden onder meer omgevingsdiensten toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht (*throughput*). Op basis van ons onderzoek naar de *throughput* en *output* hebben wij vastgesteld in hoeverre de minister heeft bevorderd dat de *outcome* (energiebesparing) is behaald. Ook zijn we nagegaan in hoeverre de verwachte kostenefficiëntie van het toezicht op naleving van de plicht realistisch is.

Dat is belangrijk voor het parlement en het kabinet om te kunnen beoordelen of het nuttig is meer publiek geld vrij te maken voor dit instrument.

2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 beschrijven we de energiebesparingsplicht en de veranderingen die opeenvolgende ministers tussen 2008 en 2023 doorvoerden. In hoofdstuk 4 gaan wij in op vraag in welke mate de energiebesparingsplicht heeft geleid tot minder energieverbruik. In hoofdstuk 5 laten wij zien wat de minister verwacht als het gaat om naleving van de plicht en wat hiervan in de praktijk terechtkomt. In hoofdstuk 6 bespreken wij het toezicht op de energiebesparingsplicht, de verwachtingen hierover van de minister en de resultaten. In hoofdstuk 7 gaan we in op de verwachte kostenefficiëntie van het toezicht op de plicht. In hoofdstuk 8 presenteren wij onze conclusies en aanbevelingen. We sluiten in hoofdstuk 9 af met de reactie van de minister op ons onderzoek en ons nawoord.

Tijdens de uitvoering van ons onderzoek lag de verantwoordelijkheid voor de energiebesparingsplicht bij de minister voor Klimaat en Energie en het ministerie van EZK. Dit werd in het kabinet-Schoof belegd bij de minister van KGG en het ministerie van KGG. Tijdens het schrijven van dit rapport was de oprichting van het nieuwe ministerie van KGG nog niet voltooid. De werkzaamheden voor het ministerie van KGG werden op dat moment uitgevoerd door het ambtelijk apparaat van het ministerie van EZ (KGG, 2024). In dit rapport spreken wij de minister en het ministerie aan die op het moment van publicatie formeel verantwoordelijk zijn voor de energiebesparingsplicht.

3. De energiebesparingsplicht

De energiebesparingsplicht is voor het kabinet het belangrijkste instrument om energiebesparing bij bedrijven en instellingen te stimuleren (EZK, 2022a). Als die jaarlijks meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m3 aardgasequivalent aan energie gebruiken, zijn ze verplicht elke energiebesparende maatregel door te voeren die zich in 5 jaar terugverdient.

Gemeenten en provincies, maar ook de minister van Economische Zaken (EZ) en de staatssecretaris van Openbaar Vervoer en Milieu (OVM) zijn verantwoordelijk voor het toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht. Dat betekent dat de minister van KGG in de uitvoering van haar beleid afhankelijk is van een effectieve samenwerking met deze partijen en de medewerking van medeoverheden. De minister van KGG kan weliswaar niet direct sturen op het toezicht maar blijft wel verantwoordelijk voor de outcome van haar beleid. In de afgelopen 16 jaar hebben de opeenvolgende ministers geprobeerd bij te sturen door de energiebesparingsplicht aan te scherpen, met decentrale overheden in gesprek te gaan en gemeentelijke en provinciale toezichthouders direct te bekostigen.

Veel van de ingrepen van de minister om de energiebesparingsplicht te versterken zijn vooraf niet onderbouwd. Ook heeft de minister geen, of slechts beperkte informatie over de uitgaven voor en resultaten van het beleid. Achteraf kan het effect van de plicht dus niet worden vastgesteld.

3.1 Opzet van de energiebesparingsplicht

In 1993 is de Wet milieubeheer ingevoerd, die regels stelt voor bedrijven op het gebied van milieu. Onderdeel hiervan was de plicht voor bedrijven om energie te besparen. Bij invoering van de wet werd beoogd dat bedrijven zuinig moesten omgaan met energie, maar hieraan werden geen nadere eisen gesteld. Eind jaren ‘90 is voor verschillende branches, via separate Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB’s), nader gedefinieerd vanaf welk energiegebruik bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen én is vastgelegd dat zij alle maatregelen moesten nemen die rendabel waren.

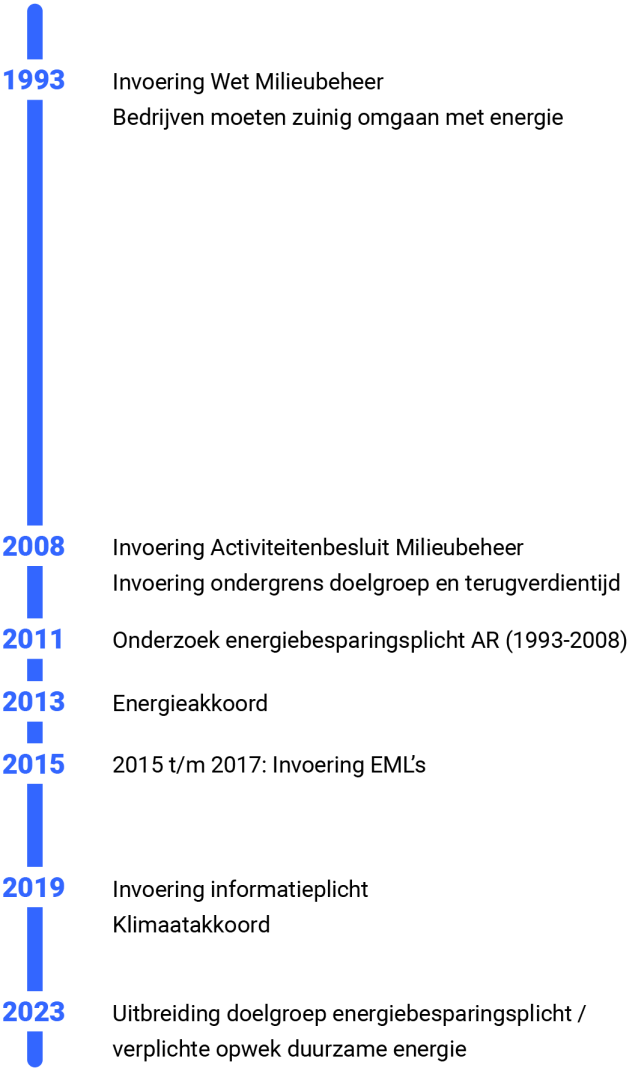
In 2008 zijn de AMvB’s verenigd in het *Activiteitenbesluit milieubeheer*. De energiebesparingsplicht is hierin verder uitgewerkt. Het doel van de

RAPPORT

energiebesparingsplicht is vanaf dat moment dat bedrijven of instellingen hetzelfde produceren, met minder energieverbruik. Met andere woorden: zij moeten de energie-efficiëntie van hun productie verbeteren. Bedrijven die minstens 25.000 m^3 aardgasequivalent en/of minstens 50.000 kWh elektriciteit gebruiken, zijn verplicht alle energiebesparende maatregelen te nemen die zich binnen 5 jaar of minder terugverdienen. Dit kan zowel een bakker zijn, als een supermarkt als een grote energievretende fabriek.

Figuur 5 *Beleidsmatige ontwikkeling van de energiebesparingsplicht*

Veel aanscherpingen energiebesparingsplicht sinds 2008

De energiebesparingsplicht is na 2008 op 3 momenten aangescherpt, hier gaan wij nader op in, in § 3.2. Wij tonen de hoofdlijnen in figuur 5.

RAPPORT

- In 2015 zijn de Erkende Maatregelenlijsten (EML's) ingevoerd. Hierin zijn besparingsmaatregelen opgenomen die een terugverdientijd hebben van 5 jaar of minder. Bedrijven die onder de plicht vallen, zijn verplicht deze maatregelen uit te voeren.
- In 2019 is de informatieplicht ingevoerd. Bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen, moeten het bevoegd gezag informeren over de mate waarin zij voldoen aan de energiebesparingsplicht.
- De derde aanscherping is ingevoerd op 1 juli 2023. Vanaf die datum is niet alleen energiebesparing, maar ook energieopwekking verplicht voor bedrijven, bijvoorbeeld door plaatsing van zonnepanelen. Daarnaast moeten ook bedrijven die eerder waren uitgesloten, zich sinds die tijd aan de energiebesparingsplicht houden.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In deze wet is de energiebesparingsplicht verder uitgewerkt. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de voorgaande situatie is dat er in aparte besluiten regels worden gesteld voor bedrijfsprocessen (*Besluit activiteiten leefomgeving* (Bal)) en voor gebouwen (*Besluit bouwwerken leefomgeving* (Bbl)). Tevens heeft de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) een rol bij de energiebesparingsplicht, omdat hij het Bbl vaststelt. Of dit verder gevolgen heeft voor naleving van en toezicht op de energiebesparingsplicht is nog onbekend.

De energiebesparingsplicht geldt niet in Caribisch Nederland
De energiebesparingsplicht geldt niet in het Caribische deel van Nederland. Na de opheffing van de Nederlandse Antillen als land binnen het Koninkrijk der Nederlanden, zijn Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) onderdeel geworden van Nederland. Op deze eilanden is onder andere de wet Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer BES ingevoerd. In die wet wordt expliciet gesteld dat niet gekozen is voor invoering van de complete Wet milieubeheer, omdat die te uitgebreid en te complex – maar tegelijk niet omvangrijk genoeg - werd bevonden voor de BES-eilanden (Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES).

3.1.1 Verantwoordelijkheid verschuift tussen ministers

Sinds 2008 is de ministeriële verantwoordelijkheid voor de energiebesparingsplicht 5 keer verschoven binnen het kabinet. In tabel 1 geven we weer in welke periode welke minister of staatssecretaris verantwoordelijk was voor de energiebesparingsplicht. De minister van KGG is in het kabinet-Schoof verantwoordelijk voor het energiebeleid en daarmee voor de energiebesparingsplicht. De minister van KGG is ook

verantwoordelijk voor het Bal, maar voor het Bbl is de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) verantwoordelijk.

Tabel 1 *De ministeriële verantwoordelijkheid voor de energiebesparingsplicht verschoof 4 keer tussen 2008 en 2024*

Kabinet	Jaar	Minister of staatssecretaris
Balkenende IV	2008-2010	van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Rutte I	2010-2012	van Infrastructuur en Milieu (IenM)
Rutte II	2012-2017	van Infrastructuur en Milieu (IenM)
Rutte III	2017-2021	van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
Rutte IV	2021-2024	voor Klimaat en Energie (KenE)
Schoof	vanaf 2024	van Klimaat en Groene Groei (KGG)

De wisseling van verantwoordelijkheden geeft het Ministerie van KGG als één van de redenen waarom er weinig tot geen informatie beschikbaar is over de kosten en effecten van de energiebesparingsplicht. Het ministerie van IenW stelt dat het bij de overdracht van het thema 'klimaat' aan het ministerie van EZK ook het personeel, de bekostiging en de informatie over de energiebesparingsplicht heeft overgedragen. Maar het ministerie van EZK geeft aan dat het niet bekend is met die overdracht en geen zicht heeft op uitgaven en resultaten van de energiebesparingsplicht vóór 2018. De beperkte beschikbaarheid van informatie heeft de Algemene Rekenkamer belemmerd in het onderzoek. Daarom hebben wij ons onderzoek moeten beperken tot de doeltreffendheid van de energiebesparingsplicht en hebben wij de doelmatigheid van de plicht niet kunnen vaststellen.

In 2024 is het ministerie van KGG opgericht. Of de oprichting van dit nieuwe ministerie betekent dat er opnieuw informatie wordt overgedragen, en wat er met de relevante informatie gebeurt, was bij het sluiten van dit onderzoek nog niet bekend.

3.1.2 Minister heeft beperkt inzicht in doelgroep

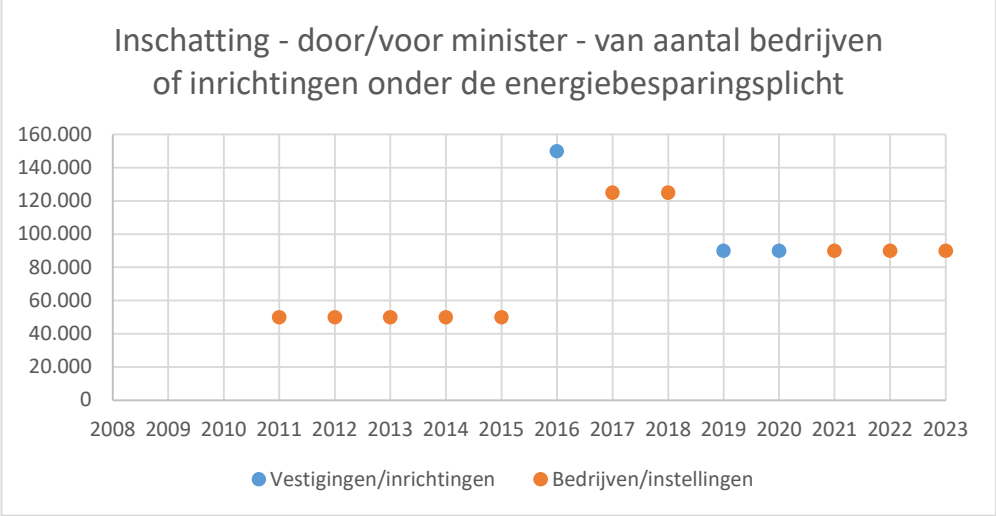
De doelgroep waarvoor de energiebesparingsplicht geldt, was tot 1 januari 2024 vastgelegd in het *Activiteitenbesluit* van de Wet milieubeheer. Dit besluit was van toepassing op *inrichtingen* die jaarlijks meer dan 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m^3 aardgasequivalent gebruiken. Ook als een bedrijf groene energie gebruikt, valt het onder de verplichting. Bedrijven die volledig zelfvoorzienend zijn, vallen sinds 1 juli 2023 niet meer onder de energiebesparingsplicht.

Het woord ‘inrichtingen’ verwijst naar een bredere doelgroep dan alleen bedrijven. De Wet milieubeheer was van toepassing op locaties waar activiteiten plaatsvinden die als bedrijfsmatig gezien kunnen worden. Dit heeft vaak betrekking op bedrijven, maar ook instellingen, verenigingen en publieke voorzieningen kunnen er onder vallen. De regels gelden dus ook voor ziekenhuizen, scholen, kerken, sportverenigingen en overheidsgebouwen. De regels gelden daarbij apart voor elke inrichting van een bedrijf of instelling. Een bedrijf kan meerdere vestigingen of inrichtingen hebben. Het kan dus zijn dat de ene bedrijfsvestiging wel onder de energiebesparingsplicht valt, maar een andere niet. Dat hangt af van het energiegebruik. Het is dus niet op voorhand te zeggen welk soort bedrijf wel of niet onder de plicht valt.

Met de invoering van de Omgevingswet is het begrip ‘inrichting’ komen te vervallen. De regels zijn immers verdeeld naar milieubelastende activiteiten of processen (Bal) en regels voor utiliteitsgebouwen (Bbl). Dit zou voor bedrijven betekenen dat sommige maatregelen overlappen en zodoende maar één keer genomen hoeven te worden.

Hoewel de energiebesparingsplicht al sinds 2008 in de huidige vorm bestaat, had de minister lange tijd geen of slechts beperkt idee van het aantal bedrijven dat onder de energiebesparingsplicht viel. Er zijn hiervan door de jaren heen wel verschillende schattingen gemaakt voor of door de minister. Deze laten we zien in figuur 6. Tot 2011 zijn er geen gegevens waaruit blijkt dat de minister inzicht had in de omvang van de doelgroep. In de periode 2011-2020 lopen de schattingen hierover uiteen van 50.000 tot 150.000.

Figuur 6 *Inschattingen van het aantal bedrijven en inrichtingen dat valt onder de energiebesparingsplicht variëren sterk in onderzochte periode*[2]

RAPPORT

Bron: CE Delft/ECN/DCMR (2011), Energiebesparingspotentieel onder de Wet milieubeheer, blz. 25; M. Zuidema, R. van Zwet, J. Sipma (2016). Onderzoek naar middel/grootverbruikers van energie, Gebouwen die onder de Wet Milieubeheer vallen. Via PBL (2017) NEV 2017, blz. 159; ECN (2016) Beoordeling intensiveringspakket Energieakkoord, blz. 29, 39; PBL (2018) Nationale Energie Verkenning 2017; Vergaderjaar 2018–2019, Kamerstuk 30 196, nr. 688. Eerste resultaten informatieplicht energiebesparing; Vergaderjaar 2020–2021 , Kamerstuk 30 196, nr. 738, Brief Verbreding en verbetering van de energiebesparingsplicht; CSB (2019), Aantal adressen niet-woningen naar energielevering 2018; Vergaderjaar 2020–2021 , Kamerstuk 30 196, nr. 738, Brief Verbreding en verbetering van de energiebesparingsplicht; Nota van toelichting bij Ontwerpbesluit tot wijziging Besluit bouwwerken leefomgeving vanwege actualisatie energiebesparingsplicht, blz. 9; CBS Statline, Aardgas- en elektriciteitslevering aan bedrijven; verbruiksklasse, SBI 2008; CBS (2023), Energielevering bedrijven naar verbruiksklasse, 2021-2022*.

Ook had de minister, sinds 2008, geen informatie over het energieverbruik van de doelgroep. Dat veranderde in 2018 toen de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de opdracht gaf hiervan een overzicht op te stellen. Dit was de facto een verlate nulmeting van het energiegebruik. Uit dat overzicht blijkt dat circa 90.000 bedrijven onder de plicht vielen, tot de doelgroep in 2023 werd uitgebreid. Inzicht in het energieverbruik van de doelgroep is belangrijk, omdat het effect heeft op het energiebesparingspotentieel. Als dat verbruik hoog is, valt er in absolute zin meer te besparen dan als het verbruik laag is (ECN, 2016).

Een bedrijf of instelling valt onder de energiebesparingsplicht als het energieverbruik boven een bepaalde grens uitkomt (dat is de drempelwaarde of energiegrens). In de drempelwaarde zit een ingebouwd verschil tussen de drempel voor gasverbruik en de drempel voor elektriciteitsverbruik. Deze zijn namelijk niet gelijk als ze worden omgerekend naar energie-inhoud. Energie-inhoud is een waarde om een bepaalde hoeveelheid elektriciteit (uitgedrukt in kWh) met aardgas (uitgedrukt in kWh m^3) te vergelijken. De hoeveelheid energie wordt aangegeven in megajoule (MJ).

Aardgasgebruikers bevoordeeld?
Aardgas heeft een ongeveer 10 maal zo hoge energie-inhoud als elektrische energie, uitgedrukt in MJ. De energie-inhoud van 1 kWh elektrische energie is 3,6 MJ, voor 1 m^3 aardgas is dat ongeveer 35,17 MJ. Een bedrijf mag tót 180.000 MJ (50.000 kWh x 3.6 MJ) aan elektrische energie óf 879.250 MJ (25.000 m^3 x 35,17 MJ) aan energie uit aardgas gebruiken voordat het onder de energiebesparingsplicht valt.

De verschillende drempels zorgen ervoor dat sommige bedrijven meer energie kunnen gebruiken dan andere bedrijven voordat zij onder de plicht vallen. Het is ook mogelijk dat bedrijven die eerst niet onder de energiebesparingsplicht vielen, omdat hun gasgebruik lager was dan de drempelwaarde, wel onder de plicht vallen als ze uit oogpunt van duurzaamheid voor hun bedrijfsproces juist geen gas meer gebruiken, maar elektriciteit. Ze verbruiken dan misschien evenveel energie, maar komen boven de drempelwaarde voor elektriciteitsverbruik uit.

De drempelwaarden voor elektriciteit en gas zijn niet alleen ongelijk, zij zijn ook willekeurig. De minister heeft ze namelijk niet onderbouwd. Voor zover bekend zijn de drempels het eerst ingevoerd in de AMvB's, waarmee in de jaren 90 van de vorige eeuw eisen werden gesteld aan energie-efficiëntie bij bedrijven. Maar in die AMvB's wordt niet aangeven waarom voor deze begrenzing gekozen is. In de circulaire '*Energie in de milieuvergunning*' (VROM en EZK, 1999) zijn de drempelwaarden overgenomen, waarna ze in 2008 in het *Activiteitenbesluit Milieubeheer* belandden.

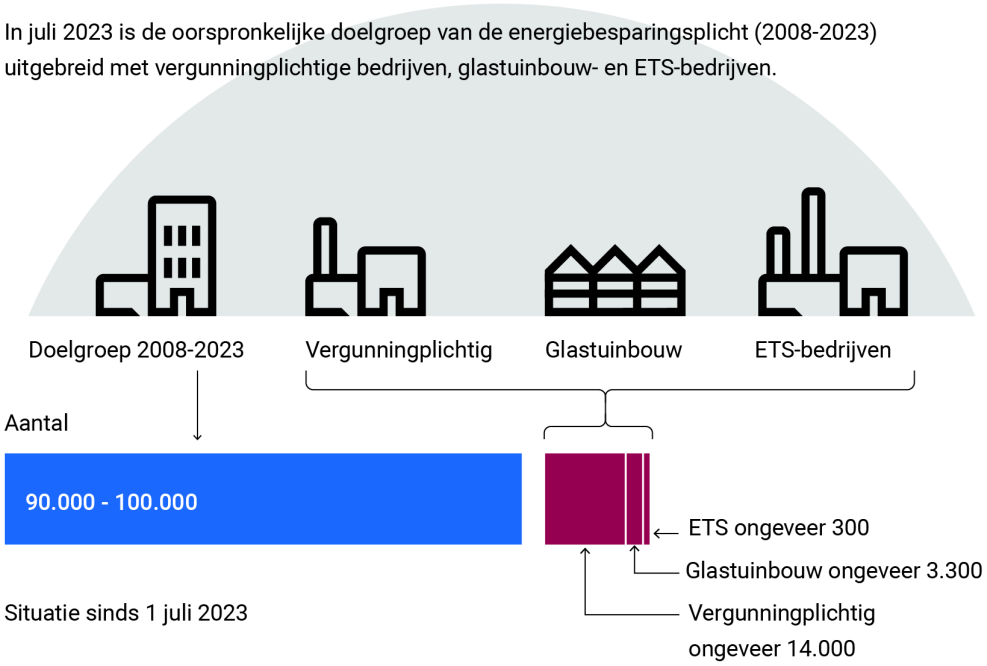
Zoals hiervoor gemeld, vallen bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m^3 aardgas(equivalent) gebruiken onder de energiebesparingsplicht. Tot 1 juli 2023 vielen echter 3 groepen bedrijven niet onder de energiebesparingsplicht, ook als zij meer energie gebruikten dan de drempelwaarden voor de energiebesparingsplicht (figuur 7):

- bedrijven die milieuvergunningplichtig zijn;
- glastuinbouwbedrijven die meedoen aan het CO_2-vereveningssysteem;
- bedrijven die vallen onder het Europese handelssysteem voor CO_2-emissies (*EU Emissions Trading System,* EU ETS).

Sinds 1 juli 2023 vallen deze bedrijven wel onder de plicht. In § 3.2.1 gaan wij hier verder op in.

Daarnaast was er een groep bedrijven die wel onder de plicht viel, maar die in de praktijk niet gecontroleerd werd. De rijksoverheid sloot vanaf 1992 convenanten af met bedrijven die op vrijwillige basis afspraken maakten over energiebesparing (Meerjarenafspraken Energie-efficiënte of MJA en MEE). Bedrijven die deelnamen aan deze convenanten hoefden niet te voldoen aan de informatieplicht. Zij werden in de praktijk ook niet gecontroleerd op naleving van de energiebesparingsplicht, omdat de minister ervanuit ging dat als bedrijven zich aan het convenant hielden, zij ook aan de energiebesparingsplicht voldeden. Deze situatie eindigde in 2020.

Figuur 7 *Sinds 2023 is de doelgroep van de energiebesparingsplicht sterk veranderd*

3.1.3 Minister kan niet direct sturen op toezicht

De minister van KGG is verantwoordelijk voor de wettelijke kaders van de energiebesparingsplicht. Het toezicht op de naleving van deze plicht is een taak van gemeentes en provincies en in mindere mate van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Die zijn verantwoordelijk voor de milieutaken, de vergunningverlening en voor toezicht en handhaving (VTH) op lokaal niveau. De energiebesparingsplicht is hier onderdeel van. De staatssecretaris van IenW is stelselverantwoordelijk voor het VTH-stelsel De energiebesparingsplicht valt ook onder het VTH-stelsel. De minister van KGG blijft echter verantwoordelijk] voor de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de energiebesparingsplicht en voor de resultaten van het door haar gevoerde beleid. Verwacht mag worden dat zij zorgt voor een effectieve afstemming met onder andere de staatssecretaris van IenW en de toezichthouders.

Toezicht en handhaving

De term ‘toezicht’ omvat alle activiteiten die toezichthouders uitvoeren. Het gaat bijvoorbeeld om het verkrijgen van inzicht in welke bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen. Of om het bezoeken van bedrijven om te controleren of zij zich aan de plicht houden. Ook het handhaven van de plicht, door bedrijven

RAPPORT

boeten op te leggen als zij niet aan de energiebesparingsplicht voldoen, valt onder de term toezicht.

Gemeentes en provincies kunnen milieutaken onder mandaat laten uitvoeren door een omgevingsdienst. Omgevingsdiensten zijn opgezet op basis van ‘gemeenschappelijke regelingen’. Provincies en gemeenten zijn daarmee opdrachtgevers van ‘hun’ omgevingsdienst. Sinds 1 juli 2023 moet toezicht op de energiebesparingsplicht worden ondergebracht bij een omgevingsdienst en mogen provincies en gemeentes deze taak niet meer zelf uitvoeren. Dit betekent echter niet dat zij verplicht zijn om budget beschikbaar te stellen voor het toezicht op de energiebesparingsplicht (IenW, 2023; TwynstraGudde en SPPS, 2021).

De uitbreiding van de doelgroep voor de energiebesparingsplicht, met vergunningplichtige bedrijven, glastuinbouwbedrijven en ETS-bedrijven, per 1 juli 2023, zorgde voor nog een verandering in het toezicht: De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) werd toezichthouder voor de energiebesparingsplicht voor Defensielocaties die vergunningplichtig zijn. Daarnaast ligt het bevoegd gezag voor mijnbouwwerken, zoals boorputten voor geothermie en aardgaswinning, bij de minister van EZK, dus ook de mijnbouwwerken die onder de energiebesparingsplicht vallen (Infomil, onder datum). Het toezicht op naleving van de energiebesparingsplicht wordt in dit geval uitgevoerd door het Staatstoezicht op de Mijnen (SoDM).

Er zijn dus 4 instanties of ministers die de rol van bevoegd gezag hebben als het gaat om het toezicht op de energiebesparingsplicht. Maar het grootste deel van de bedrijven waarvoor de energiebesparingsplicht geldt, valt onder het toezicht van gemeenten en provincies.

Defensie: 1 beleidsdoel, 3 handhavers?
Sinds op 1 januari 2024 de Omgevingswet van kracht werd, zijn voor sommige Defensieterreinen 2 toezichthouders voor de energiebesparingsplicht: de ILT voor de procesgebonden maatregelen, en de omgevingsdiensten voor de gebouwgebonden maatregelen.

Daarnaast geldt voor een deel van de Defensiegebouwen ook de Energielabel C-plicht (zie § 5.3.3). Meestal controleren gemeenten of aan dIe eisen wordt voldaan. In dat geval kunnen er 3 toezichthouders zijn voor energiegerelateerde

regelgeving voor een Defensieterrein. Dit soort situaties, waarbij meerdere toezichthouders controleren op energiegerelateerde regelgeving, kunnen overigens ook ontstaan bij civiele gebouwen.

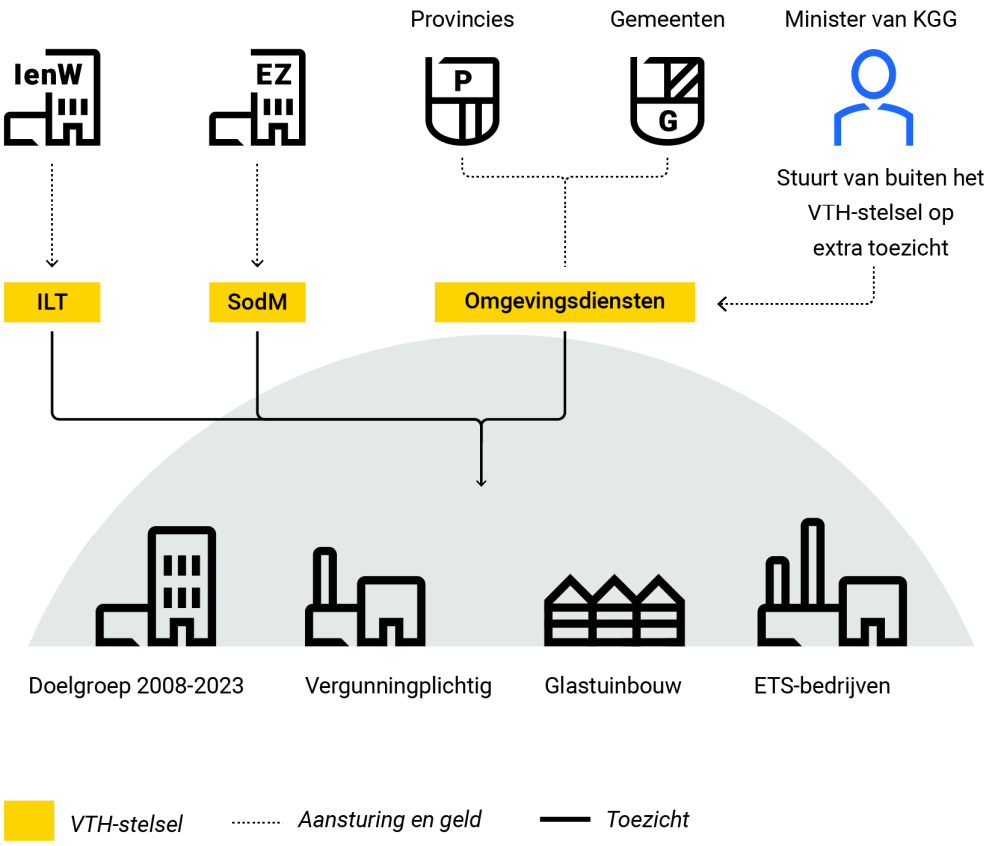
Gemeenten en provincies ontvangen geld van het Rijk voor hun VTH-taken, inclusief de energiebesparingsplicht. Dit budget, een onderdeel van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en Provinciefonds, mogen de decentrale overheden vrij besteden. Daarnaast is er geen regelgeving die stelt dat provincies en gemeenten toezicht moeten (laten) houden op de plicht en aan welke eisen dat toezicht moet voldoen. De minister van KGG kan dus niet sturen op het toezicht en heeft geen inzicht in de besteding van het geld dat hiervoor wordt vrijgemaakt. Figuur 8 laat dit schematisch zien.

De ILT ontvangt voor de uitvoering van zijn taken geld van de minister van IenW, en de SodM bekostigt zijn taak met een bijdrage van de minister van EZK. In de periode die wij hebben onderzocht, kregen deze organisaties geen specifieke opdracht of specifiek budget voor het toezicht op de energiebesparingsplicht. Ook hier heeft de minister van KGG geen inzicht in de besteding van geld voor toezicht op de energiebesparingsplicht.

Het ontbreken van deze informatie maakt het moeilijk om vast te stellen wat de doeltreffendheid en doelmatigheid van de energiebesparingsplicht is.

Figuur 8 *De minister kan binnen het VTH-stelsel niet direct sturen op handhaving van de energiebesparingsplicht*

Energiebesparingsplicht binnen het stelsel vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

3.2 Bijsturing door ministers op toezicht

Het is, in elk gevalsinds een publicatie van de VROM-inspectie uit 2010, en onderzoek van de Algemene Rekenkamer uit 2011, bekend dat de energiebesparingsplicht beperkt wordt nageleefd en moeilijk te handhaven is (VROM-inspectie, 2010; BZK, 2011). De minister van KGG en haar voorgangers hebben er nauwelijks voor gekozen om de uitvoering van het toezicht op de energiebesparingsplicht aan te passen door er direct op te kunnen sturen. Opeenvolgende ministers in de periode 2008-2023 probeerden wel de naleving, handhaafbaarheid van en toezicht op de plicht te verbeteren. Dat deden zij op 3 manieren: door de energiebesparingsplicht aan te passen, door afspraken te maken met het bevoegd gezag over toezicht op de plicht, én door zelf geld uit te trekken voor extra toezicht op naleving van de regels.

3.2.1 Aanpassing energiebesparingsplicht met Erkende Maatregelenlijsten, informatieplicht en uitbreiding doelgroep

Invoering van Erkende Maatregelenlijsten (2015)

In het *Energieakkoord* (2013) is afgesproken dat het Rijk zou werken aan het wettelijk verankeren van een lijst met maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienden (SER, 2013). Dit zijn bijvoorbeeld het vervangen van gloeilampen en TL-verlichting door LED-verlichting, maar ook het vervangen van inefficiënte motoren door nieuwe modellen of het beter isoleren van het gebouw. De maatregelen zijn uitgewerkt in Erkende Maatregelenlijsten (EML's). De EML's liggen voor 4 jaar vast, gebaseerd op de voorspelling van de energieprijs ten tijde van het opstellen van de lijst.

De minister beoogde met de EML's het toezicht op de energiebesparingsplicht eenvoudiger te maken. Via de EML kon het bevoegd gezag controleren op naleving van die maatregelen die geacht werden binnen 5 jaar te worden terugverdiend. De EML's geven de doelgroep voor de energiebesparingsplicht ook handvatten om te voldoen aan de plicht. Bovendien verwachtte men dat de lijsten zouden zorgen voor minder discussies over de energiebesparende maatregelen die bedrijven konden of moesten nemen (Wijzigingsbesluit activiteitenbesluit milieubeheer).

De EML's worden 1 keer per 4 jaar worden opgesteld. Daarom staan de allernieuwste besparingstechnieken niet altijd meteen op de lijst. Daarnaast is een EML gebaseerd op voorspellingen van de energieprijs op het moment dat de lijst wordt opgesteld. Het is mogelijk dat die prijs zich anders ontwikkelt dan is voorzien op het moment van publicatie van de EML. Daardoor kan het zijn dat een maatregel zich in de praktijk niet binnen 5 jaar terugverdient. Of dat er juist meer maatregelen zijn die niet op de EML staan, maar die zich wel in 5 jaar terugverdienen.

De minister van IenM financierde en bewerkstelligde de wettelijke verankering en het onderhoud van de eerste EML's. in de periode 2016-2017, vanwege zijn verantwoordelijkheid voor de energiebesparingsplicht in die tijd (IenM, 2015). De minister van EZK, en later de minister voor KenE, heeft deze taak overgenomen. Ook hier geldt volgens het ministerie van EZK, dat bij de overdracht van de verantwoordelijkheid voor de energiebesparingsplicht, rond 2018, kennis verloren zou zijn gegaan, zoals de onderbouwing van de eerste EML's. Dit zorgde ervoor dat in 2019 de EML's opnieuw moesten worden samengesteld.

Invoering van de informatieplicht (2019)

In 2019 heeft de minister de informatieplicht ingevoerd voor bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen. De minister wist tot die tijd niet welke bedrijven dit waren, en wat ze aan naleving deden. Toezichthouders wisten dit evenmin. De informatieplicht keerde de bewijslast om: bedrijven moeten zelf aan het bevoegd gezag doorgeven welke maatregelen zij concreet moeten treffen en welke maatregelen zij al genomen hebben.

Besparingsplichtige bedrijven en instellingen moeten eens in de 4 jaar via het eLoket van RVO rapporteren over welke energiebesparingsmaatregelen zij al hebben doorgevoerd. RVO maakt deze informatie vervolgens beschikbaar voor omgevingsdiensten. Die kunnen op basis van deze informatie het toezicht op de energiebesparingsplicht programmeren. Hierbij blijft wel een punt van aandacht dat niet precies bekend is hoeveel en welke bedrijven wel onder de energiebesparingsplicht vallen, maar geen melding maken onder de informatieplicht. Als een bedrijf dus geen informatie aanlevert via de informatieplicht, dan blijft het bedrijf nog steeds buiten het zicht van de minister en omgevingsdiensten. Op deze problematiek gaan we nader in, in § 6.3.2.

Uitbreiding doelgroep, invoering onderzoeksplicht, Erkende Maatregelenlijst glastuinbouw (2023)

Op 1 juli 2023 is de doelgroep voor de energiebesparingsplicht uitgebreid. Bedrijven die milieuvergunningplichtig zijn, de glastuinbouwsector en ETS-bedrijven vallen sinds die datum ook onder de plicht. Daar ontstaat een moeilijkheid: de Erkende Maatregelenlijst (EML) bevat generieke maatregelen die zich in 5 jaar terugverdienen, maar voor een deel van de nieuwe doelgroep geldt dat deze generieke maatregelen niet toepasbaar zijn, omdat dit bijvoorbeeld bedrijven met een haast uniek productieproces zijn. Daarom is een tweede ondergrens bepaald, voor bedrijven met een zeer hoog energieverbruik, vanaf 10 miljoen kWh of 170.000 m^3, is een onderzoeksplicht ingesteld. Deze bedrijven hoeven zich voor hun processen niet aan de EML te houden, maar ze moeten wel zelf onderzoeken welke maatregelen, die passend zijn voor hun bedrijf, zich binnen 5 jaar terugverdienen én ze moeten deze maatregelen ook in praktijk brengen. Voor gebouwen moeten deze bedrijven zich wel aan de EML houden. Toezichthouders hebben daarmee een extra taak, naast het toezien op het navolgen van de EMLs. De controle bij deze bedrijven betreft de kwaliteit van hun onderzoek en de inschatting of het bedrijf bepaalde maatregelen over het hoofd heeft gezien en vervolgens het toezicht op de uitvoering van die specifieke maatregelen

Voor de glastuinbouw is een eigen EML opgesteld in 2023. Dit is omdat er voor de glastuinbouw aparte regels zijn voor de energiebelasting en omdat deze sector eigen energie opwekt.

In hoeverre al deze ingrepen van de minister tot resultaat hebben geleid, bespreken wij in de hoofdstukken 4, 5 en 6.

3.2.2 Bijsturing via afspraken met bevoegd gezag en handhavers

De minister heeft binnen het huidige stelsel geen mogelijkheid om direct te sturen op het toezicht op de energiebesparingsplicht. Opeenvolgende ministers hebben geprobeerd het bevoegd gezag ertoe aan te zetten meer aandacht te schenken aan dit onderwerp.

Dit gebeurde tussen 2008 en 2015 vooral door gemeenten en handhavers te informeren over de energiebesparingsplicht en het toezicht hierop (Tweede Kamer, 32 123 XI, nr. 14; KplusV, 2015). Daarnaast probeerden opeenvolgende ministers afspraken te maken met gemeenten over beter toezicht op de plicht (PBL, 2014). In het *Energieakkoord* werd *afgesproken* dat gemeenten en provincies “prioriteit [geven] aan handhaving van de energiebesparingsverplichting in de Wet milieubeheer” (SER, 2013). Nadere invulling van die afspraken was voorzien door aanvullende afspraken tussen het Rijk en het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) (SER, 2013). Dit zou volgens de Sociaal Economische Raad (SER), die als houder van het Energieakkoord optrad, hebben geleid tot prestatieafspraken tussen de minister en gemeenten (SER, 2015). Ook hierover ontbrak tijdens ons onderzoek informatie op het toenmalige ministerie van EZK.

Daarnaast probeerden opeenvolgende ministers het toezicht op de energiebesparingsplicht bij te sturen via toezichthouders, vooral de omgevingsdiensten. Dit gebeurde via *gesprekken* met toezichthouders en een nieuwe aanpak voor toezicht en handhaving, die ontwikkeld is samen met lokale overheden (KplusV, 2015). Bovendien zijn er in 2019 *eisen* voor het thema ‘energiebesparing en duurzaamheid’ toegevoegd aan de VTH-kwaliteitscriteria. Dit zijn de eisen voor vergunningverlening, handhaving en toezicht (Iplo, zonder datum). In 2022 besloot de minister samen met de koepelorganisatie van omgevingsdiensten, Omgevingsdienst NL, om een landelijk coördinatieteam op te zetten met als doel ingewikkelde *casuïstiek te bespreken* en *advies* uit te brengen aan de omgevingsdiensten (EZK, 2022b). De minister heeft er in 2023 voor gekozen de energiebesparingsplicht toe te

voegen aan de taken die gemeenten en provincies moeten laten uitvoeren door omgevingsdiensten (het basistakenpakket) (EZK, 2022a).

In hoeverre al deze ingrepen van de minister tot resultaat hebben geleid, bespreken wij in de hoofdstukken 4, 5 en 6.

3.2.3 Minister stuurt bij door het direct bekostigen van toezicht

Het bevoegd gezag, een minister, provincie of gemeente, kan zelf besluiten of het prioriteit geeft aan het toezicht op de energiebesparingsplicht en of het hier geld voor vrijmaakt. Opeenvolgende ministers vonden echter dat dit niet voldoende gebeurde. Sinds 2015 stelt de minister geld beschikbaar om extra toezicht op de plicht te laten uitvoeren door omgevingsdiensten.

Incidenteel extra geld voor toezicht op energiebesparingsplicht (2015-2017)

In de periode 2015-2017 heeft de minister van IenM incidenteel geld vrijgemaakt voor toezicht op de energiebesparingsplicht, als gevolg van afspraken uit het Energieakkoord. In totaal ging het om € 6 miljoen. De bedoeling was dat omgevingsdiensten van dit budget 20 extra energietoezichthouders zouden kunnen aannemen. Het ministerie van KGG heeft echter geen informatie waaruit blijkt of dit is gebeurt. Op basis van onderzoek van CE Delft naar de Erkende Maatregelenlijsten, valt af te leiden dat een deel van dit geld wel is besteed aan het aantrekken van extra energietoezichthouders (CE Delft, 2018).

VUE (2020-2023)

Vanwege het Urgenda-vonnis in 2020, voerde de minister van EZK de ‘ondersteuningsfaciliteit Versterking Uitvoering Energiebesparings- en Informatieplicht’ (VUE) in. De VUE bedroeg € 19,5 miljoen en liep van 2020 tot en met 2023. Rijkswaterstaat (RWS) zette deze regeling op. Hiervoor selecteerde RWS externe aanbieders van diensten, die omgevingsdiensten konden ondersteunen bij het toezicht op de energiebesparingsplicht en het verkrijgen van rapportages van de informatieplicht. Omgevingsdiensten konden zelf een dienstenpakket samenstellen en laten uitvoeren door de externe aanbieders. De minister heeft informatie over de output van de uitgaven – het aantal controles - maar niet over de outcome hiervan – de mate waarin bedrijven zich aan de plicht houden en hoeveel energie hierdoor is bespaard. De minister maakt de gegevens die bekend zijn openbaar beschikbaar (Infomil, zonder datum).

SPUK THE (2022-2026)

De minister van EZK heeft in 2022 € 56 miljoen vrijgemaakt voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht via de *Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht* (SPUK THE). Met de SPUK kunnen de omgevingsdiensten extra capaciteit voor toezicht inzetten in de periode 2022-2026.

De minister van KGG heeft geen formele invloed op omgevingsdiensten. Provincies en gemeentes stellen als opdrachtgevers de planning vast van het toezicht door omgevingsdiensten. De minister kan geen rechtstreekse opdracht geven aan omgevingsdiensten. Met de SPUK THE wil de minister de omgevingsdiensten toch beïnvloedden, binnen de kaders van de wet. Omgevingsdiensten die een aanvraag indienen voor geld uit de SPUK THE, moeten deze aanvraag afstemmen met hun opdrachtgevers.

De SPUK THE mag van de minister niet de tot dan toe bestaande bekostiging van het toezicht op de energiebesparingsplicht vervangen. De SPUK THE moet dit toezicht aanvullen. Met andere woorden: de SPUK wordt alleen toegekend als de provincies en gemeenten het tot dan toe bestaande budget voor toezicht op de energiebesparingsplicht in stand houden. Als voorwaarde voor het verstrekken van de SPUK eist de minister dat omgevingsdiensten verantwoordingsinformatie aanleveren over de activiteiten voor het toezicht op de energiebesparingsplicht die zij ook zonder de SPUK al zouden uitvoeren. Ook vereist de minister informatie over de gelden die omgevingsdiensten daarvoor ontvangen van gemeenten en provincies. Hiermee heeft de minister wel zicht op de resultaten van deze uitgaven.

Toekomstige bekostiging

Het kabinet-Rutte IV heeft afgesproken ook na 2026 geld vrij te maken voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht. Dit besluit is gecontinueerd onder het kabinet-Schoof.. In de 1e suppletoire begroting 2024 van het ministerie van EZK is hiervoor structureel € 14,9 miljoen opgenomen. Hierin zijn ook budgetten voorzien voor ILT en SodM. Daarnaast is er uit het Klimaatfonds extra budget gereserveerd, dat onder andere bedoeld is voor de bekostiging van extra controles op de energiebesparingsplicht door ILT en SodM. In de financiële afspraken van het hoofdlijnenakkoord zijn deze uitgaven ongemoeid te laten (PVV e.a., 2024).

In hoeverre al deze ingrepen van de minister tot resultaat hebben geleid, bespreken wij in de hoofdstukken 4, 5 en 6.

4. Energiereductie door energiebesparingsplicht

Omdat de energiebesparingsplicht het belangrijkste middel is om te zorgen voor minder energieverbruik bij bedrijven en instellingen, hebben de minister en het parlement hoge verwachtingen van het resultaat. Maar in de energiebesparingsplicht zijn geen doelstellingen of streefwaarden opgenomen voor het verminderen van het energieverbruik of de CO_2-uitstoot. Wel heeft de minister, of het kabinet, meermaals een ambitie, doelstelling, streefwaarde of prognose gecommuniceerd met het parlement.

In dit hoofdstuk gaan wij in op wat de minister van KGG aan het parlement heeft gemeld over de relatie tussen de energiebesparingsplicht en de te verwachten energiebesparing, en tot welke resultaten de plicht heeft geleid.

We laten zien dat de verwachtingen over energiebesparing onderbouwd zijn, maar ook dat de resultaten sinds 2008 waarschijnlijk niet zijn bereikt. Ook de verwachting van resultaten in 2030 die de minister nu heeft, is hoog en het is onzeker of deze wordt gehaald. Dit komt doordat de minister maar beperkte invloed heeft op de belangrijkste factoren die de opbrengst van de plicht beïnvloeden: de prijs van energie (§ 4.1), de naleving van de plicht (zie hoofdstuk 5) en het toezicht op de plicht (zie hoofdstuk 6).

4.1 Modellen voor bepaling energiereductie

Het doel van de energiebesparingsplicht is het energieverbruik verminderen, waarbij de economische productie gelijk blijft. Het is echter lastig om vast te stellen hoeveel energie *niet* is gebruikt. Daarom ramen TNO en PBL de energiereductie van alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen (ECN, 1998). TNO en PBL werken hiervoor met modellen, die de werkelijkheid zoveel mogelijk benaderen: een model voor de energiebesparing in de dienstensector/utiliteitsbouw en een model voor de energiebesparing in de industrie. In de modellen wordt rekening gehouden met de mate waarin technische maatregelen waarschijnlijk worden gebruikt, de vloeroppervlakte van gebouwen, de mogelijke besparingen op energieverbruik door te voldoen aan de energiebesparingsplicht. Ook de (verwachte) energieprijs is van belang, die is immers leidend voor het besluit welke maatregelen op de Erkende Maatregelenlijst komen. Bij een hoge energieprijs verdienen veel

technische maatregelen zich in 5 jaar terug, en biedt de energiebesparingsplicht dus veel besparingspotentieel.

TNO en PBL verklaren dat het voor hen lastig is vast te stellen wat het effect is van alleen de energiebesparingsplicht. Dat komt doordat het kabinet naast de plicht verschillende regels en subsidies inzet om bedrijven aan te zetten tot energiebesparing. Deze kunnen overlappen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de effecten van het verplichte energielabel C voor kantoren en die van de energiebesparingsplicht bij diensten. Die effecten zijn niet goed van elkaar te onderscheiden door de overlap.

Opbrengst van de energiebesparingsplicht?

De opbrengsten van de energiebesparingsplicht, inclusief de informatieplicht, zijn op 3 manieren uit te drukken.

1. Besparingspotentieel: dit is de maximale energiebesparing die onder de energiebesparingsplicht valt. Deze opbrengst is alleen haalbaar in een ideale situatie waarin de besparingsplicht 100% wordt nageleefd. Het ministerie van EZK legt de nadruk op het besparingspotentieel van de energiebesparingsplicht.

2. Handhaafbaar potentieel: hier gaat het om het deel van het besparingspotentieel dat via toezicht kan worden bespaard. Sommige technische ingrepen laten zich moeilijk controleren en handhaven. Het besparingspotentieel van die ingrepen is niet waar te maken via toezicht. Dit vermindert de te behalen besparing.

3. Prognose van de bereikte besparing: dit is een voorspelling van de opbrengst van de energiebesparingsplicht die realistisch gezien mag worden verwacht. De prognose gaat uit van het handhaafbaar potentieel, gecorrigeerd voor het toezicht en de navolging door bedrijven en overig beleid.

TNO en PBL geven aan dat bij de vroegste inschattingen vooral een potentieelberekening werd gemaakt van wat maximaal onder de energiebesparingsplicht kon worden bereikt. Rond 2019 werd ook de uitvoering van het beleid, zoals de handhaving, in de schattingen meegenomen. Hiermee kwam de schatting dichter bij de ‘realistische’ verwachting van de opbrengsten. Alle stappen die de verantwoordelijke minister heeft gezet (de informatieplicht, de Erkende Maatregelenlijst, verduidelijking van de berekeningen voor de terugverdientijd, enzovoorts) zorgen voor betrouwbaarder inschattingen.

Om de doeltreffendheid van de energiebesparingsplicht te bepalen, kunnen we dus geen gebruik maken van de gemeten energiebesparing, maar moeten we uitgaan van de modellen voor energiebesparing.

4.2 Verwachtingen energiereductie in 2020 en 2030

Uit het *Energieakkoord* uit 2013 volgde een doelstelling voor de opbrengst van de energiebesparingsplicht (SER, 2013). Voor het hele akkoord was de doelstelling: een besparing van het energieverbruik met 100 Petajoule (PJ) in 2020, ten opzichte van 2013 (SER, 2013). Om de doelstelling van het Energieakkoord te halen, moest de energiebesparingsplicht hiervan ongeveer 30 PJ aan energiebesparing opleveren. Uit de doorrekening van het akkoord blijkt dat de energiebesparingsplicht 4 tot 36 PJ energiebesparing kon opleveren in 2020 (ECN, 2013a en 2013b). De opbrengst van de energiebesparingsplicht bleef tot en met 2020 van groot belang om de doelstelling van het *Energieakkoord* te behalen. Als werd ingeschat dat de doelstelling van het akkoord niet zou worden behaald, kwam dit bijna altijd door tegenvallende prognoses van de opbrengst van de energiebesparingsplicht. In die gevallen werd de plicht aangepast om toch de voor het akkoord benodigde energiebesparing te behalen.

In 2019, nog voor het aflopen van het *Energieakkoord,* sloot het kabinet met maatschappelijke partijen het *Klimaatakkoord.* De energiebesparingsplicht was onderdeel van dit akkoord. In de *Klimaat- en Energieverkenning* (KEV) 2020 wordt geschat dat de energiebesparingsplicht in 2030 ongeveer 17–24 PJ energiebesparing oplevert ten opzichte van 2020 (PBL, 2020).

1 Petajoule staat gelijk aan energieverbruik van tienduizenden huishoudens
De geschatte opbrengsten van de energiebesparingsplicht worden gerapporteerd in de energie-eenheid PJ. 1 PJ staat gelijk aan het jaarlijks energieverbruik van ongeveer 18.500 gemiddelde Nederlandse huishoudens. Hierbij gaan we uit van het energieverbruik uit 2021, dus vóór de grote prijsstijgingen van 2022.[3]

Ook bij de uitbreiding van de energiebesparingsplicht met nieuwe doelgroepen (§ 3.2.1) werden de energiebesparende effecten van deze ingreep ingeschat. Het grootste effect lijkt weggelegd voor uitbreiding met de ETS-sector. In de periode 2021-2025 zou dit kunnen leiden tot een reductie van 1,95 Mton CO_2, net als in de periode 2026-2030 (Royal Haskoning, 2021). Onbekend is tot welke energiebesparing deze uitstootvermindering kan leiden. Echter, het uitbreiden van de plicht over niet-

complexe vergunningplichtige bedrijven, in combinatie met het opnemen van CO_2-reducerende maatregelen in de Erkende Maatregelenlijsten, kon volgens schattingen uit 2021 maximaal 2 tot 6 PJ energiereductie opleveren in 2030 (PBL, 2021). Wat de mogelijke opbrengst is van het onder de energiebesparingsplicht brengen van de glastuinbouw en het geheel van vergunningplichtige bedrijven, is onbekend.

De minister deelt de door TNO en PBL geschatte opbrengsten voor 2020 en 2030 vaak zonder eigen analyse met het parlement. Of stelt dat naleving van de energiebesparingsplicht deze energiereductie kan opleveren. Hoewel de minister formeel geen doelstellingen heeft, wekt zij daarmee wel verwachtingen over de opbrengst van de besparingsplicht.

Vooral energiereductie door minder gasgebruik in de dienstensector
In de modellen voor en communicatie over de mogelijke energiereductie wordt niet alleen onderscheid gemaakt tussen de effecten bij industrie en de dienstensector, maar ook tussen energiereductie door minder gebruik van gas én van elektriciteit. Hierdoor is de verwachte energiebesparing in te delen in: dienstensector-gas, dienstensector-elektriciteit, industrie-gas, industrie- elektriciteit.

Tot de uitbreiding van de doelgroep voor de energiebesparingsplicht, in juli 2023, was de meeste energiebesparing steeds te verwachten bij de dienstensector, specifiek in het gasverbruik. Hier zou 55% tot 68% van de energiebesparing worden behaald, als gevolg van de energiebesparingsplicht.[4] In de dienstensector wordt gas vooral gebruikt voor verwarming van gebouwen. De verwachte energiebesparing tot juli 2023 zou dan ook vooral worden behaald door gebouwisolatie.

4.3 Bereikte energiereductie

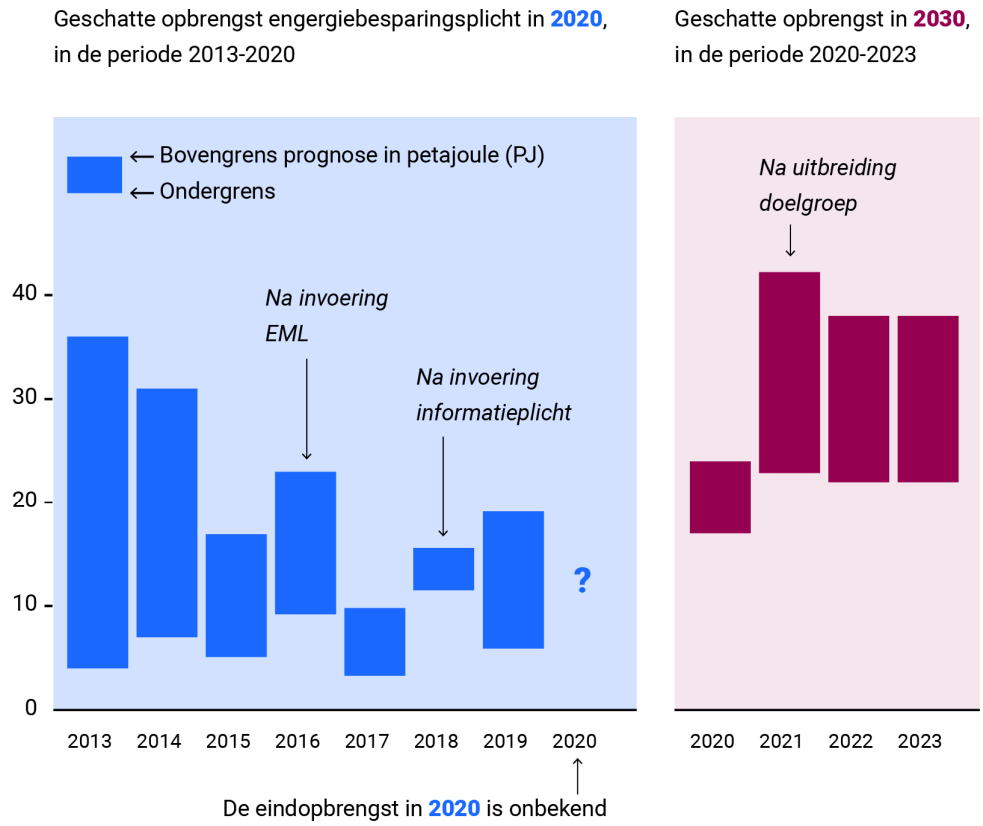
4.3.1 Onbekend hoeveel energiebesparing in 2020 is behaald

De verwachting van de energiereductie door de energiebesparingsplicht is in de periode 2013-2023 bijna jaarlijks naar beneden bijgesteld. Met uitzondering van 2016 en 2018, toen de verwachte opbrengst naar boven werd bijgesteld door de invoering van de Erkende Maatregelenlijsten en de informatieplicht. Maar in de jaren na 2016 werd de verwachte opbrengst toch weer naar beneden bijgesteld. Het is niet aannemelijk dat de aanscherpingen ervoor zorgden dat de energiebesparing die bij afsluiten van het *Energieakkoord* werd verwacht, ook werd behaald (figuur 9). Sterker nog: de minister weet niet welke energiebesparing uiteindelijk is behaald in 2020.

Figuur 9 *De geschatte opbrengsten van de energiebesparingsplicht vóór 2020 laten een dalende trend zien*[5]

Geschatte opbrengst energiebesparingsplicht

Door de jaren heen valt de verwachte opbrengst van de energiebesparingsplicht steeds lager uit. Na uitbreiding van de doelgroep in 2021 is weer een stijging te zien.

Bronnen: PBL (2014) Nationale Energieverkenning 2014, blz. 17, 69; Tweede Kamer, Vergaderjaar 2015–2016, 32 813 Kabinetsaanpak Klimaatbeleid op weg naar 2020, Nr. 118, brief van de staatssecretaris van IenW betreft *Voortgangsrapportage Klimaatagenda*; ECN (2016) Beoordeling intensiveringspakket Energieakkoord, blz. 30-31, 39; PBL (2016) Nationale Energieverkenning 2016, blz. 83, 84; PBL (2017) NEV 2017, blz. 15, 94, 95; SER (2018) Uitvoeringsagenda Energieakkoord voor duurzame groei 2018; PBL (2019) kortetermijnraming voor emissies en energie in 2020; PBL (2019) KEV 2019, blz. 112-113, 131; PBL, TNO (2020) *KEV 2020*, blz. 118.PBL (2020) KEV 2020; PBL (2021) KEV 2021; PBL (2022) KEV 2022; PBL (2023) KEV 2023.

4.3.2 Hogere verwachtingen voor 2030 door uitbreiding doelgroep en hoge energieprijs

De energiebesparingsplicht telt mee voor de klimaatdoelstellingen van 2030. Uit figuur 9 komt het beeld naar voren dat tussen 2020 en 2023 de opbrengst van de

RAPPORT

plicht in 2030 hoog wordt ingeschat. Maar deze cijfers moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd. Er is in 2020 en 2021 weliswaar sprake van een hogere verwachting van de besparing in 2030, maar dit komt doordat in 2021 al de uitbreiding van de energiebesparingsplicht is meegerekend. De doelgroep waarvoor het besparingspotentieel wordt berekend, is daarom groter dan tot dan toe het geval was. Ook is het effect meegenomen van het verplicht opwekken van duurzame energie, wat eerder geen onderdeel was van de energiebesparingsplicht. Tot slot zijn de effecten van de energielabel C-plicht voor kantoren niet te onderscheiden van het effect van de energiebesparingsplicht (PBL, 2023). In § 5.3.3 gaan we nader in op de energielabel C-plicht.

In de KEV 2023 wordt gesteld dat het besparingspotentieel voor 2030 hoger was dan dat voor 2022. Dit komt vooral door de actualisatie van de Erkende Maatregelenlijsten (PBL, 2023). Door de hoge energieprijs in 2023 vallen er relatief veel maatregelen onder de energiebesparingsplicht. Bij een relatief hoge energieprijs zal een energiebesparende techniek zich immers sneller terugverdienen dan bij een lage energieprijs. De totale geschatte besparing is niet gekwantificeerd. Daarom stellen wij die in figuur 9 gelijk met de inschatting uit 2022.

4.3.3 Besparingen bij ETS-sector onzeker

Ook de uitbreiding van de energiebesparingsplicht met nieuwe doelgroepen levert in 2030 misschien minder energiereductie op dan oorspronkelijk werd ingeschat. Zo werd in 2021 verwacht dat uitbreiding van de doelgroep met de ETS-sector kon leiden tot een CO_2-uitstootvermindering van 1,95 Mton, in de periode 2021-2025 en 2026-2030. De belangrijkste randvoorwaarde voor deze geschatte opbrengst was dat de plicht per direct werd ingevoerd én gehandhaafd voor de ETS-sector (Royal Haskoning, 2021). Maar de minister heeft er uiteindelijk voor gekozen de ETS-sector pas per juli 2023 onder de energiebesparingsplicht te brengen. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat de energiebesparing in 2030 lager is dan in 2021 werd ingeschat.

4.3.4 Achterblijvende energiebesparing heeft mogelijk gevolgen voor behalen Europese doelstellingen

Dat de energiebesparingsplicht mogelijk tot minder energiebesparing leidt dan vooraf ingeschat, kan ook gevolgen hebben voor het behalen van de Europese doelstellingen voor energiereductie die voor Nederland gelden. Binnen de Europese Unie zijn afspraken gemaakt over energiebesparing: de Europese Energie-efficiëntie richtlijn (European Energy-efficiency Directive *(*EED)).

Lidstaten kunnen deze energiebesparing bereiken door een systeem in te voeren van energiebesparingscertificaten, of via additioneel beleid. Dat betekent dat een land nationale maatregelen moet nemen die aanvullend zijn op Europees beleid om energie te besparen. De maatregelen moeten ook aanvullend zijn op ontwikkelingen die los van het nationale of Europese beleid toch al leiden tot energiebesparing. Nederland heeft gekozen voor de optie additioneel beleid. De energiebesparingsplicht is één van de nationale maatregelen waarmee Nederland wil aantonen te voldoen aan de verplichte Europese energiebesparingsdoelen (Algemene Rekenkamer, 2023b).

TNO gaf in 2022 en 2024 aan dat er meer beleid nodig is om de Europese energiebesparingsdoelen te halen en dat de minister geluk moet hebben bij zaken waar ze geen invloed op heeft, zoals de energieprijs en het weer (TNO, 2022a, 2022b, 2024). Als ook de effecten van de energiebesparingsplicht minder positief zijn dan verwacht, dan moet de verplichte vermindering van het energieverbruik worden bereikt met andere maatregelen zoals extra verplichtingen of subsidies.

Wij verwijzen in dit kader ook naar onze eerdere onderzoeken. Zo stelden wij in ons *Rapport bij het Jaarverslag van het ministerie van EZK 2020* (Algemene Rekenkamer, 2021), dat de minister van EZK het (mogelijk) niet halen van klimaat- en energietransitiedoelen voor 2020 sinds 2015 structureel heeft onderschat. In ons *Rapport bij het Jaarverslag van het ministerie van EZK 2022* stelden wij dat de minister niet goed kon monitoren wat het resultaat was van het additionele beleid waarmee Europese besparingsdoelen moeten worden behaald. Dit betrof ook de energiebesparingsplicht (Algemene Rekenkamer, 2023b).

4.4 Oorzaken achterblijvende resultaten energiebesparing

Dat de energiebesparingsplicht mogelijk minder energiebesparing oplevert dan vooraf verwacht, komt vooral doordat de minister maar beperkt kan bijsturen op het toezicht op de energiebesparingsplicht. En dit heeft weer effect op de naleving van de plicht. Het komt ook doordat de minister weinig inzicht heeft in de resultaten van het toezicht op de naleving van de plicht.

De mate waarin bedrijven voldoen aan de energiebesparingsplicht, bepaalt of de verwachte energiebesparing ook daadwerkelijk wordt behaald. TNO en PBL houden hier in hun modellen ook rekening mee. Als weinig bedrijven zich aan de plicht houden, wordt ook de verwachte energiebesparing naar beneden bijgesteld (PBL,

2023). De naleving van de energiebesparingsplicht is in de afgelopen 15 jaar achtergebleven bij de verwachtingen. Maar hier had de minister nauwelijks zicht op. Daar gaan we in hoofdstuk 5 nader op in.

Toezicht lijkt nodig om naleving af te dwingen. Als er weinig wordt gecontroleerd en gehandhaafd op de energiebesparingsplicht, wordt ook de verwachte opbrengst naar beneden bijgesteld (ECN, 2017). Zoals we in hoofdstuk 3 schreven, kan de minister van KGG maar zeer beperkt sturen op toezicht op de energiebesparingsplicht door het bevoegd gezag, zoals gemeenten en de minister van IenW. Het bevoegd gezag is ook niet verplicht de minister van KGG te informeren over het aantal controles dat het uitvoert of laat uitvoeren op de energiebesparingsplicht. Om daar inzicht in te krijgen, moet de minister dus met het bevoegd gezag afspraken maken over informatie-uitwisseling. De minister had voor 2023 geen inzicht in het aantal controles en de uitkomsten hiervan, en maakte ook geen afspraken om dit inzicht wel te krijgen. Het kan zijn dat de afspraken over versterkte handhaving van de energiebesparingsplicht uit het *Energieakkoord* (2013) wel dit soort afspraken omvatten, en dat geldt ook voor de afspraken om elke 4 jaar alle bedrijven te controleren. Maar de ministeries van IenW en KGG hebben hier geen informatie over.

In 2022 heeft de minister voor KenE de SPUK THE opengesteld. Via dit instrument heeft de minister afspraken gemaakt over informatieaanlevering door omgevingsdiensten. Zij moeten de minister niet alleen informeren over controles op de energiebesparingsplicht die bekostigd worden met de SPUK, maar ook over controles die door provincies en gemeenten worden bekostigd.

De SPUK THE eindigt in 2026. Dan eindigt in principe ook de afspraak die ervoor zorgt dat de minister zicht heeft op de resultaten van de energiebesparingsplicht, doordat zij inzicht krijgt in het aantal controles van de omgevingsdiensten op de energiebesparingsplicht. In het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV is afgesproken dat er structureel budget beschikbaar wordt gesteld voor toezicht op de energiebesparingsplicht. Via de 1e suppletoire begroting EZK 2024 is deze structurele bekostiging voorgelegd aan het parlement (EZK, 2024c). Maar de wijze waarop de minister na 2026 informatie ontvangt over het aantal uitgevoerde controles en de resultaten hiervan is nog niet uitgewerkt. Op dit moment heeft de minister ook nog geen inzicht in de controles die ILT en SodM hebben uitgevoerd.

5. Naleving energiebesparingsplicht

Dat de opbrengsten van de energiebesparingsplicht qua energiebesparing achterblijven bij de verwachtingen komt deels ook door de beperkte naleving van de plicht. In dit hoofdstuk laten we zien dat de resultaten van naleving van de plicht zijn achtergebleven bij de verwachting van de minister.

De minister heeft de ambitie dat bedrijven de plicht 100% naleven, maar dit gebeurt niet in de praktijk. We zien dat maximaal 15% tot 36% van de bedrijven waarover informatie bekend is, de energiebesparingsplicht volledig naleeft. 44% tot 75% van de ingeschatte doelgroep van de energiebesparingsplicht houdt zich in de periode 2019-2023 aan de informatieplicht. Deze tegenvallende naleving komt onder meer doordat de minister onvoldoende rekening houdt met de grote verschillen binnen de doelgroep.

5.1 Verwachting naleving energiebesparingsplicht

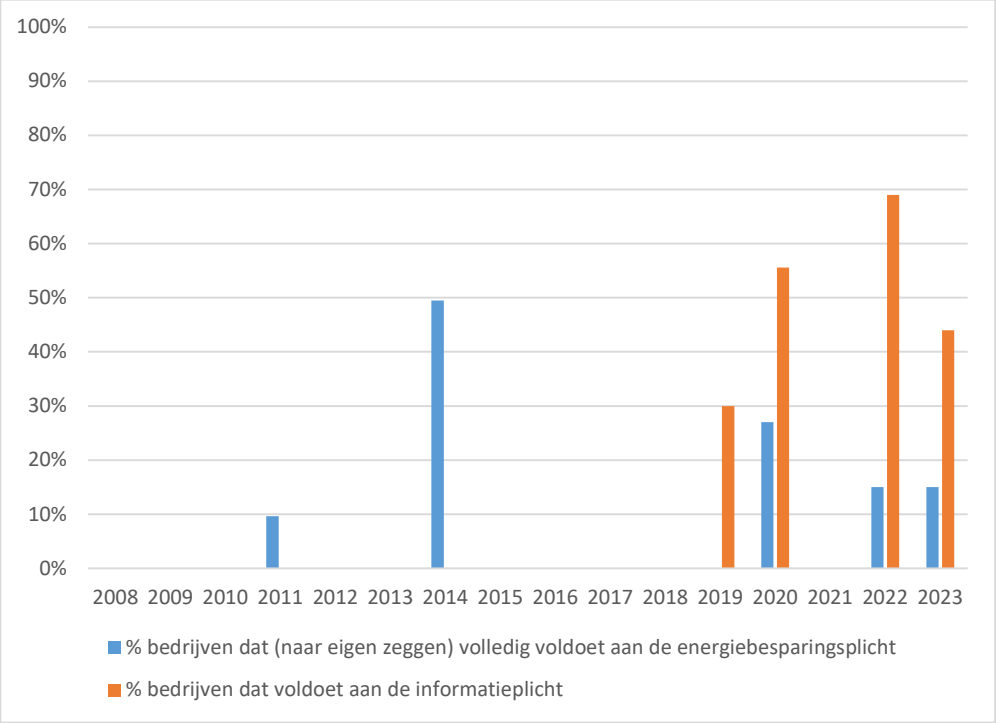
Eén van de doelen in het *Energieakkoord* uit 2013 was: een volledige naleving van de energiebesparingsplicht voor 2020. De minister van KenE gaf ook in 2022 aan dat hij uitgaat van 100% naleving van de energiebesparingsplicht (EZK, 2022a).

De minister gaf echter geen onderbouwing die het aannemelijk maakt dat de energiebesparingsplicht ook daadwerkelijk volledig zou worden nageleefd. Rapporten van ECN, PBL en TNO schatten in dat volledige naleving niet realistisch is en gaan uit van tussen de 40% en 80% 'handhaafbare besparing' (ECN, 2016; PBL, 2020; TNO, 2021; PBL, 2023). De verwachting van de minister lijkt daardoor op voorhand niet realistisch.

5.2 Resultaten naleving energiebesparingsplicht

De naleving van de energiebesparingsplicht is gedurende de onderzochte periode achtergebleven bij de verwachting van de minister. Hoewel de informatie over de naleving sinds 2008 fragmentarisch is, kun je in figuur 10 al wel zien hoezeer de naleving tekortschiet.

Figuur 10 *Gerapporteerde naleving energiebesparingsplicht en informatieplicht*
De naleving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht blijft achter bij de doelstelling van 100% naleving[6]

Bron: Algemene Rekenkamer (2011) Energiebesparing. Ambities en Resultaten, pp 51; PBL (2014) Energie besparen gaat niet vanzelf. Evaluatie energiebesparingsbeleid voor de gebouwde omgeving, blz. 62, 66; SER (2019) Overdracht van Energieakkoord naar Klimaatakkoord; Kantar (2020) Evaluatie Informatieplicht Energiebesparing.; PBL (2023) Klimaat en Energieverkenning 2023, blz. 55; EZK (2024) brief van de minister voor KenE, Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 30 196, nr. 830.

Er zijn maar weinig bedrijven en instellingen die volledig aan de plicht voldoen. De minister schatte in dat 90.000-100.000 bedrijven in de periode 2019-2022 moesten voldoen aan de informatieplicht. Die moesten uiterlijk 1 december 2019 informatie aanleveren over de energiebesparende maatregelen die zij hadden getroffen. Maar 30% deed dit op tijd. De naleving van de informatieplicht liep op tot ongeveer 70% in 2022, omdat bedrijven na de deadline alsnog informatie aanleverden. Maar in 2023 begon een nieuwe periode van de informatieplicht en moesten bedrijven opnieuw informatie aanleveren. Maar 44% deed dat ook werkelijk. De minister laat onderzoeken waarom niet meer bedrijven voldoen aan de plicht.

Van de bedrijven die informatie aanleveren voor de informatieplicht (jaren 2020, 2022 en 2023 in figuur 10) en van bedrijven die los van die verplichting zijn onderzocht (jaren 2011 en 2014 in figuur 10) is bekend hoeveel procent voldoet aan de

energiebesparingsplicht. De cijfers over 2011(10%) en 2014 (50%) betreffen zelfrapportages van bedrijven en zijn waarschijnlijk overschattingen. De gegevens over de periode vanaf 2020 zijn afkomstig uit de gegevens van de informatieplicht en dus veel betrouwbaarder. Uit die gegevens blijkt dat maar een heel klein deel van de doelgroep van de energiebesparingsplicht voldoet aan de regels (15%-27%). Per 2024 zijn er aparte nalevingscijfers voor gebouwmaatregelen en eisen aan activiteiten, vanwege de invoering van de omgevingswet. In juni 2024 stelde de minister voor KenE dat van de bedrijven die aan de informatieplicht voldeden, 15% volledig voldeed aan de eisen voor gebouwmaatregelen en dat 36% volledig voldeed aan de eisen voor activiteiten (EZK, 2024).

Dat zo weinig bedrijven voldoen aan de energiebesparingsplicht, betekent overigens niet dat de overige bedrijven en instellingen geen maatregelen voor energiebesparing hebben genomen. Zij voldoen alleen niet volledig aan de plicht. De minister hecht eraan te stellen dat er veel gebeurt. Zo heeft een deel van de doelgroep 75% van de verplichte maatregelen doorgevoerd. Ook is gerapporteerd over 70% van het geschatte energieverbruik (PBL, 2023) (EZK, 2024a). Maar hierbij benoemd de minister niet welke maatregelen zijn doorgevoerd. En dat maakt veel uit, want bijvoorbeeld LED-lampen niet vervangen kost minder én levert minder besparing op dan het vernieuwen van een elektromotor of een verwarmingssysteem, of het doorvoeren van ingrijpende isolatiemaatregelen. De maatregelen tellen allemaal even zwaar mee in de rapportage van de minister. Het is, kortom, niet duidelijk of het bij die 75% doorgevoerde maatregelen alleen gaat om ‘laaghangend fruit’ of om kostbare maatregelen met veel energiebesparende effecten.

5.3 Oorzaken achterblijvende resultaten naleving

De energiebesparingsplicht dwingt energiebesparing af bij een grote en diverse doelgroep; van industrie tot modewinkel en van school tot ziekenhuis. In de praktijk blijkt het opleggen van een eenvormige plicht aan zo’n gevarieerde doelgroep tot knelpunten te leiden. Per 1 juli 2023 vallen ook ETS-bedrijven onder de doelgroep, net als glastuinbouwbedrijven en bedrijven met een milieuvergunning. Daarmee is de doelgroep nog heterogener geworden dan deze al was.

Op basis van bestaande onderzoeken en gesprekken die wij voerden met 8 brancheorganisaties, hebben wij zicht gekregen op de knelpunten waar bedrijven of instellingen tegenaanlopen in de naleving van de energiebesparingsplicht. Enkele

knelpunten zijn breed gedeeld, andere gelden specifiek voor een bepaalde branche. Deze knelpunten werken we uit in de volgende paragrafen.

5.3.1 Plicht wordt beperkt gehandhaafd

Eén van de oorzaken van de beperkte naleving van de energiebesparingsplicht is het beperkte toezicht. Dit beschrijven we uitgebreider in hoofdstuk 6. Doordat er weinig toezicht is, is de pakkans klein voor bedrijven die niet aan de plicht voldoen. Dat kan ervoor zorgen dat bedrijven die onder de besparingsplicht vallen, er bewust voor kiezen de regelgeving niet te volgen in de verwachting dat zij toch niet gecontroleerd worden. Voor bedrijven met meerdere vestigingen, die onder verschillende omgevingsdiensten vallen, zijn verschillende toezichtregimes moeilijk werkbaar.

5.3.2 Gebrek aan bekendheid en kennis bij bedrijven

De naleving van de plicht wordt bemoeilijkt doordat veel besparingsplichtige bedrijven niet weten dat er een energiebesparingsplicht bestaat. Wij constateerden in 2011 in ons rapport over de energiebesparingsplicht dat veel ondernemers niet bekend zijn met die plicht (Algemene Rekenkamer, 2011). Maar nog in 2023 bleek nog steeds dat slechts de helft van de MKB-bedrijven die meededen aan een onderzoek, ervan op de hoogte was dat ze moesten voldoen aan de energiebesparingsplicht (D&B, 2023).

In de afgelopen 16 jaar hebben opeenvolgende ministers talloze informatiebijeenkomsten gehouden om bekendheid van de plicht te verbeteren. In de periode 2010-2017, waarin de minister van IenM verantwoordelijk was, lag zelfs de nadruk op voorlichting (§ 3.2). Desondanks zijn veel bedrijven en instellingen er nog altijd niet van op de hoogte dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen.

Met name bij kleinere bedrijven ontbreekt het volgens bracheorganisaties aan kennis over het bestaan van de plicht. Maar het ontbreekt bedrijven ook kennis over energiebesparing zelf en aan capaciteit en kennis om de benodigde processen en formulieren te doorlopen. Daarom hebben die bedrijven een tussenpersoon nodig, zoals een energieadviseur, die hen helpt om aan de informatieplicht te voldoen en aan te geven welke maatregelen nodig zijn. Omdat alle bedrijven tegelijk moeten voldoen aan de informatieplicht is er een piek in de gevraagde diensten van energieadviseurs. Die adviseurs kunnen niet al die bedrijven tegelijk helpen, zodat bedrijven niet op tijd voldoen aan de informatieplicht.

"Het knelpunt waar wij tegenaan lopen is dat niet elke ondernemer even goed op de hoogte is van hoe dit ingevuld moet worden en/of de vereisten niet altijd even goed begrijpt."

Een ondernemer van een horecaketen

RAPPORT

5.3.3 Andere plichten overlappen met energiebesparingsplicht

Branches geven aan dat bedrijven moeite hebben met het feit dat regels elkaar deels overlappen. De energiebesparingsplicht komt namelijk sterk overeen met andere regels voor energiebesparing, zoals de Europese Energie-audit en de Nederlandse energielabel C-plicht.

EED Energie-audit

De European Energy-efficiency Directive (EED) introduceert verplichte energie-audits voor bedrijven. Zo'n audit is een onderzoek naar het energieverbruik van een onderneming en de mogelijkheden om verdergaande energiebesparende maatregelen te treffen. Het is niet verplicht deze maatregelen ook uit te voeren, in tegenstelling tot de maatregelen die voortkomen uit de energiebesparingsplicht. Sommige ondernemingen moeten zowel aan de energie-auditplicht uit de EED als aan de nationale energiebesparingsplicht en bijbehorende informatieplicht en/of de onderzoeksplicht voldoen. Daardoor worden zij geconfronteerd met dubbele rapportageverplichtingen, voor grofweg hetzelfde onderwerp: energiebesparing. Om onnodige lastendruk te voorkomen, mogen bedrijven hun rapportage voor de energiebesparingsplicht ook gebruiken voor de energie-audit (Besluit energie-audit). Desondanks moeten bedrijven aan 2 plichten voor energiebesparing voldoen.

Energielabel C-plicht

In 2018 heeft de minister van BZK een energielabel C-plicht voor kantoren ingevoerd. Deze overlapt deels met de energiebesparingsplicht. De overlap zit onder meer in de terugverdientijden van technische maatregelen en de doelgroep. Zo werd ingeschat dat de meeste kantoren maatregelen moesten nemen die zich terugverdienen in 3 tot 6,5 jaar om aan de energielabel C-plicht te voldoen. Maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienen zijn meestal al verplicht onder de energiebesparingsplicht. Ook blijkt uit onderzoek vóór invoering van de labelplicht, dat 32% van de kantoren en maar liefst 87% van de vloeroppervlakte van kantoren die onder de labelplicht zouden vallen, al onder de energiebesparingsplicht viel (ECN, 2017).

De ondergrens voor de energiebesparingsplicht komt volgens RVO overeen met het energieverbruik van kantoren vanaf 1.500 m^2. Op basis van cijfers van CoBouw uit 2023 valt 62,4% tot 75,2% van de kantooroppervlakte, die groter is dan 100 m^2 en dus waarschijnlijk onder de labelplicht valt, ook onder de energiebesparingsplicht.[7] Juist vanwege die overlap ging het ministerie van EZK er tot voor kort van uit dat als een bedrijf aan de energielabel C-plicht voldeed, het ook aan alle gebouwgebonden maatregelen uit de Erkende Maatregelenlijst voldeed. Maar het toezicht voor de plichten ligt bij verschillende partijen. Daardoor kan een bedrijf te maken hebben met

RAPPORT

zowel toezichthouders van de gemeente, die toezicht houdt op de labelplicht, als de omgevingsdienst die toezicht houdt op de energiebesparingsplicht.

5.3.4 IT van RVO bemoeilijkt informatieplicht

Ook hebben bedrijven problemen met de IT van RVO. RVO verzorgt de website, het eLoket, waar bedrijven hun informatie moeten aanleveren om aan de informatieplicht te voldoen. In zowel 2019 als 2023 waren er problemen met dit digitale loket. Zo was het lastig voor bedrijven met meerdere vestigingen om ineens voor alle vestigingen aan de informatieplicht te voldoen en kon pas laat de informatie worden aangeleverd. Ook kwam het voor dat het e-loket enkele dagen gesloten was wegens storingen. RVO doet onderzoek naar deze problemen.

> "Ondersteuning vanuit het RVO is niet optimaal. RVO was erg laat met het (…) sjabloon hierdoor konden we pas laat starten met het invullen."
> *Een horecaondernemer*

Figuur 11 *De energiebesparingsplicht is een voorbeeld van 'one size fits none'-beleid*

RAPPORT

5.3.5 Energiebesparingsplicht is ‘one size fits none’-beleid

Naast algemene voorgenoemde knelpunten zijn er ook problemen waar een klein deel van de doelgroep tegenaan loopt (zie figuur 11). De diversiteit in de doelgroep van de plicht brengt met zich mee dat een aantal knelpunten vaak specifiek voor een bepaalde branche geldt. We karakteriseren de energiebesparingsplicht als een ‘one size fits none’-maatregel. De regel is vanuit het perspectief van de minister overzichtelijk; aan iedereen wordt dezelfde eis gesteld. In de praktijk leidt die bij de diverse doelgroep echter tot problemen We lichten enkele van deze problemen toe.

Tegengestelde belangen huurders en verhuurders bedrijfsruimte

De kosten voor de verduurzaming van een bedrijfspand komen grotendeels voor rekening van de verhuurder terwijl de baten vaak voor de huurder zijn, die krijgt immers een lagere energierekening. Voor de verhuurder is er dus weinig motivatie om een bedrijfspand te verduurzamen. Daarbij speelt mee dat het pand door verduurzaming mogelijk meer waard wordt, en de eigenaar dus mogelijk meer belasting moet betalen. Zakelijke huurders moeten zelf de processen verduurzamen, maar hebben vaak huurcontracten van 5 jaar. Volgens brancheorganisaties investeren ze dus niet snel in een maatregel die zich pas na 5 jaar terugverdient omdat zij voordat die termijn afloopt het pand misschien al niet meer huren.

Prikkel voor scholen om investeringen in energiebesparing uit te stellen

De meeste scholen voor primair en secundair onderwijs in Nederland zijn gevestigd in een gebouw dat de gemeente hun ter beschikking stelt. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor het onderhoud van het schoolgebouw in de periode dat de school het gebruikt (AR, 2016). Als een schoolbestuur een investering doet waarmee energie bespaard wordt, betekent dit vaak ook een verbetering van het schoolgebouw. Deze investering gaat ten koste van het eigen vermogen van het schoolbestuur, dat het kan gebruiken voor extra faciliteiten bij nieuwbouw van een school. Ook gaat een verduurzamingsinvestering mogelijk ten koste van de onderhandelingspositie van het schoolbestuur bij vernieuwing van het schoolgebouw. Het gebouw is immers verbeterd, en daardoor wordt de noodzaak voor complete vernieuwing minder groot.

Beperkte toegang tot kapitaal

Dat investeringen zich in 5 jaar terugverdienen, betekent niet dat ondernemers altijd genoeg kapitaal hebben om de investering te doen. Bedrijven kunnen volgens brancheorganisaties niet altijd bij een bank geld lenen om energiebesparende maatregelen door te voeren. Ook zijn er vaak investeringen die beter renderen dan energiebesparing. Onder andere om deze reden verkende de minister van KGG in

hoeverre het nodig en mogelijk was om MKB'ers, naast de bestaande subsidies en fiscale maatregelen, nog verder financieel te ondersteunen (EZK, 2021a) (EZK, 2021b).

Energiebesparende maatregelen zijn niet altijd de beste leidraad voor verduurzaming

Grote industriële bedrijven moeten hun CO_2-uitstoot in 2050 naar 0 te krijgen. Energiebesparende maatregelen kunnen ook de CO_2-uitstoot reduceren. En CO_2-reducerende technieken kunnen leiden tot energiebesparing. Maar de energiebesparende maatregelen zijn volgens hen niet altijd de meest kosteneffectieve manier om CO_2-uitstoot te beperken.. In die gevallen leggen zij mogelijk de prioriteit bij maatregelen die vooral gericht zijn op CO_2-reductie.

> "Energiebesparingsmaatregelen (…) [zijn] niet altijd de meest efficiënte manier om CO_2 te reduceren. (…) Energiebesparingsmaatregelen zijn vaak kapitaalintensieve maatregelen en geven weinig economische voordelen, terwijl andere maatregelen eenvoudiger zijn en vaak een kortere terugverdientijd hebben."
> VNCI

RAPPORT

6. Toezicht op de energiebesparingsplicht

In hoofdstuk 3 schreven we over het stelsel van toezicht op de energiebesparingsplicht. We stelden vast dat het bevoegd gezag, vooral provincies en gemeenten, veel vrijheid heeft om te bepalen of het toezicht houdt op naleving van de energiebesparingsplicht. De minister kan nauwelijks sturen op het toezicht dat op de energiebesparingsplicht wordt gehouden. Desondanks hebben het kabinet en de minister wel een ambitie als het gaat om toezicht op de energiebesparingsplicht. Namelijk dat alle bedrijven en instellingen die onder de plicht vallen elke 4 jaar worden gecontroleerd.

Wij stellen vast dat deze ambitie niet wordt bereikt en dat de minister tot 2023 maar heel beperkt zicht had op het aantal uitgevoerde controles. Dat komt ook omdat het VTH-stelsel, waar de energiebesparingsplicht onder valt, überhaupt niet goed functioneert. Ook hebben de minister én omgevingsdiensten geen compleet beeld van de doelgroep van de plicht. De IT-problemen van RVO dragen hieraan bij. Daarbij weet de minister niet wat een vierjaarlijks toezichtregime kost én weet zij niet hoeveel geld medeoverheden hieraan uitgeven. De minister stelt wel geld direct beschikbaar aan omgevingsdiensten, maar de omvang van deze budgetten onderbouwt zij niet. Bovendien is het geld dat de minister beschikbaar onvoldoende om toezichtregime dat de minister wenst volledig te bekostigen.

6.1 Verwachtingen over toezicht

Het kabinet en opeenvolgende ministers hebben de ambitie dat besparingsplichtige bedrijven en instellingen eens per 4 jaar worden bezocht en gecontroleerd op naleving van de plicht. Ze maakten er afspraken over en stuurden erop met beleid. Zo werd in een rapport over de geschatte kosten voor het toezicht op de energiebesparingsplicht, dat is opgesteld in opdracht van het ministerie van VROM, uitgegaan van een vierjaarlijkse controle (CE Delft, ECN, DCMR Milieudienst Rijnmond, 2011). Ook sprak de minister van EZK de ambitie uit van een vierjaarlijkse controle van alle bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen, ongeacht het energiegebruik of risicoprofiel (Tweede Kamer, nr. 3041). Daarnaast vroeg de staatssecretaris van EZK aan omgevingsdiensten naar de benodigde bekostiging voor een controle van alle ETS-bedrijven, waarbij het beschikbare budget in ongeveer

4 jaar moet worden besteed (EZK, 2021b). Ten slotte heeft het kabinet in het kader van het *Energieakkoord* (2013) afgesproken dat energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen eens per 4 jaar worden bezocht en gecontroleerd (Rijksoverheid, 2016). Het ministerie van KGG zegt zich nu niet te herkennen in het vierjaarlijkse controleregime.

Hoewel opeenvolgende ministers wensen dat alle bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen elke 4 jaar worden gecontroleerd, zijn zij niet nagegaan of een dergelijk toezichtregime uitvoerbaar en haalbaar is. Daarbij was in elk geval sinds 2010 al bekend dat toezicht op de energiebesparingsplicht beperkt wordt uitgevoerd (Algemene Rekenkamer, 2011; ECN e.a., 2015). Meer recent bleek uit onderzoek door decentrale rekenkamers, waaronder het onderzoek van Ecorys/VvR, dat de onderzochte omgevingsdiensten 5 tot 20 jaar nodig hebben om alle bedrijven die onder de plicht vallen te controleren (Adromi, 2020; Ecorys, te verschijnen).

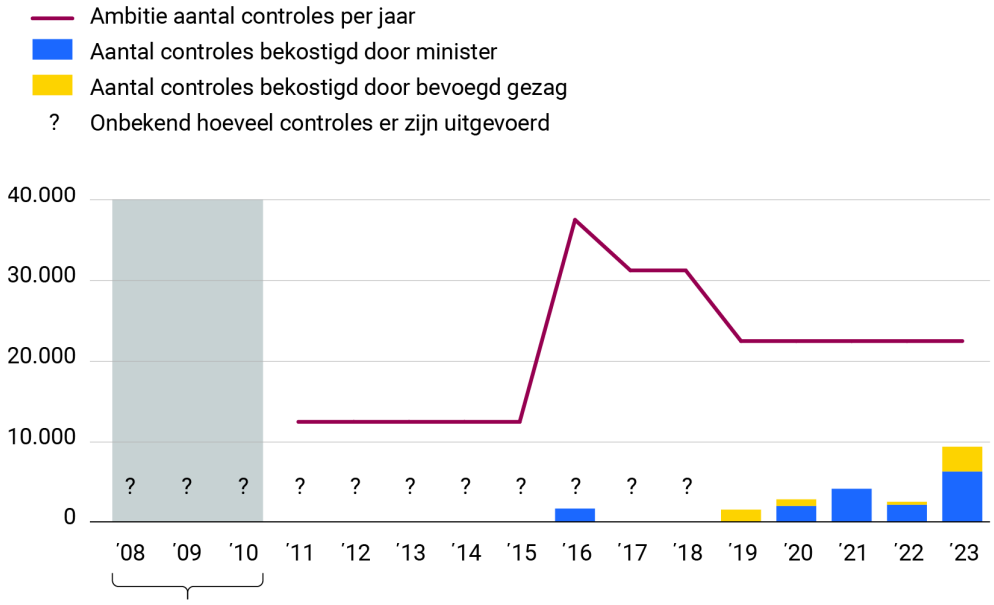
6.2 Resultaten toezicht

De minister weet niet hoeveel controles er jaarlijks nodig zijn om haar doelstelling te behalen en hoeveel controles daadwerkelijk worden uitgevoerd op naleving van de energiebesparingsplicht. Wij zijn daarom nagegaan in hoeverre de gewenste resultaten voor toezicht worden bereikt.

Figuur 12 zet het gewenste aantal controles per jaar (ambitie) af tegen het minimaal aantal uitgevoerde controles. Wij hebben geschat hoeveel controles gemiddeld per jaar nodig zijn om elk bedrijf dat onder de plicht valt elke 4 jaar te controleren. Daarbij gaan we uit van de door de minister ingeschatte aantallen bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen (genoemd in § 3.2.1). Ook gaan we uit van een gelijkmatige verdeling van de controles. Om alle bedrijven en instellingen elke 4 jaar te controleren, nemen wij aan dat jaar een kwart van de totale doelgroep wordt gecontroleerd. Dit gegeven hebben wij vergeleken met het aantal controles waar de minister zicht op heeft én de controles die genoemd zijn in het onderzoek van Ecorys/VvR naar het toezicht op de energiebesparingsplicht door gemeenten, provincies en omgevingsdiensten.

Figuur 12 *Door minister gewenste en bij haar bekende aantal controles*[8]

Het aantal bekostigde controles blijft ver achter bij de ambitie

2008-2010: geen inschatting van het aantal bedrijven dat onder de plicht valt. Dus ook geen berekening te maken van aantal controles dat zou moeten worden uitgevoerd.

Bron CE Delft (2018) Erkende maatregelenlijsten. Evaluatie van de uitvoeringspraktijk, blz. 9; Ecorys (2024) Doemee-onderzoek Energiebesparingsplicht; https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/toezicht-en-handhaving-energiebesparingsplicht geraadpleegd 5-6-2024; https://vue.databank.nl/jive; geraadpleegd 3-9-2024.[9]

Uit figuur 12 blijkt dat de controles die de minister zelf heeft bekostigd, via de VUE en SPUK THE, ruimschoots achterblijven bij het aantal controles dat nodig voor de ambitie ‘elke 4 jaar alle bedrijven controleren’. Dat hoeft geen probleem te zijn. Het is mogelijk dat omgevingsdiensten, ILT en SodM met reguliere middelen zoveel controles hebben uitgevoerd dat deze, samen met de door de minister gefinancierde controles, er wel voor zorgen dat het doel bereikt wordt. Maar dat was bijvoorbeeld niet het geval in 2023. Dit is het enige jaar waarvan de minister en wij zeker weten hoeveel controles er zeker zijn uitgevoerd, omdat omgevingsdiensten ook informatie aanleverden aan de minister, over controles die zij buiten de SPUK (en VUE) uitvoerden, als voorwaarde om die SPUK THE te ontvangen.

De controles die zijn gefinancierd door het bevoegd gezag en de minister van KGG samen, zagen in 2023 toe op ruim 9.400 bedrijven en instellingen uit de doelgroep die al voor 1 juli 2023 onder de plicht viel (Rijksoverheid, zonder datum). Maar in dat jaar zouden naar schatting ongeveer 22.500 besparingsplichtige bedrijven en instellingen moeten worden gecontroleerd, om het doel van een complete vierjaarlijkse controle

te bereiken. Bovendien was er in 2023 vanuit de minister financiering met zowel de VUE als de SPUK THE. Het aantal controles dat in 2023 werd uitgevoerd, is relatief hoog ten opzichte van andere jaren. Maar dit is geen jaarlijks terugkerend fenomeen, aangezien de VUE in 2023 voor het laatst beschikbaar was.

Of het aantal controles vóór 2023 wel voldeed de doelstelling van de minister, is bij haar niet bekend. Vóór invoering van de SPUK THE was immers niet duidelijk hoeveel controles op de energiebesparingsplicht de omgevingsdiensten uitvoerden. De minister heeft ook geen informatie over controles die ILT en SodM uitvoerden naar de energiebesparingsplicht.

Wij betwijfelen ten zeerste of het aantal reguliere controles die door provincies en gemeenten worden bekostigd, in combinatie met de controles die de minister financiert, in de periode voor 2023 voldoende was om de ambitie van de minister qua aantallen controles te behalen. Uit het Ecorys/VvR-onderzoek blijkt dat de onderzochte omgevingsdiensten in de periode 2019-2023 jaarlijks tussen de 1.520 en 6.790 controles uitvoerden. Ecorys heeft niet alle omgevingsdiensten in Nederland onderzocht, dus het gevonden aantal uitgevoerde controles is waarschijnlijk een onderschatting van het totaal aan uitgevoerde controles. Tegelijk gaven gemeenten tot 2023 maar beperkt opdracht om controles op de energiebesparingsplicht uit te voeren. Het ligt dus niet voor de hand dat het aantal controles van omgevingsdiensten die Ecorys niet heeft onderzocht, in combinatie met de nu bekende gegevens, wel het aantal controles opleverde dat de minister ambieerde.

6.3 Oorzaken achterblijvende resultaten controles

Dat het aantal controles zeer waarschijnlijk achterblijft bij de doelstelling, heeft 3 oorzaken:

- het VTH-stelsel, waar de energiebesparingsplicht onderdeel van is, functioneert niet naar behoren;
- omgevingsdiensten hebben geen sluitend inzicht in de doelgroep;
- het is twijfelachtig of er voldoende bekostiging is.

6.3.1 VTH-stelsel functioneert niet naar behoren

De minister van KGG wordt er bij sturing op de energiebesparingsplicht mee geconfronteerd dat de plicht onderdeel is van het VTH-stelsel, dat niet naar behoren werkt.

Het VTH-stelsel is vanaf 2009 opgebouwd omdat de handhaving van regels op het gebied van milieu tekortschoot. De commissie-Van Aartsen, concludeerde in 2021 dat het VTH-stelsel te vrijblijvend en gefragmenteerd is waardoor vermijdbare milieuschade ontstaat (Commissie-Van Aartsen, 2021). De staatssecretaris van IenW heeft in reactie hierop het *Interbestuurlijk programma Versterking VTH-stelsel* (IBP VTH) ingevoerd (BZK e.a., 2022). In januari 2024 meldde de staatssecretaris van IenW op basis van een eigen analyse, dat de omgevingsdiensten niet voldoende robuust zijn (IenW, 2024). In maart 2024 is een review van het programma IBP VTH gepubliceerd. Daarin wordt gesteld dat doorgaan op de weg van het IBP VTH niet zal leiden tot een substantiële verbetering van het VTH-stelsel (Sorgdrager en Van Aartsen, 2024).

Omgevingsdiensten werken in theorie zoveel mogelijk risicogestuurd. Maar uit de gesprekken die wij voerden maken wij op dat dit niet altijd de praktijk is. Gemeenten sturen 'hun' omgevingsdienst strak aan op toezicht binnen de eigen gemeentegrens, ook als dit ertoe leidt dat het toezicht dan niet op de meest doelmatige manier wordt uitgevoerd.

Ook de informatievoorziening binnen het VTH-stelsel schiet tekort. De ILT is beheerder van een informatiesysteem: *Inspectieview.* Dit geeft de stand van controle en handhaving door omgevingsdiensten weer. Het is een systeem waarin (Rijks)inspectiediensten en omgevingsdiensten informatie over elkaars inspecties kunnen inzien. De Algemene Rekenkamer concludeerde eerder, in onderzoek naar milieucriminaliteit en staalslakken, al dat de datakwaliteit van *Inspectieview* niet toereikend is (Algemene Rekenkamer 2021, 2024; Commissie Van Aartsen, 2021). Het is exemplarisch voor de staat van de informatievoorziening dat de minister van KGG voor informatie over het toezicht op de energiebesparingsplicht geen bestaand systeem gebruikt. Zij vraagt omgevingsdiensten namelijk om hierover apart informatie bij te houden, via de SPUK THE.

De minister heeft ervoor gekozen de energiebesparingsplicht in 2023 toe te voegen aan het basistakenpakket van omgevingsdiensten (EZK, 2022a). Door deze taken te 'centraliseren' bij omgevingsdiensten zou het toezicht volgens het ministerie van KGG worden versterkt, ondanks voorgenoemde problemen met het VTH-stelsel. Via de SPUK THE probeert de minister bovendien om omgevingsdiensten in elk geval 1 geldstroom te geven waarmee de diensten wel gemeente-overstijgend en risicogericht kunnen controleren.

6.3.2 Omgevingsdiensten hebben geen volledig zicht op de doelgroep

In § 3.2.1 beschrijven we dat de minister geen goed zicht heeft op de omvang van de van de energiebesparingsplicht. Ook omgevingsdiensten weten niet precies hoeveel en welke bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen. Zo blijkt uit het Ecorys/VvR-onderzoek dat maar de helft van de respondenten volledig inzicht heeft in de doelgroep van de energiebesparingsplicht. Omgevingsdiensten kunnen juist middelen uit de SPUK THE inzetten om dit inzicht te verkrijgen. Maar het kan tijdrovend zijn dit inzicht te verkrijgen (SER, 2019).

Moeizaam inzicht krijgen in de doelgroep

Een omgevingsdienst geeft aan dat hij tot 2023 zicht had op 4.000 inrichtingen die onder de energiebesparingsplicht vielen. Maar op basis van CBS-data weet de omgevingsdienst dat er ongeveer 8.000 inrichtingen in zijn werkgebied (mogelijk) onder de energiebesparingsplicht vallen. Met een arbeidsintensieve campagne waarbij álle inrichtingen in dit werkgebied zijn aangeschreven, zijn nog eens 1.000 inrichtingen in beeld gekomen. Hierdoor weet de omgevingsdienst van 5.000 inrichtingen dát zij onder de plicht vallen. Er zijn dus nog steeds tot wel 3.000 inrichtingen niet bekend bij de omgevingsdienst die, afgaand op de CBS-gegevens, vermoedelijk wel onder de plicht vallen.

De minister van KGG wil wet- en regelgeving wijzigen, zodat omgevingsdiensten direct energieverbruiksgegevens van bedrijven kunnen opvragen bij energieleveranciers. Op die manier zouden omgevingsdiensten gemakkelijker zicht kunnen krijgen op bedrijven in hun werkgebied die onder de energiebesparingsplicht vallen. De minister probeerde de wettelijke grondslag hiervoor te regelen als onderdeel van het wetsvoorstel salderingsregeling (EZK, 2023b). Op 13 februari 2024 verwierp de Eerste Kamer dit wetsvoorstel. Het voorstel is opnieuw ingediend bij het wetsvoorstel Regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet).

Ook zonder dat zij wet- en regelgeving aanpast, kan minister van KGG de omgevingsdiensten al ondersteunen bij hun toezicht op de energiebesparingsplicht. Zij kan namelijk meedenken over welke controles prioriteit hebben, of bij het opstellen van risicoanalyses. Op basis van de data van CBS (CBS, zonder datum a, b, c), en rapporten van ECN (nu TNO) (ECN, 2017; TNO, 2021), kan de minister nu al aan omgevingsdiensten een grofmazig beeld meegeven van wat voor soort bedrijven onder de plicht vallen. Dit maakt het voor omgevingsdiensten gemakkelijker om in te schatten welke bedrijven waarschijnlijk onder de plicht vallen en waar het nuttig kan zijn om te controleren of een bedrijf onder de plicht valt. Dit werken wij hieronder uit

in een voorbeeld. Maar dit gebeurt in de praktijk niet. Het ministerie ziet hier ook geen taak voor zichzelf; toezicht is volgens het ministerie een taak van de bevoegde gezagen.

Hoe groot is de kans dat een bedrijf onder de energiebesparingsplicht valt?
ECN/TNO schatte in 2017 in dat 50% van de hotels onder de energiebesparingsplicht valt (ECN, 2017) en in 2021 dat 92% van het vloeroppervlakte van hotels onder de energiebesparingsplicht valt (TNO, 2021). In 2017 waren er ongeveer 4.000 hotels in Nederland (CBS, zonder datum a, b, c).

Van de praktijken (zoals huisartsen, tandartsen, fysiotherapeuten) in Nederland valt naar verwachting maar 9% van het aantal praktijken en 66% van de vloeroppervlakte onder de energiebesparingsplicht (ECN, 2017; TNO, 2021). In 2017 waren er ongeveer 98.000 praktijken in Nederland (CBS, zonder datum a, b, c).

De kans dat een willekeurig hotel onder de plicht valt is dus groot, terwijl de kans dat een willekeurige praktijk onder de plicht valt, juist klein is. Bovendien zijn er heel veel praktijken en relatief weinig hotels.

Sommige omgevingsdiensten zijn zich hier bewust van. Ze voeren zelf al deze analyse uit, blijkt uit onderzoek van Ecorys/VvR.

Er waren in 2019 en 2023 problemen met de IT van RVO, die rapportages verwerkt van bedrijven waarvoor de informatieplicht geldt. Van die problemen hadden niet alleen de bedrijven, maar ook de omgevingsdiensten last. Zij hebben de rapportages immers nodig voor het programmeren van toezicht op de informatieplicht en energiebesparingsplicht.

Ook als omgevingsdiensten wel weten dat een bedrijf onder de plicht valt is er een informatiegat. De Erkende Maatregelenlijsten zijn mede ingevoerd om discussies te voorkomen over welke maatregelen zich in 5 jaar terugverdienden, en die bedrijven of instellingen daarom moeten doorvoeren. Maar met de invoering van de Erkende Maatregelenlijsten zijn dit soort discussies nog steeds mogelijk. Besparingsplichtige bedrijven zijn namelijk niet verplicht om de maatregelen te nemen als zij kunnen aantonen dat die voor hen niet gelden, bijvoorbeeld omdat niet wordt voldaan aan technische of financiële randvoorwaarden (*Activiteitenbesluit Milieubeheer*). Dit laat ruimte voor maatwerk per bedrijf of instelling, maar brengt ook met zich mee dat een omgevingsdienst veel informatie nodig heeft over een bedrijf om goed in te kunnen

schatten of een maatregelen zich inderdaad niet in 5 jaar terugverdient. Deze informatie hebben de omgevingsdiensten niet altijd.

6.3.3 (On)voldoende bekostiging?

Wanneer het kabinet afspreekt, of als de minister de ambitie heeft dat alle bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen elke 4 jaar worden gecontroleerd, dan moet de minister ook weten hoeveel dit kost en of daar voldoende geld voor wordt vrijgemaakt. Dit is des te meer van belang als de minister direct geld beschikbaar stelt aan toezichthouders voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht. Hoeveel extra geld er nodig is, is afhankelijk van de kosten van het toezicht en van de vraag welke controles al uitgevoerd worden op kosten van medeoverheden.

Inschatting totaal benodigd bedrag voor vierjaarlijkse controle

De minister heeft geen inzicht in hoeveel geld er nodig is voor een vierjaarlijkse controle van alle energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen. Daarom hebben wij een schatting gemaakt van het budget dat nodig is om dit doel te bereiken. Wij hebben deze kosten op 4 manieren benaderd. In bijlage 3 werken wij uit hoe wij tot deze cijfers zijn gekomen en hoe deze moeten worden geïnterpreteerd. Figuur 13 laat zien hoe de door ons ingeschatte kosten veranderen door de jaren heen, en hoe de 4 inschattingen zich tot elkaar verhouden.

Wij schatten het benodigde budget in op basis van:

- Een extrapolatie van de inschatting die ECN in 2011 maakte van het benodigde budget. Het door ons berekende bedrag loopt op van bijna € 9 miljoen per jaar (in 2011) tot € 30 miljoen per jaar (in 2023).
- Een extrapolatie op basis van controles die zijn uitgevoerd met het extra geld dat het ministerie van IenM in 2016 beschikbaar stelde. Een sluitende controle zou volgens onze berekening jaarlijks € 68,5 miljoen (2016) tot € 51 miljoen (2023) kosten.
- Een extrapolatie op basis van de uitgaven door de omgevingsdienst voor de gemeente Zaanstad, in 2021-2023. Deze berekening leidt tot onze inschatting dat jaarlijks ongeveer € 19,6 tot € 22 miljoen nodig is.
- Een extrapolatie op basis van de controles die zijn uitgevoerd via de SPUK THE in 2023. Deze berekening leidt tot onze inschatting dat jaarlijks € 53,5 tot € 54 miljoen nodig is.

Voor al deze bedragen geldt: dit zijn de budgetten die mogelijk nodig zijn om alleen de doelgroep te controleren zoals die al voor 1 juli 2023 onder de energiebesparingsplicht viel, volgens een vierjaarlijks controleregime. Sinds 2023 is de doelgroep fors uitgebreid, met andersoortige bedrijven dan voorheen (§ 3.1.2).

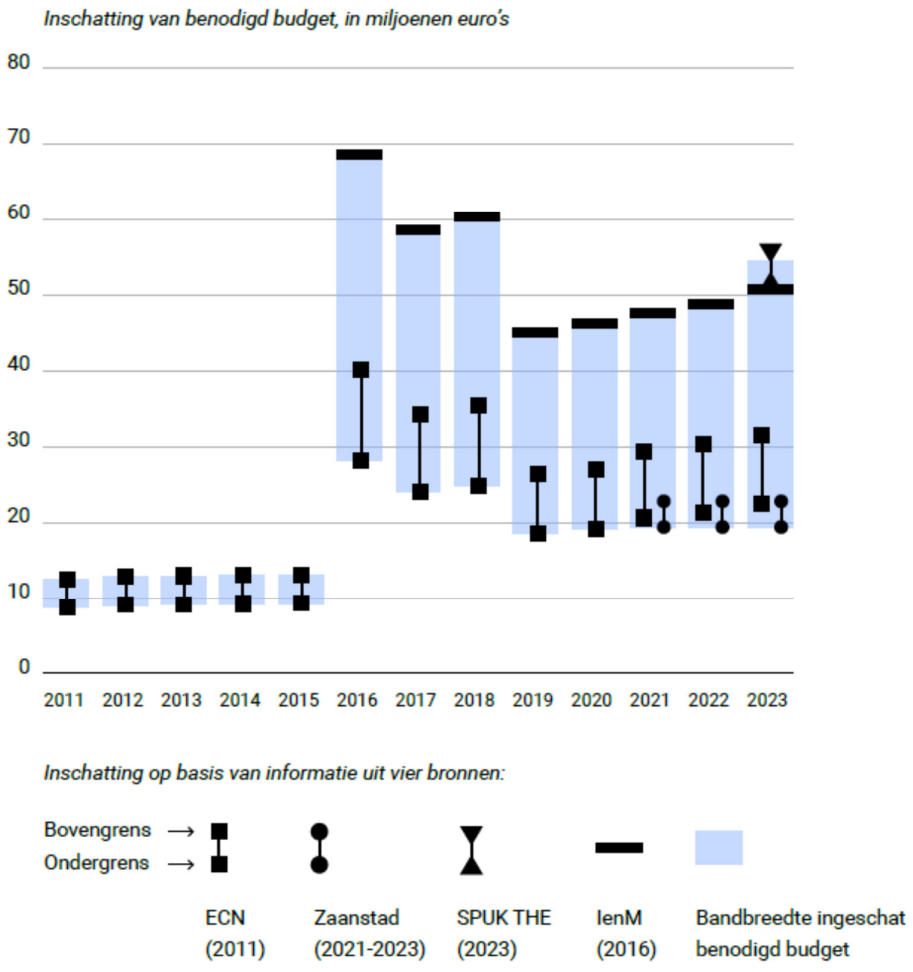
Daardoor is er nog meer geld nodig om de doelgroep te controleren dan figuur 13 laat zien.

De geschatte omvang van de doelgroep tot 1 juli 2023 verschilt sterk tussen de periode 2011-2015 (circa 50.000), 2016-2018 (125.000-150.000) en daarna (90.000-100.000) (zie § 3.1.2). Dat zorgt ervoor dat de inschatting van de benodigde middelen ook sterk verschilt tussen die periodes. We zien verder een grote marge tussen de ingeschatte ondergrens (€ 19,6 miljoen) en de bovengrens (€ 54 miljoen) van het benodigde budget om in 2023 een vierjaarlijkse controle van de hele doelgroep uit te voeren. Het is daarom extra van belang dat de minister goed inzicht heeft in het benodigde budget voor toezicht.

Figuur 13: *Een vierjaarlijkse controle op energiebesparingsplicht kon in 2023 tot € 54 miljoen per jaar kosten, nog voordat de doelgroep werd uitgebreid*

Inschatting van benodigd budget

De kosten voor een vierjaarlijkse controle van de hele doelgroep van de energiebesparingsplicht (tot 1 juli 2023) zijn fors hoger dan waarmee tot nu toe gerekend werd.

RAPPORT

Bij de inschattingen van de uitgaven beginnend in 2011 en 2016 passen wij inflatiecorrectie toe, op basis van de CAO Rijk. Bij de uitgaven uit 2021-2023 voor Zaanstad, en 2023 uit de SPUK THE doen wij dit niet.

Aanvullende bekostiging door ministers

Tot 2023 had de minister geen inzicht in het toezicht op de energiebesparingsplicht dat in opdracht van provincies en gemeenten werd uitgevoerd. Toch vonden opeenvolgende ministers dat er te weinig controles worden uitgevoerd. Daarom stelden zij zelf geld direct ter beschikking aan omgevingsdiensten, zodat deze extra controles op de energiebesparingsplicht konden uitvoeren. Dit gebeurde in elk geval in de vorm van de VUE (periode 2020-2023) en SPUK THE (periode 2022-2026). Waarschijnlijk zijn de *'Eenmalige uitgaven Wet milieubeheer energiebesparing'*, die de minister van IenM deed in de periode 2015-2017, ook ingezet voor extra toezicht.[10] De ministeries van IenW en van KGG hebben echter geen informatie over de resultaten van die uitgaven. Op basis van onderzoek van CE Delft naar de Erkende Maatregelenlijsten gaan wij ervan uit dat in elk geval een deel van die uitgaven tot extra controles heeft geleidt (CE Delft, 2018).

Omdat de minister niet weet hoeveel controles er op eigen initiatief van het bevoegd gezag zijn uitgevoerd, weet zij ook niet hoeveel aanvullende controles nodig zijn om de doelstelling vierjaarlijkse controle te behalen en hoeveel geld hiervoor nodig is. Het benodigde geld speelt dan ook geen rol in de omvang van het budget dat opeenvolgende ministers wel beschikbaar stellen; deze is politiek bepaald. Dit uit zich op 3 manieren:

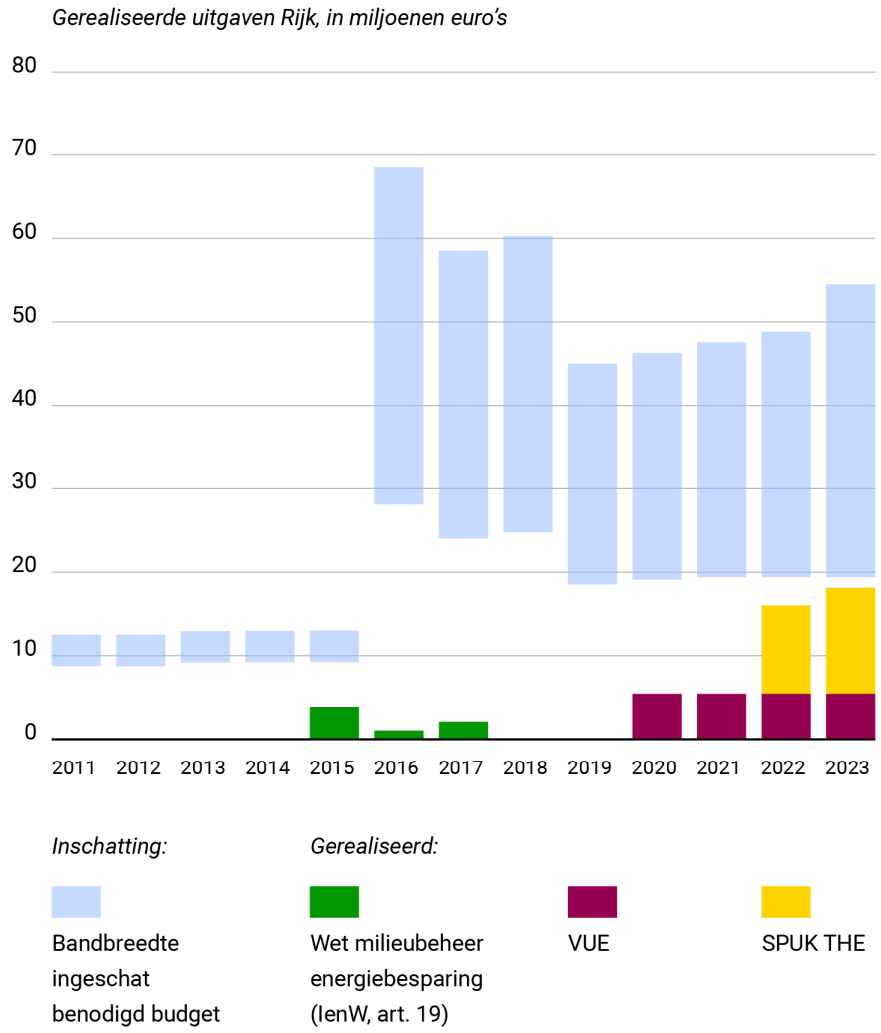
- Het Ministerie van KGG stelt dat er geen specifieke onderbouwing is voor de € 46 miljoen het beschikbaar stelde voor de SPUK THE.
- Omgevingsdiensten stelden, volgens de minister voor KenE, dat zij ongeveer € 5 miljoen nodig hadden om alle ETS-bedrijven te controleren (EZK, 2021b). De minister stelde € 10 miljoen beschikbaar als onderdeel van de SPUK THE, maar onderbouwt dit bedrag niet.
- In het *Coalitieakkoord* kabinet-Rutte IV is afgesproken dat er, nadat de SPUK THE eindigt in 2026, structureel € 14 miljoen beschikbaar komt voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht (VVD, D66, CDA en ChristenUnie, 2021). Het ministerie van KGG weet niet waarop de hoogte van dit bedrag gebaseerd is.

Er is niet alleen geen aantoonbare relatie tussen de omvang van de budgetten die opeenvolgende ministers verstrekten voor extra toezicht en het benodigde budget

hiervoor. Maar bovendien zijn de extra budgetten ook niet toereikend om alle vierjaarlijkse controles voor de hele doelgroep uit te voeren. Dit is te zien in figuur 14.

Figuur 14 *Het verstrekte budget voor extra toezicht is onvoldoende om het door de minister geambieerde aantal controles te bekostigen*
Gerealiseerde uitgaven door het Rijk

De daadwerkelijke bekostiging van de handhaving van de energiebesparingsplicht, door de minister, is lager dan onze inschatting van het benodigde budget voor een sluitende vierjaarlijkse controle.

Bron: EZK (2019) jaarverslag, blz. 85; Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 32 813, nr. 863, *Bijlage 2 - Analyse versterkte uitvoering Energiebesparings- en informatieplicht (VUE-ondersteuningsfaciliteit);* Begroting EZK 2024, MvT, blz. 136.

Op zich hoeft het geen probleem te zijn dat het budget verstrekt door de minister op zichzelf onvoldoende is voor een dekkende vierjaarlijkse controle van de doelgroep. Míts dit extra toezicht samen met het toezicht dat gemeentes en provincies

RAPPORT

financieren wel voldoende is om de ambitie waar te maken. Maar in die budgetten heeft de minister tot 2023 geen inzicht. Er zijn voor bijna de hele periode die wij onderzocht hebben geen gegevens over de uitgaven van gemeenten of provincies voor toezicht op de energiebesparingsplicht. Alleen uit de tweejaarlijkse evaluatie van het VTH-stelsel blijkt dat in 2022 gemeenten €11 miljoen bijdroegen aan omgevingsdiensten voor het toezicht op de energiebesparingsplicht (Twynstragudde, 2023a).

Het bedrag dat de gemeenten en de minister in 2022 samen beschikbaar stelden (via de VUE en SPUK THE) was ruim € 27 miljoen. Dat bedrag is weliswaar hoger dan de ondergrens van onze schattingen van het benodigde budget voor dat jaar. Maar het aantal controles dat in 2022 werd uitgevoerd was hoogstwaarschijnlijk kleiner dan het aantal dat de minister ambieert: circa 2.500 uitgevoerde controles versus de ambitie van 22.500 controles. Voor een complete vierjaarlijkse controle van de hele ‘oude’ doelgroep (die tot 1 juli 2023) is waarschijnlijk meer geld nodig.

7. Doelmatigheid van de energiebesparingsplicht

De naleving van de energiebesparingsplicht schiet tekort (§ 5.2) en moet waarschijnlijk worden afgedwongen met handhaving. In de periode die we hebben onderzocht is het gebrek aan naleving voor de minister meerdere keren de reden geweest extra geld te besteden aan meer controle. Tegelijk constateren we dat de budgetten die de minister direct beschikbaar stelt voor toezicht niet toereikend zijn om bedrijven eens in de 4 jaar te bezoeken (§ 6.3.3). Maar voordat het parlement besluit meer geld beschikbaar te stellen voor het direct financieren van extra toezicht op de energiebesparingsplicht, moet het weten of dat doelmatig is.

Wij kunnen niet achteraf de doelmatigheid van de energiebesparingsplicht vaststellen. Daarvoor moeten we weten wat de daadwerkelijke kosten en opbrengsten zijn. Maar de minister van KGG heeft geen informatie over uitgaven vóór 2018. Ook informatie over de feitelijke opbrengsten van de energiebesparingsplicht, in de vorm van de hoeveelheid bespaarde energie, heeft de minister niet. TNO en PBL geven wel schattingen voor een zichtjaar (2020 of 2030), maar niet voor de hele looptijd van de plicht. Toch hebben wij sterke aanwijzingen dat de energiebesparingsplicht een minder doelmatige manier is om energie te besparen en CO_2-uitstoot te verminderen dan tot nu toe wordt aangenomen.

In 2016 gaf het kabinet opdracht tot een interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) naar de kostenefficiëntie, of doelmatigheid, van CO_2-reductiemaatregelen (Rijksoverheid, 2016). ECN en PBL hebben hiervoor de kosten en baten, van onder andere het toezicht op de energiebesparingsplicht berekend (ECN en PBL, 2016). Zij kwamen uit op € 154 per bespaarde ton CO_2 in 2020 en € 168 in 2030. De energiebesparingsplicht zou daarmee binnen de huidige doelmatigheidsgrenzen vallen die het kabinet hanteert, de subsidie-intensiteit uit de SDE++. Maar het is relatief duur, en dus minder doelmatig, vergeleken met veelgebruikte methoden van duurzame-energieopwekking.

Doelmatigheidsgrenzen regeling Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)

Om de doelmatigheid te bepalen van maatregelen die de CO_2-uitstoot beperken, neemt het kabinet de SDE++-subsidie als uitgangspunt. Voor deze subsidie wordt een maximaal bedrag vastgesteld per vermeden ton CO_2-uitstoot. Het kabinet gebruikt de

RAPPORT

bandbreedte van deze duurzaamheidssubsidie om te bepalen of een maatregel doelmatig is. In 2024 is de maximale subsidiebehoefte voor de duurzaamheidssubsidie SDE++ vastgesteld op € 400 per vermeden ton CO_2-uitstoot.

In de praktijk wordt dit bedrag bijna nooit uitgekeerd. Zo bedroeg de gemiddelde subsidie-intensiteit in 2023 € 153 per vermeden ton CO_2-uitstoot. Dit bedrag wordt bovendien beïnvloed door enkele technieken die het parlement of de minister per se willen bekostigen, ook al zijn die relatief duur. Speciaal voor die technieken wordt een deel van het SDE++-budget gereserveerd, omdat ze niet kunnen concurreren met de meest doelmatige technieken. Dat soort technieken, zoals zonne- en windenergie, kregen in 2023 maar € 38 tot € 65 per vermeden ton CO_2-uitstoot (EZK, 2024b).

Toezicht op de energiebesparingsplicht is niet alleen relatief duur volgens de berekeningen uit 2016. Die berekening van de doelmatigheid van handhaving van de energiebesparingsplicht bevat bovendien veronderstellingen waarvan we betwijfelen of die realistisch zijn. De geschatte hoeveelheid energiebesparing is vermoedelijk overschat en de geschatte kosten voor een -sluitend vierjaarlijks- toezichtregime zijn onderschat. Daarmee zal de doelmatigheid nog slechter uitkomen dan waar al van werd uitgegaan.

We kunnen dit als volgt uitleggen. Ten eerste waren de verwachte opbrengsten van de energiebesparingsplicht, qua energiereductie in 2020, lager dan geschat werd in 2016. Volgens het IBO zou jaarlijks 30 PJ bespaard worden met de plicht, terwijl de KEV 2015, die eerder dan het IBO werd gepubliceerd, slechts als gevolg van de energiebesparingsplicht een energiebesparing verwachtte van 5,1 tot 16,9 PJ (ECN, e.a. , 2015). Dat was bovendien alleen in zichtjaar 2020, en niet voor elk jaar in de periode 2016-2020.

Ten tweede waren de kosten voor een compleet toezicht op de plicht vermoedelijk hoger dan in 2016 geschat, onder andere omdat het aantal bedrijven en instellingen dat onder de plicht valt, groter is waarmee gerekend werd. Waar het IBO uitgaat van 50.000 bedrijven en instellingen, waren er in diezelfde tijd al schattingen die uitgingen van een fors grotere doelgroep: tot wel 150.000 (§ 3.2.1). Op dit moment gaat de minister uit van een doelgroep van circa 90.000 ‘gewone’ bedrijven. Daarnaast vallen sinds 2023 ook bijna 300 ETS-bedrijven, circa 3.300 glastuinbouwbedrijven en ongeveer 14.000 milieuvergunningplichtige bedrijven onder de plicht. De kosten voor de controle op de doelgroep van 50.000 bedrijven en instellingen werden in 2016 ingeschat op € 10 miljoen per jaar. Het is onduidelijk waar dat bedrag op is gebaseerd, maar het bedrag én de doelgroep komen overeen met de inschatting die

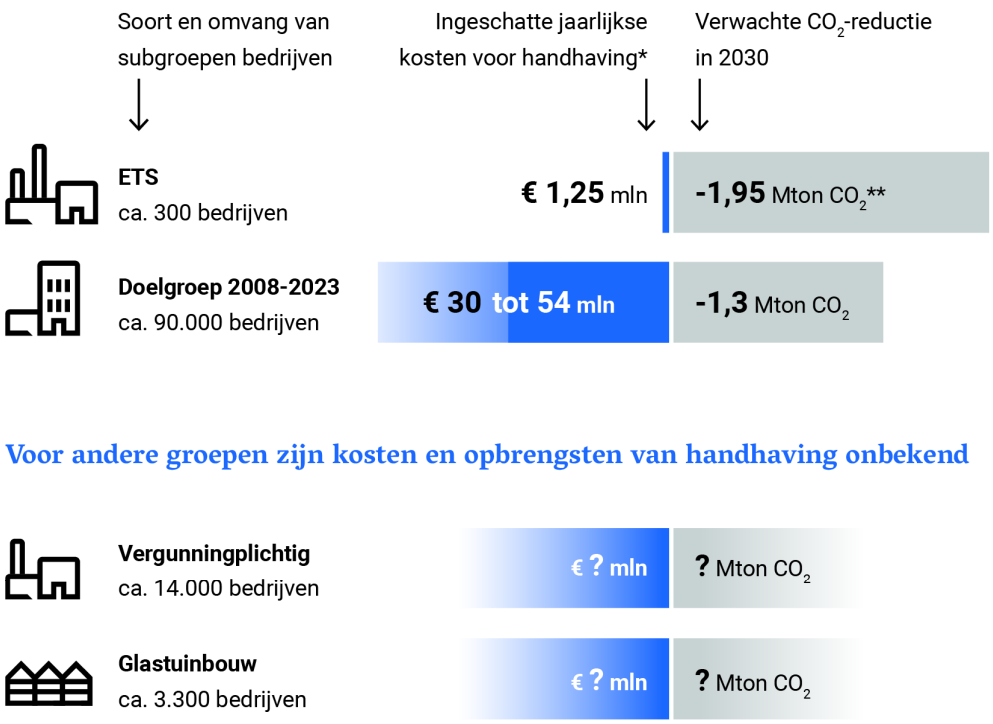
ECN en CE Delft in 2011 maakten. De kosten voor toezicht zijn echter hoger wanneer de doelgroep veel groter is. Daarbij schatten wij de kosten voor toezicht, op basis van die inschatting van ECN en CE Delft, sowieso al hoger in dan € 10 miljoen per jaar, bijvoorbeeld vanwege inflatiecorrectie (§ 6.3.3).

Ten derde zijn er allerlei kostenposten niet in het IBO opgenomen, die mogelijk wél van invloed zijn op hoeveel geld er wordt uitgegeven aan het behalen van de besparingen. Er wordt bijvoorbeeld ook toezicht gehouden op naleving van regelgeving die sterk overlapt met de energiebesparingsplicht, zoals de label C-verplichting en de Energie-Audit. Vanwege die grote overlap moet wellicht ook een deel van de kosten voor het toezicht op die regelgeving worden toegerekend aan de energiebesparingsplicht. Verder zijn er ook subsidies of fiscale regelingen die overlappen met de energiebesparingsplicht (PBL, 2020; PBL, 2023). Als maatregelen die al verplicht zijn ook financieel worden gestimuleerd, dan kost het meer geld dan nodig is om de gewenste energiebesparing te bereiken. Wij doen op dit moment onderzoek naar een mogelijke overlapping van subsidies en fiscale maatregelen met de energiebesparingsplicht. Onze bevindingen hierover publiceren we in 2025.

Opbrengsten van de tweede orde
Andere mogelijke opbrengsten van de energiebesparingsplicht zijn de 'tweede-orde-effecten'. Deze kunnen bestaan uit het beperken of voorkómen van maatschappelijke kosten voor de inkoop van gas uit het buitenland, beperking van netcongestie en beperking van grootschalig ruimtegebruik door windmolens, dat leidt tot maatschappelijke onrust. Deze baten zijn niet opgenomen in de berekeningen uit 2016 en wij hebben ze ook niet onderzocht.

De kosten voor een dekkend vierjaarlijks toezichtregime zijn dus waarschijnlijk hoger dan in 2016 werd ingeschat, en de baten zijn waarschijnlijk lager. Daarnaast is er een groot verschil tussen de kosten en baten per subdoelgroep van de energiebesparingsplicht, en dus ook in de verwachte doelmatigheid van de handhaving van de plicht (figuur 15).

Figuur 15 *Er kunnen tussen subdoelgroepen grote verschillen zijn in toezichtkosten per vermeden ton CO_2-uitstoot*[11]

**ingeschatte jaarlijkse kosten voor 4-jaarlijkse handhaving (€ prijspeil 2023)*
***verwachte reductie per 5 jaar, totale opbrengst tot 2030 is waarschijnlijk hoger*

Van de nieuwe doelgroepen die per juli 2023 onder de energiebesparingsplicht vallen – de glastuinbouw en vergunningplichtige bedrijven – weet de minister niet hoeveel energiebesparing er mogelijk is én hoeveel een sluitend toezichtregime kost. Dit inzicht is er wel voor de doelgroep die al voor 1 juli 2023 onder de plicht viel en voor de ETS-sector.

Voor een compleet toezicht op de oude doelgroep, die bestaat uit ongeveer 90.000 bedrijven en instellingen, schatten wij dat jaarlijks € 19,5 tot € 54 miljoen nodig is (prijspeil 2023, zie § 6.3.3). Dit levert in het zichtjaar 2030 zo'n 22 tot 38 PJ energiebesparing of 1,3 Mton CO_2-reductie op.[12]

Voor de kosten van toezicht op de plicht bij ETS-bedrijven gaven omgevingsdiensten volgens de minister voor KenE aan dat zij € 5 miljoen nodig hebben om alle ETS-bedrijven te controleren (§ 6.3.3). De budgetten hiervoor zijn uitgekeerd als onderdeel van de SPUK THE en ze moeten in ongeveer 4 jaar

worden uitgegeven, Dat is gemiddeld ongeveer € 1,25 miljoen per jaar. De minister voor KenE heeft hiervoor € 10 miljoen (of ongeveer € 2,5 miljoen per jaar) vrijgemaakt. Hiermee kunnen alle ETS-bedrijven 2 keer worden gecontroleerd in ongeveer 4 jaar. De opbrengst van de energiebesparingsplicht bij ETS-bedrijven in energiereductie is onbekend, maar het CO_2-reducerende effect werd ingeschat op 1,95 Mton CO_2 in de periode 2021-2025 en nog eens zo'n zelfde reductie in de periode 2026-2030 (§ 4.3.3). Daarmee lijkt het toezicht op de energiebesparingsplicht bij ETS-bedrijven doelmatiger dan bij de doelgroep die ook al voor 1 juli 2023 onder de plicht viel.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

De energiebesparingsplicht is het belangrijkste instrument van de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) om ervoor te zorgen dat bedrijven, maar ook instellingen – zoals scholen, kerken en sportverenigingen –energie besparen. Uit ons onderzoek blijkt dat de plicht niet doeltreffend is en waarschijnlijk niet zo doelmatig is als wordt gedacht.

De energiebesparingsplicht lijkt een simpele plicht: een vaste groep bedrijven en instellingen, die een bepaalde hoeveelheid energie gebruiken, moeten verplicht energie-efficiënter worden. Dit doen zij door een door de minister voorgeschreven lijst met energiebesparende maatregelen door te voeren. In de praktijk blijkt de plicht echter de nodige moeilijkheden te kennen. De minister heeft geen grip op de uitvoering van het toezicht op de plicht. Dat is immers gedecentraliseerd, vooral naar provincies en gemeenten. De minister kan ook niet direct sturen op aantallen en soort controles, maar heeft daar wel doelen voor. Ook is de minister van KGG geen ‘eigenaar’ van het VHT-stelsel, waarbinnen het toezicht op de plicht wordt uitgevoerd. Dat stelsel werkt niet naar behoren. Voor bedrijven blijkt de plicht in de praktijk ook moeilijker dan gedacht. Bedrijven weten niet dat zij aan de plicht moeten voldoen, kunnen door IT-storingen niet informatie aanleveren als dat verplicht is en worden geconfronteerd met financiële en andere belemmeringen om energiebesparende maatregelen door te voeren. Voor de toezichthouders is het vervolgens moeilijk om te plicht te handhaven. Zij weten niet welke bedrijven onder de plicht vallen en worden ook geconfronteerd met niet-werkende IT van de rijksoverheid.

De minister heeft in de onderzochte periode verschillende ingrepen gedaan om de energiebesparingsplicht effectiever te maken. Zoals de invoering van de Erkende Maatregelenlijsten en de informatieplicht, en de uitbreiding van de doelgroep van de energiebesparingsplicht. Deze ingrepen konden echter niet voorkomen dat de effecten van de energiebesparingsplicht waarschijnlijk achterblijven bij de verwachtingen. Ook heeft de minister deze ingrepen niet goed onderbouwd en is het effect van veel ingrepen achteraf niet vast te stellen. Dit komt omdat het de minister aan informatie ontbreekt over de uitgaven en de resultaten van de maatregelen. Daarnaast weet de minister niet precies welke bedrijven en instellingen tot de doelgroep behoren, en ook niet hoeveel dat er zijn. Als laatste stellen we vast dat de

plicht nauwelijks nageleefd wordt en dat beperkt toezicht wordt gehouden op naleving van de regels.

Bedrijven voldoen om verschillende redenen niet aan de plicht. Een deel van de bedrijven weet niet dat er een energiebesparingsplicht is, ook al is deze 30 jaar geleden al ingevoerd. Ook zijn er problemen met de IT van RVO, waar bedrijven en instellingen aangifte moeten doen volgens de informatieplicht. Bovendien weten bedrijven die wel bekend zijn met de plicht dat die beperkt wordt gehandhaafd, wat hun motivatie om aan de plicht te voldoen negatief kan beïnvloeden. Daar komt bij dat het beleid een 'one size fits none'-beleid is: het bestaat uit generieke maatregelen voor een diverse doelgroep. Kleine en startende bedrijven kampen bijvoorbeeld met beperkte investeringsruimte en andere bedrijven en instellingen die onder de doelgroep van de plicht vallen worden geconfronteerd met een stapeling van nationale en Europese regelgeving. Dan zijn er ook nog de tegengestelde belangen van huurders en verhuurders van bedrijfsruimten, en is verduurzaming voor scholen niet altijd nuttig met het oog op nieuwbouwplannen.

De minister behaalt de ambitie voor het toezicht op de naleving niet. Dit komt onder meer doordat de minister niet direct kan sturen op de uitvoering van dit toezicht. Immers, de plicht valt onder het VTH-stelsel waarin vooral provincies en gemeenten het bevoegd gezag zijn. Die bepalen zelf waar ze aandacht aan besteden en ze delegeren het toezicht aan hun omgevingsdiensten. De minister maakt weliswaar extra geld vrij voor toezicht buiten het VTH-stelsel om, maar dat bedrag is niet voldoende om alle bedrijven en instellingen 1 keer per 4 jaar te controleren – wat wel de ambitie is van de minister. Daar komt bij dat handhavers te weinig informatie hebben over de doelgroep, en te afhankelijk zijn van niet goed werkende IT van RVO. De toezichtdruk wordt nog hoger doordat verschillende soorten handhavers (gemeenten, provincies, omgevingsdiensten, ILT, SodM) toezicht houden op dezelfde bedrijven, maar voor net andere energiebesparingsregels en -voorschriften.

Is handhaving op de energiebesparingsplicht zo doelmatig als voorheen werd aangenomen? Waarschijnlijk niet. Wij betwijfelen of de volledige controle van de bedrijven en instelling die onder de energiebesparingsplicht vallen echt zo weinig geld kost, zoveel energie bespaart en zoveel CO_2-uitstoot vermindert als werd gedacht. Want bij het inschatten van de doelmatigheid is niet met alle factoren die ertoe doen rekening gehouden. Daardoor zijn de baten waarschijnlijk overschat en zijn de kosten mogelijk onderschat. Handhaving van de energiebesparingsplicht is daarom waarschijnlijk duurder dan eerder ingeschat en mogelijk minder doelmatig dan andere ingrepen om energie te besparen en CO_2-uitstoot te beperken. Het is

daarom geen oplossing om zomaar meer geld vrij te maken voor meer controle op naleving van de energiebesparingsplicht.

Deze conclusies sluiten voor een deel aan bij de conclusies uit ons onderzoek uit 2011 naar het energiebesparingsbeleid (Algemene Rekenkamer, 2011). Wij zagen toen dat de effecten van de energiebesparingsplicht achterbleven bij de ambities. Een van onze aanbevelingen destijds was: onderzoek hoe de kosten van goede handhaving van de energiebesparingsplicht zich verhouden tot de baten. Ook stelden wij in een later onderzoek, in 2023 (Algemene Rekenkamer, 2023b), dat de minister geen goed zicht heeft op de effecten van energiebesparend beleid. Onze aanbeveling aan de minister was: maak snelheid met het opzetten van een systeem waarmee het resultaat van het additionele beleid voor de energiebesparingsverplichting voor artikel 7 uit de European Energy-efficiency Directive kan worden gemonitord.

8.2 Aanbevelingen

Wij bevelen de minister van KGG aan om verantwoordelijkheid te nemen voor een doeltreffende en doelmatige aanpak van de energiebesparingsplicht.

1. Ontwikkel scenario's voor een verbeterde energiebesparingsplicht en maak hieruit een onderbouwde keuze. Realiseer onder andere een deugdelijke en consistentie informatievergaring om zicht te krijgen op de omvang van de doelgroep en op toezichtresultaten. Ook dienen de ondergrenzen, vóór een bedrijf onder de energiebesparingsplicht valt, te worden heroverwogen. Daarbij is het zaak dat kosten van handhaving en baten qua energiereductie beter in evenwicht zijn.

2. Maak het voor bedrijven gemakkelijk en overzichtelijk om aan de energiebesparingsplicht te voldoen. Bijvoorbeeld door het verbeteren van informatie- en dienstverlening aan hen. Maar ook door het aanpakken van overlappende regelgeving of het versterken van het eLoket van RVO, waar bedrijven en instellingen informatie moeten aanleveren om aan de informatieplicht te voldoen.

3. Overleg met het bevoegd gezag (zoals provincies en gemeenten, bijvoorbeeld via het IPO en de VNG) over het gewenste en realistische toezicht, alsmede de beschikbaar te stellen mensen en middelen. Toezichtscenario's en risicogericht toezicht per doelgroep kunnen hierbij worden meegenomen.

4. Achterblijvende resultaten van de energiebesparingsplicht hebben mogelijk gevolgen voor het behalen van Europese doelstellingen. Maak daarom tijdig een inschatting van het risico dat doelstellingen niet behaald worden, en neem zo nodig aanvullende of andere maatregelen.

Verschillende onderzoeken van de Algemene Rekenkamer hebben reeds geconcludeerd dat delen van het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH- stelsel) aan verbetering toe zijn. Dit is een verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van IenW. Het is, voor het bereiken van beleidsresultaten van de energiebesparingsplicht, zaak om als minister van KGG ook verantwoordelijkheid te nemen voor het verbeteren van het VTH-stelsel, op het gebied van de energiebesparingsplicht.

5. Maak heldere afspraken met de bewindspersonen bij IenW over de aansluiting tussen mensen en middelen en de beleidsambitities voor toezicht en over verbetering van het stelsel waarbinnen het toezicht op de Energiebesparingsplicht is georganiseerd.

9. Reactie minister en nawoord Algemene Rekenkamer

De minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) heeft op 31 oktober een reactie gegeven op een conceptversie van dit rapport. Hieronder geven we een samenvatting van de reactie weer. De volledige reactie staat op www.rekenkamer.nl. Dit hoofdstuk sluiten wij af met een nawoord. Een overzicht van onze conclusies, aanbevelingen en de reactie van de minister hierop is te vinden in bijlage 1.

9.1 Reactie minister van KGG

De minister geeft aan dat het rapport aanknopingspunten biedt om de effectiviteit en doelmatigheid van de energiebesparingsplicht verder te verbeteren. De minister stelt dat de energiebesparingsplicht geen kwantitatieve doelstellingen kent voor energiebesparing of CO_2-reductie. Zij herkent de constatering dat er beperkt inzicht is of was in de opbrengsten van de energiebesparingsplicht. Dit is volgens de minister verbeterd door de invoering van de informatie- en onderzoeksplicht. Mede daardoor kunnen toezichthouders informatiegestuurd bepalen welke bedrijven zij controleren.

De minister neemt onze aanbeveling over om de energiebesparingsplicht te versterken. Dit doet zij als onderdeel van de actualisatie van de plicht in 2027. Hierbij zal de minister kijken naar opties om de administratieve lasten te verlichten, het besparingspotentieel zoveel mogelijk te realiseren, overlappende regelgeving aan te pakken en de ondergrenzen van de energiebesparingsplicht te bezien. Via die aanpak geeft de minister ook invulling aan onze aanbeveling om het voor bedrijven gemakkelijker te maken om aan de energiebesparingsplicht te voldoen.

De minister herkent niet dat de energiebesparingsplicht een ‘one-size-fits-all’ beleid is. Zij wijst erop dat voor de glastuinbouw rekening wordt gehouden met een andere opbouw van de energieprijzen en dat zeer energie-intensieve bedrijven niet gebonden zijn aan de Erkende Maatregelenlijsten. Ook is een splitsing gemaakt tussen de verantwoordelijkheid van huurders en verhuurders voor het doorvoeren van energiebesparende maatregelen.

De minister stelt dat het 4-jaarlijks (fysiek) controleren van alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen niet wenselijk is, onder andere vanwege de kosten. Daarom ziet de minister mogelijkheden voor informatiegestuurd toezicht. Tegelijk is de energiebeparingsplicht, volgens de minister, een instrument met relatief lage kosten vergeleken met stimulerende maatregelen voor energiebesparing.

De minister erkent dat er een risico is dat Europese doelstellingen voor energiebesparing niet worden gehaald. De energiebesparingsplicht is één, maar niet het enige, middel om die doelen te behalen. In de voorjaarsnota 2025 wordt een besluit genomen over het doorvoeren van streefwaarden voor energiebesparing per sector om aan de Europese doelstellingen te voldoen. Hiermee geeft de minister invulling aan onze aanbeveling op dit punt.

De minister neemt onze aanbevelingen over. Zo gaat zij naar aanleiding van onze aanbeveling om heldere afspraken te maken met de bewindspersonen van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, in gesprek met die bewindspersonen om na te gaan hoe het systeem van toezicht en handhaving beter kan functioneren. Ook gaat zij in gesprek met gemeenten en provincies over een gewenst en realistisch toezicht, conform onze aanbeveling.

9.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

Wij danken de minister voor haar reactie. De minister gaat aan de slag om de energiebesparingsplicht verder te verbeteren. Hier hebben de minister en haar voorgangers de afgelopen jaren ook al aan gewerkt, bijvoorbeeld door invoering van de Erkende Maatregelen Lijsten en de Informatieplicht, en het uittrekken van geld voor extra toezicht op de energiebesparingsplicht.

We constateren dat de minister toezegt om actie te ondernemen naar aanleiding van onze conclusies en aanbevelingen. Zo geeft ze aan dat ze in gesprek zal gaan met gemeenten en provincies én met haar ambtgenoot van IenW over het toezicht op de energiebesparingsplicht.

De minister blijft echter verantwoordelijk voor de effectiviteit van het Rijksbeleid voor energiebesparing, ook al is het toezicht decentraal belegd. Wij benadrukken daarom nogmaals dat deze gesprekken moeten leiden tot het maken van heldere afspraken over de verbetering van het toezicht en van het stelsel waarbinnen het toezicht op de

energiebesparingsplicht is georganiseerd. Dat is ook van belang voor het bereiken van de beoogde resultaten.

Wij vinden het positief dat de minister de energiebesparingsplicht wil actualiseren en verbeteren. Wij roepen de minister op om de energiebesparingsplicht grondig tegen het licht te houden. Het doorvoeren van kleine verbeteringen in de bestaande plicht, zoals de afgelopen 30 jaar steeds is gebeurd, hebben er nog niet toe geleid dat de minister inzicht heeft in de effecten van het beleid en de doelgroep van de energiebesparingsplicht. Het is ook zaak om met deze grondige aanpak op tijd te beginnen, zodat een eventueel aangepaste plicht in 2027 gereed is.

Ons onderzoek laat zien dat beleid en praktijk onvoldoende bij elkaar komen. De minister is van mening dat er binnen de energiebesparingsplicht veel maatwerk mogelijk is voor bedrijven. En deze aanpassingen zijn een stap in de goede richting. Het is echter van belang om te zorgen dat ook de circa 90.000 bedrijven die al langere tijd onder de plicht vallen worden geholpen om te kunnen voldoen aan de energiebesparingsplicht. Hiervoor is het wel nodig dat de minister inzicht krijgt in de doelgroep van de energiebesparingsplicht.

In ons onderzoek hebben wij beleid en toezeggingen van de minister afgezet tegen resultaten en de praktijk. De ambitie voor een 4-jaarlijkse (fysieke) controle bij 100% van de bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen is afkomstig van voorgaande ministers en het kabinet. Als de huidige minister een andere controlefrequentie of anders ingericht toezicht nuttiger acht, blijft het van belang om samen met het bevoegde gezag afspraken te maken over een gewenst én uitvoerbaar toezicht op de energiebesparingsplicht.

De minister is van mening dat de plicht ‘als instrument relatief lage kosten heeft vergeleken met andere stimulerende maatregelen’. Ons onderzoek toont dit niet aan en de minister onderbouwt dit niet. In dit kader verwijzen wij ook naar het onderzoek dat wij in 2011 publiceerden over onder andere de energiebesparingsplicht (Algemene Rekenkamer, 2011). Ook toen was de minister van mening dat de kosten en baten van de handhaving van de energiebesparingsplicht zeer gunstig waren, zonder dit te onderbouwen. Uit ons onderzoek blijkt juist dat de handhaving van de plicht relatief duur is ten opzichte van stimulerende maatrelen om CO_2-uitstoot te reduceren. Er is werk aan de winkel: onderbouwing van de energiebesparingsplicht, duidelijkheid over de doelgroep, adequaat ingericht toezicht en beleid dat zich vertaalt naar de praktijk en vooral resultaten. Het is de moeite waard om bij te dragen aan klimaatdoelen.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht conclusies en aanbevelingen

In de bestuurlijke reactie van de minister is deze tabel overgenomen en heeft het ministerie deze ingevuld. Dit sloot niet altijd goed aan bij onze aanbevelingen en conclusies. De hieronder opgenomen tabel wijkt daarom af van die de minister in haar reactie heeft opgenomen.

Conclusies	Aanbevelingen	Reactie minister	Nawoord
De energie-besparingsplicht levert minder energiebesparing op dan verwacht. De minister heeft in de onderzochte periode verschillende ingrepen gedaan om de energiebesparing splicht efficiënter te maken maar heeft de ingrepen onvoldoende onderbouwd.	Achterblijvende resultaten van de energiebesparingsplicht hebben mogelijk gevolgen voor het behalen van Europese doelstellingen. Maak tijdig een inschatting van het risico dat doelstellingen niet behaald worden, en neem zo nodig aanvullende of andere maatregelen.	Wat betreft de risico's voor het niet halen van de Europese doelen, erkent het kabinet dat dit een reëel risico is. […] Zoals aangekondigd in het regeerprogramma neemt dit kabinet bij de voorjaarsnota 2025 een besluit over de vertaling van het EED doel, artikel 4, naar sectorale streefwaarden.	n.v.t.
	Ontwikkel scenario's voor een verbeterde energiebesparingsplicht en maak hieruit een onderbouwde keuze. Realiseer onder andere een deugdelijke en consistente informatievergaring om zicht te krijgen op de omvang van de doelgroep en op toezichtresultaten. Ook dienen de	Ten behoeve van de actualisatie van de plicht in 2027 worden beleidsopties verkend die de administratieve lasten van de plicht zouden verlichten en de opbrengsten zouden verhogen. Na de invoering van de informatie- en onderzoeksplicht is de informatievoorziening veranderd en beschikt het kabinet	Wel geven wij de minister nogmaals mee dat doorgaan met alleen het versterken van de huidige plicht wellicht onvoldoende is. De energiebesparingsplicht is de afgelopen 30 jaar steeds bijgesteld. Dit heeft er nog niet toe geleid dat de minister inzicht heeft in de doelgroep van de energiebesparingsp

RAPPORT

	ondergrenzen, vóór een bedrijf onder de energiebesparingsplicht valt, te worden heroverwogen. Daarbij is het zaak dat kosten van handhaving en baten qua energiereductie beter in evenwicht zijn.	over de voortgangscijfers van de energiebesparingsplicht, waarover het de Tweede Kamer informeert. Ook naar aanleiding van de interne evaluatie worden de ondergrenzen van de energiebesparingsplicht die in het verleden gekoppeld waren aan de energiebelastinggrenzen, tegen het licht gehouden.	licht of de effecten van het beleid. Volgens de minister zijn er bovendien geen (kwantitatieve) doelen, is zij formeel niet verantwoordelijk voor het toezicht op de plicht, maar moet naleving van de plicht wel bevorderd worden. Juist daarom bevelen wij de minister aan om de energiebesparingsplicht meer fundamenteel tegen het licht te houden en scenario's te ontwikkelen voor de verbetering van de energiebesparingsplicht.
Veel bedrijven voldoen niet aan de energiebesparingsplicht omdat de minister te veel uitgaat van een 'one size fits all'-beleid.	Maak het voor bedrijven en instellingen gemakkelijk en overzichtelijk om aan de energiebesparingsplicht te voldoen. Bijvoorbeeld door het verbeteren van informatie- en dienstverlening aan hen. Maar ook door het aanpakken van overlappende regelgeving of het versterken van het eLoket van RVO, waar bedrijven en instellingen informatie moeten aanleveren om aan de	Binnen de energiebesparingsplicht zijn er mogelijkheden om rekening te houden met een specifieke situatie van een bedrijf of instelling. Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de praktijk van de bedrijven en instellingen en er wordt rekening gehouden met de lokale afspraken en voorschriften. […] Eventuele overlappende regelgeving zal in kaart worden gebracht en zoveel mogelijk worden vermeden.	De minister is van mening dat er binnen de energiebesparingsplicht veel maatwerk mogelijk is voor bedrijven. Zij geeft hierbij voorbeelden die vooral ten goede komen aan heel energie-intensieve bedrijven of bedrijven die sinds 1 juli 2023 onder de plicht vallen. Voor de circa 90.000 bedrijven die voor die tijd al onder de plicht vielen blijft in enige mate sprake van een 'one-size-fits-none' beleid. Dit geldt des te meer voor energiebesparingsplichtigen die geen eigenaar zijn van het pand waarin

	informatieplicht te voldoen.		hun bedrijf gevestigd is.
De ambitie van de minister ten aanzien van toezicht op de energiebesparingsplicht wordt niet gehaald omdat zij onvoldoende middelen biedt voor een dekkende controle buiten het VTH-stelsel om en omdat zij onvoldoende zicht heeft in de doelgroep. Dit gebeurt binnen de context van het VTH-stelsel dat niet naar behoren functioneert.	Overleg met het bevoegd gezag (zoals provincies en gemeenten, bijvoorbeeld via het IPO en de VNG) over het gewenste en realistische toezicht, alsmede de beschikbaar te stellen mensen en middelen. Toezichtscenario's en risicogericht toezicht per doelgroep kunnen hierbij worden meegenomen.	Het realiseren van energiebesparing is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Om die reden zal ik in overleg treden met de decentrale overheden met als doel het energiebesparingspotentieel beter te benutten. […] Momenteel werkt OmgevingsdienstNL met haar partners een meerjarige uitvoeringsagenda uit. Onderdeel van deze agenda is ook de databehoefte in kaart brengen van omgevingsdiensten. Met de verzamelde data kunnen deze diensten risico- en informatiegestuurd toezicht uitvoeren en hiermee het toezicht beter inrichten.	We constateren met genoegen dat de minister voornemens is om in gesprek te gaan met gemeenten/provincies en met haar ambtgenoot van IenW over het toezicht door de Omgevingsdiensten. De minister blijft immers, ook al is het toezicht decentraal belegd, verantwoordelijk voor de effectiviteit van het Rijksbeleid voor energiebesparing. In het bereiken van de beoogde resultaten van de energiebesparingsplicht heeft het toezicht een belangrijke functie.
	Maak heldere afspraken met de bewindspersonen bij IenW over de aansluiting tussen mensen en middelen en de beleidsambities voor toezicht, en over de verbetering van het stelsel waarbinnen het toezicht op de energiebesparingsplicht is georganiseerd.	Ook zal ik in gesprek gaan met mijn collega van IenW hoe het systeem van toezicht en handhaving effectiever kan functioneren en welke kansen en uitdagingen er zijn.	We constateren met genoegen dat de minister voornemens is om in gesprek te gaan met gemeenten/provincies en met haar ambtgenoot van IenW over het toezicht door de Omgevingsdiensten. De minister blijft immers, ook al is het toezicht decentraal belegd, verantwoordelijk voor de effectiviteit van het Rijksbeleid voor energiebesparing. In het bereiken van

			de beoogde resultaten van de energiebesparingsplicht heeft het toezicht een belangrijke functie.
De energiebesparingsplicht is mogelijk minder kosteneffectief dan gedacht.	Ontwikkel scenario's voor een verbeterde energiebesparingsplicht en maak hieruit een onderbouwde keuze. Betrek hierin onder andere een deugdelijke en consistente informatievergaring om zicht te krijgen op de omvang van de doelgroep en op toezichtresultaten .	Het kabinet is van mening dat de energiebesparingsplicht als instrument relatief lage kosten heeft vergeleken met andere stimulerende maatregelen. […] Bij de actualisatie van de energiebesparingsplicht in 2027 maakt het kabinet zoveel mogelijk gebruik van de beschikbare informatie over de voortgang van de energiebesparingsplicht gebruik om de beleidskeuzes te onderbouwen.	Bij dit alles is de minister van mening dat de plicht 'als instrument relatief lage kosten heeft vergeleken met andere stimulerende maatregelen'. De minister onderbouwt dit niet. Uit ons onderzoek blijkt juist de handhaving van de plicht relatief duur is ten opzichte van stimulerende maatrelen om CO_2-uitstoot te reduceren. In dit kader verwijzen wij ook naar het onderzoek dat wij in 2011 publiceerden over onder andere de Energiebesparingsplicht (Algemene Rekenkamer, 2011). Ook toen was de minister van mening dat de kosten en baten van de handhaving van de energiebesparingsplicht zeer gunstig waren, zonder dat dit te onderbouwen.

Bijlage 2 Onderzoeksvragen en normenkader

Onderzoeksvragen

Hoofdvraag

In hoeverre bevordert de minister van KGG, dat de eventuele doelen, door het kabinet verbonden aan de energiebesparingsplicht, worden behaald?

Onderzoeksvragen

1. Hoe heeft de minister de energiebesparingsplicht in de periode 2008-2023 onderbouwd?

a. Wat is de energiebesparingsplicht en in hoeverre is deze ge- of verbonden aan Europese wetgeving?
b. Hoe is toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht geregeld, welke partijen zijn verantwoordelijk en hoe wordt dit bekostigd?
c. Heeft de minister onderbouwd wat voor soort bedrijven en inzicht in hoeveel bedrijven onder de energiebesparingsplicht vallen?
d. Welke veranderingen ten aanzien van de plicht voerde de minister door in de periode 2008-2023 en heeft zij deze onderbouwd?
e. Welke veranderingen treden op in de energiebesparingsplicht, zodra de Omgevingswet ingaat?

2. Zijn eventuele doelen of verwachtingen, verbonden aan de energiebesparingsplicht, behaald?

a. Heeft de minister inzicht in het energieverbruik van de doelgroep?
b. Welke energiebesparingsdoelstellingen of -verwachtingen heeft de minister in de periode 2008-2023 gekoppeld aan de energiebesparingsplicht en hoe zijn die verwachtingen onderbouwd. Is die onderbouwing navolgbaar en derhalve de verwachting plausibel?
c. Zijn in de periode 2008-2023 de doelen qua beoogde energiereductie en navolging van de wet door bedrijven behaald?

3. Indien de doelen niet zijn behaald, wat is daarvan de reden?

a. Kan de minister, op basis van zijn informatiepositie en sturingsmogelijkheden, de energiebesparingsplicht (regelgeving, handhaving en naleving) bijsturen?
b. Zorgt de wetgever dat de verantwoordelijken voldoende (financiële) mogelijkheden hebben om de verantwoordelijkheid ten aanzien van toezicht en handhaving in te vullen?
c. Welke elementen van de energiebesparingsplicht – regelgeving, toezicht, handhaving - dragen voor bedrijven, al dan niet, bij aan naleving?

Normenkader

Bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen gebruikt de Algemene Rekenkamer een normenkader. Hieronder staan de gehanteerde normen die wij hebben ontleend aan de literatuur en de basisnormen die de Algemene Rekenkamer gebruikt in doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek. Bij elke norm is opgenomen of de minister hieraan voldoet en verwijzen we naar het hoofdstuk dat de onderbouwing vormt voor ons oordeel.

Onderzoeksvraag 1

Geen normen van toepassing.

Onderzoeksvraag 2

2a.

Geen normen van toepassing.

2b.

- De onderbouwing moet plausibel zijn. Dat betekent hier dat deze niet in tegenspraak is met inzichten over het aantal bedrijven dat onder de plicht valt (volgt uit 1c), met het energieverbruik van die bedrijven (volgt uit 2a), het mogelijke effect van de maatregel en de in de wetenscha gangbare inzichten over de handhaafbaarheid en navolging door bedrijven.

In de energiebesparingsplicht zijn niet direct strikte doelen qua energiereductie/energie-efficiëntie opgenomen. Achtereenvolgende kabinetten en ministers hanteren wel doelstellingen voor energie-efficiëntie of CO_2-reductie als gevolg van de energiebesparingsplicht, of verbinden de plicht in hun formuleringen op zodanige wijze aan verwachtingen qua energie-efficiëntie of CO_2-reductie dat dit kan worden opgevat als een besparingsdoelstelling. In de meeste van de door ons aangetroffen doelstellingen of streefwaarden baseren het kabinet en de minister zich op prognoses van ECN/TNO en PBL. De minister mag onzes inziens kunnen terugvallen op de gegevens van deze bureaus. De minister voldoet daarmee aan de norm (hoofdstuk 4).

In de regelgeving én in antwoord op Kamervragen geeft de minister aan dat de doelstelling is dat alle bedrijven zich volledig aan de regelgeving houden. Deze doelstelling is niet onderbouwd en is in tegenspraak met de inschattingen van bijvoorbeeld ECN/TNO en PBL. De minister voldoet daarmee niet aan de norm (hoofdstuk 5).

RAPPORT

Het kabinet heeft de ambitie dat elk bedrijf dat onder de plicht valt elke 4 jaar wordt gecontroleerd. Deze ambitie is niet onderbouwd en daarmee niet plausibel. De minister voldoet daarmee niet aan de norm (hoofdstuk 6).

2c.

- De doelen die de minister heeft gesteld ten aanzien van naleving van de plicht door bedrijven zijn behaald (Bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen nemen alle verplichte maatregelen (Activiteitenbesluit Milieubeheer, artikel 2.15; Alle bedrijven die aan de Energiebesparingsverplichting moeten voldoen, hebben op 1 december 2023 aan de informatieplicht voldaan (Activiteitenbesluit Milieubeheer, artikel 2.15)
- De beoogde energiereductie die de minister dan wel het kabinet verbonden heeft aan de energiebesparingsplicht (vraag 2b) is behaald.
- De vastgestelde doelen van het beleid dienen te worden gerealiseerd, dan wel dienen te worden heroverwogen. Daarbij dienen zo min mogelijk schadelijke neveneffecten op te treden.[13]

De uiteindelijke opbrengsten van de energiebesparingsplicht blijven in de onderzochte periode achter bij de doelstellingen of streefwaarden van het kabinet. Specifiek verwijzen wij hierbij naar de afgesloten periode uit het *Energieakkoord* (2013). De doelstelling was in 2013-2014 dat de plicht ongeveer 35 PJ energiereductie zou opleveren. Het is onbekend hoeveel energie in 2020 uiteindelijk is bespaard via de energiebesparingsplicht. De minister voldoet daarmee niet aan de norm. Of de doelstelling qua energiebesparing in 20230 wel wordt behaald, moet nog blijken (hoofdstuk 4).

De minister heeft als doel dat er 100% naleving is onder bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen. Voor zover daar zicht op is, houden de meester bedrijven zich sinds 2008 structureel niet aan de energiebesparingsplicht en de informatieplicht. De minister heeft dit doel niet heroverwogen. De minister voldoet daarmee niet aan de norm (hoofdstuk 5).

Ook de ambitie die het kabinet stelt voor het toezicht van de energiebesparingsplicht lijkt niet gehaald. Voor zover de minister daar inzicht in heeft, blijft het aantal controles achter bij de ambitie dat alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen eens per 4 jaar worden gecontroleerd. De minister voldoet daarmee niet aan de norm (hoofdstuk 6).

Onderzoeksvraag 3

3a.

- De minister verzamelt informatie om zich ervan te vergewissen of het stelsel werkt zoals beoogd.
- Indien de minister het beleid dat aan haar begroting ten grondslag ligt niet zelf uitvoert, daarop toezicht houdt of de bedrijfsvoering verzorgt, draagt zij zorg voor het verkrijgen van de informatie die nodig is voor het afleggen van verantwoording in het jaarverslag, bedoeld in artikel 2.31. (Comptabiliteitswet 2016, artikel 4.2)

We constateren dat de informatie die de minister van KGG verzamelt, zich grotendeels beperkt tot monitoring van de resultaten van de aanvullende gelden die zijn toegekend voor het toezicht op de energiebesparingsplicht. De minister heeft geen informatie over de uitgaven die haar voorganger, de minister van IenM, deed in het kader van de versterking van de handhaving van de energiebesparingsplicht. De minister van KGG had tot 2023 geen overzicht van hoe het toezicht op de energiebesparingsplicht ervoor staat. Zij voldoet daarmee niet aan de norm (hoofdstuk 4).

3b.

- Bij decentralisatie van taken verwachten we van de minister dat hij zich er van vergewist dat de uitvoerders voldoende in staat zijn om de hen opgedragen taken uit te voeren.
- De omvang van de bekostiging van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht moet plausibel zijn.

Uit verschillende evaluaties blijkt dat omgevingsdiensten onvoldoende functioneren en niet goed geëquipeerd zijn voor hun taak. De minister heeft per 01-07-2023 de energiebesparingsplicht ondergebracht in de basistaken, die gemeenten verplicht moeten laten uitvoeren door omgevingsdiensten. Zij kiest hiervoor, vanuit de gedachte dat centralisatie van deze taken bij de omgevingsdiensten ervoor zorgt dat deze diensten robuuster worden. Daar waar mogelijk zorgt de minister voor wetgeving en beleid die bijvoorbeeld de gegevensoverdracht vanuit de netbeheerders mogelijk maken, waardoor de omgevingsdiensten een beter inzicht in de doelgroep krijgen.

De minister zorgt er niet voor dat omgevingsdiensten de financiële middelen hebben om het door het kabinet en minister geambieerde aantal jaarlijkse controles uit te

kunnen voeren. Het toezicht op de energiebesparingsplicht wordt, net als andere VTH-taken, primair bekostigd via de algemene uitkering in het Gemeentefonds. Gemeenten zijn vrij deze middelen naar eigen inzicht in te zetten, zonder dat de minister hierop kan sturen. De middelen die de verantwoordelijke ministers zelf verstrekten waren niet voldoende om het door de minister gewenste aantal controles te laten uitvoeren. Mogelijk was het totaal van de door het bevoegd gezag en de minister verstrekte middelen wel voldoende, maar de minister heeft vóór 2023 geen inzicht in die andere geldstromen. Daarmee voldoet de minister van KGG niet aan de norm dat zij zich ervan heeft vergewist dat de uitvoerders voldoende in staat zijn om de hen opgedragen taken uit te voeren (hoofdstuk 6).

De omvang van de extra bekostiging die wordt geleverd voor het toezicht op de energiebesparingsplicht is politiek gekozen, niet onderbouwd én niet gerelateerd aan de ambitie van de minister qua aantallen controles. Daarmee voldoet de minister niet aan de norm dat de omvang van de bekostiging van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht plausibel moet zijn (hoofdstuk 6).

3c.

Geen normen van toepassing.

Bijlage 3 Methodologische verantwoording

Voor dit onderzoek hebben wij een documentstudie gedaan van openbare informatie, stukken van de ministeries van EZK (nu KGG), IenW, LNV (nu LNVV) en BZK. Ook hebben wij medewerkers van die ministeries geïnterviewd. Tevens hebben wij gesproken met medewerkers van handhavingsdiensten en brancheorganisaties van de doelgroep die onder de energiebesparingsplicht valt.

In de volgende alinea's gaan wij nader in op onze berekeningen van de (mogelijke) benodigde bekostiging van een sluitende vierjaarlijkse controle van de gehele doelgroep, zoals die voor 1 juli 2023 ingeschat werd. Ook beschrijven wij hoe wij tot onze keuze zijn gekomen voor de branches waarmee we hebben gesproken om inzicht te krijgen in de problematiek die de doelgroep van de energiebesparingsplicht ervaart met de plicht.

Berekeningen benodigde bekostiging

Wij hebben op 4 manieren benaderd welke uitgaven jaarlijks nodig zijn of zouden kunnen zijn om elk bedrijf dat onder de energiebesparingsplicht valt te controleren (§ 6.3.3).

Extrapolatie inschatting Energieonderzoek Centrum Nederland uit 2011

CE Delft en Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) rapporteerden in opdracht van het ministerie van VROM over het energiebesparingspotentieel onder de energiebesparingsplicht en de kosten van het toezicht daarop. Dit deden zij op basis van gegevens van DCMR Milieudienst Rijnmond en interviews met omgevingsdiensten. Zij schatten in dat het ongeveer 7 tot 10 uur per instelling kost om de naleving van de energiebesparingsplicht te controleren. In die 7 tot 10 uur nemen wij ook de tijdbesteding mee voor hercontroles en de verdere escalatiemogelijkheden die omgevingsdiensten hebben, waarbij we het opleggen en invorderen van dwangsommen hebben meegerekend. De door CE Delft en ECN geschatte tijd werd immers besteed aan "tijd voor voorbereiden bezoek (analyse dossier en verzenden brief), tijd bij bezoek voor aspect energie, administratieve verwerking en beoordelen plan van aanpak" (CE Delft, ECN, DCMR Milieudienst Rijnmond, 2011).

- Wij gaan voor de tijdsinzet per inspecteur uit van de standaard CAO voor de rijksoverheid, van 36 uur per week en 48 werkzame weken per jaar.

RAPPORT

- Op basis van deze tijdsinzet en uitgaande van 7 tot 10 uur per controle, kan een inspecteur 172-246 controles per jaar uitvoeren, indien hij of zij zich alleen bezig houdt met die controles en niet met andere taken.
- Voor de aantallen bedrijven hanteren we de uitgangspunten die we in § 3.1.2 hebben toegelicht.
- Bedrijven en instellingen uit de doelgroep moeten minimaal eens per 4 jaar gecontroleerd worden. Eén controle per bedrijf of instelling per 4 jaar is gelijk aan het jaarlijks controleren van 1/4 van het aantal bedrijven.
- In 2011 gingen CE Delft en ECN uit van een gemiddeld uurtarief voor een inspecteur van € 100 (CE Delft, ECN, DCMR Milieudienst Rijnmond, 2011).
- Wij gebruiken CBS-gegevens voor de loonstijging voor de sector Openbaar bestuur en overheidsdiensten. Op basis van CBS-gegevens zetten wij het uurloon van € 100 in 2011 door naar € 136,43 in 2023, volgens tabel 2 (CBS, zonder datum b).

Tabel 2 *Ontwikkeling loonkosten volgens CBS*

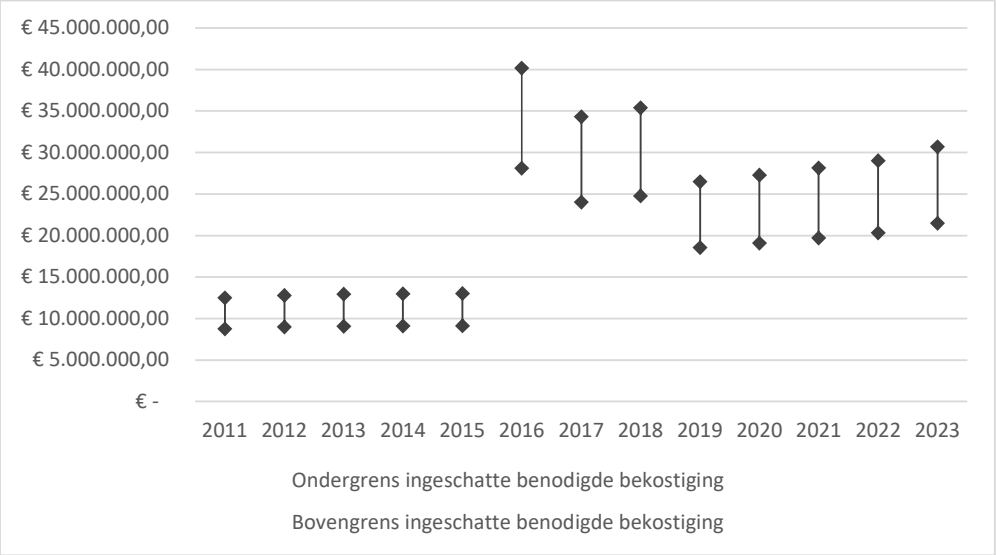
Jaar	stijging contractuele loonkosten per uur, jaar-op-jaar in %	Loonkosten per uur
2011	n.v.t.	€ 100,00
2012	2,40%	€ 102,40
2013	1,10%	€ 103,53
2014	0,20%	€ 103,73
2015	0,30%	€ 104,04
2016	3,00%	€ 107,17
2017	2,50%	€ 109,85
2018	3,10%	€ 113,25
2019	3,90%	€ 117,67
2020	3,10%	€ 121,31
2021	3,20%	€ 125,20
2022	3,00%	€ 128,95
2023*	5,80%	€ 136,43

Bron van de percentages: CBS,
https://opendata.cbs.nl/?dl=9CB37#/CBS/nl/dataset/85663NED/table,
Cao-lonen, contractuele loonkosten en arbeidsduur. Bedrijfstak/branches: Openbaar bestuur en overheidsdiensten. Bewerking Algemene Rekenkamer.

Op basis van deze gegevens en uitgangspunten presenteren wij de benodigde kosten voor een vierjaarlijkse controle in figuur 16.

Figuur 16 *Geschatte benodigde bekostiging controle energiebesparingsplicht, gerekend vanuit 2011, kent een grote onzekerheidsmarge*

Geschatte kosten 4-jaarlijkse controle energiebesparingsplicht op basis van extrapolatie van cijfers CE Delft en ECN (2011)

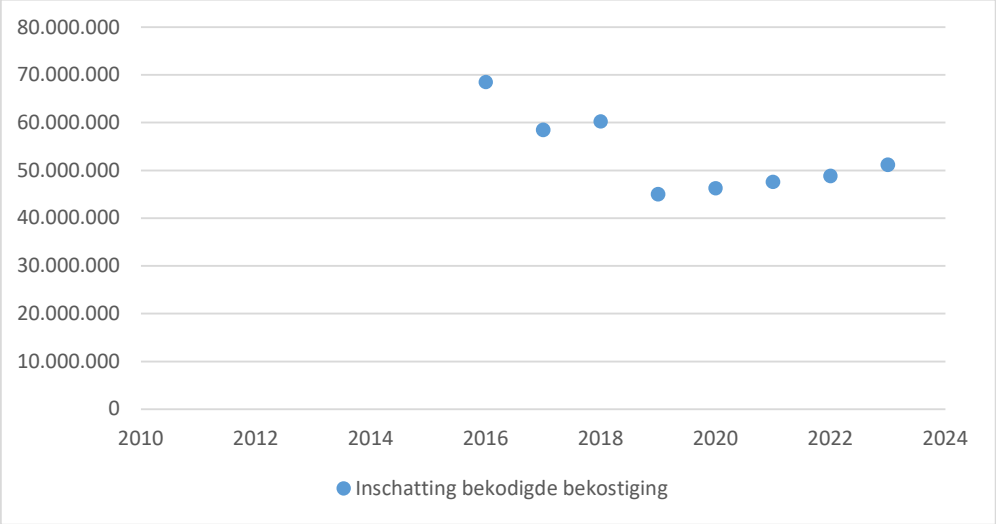
Extrapolatie uitgaven IenM, 2016

Het ministerie van IenM heeft in 2015-2017 geld uitgegeven voor het toezicht op de energiebesparingsplicht. De ministeries van IenW en EZK hebben geen informatie over de uitkomsten hiervan. In 2016 is € 3 miljoen uitgegeven, omgevingsdiensten hebben met dit bedrag 1.642 controles uitgevoerd (CE Delft, 2018). Dat betekent dat een controle het omgevingsdiensten gemiddeld € 1.827 kost. Op basis van de uitgangspunten over het aantal te controleren bedrijven en de inflatie loonontwikkeling die wij hanteren onder extrapolatie van de cijfers van CE Delft en ECN (2011), hebben wij met deze cijfers berekend hoeveel geld er mogelijk nodig is voor controles, voor de periode 2016-2023 (figuur 17).

Voor controle van de complete doelgroep was maximaal € 68,5 miljoen nodig voor de vierjaarlijkse controle van de doelgroep van 150.000 bedrijven en instellingen die in 2016 zijn genoemd. Dit bedrag daalt naar ongeveer € 45 miljoen tot € 51 miljoen per jaar, in de periode 2019-2023, als ook de geschatte omvang van de doelgroep afneemt naar ongeveer 90.000 bedrijven en instellingen (figuur 17).

Figuur 17 *Benodigde bekostiging vierjaarlijkse controle energiebesparingsplicht, loopt sterkt op tussen 2019 en 2023*

Geschatte kosten vierjaarlijkse controle energiebesparingsplicht op basis van cijfers uitgaven IenM (2016)

Extrapolatie uitgaven voor de gemeente Zaanstad, in 2021-2023

Wij hebben ook een inschatting gemaakt van de benodigde bekostiging door deze te vergelijken met meer recente uitgaven van een omgevingsdienst voor het toezicht op de energiebesparingsplicht. In dit geval de omgevingsdienst die werkt voor de gemeente Zaanstad.

TwynstraGudde stelde vast dat in Zaanstad 1 extra controle op de energiebesparingsplicht, in de periode 2021-2023, € 870 of € 977 kostte. Deze kosten zijn afgeleid uit het verstrekte budget van de VUE en het aantal controles dat is uitgevoerd. In 2021 was voor de gemeente Zaanstad een budget van € 29.615 beschikbaar, hiermee zijn ongeveer 34 controles uitgevoerd. Voor de VUE2 (2022-2023) is een budget van € 57.657 beschikbaar gesteld. Hiermee zijn of worden 59 controles uitgevoerd (TwynstraGudde, 2023). Op basis van het rapport is niet duidelijk hoeveel uur een controle kostte en waardoor het verschil in kosten wordt veroorzaakt. Ook is onduidelijk in hoeverre het budget geheel is ingezet voor controles, of ook voor andere zaken. Daarmee is het moeilijk om de uitgaven te extrapoleren naar de hele doelgroep van de energiebesparingsplicht in Nederland. De navolgende inschatting moet dan ook met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Als we uitgaan van 90.000 bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen – dit is de inschatting van de doelgroepgrootte in de periode dat de VUE wordt verstrekt – dan is er voor het vierjaarlijks controleren van de gehele doelgroep jaarlijks € 19,6 miljoen tot € 22 miljoen nodig.

Extrapolatie vanuit de SPUK THE in 2023

Op basis van de controles die zijn uitgevoerd via de SPUK THE is een inschatting gemaakt van de totale benodigde bekostiging. In 2023 hebben omgevingsdiensten ongeveer 59 extra fte aangetrokken, bekostigd met de SPUK THE (Rijksoverheid, zonder datum). De nieuw aangetrokken inspecteurs hebben in 2023 ten minste 2.879 controles en 610 hercontroles uitgevoerd binnen de systematiek van de SPUK THE (Rijksoverheid, zonder datum). Er zouden dan 383 inspecteurs nodig zijn voor een complete controle. De inspecteurs die al in dienst waren, hebben onder andere 3.222 inspecties uitgevoerd voor de energiebesparingsplicht. Om elke 4 jaar alle bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen te controleren, zijn dan ongeveer 380 inspecteurs nodig. Uitgaande van de uitgaven van de SPUK THE zou hiervoor jaarlijks € 53,5 tot € 54 miljoen nodig zijn.

Aantal benodigde inspecteurs en bijhorende kosten volgens SPUK THE

De nieuwe inspecteurs voerden ongeveer evenveel controles uit als de en al aanwezige collega's. De 59 fte aan nieuw aangetrokken inspecteurs voerden 2.879 controles en 610 hercontroles uit, betaald uit de SPUK THE. De 75,9 fte aan reeds aanwezige inspecteurs voerden (onder andere) 3.222 controles en 1232 hercontroles uit buiten de SPUK THE.

De 59 fte aan nieuwe inspecteurs voerden gemiddeld per persoon 59 inspecties uit per jaar. De 76 fte al aanwezige inspecteurs voerden gemiddeld 58,6 inspecties uit per jaar. Voor het streven naar 22.5000 inspecties zijn respectievelijk 380 en 383 inspecteurs nodig. Dat zijn 6,45 tot 6,51 keer zoveel inspecteurs als er met de SPUK THE zijn bekostigd.

Volgens de klimaatmonitor hebben de omgevingsdiensten € 8, 29 miljoen uitgegeven aan de controles binnen de SPUK (Rijksoverheid, zonder datum). Voor een complete controle is dan nodig: € 8,29 miljoen x 6,45 = € 53,5 miljoen en € 8,29 miljoen x 6,51 = € 54 miljoen.

Bij deze controles zit ook een klein aantal controles op milieuvergunningplichtige bedrijven en ETS-bedrijven. Die vielen tot juli 2023 buiten de energiebesparingsplicht. Deze controles vragen mogelijk meer tijd dan controles op reguliere bedrijven.

Daarmee is onze inschatting van het benodigde budget voor een controle van de ‘gewone’ bedrijven mogelijk een overschatting.

Extra mogelijkheid: cijfers lokale rekenkamers

In het Doemee-onderzoek naar de energiebesparingsplicht van Ecorys/VvR zijn voor de periode 2019-2022 tijdsbestedingen per controle gegeven (tabel 3). Deze zijn 17%-24% hoger dan in de inschatting van ECN uit 2011: een ondergrens van 8,2 uur in plaats van 7 uur en een bovengrens van 12,4 uur versus 10 uur. Dit zou de benodigde tijd voor een complete controle van de hele doelgroep fors kunnen verhogen en dus ook het benodigde budget,. Uit het rapport blijkt niet in hoeverre de gevonden resultaten te extrapoleren zijn naar heel Nederland.

Tabel 3 *Tijdsbesteding aan controles op de energiebesparingsplicht door omgevingsdiensten (2019-2022)*

	2019	2020	2021	2022
Totaal aantal bedrijven gecontroleerd	1520	2781	3052	2485
Totaal aantal uren besteed aan controles	18.863	22.765	25.561	27.470
Gemiddelde tijdsbesteding per controle	12,4	8,2	8,4	11,1

Bron: Ecorys (2024) Doemee-onderzoek Energiebesparingsplicht. Bewerking Algemene Rekenkamer.

De in het Doemee-onderzoek gepresenteerde tijdsbesteding voor 2023 omvat mogelijk ook onderzoek naar ETS-bedrijven, glastuinbouwbedrijven en vergunningplichtige bedrijven. De tijdsbesteding in dat jaar is daarom niet met zekerheid representatief voor de tijdsbesteding in de voorgaande periode, toen deze categorieën bedrijven nog niet onder de plicht vielen. Deze laten we hier dus buiten beschouwing. Het is wel nuttige input voor nieuwe berekeningen van de toezichtkosten.

Onderbouwing keuze branches voor gesprekken

We hebben voor dit onderzoek gesproken met 8 brancheorganisaties. Dit zijn: VNO-NCW, FME, FNLI, Koninklijke Horeca Nederland, VNCI, BOVAG, INretail en de VO-raad (en PO-raad). We hebben branches gekozen:

- waar veel locaties onder vallen die aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen;
- waar weinig locaties verplicht zijn, maar die wel een groot deel van het energiegebruik voor hun rekening nemen.

Per gekozen branche hebben we met één organisatie gesproken die een groot deel van de branche vertegenwoordigt.

Wij nemen aan dat we door deze verdeling een zo breed mogelijk inzicht hebben gekregen in de verschillende soorten problemen waar bedrijven mee te maken kunnen krijgen bij de energiebesparingsplicht. De informatie die we door de gesprekken hebben verkregen is niet zonder meer representatief voor de complete doelgroep van de energiebesparingsplicht.

Achtergrondcijfers die leidend waren voor onze keuze zijn te onderscheiden voor *industrie* en *dienstensector*.

Als basis voor onze keuzes voor brancheorganisaties in de *industrie* gebruikten wij CBS-gegevens over energieverbruik per aansluitingscategorie (middelgroot, groot, zeer groot) (CBS, zonder datum a). Wij gaan er hierbij van uit dat de categorie 'zeer groot' meestal onder de ETS of type C valt, en dus voor 1 juli 2023 niet onder de Energiebesparingsplicht viel. Het aardgasverbruik van de totale groep 'middelgroot' (183.200 x 1.000 m^3) en 'groot' (190.100 x 1.000 m^3) lag grotendeels bij de branches:

- 10-12 Voedings- en genotmiddelenindustrie (respectievelijk 60.800 x 1.000 m^3 en 57.400 x 1.000 m^3);
- 25-28 Metaalproducten-/machine-industrie (respectievelijk 55.400 x 1.000 m^3 en 55.900 x 1.000 m^3);
- 13-15 Textiel-, kleding- en lederindustrie (respectievelijk 24.200 x 1.000 m^3 en 2.800 x 1.000 m^3).

Qua elektriciteitsverbruik is branche 20-21 Chemie en farmaceutische industrie ook belangrijk. Op basis van deze gegevens hebben wij gekozen voor gesprekken met brancheorganisaties in de chemie, metaalindustrie en voedingsindustrie.

Voor de *dienstensector* hebben wij onze keuze bepaald op basis van:

- het percentage vloeroppervlakte binnen een branche dat waarschijnlijk onder de energiebesparingsplicht valt;
- het aantal en percentage bedrijven binnen de dienstensector die onder de plicht vallen.

Wij hebben gekozen voor een mix van branches waar veel en weinig gebouwen onder de plicht vallen, maar waar wel steeds een groot aandeel van de gebouwoppervlakte onder de plicht valt (tabel 4). Een branche waar weinig tot geen gebouwoppervlakte onder de plicht valt, heeft voor dit onderzoek weinig toegevoegde waarde. De keuze voor brancheverenigingen hebben wij verspreid over branches die een groot deel

respectievelijk een klein deel van de dienstverlenende bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen representeren. Dit leidde tot de keuze voor de branches

- voortgezet onderwijs (ongeveer 0,5 tot 1% van de dienstverlenende bedrijven onder de energiebesparingsplicht);
- de autobranche (ongeveer 10%);
- horeca (ongeveer 20%);
- winkels (ongeveer 50%).

Tabel 4 *Aandeel gebouwen en oppervlakte dat valt onder de energiebesparingsplicht*

	Aandeel aantal **gebouwen** onder energiebesparingsplicht	Aandeel **oppervlakte** onder de energiebesparingsplicht
Voortgezet onderwijs	88%	98%
Autobranche (garages/showrooms en autoschadeherstelbedrijven	24% (garages) en 28% (autoschadeherstel)	67% (garages) 66% (autoschadeherstel)
Winkels	14%	67%
Horeca (café-restaurants, hotels)	44% (café-restaurant) en 50% (hotels)	85% (café-restaurant) en 92% (hotels)

Wij hebben bij elk van deze branches gesproken met wat waarschijnlijk de meest representatieve brancheorganisaties is. Dit is uitgewerkt in tabel 5. Daarnaast hebben wij met VNO-NCW gesproken omdat die over alle branches heen werkt en informatie kan toevoegen die wij op basis van onze branchekeuze zouden kunnen missen.

Tabel 5 *Onderbouwing keuze geïnterviewde branches*

Branche organisatie	**Door ons geschatte omvang van de doelgroep van de energiebesparingsplicht als deel van de hele branche op basis van CBS-cijfers (CBS, zonder datum c)**	**Aantal leden binnen de branche**
VNO-NCW	n.v.t.	n.v.t.
FME	7.860 van de 18.820 bedrijven in sector metaalproducten/ machine-industrie	2.200
FNLI	4.400 van de 6.865 bedrijven in sector Voedings- en genotmiddelenindustrie	500
VNCI	850 van de 1.195 bedrijven in sector Chemie en farmaceutische industrie	380

KHN	In 2017 viel 44%van de ongeveer 45.000 bedrijven waarschijnlijk onder de plicht (ECN, 2017; TNO, 2021).	17.500
BOVAG	In 2017 viel ongeveer een kwart van de 32.000 bedrijven in deze sector waarschijnlijk onder de plicht.	8.500
INretail	In 2017 viel ongeveer 44% van de 115.000 winkels mogelijk boven de verbruiksgrenzen van de plicht.	5.000
VO-raad (en PO-raad)	85-88% van 815 scholen	322 school-besturen, 1438 school-vestigingen

Tabel 6 *Matrix met spreiding gekozen branches*

Branches	Veel bedrijven/instellingen in de branche	Weinig bedrijven/instellingen in de branche
Groot aandeel moet voldoen aan de plicht (>50%)	• KHN • INretail • FME	• FNLI • VO-raad • VNCI
Klein aandeel moet voldoen aan de plicht (<50%)	• BOVAG	

RAPPORT

Bijlage 4 Overzicht gevoerde gesprekken

Partij	Thema
Achtergronden ministeries	
EZK/RVO	Oriëntatie
RVO/EZK	TEK en besparingsplicht
EZK/RVO	Vragen en normen onderzoek
EZK/RVO	Aankondigingsgesprek onderzoek
LNV	Aankondigingsgesprek onderzoek
IenW	Aankondigingsgesprek onderzoek
BZK	Aankondigingsgesprek onderzoek; overlap Label C-plicht en energiebesparingsplicht
EZK/ RVO/ IPLO	Doelstellingen en monitoring energiebesparingsplicht; overlap energielabel C-plicht en energiebesparingsplicht; verbinding Europese regelgeving
EZK/ RVO/ IPLO	Doelgroep; ondergrenzen energiebesparingsplicht; onderbouwing keuzes bij wijzigingen energiebesparingsplicht
EZK/ RVO/ IPLO	Bekostiging en handhaving VTH en energiebesparingsplicht; inzicht in de resultaten van toezicht en handhaving; bijsturing o.b.v. resultaten van toezicht en handhaving
IenW	Bekostiging bevoegd gezag voor VTH en specifiek energiebesparingsplicht; inzicht in de resultaten van toezicht en handhaving; bijsturing o.b.v. resultaten van toezicht en handhaving; verhouding verantwoordelijkheid IenW en EZK voor energiebesparingsplicht; inzicht resultaten toezicht ILT (Defensie)
EZK/ RVO/ IPLO	afsluitend gesprek
Modellen energiebesparing	
TNO	Data over en modellen van energiebesparing
PBL	Monitoring realisatie/doelbereik energiebesparing; verwachtingen energiebesparing als gevolg van energiebesparingsplicht
PBL en TNO	Prognoses opbrengst energiebesparingsplicht
TNO	Verwachte kosteneffectiviteit/doelmatigheid energiebesparingsplicht volgens IBO 2016
Ervaringen toezichthouders	
OD Noorzeekanaal	Hoe ervaren omgevingsdiensten de energiebesparingsplicht?
OD Zuid-Limburg	Hoe ervaren omgevingsdiensten de energiebesparingsplicht?

ODNL	Hoe ervaren omgevingsdiensten de energiebesparingsplicht?
ILT	Hoe ervaart ILT de energiebesparingsplicht?
Ervaringen brancheorganisaties	
FME	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
FNLI	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
VNCI	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
VNO-NCW	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
VO-raad (en PO-raad)	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
INRetail	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
Kon. Horeca Nederland	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?
BOVAG	Hoe ervaart deze branche de energiebesparingsplicht?

RAPPORT

Bijlage 5 literatuur

Publicaties

- Adromi (2020). *Toezicht & handhaving Energiebesparingsplicht. Verkennend onderzoek Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg*. Hendrik-Ido-Ambacht: eigen beheer.
- Algemene Rekenkamer (2011). *Energiebesparing. Ambities en resultaten*. Den Haag: eigen beheer.
- Algemene Rekenkamer (2015). *Energiebeleid: op weg naar samenhang; Terugblik op tien jaar rekenkameronderzoek naar energiebeleid (2006-2015)*. Den Haag: eigen beheer.
- Algemene Rekenkamer (2016). *Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt.* Den Haag: eigen beheer
- Algemene Rekenkamer (2021). *Verantwoordingsonderzoek EZK 2020*. Den Haag: eigen beheer.
- Algemene Rekenkamer (2023a). *Inzicht in uitgaven klimaatbeleid*. Den Haag: eigen beheer.
- Algemene Rekenkamer (2023b). *Verantwoordingsonderzoek EZK 2022: monitoring energiebesparing.* Den Haag: eigen beheer.
- BZK (2011). *Plan van Aanpak Energiebesparing Gebouwde Omgeving*. Den Haag: eigen beheer.
- BZK e.a. (2022). *Programmaplan IBP Versterking VTH-stelsel*. Den Haag: eigen beheer.
- CBS (zonder datum a). *Aantal bedrijven en elektriciteit- en aardgasverbruik van de industrie, 2019-2020.* https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/38/elektriciteits-en-gasverbruik-industrie-2019-2020, geraadpleegd november 2023.
- CBS (zonder datum b). *Aantal bedrijven industrie naar leveringsklasse 2019-2020*. https://www.cbs.nl/-/media/_excel/2022/38/aantal-bedrijven-industrie-naar-leveringsklasse.xlsx, geraadpleegd november 2023.
- CBS (zonder datum c). *Bedrijven; bedrijfstak, Statline. Cijfers over 2020 1e kwartaal*. https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81589NED/table?dl=4EF1E geraadpleegd november 2023.
- CBS (zonder datum d). *Cao-lonen, contractuele loonkosten en arbeidsduur; indexcijfers* (2020=100), via https://opendata.cbs.nl/?dl=9CB37#/CBS/nl/dataset/85663NED/table Bedrijfstak/branches: O Openbaar bestuur en overheidsdiensten. Geraadpleegd 31 januari 2024.
- CE Delft, ECN, DCMR Milieudienst Rijnmond (2011). *Energiebesparingspotentieel onder de Wet milieubeheer.* Delft: eigen beheer.
- CE Delft (2018). *Erkende Maatregelenlijsten Evaluatie van de uitvoeringspraktijk.* Delft: eigen beheer.
- Commissie-Van Aartsen (2021). *Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur*. Den Haag: eigen beheer.
- Ecorys (te verschijnen). *DoeMee onderzoek 2024 Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing. Eindrapport voor de vereniging van Rekenkamers.*
- ECN (1998). *Extra energiebesparing nader onderzocht. Achtergronddocument bij de Energiebesparingsnota 1998*. Zonder plaats: eigen beheer.
- ECN (2013a). *Achtergronddocument bij doorrekening Energieakkoord - sectoren industrie en land- en tuinbouw*. Pettten: eigen beheer.

- ECN (2013b). *Achtergronddocument bij doorrekening SER Energieakkoord - sector Gebouwde omgeving*. Petten: eigen beheer.
- ECN, PBL, CBS, RVO (2015). *Nationale Energieverkenning 2015.* Petten: eigen beheer.
- ECN (2016). *Beoordeling intensiveringspakket Energieakkoord*. Amsterdam: eigen beheer.
- ECN en PBL (2016). *Kostenefficiëntie van beleidsmaatregelen ter vermindering van broeikasgasemissies. Bijlage bij het IBO kostenefficiëntie CO2-reductiemaatregelen.* Petten: eigen beheer.
- ECN (2017). *Verkenning utiliteitsbouw.* Petten: eigen beheer.
- ECN, PBL, CBS, RVO (2017). *Nationale Energieverkenning 2017.* Petten: eigen beheer.
- EZK (2018). *Jaarverslag en slotwet van het ministerie van EZK 2017*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 950 XIII, nr. 4. Den Haag: Sdu.
- EZK (2020). *Jaarverslag en slotwet van het ministerie van EZK* 2019. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020. 35 470 XIII, nr. 4. Den Haag: Sdu.
- EZK (2021a). *Jaarverslag en slotwet van het ministerie van EZK* 2020. Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 35 830 XIII, nr. 4. Den Haag: Sdu.
- EZK (2021b). Brief "Onderzoek naar het effect en de wenselijkheid van een energiebesparingsplicht bij de ETS-industrie en het uitbreiden van de Erkende Maatregelenlijsten (motie Van der Lee)". Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 30 196 en 32 813, nr. 766. Den Haag: Sdu.
- EZK (2022a). Brief "Aanscherping energiebesparingsplicht". Tweede Kamer, Vergaderjaar 2021–2022, 30196 en 29826, nr. 793. Den Haag: Sdu
- EZK (2022b). *Brief van de minister voor KenE*, 29 november 2022. Tweede Kamer, Vergaderjaar 2022–2023, 30 196, nr. 805. Den Haag: Sdu
- EZK (2022c). *Jaarverslag en slotwet van het ministerie van EZK 2021*. Tweede Kamer, Vergaderjaar 2021-2022, 36 100 XIII, nr. 4. Den Haag: Sdu.
- EZK (2023a). *Brief van de minister van EZK*, 6 april 2023. Tweede Kamer, Vergaderjaar 2022–2023, 32 637 en 32 813, nr. 562. Den Haag: Sdu
- EZK (2023b). *Brief van de minister voor KenE betreft Stand van zaken Energiebesparing*, 3 oktober 2023. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 30 196, nr. 818,. Den Haag: Sdu
- EZK (2024a). Brief "*Stand van Zaken energiebesparing"*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 30 196, nr. 830. Den Haag: Sdu
- EZK (2024b). Brief "Stand van zaken openstelling SDE++ 2024 en resultaten SDE++ 2023". Tweede Kamer, Vergaderjaar 2023-2024, 31 239 nr. 398 Den Haag: Sdu
- EZK (2024c). *Wijziging van de begrotingsstaten van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 36 550 XIII, nr. 2. Den Haag: Sdu
- IenM (2015). *Begroting van het ministerie van IenM 2016, Memorie van toelichting*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 300 XII, nr. 2. Den Haag: Sdu
- IenW (2023). *Brief* "Voortgang versterking VTH-stelsel". Tweede Kamer, Vergaderjaar 2022–2023, 22 343 en 28 663, nr. 351. Den Haag: Sdu
- IenW (2024). *Brief* 'Voortgang versterking VTH-stelsel – januari 2024". Tweede Kamer, Vergaderjaar 2023–2024, 22 343 en 28 663, nr. 390. Den Haag: Sdu
- Infomil (zonder datum a). https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/wet-algemene/wabo-kort-1/bevoegd-gezag/#:~:text=De%20hoofdregel%20(art.,worden%20afgeweken%20van%20de%20hoofdregel.

- Infomil (zonder datum b). VUE Databank, via https://vue.databank.nl/dashboard/dashboard-vue/, geraadpleegd 3 september 2024.
- IPLO (zonder datum) https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/kwaliteitscriteria-vergunningverlening-toezicht/KplusV (2015). *Evaluatie en de follow-up van de Lokale Klimaatagenda (LKA).* Arnhem: eigen beheer.
- KGG (2024). *Organogram.* https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-klimaat-en-groene-groei/documenten/publicaties/2024/07/02/organogram-ministerie-van-klimaat-en-groene-groei. geraadpleegd op 11 juli 2024.
- PBL (2014). *Energie besparen gaat niet vanzelf. Evaluatie energiebesparingsbeleid voor de gebouwde omgeving.* Den Haag: eigen beheer.
- PBL (2020). *Klimaat- en Energieverkenning 2020*. Den Haag: eigen beheer.
- PBL (2021). *Klimaat- en Energieverkenning* 2021. Den Haag: eigen beheer.
- PBL (2022). *Klimaat- en Energieverkenning* 2022. Den Haag: eigen beheer.
- PBL (2023). *Klimaat- en Energieverkenning 2023*. Den Haag: eigen beheer.
- PVV, VVD, NSC en BBB (2024). *Hoofdlijnenakkoord tussen de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB, Budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord*. Zonder plaats.
- Rijksoverheid (2016). *Rapport IBO kostenefficiëntie CO2-reductiemaatregelen*. Den Haag: eigen beheer.
- Rijksoverheid (zonder datum) Dashboard toezicht en handhaving energiebesparingsplicht. https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/toezicht-en-handhaving-energiebesparingsplicht, geraadpleegd 29 mei 2024.
- Royal Haskoning (2021). *Handhaafbaar gedeelte kosteneffectief CO2-reductiepotentieel in de Nederlandse industrie.* Rotterdam: eigen beheer.
- RVO (zonder datum). https://www.rvo.nl/onderwerpen/informatieplicht-energiebesparing/bedrijven-en-instellingen/feiten-en-cijfers geraadpleegd, 6-3-2024.
- SER (2013). *Energieakkoord voor duurzame groei*. Zonder plaats.
- SER (2015). *Uitvoeringsagenda Energieakkoord 2015.* Zonder plaats.
- SER (2019). *Borgingscommissie energieakkoord. Energieakkoord 2018 en 5 jaar borging.* Den Haag: eigen beheer.
- Sorgdrager en Van Aartsen (2024). *Review IBP VTH, Tijd om door te pakken.* Zonder plaats.
- TNO (2021). *Verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer*. Amsterdam: eigen beheer.
- TNO (2022a). *Aanscherping doelen energiebesparing herziening EED en REPowerEU*. Amsterdam: eigen beheer.
- TNO (2022b). *Subdoel Energiebesparing*. Amsterdam: eigen beheer.
- TNO (2024). *Een nationaal doel voor energiebesparing en streefwaarden voor sectoren.* Zonder plaats.: eigen beheer.
- Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 32 123 XI, nr. 14, *Verslag met lijst van vragen en antwoorden vaststelling begrotingsstaten van Min. VROM (XI) en Waddenfonds 2010.*
- Tweede Kamer, Vergaderjaar 2019–2020, Aanhangsel van de Handelingen, *Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden*, nr. 3041.
- TwynstraGudde en SP PS (2021). *Omgevingsdiensten in beeld*. Zonder plaats.
- Twynstragudde en SP PS (2023). *Omgevingsdiensten in beeld*. Zonder plaats.
- Twynstragudde (2023). *Energiebesparings- en informatieplicht bij bedrijven in Zaanstad.* Zonder plaats.

- VROM en EZK (1999). *Energie in de milieuvergunning*. Den Haag: eigen beheer.
- VROM-inspectie (2010). *Energie in vergunningverlening en handhaving Uitvoering Gelijkwaardig Alternatief door gemeenten.* Den Haag: eigen beheer.
- VVD, D66, CDA en ChristenUnie (2021). *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst. Coalitieakkoord 2021 – 2025*. Zonder plaats.

Wet- en regelgeving

- Activiteitenbesluit Milieubeheer. Besluit van 19 oktober 2007, houdende algemene regels voor inrichtingen (Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer).
- Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer. Besluit van 7 oktober 1998, houdende regels voor inrichtingen voor de uitoefening van detailhandel of een ambachtsbedrijf (Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer).
- Besluit van 6 mei 2021, houdende regels met betrekking tot de energie-audit (Besluit energie-audit)
- Besluit van 19 juni 2023, tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit en het Besluit energie-audit in verband met de actualisatie van de energiebesparingsplicht voor milieubelastende activiteiten.
- Regeling specifieke uitkering additionele capaciteit voor toezicht en handhaving energiebesparing. Regeling van de Minister voor Klimaat en Energie van 30 juni 2022, nr. WJZ/ 22076980, houdende regels over het verstrekken van eenmalige specifieke uitkeringen ten behoeve van extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht (Regeling specifieke uitkering additionele capaciteit voor toezicht en handhaving energiebesparing).
- Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES. Wet van 22 december 2011, houdende regels inzake de volkshuisvesting, de ruimtelijke ordening en het milieubeheer in de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES).
- Wijzigingsbesluit Activiteitenbesluit milieubeheer, Besluit omgevingsrecht en enkele andere besluiten (nieuwe activiteiten). Besluit van 18 september 2015 tot wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer, het Besluit omgevingsrecht en enkele andere besluiten (nieuwe activiteiten).

Bijlage 6 Eindnoten

[1] Deze afbeelding is licht gewijzigd ten opzichte van de variant die wij de minister voorlegden voor bestuurlijke reactie. In die afbeelding was de periode 2008-2010 niet opgenomen. Ook was in die variant, in de legenda, niet de betekenis van het vraagteken in deze afbeelding verwerkt.
[2] De schattingen over de doelgroep van de energiebesparingsplicht, zoals weergegeven in figuur 6, gaan voor 2016, 2019 en 2020 over het aantal bedrijfsvestigingen. In andere jaren gaan de cijfers over het aantal bedrijven of instellingen. Een bedrijf of instelling kan meer dan 1 vestiging/inrichting betreffen. Elke vestiging/ inrichting kan onder de energiebesparingsplicht vallen. Dat verschillende begrippen – bedrijven/instellingen versus vestigingen - worden gebruikt bemoeilijkt de onderlinge vergelijkbaarheid van de aantallen die mogelijk onder de energiebesparingsplicht vallen.
[3] Het gemiddelde energieverbruik van Nederlandse huishoudens in 2021 was 1.250 m^3 gas en 2.810 kWh elektriciteit. Dit daalde snel in 2022. https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/81528NED geraadpleegd 8-6-2024.
[4] Zo blijkt uit de KEV 2022 dat in totaal 30 PJ energie kan worden bespaard in 2030, waaronder 18 PJ uit gas van de dienstenssector (60%). Uit de beoordeling van het intensiveringspakket blijkt dat 19-33 PJ kan worden bespaard. Hiervan komt 13-18 PJ voor rekening van het gasverbruik van de dienstensector (55%-68%) (ECN, 2016; TNO, 2021; PBL, 2022).
[5] Deze figuur is licht gewijzigd ten opzichte van de variant die wij de minister voorlegden voor bestuurlijke reactie. In de nieuwe afbeelding is expliciet gemaakt dat de eindopbrengst van de energiebesparingsplicht, in 20202, onbekend is.
[6] Het percentage bedrijven dat aan de informatieplicht voldoet, in de figuur, representeert hier de bedrijven die via RVO informatie aanleveren over de wijze waarop zij voldoen aan de energiebesparingsplicht. Dat aantal is bekend. Ook is (sinds 2019) bij benadering bekend hoeveel bedrijven onder de plicht vallen. Deze cijfers zijn daarom redelijk representatief voor de hele doelgroep van de energiebesparingsplicht. Het percentage bedrijven dat aan de energiebesparingsplicht voldoet in de figuur, representeert de resultaten van onderzoeken die beperkt representatief zijn voor de hele doelgroep. Zij zijn ontleend aan onderzoeken waar een beperkte groep bedrijven aan deelnam, waarbij onduidelijk is hoe representatief de onderzochte groep is (2011, 2014, en 2020). Mogelijk zijn de hier gerepresenteerde cijfers een overschatting van de situatie bij de hele doelgroep van de energiebesparingsplicht. De naleving van de energiebesparingsplicht in de jaren 2022 en 2023 representeert de naleving van de energiebesparingsplicht van bedrijven die voldoen aan de informatieplicht. De situatie bij bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht kan anders zijn.
[7] De kantoren met oppervlakte vanaf 2.001 m^2 beslaan 62,4% van de oppervlakte van de kantorenmarkt in Nederland boven de 100 m^2. Inclusief de groep 1.001-2.000, waarvan een deel boven de 1.500 m^2 zal uitkomen, is het 75,2%. https://www.cobouw.nl/308211/de-kantoortuin-heeft-afgedaan geraadpleegd 11-6-2024.
[8] Deze afbeelding is licht gewijzigd ten opzichte van de variant die wij de minister voorlegden voor bestuurlijke reactie. In die afbeelding was de periode 2008-2010 niet opgenomen. Ook was in die variant, in de legenda, niet de betekenis van het vraagteken in deze afbeelding verwerkt.
[9] Voor het jaar 2020 stellen wij het aantal controles met bekostiging door het bevoegd gezag op 0. Het totaal aantal controles dat wordt gerapporteerd in het onderzoek van Ecorys (te verschijnen), is lager dan het totaal aantal controles dat via de VUE is bekostigd. Mogelijk hebben omgevingsdiensten die niet in het onderzoek van Ecorys zijn betrokken ook controles uitgevoerd. Dit ligt buiten ons onderzoek. De door de minister bekostigde controles voor het jaar 2023 betreffen die controles ontleend aan de VUE databank. Er zijn vermoedelijk ook controles voor SPUK THE uitgevoerd in 2023, maar de stand van VUE en THE gecombineerd, op het klimaatdashboard is van oktober 2023. Het daar gepresenteerde aantal (2.651) is een stuk lager dan alleen al de onder de VUE uitgevoerde controles, zoals gepresenteerde op de VUE databank in juni 2024. Wij hebben hier gekozen voor meest positieve scenario, de controles onder de VUE. Het aantal uitgevoerde controles voor 2020-2022 is gebaseerd op onze selectie van uitgevoerde activiteiten uit de databank VUE. Wij selecteerden op: Toezicht bij complexe bedr./ inst. met training on the job en adm. afh. [controles]; Toezicht bij eenvoudige bedr./inst. [controles]; Toezicht bij eenvoudige bedr./inst. met training on the job [controles]; Toezicht bij eenvoudige bedr./inst. met training on the job en adm. afh. [controles]; Toezicht bij complexe bedr./inst. [controles]; Toezicht bij complexe bedr./inst. met training on the job [controles]; Toezicht bij eenvoudige bedrijven en instellingen (G1) [controles]; Toezicht bij eenvoudige bedrijven en instellingen met training (G2) [controles]; Toezicht bij complexe bedrijven en instellingen (H1) [controles]; Toezicht bij complexe bedrijven en instellingen met training (H2) [controles]; Toezicht energiebesparing bij reguliere controle eenvoudige bedr./inst. (X1) [controles]; Toezicht energiebesparing bij reguliere controle complexe bedr./inst. (X2) [controles].
[10] Volgens het overzicht 'uitgaven Klimaatbeleid', in het jaarverslag EZK 2017, heeft het ministerie van IenM in de periode 2015-2017 € 7,12 miljoen uitgegeven aan 'Wet Milieubeheer energiebesparing' (tabel 4). Het beleid en de uitgaven in het overzicht 'uitgaven Klimaatbeleid' worden door vakdepartementen aangeleverd

bij het ministerie van EZK, die deze verzamelt in een tabel. (EZK, 2022c; EZK, 2021; EZK, 2020; EZK, 2018; Algemene Rekenkamer, 2023a)

[11] Deze afbeelding is qua vorm gewijzigd ten opzichte van de variant die wij de minister voorlegden voor bestuurlijke reactie. De inhoud is gelijk.

[12] PBL stelt behalve de boven- en onderwaarde van de verwachte energiereductie ook een middenwaarde vast en specificeert die naar gas- en elektriciteitsgebruik van respectievelijk de dienstensector en industrie. Bij de boven- en onderwaarde gebeurt dat niet. De middenwaarde bestaat uit 18 PJ gas voor de dienstensector en 2 PJ gas voor industrie en 8 PJ elektriciteit voor de dienstensector en 2 PJ elektriciteit voor de industrie. Voor gas geldt een omrekenfactor van 18 PJ naar 1 Mton CO_2. 20 PJ / 18 levert dan 1,11 Mton CO_2. Voor elektriciteit is de omrekening van PJ naar Mton CO_2 afhankelijk van de energiemix: veel groene energie levert weinig CO_2-uitstoot. In de KEV 2022 gaat PBL uit van 0,07 kg CO_2 per kWh. 1 PJ = 277,8 miljoen kWh. 1 mton = 1.000 miljoen kilo. De 10 PJ elektriciteit leveren dan 2.778.000.000 kWh op, dat levert 194.460.000 kg of 0,19 Mton CO_2 op. 1.11 + 0,19 = 1,3 Mton CO_2. PBL (2020) https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2008/16/invoer-elektriciteit-in-2007-gedaald/petajoule--pj--#:~:text=Een%20petajoule%20is%201%20000,%3D%20277%2C78%20miljoen%20kWh.

[13] In onze onderzoeksopzet was deze norm gekoppeld aan heel vraag 2. Tijdens het onderzoek is deze in de praktijk alleen gebruikt in relatie met vraag 2c. Voor de overzichtelijkheid hebben wij in ons rapport deze norm daarom opgenomen onder vraag 2c.

RAPPORT

Gemeente Gorinchem

Rekenkamer Gorinchem
dhr. P. Buisman
Postbus 108
4200 AC GORINCHEM

Uw brief van:	Ons kenmerk:	Gorinchem,
	D-978512	1 juli 2025
Uw kenmerk:	Behandelaar:	Zaaknummer:
	dhr. T. (Theo) Sprong	Z/25/791653
	Doorkiesnummer:	
	0183659312	

Onderwerp:
DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparings- en informatieplicht

Geachte Rekenkamer,

Inleiding

Op grond van de bevindingen uit het DoeMee-onderzoek naar het decentrale toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing, heeft uw Rekenkamer in een bestuurlijke nota conclusies en aanbevelingen geformuleerd, die als bestuurlijk wederhoor aan ons college op 26 mei 2025 worden voorgelegd.

Wij danken u voor deze gelegenheid.

Voordat we ingaan op de door u benoemde conclusies en aanbevelingen, willen wij opmerken dat hier sprake is van een medebewindstaak waarvoor in onze optiek onvoldoende middelen worden verstrekt aan gemeenten. Desondanks weten we met een pragmatische werkwijze een groot deel van de bedrijven en instellingen in Gorinchem te bereiken en boeken we resultaten. Hoewel een doorontwikkeling zeker mogelijk is, achten we de huidige inzet als maximaal haalbaar en realistisch gezien de beperkingen van de huidige Rijksfinanciering.

Conclusies

Uw Rekenkamer, gelezen het landelijk beleid en het rapport van de Algemene Rekenkamer, komt voor de situatie Gorinchem tot een drietal conclusies.

1. Ten aanzien van de uitvoering van de wettelijke taak als zodanig ligt de inzet van de gemeente Gorinchem als bevoegd gezag en opdrachtgever en in het verlengde daarvan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) als opdrachtnemer enigszins onder het niveau van de doelstelling van de minister.
Zoals in de inleiding verwoord hebben we een groot aantal bedrijven en instellingen kunnen controleren, ondanks de krappe financiële middelen, onduidelijke informatie en personeelstekort.

Gezien de complexiteit van de opgave hebben we naar onze mening een maximaal haalbaar resultaat gehaald.

2. Ten aanzien van de opbrengst van de daadwerkelijke energiebesparing en CO2-reductie kan de Rekenkamer Gorinchem geen conclusies trekken over de doeltreffendheid en doelmatigheid.
Aan de uitvoering van het toezicht en de handhaving zijn geen resultaatgerichte doelen verbonden (kpi's) door de Minister, anders dan het aantal af te leggen bezoeken. Er zijn dan ook geen gedetailleerde cijfers over energiebesparing en CO2-reductie bijgehouden. Wel is er binnen OZHZ verband globaal zicht op de besparing als gevolg van de brancheaanpak, bedrijventerreinenaanpak en de bedrijfsbezoeken. Daarnaast zien we dat na hercontrole het aantal overtredingen is teruggebracht tot 0 waarmee we zien dat de aanpak feitelijk leidt tot het uitvoeren van energiebesparende maatregelen.

We zijn op pragmatische wijze te werk gegaan. Bedrijven waar gemakkelijk energiebesparing bereikt kan worden zijn als eerste benaderd. Daarnaast zetten gemeente en omgevingsdienst in op voorlichting en stimulering. Geheel in lijn met de reactie van de Minister willen we meer in gaan zetten op informatie gestuurd werken en waar mogelijk bijvoorbeeld gebruik maken van de gegevens van netbeheerders om gerichter bedrijven te benaderen.

3. Tenslotte concludeert de Rekenkamer Gorinchem dat de gemeenteraad weinig aandacht heeft voor deze wettelijke taak van de gemeente Gorinchem.
Deze conclusie is gericht op de gemeenteraad. Als college nemen wij daarom geen standpunt in over deze conclusie.

Aanbevelingen
Op basis van bovenstaande conclusies, ontvingen we onderstaande aanbevelingen

1. Verbreed de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing tot dan wel neem deze op in een beleid dat gericht is op het behalen van resultaatgerichte doelen voor een algehele energiebesparing en CO2-reductie.
We hebben ons in de RES Alblasserwaard tot doel gesteld om in 2030 ten minste 20% energie te besparen. Deze doelstelling maakt onderdeel uit van een bredere visie op de energietransitie in onze gemeente. We gaan voortvarend te werk met toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht, verplichting label C, onze aanpak energietransitie woningen, een uitrol van het warmtenet en een aanpak verduurzaming industrie. Monitoring vindt onder andere plaats vanuit de RES. Op termijn gaan deze sporen meer samenkomen als we het vanuit het totale lokale energiesysteem (ook programma Klimaat) bekijken.

Eventuele kwalitatieve doelstellingen t.a.v. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht vinden wij aan de Minister om te formuleren, om zo een uniforme uitrol van deze landelijke regeling te garanderen.

2. Maak hierin duidelijk welke rol de gemeente Gorinchem daarin kan vervullen.
Zie antwoord bij 1.

3. Zet het instrument van de energiebesparings- en informatieplicht, zolang dit bestaat, daarbij op een pragmatische wijze in, gericht op de te bereiken resultaten.
In navolging van voorgaande jaren, gaan we samen met OZHZ voor een pragmatische aanpak, teneinde zo eenvoudig maar vooral praktisch te werken.

Tot slot
Wij danken u nogmaals voor de gelegenheid om onze reactie aan u mee te geven.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Gorinchem
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Gorinchem

Rekenkamer

Commentaar van de rekenkamer op de bestuurlijke reactie op het DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en Informatieplicht energiebesparing

29 juli 2025

Het college heeft in zijn brief van 1 juli 2025 gereageerd op de conclusies en aanbevelingen van het DoeMee-onderzoek 2024: Energiebesparingsplicht en Informatieplicht energiebesparing.

Het college merkt in zijn brief op dat het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing een medebewindstaak is waarvoor in de optiek van het college aan gemeenten onvoldoende middelen worden verstrekt. Het college stelt dat het desondanks met een pragmatische werkwijze een groot deel van de bedrijven en instellingen weet te bereiken en resultaten weet te boeken. Een doorontwikkeling is volgens het college zeker mogelijk, maar het acht de huidige inzet als maximaal haalbaar en realistisch gezien de beperkingen van de huidige rijksfinanciering.

De rekenkamer beseft dat het hier om een regeling van het rijk gaat waarvan het rijk de uitvoering bij de gemeenten en de omgevingsdiensten heeft gelegd. Daarvoor heeft de gemeente Gorinchem structureel budget opgenomen in de begroting.
Het onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de regeling geeft aanleiding tot ernstige twijfel bij de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling in haar huidige vorm. De regeling en monitoring daarop geven geen enkel inzicht in wat daadwerkelijk aan energiebesparing en CO_2-reductie wordt bereikt.
De rekenkamer twijfelt overigens niet aan de inzet en pragmatische, resultaatgerichte benadering van de gemeente bij de uitoefening van deze taak.

In de RES Alblasserwaard heeft de gemeente zich tot doel gesteld om in 2030 ten minste 20% energie te besparen. De energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing vormt een van de instrumenten om dit doel te bereiken. De beschikbaarheid van mensen en middelen om het doel van de RES te bereiken is beperkt. Dat betekent dat keuzes moeten worden gemaakt. Een verantwoorde keuze vereist inzicht in doeltreffendheid en doelmatigheid van de verschillende instrumenten en maatregelen, met ander woorden in de mate waarin, met welke inzet en op welke termijn energiebesparing en CO_2-reductie kan worden bereikt. Dat geldt dus ook voor de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. De rekenkamer deelt de opvatting van het college dan ook niet dat het aan de minister is om de kwalitatieve, resultaatgerichte doelen voor deze regeling te formuleren.

De energiebesparing en energietransitie moeten voor een groot deel lokaal en regionaal hun beslag krijgen. Hiervoor moeten lokaal en regionaal afwegingen worden gemaakt en prioriteiten gesteld. Vanuit een pragmatische benadering lijkt de rekenkamer een onderlinge vergelijkbaarheid van maatregelen op resultaat lokaal en regionaal van meer belang en urgentie dan landelijke uniformiteit, die mogelijk nog lang op zich laat wachten. De rekenkamer beveelt daarom aan vanuit de bredere visie op de energietransitie voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing resultaatgerichte doelen te formuleren en daarop te monitoren.

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/25/791118/D-994201
Onderwerp: **Nota Vastgoedbeleid 2026-2032**

Datum: 30 september 2025
Portefeuillehouder: M. Molengraaf
I&O: 26 juni 2025
B&A / Raadsvergadering:13 november/27 november 2025
Opsteller: F. Roetgerink
Geeft voorstel begrotingswijziging: Ja/~~Nee~~

Onderwerp:
Nota Vastgoedbeleid 2026-2032, maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. De nota V*astgoedbeleid Gorinchem 2026-2032, maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed* (D-995800) vast te stellen als beleidskader voor het vastgoed in eigendom van de gemeente; 2. Voor de uitwerking van het Maatregelenpakket 'Transparante verantwoording' een incidenteel onderzoeksbudget Vastgoed op te nemen in 2026 van € 50.000; 3. De financiële gevolgen ten laste te brengen van het begrotingssaldo in 2026; 4. De financiële consequenties te verwerken in een begrotingswijziging;
Aanleiding:
In artikel 24 van de financiële verordening van de gemeente Gorinchem is opgenomen dat de gemeenteraad het Vastgoedbeleid vaststelt. De laatst vastgestelde nota Vastgoedbeleid dateert van 2019 en is destijds voor 4 jaar vastgesteld. Sindsdien zijn de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie vastgesteld. Ook is in het collegeprogramma opgenomen "*We actualiseren ons vastgoedbeleid. Een nieuw vastgoedbeleid biedt de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de stad op het gebied van maatschappelijke doelen, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling".* Dit tezamen vormt de aanleiding om de nota Vastgoedbeleid te actualiseren. *Vastgoedbeleid 2026-2032; Impact met maatschappelijk vastgoed* Om tot deze nota te komen is de nota uit 2019 geëvalueerd. Tevens is bekeken welke ontwikkelingen er beleidsmatig zijn geweest of aankomen, zowel vanuit onze eigen gemeente (bijvoorbeeld duurzaamheidsambities) als daarbuiten (bijvoorbeeld de handreiking Verantwoording Kapitaalgoederen en het Didam-arrest). Tijdens de interactieve I&O van 26 juni 2025 is de gemeenteraad meegenomen in deze ontwikkelingen. Uit de evaluatie, de ontwikkelingen vanuit intern en extern beleid en uit de interactieve I&O komt naar voren dat een groot deel van de kaders uit de nota Vastgoedbeleid 2019-2023 gelijk kunnen blijven. Tegelijkertijd komt ook naar voren dat het bereiken van maatschappelijke doelstellingen met ons vastgoed én sturing daarop meer aandacht mag hebben. Met deze geactualiseerde nota Vastgoedbeleid wordt vastgehouden aan de goede basis van het vastgoedbeleid van de voorgaande jaren, terwijl tegelijkertijd vorm gegeven wordt aan de wens om nog bewuster om te gaan met de bijdrage die vastgoed kan leveren aan wettelijke verplichtingen en gemeentelijke beleidsdoelen. *Uitgangspunten Nota Vastgoedbeleid 2026-2032* In de nota Vastgoedbeleid 2026-2032 zijn een drietal uitgangspunten opgenomen die ten grondslag liggen aan de kaders en acties die zijn opgenomen in de nota Vastgoedbeleid. Deze uitgangspunten zijn:

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

1) Maatschappelijke impact als leidraad
2) Sober, doelmatig en toekomstgericht
3) Openbaar, legitiem en transparant

In de nota worden deze uitgangspunten uitgewerkt. Wat gelijk blijft met de voorgaande nota('s) is:
- Vastgoed is een middel om beleidsdoelstellingen te bereiken;
- Huurrelatie en subsidierelatie blijven gescheiden;
- Ons vastgoed wordt standaard onderhouden op kwaliteitsniveau 'normaal';
- Er wordt elke vier jaar een MeerjarenOnderhoudsPlan opgesteld voor al onze panden en vastgesteld door het college;
- Er wordt een kostprijs dekkende huur gerekend voor maatschappelijk vastgoed en een marktconforme huur voor commercieel vastgoed.

Toevoegingen en veranderingen ten opzichte van de voorgaande nota('s) zijn:
- Er worden kaders geformuleerd in lijn met zowel het vastgoedbeleid als het erfgoedbeleid, hoe we omgaan met ons monumentale vastgoed;
- Er worden kaders geformuleerd hoe we zorgdragen voor het openbaar en legitiem inzetten van ons vastgoed, passend bij de juridische ontwikkelingen sinds 2019;
- De ambitie wordt uitgesproken om een richtlijn te ontwikkelen hoeveel vastgoed de gemeente langjarig nodig heeft voor het realiseren van haar maatschappelijke doelen;
- De ambitie wordt uitgesproken om de verantwoording over de vastgoedportefeuille aan te passen, in lijn met de landelijke trend om meer te sturen op prestaties van gemeentelijk vastgoed;
- Er komt een portefeuilleplan voor het maatschappelijk vastgoed dat géén onderdeel is van het IntegraalHuisvestingPlan (IHP) Onderwijs, zodat integraal gekeken wordt hoe ons vastgoed vanuit zowel technische als beleidsmatig perspectief toekomstbestendig ingezet kan worden;
- Om een brug te slaan tussen beleid en uitvoering worden 6 maatregelpakketten onderdeel van het Programma Vastgoed onder het beleidshuis.

Vastgoedlijst ter kennisname
In de nota is opgenomen dat, totdat er een nieuwe wijze van verantwoorden is ingevoerd, de oude werkwijze van verantwoorden blijft bestaan. Dit betreft onder andere het toesturen van de door het college vastgestelde lijst van onze panden met de labels en het toekomstperspectief. De vastgoedlijst is daarom als aparte bijlage bij dit voorstel gevoegd.

Beoogd effect:

Vastgoed is een middel om andere beleidsdoelen te bereiken, daarnaast is vastgoed kostbaar en brengt het risico's met zich mee. Met deze nota worden de kaders vastgesteld hoe wij omgaan met ons vastgoed, zodat optimaal bijgedragen kan worden aan de stad op het gebied van maatschappelijke doelen, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling. Door in te zetten op optimalisering van de portefeuille en portefeuilleplan als aanvulling op het MeerJarenOnderhoudsPlan, wordt de stap gezet van reactief vastgoedbeheer naar proactief vastgoedbeheer. We kijken niet alleen meer hoe we ons eigendom op een normaal niveau kunnen houden, maar óók naar wat er in de toekomst nodig is zodat onze portefeuille breed inzetbaar is. Daarbij wordt samenwerking met andere beleidsterreinen nog belangrijker. Ook wordt ingezet op een andere wijze van verantwoorden, zodat voor eenieder inzichtelijk is wat de kosten en opbrengsten per object zijn voor de gemeente.

Argumenten:

1.1 De huidige nota Vastgoedbeleid 2019-2023 is verouderd
De huidig nota Vastgoedbeleid had een looptijd van 4 jaar. De basis is nog steeds goed en veel zaken zijn overgenomen. Toch is er behoefte aan enkele aanscherpingen. Met de actualisatie van de nota wordt de basis van de nota 2019-2023 behouden, terwijl wel wordt ingespeeld op beleidsontwikkelingen en nieuwe

wettelijke kaders.

1.2 Nota Vastgoedbeleid 2026-2032 geeft kaders en houvast voor de komende periode
Met de nota wordt helder wanneer de gemeente vastgoed in bezit houdt en ter beschikking stelt. De komende periode wordt er gewerkt aan gebiedspaspoorten en andere ruimtelijke ontwikkelingen. Door het maatregelenpakket Optimalisering Vastgoedportefeuille komt er meer inzicht in de behoefte, kan beter ingespeeld worden op de hoeveelheid vastgoed die nodig is om onze maatschappelijke doelstellingen te bereiken. De nota geeft daarmee helderheid aan zowel de eigen organisatie als de partijen die gebruik (willen) maken van ons vastgoed.

1.3 Nota Vastgoedbeleid 2026-2032 borgt meer afstemming tussen de beleidsdoelen die we willen bereiken en het vastgoed dat de gemeente bezit
In de nota wordt de werkwijze bevestigd waarbij de beleidsafdeling uitspraken doet over de inzet van vastgoed als beleidsmiddel en de subsidierelatie. Het cluster vastgoed draagt zorg voor het onderhoud en realiseren van vastgoed en de privaatrechtelijke afspraken met huurders.
Door het Maatregelenpakket Optimalisering gemeentelijk vastgoed en het werken met een portefeuilleplan naast het MeerjarenOnderhoudsPlan, wordt deze werkwijze nog beter geborgd in de uitvoering.

1.4 Nota Vastgoedbeleid 2026-2032 is passend bij wettelijke kaders en gemeentelijke beleidsdoelstellingen
De nota geeft verschillende kaders hoe wij omgaan met wettelijke bepalingen voor de inzet van vastgoed, zoals de wet Markt en Overheid, het Didam-arrest en de wet Bibob. Met de ambitie om een portefeuilleplan op te stellen voor het gemeentelijke vastgoed dat geen onderdeel is van t het Integraal HuisvestingPlan Onderwijs, wordt tevens in kaart gebracht wat nodig is om te voldoen aan wettelijke bepalingen en gemeentelijke ambities die regulier onderhoud te boven gaan.

1.5 Nota Vastgoedbeleid 2026-2032 is passend bij landelijke trend om meer transparantie over prestaties van het gemeentelijk vastgoed
Maatschappelijk vastgoed staat bij steeds meer overheidsorganen op het netvlies als middel om beleidsdoelen te bereiken. Vanuit duurzaamheid wordt verwacht inzicht te geven in besparingen op energieverbruik en CO_2-uitstoot en in krappe tijden is het des te belangrijker om te weten wat de kosten en opbrengsten zijn van ons vastgoed. Recent is door het gemeentelijke netwerk Bouwstenen voor Sociaal een handreiking gedaan hoe beter verantwoord kan worden over de prestaties van gemeentelijk vastgoed. Ook tijdens de I&O zijn vragen gesteld over hoe de verantwoording van het gemeentelijk vastgoed. In de nota wordt de ambitie uitgesproken om naar een andere wijze van verantwoorden te gaan, zodat beter inzichtelijk wordt wat de prestaties van ons vastgoed zijn.

1.6 Nota Vastgoedbeleid sluit aan op de werkwijze van het Gorcums Beleidshuis
In navolging van de Omgevingswet, de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie is het Gorcums Beleidshuis ontstaan, met verschillende programma's. Deze programma's kunnen bestaan uit nota's en maatregelenpakketten. Deze nota sluit aan op de genoemde systematiek. Tevens dragen de maatregelenpakketten bij aan een integrale werkwijze die past bij de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie.

2.1, 3.1, 4.1 Binnen de huidig beschikbare middelen is geen ruimte voor de aanvullende werkzaamheden die nodig zijn om tot een andere wijze van verantwoording te komen.
De werkzaamheden die nodig zijn om te komen tot een goed raadsvoorstel vanuit het Maatregelenpakket Transparante Verantwoording zijn aanvullend op de reguliere werkzaamheden. Zo moet nader uitgewerkt worden wat de mogelijkheden zijn om dit goed vorm te geven en welke informatie nodig is. Waarschijnlijk heeft een andere wijze van verantwoorden effect op hoe in de verschillende gemeentelijke systemen data wordt verwerkt en eventueel gekoppeld kan worden. Dit is een specialisatie die nu intern niet voor handen

is. Dit betekent dat er op dit moment onvoldoende capaciteit en kennis is om dit op te pakken en goed te onderzoeken, terwijl goede verantwoording op veel onderdelen zelfs wettelijk verplicht is, dan wel op korte termijn wordt. Om dit voortvarend op te pakken wordt voorgesteld om voor dit maatregelenpakket nu al een onderzoeksbudget van € 50.000,00 ter beschikking te stellen om dit nader uit te werken.

Risico's:

1.1 De uitvoering van het Vastgoedbeleid vraagt tijd en informatie vanuit de ambtelijke organisatie en medewerking van huurders welke wellicht niet voor handen blijkt
De nota Vastgoedbeleid legt meer nadruk op het behalen van de gemeentelijke doelstellingen met ons vastgoed en dit te optimaliseren. Dit kan alleen als goed inzichtelijk is welke doelstellingen dat zijn en hoeveel ruimte hiervoor nodig is. Dat vraagt niet alleen om inzicht in de kosten, maar vooral ook in bezettingsgraden en activiteiten. Die informatie is nu verspreid over verschillende partijen en soms niet beschikbaar. Dit bij elkaar brengen en/of beschikbaar krijgen vraagt tijd van zowel de ambtelijke organisatie als onze gebruikers. Het risico bestaat dat de tijd die nodig is, niet beschikbaar blijkt of pas nadat extra middelen beschikbaar worden gesteld.

1.2 Van reactief onderhoud naar proactief vastgoedsturing kan zorgen voor teleurstellingen bij zittende gebruikers
Om goed te kunnen sturen, zal enerzijds op een andere wijze informatie geregistreerd moeten worden en anderzijds is het ook een cultuurverandering. Het houdt ook in dat er vaker getoetst wordt op het rendement van ons vastgoed, zowel maatschappelijk als financieel. Niet alles kan worden voortgezet zoals tot nu toe gebruikelijk en bestaande, langjarige situaties zullen wellicht moeten veranderen. Het risico bestaat dat huidige gebruikers hierdoor teleurgesteld worden.

1.3 *Het risico bestaat dat de investeringen die volgen uit het Portefeuilleplan, niet passen binnen de toekomstige begrotingen.*
Een portefeuilleplan maakt inzichtelijk welke investeringen er nodig zijn om ons vastgoed te laten voldoen aan beleidsambities en wet- en regelgeving. De gemeente heeft de komende jaren uitdagingen op financieel vlak. Investeringen in vastgoed zijn vaak kostbaar. Het risico bestaat dat er uiteindelijk onvoldoende budget beschikbaar is om alle investeringen te doen die nodig zijn om aan onze beleidsambities of wet- en regelgeving te voldoen. Dan moeten wellicht keuzes gemaakt worden die niet alleen consequenties hebben voor het vastgoed, maar ook voor de doelstellingen die we met ons vastgoed faciliteren.

2.1 Vervolgkosten voor een nieuwe wijze van verantwoorden zijn niet uitgesloten.
Met een nieuwe wijze van verantwoorden krijgt de raad meer inzicht in het vastgoed, de kosten en baten. Deze informatie moet wel bijgehouden worden, vaak op verschillende plekken. Dit vraagt, ondanks de mogelijkheden om zaken tegenwoordig te automatiseren, meer werk. Dit komt boven op de bestaande werkzaamheden en past mogelijk ook structureel niet (geheel) in de bestaande formatie of beschikbare systemen.

Financiën:

Voor de uitwerking van een nieuwe wijze van verantwoorden wordt een onderzoeksbudget van € 50.000 aangevraagd. Deze wordt in de eerstvolgende begrotingswijziging van de begroting 2026 meegenomen. In 2026 worden de overige maatregelenpakketten verder uitgewerkt. De mogelijke aanvullende financiële consequenties die hier uit voortvloeien zullen meegenomen worden in de PPN 2027-2031 en, indien van toepassing, volgende begrotingen.

Participatie:

Het vastgoedbeleid is een uitvloeisel van de Financiële verordening. De participatie is daarmee beperkt tot een interactieve sessie met de gemeenteraad. De beleidsdoeltellingen waarvoor Vastgoed als middel wordt ingezet zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie, Samenlevingsvisie en daaruit volgende sectorale uitwerkingen.

Deze kennen elk hun eigen participatietraject.
Communicatie:
De nota zal worden gepubliceerd op de gemeentelijke website. Over vervolgstappen zal ter zijner tijd met betrokken partijen zoals huurders worden gecommuniceerd.
Duurzaamheid:
Duurzaamheid wordt meegenomen in het Portefeuilleplan.
Vervolgproces:
13 november 2025: B&A sessie gemeenteraad 27 november 2025: Besluitvorming gemeenteraad We gaan hierna aan de slag met het opstellen van de maatregelenpakketten en uitvoering hiervan. In 2027 komen we terug met een voorstel voor een nieuwe wijze van verantwoording.
Bijlagen:
- Nota Vastgoed, - Vastgoedlijst

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 14 oktober 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. De nota V*astgoedbeleid Gorinchem 2026-2032, maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed* (D-995800) vast te stellen als beleidskader voor het vastgoed in eigendom van de gemeente;
2. Voor de uitwerking van het Maatregelenpakket ‘Transparante verantwoording’ een incidenteel onderzoeksbudget Vastgoed op te nemen in 2026 van € 50.000;
3. De financiële gevolgen ten laste te brengen van het begrotingssaldo in 2026;
4. De financiële consequenties te verwerken in een begrotingswijziging;

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Gemeente Gorinchem

Nota Vastgoedbeleid Gorinchem 2026-2032

Maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

Drie centrale uitgangspunten 3

Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen 3

Maatregelenpakketten 3

1 Inleiding 4

1.1 Terugblik 4

1.2 Nieuwe ontwikkelingen 5

1.3 Leeswijzer 6

2 Gorinchems Maatschappelijk Vastgoed 8

2.1 Definitie en scope 8

2.2 Onderwijshuisvesting; een vak apart binnen Maatschappelijk Vastgoed 9

2.3 Visie op vastgoed 11

3 Uitgangspunten voor Gorinchems Vastgoed 12

4 Maatschappelijke impact als leidraad 14

4.1 Heldere rolverdeling tussen Vastgoed en Beleid 14

4.2 Inzet van vastgoed 17

4.3 Monumentaal vastgoed 17

4.4 Een portefeuille passend bij de gemeentelijke doelstellingen 18

5 Sober, doelmatig en toekomstgericht 21

5.1 Normaal dagelijks beheer en instandhouding 21

5.2 Portefeuilleplan voor overig maatschappelijk vastgoed 24

5.3 Goede informatie noodzakelijk 25

6 Openbaar, legitiem en transparant 26

6.1 Wettelijke kaders inzet(maatschappelijk) Vastgoed 26

6.2 Gelijke contracten en standaardisering 31

6.3 (Financiële) Verantwoording en transparantie 32

7 Van beleid naar uitvoering: Maatregelenpakketten binnen programma Vastgoed 34

7.1 De maatregelpakketten 34

7.2 Looptijd en uitvoering 37

7.3 Koppeling maatregelen en uitgangspunten 37

8 Bijlagen 38

8.1 Bijlage Leegstandsprocedure 38

8.2 Bijlage beknopte toelichting onderhoudsniveau 40

Samenvatting

Deze nota actualiseert het vastgoedbeleid van de gemeente Gorinchem voor de periode 2026-2032. De basis van het beleid uit 2019 blijft grotendeels overeind, maar er is meer aandacht voor het bereiken van maatschappelijke doelstellingen met gemeentelijk vastgoed. De nota is tot stand gekomen na evaluatie van het vorige beleid, inbreng van interne en externe ontwikkelingen (zoals duurzaamheidsambities en het Didam-arrest), en een interactieve sessie met de gemeenteraad.

Drie centrale uitgangspunten

De nota is opgebouwd aan de hand van drie centrale uitgangspunten. Deze zijn:

1. **Maatschappelijke impact als leidraad**
   Gemeentelijk vastgoed wordt primair ingezet voor functies die bijdragen aan wettelijke en gemeentelijke doelen, met nadruk op efficiënt gebruik en multifunctionaliteit.
2. **Sober, doelmatig en toekomstgericht**
   Gebouwen worden onderhouden op een normaal niveau, investeringen worden afgewogen op basis van maatschappelijke baten, en er wordt gestuurd op toekomstbestendigheid en duurzaamheid.
3. **Openbaar, legitiem en transparant**
   Transparantie in beheer, gebruik en verantwoording is essentieel. Alle gebruikers moeten onder gelijke voorwaarden gebruik kunnen maken van gemeentelijk vastgoed. De gemeenteraad moet goed geïnformeerd worden over de prestaties van ons vastgoed.

Belangrijkste beleidslijnen en maatregelen

- Rolverdeling blijft gelijk: De rolverdeling tussen vastgoedbeheer en beleidsafdelingen blijft ongewijzigd. Beleidsafdelingen bepalen de maatschappelijke doelen, het cluster Vastgoed beheert en ontwikkelt de panden.
- Onderhoudsniveau blijft gelijk: Het huidige onderhoudsniveau wordt gehandhaafd op niveau Normaal. In uitzonderlijke gevallen kan hiervan afgeweken worden, afhankelijk van het gebruik en de toekomst van het pand.
- Huurbeleid blijft gelijk: Kostprijsdekkende huur voor maatschappelijke partijen, marktconforme huur voor commerciële huurders.
- Optimale vastgoedportefeuille: De komende periode wordt gewerkt aan het beter inzichtelijk maken welke gemeentelijke beleidsdoelen gefaciliteerd worden met ons vastgoed en of hier een optimalisering in mogelijk is. Dit zodat het vastgoed dat we hebben zo efficiënt mogelijk wordt gebruikt.
- Portefeuilleplan: De gemeente onderhoudt haar vastgoed middels een MeerJarenonderhoudsprogramma. Maar naast regulier onderhoud zijn soms aanvullende investeringen nodig vanwege wet- en regelgeving of gemeentelijke beleidsambities. Met het portefeuilleplan wordt voor het vastgoed dat niet onder het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs valt, inzichtelijk gemaakt wat nodig is voor een toekomstbestendige portefeuille.
- Transparantie en verantwoording: Er wordt gewerkt aan een transparanter systeem van verantwoording, met indicatoren zoals kosten, opbrengsten, energieverbruik en CO_2-uitstoot per gebouw.

Maatregelenpakketten

Onder de Omgevingswet en het Gorinchems beleidshuis bestaat de mogelijkheid om maatregelenpakketten op te nemen in een Programma. Een maatregelenpakket is een samenhangende set van afspraken en acties waarmee de gemeente uitvoering geeft aan de ambities uit deze nota.
De nota benoemt zes maatregelenpakketten die gedurende looptijd van deze nota verder worden uitgewerkt en uitgevoerd:

1. Optimalisering vastgoedportefeuille
2. Transparante verantwoording
3. Portefeuilleplan (strategie voor investeringen en beheer)
4. Eenduidige vastgoedinformatie
5. Standaardisering huurovereenkomsten
6. Actualisering huurprijzensystematiek

De maatregelenpakketten zijn een collegebevoegdheid. Voor het maatregelenpakket Transparante verantwoording geldt dat, gezien de toetsende rol van de gemeenteraad hier, na verdere uitwerking, een apart raadsvoorstel voor zal worden gedaan.

1. Inleiding

Voor u ligt de nota Vastgoed 2026-2032. Met deze nota worden de beleidskaders vastgesteld hoe de gemeente Gorinchem om wenst te gaan met het vastgoed dat zij in eigendom heeft. De nota is het logische vervolg op het voorgaande beleid en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. In deze inleiding wordt een terugblik gegeven op de afgelopen periode en met de leeswijzer wordt vooruitgekeken naar de inhoud van deze nota.

1.1 Terugblik

Nota vastgoedbeleid 2020-2023: hoofdpunten en resultaten

Op 10 februari 2020 heeft de gemeenteraad de nota Vastgoedbeleid 2020-2023 vastgesteld. Deze nota vormde een belangrijke stap in de verdere professionalisering van beheer en het gebruik van het gemeentelijk vastgoed. De nota bood duidelijke kaders:

- wie binnen de organisatie verantwoordelijk is;
- waarom de gemeente vastgoed in eigendom heeft;
- op welke manier we ons vastgoed beheren en inzetten.

De nota lag onder andere aan de basis van een nota Accommodatiebeleid, die op 27 januari 2022 is vastgesteld. Ook is er grote vooruitgang geboekt met het Uitvoeringsplan verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed. Er werd een routekaart opgesteld en een werkprogramma vastgesteld, gericht op de grootschalige verduurzaming van negen gemeentelijke panden. Ondertussen is naar aanleiding hiervan het Stadhuis aangesloten op het Warmtenet, het kantoor van de haven verduurzaamd, het wijkgebouw aan de Henri Knapstraat aangepakt evenals Brede School Schuttersplein en Brede School Gildenplein. Voor de andere panden is gestart met de voorbereidingen voor uitvoer van de plannen.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

Duurzaamheid: hogere eisen en stijgende kosten

Sinds 2020 is ook in 'de buitenwereld' het nodige veranderd. Duurzaamheid blijft een groot punt van aandacht, zowel vanwege de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs als door de sterk gestegen energiekosten. Dit raakt niet alleen de gemeente, maar ook de gebruikers van ons vastgoed. Daarnaast worden de eisen aan de duurzaamheid van gebouwen steeds strenger. Ook de manier waarop wij hierover verantwoording moet afleggen wordt steeds gedetailleerder. Veranderende regelgeving met betrekking tot terug leveren van (zonne) energie, maken dat investeringen een langere terugverdientijd hebben en daarmee de businesscases anders worden.

Juridische kaders: transparantie en verantwoording

In de afgelopen jaren zijn er belangrijke juridische ontwikkelingen geweest. Het Didam-arrest heeft bijvoorbeeld bevestigd dat gemeenten de algemene beginselen van behoorlijk bestuur strikt moeten toepassen bij verkoop, verhuur of andere vormen van ingebruikgeving van vastgoed. Dit vraagt om een open en transparant proces.

Verder heeft het platform 'Bouwstenen voor Sociaal' een voorstel gedaan om de verantwoording over de vastgoedportefeuille aan de gemeenteraad te standaardiseren. De commissie 'Besluit Begroten en Verantwoorden' (BBV) staat hier positief tegenover. Deze handreiking past binnen de trend dat meer inzicht in prestaties van het vastgoed wenselijk is.

Portefeuilleontwikkeling: strategische keuzes

Ook de portefeuille van de gemeente Gorinchem is veranderd. Een aantal panden is afgestoten. Opvallende dossiers zijn de ontwikkelingen rond het Caribabad en De Nieuwe Doelen. Voor het Caribabad is uiteindelijk gekozen voor sloop en nieuwbouw. Voor De Nieuwe Doelen is gekozen voor het Cultuurhuis met daarin de bibliotheek en behoud van de huidige zaal ten behoeve van maatschappelijke programmering.

Zeker in de huidige economische context is het van belang dat iedere euro doelmatig wordt ingezet. Deze realiteit is terug te zien in de nieuwe nota en vormt één van de belangrijkste vraagstukken voor de komende periode:

> Hoe zorgen we ervoor dat ons vastgoed optimaal wordt benut
> én aansluit bij de beleidsdoelen van de gemeente?

Deze vraag kwam ook nadrukkelijk naar voren bij de evaluatie van het vorige beleid. Bij het opstellen van deze nota zijn verschillende disciplines betrokken. Inbreng uit zowel de ambtelijke en bestuurlijke themasessie over het gemeentelijk vastgoedbeleid als uit een interactieve I&O op 26 juni 2025 met de gemeenteraad is verwerkt.

1.3 Leeswijzer

Deze nota geeft een overzicht van het beleid en de uitvoering rondom gemeentelijk vastgoed. In de eerste hoofdstukken wordt de context geschetst en toegelicht welke rol vastgoed binnen de gemeente speelt. Hoofdstuk 3 beschrijft de drie centrale uitgangspunten voor het gemeentelijk vastgoed, die in de hoofdstukken 4, 5 en 6 verder worden uitgewerkt en toegelicht. Hoofdstuk 7 laat zien hoe deze uitgangspunten in de praktijk worden gebracht: hier worden ze vertaald naar concrete maatregelenpakketten die zorgen dat het beleid daadwerkelijk effect krijgt. Samen vormen de nota en de maatregelenpakketten het Programma Vastgoed, dat richting geeft aan het beheer en de ontwikkeling van gemeentelijk vastgoed. In de stukken zal, waar nodig, toegelicht worden of het gestelde ook van toepassing is als een pand ingezet wordt voor onderwijs, of dat dit anders is ingericht vanuit wet- en regelgeving of in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP 2023-2038).

2 Gorinchems Maatschappelijk Vastgoed

Maatschappelijk vastgoed is een breed begrip. Ook is er wel eens verschil in hoe er naar het maatschappelijk vastgoed wordt gekeken. In dit hoofdstuk wordt de scope toegelicht, met een verdieping op het onderwijsvastgoed. Onderwijsvastgoed is vanuit wet- en regelgeving die van toepassing is, een bijzondere tak binnen onze portefeuille. Als laatste wordt de visie op de inzet en risico's van het gemeentelijke vastgoed toegelicht. Dit als basis voor de uitgangspunten en uitwerking daarvan in de verdere hoofdstukken.

2.1 Definitie en scope

In deze nota wordt met vastgoed of vastgoedportefeuille uitsluitend gedoeld op gebouwen die eigendom zijn van de gemeente Gorinchem. Onbebouwde gronden vallen hier niet onder.

Voor het beleid over onbebouwde gronden wordt verwezen naar het Programma Grond, waarin onder andere de nota Grondbeleid en nota Snippergroen zijn opgenomen.

Het beheer van de gemeentelijke vastgoedportefeuille is grotendeels belegd bij Stadsbeheer, cluster Vastgoed. Voor onderwijshuisvesting geldt dat het beheer van de panden grotendeels bij de onderwijsinstellingen zelf ligt. De portefeuille omvat alle gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente. Deze is onderverdeeld in drie categorieën: De categorie Maatschappelijk vastgoed vormt de kernportefeuille. Commercieel en Overig behoren tot de rest van de portefeuille.

Vastgoedcategorie	Kenmerken	Voorbeelden
Maatschappelijk vastgoed	Gemeentelijk eigendom ten behoeve van beleidsdoelstellingen of wettelijke taak	Sportaccommodaties, schoolgebouwen, buurthuizen, stadhuis, gemeentewerf en het museum
Commercieel vastgoed	Marktconforme huur; courant vastgoed met commerciële exploitatiewaarde	Museumcafé, La Capponière, praktijkruimten WLZ-gebouw
Overig vastgoed	Strategische aankopen voor toekomstige ontwikkelingen/herontwikkelingsvastgoed; restant historisch woningbezit; redelijk courant vastgoed	Diverse woningen, kerktoren

Tabel 1: Kenmerken en voorbeelden van de vastgoedcategorieën

Op het moment van schrijven bezit de gemeente 84 panden.

- 67 in de categorie Maatschappelijk vastgoed
- 5 in de categorie Commercieel vastgoed;
- 12 in de categorie Overig vastgoed.

2.2 Onderwijshuisvesting; een vak apart binnen Maatschappelijk Vastgoed

Zoals hierboven omschreven bestaat het merendeel van de gemeentelijke vastgoedportefeuille op dit moment uit Maatschappelijk vastgoed. Binnen deze groep is er onderscheid te maken tussen panden welke voor onderwijshuisvesting worden ingezet en panden welke voor ándere gemeentelijke of wettelijke doelstellingen worden gebruikt, zoals cultuur of welzijn. Vanuit de wet- en regelgeving Onderwijs is er een aantal verschillen met ander maatschappelijk vastgoed.

De gemeente heeft de wettelijke taak om te zorgen voor passende schoolgebouwen. Dat kan via nieuwbouw, tijdelijke huisvesting of het huren van ruimtes. Wettelijk is de gemeente verplicht om een lange termijn strategie te hebben voor haar onderwijshuisvestingsportefeuille, het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Voor de gemeente Gorinchem is het IHP 2023-2038 vastgesteld in april 2023. Daarnaast staan in de Verordening Onderwijshuisvesting de rechten en plichten van beide partijen.

2.2.1 Juridisch en economisch eigendom

Een belangrijk verschil tussen onderwijshuisvesting en ander maatschappelijk vastgoed, is dat bij onderwijsvastgoed onderscheid gemaakt wordt tussen het juridisch eigendom en het economisch eigendom van een pand.

Het uitgangspunt van de onderwijswetgeving (Wet primair onderwijs (WPO), Wet expertise centra (WEC) en Wet voortgezet onderwijs (WVO)) is dat schoolbesturen juridisch eigenaar zijn van schoolgebouwen en dit in het kadaster wordt vastgelegd.

Juridisch eigenaar zijn betekent niet dat het schoolbestuur ook volledig eigenaar is. De gemeente is namelijk economisch eigenaar van schoolgebouwen. Dat wil zeggen dat het juridisch eigendom naar de gemeente overgaat op het moment dat een schoolbestuur een gebouw niet meer nodig heeft. Dit economisch eigendom wordt ook wel het economisch claimrecht van de gemeente genoemd. Het economisch claimrecht is geregeld in artikel 110 WPO, 108 WEC en 76u WVO en betekent dat een schoolgebouw op het moment dat het schoolbestuur besluit hierin het onderwijs te beëindigen 'om niet' terugvalt aan de gemeente.

Juridisch eigendom betekent dat het schoolbestuur zelf verantwoordelijk is voor dagelijks en groot onderhoud, evenals voor aanpassingen aan het gebouw die vanuit het schoolbestuur gewenst zijn. De scholen krijgen hier middelen voor van het rijk.

De gemeente is voor al het onderwijsvastgoed in ieder geval economisch eigenaar: dit houdt in dat de gemeente de initiële investering heeft gedaan/doet voor realisatie van de school, de gemeente aan zet is voor grootschalige renovatie indien een pand niet meer geschikt is om onderwijs in te verzorgen, de gemeente risicodrager is bij brand, maar ook dat als een gebouw niet langer wordt gebruikt voor onderwijs, het juridisch eigendom wordt teruggegeven aan de gemeente zodat zij de locatie op een andere wijze kan inzetten zonder dat de school hiervoor een vergoeding krijgt. Vanwege deze, door de wetgeving vastgestelde, splitsing in eigendom is er bij onderwijsvastgoed voor het merendeel van de portefeuille de bijzondere situatie dat panden wél bij ons op de balans staan, wij de kapitaalslasten dragen, maar dat het feitelijk beheer en gebruik van de panden níet bij de gemeente ligt.

Soms is de gemeente wel zelf volledig eigenaar van een schoolgebouw. Dit is het geval in een tweetal situaties:

- De locatie betreft een multifunctioneel gebouw waarbij onderwijshuisvesting wordt gecombineerd met andere functies, zoals kinderopvang, wijkcentrum of sportfuncties. Dit zijn de zogenaamde 'Brede Scholen'. Het cluster Vastgoed is dan verantwoordelijk voor het groot onderhoud. Het dagelijks beheer wordt gedaan door de beheerstichting van de Brede School. De scholen dragen in dat geval hun landelijke onderhoudsbudget voor deze gebouwen over aan de gemeente.
- De locatie betreft een zogenaamde 'overloop' locatie, welke tijdelijk ingezet wordt voor een school, bijvoorbeeld bij grootschalige renovatie/nieuwbouw van het eigen schoolgebouw. Of voor het opvangen leerlingenfluctuaties. In dat geval zorgt het cluster Onderwijshuisvesting ervoor dat er een tijdelijke overeenkomst wordt gesloten met scholen en een (landelijk vastgesteld) medegebruikerstarief wordt betaald. Cluster Vastgoed voert het groot onderhoud uit.

2.3 Visie op vastgoed

2.3.1 Vastgoed als beleidsinstrument

In de gebouwen die de gemeente heeft, worden activiteiten verricht die bijdragen aan welzijn, participatie, duurzaamheid, gezondheid, cultuur en sport. Daarmee dient ons vastgoed zowel wettelijke verplichtingen (zoals onderwijs en bewegingsonderwijs) als het behalen van onze eigen gemeentelijke doelstellingen. Het in eigendom hebben van vastgoed is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelen te realiseren tegen zo laag mogelijke kosten. Vastgoed wordt ingezet als beleidsinstrument.

De Omgevingsvisie en Integrale samenlevingsvisie vormen de basis van de doelstellingen die de gemeente wil bereiken, met verdere uitwerking in verschillende programma's. Niet voor alle doelstellingen van de gemeente is accommoderen in gemeentelijk vastgoed nodig. Vaak kunnen doelstellingen ook op andere manieren worden behaald. Dit blijft een afweging die binnen de gemeente gemaakt moet worden. De keuze tussen het ter beschikking stellen van ruimte in gemeentelijk vastgoed of extra vastgoed huren, kopen of bouwen is in de basis een bedrijfseconomische afweging: welke optie levert de gewenste maatschappelijke waarde op tegen de laagste kosten en risico's?

Naast vastgoed voor gemeentelijke of wettelijke doelen bezit de gemeente panden voor de huisvesting van de eigen organisatie. Dit ondersteunt de uitvoering van gemeentelijke taken en dienstverlening.

2.3.2 Vastgoedbezit is kostbaar en kent risico's

Vastgoed gaat in de regel over grote bedragen. Ongeacht het type object brengt elk pand aanzienlijke kosten en risico's met zich mee. Deze risico's zijn:

- Financieel: hoge aanschaf-, onderhouds- en exploitatiekosten, kans op waardedaling.
- Functioneel: leegstand of veranderende gebruiksbehoefte.
- Juridisch: aansprakelijkheid, veranderende wet- en regelgeving.
- Technisch: gebreken of achterstallig onderhoud.

De gemeente handelt niet speculatief, maar is in basis risicomijdend. Daarom zet ze het in eigendom hebbende vastgoed uitsluitend in wanneer dit aantoonbaar bijdraagt aan maatschappelijke doelen of wettelijke taken. Efficiënt gebruik is daarbij noodzakelijk om optimaal maatschappelijk rendement te behalen.

Goed rentmeesterschap is hierbij een kernprincipe: vastgoed wordt zorgvuldig en verantwoord beheerd, met oog voor toekomstbestendigheid. Dit betekent sober, efficiënt en duurzaam omgaan met het bezit.

Het risicoprofiel van vastgoed vraagt om een kritische blik op de portefeuille. We beoordelen regelmatig of het bezit nog past bij de huidige en toekomstige ontwikkelingen in Gorinchem. Waar in de markt goede alternatieven beschikbaar zijn, hoeft de gemeente geen vastgoed te bezitten. Vanwege de risico's streeft de gemeente ernaar om zo min mogelijk vastgoed in eigendom te hebben.

Voor commercieel vastgoed en overig vastgoed geldt nadrukkelijk het principe 'verkoop tenzij': alleen bij zwaarwegende redenen die aansluiten bij gemeentelijke ambities blijft de gemeente eigenaar.

Gelet op de kosten en risico's van vastgoedbezit, en het uitgangspunt dat gemeentelijk vastgoed alleen wordt aangehouden wanneer dit bijdraagt aan maatschappelijke of wettelijke doelen, zijn duidelijke kaders nodig voor het gebruik, beheer en bezit ervan. Deze kaders zijn verwoord in het volgende hoofdstuk.

3 Uitgangspunten voor Gorinchems Vastgoed

Op basis van onze visie op vastgoed zijn drie uitgangspunten voor deze nota geformuleerd. Deze geven richting aan hoe wij omgaan met ons vastgoed en bieden kaders voor wanneer en hoe wij ons vastgoed inzetten. Waar van toepassing wordt verwezen naar wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zoals benoemd in de inleiding. De uitgangspunten zijn:

1. Maatschappelijke impact als leidraad

Gemeentelijk vastgoed wordt primair ingezet voor functies die het meest bijdragen aan wettelijke en gemeentelijke doelen, en waarvoor in de markt geen goed alternatief beschikbaar is. De maatschappelijke functie staat daarbij boven het financiële rendement. Omdat vastgoed kostbaar is, wordt gestreefd naar maximaal gebruik door meerdere partijen. Waar mogelijk delen organisaties en functies dezelfde gebouwen. Dit verhoogt de bezettingsgraad en verlaagt de kosten per gebruiker. We sturen op een kernportefeuille die breed inzetbaar is en aansluit bij de ruimtebehoefte op korte én lange termijn.

2. Sober, doelmatig en toekomstgericht

Gebouwen worden onderhouden op een functioneel niveau dat past bij het gebruik, tenzij beleidsdoelen vragen om een hoger kwaliteitsniveau. Investeringen worden afgewogen op basis van maatschappelijke baten. Het gemeentelijke vastgoed voldoet minimaal aan geldende wet- en regelgeving. Bij de investeringen die we doen, kijken we niet alleen naar wat nú nodig is, maar kijken we ook naar de toekomst: kunnen we tegen (beperkte) meerkosten het pand breder inzetbaar maken of beter bijdragen aan andere beleidsambities zoals duurzaamheid, erfgoed of toegankelijkheid. Andersom: als de verwachting is dat een pand nog een beperkte periode in bezit blijft, zijn investeringen die normaal onderhoud te boven gaan, dan écht noodzakelijk?

3. Openbaar, transparant en juridisch legitiem

Vastgoed is kostbaar en gewild; er gaan grote bedragen in om. De gemeente heeft vanuit haar publieke taak de plicht om transparant te zijn over haar vastgoedbezit, het beheer en gebruik ervan. Alle gebruikers dienen onder gelijkwaardige condities gebruik te kunnen maken van het gemeentelijk vastgoed. Ook dienen we er scherp op te zijn dat vastgoed niet wordt gebruikt voor zaken die in strijd zijn met wet- en regelgeving. Transparantie betekent ook verantwoording afleggen aan raad en inwoners: over de besteding van middelen en prestaties van het vastgoed.

De uitgangspunten worden in de volgende hoofdstukken uitgewerkt.

4 Maatschappelijke impact als leidraad

Het uitgangspunt 'maatschappelijke impact als leidraad' klinkt eenvoudig, maar is in de praktijk één van de meest complexe aspecten van maatschappelijk vastgoed. Veel organisaties in de stad ervaren hun activiteiten als maatschappelijk relevant, maar de kernvraag is:

- Sluit deze impact daadwerkelijk aan bij de beleidsdoelen van de gemeente?

En als het antwoord op die vraag ja is, rechtvaardigt de maatschappelijke opbrengst dan de kosten van het inzetten van gemeentelijk vastgoed?

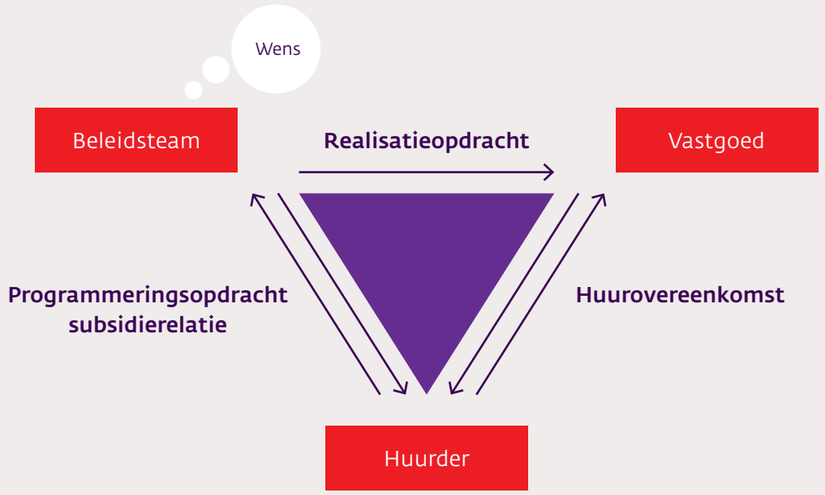
Om die vragen goed te beantwoorden zijn drie zaken essentieel:

- Een duidelijke rolverdeling tussen de afdeling Vastgoed en de beleidsafdelingen.
- Concrete kaders voor de inzet van vastgoed als beleidsinstrument.
- Een vastgoedportefeuille die aansluit op de ruimtelijke behoeften in de stad om zo met minimale kosten een maximaal resultaat te behalen.

Dit hoofdstuk beschrijft hoe we met deze drie elementen meer grip willen krijgen op de maatschappelijke impact van ons vastgoed.

4.1 Heldere rolverdeling tussen Vastgoed en Beleid

Gemeentelijk vastgoed kent vaak een driehoeksverhouding: naast verhuur vindt vaak ook subsidiëring plaats om beleidsdoelen te bereiken. Om transparant en zakelijk te werken scheidt de gemeente de rol van verhuurder en subsidieverlener strikt. In Gorinchem zijn beleid (inhoud) en vastgoed (beheer/eigendom) daarom functioneel gescheiden, in lijn met landelijke best practices.

Figuur 1: rollen gemeentelijk vastgoed

4.1.1 Beleidsafdelingen: Maatschappelijke Regie

De beleidsafdelingen bepalen welke maatschappelijke doelen door de gemeente gefaciliteerd moeten worden. Zij stellen kwaliteitseisen, bepalen prioriteiten en gebruiken vastgoed als middel om hun beleidsdoelen te bereiken. Ook geven zij aan welk deel van hun budget beschikbaar is voor het in eigendom hebben of krijgen van vastgoed. In deze rol zijn zij strategisch opdrachtgever voor de afdeling Vastgoed.

Hun taken omvatten onder meer:
- het formuleren van huisvestingsopgaven,
- overleg met gebruikers,
- het maken van prognoses en programmering van voorzieningen,
- en het vroegtijdig betrekken van vastgoedmedewerkers bij beleidswijzigingen,
- organiseren van voldoende budget om gewenste aanpassingen, grote investeringen of nieuwe huisvesting te realiseren.

Wanneer huurders de kostprijsdekkende huur niet kunnen betalen, kunnen beleidsafdelingen – mits passend binnen de vastgestelde maatschappelijke doelen – subsidies verstrekken volgens het geldende subsidiebeleid. Zo wordt impliciete subsidiëring via lagere huurprijzen voorkomen en blijft de financiering transparant.

4.1.2 Cluster Vastgoed: Beheer en Eigendom

Het cluster Vastgoed beheert de gemeentelijke eigendommen en treedt op als eigenaar (met uitzondering van de onderwijsportefeuille waar het juridisch eigendom bij het schoolbestuur ligt) (zie paragraaf 1.3). Het zorgt voor onderhoud, verduurzaming, naleving van wet- en regelgeving, en regelt aan- en verkooptransacties. Vastgoedadviseurs ondersteunen de beleidsafdelingen met financieel, juridisch en technisch verantwoorde besluiten. Ook treden ze op als interne makelaar en bewaken bij nieuwbouwprojecten de kwaliteit. Bij grotere vastgoedontwikkelingen, zijn zij onderdeel van het project en adviseren over programma's van eisen op, adviseren over locatie en begroting, beoordelen kosten en onderhouden contact met toekomstige gebruikers of huurders en dragen zorg voor de uitvoering van (nieuwbouw) projecten. Het operationeel beheer omvat dagelijks en planmatig onderhoud en contractbeheer. Bij onderwijspanden waarvan het juridisch eigendom bij de scholen ligt, heeft het cluster Vastgoed een toetsende rol bij de vraag of het onderhoud op het afgesproken niveau wordt uitgevoerd en rapporteert daarover aan de beleidsadviseur onderwijshuisvesting die, wanneer sprake is van achterstallig onderhoud, het betreffende schoolbestuur daarop zal aanspreken.

4.1.3 Huurder

Met alle huurders wordt een privaatrechtelijke huurovereenkomst gesloten op basis van standaardmodellen. Veelal is de huurder ook eindgebruiker. In sommige gevallen huurt of exploiteert een overkoepelende stichting het vastgoed en verhuurt dit door aan eindgebruikers. Dit kan alleen met expliciete toestemming van de gemeente en afspraken over hoe om te gaan met huurinkomsten. De huurder of exploitant is verantwoordelijk voor dagelijkse zaken als schoonmaak en kleine reparaties.

4.2 Inzet van vastgoed

Gemeentelijk vastgoed wordt alléén ingezet als er sprake is van:

- Een wettelijke taak (zoals schoolhuisvesting, bewegingsonderwijs, burgerzaken);
- De huisvesting nodig is voor partijen of functies die bijdragen aan gemeentelijke doelen én die geen plek vinden bij andere aanbieders;
- Het gaat om huisvesting voor de gemeentelijke organisatie zelf.

Het Accommodatiebeleid en andere beleidsdocumenten (zoals de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie) bepalen of een vraag past binnen de gemeentelijke doelen. Een positief advies over huisvesting door de beleidsafdelingen, betekent niet automatisch dat de partij in een gemeentelijk pand komt. Ook huren of nieuwbouw kan een optie zijn. Deze afweging wordt gemaakt op basis van beleidsmatige urgentie, beschikbaarheid binnen de eigen portefeuille en financiële haalbaarheid.

Bij de huisvesting wordt zoveel mogelijk gekozen voor multifunctioneel en flexibel gebruik: meerdere partijen in één gebouw. Gebouwen kunnen ook in beheer gegeven worden aan beheersorganisaties zoals Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties of een gelijkwaardige organisatie. Uitzonderingen kunnen zijn kleine panden of locaties die bijna volledig bezet zijn door één partij.

Voor elke huisvestingsvraag bekijkt de gemeente volgordelijk:

1. Kan het ingevuld worden in bestaand gemeentelijk vastgoed?
2. Is huren mogelijk en haalbaar?
3. Is aankoop mogelijk en haalbaar?
4. Is nieuwbouw de beste of enige optie?

Behalve een verzoek om huisvesting, komt het sporadisch ook voor dat een huurder of exploitant een pand/ruimte teruggeeft. In een dergelijk geval wordt de leegstandsprocedure toegepast zoals omschreven in bijlage 1. Deze procedure is tevens gebaseerd op het uitgangspunt 'openbaar, legitiem en transparant' (Hoofdstuk 6).

4.3 Monumentaal vastgoed

Gorinchem is een stad met veel monumentaal vastgoed. Het merendeel daarvan is in privaat eigendom. Een aantal monumentale panden is in handen van de gemeente. De nota Erfgoedbeleid welke in december 2024 is vastgesteld, geeft het belang aan van het vertellen van verhalen, ook in de fysieke stad. Voor het vertellen en zichtbaar houden van verhalen is het in eigendom houden van monumentaal vastgoed door de gemeente, niet noodzakelijk. Het vele goed onderhouden privaat bezit in de binnenstad laat dit zien. Het in bezit houden van monumentale panden door de gemeente is ook hier geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen te realiseren. De gemeente behoudt monumentaal vastgoed daarom alleen in eigendom als:

- Het gebruik past bij de beleidskaders uit paragraaf 4.2 (wettelijke taak, gemeentelijke doelstelling, eigen huisvesting);
- Er aantoonbaar geen geschikte andere partij is die het pand op een verantwoorde manier kan beheren.

Bij verkoop wordt altijd een historisch waardestellend onderzoek gedaan. Dit onderzoek wordt toegevoegd aan de verkoopdocumenten en de koopovereenkomst. Zo is de nieuwe eigenaar vooraf op de hoogte van de bijzonderheden. De Monumentenwet geeft voldoende regels voor handhaving en behoud van monumentale elementen.

4.3.1 Monumentaal vastgoed op en in de vestingwal

De vestingwal heeft een waterkerende werking en is daarmee een belangrijk onderdeel voor onze waterveiligheid. Het wordt gezien als een uniek en beeldbepalend onderdeel voor het stadsbeeld. Ook functioneert de vesting als het openbare park van de binnenstad. Op en in de vestingwal staan monumentale panden en objecten die onderdeel uitmaken van de historische verdedigingsstructuur van de stad en UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies.
De gemeente houdt deze panden in eigendom, ook als maatschappelijk gebruik niet mogelijk is. In dat geval wordt een commerciële exploitatie overwogen.

4.3.2 Publieke openstelling

Om de maatschappelijke waarde van monumentaal vastgoed in eigendom van de gemeente te versterken, is in het erfgoedbeleid opgenomen dat alle monumenten in eigendom van de gemeente ten minste 20 uur per week voor het publiek toegankelijk moeten zijn c.q. worden. Zo kunnen inwoners en bezoekers de gebouwen ook daadwerkelijk ervaren. Dit beleid heeft directe invloed op de vastgoedportefeuille en wordt uitgewerkt in het Portefeuilleplan (toelichting in paragraaf 5.2).

4.4 Een portefeuille passend bij de gemeentelijke doelstellingen

Met de richtlijnen uit de vorige paragrafen is duidelijk hoe we ons vastgoed inzetten voor gemeentelijke doelen. Vastgoed is echter geen flexibel product dat snel kan worden aangepast. Ontwikkel- en realisatietrajecten, zoals bij nieuwbouw, nemen vaak meerdere jaren in beslag. Leegstand is onwenselijk, maar eenmaal verkocht vastgoed is ook niet eenvoudig terug te kopen. Daarom is het belangrijk om goed te sturen op de hoeveelheid vastgoed die nodig is om de gemeentelijke doelstellingen te behalen, rekening houdend met de bevolkingsontwikkeling. Dit is een uitdaging waar veel gemeenten mee te maken hebben.

In theorie is de rolverdeling helder:

- **Beleidsafdelingen** weten welke doelen zij willen bereiken, welke maatschappelijke partners daarbij passen en waar deze activiteiten het best kunnen plaatsvinden.
- Het **cluster Vastgoed** beschikt over kennis van de bestaande vastgoedportefeuille, zoals fysieke kenmerken van panden, de onderhoudsstaat en de aanwezigheid van leegstand.

In de praktijk zijn er echter grijze gebieden en overlappen de kennisvelden. Beleidsadviseurs hebben doorgaans een goed beeld van hun eigen sector, maar minder van aanverwante beleidsterreinen. Vastgoedadviseurs hebben een breed overzicht van het vastgoed, maar minder inzicht in de inhoudelijke beleidsdoelen.

Juist in deze overlap liggen kansen: door kleine aanpassingen aan het vastgoed of de manier waarop beleid wordt uitgevoerd, kunnen soms meerdere beleidsdoelen in één gebouw worden gerealiseerd. Dit kan leiden tot efficiënter gebruik, lagere kosten en minder behoefte aan afzonderlijke panden. Hier is goede sturing voor noodzakelijk, met een nauwe samenwerking tussen beleid en vastgoed.

4.4.1 Maatregelenpakket: Optimale Vastgoedportefeuille

De gemeente Gorinchem wil het sturen op de vastgoedportefeuille op een meer structurele manier verbinden aan beleidsdoelen in gemeentelijke programma's, zoals sociaal domein, sport, cultuur en duurzaamheid. Dit begint bij een inventarisatie van de vraag of de huidige vastgoedportefeuille voldoet en optimaal benut wordt. Hiervoor wordt een **Maatregelenpakket Optimale Vastgoedportefeuille** opgesteld. Hierin wordt per beleidsveld in kaart gebracht:

- Welke ruimtelijke behoefte er is;
- Welke functies gecombineerd kunnen worden;
- Waar knelpunten of kansen liggen.

Daarnaast wordt per pand gekeken naar de bezettingsgraad, de huidige activiteiten en de mate waarin deze aansluiten bij de beleidsdoelstellingen. Hiermee krijgen we een goed beeld waar de kernportefeuille op dit moment aan moet voldoen en of er optimalisatie mogelijk is.

Ambitie: Richtlijn Maatschappelijk Vastgoed

Zoals omschreven kent vastgoed vaak een langere doorlooptijd. Op dit moment wordt gewerkt aan gebiedspaspoorten. Uitbreiding van de stad en de bevolking kan het wenselijk maken om op termijn meer of ander maatschappelijk vastgoed in portefeuille te hebben. Het is dus niet alleen wenselijk om inzicht te hebben in wat nú de behoefte is, maar ook inzicht in de toekomstige behoefte.

Vanuit het maatregelenpakket Optimale Vastgoedportefeuille hebben we meer zicht op de beleidsmatige behoefte aan vastgoed. Op basis van wat we nú weten over het huidige gebruik en de toekomstige bevolkingsontwikkeling, is de ambitie vervolgens een richtlijn te ontwikkelen voor de hoeveelheid en spreiding van ons vastgoed op de lange en middellange termijn. In deze richtlijn wordt opgenomen:

- De benodigde hoeveelheid m^2 maatschappelijk vastgoed per functie, doelgroep of bevolkingsomvang;
- De mate waarin panden multifunctioneel gebruikt en functies geclusterd worden per gebouw, wijk of stad.

De richtlijn sluit aan bij langjarige gebiedsstrategieën, zoals de gebiedspaspoorten en biedt houvast bij keuzes over behoud, herontwikkeling of afstoting van vastgoed.

Door deze integrale benadering ontstaat een samenhangend beeld van de huidige en toekomstige vastgoedbehoefte van de gemeente Gorinchem, waardoor de portefeuille beter kan worden afgestemd op de maatschappelijke opgaven. De resultaten vormen input voor het portefeuilleplan (zie paragraaf 5.2).

5 Sober, doelmatig en toekomstgericht

Goed rentmeesterschap betekent dat we ons vastgoed zo beheren dat het langdurig bruikbaar blijft tegen zo laag mogelijke kosten. Onderhoud uitstellen lijkt soms voordelig, maar kan leiden tot verslechtering waardoor uiteindelijk alleen dure renovaties mogelijk zijn.

Veel van onze gebouwen zijn al decennia oud, zoals het Gorcums Museum. Andere panden zijn van recentere datum, zoals het huidige stadhuis. Ze zijn gebouwd in een tijd met andere technische mogelijkheden en eisen. Nieuwe wet- en regelgeving, hogere duurzaamheidsnormen, betere toegankelijkheid en veranderende Arbo-eisen maken dat periodiek extra investeringen nodig zijn.

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk worden de kaders voor het normale onderhoud uitgewerkt en in de tweede paragraaf de wijze waarop meer sturing kan worden gegeven op aanvullende investeringen. Voor beiden geldt dat dit niet kan zonder goede informatie over de panden. Dit wordt in de laatste paragraaf uitgewerkt.

5.1 Normaal dagelijks beheer en instandhouding

5.1.1 Normaal kwaliteitsniveau voor onderhoud

Voor onderhoud geldt dat dit op verschillende niveaus kan worden uitgevoerd. Om het niveau van onderhoud te bepalen, wordt de conditie van een gebouw wordt gemeten volgens NEN 2767. Deze norm werkt met een schaal van 1 (uitstekend/nieuwbouwkwaliteit) tot 6 (zeer slecht). Hierbij worden de condities van de verschillende onderdelen van een pand apart gescoord. Het is dus mogelijk dat in hetzelfde pand schilderwerk een conditie 1 heeft omdat het net is uitgevoerd, maar installaties een conditie 3 of 4 omdat deze tegen het einde van de levensduur zitten. Een omschrijving van de condities en werkwijze is te vinden in **Bijlage 2**.

Het is zelden zo dat álle onderdelen van een pand een gelijke conditie hebben. Het onderhoudsniveau is het gemiddelde van deze condities.
Voor de gemeentelijke gebouwen en objecten onderscheiden we drie onderhoudsniveaus:

1. Representatief gebruik: Hoog onderhoudsniveau vanwege uitstraling en functie. Veiligheid, gezondheid, techniek, functionaliteit en esthetiek zijn leidend. (Conditie 1-2)
2. Normaal gebruik: Standaard onderhoudsniveau. Veiligheid, gezondheid, techniek en functionaliteit zijn leidend, esthetiek speelt een kleinere rol. (Conditie 2-3)
3. Instandhouding: Laag onderhoudsniveau voor gebouwen met korte resterende levensduur of gepland voor sloop/verkoop. Alleen veiligheid en gezondheid zijn leidend. (Conditie 4 en lager)

Met deze nota wordt vastgesteld dat gemeentelijke panden worden onderhouden op basis van normaal gebruik, tenzij:

1. Beleidsmatig een representatief niveau wenselijk is én vanuit het betreffende beleidsprogramma hiervoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld;
2. Het pand op korte termijn wordt gesloopt of verkocht ten behoeve van herontwikkeling. Onderhoud wordt in dat geval gepleegd op het niveau instandhouding.
3. Er een grote renovatie gepland staat. Het onderhoud wordt uitgevoerd op het niveau dat passend is bij de beoogde plannen en zal variëren tussen instandhoudingsonderhoud en normaal gebruik.

5.1.2 Borging onderhoudsniveau via MeerjarenOnderhoudsPlannen

Voor de panden die volledig in eigendom zijn van de gemeente, werkt het college het vastgestelde kwaliteitsniveau uit in een MeerJarenOnderhoudsPlan. Het MJOP geeft inzicht in het geplande onderhoud van het betreffende pand en bevat een overzicht van de onderhouds-werkzaamheden die nodig zijn, de bijbehorende kosten en de planning wanneer deze werkzaamheden uitgevoerd moeten worden.

Het MJOP wordt opgesteld op basis van een inspectie door een gespecialiseerd extern bureau en voor het kwaliteitsniveau dat van toepassing is (normaal, tenzij). De onderhoudskosten worden berekend over een periode van twintig jaar en in de begroting verwerkt op basis van een meerjarige gemiddelde berekening. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen onderhoud dat met een korte cyclus moet worden uitgevoerd (bijvoorbeeld jaarlijkse onderhoudsbeurt voor installaties) en onderhoud dat een langere cyclus kent zoals schilderwerk en groot onderhoud met een cyclus van tien jaar of meer. De gemiddelde kosten voor onderhoud met een korte cyclus worden jaarlijks in de begroting opgenomen als exploitatiebudget. Dat wat niet wordt uitgegeven, vervalt. Voor het onderhoud met een langere cyclus wordt jaarlijks een dotatie gedaan in een aparte onderhoudsvoorziening Het MJOP geldt voor 4 jaar en de gemiddelde jaarlijkse kosten worden opgenomen in de reguliere P&C-documenten.

Schoonmaak- en energiekosten vallen buiten het MJOP en worden betaald door de huurder/exploitant. Uitzondering hierop geldt bij de panden voor ambtelijke huisvesting of leegstandsbeheer. De kosten voor schoonmaak en energie worden in dat geval apart begroot en meegenomen in de exploitatiekosten.

Wanneer er sprake is van nieuwbouw, een grote renovatie of sloop, wordt het MJOP tussentijds aangepast. Eventuele veranderingen in de dotatie worden dan meegenomen in de besluitvorming door de gemeenteraad. Beleidsafdelingen zorgen dat aanvullende middelen direct bij de start van het project integraal worden meegewogen.

Voor de onderwijspanden waarvan het juridisch eigendom bij het desbetreffende schoolbestuur ligt, ligt de verantwoordelijkheid voor het opstellen en uitvoeren van een MJOP bij het desbetreffende schoolbestuur. Ook zij dienen hun panden een normaal niveau te onderhouden en het plan op te stellen op basis van een NEN 2767 inspectie. De gemeente toetst het te realiseren onderhoudsniveau vanuit haar toezichthoudende rol.

5.2 Portefeuilleplan voor overig maatschappelijk vastgoed

Het beheer van vastgoed is niet alleen het onderhouden van bestaande panden op basis van wat er nu is. Regelmatig zijn ook grotere investeringen nodig. Dit kan het gevolg zijn van een pand dat technisch verouderd is of niet meer voldoet aan de huidige eisen (bijvoorbeeld Caribabad), of omdat het gebruik van het pand veranderd is ten opzichte van het oorspronkelijke doel (bijvoorbeeld het Gorcums Museum). Ook kunnen veranderende gebruikseisen, beleidsdoelen en wet- en regelgeving vragen om meer dan regulier onderhoud, zoals bij verduurzaming, de ARBO-wet of het Bouwbesluit. Daarnaast kan een pand dat nu voldoet, met kleine aanpassingen in de toekomst wellicht breder inzetbaar gemaakt worden of ingezet worden voor andere beleidsdoelen, in lijn met de uitkomsten van het werkprogramma 'Optimale vastgoedportefeuille'.

Een **Portefeuilleplan** brengt de technische aspecten van vastgoed ("de stenen") samen met de gebruikskant (beleidsdoelen). Zo kan het toekomstperspectief van een pand worden bepaald, variërend van behoud tot renovatie of sloop-nieuwbouw. Financiële aspecten, zoals onderhouds- en gebruikskosten, spelen hierbij een belangrijke rol, evenals planning en fasering. Dit in lijn met de wijze waarop bij onderwijsvastgoed wordt gewerkt met het Integraal-HuisvestingsPlan, maar dan voor het overige maatschappelijke vastgoed.

5.2.1 Duurzaamheid en klimaat onderdeel portefeuilleplan

De gemeente Gorinchem heeft in eerdere vastgoednota's stappen gezet richting verduurzaming, aanvankelijk vooral bij regulier onderhoud. Hiermee is de basis gelegd voor een gestructureerde aanpak van de verduurzamingsopgave. Ook de komende periode blijft Gorinchem zich committeren aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs en het landelijke Klimaatakkoord. Dit betekent dat we streven naar:

- 49% CO_2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990;
- een klimaatneutrale vastgoedportefeuille in 2050.

Verduurzaming gaat verder dan reduceren van CO_2 en terugdringen van energieverbruik. Zo heeft de gemeente het convenant Klimaat adaptief Bouwen ondertekend, wordt er een programma Klimaat opgesteld en is er een Warmtevisie. Deze beleidsmatige doelstellingen van de gemeente zijn ook van toepassing op ons eigen vastgoed en vergen veelal investeringen die verder gaan dan regulier onderhoud. Bij het opstellen van het portefeuilleplan wordt bekeken welke investeringen nodig zijn vanuit zowel de wettelijke vereisten met betrekking tot duurzaamheid als onze eigen beleidsdoelstellingen op dit vlak. Een afweging wordt gemaakt of deze kosten passen bij het gebruik en de verwachtte terugverdientijd.

5.2.2 Monumentaal Vastgoed onderdeel portefeuilleplan

Al ons vastgoed wordt normaal onderhouden. Het erfgoedbeleid streeft naar representatief onderhoud van monumentaal vastgoed. In het portefeuilleplan wordt inzichtelijk gemaakt wat nodig is om huidige condities te verbeteren tot representatief gebruik. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de expertise van de Monumentenwacht. Ook wordt hierin aangegeven wat er technisch nodig is om het monumentale vastgoed minimaal 20 uur in de week openbaar toegankelijk te stellen.

5.2.3 Toegankelijkheid onderdeel portefeuilleplan

Toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke of visuele beperking is een belangrijk aandachtspunt, zoals beschreven in de Omgevingsvisie en het Integraal Sociaal Beleid. Het portefeuilleplan brengt in kaart welke panden niet voldoende toegankelijk zijn, welke technische mogelijkheden er zijn om dit te verbeteren en tegen welke kosten.

5.3 Goede informatie noodzakelijk

Een goed portefeuilleplan vereist betrouwbare en actuele informatie. Kerngegevens zoals oppervlakten, installaties en onderhoudsstaat zijn aanwezig in de MJOP's, maar vaak niet ge-structureerd genoeg voor gedegen analyses. Energiegegevens zijn bijvoorbeeld meestal be-perkt tot maand- of jaarverbruik, terwijl gedetailleerder inzicht nodig is voor sturing en ver-duurzaming.

Financiële gegevens zijn in de begroting versnipperd over meerdere programma's, waardoor de kosten per beleidsveld niet inzichtelijk zijn. Ook informatie over bezettingsgraden, bezoe-kersaantallen en beleidsmatige activiteiten is niet altijd vergelijkbaar, omdat de exploitatie van panden bij veel verschillende partijen ligt. Ook is niet altijd duidelijk welke kosten aan onderhuurders/-gebruikers worden doorberekend.

Om panden gelijkwaardig te vergelijken en maatschappelijke impact te kunnen sturen, wordt het **Maatregelenpakket Eenduidige vastgoedinformatie** gestart. Binnen die maatregelen-pakket wordt inzichtelijk hoe eenduidige gegevens verzameld kunnen worden, wat daarvoor nodig is en welke kosten dit met zich meebrengt. Het draagt ook bij aan openbaarheid, legi-timiteit en transparantie.

6 Openbaar, legitiem en transparant

Vastgoed is kostbaar en schaars, en daarmee gewild. De gemeente heeft, meer dan andere vastgoedeigenaren, een verantwoordelijkheid om hier open en transparant mee om te gaan. Voor bewoners, gebruikers én de raad is het belangrijk dat gelijke partijen gelijke kansen krijgen en dat vooraf helder is wat zij van de gemeente mogen verwachten bij het faciliteren en gebruiken van vastgoed. Ook moeten voor iedereen dezelfde voorwaarden gelden.

In dit hoofdstuk wordt vanuit die bijzondere positie ingegaan op twee onderwerpen:
- Welke wettelijke kaders gelden er voor (maatschappelijk) vastgoed en hoe passen we die toe?
- Hoe wordt de (financiële) verantwoording richting de gemeenteraad vormgegeven?

6.1 Wettelijke kaders inzet(maatschappelijk) Vastgoed

6.1.1 Verhuur, verkoop en in gebruikgeving vastgoed: Didam-arrest[1]

De gemeente Gorinchem past bij zowel verkoop als verhuur van gemeentelijk vastgoed de uitgangspunten van het Didam-arrest toe. Het Didam-arrest verwijst naar het gelijkheidsbeginsel van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit betekent dat bij alle transacties, of dit nu verkoop, verhuur, leegstandsbeheer, pacht, bruikleen of anderszins is, alle potentiële gegadigden een gelijke kans moeten krijgen om in aanmerking te komen. Volgens het arrest en de jurisprudentie heeft de gemeente wel een zekere mate van beleidsvrijheid. Dit houdt in dat vooraf kan worden bepaald met welk doel een pand in gebruik wordt gegeven, verhuurd of verkocht, bijvoorbeeld om een maatschappelijke doelstelling of beleidsambitie te ondersteunen.

Alleen als objectief vaststaat dat er slechts één serieuze gegadigde is, kan de gemeente overgaan tot een 1-op-1 transactie, bijvoorbeeld bij verkoop of verhuur ten behoeve van sociale woningbouw of wanneer een pand geëxploiteerd gaat worden door een partij die middels een aanbesteding of andere openbare procedure is geselecteerd. Ook dan geldt een publicatieplicht waarin dit wordt gemotiveerd zodat derden hiertegen een bezwaar aanhangig kunnen maken bij het kantongerecht (privaatrecht). Deze publicatie vindt ten minste plaats via Overheid.nl.

Als niet objectief vaststaat dat er slechts één serieuze gegadigde is, wordt het vastgoed openbaar aangeboden. De mate van openbaarheid en de keuze voor het selectieproces hangen af van de aard van het object en de verwachte belangstelling. Publicatie vindt plaats via platforms zoals Biedboek.nl, Funda.nl en makelaars. De gemeente communiceert vooraf hoe biedingen transparant en toetsbaar worden beoordeeld. Daarbij kan niet alleen de prijs, maar ook de maatschappelijke bijdrage van een initiatief een rol spelen.

Bij verkoop vinden biedingen plaats via de notaris. Wanneer er geen gegadigden zijn, hanteert de gemeente het uitgangspunt first come, first serve. Voor verhuur van commercieel vastgoed geldt een vergelijkbare werkwijze: na publicatie via een makelaar kunnen gedurende een vooraf vastgestelde periode biedingen worden gedaan. Komen hier onvoldoende of geen reële biedingen uit, dan hanteert de gemeente het uitgangspunt first come, first serve.

Voor panden die op basis van de leegstandsprocedure (bijlage 1) in aanmerking komen voor leegstandsbeheer kan een professionele leegstandsbeheerder worden ingezet. Hiervoor wordt een raamovereenkomst afgesloten met een partij die dit namens de gemeente uitvoert. Deze partij dient zelf ook de ruimten via een openbare en transparante wijze toe te delen aan geïnteresseerden.

[1] *Hoge Raad, 26 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778 (Didam-arrest).*

6.1.2 Wet Markt en Overheid: Huurprijsbeleid

De Wet Markt en Overheid schrijft voor dat overheden oneerlijke concurrentie bij het verrichten van economische activiteiten tussen overheden en bedrijven moeten voorkomen. Bij economische activiteiten moeten zij minimaal hun integrale kosten doorberekenen. Voor de gemeente Gorinchem betekent dit dat de verhuur van vastgoed plaatsvindt op basis van kostprijsdekkende of marktconforme huren.

Het huurprijsbeleid kent drie uitgangspunten:

- scheiding tussen huur en subsidie (transparantie);
- kostprijsdekkende huur voor maatschappelijk vastgoed;
- marktconforme huur voor commercieel en overig vastgoed.

Kostprijsdekkende huur voor maatschappelijk vastgoed

De kostprijsdekkende huur is de minimaal benodigde opbrengst om de eigenaarslasten te dekken. Hieronder vallen: kapitaallasten (afschrijving en rente), onderhoud, investeringen, heffingen en belastingen, verzekering, beheer en administratie, en overige kosten. Opslagen voor risico's zoals leegstand of oninbare debiteuren worden niet meegenomen; tegenvallers drukken op het begrotingssaldo en worden meegewogen in het weerstandsvermogen.

De kostprijsdekkende huur wordt eens per vier jaar herzien, voorafgegaan door een actualisatie van de nota Huurprijzensystematiek door het college. In de tussenliggende jaren vindt indexatie plaats op basis van de CPI. Eventuele subsidie op deze huur wordt vanuit de beleidsteams gedekt.

Marktconforme huur voor commercieel en overig vastgoed

Voor commercieel en overig vastgoed hanteert de gemeente een marktconforme huur, gebaseerd op vraag en aanbod, ligging en gebruik. De markthuur bevat opslagen voor risico's, zoals leegstand. Voor het bepalen van de markthuur wordt een onafhankelijke, erkende makelaar of taxateur ingeschakeld (bijvoorbeeld aangesloten bij NVM, VastgoedPro of NRVT).

Het hanteren van kostprijsdekkende huren bij commercieel en overig vastgoed is niet reëel. Als de kostprijsdekkende huur hoger ligt dan de markthuur, bestaat het risico dat het vastgoed niet verhuurd raakt. Ligt de kostprijsdekkende huur lager dan de markthuur, dan kan dit leiden tot concurrentievervalsing en ongeoorloofde staatssteun. Daarom is marktconformiteit het uitgangspunt.

Marktconforme prijzen bij aanhuur of aankoop van vastgoed en bij één serieuze gegadigde

Soms is het voor de gemeente noodzakelijk of wenselijk om vastgoed aan te huren of aan te kopen. Ook bij één-op-één-transacties dient een marktconforme prijs te worden bepaald. Wanneer hier sprake van is, wordt altijd een onafhankelijke en erkende deskundige ingeschakeld om de marktwaarde of markthuur vast te stellen. Dit kan een taxateur zijn die de waarde officieel en objectief bepaalt, of een makelaar die bemiddelt en adviseert over marktprijzen. De betrokken makelaar of taxateur dient te allen tijde onafhankelijk te zijn en ingeschreven te staan in het desbetreffende kwaliteitsregister (NRVT voor taxateurs, Vastgoedcert voor makelaars). Met deze werkwijze wordt geborgd dat de gemeente marktconform handelt.

6.1.3 Integriteit en Bibob[2]

Het waarborgen van de integriteit bij vastgoedtransacties is van essentieel belang om te voorkomen dat criminele of ondermijnende activiteiten via gemeentelijk vastgoed worden gefaciliteerd. De Wet Bibob stelt het openbaar bestuur in staat om de integriteit van betrokken partijen, zowel natuurlijke personen als rechtspersonen, te toetsen bij het aangaan van vastgoedovereenkomsten. In de 'Beleidslijn Wet Bibob vastgoed gemeente Gorinchem 2023' (hierna: Bibob-beleid) staat hoe de gemeente Gorinchem vormgeeft aan deze integriteitswaarborg. Zo worden contracterende partijen in bepaalde, in het Bibob-beleid vastgestelde, gevallen onderworpen aan een Bibob-toets. Daarnaast wordt in alle vastgoedovereenkomsten standaard een integriteitsparagraaf opgenomen. Een negatieve uitkomst van de Bibob-toets, het niet ondertekenen van de integriteitsparagraaf, of het niet (tijdig) overleggen van gevraagde informatie biedt voldoende grond om van het aangaan van een overeenkomst af te zien of een bestaande overeenkomst te beëindigen. Op deze wijze waarborgt de gemeente Gorinchem dat vastgoedtransacties uitsluitend plaatsvinden met integere partijen en beperkt zij het risico op misbruik van vastgoedtransacties voor het faciliteren van criminele activiteiten.

6.2 Gelijke contracten en standaardisering

De gemeente sluit bij voorkeur langdurige, meerjarige overeenkomsten met huurders. Dit kan gaan om een directe huurrelatie met een eindgebruiker of met een exploitant, bijvoorbeeld een overkoepelende stichting zoals de Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties.

In beide gevallen geldt dat vastgoed op gelijkwaardige gronden in gebruik wordt gegeven. Dat betekent niet alleen dat er altijd kostprijsdekkende huur wordt gevraagd, maar ook dat voor die huur eenzelfde 'dienst' wordt geleverd. Daarom is het belangrijk om een heldere standaardverdeling (demarcatie) vast te leggen: wat mag een huurder verwachten van de gemeente (eigenaarsonderhoud) en waarvoor is de huurder zelf verantwoordelijk (klein dagelijks onderhoud, interne schoonmaak, beveiliging).

Daarnaast wil de gemeente sturen op maatschappelijk effect. Dat betekent dat er in contracten ook ruimte is om prestatieafspraken vast te leggen, bijvoorbeeld over gebruik en bezettingsgraad van een pand. Samen met de betrokken beleidsafdelingen wordt periodiek geëvalueerd in hoeverre de bezetting en het gebruik van het vastgoed bijdragen aan de maatschappelijke doelen en of de gemaakte afspraken worden nagekomen.

Omdat sommige panden al zeer langjarig aan dezelfde partij zijn verhuurd, voldoen bestaande overeenkomsten niet altijd aan deze uitgangspunten. Ook ontbreekt in sommige gevallen nog de integriteitsparagraaf (BIBOB). Dit is niet wenselijk.

Daarom komt er een **Maatregelenpakket Standaardisering Huurovereenkomsten**. Dit start met een herijking van de standaardhuurovereenkomst, waarin demarcatie en bijzondere bepalingen zijn opgenomen, zoals:

1. Actuele kostprijsdekkende huur met jaarlijkse indexering conform de CPI. Bij investeringen door de gemeente of een vierjaarlijkse actualisatie van het MJOP wordt de huur aangepast;
2. Een flexibele huurperiode, afgestemd op de looptijd van de gemeentelijke doelstellingen;
3. Een verplichte integriteitsparagraaf;
4. Verplichting tot delen van de energiegegevens.

Daarna wordt geïnventariseerd welke bestaande overeenkomsten hier niet (voldoende) aan voldoen en welke aanpassingen nodig zijn om deze alsnog in lijn te brengen met de uitgangspunten.

Ook commerciële huurovereenkomsten worden gestandaardiseerd, waarbij wordt aangesloten bij de meest recente ROZ-modellen en bijbehorende algemene bepalingen, passend bij het gebruik. Hierin wordt eveneens altijd de integriteitsparagraaf opgenomen.

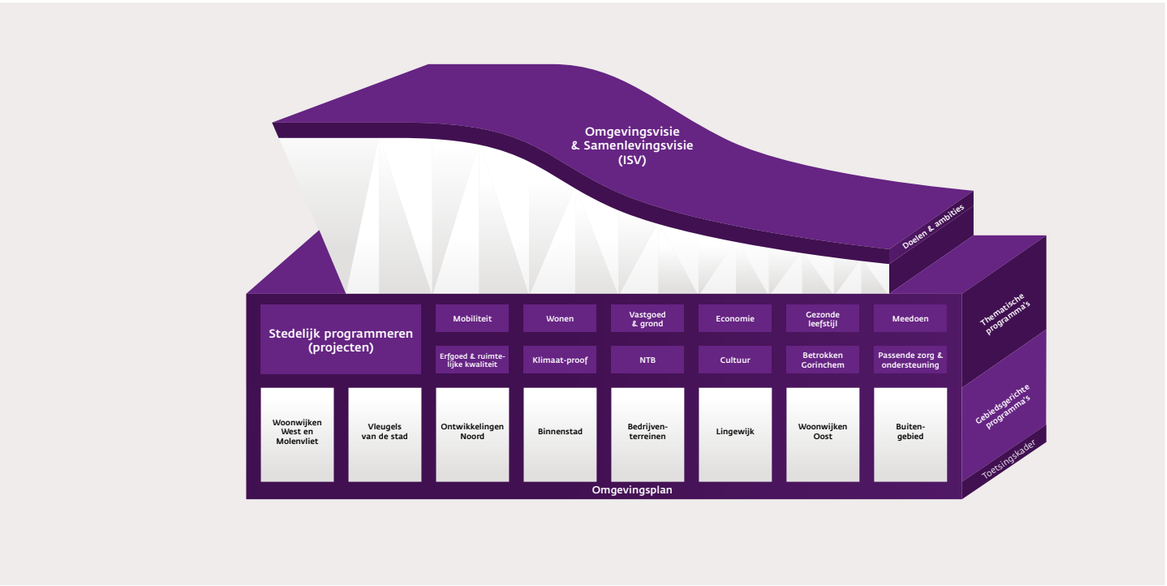
[2] *Wet Bibob: Wet Bevordering integriteitsbeoordeling door openbaar bestuur*

6.3 (Financiële) Verantwoording en transparantie

De gemeente Gorinchem hecht groot belang aan transparantie rondom haar vastgoed, juist omdat hier aanzienlijke publieke middelen mee gemoeid zijn. Ook landelijk groeit de behoefte aan eenduidige verantwoording. Met de komst van de Omgevingswet, en daarmee het Gorinchems Beleidshuis, is een daarbij een nieuwe rolverdeling tussen de gemeenteraad en het college ontstaan.

6.3.1 Beleidshuis en rol gemeenteraad versus college

Met de Omgevingswet is ook in Gorinchem de manier veranderd waarop beleidsambities en uitvoering worden vormgegeven. Dit heeft geleid tot het Beleidshuis, waarin onder de paraplu van de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie diverse programma's zijn opgenomen, waaronder het programma Vastgoed. De programma's zijn een collegebevoegdheid. Op deze manier bevorderen we integraliteit, versterken we de uniformiteit en creëren we een heldere afstemming tussen de verschillende documenten.

Figuur 1: Gorcums Beleidshuis 2025

Naast het Beleidshuis zijn er twee aanvullende kaders van belang:

- De Gemeentewet. Op grond van artikel 160 is het college bevoegd privaatrechtelijke rechtshandelingen aan te gaan, waaronder de aan- en verkoop van vastgoed. Het college moet de raad vooraf informeren indien dit ingrijpende gevolgen kan hebben of indien de raad hierom verzoekt.
- De Financiële verordening. Hierin is vastgelegd dat de gemeenteraad met de Nota Vastgoedbeleid kaders stelt voor het gemeentelijk vastgoed. Het college voert deze kaders uit met inachtneming van wettelijke vereisten, de Financiële verordening en beleidsambities uit andere gemeentelijke beleidsstukken.

Het college concretiseert dit via Maatregelenpakketten binnen het programma Vastgoed. Een overzicht van deze pakketten is in hoofdstuk 7 van deze nota opgenomen. De raad ziet vervolgens toe op de uitvoering en toetst periodiek aan de hand van de documenten van de P&C cyclus of het college binnen de vastgestelde kaders blijft.

6.3.2 Nieuwe wijze van verantwoording nodig

Tot nu toe kreeg de raad jaarlijks een vastgoedlijst met basisgegevens zoals adres, type vastgoed, gebruik, perspectief (behouden of verkopen), kostendrager en enkele duurzaamheidskenmerken. Deze lijst biedt echter geen inzicht in kosten, opbrengsten, bezettingsgraad of maatschappelijk rendement.

Het overgrote deel van de portefeuille bestaat uit maatschappelijk vastgoed. Ook legt deze nota juist de focus op het realiseren van maatschappelijk rendement bij maatschappelijk vastgoed en heeft de gemeente vanuit de verduurzamingsopgave een verplichting om de bijdrage aan de klimaatdoelstelling voor 2050 inzichtelijk te maken. De huidige wijze van rapporteren sluit hier onvoldoende op aan.

Recent verscheen de publicatie Handreiking paragraaf Kapitaalgoederen[3], begroten en verantwoorden gemeentelijke gebouwen van Bouwstenen voor Sociaal. Deze is positief ontvangen door de commissie Besluit Begroten en Verantwoorden en past in de lijn om meer te sturen op prestaties van maatschappelijk vastgoed. Deze handreiking gaat verder dan de huidige verantwoording in de P&C-cyclus en vastgoedlijst, en vraagt onder andere om periodieke verantwoording over:

- kosten en opbrengsten per gebouw;
- kosten en energieverbruik per m^2;
- CO_2-uitstoot per m^2.

Deze aanpak maakt benchmarking op gemeentelijk én landelijk niveau mogelijk.

De gemeente Gorinchem heeft de ambitie om haar verantwoording uit te breiden met indicatoren als opgenomen in de handreiking, aangevuld met gegevens over bezettingsgraad. Het college werkt dit uit in een **Maatregelenpakket Transparante Verantwoording**, opgesteld in samenhang met het Maatregelenpakket Portefeuilleplan en het Maatregelenpakket Eenduidige Vastgoedinformatie. In tegenstelling tot de overige maatregelenpakketten, welke conform het beleidshuis een collegebevoegdheid zijn, zullen de uitkomsten van het Maatregelenpakket Transparante Verantwoording ter besluitvorming worden voorgelegd aan de gemeenteraad en zal dit waar nodig worden verwerkt in de financiële verordening welke door de gemeenteraad wordt vastgesteld.

Het ontwikkelen van dit systeem vraagt tijd en capaciteit. Totdat het gereed is, blijft de huidige werkwijze gelden: een toelichting in de paragraaf Kapitaalgoederen en een vastgoedlijst. Wel wordt de vastgoedlijst voortaan tweejaarlijks aangeboden in plaats van jaarlijks. Hiervoor zijn twee redenen:

1. ingrijpende wijzigingen worden al opgenomen in de paragraaf Kapitaalgoederen;
2. veel vastgoed behoort inmiddels tot de kernportefeuille en vastgoedtrajecten kennen doorgaans een lange doorlooptijd, waardoor een jaarlijkse update weinig extra waarde toevoegt.

[3] *Handreiking begroten en verantwoorden by Bouwstenen voor Sociaal - Issuu*

7 Van beleid naar uitvoering: Maatregelenpakketten binnen programma Vastgoed

Aan het begin van deze nota zijn de uitgangspunten voor ons vastgoed benoemd:
- Maatschappelijke impact als leidraad
- Sober, doelmatig en toekomstgericht
- Openbaar, transparant en juridisch legitiem

In de voorgaande hoofdstukken is uitgewerkt hoe de gemeente hier richting aan wil geven. Alleen beleid vastleggen is niet voldoende, dit dient ook uitgevoerd te worden. Hiervoor zijn enkele maatregelenpakketten benoemd in de nota. Een maatregelenpakket is een samenhangende set van afspraken en acties waarmee de gemeente uitvoering geeft aan de ambities uit deze nota. Veel pakketten hebben invloed op meer dan één uitgangspunt. Na vaststelling van deze nota werkt het college de maatregelenpakketten verder uit. Samen met deze nota vormen zij het Programma Vastgoed binnen het Gorcumse Beleidshuis.

7.1 De maatregelpakketten

De maatregelenpakketten zijn:
- Optimalisering vastgoedportefeuille: gericht op een betere afstemming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille op de doelstellingen van de gemeente.
- Transparante verantwoording: moderniseert de manier waarop de gemeente verantwoording aflegt over de vastgoedportefeuille, in lijn met landelijke ontwikkelingen.
- Portefeuilleplan: maakt naast het MJOP ook investeringen inzichtelijk en biedt een strategie voor de middellange en lange termijn.
- Eenduidige vastgoed-informatie: zorgt voor actuele en betrouwbare gegevens over gemeentelijk vastgoed.
- Standaardisering huurovereenkomsten: het standaardiseren van huurcontracten om gelijke voorwaarden te waarborgen.
- Actualisering huurprijzensystematiek: een actualisatie door het college, met duidelijke uitgangspunten voor het bepalen van kostprijsdekkende huren.

7.2 Looptijd en uitvoering

Een aantal maatregelenpakketten heeft gevolgen voor meerdere beleidsteams. Optimalisering van de portefeuille kan niet zonder inzet van de inhoudelijke beleidsteams. Het aanpassen van de wijze van verantwoorden, kan niet zonder de expertise van het team Financiën. Dit vraagt om afstemming en aanvullend onderzoek. Daarom is gekozen voor een langere looptijd: niet 4 maar 6 jaar. Zo is er voldoende ruimte om de maatregelenpakketten goed uit te werken, eventuele financiële consequenties mee te nemen in de begrotingen voor komende jaren en ze uit te voeren.

7.3 Koppeling maatregelen en uitgangspunten

In onderstaand schema worden de maatregelpakketten geordend naar het beleidsuitgangspunt waar aan zij bijdraagt. Zoals duidelijk wordt, dragen de maatregelenpakketten allemaal bij aan twee of drie uitgangspunten. Ook is benoemd welke pakketten expliciet bijdragen aan overige beleidsdoelen van de gemeente.

Maatregelpakket	Maatschappelijke impact als leidraad	Sober, doelmatig en toekomstgericht	Openbaar, transparant en juridisch legitiem	Overige beleidsdoelen
Optimalisering Vastgoedportefeuille	✓	✓		Cultuur Welzijn Sport Onderwijs
Eenduidige vastgoedinformatie		✓	✓	
Actualisering Huurprijzen-systematiek		✓	✓	
Standaardisering Huurovereenkomsten	✓		✓	
Portefeuilleplan	✓	✓	✓	Duurzaamheid/ klimaatadaptatie Erfgoed Toegankelijkheid
Transparante Verantwoording	✓		✓	

8 Bijlagen

In de nota wordt op verschillende plekken verwezen naar bijlagen als achtergrondinformatie of een nadere uitwerking. Deze worden hierna weergegeven.

8.1 Bijlage Leegstandsprocedure

Leegstand is kostbaar en moet daarom zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarom wordt bij vrijkomende gemeentelijke panden de leegstandsprocedure toegepast. Hiermee wordt op een gestructureerde en transparante manier gekeken of maatschappelijke invulling mogelijk is, voordat commerciële verhuur, tijdelijke bruikleen of verkoop plaatsvindt. Door deze procedure vast te leggen in de nota, is voor iedereen helder wat de te nemen stappen zijn en wordt de transparantie verhoogd.

8.1.1 Stappenplan inzet leegstaand vastgoed

Stap 1: Mogelijkheden voor maatschappelijke invulling

1. **Verkenning**
   De vastgoedafdeling brengt het pand onder de aandacht bij andere beleidsafdelingen en relevante partijen, eventueel wordt een ruimte aangeboden via (gemeentelijke) websites of een andere openbare oproep.
2. **Beoordeling initiatieven**
   Ingekomen voorstellen worden beoordeeld op aansluiting bij beleidsdoelen, haalbaarheid en tijdsduur.
3. **Selectie en overeenkomst**
   Bij selectie wordt een standaard huurovereenkomst opgesteld met afspraken over gebruik, opzegtermijn, eventuele investeringen en verantwoordelijkheden.
4. **Geen overeenkomst**
   Indien er geen maatschappelijke partij gebruik wil of kan maken van het pand, volgt een vervolgscenario: handhaven voor toekomstig gebruik met toepassing van leegstandbeheer, verkoop binnen huidige kaders omgevingsplan of verkoop met kaders voor herontwikkeling.

Stap 2: Voorkeursvolgorde bij leegstandsbeheer

Wanneer maatschappelijke invulling niet haalbaar blijkt en verkoop of sloop (nog) niet wenselijk is, wordt gekozen voor een vorm van leegstandsbeheer. Hierbij weegt de gemeente onder meer: de verwachte duur van leegstand, de vervolgstrategie voor het pand en de risico's voor gebouw en omgeving. Het doel is steeds het waarborgen van veiligheid en leefbaarheid, het beperken van vastgoedlasten en, waar mogelijk, het creëren van maatschappelijke meerwaarde.

Ook bij leegstand bepalen de beleidsteams het strategisch doel om een pand aan te houden/niet te slopen en de benodigde leegstandsperiode. Vastgoedbeheer zorgt voor tijdelijke invulling, oplevering, onderhoud en monitoring van afspraken. Indien nodig kan de gemeente een professionele leegstandsbeheerder inschakelen om veiligheid te borgen en kosten te beperken.

Afhankelijk van de situatie wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Vastgoedbescherming (≤ 2 jaar): gericht op minimale bezetting en het voorkomen van kraak, vandalisme en verloedering. Maatschappelijke benutting is wenselijk, maar ondergeschikt aan veiligheid.
- Vastgoedexploitatie (2–10 jaar): gericht op maximale bezetting en opbrengst, met behoud van maatschappelijke waarde. Tijdelijke verhuur is hierbij het uitgangspunt.

De volgorde van voorkeur is bij vastgoedbescherming is:

1. (Semi-)maatschappelijke bruikleen,
2. Leegstandsbeheer via een leegstandsbeheerder of antikraakconstructie.

De volgorde van voorkeur bij vastgoedexploitatie is:

1. Reguliere verhuur (kostprijsdekkend of marktconform)
2. (Semi-)maatschappelijke bruikleen
3. Leegstandsbeheer met een langere duur, bijvoorbeeld via een antikraakconstructie

8.1.2 Kostenverantwoordelijkheid Leegstandsbeheer

Leegstand brengt altijd kosten met zich mee, zoals onderhoud, energie, verzekeringen en belastingen. Omdat er in die periode geen maatschappelijke of commerciële opbrengsten zijn, is het belangrijk dat duidelijk is welke beleidsprogramma verantwoordelijk is voor deze lasten.

- **Leegstand tot maximaal twee jaar**
  De kosten worden toegerekend aan het beleidsveld van de laatste gebruiker. Deze periode wordt gebruikt om een nieuwe bestemming te vinden of een verkoopproces voor te bereiden. De betreffende beleidsafdeling vraagt het benodigde leegstandsbudget aan.
- **Handhaven voor toekomstig gebruik**
  Wanneer wordt besloten een pand te behouden voor toekomstig gebruik, komen de kosten (eventueel verminderd met opbrengsten uit verhuur of ingebruikgeving) voor rekening van het beleidsveld dat deze keuze maakt. Deze beleidsafdeling vraagt het benodigde leegstandsbudget aan, verminderd met eventuele opbrengsten.
- **Handhaven voor herontwikkeling**
  Indien het pand strategisch aangehouden wordt voor herontwikkeling komen de kosten voor leegstandbeheer ten laste van de desbetreffende grondexploitatie (GREX) of indien deze nog niet is gevormd ten laste van de reserve Stedelijke Ontwikkeling

8.2 Bijlage beknopte toelichting onderhoudsniveau

NEN 2767 is de norm voor conditiemeting van gebouwen, infrastructuur en andere beheerobjecten. Deze norm biedt een objectieve en eenduidige methode om de conditie van bouw- en installatiedelen vast te leggen. Het doel is om eigenaren en beheerders inzicht te geven in de aanwezige gebreken en de risico's die zij lopen als deze gebreken niet worden opgelost 1.

De conditiemeting volgens NEN 2767 wordt uitgevoerd door inspecteurs die hiervoor een opleiding/training hebben gevolgd. De informatie uit de meting kan worden gebruikt om meerjarenprogramma's te ontwikkelen en prioriteiten te stellen voor het herstel van gebreken. Hierdoor krijgt de eigenaar of beheerder grip op de technische toestand, de risico's en de kosten op korte en lange termijn.

De scores in de NEN 2767 conditiemeting worden ingedeeld in verschillende gradaties, die de ernst van de gebreken aangeven. Deze gradaties variëren van 1 tot 6, waarbij 1 staat voor uitstekende conditie en 6 voor zeer slechte conditie. Elke score geeft aan in hoeverre een onderdeel afwijkt van de nieuwstaat en welke maatregelen nodig zijn om het onderdeel weer in goede staat te brengen

Samengevat geldt per conditie de volgende omschrijving:

1. **Uitstekend:** nieuwbouwkwaliteit en gelijkwaardig. Geen functionele gebreken, behalve door een eenmalige calamiteit.
2. **Goed:** nieuwbouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering. Functionele gebreken treden incidenteel op onder ongunstige omstandigheden, maar niet door materiaal- of constructieveroudering.
3. **Matig:** duidelijke eerste echte gebreken door gebruik en weersinvloeden zoals houtrot en corrosie. Het verouderingsproces is merkbaar op gang gekomen.
4. **Zeer matig:** sterke veroudering van bouwdelen of elementen. Storingen in de functie komen plaatselijk of herhaald voor.
5. **Slecht:** het verouderingsproces is onomkeerbaar. Bouwdelen functioneren niet meer naar behoren.
6. **Zeer slecht:** de staat is zodanig slecht dat classificatie onder conditie 5 niet meer passend is.

Gemeente Gorinchem

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC
Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

Uitgave
Oktober 2025

gorinchem.nl

Toelichting Vastgoedlijst 2025

Zoals in de Nota Vastgoedbeleid 2026-2032 wordt aangegeven zal er een voorstel worden gedaan om tot een nieuwe wijze van verantwoording over het gemeentelijk vastgoed te komen. Totdat deze nieuwe wijze is vastgesteld en ingevoerd, wordt nog op de gebruikelijke wijze verantwoord aan de gemeenteraad. De onderstaande lijst is in lijn met de verantwoording zoals tot nu toe gebruikelijk.

Leeswijzer

<table>
<tr><th>Kolom</th><th>Verklaring</th></tr>
<tr><td>Objectnummer</td><td>Betreft het hoofdobject, aan het gehele gebouw toegekend uniek nummer</td></tr>
<tr><td>Straat</td><td>Straat waar het object aan gelegen is</td></tr>
<tr><td>Huisnummer</td><td>Straatnummer van het object</td></tr>
<tr><td>Huisletter</td><td>Huisletter bij straatnummer van het object</td></tr>
<tr><td>Soort vastgoed</td><td>In deze kolom staat het soort vastgoed benoemd, zoals beschreven in de nota vastgoedbeleid:
<table><tr><th>Soort vastgoed</th></tr><tr><td>Maatschappelijk vastgoed</td></tr><tr><td>Commercieel vastgoed</td></tr><tr><td>Overig vastgoed</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Sublabel</td><td>Het sublabel geeft per soort vastgoed de koppeling naar het beleidsprogramma weer volgens het volgende schema zoals vermeld in de nota vastgoedbeleid:
<table><tr><th>Soort vastgoed</th><th>Sublabel</th></tr><tr><td>Maatschappelijk vastgoed</td><td>• Onderwijs
• Sport
• Welzijn
• Cultuur
• Erfgoed/ historie
• Erfgoed/Vestingwal
• Economie en Toerisme
• Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)</td></tr><tr><td>Commercieel vastgoed</td><td>• Horeca
• Kantoor
• Detailhandel
• Bedrijfsruimte
• Erfgoed/Vestingwal
• Kinderdagverblijf/ buitenschoolse opvang</td></tr><tr><td>Overig vastgoed</td><td>• Woningen
• Erfgoed/Vestingwal
• Erfgoed/Historie
• Ontwikkelingsvastgoed</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Feitelijk gebruik</td><td>Deze kolom geeft aan waar het object voor wordt gebruikt</td></tr>
<tr><td>Perspectief</td><td>Deze kolom staat het toekomstbeeld voor de gemeente met als optie ‘behouden’ of ‘verkopen’. Dit perspectief is op basis van de uitgangspunten uit de nota vastgoedbeleid als richtinggevend vastgesteld door het college. Bij daadwerkelijke verkoop of een belangrijke wijziging van in soort, sublabel of inzet, besluit het college pas definitief op basis van een uitgewerkt advies en een afweging van alle financiële en andere van toepassing zijnde beleidsmatige aspecten.</td></tr>
</table>

Vastgoedlijst 2025

Object nr.	Straat	Huisnr.	Huislt.	Soort vastgoed	Sublabel	Feitelijk gebruik	Perspectief
1	Groenmarkt	1		Maatschappelijk	Cultuur	Bibliotheek	Verkoop
2	Stadhuisplein	2 t/m 35		Commercieel	Bedrijfsruimte	Kantoor	Verkoop
3	Voermanstraat	2	a,b,c	Maatschappelijk	Welzijn	Welzijn	Behouden
4	Zusterstraat	31		Maatschappelijk	Cultuur	Multifunctioneel gebouw	Behouden
5	Gasthuisstraat	25		Commercieel	Erfgoed/Historie	Winkel	Verkoop
6	Buiten de Waterpoort	1	b	Commercieel	Horeca	Cafetaria/wachtruimte Haven	Behouden
7	Zusterstraat	11 en 13		Commercieel	Kinderdagverblijf/BSO	Kinderopvang	Verkoop
8	Dokter Hiemstralaan	77		Maatschappelijk	Onderwijs	Speciaal onderwijs	Behouden
9	Buiten de Waterpoort	6	a	Maatschappelijk	Cultuur	Atelier	Behouden
10	Dalemwal	17	a	Maatschappelijk	Erfgoed/Vestingwal	Verenigingsgebouw	Behouden
11	Dalemwal	19	a	Maatschappelijk	Erfgoed/Vestingwal	Atelier	Behouden
12	Dalemwal	19	b	Maatschappelijk	Erfgoed/Vestingwal	Atelier	Behouden
13	Grote Markt	17		Maatschappelijk	Cultuur	Museum/Horeca	Behouden
14	Haarstraat	64		Maatschappelijk	Cultuur	Leegstand	Behouden
15	Korenbeurs	3 _ 5		Maatschappelijk	Cultuur	Theater	Behouden
16	Vijfde Uitgang	1 en 3		Maatschappelijk	Erfgoed/Vestingwal	Verenigingsgebouw	Behouden
17	Vijfde Uitgang	5		Maatschappelijk	Erfgoed/Vestingwal	Verenigingsgebouw	Behouden
18	Kriekenmarkt	2		Maatschappelijk	Economie en Toerisme	Voorzieningengebouw Haven	Behouden
19	Kweeklust	1		Maatschappelijk	Economie en Toerisme	Parkeergarage	Behouden
20	Pompstraat	27		Maatschappelijk	Economie en Toerisme	Parkeergarage	Behouden
21	Arkelse Onderweg	43		Maatschappelijk	Erfgoed/Historie	Aula	Behouden
22	Kanselpoortweg	1		Commercieel	Erfgoed/Vestingwal	Horeca	Behouden
23	Krijtstraat	1		Overig	Erfgoed/Historie	Grote toren	Behouden
24	Merwededijk	5		Overig	Erfgoed/Historie	Leegstand (Dalems kerkje)	Behouden
25	W. de Vries Robbéweg	10		Maatschappelijk	Erfgoed/Historie	Aula	Behouden
26	W. de Vries Robbéweg	33		Maatschappelijk	Erfgoed/Historie	Begraafplaats	Behouden
27	Eind	5	a	Maatschappelijk	Intern vastgoed	Kantoor Havendienst	Behouden
28	Kleine Haarsekade	125		Maatschappelijk	Intern vastgoed	Gemeentewerf	Behouden
29	Stadhuisplein	1		Maatschappelijk	Intern vastgoed	Stadhuis	Behouden
30	Albertine Kehrerstraat	7		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
31	Dokter Bauerstraat	154/156		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
32	Dokter Hiemstralaan	24 en 24a		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
33	Dokter Hiemstralaan	85		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
34	Ganzenwei	10		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
35	Gildenweg	4		Overig	Ontwikkelingsvastgoed	Leegstandsbeheer	Verkoop
36	Herman de Ruijterstraat	30		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
37	Herman de Ruijterstraat	32		Maatschappelijk	Onderwijs	Gymzaal	Behouden
38	Herman de Ruijterstraat	34		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
39	Hoefslag	4		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
40	Hoefslag	6		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
41	Hoefslag	11		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
42	Hoefslag	8 _10_12		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
43	Merwe Donk	2		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
44	Merwedekanaal	8 en 8a		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
45	Oude Hoven	8		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
46	Oude Lombardstraat	21		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
47	Retranchement	3		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
48	Schepenenstraat	5		Maatschappelijk	Onderwijs	Brede School	Behouden
49	Stalkaarsen	17		Maatschappelijk	Onderwijs	Brede School	Behouden
50	Tapperstraat	1		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
51	Top Naeffstraat	26 en 28a		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
52	Top Naeffstraat	28		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
53	Traverse	18		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
54	van Goudoeverstraat	82		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
55	Vroedschapstraat	11		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
56	W. de Vries Robbéweg	27		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
57	Wijdschildlaan	4 en 4a		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
58	Bataafsekade	8		Maatschappelijk	Sport	Zwembad	Behouden
59	Bataafsekade	10		Maatschappelijk	Sport	Verenigingsgebouw	Sloop als onderdeel plannen zwembad
60	Dokter Hiemstralaan	87		Maatschappelijk	Sport	Gymzaal	Behouden
61	Dr. H.B. Wiardi Beckmanplein	60		Maatschappelijk	Sport	Sporthal	Behouden
62	Heerenlaantje	18		Maatschappelijk	Sport	Gymzaal	Behouden
63	Hoefslag	9	a	Maatschappelijk	Sport	Sporthal	Behouden
64	Johan van Egmondstraat	1		Maatschappelijk	Sport	Gymzaal	Behouden
65	Traverse	20		Maatschappelijk	Sport	Gymzaal	Behouden
66	Grote Haarsekade	120		Maatschappelijk	Welzijn	Buurthuis	Behouden
67	Henri Knapstraat	44		Maatschappelijk	Welzijn	Verenigingsgebouw	Behouden
68	Irenelaan	36		Maatschappelijk	Welzijn	Verenigingsgebouw	Verkoop tbv sociale woningbouw en welzijnsruimte
69	Irenelaan	40		Maatschappelijk	Welzijn	Buurthuis	Verkoop tbv sociale woningbouw en welzijnsruimte
70	Kriekenmarkt	6		Maatschappelijk	Intern vastgoed	Dienstwoning	Behouden
71	Merwededijk	tussen 14-16		Maatschappelijk	Intern vastgoed	Opslagruimte begraafplaats	Behouden
72	Koningin Wilhelminalaan	2		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
73	Lange Slagenstraat	1		Overig	Ontwikkelingsvastgoed	Leegstandsbeheer	Verkoop
74	van Neercasselstraat	2		Overig	Ontwikkelingsvastgoed	Leegstandsbeheer	Verkoop
75	Nicolaas Pieckstraat	4		Overig	Ontwikkelingsvastgoed	Leegstandsbeheer	Verkoop
76	Westerstraat	3		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
77	Hoogbloklandseweg	24		Overig	Ontwikkelingsvastgoed	Leegstandsbeheer	Sloop, als onderdeel van de GREX Groote Haar
78	Arkelse Onderweg	54		Overig	Woningen	Woning	Verkoop
79	Blauwe Haansteeg	12		Overig	Woningen	Woning	Verkoop
80	Dalemwal	25		Overig	Erfgoed/Vestingwal	Woning	Behouden
81	Heerenlaantje	14 en 16		Overig	Woningen	Woning	Verkoop
82	Struisvogelstraat	2 en 4		Overig	Woningen	Opslagruimte en Leegstandsbeheer	Verkoop
83	Grote Haarsekade	123		Maatschappelijk	Onderwijs	Onderwijs	Behouden
84	Kruithoorn	3-13		Maatschappelijk	Onderwijs	Brede School	Behouden

Met een amendement kan de raad een (concept)besluit aanpassen. In de vergadering stemmen de raadsleden over het amendement. Is de meerderheid van de raad het eens met het amendement, dan verandert de tekst van het oorspronkelijke besluit in de tekst van het amendement. Alle raadsleden kunnen een amendement indienen.

AMENDEMENT

Datum vergadering:	27 november 2025
Nummer amendement:	
Bij welk raadsvoorstel :	Nota vastgoedbeleid 2026-2032 (D-994201)
Indiener(s):	J. Van der Geest (CDA)

TITEL: **Erfgoed behouden is aan de toekomst bouwen**

CONSTATERENDE DAT:

- In de Vastgoedlijst 2025 diverse panden een (sub)label Erfgoed/Historie of Erfgoed/Vestingwal hebben, maar niet eenduidig zijn ondergebracht binnen de categorie maatschappelijk vastgoed;
- In de Nota Vastgoedbeleid erfgoed wel een prominente rol heeft binnen hoofdstuk 4.3 (Monumentaal vastgoed), maar erfgoed -waaronder zowel beschermde monumenten als andere cultuurhistorisch waardevolle elementen- geen expliciete plaats heeft binnen de omschrijving van maatschappelijk vastgoed;

BESLUIT:

Punt 1 van het dictum in het raadsbesluit als volgt aan te passen:

1. "De nota Vastgoedbeleid Gorinchem 2026–2032, maatschappelijke impact met gemeentelijk vastgoed (D-995800) vast te stellen als beleidskader voor het vastgoed in eigendom van de gemeente, *met dien verstande dat het vastgoed dat nu in eigendom is van de gemeente Gorinchem en het (sub)label erfgoed heeft, wordt aangemerkt als onderdeel van het maatschappelijk vastgoed en door het college als zodanig wordt verwerkt in de vastgoedclassificatie, de vastgoedlijst en de uitwerking van de maatregelenpakketten binnen het Programma Vastgoed."*

MOTIVATIE:

Gorinchem is in 2021 door de ANWB uitgeroepen tot 'Allermooiste vestingstad van Nederland'. Een belangrijk onderdeel van die verkiezing is ons erfgoed. Mede daarvoor bezoeken de afgelopen jaren jaarlijks zo'n 400.000 toeristen per jaar onze stad. Zij geven geld uit in de horeca, bij winkels én leveren de gemeente ook direct geld op met de invoering van de toeristenbelasting. Daarnaast investeert de gemeente jaarlijks geld aan citymarketing en is er geld uitgetrokken voor allerlei toeristische maatregelen in de vesting. Het is daarom zowel onderdeel van de status van ons erfgoed als voor de aantrekkingskracht voor toeristen en (nieuwe) inwoners van belang dat we goed zorgen om dat in stand te houden. Daarom zien indieners erfgoed als maatschappelijke opgave en willen dat ook zo classificeren in de nota vastgoedbeleid.

ONDERTEKENING

Joost van der Geest, CDA

Met een amendement kan de raad een (concept)besluit aanpassen. In de vergadering stemmen de raadsleden over het amendement. Is de meerderheid van de raad het eens met het amendement, dan verandert de tekst van het oorspronkelijke besluit in de tekst van het amendement. Alle raadsleden kunnen een amendement indienen.

AMENDEMENT

Datum vergadering:	27 november 2025
Nummer amendement:	
Bij welk raadsvoorstel:	Nota Vastgoedbeleid 2026-2032
Indiener(s):	Everdien Hamann (Gorcum Actief), Piet van Andel (SP)
TITEL:	**Erfgoedbeleid maakt meer mogelijk**

AMENDEMENT

In de nota Vastgoedbeleid 2026-2032, pagina 18 bij 4.3.2 Publieke openstelling, de zin: '…is in het erfgoedbeleid opgenomen dat alle monumenten in eigendom van de gemeente ten minste 20 uur per week voor het publiek toegankelijk moeten zijn c.q. worden' te wijzigen door toevoeging van *de ambitie*.

De zin wordt dan:
'…is in het erfgoedbeleid de ambitie opgenomen dat alle monumenten in eigendom van de gemeente ten minste 20 uur per week voor het publiek toegankelijk moeten zijn c.q. worden.'

MOTIVATIE

In het erfgoedbeleid pagina 17 bij 4.2 UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies beleefbaar maken is sprake van een ambitie voor een criterium m.b.t. openingstijden van maatschappelijk erfgoed zodat deze panden meer bezocht en beleefd kunnen worden. In de huidige situatie is veel maatschappelijk erfgoed, zoals bijvoorbeeld de gebouwen op de stadswallen, alleen voor huurders en gebruikers toegankelijk. De intentie is een ruimere openstelling, ook voor bijvoorbeeld bezoekers, zodat dit erfgoed publiek toegankelijk en beleefbaar wordt.

Het nieuwe vastgoedbeleid sluit hierbij aan. In de nota Erfgoedbeleid wordt aangegeven dat er een voorstel gemaakt wordt om deze ambitie in te vullen. De nota Vastgoedbeleid gaat hiermee verder door in het portefeuilleplan te bekijken wat mogelijk en nodig is om deze beleidsambitie te behalen.

Over deze ambitie voor een criterium in het erfgoedbeleid dient nog een besluit genomen te worden op basis van het voorstel. We hechten er waarde aan om totdat het voorstel uitgewerkt is te blijven spreken over ambitie uit het erfgoedbeleid.

ONDERTEKENING

Everdien Hamann, Gorcum Actief
Piet van Andel, SP

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

MOTIE

Datum vergadering: 27 november 2025
Nummer motie
Indiener(s): Joost van der Geest, CDA Gorinchem

Titel: Niet gokken met ons erfgoed

MOTIE
Wij geven het college de opdracht om:

- Het pand aan de Gasthuisstraat 25 (Dit is in Bethlehem) het perspectief ‘behouden’ te geven.
- De gemeenteraad een separaat voorstel te doen voor extra budget voor het onderhoud.
- De gemeenteraad bij de jaarrekening 2025 een voorstel te doen voor de dekking van de geraamde inkomsten bij de verkoop, waarbij het college in beginsel kijkt naar een eventueel positief eindsaldo.

MOTIVATIE
Het college heeft conform het huidige vastgoedbeleid het pand aan de Gasthuisstraat 25 op verkopen gezet. Dit is het enige object met sublabel erfgoed dat op verkopen staat.
Indieners vinden het niet verstandig als voorstanders van behoud van erfgoed als onderdeel van onze (toeristische) aantrekkingskracht om een van onze mooiste panden te gaan verkopen. Met de beperking voor overheden om te verkopen door het Didam-arrest, is het onzeker aan wie dit pand wordt verkocht. Het arrest verplicht overheden om bij de verkoop van onroerend goed gelijke kansen te bieden aan alle geïnteresseerde partijen. Bij een verkoop dient de gemeente criteria op te stellen die ‘objectief, toetsbaar en redelijk’ zijn. Indieners vinden dat risico te groot dat het bij een partij in handen komt, die niet goed voor dit Gorcumse icoon kan en zal zorgen.

ONDERTEKENING
Joost van der Geest, CDA Gorinchem

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

MOTIE

Datum vergadering: 27 november 2025
Nummer motie:
Indiener(s): Everdien Hamann (Gorcum Actief), Piet van Andel (SP)

Titel: **'Dit is in Bethlehem' in goede handen.**

MOTIE

Verzoekt het college om bij de verkoop van de rijksmonumenten 'Dit is in Bethlehem', Gasthuisstraat 25 (rijksmonumentennummer 525133) /Tinnegietersteeg 1 (rijksmonumentennummer 16575) in Gorinchem, de volgende voorwaarden op te nemen:

- Bij de openbare verkoopprocedure aan te geven dat alleen gegund wordt aan een partij of consortium van partijen die (gezamenlijk) aantoonbaar ervaring heeft of hebben met het behoud en exploiteren van rijksmonumentale panden en een plan overlegt voor dit pand waaruit blijkt dat koper voornemens is ook het complex Gasthuisstraat 25/Tinnergietersteeg 1 als zodanig te behouden voor de toekomst.

- In de koopovereenkomst en notariële akte een kettingbeding of kwalitatieve verplichting op te nemen met een eerste recht van koop voor de gemeente, zodat de nieuwe eigenaren en opvolgende eigenaren bij een toekomstige verkoop het pand altijd éérst aan de gemeente moeten aanbieden voordat het aan een andere partij kan worden verkocht. Onderdeel van de procedure om tot een besluit te komen tot aankoop is ten minste een bezichtiging door gemeente om te kunnen vaststellen of het pand voldoende binnen de kaders van de Monumentenwet in stand is gehouden.

- Conform de nota Vastgoedbeleid een (bouw)historisch waardestellend onderzoek mee te leveren bij de verkoop, en aanvullend daarop de koper te verplichten dit rapport bij opvolgende verkopen aan nieuwe koper over te dragen.

MOTIVATIE
Het pand Dit is in Bethlehem is één van de mooiste pareltjes in de Gorcumse binnenstad. Zowel het exterieur als het interieur is rijksmonument, zodat het geheel onder bescherming staat van de Monumentenwet. Het is belangrijk erfgoed, lang geleden gered door de historische vereniging Oud Gorcum (HVOG). De gemeente heeft, ook als allermooiste vestingstad van Nederland, de verantwoordelijkheid goed voor dit pand te zorgen. De afgelopen decennia is dit juweeltje vaak van buiten bewonderd en gefotografeerd, maar behalve voor de bestuursleden van HVOG is het boven de boekenwinkel niet toegankelijk voor bezoekers. Er is hier geen sprake van een publieke functie en navraag leert dat er daartoe ook geen initiatieven zijn. Dat is zonde.

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

De gemeente heeft vastgoed in eigendom en beheer met beleidsdoelstellingen. Dit gebouw, hoe mooi het ook is, voldoet daar niet aan, maar wordt wel met gemeenschapsgeld overeind gehouden. Er zijn goede partijen die bijzonder erfgoed kunnen beheren, denk bijvoorbeeld aan het Tolhuis. Met deze motie willen wij borgen dat niet een willekeurige partij eigenaar kan worden, maar dat er een link wordt gemaakt met een beleidsstuk waardoor het gerechtvaardigd is om specifieke eisen aan de competenties van de kopende partij te stellen. Het Didam-arrest stelt namelijk dat de verkoopprocedure niet discriminatoir mag zijn. Er is wel ruimte voor beleidsvrijheid.
In dit geval ligt de basis voor de beleidsvrijheid in het erfgoedbeleid, waarin kaders zijn gesteld. Deze gaan in op bescherming van monumenten, behoud van erfgoed en dit beleefbaar maken. Onder deze voorwaarden kan Dit is in Bethlehem verkocht worden.

ONDERTEKENING
Everdien Hamann, Gorcum Actief
Piet van Andel, SP

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

MOTIE

Datum vergadering:	Donderdag 27 november 2025
Raadsvoorstel:	Nota Vastgoedbeleid 2026-2032
Nummer motie:	
Indiener(s):	Dhr. I. Tekir (D66) e.a.

Titel: *'Van discussie achteraf naar duidelijkheid vooraf'*

Constaterende dat:

- De gemeente Gorinchem een actief beleid voert om vastgoed doelgericht in te zetten voor maatschappelijke doeleinden, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling, zoals uiteengezet in de Nota Vastgoedbeleid 2026–2032;
- De huidige procedures rondom verkoop van gemeentelijk vastgoed geen standaard mogelijkheid bieden voor de gemeenteraad om vooraf wensen en bedenkingen kenbaar te maken;
- Daardoor regelmatig achteraf discussies ontstaan, terwijl deze in een eerdere fase voorkomen of beter besproken hadden kunnen worden.

Overwegende dat:

- Gemeentelijk vastgoed meer is dan alleen stenen en boekwaarde: het kan maatschappelijke functies huisvesten, sociale samenhang beïnvloeden of cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen;
- Vroegtijdige betrokkenheid van de gemeenteraad zorgt voor transparantie, betere afwegingen en meer draagvlak voor besluiten;
- Het belangrijk is om de rol van de gemeenteraad in vastgoedverkoop te borgen om zo tijdig input te kunnen leveren en mogelijke bezwaren te kunnen uiten.

Verzoekt het college:

- Bij voorgenomen verkoop van gemeentelijke panden standaard de raad vooraf te informeren en te consulteren, zodat de gemeenteraad tijdig haar wensen en bedenkingen kenbaar kan maken voordat een definitief besluit wordt genomen over de verkoop.

Ondertekening

Ilhan Tekir, D66
Joost vd Geest, CDA

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

MOTIE

Datum vergadering:	Donderdag 27 november 2025
Raadsvoorstel:	Nota Vastgoedbeleid 2026-2032
Nummer motie:	
Indiener(s):	Dhr. I. Tekir (D66) e.a.

Titel: *'Van discussie achteraf naar duidelijkheid vooraf'*

Constaterende dat:

- De gemeente Gorinchem een actief beleid voert om vastgoed doelgericht in te zetten voor maatschappelijke doeleinden, duurzaamheid en stedelijke ontwikkeling, zoals uiteengezet in de Nota Vastgoedbeleid 2026–2032;
- De huidige procedures rondom verkoop van gemeentelijk vastgoed geen standaard mogelijkheid bieden voor de gemeenteraad om vooraf wensen en bedenkingen kenbaar te maken;
- Daardoor regelmatig achteraf discussies ontstaan, terwijl deze in een eerdere fase voorkomen of beter besproken hadden kunnen worden.

Overwegende dat:

- Gemeentelijk vastgoed meer is dan alleen stenen en boekwaarde: het kan maatschappelijke functies huisvesten, sociale samenhang beïnvloeden of cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen;
- Vroegtijdige betrokkenheid van de gemeenteraad zorgt voor transparantie, betere afwegingen en meer draagvlak voor besluiten;
- Het belangrijk is om de rol van de gemeenteraad in vastgoedverkoop te borgen om zo tijdig input te kunnen leveren en mogelijke bezwaren te kunnen uiten.

Verzoekt het college:

- Bij voorgenomen verkoop van gemeentelijke monumenten standaard de raad vooraf te informeren en te consulteren, zodat de gemeenteraad tijdig haar wensen en bedenkingen kenbaar kan maken voordat een definitief besluit wordt genomen over de verkoop.

Ondertekening

Ilhan Tekir, D66
Joost vd Geest, CDA

Gemeente Gorinchem

Raadsvoorstel: Z/24/781711/D-1003719
Onderwerp: **Maandwijziging raad 27 november 2025**

Datum: 24 november 2025
Portefeuillehouder: Marjo Molengraaf
I&O:
B&A / Raadsvergadering: 27 november 2025
Opsteller: Team Financiën
Geeft voorstel begrotingswijziging: Ja

Onderwerp:
Maandwijziging raad 27 november 2025
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. de financiële consequenties van de voorstellen op deze raadsagenda en 2. de neutrale en technische consequenties van collegebesluiten te verwerken in een begrotingswijziging.
Aanleiding:
Op de raadsagenda voor deze agenda staan de volgende punten opgenomen die financiële gevolgen hebben voor de begroting van 2025 en 2026: - Nota Vastgoed (D-994201) - Septembercirculaire (D-994905) Het volgende collegebesluit met financieel neutrale consequenties is opgenomen in deze wijziging: - Vaststellen projectopdracht programma klimaat (D-993509). Om te begrijpen hoe een toekomstbestendig en klimaatrobuust Gorinchem eruit ziet is extra en verdiepend onderzoek en draagvlak nodig. Het doen van onderzoek, het verzamelen van (digitale) kaarten en communicatie en participatie is noodzakelijk en kost geld. Er wordt € 16.500 beschikbaar gesteld voor deze extra kosten. Dekking loopt via de reserve Duurzaamheid.
Beoogd effect:
In de begroting de financiële consequenties van de raadsvoorstellen in deze raadsvergadering te verwerken en het actueel houden van de begroting en budgetinformatie.
Argumenten:
N.v.t.
Risico's:
N.v.t.
Financiën:
Zie begrotingswijziging.
Participatie:
N.v.t.
Communicatie:

Stadhuisplein 1
Postbus 108
4200AC Gorinchem
T 140183
F 0183-630540
E gemeente@gorinchem.nl
I www.gorinchem.nl

N.v.t.
Duurzaamheid:
N.v.t.
Vervolgproces:
N.v.t.
Bijlagen:
1. Maandwijziging raad 27 november 2025

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 24 november 2025
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. de financiële consequenties van de voorstellen op deze raadsagenda en
2. de neutrale en technische consequenties van collegebesluiten te verwerken in een begrotingswijziging.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 27 november 2025

Griffier,
{{esl:Signer1:signature:size(200,50)}}

Voorzitter,
{{esl:Signer2:signature:size(200,50)}}

Bijlage 1: maandwijziging raad 27 november 2025 (bedragen afgerond x € 1.000)

Onderwerp	Programma	2025				2026				2027				2028				2029			
		lasten	baten	saldo		lasten	baten	saldo		lasten	baten	saldo		lasten	baten	saldo		lasten	baten	saldo	
Nota vastgoed (D-994201)	1. Bestuur en Ondersteuning					50		-50	N												
		0	0	0		50	0	-50	N	0	0	0		0	0	0		0	0	0	
Septembercirculaire (D-994905)	1. Bestuur en Ondersteuning	28		-28	N																
	5. Onderwijs					22		-22	N	23		-23	N	23		-23	N	252		-252	N
	6. Sport, Cultuur en Recreatie					33		-33	N	33		-33	N	33		-33	N	33		-33	N
	7. Sociaal Domein	343		-343	N	320		-320	N	286		-286	N	150		-150	N	150		-150	N
	7. Sociaal Domein, reserve Sociaal Domein	1.695		-1.695	N																
-	8. Duurzaamheid	11		-11	N	569	-702	-1.271	N	14		-14	N	11		-11	N				
	Algemene Dekkingsmiddelen		3.174	3.174	V		1.646	1.646	V		356	356	V		217	217	V		435	435	V
		2.077	3.174	1.097	V	944	944	0	N	356	356	0	N	217	217	0	N	435	435	0	N
Collegebesluiten met budgetneutrale gevolgen																					
Vaststellen projectopdracht programma klimaat (D-993509)	8. Duurzaamheid					17		-17	N												
	8. Duurzaamheid, reserve Duurzaamheid						17	17	V												
		0	0	0		17	17	0		0	0	0		0	0	0		0	0	0	
Totaal		**2.077**	**3.174**	**1.097**	**V**	**1.011**	**961**	**-50**	**N**	**356**	**356**	**0**		**217**	**217**	**0**		**435**	**435**	**0**	

	2025		2026		2027		2028		2029	
Actueel begrotingssaldo	2.760	V	464	V	-15	N	-43	N	562	V
Raad 27 november 2025	1.097	V	-50	N	0		0		0	
Actueel begrotingssaldo	**3.857**	**V**	**414**	**V**	**-15**	**N**	**-43**	**N**	**562**	**V**

Een motie is een opdracht aan het college. Een raadslid dient een motie in tijdens de vergadering. In de vergadering stemmen de raadsleden over de motie. Alle raadsleden kunnen een motie indienen.

MOTIE **VREEMD AAN DE ORDE**

Datum vergadering: Donderdag 27 november 2025
Nummer motie:
Indiener(s): Mw. G. Metz (Stadsbelang) e.a.

Titel: **Winteropvang in de gemeente Gorinchem**

Constaterende dat:

- Dat er in Gorinchem gemiddeld zo'n 25 daklozen zijn die op straat of in de natuur slapen;
- Dat deze inwoners snel ziek kunnen worden doordat ze natgeregend zijn of omdat ze onderkoeld zijn. Dat er helaas ook daklozen zijn die sterven door de slechte situatie waarin ze leven;
- Dat er voor deze mensen in de winter geen lokale nachtopvang is in Gorinchem;
- Deze groep mensen geen gebruik maken van de regionale opvang in Dordrecht. Dit omdat ze bijvoorbeeld hun sociale netwerk hebben in Gorinchem. Maar ook omdat de reiskosten te hoog zijn of het verplaatsen van hun persoonlijke spullen te complex zijn;
- Deze mensen op zoek gaan naar plekken waar ze enigszins droog liggen, of zelfs een pand kraken om maar de nacht door te komen maar wat ook overlast kan geven bij andere inwoners of ondernemers.

Overwegende dat:

- Een structurele winteropvang ruimte de kans biedt om samen met partners aan begeleiden uitstroom en zorgcontinuïteit te werken;
- Een meerjarige, structurele winteropvang rust en continuïteit van zorg biedt voor zowel de doelgroep als de betrokken partners.

Verzoekt het college:

- Voor de winter van 2025 / 2026 een noodopvang te realiseren voor dakloze inwoners in Gorinchem en hierbij een financiering te zoeken en hierover de raad te informeren;
- Om te onderzoeken of er een meerjarige winteropvang in Gorinchem gerealiseerd kan worden, bij voorkeur in samenwerking met partners waarbij minimaal tijdens de koude maanden november t/m maart de opvang plekken toegankelijk zijn voor daklozen;
- De raad te informeren over de uitkomsten van het onderzoek van een meerjarige winteropvang voor de aankomende perspectiefnota.

ONDERTEKENING

Gulsen Metz (Stadsbelang)
Paulien de Groot (PvdA)
Everdien Hamann (Gorcum Actief)
Wendy Alba-Heijdenrijk (D66)